

ՊՈՂԱՐԵԱՆ ՆՈՐԱՅՐ

ՄԱՅՐ ՑՈՒՑԱԿ
ՁԵՌԱԳՐԱՅ ՍՐԲՈՑ
ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

ՀԱՏՈՐ

10

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԾԱՐ ԳԱԼՈՒՍ ԿԻԼՊԷՆԿԻԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Մ Ա Յ Ր Յ Ո Ւ Յ Ա Կ Ձ Ե Ռ Ա Գ Ր Ա Յ
Ս Ր Բ Ո Յ Յ Ա Կ Ո Ր Ե Ա Ն Յ

Հ Ա Տ Ո Ր Տ Ա Ս Ն Ե Ր Ո Ր Դ

GRAND CATALOGUE
OF
ST. JAMES MANUSCRIPTS
VOLUME X

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԺԱՐ ԳԱԼՈՒՍ ԿԻՒԼ ԳԼԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

**GRAND CATALOGUE
OF
ST. JAMES MANUSCRIPTS**

VOLUME X

**BY
ARCHBISHOP NORAIR BOGHARIAN**

**JERUSALEM
ARMENIAN CONVENT PRINTING PRESS
1990**

CALOUSTE GULBENKIAN FOUNDATION ARMENIAN LIBRARY

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԺԱՐ ԳԱԼՈՒՄՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԻԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՅՐ ՑՈՒՑԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՑ
ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ԿԱԶՄԵՑ

ՆՈՐԱՅՐ ԱՐԹԵՊԱ ՊՈՂԱՐԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱԴԵՄ

ՏՊԱՐԱՆ ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ

1980

944/F
7282

Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ւ

ՏՆՕՐԷՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՍՈՒՐԲ ԱՔՈՌՈՅՍ

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Կ Ա Լ Ի Ք

Արքոց Յակոբեանց Զեռագրաց Յուցակի այս մօր հրատարակութեամ մեկն-
մասութիւնը ազմուարար ստամձմեց Գալուստ Ս. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեամ
Պատուարժամ Վարչութիւնը, որում դարձեալ կը յայտնենք մեր ջերմ շնոր-
հակալութիւնը:

Վստահ եմք որ, մեզի հետ միասին, Հայ բանասիրութեամ եւ մշակոյթի
բաւոր մոլորեալ աշխատաւորներմ ու բարեկամները, երախտագիտութեամբ եւ
օրհնութեամբ պիտի յիշեն ամուսն այմ Մեծ Հայուն, Գալուստ Ս. Կիւլպէնկ-
եանի որ իր հաստատած հայակապ Հիմնարկութեամբ, բազմաթիւ բարերարութե-
ամց կարգիմ, համդիսացաւ մաեւ Հայ մշակոյթի գերագամց գմահատողը,
հովամաւորողը եւ տարածիչը:

Հայ Երուսաղէմը, որում համդէպ այմքամ իմքմարութի սէր եւ հոգա-
ծութիւն ունէր Մեծամոււ Բարերարը, այս հրատարակութեամբ համեստ յու-
շարժամ մը կը կամգմէ իր ամգուգակամ բարեկամիմ՝ Գալուստ Ս. Կիւլպէն-
կեանի յաւերժալոյս յիշատակիմ:

ԿՈՄԱՅՐ ԱՐՔԵՊՍ. ՊՈՂԱՐԵԱՆ

Բ Ա Յ Ա Տ Ր Ա Կ Ա Ն

Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Վանուց Ձեռագրաց Մատենադարանի գրչագիրներում Յուցակիմ այս Տասներորդ Հատորը կը պարունակէ մկարագրութիւնը 985 գիրքերու, թիւ 9298 – 9800:

Ձեռագիրներու յաջորդական թուահամարէն զատ, գիրքերու ամուռիմ քով, կ'երեւիմ թուանշաններ, որոնք կը ցուցնեն յիշեալ գիրքին քանիւրորդ օրինակն ըլլալը: Իսկ հեղինակի կամ թարգմանողի անուռիմ կից գտնուող թուականը կը մերկայացմէ երկիմ յօրիմման կամ թարգմանութեան տարիմ: Ձեռագրիմ գրչութեան թուականը, եթէ ծամօթ է, դուռած է աջակողմեան սիւմակիմ վերեւ, իսկ վայրը՝ ամոր համդիպակաց կողմը:

Այս հատորիմ մէջ զետեղած ենք մամրամկարչական եւ զարդամկարչական աւելի քան վաթսում մմոյշմեր, առմելով աստ մկարագրուած ձեռագիրներէմ, այդ կերպով գաղափար մը տուած ըլլալու համար՝ յայտմի եւ ամյայտ մկարողմերու եւ ծաղկողմերու արուեստիմ մասիմ:

Այս հատորիմ մէջ առած ենք մաւել երկոտասամեակ մը կարծ քմագիրմեր, որոնք շահեկան են մատենագրական տեսակէտէ:

ԿՈՐԱՅՐ ԱՐՔԵՊՍ. ՊՈՂԱՐԵԱՆ

ԶԶ Հոկտեմբեր, 1980
Երուսաղէմ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԵՍԱԿԱԻՈՐԵԱԼ

«»

(Փակագինով դրուած թուամշմները կը ցուցնեն թէ մոյմ գիրքեմ
քանի օրինակ կայ մախըմթաց իմը հատորներում մեջ)

Աղթարք (Ա. Տպ.).- 3471, 3472

Աղօթագիրք (Ջ7).- 3408

» (Եթովպերեմ).- 3482

Ամալմիա.- Մարտիմոս Պէք (9).- 3275, 3315

Ամդրամիկ Օգամեամ (Հաւաքածոյ).- 3582 Ա-Ժ

Ամէկդատներ.- Խմբ. Յարութիւմ Վրդ. Պարմեամ 3580

Ամին Եախուեցաւ.- Բագարատ Այվազեանց 3585

Աստուածամմամութիւմ.- Պ. Վրդ. Աղամալեամ (8).- 3582

Աստուածաշումչ (Ջ7).- 3291, 3438

Արհեստագիտական Եամօթութիւմք 3577

Աւետարամ (Ջ13).- 3237, 3238, 3239, 3240, 3241, 3242, 3243,
3244, 3245, 3247, 3248, 3249, 3250, 3251, 3252, 3253,
3254, 3255, 3256, 3257, 3258, 3259, 3260,
3262, 3273, 3274, 3276, 3279, 3280, 3281,
3284, 3285, 3286, 3287, 3288, 3289, 3290,
3294, 3295, 3307, 3311, 3324, 3329, 3331,
3335, 3339, 3342, 3345, 3349, 3350, 3351,
3363, 3378, 3379, 3380, 3381, 3382, 3388,
3390, 3391, 3392, 3414, 3418, 3422, 3423,
3424, 3427, 3428, 3431, 3435, 3439, 3453,
3458, 3457, 3459, 3484, 3486, 3488, 3490,
3495, 3497, 3525, 3526

Աւետարամ (Եթովպերեմ).- 3481

» Ճաշու (1).- 3238

» » (Ասորերեմ).- 3478

» » .- 3478

Աւետարամ Մամկութեամ (3) .- 3364

Աւետարամ (Ոտամաւոր).- Թաղէս Վրդ. Եկաւեամ 3540

Բամ Գովեստի Ա. Կուսիմ Մարիամաւ.- Գր. Սկեւռացի 3575

Բամք Ոսկիակամք.- Յ. Վոռամիմէ (30) .- 3276

» Ջափաւ.- Ն. Ծնորիակի (11).- 3381

Բառարամ Հայերեմ.- Միեքամ Ասքանուգ 3580

Բառգիրք (33).- 3401, 3535

Բարոյական Բամաստեղծութեամ Զուարմալի Մատուռ.- Գր. Վրդ.
Կ. Պուլսեցի (1).- 3288

Բժշկարամ (փոքր).- 3310, 3584, 3586, 3578 ԺԳ, 3594

» .- Ասար Սեբաստացի 3302

» .- Խմբ. Յարութիւմ Սեբաստացի 3483

» .- Սարգիս Ամթեցի 3480

Բուրաստամ Ա.- Եսայի Մամուկեամ 3529

» Բ.- » » 3530

Գամճարամ (17).- 3298, 3312, 3352, 3359, 3385, 3394, 3397,
3404, 3406, 3413, 3448, 3455

Գիտութիւմ զԱստուծոյ.- Թրգմ. Տ.Հ. Թ. Սաւալամեանց 3569

Գիրք ի վերայ Բնութեամբ.- Իշախ Բհմ. (5).- 3318
 » Հրաշից Ա. Աստուածածնի.- Յակոբ Դպիր 3488
 » Ճակատամարտութեամբ.- Նեոփիտոս Աբղ. (7).- 3508
 » Վասն Եկեղեցւոյ (Արաբերէմ եւ Յովարէմ).- Հ. Սաբա 3480

Դատաստանագիրք.- Մխիթար Գոշ (10).- 3908, 3985, 3468

Երազահամ 3588
 Երգեցողութիւնը Սրբոյ Պատարագի.- Համբարձում Բհմ. Վարդանեամ 3482

Երեք Ամիսներ Մարաշի մէջ.- Տք. Բ. Սեւեամ 3511

Թատրերգութիւնը 3581
 Թուղթք.- Իգմատիոս Աստուածազգեաց (2).- 3578 է

Ժամագիրք (55).- 3281, 3288, 3282, 3408, 3411, 3458
 Ժամանակ եւ Խորհուրդ իւր.- Խրիմեամ Հայրիկ 3581
 Ժամանակագրութիւն.- Գ. Դարամաղցի (1).- 3518
 » - Սամուէլ Ամեցի (11).- 3387
 Ժողովածոյ 3287, 3300, 3301, 3318, 3325, 3330, 3380, 3388
 3388, 3387, 3401, 3407, 3412, 3415, 3418, 3434
 3441, 3445, 3454, 3485, 3508, 3504, 3507, 3515
 3534, 3535, 3538, 3538, 3551, 3558, 3557, 3559
 3580, 3581, 3588, 3570, 3571, 3572, 3578 Ա-ԻԶ.
 3578, 3584, 3588 ԱԲ
 Ժողովածոյ (Արաբերէմ).- 3400

Ի Վերայ Հաղորդութեամբ.- Տէր Գրիգոր 3574
 Իմաստութիւն Սիրաքայ (8).- 3438

Լուծմունք Մեկնութեամ Թորայ.- Գ. Տաթևացի (12).- 3308
 » Նարեկի.- Ն. Լամբրոնացի (8) - 3432
 Լուսանկարչութիւն, Կալուամիզմ 3800 Ա-ԺԴ

Խորագիրք Սաղմոսացմ Դաւթի 3533

Մաղկաքաղ բամբ 3488

Կամեմագիրք (17).- 3387, 3387, 3482, 3488
 Կամեմական Օրէնսդրութիւն.- Դաւիթ Գամակեցի (1).- 3387
 Կարգ եւ Սահման Խոստովանութեամ 3527
 Կտակ Մեծի Ռաբաթու 3444, 3508
 Կտակը Նահապետաց (12).- 3438
 Կրօնականագրական Էջեր 3588

Համառոտ Ժողովածու.- Մովսէս Զուգայեցի 3521
 » Բաղուածոյ Զարմամալի Խորհրդոց.- Քրզմ. Յարութիւն 3810, 3481

Հայ Դիցաբանութիւն.- Եղիշէ Արք. Դուրեմ 3588
 Հաշուեստեր 3588
 Հաշուեստար (Դարպաստեմ).- Դաւիթ Եպս. Կարմեցի 3579
 Հարց եւ Պատասխանի Վասն է Խորհրդոց (Ասորերէմ).- 3475
 Հարցմանց Գիրք.- Գ. Տաթևացի (15) - 3308, 3425, 3448, 3524,
 Հաւաքածոյ 3588, 3587

Հաւաքածոյ ընտիր Ասացուածոց 3555
Հիմ Կտակարամ եւ Նոր Կտակարամ 3585 Ա. Բ
Հրաւեր Սիրոյ (1).- 3310

Ղուրամ 3284

Ճառք.- Աթամաս Աղեքսամդրացի 3434
» - Կիւրեղ Աղեքսամդրացի (Ասորերէն).- 3477

Մամբուսմունք (13).- 3420

Մաշտոց (120).- 3272, 3288, 3301, 3313, 3318, 3317, 3321
3323, 3337, 3338, 3344, 3347, 3348, 3353
3354, 3357, 3358, 3362, 3365, 3368, 3372
3383, 3384, 3402, 3404, 3405, 3417, 3426
3430, 3440, 3442, 3510, 3548

Մաշտոց (Ասորերէն).- 3478

Մատենացոյութիւնք.- Ն. Լամբրոմացի (5).- 3484

Մեկնութիւն Առակաց.- Գ. Տաթեւացի (17).- 3425

» » Աւետարամի.- Պետրոս Վրդ. Բերդումեան (25).-
3285, 3282, 3558

» Արարածոց.- Յ. Քլիւրամցի (5).- 3330

» Աւետարամի (Մասն Ա.).- Մամբրե եպս. Մարկոսեան (1).-
3328. (Մասն Բ.).- Մ. եպս. Մ. (1).- 3327

Մեկնութիւն Եսայայ.- Գեորգ Վրդ. Սկեւոցի (10).- 3270, 3388

» » - Գրիգոր Տաթեւացի (8).- 3318

» ԺԲ. Մարգարեից.- Ն. Լամբրոմացի (8).- 3322

» Երգոց երգոյմ.- Կուռմելիս (8) - 3578

» Ժողովողի.- Գ. Տաթեւացի (18).- 3425

» Խմաստութեան.- Գ. Տաթեւացի (18).- 3425

» Ծմնդոց եւ Ելից.- Գ. Խլաթեցի (2).- 3305

» Կաթողիկէայց.- Սարգիս Վրդ. (11).- 3278

» Ղուկասու.- Մատթէոս Վրդ. (11).- 3385, 3443

» Մատթէոսի.- Ն. Ծմորիակի եւ Գ. Ծործորեցի (5).- 3320

» Յայտնութեան.- Ամդրէաս եպս. (18).- 3415

» Յովհաննու.- Մատթէոս Վրդ. (10).- 3277

» » - Գ. Ոսկերբեան (8).- 3421

» » - Նամա Ասորի (8) - 3508

» Յովնանու.- Եփրեմ Վրդ. Ստեցի (7).- 3300, 3578 ԺԳ

» » - Ն. Լամբրոմացի (8).- 3300

» Շարակամաց (թերի).- 3564

» ԺԴ. թղթոցմ Պօղոսի.- Գ. Որոտմեցի (4).- 3318

» Պատարագի (Մասնակի).- 3548

» » - Յովհ. Արմիշեցի (7).- 3380

» Ստիմամաց Դաւթի.- Առաքել Սիւնեցի (21).- 3305

» Տօմարի.- Գալոր Վրդ. Ղրիմեցի (20).- 3447

Մեմուա.- Ալեանի 3538

Միւգանթերայ.- Քրգմ. Գեորգ Դպիր (1).- 3578 Գ

Յաղագս Բնութեան Մարդոյ.- Գ. Նիւսացի (8).- 3428

» Երկ. Բանաճապետութեան.- Քրգմ. Ստ. Լեհացի (18).- 3418

» Բ. Բնութեանց.- Բարթ. Ֆռամկ. եպս. (4).- 3332

» Եօթմ հորհրդոց Եկեղեցւոյ.- Բարթ. Ֆռամկ. եպս. (5).- 3332

» Զօրութեանց Կերելեաց.- Քրգմ. Գեորգ Դպիր Կ. Պոլսեցի 3310,
3461

Յաղագս Համապատասխանում ԺԲ Առաքելոց.- Միկիթար Վրդ. (9).- 3578 Ե
 » Նամանդ Լինելու Բրիտանի.- Քովմաս Գեմբեցի (1).- 3388
 » Սիրոյմ Զիւնուհ.- Քրգմ. Տէր Զարուբին Շիրինեան Գաղատացի
 3388
 Զայսմաւորք (17).- 3517, 3518, 3519, 3520, (Մասն Ա), 3521
 (Մասն Բ), 3522, 3523

Նամականի.- Գր. Մազիստրոս (8).- 3900, 3933
 Նարեկ.- Գր. Նարեկացի (23).- 3432, 3453
 Ներածութիւն Պոքիւրի (15).- 3905

Շաղկապք Աստ. Պրակղի.- Մեկն. Սիմէոն Եպս. Գառնեցի (10). 3343,
 3386, 3371
 Շարական (143).- 3281, 3373, 3374, 3375, 3378, 3403, 3409

Ողբ եւ Սուգ Վասն Խաչելութեան Տեառն 3543
 Ուրբաթագիրք (Ա. Տպ.).-(1).- 3470, 3471

Զորից Վերջնոց Մարդոյս.- Զովհ. Արք. Սերաստացի 3287, 3298, 3486

Պատարագամատոյց (84).- 3281, 3408, 3458, 3531, 3532

Պատարագատետր (Ա. Տպ.).- 3473

Պատեղազմը.- Ա. Շիրաւմեան 3588

Պատմառաց Գիրք.- Գրիգոր Աբասեան 3325

Պատմութիւն.- Մ. Խորենացի (8).- 3450

» Աղեքսանդրի (8).- 3535

» Ամցից Կ. Պոլսոյ 3310

» Արմաշու վանուց.- Մ. Արք. Օրմանեան 3501

Պատմութիւն Երուսաղէմի.- Համմէ Վրդ. 3588

» Եւ Խօսք Խիկարայ (9).- 3401

» Լէմկթէմբոյ.- Ք. Վրդ. Մեծփեցի (2).- 3401

» Հայ Մատենագրութեան.- Ե. Արք. Դուրեան 3592

» Հիմնարկութեան Պարտիզակի.- Կարապետ Բիւ. Տէր Գրիգորեան
 3491

» Հրկիզութեան Ս. Զարութեան տաճարի.- Նեօֆիթոս Մոմախոս
 (Զումարեմ).- 3542

» Պեղմեան Զարութիւն Ամիրայի.- Զովհաննէս Շահինեան 3505

» Պղմէ Բաղաքի (5).- 3383

» Սերաստիոյ.- Զովհ. Արք. Սերաստացի 3248, 3250

Պարզատումար (14).- 3380, 3410

Պարզատումար (Ա. Տպ.).-(1).- 3470, 3471, 3472

Պերիարմէնիաս Արիստոտէլի.- Մեկն. Դաւթի (13).- 3305

Սահմանք Իմաստասիրութեան.- Դաւթ Ամյաղք (16).- 3305, 3415

Սաղմոս (89).- 3283, 3282, 3334, 3346, 3355, 3388, 3436,
 3446, 3489

Սաղմոսարան (Տպ. 1588).- 3487

» (Եթովպեմ).- 3483

Սիօնի Օրեմքը.- Մամուլ Վ. Երուսաղէմ 3286

Ստորագրութիւնք.- Արիստոտէլ (12).- 3305

Վասն Գամի (Ա. Տպ.).- 3470

» Վամօրեից.- Ամաստա Վրդ. 3541

Վեցօրեից Գիրք.- Բարթ. Եպս. Մաքառլոյ (9).- 3293

» » .- Մատթէոս Վրդ. (8).- 3303, 3338, 3340

Տաղասացութիւնը.— Գր. Մազիստրոս (2).— 3333

Տաղարամ (Ա. Տպ).— 3472

Տարեգիրք Կ. Պոլսոյ.— Միքայէլ Բիւ. Աշեւան 3512

Տեղեկագրական Ծամօթութիւններ 3587

Տեսութիւն Մարդոյն Կազմութեամբ.— Գ. Նիւսացի (5).— 3428

Տետր Նօթերու.— Սմբատ Վրդ. Գազազեան 3581

» Օժամդակ.— Միքայէլ Բիւ. Աշեւան 3514

Տետրակ Երզնգ.— Ստեփանոս Աբղ. Թովմաճանեան 3502

Տուար Կայից Վամացն Խաւէի, Դատեմի, Սորսորու եւ Զարդարիչի 3548

Տուտի Նամէ Հեքիաթը 3597

Տօմացոյց (78).— 3281, 3330, 3377, 3437, 3485, 3487

Տուցակ Գոյից եւ Ստացուածոց Մշոյ Ա. Կարապետի Վանուց 3545

» » Ա. Զակոբեանց Տաճարի 3544

» Զեռագրաց Երուսաղէմի.— Եսայի Վրդ. Բալասցի 3498

» Տեղափոխելի Տօմից Սրբոց.— Սարգիս մահտեսի 3528

Փէմտ Աղդար 3578 ԻԴ (է)

Փէմտի Աթթար.— Թրգմ. Աւետիս Զուլալեան 3589

Քարոզգիրք 3314, 3318, 3330, 3341, 3370, 3488, 3547, 3550

» — Գ. Տաթեւացի (12).— 3328, 3356, 3524

» (Տարեկան).— Կարապետ Արք. Կ. Պոլսեցի (13).— 3283,
3500

» — Մատթէոս Վրդ. Գալղզճեան 3493

» — Զակոբ Արք. Նալեան (28).— 3271

» — Զովհ. Ծործօրեցի (1) — 3578 Ա

» — Պետրոս Արք. Աղամալեան (10).— 3288

» — Սիմէոն Վրդ. Երեւանեցի (13).— 3304

Քրիստոմէական (Հայերէն — Արաբերէն).— Թրգմ. Զովսէփ Տէր Խաչատուրեան 3558

Օգուտ Բժշկութեամբ.— Ամիրտէովլէթ Ամասիացի (3).— 3585

Օրագրութիւն.— Միքայէլ Բիւ. Աշեւան 3513

Օրէնք Քաղաւորաց (2).— 3308, 3385

Օրինակք Նամակաց 3552

Բ Ն Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

	Էջ
1.- Կենսաց տապանակ աստուածագիծ տախտակ	122
2.- Ի յարարչէն մեզ գանձ բարի շնորհեցեալ.- Յակոբ Վրդ. Սեբաստացի:	280
3.- Իրք վասմ կմոքմ շմացելոյ:	275
4.- ԵարփիաՀրաշէն Հովտէն շուշանըն փառաց	282
5.- Թաղեալ սրտիւ եւ ցաւագին.- Թորոս Վրդ.:	310
6.- Մահ Զաքարիա Մարգարէի՝ Հաւրմ Յովհաննու Մկրտչի:	375
7.- Մահ Եղիսէի Մարգարէի:	378
8.- Տաղ Վարդամամոցմ, ոգեալ ի Տիրացուէմ Վամայ.- Տիրասքանչ խնամաւթ	394
9.- Մեկնութիւն Ժ. Խորամացմ.- Ստեփանոս Եպս. Սիւմեաց:	402
10.- Տաղ.- Զառաժեալ մեղօք եղկելի.- Զաքարիա:	453
11.- Տաղ ի վերայ մահատակութեամ Յակոբ Վարդապետիմ Պատկամցոյ.-	550
<i>Աստղ մի ելաւ յարեւելից</i>	
12.- Տաղ Սր. Յարութեամ.- Նա ծով վազընթաց.- Գր. Նարեկացի	592

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Էջ

1.- Մատթեոս	Աւետարանիչ	3
2.- Յովհաննէս	Աւետարանիչ	4
3.- Մատթեոս	Աւետարանիչ	8
4.- Խորանագարդ	Մատթեոսի	7
5.- Մարկոս	Աւետարանիչ	7
6.- Խորանագարդ	Մարկոս	8
7.- Ղուկաս	Աւետարանիչ	8
8.- Խորանագարդ	Ղուկասի	9
9.- Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոմ		9
10.- Խորանագարդ	Յովհաննէսի	10
11.- Մկրտութիւն Բրիստոսի - Յովհաննէս եպս.		18
12.- Ուռնալուսայ	» »	18
13.- Մատմութիւն Յուդայի	» »	19
14.- Խաչելութիւն Տեառն	» »	19
15.- Երկրորդ Գալուստ Տեառն	» »	20
16.- Վերջիւն Դատաստան	» »	21
17.- Դժոխքն է	» »	22
18.- Ղուկաս Աւետարանիչ	» »	23
19.- Սբ. Մատթեոս		30
20.- Նուիրաբերութիւն Մոգուց		31
21.- Սբ. Ղուկաս		32
22.- Սբ. Մարկոս		44
23.- Խորանագարդ		44
24.- Կանոնի տախտակ - Յոհ. երեց Կամարակապցի		48
25.- Երկրպագութիւն Մոգուց	» » »	47
26.- Գլխազարդ		68
27.- Զարդագիր		69
28.- Գլխազարդ եւ Զարդագիր		70
29.- Հարսմիջն ի Կամայ - Ստեփանոս Բահամայ		80
30.- Ամգամայոյծն = Ղազարոս	» »	81
31.- Ղուկաս եւ Թէոփիլոս	Ստեփանոս Բահամայ	82
32.- Խորանագարդ	» »	83
33.- Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոմ - Գրիգոր Երեց		86
34.- Ղուկաս Աւետարանիչ		85
35.- Խորանագարդ		98
36.- Յովհաննէս եւ Պրոքորոմ		97
37.- Խորանագարդ		98
38.- Մատթեոս Աւետարանիչ		100
39.- Խորանագարդ		101
40.- Յովհաննէս Աւետարանիչ		102

	Էջ
41.- Խորամագարդ	109
42.- Սբ. Աւետարանիչի Մատթեոս	108
43.- Մատթեոս - Զովհաննէս Երեց	114
44.- Մարկոս - » »	115
45.- Դուկաս	117
46.- Զովհաննէս, Պրոքորոս	118
47.- Ամիրխէր սարկաւազ	118
48.- Սբ. Մաթեոս	181
49.- Սբ. Մարկոս	192
50.- Սբ. Դուկաս	189
51.- Սբ. Զոհաննէս	194
52.- Ս. Դուկաս - Մանուէլ Քահանայ	358
53.- Տեսիլ Նարեկացւոյ - Սահակ Վանեցի	358
54.- Ծմունդ Տեառն - Մարկոս սարկաւազ	362
55.- Մատմութիւն Տեառն » »	363
56.- Կողք քամդակագարդ	370
57.- Զոհաննէս եւ Պրոխորոս	372
58.- Մովսէս Մարգարէ - Բարդամ Սեբաստացի	373
59.- Խորամագարդ » »	378
60.- » » » »	377
61.- Սուրբ Մարկոս.- » »	378

ԿԱՐՆԵՒՐ ՍՐԲԱԳՐԵԼԻՔ

էջ 88, վերջին տողին շարունակութիւնը տեսնել էջ 89:

էջ 84, վերջին տողին շարունակութիւնը տեսնել էջ 40:

էջ 88, վերջին տողին շարունակութիւնը տեսնել էջ 84:

էջ 89, վերջին տողին շարունակութիւնը տեսնել էջ 86:

էջ 72բ, տող վերէն 10-11, ունիւմք, եւ զճշմարիտ մարդեղութիւն թո, եւ զկիրս - Աւելորդ կրկնութիւն է եւ ջնջելի:

էջ 97բ, Պրակաթիւը պիտի ըլլայ 18:

էջ 176ա, տող վարէն 10-9, պիտի ըլլար. Ած. կրկին անգամ ստեղծեաց զմարդկայինս բնութիւնս...

էջ 248ա, տող վարէն 1: Տես շար. էջ 249ար:

» 249բ, » վերէն 4: Տես շար. էջ 248բ:

» 278բ, » » 17: Աւելցմել.- Հմմտ. Բ. Արծունի, Պատմութիւն, Ս. Պետերբուրգ, 1887, էջ 292:

» » » » 21: Աւելցմել.- Հմմտ. Նոյն, անդ:

» » » վարէն 12: Աւելցմել.- Հմմտ. Նոյն, էջ 298:

» 282.- Նկատ.- "ՅարփիաՀրաշէն" Յորդորակը կը վերաբերի "ՋըրաւրՀնեաց" Տաղին (էջ 688):

» 858բ, Առաջիմ տողի պարապութեամ տեղ գրել. Ծաղկող՝ Սահակ Վանեցի:

էջ 874բ, վերի պարապ մնացած երկու տողերուն տեղ պիտի ըլլար, էջ 856ա.- ԾԱ.- Ի Հորեթարիւրոցն, ԼՍ. Ակ. Ի Գաղաաղէ.- Հմմտ. ԺԵ. 26 ԼՍ.:

Յ Ա Ն Կ Ն Ի Ի Թ Ո Յ

«»

	Էջ
Շմորհակալիք	Ե
Բացատրական	Զ
Բովանդակութիւն Տեսակաւորեալ	Է
Բնագիրներ	ԺԲ
Նկարներ	ԺԳ
Կարեւոր Սրբագրելիք	ԺԵ
Ցանկ Նիւթոց	ԺԶ
Մայր Յուցակ Զեռագրաց, թիւ 9298	1
Ժամանակագրական Յուցակ	841
Ցանկ Ցատուկ Ամուսնոց	844
Վրիպակներ	864

«»

Ն. Ս. ՕՇՈՒԹԻՒՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԱԽԵՏԱՐԱՆ ԶԱՇՈՒ — 2

Կամարակապ (Ակն)

1862-1863

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 26.5x18x8 սնթ.: էջք Ը+282:
Հանգամանք շատ լաւ: Բուզթ տոկուն սպի-
տակ, Գրիչ՝ Բարգոզիմէ ԶՀն. Տէր Ղուկաս-
եան: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբը-
նատողերը կարմիր, գլխատառերը փոխնիփոխ
կապոյտ եւ կարմիր, մնացեալը սեւ մեկա-
նով, երկսիւն, 80 տող, կարմրագիծ շրջա-
նակի մէջ: Բոլորագիր կանոնաւոր:
Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը
աւելի: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցա-
զարդ Հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ
իւր սարձօր, էջ 8, 61: Նկար երկըրպագու-
թիւն Մոզուց էջ 2, Յարութիւն Տեառն 60:
Կազմ տախտակեայ թաւշապատ:

ԲՈՎԱՆՂԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Պիտակ, բազմակիւն կարմիր
շրջանակով. «86, Աւետարան Կամարակապ
գիւղի, 1868ին գրուած»:

էջ Բ-Դ, դատարկ:

էջ Ե.—Աւետարան ծառու. Գրեցաւ սա ի
ընտիր օրինակէ՝ վասն տէրունական տօնից
տնօրէնութեան Տեառն մերոյ Յի. Զի. եւ
վասն ամ. սրբոց նորա, զոր բոլոր տարին
տօնէ եւ կատարէ Սր. եկեղեցիս Հայաստա-
նեայց՝ ըստ կարգադրութեան նոր Տօնա-
ցոյցին: Ի Հայրապետութեան լուսանկար Սր.
Գահին էջմիածնի՝ տեառն Մատթէոսի սրբա-
զան կաթողիկոսի ամ. Հայոց, ձեռամբ
անիմաստ եւ անարժան գրչի՝ մահտեսի տէր
Բարդուղիմէ քահանայի Տէր Ղուկասեան, ի
Ակնայ գիւղն կամարակապ, առ դրան Սր.
Աստուածածնի քաղցրահայեց տաճարին:
Թամի Տեառն 1862, եւ Հայոց ՌՅԺԱ:
Մայիս 81ին սկսայ գրել: Օգնեա Սր.
Հոգեղ Ած.:

ՅՈՒՅԱԿ ՁԵՆԱԳՐԱՅ.—

էջ Զ.— Երգոյի կենաց Մատթէոսին,
ապա Մարկոս պատուար բերդին,
յետոյ Ղուկասն յարութիւն,
Հուսկ Յօհաննէսն Հնազանդութիւն:
Քառակերպեան սուրբ աթոռին,
սոքա նման ամենեւին,
մարդ եւ առիծ ցուլ եւ արծուին,
Հանգիստ կամաց Տեառն արարչին.
Մարդն քատակ Մատթէոսին,
Առիւծն արի տիպ Մարկոսին,
Ղուկասն Հերկօղ նման եղին,
Յօհան սըլաջող ըստ արծուին:

էջ Է.—Երգ առ ամենկալիմ եւ փափաքե-
լիմ իմ Յիսուս.— Յիսուս փափագելին նա-
խահարց խմբից...:

էջ Ը, դատարկ, նոյնպէս էջ 1:

էջ 8.—Ծմնդեամ եւ Աստուածայայտ-
մութեամ քրազալուցի յերեկոյիմ:

էջ 47բ-49, դատարկ:

էջ 61.— Զատիկ Շաբաթ երեկոյիմ քրա-
զալուցի աւուրմ ի պատարագիմ:

էջ 221ա.— Սրբոյ Աւետարամիս Յի. Զի.
որ ըստ Մարկոսի.— Վասմ Յարութեամ եւ
Համբարձմամ Տեառն մերոյ Յի. Զի.:—
Յարուցեալ Յս. առաւօտուն...:

էջ 222բ, դատարկ:

Ծամօք.— էջ 222ա-222բ: միջեւ կը գտնուի
տպագիր այցաքարտ մը, «Dr. Operateur
Omer Chevki, Depute de Sivas,
Constantinople» մականութեամբ:

էջ 222ա.— Յիշատակարամ Գրչի.— 1883
Յիշատակարամ.— Հաստէին Համայնից
միական իշխանութեան եւ եռադիմի անձնա-
ւորութեան Սր. Աստուածութեանն Հօր եւ
Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ վայելչական
զոհութեամբ փառք պատիւ եւ երկրպագութիւն
այժմ եւ անըզաւ յաւիտեան մատուցանմբ:

Որ ետ կարողութիւն ինձ նուաստիս գրել եւ աւարտ Հասուցանել մեղսամած ձեռամբ զսուրբ գիրս զայս, որ կոչի Ծաղու Աւետարան, որ ընթեռնուի ի բոլոր տարին ի ժամ Սբ. Պատարագին, յաւուրս տէրութեան տօնից եւ պահոց եւ բոլոր սրբոց անթերի ըստ սահմանադրութեան նոր Տօնացոյցի Հայաստանեաց Սբ. Եկեղեցւոյ:

Որոյ եղէ ցանկացող Սրբոյ Աւետարանիս յետին քահանայից Ակնայ շրջակայ գիւղից Կամարակացի Հանգուցեալ մաքրափայլ տէր Ղուկաս քահանայի որդի նուաստ եւ անարժան մահտեսի տէր Բարդղղիմէս, որ զբեցի Հողամած ձեռամբս՝ եւ եղի յիշատակի զիւղս Կամարակայ առ դրան Սբ. Տաճարի քաղցրահայեաց Սբ. Աստուածածնի՝ առ ի յիշատակ անջնջելի վասն Հոգւոյ ճնողաց իմոց, եւ Համայն ննջեցեալոց, եւ վասն արեւշատութեան կենդանեաց մերոց:

Արդ աղաչեմ զգաստ սրբազան քահանայից եւ պաշտօնէից Սբ. Եկեղեցւոյս՝ յորժամ ընթեռնուի զսա ի ժամ Սբ. Պատարագին յիշեցէ ի սուրբ յազօթս ձեր՝ զնախնի ննջեցեալսն մեր. նախապէս զմեծ պապն մեր՝ զմահտեսի խաչատուրն, եւ զորդի զտէր Ղուկաս քահանայն, եւ զորդիս նորա զտէր Յոհաննէս, զԵսայիս, եւ զԵրեմիան. եւ զորդի Եսայիին՝ զտէր Յարութիւնն, եւ զորդորդիս նորա՝ զտէր Յոհաննէսն, զԱթանասն, եւ զԹորգոսն. եւ զորդիս տէր Յոհաննէսի զտէր Յարութիւնն, եւ զտէր Յոհաննէս զպապն իմ, եւ զորդիս նորա զՀայր իմ տէր Ղուկասն, եւ Հօրեղայր իմ զՅարութիւնն, եւ զորդի նորա կենդանի նիկողայոսն, եւ թոռն զՅարութիւնն. այլ եւ զորդի տէր Յարութիւն քահանայի զկենդանի տէր Յոհաննէսն եւ զՄարտիրոսն, եւ զԹորգոսն զՀանգուցեալ Յակոբըն՝ եւ զՅարութիւնն:

Հուսկ յետոյ եւ զիս զանարժան եւ զմեղսամած գրիչս զմահտեսի տէր Բարդղղիմէ քահանայս, եւ զորդի իմ զմահտեսի խաչատուրն, եւ զԹորգոսն իմ զՂուկասն, Յակոբն, Գէորգն եւ Սուլթանն. եւ քուեր-

քոս Նազուրն, Երանն, եւ զԾուհիստանն եւ զստեքոս՝ Տալիզան, Իսկուհին, եւ զԻւզաբերն:

Նաեւ զննջեցեալսն՝ զմեծ մայրն իմ զԱճաբն, զմայր իմ զԻսկուհին, զքոյր իմ իմ Մարիամն, զկողակից իմ Սուլթանն, եւ զեղբարքս՝ Յոհաննէսն, Սարգիսն, եւ Խաչատուրն. զՀարս Կիւլինն, եւ զզոստեքոս իմ Ջուլայն եւ Սօղոմէն, եւ զԹորոսն իմ զՂուկասն, եւ զԳէորգն:

Այլ եւ զՀոգեւոր ճնօղն իմ զտէր Երեմիայ արքեպիսկոպոսն զՊօլսեցի, եւ ըզնախկին առաջնորդս վիճակիս Ակնայ զտէր Յակոբ, եւ զտէր Յոհաննէս արքեպիսկոպոսն, եւ զտէր Պետրոս ծայրագոյն վարդապետն. ընդ որս եւ զայլ Համօրէն ննջեցեալսն եւ զկենդանիս մեր. եւ ասաս շիր Ած. ողորմի. զի թերեւ շնջեցէ զբազմութիւն մեղացս սուրբ ազօթիւք ձերոյք, եւ ողորմութեան ցօղն անձրեւեցէ ի մեզ՝ առ ի պարգեհան բուսուցանել ի յօրն վերջին, եւ վերանալ ընդ առաջ Զի. Այ. եւ որք յիշեալ յիշեցէ զմեզ Զս. Ած. ի միւսանգամ զաւստեան իւրոյ:

Արդ զբաւ Հասեալ աւարտեցաւ Սբ. Աւետարանս, զի յամի Տետն 1862ին, եւ մայիսի 81ին սկսայ գրել, եւ 1868ին Հոկտեմբերի 16ին աւարտեցաւ, եւ եղաւ ի զուտն Սբ. Աստուածածնի:

Աղաչեմ զամենեանս որ Հանդիպիք Սբ. Աւետարանիս եւ գտանէք սըղալ ի սմա, մի մեղադրէք զի ոչ է կամօք մեր, այլ ի մոռացմանէ. վասն զի այսմ արհեստի ոչ եմ աշակերտեալ վարժապետի. այլ յուսացեալ ի զօրութիւնն Աստուծոյ զբեցի զսա Հոգւոյն Սրբոյ, որում վայելչական զոհութիւն եւ փառք ամենագորին Աստուծոյ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեան յաւիտենից ամէն:

Էջ 224, ստորին լուսանցքին, շեղադիր, մանիշակագոյն թանաքով, «Արձանագրեալ Տոմար Գոյից = 172 = էջ: 16 թիւ»:

Էջ 225-226, գատարկ:

3237

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն .- 214

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ.-

Ծաւալ 27,5x18,5x8: Էջք 780: Հանգա-
մանք լաւ. կան թերթեր սխալ զետեղուած.
տեղտեղ թացութենէ ազդուած. վերջաւո-
րութիւն թերի թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն 19 տող:
Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սո-
վորական: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ Հատուածներու սկիզբը:
Կարմիր կապոյտ խորանագարդ իւր սարօք,
էջ 7, 207, 245, 585: Գունաւոր նկար,
Մատթէոս Աւետարանիչ էջ 6, Մարկոս 206,
Ղուկաս 244, Յովհ. Աւետարանիչ 564: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահ-

պանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ
մէկ թերթ, երկաթագիր միջակ, մասն Աւե-
տարանի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.-

էջ 1-2, պահպանակ մագաղաթեայ:

էջ 8-5, դատարկ:

էջ 7.- Գիրք Ծընընդեան Յի. Զի. որդ-
ւոյ Դաւթի . . . :

էջ 206, դատարկ:

էջ 207.- Սկիզբն Աւետարանի օի. Զի
որդւոյ Այ . . . :

էջ 202ի ն շարունակութիւնը կը գտնուի
էջ 211:

3237

1.- Մատթէոս Աւետարանիչ
Թիւ 3237, էջ 8

էջ 808-810, չորս թերթ սխալմամբ զետեղուած է Հոս. կը պատկանի տարբեր ձեռագրի մը:

էջ 842ա.- . . . եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնէն:

էջ 848, դատարկ:

էջ 846.- Քանզի բազումք յաւժարեցին .

. . . Դիտ.- Պրակահամարները ոչ ուղիղ. էջ 821 ունէր թիւ ԺԴ, էջ 846 դարձեալ կը տեսնուի ԺԴ: Էջ 682 կը վերջանայ ԻԴ պըրակը, որմէ յետոյ՝ ալ պրակաթիւեր չեն գրուած:

էջ 668, դատարկ:

էջ 666.- Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 726բ.- . . . եւ այլք անցեն քեզ գաւտի, եւ տարցին ուր ոչ կա [այսչափ. շարունակութիւնը կը պակսի]:

Յիշատակագրութիւնը.-

1.- էջ 842ա, բոլորգիր, տարբեր գըր-

չութիւն.- ԵռաՀիւսակ դաւանութեան ապէն- իազին կատարեալ եւ անսահմանելի, Այ. Հաւր, Այ. Որդւոյ, Այ. Հոգւոյ յաւիտ- եանս, ամէն:

ԵնորՀիւ Տեառն ամենակալի, եւ նորին աւգնականութեամբ, աւարտեցաւ եռաՀիւսակ, եւ Հոգիազարդ Աւետարանս, զոր էր կապեալ երանելի աւետարանչացն, զոր արուեստակեալ անուշոցայց ծաղկանց իւղեփեցական կազմութեամբ իմանի, յարմարումն յաւթիւ իս- դադութեամբ գլխոյն պատշաճեալ զի յայս- մանէ կատարելութիւնն:

Ջորք Աւետարանք ի բազում պատճառէ: Ջորքերկերպեան կենդանիք . . . : Ջորք գետք ըղիսեալ ի դրախտէն՝ Փիսոն, Գիհոն, Տիգրիս, Եւփրատէս:

Ջոր ըստացայ իսայ, անարժան տէր Վարդանս, զենցի գերութենէն, ի ձեռացն այլ- ասքացն, Ի զրմզի, երես եւ էառ, յիշատակ իւր եւ ծնաւդաց իմոց, Հաւրն Կոստամին, մա[ւ]րն Գոյհարին, կղց. Վարդէթուրին,

1117

Ջ.- Յովհաննէս Աւետարանիչ
Թ. 9297, էջ 664

որդուն ղեռայրուսիկ եւ նոր[ա]բոխբոջ
Ձիրքին սարկաւագին, եւ այլ պաղիքն որ
առ Ած. եւ փոխել, եւ եղբարն Յովանէ-
սին, քվ[ե]րց Ազամաթին, Մրետին, կղց.
Եթարին, որդուն Մխիթարին, դստեր Հոռո-
սին, եւ Հաւրեղբաւորողոյն՝ Տիրայտուրին
կղց. Թուխիկ, եւ որդուն Անծցատուրին,
Հաւրն Ծածուրին, մարն Նասանդարին:

Ով կարդաք կամ աւրինակէք՝ յիշեցէք:

Զ.- էջ 562ա, բոլորգիր յստակ.-

Ձվերջին ստացող Սք. Աւետարանիս, զՆուռ-
նաւիլիցի Հաճաթն, որ ըստացաւ զսա ի Հաւալ
ընչից իւրոց, յիշատակ իւր եւ ծնաւդաց
իւրոց, Հաւրն՝ Իշխանին, եւ մարն Ասլէ,
եւ եղ ի գուռն Սք. Լուսաւորչին, [մէկ
տող քերուած ջնջուած] Եւ ով որ չունի
իշխանութիւն, քահանա, կամ աշխարհական,
եւ կամ ազգատոհմ, կամ ծախելով, կամ զը-

րաւկներով. եթէ որ յանդգնի՝ զմասն Յու-
դայի առցէ, եւ խնամ տանողքն աւրհնիկն
յԱստուծոյ:

Զ.- էջ 727, բոլորգիր այլ գրչէ.- Յա-
ռաջնորդութիւն Հայկազան ազգիս յարհիս-
կան եւ մեծ ղիտալպետիս մերոյ տէր Աւետիս
կթղկա., եպս.օսիս մերոյ Հեզոյ Գրիգոր եւ
խոնարհի, զոր Տէր Ած. պահեսցէ զսա երկար
ամաւթ, եւ անփորձ կենաւթ, ի կամս Այ.,
եւ յետ աստեացս դասակից, եւ պսակակից
արասցէ Սք. Հայրապետացն, ամէն:

էջ 728, դատարկ:

Պիտակ փակցուած սկիզբի կողքին. «ԵՅ.
Աւետարան միջակ, անթուական, սկիզբը եւ
վերջը մազադաթ թերթեր»:

3238

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.- 215

ԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 25.5x18,5x8.5: էջք 744: Հան-
գամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ազդուած
երկար զործածութենէ: Թուղթ կոկեալ: Գը-
րութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն
18 տող: Բոլորգիր յստակ, Համառօտագը-
րութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդագիր
եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը:
Բազմագոյն խորանագարդ իւր սարօք, էջ
29, 281, 368, 577: Նկար, Մատթէոս էջ
28, Սք. Մարկոս 280, Դուկաս 862, Ս.
Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 576: Կաշեկազմ
տախտակեայ Հնամաշ. վերջին կողքին արծա-
ւաթէ խաչ՝ կեղդոնը մուծ կարմիր քարով:
Պաշտական մազադաթեայ սկիզբը երկու
թերթ, միջին երկաթագիր, սրճագոյն թա-
նաքով, մասն Աւետարանի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-4, պահպանակ:

էջ 5-7, դատարկ:

էջ 8-9.- Թուղթ Եւսեբիոսի՝ նրկարա-
զարդ խորանով:
Դատարկ էջեր, 10-11, 14-15, 18-19,
22-23, 26-27:

Համաբարբառի տախտակներ, էջ 12-18,
16-17, 20-21, 24-25, խորաններու զը-
ծագրութիւնը բաւական յաջող:

էջ 29.-Աւետարամ ըստ Մատթէոսի.-

Գիրք Եւրեղեան Յի. Զի....:

էջ 228ք-229, դատարկ:

էջ 281.- Աւետարամ ըստ Մարկոսի.-

Սկիզբն Աւետարանի Յի. Զի....:

էջ 856ա.- Յարութեան Յա. առաւօտուն
առաջին միաշաբթուն...:

էջ, 858-861, դատարկ:

էջ 888.- Աւետարամ ըստ Ղուկի]ասու.-

Ջանդի քաղուժ քաւժարեցին...:

Լուսամցագրութիւն Գրչի.-

էջ 618, անիրաւ դատաւորի դրուագին ներքեւ.- Վա-յ ինձ զի դատապ[ար]տէ՛ զիս միտս անիրաւ, եւ ոչ տա Հանգիստ անձին իմոյ ի տուէ եւ ի գիշերի:

էջ 674-676, դատարկ:

էջ 677.- Աւետարամ ըստ Յովնանու.- Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարամ գրչի.-

էջ 781բ.- Փառք փառաւորեալ եւ անբաւ Սրբոյ Երրորդութեան եւ միոյ Աստուածութեան Հաւր եւ Որդւոյ, եւ Սուրբ Հոգւոյն, յաւիտեան եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Բամք Յիշատակի Գրոցս Կատարմամբ.-

Այսպէս մնացած է. էջ 782ի մեծագոյն մասը, եւ յաջորդ 788-789 էջերը դատարկ:

Դատարկ են նաեւ 740բ, 741, 742բ եւ 748-744 էջերը:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնը.-

1.- էջ 740ա, նոտրագիր անՀարթ.- Ես մեղաւոր եւ անարժան ծառայ Այ., Ած. ասաց թէ Դանիէլ իմաստուն, Աքգար իմար, այս գիրս տրեացու մեղաւոր եւ անարժան ձեռքն դայ տեցաւ Ած. ասաց թէ դու ինչ նշանակես. ասացի թէ մեղաւոր եւ անարժան ծառայ իմ: Գրեցաւ գիրս մարտի ժե, դեկտեմբերի ամսոյ Ը, ամէն:

2.- էջ 742ա, նոտր շեղագիր.- 1746 Հայրք եւ եղբայրք, ի այս գրուս յով Հանդիպի եւ կամ կարդայ(ս)ցէ՝ իշեցցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր ի անարժան տէր Կարապետոս, որ սակաւ մի յաշխատանք կըրեցի, որ քակտայլ էր եւ տերտերն քակտայլ, որ շարայղեց, եւ ներքի տէպն կաշի անցուաք. թէ որ Հանդիպի Հայր մեղայի եւ կամ Հոգոցիւ զմեզ [յ]իշէ, Ած. նորա մեղքն չ[յ]իշէ, խորՀուրդ փարին կատարեցցէ, ի խօրին ծերութիւն Հասցէ, եւ ետ այստեաց հյանելուն յարժայութեան

7.- Դուկստ Աւետարանիչ
Խ. 9238, Էջ 98Զ

Գ.— Խորանարանի Մարկոսի
Խ. 3238, Լք 231

8.- Խորանագարդ Ղուկասի
Թ. 9298, էջ 963

173

Յ.- Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոմ
Թ. 3238, էջ 576

Ս Ր Բ Ո Յ Յ Ա Կ Ո Ր Ն Ա Յ, Ժ.- 3238

յարժանի արասցէ, ամէն:
Գրեցաւ թիւ. ՌԶՂԴին, յապրեւի ամսոյ
ԺԲին:

Պիտակ սկիզբի պահպանակին վրայ, կար-
մըրագիծ շրջանակով. «87, Աւետարան մի-
ջակ»:

10.- Խորամագարդ Գովհամմետի
Թ. 3238, էջ 577

3239

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.- 216

[Սբ. Գորգ?]

ՋԾԸ=1809

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 27x19x6.5, էջք 688: Հանգա-
մանք անքաւարար. զուրկ է կողքէ. սկիզբը
թերի, կը պակսին առաջին Հինգ պրակները.

կառուո նորոգութեան: Մագաղաթ կոկեւալ,
գորշորակ: Գրիչ՝ Ստեփանոս Աարկվրզցի:
Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլխատառերը

կարմիր, մնացեալը սև մեկանով, երկսիւն, 19 տող: Բոլորգիր կանոնադր: Համառոտագրութիւնը Համարեա սովորական: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Նրբագիծ կարմրաներկ խորանազարդ իւր սարօք, էջ 71, 191, 886: Կազմող՝ Յակոբ Մեծպարոնենց: Կազմ առանց կողմի: Ստացող՝ Տիկին Ջապլուն:

Հմմտ.- Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թ. Արթ. Գուշակեան, 1961, էջ 24, ունի սըխալներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1ա.- ՄԲ.- Ծայեծամ մատեաւ առ նա մայր որդւոցն Ջեբեղեայ որդովքն իւրովք Հանդերձ. . . Մտտ. Ի, 20:

էջ 68-69ի միջեւ կը մնայ արմատը՝ կըտորուած թերթի մը:

էջ 69-70, դատարկ:

էջ 71ա.- Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. . . :

էջ 187ա.- Յարուցեալ Յս. առաւատու. . . :

էջ 190, դատարկ:

էջ 191ա.- Քանգի բազմիք յաւժարեցին

էջ 206 սխալմամբ կրկնուած:

էջ 229 եւ 281 չեն նշանակուած սխալ ոստումով:

էջ 241-242ի միջեւ կտորուած մէկ թերթ:

էջ 286, դատարկ:

էջ 286.- Աւետարանը ըստ Յովհաննոս.-

Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 288-289ի միջեւ երկու երես մնացած է առանց իջաթիւի՝ զոյգ թերթ դարձուած ըլլալուն պատճառաւ:

Յիշատակագրութիւնը Գրչի.-

1.- էջ 68բ, վարը.- Յաստիս ի վայելս եւ յարն Բի. ի պարծանս եղեցի, Սր. Աւետարան, աստուածասէր պր.իս մերոյ տիկին Ջապլունի, եւ աստուածատու որդւոց իւրոց, Պր. Հեթմին, եւ Վասլին, եւ Աւշին եւ երկու դստերաց իւր, Տիկին Եւհաննայի, եւ իւր մօայ թերի՝ յաշորի թերթիմ կըտրուած ըլլալուն պատճառաւ:

2.- էջ 189ա.- Ջատապեալս բարեաւք, եւ զփարթմաս չարեաւք, զեղկելիս ոգւով եւ զթշառականս մարմնով, զծառայից ծառայս, զՍտեփանոս Սարկվրզցի, աղաչեմ դձեղ սուրբ Հարթ, եւ եղբարք մեր ի Բս., ցաւակցաբար յիշեցէք զանպիտանս, ի բարին Բս. Հանգիստ

եւ ողորմութիւն գտանել, մեզ եւ մերոցն, յաւուրն այցելութեան. եւ ըստ Հաւատոց ձերոց առնոյք զփոխարէն ի յայնոր որ զոր կամի կարէ տալ: Եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Ջատապաւ Սր. Աւետարանիս, զգրիստոսասէր եւ զթագազարմ տիկինն, զդուստր ասպարապետի ամենայն Հառց, զտիկին Ջապլուն, որդաւք իւրովք եւ բնաւին զարմիւք, յիշեցէք աղաթիւք առ Տէր, ով մանկուր Սիւովնի:

3.- էջ 288բ.- Որք յաստուածապատմ սուրբ տառիս լուսաւորիք, Հարք մեր եւ եղբարք ի Բս., զստապաւ սորա, զտիկին Ջապլուն, դուստրն զուհոստապլի Հառց, եւ զաստուածատու որդիք իւր, զՀեթմ, եւ զՎասլի, [եւ] զԱւշին, եւ զերկու դստերսն իւր, զԵւհաննայիս, եւ զԱկաց, ծնողաւք նորին, եւ Համայն ընտանեաւք եւ ամենայն բնաւին զարմիւք, յիշեցէք ի բարին Բս., Հանգիստ յարդիս եւ զանանց բարիսն գտանել բնաւին ի Բէ. Այ. մերոյ: Նաեւ ձեզ տացէ Բս. ողորմութիւն: Եւ ապիկար զորդիս սորա Ստեփանոսի Սարկվրզցի]-ոյս ողորմեա, Տէր իմ Տէր:

4.- էջ 588ա, մէջտեղը.- Փառք Փրկչին, եւ յիշատակ մեղաւորիս Ստեփանոսի Սարկվրզցոյ: Իւրիս [= ամէն]:

Յիշատակարան Կազմողի.- 1308

էջ 588բ, բոլորգիր վարժ.- ՈՐ զնուաստ կազմաւ յաստուածախաւ մատենիս զՅակոբ Մեծպարոնենց աղաչեմ յիշել ի Տէր Բս., ով աստուծասէր ընթերցաւոր, եւ Ած. ըզձեզ յիշեսցէ, եւ նմա փառք յաւիտեանս յաւիտեանից ամէն:

Ի Թվ. 250Ը կազմեցաւ սայ, ընդ Հովանեա Տղայ Սր. Գորգոյ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնը.-

Ա.- Գժող Եանգլամի.

էջ 284բ, բոլորգիր մեծ.- Յիշատակ է Սր. Աւետարանս Եւհաննային, եւ կողակցուն Աստուածատրին, որդոյն Սանոսին, ծնաւոցն Հուրմուզին եւ Նազուրն, տազերն Խաչատրին, եւ կողակցուն Խանպակէ, որդոյն Ազարիային եւ ամ. արեան մերձաւորաց, որ զընեցին զսա ի Հալալ արդեանց:

Բ.- Սիմեոն Արեղայի.

էջ 688ա, ստորորդ, բոլորգիր վարժ.-
+Ըզձեզ յիշէ: Եւ զիս զմեղաւթ փարթա-
մացեալս զՍիմէոն արեղայս ի Տէր:

Դիտ.- Այս վերջին յիշատակագրութեան
սկզբի մասը կը պակսի, ինչպէս կը թեւա-
դրէ իբրեւ նշան զրուած փոքրիկ խաչը:

Կը թուի թէ ձեռագրիս վերջէն եւս թեր-
թեր ինկած են, եւ այդ պատճառաւ կորսու-
ած է նաեւ գրչին մեծ յիշատակարանը:

Պիտակ, կարմրագին շրջանակով, փակցը-
ուած Հատորիս կոնակը. «17. Աւետարան
առանց կողքի. պակասաւոր, թ. Հ. ԶԾԸ,
էջ 688»:

3240

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.- 217

(ԺԲ. ԴԱՐԴ?)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 27,6x20,6x8: էջք 648: Հանգա-
մանք ըստարար՝ մասամբ. նորոգութիւն
կրած. սկիզբը թերի. մեջէն ինկած են
բազմաթիւ թերթեր: Մագաղաթ անհարթ: Գը-
րութիւն՝ զլիսատառերը ոսկեգոյն, մնաց-
եալը սև մեկանով, երկսիւն, 17 տող:
Երկաթագիր վայելուչ: Գունաւոր զարդա-
գիր եւ լուսանցազարդ շատ մը Հատուած-
ներու սկիզբը. լուսանցազարդերէն ոմանք
կտրուած վնասուած Հետագայ կազմի ժամա-
նակ: Կաշեկազմ տախտակեայ զրոշմազարդ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1ա-բ, մէկ թերթ փրթած:

էջ 1ա.- ...Եւ Հրաման առեալ ի տեսլ-
եան չդառնալ անդրէն առ Հերովդէս...:-
Մտթ. Բ. 12-18, եւ ոչ կամէր միւրթարել,
գի ոչ եին:

էջ 1բ, ձախակողմեան լուսանցքին, շե-
ղագիր՝ Տ.վ.Պաւեան:

էջ 1բ1.- Պրակ Գ.-...Եւ տեսեալ զբա-
ղումս ի Սաղուկեցոցն...:-Մտթ. Գ. 7:

էջ 28բ-31բ. երկաթագիր տողերուն
ներքեւ նոյնը նաեւ բոլորգիր, երեւի
զիւրութեամբ կարդալու Համար: Նոյնպէս
էջ 88ա-841ա, այս անգամ նորոգ գրով:

էջ 44-46ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 60բ-61բ, տողերուն ներքեւ նոտրա-
գիր անհարթ:

էջ 180բ, դատարկ: Վերջ Մատթէոսի:

էջ 180-181ի միջեւ թերթեր ինկած. կը
պակսի Մարկոսի սկիզբը:

էջ 181ա-184բ, տողերուն ներքեւ կրկ-
նըւած նոտրագիր:

էջ 181ա.- նոտրագիր՝ Տէրն մեր 8ա.
Ջս.:

Եւ ընդ այդն ընդ առաւատն յարուցեալ
եւ եւ զնաց յանապատ տեղի...:- Մրկ. Ա.
85:

էջ 197-210, սպիտակ թանձր թուղթ,
երկաթագիր տարբեր, երկսիւն, 14 տող:

էջ 210, ստորին լուսանցքին, բոլոր-
գիր.- Փառք Տեառն Հ[ա]գար բերան. զը-
րեցաւ է փերթ գիրս ի ՌՄԺԹ [= 1770],
յուշիսի ԻԶ, իսկ կազմեցաւ ձեռամբ տէր
Գալուստ քահանային, ի քաղաքս Կարին.
գիրս նդեւ ձեռամբ տիրացոյ: Մակար զըր-
չիս:

էջ 258-259ի միջեւ թերթեր ինկած:

Նոյնպէս էջ 280-281ի միջեւ:

էջ 282ա.- ... Եւ ոչ ումեք ինչ ասա-
ցին զի երկնչեին:

էջ 282բ, դատարկ:

էջ 282-288ի միջեւ թերթեր ինկած, ո-
րով կը պակսի Ղուկասի Աւետարանին ըս-
կիզբը:

էջ 288ա.- .... Եւ կոչեցեա զանուն
նորա Յովաննէս...:- Ղկս. Ա. 18:

էջ 812-818ի միջև թերթեր ինկած, Նոյն-
պէս 822-828ի միջև:

էջ 872-878ի միջև թերթ ինկած: Նոյնպէս
876-877ի միջև:

էջ 462-468ի միջև թերթեր ինկած, որով
կը պակսին Ղուկասի Աւետարանին վերջին
մասը, եւ Յովհաննու Աւետարանին սկիզբը:

էջ 468ա.- Ամենայն ինչ նովա եղեւ...:
-84<. Ա.8:

էջ 490ա-495ա, երկաթազիր տողերուն ներ-
թեւ նոյնը կայ նաեւ նոտրագրով:

էջ 510-511ի միջև թերթ ինկած:

էջ 511-548, թանձր թուղթ, բոլորդիր:

էջ 51ա.- ...եւ ասէր Յս. առ Հրէայսն
Հաւատացեալս ...:- 84<. Ը. 81:

էջ 546բ.- ... Ամէն, ամէն ասեմ քեզ, զի
մինչ մահու(ն)ին էիր՝ ան[Այսպի. շա-
րուձակութիւնը կորսուած]:

էջ 547, դատարկ:

Յետմագոյժ յիշատակագրութիւն.-1791

էջ 548, վերը, շեղազիր անհարթ.-1940

սէնէտէ, պու Ինճիլիյ շէրիֆ Ղայսարիյ
կասին օղլու Հայկոթին տուր պու քիյթապ
շիյֆայսիյ շայտիթ, այգապիյ շայտիթն:-
Ընթերցումը Հաստատ չէ:

Պիտակ, փակցուած առաջին կողքին, կար-
մրաղիժ շրջանակով. «11. Աւետարան, յիշ-
կեսարացի ՀՃ. Ղուկասի որդի Յակոբի
թուակ. 1940»:

3241

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.- 218

Խլալաշի վառն

ՋԺԳ=1464

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x18x6.5: Էջք 578: Հանդամանք
բաւարար: Թուղթ բամպակեայ: Գրիչ՝ Ստեփա-
նոս Եպիսկոպոս: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը
եւ զլիստատները կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորդիր կանո-
նաւոր: Համառօտագրութիւնք սովորական:

Կարմիր կապոյտ զարդազիր եւ լուսանցազարդ
Հատուածներու սկիզբը: Խորանաղարդ իւր
սարօք էջ 5, 175, 279, 441: Գունաւոր
նկար, Սբ. Մարթիոս էջ 4, Սբ. Մարկոս 174,
Սբ. Ղուկաս 278, Սբ. Յոհաննէս, եւ Պրո-
խորոն 440. Աւետարանչիին ոտքին ներքեւի
Հաւթթաձեւ կտորին վրայ ծուռ գրուած,
«Ինչ նովա եղեւ»: Կաշեկազմ տալիսակեայ
դրոշմազարդ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզ-
բը եւ վերջը երկուական թերթ, ժանդաղոյն
թանաքով անկիւնաւոր մեծ երկաթազիր, մասն
Աւետարանի: Ստացողք՝ Դաւիթ, Ներսէս եւ
այլք:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-8, դատարկ:

էջ 5.- Գիրք ծըննդեան Յի.Քի...:

էջ 178. դատարկ:

էջ 175.- Սկիզբն աւետարանի Յի.Քի...:

էջ 277բ. դատարկ:

էջ 279.- Քանզի բազում յաւթաթեցին...:

էջ 441.- Ի սկզբանէ էր Բանն)...:

էջ 565բ.- ... Երթ, յայտմ Հեռէ մի մե-
ղանչեր:

էջ 574-578, դատարկ Համարեա, տարբեր
թուղթ:

Յիշատակարամ Գրչի.- 1464

էջ 565բ.- Տէր Ած. աւաւոր եւ սրանչե-
լազործ, սահման սիրոյ եւ ողորմութեան...:
Յամա Հայկազան թուաբերութեան տուժա-
րին, յորում էր թիւ Համարոյ թուականին
թորցոճեան տոհմին ՉՁԵ, աւարտագործեալ
եղեւ սուրբ եւ կենսատու Աւետարանա Քի.
Յի. Աստուծոյ մերոյ, որ ընկալեալ յաստ-
ուածալուր վարդապետութենէն երկնաւոր
Հոնապետին, զոր Հրատարակեաց ի լուր

ականջաց ամ. Հաւատացելոց, եւ պատուիրեաց սրբոց աւետարանիչացն եւ ամբ. Գրեացէք աշակերտեցէք զամբ. Հեթանոսս: Իսկ նոքա յառաջացեալք յանմահաբար զետոյն ծաւալմանէ չորից յորդախաղաց վտակաց մատուականցին յարբումն եւ ի զովացումն ծարաւի անձանց, եւ յարինեալ զսա թագարթայական, եղին ի զլուխ երկնային արքաուհոյն, եւ փառազարդ կաթողիկէ Սք. եկեղեցի, ի վարժումն եւ ի մխիթարութիւն աւրիորդաց նորա, եւ ի պարծանս Հանուրց Հաւատացելոց, եւ ի փառս անմահ թագաւորին այսպէս գրեցին:

Մաթէոս Աւետարանիչն ի կողմանէ փրկչին, երթեալ զՀետ Զի. ականատես եղեալ սքանչելեացն Տեառն...:

Ջոր իմ անարժանի եւ անպիտան եւ սուտանուէ Ստեփանոս եպիսկոպոսիս, որ տեսի զարինակս զովելի եւ անողալ վկայեալ ի բազմաց, եւ ցանկացող եղէ որպէս պատուարան մարդարտի, եւ զրեցի զսա իմ անիմաստ եւ տկար մտաւքս, ի գաւառիս խորձիւն, ի վանքս որ կոչի Նլպաշի, ընդ Հովանեաւ Սք. Կարապետիս:

Արդ աղաչեմ զամենեանս, որք Հանդիպիք Սք. Աւետարանիս, զմեղապարտ գծողսն զՍտեփանոս, եւ զծնաւդսն իմ յիշես(ց)Չիք ի մաքրա(րա)փայլ յաղաթս ձեր գրաւիթ, զեներէս, զՊարամն, ըզլատիւն, եւ զՅովանէսն, զՊետրոսն, զՏաւառայետն, ըզՄեծպարոնն, որ ստացան զսա ի Հալալ արդեանց իւրեանց:

Աստանաւոր աւարտեցաւ քրիստոսահիմն եւ առաքելախաւս, մարդարաշար, Հոգիարուիս Աւետարանս: Գրեցաւ սա ի թուականիս Հայոց ՋԺԳ, ձեռամբ յոզնամեղ եւ անարհեստ եւ վաթար գրչի, Ստեփանոս եպիսկոպոսիս, ի գաւառիս խորձենոյ, ի վանքս Նլպաշի, ընդ Հովանեաւ Սք. Կարապետիս եւ ի բազմահաւաք սուրբ կրօնաւորացս, տէր Յոհաննիսին, տէր Նիկողոսիս, տէր Կիրակոսիս, տէր Մեղիթիսիս, տէր Յովանիսիս, տէր Մաղաթիայիս, տէր Սիմաւոնիս, տէր Դաւթիս, տէր Աստուածատրիս, տէր Կարապետիս, նորաբողոք Հասակին: Եւ զՀոգեւոր եղբայրն իմ զՀանգեղեցալ եղբայրն իմ զտէր Աւետիքիոսն, եւ զգործակալքս սոցա զԹորոսն, զԴաւիթն, զՅակոբն:

Արդ աղաչեմ զամենեանս, որք Հանդիպիք Սք. Աւետարանիս եւ իսէք զձայնն նորա Գ. ողորմեա տուք Մեծպարոնին եւ Պետրոսին եւ իւր ազգականացն, ամէն:

Տէրն կու Հրամայէ թէ երանի այնոցիկ որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ընտանեակ

նորա յԵրուսաղէմ, զոր Տէր Ած. վայելել տացցէ, եւ Հասուցանէ մինչեւ ի խորին ծնորութիւն, եւ յետ աստեացս ելանելոյ, յարթայութիւնն դասեցէ Տէր Ած. զինքն եւ զնշնցեալսն իւր ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ զամենեանս յիշես(ց)Չիք եւ զանարժան գրիչս Ստեփանոս եպիսկոպոս, եւ զծնաւդս իմ, եւ զմարմառին տուաւոն զՓիլիպոսն՝ որ զթուղթն ի վերայ կոկեցի, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր սուրբ արթայութիւնն ամէն: Եւ Զի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Ձեռս երթայ գիրս մնայ, երբ կարդաս զանարժան գրիչս յիշեալ. չմտ. Յիշառարանք ԺԵ. Դարի, Բ. Մասն, Թի. ՁԶԶ:

Մամր յիշատակագրութիւն կարմրատուտ, բոլորգիր, էջ 489թ. վարբ. Ով մանկունք, գնեալ արեամբն Զի. ի ծառայութեան մեղաց, յիշեսՉիք ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր զանարժան ի դասս քահանայից, որ զգլխայիւրն գրեցի, Ած. ողորմի սասցէք, եւ Ած. ձեզ ողորմի յիւր միւսանգամ գալու[ս]տն ամէն ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութեմք.

Ա.- Դարբերոցի հարակաւգի.- 1806

էջ 571ա, բոլորգիր.- Յիշատակարամ վերջիմ:

Արդ զվերջին ստացաւ սուրբ եւ կենսայտու Սք. Աւետարանիս զԴարբերոցի խաւակաւն, որ է ի զեղջէն Առնեղեղու, ըստացաւ զՍք. Աւետարանս ի Հալալ ընչից եւ արդալ վաստակէ, յիշատակ իւր եւ բարի ծնաւդացն իւրոյ՝ Հաւրն Մեղիթիսն եւ մարն Թամամին, եւ Հաւրեղջարն Զիրաքին, եւ Զիրաքի կողակցուն Եւոհորին եւ որդուն Նըլլաթին, եւ ատերն Մարիանին:

Դարձեալ յիշեցէք զՆարայկաւն եւ զկողակիցն իւր զՀանձնէրվարդն, եւ զՀանձնէրվարդի ծնաւդսն՝ զՀայրն զՅովանէսն եւ զմայրն զՆանայանըն, եւ զեղբայրն զԽաւանայ Սաւարն եւ զկողայիցն Նաւան Սաւարին զԿուլզատին, եւ զՆարայկաւն ի նշնցեալքն, որ առ Զս. եւ Հանգեղեցալ:

Դարձեալ յիշեցէք զՆարայկաւն, որ ի յայնպիսի դասն եւ ի նեղ ժամանակիս, քանզի բարկութիւնն աստուածային շարժեալ էր ի վերայ ազգիս Հայոց, գտովն սասմթէ զսուրն, եւ թէ զգերութիւնն: Ահայ Գ. ամ է որ իբրեւ զուռ կու զողամք ի յաշէն պարսից, եւս առաւել զայս տարիս,

թէ որպիսի սով եղեւ ի Խարսայ քաղաքին եւ իւր բոլոր գաւառին։ Հանց սով եղեւ որ այլազգիքն շուն եւ կատու ուտէին, եւ թրիստոնեայքն արթ եւ խոտ ուտէին, բայց յետոյ մեռանէին։ Հաց է որ Հաստատէ զսիրտ մարդոյն։ Եղբարք, յորժամ Ած. ձեզ Հաց տայ՝ զաղքատսն մի մոռանայք։

Աղաչեմ զձեզ, ով զասք քահանայից, եւ երամք կրաւնաւորական խմբից, յորժամ ընթեռնուք զիշատակարան Սբ. Աւետարանիս, լի բերանով Ած. ողորմի ասացէք Խարակազին որ այսչափ տարտարոսի ժամանակիս զամ. Հոգ եւ զցնոր յաշխարհիս ի բաց խափանեաց եւ էառ զՍբ. Աւետարանս յիշատակ իւր եւ կողակցուին իւրոյ Հանձնէալարդին եւ որդոցն [մէկուկէս տող պարպա], եւ Հաւրն Մեւ լիքշին, եւ մօրն Թամամին, եւ Հօրեղբօրն Ջիրաթին եւ որդուն Խըղլաթին։

Դարձեալ յիշեցէք զԽարայկազի աներն զխաւճայ Սաւառն եւ զկողակիցն զԿուլզատէն, եւ զճնօղսն իւր՝ Հայրն զՅովանէսն եւ զմայրն զՆանայանս։

Դարձեալ յիշեցէք զԽարայկազն եւ իւր արեան մերձաւորքն, որ առ Ջս. են Հանգուցեալ։ Ով յիշէ՝ յիշեալ լիցի առաջի Զրիստոսի, եւ Ած. ողորմի յիշողացդ եւ յիշեցնողդ. եւ Ած. փառք յաւիտեանս ամէն։ Հայր մեր...։

Խարայկօզն որ էառ զՍբ. Աւ. Թուին ՌԾԵ

էր. Ես Հն որ զԵրեւան, զԾուղայ, եւ զՆախ-ճըւան այր[և]աց, եւ զընակիչքն քշեց տա-րաւ ի յԱսպահան։ Թուրն ՌԾԴ էր որ եւ մեղուցեալ եւ անարժան Յովանէս զրիչս Գահլընցի մէջ Նոցա էի յայնմ ժամանակին. ով կարէ լեզուով կամ գրով պատմել զան-րումն Հայաստանեաց, եւ զխաւարումն եկեղեցայց. ինդրեմք ի յարարչէն տայ աշխարհիս խաղաղութիւն, Թաւաւորաց սէր եւ մի-այրանութիւն, եւ Աստուծոյ փառաշքանութիւն, ամէն։— Հմմտ. Յիշտ. ԺԷ. Դարի, Ա.— Հատոր, Թիւ 804. ունի կարեւոր սխալներ ներ եւ տարբերութիւններ։

Բ.— Դուլվաթի։—

Էջ 377ա, անհարթ գրով։— Յիշատակ է Աւ(ա)ետարանս Դուլվաթին, Բազդիարին եւ իւր որդեցն՝ Գիրիմ, Մարտիրոսին, Գիրակոսին, Ակոբին, Կակոսին, Մարեմին, Եղսաբեղին, Մաշուշակին, Վարդէթուրին, եւ աղբերաց՝ Մելիկշային, Խտրըշային, եւ իւր ազգակիմ ամէն։ Ով զայս կարդայ՝ ողորմի ասէ եւ յիշէ ամէն։

Ած. ողորմի յիւր Հոգուն ամէն եղիցի եւ զիցի։

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած երկրորդ դատարկ էջին վրայ. «Յ1. Աւետարան Խարբերդ, Անթիւ զիւղի ի Թ. Հայոց ՌԾԷ »։

3242

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 219

Ուխտիք Դղեակ, Գուգարք

ՔԻԲ=1473

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Եւալ 27X18X8։ Էջք 572։ Հանգամանք քաւարար։ Թուղթ բամպակեայ Գրիչ՝ Միթի-սէթ երէց։ Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ պիտատուր կարմիր, մնացեալը սև մեկա-նով, երկսիւն, 21 տող։ Բոլորգիր կանոնա-ւոր։ Համառօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի։ Կարմրաներկ զարդադիր եւ լու-

սանցազարդ Հատուածներու սկիզբը։ Խորանա-զարդ իւր սարօք, էջ 19, 181, 285, 455։ Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ։ Պահպա-նակ սկիզբը մէկ Թերթ Թուղթ, բոլորգիր, մասն ի գրոց Ենդոց. վերջը երկու Թերթ մագաղաթ, երկաթադիր, ճարտար գրչէ, մասն Աւետարանի։ Ստացողք՝ Յովհաննէս եւ Երիշէ։

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-6, դատարկ:

էջ 6-7.- Թուղթ Եւսեբիոսի, կարմիր շրջանակով:

էջ 8-16.- Կանոնի տախտակներ, կարմիր շրջանակներու մէջ, վերի մասերը զարդա-
րուն:

էջ 16ա.- Նախադրութիւն Մաթեոսի Ա.-
ւետարանի:

էջ 17բ-18, դատարկ:

էջ 19ա.- Գիրք Ծըն[ն]դեան Յի. Թի.

...]

էջ 180, դատարկ:

էջ 181.- Աւետարան ըստ Մարկոսի.-

Ս(Կ)կղեր Աւետարանի Յի. Թի. որդու Այ.

...]

էջ 281-282.- ...եւ ոչ ումեք ինչ
ասացին զի երկրնչէին:

էջ 282բ-284, դատարկ:

էջ 285.- Աւետարան ըստ Ղուկասու.-

Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 454, դատարկ:

էջ 464-465ի միջեւ կայ արմատը՝ կը-
տրուած Թերթի մը:

էջ 466.- Աւետարան ըստ Յովհաննու.-

ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.-1473

էջ 567ա.- Փառք եզականի, եռահիսակ
դաւանութեան, ապէնիազին եւ անսահմա-
նելի Աստուծոյ Հաւր, Աստուծոյ Որդւոյ,
Աստուծոյ Հոգոյ, յաւիտեանս ամէն:

ԵտրՀիւ Տեառն ամենակալի, եւ նորին
աւգնականութեամբ աւարտեցաւ եռահիսակ
եւ Հոգիազարդ Աւետարանս, զոր էր շաղ-
կապեալ երանեալ Աւետարանչացն, ըստ
բազմեքանց գունոց ի մի ոստայն անկելով
Հանճար...:

Զորք Աւետարանք ի բազում պատճառէ:

...: Զի թէպէտեւ բազում քանք ի սոսա
երելին ներհակ միմեանց, այլ քաջք ճշշ-
մարիտք, եւ յոյժ միաքանք միմեանց:

Արդ այսմ անմահական ըմպելոյ, եւ ան-
գիտ մարգարտիս փափաքող եղեալ սրբասէր
եւ աստուածահաճ [մէլ տող պարապ ձրգ-
ւած], եւ ետ գաղափարել զսա ի ձեռն Մեղ-
քիւնթի անարժան գրչի, եւ փանաքի եւ
անարհեստի, ի ժամանակս վերջինս, ի
թուականութիւնս Հառց ԶԻԲ, ի զաւարիս
Գուգարա, ի գղեպկա Ուխտիք կոչեցեալ,
ընդ Հովանեաւ Սբ. Աստուածածնիս եւ Սբ.
Կարապետիս, եւ Սբ. Սիոնիս:

Արդ աղաչեմք զամենեանս, որք ընթեո-

նուք զՍբ. Աւետարանս զայս, կամ զաղափա-
րէք, կամ Հանդիպիք, յիշեսլիք ի սուրբ
յաղաթս ձեր զգրիչս սորա զսուտ իրիցու-
կըս, եւ զնաւազն իմ ըզփոխեցեալք առ
Քս. զՍիմէոն քահանայն, եւ զմայր իմ ըղ-
Հանաթն, եւ այլ զամ. առուարեան մերձա-
ւորքն իմ, եւ Ած. զձեր մեղքն ոչ յիշէ
ամէն:

Այլ ի ծուկն անկեալ աղաչեմ զձեզ
անմեղադիր լինիք խոշորութեան եւ սղաւա-
նաց գրիս անմեղադիր լինիք, զի գրեցաւ
սա կենաւք տուայտանաւք եւ բազում աշխա-
տանաւք, ի դառն եւ յանքարի ժամանակիս,
յորում էր արդարութեան կողմն Հակեալ,
եւ անկարգութիւն ամ. ուրեք զաւրացեալ,
զոր ողորմածն Ած. այց արասցէ դարձուցա-
նել զգերմութիւնս մեր, եւ տացէ զառժամա-
նական կենսս զայս ըստ կամաց նորա քաղա-
քավարիլ, եւ երկնից արքաութեանն Հասա-
նել ամ. քրիստոնէից, ի Տէր Յս. Քս. որ
է աւրՀեալ ընդ Հաւր եւ Սբ. Հոգոյն
յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Արդ քարերարն եւ ողորմածն Ած. տացէ
ղիւր առատ ողորմութիւնն եւ զերկնից
արքաութիւն ստացող Սբ. Աւետարանիս:
ԶՅովհաննէսն, եւ զԵրիւնդէն, Ոստիանիւն,
Ասլի խաթունիւն, եւ զամ. արեան մերձա-
ւորսն, զկննդանիքս եւ զՀանգուցեալսն.
զի ստացան զսա ի Հալալ արդեանց
իւրեանց, յիշատակ յաւիտենից, զի որք
ընթեոնոյք կամ աւրինակէք, յիշեցէք ի
մարքափայլ յաղաթս ձեր, զՅովհաննէսն եւ
զԵրիւնդէն, եւ զՈստիանէն, եւ զԱսլի
խաթունն, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր
արքաութիւնն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.-

էջ 571ա, վերը, բոլորգիր մեծ, անա-
ւարտ.- Արդ զվերջին ստացող սուրբ եւ
կենսատու Աւետարանիս, զխաւճա Պաղչն, որ
ստացաւ ի Հալալ ընչից եւ արդար վաստա-
կոց, յիշատակ իւր եւ քարի ծնողացն
իւրոյ, Հաւրն Կարապետին եւ [Այսչափ. էջիմ
մնացած մասը դատարկ]:

էջ 572ա, բոլորգիր տարբեր.- Սբ. Աւե-
տարանս յիշատակ է խոճայ Բաշխիւն, եւ
եղպաւրն խոճայ Մլըռնիւն եւ Սարգսիւն, որ
բազում աշխատանք եւ ջանիւք զնեցաք
Հալալ Հնչիւք եւ ապրանաւք, եւ զնաք յի-
շատակ ծնաւազ մերոց. իւր Հաւրն Կարա-
պետին, մաւրս Անուշիւն, մեծ պապին Զաֆա-
րին, Հաւրեղեարն խոճայիւն, եւ յարեան
մերձաւորացն, եւ այլ պաղի ննջեցելոցն,

որ առ Ած. է փոխել:

Դարձնալ յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս
ձեռ. ով կարդայ կամ աւրինակէ, թող մէկ
բերան ողորմի ասացէք, եւ Ած. ողորմի
ձեզ իւր միութեանգամ զայու[ա]տն, Ամէն:

Եւ դարձնալ յիշեցէք զիւր որդիքն, Մու-
սիկն, Գասպարն, Միւրդէն, Մնացական,
Մարտիրոսն, Սաֆարն, Ղուկիճանն. Վար-

դանին եւ կողակցին Ալթունին, Թամաին,
Դշխոհին, զստեարացն Զանգատին, Բակզա-
տին, Մուրատին, եւ մաւր խանքէկէ, իպ-
րէհիմընին իւր [կո]ղակցին, Ամէն:

Պիտակ, կարմրագիծ շրջանակով,
փակցուած Հինգերորդ էջին վրայ. «32.
Աւետարան Գուգարա Գաւառի, Թ. Հ. ԶԻԲ»:

3243

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 220

Երկայմ Հնկուգեաց Վամբ

Ռիւ = 1678

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25×17.5×8. Թերթք 317, Հան-
գամանք անբաւարար. ազդուած Հնու-
թենէ եւ գործածութենէ. կարօտ նորոգու-
թեան, Թուղթ կոկեալ, Գրիչ, Մաղկոզ եւ
Կազմող՝ Յովհաննէս Եպիսկոպոս: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիստատերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկ-
սին, 19 տող: Բոլորգիր յստակ, Համա-
ռօտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր
ոսկեխառն զարդագիր եւ լուսանցազարդ
հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր
սարօք, թղ. 20ա, 107ա, 182ա, 251ա: Լու-
սանցանկար թղ. 184ա, 185ա: Նկարք.

- 1.— Աւետուան Գաբրիէլի, թղ. 1ք
- 2.— Մուկնդն Քրիստոսի, 2ա
- 3.— Քառասնօրեայ ի Տաճարն, 2ք
- 4.— Մկրտութիւն Քրիստոսի, 3ա
- 5.— Պայծառակերպութիւն, 3ք
- 6.— Յարութիւն Ղազարու, 4ա
- 7.— Մաղկազարդ, 4ք
- 8.— Ունայուայ, 5ա
- 9.— Մատնութիւն Յուդայի, 5ք
- 10.— Փոխումն Ս. Աւետուածածնի, 6ա
- 11.— Խաչելութիւն Տեառն, 6ք
- 12.— Թաղումն Քրիստոսի, 7ա
- 13.— Աւերումն Դժոխաց, 7ք

- 14.— Յարութիւնն Քրիստոսի, 8ա
- 15.— Համբարձումն Քրիստոսի, 8ք
- 16.— Հոգեզալուստ, 9ա
- 17.— Երկրորդ Գալուստ Տեառն, 9ք
- 18.— Վերջին Դատաստան, 10ա
- 19.— Դժոխքն է, 10ք, մոայլ գոյներով
- 20.— Մաթէոս, 19ք
- 21.— Մարկոս, 106ք
- 22.— Ղուկաս, 161ք
- 23.— Յուննէս եւ Պրոխորոն, 260ք:

Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ
Հնամաշ. ետեւի կողքին վրայ արծաթեայ
փոքր զարդեր: Պաշտօնակ մագաղաթեայ
սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, եր-
կաթազիր ճարտար գրչէ, մասն Աւետարա-
նի Ստացող՝ Գրիչը:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա, դատարկ, Նոյնպէս թղ. 11ա-
12ա:

Թղ. 12ք-13ա.— Թուղթ Եւսեբիոսի՝ զար-
դարուն խորաններով:

Կանոնի տախտակներ, գունազեղ եւ ոս-
կեխառն, թղ. 13ք-17ա:

Դատարկ թուղթ 17ք-18ք:

Ամենայն հոգի մեզմէն իրարմանման արեւմտեւ:

3243

Ամենայն հոգի մեզմէն իրարմանման արեւմտեւ:

11.— Մկրտութիւն Քրիստոսի
Թ. 3243, թղ. 3ա

12.— Ստմալուայ
թ. 3243, քղ. 5ա

3243

13.— Մատուցիւմ Յուդայի
Թ. 3243, քղ. Եր

3243

14.— Խաչելութիւն Տառն
Թ. 3243, քղ. Եր

Թղ. 20ա.— Գիրք Ծընընդեան Յի. Բի.

***

Թղ. 107ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. ....

Թղ. 160բ.— ...եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկնչէին:

Թղ. 162ա.— Քանցի բազումք յաւժարեցին....

Թղ. 250ա, դատարկ:

Թղ. 261ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն....

Թղ. 274ա2, ստ. լուսանցքին, կարմրատառ.— Վասն շնացեալ կնոջն:

Թղ. 316բ2-317ա, դատարկ, բացի յետնագոյն յիշատակագրութենէն:

Յիշատակարան Գրչի.— 1678

Թղ. 318բ2.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեանն, Հաւրն ամենակալի, Որդոյ նորա Միածնի, եւ Ամենասուրբ Հոգոյն ճշմարտի, այժմ եւ անգրաւ յաւիտեանս ամէն:

Բարոյ ամ. ոք ցանկանայ, ոմանք մասանց, եւ այլք բոլորին, աստուածայնոցն՝ աստուածասէրքն, եւ գերագուին՝ բարեբարութքն, զորոց բանա Տէր զաչս ներքին մարդոյն, գիտել եւ ճանաչել զդիւրակործան եւ զապականելի կենցաղոյս վայելաւ, թէ ընդ զտանեւն՝ արագ ունի եւ եղծումն:

Իսկ որոց բաց եւ յստակ ունին զմտացն աչան, եւ լուսատեանակ զհոգոյն տեսարանս զանձնն անձանց իւրեանց անճողողելի չաւրս որ միշտ եւ անզրաւ ունի զկայ ընդ Աստուծոյ, եւ ոչ ական հատանի ի վնասական գողոց:

Ուստի եւ ես ախմարս ի գրչաց, եւ անարուեստս ի յարուեստաւորաց, սուտանուն գրիչս Յովանէս եպիսկոպոսս, ցանկացող եղէ այսմ երանաւէտ եւ աստուածախաւս մատենին, զոր Հոգին Սուրբ թելադրել ի շրթունս Սբ. Աւետարանչացն, Մաթէոսի, Մարկոսի, Լուկասու, եւ Յովաննու, որք մեծաձայն որոտմամբ հնչեցին զբանն կե-

նաց, եւ զամ. տիեզերս ոռոգեցին ջրով կենդանի, առ ի զովացուցանելով զպատգեալ անձինս, եւ սովաւ հրաւիրեցին զհաւատացեալս ի կենանս յաւիտենից:

Որոյ այսմ անգին ազինս ի խնդիր ելեալ իբրեւ զիմաստուն վաճառական ի գիւտ պատուական մարգարտի, թերեւ լիցի անցաւորաւքս զանանցն եւ զաւրտեանականս ստանալ: Իսկ նա [որ] զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ եւ զփափաքս հոգեւոր ըղձիցն կատարէ, շնորհաց եւ ինձ մեղաւորիս՝ Յովանէս եպիսկոպոսիս զայս զանձս հոգեւոր, որ եւ իմով ձեռամբս զրեցի եւ ծաղկեցի, ոսկով եւ յաճվարդով, եւ կազմեցի զայս Սբ. Աւետարանս ի թվին Հայոց Բի եւ Իէ, նոյ(ն)եմբեր ամսոյն ԻԲ, աւրն շաբաթ, ի յերկիրն Յաղմնայ, ի Վանքն Որկայն-ընկուզեցն, ի դուռն Սբ. Կարապետոյ եւ Տիրամայր Սբ. Աստուածածնին եւ այլ սրբոցն որ աստ կան հաւաքեալ:

Արդ ես անարժանս եւ անպիտանս, մեղօք

վարանեալս եւ տարտամեալս, սուտ եւ փցու մեղաւք լցեալս, եւ չարեաւք զառաքեալս, սուտանուն Յովանէս եպիսկոպոսս, որ զանունս ունիմ եւ զգործս ոչ ինչ. վայ զիս յաւուրն դատաստանին:

Արդ ես զրեցի զայս Սբ. Աւետարանս յիշատակ իմոյ հոգոյս, եւ ծնաւդացն իմոց Միրաքին եւ Խաթունին, եւ եղի յիշատակ]-չորս տող շերտաւծ եղծուած, կը մնամ երկբորդ տղէմ՝ քաղաք, եւ երբորդէմ՝ Սբ. Յակ—:

Արդ մի ոք (ի յ) իշխեսցէ հանել ի դրանէ սոցա, ոչ իմոց եւ ոչ աւտարաց, ոչ ընդանեաց եւ ոչ յազգականաց, ծախելով կամ զրաւելով, կամ գողանալով, եւ եթէ ոք լրբի եւ զհրամայեալսն մեր ոչ առնէ, զմասն Յուդայի առցէ, եւ զպատիժն կայենի կրէ եւ զխաչհանողացն ամէն: Խնամողքն եւ աղէկ պահողքն աւրհնին ի յԱստուծոյ եւ ամ. սրբոց նորս եւ ի մէջ ամէն: Հայր մեր որ յերկինսք ես.:

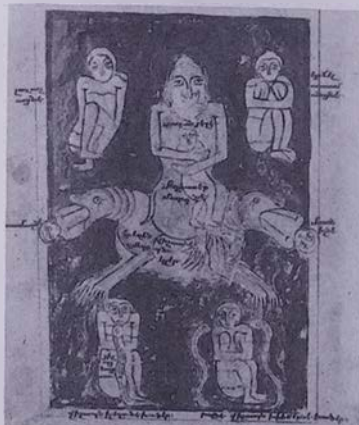
Ձեռքս փտի եւ հող դառնայ,
մարմինս երթայ զազախանայ,
գիրս յիշատակ առ ձեզ մնայ,
թէ անարուեստ ասէք դորայ,
բայց գիրքընթեռէ ով կարենայ,
Որք հանապազ տեսնուք զսայ,
սրտով ասցէք ինձ հայր մեղա:
Մարմինս հողոյս հակառակ կայ,
զմեղքն գործէ Լուրախանայ,
հոգիս տրտմի եւ խիստ կուլայ,
դատաստանին կու վախենայ,
յորժամ մեր Տէրն ի դատել գայ,
ես կու սարսիմ յահէ նորայ,
գի ինձ բարի գործ մի չկայ,
որով ելնում յառաջ նորայ:
Սբ. Աստուածանին այնեմ մեղայ,
եւ աղաչեմ հանապազ զնայ,
որ բարեխաւս ինձ լինենայ,
զիս ազատէ ի գեհենայ,
ես իւր Որդոյն լինիմ ծառայ,
եւ ծուռը իջնում ի գլխոյս վերայ,
միթէ սիրով ի յիս գլխայ,

զմեղքս չիշէ եւ հաշտենայ,
Բայց ձեզ կասեմ, ով քահանայք,
սրտով ասէք զուր հայր մեղայ,
Աստուած զձեռ մեղքն չիշեայ,
իմ Տէր մեղայ, Տէր ողորմեայ,
Ամէն: Հայր մեր որ յերկինսդ ես:
Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.

1.— Թղ. 2բ., նկարին ներքեւ, կարմրա-տառ, նոտրակերպ.—

Գրիստոս Աստուած, լոյս աշխարհի,
որ մարդացար վասն ամենի,
ծնար յա[յ]րին Բեզղահէմի,
բարձեւ զյանցանս մարտ Ծալի:
Գառասնօրեայ լըրման աւրի,
եկեալ մըտեր ի տաճարի,
ըզՍիմէոն ծերն բարի
զու հանգուցեր ի տապանի:
Տըղայդ եւ Տէրդ ամենայնի
արձակեցեր զկապանս մարմնի,
մեզ ողորմեա աստուածաբար
Սուրբ Մընընդեամբ քո հրաշալի,
եւ արձակեալ ի կապանաց

17. Գրչի

զտէր Յովանէս մեղաւք իւրի,
 Յորժամ զայցես փողոյ մեծաւ,
 զարթուցանել զորս ի հողի,
 յորժամ ատեանդ քո լինի,
 եւ առաջաստն զարդարի.
 մարտիրոսաց պրտակ կազմի,
 եւ պատմուծանք լուսափայլի,
 յայնժամ արա զսա արժանի.
 փառաց նոցին եւ պրտակի.
 ամէն ամէն, եւ եղիցի:

2.— Թղ. 9բ, նկարին վրայ, Յովն. եպիս-
 կոպոսի գլխուն վերեւ, սեւատառ, բոլորգիր.
 — Յովանէս եպիսկոպոսն կազմող Սբ. Ա-
 ւետարանին է. կու պաղատի Սբ. Խաչին:

3.— Անդ, ստ. լուսանցքին, կարմրա-
 տառ, նոսրակերպ.— Ընկալ զմաղթանս ծա-
 ոայի քո, զՅովանէս ստացող Սբ. Աւետա-
 րանիս, Տէր Ած. Յս. Քս.:

4.— Թղ. 17ա, խորանին ներքեւ, լուսանց-
 քի վրայ, սեւատառ, բոլորգիր.— ՁՅովանէս
 նկարողս, զմեղաւոր զոդս, զհոգոյս գրո-

կողս, զմարմնոյս բողոս, զչարեաց սիրողս,
 զբարեաց ատեցողս, յիշեցէք ի Տէր, եւ Ած.
 ողորմի ասացէք ի բերանիդ:

5.— Թղ. 181ա, մէջտեղը, սեւատառ, բո-
 լորգիր.— Արդ ես Յովանէս եպիսկոպոսս,
 որ զայս Սբ. Աւետարանս գրեցի իմ մեղա-
 ւոր ձեռաւքս, եւ եղի յիշատակ ի Խար-
 բերդ քաղաք, ի դուռն Սբ. Յակոբայ, իմ
 հոգոյս համար, որ երթայ մնայ յաւիտեանս
 յաւիտենից: Եւ մարդ հրաման չունի, ոչ
 յեղբարաց իմոց, եւ ոչ յեղբարորդաց, եւ
 ոչ յազգականաց, որ զայ հանէ, կամ տաւի
 այնէ, ի Սբ. Յակոբայ դրանէն. եւ եթէ
 լրբի՝ զմասն Յուդայի առն[ու] եւ զպատիժն
 կայենի կրէ, եւ զանէնքն խաչահանողացն
 առնէ. աղվոր պահողքն աւրհնին ի յԱստու-
 ծոյ ամէն:

Ով հոգելի ընթերցող Սբ. Աւետարանիս,
 յիշեցէք յաղաթն ձեր զՅովանէս մեղօք իւր
 գրչակս, եւ իմ մեղացն թողութիւն խնդրե-
 ցէք, եւ Ած. զձեր մեղքն թողու ի միւսան-
 զամ զպատեան ամէն: Հայր մեր:

3243

6.— Թղ. 19ա, ստորոտը, սեւատառ, բուրգի փոքր.— Ած. աւրհնէ գՄառկցի խարաճան, եւ գիւր կողակիցն՝ զԹաղուհին, որ Ֆլորի մի տունն ի Սր. Աւետարանիս խարճն, Ած. իւրեանց վարձաւատուց լին[ի], եւ բազում արքայութիւն պատրաստէ իւրեանց հոգոյն, ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— Թղ. 318ա, վերը, մանիշակադոյն թանաքով, շեղագիր.— 1885

Սոսկայի պատմութիւն.— 1895, հկտ. 31, պատահած խարբերոյ եւ շրջակայ գիւղերը սոսկայի դէպքը, մանաւանդ Սք. Յակոբ Եկեղեցւոյ ամբողջ շէնքը հրոյ ճարակ եղաւ, երկու [օր] վերջը մինակ չորս պատերը մնացած էին: Ժողովուրդեան մեջէն երեսունհինգ անձինք սրոյ ու հրոյ ճարակ եղան, ժողովուրդը հոս հոն ցրուեցան, տունները վառեցան:

2.— Թղ. 317բ, վերը, մանիշակադոյն թանաքով, շեղագիր.— 1905

1905, օգոս. 22, երկուշաբթի գիշեր, Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ զմբեթին վրայի քիրա միտը 12 վարպետներով զաղտնի շինուեցաւ, 1905ի կոտորածին Եկեղեցւոյն վառելէն 10 տարիներէն վերջը Ած. ողորմի եւ այցելութիւն ընէ մեզ եւ Հայ ժողովուրդեան.— Յակոբ Քհնյ. Բարեջանեան:

3.— Նախորդին ներքեւ, նոյն գրչութեամբ.— 1906

Ի յիշատակ շինեցաւ նոր աւազանս Տիկին Եղիսաբեթ Գ. Յապրիգաթոռեանի, ի Մեզրէ, ձեռամբ Յակոբ Քահանայ Բարեջանեան, 1906, ապրիլ 2:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած առաջին թուղթին վրայ. «28, Աւետարան Յալմայ վանքին, ի Թ. Հայոց Ռ»[իւ]:

3244

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 221

Քամաքեռ

ՌԻԹ = 1580

ԿԵԱՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆ.—

Մաւալ 28.5×17×5.5: Թերթը 232: Հանգամանք անբաւարար. հնութենէ եւ գործածութենէ ազդուած. նորոգութիւն կրած: Թուղթ գորշորակ: Գրիչը՝ Յովանէս եւ Ղուկաս Արեղայք, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխառառները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 22 սող: Բուրգի վարժ. Համառոտագրութիւնք սովորական. ուղղագրութիւն տկար: Մաղկող՝ Ղուկաս Արեղայք, Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը. զարդերէն ոմանք գունաւոր եւ ոմանք վնասուած կազմի ժամանակ: Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք, Թղ. 1ա, յոյժ վնասուած, 89ա, 113ա, 193ա: Նկարք, ոչ նուրբ, Մասթէոս, սկիզբի թերթին երկրորդ երեսին, յոյժ վնասուած, Մարկոս Թղ. 68բ, Ղուկաս 112բ, Յովհաննէս եւ Պրոխորոս 197բ: Կա-

շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, առաջին կողքին մովթ կարմիր գոյն կտաւ, կողքերուն վրայ արծաթեայ խաչեր եւ զամբր, երկու խաչերուն վրայ չորսական քարեր կարմիր եւ կանաչ գոյներով: Ստացող՝ Պալիկ մահապաի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ.—

Թղ. 1ա.— Գիրք Մերնդեան Յի. Քի. ...

Թղ. 33-34ի միջեւ թերթեր ինկած:

Թղ. 65բ.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանի մ որ Ը(ը)ստ Մարկոսի:

Թղ. 66բ2-67, դասարկ:

Թղ. 69ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...

Լուսանցագրութիւն Գրչի.—

Թղ. 92ա, ստ. լուսանցքին.— Ած. ընդ

երկայն աւուրս պահէ Անթանէս որ հանապազ մեզ կու յականէ, առաւել երեկ մեզ Բ սերկեւիլ, Դ խնեոր երեւր:

Քդ. 110ր.— Յարուցեալ Յս. առաւառտուն առաջին միաշարժութիւն...:

Քդ. 112ա, համարեա դատարկ:

Քդ. 113ա.— Քանզի բազումք յաւտարեցին...:

Դիտ.— Ղուկասի եւ Յովհաննու Աւետարաններուն թերթերը կազմի նորոգութեան ժամանակ սխալ դրուած են 23 տեղ, թդ. 114—212, մինչ շատ մը թերթեր ալ իսպառ կը պակսին:

Քդ. 123—124ի միջեւ թերթեր ինկած: Նոյնպէս 167—168ի, 168—169ի, 180—181ի, եւ 183—184ի միջեւ:

Քդ. 186բ—187ա, դատարկ:

Քդ. 188ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Քդ. 203—204ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս 227—228ի միջեւ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Յովնանով—Ոնցի Ղուկաս Արեղայի.— 1680

1.— Մատթէոս Աւետարանչի նկարին ներքեւ, կարմրատառ, նորագիր.— Նկարեցաւ: ձեռամբն [Յովհաննանեցի Ղուկաս արեղայի, Ի խնդրոյ Խաչիկ մանգասուն, ԹՎ. ՌԻԹ:

2.— Քդ. 68բ, Ս. Մարկոսի նկարին ներքեւ, նոյն գրչութեամբ.— Նկարաւ Սր. Աւետարանիս ձեռամբ անարժան Ղուկաս արեղայի Հանգամանեցու, Ի խնդրոյ Խաչիկ մանգասուն, ԹՎ. ՌԻԹ:

3.— Քդ. 112բ, Ս. Ղուկասի նկարին ներքեւ, սեւատառ բոլորգիր.— Աւրհնեալ է Աստուծոյ մարդասիրութեան, որ ետ կարողութիւն եւ սկսայ զրել Ղուկաս եւ Յովհաննան, եւ դարձեալ նրկարեցի. անմեղադիր լերուք խոշորութեան գրոյս, եւ անգունութեան նրկարիս. ժամանակս դառն էր, հացն թանկ էր, բռն լու. դկ. էր: ԹՎ. ՌԻԹ էր որ գրեցաւ եւ նկարեցաւ ձեռամբ Ղուկասի Յովհաննանեցի:

4.— Քդ. 187բ, Ս. Յովհաննու նկարին ներքեւ, նոյն գրչութեամբ.— Նրկարեցաւ Սր. Աւետարանիս Ղուկաս եւ Յովհաննան ձեռամբ անարժան Ղուկաս սուտանուն քահանայի, որ յիշէ՝ յիշեալ [Լ]իցի իւր միւսանգամ գալրստեանն, ամէն: Վայ հաց, վայ հաց:

Մամր յիշատակագրութիւն Յովնանու Գրչի.—

Քդ. 65ա2, վարը, բոլորգիր.— Զտառապեալս եւ եղկելիս, մեղօք իրի եմ աշխարհի, եւ Յովանէս անարժի, եղեւ աւարտ Սր. Աւետարանս Մատթէոսի: Տէր Աժն Յս. Քս. զԽաչիկ մանգասուն մեղքն ջնջէ: Ով ոք զմեզ յիշէ՝ յիշեալ լիցի ինքն ի Բրիտանոն:

Բում յիշատակարան Գրչաց.— 1680

Քդ. 230բ1, բոլորգիր.— Յիշատակարանն այս է.— Փառք Հաւր...:

Իսկ չորից ակետարանչաց խորհուրդ...:

Արդ եղեւ աւարտ Սր. Աւետարանիս եւ աստուածախաւ անգին մարգարտիս, Ի հայկազան տոմարիս Հայոց թմականիս Ռու իԹ ամին, Ի հայրապետութեան յաթոն Սր. Էջմիածնին Ի տէր Թաթէոս կաթողիկոսն եւ տէր Առաքել կաթողիկոսին, եւ պարտնութեան Սահաթափոսիս Մահմատի խանին յԵրեւան քաղաքս, ամէն:

Արդ եղեւ ցանկացաւ Սր. Աւետարանիս, հոգիւնկալ եւ աստուածաւոր, կուսակրան եւ անունն արժան Խաչիկ մանգասին, որ գործով զանուն լցեալ, եւ լսել զբանս Աւետարանիս որ ասէ. Մի՛ զանձէք ձեզ զանձս յերկրի, ուր ցեց եւ ուտիչ ապականն եւ գողանան, այլ զանձեցէք զանձս յերկինս, որ ոչ գողք գողանան եւ ոչ ցեց եւ ոչ ուտիչ ապական լինէ: Եւ դարձեալ ասէ. Երանի այնոցիկ որ ունիցի զաւակ Ի Սիոն եւ ընդանի Երուսաղէմ: Եւ բազում փափաքանաւ ըստացաւ զՍր. Աւետարանս յիշատակ հոգւոյ իւր եւ ծնաւաբն, հաւրն Էդատարին եւ մաւրն եւ եղբարցն Մուրատին, Սահակին, Յակոբին, Յովանիսին,

եւ ամ. արանձ մերձաւորացն, հաւրեղբարցն, եւ ամ. ազգականաց եղիցի: Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. զԽաչիկ մանգասին, որ բազում աշխատութեամբ ապա կարեաց կարաց կատարել զսա. ով ոք որ կարեաց կամ աւրինակէ՞ յիշեցէք ի Քս. եւ աւուր տանի Որդոց Որոտմանն կարդայ զյիշատակարանս եւ ասէք Ամբիճ չարականաւ, եւ Ասել ոմանց զտաճարէն Թէ. Աւետարան, եւ Աժ. անեղ, անժամ[անակ], եւ Քս. Որդի, եւ Հայր մեր որ յերկինս, եւ Աժ. ողորմի Խաչիկ մանգասուն ասացէք:

Արդ գրեցաւ Սր. Աւետարանս եւ ծաղկեցաւ ձեռամբ յոգնայմեղ եւ փծուն գրչի Յովանէս եւ Ղուկաս անարժան արեղունացս, որ միայն զանունս ունի[մ]ք եւ ոչ զգործս. կազմեցաւ ձեռամբ Յովանիսի, զի այս էր կարմեր:

Ով լուսերամ դասք քահանայից, յորժամ կարդայք կամ աւրինակէք, յիշեալիք ի մաքրայփայլ յաղաթիւ ձեր, ով ոք զմեզ յիշէ՝ յիշեալ լիցին ինքանք ի Գրիստոս է, որ վարձահատուցն ինքն Գրիստոս է, որ է աւրհնեալ յափտեանս, Ամէն:

Եւ արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի գիւղս Քանաղեոս, ի դուռն (սն) Սբ. Աստուածածնիս, ընդ հովանեաւ Սբ. Յակոբիս եւ Սբ. Սարգսիս, եւ Սբ. արաքահաս Մինասիս, եւ Սբ. Զաւրաւորացս որ աստ կան, եւ եղ զսա յիշատակ ի դուռն Սբ. էլմիածնին անջինջ՝ հոգւոյ իւրոյ եւ ծնաւդաց եւ ամաշխատողաց հոգեւոր եւ մարմնաւոր, որ ի սմա աշխատին ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն կիւլետրեամ Բարգէմ վարդապետի.— 1898

Թղ. 67թ, կարմրատառ, շեղագիր.— Առ ընթերցողս մատենիս.

Յորժամ յայց ի Զարշամպա ելի եւ փութացի յերկրպագութիւն Սրբոյ Եկեղեցւոյ Աստուածածնին, տեսի զԱւետարանս անխղճօրէն լքեալ ի վերայ փոքու սեղանոյն աւազ դասու. մածեալ ի փոշի եւ ի յաղտեղութիւնս ճճեաց, որ ցեցակեր եւ մեցակեր առնեն զգիրս: Առի ընդ իս, թափեցի ի փոշեաց, քննեցի մի առ մի զթուղթսն, շփեցի

կտաւով եւ ապա նշանագրեցի մատիտով գերեսս եւ ընդաւրինակեցի արձանագրեցի զամենայն հանգամանս մատենիս եւ գլխաւորապէս ըստ օրինի քննողաց ձեռագիր մատենից: Եւ եղի ի մտի աղաչել աստէն եւ յորդորել, որոց ընթեռնուցուն զՍբ. Գիրս, զգուշանալ ի վերայ սորա եւ մի՛ թողուլ զի միւսանգամ անդրէն դատապարտեալ, մնացէ ի տանջանս փոշեաց եւ ճճեաց:

Զի պարտ է գիտել եթէ թանկագին են ձեռագիր մատենանք յորմէ տեսակէ եւ իցեն, ոչ միայն յայլ քննողաց եւ բանասիրաց, այլ մանաւանդ սիրողացն զգիրս եւ աւանդապահիցն: Բազում աշխատութիւնք մատանց են ի նոսա, եւ բազմաժամանակեայ ճգանք եւ քրտանց երկք: Պահել զնոսա իբրեւ զնշխարս եւ զմասունս հսկայ վնասակոցն նախնեացն մերոց, լիցին գտնեայ պարծանք որդւոցն:— Առաջնորդական Տեղապահ վիճակին Ճանիկի, Բարգէն վարդ.— 1898, փետրվար 7, Զարշամպա:

Պիտակ կարմրագին լրջանակով, փակցւած առաջին թերթին վրայ, «30. Աւետարան Քանաղեոսի Ս. Սարգիսի, ի թ. Հայոց Ռիթ»:

3245

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ա. Ն.— 222

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 23×17×6, էջք 522, Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Մազաղաթ գորշորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև: մեկանով, երկսիւն, 21 սող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական գրեթէ: Կարմիր զարդագիր եւ կապուտախան լուսանցագարդ հատուածներու ըսկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սա-

րօք, էջ 3, 189, 393, Կաշեկազմ տախտակեայ զծագարդ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ. առաջինը փոքր երկաթագիր եւ բոլորգիր, վերջինը բոլորգիր, մասունք աւետարանաց:

ՐՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 3.— Գիրք ծննդեան Թի. Գր. . . .

էջ 24, վերջը Բ պրակի. ուրեմն կը պակսի Ա. պրակը:

Դիտ.— Ինչդրողը 72էն յետոյ սխալմամբ դրած է 63, փոխանակ 73ի, եւ շարունակած այդպէս. չփոխեցինք թիւերը:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 136բ, ի վերջ Աւետարանին Մատթէոսի.— Սայ է յոյս իմ, այլ ճար չունիմ: Ով սրբասէր եղբայր իմ, թողութիւն խնդրէ վասն իմ:

էջ 137, դատարկ:

էջ 138.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանին, որ ըստ Մարկոսի:

էջ 138-139ի միջեւ ըստ երեւոյթի ինկած մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր շարունակութիւնը Մարկոսի Գլխոց:

էջ 139.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***

էջ 189, կրկնուած: Նոյնպէս էջ 208:

Պրակ ԺԲ քակուած. կը պակսին միջին թերթերը:

էջ 238.— Ս(ս)կիզբն Գլխոց որ ըստ Ղուկա Աւետարանին:

էջ 238-237ի միջեւ չորս թերթեր կը պակսին (պրակ ԺԲ):

էջ 237ա.— ...ըստ աւրինի քանանայութեան եհաս նմա խուսնկ արկանել...— Ղկս. Ա. 9:

էջ 280էն յետոյ սխալմամբ դրած է 282:

Դէպի ետ ուստով 283էն յետոյ թուագրած է 254: Սխալմամբ 358էն յետոյ դրած է 380:

էջ 392-393ի միջեւ կը մնայ՝ կտրուած թերթի մը արմատը:

էջ 393.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Վերջին ԻԴ. պրակին առաջին չորս թերթերը սխալ կարգով զետեղուած են, էջ 499-508: Ինչդրողը սխալմամբ 503էն յետոյ թուագրած է 506: Ըստ երեւոյթի սոյն պրակին վերջին երկու թերթերը կտրուած են. ասոնց մէջ պիտի գտնուէր յիշատակարանին շարունակութիւնը:

Յիշատակարան Գրչի, թերթի.—

էջ 518բ.— Փառք անսկզբնականին Հաւր, եւ Որդւոյ նորա Միածնի, եւ Ամենասուրբ Հոգւոյն, եւսդ ի նորին հոգիներէ:

Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հաւր՝ որ դժացաւ յարարածս իւր եւ առաքեաց զՄիածին Որդին ի փրկութիւն մարդկան...:

Եւ զայս ամ. առնէ, զի զամենեսին ձգեսցէ առ ինքն, զի որ սիրաւորն իցեն աստուածային փառացն, յայնոսկի վստահացեալ մեծութիւն, կատարեսցեն [Այսպէս Գլխ. շարունակութիւնը կը պակսի]:

Պիտակ փակցուած սկիզբի պահպանակին վրայ. «Աւետարան փոքր. 21»:

3246

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐԱՍՏԻՈՑ.— 1 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՓԵՊՍ. ՍԵՐԱՍՏԱՅԻ

[Սեքսստիա]

ՌՄԿ = 1811

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25.5×17.5×2, էջ 170, Հանգամանք բաւարար: Թուղթ կապտորակ: Գրիչ՝ Հեղինակը: Կտրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 33 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր շնորհգիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Գունաւոր նկար, խաչելու-

թիւն Տեառն եւ Ս. Նշան եկեղեցի, էջ 81: Կնիք բոլորչի, մանրակագոյն. «Պետրոս Եպս. Նղբասցի?», էջ 5, 7: Կաշեկազմ անարուեստ: Դատարկ թուղթ սկիզբը երեք թերթ:

Տպուած Երևան, 1974ին, Աշխատասիրութեամբ Բ. Լ. Ձուգասզեանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Պատմագրութիւն Մասնաւոր.—
Յաղագս երեւելի ինչ ինչ անցիցն...—
Հմտ. Տպ. էջ 29:

էջ 2, դատարկ:

էջ 3.— Նախաբանութիւն Դոյզմ ինչ.—
Որպէս ոչ ոք կարէ երկիցս թանալ զոտս իւր
ի մի, եւ ի նոյն ջուր գետոյն...— Հմտ.
նոյն, էջ 30:

էջ 4, դատարկ:

էջ 7.— Յաղագս Հիմնարկութեամ եւ Եի-
նութեամ Սրբոյ Նշանի չմաղատիպ վամի-
ցըս, որ ի Մայրաքաղաք Սեբաստիա.—
Բարեպաշտ Արքայն Արծրունեաց Յօհան-
նէս, որ եւ Սենեքարիմ անուանիւր...—
Տես նոյն, էջ 32:

էջ 16.— Գրիգորի փիլիսոփի Ներբող-
եամ ի Սբ. Խաչմ:

էջ 19ա.— Նորին Յաղագս Խաչմշում
Գաւազանին զոր ըմտյնաց տեսնմ Պետրոսի
Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ ի Խորհուրդ
Խաչմի:

էջ 30.— Պարոն Պետրոսին է յարմար
այս Համառոտ Քարոզ, ի բանն՝ Բանն մար-
մին եղել.— Մեծ է զօրութիւն սիրոյն...:

էջ 42-44, դատարկ: Նոյնպէս էջ 103-122:
Դիտ.— Ինչպէր որ սխալ ուստոյ մը կա-
տարած է դէպի ետ, եւ 57էն յետոյ նշանա-
կած է 38:

էջ 123.— Յաղագս ստորագրութեամ Սըր-
բոյ Նշանի երազափառ վամիցս որ ի Մայ-
րաքաղաք Սեփաստիայ.— Հմտ. նոյն,
էջ 168:

էջ 132, դատարկ:

էջ 133.— Յաղագս Աստուածընկալ եւ
շնորհածաւալ Սբ. Նշանացմ, եւ վասն
Աստուածածնութեան մասնացմ եւ Ոշխարաց սըր-
բոցմ, որք գնտեղեալ կամ ի չմաղատիպ
վամս Սրբոյ Նշանի, որ ի Սեբաստիա, եւ
թէ մ^ո.ստի մ^ո.րպէս եւ զիարդ բերեալ եղեմ
այսր:

Կեանաց փայտ 1.— Ի գնալ Առաքել արք-
եպիսկոպոսին ի Կոստանդնուպոլի՝ վասն
պիտոյից Սրբոյ Վանիցս, յորում ժամանակի
էր պատրիարք անդր՝ Կոլոտ Յօհաննէս արք-
եպիսկոպոսն... Ասէ պատրիարքն. Ես
տաց քեզ մասն ինչ ի կենաց փայտէն...:
Յիշատակ է Սբ. Նշանս ի կենաց փայտէն
ընծայեալ Սեբաստիոյ Սբ. Նշան Վանիցն,
ի փոխանորդ տեսնմ Յօհաննէս պատրիար-
քէ Կոստանդնուպոլսոյ Բաղիշեցւոյ, Գաս-
պար Դպրի Սեբաստացւոյ, իւր, եւ ծնո-

ղացն Գրիգորին եւ մահտեսի Եղիսարեթին,
Թվին ՌՃՁ...:

էջ 134.— Կեանաց փայտ 2.— ՌՄԲ.— Ի
գնալ դիտի Սրբոյ Մենաստանիս Ակնցի Կա-
րապետ Վարդապետին ի Սբ. Աթոռն էլ-
միածնին առ ի առնուլ զկարգ եպիսկոպո-
սութեան...:

էջ 134.— Կեանաց փայտ 3.— ՌՄԿԳ.— Ի
գնալ Զափան Օղլի Մուհամէտ բղբնիւն ի
Բերիայ՝ այս է Հաչէպ, ի նուաճել զստա-
հակութիւն շրջակայ կողմանցն, հրամանաւ
արքային, ուր եհեղ զբազում արիւնս, եւ
սպան անթիւ անձինս...:

էջ 135.— 4.— Մասն Թաղէտսի Սբ.
Առաքելոյ:

— 5.— Մասն Բարդուղիմէոսի Սբ. Ա-
ռաքելոյ:

էջ 136.— 6.— Մասն Թումայի Առաքե-
լոյ:

— 7.— Մասն Սրբոց Քառասնից Մամ-
կանցմ:

էջ 137.— 8.— Մասն Սրբոյն Գրիգորի
Լուսաւորչիմմերոյ:

— 9.— Տատակ Սրբոյն Գրիգորի Լու-
սաւորչիմ:

էջ 138.— 10.— Աջ Սրբոյն Յակոբայ
Մծրնալ Հայրապետին:

— 11.— Մասն Նոյնեմ Տապանին:

— 12.— Ատամն Սրբոյն Իսահակայ
Պարթեւին:

— 13.— Մասն Սրբոյն Նիկողայոսի
Սփանջիւազործին:

էջ 139.— 14.— Գազաղմ սրբոյն Պետ-
րոսի Գնտաղարծ Եայրապետին:

— 15.— Մասն գազաղմ Սրբոյն Օգսէնտ
Բախամային:

էջ 140.— 16.— Աջ Սրբոյն Եփրեսիմայ
Կուսին:

— 17.— Աջ Սրբոց երից Մամկանցմ
Դուրիասացմ:

— 18.— Մասն Սրբոյն Պանդալէմօնի
Բժշկին:

էջ 141.— 19.— Մասն Սրբոյ Նախաւա-
կին Թեոդորոսի Արեղային.— Որդի Գո-
հարինէ Նահատակին, Թէոդորոս Արե-
ղայն, միաբան Սրբոյ Նշանի Վանիցս, որ
վկայեաց վասն Հաւատոյ...:

— 20.— Մասն Սրբոյն Միմասայ. Մասն
Սրբոյն Մարգարի:

— 21.— Մասն Թաղէտսի Սբ. Առաքե-
լոյ.— Այս էր փոքր մասն ինչ՝ Հատուած-
եալ ի մեծ մասնէ Սբ. Առաքելոյն, զոր յի-

չեցաքնի վերոյ...

— 22.— Մասն Թաղդեոսի Սր. Առաքելոյն.— Սա է փոքրիկ իսկ մի քառաթեւ, որոյ վերայ գրեալ է կայ աշպխի ինչ. Յիշատակ է Սր. Փրկիչ Մուսէսին եւ իւր ձեռնադրեց տէր Խաչատուրին: Սր. Թաթէոս Առաքելոյ մասն է...:

— 23.— Մասն Սրբոյն Յակոբայ Մծրմայ Հայրապետին.— Այս մասունքս ի վաղուց հետէ էր ի վանս Սր. Հրեշտակապետին...:

էջ 142.— 24.— Մասն Սրբոյն Յակոբայ Մծրմայ Հայրապետին:

— 25.— Մասն Սրբոյն Յակոբայ, եւ Սրբոյն Եփրատինեայ Կուսին:

— 26.— Մասն Սրբոյն Յակոբայ Մծրմայ Հայրապետին:

— 27.— Մասն Սրբոյն Աթանազիմեայ Հայրապետին:

էջ 143-144, դատարկ:

էջ 145.— Ներքողեան ի Սր. Աթոռն էջմիածին, յօրինեալ ի Յոնաննէս Վարդապետ Սեբաստացւոյ.— Յարկ տենչալի, երկնանման, լուսափայլ...:— Յ յ ա մ ճ է:

էջ 146.— Նորին Դրուստ առ Եփրեմ սրբազան կաթողիկոսն ամ. Հայոց որ ի Սր. էջմիածին.— Վտակաց Հոգւոյն, դրախտ ոռոգեալ...:— Վ ե հ դ Ե փ ի բ մ:

էջ 147.— Նորին քան իսրատու առ Առաքելաւորս զարատամ մեկնուսն, որ ի քաղաքն Սեբաստիա.— Յարակայ միշտ՝ թէ իմաստից՝ ցանկացեալ...:— Յ յ ա մ ճ — մ է ս վ ա ղ ղ ա զ Ե տ:

էջ 148ա.— Նորին քան դրուստական ի սակս Աւետեաց եւ Յղութեամ Սրբոյ Կուսին Մարիամու.— Յերկնից իջեալ զուարթնոյն փառք...:

էջ 149.— Նորին դրուստ ստորագրական առ վանս Սրբոյ Նշանի, որ ի Սեբաստիայ.— Յարմարատիպ վայելչածեւ կառուցար...:— Յ յ ա մ ճ է ս:

էջ 150.— Նորին գանգատ գանձմէն առ Փրկիչն Յս., համարման մաղթամբ.— Յայսմիկ վայրկենիս՝ պատեալ միտեցայ...:— Յ յ ա մ ճ է ս:

էջ 151-170, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1903

էջ 5, սեւորակ մեկնով, շեղագիր վարժ Սոյն ձեռագիր մատենան, որ Պատմութիւնն ի է Սեբաստիոյ քաղաքի դերահրաչ Ս. Նշանայ աթոռոյն, պտկանի յիշեալ Ս. Աթոռոյ. որ ոչ ժպրհեալ գողացոյ, եւ կամ ի կորուստ մատենիցէ եւ կամ ի վանուց յարտաքս հանցէ, աշխարհին եզովեալ լիցի որպէս կայէն, եւ ընդ միշտ անիծեալ յԱմենասուրբ Երրորդութենէ, ի Հօրէ, յՈրդւոյ եւ ի Ս. Հոգւոյն. Ամէն.— Առաջնորդ եւ վանահայր, Անբիւշ կնիք: 1903, Մայիս 20, ի վանս Ս. Նշանայ Սեբաստիոյ.— Տես Տպ. էջ 20:

Պիտակ կարմրագիծ լրջանակով, փակցուած սկիզբի դատարկ թերթին վրայ. շ61. 28. Պատմագրութիւն Սեբաստիոյ քաղաքին. ի թուին ՌՄԿ:

3247

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 223

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 24×18×6, էջք 612, Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, գլխատառերը կարմիր, կապոյտ, եւ սրճադոյն, յաջորդաբար, մնացեալը սեւ մեկնով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր կա-

նոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Գունազեղ ոսկեխառն խորանագարդ իւր սարք էջ 27, 189, 297, 473, Նկարք՝ Սր. Մատթէոս էջ 6, Նուիրաբերութիւն Մովսէս 28, Քաջեւու-

Թիւն Տեառն 186, Սբ. Մարկոս 188, Իւղա-
բեր Կանայք 294, Սբ. Ղուկաս 296, Սբ.
Յովհաննէս 472, Լուսանցանկար էջ 301,
Կողբ տախտակեայ կերպասապատ, Ստա-
ցոզ՝ Գասպար Մովսէսի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ, տարբեր թուղթ:

էջ 4ա, բոլորգիր.— Թելադրութիւն Սբ.
Աւետարանին որ ըստ Մատթեոսի.— Սուրբն
Մատթէոս, որ նախ մաքսաւոր եւ ապա ա-
ւետարանիչ...:

էջ 7, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

էջ 8-9.— Թուղթ Եւսեբիոսի, նկարա-
զարդ շրջանակի մէջ:

էջ 10, նոտրագիր.— Աւետարանք Բը-
ժշկութեան:

Պորանի տախտակներ, զարդարուն շր-
ջանակով, էջ 12-13, 16-17, 20-21, 24-25:

Դատարկ էջեր, 18-19, 22-23:

էջ 14, այլազան նկարափորձեր, մէջտեղը
կարմրատառ.— Տէր Մարտրոս:

էջ 15, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

էջ 189.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***

էջ 282բ.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն առաջին միա-
շաբաթուն...որ երթալը զհետ նոցա.—

էջ 282բ.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն առաջին միա-
շաբաթուն...որ երթալը զհետ նոցա.—
«Աւելորդ է»:

էջ 285, դատարկ:

էջ 287.— Քանգի բազումք յաւժարե-
ցին...:

էջ 473ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 602ա.— Աւետարան ըստ Յովնանու.—

Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

էջ 603բ-4ա, տարբեր նոր թուղթ, դա-

էջ 603բ-4ա, տարբեր նոր թուղթ, դա-
տարկ, որ գրաւած է տեղը յիշատակարանի
սկիզբի մասին:

էջ 610-612, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 472, նկարին ներքեւ, մաքուր բոլոր-
գիր.— Ձեղկելի եւ զանպիտան գրիչս աղա-
չեմ յիշելի Տէր Յս. Քս.:

Կիսատ յիշատակարան.—

էջ 604բ, բոլորգիր.— ցելոցն առ Քս.։
Ով որ Հոգաբարձութեամբ եւ խնամով պա-
հէ՝ վարձս յԱստուծոյ առջէ, եւ եթէ ոք
յանդգնի վասն գրոցս եթէ մերձաւորաց եւ
եթէ յաւտարաց՝ ծախելով կամ գրաւելով
զգիրքս զայս կամ զխաչս, նայ այնպիսին
զանկծման կայենքն առջէ եւ զպատիժն
Յուդային եւ զխաչահանուացն, եւ կամ
յայս դրանէս հանելով եւ յայլ տեղ տանե-
լով՝ նայ այնպիսին սեւերես երթայ առ Քս.։
Բաւ է։

Մեծ յիշատակարամ.—

էջ 606ա.— Փառք ամենասուրբ Երրոր-

դութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սըր-
բոյ, գերակատար երից անձնաւորու-
թեանն, միոյ բնութեանն եւ աստուածու-
թեանն...։

Ըստ այսմ որ ասի եղեւ ցանկացաւդ այսմ
պաշտելի եւ աստուածախաւս մատենիս,
Մովսէսի Գասպարն, բարեխաւս առ Քս. կե-
նաց իւրոց, եւ ստացաւ զսայ ի հալալ արդ-
եանց յիշատակ իւր եւ ծընաւդաց իւրոց, եւ
ամ. արեան մերձաւորաց, կենդանեաց եւ
հանգուցելոց, եւ զկենա [մէկ ու կէս տող
եղծուած] եւ որդոցն Ուլուխաւճայն եւ
զՄալխասն, եւ կենակիցն Ուլուխոճին

զհուլիսաթուհին, եւ որդոցն, Մչաւին եւ Բաղասէին:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ ով սուրբ քաւանայք եւ սուրբ վարդապետք, լի սրտիւ ողորմի ասէք Գասպարին, եւ Քս. ձեզ ողորմի ի գալըստեան իւրում: ամէն:

Արդ նորոգեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թվականս ՌՃԲ [= 1853], մայիս ամսոյն ի Լ, ձեռամբ անարժան Մեսրոպ էրիցոս Բալվեցու, որ կոչի Հաւացի:

Նկատ.— Վերջին բառը նորագիր է:

Յետմագոյմ մամր յիշատակագրութիւմբ.—

Ա.— Սովեցի տէր Պաղտասարի.— 1879

1.— էջ 608բ, անհարթ գրով.— Այս Աւետարանն տէր Պաղտասարին, եւ որդոյն նոր(ե)այ Մինասին... թվին ՌՃԻԼ:

2.— էջ 608բ, վերը.— Ես տէր Պաղտասար Սովեցի յիշման Սբ. Նիկ[ողայոս] ձեռնայդրեցաւ:

Բ.— Տէր Միմասի. անհարթ գրով.

1. էջ 322, ստ. լուսանցքին.— 1701?

Տէր Մինասն ձեռնադրաւ թվին ՌՃԾԴ

2. էջ 608բ, մէջտեղը, բոլորգիր մեծ.— 1721

Տէր Մինասն ձեռնադրեցաւ թվին ՌՃՀին էր. թվին ՌՃՀ էր:

Գ.— էջ 322, ձախակողմեան լուսանցքին, անհարթ գրով.— Տէր Մեսրոբն ձեռնադրեցաւ թվ. ՌՃԿԲ [= 1713]:

Դ.— Տէր Մարտիրոսի.— 1732, 1733

1.— էջ 7, ստ. լուսանցքին, երկաթագիր նոր.— Յաս գիրըս տէր Մարտիրոսըն գրեւ է թվին ՌՃՁԲ:

2.— էջ 3, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր.— Յայս Աւետ[ա]րանս տէր Մարտիրոսինն է եւ իւր Հայրենեացն Ուլուփոճային, իւր որդոյն տէր...:

3.— էջ 158բ, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր յոթ մանր.— Տէր Մարտիրոսն ձեռնայդրեցաւ թվին ՌՃՁԱ:

4.— էջ 346ա, ստ. լուսանցքին, նորակերպ գրով.— Տէր Մարտիրոսըն ձեռնադրեցաւ թվին ՌՃՁԱ:

Ե.— Տիրացոյ Արքաեամի.— 1766

էջ 609, մէջտեղը, անհարթ գրով.— Գրեցաւ ձեռամբ Աբր[ա]համ տիրացուի, մեղօք լցեալ եմ Խարբերդցի, աղաչեմ ըզ-

ձեզ իշել բարի, իշալ լիջիք ի Քրիստոսէ: Թիվն ՌՄՃԺԵին:

Զ.— Տէր Գրիգորի՝ քռո տէր Միմասի.— 1812

էջ 322-323, ստ. լուսանցքին, նորագիր.— Տէր Մինասին թողըն տէր Գրիգոր ձեռնադրեցաւ թվին ՌՄԿԱ, յունվարի ժինին:

Է.— Տէր Միմասի՝ քռոյի տէր Գրիգորի.— 1843

1.— էջ 15, նորագիր.— Տէր Գրիգորեան տէր Մինասին ձեռնադրվաւ ՌՄՂԲին:

2.— էջ 323, ստ. լուսանցքին, նորագիր.— Տէր Գրիգորին որդի տէր Մինասին ձեռնադրվիլըն ՌՄՂԲին, մարտ 24:

Ը.— Նոյնցի տէր Խաչատուրի.— 1871, 1872

1.— էջ 11, շեղագիր անհարթ.— Յիշատակ է այս Սբ. Աւետարանս յի Խարբերդու դուռըն, Դատեմու դուռն, Սբ. Աստուածածնայ, որ ես եմ գերիլըս անարժան Նոյնցի տէր Խաչատուր... Ձեռքըս գրեալ, գիրըս մնայ(այ), ... Թէ քրհանայ կամ աշխարական Հանդիպի գիրես կարգայ. ասացէ Ած. լուսաւորեցէ իր Հոգին: Տաճկաց մարտին:

2.— էջ 3, շեղագիր անհարթ, նորոգուեալ ժամանակ ալ կողմի բառերը վերէն վար կտրուած եւ կորսուած.— Յիշատակ է աս Սուրբ Աւետ[արանս] ... Վանուց տէր Մարտիրոս ... իւր որդուն տէր Պաղտասար[ար] ... Թողըն տէր Մինասին, որդուն տէր Մարտիրոս[ի] որ եթօխ իշատակ իւր նընջեցեւոց, մաս եւ բա ... գիրիշիս տէր Խաչատուր[ի] ... Նորայպուսակ ... Սբ. Աւետարանըս որ ընթեռցի, այս է, գիրըս հընացալ էր՝ նորոգեցի. ով որ Հանդիպի ... մէկ հար մեղայիւ Թող իշէ ... իշալ Թող ըլլայ առաջի Քրիստոսի: Օվ բարեա ... կարդացօղ գիրըս գեշութեանն՝ մի նայիք, որ ես Նոյնցի տէր Պաղտասարէն Թողըն տէր Խաչատուր[ի], Թուրին Հայոց Փրկչին ին, տաճկաց ...:

3.— էջ 6, նկարին շուրջը, նոյն գրչուեալ.— Թուին ի տաճկաց, մարտի, ... Սբ. Աստուածածնի՝ Վանքըն ... աս իշատակուեալն գիրըս գերեցի. ձեռքըս գրեալ, գիրըս իշատակ մըն[այ]. յով օր Հանդիպի Թէ քրհանայ Թէ աշխարական յիւլեցէք, դուք ալ իշել լիջիք:

4.— էջ 187, նոյն գրչուեալ.— Ես ա-

նաց:

ԼԳ.— էջ 179ա.— Յաղագս Խանաբեռն-
քանմ:

ԼԴ.— էջ 187ա.— Յաղագս Աղօթից:

Դիտ.— Իջադրողը սխալմամբ երկու
թերթ միասին դարձուցած է եւ այդ պատճա-
ռաւ էջ 181-182ի միջեւ երկու երես մնացած է
առանց իջաթիւի:

ԼԵ.— էջ 195ա.— Վասն արգելմանց Ա-
ղօթից:

ԼԶ.— էջ 199բ.— Յաղագս Պանոց:

ԼԷ.— էջ 205ա.— Վասն Ողորմութեան:

ԼԸ.— էջ 222բ.— Բամբ Վասն Ահագիմ
Դատաստանի Աւուրմ' Սոսկալի Գալստ-
եանն Քի.:

ԼԹ.— էջ 228ա.— Վասն Բաժանման Ար-
դարացմի մեղաւորացն:

էջ 230ա.—

Օրհնեալ է Հայր անեղ անծին,
գովեալ է Միածին Որդին,
բարեբանեալ է Սուրբ Հոգին,
իջեալ Հանգչի հեզ խոնարհին: ...
Ըռահմի չօք տրբ րէպպիմին,

Տէր Քրիստոսայ եալվար հէր կիւն,
քի կիւնահնքի էֆ էդսին: ...
Ջհաւատացեալքս անփորձ լիցի,
մէլուն շէյթան մի մերձեացի,
ի սուտ եղբարց, սուտ ընկերի,
էզատ էյլէ Յիսուս Որդի: ...
Եւ սերովբէք, եւ քերովբէք,
եւ հրեշտակնին փառաբանեն,
օյ ալամէթ տիվանընտայ,
սիգի ալսըն սաղ եանընայ,
որ ասէ թէ՛ եկայք օրհնեմ: ...

էջ 232ա.— Այլ եւ օրհնեացէ զձեզ Տէր
Ած. մեր: ...

էջ 235ա.— Երանելոյն Եպիփանու Արք-
եպիսկոպոսի ասացեալ Յաղագս միւսանգամ
գալստեանն Քի. Այ. յորժամ գայցէ փառօ
...:

էջ 238, համարեա դատարկ:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակ-
ցուած առաջին կողքին. «53. Գարողգիրք
Սեբաստիոյ Ս. Նշանի»:

3252

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 228

(ԺԳ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×15×7.5: էջք 628: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. մասամբ ազդը-
ւած թացութենէ. նորոգութիւն կրած. դարձ-
եալ կարօտ նորոգութեան: Մագաղաթ գոր-
շորակ՝ Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիս-
տաւերը ոսկեզոյն, մնացեալը սեւ մելանով,
երկսիւն, 19 տող: Բոլորգիր ընտիր: Հա-
մառատագրութիւնք սովորական: Գունաւոր
ոսկեխառն զարդադիր եւ լուսանցազարդ
հատուածներու սկիզբը, զարդերէն ոմանք
վնասուած կազմի ժամանակ, ոմանք
պատողած հանդած, իսկ քանի մը հատ ալ
կարով վերստին ամրացուած: Խորանա-
զարդ իւր սարօք, էջ 8, 177, 289, 479: Կա-

շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնա-
մաշ. առենեք օժտուած արծաթէ զարդերով
եւակերով, որոնցմէ այժմ կը մնան առաջին
երեսին կէս խաչ երեք քարերով, ներքեւը
խաչելութեան բարձրաքանդակ պատկեր.
խաչեալին ալ կողմը Տիրամայրը եւ ձախին
Յովհ. Աստուածաբան, ըստ յունարէն ար-
ձանագրութեան: Վերջին կողքին վրայ մը-
նացած են քանի մը արծաթ զամբր: Պահ-
պանակ մագաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ,
անկիւնաւոր երկաթադիր, կրօնական բո-
վանդակութեամբ: Պահպանակներուն մի-
ջեւ հինգ թերթ Հին Թուղթ, մեծապէս վը-
նասուած, պարունակութիւն՝ Թուղթ Եւ-

3249

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 225

Յամոսի գիւղ, Մելիտնի

ՋՂԷ = 1548

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×14×7: էջք 517: Հանգամանք համարեա բաւարար. սկիզբը թերի: Մագաղաթ գորշորակ, կրկնազրի հետքերով: Գրիչ՝ Գրիգոր Երէց: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկախն, 22 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունատր զարդազիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Նկար Ս. Ղուկաս Աւետարանիչ, էջ 239: Կաշեկազմ տարիտակեայ զրոշմազարդ հնամաշ: Պահպանակ մազադաթեայ վերջը երկու թերթ, փոքր երկաթազիր, ջնջուած, մասն Աւետարանի:

Հմմտ.— Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թ. Արք. Գուշակեան, թիւ 38:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յետ գերութեան Բաբելաղւոց Երնաւ Յեքոնեայ զՍաղաթիչ...:— Մտթ. Ա. 12:

էջ 32իւ կը յաղորդէ 34: էջ 92 կրկնուած: էջ 144—145ի միջեւ թերթ ինկած, որով կը պակսին Մատթէոսի վերջաւորութիւնը եւ Մարկոսի սկիզբը:

էջ 183 կրկնուած:

էջ 238բ.— ...եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկընչէին:

էջ 239—240ի միջեւ թերթ ինկած, որով կը պակսի Ղուկասի սկիզբը:

էջ 381—382ի միջեւ թերթ ինկած, կը պակսի Յովհաննու Աւետարանի սկիզբը:

էջ 512ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— էջ 172—173, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր մասն.— ՋԳրիգոր երէցս յիշէք յաղաթն ձեռ եւ Ած. զձեզ յիշէ, զձեռ մեղքն քաշէ, ամէն:

2.— էջ 237, ըստ վերնոյն.— ՋԳրիգոր գրիչս յիշէք յաղաթն ձեռ եւ Ած. զձեզ

յիշէ:

3.— էջ 518ա, մէջտեղը.— Ջիս զանարժան գրիչս յիշէք զԳրիգոր երէցս:

Մեծ յիշատակաբան Գրչի.— 1548

էջ 518ա.— Փառք եղ էակի անճառելոյ եռահիւսակ դաւանութեանն, համազաղափառ, զուգակշիռ, վսեմագոյ անեղի եւ մշտնջենաւորի, հոգեւոր, նոյնութեամբ, միութիւն հրաշալի երիս անճառելութեան եւ մի աստուածութեան, հրահոսան եւ հիացուցանող զաւրութեան փառս վերառաքեմք, ի ներկայս եւ առ յապայն, յաստիս եւ յապառնին, այժմուս եւ ի հանդերձեալն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Արդ ի վերջին աւուրս, յետեալ ժամանակիս. ի թվականութեանս Հայոց ՋՂԷ, ի մաս յիս ամիս իՋ, աւրն շաբաթ, ի բունակալութեանս սուլթան Սուլէմանին, ի յերկիրն Մելիտնի, ի գիւղն ի Յամոսի, ի դուռն Սբ. Փրկչին եւ Սբ. Աստուածածնին եւ Սբ. Սարգսին [զրեցաւ] ձեռամբ մղաեսի Գրիգոր իրիցու, ով ոք աւագիք կարդալով կամ աւրինակելով, յիշե(ցե)ցէք ի պատարագս եւ ի յաղաթն ձեռ զանարժան Գրիգոր երէցս եւ զհայրն իմ զմղաեսի Փոյատն, եւ զմայրն իմ զԽանտուան, եւ զառաջին մագաղաթիս շնաւչն եւ զայնատողն, Ած. ողորմի իւրեանց հոգոյն ամէն:

Ընդ նմին յիշել աղաչեմք զայնատողքն մեր որք խաւանկից եղին եւ միշնորդք ի դին սորա, զոր Տէրն ողորմի մեզ եւ նոցա, որք զձեռն ամբառնան եւ ասեն թէ՛ Տէր կատարեայ զխնդիրք սորա Գրիգոր քահանայի, եւ իրիցակին զԵրանուհին եւ որդիքն զԹորոսն, զՄարտիրոսն, զԳալուստն, եւ զեղբարն զՄողամ, վայելի շնորհեայ. խաղաղական կենաւք պահեայ, եւ (զ)ձեզ յիշողադք եւ մեզ յիշեցեալոցս առհասարակ ողորմեսցի Գա. յոյսն ամենեցուն ամէն:

Ներքեւը տարբեր բոլորգիր, գումաքափ մնլամով:

էջ 514.— Յիշատակ է Աւետարանս Զար—

դողատին եւ հաւրն Ոսկէտնկին, եւ մաւրն Թուրվանտին, եւ հայրգորոյն Պապաճանին, եւ եղբարցն Խաչատուրին, եւ Ախիճանին եւ Յովասափին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն ամէն:

Յիշատակ դրին իւրեանց հոգոյն. ով ոք ծախէ կամ աւժոյն կամ զբաւական դնէ՝ զանէճն Աստուծոյ առջէ, եւ զմասն Յուդայէ, եւ զպատիժն ի Կայենէ. խնամ տանողն

աւրհնիք ի յԱստուծոյ ամէն, եւ յամ. սրբոց ամէն: Հայր մեր որ յեր.:

Էջ 616բ-617, Զննուած հնագոյն գրութիւն, ժանգագոյն թանաքով, մանր երկաթագիր:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին. «16. Աւետարան Սեբաստիոյ Ս. Սարգսի, ի Թ. Հայոց 27է»:

3250

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ.— 2

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐԳԵՊՍ. ՍԵՐԱՍՏԱՅԻ

Սեբաստիա

ՌՄՀԹ = 1830

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15.5×1.5: Էջ 168: Հանգաւանք բաւարար: Թուղթ հասարակ, գորշորակ: Գրիչ՝ Մեսրոպ Քահանայ: Գրութիւն սեւ մելանով, միասին, 81 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր անարուեստ: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ: Կազմ կիսակաշի. խաւաքարտեայ անարուեստ:

Մէջը կը գտնուի առանձին տետրակ մը բաղկացած 16 էջերէ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-2, դատարկ:

Էջ 3.— Պատմագրութիւն Մասնաւոր, Յաղագս երեւելի ինչ ինչ անցիցն, որք անցին ընդ Հրաշափառ Վանս, որ յանուն արփիափայլ Սրբոյ Նշանի Տեառն կառուցեալ կայ ի մայրաքաղաք Սեբաստիա...:

Յամի Տեառն 1830, եւ ի թուին Հայոց ՌՄՀԹ:

Կրկին ծրեցեալ եղեւ մեղսամած եւ յամենից յետեալ տէր Մեսրոպ միայն անուամբ քահանայի, ընդ հովանեաւ ամենամաքուր Սբ. Կուսի Աստուածածնի Եկեղեցւոյ Վարժարանի Սեբաստիոյ.— Հմմտ. Տպ. էջ 21:

Էջ 5.— Նախաբանութիւն դոյզն ինչ.— Որպէս ոչ ոք կարէ երկիցս թանալ զոտոս իւր ի մի եւ ի նոյն ընդ գետուն...— Հմմտ. աստ, Թիւ 3248:

Էջ 6, դատարկ:

Էջ 7.— Յաղագս հիմնարկութեան եւ շինութեան Սրբոյ Նշանի չքնադատիկ Վանիցս...:

Էջ 13.— Գրիգորի փիլիսոփայի Ներբողեան ի Սբ. Խաչն Քրիստոսընկալ:

Էջ 121.— Յաղագս աստուածընկալ եւ ընդորհածաւ Սբ. Նշանացն...:

Էջ 130.— Մասն կորստագիւտ Սրբոյն Մինասայ. 28.— Գոյր ի Վանս Սբ. Հրեշտակապետի ի վաղուց՝ մասն Սրբոյն Մինասայ Զօրավարին...:

— Կենաց փայտ, 4. 28.— Շիրինեան մահտեսի Յովաննի Պօլսոյ ծառածեւ խաչ մի մեծ շինեցուցեալ եւ յղեալ էր յիշատակ ի Սբ. Վանս...:

Էջ 131.— Ներբողեան ի Սբ. Աթոռն էջմիածին...:

Էջ 132ա.— Նորին դրուատ առ Եփրեմ սրբազան կաթողիկոսն ամ. Հայոց...:

Էջ 133.— Նորին դրուատ ստորագրական, առ Վանս Սրբոյ Նշանի որ ի Սեբաստիա:

էջ 134.— Նորին դանգատ զանձնէն...

էջ 136ա.— Նորին բան Դրուստական ի սակս Աւետեանք եւ Յղութեան Սրբոյ Կուսին Մարիամու:

էջ 136ա.— Նորին բան Խրատու առ նորահաստատ դպրատան մանկունան...

էջ 137-140, դատարկ:

էջ 141.— Յայսմ աւուր Պատմութիւն Սրբոյն Դավթայ նահատակին Սեբաստացոյն.— Ի պատմութիւն երգոց՝ տաղաչափական...— Հմմտ. Հայոց Նոր Վկաները, 1803, էջ 604, ունի բազմաթիւ տարբերութիւններ:

էջ 162.— ...

Առ Տէր բարեխօս լեր՝ վասն ամենայնի, միանգամայն ազանց՝ Հայկական տոհմի, Թողութիւն շնորհել՝ մեղացն պարտի, յետեան ըսպասաւոր՝ իբր տէր Մեսրոպի.— Հմմտ. տպ. էջ 614-616:

էջ 168.— Այրս այս անուն Գասպար՝ ի ազգէս Հայայ, գի եւ միակ անուամբ Կրուսան կոչի սայ...— Հմմտ. նոյն, էջ 618, ունի տարբերութիւններ:

էջ 169, սեւորակ միանոյմ, չեղադիր աւետուստ.—

Ուրիշ մատենագրէ մը առնուած:

[= 1808], գիւղատէ ին, եղեւ Սեբաստիա մեծ հրդեհ, Սբ. Յակոբա չորեքշաբթի գիշեր, բոլոր խանութներն երէցաւ:

1871, յունվար 21, Սբ. Սէրգիսու պահուց հինկշաբթի գիշեր մեծ հրդեհ պատահեցաւ. ձիգմէեան չարսրի էքմէքնուն փուռէն ըսկսեալ Պէօրէկճանց վարի ծայր դարձել ճիգմէնոցին մէկ ծայրէն միյուս ծայր, պէղազնոց բոլորը, Թէրզընոց վէ Փէրմանէնոց խափան խանին չարչըն, չօրապնոցէն բոլորը մինչ ի էհմէտ պէկին խանին դուռը, բոլոր երած խանութներուն Թիւր 330 խանութ, 4 դահլէ, մէկ տունի մը ախոր հրոյ ճարակ եղաւ, եւ միյուս խանութներուն բոլորը

եղմայի գընաց. ասոր զարարը կրակին զարարէն շատ եղաւ: Երեք օր յետ կառաւորութեան կողմէն ամէն տուներ փրկատուեցան, շատ տուներ զրմոռեցան? եւ շատ տահիկներու տունէ շատ ապրանք կ'աւ:

էջ 167-168, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 166.— Որոց բարեխօսութեամբն ողորմեցի Քս. Ած. ամ. Հաւատացելոց ննջեցելոց, մանաւանդ դժող դրոյս անարժան տէր Մեսրոպ իբր քահանային, եւ իւր Հանգուցեալ ծնողացն մահտեսի Սաղաթիշիւն, եւ մահտեսի Մանայիւն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.

1.— էջ 136, մէջտեղը, մանիշակադոյն Թանաքով.— 1877

January 18th, 1877, To the good Archbishop of Shvas, in remembrance of the hospitality shown me. Fred Burnaby, Captain Royal Horse Guards.— London.

2.— էջ 4, սեւ մատիտով.— 1904

Յիշատակ է Ս. Նշանի Վանուց, Հետեւաբար ով ոք Հանիցէ, գողանայ եւ տանի զայս մատենան, անիծեալ եւ բանադրեալ է. ի 23 ապրիլ, 904.— Ներքեւը կ'միք՝ ամբնթեմովի:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին. «60. Պատմագրութիւն Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ»:

Տնտրակ, եռասիւն, բաղկացած 18 էջերէ, նոսր չեղադիր վարժ:

էջ 1ա.— Յամի 1827, եւ Հայոց ՌՄՀԶ, Սեբաստիոյ Սբ. Աստուածածնի Աւագ Եկեղեցւոյ Ժողովուրդք այսօրիկ են:— Աւագ Երէց տէր Գաբրիէլ.— Մահտեսի Յօհան էթտար...— Տն Տպ. էջ 168:

3251

ՀԱՄԱՌՈՏ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՄՈՎԱԾՆԱԿ ԶՈՒՎԱԹԵՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 20.6×15.5×2.5, էջք 288, Հանգամանք Համարեա բաւարար. վերջին պրակը փրթած: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսիւն, 20 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր կանոնաւոր, Համառոտագրութիւնք բաւական առատ, Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցանկար էջ 17, 33, 38, 47, 50, 56, 61, 74, 84, 88, 115, 133, 145, 158, 167, 177, 187, 189, 222: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 7, կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք սեւադրոշմ, ութանկիւն, փակագիր. «Բի. Մո. կարապետ վարդապետ, ՌՃՂԴ» [= 1745], էջ 2, 234, 252, Այլ կնիք կանաչադրոշմ. «Պետրոս Նպս. Սեբաստիոյն», էջ 7, խորանագարդի խորշին մէջ. իսկ ստորին լուսանցքին կայ չեղագիր «Պետրոս Նպիսկոպոս»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Սկիզբը մէկ թերթ, առանց իջաթիւի, այլազան գրերով մանրուք:

էջ 1, դատարկ:

էջ 2ա.— Ցանկ ժողովածու Համառոտ Գրեցոյս.— Ա-ԼԹ Գլուխներ:

էջ 5-8, կը պակսի. հասանաբար նկար մը կար:

էջ 7.— Խորեմուրդ մարմնոյ մեծ է. եւ խորեմուրդ հոգեւոյն կ'անմիջապէս խաղաղութիւն...— Վրդ.— Որպէս չիջանի ճրագ՝ յորժամ ճարպն կամ ձէնի ծածկիցէ զպատրոյզն

***

Բ.— էջ 17բ.— Բամ վասն Մեղաց:

Գ.— էջ 27ա.— Յաղագս Մարկայնոյ Բնութեան որ թարգմեղաց ոչ լինիմք:

Դ.— էջ 29ա.— Շնորհիւն եւ պոռնկութիւն հոգեկեան եւ մարմնական արգելականի:

Ե.— էջ 33բ.— Դարձեալ պոռնկութիւն հոգեկեան, որ է հերձուած եւ կոտորուած:

Զ.— էջ 35ա.— Բարեբար եւ քաղցր է Ած. սիրելեաց իւրաց:

Է.— էջ 38ա.— վասն Տանգամոք եւ Անդաբեամբ է միթարութիւն մարդոյ:

Ը.— էջ 42բ.— վասն այն որոց եւ վասն որոց պատճառաց աւաղի տառիւք.— վայ քեզ Մովսէս...:

Թ.— էջ 47ա.— Բարոզ վասն Փիլիստփայից.— Ասպ եւ մէջ շուրջ եւ զնովա...:

Ժ.— էջ 48բ.— Մեղք Սըրտին:

ԺԱ.— էջ 50բ.— Մեղք Բերանայն:

ԺԲ.— էջ 54բ.— վասն Նախատանգ:

ԺԳ.— էջ 56բ.— վասն Բամբասանաց:

ԺԴ.— էջ 60բ.— Յաղագս դատարկարանութեան բանից:

ԺԵ.— էջ 61բ.— Յաղագս Բարկութեան:

ԺԶ.— էջ 72բ.— Մեղք սրտին եւ մեղք բերանայն համառոտաբար ասացեալ եղիւ, այժմ ասիլի է վասն մեղաց որ ի գործոցն լինի:

ԺԷ.— էջ 74ա.— Մեղք որ ի ծաւոնութեան լինի:

ԺԸ.— էջ 80բ.— Յաղագս Դատարկութեան:

ԺԹ.— էջ 84բ.— Յաղագս Յուստանտութեան:

Ի.— էջ 87բ.— վասն Ապաշխարութեան:

ԻԱ.— էջ 98բ.— Յաղագս Ջղրման:

ԻԲ.— էջ 103ա.— Բամ վասն Խոստովանութեան:

ԻԳ.— էջ 115ա.— Յաղագս Հաղորդութեան:

ԻԴ.— էջ 127ա.— վասն Առաքիմութեան:

ԻԵ.— էջ 133ա.— Յաղագս Հասարակ Առաքիմութեանց:

ԻԶ.— էջ 145բ.— Բամ վասն Արդարութեան:

ԻԷ.— էջ 149բ.— Յաղագս Հաւատոյ:

ԻԸ.— էջ 158ա.— Բամ վասն Յուսոյ:

ԻԹ.— էջ 164բ.— Յաղագս յուստանտութեան...:

Լ.— էջ 167ա.— Բամ վասն Սիրոյ:

ԼԱ.— էջ 174ա.— Յաղագս Սիրոյ Ընկերին:

ԼԲ.— էջ 177բ.— Յաղագս Սիրոյ Թշնամ-

նարժան տէր խաչատուր, որ եմ Եղեգու գիւղէն, տէր Պաղտայսարենց Մլթիին? որդի, կարգ առնելէս Արիսենի? վերի եկեղեցին Սբ. Սարգիս, ունիմ հօգեւոր հար Տիգրանակերտցի Ակօբոս եպիսկոպոսին ... եկի աս Դատեմու Սբ. Աստուածածին, քարասունքոս պահեցի: Թով մազրայիպ սուրբ վարդապետք եւ արժանապատիւ սուրբ քըհանաք եւ արքազարդ? սարկավազուք, թէ ընթեռնուս? անպիտանիս ձեռալգիրը՝ յիշեցէք? զիս մե-

ղաւորըս եւ դուք ալ իշալ լիջի[ք]: Ձեռքոս գընա, գիրըս մընայ, յով օր յիշա՝ ինք ալ իշալ ըլլայ: Թիւին տաճկաց, մարտին

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած առաջին էջին. «38. Աւետարան խորբերդի Մովսէի Գասպարի, ի Թուին Հայոց ՌՃԲ»:

3248

Ա. Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 224

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×18.5×5, էջք 618, Հանգամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ կոկեալ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 18 տող: Բոլորգիր վարժ, Համառատագրութիւնք սովորական: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք, էջ 15, 197, 311, 493: Նկարք, ոչ նուրբ, Սբ. Մաթ[է]ոս էջ 14, Սբ. Մարկոս 198. Ս. Ղուկաս 310, Ս. Թովհաննէս եւ Պրոխորոն 492: Կազմ երբեմն կաշիով՝ կողքերը կը պակսին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2-3.— Թուղթ Եւսեբիոսի, գունաւոր շրջանակով:

Կանոնի տախտակներ, գունաւոր շրջա-

նակներով, էջ 4-11:

էջ 12-13, դատարկ:

էջ 15.— Գիրք ծնընդեան Յի. Գի. ....

էջ 197.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***

էջ 309բ.— ... եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկն էին:

էջ 311.— Քանզի բազումք յաւժարեցին

***

էջ 491, դատարկ:

էջ 493.— Ի սկզբանէ էր Բանն....

էջ 502-503, կը պակսին կարմիր երկաթագիր գլխատառերը, գրողը հաւանաբար երկու թերթ միասին դարձուցած է:

էջ 618բ.— ... [ե]ւ իբրեւ ճաշեցին, ասէց Սիմոն Պետրոս [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած].— Յվհ. ԻԱ. 15:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած առաջին էջին վրայ. «34. Աւետարան առանց կողքի եւ թուականի»:

սեբեոսի եւ Կանոնի տախտակներ: Երբորդ եւ չորրորդ թերթերու ստորին լուսանցքին կը կարողացուի հետեւեալ յիշատակագրուածները, բոլորգիր. «Ով տեսրճ իմ եւ եղբայրք, յորժամ տեսանէք զհամաբար..... Թողութիւն հայցեցէք յԱստուծոյ Մխիթար սուտ իրիցուս, զի խիստ մեղաւոր եմ, վայ է ինձ. գրեցի եւ ծաղկեցի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ, բացի մանր յիշատա-

էջ 2-3ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ, որ համաբար կը պարունակէր Մատթէոս Աւետարանչի նկարը:

էջ 3.— Աւետարամ ըստ Մատթէոսի.— Գիրք Մընդեան Յի. Բի. ....

էջ 176-177ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ անկասկած կը պարունակէր Մարկոս Աւետարանչի նկարը: Խորանագարդով թերթն ալ բաժնուած է արմատէն բայց չէ վերցըւած:

էջ 177.— Աւետարամ ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. որպէս եւ....

էջ 227բ.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն....

էջ 288-289ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ անտարակոյս կը պարունակէր Ղուկաս Աւետարանչի նկարը:

էջ 289.— Աւետարամ ըստ Ղուկայ.— Քանզի բազումք յաւժարեցին....

էջ 336բ եւ լուսանցք.— Երանի որ քաղցեալ իցէճ այժմ, զի յագիցիք: Երանի է որ լայցէճ այժմ, զի ծիծաղիցիք.— Հմմտ. Աստուածաշուկնչ, Վիեննա, 1928, Նոր կըտակարան, էջ 66, Ղկա. Զ. 21 եւ լս.:

էջ 478-479ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ, որ ապահովաբար կը պարունակէր Յովհաննէս Աւետարանչի նկարը:

էջ 479ա.— Ի սկզբբանէ էր Բանն....

էջ 824ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր....

Դիտ.— Ըստ երեսույթին վերջին պրակէն կը պակսի չորս թերթ, որով կորսուած է ձեռագրիս բուն յիշատակարանը:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Կազմող Մամուլի.— 1368

էջ 826բ, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր նոտրակերպ.— ԹՎ. ՊԺԸ, աւգոստոս Գ, կազմեցաւ Սբ. Աւետարանս ի քաղաքին Ե-

զիպտոսի ձեռամբ Մանուէլի մեղաւորի:

Նկատ.— Կ'արժէ նշել որ Եզիպտոս կը գտնուէր գորիչ Մանուէլ քահանայ մը 1352 թուին, համաձայն սա յիշատակագրութեան. «Եւ զՄանուէլ քահանայ եւ զԾնողսն իմ, որ զգիրքս գրեցի, ով ընթերցող, աղաւթմ յիշել ի Տէր.... ԹՎ. Պ եւ ի մին գրեցաւ ի քաղաքիս Մար կոչեցելոյ»: Ըստ այսմ կազմողը կրնայ նոյնացուիլ գրչին հետ:

Բ.— էջ 827, վերը, բոլորգիր, սկիզբը կը պակսի.— 1388

Ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեռ ի ժամ մեղաքաւիչ պատարագին. եւ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցելոցս առհասարակ ողորմեսցի Գս. յիւրում զալստեանն ամէն: Ի ԹՎին ՊԼԵ:

Գ.— Կազմող վարդապետ.

էջ 827, մէջտեղը, բոլորգիր, կարմրատառ.— Դարձեալ աղաւթմ զամենեանն, որք հանդիպէք Սբ. Աւետարանիս, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեռ, զմեղուցեալ ծառայս զՎարդան, զվերջին կազմող սորայ, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր յարգայութիւնն ամէն:

Դ.— Միքայել Երեցի.— 1674

էջ 828, վարը, նոտրագիր անտրուեստ, մասամբ եղծեալ.— Գնեցաք Սբ. Օնտարանս ԹՎին ՌձԻԳ, Դարձեալ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեռ զՄիքայել Երեցս, որ մասնակից եղծ Սբ. Օնտարանիս. նախ երեք խչ. ինքն ետուր, Գ խչ. մեր մղտեսի Ած. աստուրըն?, Բ խչ. մղտեսի Երանոսն, Բ խչ. մղտեսի Եղիկն, մղտեսի Տատուրն? խչ. .... Թորոսն, Մովկի խչ., այլ ոմն? կէս խչ. կոփին? Թոռն խչ. .... առին եւ ետուն ի ձեռն Միքայել Երեցուն....

Ե.— Արմատացի տէր Պետրոսի.— 1796

1.— էջ 1, վերը, անհարթ գրով.— Եւ Տէր Պետրոս Արմատացի ի Սբ. Սաղմոս ուղիստ գնացի, երեք ամիս անդ մնացի, Թուին չիշոյց Ռ ամին, Բձեռնն ընդ նմին, յունվար ամիսն բոլորովին:

2.— էջ 827, վարը, անհարթ գրով.— Վերջապէս յա[յ]տ լիցի սիրելեաց որ թուին ՌՄԽԵ (ն)ին եւ տրուպ անարժան իւր քահանայ տէր Պետրոսը գնացի Սբ. Նորուսաղէմ, յայս Սբ. (յ)Աւետարանս ի հետս տարի շրջագելով մինչեւ Սբ. Գերեզմանըն

Փրկչին, Տեառն մերտոյ Յի. Քի. որ է օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

ցուած սկիզբի կողքին. Ճ. Աւետարան փոքր, յիշտ. Պետրոս քահանայի, Ի Թ. Հայոց ՊժՀ:

Պիտեղ կարմրագին լըմանկոզ, փակ-

3253

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 227

Երկամկոզեց Վամբ

ՈՒՐ = 1603

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուսլ 21×15.5×6: էջ 472: Հանգամանք համարեա բաւարար. կը պակսի առաջին պրակին առաջին թերթը, նոյնպէս՝ վերջին պրակին վերջին թերթը: Թուղթ կոկնայ: Գրիչ՝ Յովհաննէս Օսկանկոս: Գըրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մեյանով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ. հատուաններու սկիզբը: Խորանագրի իւր սարք, էջ 1, 141, 227, 388: Նկար, Ս. Մարկոս էջ 140, Ս. Ղուկաս 228, Ս. Յովհաննէս եւ Պիտրոս 382: Կաշեկազմ տախտակեայ զրոշմազարդ, հնամալ. կան փրթան թերթեր եւ թուլցած պրակներ: Պահպանակ մազադաթեայ ըսկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մեծ երկաթագիր Աւետարանի մասն:

գրչին, ծեր ալեւորին, պատրաստէ իւր արքայութիւն, սուր քահանայք, զձեզ աղանչեմ, խնդրեցէք ինձ թողութիւն:

2.— էջ 381բ.— Ձտարտամ ի բարիս, զարագս ի շարիս, զՅովանէս դ[ե]րիս, զընկղմեալ ի նաւիս, ինչ լինիմ եղկելիս, եղուկ եւ վայն գիւնս, չունիմ զործ մի բարիս, որ ազատէ զհոգիս:

Մի բերան ասացէք Ած. դուն ողորմիս, ամ. աշխարհիս եւ ինձ մեղաւորիս:

Ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1603

էջ 472ա.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ ամէն:

Շնորհիւ եւ ողորմութեամբ ամենակալին Աստուծոյ Հօր, եւ զթութեամբ Միածնի նորա, աւարտեցաւ ծայրածնաւ եւ տիեզերալոյս, քառավորակ, յորտաբուհ եւ հեզախազաց, կենդանատու արուեստաց ի սէր նորա որդանմին:

Արդ զոնցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ

Իսկ ես անարժանս եւ անպիտանս, եւ յետնեալս ի մարդկանէ, հոգս եւ մոխիրս, եւ ծառայս ծառայիցդ Աստուծոյ, փցու եւ անարժան եւ անարուեստ ստամանուն Յովանէսն, որ զանուան ունիմ եւ զգործս ոչինչ:

Արդ ես Յովանէսս, ի սրտէ խոցեալս, ի

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գիրք Նընդեան Յի. Քի. . . .

էջ 141.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

***

էջ 225բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

էջ 227.— Քանզի բազումք յաւժարեցին. . . .

էջ 236—237ի միջեւ թերթեր կը պակսին:

էջ 276բ, դատարկ, բայց թերոյթ չկայ:

էջ 388.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 225բ.— Ած. ողորմի Յովանէս

մտաց անկեայս, հոգով զառացեայս, եւ մարմնով տառապեայս, գրեցի զԱբ. Աւետարանս անարժան ձեռագրս, եւ (եւ) տխեղ մատենամբ, պակասեալ ի լուսոյ, եւ հասեալ ի ծայր կենաց, եւ ի դուռն մահու, եւ սպասեմ գերեզմանի, ի թվին Ռ եւ ՄՐ, ի վանքն

Երկանկողեցն, ի դուռն Աբ. Կարապետու եւ Աբ. Աստուածածնին:

Պիտակ կարմրադիւ շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին. «44. Աւետարան ի վանքն Երկանկողեցն, ի թուին Հայոց ՌՄՐ»:

3254

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 228

Բաղէշ

ՌՃԼԵ = 1686

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19×14×5: էջ 594: Հանգամանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Տէր Գրիգոր: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ պիտատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 21 տող, կարմիր գիծերու միջև: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Մագկող եւ Կազմող՝ Յովանէս կրն. Բաղիշեցի: Գունաւոր զարդադէր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանշարդ իւր սարօք էջ 11, 178, 279, 451: Լուսանցանկարք էջ 15, 26, 44, 49, 54, 161, 268, 285, 439, 587: Նկարք, Ս. Մատթէոս եւ Հրեշտակ էջ 10, Ս. Մարկոս 172, Ս. Ղուկաս 278, Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 450: Կաշեկազմ խաւարարանայ: Ստացող՝ տանուէր Թաթէոս Գահանայ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, նոր թուղթ, զատարկ:
էջ 9, զատարկ, անմաւոր:
էջ 11.— Գիրք ծննդեան Յի. Գի. ....
էջ 164բ-171, զատարկ, մէկ փոքր բացառութեամբ:

էջ 178.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***

էջ 271ա.— Յարուցեալ Յս. առաւատուն առաջին միաշարքով, երեսկսա Մարիամու Մազազենացայ, յորմէ հանեալ էր գեթն գետն:...

էջ 278-277, զատարկ, թէև գծուած ու պատրաստ:

էջ 279.— Քանգի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 447.— Այս Ղուկասու եղն ասացին...:

էջ 448-449, զատարկ:

էջ 451.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

ՄԱՅՐ յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 578բ.— Յիշեցէք ի Գ. եւ Ած. ողորմի ասացէք տէր Գրիգոր անարժան գեողիս, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր արքայութիւնն ամէն:

ՄԵԾ յիշատակարան Գրչի.— 1686

էջ 579ա.— Աւրանութիւն գոհութիւն բարեւանութիւն, զթածին, ողորմածին եւ մարգասիրին Աստուծոյ Հօր, Աստուծոյ Որդւոյ, Աստուծոյ Հօգւոյ Սրբոյ, որոյ շնորհօք աւարտեցաւ եռաւորաւ եւ հոգեզարդ Աւետարան...:

Եւ եղև գրեալ Աբ. Աւետարանս ի լաւ եւ յնախօրինակէ, ձեռամբ անարժան Գրիգոր գրիս, ի քաղաքս Բաղէշ, ընդ հովանեաւ Ս. Խորանայ Նկիզեցեաց, ի թուականութեան Հայոց ՌՃԼԵ ամին, ի խնդրոյ բարեմիս եւ աստուածասէր տանուէր տէր Թաթէոսին, որ ստացաւ զԱբ. Աւետարանս ի հալալ արդեանք իւրոց, եւ եզ յիշատակ բարի հոգոյ իւրոյ, եւ ծնողաց իւրոց, մահանի Ազատին եւ Մուշէթին, եւ զաւակացն նորին, եւ կենակցին Նալարին եւ արեան մերձաւորաց:

Դարձեալ յիշեալիք ի Քս. Ած. զստացոյ Աւետարանիս, որ ջերմեռանդ եւ սերտ հաւատով ստացաւ զսա, որպէսզի վայելեացենի մանկունք Սբ. Եկեղեցոյ, եւ յԱստուծոյ մեղաց թողութիւն խնդրեսցեն վերոյ զբեալ տէր Թաթէոս[իւն], եւ ձեռնադրես Նորա եւ զսակաց եւ ամ. արեան մերձաւորաց Նորա ամէն:

Մամր յիշատակագրութիւնք Մաղկոյ եւ Կազմոյ Բաղիշեցի Թովհ, կրօնաւորի.— 1686

1.— էջ 10, նկարին ներքեւ.— Մաղկեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ Թովհ. Բաղիշեցւոյ:

2.— էջ 581բ, զրչի յիշատակարանին իւր շարունակութիւն.— Եւ եւ Յովանէս անպիտանն ի կարգաւորաց, ծաղկեցի զՍբ. Աւետարանս եւ կազմեցի թվ. ՌՃԼԵ: Եւ որ զԱծ. ողորմին ուղիղ սրտիւ ասէ՝ Ած. իւր

ողորմեսցի:

Այլ յիշատակագրութիւն.

էջ 582ա, բոլորգիր.— Եթէ ոք յանդգնի եւ պատճառէ՝ թէ քահանայ, թէ սարկաւաք, թէ յաշխարհական, թէ երիցփոխան, թէ յազական, հանել ի Սբ. Պարսամ եկեղեցւոյս, մասն Յուշայի առջէ եւ պատիժն կայենէ առջէ, կամ ծախել, կամ զբաւել, կամ թէ եւ ինչ պատճառել, խաչ հանողաց զասն դասեսցէ: Լսողք ազալանաց մերոց օրհնիք ի յԱստուծոյ ամէն:

էջ 582բ-594, զատարկ:

Պիտակ կարմրագիրն շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին. «28. Աւետարան Ջառայի, ի թ. Հայոց ՌՆԵՆ»:

Դիտ.— Պիտակը սխալ փակցուած է: այս Աւետարանին չի վերաբերիր:

3255

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 229
(ԺԵ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասլ 20×15×7.5: էջք 884: Հանգամանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Մագաղաթ կոկեալ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, գլխաւորները փոխնիփոխ կարմիր եւ կապոյտ, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Կարմիր կապոյտ զարդազիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 31, 221, 357: Լուսանցանկարք, էջ 38, 39, 41, 78, 79, 97, 362, 363, 364: Նկարք, Ս. Մաթթէոս էջ 30, Ս. Մարկոս 220, Ս. Ղուկաս 358: Կաշեկազմ տախտակեայ թաւապատ. առաջին երեսը արծաթազարդ, կեղերուն՝ խաչելութիւն, շրջապատին տասներկու ակեր, եօթը կանաչ, հինգը կարմիր: Խաչելութեան քանդակին ներքեւ կայ ուրիշ քառակուսի խաչ մը՝ հայերէն արձանագրութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, զատարկ թուղթ:
էջ 3, զատարկ մագաղաթ:
էջ 4-5.— Թուղթ Սահեբխոսի, նկարազարդ շրջանակով:
Դատարկ էջեր, 6-7, 10-11, 14-15, 18-19, 22:

Համարաբառի կարմրազարդ տախտակներ, զուեռար եւ ոսկեխառն, էջ 8-9, 12-13, 16-17, 20-21:

էջ 23ա.— Նախադրութիւն Մատթեոսի Աւետարանին:

էջ 24.— Գլուխք Մատթեոսի Աւետարանին:

էջ 27ա.— Համաձայնութիւն Նախասացեալ Գլխաց:

էջ 28բ-29, զատարկ:

էջ 31.— Գիրք ծընընդեան Յի. Քի. . . .

էջ 214բ.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին:

22.— Ս. Մարկոս
Թ. 3255, էջ 220

էջ 219. դատարկ:

... էջ 221.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի.

էջ 247բ.— Աւետարանն ըստ Մարկոսի.—
Յարուցեալ Յս. առաւանակէն...

էջ 249բ. դատարկ:

էջ 250.— Ղուկասու Աւետարանի
Գլուխք:

էջ 255. դատարկ:

... էջ 257.— Դանդի բազումք յաւժարեցին

էջ 258.— Գլուխք Յռեմիայի Աւետարան

Յիս:

էջ 554-555ի միջեւ թերթեր կորուսած. կը
պակսի Յովհաննու Աւետարանին սկիզբը:

էջ 555ա.— որոց հաւատացեան յանուն
նորա...:

էջ 579ա.— Իրք կենդիւն շնացելոյ.— Գնա-
ցին իւրաքանչիւր ի տեղիս իւր...:

էջ 680բ-684, դատարկ:

Պիտակ կարմրագին շրջանակով, փակ-
ցուած առաջին կողքին. ՎՅ. Աւետարան
փոքր, նկարներով:

3256

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ա Ն.— 230

Կամարակապ

ՌՄԻԳ = 1774

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 20.5×15×4: էջք 676: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ սպիտակ փայլուն:
Գրիչ եւ Մազկող՝ Յովհաննէս Երէց Կամա-
րակապցի: Գրութիւն՝ խորագրերնրը եւ
սկզբնատողները կարմիր, զլխատառերը
փոխերկիր կարմիր եւ կապոյտ, մնացեալը
սև. մեջնով, երկսիւն, 21 տող, կարմիր
գլխերու միջեւ: Բոլորգիր կանոնաւոր:
Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ
մը անխի: Գունաւոր զարդագիր, լուսանցա-
զարդ կամ լուսանցանկար, հատուածներու
սկիզբը: Խորանագարդ ըզզմբանդ եւ ոս-
կեխառն, իւր սարօք, էջ 59, 225, 341, 521:
Նկարք, Ս. Մատթէոս էջ 54, Մկրտութիւն
Տեառն 68, Ջաղկումն Յիսուսի 196, Յա-
րութիւն Տեառն 203, Ս. Մարկոս 222, Ս.
Ղուկաս 336, Աւետումն Գաբրիէլի 346,
Երկրպագութիւն Մոգուց 356, Ս. Յով-
հաննէս շատ երիտասարդ 518, Յարութիւն
Ղազարու 586, Խաչելութիւն Տեառն 687:
Կաշեկազմ տախտակեայ: Ստացող՝ Գրիշը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-11, դատարկ:

Թուղթ Սևերիոսի, էջ 12, 15, չէ գրուած,
թէեւ պատրաստուած է նկարազարդ շքեղ
շրջանակով: Երկուքին միջեւ կայ մէկ թերթ
կապտորակ թուղթ, դատարկ, էջ 13-14:

Դատարկ էջեր, 16-17, 19-20, 22-23, 25-
26, 28-29, 31-32, 34-35, 37-38, 40-41, 43-
44, 49-50, 52-53, 55-58:

Կանոնի շքեղ տախտակներ, առանց գը-
րութեան, լոկ շրջանակ, նորաստիպ ոճով, էջ
18, 20, 24, 27, 30, 33, 36, 39:

էջ 42.— Յամկ Գլխաւոր Բամից Սրբոյ
Աւետարանին Մատթէոսի:

էջ 47.— Նախադրութիւն կարճատոս Սրբոյ
Աւետարանին Մատթէոսի:

էջ 51.— Երգ առ ամսկալին եւ փափաքե-
լին եւ Փրկիչն Յս.— Յս. փափաքելին նա-
խաւարց խնդրից...:

էջ 59.— Գիրք Մենդեան Յի. Բի. ...:

էջ 67, 69, 70, դատարկ:

էջ 74ա.— Յե[ր]կրորդում Կիրակիէ,

24.— Կամոնի տախտակ
Թ. 3256, էջ 30

Երկուշաբթի Աւուրմ.— Եւ իբրեւ լուսւ
Յս. էթէ Յոհանէէն մասնեցաւ...:

էջ 78ա.— Յերկ. Կիւր. Երեմշաբթի.—
Եւ տեսնալ զԺողովուրդն ելի լեռան...:

Մամօր.— Տօնացուցային խորագիրները
կը շարունակուին հետագայ հատուածներու
վրայ յաջորդաբար մինչեւ էջ 189:

էջ 189ա.— Եօթն Կիւրակի, Շաբթի.— Եւ
հիշալ արտաքս Յս. ի տաճարէն գնայր...:

էջ 186, դատարկ: Նոյնպէս էջ 204, և
207բ-211:

էջ 212.— Յամկ Գլխոց Սրբայ Աւետարա-
նիմ Մարկոսի:

էջ 216-221, 223-224, դատարկ:

էջ 225.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Պի.
...:

Տօնացուցային խորագիրները կը տեսնուին
զարմալ, Ս. Մարկոսի Աւետարանին մէջ,
էջ 227բ.— Յերկրորդում Կիւրակէի Եր-

կուշաբթի Աւուրմ:— էջ 301բ.— Եօթն.
Կիւր. Շաբթի.— Եւ էր զատիկ և բաղար-
ջակեր...: Նմանապէս՝ Ղուկասու և
Յովհաննու Աւետարաններուն մէջ:

էջ 318բ.— Յարուցեալ Յս. առաւօտուն
...: լեզուս խոսեցին Նորս...:

էջ 320բ-325, դատարկ:

էջ 326.— Յամկ Գլխոց Սրբայ Աւետարա-
նիմ Ղուկասու:

էջ 332-335, դատարկ: Նոյնպէս էջ 337-
340:

էջ 341.— Քանզի բազումք յաժարեցին
...:

էջ 345, 347-348, 355, 357-358, դատարկ:
Նոյնպէս էջ 504բ-507:

էջ 508.— Յամկ Գլխոց Սրբայ Աւետարա-
նիմ Յովհաննու:

էջ 512-517, 519-520, դատարկ:

էջ 521.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

3256

25.— Երկրպագութիւն Մոգուց
Թ. 3256, էջ 356

էջ 585, 587-588, դատարկ, Նոյնպէս էջ
635-636, դեղին:

էջ 649.— Վերջ Սրբոյ Աւետարանիս
Յոռեմնու:

էջ 650-656, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1774

էջ 657ա.— Յիշատակարան Սրբոյ Մատե-
միս.— Փառք պատիւ եւ երկրպագութիւն
եռալոյս երրեակութեանն եւ համարուն
աստուածութեանն...:

Աստանօր ժամանակ եղեւ կատարուան
սրբազան մատենիս եւ աստուածաբան Ա-
ւետարանիս, որոյ նշանակութիւնն յան-
ուանէ իւրմէ անտի ճանաչել յայտնի է...:

Արդ զրաւ հասեալ եւ յանկ ելեալ աւար-
տեցաւ Սրբ. Աւետարանս ի թուաբերութեան
եւ ի շրջապարութեան հայկազան տումարի
ԻՄ եւ ԻԳին, նամանան Օգոստոսի էին,
ձեռամբ ի յԱկնայ դիւղէն կամարակապցի

ձերունազարդ տէր Յարութիւն սրբակրօն
քահանայի որդի՝ անիմաստ եւ մեղսակիր
տմարդի Յոհաննէս իրիցու, որ մակ անուամ-
բքս եմ քահանայ՝ եւ գործովս Աստուծոյ
ատելի դտայ. առ դրան Քաղցրահայեաց Սրբ.
Աստուածանն զեղեցիկ երկնանման տաճա-
րի, ի հայրապետութեան Սրբոյ էլմածնի՝
տեառն Սիմէօն սրբափայլ եւ երիցս երան-
եալ դիտապետի, որ ընդ ամ. տիեզերս. եւ
առաջնորդութեան գիւղիս եւ քաղաքի մերոյ
Մարտիր[ո]ս Վարդապետի, զոր Տէր Ած.
հաստատունն պահեսցէ ընդ երկայն աւուրս
ամէն:

Բայց զի սովորութիւն է արանց աստուա-
ծասիրաց եւ բարեպաշտօն քրիստոնէից
միշտ զերկնայ(ն)ինն խոկալ եւ յայն
վարժիլ՝ եւ գործով կատարել, ըստ այնմ
թէ՝ զվերինն խորհեցարուք, ուր Քս. նստի
ընդ ամէն Աստուծոյ. եւ դարձեալ թէ՝ Գան-
ձեցէ՛ք ձեզ զանձս յերկինս, եւ ուր զանձն

ձեր է՝ անդ եւ սիրտք ձեր եղիցին։ Եւ ի հրամանատուութենէ այսմիկ, ցանկացեալ եղէ եւ անարժանս՝ այսմ սրբոյ մատենիս եռափափաք սիրով եւ յոգնատարափ ըզմիւ, իբր արձան անջինջ իմս հիգոյս։ Եւ զարդարեալ զանազան ոսկոյ որակութեամբ եւ պէսպէս զոյնգզոյն դեղօք եւ ծաղկօք, ոսկեաւ Հանդերձ, քաղցրահայեաց դիմօք եւ պատկերօք, ի տեսութիւն եւ ի վայելչութիւն բազմաց, սակս յիշատակի Հոգւոյ իմոյ եւ ծնողացս։

Բայց աղաչեմ գերապատիւ, սրբազան եւ սրբազան Հարք եւ եղբարքդ իմ զամենեանեդ, որք Հանդիպեալ պատահէք սմա, տեսանելով կամ զաղափարելով եւ կամ ընթեռնելով, յիշեսլիք ի մաքրափայլ յաղօթն ձեր զվերոյ զրեալ ստացող Սբ. Աւետարանիս զմեղսամատ եւ անիմաստ Յովհաննէս երէցս, Հանդերձ ծնողիւքս եւ ամ. ազգատունիւք, կենդանեօք եւ նշնեցելովք, որդւովք եւ զսակօք, եւ ամ. արեանառու մերձաւորօք, եւ ասացէք Ած. ողորմի իւրեանց Հոգւոյն, զի թերեւս մնացեալ յանցանսն որ ընդ մեզ՝ ջնջեցէ սուրբ աղօթիւք ձեր, եւ ողորմութիւն ցօղն անձրեւեանցէ ի շարաւալի ոսկերս մեր, առ ի բուռն ցանել յօրն աներեկի, եւ վերանալ ընդ առաջ Դի. Այ. մերոյ, որ է օրհնեալ յաւիտեանս, ամէն։

Ո՞ր իմ պատուելի եւ ցանկալի Հարք եւ եղբարք, եւ եթէ ինչ սղալ զաստիցի ի միջի սորա, ոչ է ի կամաց մերոց, այլ ի մոռացմանէ եւ ի ակարութենէ մտաց. Հայցելով խնդրեմ ի ձէնջ՝ զի ներումն շնորհէք, եւ իմաստութեամբն ձերով լցուցանէք։ Ձի այսմ արհեստիս ոչ եմ հետեւեալ ուսուցչի եւ աշակերտեալ վարժապետի, այլ զօրութեամբն անեղին, եւ շնորհօք Հոգւոյն։ Այրօքան առ այս՝ շատ լիցի տմարդութեան մերում։

Հայր մեր որ յերկ։

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1836 էջ 862ա, նոսր շեղադիր.— Յիշատակարան.— Յալոյն լիցի առ դասս սրբազան քահանայից, զի այս Սբ. Աւետարանս, Հայրն իմ տէր Յոհաննէս քահանայն իւր ձեռամբն գրեալ երկոտասան ամս՝ թէ պատկերն եւ թէ խորաններն ոսկէ գրով եւ զոյնգզոյն դեղօք, եւ ետ յիշատակ կամարակապու Սբ. Աստուածածնայ եկեղեցին՝ իւր կենդանեաց եւ նշնեցելոց Հոգւոյն։

Եւ ես մեղապարտ տէր Յարութիւն իբր քահանայս՝ գտով որդի նորին՝ զայս պատուէրս տամ սիրելի քահանայ եղբարքդ. չունի որ հրաման՝ վասն կարգաւոր պատճառաւ ի վերայ հիվանդաց, զայս Սբ. Աւետարանս, զգիշերն ամ. արտաքոյ եկեղեցոյն պահէ կամ ի տունս եւ կամ յայլ տեղ։ Այլ կարդալուն ետ, դարձուցէ ի Սբ. Եկեղեցին, զի զանէ իմն է պատուական։

Աղաչեմ եւ դարձեալ աղաչեմ, առ սրբազան քահանայսդ, զի այս Սբ. Աւետարանս լաւ եւ մաքուր պահէք, վասն սիրոյն Աստուծոյ։ Եթէ որ կեղտոտէ եւ պատառէ, եւ գրաւ ընիցէ, եւ զողանայ, պատիժն Յուդայի եւ Գալիլէի առցէ, եւ մարմին նորա գերեզման մի՞ մտցէ. զի այս Սբ. Աւետարանս ով ոք որ պատուէ՝ պատուեալ լիցի ի հրեշտակաց Աստուծոյ, եւ երանաւտ ձայնին արձանի եղիցի։

Թուին Քրիստոսի 1835։

Ստորին լուսանցքին, մանիշակագոյն Թանգով, շեղադիր.— Արձանագրեալ, Տոմար Գոյից, 171 էջ, թիւ 4։
էջ 863-870, դատարկ։

Պիտակ կարմրագին շրջանակով, փակցուած առաջին թերթին վրայ. «39. Աւետարան կամարակապի, ի թ. Հայոց ՌՄԻԳ»։

3257

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 281

Յեղի

ՈԿԳ = 1214

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 18.5×14×7, էջք 522, Գրակք Ա—
Յ, Հանգամանք Համարեա բաւարար. շատ
ազդուան թացութենէ, նորոգութիւն կրան:
Մազաղաթ դորչորակ, փոթփոթան: Գրիչ
եւ Ստացող՝ Կարապետ Սարկուազ: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը
սեւ միւսնով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր
վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորական:
Խորանազարդ ժանդադոյն թանաքով, էջ 18:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 1-2.— Թուղթ Եւսեբիոսի, կարմիր
դիծերու միջեւ:

Կանոնի տախտակներ, կարմրագիր խո-
րաններով, էջ 4-11:

էջ 12, դատարկ:

էջ 13-28, Բ. պրակ, անկիւնաւոր փոքր
երկաթագիր, վարժ գրչէ:

էջ 18.— Աւետարան ըստ Մատթէի:

էջ 111բ.— Եւ արկին զնոցաւք ձորձա
[խրեանց], եւ նստաւ ի վերայ նոցա [նորա]
.— Անկիւնաւոր փակագիծով արուածները
կը գտնուին լուսանցքի վրայ.— Հմմտ-
Մտթ. ԻԱ, 7:

էջ 187ա, լա.— Տաղանտն կշռոյ անուն է
եւ ոչ թուոյ.— Կը վերաբերի Մտթ. ԻԵ. 20
Համարի զբանջարք բառին:

էջ 161բ-162, դատարկ:

էջ 163.— Աւետարան ըստ Մարկոսի:

էջ 260բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկնչեին:

էջ 251.— Աւետարան ըստ Ղուկայ:

էջ 403.— Աւետարան ըստ Յովհաննու:

էջ 424ա.— Եւ էր յեմ.ի Պրոքրատիկէ ա-
ւազանին...— Լուսանցքին՝ յօշոթաբա-
նոց.— ԹՎ. Ե. 2:

էջ 518բ.— Աւետարան (ըստ Յովհաննու)

ըստ Մարկոսի.— Յարուցեալ Յս. առա-
ւատուն...:

էջ 520բ.— Իրք կնոջն շնացելոյ.— Գնա-
ցին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 250բ, ստորոտը.— Զմեղապարտ
գրիչս Կար[ապետ] աղաչեմ յիշել ի Տէր, որք
լուսաւորիք ի Սբ. Աւետարանէս, ով զասք
սրբոց:

2.— էջ 402բ, ստորոտը.— Զմեղապարտ
գրիչս Կար[ապետ] աղաչեմ յիշել ի սրբ-
բաժնատոյց յաղաթն ձեր, ով սուրբ ման-
կունք եկեղեցւոյ սրբոյ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.—

էջ 521բ, ստորոտը.— Փառք ամենա-
սուրբ Երրորդութեանն եւ մի աստուածու-
թեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ [Այսչափ. յաջորդ էջը տարբեր
գիր է]:

Այլ յիշատակագրութիւն.— 1214

էջ 521, ստ. լուսանցքին, տարբեր բոլոր-
գիր, վարժ գրչէ.— Ստացաւք Սբ. Աւետա-
րանին զԿարապետ շնորհազարդ սարկուազ
եւ զԵնաւդան իւր յիշեալիք ի Քս., ամենայն
որդիք լուսոյ: Ի թուակ. ՈԿԳ:

Յեռնոմագոյ յիշատակագրութիւնք.

1.— էջ 522, վերը, բոլորգիր.— Քի. մե-
ղուցեալ ծառայս ասէր Զաքարէն, որ զնեաց
զՍբ. Աւետարանս յիշատակ իւր եւ քաւու-
թիւն եւ ի թողութիւն մեղաց իւրոյ եւ ծնո-
ղաց իւրոց ամէն, ոչ Ռ ամէն. եւ ետուր
Աբրահամ երէցուն յիշատակ եւ թողութիւն
իւր եւ ծնողացն, Հաւրն նորայ Ռաճային եւ
մաւրն նորայ, եւ ամ. իւր ննջեցելոց, ա-
մէն: Յիշեալիք եւ զԱբրահամ անարժան
քահանայ եւ զՀայրն նորայ Ասեղն եւ ըզ-

մայրն Հոռոփսեմայ. աղաչեցէք եւ խնդրեցէք թողութիւն մեզաց իւրոց եւ ծնողաց եւ ամ. խնդրողացն, ամէն եւ Ռ ամէն:

2.— Նախորդին ներքեւ, նորադիր անհարթ.— Յիշատակ է այս Աւետարանս, Աբ. Յակոբս դուռն: Ած. ողորմի տէր Մաղաքին թուան տէր Գրիգորին, վերստին նորոգել արւեց. Ած. անհնէ գիւր ննջեցեալքն,

ամէն:

Պիտակ կարմրադէծ շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին. «22. Աւետարան Կարապետ Սարկաւազի, ի թ. Հայոց ՌկԳ», Դիւտ.— Թուականի տառերը թէեւ մասամբ մաշած, բայց ընթեռնելի եւ ՈկԳ, որ կը համաձայնի ձեռագրին հնադրական տուեալներուն հետ:

3258

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 232

Տեղի

ՊՁԸ = 1439

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17×18.5×8: էջք Լ7+804: Հանդամանք բաւարար. հնուիմենէ վնասուած. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Յովաննէս Աբեղայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը, զլխատառերը եւ առաջանութեան նըշանները կարմիր, մնացեալը սև. մելանով, երկսիւն, 20 տող: Բոլորդիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ հասուածներու սկիզբը. զարդերէն շատերը վնասուած կազմի ժամանակ: Խորանագարդ իւր սարգը, էջ 1, 171, 285, 471: Նկարք բազմադոյն, Ս. Մատթէոս էջ Լ7, Ս. Մարկոս էջ 170, Սբ. Դովաւոս 284, Ս. Յովաննէս 470: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ թուշապատ: Փաւպանակ մազազաթեայ սկիզբը մէկ թերթ՝ մասն երկամբադիր Աւետարանի: Դատարկ նոր թուղթը վերջը երկու թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, զատարկ նոր թուղթ:
էջ Ե-Ձ.— Մազազաթեայ պահպանակ:
էջ Է-Թ.— Յիշատակագրութիւնք. տեսնել յետոյ:
էջ Ժ-ԺԱ.— Թուղթ Նւնեբիոսի. խորանա-

զարդը վնասուած:

Դատարկ էջեր, ԺԲ, ԺԳ, ԺԴ, ԺԵ, Ի, ԻԱ, ԻԴ, ԻԵ, ԻԸ, ԼԳ:

Խորանի տախտակներ, կարմիր կապոյտ զարդարանքով, էջ ԺԴ, ԺԵ, ԺԸ, ԺԹ, ԻԲ, ԻԳ, ԻԴ, ԻԵ:

էջ ԻԹ.— Յանկ, վասն Մողուցն:

էջ 1.— Գրք Մեռնդեան Յի. Գի. . . .

էջ 168-169, զատարկ:

էջ 171.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

...:

էջ 283ա.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկընչէիս. . . .

էջ 283բ, զատարկ:

էջ 285.— Քանդի բազումք յաւժարեցին

...:

էջ 314-323բ միջեւ չորս թերթ սխալ դեանգուած են նորոգութեան առնն:

էջ 347-348բ միջեւ երկու երես մնացած են առանց իշաթիւի՝ համարակալող երկու թերթ միասին զարձուցած ըլլալուն:

էջ 468բ, զատարկ:

էջ 471.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

էջ 576, սա. լուսանցքին, բոլորդիր յոյժ մանր, զրչն.— Ով եղբայր, մի՛ մեղադրեք զի արիւնակն սղալ էր այնոր համար զթուխալն կարեցի:

էջ 604բ, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 489ա, վարը.—

Ազաչեմ կրկին մտաւ, ասդիս յիշել սրբոյ մտաւ, զՅովանէնէս զծաղարաւ յազաւթա մեր յանձնել չողալով:

Մեծ յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1439

էջ 603ա.— Փառք Աբ. Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ: Ողորմութեամբ եւ մարդասիրութեամբ եռակի անձնաւորութեանն, եւ կարող զգրութեամբ եղակի աստուածութեանն՝ սկսայ եւ կատարեցի զծայրամասաւ, վսեմական, զեղապաճուհ, զերափայլեալ, արփիափայլ, հրաշազարդ, ոսկէճանձանէ, արեգեւալոյս, աստուածաբուլղիս, Աբ. Աւետարանոյ, ի թվարեւութեան հայկազան տումարիս ՊԶԸ, մեռամբ անարհեստ եւ փրցուն զԳրչի Յովանէնէս | արեգալ | ի վայելումն մաքուր անձանց:

Արդ աղաչեմ զընթերցաւորսդ Աբ. Աւետարանիս, անմեղադիր լերուգ սղալանաց եւ խոշորութեան սորա, զի կար մեր այս էր. եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէ ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ ամ. արեան մերձաւորաց իմոց ի յամենառատ պարգեւողէն Քէ. Այ. մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

Այլ յիշատակարամ.—

էջ 804ա, բոլորգիր մեծ.— Աբ. Աւետարանս յիշատակ է Փէրաւժին եւ Սիրպարանին, եւ դստերն էմինին եւ որդոյն Սիմաւոնին եւ տղայոցն, Մառուկին եւ Խորրչին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց, եւ կարդացաւորաց, եւ ամէն ասաւորաց, ամէն: Եւ ինձ մեղաւորիս Մաթէոս զԳրչի, որ պարտապան եմ բիւր քանքարի: Ով որ ասէ Ածողորմի՝ իւր թողութիւն ի Տեառնէ լինի, ամէն, եւ եղիցի եղիցի:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Սորոքի Յովասափի.— 1828

էջ Թ, նոտրագիր.— Ի թրւականիս Հայոց ՌՀՆ, եւ Յովասափի Սորոքի, զրի զԱբ. Աւետարանս յիշատակ ի դուռն Նղեգու Աբ. Նշանին, յիշատակ ինձ եւ իմ ծնողացն, եւ իմ որդոցն՝ Մուրատփային, Ջուալին, եւ իմ ազգականացն: Բայց միայն Զ խռ. առի վասն պակասութեան իմոյ, զայն այլ ինքն իւր կամաւն տվեց տէր Ներսէսն, Ած. ի

վերն վկայ է եւ մարդիք ի վայր. Թ խռ. ի Սինամուսն առի, մզտեաի Տիւանէն ու Ղարիպէին որդին Գրիգորն վկայ, զչորսն այլ Նղեգի առի, ըտայիս Յակորն, Յունանն, Հայրն Պողոսն, Վարդան յճարտն: Զունի ոք իշխանութիւն թէ իմ որդի Մուրատփայան, թէ իմ կողակիցս, թէ իմ աղջիկս Ջուալն, թէ իմ թոռներն, թէ իմ ազգականքն, որ Հանն ի Աբ. Նշանս զրան[էն]. թէ ով որ անգիտութեամբ տաւի անէ կամ ուզէ՝ նայ յաւուր դատաստանին սեւերես զայ ի քովս:

Բ.— Դամիւիլ Քահանայի.— 1716

էջ է, բոլորգիր վարժ.— Յիշատակ է Աբ. Աւետարանս տէր Դանիէլին, եւ իւր ծնողացն Հաւասին, եւ իւր կողակցոյն Գուհարին, եւ որդոյն տիրացու Կարապետին, եւ հօրս տէր Վարդանին: Թէ եղբայր, թէ որդի, թէ ազգական, չունի իշխանութիւն ծախելու կամ զրաւ դնելու կամ մալս ասելու չունի իշխանութիւն: Ով ոք այս Աբ. Աւետարանս ի Աբ. Նշանս դռնէ հանէ ԳծժԸ Հայրապետաց անէցքն նա կրէ, Թվին Հայոց ՌժՎԻն:

Գ.— Նղեգի Պողոսի.— 1857

էռ Ը, սեւորակ մելանով, շեղագիր վարժ.— Ես Տէրտէրենց Նղեգի Պողոսս յիշատակ տուի այս Աբ. Աւետարանս եւ Աբ. Նշան խաչս Նղեգու Աբ. Գէորգ եկեղեցւոյ յերկրպագութիւն տոգովողեան ի փառս Քի. Այ.: Մէկ բանալեայ տակ դնելով, ամէն կիրամուտքին Աբ. Եկեղեցին տարուի. եւ սուրբ եկեղեցին շինուելէն ետքը նոյն Աբ. Եկեղեցւոյ մէջ Աբ. Նշան անուանով պահարանի մը մէջ գոցի տակի պահուի եւ անցաւորաց ննջեցեցոց հոգեոց համար: Եւ որ որ այս Աբ. Աւետարանս եւ Աբ. Նշանն յիշատակութենէ Հանէ, երկնից Աբ. Արքայուս թնէնէն Հանուի, ահեղ ատենին Քի. պարտական ըլլայ, եւ Սրբոց Հայրապետաց անէժը վրան ըլլայ. ամէն.— 1857, Հկտ. 16:

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակցուած սկիզբի դատարկ էջին վրայ. «35. Աւետարան Յով. Աբեղայի, ի Թ. Հայոց ՊԶԸ»:

3259

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 233

Կ. Պոլիս

ՌԿԴ = 1615

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18.5×13.5×4.5, էջ 548: Հանգա-
մանք լաւ. նորոգութիւն կրած. լուսանցքի
ցեցահարուսթիւն չնչին: Թուղթ կոկեալ:
Գրիչ՝ Միքայէլ Թոխաթցի: Գրութիւն՝ ըս-
կզընատողերը եւ գլխատուերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 21 տող:
Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրու-
թիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Կար-
միր կապոյտ զարդադիր եւ լուսանցազարդ
հատուածներու սկիզբը: Բազմագոյն խո-
րանագարդ իւր սարօք, էջ 27, 187, 258,
421, Նկարք, Ս. Մատթէոս էջ 24, Ս. Մար-
կոս 164, Ս. Ղուկաս 258, Ս. Յովհաննէս
եւ Պրոխորոն 418: Կաշեկազմ տախտակեայ
թաւալատ արծաթազարդ. առաջին կող-
քին՝ Ս. Կոյսը եւ մանուկ Յիսուս, վերջին
կողքին՝ խաչելութիւն Տեառն, կռնակը՝
երեք զոյգ շղթայ:

Հմմտ. Յուցակ 26և. Նիկոմիդիոյ, 1969,
վեներտիկ, էջ 54-55, Թիւ ԽԲ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, դատարկ նոր թուղթ:
Դատարկ էջեր, 5, 7, 8, 14-15, 18, 20,
22-23, 25-28:

Եւանգելիոսի թուղթը եւ կանոնի տախտակ-
ները սխալ զետեղուած, էջ 8, 8, 10, 11,
12-13, 18-17, 19, 21: Խորանները գունա-
ւոր, սիւնները ունին ինքնատիպ խարսխե-
ներ եւ խոյակներ:

էջ 27.— Գիրք Մընդեան Յի. Քի. . . .

էջ 160.— Սկիզբն Գլուխք Աւետարանի
որ ըստ Մարկոսի:

էջ 182-183, դատարկ: Նոյնպէս 185-188,
ճերմակ նոր թուղթ:

էջ 187.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

***

էջ 195, վերի աջկողմեան լուսանցքին՝
սեւ մատիտով.— Գեղամ Գաբրիէան 1938,
Մխիթար Գաբրիէան 1938:

էջ 251բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկնէն:

էջ 252.— Սկիզբն Գլխքն որ ըստ Ղուկա-
սու Աւետարանի:

էջ 257-258, դատարկ նոր թուղթ:

էջ 259.— Փանգի բազումք յաւաքեցին

***

էջ 417.— Գլուխք Յովնանու Աւետա-
րանի:

էջ 419-420, դատարկ ճերմակ թուղթ:

էջ 421.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

Յիշատակարան Գրչի.— 1615

էջ 541ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ յա-
ւիտեանս ամէն:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս թվին ՌԿԴ, ձե-
ռամբ Թոխաթցի Միքայէլի:

Արդ աղայեմ զամենեսրեանդ որք Հանդի-
պիք ամա կարդալով, կամ յօրինակելով, մէկ
հայր մեղայիւ մի յիշեցէք զՄիքայէլ գրիչս,
եւ զկենդանին եւ զնշեցեալսն իմ, եւ Ած.
զիշնողդ յիշէ իւր միւսանգամ զայստե-
անն ամէն: Հայր մեր որ յերկինսդ ես. . .

Գրեցաւ ի մայրաքաղաքն ի Կոստանդինու-
պօլիս:

Ներքեւը գիծուկէտ ծածկազարդ, «Պողոս
Աբեղայ»:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— վարդապետ Երեմի.— 1641

էջ 542ա, սրճադոյն թանաքով, բոլորգիր,
առաջին երեք տողերը եղծուած.— Յիշատակ
է այս Սբ. Աւետարանս Յովնանի Աբրիկին,
եղբոր Շարդաթին, Ասլանին, Հօր Մուսա-
տին, մօր Մելհամին, կողակցուն Մարիա-
մին, միւս կողակցուն Թուրքմանին, Հար-
սերուն Կուլիտաանին, Մարիամին, որդոցն
Սիմէոնին, Աստուածաւորին, Պաղտատա-
րին, միւս մօր՝ Խորդին, միւս Հարսին՝ Ա-
ճապիտանին, Մարիամին, եւ այլ միւս որդոց
Յախճիսանին, Պաղտատարին, Մարթա-

յին, Յակոբին, մօր Տուրքոյին, զոքան-
ջին՝ Զինանին, Զուսուրթին։

Ով եղբայրք իսմաս կարդալով կամ աւրի-
նակելով յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղթն ձեր,
եւ Ած. յիշէ ձեզ իւր միւսանգամ դալուս-
տըն ամէն։

Գրեցաւ Թվին ՌՂ, նոյ(ն)եմ. Իէ, օր
չբ. վայելում Աբ. Յակոբ եղնկեցուն, ի
ձեռն վարդան երեցուն։

Բ.— Նիկողայոս Երեցի.— 1781

Էջ 543, նոր Թուղթի վրայ, սեւորակ մե-
լանով, շեղադիր անհարթ.— Ի Թվին Հայոց
ՌՄԼին, ես անիմաստ Նիկողայոս երեցս,
որ եմ իւրեւ զիւղցի, այս Աբ. Աւետարանս
ետու նորոգել, ի յիշատակ եւ ի վայելումն
Աբ. Սարգիսս եկեղեցույն, Ժ դռն Պալե

Ստեփանն արվաւ, է դռն աստի եւ անտի
հաւաքելով, այս Աբ. Աւետարանս Թողու-
ցանք մեր նընջեցելոցն հողոյն Եփրատակ,
Եւ Ստեփանն կողակիցն մէկ փեշկիր ետ
Աբ. Աւետարանիս շուշալայ. Ած. ողորմի
իւրեան, եւ իւրեանց ննջեցելոցն հողոյն
ամէն։ Եւ Ած. ողորմի Յոհանովու Մար-
քարին հողոյն որ նայե տվաց առաջմանէ
յիշատակ։

Էջ 544—545, դատարկ։

Էջ 548, սեւ մատիտով.— Գեղամ Գա-
բիկեան եւ եղբայր նորին Մխիթար Գաբիկ-
եան, 1938։

Պիտակ կարմրագիծ շրջանակով, փակ-
ցուած առաջին էջին.— «41. Աւետարան Ս.
Սարգիս Եկեղեցույ, ի Թ. Հայոց ՌՂ»։

3260

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 234

(ԺԲ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուտւ 15.5×10.5×5.5, էջք 504, Պրակք
Ե-Ր, Նշանակուած էջին աջակողմեան վերի
անկիւնը։ Հանգամանք լաւ. նորոգութիւն
կրած։ Մագաղաթ գորշորակ, Գրութիւն
սրճադայն մելանով, միասիւն, 23 տող։
Բոլորգիր հնատիպ, վարժ գրչէ, ինքնատիպ
է 2 գիրը, առանց բոլորակ գլուխի։ Հատ-
ուածներու կից լուսանցազարդեր չկան,
այլ պարզ, գունաւոր, բոլորակներ, խա-
շանման հատումով։ Խորանագարդ իւր սա-
րօք, էջ 8, Կաշեկազմ տախտակեայ գրոշ-
մազարդ, ներսը կապոյտ մետաքս, խաշա-
կերպ զարդով։ Պաշտանակ մագաղաթեայ
սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ Թերթ, մասն եր-
կաթագիր Աւետարանի։

Հմտ. Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ
25։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-4, Թուղթ, բոլորգիր, յիշատակա-
րան, տես յետոյ։

Էջ 5-8, սկիզբի մագաղաթեայ պահպա-
նակին կէս մասը։

Էջ 7-8, Թուղթ, առաջին երեսին վրայ Թի-
ւեր, երկրորդ երեսին յիշատակարան, տես
յետոյ։

Էջ 9-52, Թուղթ կոկեալ, բոլորգիր։

Էջ 9.— Գիրք Մընընդեան Յի. Գի. . . .

Էջ 53, պրակ Ե.— որ ունիցի ականջս
լսելոյ՝ լուրցի։ Ում նմանեցուցիք զազգս
զայս. . . .

Էջ 57.— . . . եւ բշկեաց զամենեանս։—
Լուսանցքին մանր բոլորգիր՝ զնոսա.—
Մտթ. ԺԲ. 15։

— . . . եւ իրաւունս հեթանոսաց պատմեա-
ցի։— Լուսանցքին մանր բոլորգիր՝ Զդա-
տաստան.— ԺԲ. 18։

Էջ 133.— Եւ նոքա կշեցին նմ երեսուն
արծաթի.— Լուսանցքին մանր բոլորգիր՝

ուխտեցին. ներքեւը շեղադիր (ուխտեցին). տես եւ ի հրատարակութեան Զօհրապեանի.— Մտթ. ԻԶ. 15:

Էջ 189.— գերկոտասան գումդս հրեշտակաց.— լս. դեգեռով.— Մտթ. ԻԶ. 63:

Էջ 155—158, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

Էջ 155.— Կարմիր կապոյտ գլխազարդ իւր սարօք: Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Թի. Բի. . . .:

Էջ 248.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

Էջ 247—248, թուղթ մէկ թերթ, նոր գրչութիւն:

Էջ 247.— Կարմիր կապոյտ գլխազարդ իւր սարօք.— Աւետարան ըստ Դաւիթի.— Բանդի բազումք յաւժարեցին. . . .:

Էջ 312.— . . . դիւրագոյն լիցի ի դատաստանի.— Լուսանցքին ընդարձակ.— Դկս. Ժ. 14, ընդարձակագոյն:

Էջ 356.— եւ խոտիցն գրագումս.— Լս. Զայլս.— Դկս. ԺԸ. 9:

Էջ 370.— Նորնպէս եւ ամենեքիմ.— Լս. եւքամեքիմ.— Դկս. Ի. 31:

Էջ 399—400, մէկ թերթ թուղթ:

Էջ 399.— Կարմիր կապոյտ գլխազարդ իւր սարօք.— Աւետարան ըստ Յոնանու.— Ի սկզբանէ էր Բան. . . .:

Էջ 438—439 ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

Էջ 439, աջակողմեան լուսանցքին կը գտնուի կարմրատառ բոլորգիր՝ Յվճ. Ը. 14 համարին մեծ մասը:

Էջ 497—503, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

Էջ 504, համարեա դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Ղարատաշի Մուսէսի.—

Էջ 1, բոլորգիր վարժ.— Փառք անըսկեաք եւ անվախճան Սբ. Երրորդութեան (յաւ) եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Սբ. Հոգոյն յաւիտեանս ամէն: Որ արարչազորեանց զամ. արարածքս լի բարու-

թեամբ, գործեաց ձեռաւք եւ զմարդն եւ եղզնա ի դրախտին փափկութեան. . . . . եւ շինեաց դրախտ վայելչութեան զՍբ. զեկեղեցի ի) եւ զարդարեաց զանգաւն ծաղկաւք, այսինքն աստուածարի Սբ. Աւետարանս. . . . Որում ցանկացաւ եղեալ սրբասէր եւ պատուելի Մուսէսն, ի գեղջէն Ղարատաշէն, եւ (ես) զնեց զՍբ. Աւետարանս Հայալ արդեանց իւրոց, եւ եղ յիշատակ ի դուռն ի Սբ. Սարգսին. Աստուածատուրին Հոգոյն եւ Պաղոսին եւ ամէն զարմիցն եւ զաւակացն, որ զամենեւնս (դ) ասէք ամէն:

Երեսն անկեալ աղաչեմք զձեզ, դասք լուսերամից մանկունք վերին Սիրովնի, որք հանդիպիք սմա վայելչամբ՝ յիշեցէք ի մեղաց թողութիւն ինդրեցէք զառաջասացեալ Մուսէսն, որ շատ աշխատանք կրեց զՍբ. Աւետարանիս զնեղն, որ ի յայլասեոից ձեռացն ազատեց, եւ որ յիշէ՝ յիշեալ լիցի ի Գրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, ամէն: Հայր մեր.:

Բ.— Պետրոս Արք. Թեմիպմեանի.— 1890

Էջ 8, մանիշակազոյն թանաքով, շեղադիր յստակ.— Այս մազադաթեայ Ս. Աւետարանս ես՝ Պետրոս Արքեպիսկոպոս Թահմիզեան՝ նուիրեմ շնորհասուն ծնողի իմում Ս. Նշանի աթոռոյն. ո՛ր ոք վաճառեացէ, գողացէ, եւ Ս. Աթոռէս հանցէ՝ անիծեմ, ՆՁՈՎԵԱԼ ԵՒ ԲԱՆԱԴՐԵԱԼ ԵՏ ԴԻՅԻ ՏՈՂՄԻԻՔՆ ԵՒ ՊԱՐԱԳԱՅԻԻՔՆ. 7 Առաջն. Սեբաստիոյ, 1 Սեպտեմբ. 1890, ի վնաս Ս. Նշանի Սեբաստիոյ.— Կնիք բոլորչի, մանիշակազոյն Պետրոս Եպս. յ:

Պիտակ կարմրագիծ չըջանակով, փակցուած առաջին կողմին. «18. Աւետարան Սեբաստիոյ Ս. Նշանի»:

3261

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ ԾԻՍԱԿԱՆ ԳՐՈՑ

Նոր Քաղաք = Քառասուկայ

ՌձԳ = 1654

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10×6.5, էջք է+780: Պը-
րակք ԻԾ+Գ+Գ, Հանգամանք լատ լաւ:
Մագաղաթ կոկեալ, Գրիչ՝ Բարդամ: Գը-
րութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 23 տող: Բոլորգիր կանո-
նաւոր: Համառոտագրութիւնք եւ խազա-
գրութիւն սովորական: Կարմիր կապոյտ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու
սկիզբը: Գունաւոր ոսկեխառն գլխազարդ
իւր սարօք, էջ 49, 95, 184, 307, 391, 489,
521, 567: Խորանազարդ՝ 2, 229: Նկարք
բազմադոյն, ուրոյն մագաղաթի վրայ. վերը
Ս. Կոյսը՝ մանուկ ի գրկի, ներքեւ բարե-
խօսութիւն Ս. Կուսի էջ 1, Տիրամայր եւ
Յս. Մանուկ՝ ձուածե շրջանակով 13, Մը-
նունդ Տեառն՝ փոքրադիր 228: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ: Ստացող՝ Ա-
ւետիս ՔՀՆ. Նւրոկիացի:

Հմտ. Յուցակ 260. Սեբաստիոյ, թիւ
128:

Ա.— ՇԱՐԱԿԱՆ.— 144

ՐՈՂԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-2, դատարկ:
էջ 2.— Երգեցէք որդիք Սիովնի...:
էջ 12, դատարկ:
էջ 14.— Կանովմ Աւետեաց Աստուծած-
նիւն, Արեւմտաքիւն:
էջ 49.— Մեծացու[ս]ցէ՛ք Յարութեամ
Տեառն:
էջ 95.— Երգ Բռն Բարեկեմդամն Աղու-
հացից Առաջի Կիւրակէին Տեառն ներսեսի
ստացեալ:
էջ 184.— Կանովմ Ղազարու, Արեւմու-
քիւն:
էջ 229.— Այսաւր յարեալ...:
էջ 259-280ի միջեւ երկու էջ մնացած է

առանց իշահամարի՝ երկու թերթ միասին
դարձուած ըլլալուն համարակալողին կող-
մէ:

էջ 307.— Կանովմ Պեմտէկոստէիմ, Արեւ-
մտքիւն:

էջ 391.— Կանովմ Նաւակտեաց Խաչիմ,
Արեւմտաքիւն:

էջ 449.— Շարակամ Սրբոց Տարագոս-
եանց.— Տենչալի տաւնի սրբոցըն...:

էջ 488.— Կանովմ Համաւրեմ ամ. Մար-
տիրոսաց:

էջ 521.— Կանովմ Համաւրեմ ամ. Նմբե-
ցեղոց:

էջ 550.— Սող.— Ի հանդերձեալ նորոգ-
մանն...:

էջ 567.— Արեւմտաքեան Յարութեամ
Տեառն մերայ Յի. Գի.:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1654

էջ 599.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ յանդրաւ յաւիտեանին: Որ ետ կա-
րողութիւն տկար եւ տարտամ անձին իմոյ,
սուտանուն Բարդամ գրչի Նորքաղաքացոյ՝
հասանել յաւարտ տառիս, որ կոչի Շարակ-
նոց, ի լաւ եւ յընտիր աւրինակէ, հրամա-
նաւ եւ արդեամբք տէր Աւետիս քահանայի
Եղովկացոյ, որ ետ գրել զսա յիշատակ հո-
գոյ իւրոյ, եւ ծնողաց իւրոց, եւ ամ. ար-
եան մերձաւորացն. որ յիշէ յիշեալ լիցի ի
Բրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ: Արդ՝ գրեցաւ
Շարակնոցս թվին Հայոց ՌձԳ, ի Նոր Քա-
ղաք՝ որ ասեմ Քանաւկայ: Աղաչեմ եւ ես
նուաստ գրիչս անմեղադիր լինել սխալանաց
գրիս եւ խոչորութեանն, քանզի հանց նստ-
եալ էաք ի տանի, որպէս զբու ի յաւերակի,
ի յահէ այլազգացն, որ են սարուճաքն. Ած-
պահէ ի փորձանաց:

էջ 600.— Սողի.— Անըսկիզբն Աստուած

Համապայծառ ամենասուրբ Երրորդութիւն

***

էջ 801-802, դատարկ, Նոյնպէս էջ 804:

էջ 806-835.— Տոմարագիտական ցուցակներ եւ հրահանգներ:— Դատարկ էջեր 813-815, 818-819, 823-828, 829-830, 836-839:

Բ.— Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ Ե.— 80

էջ 840.— Աստուածայայտութեան ժրագարուցիւն...:

էջ 851.— Բուժ Բարեկեցութեան Կիրակի զօրացում փոխէ ի ԴԿ...:

էջ 885.— Սուրբ Յարութեան Ջատիկին գիշերն հսկումն է...:

էջ 883.— Փորձան Սբ. Աստուածածնին գիշերն հսկումն է...:

էջ 702-704, դատարկ:

Գ.— Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք.— 58

էջ 705.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղաթից Եկեղեցեաց Հայաստանեայց...:

էջ 725.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երրորդ ժամում:

էջ 732.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Երեկոյի ժամում:

էջ 741.— Կարգաւորութիւն հասարակաց աղօթից Համգստեան ժամում:

Դ.— Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ Ա Մ Ա Տ Ո Յ Ե.— 85

էջ 748.— Աւրեմբ արկամելոյ Սպաս Եկեղեցւոյ:

էջ 755.— Եւսեմ զՀաւատամքն:

էջ 769.— Որ աւրհեստ զայնոսիկ...:

էջ 770.— Մեղայ ամենասուրբ Երրորդութեան...:

էջ 772-780, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.— 1895

1.— էջ է, մանիշակագոյն թանաքով, չեղագիր.— Սոյն յոյժ ընտիր Շարական հանդերձ Տօնացուցիւ մագաղաթեայ՝ եւ Պետրոս Արքեպիսկոպոս Թաւրիզեան նուիրեմ ընդհանուր ծնողի իմում Ս. Նշանի Աթոռոյն: Ո՛ր ոք վաճառեցէ, գողացէ եւ Ս. Աթոռէս հանցէ, անիծեալ, նզովեալ եւ բանադրեալ եղիցի տոհմիւն եւ պարագայիւն.— 7 Սեպտ. 1895, ի Վանս Ս. Նշան, Սեբաստիոյ.— Առաջ. Սեբաս. [Կնիք] «Պետրոս Եպս.»:

2.— էջ 808, գրչութիւն նման նախորդին.— Սոյն յոյժ ընտիր Շարական մագաղաթեայ, հանդերձ Տօնացուցիւ...:

Պիտակ կարմրագիծ չրջանակով, փակցուած առաջին էջին. «27. Շարական-Տօնացոյց Սեբաստիոյ Ս. Նշանի, ի թ. Հայոց ՌՃԳ»:

3262

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 235

Տեղի

ՌՃԺՁ = 1887

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 13.5×10×3.5: էջ 550: Հանգամանք բաւարար. նորագութիւն կրած: Թուղթ գորշորակ, Գրիչ՝ Սահակ Երէց: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիստառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Վարդա-

գոյն զարդագիր եւ լուսանցազարդ հասունեանով սկիզբը: Գունաւոր խորանցազարդ իւր սարօք էջ 3, 157, 259, 425: Կաշեկազմ տախտակեայ, երեսներուն վրայ մետաքսի կտորներ: Դատարկ նոր թուղթ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, համարեա դատարկ:

էջ 3.— Գիրք Մենգեան Յի. Գի. ....

էջ 159, դատարկ:

էջ 167.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

...:

էջ 255բ.— Յարուցեալ Յս. առաւանտուն

...:

էջ 258, դատարկ:

էջ 259.— Քանգի բազումք յաւժարեցին

...:

էջ 423-424, դատարկ:

էջ 425.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Մամոյ յիշատակագրութիւնմ Գրչի.— 1887

1.— էջ 155բ.— Ով սրբազան հայրք եւ եղբայր|ք իմ, զգրող Սբ. Աւետարանիս, զՍահակ էրէցս յիշեցէք ի Քս. Ով ոք լի սրբտիւ յիշէ մի ողորմիաիւ (զ)զանաբժանս՝ յիշեալ լիջի ահեղ ատենին Քի. Այ. մերում ամէն:

2.— էջ 257բ.— Ով հայրք եւ եղբարք իմ, յիշեցէք զգրող Սբ. Աւետարանս այս (զ)զՍահակ էրէցս, ողորմի ասացէք իւր եւ իւր նշնեցելոցն հոգոյն, եւ Տէրն մեր Յս. Քս. ողորմեսցի ձեզ եւ մեզ օտւրն ահեղին, որ

ասէ՝ եկայք աւրհնեալք Հաւր իմոյ ժառանգեցէք զանսպա. Հայր մեր որ յերկին.:

Թվին ՌձԺՁ գրեցի, նոյեմբեր ամսոյ Ը, յարն ուրբաթ, Սբ. Աւետարան|ս:

3.— էջ 422բ.— Ով մանկունք առաքաստի, եւ որդիք լուսոյ, զգրող Սբ. Աւետարանիս Սահակ էրէցս յիշեցէք ի սուրբ աղաթս ձեր. ով ոք լի սրտիւ յիշէ՝ յիշեալ լիջի ահեղ ատենին Քի. Այ. մերոյ, ի թվականս ՌձԺՁ, դեկտեմբեր ամսոյ ԺԱ, աւրն Դւ.ի, ամէն: Հայր մեր որ յերկի.:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 550բ.— Փառք քեզ անսահման անուն եւ անզուգական անձնաւորութիւն, Հայր եւ Որդի եւ Սբ. Հոգի, յամ. յարարածոց, ամէն: Որ զաւարացոյց զտկարութիւնս իմ, հասանել ի վերջին գիծ գրոցս այսմիկ, կամաքն Աստուծոյ Հաւրն կենդանւոյ եւ կարողի ամենայնի, եւ Միածնի Որդւոյ՝ կենարարի մերոյ Յի. Գի., եւ կենդանարար եւ երկրպագելի Հոգոյն Սրբոյ, ամէն:

Շաւրդ գրեցաւ աստուածախաւս մա [Այսչափ. յաջորդ թերթը կը պակսի]:

Պիտակ, նման նախորդներուն, «42. Աւետարան փոքր»:

3263

ՔԱՐՈՁԳԻՐՔ (ՏԱՐԵԿԱՆ).— 14

ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՐԲԵՊՍ.

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 36×23×2.5: էջք 408: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները կապոյտ, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 40 տող, կապոյտ գիծերու միջեւ: Շեղագիր վարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ: Դատարկ թուղթք սկիզբը երեք թերթ: Կնիք՝ բոլորչի, փակագիր. «Պետրոս վարդապետ», էջ 6, 7, 379. այլ կնիք՝ «Պետրոս Նպս.» էջ 7: Ստացող՝ Պետրոս Արքեպս. Թահմիզեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 2ա.— Յատարարմ.— եկեղեցին բանական գեղեցիկ իմ յարմարութեամբ ի դրախտ օրինակի...:— Հմմտ. թիւ 2220, է. Հատոր, էջ 310:

էջ 4-6, դատարկ:

էջ 7ա.— Քարոզ Ա.— Կաղանդ:

էջ 364-365, կրկնուած:

էջ 379բ.— Վերջ:

էջ 380-408, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1905

էջ 1, վերը, մանիշակազոյն թանաքով.—
Ես Պետրոս Արքեպիսկոպոս Առաջն. Սե-
բաստ-Եւթովիոյ կ'ծանուցանեմ ամենեցուն
թէ՝ սոյն ձեռագիր մատենան կ'նուիրեմ Ս.

Նշանայ վանուց: Ով որ դողանայ, կամ վա-
ճառել ժպրհի՝ նզովեալ եւ պարտական ե-
ղիցի.— 1905, Հոկտեմբեր 18.— Առաջնորդ
վանահայր, [կնիք] Պետրոս Եպս. Սե-
բաստի:

3264

Ղ ՈՒ Ր Ա Ն.— 1

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 87×24×1.5: էջք Ը+166: Հանգա-
մանք բաւարար: Թուղթ հասարակ: Գրու-
թիւն սեւորակ մելանով, երկսիւն, 44 տող,
կապոյտ գծերու միջեւ: Շեղագիր վարժ:
Համառոտագրութիւնք առատ: Ուղղագրու-
թիւն տկար: Կաշեկազմ խաւարտեայ
զծագարդ: Կնիք բոլորի, մանիշակազոյն,
«Պետրոս Եպս. Սեբաստի», էջ Ը, 1, 163:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Է, դատարկ:

էջ 1ա.— Այս է գիրք որ կոչի Գուրան,
որ է Ղուրան:

Գլուխ առաջաբանութեան գրեալ ի Մէքէ,
որ պարունակէ զԵօթն տունս:

Անոյն Աստուծոյ բարեգործի եւ ողորմածի
օրհնութիւն եղիցի բարեգործի եւ ողորմածի
Աստուծոյ, թաղատրին, յաւուր դատաստա-
նին, քեզ երկրպագանեմք, եւ ի [քէն] հայ-
ցեմք զօգնութիւն, առաջնորդեաց մեզ ի ճա-
նապարհ ուղիղ, ի ճանապարհն այնոցիկ ո-
րոց զընորհը բաշխեցեր, ընդգէմ որոց ոչ
բարկեացար, որք ոչ մոլորեալ եղին:

Գլուխ Յաղագս Երնջին, գրեալ ի Մէքէ,
որ պարունակէ երկերիւր եւ ութնուն եւ եօթն
տուն:

Անոյն բարեգործի եւ ողորմած Աստուծոյ.
եւ եմ ամենիմաստ Ած., չիք տարակուսու-
թիւն յայս գիրս....:

էջ 2բ.— Գիրք որ կոչի Գուրան Մահմե-
տի, թարգմանեալ յարաբացոց լեզունէ ի հայ
լեզու:

Գլուխ յառաջաբանութեան գրեալ ի Մէքէ

որ է եօթն տուն:

Անոյն Աստուծոյ բարեգործի եւ ողորմածի,
օրհնութիւն եղիցի բարեգործի եւ ողորմածի
Աստուծոյ թաղատրին յաւուրն դատաստանի,
քեզ երկրպագանեմք, եւ ի քէն [հայցեմք]
զօգնութիւն, առաջնորդեաց մեզ ի ճանապարհ
ուղիղ, ի ճանապարհն այնոցիկ, որոց չը-
նորհս բաշխեցեր, ընդգէմ որոց ոչ բարկա-
ցար, եւ ոչ մոլորեալ եղիցուք:

Գլուխ Յաղագս Երնջին, գրեալ ի Մաթկայ
287 տուն:

Անոյն բարեգորդ եւ ողորմած Աստուծոյ.
եւ եմ ամենիմաստ Ած., չիք տարակուսու-
թիւն յայս գիրս...:

էջ 24ա.— Գլուխ երրորդ, Յաղագս Կա-
նանց, որ պարունակէ 170 տունս. Գրեալ ի
Մէտինէ:

էջ 82ա.— Գլուխ Զորրորդ, Յաղագս Սե-
ղանոյ, որ է հայրիւր քսան տուն. Գրեալ ի
Մատինա:

էջ 88բ.— Գլուխ Ութնտասներորդ: Յա-
ղագս Մարիամու որ պարունակէ 98 տունս:

էջ 161բ.— Գլուխ հայրիւր չորս: Յաղա-
գս փղաց, որ պարունակէ հինգ տուն:

էջ 162ա.— Վերջ քրոցս Ղուռանի:

էջ 162ա.— Վասն քրիստոնէից ազգի խա-
մար կաթողիկոսներաց Մովսէ ձեռագրովն,
եւ ներգոյ գրեալ փէղամպէրին ջամիաթին
հուզուրումն եւ ով որ (որ) հազիր էր ա-
միրանին, մի ըստ միոջէ ներգոյ գրած է,
որ Մատինայ գրուեցաւ:

Մահմէտ փէղամպէրին գրածն. Աստուծոյ
աւտին վերէն որ յուշաթուլլայ յանի քրիս-
տոնէից խամար, յարեւել մինչեւ յարեւ-
մուտ, յիմաստնոց եւ յիմարաց խմար...:

էջ 165բ-166, դատարկ:

Յիշատակագրութիւմ.— 1905

էջ Ը, վերը, մանիշակագոյն թանաքով.—
Ես Պետրոս Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ Սե-
բաստիոյ—Եւդոկիոյ կ'ծանուցանեմ ամենե-

ցուն թէ սոյն ձեռագիր մատենան կ'նուի-
րեմ Ս. Նշանայ Վանուց: Ով որ զողանայ
եւ կամ վաճառէ՝ Աստուծոյ ահեղ դատաստ-
անին պարտաւոր ըլլայ.— 1906, Հոկտ. 18
.— Առաջնորդ Վանահայր. [Կնիթ] Պետրոս
Եպս. Սեբաստի:

3265

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԱՑ

ԱԽԵՏԱՐԱՆԻ.— 26

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԴ. ԲԵՐԹՈՒՄԵԱՆ

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 34×21×1, էջ Ը+98: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝
վերնագիրները կապոյտ, մնացեալը մանի-
շակագոյն թանաքով, երկսիւն, 38 տող,
զոյգ գիծերու միջեւ: Շեղագիր վարժ: Հա-
մատաւորութիւնք առատ: Կազմ խաւա-
քարտեայ: Ստացող՝ Պետրոս Վրդ. Սե-
բաստացի:

Եւ մակ անուամբ Պրն. Պետրոս Փերթում-
եան:

Աւարտ գրքոյս:

էջ 74ա.— Բաղքաշար գեղգեղամաց ա-
ղերս, եւ ամբօլաւ դրուատամաց օղերն, ի
պատի մեծի խոստովանողիմ Բի., ի Սբ.
Գրիգոր, Հայաստանեայց եւ այլոց աշ-
խարհաց մեծիմ Ասիայաւ Լուսաւորչիմ:

Քանզի միանգամայն ամ. տնօրինական
արարք տիեզերազատ Փրկչին կանխապէս ան
Թերի լրութեամբ ի մատենան Հոգեկիր տե-
սանողաց ապացոյց, եւ կամ ապացոյց գու-
շակակրութեամբ տարածածկապէս...

էջ 91-96, դատարկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-է, դատարկ:

էջ 1ա.— Յաղագս առաջիկայ առակաց
սուրբ տեսարանակամաց. Բամ առ քարե-
միտ ըմբերցօս:

Օգնեա Սբ. Հոգի Ած.:

Կանխաբարառ եւ Հոգիաշարժ աւետա-
րանիչն Մատթէոս...:

էջ 4բ.— Յաղագս տեսակաւորեալ Խաւա-
տոյ, Բմարամ, Դուկ. Զ. 48: Գլուխ Բ:

էջ 68բ.— Յաղագս արժայութեամ Տեառն
մերոյ, Դուկ. 19:12: Գլուխ Լ.— Այր ոմն
աղեւուկան զնաց յաշխարհ Հեռի...:

էջ 73բ.— Ասացեալ ի Հեղինակէ զրդկանս
որ կոչի Աղբիւր Բացեալ, տեսաւ Պետրոսի
բանասիրի եւ աստուածաբանութեան վար-
դապետի, որ կոչիւրն ցեղիւ Աղամալեան,

Յիշատակագրութիւմ.— 1885

էջ Ը, վերը, մանիշակագոյն թանաքով.—
Ես Պետրոս Վարդապետ Սեբաստացի կը-
տակաւ ծանուցանեմ ամենեցուն, զի զայս
մատենան յետ մահուան իմոյ յիշատակ առ-
նեմ շնորհասուն ծնողին իմոյ Սրբոյ Նշանի
Աթոռոյն Սեբաստիոյ. ուստի եթէ ոք իւրա-
ցուցանել համարձակեցի պարտաւոր դռցի
յատենի Աստուծոյ.— 1885, ՌեթԴ.— Կնիթ՝
փակագիր. «Պետրոս Վարդապետ, 1851»:

3266

ՍԻՕՆԻ ՕՐԷՆՔԸ.— 1

ՄԱՆՈՒԷԼ Վ. ՄԵՐՈՒՆԵԱՆ

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մալա 33.5×21×1.5: էջք ԺԲ+133: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ գծաւոր: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասին, 35 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Շեղագիր յստակ: Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Այս գիրքին մէջ պարունակեալ Սիւնի Օրինաց ցանկը, Գլուխ Ա. Համար 1էն մինչեւ ի գլուխ ԺԹ:

էջ Թ.— Գիրքս տասնեւինը գլուխ ունի, ?) (Համար, եւ հազար խնդրոց լուծմունք:

Մանթութիւն սոյն ձեռագրին Համար:

Այս գիրքը քննութեան առնելու արժան դատող մեծ եւ պատուական տերանցս ասոր պատհառը կը յայտնեմ: Շատ անգամ մեր մեծ հայրերուն մէջ այս խնդիրը յուզուած էր. մասնաւորապէս որ մը Գէորգ սրբազան ժողովի մէջ խօսեցաւ Թէ՛, շնորհիւ մեծագոր տէրութեան ազգը սահմանադրութիւն ունեցաւ. զանազան անուամբ ժողովներ կազմելու արտօնութիւն ունեցաւ. այս ժողովներու դիւաններուն վրայ օրինաց հաւաքածոյ գիրք մը գտնուիլ հարկ է. չունինքնէ՛, խմբագրելու ենք, հին ու նոր ձեռագիր եւ տպեալ գրքերէ ժողովելով:

Այս խօսքը խող բազմականաց մէյմընալ մտքէն չանցաւ, բայց իմ մտքէս բնաւ ելած չէր. աղէկ համոզուած եմ թէ ազգը միայն օրինաւորութեան ճամբով յառաջ կըրթայ, ու այլ ճամբայ չկայ: Եւ ասոր համար արդարեւ օրինաց հաւաքածոյ գիրք մը պէտք է՛. եւ ասոր ձեռնհաս չեմ, եւ ազգը օրինասէր չէ, գրող գիտուն չկայ:

Այն օրերէն մինչեւ ցայսօր փոխանակ օրինագիրք հանելու, մեր գիտուն տղայքներէն անօրէնութիւն ցուցնող մեքստներ ելած տեսանք: Այս կողմանէ ազգին աղետալի վախճանը աչքիս ներկայանալով՝ սիրտս ողբով ու կոծով լեցաւ: Ա՜ծ. այցելութիւն

ընէ Հայ ազգին:

Փափաքեցայ որ ես աշխատիմ խմբագրել օրինաց ցանկ մը. իմ ձեռքէս եկածին չափ հայոց լեզուաւ գրուածներէն իրաւաբանութեան վերաբերեալ մասեր ժողովեցի, Սբ. Գիրքերէն ալ օրէնքներ գրեցի. տէրութեան պատճական Օրինագիրքին ցանկը գրեցի, դասէմին կանոնը եւայլն. մէճէլլէին մէկ համառօտ աշխարհաբար գրեցի միայն անձեռնները հաւաքելով. մէյմալ Ահքեամը մէջըրուպէին մէկ համառօտը անոր ալ միայն անձեռնները հաւաքելով. բայց այս երկուքը այս գիրքին մէջ առնելու կցելու չհամարձակեցայ. մէճէլլէին ցանկը հոս գրեցի:

Եթէ ազգին գլուխ կարգեալ վարչութիւն ուզէնէ՛, կրիւրկեմ: Եւ մինչ Զէրայիզը թարգմանելու զբաղած էի՝ յանկարծ տպալը տեսայ. օրհնեալ Հայու զաւակ, յիշատակդ անմահ մնայ, Լուսաւորիչ պարծանքդ, Յափա. փառքդ ըլլայ որդիս. ազգին մէկ թերութիւնը լցիր:

Արդ այս ձեռագիրս իմ ազգի գերավսեմ ժողովոյն կը ներկայացընեմ, թէ որ անպիտան դատեն՝ Սբ. Երուսաղէմի Սբ. Աթոռոյն կը նուիրեմ. միայն թէ Սբ. Աթոռին հասնելուն լուրը գրով առնում, բաւական է:

էջ ԺԱ-ԺԲ, դատարկ:

էջ 1.— Սիւնի Օրէմքը կամ Օրինաց Ցանկը, հասարակաց վարժութեանը համար հաւաքելով գրեաց, Մանուէլ Վ. Մերունեան:

Ցառաջարք.— Սիւնի օրէնքը երկնաւոր թագաւորին երկրի վրայ հաստատած թագաւորութեանը օրէնքն է...

էջ 3.— Սիւնի Օրէնքը: Գլուխ Ա. Բնական Օրէնք:

էջ 9.— Գլուխ Բ. Մազումն օրինաց ի մէջ այլ ազգաց:

էջ 14.— Գլուխ Գ. Սիւնի օրէնքը գրաւոր օրէնքներու վրայ:

էջ 23.— Գլուխ Դ. Սիւնիկն օրէնքը ինչ կպահանջէ. ճշմարտութիւն փնտռել, առ-դարութիւն պահել, իրաւունք ընել:

էջ 83.— Գլուխ Զ. Սիւնիկն օրէնքը վե-րադրութեան վրայ. (Իրաւագիտ. էջ 27):

էջ 89.— Գլուխ Է.— Սիւնիկն օրէնքը. զա-նազան պատուիրանք եւ պարտաւորութիւնք:

էջ 48.— Գլուխ Ը. Տերութեան պատժա-կան Օրինադիրքին ցանկը:

էջ 53.— Գլուխ Թ. Սիւնիկն օրէնքը, եւ ըստ իրաւանց ազգաց հատուցմունք վնա-սուց:

էջ 70.— Գլուխ ԺԱ. Սիւնիկն օրէնքը զա-նազան դաշանց ու դաշնակցութեանց վրայ:

էջ 77.— Գլուխ ԺԲ. Սիւնիկն օրէնքը ա-մուսնական իրաւանց եւ կանոնադրութեանց վրայ.— Իրաւագիտութիւն 278—298:

էջ 84.— Գլուխ ԺԴ. Սիւնիկն օրէնքը տա-նուտէր Տերունեաց մահուանը թաղմանը եւ դասէմին վրայ:

էջ 100.— Գլուխ ԺԵ. Սիւնիկն օրէնքը ժա-

ռանգութեան բաշխելու վրայ:

էջ 108.— Գլուխ ԺԶ. Սիւնիկն օրէնքը սահ-մանադրական հրահանգաց վրայ:

էջ 110.— Գլուխ ԺԷ. Սիւնիկն օրէնքը դատի դատաստանի վրայ:

էջ 118.— Գլուխ ԺԸ. Սիւնիկն օրէնքը ազ-գային վարուց եւ վարմանց վրայ. բանք կանոնականք Աք. Գիրքէն ու գիրքերէն:

էջ 125.— Գլուխ ԺԹ. Մէհէլլէ Օրինադիր-քին ծանկը:

էջ 132—133, դատարկ:

Թիշտակագրութիւն.— 1908

Սկիցքի դատարկ էջին վրայ.— Տեղեկու-թիւն —

Տետրակս ինձ յանձնեց Մեծ. Տիգրան Էֆ. Շիրինեան քաղաքիս Ս. Նշան Մայրավա-նուց Մատենադարանին մէջ դրուելու համար ի պահ եւ ի յիշատակ հանգուցեալ Տ. Ման-ուէլ Վարդապետի Օւղղկիացւոյ.— 30 Ապ-րիլ, 808.— Թորգոմ Վրդ.:

3267

Զ Ո Ր Ի Ց Վ Ե Ր Զ Ն Ո Ց.— 1

ՅՈՎՀ. ԱՐՔ. ՍԵՐԱՍՏՆՑԻ

Ս. Նշան, Սեբաստիա

ՌՄԿԹ = 1820

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 34.5×21×2, էջք ժՁ+278: Հանգա մանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Յովհ. Դպիր Սեբաստացի: Գրութիւն՝ կարմիր, կանաչ եւ սեւ մելաններով, միա-սիւն, 31 տող, կանաչ գիծերու միջեւ: Նոտր չեղագիր վարժ: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշ-մազարդ:

Գրիքս այս որ կոչի Զորից Վերջնոց, յո-րում ցուցանի աղէտալի դառնութիւն մա-հու, սարսափելի ահարկութիւնն դատաս-տանին, զարհուրելի թշվառութիւնն դժոխոց եւ զուարճալի փառք արքայութեանն երկ-նից, յաղագջ մարդոյս:

Յօրինեալ ի Յովհաննէս Արքեպիսկոպոս/ Սեբաստացոյ, եւ վեհափառ առաջնորդի տիրախնամ քաղաքիս Սեբաստիոյ եւ հա-մայն վիճակացն:

Եւ յետոյ ծրեցեալ եղեւ յաւմենից յետնեայ տրուպ եւ մեղսամած իբր տիրացու Յովհան-նէս անարժան ծառայ ձեր, ընդ հովանեա,

ԲՈՎՀԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա—Զ, դատարկ:

էջ Է.— Տիտղոսաթերթ.

Սրբոյ Աթոռոյս կենսատու Նշանի Տեառն մերոյ:

Ի Հայրապետութեան Սրբոյ էջմիածնի տեառն եւ տեառն Եփրեմայ արքայնաստուրգ կաթողիկոսի ամենայն Հայոց:

Յամի Տեառն 1820, եւ ի Հայոց ՌՄԿԹ, ի Սեբաստիայ, ի Վանս Սրբոյ Նշանի, եւ արքեպիսկոպոսարանի մեծի նահանգիս:

Էջ Ը-ժԵ, դատարկ:

Էջ 1.— Յաղագս մախկիմ վաղմամի մարդոյս, որ է դառնաղտ եւ զարեւորելի մանն — Որպէս ոչ ոք կարէ երկիցս թանալ զոտս իւր ի մի եւ ի նոյն ջուր գետոյն, զոր փութապէս հասնալ ի բաց անցանէ...:

Էջ 51-52, դատարկ:

Էջ 53.— Յաղագս երկրորդ վախճանի մարդոյս, որ է անեղ եւ սարսափելի դատաստանն:

Էջ 133.— Յաղագս երրորդ վաղմամի մարդուս, որ է դժմալ եւ սարսափելի դժոխքն:

Էջ 171.— Յաղագս չորրորդ վաղմամի մարդոյն, որ է շքեղ եւ փառազարդ արքայութեամբ երկմից:

Էջ 204-208, դատարկ:

Էջ 209.— Յաղագս յոսիւրդոյ դոմապացութեամբ...:

Էջ 221.— Կտակ վշտակոյտ չարչարեամբ եւ դառնակսկիծ խաչելութեամբ Քի. Այ. մերոյ:— Մասն Առաջներորդ.— Կայծակ-նամաքուրն Ենայիս կանխազեկոյց զուշամաք յառաջամայնեալ սաէր...:

Էջ 242.— Վերջ բանիս:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 242, մէջտեղը, սեւատառ.— Ենորհիւ եւ կենսատու Աբ. Նշանի Տեառն մերոյ, եւ բարեխօսութեամբ ամենարհնեալ տիրանին կուսի Մարիամու Աստուածածնի, որ եւ կարողութիւն մեզ նուաստիցս, որ օրինակեցաք զայս Քարողագիրդս, որ կոչի Զորից Վերջնոց, յօրինեալ ի Յովհաննէս արքեպիսկոպոսէ Սեբաստացոյ եւ վեհափառ առաջ-

նորդ սոյն Աբ. Նշանի աթոռոյս եւ համայն վիճակացս: Եւ կայ ի միջի սորին դռնաբացութեան քարոզն, եւ Կտակն Աւագ Ուրբաթու. Եւ է տապանագիր սոյն վերոյ յիշեալ արհւոյս մերոյ. եւ որ ընթեռնուք զսա՝ միով հոգեղիւ կամ միով Հայր մերիւ յիշեալիք զհոգի արքայան արքեպիսկոպոսիս: Եւս զաշխատող գրոյս Յովհաննէս Դպրիս Սեբաստացոյ:

Ներքեւը.

Տապանագիր Յովհաննէս Արքեպիսկոպոսի, որ հանգեաւ ի 1820ին, Նոյեմբեր 28ին: Յարփի լուսափայլ պարծանք Սեբաստեան, ահա մթազնի սեաւ ամպով մահուան...:

Էջ 243.— Տապանագիր Կարապետ Արքեպիսկոպոսի, որ հանգեաւ ի 1842: Զիս՞րդ չուտ փոխի կենցաղս այս շրջան, զկենան եւ զփառս ծածկի ի մթան...:

Էջ 244.— Օրինակ պատմեմի, Տիգրամակերտի սակս հաւատարմ անասակեալ Մոկացի արդար Յեռնանէս խստակրոմ վարդապետի աշակերտի տեառն Յակոբայ վարդապետի, գրեալ առ Մուրատեան Գասպար ամիրայն, վասն Նաբեկացոյ բուն ձեռագիրն երաշխի՛ք Յզգրտեալ յիւրմ յոյնոց, զոր երուսաղէմ ի դիպիլ յիրեարս հարցեալ էր յիւրմէ, մա օրպէս յայտ է մուրք ծուքողաց գրեան:

Յարտեական ջահացայտ ճահայարգոյ հոգեկան կրիցդ, որ յաւե՛ժ տրպիս փղձկալի...— 1896

Էջ 246-276, դատարկ:

Յեռնագոյն յիշատակագրութիւն.— 1905

Էջ ԺԶ, վերը.— Եւ Պետրոս Արքեպիսկոպոս, Առաջնորդ Սեբաստ-Եւդոկիոյ, կ'ծանուցանեմ ամենեցուն թէ՛ սոյն ձեռագիր մատենան նուիրեցի Ս. Նշանայ Վանուց, ով որ զողանայ եւ կամ վաճառէ պարտաւոր լլլայ ահեղ դատաստանին առջեւ.— 1905, հոկտ. 13.— Առաջնորդ Վանահայր, [Կրնիք] Պետրոս Եպս. Սեբաստի:

3268

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք.— 11

ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ. ԱՂԱՄԱՆԵԱՆ

[Սեբաստիա]

ՌՄԻԵ = 1778

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 31×21×3.5: էջք Դ+478: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները կարմիր եւ կապոյտ,
սկզբնատողները կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 32 տող, կարմիր գիծերու
միջեւ: Շեղագիր վարժ: Համառոտագրու-
թիւնք առատ: Գունազեղ չըջնականերու
մէջ, «Գիրք Քարոզից», էջ Դ: Գլխազարդ
էջ 1: Կազմ կիսակաշի խաւացարտեայ: Կը-
ՈՒԲՈՅԵՐ.— 1.— Խաչաձեւ, փակագիր, «Ք.
Մ. Կարապետ Եպիսկոպոս Սեբաստի...»,
էջ 488ա: 2.— Փակագիր, «Պետրոս Վար-
դապետ, 1851», էջ Դ, 484: 3.— Բոլորչի,
«Պետրոս Եպս. Սեբաստի», էջ Բ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, Գ, դատարկ:

էջ 1.— Արարեալ Նախշումցի Աղամալ-
եան տեառն Պետրոսի աստուածաբան արք-
եպիսկոպոսի ի յօգտութիւն բամասեր ամ-
օւմց եւ ի դիրութիւն ժրաբան քարոզողաց
զբանն կեանաց:

էջ 1ա.— Վասն այսորիկ իմաստութիւնն
Աստուծոյ ասաց. Առաքեցից ի մոսա մար-
գարեւ եւ առաքեալս, եւայլն, Դուկ. 11.48
.— Շնորհակալութիւն մեծ բանականս ազգ-
արդարեւ պարտ է հատուցանել բարերարին
Աստուծոյ...:

էջ 484, դատարկ:

էջ 485ա.— Երանելոյն Յօհաննու Ոսկե-
լերանի ասացեալ, ի Ղուկաս Աւետարանէն
մեկնաբանեալ.— Յայնժամ վարդապետս

բարեփառ, յորժամ աշակերտն դիւրահա-
ւան...— Հմմտ. Թիւ 3222, Թ. Հատոր,
էջ 525:

էջ 488բ-478, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Գրչի.— 1778

էջ 483բ, վարը.— Ի ՌՄԻԵ Թուիւն, Սի-
րելիք, զՀայր մերիւ զողորմին մի՛ զանց
առնիցէք, եւ զուք ունիք ընկալնուլ զմասն
ի Տեառնէ:

Բ.— Էվրեկցի Կարապետ Եպիսկոպո-
սի.— 1852

էջ 488ա, վարը.— Այս Բերդումեան Քա-
րոզագիրքս յիշատակ ընծայեցի Հոգեծին
որդոյ իմոյ տէր Պետրոս վարդապետին յա-
ւուր ընկալման աստիճան մասնաւոր վար-
դապետութեան իւրոյ, եւ չունի ոք պահան-
ջել ի սմանէ, զոր ինքն երկնաւոր Վարդա-
պետն Քս. տայցէ սորա վայելել բարեաւ,
եւ լինիլ ուսուցիչ մանկանց Սրբոյ Եկեղեց-
ւոյ՝ առնելով զվարս իւր յուղղութիւն եւ ի
խրատ ամենեցուն, ոյր վասն վկայեալ ստո-
րագրեմ, Նուաստ Առաջնորդ Սեբաստիոյ
Կարապետ Եպիսկոպոսս էվերեկցի.—
1852, սեպ. 29, ի Սբ. Նշանի Ա[թոռս]:

Գ.— Պետրոս Արքեպիսկոպոսի.— 1886

էջ Բ, վերը, մանիշակազոյն Թանաքով.—
Սեփական մատեան իմ զայս յետ մահուան
իմոյ կտակեալ եմ ի Թանգարան Ս. Նշանի
Աթոռոյն Սեբաստիոյ. եթէ ոք զբաւեցէ
պարտական գտցի առաջի ահեղ ատենին Աս-
տուծոյ.— Պետրոս Արքեպս. Սեբաստիոյ
.— 19 յուլիոյ, ՔԱ, ի Վանս Սրբոյ Նշանի:

3269

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՄԱՏՈՒՌ.— 2

ԳՐ. ՎՐԴ. Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 29×19.5×1, էջ 78: Հանգամանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրութիւն սեւորակ մելանով, միասին, 31 տող, սեւ գիւղիկով: Միջին: Շեղադիր վարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Լաթակազմ խաւաքարտեայ հնամաշ: Դատարկ թուղթք սկիզբը երեք թերթ: Ստացող՝ Պետրոս Արք. Սեբաստիոյ:

պաշտովկիս կեսարիոյ:

էջ 3.— Նախերգ ի վերայ ամենակարողութեանն Աստուծոյ:

էջ 74.— Մակբեր.— Ձարի ումեք չար մի՛ կամիր...:

էջ 75.— Վերջաբան գրոյս:

էջ 76-78, դատարկ:

Յիշատկագրութիւն.— 1905

էջ 2, մէջտեղը, մանիւկակադոյն թանաքով.— Ես Պետրոս Արքեպս. Առաջնորդ Սեբաստ-Եւդոկիոյ կ'ժանուցանեմ թէ՛ այս ձեռագիր մատեանս նուիրեցի Ս. Նշան Վանուց: Ով որ վաճառէ կամ գողանայ՝ Աստուծոյ առջեւ պարտաւոր ըլլայ.— Առաջնորդ Վանահայր [Կնիք] Պետրոս Եպս. Սեբաստի.— 1905, Հոկտ. 18:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Տիւղտաքերք.— էջ 1

Բարոյական Բանաստեղծութեան Զուարճալի Մատուռ:— Յօսար լեզուէ ծաղկաքաղ-եալ չափաբերական խրատաբանութեամբ ի Գրիգոր Վարդապետէ Կոստանդնուպօլսեցւոյ, յամի Տեառն 1825, յունվար 21, ի Կա-

3270

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՅԵԱՅ.— 11

ԳԵՈՐԳ ՎՐԴ. ՍԿԵՒՌԱՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28.5×19.5×2, էջ 214: Համգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ վերնագիրները եւ քննադատները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 47 տող, կարմիր գիւղիկով: Մանր նոսրագիր վարժ գրէ: Համառոտագրութիւնք առատ: Փառակազմ: Դատարկ թուղթք ըսկիզբը երեք թերթ:

Կնիք ութանկիւն սեւագրով. «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սբ. Նշանի Վանիցն է», ներքեւը անհարթ գրով, «Ով ոք գողացի նրգովեալ է Հոգով Սրբով»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Տիւղտաքերք, էջ 1.—

Գիրք Մեկնութեանց Սրբոյ Մարգարէի

Եսայեայ, արարեալ աշխատասիրութեամբ սրբոյ եւ մեծի վարդապետին Հայոց Գէորգեայ, հրամանաւ թագաւորին Հայոց Հեթմայ, ի փառս Աստուծոյ եւ ի յօգուտ մանկանց եկեղեցւոյ:

էջ 2-6, դատարկ:

էջ 7.— Համառօտ ժողովումն մեկնութեան Սուրբ Մարգարէին Եսայեայ՝ ի լուսաւոր մեկնչացն՝ տեառն Եփրեմի խորին Ասորւոյ, Յովհաննու Ոսկեբերանի, Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ, լուսաւոր վարդապետին Գէորգեայ արարեալ:

Մածուկ միշտ եւ անյայտ են բանք օրինացն եւ մարգարէից...:

Մամօթ.— Լուսանցքներու վրայ կրճատ

ձեւով նշանակուած են օգտագործուած հեղինակներու անունները, ինչպէս նաեւ աստուածաշնչական տեղիքը:

էջ 10-14, դատարկ:

էջ 15.— Գլուխ Առաջիմ.— Լուր երկին եւ ունկն դիր երկիր...:

էջ 202.— Գլուխ ԿԶ.— Երկինք աթոռ իմ են, եւ երկիր պատուանդան ոտից իմոց...:

էջ 206, կնիքին ներքեւ, անհարթ գրով.— Ով ոք զայս գիրքս զողանայ մտոք Սբ. վանիցս հանցէ՝ աստուածային հրամանաւն հոգով եւ մարմնով կապեալ է ի մահայնաթայ:

էջ 207-214, դատարկ:

3271

Ք Ա Ր Ո Ձ Գ Ի Ր Ք.— 30

ՅԱԿՈՒ ԱՐՔ. ՆԱԼԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30.6×20.6×4.5, էջք 7+650, Հանդամանք բաւարար. թացութենէ ազուած: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն սեւ մելանով, երկսիւն, 40 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոսր շեղադիր անարուեստ: Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ խաւաքարեայ դրոշմազարդ: Կնիք հաւկթաձեւ սեւագրով փակադիր. «Մ. Կարապետ վարդապետ, 1828», էջ 11, 15, 624:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Գ, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

էջ 1ա.— Քարոզ Առաջին Պենտէկոստէի.— Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ի մեզ Տէր, եւ զգործս ձեռաց մերոց յաջողեա մեզ:

Առաջին Քարոզ Պենտէկոստէին, Հոգւոյ

Սրբոյ զալստեանն, ի վերայ բանին, Յուհաննու ԺԳ. Գլուխ, 19 համարն, ուր ասէ Տէրն...— Հմմտ. Թիւ 3281, Թ. Հատոր, էջ 548:

էջ 123ա.— Քարոզ ԺԵ.— Հինգերորդ Կիրակէի զկնի վարդապետին:

էջ 182, 183, սխալմամբ կրկնուած:

էջ 641ա.— Քարոզ ի վերայ երից Սբ. Ժողովոցն, ի սոսնի Կոստանդնուպոլսոյ Սբ. Ժողովոյն...:

էջ 645-650, դատարկ մեծագոյն մասամբ: Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1893

էջ 7, վերը, սեւորակ մելանով.— Կնիք՝ Պետրոս Եպս. Սեբասի.— Ես Պետրոս եպիսկոպոս Սեբասիոյ կոտակեմ զայս իմ մատեան յաթոռն Ս. Նշանի վանուց Սեբասիոյ. իւրացնել համարձակողն անիծեալ եւ պարտաւոր լիցի յատենի Աստուծոյ. 1893, Սեբասիա:

3272

ՄԱՇՏՈՑ (ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ).— 121

Տեղի

1900

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասւոյ 80×20×1.6: էջ 2+140: Հանգստանք շատ լաւ: Թուղթ գծաւոր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սևաւորակ մեկանով, միասիւն, 33 տող, կամ նուազ: Մաքուր նոր բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորական գրեթէ: Կազմ կիսալաթ խաւաքարտեայ շինցած: Կնիք սևադրոշմ, «Պետրոս Եպս. Սեբաստի», էջ 1, վերը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Գ, դատարկ:

էջ Ե, ծագակազարդ շրջանակով.

Ընդօրինակեալ ի Գիշիկեան բնագրէն հրամանաւ տեառն տեառն Պետրոսի Ս. Արքեպիսկոպոսի, բազմերախտ եւ քաջարթուն հօտապետի եւ առաջնորդի միացեալ վիճակացն Սեբաստիոյ եւ Եւզղիկոյ, յամի Տեառն 1900:

էջ 2, դատարկ:

էջ 1.— Կարգաւորութիւն Օրհնութեամ Թագաւորի ըստ մեծի եկեղեցւոյն Հայոց:

էջ 15.— Նուաարտ Կոստանդին կաթուղիկոս զտայ զշարագրութիւնն Հայրապետացն Հայոց, գրեալ ձեռամբ Ս. Հօրն մերոյ Ներսիսի Արքեպիսկոպոսի Տարսնի, եւ ետու գրել առա:

էջ 17-20, դատարկ:

էջ 21.— Կանոն Օրհնութեամ Սրբոյ Միռոնի:

էջ 43-44, դատարկ:

էջ 45.— Կարգաւորութիւն Եպիսկոպոսի եւ Օծումն:

էջ 76, դատարկ:

էջ 77.— Կանոն Կաթողիկոս Զեռնադրելոյ:

էջ 81, ստորոտը.— Զերջանիկ Սբ. Հայրապետն Հայաստանեայց զտէր Կոստանդին զստացող սորին՝ յիշեալիք ի Պրիստոս, պատահողք սորին:

էջ 92-140, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1771

էջ 16, բնագրին գրութեամբ.— Այլ եւս երեւելի յիշեանացն Հայոց Ազնիւ Պետրոս Ամիրայի որդի, Մկրտիչս եմ մեղալի, ծառայ ծառայից Աստուծոյ բարձրելոյն՝ զտայ զայս հոգեպետ եւ աննման սուրբ գիրս անդ ի մօտն տեառն տեառն երիցս երանեալ Նղիսպար աստուածաբան եւ սրբակրօն Հայոց վարդապետի եւ նախորդ կաթուղիկոսի Սրբոյ Աթոռոյն Տանն Սոոյ, զոր ի մեծ թուիս Հայոց ՌՄԻ ամի, վասն մերոյ յատուկ տարակուսոյն իւրոյ լուծանելոյ մտօք եկեալ էր ի Պոլիս, զոր զկնի անուշահամ տեսչութեան եւ ուրախութեան հանդերձ աղաչմամբ առեալ ի նմանէ զհեղինակսն զայն եւ ետու օրինակել սոցա տեսանի եւ թողի առ ի պարծանս Ազգիս Հայոց յիշատակ լինելոյ:

Եւ դարձեալ խնդրեմ յընթերցողաց եւ տեսողաց զյիշատակս զայս զանաբաժնութեան, զի յիշեցեն զիս զմեղաւորս առ ի սուրբ յաղօթս իւրեանց ի Տէր, Ամէն:

Յիշատակագրութիւն.— 1800

էջ 7, սևաւորակ մեկանով, չեղագիր.— Ո՛ր ոք վաճառեցէ, գողացէ եւ Ս. Աթոռէս հանցէ՝ անիծեալ, նզովեալ եւ բանադրեալ եղիցի առհմիւրսն եւ պարագայիւրսն.— Յամի Տեառն 1900, հոկտեմբեր 17, ի Վանս Ս. Նշանու Սեբաստիոյ.— Առաջնորդ Սեբաստ. եւ Եւզ. [Կնիք] Պետրոս Եպս. Սեբաստի:

3273

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ա Ն.— 236

Այնոցի վաճառք, Խաղտիք

ՈՄԲ = 1203

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×25×8: էջք 488: Պրակք Ա-Վ: Հանգամանք բաւարար: ազդուած հնուքենէ: նորոգութիւն կրած: Թուղթ բաւալակեայ: Գրիչ՝ Յովաննէս Քահանայ: Գրութիւն՝ սրճագոյն մելանով, երկսիւն, 21 տող: Անկիւնաւոր երկաթագիր ճարտար գրչէ: Համառօտագրութիւնք սովորական: Գու- նաւոր լուսանցազարդ հատուածներու ըս- կիզբը, նախնական զծագրութեամբ: Գլխազարդ եւ մեծ զարդագիր էջ 1 վնաս- ւած, էջ 378: Կաշեկազմ տախտակեայ դը- րոշմազարդ: Ստացող՝ Գրիչը: Նորոգող՝ Կարապետ ՔՀն. Գինսանց (1807):

էջ 235ա, դատարկ:

էջ 235բ.— Սրբոյ Աւետարանիս Յի. Քի. որ ըստ Ղուկասու.— Քանգի բազումք յօ- ժարեցին...:

էջ 378բ, ստորոտը.— Ջովաննէս Գրիչ յիշեալիքի Քս.:

էջ 379.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 488-470.— Տարբեր թուղթ եւ գրչու- թիւն. 470բ դատարկ:

էջ 488 հին թուղթ, 487-488 նոր թուղթ, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1203

էջ 484ա, բնագրին գրչութեամբ.— Շնոր- հաք Սուրբ Հոգոյն, Սուրբ Աւետարանիչ- քըն. Մաթեոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովհան- նէս, լծակցեալ արաւորով խաչին, խլեցին զփուշ մեղաց, Եւ տնկեցին զխորհուրդ տը- նաւրէնութեանն Որդոյն Աստուծոյ, Յա- ռալ զիջումն Բանին Աստուծոյ առ Սուրբ Կոյսն եւ գինն ամ[ս]եա ժամանակաւ ըզ- ծնունդն, եւ զկաթնասուն լինելն որպէս մարդ, եւ զայլ զանբաւելի զբանն, եւ ապա զերեսնամեա զմկրտութիւնն, եւ զնշանսն զոր առնէր մի ըստ միոյն. զկուրաց տեսա- նելն, եւ զխլից լսելն, եւ զհամբոց խաւ- սելն, եւ զկաղաց զնալն, եւ զգիւհաւարաց բժշկելն [եւ ապա զխաչիլն եւ զթաղումն եւ յերրորդ աւուր զյարութիւնն] եւ զհամ- բարձումն առ Հայր, եւ զիջումն Հոգոյն Սրբոյ ի դասս առաքելոցն յաւուր Պենդե- կոստեին. եւ զայդ նշանսն, եւ զ[ս]քանչե- լիսն, զոր ոչ կարեմք ի թիւարկանել:

Արդ եւ ծառայս Աստուծոյ Յովաննէս, սկսա զՍուրբ Աւետարանս եւ կատարեցի ի ՈՄԲ թուականիս, ի կաթողիկոսութիւնն տէր Անանիար, եւ յառաջնորդութիւնն տէր Մխիթարայ յերկի[ր]ս Խաղտեաց, ի փոքր մենաստանիս որ կոչի Այնոցի Վանք, ի դուռն Սուրբ Յովաննիսի՝ ձեռնադրողին Փրկչին մերոյ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-10, տարբեր, նոր թուղթ:

էջ 1-2, անմաքուր, դատարկ:

էջ 3-8ա, նորագիր: էջ 4-5, իրարու փա- կած եւ այդ պատճառաւ շատ վնասուած:

էջ 8բ-10, դատարկ:

էջ 1.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի:

էջ 1ա, մեծ երկաթագիր.— Գրիք Մը- նընդեան Յի. Քի. որդւոյ Դաւթի, որդ- լւոյ Աբրահամու: Աբրահամ ծնաւ զԻսա- հակ...:

էջ 45-48, տարբեր նոր թուղթ եւ գրչու- թիւն՝ անկիւնաւոր երկաթագիր, սեւ մելա- նով: Նոյնպէս էջ 51-52:

էջ 87-100, նոր թուղթ, 97 դատարկ. 98- 100ա երկաթագիր, 100բ նորագիր:

էջ 140, դատարկ:

էջ 147.— Սկիսքն Աւետարանի Յի. Քի.

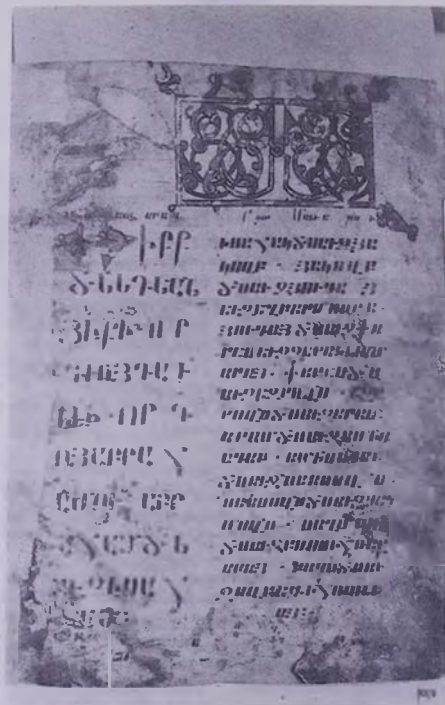
***

էջ 185-186.— Տարբեր թուղթ եւ գրչու- թիւն: Նոյնպէս էջ 190-200:

էջ 232բ, ստորոտը, վերջին տողեր.— ... եւ ոչ ումեք ինչ ասեին զի երկնչեին:

էջ 233-236.— Տարբեր թուղթ եւ գրչու- թիւն:

էջ 233ա.— Վասն Յարութեան եւ Համ- բարձման Տեսնն մերոյ Յի. Քի.:— Թա- րուցեալ առաւօտուն...:

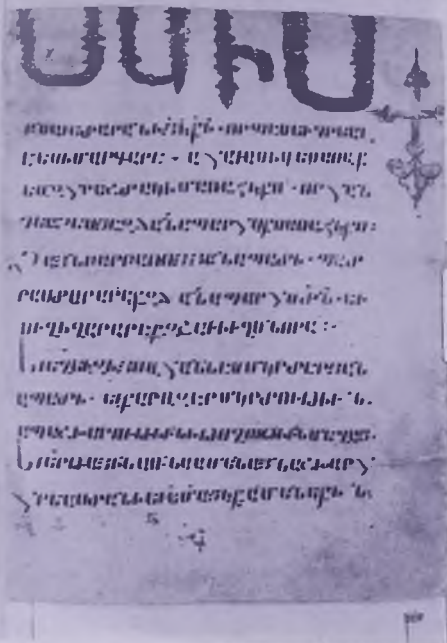

28.— Գլխագարդ
Թ. 3273, էջ 11

Յայսմ ամի սով եղեալ ի վերայ երկրի Ոմն զնեալ զհացն եւ սովամահ լեալ, եւ ոմն ծախել եւ յղփացեալ իբրեւ կարաւառ ոսկոյ եւ արեաթոյ. ի նոյն յայսմ ամի կատարեցաւ բան լըստ երեսոյթիմ երկու թերթ վաղուց իմկած, էջ 484—485 ի միջեւ:

Եկեալ սոլտան արեւմտից եւ ափրկ Թեղոյաւդսեայ եւ մարտ եղել ընդ Վրացոյն յողթել ի նմանէ, Թողեալ զգին եւ զՆորիս եւ զանձա բազումս եւ ինքն փախստական զնացել յիւր գաւառն:

Ով սուրբ եղբարք, աղաւթս արարէք որ ոչ անէ Ած. այնպիսի աւր ի վերայ երկրի զոր տեսաք աշաք մերովք: Այդ եւ Յովաննէս քահանայ ստաց[այ] զսուրբ կապիս զայս գաւակ ի Սիոդն եւ ընդ[ան] ի վերին Երուսաղէմ, յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ եղբարն իմոյ Ներսիս[ի] ընտրեալ քահանայի եւ կրանաւորի, եւ հանգանն իմոյ Գուրգէանն, եւ Վարդէթփին. եւ զստացող սուրբ կապիս եւ զծնողսն իւր եւ զեղբարսն իւր եւ զամենայն սիրելիս, զոր եւ ինքն

27.— Ջարդագիր
Թ. 3273, էջ 147

կամի, եւ զքեռին իմ զԱստուածատուր, որ
սնուցիչ իմ էր եւ վարդապետ. եւ որ զմեզ
յիշեն առաջի ահեղ ատենի Գի. յորժամ
բանք սպառին եւ դորժք սնտոիք Թագաւո-
րեն:

Ով սուրբ եղբարք, աղաչեմ զձեզ, յորժամ
ընթեռնոյք զՍուրբ Աւետարանս կամ ընդաւ-
րինակէք, ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր յի-
շեալիք զմեզ, եւ յիշեցողացտ եւ յիշեցե-
լոցտ ողորմեսցի Գս. ամէն.— Հմմտ.
Յիշտ. Ձեռագրաց, Անթիլիաս, էջ 1081-
1084:

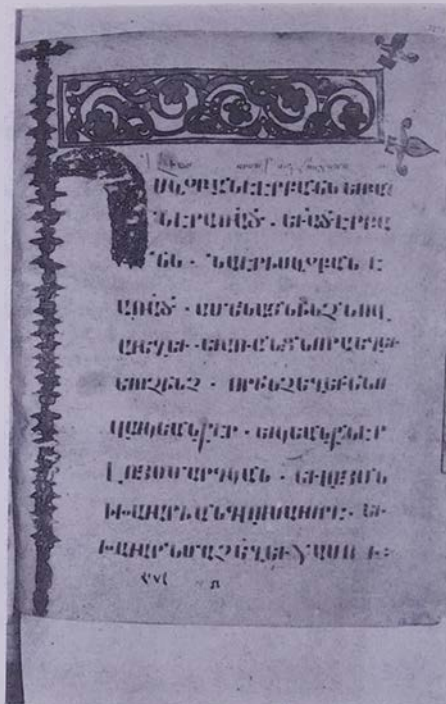
Յիշատակարամ Նորոգողի.— 1807

էջ 3ա.— Թէպէտ ամ. աստուածային գրք-
եանք յօգուտ մեզ ի փրկութիւն անցանց են
գրեցեալք...

Վասնզի ամէնիմաստ եւ անաղօտ գերալոյս
վարդապետութիւն Քրիստոսի...

Արդարեւ որքան որ մեկնեսցի, մնայ տա-
կաւին գիտելի...

Օրհնութիւն, գոհութիւն եւ պաշտօն հան-
դերձ շնորհակալու երկրպագութեամբ ա-
մենասուրբ Երրորդութեան, եւ միոյ Աստ-
ուածութեանն, Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն

28.— Գլխագարդ եւ զարդագիր
թ. 3273, էջ 379

Սրբոյ, որով իւր ամենաբարեյաջող եւ քաղցր կամեցողութեամբ ետ մեզ տկարացս զայսպիսի գեղեցիկութիւն. եւ ի չափաւոր բանսն սորին տարփացեալ, կամեցաք նորոգել կազմն, ի վայելումն բանասիրաց քահանայից եւ սարկավարաց Սիրոնի, զի մի ծածկեալ մնայցէ այսպիսի գանձ հոգեւոր բանասիրացն առաջի. յուսալով եւս թէ իցէ զի եւ այլք ոմանք բարեպաշտօն իշխանք, ի սոյն այս գործ յորդորեացին, այսպիսի հնացեալ մատեանս նորոգել, որ է մեծագոյն բարեգործութիւն եւ անջնջելի

յիշատակ, որ իբրեւ առատ աղբիւր միշտ զկնի պատճառին իւրոյ ընթանայ, Զի եթէ զմարմնաւոր ծառայան ազատել ի կապանացն մեծ ինչ է առ Աստուծոյ, որքան ապահամարեացի մեծագոյն ինչ զսուրբ գրեանս ի լոյս անել, որ զհոգեւոր ծառայան մեղաց ազատեն միշտ ի զոխային կապանացն...

Այս Սբ. Աւետարանիս բուն տրպեցման եւ կազմութեան թվականին, աստ ցուցցուք վասն զժողովարարներց առելոյն, զի բացաւ գոյն տառիւք իմանալ:

Յիշատակարան Սբ. (յ) Աւետարանիս

այս է:

Շնորհօք Սր. Հոգւոյն Սր. Աւետարանիչքն... եւ զդիւարաց բշկելն, եւ ապա զխաչիւն եւ թաղումն եւ յերրորդ աւուր զյարութիւնն եւ զհամբարձումն առ Հայր, եւ զիջումն Հոգւոյն Սրբոյ ի դասս առաքելոցն յաւուր Պէնտէկոստէին, եւ զայլ նշանսն եւ զսքանչելիսն, զոր ոչ կարեմք ի թիւ արկանել:

Արդ ես ծառայս Աստուծոյ Յովհաննէսս՝ սկսայ զՍր. Աւետարանս ի ՈՄԲ Թը-լականիս... եւ ոմն ծախեալ եւ յգփացեալ ի բազում յոսկոյ եւ արծաթոյ: Եւ սոյն յայսմ ամի, եկեալ սուլթանն յարեւմտից եւ տիրեալ Թէոդուպոսեայ եւ մարտեղեալ ընդ Վրացոյն եւ յաղթեալ ի նմանէ...

Սրբոյ էջմիածնի Աթոռոյ նուիրակ տեառն Վարդան Վարդապետի հոգեւոր որդի, եւ յետնորդ, ծառայ Աբրահամ սարկազն, եկեալ ընդ սոյն հօրս, ի յօրհնեալ քաղաքս Խարբերդ, եւ տեսեալ էր զհնացեալ տփնարնթերց Սր. Աւետարանին թուականն, վասն դիւրարնթերց առնելոյ պատճառաւ գրեալ կայր ի քարտիզի միոյ, եւ ես տեսեալ զմէն քարտիզն, զսոյն հաւաքելով ժողովեցի. յորժամ ընթեռնուք զսոյն գիրս, յիշեցիք աղօթս մեր, դուք եւս յիշեալ, եւ այլն:

Այլ եւ բարեխօսութեամբ Սրբոյն Տիրածին Կուսին Մարիամու, եւ եօթնարփեան չորսորօք լցեալ... Այլ եւ ի յաժմուս, դոյզ-

նաքեայ, սինիքոր, եւ յետեալ տրուայ քահանայից, որ եմ ի բնիկ գաւառէն Սինամոյ, մականուամբ Գինօսեց, իգական ցեղէ, Յակոբի որդի, նաստ տէր Կարապետ, որ եմ եւ անարժան, մեղաւոր, եւ աւելածու Սրբոյն Նշանայ եւ Սրբոյն Սարգսայ. եւ որդւոյն Մարտիրոսի: Սոցին միջնորդութեամբ, ետ ինձ կարօղութիւն, վերստին ի կատարումն հասուցանելով, եւ Սր. Աւետարանի կազմն կրկին նորոգելով, ի վայելումն ձերոյ: Սակայն եւ ի սոյն Սր. Աւետարանի հնագոյն եւ նորագոյն միահամուռ յիշատակարանիս հանդիպին ձեր եւ ընթեռնուլն, ի սխալման իմոյ, թողութիւն շնորհեցէք: Եւ եւս յիշեցիք ի Բս. զմաքրափայլ սուրբ աղօթից մերոց, զծուծ տէր Կարապետն, եւ զհայրն իմ Յակոբն, եւ մայրն իմ Նուրիխանն, եւս համայն կենդանիքն եւ ննջեցեալքն ըստ ամայ. եւ եթէ սոյն զործ առնիցէք, դուք եւս յիշեալ լիջիք առաջի անմահ անեղին Աստուծոյ, եւ Քի. յուսոյն մերոյ փառք յաւիտեանս, Ամէն:

Ձի զմեզ յիշելով, եւ դուք յիշիցիք, յամենատեառնէն, եւ զվարցս ընկալիք: Որք մէն գրեցաք, ի հեղինակէն, ընդդէմ թշնամոյն, գոլ երկսայրի գէն: Եւ ձեզ սիրելեացդ, ահա մատուցաք, իբր աւանդ սիրոյ, ւանջին յիշատակ: Իսկ թիւն մեր յոր, այսք աւարտեցան, հազար երկերիւր, յիսուն վեցեկան: Տըւողին կենաց եւ յաշողութեան, փառք եւ զուրութիւնք, այժմ եւ յաւիտեան:

3274

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ա Ն.— 237

Ս. Գրիգորի Առաքատ, Դարամաղիփ

ՈՄ = 1201

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւակ 30×22.5×5.5, էջք 23-432: Պրակք [Ա]-ն: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած 1969 Մարտին: Թուղթ

բամպակեայ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Յովանէս. իբր օրինակ ունեցած է Ղազար Վարդապետի ձեռագիրը: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, գլխատառերը սրճագոյն, մնաց-

եալը սեւ մեկնով, երկսիւն, 2A սող: Բուրդեր մեծ, խառն երկաթադրով, ինչպէս, 2, 2, Մ, Շ, 2, 9, 2, 6: Համառոտագրութիւնը սովորական: Հատուածներու սկիզբը գունաւոր լուսանցադարձ, որոնցմէ շատեր կանխագոյն նորոգութեան եւ կազմի ժամանակ մասամբ կտրուած վնասուած են: Խորանագարը էլ 119, 196, 328: Պատկերադրիչ Սարգիս սարկաւազ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ:

Հմմտ.— Յուցակ 260. Սեբաստիոյ, Թիւ 18, նաեւ Թիւ 12, յիշատակարաններուն համար:

ՐՈՎԱԼԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էլ 23ա.— ... Կեղեւուր, հան նախ զգե-
րանդ յակնէ քումմէ...— Մոթ. Ե. 6:

էլ 38—43ի միջեւ երկու Թերթ ինկած:

էլ 44—47ի միջեւ մէկ Թերթ ինկած:

էլ 80—85ի միջեւ երկու Թերթ ինկած:

էլ 119ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

էլ 159—160, տարբեր Թուղթ եւ գրչու-
թիւն, բոլորգիր, սեւ մեկնով:

էլ 193բ.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն...— ի ձեռս իւրեանց աւճք բարձ-
ցեն, եւ եթն մահադեղ ինչ արքցեն, նոցա
ոչ ինչ վնասիցեն...:

էլ 196ա.— Քանգի բազումք յաւժարեցին
...:

էլ 289—290ի միջեւ երկու էլ մնացած է
առանց Թիւի. իշարդորդ սխալմամբ երկու
Թերթ միասին դարձուցած է:

էլ 326ա.— Աւետարան ըստ Յովնանու
...— ի սկզբանէ էր Բանն...:

էլ 350—353ի միջեւ կը պակսի մէկ Թերթ:

էլ 882, լս.— Գիրք կնոջն շնացելոյ ի
վերջն գրած է:

էլ 418, միայն երեք սող գրուած, մնաց-
եալ մասը դատարկ Թողուած, բայց Թերոյթ
չկայ:

էլ 425ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ի տեղի
իւր...:

Մամր յիշատակագրութիւնի Գրչի.—

1.— էլ 118ա, վարը.— Քս. Ած. զքո
Սուրբ զԱւետարանս առ քեզ միշնորդ եւ
բարեխաւս ունիմ, ողորմաւ Ղազար Վարդա-
պետի ի քեզ յուսացելոյ, եւ ինձ անպիտան
ծառայիս քում Յովանիսի, եւ ծնաւդա(ւ)ց
իմոց եւ զարմից, եւ ամենայն հաւատացե-

լոցս ի քեզ, կենդանեաց եւ մեռելոց, ամէն,
եւ քեզ ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգւոյդ Սրբոյ
փառք յաւիտեանս ամէն:

Յայսմ վարի աղաչեմ յիշելիք զԽաչադ-
բայր որ բազում սէր եցոյց առ մեզ:

2.— էլ 196բ, բնագրի գրչութեամբ.—
Տէր իմ եւ Ած. Յս. Քս. զքո աստուածային
զըրթութիւն առ քեզ բարեխաւս ունիմք, եւ
զճշմարիտ մարդեղութիւն քո, եւ զկիրս
ունիմք, եւ զճշմարիտ մարդեղութիւն քո,
եւ զկիրս անհասանելի եւ սոսկալի յարչարա-
նաց քոց, եւ զաստուածախաւս եւ զկենե-
ղոտ անտառգիր կտակ քո: Վասն այսր աս-
մենայնի ողորմեա մեղապարտիս Յովանիսի
սուտանուն գրչի, եւ Ղազարու ծերացե-
լոյ սուրբ վարդապետի, աւրինակիս զար-
դարչի, ի քեզ յուսացելոցս, եւ եղբարց մե-
րոց եւ ծնաւդաց եւ զարմից մերոց եւ ամե-
նայն հաւատացելոց:

Տարբեր մեկնով եւ բոլորգրով անկ-
ցուցած է գրիչը:

Յայսմ վարի եկն ծերունին միայնակեանց
Մարտիրոս եւ եբեր մեզ տաք բաղարը ի
պատճառս սիրոյ, հատուցէ նմա Տէր: Եւ
որք կարոյսք եւ ընդաւրինակէք՝ անմո-
ռաց յիշելիք, եւ զի ձեզ ողորմեսցի Քս.
ամէն:

3.— էլ 326բ, բոլորգիր, սրճագոյն մե-
կնով.— Քս. Ած. իմ, զաւրութիւն իմ, եւ
աւ(ր)գնութիւն, ապրեցուցիչ իմ եւ փրկ-
կիչ, յոյս իմ եւ ապաւէն, զքեզ աղաչեմ եւ ի
քէն հայցեմ, եւ զքո ինքեան զաստուածա-
խաւս եւ զաւետաքարոզ կտակս առ քո Հե-
զուլթիննդ միշնորդ եւ բարեխաւս ունիմ,
ողորմեա եղկելի եւ բազմամեղ անձ(ն)ին
իմոյ գրչի եւ ազատեա զիս ի յանցանաց
մեղաց իմոց, եւ զաշխատութիւնս իմ հա-
մարեա ի փրկութիւն ողոյս անպիտանիս:

Յիշեա, Տէր զԹեմ, եւ զսուրբ վարդապետն
զՂազար հանդերձ հարազատաւն Աստու-
ծաորիւ, Հեղոց եւ խոնարհաց եւ Աստու-
ծոյ հաճոյից եւ մարդասիրաց, աւճեա եւ
փրկեա ի փորձութենէ, ամէն: Ընդ նմին եւ
Յովանիսի հաւր ողորմեա Տէր, եւ քեզ
փառք յաւիտեանս ամէն:

4.— էլ 425ա, մէկտեղը, բնագրին գրչու-
թեամբ.— Յովանիսի մեղապարտ գրչի ո-
ղորմեսցի Քս. Ած. եւ ծնաւդաց իւրոց եւ
եղբար, եւ համարէն ամենայն հաւատա-
ցելոց կենդանեաց եւ մեռելոց ամէն:

Անձ յիշատակարամ Գրչի.— 1201

Իջ 428թ, մօտաւորապէս բնագրին գորչութեամբ.— Փառք Փրկողին, զմեզ ազատողին, եւ յիշատակ գրչիս, առաջի անմահին, յանմահ յաւիտենին:

Աւրչնութիւն որ կարդայ, զովութիւն որ լսէ, փառք Սուրբ Նորորդութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Յամի վեցհարիւրերորդի, յիսներորդի թուականութեանս Հայոց, ի զաւուրիս Դարանդեաց, ի լեառն Սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ Անծին Գրիգորի, մերձ ի յայրս Սրբուհուն Աննէի, ստորեաւ, ի խոնարհ, առաջի Հանգստարանաց ճոցին, յանապատիս որ կոչի Սրբոյն Գրիգորի, որ ինքն Սբ. Լուսաւորչին մեր Գրիգորիոս կառուցեալ ձեռամբ իւրով ի յանապատիս յայս մատուռ մի յանուն Սբ. Կարապետին: Ընդ Հովանեաւ այս Սբ. Կարապետիս գրեցաւ ամենազով եւ Հռչակելի, գերադատար եւ գերապանծ, գերապաճոյճ եւ յողջնատենչ, լուսանեցց եւ աստուածապատում Սբ. Աւետարանս:

Յորեքնառագայթեան ճշմարիտ աստուածախաւութիւն, վսեմական աստուածաբանութիւն, անգիւտազործ եւ անհամեմատ, ծայրածաւալ եւ ծայրաշղոյն վիպասանութեամբ, ի կայէ կատարոյ բարձրագունէն, յամենայգաւր եւ յամենիմաստ տուչութենէ Հոգւոյն Սրբոյ առլցեալ, ի հայրաշարժ աղբիւրէն, ի հրածորանն Հասմանէ արեալ զբոլորումն շնորհաց, չորիցն աւետարանչաց, քառաբոլորիցն սրբոց, աստուածակիր արանցն ընտրելոց շարադասեալ բացափայլ արտաճառութեամբ, բարձրաբարբառ աւետարանութեամբ, յաղազս Բանին Աստուծոյ, Միանծին Հաւր մարմնաւոր ծննդեանն եւ մկրտութեանն, եւ ամենայն տնաւորինական տնտեսութեանն...:

Արդ այսմ աստուածապատում եւ քրիստոսաւանդ կտակիս ցանգացող եղէ ես տառապեալ եւ անարժան որդիս եկեղեցւոյ Յովանէս եւ մեծաւ փափազանաւք, եւ սրբուրանս յաւարութեամբ, բազում աշխատութեամբ եւ յոքնատանջ երկաւք, քաջահաւատ յուսով եւ քրիստոսասէր բաղձանաւք գրեցի զՍբ. Աւետարանս զայս ի փորկութիւն կենաց ինձ եւ ծնաւդաց իմոց եւ երբարոց, եւ ի լուսաւորութիւն չղճոց մերոց. դանձ յաւիտենական, եւ անկապուտ ճոխութիւն, ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ, եւ յուրախութիւն ուխտի մանկանց

ՅՈՒՅԱԿ ԶԵՆՈԱԳՐԱՅ.— Ժ

նազելի մաւր մերոյ նոր Սիովնի:

Եւ գրեցաւ սա յնտիր եւ ի ստոյգ յաւրինյակէ՝ ամենայն արհեստիւ լի եւ պատարուն, բան եւ տնհատ, Հրաման եւ ստորատ, միջնակրտուր եւ վերնակետ:

Եւ արդ աղաչեմ զաստուածային դասս քահանայութեանցդ, որք ընթեռնոյք, եւ լուսաւորիք, եւ փարթամանայք անթափելի ճոխութեամբ յայսմ Հրաշապածառ եւ յաստուածային մատենէ, յիշեալիք ի գերամաքուր եւ յերկնաթիչ աղաթս ձեր առաջի զենլոյն Քի. զամենամեղս զՅովանէս գրիչ, եւ զծնաւդան իմ եւ զեղբարսն:

Յիշեալիք ի Քս. զգիտնական եւ զարդեւնական վարդապետս |վերջիմ էջը փռք բռնողով եւ ժամգագայմ մեղմեղմ. մէկ երկու քառ փնցքած|. որ եղեւ մեզ վանատու եւ Հանգուցիչ, եւ պատճառ այսմ իրազորութեանս, զոր արժանի արասցէ Քս. ընդ երջանիկ սուրբ վարդապետացն վերադասիլ ի խորանան լուսոյ: Ընդ նմին եւ զեղբայր իւր զԱստուածատուր յիշեալիք ի Քրիստոս:

Յիշեալիք եւ զՅովանէս քահանայ սպասաւոր սուրբ եւ գերարչակ Սուրբ Կարապետիս, եւ զհայր իւր եւ զեղբայրսն ի սուրբ աղաթս ձեր:

Յիշեալիք եւ զԲարսեղն եւ զՄարտիրոս միայնակացն յարժանաւոր աղաթս ձեր: Ընդ նմին յիշեալիք եւ զՄիսիթար քահանայ եւ զսէր Սիմէոն:

Յիշեալիք եւ զտառապեալ գրիչս զՅովանէս, որ բազում աշխատութեամբ եւ տառապանաւք գրեցի զՍուրբ Աւետարանս զայս:

Այլ եւ յիշեալիք զյառաջասացեալ վարդապետն մեր զ[Ղազար] եւ զպարոն Հայրն իւր Սարգիս եւ զմարտի, որ զարդինակս չընորհեաց մեզ անխնայ եւ բազում յաւժարութեամբ Քս. Ած. այն որ Հատուցանողն բարեաց՝ Հատուցանէ միոյն Հարիւրապատիկ գերեւոյալիս ողորմութիւնն, եւ ընդ սուրբս դասեացէ զԱմա Հոգին:

Յիշեալիք եւ զՆերսէս բազմամեղս որ ըստ իմում կարի աշխատեցա ի գրելս, նաեւ ըզծնաւդսն իմ եւ զեղբարսն իմ:

Եւ ինքն Քս. գլխորդք, Հանդերձ յիշեցելովք, արժանի արասցէ իւրում արքայութեանն ընդ սուրբս իւր, եւ նմա փառք իշխանութիւն եւ պատիւ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամեն:

Թիշատակագրութիւն Սարգիս սարկաւազի։—

Էջ 118թ, գրչի յիշատակարանին տակ, կարմրատառ բոլորգիր։— Եւ զիս զանարժան եւ զնուստ եւ զվերջացել մեղաւք սարկա-

ւարկս եւ պատկերազրիչս զՍարգիսս, ով սուրբ կրոնաւորք եւ ընթերցողք Սբ. Աւետարանիս, յիշեցումք ի ձեր սուրբ աղաւթքով, եւ զուրք յիշել լիցիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերմէ, ամէն։

3275

Ա.— ԱՆԱԼՈՃԻԱ.— 10

ՄԱՐՏԻՆՈՍ ՊԵՔ

Կ. Պոլիս

ՌՄԳ = 1764

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30.5×19×5; էջք 290+634; Հանգամանք Համարեա բաւարար; Թուղթ Հասարակ բայց ծծող; Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 38 տող, ոսկեգոյն չորջանակներու մէջ; Նոտր շեղագիր վարժ; Համառոտագրութիւնք առատ; Բազմադոյն ոսկեխառն նկար՝ Վեցօրեայ Արարչութիւն, էջ 8, խորանագարդ իւր սարօք էջ 9. ըստ երեւոյթին երկուքն ալ Աստուածաշունչի ձեռագրէ մը վերցուած եւ Հոս փակցուած; Փառակազմ սակայն մաշած; Կնիքներ, Յակոբ Վարդապետի եւ Ս. Նշանի. «Քի. Մռ. Յակոբ Վարդապետ, ՌԲՃԷ» [= 1768], էջ 279, 603, 608; «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սբ. Նշանի Վանիցն է», էջ 5, 602, 608; Ստացող՝ Յակոբ Արքեպս. Արմանցի։

սուսեան կարգէ լեզուաւ լաթինականաւ։ Եւ անտի Թարգմանեցեալ ի Հայկական ի Պետրոսէ վարդապետէ Թիֆլիզեցւոյ։

Ստորին լուսանցքին ամենաբարձրով։

Օվ ոք զայս գիրքս գտղսցէ՝ բանայդրեալ է եւ նզովեալ։ Եթէ ոք Սբ. Վանէս Հանցէ կամ վաճառեցէ՝ յաճեղ ատենին պարտական լիցի։

Էջ 8.— Այնպէս տարբերի Հին Կտակն ի Նորոյս, որպէս տարբերի պատկերն Քրիստոսի՝ ի յինքնէն Քրիստոսէ։...

Էջ 10ա.— Առաջին խմբիդէ։ Թէ ոյք իցեմ կամեակամք գրեանմքմ Հմոյ Կտակին։

Էջ 280ա.— Յամկ Գլխոց եւ խմբաւմացմ աշխոյ մատնմիս։

Էջ 285-290, դատարկ։

Բ.— ԲԱՆՔ ՈՍԿԻԱԿԱՆՔ.— 31

Թ. Վոնեմիմոյ

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-3, դատարկ։

Էջ 5.— Գիրք որ կոչի Ամալոմիա, այսինքն Համեմատութիւն Հնոյ եւ Նորոյ Կտակի, յորում նախ կացութիւնն Հնոյ Կտակին, յետոյ համակամութիւնն, յարմարութիւնն, եւ միաբանութիւնն ընդ Նորոյս Կտակի մեկնաբանի։

Շարադրեցեալ նախ ի Մարտինոսէ Պէթանեան յաստուածաբան վարդապետէ ի Յի-

Տիողոսաթերք, առանց իջաթիւի։

Բամբ Ոսկիւմմէ եւ Գեղեցկագոյնք յարդարեալ եւ ճոխացուցեալ զանազան վարդապետութեամբ Սուրբ Գրոց, սակա քարոզութեան բոլոր տարւոյն։

Արարեցեալ եւ շարադրեցեալ ի գերագանց սրբազան աստուածաբանութեան վարդապետէ, եղբայր Յակոբ Վոնեմիմոյ, ի կարգէ քարոզողաց, եւ յեպիսկոպոսէ

Եանվէնսիոյ, որ եւ սկսանի երջանկապէս:

Թարգմանեցեալ ի լաթինականէ լեզուէ ի բարբառ Հայկական, ի Ղուկասու վարդապետի հարբերթացոյ:

Խնդրանք եւ ծախիւք տեառն Յարութեան յոգնայարդ վարդապետի եւ գերամեծար եպիսկոպոսի, եւ աշակերտի տեառն տեառն Յոհաննիսի եւ աստուածաբան վարդապետի, եւ մեծի արդիւնաւոր պատրիարքի Բաղդիւնցոյ, եւ սրբոց տեղեացն Քի. Այ. մետրոյ այցելուի, եւ անարժան ծառայի:

Յամի Տեառն 1733, ի Կոստանդնուպոլիս բաղաքի մեծի:

Էջ 1ա.— Կիսախորան իւր սարօք: Մեկնի Յառաջարքաւորքիւմ: Առաջիմ Կիւրակէի Գալստեան Տեառն:

Էջ 399բ, վարբ.— Թարգմանեցեալ էր գիրս այս ի թուին ՌՃՁԱ [= 1732], ի Ղուկասու վարդապետէ հարբերթացոյ, ի խնդրոյ Յարութիւն աստուածաբանութեան վարդապետի, եւ մեք ի նորին օրինակէն գրեցաք ի թուին ՌՄԳ [= 1754], ի Կոստանդնուպոլիս:

Էջ 603բ, ստորոտը, նոտրագիր տարբեր.— Ետու գրանք Ոսկիական կոչեցեալ գիրքս, եւ Յակոբ վարդապետս եւ արհի եպիսկոպոսս, սիրելի որդւոյն իմոյ, Յոհաննէս ծայրագոյն վարդապետին: Որք հանդիպիքդ Ած. բարի վայելումն տացէ ասացէք, ամէն:

Էջ 604, դատարկ:

Էջ 605ա.— Յամկ գրքոյս ի վերայ Աւետարանիմ թէ քարոզութեամբ եւ թէ սքամչելագործութեամբ Քի. Այ. մետրոյ.— Ա. Բ.

Էջ 606, դատարկ:

Էջ 607ա.— Յանկ Գլխոց.— Ա-Օ:

Էջ 610-634, դատարկ, թէեւ գծուած ու պատրաստ:

Յիշատակագրութիւմք.—

Ա.— Յակոբ Արքեպիսկոպոսի.— 1778

Էջ 608ա.— Ես իբր Առաջնորդ Սեբաստիոյ եւ սպասաւոր Սրբոյ Նշանի Տեառն, տէր Յակոբ վարդապետս եւ արհի եպիսկոպոսս, ի թուականութեանս Հայոց ՌՄԻԻին, եւ ռզոստոսի ժնին, յաւուր վերափոխման ամէնօրէնեալ Սբ. Աստուածածին, ետու սիրելի եւ հարազատ որդւոյն իմոյ տէր Յոհաննէս վարդապետին զչորեքտասան աստիճան ծայրագոյն իշխանութիւնն. եւ որովհետեւ աշակերտք բանին ճշմարտութեան պարտին սերմանել զբանն Աստուծոյ ի հոգիս բանաւորաց, վասնորոյ ետու զայս Բանք Ոսկիականք եւ Անալօհիկայ կոչեցեալ գիրքս առ ի վեր առնուլ ի ամանէ ըստ սրատեսութեան մտաց իւրոց տառս սուրբս, որպէսզի ըստ ամանակին հացտու լիցի հոգոց բանեղինաց քարոզութեամբ ուղղափառ վարդապետութեան իւրոյ: Արդ եթէ ոք կամիցի յափշտակել զգիրքս այս ի ձեռանէ նորին պատճառելով այլ եւ այլ ինչ, այնպիսին թէ կարգաւոր իցէ եւ թէ յաշխարհական՝ անիծեալ նզովեալ եւ բանադրեալ լիցի յԱստուծոյ, եւ ի Սրբոյ Նշանէ Տեառն մերոյ Յի. Քի. պատժեցի, եւ յահեղ հրապարակին ամօթով եկեացէ ի դատաստան: Ահա այսքանս իմով յօժար կամօքս եւ գիտութեամբս գրեցուցեալ եւ կնքեալ ետու ի ձեռս նորա, զի ի դիպող ժամու վկայեցէ, տեսողաց եւ լսողաց հաճոյ թուեցի. բաւէ:

Բ.— Պետրոս Արքեպիսկոպոսի.— 1805

Էջ 4.— Ես, Պետրոս Արքեպիսկոպոս, Առաջնորդ Սեբաստ-Եւդոկիոյ, կ'ծանուցանեմ ամենեցուն թէ՝ սեփականութիւնս եղողսն ձեռագիր մատեանս կ'նուիրեմ Ս. Նըշանայ վանուց: Ով որ գողանայ կամ վաճառէ՝ Աստուծոյ ահեղ դատաստանի պարտաւոր լինի.— 1806, հոկտ. 13.— Առաջնորդ Վանահայր [ԿՈԻԲ] Պետրոս Եպս. Սիրաստի:

3276

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 238

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×22×8: էջ 518: Հանգամանք
ցաւալի. խոնաւութենէ վնասուած, շատ
թերթեր փրթած. ժամանակին նորոգու-
թիւն կրած, դարձեալ կարօտ նորոգու-
թեան: Թուղթ բամպակեայ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը եւ մէջընդմէջ գլխատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
20 տող: Բոլորգիր մեծ եւ կանոնաւոր: Գու-
նաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ Հատ-
ուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սա-
րօք, էջ 138, 230, 401: Ուրուագիծ նկարի՝
Ս. Մարկոս, էջ 137: Կաշեկազմ տախտակ-
եայ, խաչադրոյմ եւ զծագարդ, Հնամաշ եւ
քայքայուած: Կնիք քառանկիւն, «Մատե-
նադարան Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ,
թիւ 111», էջ 1, ղեկողմեան վարի ան-
կիւնը:

Հմլտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 63:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յետ գերութեանն Բաբելոնացոց՝
ծնաւ Յեքոնիա զՍաղաթիէ...— Մտթ.
Ա. 12:

էջ 81, կրկնուած:

էջ 111–112ի միջեւ մէկ թերթ կտրուած,
բայց թերոյթ չկայ:

էջ 135.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանիմ
Մարկոսի:

էջ 136, դատարկ:

էջ 138.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.]—
Ակիւբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 161–164ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 165–166ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ,
բայց թերոյթ չկայ:

էջ 228ա.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկնէն...:

էջ 230.— Աւետարան ըստ Լուկայ.—
Գանգի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 234բ, լս.— Աւետեաց Աստուածածնին
Ճաշոյն. Փոխման Աստուածածնի առա-
ւատո[ւն]:

Մամօք.— Հաստուածներու մօտ յաճախ
Նշանակուած են տօնական օրերու յատուկ

այսպիսի տեղեկութիւններ, լուսանցազար-
դին ներքեւ կամ մէջը, բոլորգիր՝ տարբեր
գրութեամբ:

էջ 280էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 300:
էջ 400–401ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ,
իջադրութեանէն առաջ:

էջ 400բ.— ...մինչեւ զգնեսուցուք զաւ-
րութիւն ի բարձանց.— Դկս. ԻԴ. 49:

էջ 401.— Աւետար[ան] ըստ Յոնանու.—
Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 452–453ի միջեւ մէկ թերթ ինկած, ի-
ջակալութեանէն առաջ:

էջ 497–498, մէկ թերթ կը պակսի:

էջ 511–518, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմք.—

Ա.— Կազմող Գրիգոր Արքեպոյի.

էջ 518ա, բոլորգիր սեւ մելանով.—
Փառք անբաժանելի եւ միասնական Աբ. Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն
Սրբոյ յաւիտեանս ամէն:

Զվերջին կազմողս զԳրիգոր անարժան
արեղան աղաչեմ յիշեցէք ի Տէր եւ Ած. ո-
ղորմի ասացէք, որ բազում աշխատանաւք
Հագիւ կարացի այսչափս ի զոյն բերել, զի
խիստ էր եղծեր եւ Հնացեր. եւ որ յիշէ եւ
ողորմի ասէ, նա Ած. զիջեն յիշէ յիւր Սբ.
Արքայութիւնն ամէն:

Բ.— Վերստիմ ճորգաղ Ռայիս Դոխիկի.

էջ 518բ, բոլորգիր, սրճագոյն մելանով
— Դարձեալ յիշեալիք յաղաւթն ձեր զըռա-
յիս Դոխիկն, եւ զծնաւդն իւր զԹորոսն եւ
զՎարդէժոցն, եւ զաւակն իւր զԹորոսն եւ
զԱստուածաւորուն, եւ զկենակիցն իւր զՄա-
մայաթուն, որ ստացան զսա ի հալալ ընչից
իւրեանց, եւ հառն Բձ դրամ, եւ վերստին
նորոգեցին զնա եւ եղին յիշատակ ի զեաւդն
Առվուտոց, ի ձեռն Մելքիսէթ երիցու. եւ
որ յիշէ եւ լի սրտիւ Ած. ողորմի ասէ, նա
ինքն յիշեալ լիցի ի Գէ. Այ. մերոյ ամէն:

Գ.— Յիշատակ տոտղ Թաթիկի.— 1650

էջ 517, վերը, նորագիր.— Յիշատակ է

Աւետարանս Թանկին, եւ իւր կողակցին Սառային, եւ իւր եղբորն Գուլագին, որք հոռու զայս Աւետարանս եւ զմի Մաշտոց յիշատակ իւրեանց հոգւոյն ի դուռն Սր. Նշանիս. ով ոք կարդայ կամ յիշատակէ զայս գիրքս, լի եւ առատ սրտիւ ողորմի ասասցէ վերոյ գրեալ մարդկան: Եւ որ յիշէ

յիշեալ լիցի առաջի Գր. իւր միւսանգամ գալստեանն, Ամէն:

Գրեցաւ Թվին ՌՂԹ, դեկտեմբերի Ը, —
ոռալի Արգրուցի Սարգիս Վարդապետին,
Ած. ողորմի, Հայր մեր որ: :
էջ 518, դատարկ:

3277

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ.— 11

ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×20.5×1, էջք A+58, Հանգա-
մանք լաւ, Թուղթ կապտորակ, Գրութիւն
սեւ մեկանով, երկսիւն, 34, 35 տող, սեւ
գիծերու միջեւ, Նոտր շեղագիր, Համառո-
տագրութիւնք չափազանց առատ: Կաշե-
կազմ խաւաքարտեայ գծագարդ: Կնիք փա-
կագիր. «Պետրոս Վարդապետ, 1851», էջ 1:

ԲՈՎԱՆԵԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, դատարկ:

էջ 1. — Ի սկզբանէ էր Բանն, եւայլն.—
Բազում են սկզբունք աշխարհականք...:

Յիշատակարամ Հեղինակի.—

էջ 57ա.— Արդ ի լրումն գրոցս է ըստ ոճ
կարգի յիշատակարանս. որ եւ այս տեսչու-
թեան բան ընդ նախասացեալ Մեկնութեան,
որ ըստ Ղուկասու Աւետարանին է, եւ իւ-
րեւ կրկին լոմայեկ այրոյն այն ընծայեցի
ձեզ մեծանմութեանդ: Արդ սայ է մասն ինչ
աշխատութեանէ զարժանապատուին իմոյ
տեառն Գրիգորի մեծի, եւ մասն ինչ ի
ջրտան հարցն, եւ բոլորն իսկ առատաձիւր
Տեառնէ: զոր եւ յոյժ աշխատութեամբ հա-
ւաքեցի ի մի վայր և ի գիրահասութիւն
մանկանց նորածնելոց եկեղեցեացդ Հա-
յաստանեաց: Զոր եւ հայցեմ երկրամած գի-
մօք, ով զասկ լուսերամից, որք պատահէք

այսմ աստուածածնէմ յանդաստանիս՝ յիշե-
ցէք զանպիտանս ի բնուստ, զյոգնամեղ
յանձս զՄատթէոս՝ զսպասաւոր բանի, եւ
զվարժապետն իմ զՄեծն Գրիգոր, եւ զմիւս
Գրիգոր յրաբունի զազգական իմ, զինդրոզ
այսմ աշխատանացս, եւ զսակաւ ծրիկս ուղ-
ղութեամբ ընթերձիք, եւ զպական ուղ-
ղեցէք, եւ զաւելորդն կշռել պարտիք, եւ
սղալանացս ներեցէք: Զի ոչ թէ լիապէս
գրչէ աստ, այլ այս գլխաւոր բանից եղեւ
լուծումն, եւ որք պիտոյ են մեծի աշխատու-
թեան: Իսկ զայլ մասնաւորսն եթէ կամիք ի
մեծ անդր գտլիք, որպէս բոլորն է մակա-
գրեալ:

Այլ եւ որք բառնան տացի նոցա ըստ գոր-
ծոց իւրեանց, Բայց սղալանաց իմոց նե-
րումն հայցեմ, զի այնքան կարացի: Եւ Գր.
յուսոյն մերոյ փառք եւ գոհութիւն այժմ եւ
յաւիտեանս, Ամէն:

էջ 57բ-58, դատարկ:

Յեմմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1886

էջ Բ.— Սեփական մատեան իմ զայս յետ
մահուան իմոյ կտակեալ եմ ի Թանգարան
Ս. Նշանի Աթոռոյն Սեբաստիոյ. եթէ ոք
գրաւեսցէ պարտական գտցի առաջի ահեղ
ատենին Աստուծոյ.— 19 յունիս, 88, ի Ս.
Նշանի Վանս Սեբաստիոյ.— Պետրոս Արքե-
պս. Սեբաստիոյ, [կմիջ], «Պետրոս Եպս.
Սեբաստիոյ»:

3278

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՒՂԻԿԵԱՅՑ.— 12

ՍԱՐԳԻՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Եւրպէիա

ՌՃԼ = 1681

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասաւ 28×21×4: էջք ԺՁ+528: Հանգա-
մանք յաւ: Թուղթ ճերմակ, փայլուն: Գրիչ՝
Միքայէլ, որդի Բարդամ զրչի: Գրութիւն՝
սկզբնատղերը եւ զլատատուերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 87 առդ:
Նոտրազիր վարժ: Համառոտագրութիւնք
յոյժ առատ: Գունաւոր զարդազիր եւ լու-
սանցազարդ զլուսններու սկիզբը: Գլխա-
զարդ իւր սարօք էջ 7, 150ա, 380ա, 480ա:
Կաշկեղծմ տախտակեայ զըրշմազարդ:
Սկիզբը մէկ թերթ զատարկ, մազազաթ:
Ստացող՝ Սիմաւն մահտեսի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Բ, դատարկ, մազազաթ:

էջ Գ-Ժ, դատարկ:

էջ 1ա.— Յառաջանութիւն ասացեալ
յաղաքս սուրբ վարդապետին Սարգսի.— Ա-
մենայն ոք՝ որ զգիրս աստուածային ի ճեռն
առնուցուն, նախկի զմակագրութիւն նորա
ընթեանուն....

էջ 4բ.— Նախերգան.— Աստուածային
տեսութեանց եւ իրողութեանց պարապել
մասց աշնոցիկ է, որ սուրբ են սրտիւք եւ
մազուր հոգւով....

էջ 7, ստ. լուսանցքին, մանրատառ.—
Մեկնութիւն Կաթողիկեայց Թղթոյն Յակո-
բայ Առաքելոյն:

էջ 150ա.— Երանելոյն Սարգսի Վարդա-
պետի ասացեալ Մեկնութիւն Կաթողիկեայց
Առաքին Թղթոյն Պետրոսի:

էջ 316բ.— Ներքին Սարգսի Վարդապետի
ասացեալ Մեկնութիւն Երկրորդ Թղթոյն
Պետրոսի:

էջ 380բ.— Երանելոյն Սարգսի Վարդա-
պետի ասացեալ Մեկնութիւն Առաքին Թղթին
Յովհաննու:

էջ 480ա.— Սարգսի Վարդապետի ասաց-
եալ Մեկնութիւն Երկրորդ Թղթին Յովհան-
նու:

էջ 470բ.— Սարգսի Վարդապետի արար-
եալ Մեկնութիւն Կաթողիկեայց Երրորդ
Թղթոյն Յովհաննու:

էջ 480ա.— Երանելոյն Սարգսի Վարդա-
պետի արարեալ Մեկնութիւն Կաթողիկեայց
Թղթոյն Յովհաննու:

էջ 510-522, դատարկ. նոյնպէս 523-528
երկու թերթ մազազաթ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1681

1.— էջ 1ա, ստ. լուսանցքին, մանրատառ.
— Տէր Յս. զսկսեալս իմ ողորմութեամբ
քով, Հան յաւարտ, աստարութեամբ Հոգե-
ւոյդ Սրբոյ: Թըւին Հայոց ՌՃԼ ամին,
մարտի ամսոյ Գ:

2.— էջ 81ա, ստ. լուսանցքին.— Թվին
ՌՃԼ, յունիսի ԺՁ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1681

էջ 508ա.— Փառք պատււ զուսնութիւն,
հանգեմք զուսնանկան երկրպագու-
թեամբ էին միայնոյ, արորողին զայնց բո-
լորից ամ. էից եղելոց, Հօր եւ Որդւոյ եւ
Սբ. Հոգւոյն, յաւիտենից յաւիտենս ամ-
մէն:

Ամենայն տուրք բարեւք եւ պարգեւք կա-
տարեալք ի վերուստ են իշեալ առ ի Հօրէն
լուսոյ.... Որ եւ ի փշմանէ բազմածիր ըն-
հորհաց Սբ. Հոգւոյն, ընկալեալ յանձն իւր՝
զուրկերուստ իշեալ իմաստութիւնն. . .
բարեմիտ եւ (եւ) հոգիտէր մահտեսի Սի-
մաւնն, եւ ասացաւ զմատենան աստուածա-
շունչ....

Ձայն ամ. ըստ ոգւոյ շահ, որ կան ամ-
պարեալ ի գիրս սուրբս, իմացեալ ներհմա-
կան եւ վսեմիմաց խոհական իմաստու-
թեամբ իւրով մահտեսի Սիմաւնն, կամե-
ցաւ ի զորք արկանել զտեսական գիտութիւնն
ի շահս ոգւոյ իւրոյ՝ եւ յօգուտ զկնի եկե-
ւոց եղբարց, եւ ասացաւ զՄեկնութիւն Եւ-

Թանեցունց Գլխոց Թղթոց կաթողիկէիցն, առ ի սրբոյ վարդապետէն Սարգսէ բացայայտեալ ուղիղ մեկնութեամբ ի վերայ Հիման առաքելոց եւ մարգարէից, ըստ ուղղափառաց Հարցն սրբոց լուսաւորչացն մերոց, ո՛չ նրբագոյն չաւօք, եւ ո՛չ ըստ գեղջուկ բառիւ կամ բայիւ, այլ արքունական միջնաշաւիղ գնացիւք, քաղցրաբարբառ պատմաբանութեամբ, անուշահամ խօսակարգութեամբ, պարարտացուցիչ ոգւոց, ունկնդիր լսողաց մանկանց եկեղեցւոյ առ ի յիշատակ ոգւոյ իւրոյ, եւ վայելումն զուարթամիտ եւ հրեշտակատիպ մանկանց Սիովնի. լաւ եւ գերազոյն գրելով զսա ի միտս իւր քան զամ. վայելունս անցաւոր կենցաղոյս. վասնզի է գեղեցկագոյն քան զարեգակն եւ քան զամ. դիրս աստեղաց:

Արդ յանգ ելեալ աւարտեցաւ սուրբ տառս Մեկնութեան, ձեռամբ տկար եւ տարտամ անձին սուտանուն Միքայիլի որդւոյ Բարդամ գրչի: Զոր սկսայ ըստ տեսչութեան Հոգւոյն Սրբոյ՝ եւ կատարեցի աշողմամբ նորին ի քաղաքն Նւղոկիա, ընդ Հովանեաւ Սրբոյ Նկեղեցւոյս Սարգսի Զօրավարին, ի թրականիս Հայոց ՌՃԼ ամին, օգոստոսի տասնին:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւմք.—

Ա.— Աստուածատուր վարդապետի?

Էջ Գ, վերը, նոտրագիր անվարժ.— Այս գիրս յիշատակ գրեցի Աստուածատուր վարդապետին անարժանի կոյսն, որժամ արժանի օր ձեռք առնես՝ յիշեա իմ մեղօր:

Հոգիս, այս իմ չարայսէր ձեռքս գողութեան խիստ կու հետեւէ:

Բ.— Սեբաստացի Նդիագար վարդապետի.
1.— էջ 510ա, ստորոտը, նոտրագիր.— 1711

Եւ Նդիագար վարդապետս Սեբաստացի, եւ որդի Աստուածատուր վարդապետի, որ ըստացայ զայս գիրքս ձկ դոչ. ի թուականիս Հայոց ՌՃԿ, եւ ընդ ամին գոյր Յսայի Քաղուածու մի, եւ Մեկնիչ մի Պողոսեան:

2.— էջ ԺԵ2, մէջտեղը.— 1715

Ի Թաւալումն շրջանաց՝ կուտակեցոց դարուց՝ դարապետութեանց, տարրաց տարեկանաց՝ ժամանակաւոր յաւիտեանց, արեղական տոհմիս տումարի, հազարորդի, հարիւրորդի, վաթսնեւորդի, եւ քառեակ թուի, նամանանքն սեպտեմբերի, աւուր շաբաթու, մակագրեցաւ ի Վանս Լուսաբերանից Սրբոց Հրեշտակապետաց, որ ի Սեբաստիում, ձեռամբ Նդիագարու, իբրու վարդապետի: Որ զայս տասն տողիկ գիրս յիշատակ եղի: Ած. ողորմի ասացէք:

Գ.— Սեբաստացի Պետրոս Նպիսկոպոսի.— 1893

Էջ ԺԶ, շեղագիր.— Եւ Սեբաստացի Պետրոս նպիսկոպոս կուտակեմ զայս իմ մատենայաթոռն Ս. Նշանի վանուց Սեբաստիոյ. իւրացնել Համարձակողն անիծեալ լիցի յատենի Աստուծոյ.— 1893, Սեբաստիա.— Վերելը՝ կնիք սեւաւըրոշմ, «Պետրոս Նպս. Սեբաստի»:

3279

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 239

Խարրերդ

ՊՁԳ = 1435

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 28.5×18×7: էջք 606: Հանգամանք բաւարար. նորոգութիւն կրած: Գրիչ եւ Մաղկող՝ Ստեփանոս Քահանայ, Թուղթ բամպակեայ, կոկեալ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխատառերը կարմիր,

մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 20 տող: Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 15, 169, 275, 475: Լուսանցանկար, էջ 75, 144, 162, 263: Կա-

29.— Հարսամիքո ի Կամայ
թ. 3279, էջ 5

նոնի տախտակներ, էջ 7-11: Նկարք,

1.— Մեռելի Տեառն եւ այց մոգուց, էջ 1

2.— Գալուստ Տեառն ի Տաճարն, 2

3.— Մկրտութիւն Տեառն, 3

4.— Պայծառակերպութիւն Տեառն, 4

5.— Հարսանիքն ի Կանայ, 5

6.— Անդամալոյծն կախալ ի ցւոցն, 6,

վերը

«Լազարէ արի եկ արտակս», 6, վարը

7.— Մաթէոս Աւետարանիչ, 12

8.— Մարկոս Աւետարանիչ, 168

9.— Դուկաս Աւետարանիչ, 274

10.— Յովհ. Աւետարանիչ եւ Պրոխորոն, 474

11.— Քս. Նստեալ յաթոռ փառաց?, 801, վարը:

Կաշեկազմ տախտակեայ հինցած: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը մէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, կրօնական բովանդակութեամբ: Ընտրովի կ'առնենք քանի մը տող. «...տես ա[ւ]հա քան զսարգի ոստայն տկարա[հ]ի[ւ]ս եղեն եւ մեղկագոյն ... ոչ

անփոյթ առնեմ վասն միոյ մարդոյ, զի յարգական եւ կենդանական մարդն Աստուծոյ. թեպէտ եւ ծառայ իցէ չէ արհամարհելի...»: Վաճառող՝ Գրիշը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 13-14, ըստ երեսոյթին տարբեր Աւետարանի մը կը պատկանի, բոլորգիր է: էջ 14-15ի միջեւ կտրուած է մէկ թերթ, այսինքն առաջին պրակին առաջին թերթը:

էջ 15.— Գիրք [Մենդեան Յի. Գի. ...]:

էջ 38բ, ստ. լուսանցքին, տարբեր մեկանով.— Թուգման դրամ ուզեց եւ դալատեցայ զաւետար:

էջ 187, դատարկ:

էջ 189.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 272բ.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկընչէին:

էջ 273, դատարկ:

30.— Ամդամալոյծմ: Ղազարոս
թ. 3279, էջ 6

էջ 275.— Քանգի բազումք յաւտարեցին

էջ 475.— Ի սկզբանէ էր Բանն...

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 473բ.— Եւ ես անարժանս կիսս Մուլ-
քէթ ծառայեցի որ գրեց զԱւետարան:

Եւ ես սուտանուն գրիչս Ստեփանոս քա-
հանայ, զանունս ունիմ եւ զգործս ոչ ու-
նիմ, դառն վշտութեամբ գրեցի թշնամիք ի
ղարկպութիւն. ոչ արւինակ կամին տալ: Եւ
ով զիս յիշեն մեղաց թողութիւն խնդրեն ի
Քրիստոսէ անարժանիս նա Քս. իւր տա, ա-
մէն եղիցի եղիցի:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1435

էջ 596բ, ստորորտը.— Փառք ամենայ-
սուրբ Երրորդութեանն, Աստուծոյ Հաւր,
Աստուծոյ Որդւոյ, Աստուծոյ Սբ. Հոգոյն,
այժ[մ] եւ մի[շ]տ եւ յանսպառ յաւիտեանս
ամէն:

Շնորհին Աստուծոյ եւ նորին ողորմու-
թեամբն կատարեցի զՍբ. Աւետարանս Քի.
Աստուծոյն իմոյ որ է արհնեալ յաւիտեանս
ամէն:

Արդ եղեւ զրաւ գրութեամբն սորայ ի
թվայկանիս Հայոց ՊԶԴ, ձեռամբ յոգնամեղ
եւ անարժան, անարհեստ եւ փծուն գրչի
Ստեփանոսիս, որ անարժան է, մեղաւք լի
է, եւ սուտանուն քահանայի, որ զանունս
ունիմ եւ զգործ ոչ:

Գրեցաւ ի նուաղեալ եւ յետին ժամանա-
կիս, զի ամ. քրիստոնեայք նեղէին յանաւ-
րինաց եւ արտայալածեալք ի տանց եւ ի
ստացուածոց, որպէս եւ առ մեզ եղեւ. զի
լցցի ասացեալն, եթէ որ քրիստոնեայն է ի
հալածանս կացցէ. բայց յոյսն մեր Քս. է:

Արդ աղաչեմ զամենէսեան, եւ զսուրբ
պատարագաւորք Քի. Այ. մերոյ՝ զքահա-
նայսդ եւ զսարկաւազունսդ, որք կարդայք
զՍբ. Աւետարանս կամ աւգտիք կամ արի-
նակէք, յերեսս անգեալ աղաչեմ զձեզ՝ վասն

31.— Ղուկաս եւ Թեոփիլոս
Թ. 3279, էջ 274

սիրոյն Քի. յիշեսլիք ի մաքրափայլ յա-
ղաւթս ձեր զմեղուցեալ եւ զանպիտան ծա-
ռայս:

Որ չի արժան քաճանայի
զանունս ունի զգործս ոչ ունի,
փծուն գրչովս ես գրեցի
եւ ես չի հմուտ որ գիր գրի,
մի մեղայդէք կարգացողորնի,
զայտ առ [աջին] գիրն է ընձի,
ես [տէ]ար մտաւք ի ձեռն առի
եւ յիմար սրտիւ զայս գիրս եւ զծաղիկս
ի ձմեռն աւուրք զայս գրեցի:

Ով սուրբ արժանաւոր քաճանայք
Սուրբ Պատարագի,
որ ընդեռնուք յեկեղեցի,
զիս յիշացէք ի յատենի,
վասն սիրոյն Քրիստոսի,
որ Աստուած ինձ ողորմի,
փծուն գրչի Ստեփանոսի
եւ ծնաւդացն իմոյ,
ամէն ամէն եւ եղիցի:

Ով սուրբ քաճանայք եւ շնորհալի,
որ դուք ծաղիկ էք հոռով լի,
զինչ մանուշակն աւելի,
Քրիստոս ամբողջ պահէ զձեզ ի յատենի:

Ես ի յաւտար երկիր էկի,
զաւրն ես ի լաց ես էլ կացի,
արտաւանդի կենաւք չրջի,
եւնի էրթի ի ժամայտեղի,
որ արտաւանդի յաղաւք կենի,
ի սուրբ խորանն յէկեղեցի.
նայ սատանայ յէրէց մտնէր,
չարայխաւսին ի յատենի,
արտաւանդով ի տուն էրթի,
դառն կենաւք զայս գրեցի
զՍուրբ Աւետարանն Քրիստոսի:

Էս ժողովուրդս Քրիստոսի,
աստուածայ վախ ին եւ բարի,
վասն սիրոյն Քրիստոսի
զիս կու սիրի խիստ ուրախայլի,

32.— Խորամագարոյ
թ. 3279, էջ 275

որ ես չի խմեր գինի,
նայ ժողովուրդն ուրախանին,
գիւ կերակրէին յամէն տեղի:
Ով որ ընծի հաց է կերակրեր,
կամ ջուր տուեր ի ծարաւի,
յորժամ գոչէ փող. Գափըրիելի,
Սուրբ խաչն ելանէ
եւ նայ լոյս տայ քան զարեւոյ,
եւ թնայալատիկ պայծառ զարդարի.
յայնժամ արդարքն ուրախանան
եւ մարտիրոսքն պսակի,
ԺԲ արագեայքն գլուխ կանգնի
եւ ժողովեն զազն նոր իսրայէլի,
Յրոնայու կալն ի դատաստանի.
ով որ հաստացեալ է Քրիստոսի
եւ երկրորդապաշտ Սուրբ Խաչի,
Աստուածայծին է բարէխաւս
առ որդին միայն Նիխ
եւ նա լսէ իւր ծնաւդի,
բարէխաւս վասն մեր առ Քրիստոս
որ ջնջէ գեեռալոր յանցանս
ժողովրդեան՝ յաւուր դատաստանի:

Ով որ հաց տուեր եւ ջուր ի ծարաւի՝ Քա.
գթածն ողորմեսցի, ջնջէ զանցանս զժողո-
վրդեան, Լեւոնի եւ կենակցին ամէն. որ
կերակրեր է զմեզ՝ զվարճս հարուրապ[ա]-
տիկ առցէ ամէն: Եւ Յովանիսին Եւս հա-
թունին եւ մեծ եւ փոքու ամէն: Սոքա կե-
րա[կ]րեցին զմեզ որ զԱւետարանս գրեցի ի
ղարկալ[ւ]թիւն. Ած. իւրն կանգնի յաւուր
դատաստանին. ամէն եղիցի եղիցի: [Լու-
սամցքիմ տարբեր գրչութեամբ] Եւ զտէր
Ստեփանոս իպիսկոպի շնորհօքն գրեցի:
Ով սուրբ հայրապետք եւ քահանայք,
էք պատ[ու]ական լոյսոյ նման,
զարդարեցէք զեկեղ[եց]իքդ Հայաստան,
պատարազաւք հաշտեցուցէք
զքրիստոնէք միայրան,
աղաւթելով եւ արտաւելով
պաղատեցէք դուք ողբալմայն,
դու[ք] մանանայ էք շնորիւաւք լի ողորմու-
[թեան,
որ յորդորէք զաղբիւր ակունք միայրան,
եւ քանց շուշան ծաղիկ պայծառ գունով էք,

հոտով լի խիստ աննման,
զծարակաւ ոգիք դուք արբուցէք
ի բաժակէդ ժողով [ըջ] եան,
պատարազաւ հաշտեցուցէք զննջեալսն
ի բաժակէդ ողորմութեան,
զԱստուած ընդ ձեզ հաշտեցուցէք ողորմ-
[մութեան]։

Ով որ զԱւետարանս յիշատակեր
եւ սայ ճրագ է յաւուր Բի. գալստեան։

Քրիստոս նստի յաթոռ փառաց
ժողովէ զազգն երկոյտասան,
արդարեւ ուրախ լի [ն] ին
մարտիրոսքն պայծառանան։
Դատաստան արդար զնէ
եւ կշեռք նա արդարութեան,
Աստուած է անոխայկալ
որ վասն Ազամայ նա ի խաչ եկեալ,
որ զերիքն էլ ազատեցան
դժոխքն խորտակեցան,
մարգարէքն էլ ազատեցան։
Քրիստոս ընդ ձեզ հրամայեց՝
ես եկի վասն ազատութեան,
հոգոցն տեղիք պատրաստեց
եւ զգ [ը] ախտն եւ ժառանգութեան։
Մարմինն ի հողին մնաց կու փոխ
նա ի խոզ սապան,
զերեզման կանաչ կացիր
դու մեզ տուն եղայր հայրայկան։
Ինչ շահն է մեր շատ դատելու
բայց յէտեւ մեզ հոգն է զնշան,
մարդոյն բարի զորք պիտի
որ պարզերես զայ ի դատաստան։
Սատանայ հետ փակած դռան մօտեր
չի թողուր զմեզ ի պատուիրան,
զէրէցն ի կարգէ ձգէ

եւ զիպիսկապոս չի թողուր նա ի յաստի-
եւ այսօր դուռն փակեցէք [ճան]։

դուք ազաւթական,
ով սուրբ հայրապետեք եւ քահանայք
դուք մաղթողական։

Քրիստոս զմեզ ամբողջ պահէ-
ի խաղաղութեան,
եւ զժողովուրդը միայրան,
ասացէք արտիւ դուք լալական։
Քրիստոս փրկեալ ի փորձութեան
Ով ընդերմեղ սուրբ քահանայք,
զԱւետարանս յէրակ կարգաք,
եւ զանարժանս եւ զփծուն զրէյս ի հետ յի-
տայ ժողովուրդ զինչ որ կար, [լաք,
եւ աւերենալ էք դուք ի յԱստուծոյ,
Այդ ձեզ ծաղիկ զարդարելոյ,

հոտն է անոյշ նայ բուրելոյ,
շնորհով լի է յԱստուծոյ,
քան զԹաղկունք [ն] ըն զարդարելոյ,
որ շնորք առնուք ի յԱստուծոյ։
Քանի կարգաք յեկեղեցի
զԱւետարան Գրիստոսի,
մեր ննջեալն ուրախանան
եւ ասեն այս է շնորհ յերկնից մեզի։

Հարկիս էրէք Աւետարանիս
զինչ առաքելաւք Գրիստոսի,
կարդացողաց եւ ամէնի,
որ մեր ննջ [էջ] եալք պայծառ լինի,
ի սուրբ գալուստան Գրիստոսի։
Նորայփետուր զարդարեցէք
զյիշատակաւն Սբ. Աւետարանի,
Տէրն հրամայէ եւ ասէ։

Եկայք աւրհնէք ի յԱստուծոյ,
պատրաստեալ եմ ձեզ տեղի
զերկնից արքայս [ւ] թիւն Գրիստոսի,
զկեանս յաւիտեանայկանս
զվերին Երուսաղէմ Գրիստոսի,
եղից [ի], եղիցի։

Եւ ինձ անարժանին եւ սուտանուն Ստե-
փանոսին եւ փծուն զրէյս ասովցէք արտիւ՝
Տէր ողորմեա, եւ մեզաց թողութիւն խնդրե-
ցէք տնարժան փծուն զրէյս եւ քահանայիս,
ամէն եղից [ի]։ եւ Ած. հայրաւորապատիկ
տայ ձեզ զերկնից արքայութիւն, կարգա-
ցողաց եւ լսողաց, ամէն եղից [ի] եղիցի,
բաւ է։

էջ 802, վերի լուսանցքին, զոր է ի յու-
տանոն է։

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան, որ
Ած. էրեւ համբերութիւն եւ շնորհ ողորմու-
թեան սուտանուն Ստեփանոս քահանայիս,
որ զրեցի Թառնաւք ի զարիպութիւն, ի Հառ-
բերդ քաղաքիս, ի յամիրս [ւ] թիւն յԱյի բէ-
կին, ի եպիսկոպոսոս [ւ] թիւն անէր Ստեփա-
նոսին, Թուայկանիս 927։

Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան, որ
Ած. էրեւ համբերութիւն եւ շնորհ ողոր-
մութեան սուտանուն Ստեփանոս քահանա-
յիս, որ զրեցի Թառնաւք ի զարիպութիւն,
ի Հառբերդ քաղաքիս, ի յամիրս [ւ] թիւն
յԱյի բէկին, ի եպիսկոպոսոս [ւ] թիւն անէր
Ստեփանոսին, Թուայկանիս 927։

Եւ ես սուտանուն Ստեփանոս քահանէս
ծախեցի զԱւետարանս Ար. [ընջուած] ե-
կեղեցուն ի յուր Փլաւրի. երկուսն յիշատեա-
նակ թողի իմ հաւրն Մարգարուն եւ մաւրն ի-
մոյ. Ա զլուսն յիշատակ է ինձ, որ գրեցի,
եւ զիրեքի զլիւսն զին տուին վեց Փլաւրի.

Եւ ես սուտանուն Ստեփանոս քահանէս
ծախեցի զԱւետարանս Ար. [ընջուած] եկե-
ղեցուն ի յուր Փլաւրի. երկուսն յիշատեա-
նակ թողի իմ հաւրն Մարգարուն եւ մաւրն ի-
մոյ. Ա զլուսն յիշատակ է ինձ, որ գրեցի,
եւ զիրեքի զլիւսն զին տուին վեց Փլաւրի.
զմէկ(կ)ին զլիւսն Մուրատն էրեւ Փլաւրի
մի յ շատեակ իւր եւ ծնաւդեաց իւրոց, էն-
կին, Ա. զլիւսն զին էր Կոս Փլաւրի մի
Մանկայ արի զուստրն Խուսն մէլիքն եւ
որդին Վարսիլն եւ կին, յիշատակ իւր եւ
ծնաւդացն իւրոց ամէն. Բ Թանկայ էրեւ
Դինարն յիշատակ իւր. Գ. կէս Թանկայ էրեւ
էզդնի կին Ճուհար խաթուն յիշատեակ իւր,
եւ Յաղրայդին կանգնեցաւ զպակասորդն ժո-
ղովդենէն, եւ ժողովեցին Վարդան էրէցն
եւ մանկտեալն, որ շատ եւ որ սակաւ ժո-
ղովեցին ու տուին ի յիս զվեց Փլաւրին. եւ
որ դրած է տուեր կամ երկուս կամ Գ, յիշա-
տակ իւր եւ ծնաւդեաց իւրոց, ի զուտն Ար.

Յակոբեա ի յայս Ար. Աւետարանս, եւ որ
շատ եւ որ սակաւ, զվարձս հարուրայաւ-
տիկ առցէ, եւ Ած. իւր ողորմութեամբ
ընջէ զանցանքն ժողովրդեան, ով որ յիշա-
տակ է դերբ զԱր. Աւետարանս ամէն, կար-
դացողացդ(տ) եւ լսողացդ զվարձս Ճապա-
տիկ քոցէ յաւուր դատաստանին ամէն ե-
ղիցի.— Հմմտ. Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Գ.
Մասն, Թիւ 513, էջ 879-381:

Յիշատակագրութիւն քարտեզ կովո-
ղի.—

էջ 587, ստ. լուսանցքին, անհարթ գրով
.— Եւ քարտեզ կովողիս Առ[աք]էլ մուղ-
դասուն յիշեզէք:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Այլմանցի տիրացու Աստուրի.— 1741
էջ 804, մէջտեղը, անհարթ գրով.— Ես
մեղաւոր անարժան Այվանցի տիրայցու Աս-
տուր եմ, որ գրեցի զայս Թվին ՌՃՂ, Ով
որ հանդիպիք սմա՝ [յ]իշեցէք սուտանուն
Աստուր, ամէն:

Բ.— Սողոմոն Ուզունեամի.—

էջ 604, վերը, շեղագիր.— Աս գիրս Ու-
զունեց տղան գրէց, Սողոմոն Կարապետ
Ուզունեան:

էջ 605-606, դատարկ:

3280

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 240

Յամսօսի Գիւղ, Մելիսնմի

ՌժԵ = 1688

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւլ 28×19×5, էջք 241, իրարու փա-
կած Թերթեր կարեւր չէ եղած Թուագրել
Հանգամանք՝ բոլորովին վնասուած: Թուղթ՝
բամպակեայ: Գրիչ, Մաղկող եւ Կազմող՝
Գրիգոր երէց: Գրութիւն երկսին, 24, 25
տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր խորանա-
գարդ իւր սարօք, էջ 66, 114, եւ 168. Նկար

Ս. Յովհաննէս եւ Գրիգորն էջ 167. բո-
լորն ալ վնասուած խոնաւութենէ եւայլն:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոյմագարդ: Կը-
նիք, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց
Սեբաստիոյ», էջ 10:

Հմմտ.— Յուլյակ 260. Սեբաստիոյ,
Թիւ 14:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

33.— Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոս
Թ. 3280, էջ 187

էջ 1-50, շատ թերթեր իրարու փակած եւ յոյժ վնասուած:

էջ 52-53ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց իջաթիւի, մասամբ իրարու փակած ըլլալով:

էջ 66.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***

էջ 113-114ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 114.— Պանգի բազումք յաւժարեցին

***

էջ 168.— Ի սկզբանէ էր Բանն...

էջ 237ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

2.— էջ 238բ.— Ձեռս փտի եւ հող դառնայ, մարմինս ամէն զազախ դառնայ, դիրս յիշատակ առ ձեզ մնա. երբ ընթեռնուք աւգտիք սմայ, յիշէք զԳրիգոր երէցս զսայ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1568

էջ 238ա, բնագրին գրչութեամբ.— Փառք եզակի անճառելոյ, եռահիսակ դաւանութեան, համազաղափառ, զուգակշիռ, վըսեմազոյ, ինքնազոյ անեղի եւ մշտընջենաւորի, էութեամբ նոյնութեան; միութիւն հրաշալի երիս անձնաւորութեան եւ մի աստուածութեան, հրաշահոսան եւ հիացուցանող զաւրութեան, փառս վերառաքեմք, ի ներկայս եւ առ յապայն, յաստիս եւ յապառնին, այժմուս եւ ի հանդերձեալն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— էջ 65բ, բոլորգիր մանր.— Ած. զայն կարգաւորն աւրհնէ, որ գԳրիգոր երէցս յիշէ ի Տէր եւ Ած. ողորմիս ասէ իւր հոգւ[ւոյն]:

Արդ ի վերջին աւուրս, յետեակ ժամանակիս, ի թվականութեանս Հայոց ՌժԵ, ի բռնակալութեանս սուլթան Սուլէմանին, եւ կաթողիկոսութեանս տէր Խաչատուրին, ի յերկիրն ի Մելտեհի, ի գեւղն Յամոսի, ի դուռն Սբ. Փրկչին եւ Սբ. Աստուածածնին եւ Սբ. Սարգսի, գրեցաւ Սբ. Աւետարանն ձեռամբ անպիտան Հոգիկա Գրիգոր երէցս եւ հաւրն մղտեսի Փոլատին եւ մաւրն Խանտուտին եւ (եւ) որդոցն Թորոսին, [Մա]ր-

տիրոսին, եւ եղբաւրն Մուղամին, եւ կնոջն Մանային, եւ ինձ անարժան Գրիգոր գրչի, որ գրեցի եւ ծաղկեցի եւ կազմեցի, ով որ ողոր թերթը վերէն վար կտրուած է, եւ այդ պատճառաւ յիշատակարանմիմ վերջաւորութիւնը, իմպէս մեծ տարբեր գրչութեամբ շարունակութիւնը կտրուած են] :

Էջ 240-241, դատարկ, Կտրուած թերթը իջհամար չունի :

3281

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 241

Ճամբի գիւղ, Սեբաստիա

ՌՆԴ = 1685

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 27×18×6.5: Էջ 494: Հանգամանք բաւարար. սկիզբը թերի. տեղտեղ թերթեր կը պակսին: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ եւ Մաղկող՝ Մինաս Դպիր Սեբաստացի: Գրուած թիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխատառերը կարմիր, մնացեալը սև: Մելանով, երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Սըրճադոյն զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը, ոմանք գունաւորուած նաեւ կապոյտով: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 133, 221, 871: Նկարք, Մարկոս Աւետարանիչն, էջ 132, Ղուկաս Աւետարանիչն 220, Յուհաննէս Աւետարանիչն եւ Պրոխս աշակերտն 870: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ Հրեանամշ: Գնող՝ տէր Թորոս Կասմեցի:

Իշման արէք գիս արժանի,

զմեղօք մեռեալ Մինաս գերի:

Էջ 133.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. . . .

Էջ 218բ.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին գի երկնչէին:

Էջ 218ա.—

Մարկոս գոչէ առիւծապէս,
հնչմամբ ահեղ եւ զաւարպէս,
ի զարհուրումն ազգաց պէսպէս,
գերթ խորոյան ժայն ուժգնապէս:
Յասմամբ թուղցեալ թեթեւապէս,
սկիզբն կայեալ ի մարգարէս,
զԵսայիայիս եւ զՅովհաննէս,
եւ զՓրոքիմիանս ասէ պէսպէս:
Ջսքանչեղի հրաշապէս,
զչարչարանքն մեծապէս,
եւ զտուրք թաղումն մարտկապէս,
եւ զհամբարձումն աստուածապէս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1ա.— Եզեկիայ ծնաւ ըզՄանասէ. . . — Մտթ. Ա. 10:

Էջ 1-2, վերջին թերթը առաջին պրակին: Լուսամբագրութիւն Գրչի.—

Էջ 130-131, ստորին լուսանցքին.—

Ի սահմանած անիդոնելի,
մինչ(ի) ի գայուստն Քրիստոսի,
որք ընթեռնոյք սիրով սրտի,

Արդ աղաչեմ զամենեանս,
որք հանդիպիք յայս բուրաստան,
ի ծաղկեանք դոյն զանազան,
բուրեալ զհոտ անմահական:
Սայ համափիւռ ծաղկին նման,
որ է բաշխաւ շնորհի մարդկան,
նոյն եւ գոհար վարդին սահման,
որ յոյս փայլէ զգիշերն ի լման:
Բիւրեղ ականն սայ նման,

որ լոյս վառէ երկոտասան,
այլ եւ ջաւհար անգին անման,
որ չէ աշխարհս գին բաւական:
Բայց որ ստանայ զԱւետարանս,
յարգայ թիւնն է բնակարան:

Արդ յիշեցէք զարժան հոգին,
զնահատակն զցանկային,
[մէկ տող քերուած զՅրուած]
նմայ բարեաց պարգեւը տացին,
յամէնառատ Հաւրէն վերին:— Հմմտ. հե-
տագայ թիւ 3289:

Էջ 221.— Քանցի բազումք յաւժարեցին

***

Էջ 371.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Էջ 432-433ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյն-
պէս՝ 452-453ի միջեւ:

Էջ 482թ. ստորոտը.—

Սղեւ զրաւ մեծ տաւնեւին,
յուրախութեան տրտում հոգին,
եւ երանեմ զիս զեղկելիս,
յորժամ Հասից յաւարտ տառիս:

Էջ 482-483, ստ. լուսանցքին.— Ով եղ-
բայր, եթէ կամիս իմանայ զչորս գլուխ Ա-
ւետարանիս պատմութիւնն, նա զյիշատա-
կարանս բոլոր կարդայ:

Յիշատակարան Գրչի.— Էջ 369ա

Ջի եմ յետնեալ յամենայնի,
եւ տառապեալ նուաստ ոգի,
և ոչ ունելով զիմաստ բանի,
ես Մինաս Սեբաստացի,
բարեաց թարաւր եւ եղկելի,
գրեցի զբանքս Քրիստոսի,
որ վկայեաց Հայրն եւ Հոգի,
դայ է Աստուածն ամենայնի,
Ես մեղաւոր հողս աշխարհի,
յերեսս անգեալ ձեզ ի գետնի,
պաղատանաւք անլուելի,
աղաղակեմ արտասուելի:
Մեղայ կարդամ ձայն հրճուելի,
խոստովանիմ զանցանս չարի,
Մինաս Դպիրս գծողս տառի,
ի դառն եւ ի նեղ-ժամանակի:
Գրեցաւ ձեռամբ անարժանի,
Աւետարանս կոչեալ տառի,
որք ընթեռնոյք յեկեղեցի,
զհողս յիշեցէք յայնմ վայրի:
Եւ զվերագրեալքս որ յայս տառի,
սրտի մտաւք բոլորովի,

յիշման արեք զնայ արժանի,
[զտէր Թորոսն] զկասմեցին,
որ զգիրս էառ աստուածային,
ասացէք նմայ Տէր ողորմի,
եւ որ յամէնն հրպեացի,
նոցա փառաց պարգեւը տացի,
մեծաւ յուսով անշափելի,
որ յանսպառ կեանքն է բարի:
Որ տայ առատ եւ ոչ նուազի,
բարեաց աղբիւրն Սուրբ Հոգի,
որ ընդ Հաւր եւ ընդ Որդոյ
աւրհնաբանեալ երկրորպազի:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1586

Էջ 483ա.—

Փառք եւ պատիւ աշոմ յաւիտեան,
Համազոյ Սուրբ Երրորդութեանն,
երեքանձնեայ մի տէրութեանն,
միասնական աստուածութեանն:

.....

Այլ եւ յայս միտս Արարչին,
զդարձուն տնկեաց բարձր լիբրին,
զծառն կենաց ի մէջ դրախտին,
յորժամ կերան մահու Հասին:

.....

Այլ եւ աղբիւր մի անդառնին,
առատահոս ի մէջ դրախտին,
առողջանէ զվայրս նորին,
եւ բաժանեալ ի չորս մասին:

.....

Արդ յանուանեալ գետոցս այսքան
քառավորակ աղնեակն,
ելեալ ի մի վայր անձնական,
եւ ուռնացեալք ի չորս բաժան:

.....

Այլ թէ դովեն զՊաղեստին,
վասն սիրոյ Սուրբ Տաճարին,
եւ լուսընկալ Գերեզմանին,
եւ Մընդեանըն Քրիստոսին,
եւ Գողգոթայն որ խաչեցին,
եւ Համբարձումն Տեառն ի յերկնս,
եւ Տիրամար դերեզմանին,
եւ սուրբ գումարքըն հանդիսի,
որ հաւաքեալ կան յայն տեղի:

Այլ մեր աշխարհս է գովելի,
եւ պատուական եւ պանծալի,
զի այս չորս գետս որ յաղենի,
մեզ հրաւիրակք են յաշխարհի:
.....

Արդ աղայեմ զսիրելիսս,
որք հանդիպիք այս մատենիս,

աստուածախառն սուրբ կտակիս,
Աւետարան կոչեալ տառիս,
սքանչելագործ սուրբ հրամանիս,
որ է հաւատ մերում զարմիս,
քրիստոնեայ կոչեալ ազգիս,
յարեթական ճաղկայաղինս,
որ յոյս եղեալ կայ ի սրտիս,
մտից կենացն որ ի յերկինս:

Արդ յիշեցէ՛ք զարժան հոգին.
զմահդասին հաւատարիմ,
տէր Թորոսին զկասմնցին,
որ զգիրս էառ աստուածային,
թէ ինձ որդի սայ եղիցի,
եւ յիշատակ յեկեղեցի,
որ զիս յիշէ յամէն տեղի.
նայ եւ զծնաւդսն իւր պատուելի,
պարտ է յիշել յայս մատենի,
Բոնբոսին, զհայրն իւր խոնարհողի,
որ պատուական էր քան զոսկի,
եւ մաւր իւրոյ Քրնարին,
որ է աւրհնեալ յայսմ աշխարհի:

Շարումակումած տարբեր գրչութեամբ.

Յակոբ, Գրիգորիս, Պետրոսին, Կիրակոսին,
Տաւաթին, Պարոնին, տէր Մելքոնին,
Ճիհանին, Զունի ոք իշխանութիւն ծախելոյ
կամ գրաւ դնելոյ, Ով զայս գիր ծախնէ՛ն
զմասն Յուդայի պատինձ կրէ, ի ծանճուն
վարդան [կը շարումակումի ստորիմ լուսանցքիմ]
մասնակից եղաւ ողորմի Ած. իր ծրնողացն
հոգոյն ամէն:— Յիս հասածն ԺՁ Թ., Բշահի:

Արդ գրեցաւ ի թուականի,

յեղանական շրջագայի,
արեգականն ստորիշի,
յերկնից յերկիր տեսեամբ հայի,
չափեալ յելիցն որ յաղենի,
յաղամայեան ծնեալ զարմի,
ի ՌՆԴ [= հազար երեսուն չորս] ամի,
գրեցաւ ձեռամբ անարժանի,
Աւետարանս կոչեալ տառի,
ի զաւառիս Սեբաստիոյ,
ի գիւղս որ կոչի Ճանճի,
ընդ հովանեաւ Սրբոյն Յակովբայ,
եւ Սրբոյն Պաւլոսի:

Ես մեղաւոր հողս յաշխարհի,
Մինաս զծողս Սեբաստացի,
յերեսս անկեալ ձեզ ի գետնի,
պաղատանաւք արտասուելի,
աղաղակեմ անյրոնելի,
մեղայ կարդամ ձայն հրճուալի,
զձեզ աղաչեմ ես եղկելիս,
որք հանդիպիք այսմ տառի,
յիշման արէ՛ք զիս արժանի,
զմեղաւք մեռեալ Մինաս գերի,
եւ զուսուցողս իմ զարուեստի,
զտէր Մարտիրոս խոնարհողի:
Եւ զվերագրեալքս որ յայս տառի,
սրտի մտաւք բոլորովի,
ասցէ՛ք նոցա Տէր ողորմի,
ով ոք որ զմեզ յիշել կամի,
նմայ փառաց պարգեւք տացին,
յամէնառաւ Հաւրէն վերին,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս
յաւիտենից ամէն:

Էջ 484, զատարկ:

3282

ՄԵԿԵՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԱՑ ԱՒԵՏԱՐԱՆԻ.— 27

ՊԵՏՐՈՍ ՎՐԻ. ԲԵՐԹՈՒՄԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 27×19.5×1, էջք 120, Հանգամանք լաւ, Թուղթ հասարակ, Գրութիւն կարմիր եւ սեւ մեկաներով, միասին, 28 տող, կարմիր գիծերու միջեւ, Նոտրատգիր

վարժ, Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ, Ուղղագրութիւն ոչ զօրաւոր, Կաշեկազմ խառքարտեայ դրոշմազարդ, Ստացող՝ Պետրոս Ծպս, Սեբաստիոյ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յաղագ Առաջիկայ Առաջաց Սր. Աւետարանականաց: Բամ առ քարեմիտ ըմբերցողս:

էջ 7.— Յաղագս Տեսականութեալ Հաւատայ:

էջ 93.— Յաղագս յարգայութենէն Տեսանմերոյ:

էջ 98.— Աստուծալ ի հեղինակէ գրգանս որ կոչի Աղբիւր Բացեալ, տեսնու Պետրոսի, բանասիրի եւ աստուածաբանութեան վարդապետի, որ կոչիւրն ցեղիւ Աղամայեան, եւ մականուամբ պարոն Պետրոս Փերթումեան:

Աւարտ գրքոյս:

էջ 99-106, դատարկ:

էջ 107.— Բաղքաշար գեղգեղամաց ա-

ղերս, եւ ամոքալու դրուատամաց օղերն
...:— Հմմտ. աստ Թիւ 8285:

էջ 119-120, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 118, ստորոտը, անհարթ գրով.— Այս գիրքը Անապատու Սուրբ Աստուածածնի վանից է. ով որ հանցէ ի դրանէ՝ բանադրեալ եւ նոյնիկալ լինի:

2.— Առաջին կողքին ներսի կողմը, մանիշակաղոյն թանաքով, շեղադիր.

Սա Պետրոս Արքեպիսկոպոս Առաջն. Սեբաստ-Նադեկիոյ կ'ծանուցանեմ թէ՛ սոյն ձեռագիր մատենան նուիրեցի Ս. Նշան վանուց: Ով որ զողանայ պարտաւոր մնայ Աստուծոյ անեղ դատաստանին առջեւ.— 1905, հոկտ. 13.— Առաջն. վանահայր, [Յերէմիւր կնիք] Պետրոս Նպս. Սեբաստի:

3283

Ա Տ Ե Ն Ա Գ Ի Ր Ք

Ա.— ԺԱՄԱԳԻՐՔ.— 57

Տեղի

ՌՁԷ = 1638

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25×19×6: էջ 402: Հանգամանք ցաւալի. վնասուած հնութենէ. կը պակսի առաջին պրակը. շատ թերթեր փրթած, նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ, ոմանք բաժնուած երկուքի՝ ըստ թանձրութեան, ցոյց տալով երկխաւեայ կազմութիւն: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը, իսկ Սաղմոսի բաժնին մէջ նաեւ զլիապատուութիւն կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 22 տող: Բուրդեր կանոնաւոր: Գունաւոր զարկազդի եւ լուսանցազարդ զուգականերու սկիզբը. Գլխազարդ իւր սարսփ ժամակարգերու եւ Սաղմոսի կանոններու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ քայքայուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Զարթուցեալքս ի ըզբաղըմանէ ...:

էջ 3բ.— Տեսնու ներսեւի ասացեալ Ողբամբ ամձին ամեմայն ումեմ.— Աշխարհ ամենայն...:

էջ 6բ.— Աստուածածին մայր Քրիստոսի ...:

էջ 9բ.— Այսաւր անհառ...:

էջ 44.— Թագաւոր Ապշխարութեամ:

էջ 49.— Թագաւոր Մարտիրոսաց:

էջ 59ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղաւթից Առաւտու ժամում:

էջ 92ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Արեւագալի ժամում:

էջ 102բ.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղօթից Նրբորդ ժամում:

էջ 134բ.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղաւթից Երեկոյի Ժամում:

էջ 149բ.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղթից Խաղաղական Ժամում:

էջ 176ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց Աղթից Հանգստեան Ժամում:

էջ 194ա, տարբեր գրչութիւն.— Աստուածածին ամէնաւհնեալ, ըզպաղատանքս մեր ընկալ, ի հանգըստեան Ժամուս հասեալ, առ քեզ գոչեմք անձամբ թաղեալ...— Ա-Ք, էջ 197.— Աւ հնեա անձն իմ զՏէր...— Տարբեր թուղթի վրայ:

Բ.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 70

էջ 199.— Երանեալ է այր որ ոչ գնաց ի Խորհուրդս ամբարըշտաց...:

էջ 221բ.— Երկինք պատմեն զգիտոս Աստուծոյ...:

էջ 248...— Մի' նախանձիր ընդ չարս...: էջ 292—293ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 323բ.— Աղթօք ի Մովսէս յայրմ Աստուծոյ:

էջ 348ա.— Խոստովան եղբորուք Տեառն զի քաղցր է...:

էջ 375—376, տարբեր թուղթ եւ անկանոն գրչութիւն:

էջ 377ա.— Երգ Աստիճանաց:

էջ 400ա.— Աղօ ք Ամբարկումայ Մարգարէի:

էջ 402բ.— Փոքր էի ես յեղբարս իմ...: Նկատ.— Ըստ երեւոյթին վերջին հինգ թերթերը ինկած կորսուած են:

Մամր յիշատկագրութիւնք Գրչի.— 1638

1.— էջ 134բ, ստորոտը, կարմրատառ.— Գրեցաւ Թվին ՌՁԷ:

2.— էջ 193բ, մէջտեղը, սևատառ.— Գրեցաւ Առնեսագիրքս Թվին ՌՁԷ:

Յետմագոյմ յիշատկագրութիւն.—

էջ 198, ձախակողմեան լուսանցքին, անհարթ գրով.— Այս Սաղմոսը տէր Յարութիւնին տղոյն տիրացու Պալիկին Յսային, տիրացու աղայ Պարսամին:

3284

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 242

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28.5×18×5: էջք 436: Հանգստեան անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի. վնասուած հնութենէ եւ քիչ մըն ալ ցեցերէ. կարօտ նորոգութեան, թուղթ կոկեալ, Գրչութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը կարմիր, մնացեալը սև. մեկանով, երկսին, 23 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Գուռնաւոր զարդազիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը, լուսանցանկար, հրեշտակ էջ 204, Ս. Կոյս 206, Կաշեկազմ տախտակեայ, դրոշմազարդ, քայքայուած, վերջին կողքին տախտակը ինկած կորսուած:

ԲՈՎԱՆԵԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— ...եւ զեղբարս նորա առ զհարսութեան Բաքեկացուց.— Մաթ. Ա. 11:

էջ 8ա-9ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս

80-81ի, եւ 100-101ի միջեւ:

էջ 118.— Սկիզբ Գլխոց Անտարանիմ որ ըստ Մարկոսի:

էջ 118.— Նախադրութիւն Մարկոսի Անտարանիմ:

էջ 118-117ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 117ա.— Զայն եղև յերկնից եւ ասէ.— Մրկ. Ա. 11:

էջ 188-189ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 197ա.— Անտարան ըստ Մարկոսի.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն...:

էջ 199.— Սկիզբմ Գլխոց Անտարանիմ Ղուկայ:

էջ 202-203ի միջեւ կորսուած երկու թերթ:

էջ 203ա.— ...եւ անկաւ ահ ի վերայ նորա.— Ղուկ. Ա. 12:

էջ 342.— Գլուխք Յովնանմու Անտարանիս:

էջ 344-345ի միջեւ փրցուած երկու թերթ:

էջ 845ա.- Ձի ի լուրթնէ անտի նորա
...:- 84Կ. Ա. 16:
էջ 896-897ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 486բ.- ...այլ թէ կամիմ ես թէ
կացցէ,
[Շարունակութիւնը կորսուած],

3285

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն - 243

Հաւաքավամ, Սալամաստ

92Է=1538

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 265x18x6: Էջ 652: Համգամանք
քաւարար. նորոգութիւն կրած. սկիզբը թե-
րի. նկարները խլուած: Թուղթ կոկեալ, Գը-
րիչ, Ծաղկող եւ Կազմող՝ ԱՀարոն Աքեղայ:
Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխատառերը
կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն,
21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Գունաւոր
զարդադիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու
սկիզբը. կտրուած Հանուած են չորս Հատ,
էջ 110, 141, 886, 688: Լուսանցակար 8.
Արեմաթացի էջ 241, 409. Հովիւ սրնգահար
էջ 256: Կաշեկազմ տախտակեայ, երբեմնի
զարդերուն Հետքերով: Տարբեր զատարկ
թուղթ վերջը մէկ թերթ: Ստացող՝ Պետրոս
Եպիսկոպոս:

ԲՈՎԱԼՆԿՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1ա.- Ողիա ծնաւ զընովաթամ...:-
Մտթ. Ա. 9:
էջ 146ա.- Նախադրութիւն Մարկոսի Աւե-
տարամի:

էջ 148-149ի միջեւ կորսուած երկու
թերթ:

էջ 149ա.- Ես մկրտեմ ձեզ ջրով...:
Մրկ. Ա. 8:

էջ 244ա.- Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին,
զի երկնչէին:

էջ 244.- Ակիզքմ Գլխոց [Ղուկայ] Աւե-
տարամի:

էջ 246-247ի միջեւ՝ ըստ երեսոյթին
կորսուած երկու թերթ:

էջ 247ա.- Կարգի աւուրցըն Հասանելոյ
առաջի Աստուծոյ...:- Ղկա. Ա. 8:

էջ 812-818ի միջեւ կը տեսնուի կըտը-
րուած թերթի մը արմատը: Նոյնպէս 416-

417ի միջեւ:

էջ 416բ.- ...Թայնեմ երաց.- Ղկա.
ԻԴ. 46:

էջ 417ա.- ցա իշխանութիւն որդիս
Աստուծոյ լինել...:- 84Կ. Ա. 12:

էջ 420-421ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 648բ.- Գիրք կնոջն շնացելո-
՛ւ Գընացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Յիշատակարամ Գրչի.- 1538

էջ 646բ.- Փառք անպարագին էին, այն
որ ոչ են Հետազատելի...: Որ տրամադրեաց
զմատունս վերջացեալ տկար ոգւոյ ԱՀարոնի
անարժանի եւ միայն անուամբ խաբբայի,
գրել եւ կարգել զճառս երախտեաց աստուա-
ծագործ սքանչելեացն...:

Արդ այսմ աստուածեղէն եւ երկնապարզե-
ղանձիս եւ լուսափայլ մարգարտիս ցանկացող
եղեալ, երջանիկ եւ սրբասնեալ եւ քարեմիտ
քահանայն տէր Պետրոս եպիսկոպոսն, որ
զնաց յերուսաղէմ եւ արժան եղեւ սուրբ
լուսոյն, եւ զառնեայն փափագեալ սմա,
որպէս միեղջերուն, որ յովովութենէ Հրա-
կան մասինն բաղձս աղբերց ջրոյ, ըստ բանի
երջանկին Դաւթի, պակեալ Հացին կենաց,
եւ ապաւինեալ ի մարդն ճշմարիտ եւ ի զառն
Աստուծոյ, զոր պատմէ աւետարարքառն Մատ-
թէոս...:

Եւ արդ տեսեալ զսորա անճառելի աւետի-
քն եւ զահագին սպառնալիքն, եւ զամենե-
ցուն փրկագործութեանն խորհուրդ աստուա-
ծաւոր եւ իմաստուն, Հեզահոգի եւ Հաւատա-
րիմ տէր Պետրոս եպիսկոպոսն ... ստացաւ
զՍբ. Աւետարանս ի Հալալ Արդեանցն, վասն
սիրոյն Ձի. եւ յուսոյ արքայութեան,
յիշատակ իւրն եւ ծնաւազան իւրոց, Հօրն

Յովանիսին եւ մօրն Գուլմալիքին, եւ եղբօրն Ամիրջանին, Աղաջանին, Դինարալին եւ Մարգարէին, եւ քրեւրցն Հոռոմսին, Քաշիին, ՇարՀրատանին, Գուհարին, Ապուն, Ալուն, եւ Սանդրխտին, եւ հարսին Մուղալին, եւ որդոցն Յովանիսին, Էվատին եւ Վարդանին, ղատերացն Սօլթանին եւ Նարդգին, եւ այլ ամ. արեան մերձաւորացն, կենդանեացն եւ հանգուցեւորցն առ Քս.:

Ով սուրբ ընթերցողք եւ սիրեցեալք ի Տեառնէ, յորժամ ընթեռնուք զՍբ. Աւետարանս կարդալով կամ օրինակելով, կամ հարաւանցի տեսան[ելով], լի բերանով եւ ուղիղ սրտիւ եւ բոլոր հաւատով Ած. ողորմի ասացէջ նոցա, եւ Ած. որ առատն է ի տուրս բարեաց, պարգեւէ զիւր ողորմութիւն եւ զարքայութիւնն ձեզ եւ մեզ եւ ամ. հաւատացեւորցս ի Քս. ամէն:

Եւ արդ զբեցաւ Սբ. Աւետարանս ի յերկիրս Սալամաստ, ի գիւղաքաղաքս Հաւթըւան, ընդ հովանեաւ Սբ. Գէորգի Ջօրամարիս, ի թվականին ԶՁԷ, ի հայրապետութեան տեառն Գրիգորի, եւ յառաջնորդութեան Սբ. Առաքելոյն Բարդղղիմէոսի՝ տէր Սահակ եպիսկոպոսին եւ Ստեփանոս վարդապետին, եւ ի տանուտիրութիւն ըռէս Սղղանբաշխին, եւ որդոյն պարոն Ամիրջանին, եւ ի թագաւորութեան Դաւթմաս իմիրզին կարմիր զթակին: Եւ Ահարոն անպիտան եւ անարհեստ գրչակս, որ գծագրեցի զսա եւ ծաղկով գարդարեցի զսա եւ կազմեցի ըստ իմում տկարութեանս, վասն խնդրոյ պատուական եւ աստուածոմաստ եւ բարեմիտ մահապի տէր Պետրոս եպիսկոպոսին, որ եռափափաք սիրով եւ յօժարութեամբ խնդիր եղեւ Սբ. Աւետարանիս, եւ ստացաւ զսա ի հալալ յընչից իւրոց վասն անձնին իւրոյ, եւ յիշատակ բարի հոգոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց. հօրն Յովանիսին եւ մօրն Գուլմալիքին, եւ եղբարցն եւ քրեւրցն եւ աղապանացն. եւ զհոգեւոր եղբարքն իմ. զԲակիշէն, եւ զԳուլիարցն, եւ զասնամարդքն իմ զՅոնձէն, զԼիմաթն եւ զԲակիշան, եւ զիւրեանց որդիք, եւ զամ. ազգատոհմ նորա, եւ զամ. արեան մերձաւորքն, եւ զիս երեսրօտան զծոցս եւ զիս ծնօղքն եւ զիմ. երեսրաւորքն եւ զայնաւորդք: Կրկին անգամ աղաչեմ զձեզ, մանկունք սուրբ եկեղեցոյ, որ յիշման արժան առնէք զյիշեցեալքս, եւ որ լի բերանով եւ ուղիղ հաւատով Ած. ողորմի ասէ անխնայաբար, Ած.

յիւր միւսանգամ զալուստն ողորմի յիշողացդ, եւ յիշեցեւորցս ի Քս. ամէն: Ած. ողորմի քաղցի իրիցուն՝ կարապետ քահանային, եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Յեռնագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Նօջա Նուրիջամի.—

Էջ 551, բոլորգիր.— Դարձեալ միւսանգամ աղաչեմք զգարբասնունդ եւ զմաքրամիտ դասքդ քահանայից եւ ժողովրդոց, զի որք հանդիպիք աստուածախօս Սբ. Աւետարանիս կարդալով կամ տեսչութեամբ, յիշեցիք յերկնաթիղ յաղօթն ձեր զվերջին ըստացող Սբ. Աւետարանիս գիօթա Նուրիշանն, եւ զծնաւոյն իւր զՄիրիշան եւ զՇահումն, եւ զկենակիցն իւր զՇաղբեկին, եւ զեղբարյն իւր զՍրապիտն, որ փոխեալ է առ Քս., եւ զԱրսէն, եւ զԱրիշանն, եւ զընդուն իմանալէն, եւ զամ. մերձաւորսն իւր՝ զկենդանիս եւ զհանգուցեալս, եւ լի բերանով եւ ուղիղ սրտիւ ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի ամէն:

Արդ եւ Նուրիշանս ստացայ զՍբ. Աւետարանս յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց. եւ ետու ի գեօղս որ կոչի Բրդարաղեւր, ի դուռն Սբ. Թորոսին, ի ձեռն Դաղար քահանային, որ կացցէ անջին յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ կենակցին իմոյ. եւ որք հանդիպիք Ած. ողորմի ասացէք ուղիղ սրտիւ, եւ Ած. ողորմեսցի ամէն:

Բ.— Ամթաւես արեղայի.— 1551

Էջ 552, բոլորգիր տարբեր.— Վերջին ըստացող Սբ. Աւետարանիս եւ Անթանէս արեղայս գեցի Սբ. Աւետարանս ի հալալ ինչից իմոց յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, հարն իմոյ Աթայբէկին եւ մաւրն իմ Մէլիք խաթունին, եւ եղբարցն իմոց Ամիրբէկին, Դովաթբէկին, Սարգիսին, Ոհանիսին, Ամիրտէթին, Խոտայապաղչին, եւ զվերջն իմոց, Գուլիխանին, Շահգատին, որ հանգուցեալ են, եւ եղբարյորդոցն՝ Սիրոյնբէկին, տէր Առաքելին, Այսծաստուր եպիսկոպոսին, Խաչայտուրին, Պաղտայաարին, Էդատանպաղչին, Մեխիքեանին, Յետկարին, Յակոբեանին, Ամիրբէկին, Գասպարին, Համազազին, Փիլիպոսին, Դադոսին, եւ ար[ե]ւան մերձաւորաց մեծի եւ փոքու առհասարակ ամէն:

Թրվական Հայոց Ռամին:

Գ.— Տէր Ռեաճեսի որդի Սարգսի.—

էջ 550, վարը, անհարթ շեղադիր.— Ես Սարգիս որդի տէր Ռհանէսի ծախեցի Սուրբ Ավետարանս տէր Աթանէսի. զին առայ Գրիշկ. եմ ոչ ում տալի չկայ. ում որ դալի կայ ինծ հասաւ. ում որ դալի անէյ ջուղապ ես տամ էլ խոսք չիլի:

Թաղրիդուլիս վկայ եմ

Տէր Մելքիսէթ վկայ
Տէր Մարգարէն վկայ
Պողոս վկայ
Տէր Ուսիփ վկայ
Մահուտ վկայ
Եղատում վկայ
Ամիրսէթ վկայ
Էվանէս վկայ

3286

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 244

[Երգմկա]

[2 1308]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×17×7.5: էջ 630, Հանգա-մանք լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկե-նայ, Գրիշ՝ Կարապետ ձիչաւդ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնոյմ, երկսիւն, 19 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր, Կարմրաներկ զար-դագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Լուսանցանկար Յովհ. Մկրտիչ էջ 42, Գարբիէյ Հրեշտակ 311: Կարմրաներկ խորանազարդ իւր սարօք, էջ 33, 201, 307, 485: Գունաւոր նկար, Մաթէոս էջ 32, Մար-կոս 200, Ղուկաս 306, Յովհաննէս, Պողո-տոն 484: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմա-զարդ: Պահպանակ մազադաթեայ վերջը մէկ թերթ, միջին երկաթազիր, մասն Մը-նընդոց Գրոց: Ստացող՝ Կարապետ կու-սակըօն քահանայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-9, դատարկ:

էջ 10-11, թուղթ Եւսեբիոսի, կարմրա-ներկ զարդարուն չրջանկով:

Դատարկ էջեր, 12-13, 16-17, 20-21, 24-25, 28-31:

Կանոնի տախտակներ, կարմրաներկ զար-դարուն չրջանակներով, էջ 14-15, 18-19, 22-23, 28-27:

էջ 33.— Գիրք Մընդեանն Յի. Գի. որդւո Դաւթի...:

էջ 198-199, դատարկ:

էջ 201.— Սկիզբն Աւետարանի...:

էջ 303բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնէէին:

էջ 304-305, դատարկ:

էջ 307.— Քանզի բազումք յաւժարե-ցան...:

էջ 481-483, դատարկ:

էջ 485.— Ի սկզբանէ էր Բանն եւ Բանն էր առ Ած.:

էջ 542, 543, սխալմամբ կրկնուած:

էջ 620բ, դատարկ: Նոյնպէս 625-630:

Մամըյ շատեկագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 11, ստորոտը.— Զմեղաւք մեռ-եալ զկար. ձիչաւդ յիշեցէք ի Քս.:

2.— էջ 28, վարը.— Զստացաիդ Սբ. Աւետարանիս զԿարապետ կուսակրան քահա-նայ, եւ զանիմաստ զրիչս զԿարապետ ձի-չաւդ, հանդերձ ծնողաւք եւ զարմաւք, ա-ղաչեմ զձեզ, ով սուրբ ընթերցաւ[չ]ք, յի-շեցէք ի Տէր Յս. Քս. եւ խնդրեցէք մեղաց թողութիւն:

3.— էջ 187բ, վարը.— Քս. Ած. բարե-խաւսութեամբ սուրբ եւ ընտրեալ առաքե-լոյս, ողորմեա մեղուցեալ եւ պարտաւոր անձին իմոյ, Կարապետ զրչի, եւ ծնաւդաց

34.— Ղուկաս Աւետարանիչ
Թ. 3286, էջ 306

իմոց, եւ ամ. զարմից մերոց:

Մեծ Յիշատակարամ Գրչի եւ Ստեգոյի.—
էջ 621ա.— Փառք միարուն եւ համազար
նրորդութեանն...:

ի հայրական լուսոյն ծաղեալ ճառա-
զայթարփեալան...:

Այդ եւ ըստ նմանութեան եղեմարուղի
աղբերն բաժանելոյ ի քառ առաջս...:...
որով աւժանդակեալ սկիզբն արարաք այսմ
աստուածային լուսափայլ բանից Սրբոյ Ա-
ւետարանիս եւ յաւարտումն ածեալ զսա՝ զո-
հանամք զսուղէ մեծաճիր պարգեւացս
այսոցիկ զՄիաննէ Բանին, որ է աւրհնեալ
ընդ Հաւր եւ Սր. Հոգւոյն, ամէն:

Եւ արդ ես կարապետ կուսակրան քա-
հանայ ցանկացաւդ եղէ ձայսմ աստուածա-
յին զանճու Սրբոյ Աւետարանիս, վասնզի
զմտաւ ածեալ եթէ ամենայն ինչ երկրայ-
նոցս սնոսի է եւ ունայն, ըստ Սոդոմոնի,

որ ասէ՝ ունայնութիւն ունայնութեանց ա-
մենայն ինչ ընդունայն է...:

Բայց իմ զմտաւ ածեալ յիշատակ բարու-
թեան թողուլ ի վերայ երկրի ի կենդանու-
թեան եւ յետ մահու, ոչ այլ ինչ պատուա-
կան եւ մեծաքոյ տեսի, թէպէտ բազում են
բարութեան ընթացք յերկրի, բայց եթէ ըզ-
կենսունակ եւ զփրկադորե Աւետարան
Փրկչին մերոյ Յի. ստանալ:

Վասնորայ ստացայ զսա յարդար երկոց եւ
աշխատութեանց իմոց, ի յիշատակ ինձ եւ
հարազատաց իմոց եւ ծնողաց, եւ համաւրէն
ազգայնոց, զնացելոցն առ Քս. եւ որ այժ-
մուս կան ի կենդանութեան, զոր աղաչեմ
զամենեւեան որք հանդիպիք այսմ աստ-
ուածատուր պարգեւաց զինչ եւ իցէ տարա-
զիւ ինձ եւ յառաջագոյն յիշելոցն ի բազմա-
ռատ պարգեւողէն Քրիստոսէ ողորմութիւն
հայցել, եւ յանցանաց մերոց ներումն եւ
թողութիւն, այլ եւ ընդ աշակողմեանս դա-

սիլ՝ լսելով զերանաւետ բարբառն որ ասէ. Եկայք աւրհնեալք Հաւր իմոյ ժառանգեցէք զարքայութիւնն երկնից, [այսչափ. ըստ երեւոյթիմ յաջորդ երկու թերթերը կտրատած]։

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.—

էջ 28, գրչի յիշատակարանին ներքեւ,

սրճագոյն մեկտնով, անհարթ գրով.— Ես Պարոնշահս ի Բզվնայ որ պարտի Մելքիսէթն ինձ Դձժ ըսպ. ես զՄելքիսէթին արտն ծախեցի աքեղինի. յան սպիտկին տեղն ու գին առի նայ մնաց իսպ. ես ասցի թէ ան ի հոգուս ի յարտէն յիշատակ յաւետարան գրեցէք, ԱՅ. ողորմի Պարոնշահին հոգուն, ԹՎ. 27, Սեպտեմբերի Ժ,

3287

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 245

ԽժԼՂԱՌ ՎԱՐՔ

ՁԼԱ = 1482

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25.5×17.5×7.5: էջ 484: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. սկիզբը թերի.
նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորո-
գութեան: Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Վրթանէս
Այրարատցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ.
մելանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր
վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Գու-

նաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 87, 183,
355: Լուսանցանկար, Յովսէփ Արեմաթա-
ցի, էջ 81, 177, 342, Գաբրիէլ Հրեշտակ
187, Ս. Կոյս 188, Հովիւ 194: Նկար, Մար-
կոս էջ 86, Ղուկաս՝ դէմքը եղծուած 182:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ,
հնամալ եւ քայքայուած: Պահպանակ մա-
զադաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական
թերթ, ժանդադոյն թանաքով երկաթագիր,

36.— Յովհաննէս եւ Պրոֆորոս
Թ. 3286, էջ 484

մասն Աւետարանի: Պատուիրատու՝ Ասրլ,
կին Կարապետի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա, պրակ Դ.— ... Եւ իբրեւ կատար-
եաց Յս. զառակս զայսոսիկ, փոխեցաւ
անտի... — Մտթ. ԺԳ. 53:

էջ 87.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.
...:

էջ 179բ.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն
...: Եւ ասէ ցնոսա. Երթալք յաշխարհ ամ.
եւ քարոզեցէք զաւետարանն ամենայն ազ-
գաց: ...: Յանուն իմ դեւս հանցեն, ի լե-
զուս խաւսեցեն, ի ձեռս իւրեանց աւժ
բարձցեն եւ ոչ վնասին, եւ եթէ մահացու
դեղինչ արբցեն, անվնաս մնացեն...:

էջ 183.— Քանզի բազումք յաւժարեցին
...:

էջ 352բ-354, դատարկ:

էջ 354-355ի միջեւ ըստ երեւոյթին կը

պակսի մէկ թերթ որ պիտի պարունակէր
Յովհաննէս Աւետարանչի նկարը:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 480բ.— Ով Սբ. Աւետարանիչդ Յոհան,
բարեխաւսեա առ Յս. Միածին, զի թողու-
թիւն շնորհեցէք մեղաւոր զըրչին Վըրթա-
նիսի, եւ ծնաւալց Նորին, ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1482

էջ 480բ.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդ-
դուքեանն...:

Արդ յանկ ելեալ կատարեցաւ Սբ. Աւե-
տարան քառաբարուղիս եւ քառավտակ, քառա-
հոսան եւ քառածաւալ...:

Ըստ նմին աւրինակի, եւ այսմ աստուա-
ծաւանդ Սբ. Աւետարանիս տենչացեալ եղեւ
մեծաւ փափաքանաւք եւ կատարեալ սեռն
սիրով, աստուածասէր եւ բարեպաշտ, հեզ եւ
հանգարտ եւ պարկեշտ կիսն Ասրլ. ի կարգ

աշխարհիս անկաւ եւ ի յուստերաց եւ դըստերաց թափուր մընաց, եւ յետոյ ըստացաւ զսուրբ քառարուխս իւրն զաւակ, ի հալալ յրնչից, զի աւգնեսցէ նոցա ի յաներեկ աւրն, եւ զայրն զկարապետ եւ զՀայրապետ, ամէն։

Արդ զրեցաւ Սր. Աւետարանս ի Վանգս Խուլառու, ի դրան Սր. Գէորգայ, ձեռամբ նուաստ եւ անարհեստ գրչի Վրդանիսի եւ Արիստազիսի, հարազատ եղբարք ի զաւառէն Այրարատոյ, ի ԹՎ. ՋԼԱ. Եւ զառաջնորդ ուխտիս մեր զքաջ ընտանապետս զԳրիգոր արդուսն անուն, որ զտիւ եւ զգիշեր ի խորս աստուածախն տառից դեգերելով վասն մեր առնելով եւ ուսուցանելով։

Եւ դարձեալ, ով մանկունք եկեղեցոյ, որք հանդիպիք Սր. Աւետարանիս, կարդալով կամ աւրիսակելով, յիշնջիք ի մաքրափայլ յաղաթն ձեր զվերոգրբեալդ ի սմայ,

զԱսորն եւ զկարապետն, եւ Հայրապետն, եւ հայրն իւրեանց եւ զմայրն, եւ զամ. արեան մերձաւոր։

Այլ եւ ցանկացաւ Սր. Աւետարանիս եւ մեծաւ փափաքանաւք եւ կատարեալ սիրով էառ ի հալալ արդեանց, եւ ետ Յակոբ քահանային, եւ արարեալ փեսա ու Հոգեւոր որդի. եւ վայելումն տացէ Տէր Ած. իւրն եւ հաւրն իւրոյ եւ մաւրն, եւ ամ. արեան մերձաւորաց ամէն։

Եւ վայելումն տացէ ինձին իւրոյ մինչեւ ի վախճան։ Եւ ով ոք իշխեսցէ յափշտակելով կամ զրկելով՝ նզովեալ եղիցի։ Եւ յետ աստեացս ելանելոյ աւգնական լիցի մեր մաւրն Ասորին, սուրբ եղեմաբուրիսս, յայն ժամանակն, որ բարբառէ Քս. Թէ քաղցես եւ ոչ ետուիք ինձ ուտել, եւայն։

Էջ 484, դատարկ։

3288

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 246

Տիրաշէմ Ամապատ, Եկեղեցաց Գաւառ

ՉՄԱ = 1302

ԿԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×17×7, Թերթք 329, Հանգամանք անբաւարար. Հնուքնէն վնասուած. նորոգութեան կարօտ։ Թուղթ բամպակեայ, կոկեալ, Գրիչ՝ կարապետ կրօնաւոր։ Գրուքին՝ սկզբնատողերը երկաթագիր կարմիր, նոյն գոյնով նաեւ առողջանութեան եւ տրորհման նշանները, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 19 տող։ Բոլորգիր կանոնաւոր։ Կարմրագիր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը։ Լուսանցանկար Թղ. 286ա։ Սրճագոյն խորանազարդ իւր սաւրօք, Թղ. 12ա, 100ա, 157ա, 258ա։ Գունաւոր նկար, Ս. Մատթէոս Թղ. 11բ, Ս. Մարկոս 99բ, Ս. Դուկաս 158բ, Ս. Յովհաննէս 255բ։ Կաշեկազմ տախտակեայ զրոյմազարդ, բոլորովին քայքայուած։ Դատարկ Թուղթ ըս-

կիզբը մէկ թերթ։ Ստացող՝ Դուկաս Քահանայ, որդի Նիդայի։

Հմմտ.— Յուցակ 2եռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 18։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Եւաքրիստի Թուղթին երկրորդ մասը։

Դատարկ էջեր, 1բ, 2ա, 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ, 11ա։

Կանոնի տախտակներ, Թղ. 2բ, 3ա, 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա։

Թղ. 9ի եւ 11ի միջեւ Թղ. 10 չկայ։

Թղ. 12ա.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի.— Գրիք ծըննդեան Յի. Քի. . . .

Թղ. 99ա, դատարկ։

Թղ. 100ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. որդւոյ՝ Աս-

տուեոյ... — Վերջին երկու բառերը գրուած են ձախակողմեան լուսանցքին։

Թղ. 139-140ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ։

Թղ. 185բ2. — եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին։

Թղ. 187ա. — Աւետարամ ըստ Ղուկասու. — Քանզի բազումք յաւժարեցին...

Թղ. 199ա2. — մարգարէք եւ թագաւորք. — Լուսանցքին կարմրատառ, գրչէն, արդարք. — Ղկս. Ժ. 24։

Թղ. 210-211ի միջեւ թերթ ինկած։

Թղ. 255ա, դատարկ։

Թղ. 258ա. — Աւետարամ ըստ Յովնանմու. — Ի սկզբանէ էր Բան...

Թղ. 277ա2. — եւ որ ուտէմ զիս. — Լուսանցքին՝ սիրեմ. — Յվհ. Զ. 58։

Թղ. 328, դատարկ գրեթէ։

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի. —

1. — Թղ. 1ա2, ստորոտը. — Զմեղաւոր գրիչս զկարապետ եւ զմայր մեր զփոխեալն առ Քս. աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ Ած. զմեզ յիշէ. ամէն ամէն։

2. — Թղ. 88բ2, ստորոտը. — Զմեղուցեալ գեող սորա զկարապետ կր. աղաչեմ յիշել ի Տէր։

3. — Թղ. 188ա, դատարկ էջին ստորոտը, կարմրատառ երեք տող. — Զմեղուցեալ

գծող սորա զկարապետ կր. եւ զծնաւդսն մեր գրիստոսատուր քահանայ, եւ զմայր մեր զփոխեալն առ Քս. յիշեսջիք ի Տէր. եւ Տէր Յս. յիշելեացս եւ յիշողացդ առ հասարակ ողորմեսցի. ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1302

Քդ. 328բ1.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սբ. Հոգոյն, որ զաւրացոյց զտկարութիւնս հասանել յաւարտումն Սբ. Աւետարանիս: Ի թւ. ՉՄԱ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ Կարապետի մեղաւորի Թշուառական կը-

րանաւորի, ի յԱնապատիս որ կոչի Տիրաշէն, ընդ հովանեաւ Սբ. Աստուածածնիս եւ կենսակիր Սբ. Նշանիս, եւ այլ վեհագոյն սրբոցս: Ի հայրապետութեանն տեառն Գրիգորի Հայոց կաթողիկոսի, եւ ի Թագաւորութեանն Հեթմոյ բարեպաշտի, եւ ի յառաջնորդութեանն զաւառիս Եկեղեաց տէր Ներսէսի՝ Թոռին տէր Սարգսի, եղեւ ցանկացող այսմ Գրիստոսի մատենիս պատուական եւ սրբասնեալ քահանայն Ղուկաս, եւ յաւժարութեամբ սրտիւ ետ գրել զսայ ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց, հաւրն իւրոյ Եղիայի եւ մաւրն իւրոյ Միլիհատ կոչեցե-

լոյ, եւ եղբարց իւրոց Հոռեների եւ Յոհնայ, եւ զաւակաց իւրոց եւ ամենայն զարմից:

Արդ աղաջեմ զսուրբ քաւանայքդ, որք կարդայք կամ ընդաւրինակէք, յիշեսցիք ի Տէր զստացող սորին զՂուկաս քաւանայ եւ զորս յառաջ գրեցաք, ընդ նմին եւ զեղկելի զրիչս եւ զծնաւդսն իմ, Յիշեսցիք եւ զպատուելի փիլիսոփայն, ՂԲՐ յաւազանէ Յոհան կոչի, յոյժ ըրաբէսէր եւ աղքատասէր, եւ քաջ եւ արի եւ յամենայն զործս առաքինութեան, եւ սուրբ եւ ընտրեալ, զոր տեսի աչաւք իմովք: Զի եւ սա աւսանդակ եղև Սբ. Աւետարանիս. եւ յոյժ մեծարեաց զմեզ.

յորս Աստուածն բոլորից արասցէ նմա զիւր ողորմութիւնն, եւ քարի ծնողաց իւրոց:

Յիշեսցիք եւ զեղբայր իւր զԿարապետ կրանաւոր, յոյժ ծերացեալ, եւ զքոյրորդի իւր Անդոն քաւանայ, եւ միւս քոյրորդին իւր Մակար կրանաւոր, որ Հանգուցեալ է ի Զս., եւ զծնողս իւրեանց:

Յիշեսցիք զփակակալն եկեղեցոյ, զԳրիգորիս կրանաւորն, որ զաւրինակն ետ, նաեւ զՀայր Աւետիքն, որ զայդ եղբայրքս Անապատիս, եւ Ած. ամենայնի, որ առատ է ի տուրս պարգեւաց, տացէ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշելոցս առհասարակ զիւր զանսպաս

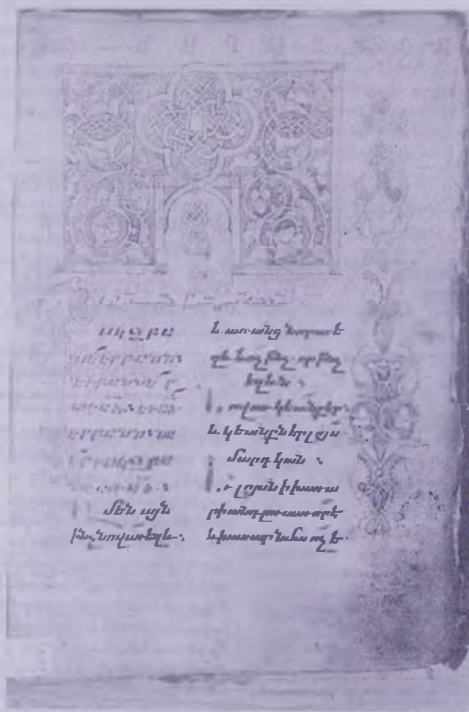
բարին, եւ մանաւանդ Ղուկասու [Ծարու-
նակութիւնը կորսուած]:

Թեմագայմ յիշատակագրութիւն.— 1684

Թղ. 327ա1, բոլորգիր.— Դարձեալ յիշե-
ցէ՞ք ըզբարեմիտ եւ զհեղաճողին զԳրիգորն,
որ առ Քա. ննջեալ է, եւ զկողակիցն իւր
զՄէլէքն, եւ որդոյն Փիլիպոսին, եւ եղ-
բաւրն Մելիտոնին, եւ կնոջն Հեղինէ, եւ
Գասպարին, եւ Դաւիթն, եւ Պալէ, եւ Հօրն
Թաթարին, եւ կնոջն Շուշանին, եղբաւրն
Պօղոսին, Սարգիսին, եւ Թաթուլին, որ ըս-
տացան ըզսալինել Հոգեւոր ստացուած անձ-
եալ յերկինս, ըստ Սբ. Աւետարանին որ ա-

սէ, զողոց անձնաւորկելի. զի սա եղիցի զա-
ւակ ի Սիրոն եւ ընտանեակ ի վերինն Երու-
սաղէմ բանաւոր բարեխաւս անմահական:

Արդ որ ստացան զՍբ. Աւետարանս յիշա-
տակ աւխտենական իւրեանց Հոգուն, եւ ե-
ղին ի զուտն Սբ. Կարապետ Եկեղեցուն, ի
զիւզն որ կոչի Յաղի, յիշատակ յաւիտենա-
կան: Եւ ոչ ոք ունի ի յիշատակութիւն հանել ի
զրանէ Սբ. Եկեղեցոյս, ոչ ազգականաց, եւ
ոչ ի աւտարաց. եւ եթէ ոք անդրքնի եւ հանէ
զՍբ. Աւետարանս ի զրանէ Սբ. Կարապետ
Եկեղեցոյս՝ զպատիժն Կայենի եւ զմասն
Յուզայի առցէ:

Եւ դարձեալ լաւ պահողքն եւ խնամ տանողքն օրհնին ի յԱստուծոյ եւ ի մէնջ ամմէն: Եւ ով ոք լի բերանով ողորմի ասէ՝ Ած. իւրեանց ողորմի ի միւսանգամ զալըստեանն ամմէն:

Արդ եղեւ ստացումն Սբ. Աւետարանիս ի Թվի ՌՃԽԳ ամին:

Դարձեալ յ[խիչեցէք եւ ողորմի ասացէք

սըրբասէր եւ մաքրամիտ քահանայիցն, տէր Յովաննէսին եւ տէր Մանուէլին, որ եղեն առիթ եւ պատճառ Սբ. Աւետարանիս առ [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Մածօք.— Թղ. 1ա, ստ. լուսանցքին, մատիտով. «Սեփականութիւն Տուգասարի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյն»:

3289

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 247

[Սեքաստիա ?]

[ԺԶ. Դար]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25×18.5×6.5: էջք 484: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի. նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ բամպակեայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Կարմրաներկ զարդադիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Լուսանցանկար էջ 173, 349: Կաշեկազմ տախտակեայ հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը մէկ թերթ, մասն երկաթադիր Աւետարանի կնիք. «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 39», էջ 1, ստ. լուսանցքին: Ստացող՝ Ստեփանոս Աբեղայ, որդի Յովաննիսի:

Հմտ. — Յուլյակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 67:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յովաթամ ծնաւ զԱքազ... — Մաթ. Ա. 9:

էջ 136.— Սկի|զ|բ՝ Գլխոց, որ ըստ Մաթ. կոսի Աւետարանի:

էջ 138–139ի միջեւ երկու թերթ կտրուած, պատռուած:

էջ 139ա.— եւ մկրտեցաւ ի Յովհաննէ ի Յորդանան... — Մրկ. Ա. 9:

էջ 173ա.— եւ բարձին զնշխարս կո[տո]—

րոցն եւթն զամբիդ... — Լուսանցքին՝ արմաւեճի սպիւրիդայ: — Մրկ. Ը. 8:

էջ 221բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնջէին:

էջ 222ա.—

Մարկոս զոչէ առիւծապէս, հնշմամբ ահեղ եւ զաւրապէս... եւ զսքանչիւքն հրաշապէս, զչարչարանքն մեծապէս, եւ զսուրբ Թադումն մարդկապէս, եւ զյարութիւնն անճառապէս, եւ զհամբարձումն աստուածապէս:

Արդ աղաչեմ զամենեանեան, որք հանդիպիք յայս բուրաստան... բիւրեղ ականն սա նման, որ լոյս վառէ երկոյտաւան, կամ Թափանցին առողջութեան, որ դեղ է նա առողջութեան: Այլ եւ ջաւհար անգին աննման, որ չէ աշխարհս գին բաւական: Բայց որ ստանա զԱւետարանն, յարթայութիւնն է բնակարանն: Բիրտոս նմա ասպընջական, եւ բնակարան վերին խորանն, տեսն Աստուծոյ բաժին նմայն, եւ սուրբքն ամէն զիւր պահապան:

Ստեփաննոս արեղային, որ զգիրս հառ աստուածաին,

իւր յիշատակ յաւիտեանին,
հաւրն իւրոյ Յովաննիսին,
եւ մաւրն իւրոյ Աղիզ տիկնին,
նոցայ բարեաց պարգեւք տացին
յամէնաւորս եւ լիտս երկրորդ ծնաւդին,
որ հոգեւոր մայր է նորին,
եւ մահապիճ աստուածաբնին,
որք քաջութեամբ զլուծն առին,
յՅրուսակէմ գնացեալ հասին,
երկրպագեալ գերեզմանին,
զլոյսն տեսան յոր փափաղին.
անտի դարձան ի տուն հասին,
զԱւետարանս դրել տուին,
կրկին բարի յիշատակին,
յԱւետ[ար]անս յոր գրեցին.
որք ընթ[եան]ոյք ի սուրբ ժամին,
Աստուած ող[որ]մի ասցէք նոցին:
Հմմտ. առաջին մասին համար, աստ թիւ
3281:

Էջ 223.— Սկիզբն Գլխոց որ ըստ Ղուկա-
սու Աւետարանին:

Էջ 228—227ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ,
Էջ 227ա.— ... եւ երեւցաւ նմայ հրեշ-
տակ Տեառն...— Ղկս. Ա. 11:

Էջ 376—377ի միջեւ պատուած երկու
թերթ:

Էջ 377ա.— ... Եւ Բանն մարմին եղեւ եւ
բնակեաց ի մեզ...— Յմհ. Ա. 14:

Էջ 484ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի
տեղի իւր...:

Էջ 484բ.— ... Զայս ասէին փորձելով ըզ-
նայ, զի ունիցին ամբաստանու [Այսչափ.
շարունակութիւնը կտրուած]:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Էջ 138.—

Արդ աղաչեմ զսիրելիսս,
որք հանդիպիք այս մատենիս...:

Արդ յիշեսցի մայր մեր պատուեալ,
Հռիփսիմայ անուն կոչեալ,
Աստուծոյ բանինս աւրհնեալ,
եւ Սուրբ Հոգոյն շնորհիւ լցեալ:

Եւ պատուական այր իւր ընտրեալ,
Հայրն երկնաւոր զնայ աւրհնեալ,
որ Ամիրժուլք անուն ձայնեալ,
եւ ի Քրիստոս իսկ յուսացեալ:
Եւ զՍտեփաննոս զորդին աւրհնեալ,
անուանակցին իւր նմանեալ,
առատ սիրով նախապատուեալ,
եւ յԱստուծոյ թա՛ ընդալեալ,
անբիժ մտաւ զԱստուած տեսեալ,
եւ հաւատով երկրպագեալ:
Այլ եւ զընտիրն եւ զանազան,
զեղբայրն իւր աղետական,
Սարգիս լցեալ շն[որհ] աւք բոլրման,
հրեշտակք նորա են պահապան:
Այլ եւ զքոյրն իւր զԹական,
զՇնոհուոր տիկին մայր պատուական,
խոհեմ համեստ եւ զանազան,
բարի զործուք սրբանման:
Եւ զպատուելի այրն իւր արժան,
յարգայութեան Տեառն կոչման,
որ ի ծերոյն յարեալ անուան,
դրկաւք երարձ զՏէրն էական,
անուանակցին իւր սա նման,
որ Սիմէոն կոչի յանուան:
Այլ եւ զԳնաւզան իւրեանց յայտնի
պարտ է յիշել յայս մատենի,
զԳրիգոր ըզհայրն իւր հրաշալի,
որ պատուական էր քան զոսկի.
Եւ մաւրն իւրոյ Զամալ տիկնի,
որ է աւրհնեալ յայս աշխարհի:
Եւ որք լսեն զայս ուղղակի,
լցեալ սրտիւք բերկրալի,
յԱստուած ողորմի նոցա հպի,
բազում պարգեւք նոցա տացի,
ի յարարչէն ամենայնի:
Զատարութիւնս մեր յարեցին,
զղարիպութիւնս մեր պատուեցին,
զանմահութիւնս համենեցին,
անարժանիս պատիւ եղին,
տամբ եւ տեղաւք զմեզ հանգուցին,
բազում բարեաւք զմեզ լցուցին,
տացէ նոցա Տէրն յայն տեղին,
մի զհազար փոխարինին.
ամէն:

Հմմտ. սկիզբի մասը, աստ թիւ 3281:

3290

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 248

Տեղի

21Ը = 1289

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 24.5×17.5×7.5: էջ 592: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. նորոգութիւն կը-
րած. լուսանցքները ցեցակեր տեղտեղ,
թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Գորգ Քահանայ,
Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մը-
նացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող:
Բոլորգիր վարժ: Սրճագոյն գլխազարդ: էջ
3ա: Գունաւոր նկար, Սբ. Աւետարանիչն
Մատթէոս, էջ 2: Կազմող՝ Սուքիաս: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դա-
տարկ թուղթ, սկիզբը երեք թերթ: Ստա-
ցող՝ Միխայլ Քահանայ:

Հմտ.— Յուցակ Ջեռ. Սերաստիոյ, թիւ
85. Թերի եւ բազմասխալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, ղատարկ:

էջ 3ա.— Աւետարան ըստ Մատթէոսի.—
Գիրք Մենդեան Յի. Գի. . . .

էջ 89-90ի միջեւ երկու էջ մնացած է ա-
ռանց թիւի:

էջ 162ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. . . .

էջ 268ա.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասէին զի

երկնչէին:

Էջ 268թ.— [Ա]ւետարան ըստ Ղուկայ.— Քանզի բազումք յաւթարեցին...

Էջ 453ա.— Աւետարան ըստ Յոհաննու.— Ի սկզբան էր Բանն...

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1289

1.— Էջ 451բ, մէջտեղը.— Եւ զմեղապարտ Գորգ յիշեալիք ի Քս.:

2.— Էջ 589թ, վերը.— Ի Թուփս Հայոց ԶԼԸ, գրեցաւ Սր. Աւետարանս ընդ ձեռամբ մեղապարտ Գորգու եւ անարժան քահանայի. նայեւ ստացող սորայ զպատվական քահանայ զՄիխայլ, որ ստացաւ զսայ յարդար ընչից իւրոց, յիշատակ իւրոց եւ ծնողաց իւրոց. եւ քեզ փառք յաւիտեանս ամէն:

Թիշատակագրութիւն Կազմողի.—

Էջ 589թ, ստորոտը, բոլորգիր կարմրադեղ.— Եւ զսակաւ աշխատող սորա ըզ՝ Սուքիաս, որ կազմեցի զսայ, յիշելոյ արժան արարէք ի Տէր:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Վարդամ Գեանամայի.— 1397

1.— Էջ 451բ, վարդ, անհարթ գրով.— Արդ աղաչեմ ամենեան, որք կարդաք կամ աւրինակէք զՍր. Աւետարանս, յիշեցէք եւ մեղաց Թողութիւն հա[յ]ցեցէք Վարդան քահանայի եւ ծնողաց սորա, Խոսրովի եւ կենայկց[ի] իւրոյ Մամայիսթունի եւ եր[կ]ու եղբարն իմոյ Տոնականի եւ Ստ[ե]փանոսի, եւ դեռայրուսիկ որդոյ իւրոյ Պրոսորէ, յիշեցէք եւ զկենայկիցն իմ զՈւս[տ]իանէն ի սուրբ աղաւթս ձեր, եւ Ած. զձեզ յիշէ իւր Սր. Արքայութիւն ամմէն.— Գրեցաւ վերոյ գիրս ձեռամբ Վդ. Քնս., Թվ. ՊԽԶ:

2.— Էջ 452, բոլորգիր վարժ.— 1397

Փառք համազոյ եւ մի աստուածութեանն Հար. եւ Որդւոյ եւ Հոգոյ Սրբոյ, այժմ եւ.:

Արդ գրեցաւ յիշատակագրանս ի յեզրեկայս, ի յանուն Վարդան քահանայի, յիւր ստացաւ զսա ի յարդար ընչից իւրոց, յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց, փոխեցելոցն ի Քս., Լուսեր երիցու եւ Մկրտիչ իրիցու, եւ միւս Վարդան երիցու, եւ այլ ամարեան մերձաւորաց իւրոյ, մաւր իւրոյ, Զապէլին, եւ մաւրեւերն Մամատիկնա, եւ եղբարն Նիկողայոսի, եւ զաւակի իմոյ Մկրտիչ սարկաւազի, եւ եղբարորդոյ Յա-

կորի, եւ Դաւթին, որ յԱւետարանիս վերոյ գիրս աւանական եղեւ: Եւ իրիցականոնն Հատիին, եւ իւր մաւրն Քուրիսթունին, եւ պապուն Յովանիսին, եւ իւր հաւրն Գիշուկին, եւ եղբարն Կարապետին, եւս առաւել Միխայլին, որ աւանական եղեւ ի գիրս:

Արդ աղաչեմ զամենեան, որք հանդիպիք սմա, կարդալով, կամ տեսանելով, կամ աւրինակելով, զՍր. Աւետարանս, յիշեցէք եւ մեղաց Թողութիւն հայցեցէք Վարդան քահանայի, եւ ծնողաց սորա. եւ Ած. որ առաւն է յամենայնի, միոյն Ռապատիկ ձեզ ողորմեցի, եւ հանգուացէ զհոգի ննջեցելոց ձերոց ամէն:

Եւ արդ գրեցաւ վերոյ գիրս ի Սր. Աւետարանս ձեռամբ անարժան իրիցու Միխայլարայ, Թվ. ՊԽԶ, յունիս ամսոյ Բ. եւ Քի. մարդասիրին փառք յաւիտեանս ամէն:

3.— Էջ 590, բոլորգիր.— 1402

Աղաչեմ զձեզ, դասք քահանայից, որք հանդիպիք այսմ աստուածախաւս Աւետարանիս, կարդալով կամ աւրինակելով, կամ կարդալով եւ կամ տեսանելով, յիշեալիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զստացող Սր. Աւետարանիս զՎարդան քահանայն — եւ զսարկավակ որդիւ իւր զԿարապետ — որ յարդար ընչից իւրոց ըստացաւ զսայ յիշատակ իւր եւ ծնաւորաց իւրոց, հաւրն իւրոյ Խոսրովի, եւ մաւրն իւրոյ Մամախաթունի, — եւ փոխեցելոյմ ի Քս. Կարապետ, սարկավակի — եւ երկու եղբարն իւրոյ Տաւակկանի եւ Ստեփանոսի, եւ որդոյն իւրոյ Պրոսորէի. եւ կենակցի իւրոյ Ուսթիանէ:

Կրկին աղաչեմք զձեզ, մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ, ով որ հանդիպիք միանգամ այսմ աստուծոյ, մեղաց Թողութիւն խնդրեցէք ստացողի սորա՝ Վարդան քահանայի եւ կենակցի իւրոյ [Ուսթի]անէ, եւ ծնաւորաց իւրեանց [եւ ամ. ?] ազգաց նոցա, եւ զծողի վերնա[գիրս ?]. եւ Քս. ձեզ եւ մեզ ողորմեցի ամէն: Թվ. ՊՄԱ:

Մամօք.— Ընդգծեալները տողներումէջ յաւելումներ են, բոլորովին տարբեր գրչու-թեմայ:

Բ.— Մեղսեան տէր Պարոմի.— 1623

Էջ 591, նոտրադիր անհարթ.— Զվերջին ստացաւ Սր. Աւետարանիս զմեղսեան տէր Պարոնն, եւ զիւր կողակիցն զմեղսեան Փայանն, եւ զիւր նորայրորդս որդէքն, զՍիլպարոնն, եւ զՊապիկն, եւ զԼոյս պա-

րոնն, եւ զիւր արեան մերձաւորսն զամենեւեան անհասարակ ամէն, յիշեցէք ի Քս.:

Ով դասք քահանայից, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ ամէն:

Որ ստացաւ զսայ ի հալալ յընչից իւրոց, եւ եդ յիշատակ ի ձեռն տէր Վրդանիսին, կրկին աղաչեմ զձեզ, մանկունք սուրբ եկեղեցոյ, որք հանդիպիք այսմ մատենիս, մեղաց թողութիւն խնդրեցէք ստացողի:

սորա, եւ ինձ անարժան գծողիս: Այլ եւ Քս. ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի ամէն:

Գրեցաւ սակաւ գիրս ձեռամբ անարժան եւ մեղսամած Վրդանէս իրիցուս, թվին Հայոց ՌՅԲ: Հայր մեր.:

Էջ 582, դատարկ:

Պիտակ, պարզ թուղթի վրայ, փակցուած սկիզբի կողքին. «Թիւ 10: Աւետարան ԶԼԸ, 738, թուով»:

3291

Ա Ս Տ ՈՒ Ա Մ Ա Շ ՈՒ Ն 2 (ՄԱՍՆԱԿԻ). — 28

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25.6×17×3.5: Էջ 446: Հանգամանք լաւ: Թուղթ բարակ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մեւանով, երկսիւն, 29, 28 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորական: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը, իւրաքանչիւր Թուղթ ունի նաեւ գլխազարդ: Խորանազարդ իւր սարօք, էջ 5, 119, 307: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ժանգաղոյն թանաքով, մասն երկաթագիր մեծադիր Աւետարանի, կնիք ութանկին: «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սր. Նշանի վանիցն է», էջ 5, 394, 440: Այլ կնիք քառանկին: «Մատենադարան Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ»:

Հմտ.— Ծուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 4:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1 4.— Մագաղաթեայ պահպանակ:

Էջ 5, խորանազարդի խորշ ն մէջ.— Տեսիլ եսայայ՝ որդւոյ Ամովսայ, գոր տեսի ի վերայ Հրեաստանի եւ ի վերայ Երուսաղէմի, ի թագաւորութեմ Ողիւս եւ Յովաքանի եւ Աբգարի եւ Եզեկիայ, որ թագաւոր

րեցին Հրեաստանի.— Հուր երկին, եւ ունկն դիր երկիր...:

Էջ 119ա.— Պաւղոս ծառա Քի. Յի. կոչեցեալ առաքեալ...:

Էջ 152ա.— Առ Կորնթացիս Առաջին Թուլթ Պաւղոսէ Առաքելոյ.— Պաւղոս առաքեալ Յի. Քի. ...:

Էջ 183բ.— Առ Կորնթացիս Երկրորդ Թուլթ ի Պաւղոսէ Առաքելոյ.— Պաւղոս առաքեալ Քի. Յի. ...:

Էջ 205բ.— Առ Գալատացիս Թուլթ:

Էջ 216բ.— Առ Եփեսացիս թուլթ ի Պաւղոսէ Առաքելոյ:

Էջ 227բ.— Թուլթ Պաւղոսի առ Փիլիպեցիս:

Էջ 238ա.— Թուլթ Պաւղոսի Առաքելոյ առ Կողոսացիս:

Էջ 244ա.— Առ Թեսալոնիկեցիս Առաջին Թուլթ ի Պաւղ. Առ.— Բ. Թուլթ, էջ 251:

Էջ 257ա.— Թուլթ առ Եփրայեցիս...:

Էջ 283ա.— Առ Տիմոթէոս Առաջին Թուլթ:— Բ. էջ 282:

Էջ 298ա.— Առ Տիտոս Թուլթ ի Պաւղոսէ Առաքելոյ:

Էջ 303ա.— Առ Փիլիմոնի եւ առ իւրսմ Թուլթս ի Պաւղոսէ Առաքելոյ:

Էջ 306ա.— Նաւաղուութիւն Պաւղոսի Առաքելոյ ի Հռովմ:

Էջ 306, դատարկ:

Էջ 307ա.— Զբանն առաջին զոր արարի

վասն ամենայնի, ո՞ր Թէոփիլէ...:

էջ 396, դատարկ:

էջ 397ա.— Թուխք Յակովբոս Առաքել-
ւոյ:

էջ 406ա.— Գուլիք Առաքիմ Թղթոյմ
Պետրոսի:

էջ 423ա.— Գրլուխք Առաջին Թղթոյն
Յովհաննու:

էջ 437ա.— Թուղթ Յուդայի՝ եղբայր
Յակովբայ:

էջ 439բ.— Աղեքս Եւթաղի:

էջ 441-442, դատարկ:

էջ 443-446.— Մազաղաթեայ պահպանակ:

Յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 306բ.— Փառք քեզ կոնայքող
արեգասգոն, արարիչ կիսազնդի եւ դե-
մետրի, ամէն:

Արդ ով մանկունք առաքատի երկնաւո-
րին, պատուական Հարք եւ եղբարք, որք
ընթեռնութե, կամ աւրինակէք զաստուածա-
յին բերանոյն, զփողոյն Տարսուղի, զԱռա-
քելոյն Պաւղոսի զպատուէրս, զոր ետ ման-
կանց եկեղեցւոյ Տեառն անաւթ ընտրու-
թեան, որպէս եւ ինքն իսկ ասէ՝ թէ արդ
լնում զպակասութիւն չարարանացն Քր-
րիստոսի յարմին իմում:

Զսուրբ եւ զառաքիլնի ոգին յաստուա-

ծասէր ծնողացն բողբոջեալ զպարծալի բա-
բունն զՀեթումն, եւ զծնողս իւր, եւ
զՊաղլոսին մաքուր ոգւով զեղբայրն իւր,
եւ զքոյրն զփոխեցեալն յաստեացս ի յաւի-
տեանական կեանսն յիշեցիք ի Տէր Յս. ա-
մէն:

Նկատ.— Այս յիշատակարանը կը թուի թէ
արտագրուած է զաղափար օրինակէն՝ թերի
վիճակով:

2.— էջ 396բ, ստորոտը.— Զստացաւդ
կտակիս յիշեցիք, որդիք վերին Սիոնի, եւ
զԵրեւաղոսն իւր, ի Տէր:

3.— էջ 440բ, ստորոտը.— Փառք ամե-
նակալի Հաւր, որ զամենայն (որ) ըս[տ]
կամաց իւրոց կատարէ, որ է աւր[ն]եալ
այժմ եւ յաւիտեանս ամէն:

Նզովք եւ ամէծք.—

1.— էջ 5, ստ. լուսանցքին, անհարթ
գրով.— Ով ոք զաս գիրք Սբ. Վանքէս Հան-
ցէ կամ վաճառեցէ կապեալ է եւ նզովեալ
է Հոգով Սրբով:

2.— էջ 440, ստ. լուսանցքին, նոյն գր-
չութեամբ.— Եթէ ոք զայս գիրքս Սբ. Վան-
քէս Հանցէ գողունի մտոք՝ Կայնիս պատիժն
առցէ յԱստուծոյ, անիծեալ եւ բանալորեալ
է ամենայն սրբոց. եղիցի եղիցի:

3292

Ա Տ Ե Ն Ի Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Բ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×18×6.5: էջք 490: Հանգա-
մանք յոյժ անբաւարար. չափազանց վը-
նասուած գործածութենէ եւ Հնութենէ. նո-
րոգութիւն կրած. վըրջը թերի: Թուղթ կոկ-
եալ: Գրիչ՝ Նիկողոս: Գրութիւն՝ խորա-
գիրները, սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը
կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն,
23 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Վարդա-
գոյն զարդագիր եւ զլիսազարդ ժամերգու-
թեանց եւ Սաղմոսի Կանոններուն սկիզբը:
Կաշեկազմ տախտակեայ գծազարդ:

Ա.— ԺԱՄԱԳԻՐԲ.— 58

էջ 1-12, տարբեր նոր թուղթ, Նոտրագիր
անհարթ:

էջ 1-3, դատարկ մեծազոյն մասամբ:

էջ 4ա.— Հրաժարումն:

էջ 6ա.— Զղջումն:

էջ 8բ-10, դատարկ:

էջ 11.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց
Աղօթից Հայաստանեաց Եկեղեցոյ որ կատա-
րի ի մէջ քիչերի ի դէմ Հօր Աստուծոյ:

էջ 17-20, նոր թուղթ եւ գրչութիւն: Նոյն-

պէս 25-28:

էջ 52բ.— Թագաւորք Մարտիրոսաց. գգծողս յիշեա:

էջ 57ա.— Ալէլուի գիշերութեամ:

էջ 64բ.— Լցաք առաւանտու ողորմու-
թեամբ քով...:

էջ 103բ.— Կարգաւորութիւն Հասարա-
կաց Աղօթից Արեւադայի ժամուն:

էջ 115-118, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 118ա, ստ. լուսանցքին, անհարթ նոտ-
րագիր.— Այս գիրս տիրացու Նիկողոսը
գրեց:

էջ 118բ.— Օրհնեալ Հոգիդ Սբ., Ած. ճըշ-
մարիտ, Ամէն:

էջ 135-138.— Նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 154բ.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց
Աղօթից Երեկոյի ժամուն:

էջ 174ա.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց
Աղօթից Խաղաղական ժամուն:

էջ 189-202.— Նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 203բ.— Կարգաւորութիւն Հասարակաց
Աղաւթից Հանգստեան ժամուն:

Բ.— Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 71

էջ 229-230, նոր թուղթ:

էջ 230ա.— Երանեալ է արոր որ ոչ գնաց
...:— Ուղղադրութիւն յոյժ տկար:

էջ 249-250.— Նոր թուղթ, նոտրագիր ան-
հարթ:

էջ 281բ.— Երկինք պատմեն զփառս Աս-
տուծոյ...:

էջ 298ա.— Սաղմոս ի Դաւիթ...:— Մի'
նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 406բ.— Աղաւթք Մովսէսի յայրն Աս-
տուծոյ...:— Տէր ապաւէն եղեր մեր...:

էջ 439բ.— Ալէլուիայ: Սաղմոս ի Դաւիթ
...:— Խոստովան եղերուք Տեառն զի քաղցր
է...:

էջ 445-448.— Նոր թուղթ եւ գրչութիւն:
Նոյնպէս 461-464:

էջ 474ա.— Ի նեղութեան իմում ես առ
Տէր կարողացի...:

էջ 490ա.— ՃԼԷ.— Խոստովան եղէց քեզ
Տէր բոլորով սրտիւ իմով...:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 287բ, ստորոտը.— Եւ մեղապարս
գրչիս ողորմի ասացէք, ով եղբարք:

2.— էջ 408ա, ստորոտը.— Եւ մեղապարս
գրչի Նիկողոսի:

3293

Վ Ե Յ Օ Ր Է Ի 8 Գ Ի Ր Ք.— 10

ԲԱՐԹ. ԵՊՍ. ՄԱՐԱՂԻՈՑ

Եւրոպիա

[ԺԹ. Դար]

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մաւալ 24×17×3.5: էջք ժԲ+508: Հան-
գամանք շատ լաւ: Թուղթ Հասարակ: Գը-
րութիւն սեւորակ մեկնով, միասիւն, 22
տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Շեղագիր
վարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Գու-
նաւոր նկար՝ Թագադրութիւն Ս. Կուսի,
էջ ժԲ: Կաշեկազմ խաւքարտեայ դրոշմա-
գարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Ը, դատարկ, Նոյնպէս էջ Ժ-ԺԱ:

էջ Թ.— Տիտղոսաթեքք.—

Վեցորէից. յօրինեալ ի Յիսուսեան կարգէ
ի Մարադոյ արքեպիսկոպոսէ:

Գաղափարեալ ի յընտիր քանի մի ձեռա-
գիր յօրինակելոց, ի մեծիմաստ Հոգիալոյս
Յարութիւն վարժէն Եւզոկիոյ, Որ յեւ-
ղոկիա, ի վարժարանն:

էջ 1.— Ի սկզբանէ արար Ած. զերկին
և զերկիր. . . .

էջ 352.— Աստանօր սկիզբն արասցուք
վասն Հարցմանց Եօթներորդ Աւուրն:

էջ 491.— Կատարեցաւ Գիրք Վեցօրէից
Արարչութեանն Աստուծոյ:

էջ 492.— Յանկ Մատենին:

էջ 504-508, դատարկ:

Յիշատկագրութիւն.— 1873

էջ 1, զարդանկարին վերեւը.— Ես Պետ-
րոս Վարդապետ Սեբաստիոյ կտակեմ զայս
մատենան յաթոռն Ս. Նշանի Վանուց:
Իւրացնել Համարձակողն անիծեալ լիցի յա-
տենի Աստուծոյ: 1873, Սեբաստիա:— Կնիք
փակագիր, «Պետրոս Վարդապետ»:

3294

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 249

Փոս Ամապառ

24Ը = 1319

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×18.5×8.5: էջք 7+550: Հան-
գամանք Համարեա բաւարար. վնասուած խո-
նաւութեան. նորոգութիւն կրած, դարձեալ
կարօտ նորոգութեան: Թուղթ բամպակեայ,
գորշորակ, կոկեալ: Գրիչ՝ Ստեփանոս,
որդի Բասլի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր կանո-
նաւոր: Մաղկող՝ Մխիթար: Կարմրաներկ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածնե-
րու սկիզբը: Խորանցազարդ իւր սարօք, էջ
17, 175, 289, 429: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ
սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, մասն եր-
կաթագիր Աւետարանի: Ստացող՝ Պաւլոս
Քահանայ:

Հմմտ.— Յուցակ 2եռ. Սեբաստիոյ, թիւ
19:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, Դ, դատարկ:

էջ Բ-Գ.— Թուղթ Եւսեբիոսի, առանց
զարդի եւ չըջանակի:

էջ 1, դատարկ:

Կանոնի տախտակներ առանց զարդա-
րանքի, էջ 2-3, 6-7, 10-11, 14-15:

Դատարկ էջեր 4-5, 8-9, 12-13, 18:

էջ 17.— Ըստ Մատթէոսի Աւետարան.—
Գիրք Մն|ն|դեան Յի. Քի. . . .

էջ 153-154ի միջեւ երկու էջ միացած է
առանց թիւի:

էջ 172բ-174, դատարկ:

էջ 175.— Ըստ Մարկոսի Աւետարան.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .

էջ 287բ.— եւ ոչ ումեք ասացին, զի
երկնչէին:

էջ 288, դատարկ:

էջ 269.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—
Քանզի բազումք յաւժարեցին. . . .

էջ 276-2. կրկնուած:

էջ 428, դա:

էջ 429.— Ըստ Տոհմոնու է Աւետարանս
.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

Յիշատկարան Գրչի.— 1319

էջ 547բ.— Փառք անեղի, անհասի, ան-
բաւի, անքննիյի, անզննիյի, անհետադոյ-
տելի, եռանձակի միառնական Սբ. Երրոր-
դութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից, ա-
մէն:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թվ. 24Ը, ի
Հայրապետութեան տեառն Կոստանդուպո-
լիս, եւ ի թագաւորութեան Հայոց Աւշինի, ի յԱ-
նապատոս որ կոչի Փոս, ընդ Շովանեա կա-
թողիկէիցն եւ Սբ. Նշանին, ի ինսրոյ
պատուական եւ ճգնազգեաց Քի. Պաւղոսի:

Վասնզի բազում փափաքանաւք եւ լըղձալի սրտիւ ետ զսա զծել եւ նկարակերտել, ի յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց:

Արդ աղաչեմ զամենեւեան, որք ընթեռնոյք զսա, յիշեալիք զվերոյ գրեալ ԲՀ. եւ զհարազատ եղբայրն իւր զՀայրապետ, եւ զՏոգոյ եղբայրն զՅովաննէս Քահանայ:

Յիշեալիք Տէր ողորմայիւ եւ զննջեցեալսն սորա, զԽաչեր Հայրն իւր, եւ զմայր, եւ զհաւրեղբարսն իւր՝ զԳրիգոր եւ զԹորոս, եւ զՅովսէփ եւ զՎասիլ, եւ զամենայն ննջեցեալս սորա:

Յիշեալիք աղաչեմ եւ զմանկագոյն քահանայ զՅովաննէս, որ աշխատեցաւ ի կոկել թղթոյս:

Նա, յիշեցէք աղաչեմ եւ զամենայն բնակիչք Սրբոյ Ուխտիս Փոսոյ, զքահանայսն եւ զկրանաւորսն, որք այժմ են, եւ որք ննջեցեալն են, եւ զշինաւղք Սբ. Եկեղեցոյս եւ Ուխտիս, եւ զմիաբանեալսն ի սա:

Վերջոյ ամենիցդ, եթէ խոնարհիք, աղաչեմ, բաշխեցէք եւ ինձ փշրանս, յիշելով զամենայն եղկութեանց արժանիս, զլցեալս զանազան չարեաւք, զՍտեփանոս՝ զբաւղ սորա, եւ զԲասիլ Հայրն իմ, եւ զմայր, եւ զհաւրեղբարսն իմ, եւ զամենայն ազգայինս մեր, զկենդանիսն եւ զհանգուցեալսն: Որ գրեցի զսա, յոյժ կորացեալ ռզուով, եւ խաւարեալ խորհրդով, եւ պղծեալ ցնորիք, աղտոնեալ ի գործս, թիրեալ ունելով զանաջնորդական զկնի չարին ի նորին կամսն զոր ա աւթիւք ձեր եւ ողորմութեամբ իւրով ուղղեցէ զսա Տէր: Այլ եւ յոյժ անարհեստ ի գործս, միայն ողորմութիւնն Աստուծոյ, եւ յոյժ ձեռնառուութիւն եւ աղաթք եղբարցս, յայ չափս էած, զոր չունէի ակն:

Արդ ամէնողոր ն եւ անարգամեծարն Աստուծոյ ողորմեացի ձեզ, որ յիշէք զմեզ, եւ Ած. ողորմի ասէք, եւ մեզ որ յիշեմքս ի ձէնք, եւ ամենայն աշխատեցոյն ի գիրս յայս, եւ ի սպասաւորութիւն մեր, եւ զբողի աւրինակիս, եւ ամենայն հաւատացեցող իւրոց, եւ նմա փառք լիտեանս յաւի:

Արդ գրեցաւ սա յառաջնորդութեան Վանիցս Կոստանդնուպոլսի՝ եւ Հայրապետի փակակալի սրբոյ տաճարիս, ի փառս Քրի. աւրինելոյն, եւ մաւր նորին, առ որոյ տաճարին դուրս եմք:

Որ մեզ լի սրտիւ, եւ ծունր կրկնելով Ած. ողորմի ասէ եւ մեղաց թողութիւն խնդրէ, եւ իւր ողորմեացի Ած., եւ նմա

փառք յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն ամէն: Արդ աղաչեմ յիշել ի Տէր լմէկ տող Բերուած է՝, Յովաննէս, Կապ. Գրիգոր, Կոստ., որ աշխատեցան յորդղելն, եւ Ած. յիշողացդ ողորմեացի:

Յիշատակագրութիւն Մաղկողի.—

Էջ 172ա, ստորոտը. բոլորգիր.— Նաեւ սակաւ աշխատողիս ի ծաղկել սորա, Մխիթ., եւ իւրոցն ամենայնի ողորմեացի Տէր, եւ որ զամէնսն ասէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնԲ.—

Ա.— Խոնա Արապչախի.— 1684

Էջ 427, միասիւն, բոլորգիր վարժ.— Զվերջին ստացող Սբ. Աւետարանիս յիշեցէք ի սուրբ յաղօթս, զխոնա յԱրապչախ եւ զկենակիցն զԱլթունն, եւ զորդիքն զԽտրլան, զԱսարն, եւ զցմուրատլան, եւ զծնողսն նորա՝ զԹորոսն, զԽաթունն, եւ զեղբայրն զՄերուկն, զհարսն Մանանան, եւ զԵղթիարն, զՇահրիարն, զԱրեւշան, Ալիքսանոսն, Սարգիսն, զՅակոբն, զԿոկնան, եւ զմահտեփի Ղուկասն, եւ զամ. արեան մերձակարսն Որ ստացան ի Հալալ ընչից իւրոց եւ եղին յիշատակ ի քաղաքն Սեբաստիա, ի դուռն Սբ. Սարգսի զօրապարին. յիշատակն աւրհնեալ եղիցի ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ի Տէր, եւ յաղօթս, վերջին կազմել տվող զԱւետիքն եւ զծնողսն՝ զՄուրատոսն եւ զԱնապիանն, զկենակիցն Մանասին, խանուսն եւ զՇամիսաթունն, եւ զորդիքն զՅակոբն, զՍարգիսն եւ զԱլթունն, որ կազմել ետուն ի թվին ՌձժԳ ամին:

Աղաչեմ զձեզ, որ լի սրտիւ յիշողն ի Տէր՝ յիշեալ լիցի առաջի Աստուծոյ, որ ասէ. եւ կայք աւրհնեալք Հօր իմոյ ժառանգեցէք զանսպառ ուրիւ. ամէն, Հայր մեր.:

Բ.— Մատթէոս ըմբերցողի.— 1703

Էջ 4, նոտագիր.— Յիշեցէք ի Քս. զՄատթէոս ըմբերցողս ամէն:

Մատթէոս մեղապարտս որ զանունն ունիմ եւ զգործն ոչ, գրեցի ի թվին ՌձՄԲ, մարտի ԻԸ. օրն չարաթ զատկին:

Պիտակ, հասարակ թուղթիով, փակցուած առաջին կողքին. ՔԹիւ 20. Աւետարան 24Ը, 768 թուականաւ:

3295

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 250

Տեղի

ՊԼԹ = 1380

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×17×6: էջք 584: Հանգամանք լաւ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ, Մաղկող եւ ոսկող՝ Յովհաննէս Նրէց: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 18 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 18, 167, 265, 449: Նկար, Մատթէոս, էջ 18, Մարկոս 166, Ղուկաս 284, Յովհաննէս, Պրորոքուն 448: Ամիրխէր սարկաւազ 583ա: Կաշկազմ սախտակեայ դրոշմազարդ: Պաշտանակ մագաղաթեայ վերջը երկու թերթ, միջին երկաթագիր, մասն Գործոց Առաքելոց, պրակաթիւ ի, առաջին եւ վերջին թերթերը: Ստացող՝ Սիմէոն միայնակեաց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՀՊԱՆԱԿԻ
(Գործք Առաքելոց, ԺԷ. 4-11: ԺԸ. 23-ԺԹ. 2)

Բայց պաշտանեիցն հեթանոսաց էր բազմութիւն յոյժ, եւ ի կանանց գլխաւորաց ոչ սակաւք:

Եւ նախանձեցան Հրեայքն, եւ առեալ չարս ոմանս զոնհիկս անաւրէնս, ամբոխ արարեալ խռովեին զքաղաքն, եւ կուտեալ առ ապարանսն Յասովնի, խնդրեին զնոսա ածել ի Հրապարակն:

Եւ իբրեւ ոչ գտանեին զնոսա, քարշեին զԱսովնի եւ զոմանս եղբարս առ քաղաքացեանս, բողոք բարձեալ թե որք զաշխարհս խռովեցուցին, նոքա եւ այսր հասին,

զորս ընկալեալ է Յասովնի. եւ սոքա ամենեքեան հակառակ Հրամանացն կայսեր գործեն, թազաւոր զոմն ասեն զԵփսոսս,

ՅՈՒՅԱԿ ՋԵՌԱԳՐԱՅ Ժ.—

եւ խռովեցուցանեն զԺողովսն, եւ զքահանայապետսն, որ լսեին զայս:

Եւ առեալ երաշխաւորութիւն առ Յասովնայ եւ յայլոցն, եւ արձակեցին զնոսա:

Բայց եղբարքն վաղվաղակի գիշերայն յուղարկեցին զՊաւղոս եւ զՇիղա ի Բերիա. որք իբրեւ հասին անդ, ի Ժողովաւորդն Հրեից գնացին.

գի նոքա եին ազնուականագոյն ի թ

ընդ Փոխւզիա, հաստատել զամենայն աշակերտեալսն:

Հրեայ ոմն Ապղէս անուն Աղէկսանդրացի յազգէ, այր ճարտարաբան, եկն Եւսս յԵփեսոս, զաւրաւոր էր գրովք:

Սա էր տեղեկացեալ ճանապարհին Տեառն, եւ հռայր Հոգւով, խաւսէր եւ ուսուցանէր ճշմարտութեամբ վասն Յիսուսի. գիտէր միայն զմկրտութիւնն Յովհաննու:

Սա սկսաւ համարձակել ի Ժողովրդեանն. եւ լուեալ ի նմանէ Ակիւղայ, եւ Պրիսկիւղայ, առին զնա առ իւրեանս, եւ ճշմարտագոյն պատմեցին նմա զճանապարհն Աստուծոյ:

Իբրեւ կամեցաւ նա գնալ յԱթիայ, յաւթարեալ եղբարք գրեցին առ աշակերտսն ընդունել զնա: Իբրեւ Եւսս անդր բազում նպաստ լինէր հաւատացելոցն ի ձեռն շնորհացն:

Քանզի պնդագոյն զՀրեայսն յանդիմանէր Հրապարակաւ, ցուցանէր զրովք եթե Քրիստոսն է Յիսուս:

Եւ եղեւ մինչդեռ Ապաւղոսն ի Կորնթոս էր, Պաւղոսի շրջել զվերին կողմանսն եւ իջանել յԵփեսոս, եւ գտանել զոմանս զաշակերտս,

Ասէ ցնոսա, եթե Հոգի սուրբ ըրկալաւրուք ի հա

Մամօր.— Արտագրեցինք ամբողջովին,
նկատելով որ պարունակած տարբերու-
թիւնները զուրկ չէին շահեկանութենէ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-7, դատարկ:

էջ 8-9.— Թուղթ Եւսեբիոսի, զարդարուն
շրջանակով:

էջ 10-17.— Կանոնի տախտակներ, նմա-
նապէս զարդարուն շրջանակներով:

էջ 18.— Գիրք Մընդեան Յի. Քի. . . .:

էջ 187.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

***

էջ 282ա.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկնչեին:

էջ 283, դատարկ:

էջ 285.— Քանզի բազումք յաւժարեցին

***

էջ 332էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 335:
էջ 448ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

Յիշատակարամ Գրչի.— 1390

էջ 579ա.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն. . . :

Ըստ այսմ եղեւ ցանկացաւդ այսմ պաշտե-
լի եւ աստուածախաւս մատենիս բարի եւ
հաւատարիմ ճշնագգեաց միայնակեացս
(միայնակեացս) Սիմէովն, բարեխաւս առ
Քս. կենաց իւրոց եւ յիշատակ հոգւոց:

Եւ արդ զրեցաւ Սր. Աւետարանս ի թվա-
կանութեանս ազինս Հայկայ, ՊԼԹ, ձեռամբ
անիմաստ անձին, եւ եղկելի հոգւոյ, Յով-
հաննէս իրիցու, նորընծայ քահանայի, խո-
տան եւ վաթար զրչի, ի ստոյգ եւ յստիք
աւրինակէ:

Արդ եղեւ պատճառ գրութեան սորա ի
խնդրոյ բարի եւ հաւատարիմ միայնակեացս

Սիմէոն, որ եեղ զսա յիշատակ ի մեծապատիւ գեւղն աղտաղտ, ի Սք. Գէորգոյ դուռն եւ ի Սք. Կարապետին, եւ յայլ միաբանիցն, եղաւ Սք. Աւետարանս, յիշատակ իւր եւ զարմից իւրոց, կենդանեաց իւրոց եւ ննջեցելոց, Տիրացուին, Շնոթորին, Բարետիկնայ եւ Սիրմային, եւ այլ ամենայն զարմից իւրոց, կենդանեաց եւ ննջեցելոց, ամէն:

Յիշեալիք ի մեղաց թողութիւն զպատուելի աւագերէցն զՂազար քահանայն, եւ զեղբարս նորա՝ զպարոն Աստուածատուրն եւ զկարապետ քահանայն, եւ զտաւանական քահանայն:

Եւ արդ մի ոք ի յիսնացէ [հանել] զսա յայս տեղեացս, ծախելով կամ շորթելով կամ գրականելով, զի մի վրիպեացի յողորմութենէն Քրիստոսի: Իսկ որք խնամաւք պահեն, եւ ընթեռնուն, յիշեցեն կարեկ-

ցարար զՍիմէոն միայնակեացն, եւ զդեռաբոյս սարկաւազն իւր զԱմիրխէրն, եւ զամենայն ազգայինս իւր, զկենդանիս եւ զհանգուցեալս, եւ զիս զանարժան գրչակս զՅովհաննէս քահանայ, որ ի գրելն եւ ի ծաղկելն եւ յոսկելն աշխատեցայ. յիշեալ լիցին յանսպառ բարիսն Քրիստոսի, որում փառք յաւիտեանս ամէն:

Եւ զՄկրտիչ սարկաւարկս, մեղաց թողութիւն խնդրեցէք յԱստուծոյ:

Եւ ես վարդան երէցս որ գնեցի զՍք. Աւետարանս յարդար ընչից իմոց յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց եւ ամենայն զարմից իմոց, որ ով կարդայք կամ աւրինակէք, յիշեալիք յաղաթս ձեր սուրբ, եւ Ած. որ առատն է ի տուրս բարեաց, յիշողացդ եւ յիշեցելոցդ ողորմեացի ապենիազն Ած. աստ եւ ի հանդերձելումն, ամէն ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

էջ 583բ, բոլորգիր.— Զվերջին ստ[աց]աւդ Աւետարանիս զԳրիգոր էրէցս, Անանիայ էրէցս, Առաքել էրէցս, պարոն Պետրոսն, որ ստացան զսայ ի յարգար ընչից իւրեանց], յիշատակ իւր եւ ծնաւդաց: Որ առատն է ի տուրս բարեաց Քրիստոս՝ յիշէ

յիւր արքայութիւնն ամէն:

էջ 584ա, բոլորգիր անհարթ.— Յիշատակ է խաչս դուռն Սբ. Կարապետին, տէր Մարգէ աբեղայն տիւեց կազմեալ խաչս անամբն տէր Սիմաւոնին, Ած. ողորմի ասացէք ամէն. բաւ:

էջ 584բ, դատարկ:

3296

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն.— 18

Ս. Փրկիչ, Երուսաղէմ

ՁԽԷ = 1498

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×16×12: էջք 840: Հանգամանք բաւական լաւ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըսկզբնատողերը եւ գլխատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 22 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Գանձերու սկիզբը. զարդերը կիսակտուր եղած կազմի նորոգութեան ժամանակ: Խորանագարդ իւր սարքը, էջ 5: Կաշեկազմ տախտակեայ գըծազարդ: Ստացողք՝ տանուէր Յոհան եւ կինը Մարէ:

Հմտ.— Յուլյակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 142:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, մասամբ պատուեած:

էջ 1ա.— Այս է ցամգ Գանձարամիս.— Ա-ձԼ Գուլիսներ:

էջ 4, դատարկ:

էջ 5.— Ա.— Կանոն Հրեշտակապետաց Սրբոց Գարբ. եւ Մ.:— Մեծապայծառ խորհուրդ հրաշալան...— Մ կ ր տ ի չ.— Մեղեղի անուշ ասայ.— Գովեստ բերկրանաց...— Գ ր ի գ ո բ.— Յորդորակ ագնիւ եւ համեղ.— Զաւրք երկնային զըւարթնոց...— Զ աւ ր ա վ ա Ր.— Հմտ.— թիւ 3233, Թ. Հատոր, էջ 550, եւ թիւ 3234, Նոյն, էջ 556:

էջ 10.— Բ.— Գանձ Յարութեամ Գրիստոսի Աստուծոյ.— Խորհուրդ հրախրման...— Ն ա չ ա տ ու Ր.— Մեղեղի Յարութեամ.— Յարեաւ Հան ալն...— Տաղ ասայ.— Յոնձանայաւր երկինք...:

Գ.— էջ 18.— Սրբոց Մարտիրոսաց.— Խոնարհեալ Բանին Աստուծոյ...— Տաղ ի Տէր Ներս Հ.:— Արեգակն արդար...— Փոխէ.— Թագաւորն անմահ...— Թ-Ղ:

Դ.— էջ 22.— Գանձ Յոհանու Ոսկիքերանիւ.— Աւրհեալ է ընտրեալ...— Հմտ.— թիւ 3154, Թ. Հատոր, էջ 403:

Ե.— էջ 29.— Սրբոց Առաքելոց գանձ ասայ եւ արեմեա գԱծ.:— Խորհրդազգացք յարդեղութեանդ...— Տաղ ի Տէր Ներսէսէ Հայոց.— Առաքեալք Աստուծորդոյն...— Փոխէ գծայնդ.— Ճըշմարիտ որթուն ստեղծունք...— Ճ-Բ:

Զ.— էջ 35.— Մըմընդեան Սբ. Կուսիմ ծնաւդաց Աստուծածածիմ.— Գոյին անեղի...— Տաղ ազմիւ.— Այսաւր լըրիւ երկիր հընչէ...:

Է.— էջ 41.— Գանձ Նիկաւայառսի Հայ- [ր]ապետիմ.— Գաւազան ծաղկեալ...— Տաղ ազմիւ եւ լաւ.— Անճառ Սբ. Թագաւոր...:

Ը.— էջ 47.— Կանոն Սբ. Կուսմ[ա]յց, Գանձ ազմիւ.— Ի սկզբբան էիդ...:

Թ.— էջ 53.— Գանձ Հայրապետաց Սրբոց.— Վայելէ քոյին...— Մեղեղի.— Նոր դրախտի քո Տէր...— Նվագ բամբիս

Ներսեսի է։— Այսաւր մայր Սիոն, բանա
զատագաստ...— Ա-Բ։— Այսաւր դրխոյ
պանծայի... :

Ժ. — էջ 64. — Կանովն Յրգմաւորացն Ար-
շարց. — Ճրգնաւորք ընտրեալ... — Տաղ
Յրգմաւորաց. — Ած. բարձրեալ Տէրդ երկ-
նային... :

ԺԱ. — էջ 71. — Գանձ Թաթղեոսի եւ Բար-
դղղիմոսի Առաք. : — Գերարփի պայծառ

***
ԺԲ. — էջ 80. — Գանձ Ար. Միմասա, Եր-
մոգիմեա եւ գրա. : — Յոյժ գարմանայի... :

ԺԳ. — էջ 87. — Գանձ Եւստրատիոսի... :
— Մեծապայծառ փառաւ. : ... :

ԺԴ. — էջ 93. — Սրբոյն Յակովբա եւ Մա-
րութի Յգնաւ. : — ՄեծաՀամբաւ անուն գո-
վելի... :

ԺԵ. — էջ 98. — Գանձ Յարութեամ. — Գո-
յից արարչին... : Գ ր ի գ ո թ. — Մեղեդի
Յարութեամ. — Աւետիս միշտ աւետեաց

Հընչումն... : — Տաղ ազմիւ. — Գոչէր
Հրեշտակնի վիմին... : — Գրիգոր :

ԺԶ. — էջ 102. — Գանձ Իգնատիոսի եւ
Պաւղկ. : — ԳոՀաբանական ձայնս նըւի-
րական... : — Գ ր ի ո սա. : — Տաղ ազմիւ
ասայ. — Ի սուրբ սերմանց... : — Փոխե
զձայն. — Իգնատիոս մանուկ բարի... :

ԺԷ. — էջ 107. — Դաւթի Մ. եւ Յակոբայ
Առ. : — Խորք անքննին... : — Տաղ է ազմիւ
— Յս. լոյս ծագեալ յաշխարհս... : — Յոր-
դորակ մորիմ. — Յակոբոս ընտրեալ վրկայ
... : — Այլ տաղ ազմիւ. — Յս. Քս. Հաւր
Միժին... :

ԺԸ. — էջ 117. — Գանձ Սյրբոյն Ստեփանո-
սի :

ԺԹ. — էջ 125. — Պետրոսի եւ Պաւղոսի :
Ի. — էջ 137. — Որդոցն Որոտման Յակոբա
եւ Յոհանու :

ԻԱ. — էջ 148. — Կիրակի ասա թէ դիպի. —
Գոյ ցուցիչ Բանըդ Հայրական... : —

Գ Ր Ի Գ Ռ Ր.— Տաղ Յարութեամ.— Կա-
նանցըն կանխեալ...:

ԻԲ.— էջ 154.— Արգարու թագաւորին է.—
Ի Հողոյ առեալ...:— Ի Գ Ո Ե Մ Ի Ա.—
Տաղ Ի Գրիգոր վարդապետէ Արծկէ.— Տէր
բարեբար...:

ԻԳ.— էջ 181.— Բարսղի Հայրապետին է:

ԻԴ.— էջ 188.— Կիրակի Յարութ. պահոց
.— Գերակայ գոյին...:

ԻԵ.— էջ 174.— Եռամեծի եւ բամբիւռն
վարդապետի, տէր Մխիթարայ Այրիվանեց-
ւոյ ասացեալ Գամն Աստուածայայտմու-
թեամ ձրագալուցին: Աւգմեայ Յս.:—
Տարփումն ըղձական...:— Տ է Ր Մ Խ Ի.—
Տաղ ազմիւ Ի Ներսիսէ ասացեալ.— Նոր
ծաղիկ բրխէ ալ աւր...:— Ն Ե Ր Ա Ի Ա Ի
է ա յ ա Ե Ր Գ.— Տաղ ազմիւ ասայ եւ ու-
րախաց.— Անմահից արքայն...:

ԻԶ.— էջ 182.— Առաջին Աւուր Մնրնդ.:—
Թագըզ պարծանաց...:— Մեղեղի մու-
սաղալի.— Յոյս անապական...:— Տաղն է
ազմիւ ասայ.— Հրեւիմք այսաւր...:

Աւետիս ձեզ երկնաւորաց,

Աւետիս ձեզ երկրաւորաց,

Աւետիս, ուրախ լերուք, Քս. ծընաւ:

ԻԷ.— էջ 189.— Երկրորդ Աւուրն.— Մա-
քուր եւ անբիծ...:

ԻԸ.— էջ 196.— Երրորդ Աւուրն. Բարոզ
քաղցր եւ ամոյշ, զսոյն եւ Ի Ջրաւիւն. ա-
սայ.— Յամենայն ժամ...:— Տաղ Ի Սրիկ
Կոստանդէ...:— Քրիստոս Բանըզ Հաւր...:
— Յորդորակ ասայ յրդ.:— Ով զարմանալի
...:— Այլ Տաղ Երրորդ աւուրն.— Երգ նոր
աւետեաց...:— Ե Ր Գ Ն Ե Ր Ա Ի Ա Ի Ա
է:

ԻԹ.— էջ 202.— Զորրորդ Աւուրն, եւ

Աւետեաց Սր. Աստուածածնիմ.— *հըն-
դուի* Թեան ձայն...

Լ.— էջ 209.— Գամձ Հիմզ Աւուրմ է:

Սամօթ.— Կան սխալ գետեղուած թերթեր.
էջ 210-ին շարունակութիւնը կը գտնուի էջ
2187. Իսկ 2186-ի շարունակութիւնը էջ 219:

ԼԱ.— էջ 214.— Վեց Աւուրմ է:

ԼԲ.— էջ 222.— Կամոմ եւթն աւուրմ է:

ԼԳ.— էջ 229.— Ութ Աւուրմ է:

էջ 233.— Տաղ Սրիկ Կոստամղ.:— Անըս-
կիւրրն Բանրդ Հար...:

ԼԴ.— էջ 235.— Գամձ Յովհաննու Մը-
ճըմդեանմ:

ԼԵ.— էջ 245.— Պետրոսի Հայրապետիմ
եւ Ա.:— Վերաւրհնեայ գովեայ, վերնոցըն
սարսեայ...:— Վ դ ա յ ա յ ե տ ի:

ԼԶ.— էջ 252.— Ամտոմի Յգմաւորի.—
Բարձրեայ ահաւոր...:— Բ ա յ ի լ լ ե
ե գ Ր գ ե լ:

ԼԷ.— էջ 283.— Թագաւորացմ է:

ԼԸ.— էջ 288.— Կիրակոսի եւ Յուդիտայի:

ԼԹ.— էջ 274.— Վահանայ Գողթնացւոյմ:

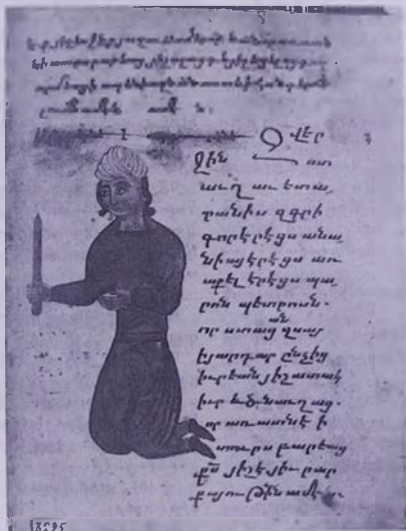
Խ.— էջ 280.— Սրբոյմ Գրիգորի Աստուա-
ծաբանի.— Գողով սքանչելի, լոյս քում
Հանճարոյ...:— Գ է ո Ր գ ե ա յ ր ա մ.—
Տաղ Գրիգորի Աստուածաբանի շաղցըր ասա
.— Գեո Հոսեայ աստուածային...:—
Գ Ր ի գ ո Ր ր ա մ:

ԽԱ.— էջ 286.— Գամձ Տեառնըմդառ-
ջիմ երեկոյիմ.— Գովեայ եւ աւրհնեայ
...:— Գ Ր ի գ ո Ր.— Տէր Յս. փառաց
Թագաւորն, աշաւար եկեայ յընծայումն...:

ԽԲ.— էջ 291.— Գամձ Առաւատում
ասայ.— Միասնական Սր. երրորդու-
թիւն...:

ԽԳ.— էջ 296.— Գամձ Աղաջաւորիմ:

ԽԴ.— էջ 306.— Սրբոյմ Սարգսի Զաւ-
րավարիմ:

էջ 310.— Յառաջ յանեղ տեսողէ...—
Թակոքայ է երգս եւ գովեստ
բանիցս այս մեծի վկայիս մ:

...Նաեւ երգոյս երգեցողի,

ինձ Յակովբայ անարժանի,

վարժս բարեացի քէն տացի,

եւ տաւնողացրս քո տանի:

Հմտ.— Թիւ 231, Ա. Հատոր, էջ 633 (19):

ԽԵ.— էջ 314.— Կիրակի Յարութեան ա-

սայ.— Կենդանարար Որդի Աստուծոյ...:

Կ ի ր ա կ ե ի:— Նըստեալ կանայքն ող-

բային...— Ներսեսի երգ:

ՈԶ.— էջ 319.— Գամն Ատմեանցմ.—

Գեղապանն լուսով...:— Հմտ.— Թիւ 3154,

Թ. Հատոր, էջ 408 (ՈԳ):

ԽԷ.— էջ 324.— Սրբոց Սուբիասացմ:

ԽԸ.— էջ 331.— Կանոն Սրբոց Ոսկեանցմ:

էջ 335.— Տաղ ի Գրիգոր Վարդապետ

յԱրծ.:— Սուրբ Ոսկի քահանայդ նագելի

***

ԽԹ.— էջ 337.— Գամն Սրբոց Թարգ-

մանչացմ մերոց Ասեակայ եւ Մեսրոպայ եւ

այլ:— Բարձրեալ անքընդին...:— Բ ա մ

ի Մ ար զ ի ց:

Մ.— էջ 348.— Սրբոց Ղեմտդեանց:

ՄԱ.— էջ 353.— Սրբոց Վարդամանցմ:

էջ 357.— Տաղ ի Մաթոսէ.— Մաթուրք հո-

գով...:— Մ ա թ է: Վ ար դ ա մ ա յ է:

ՄԲ.— էջ 359.— Գամն Սրբոց Հայրապե-

տացմ.— Աստուած կենդանի...:— Ա յ ը ի -

վ ա:

էջ 363.— Խոստովանիմ Աստուած ըզՀայր

***

ՄԳ.— էջ 364.— Ջամէմ տամ յետիմ քամմ

կրկնայ, որ լաւ գայ ասն.: Բուն Բարե-

կեանդամին է.— Երգս յաւերժական...:—

Երեւ լւ ա մ ե ց ի մ:

էջ 371.— Տաղ Աւետարանիմ.— Ճ լ ը լ ր ա կ

ըջՄարիտ...:

ՄԴ.— էջ 373.— Սրբոյմ Թեոդորոսի.—

Ի քէն Հայցեմ աղբեր բարութեան...:— Ի

խ մ դ ր ե ա յ է վ:

էջ 379.— Մեղեղի ամոյշ.— Քաջամար-

տիկ մեծ զինաւորին...:— Տաղ է.— Խաղա-

ղարար նոր թագաւոր...:

ՄԵ.— էջ 381.— Երկրորդ Կիրակեան

Աղցից:

ՄԶ.— էջ 389.— Երեկոյիմ ասայ գայս.—

Անճառելի լոյսըն Հայրական...:— Ա ղ -

ց ի ց է:

ՄԷ.— էջ 393.— Կիրդի եւ մաւր մորա

Ամմայի.— Անեղ ւ անմահ, ծընունդ Հայրա-

կան...:— Ա յ ս ր ա մ:

էջ 397.— Ած. փառաց, լոյսը անքըն-

դին...:

ՄԸ.— էջ 399.— Այլ Գամն Սրբոյ (ոյ)մ

Կիրդի.— Գըթացեալ քոյին...:— Հմտ.

Թիւ 3154 (ՄԴ):

ՄԹ.— էջ 402.— Երրորդ Կիրակեան ասա

.— Մեծ եւ ահեղ...:— Ողբ վասն լալ-

մառակիմ.— Առ Հայրդ աղաղակեմ...:—

Այս քամս.— Յորդորակ.— Ընկալ զիս Տէր

***

Կ.— էջ 407.— Գամն Յովհաննու եւ Ե-

պիփամու.— Գըթութեամբ քոյին...:

ԿԱ.— էջ 414.— Զորորդ Կիրակեան ասա

.— Մեծապայծառ խորհուրդ սոսկական...:

— Մ կ ը տ ի չ.— Հատ մեծատան փափկա-

սիրին...:— Տընտես չեղէ Հաւատարիմ...:

ԿԲ.— էջ 418.— Գամն Քառասուն Մամ-

կանց.— Մեծ եւ Հրգաւր...:— Մ կ ը տ ի չ.

— Տաղ Քառասն:— Աղաչանալ Սրբոց Ման

կանցն...:— Յորդորակ.— Քս. փառաց

թագաւոր...:— Քառասունմ:

ԿԳ.— էջ 423.— Գամն Հիմզ Կիրակեան

.— Մեծ եւ ահեղ...:— Մ կ ը տ ի չ.— Ի

յիմ քաղաք մարմնոյս...:— Յորդորակ է.

— Տէր իմ զըթած եւ բարեբար...:

ԿԴ.— էջ 428.— Սրբոյմ Գրիգորի Լու-

սաւորչիմ:

ԿԵ.— էջ 434.— Գամն Վեցերորդ Կիրա-

կեան է.— Գոյիդ կատարեալ...:— Գ ը ի -

գ ո ը.— Տաղ Աւետար.— Պայծառ զարդա-

րին...:— պ ե տ ի մ է:

ԿԶ.— էջ 439.— Յարութեան Ղազարու.—

Գոգումն ըղձական...:— Գ ը ի է ս ա.—

Նոր աւետեաց լուր...:— Ներսիսի երգ.—

Այլ տաղ անոյշ. փոխէ.— Փոյթ ընդ փոյթ

արեկ արտաքս...:

ԿԷ.— էջ 445.— Գամն Մաղկազարդիմ:

ԿԸ.— էջ 450.— Երեկոյիմ ասա զհատորս

գայս:

ԿԹ.— էջ 453.— Գամն Աւագ Երգուշա-

բաթիմ է.— Գերագոյն էից...:— Գ ը ի -

գ ո ը ի է ս ա ա.— Տաղ ազմիւ եւ լաւ.—

Աղամայ ստեղծաւորն եկեալ...:— Տաղ վասն

Աղամայ.— Յորժամ Աղամ ըստեղծաւ զերդ

զարեգական էր...:

էջ 464, ունի դատարկ մասեր, եւ նոտրա-

գիր տողեր:

Հ.— էջ 485.— Գանձ Աւագ Երեքշաբաթի

.— Երեք շաբաթիմ աւուրմ.— Գործ արար-

չական...:— Գ ը ի գ ո ը.— Տաղ պատ-

շանւոր.— Վայ իմ մեղուցեալ անձինս...:

ՀԱ.— էջ 470.— Զորեջշարաթիմ է.—
Մեծ եւ անճառ...— Մ կ ր տ ի չ.— Տաղ
 պատշաճաւոր աս[ալ]յ.— *Թխուս Փրկիչ
 կենարար...*— ՅԱռաքեալ արեղայէ.—
Մեծ խորհուրդ յերկրի...— Մեծի Զորե-
 շարաթի.— Տաղ ի Տէր Ներսէսէ.— *Մերձ-
 եայ գատկին Հրէականի...*
 ՀԲ.— էջ 476.— Գամծ Աւագ Հիմզարա-
 քի.— *Մեծապայծառ խորհուրդն ահագին*
...— Մ կ ր տ ի չ.— Տաղ ամոյշ ասայ.—
Հարցանել Փրկչին...
 ՀԳ.— էջ 480.— Աւագ Հիմզարաթիմ.—
Ջահեղ գանգրենին...— զպակասորդ.—
Հմտ. Թիւ 3154, 4Թ եւ 4Ը:
 էջ 487.— *Երեկոյի Հինգշարաթին...*
 ՀԴ.— էջ 488.— Աւագ Ուրբաթում է.— *Ի*
յամարմական անճանց...— Ի Մմաթէ.—
 Տաղ ամոյշ.— *Արազ Հասանէր...*
 ՀԵ.— էջ 492.— Գամծ Ուրբաթու ցերե-
 կիմ է.— *Որ եւ կատարեալ...*— ո ո ս ս է
 խնդրեաց Գրիգորն.— Ողբ Աստուածածնի.
 — *Աստուածածին Սրբուհին...*
 ՀԶ.— էջ 497.— Երեկոյի ժամում ասի
 Գամծս եւ Տաղ.— *Ջանեղական...*— Տաղ
 ազմի ասայ.— *Աստուածածին Կոյսն Մա-
 րիամ...*
 ՀԸ.— էջ 504.— Աւագ Ուրբաթում է.—
Խորհուրդ սոսկայի...— Խ ա չ ա տ ո լ ր.—
 Տաղ պատշաճաւոր.— *Հրցան բանքն այսաւ*
...
 ՀԼ.— էջ 510.— Թաղմամ ձրագալուցիմ
 Գի. Այ. մերոյ.— *Խորհուրդ Հանգրտեան*
...— Խ ա չ ա տ ո լ ր.— Տաղ Թաղ-
 մամ Եփեսոսի.— *Այս է պէս Յիսուսն...*—
Որ եղելոց կեանքս շնորհէ...
 ՀԹ.— էջ 517.— Յարութիւմ Սր. Զատկի
 Կիրակէիմ.— *Մարդասիրութեամբ Որդիտ*
Միածին...— Մ կ ր տ ի չ:
 Զ.— էջ 521.— Այլ Գամծ Յարութեամ.—
Տէր տէրունական...— Տ էր ու մ:
 էջ 527.— Փոխէ.— *Արի Եսայի բարձրա-
 ձայն գոչեա...*
 ԶԱ.— էջ 528.— Երրորդ Աւուր Յարու-
 քեանմ.— *Արդ լուսաւորեա...*— ա կ ա մ:
 ԶԲ.— էջ 533.— Զորրորդ Աւուրմ.— *Մե-
 ծապայծառ ձայնիւ ցընծալի...*— Մ կ -
 ր տ ի չ:
 ԶԳ.— էջ 536.— Հիմգերորդ օուր.— *Մեծ*
եւ հեղ...
 էջ 539.— Աւետարանիմ.— *Եփեսոս Թա-
 գաւորն փառաց...*
 էջ 540.— Տաղ Յարութեամ.— *Յայն-*
ցՈՒՑԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՅ.- Ժ

ժամսիրով տիրական...
 ԶԴ.— էջ 541.— Յարութեամ Վեց Աւուրմ:
 ԶԵ.— էջ 546.— Կամոն Գլխատմամ
 Յովաննու:
 ԶԶ.— էջ 551.— Կամոն Նոր Կիրակէիմ:
 ԶԷ.— էջ 559.— Աշխարհամատր[անիմ]:
 ԶԸ.— էջ 564.— Կիրակմտի ասացէք.—
Գերամբարծ Աստուած...— Գ ր ի գ ո թ .—
 Հմտ.— *Թիւ 3154 (2Գ):*
 ԶԹ.— էջ 568.— Հսկմամ Կիրակմտի.—
Գերանճառ արփի...— Տաղ Սր. Յարու-
 քեանմ.— *Կանանցըն Կանխեալ...*—
 Այլ Տաղ.— *Այսաւր լոյս ծագեաց...*
 Զ.— էջ 573.— Երեւմամ Սուրբ Խաչիմ
 .— *Իսկակից Որդի...*— Ի Մ ա ք ե ո ս ե
 խնդրեաց Գրիգորն.— *Խաչն ի նախնուն ե-*
րեւեցալ...— *Արժատ անմահութեան...*—
 Ա-ն:
 ԶԱ.— էջ 581.— Գամծ Համբարձմամ.—
Մեծապայծառ տաւնիւս ըղձալի...—
 Մ կ ր տ ի չ.— *Աստուածըն Բան, Հաւր*
Միածին...— Փ.— *Եւ ի լընուլ թառաս-*
նեկին...
 ԶԲ.— էջ 586.— Գամծ Մեծահրաշիմ:
 ԶԳ.— էջ 591.— Հոգւոյ Գալլստեան:
 ԶԴ.— էջ 595.— Պեմտեկոստէիմ Երկ-
 րորդ Աւուրմ:
 ԶԵ.— էջ 600 — Երրորդ Աւուրմ Ե Գամ-
 ծըս:
 էջ 603.— *Այսաւր Սր. Հոգին Ած եկ-*
եալ յաշխարհ...
 ԶԶ.— էջ 604.— Յովաննու Թլգուրամցոյ
 ասացեալ վասն Հոգոյն.— *Յաւէտ իսկապէս*
...— Յ ո վ ա մ է ս:
 ԶԷ.— էջ 608.— Հիմգ աւուր Հոգոյն.—
Հոգի Աստուծոյ...— Հ ո գ ո յ մ Ս ր -
 ր ո յ:
 ԶԸ.— էջ 615.— Գամծ Սրբոց Հոփսիմ-
 եանց:
 ԶԹ.— էջ 628.— Գրլակայ վանաց Սր.
 Կարապետիմ Գամծ:
 Զ.— էջ 632.— Գամծ Կաթողիկէ Եկե-
 ղեցոյ.— *Տաճարդ երկնայն...*
 ԶԱ.— էջ 638.— Մանկանցմ Բեթղաիէի
 .— *Խանդաղակաթ սրտի...*— Խ ա չ ա -
 տ ո լ ր.— *Մարսեալ Հերոդէս...*— *Ար-*
թունք զբարթունք...— Ա-Թ:
 ԶԲ.— էջ 643.— Գամծ Կոստանդի(ամի)-
 անոսի քագաւորի.— *Գերարփիչ վերին...*
 — Գ ր ի գ ո տ ի ե.— Տաղ Կոստանդիա-
 մոսի.— *Թագաւորդ աստուածարեալ...*
 ԶԳ.— էջ 649.— Ներս[էս]ի Հայրապե-

այս.— Յերկնից խոնարհեալ... — Յոհա-
ւ 0 0 0 է ս.— Էակցիկն Հաւ սպասաւորի

ՃիԳ.— էջ 784.— Գամն Մարտիրոսաց.—
Տէր Աստուած րարձրեալ... — Տաղի Տէր
Ներսէսէ։ — Ճրշմարիտ վրկայք... — Ճ-Բ։
ՃիԴ.— էջ 790.— Գամն Մարտիրոսաց,
ամենայն սրբոց.— Դաւանեցէ որդիք աւրի-
նաց... — Դա հի թ է.— Ի Գրիգոր վար-
դապետէ յԱրծկոյ.— Պաղատանաւ սուրբ
նախաւարց... — Ի Ներսիսէ է.— Աղաչա-
նաւ րնտրեալ դասին... :

ՃիԵ.— էջ 798.— Գամն ամենայն սրբոց
հրմոց եւ մորոց.— Սուրբորդ սրբոց Ած. էա-
կան... — Սիմեոն։

...Նոր նորոգաւ գնութեանս Մարիամ,
նորոգաւորին ծագեալ բուրաստան,
նոր լուսաճած երկնային իւրան,
նոր առաւատ նոր արեգականն,
նոր թերթի՝ աթոռ երեսական,
Հաւր եւ Հոգոյն միշտ Հանգըստարան,
նաեւ Որդոյ զոյով մարմնարան,
զուտ եւ մաքուր* յայտոց մարմնական,
ամենաւրհնեալ կոյս անապական,
Աստուածածին, տաճար տիրական.
առ թեղ կրցորդ զփայտըն փրկական,
զնեկեանայն արեամբըն տէրունական,
Սուրբ Կարապետն, եւ զնախավրկայն,
Հուսաւորից յաղ զէն պարթեւեան,
զմարգարէից պարեն աստուածաբան,
զառաքելոց գունդըն սրբազան,
եւ զհամաւրէն սրբունքն ի լրման,
որ քոյդ շնորհաւ մաքրափայլեցան։
Եւ մնաւանդ սրբոցս բղձական,
որք յայսմ աւուրբս Հանդիպեցան,
որոց տաւնեմք ըզար կատարման,
եւ զյիշատակ նահատակութեան,
որք յաղթեցին կարեաց մարմնական,
Հոգովն յաղթող, եւ արիացան։
Սոքաւ մատիւր յաղերս Հաշտութեան,
առ Միածինդ զըթով մայրական,
զի գթասցի դարձեալ քարեխնամ,
ի տառապեալ ազգըս Հայկազեան,
տալ վերըստին զթաճն արքական,
պահել զաթոռս Հայրապետական,
Հանդերձ ուխտիւս միաբանական,
քահանայիւք եւ Ժողովրդեան,
անփորձ մընալ միշտ եւ անսասան,
յանցեալ ներկայս եւ ի յապագայն,
յորժամ գայցէ փառաւք Հայրական,
միաւորիւ ընդ նա յաւիտեան։

Ողորմ.։

ՃիԶ.— էջ 806.— Գամն Ջեռնադրութեան
.— Գրթա ի մեզ Տէր... — Գրիգորի է
.— Տաղ է.— Ի մեծի Հրաշափառ Հանդիսիս
... — Ի Տէր Առաքել։

ՃիԷ.— էջ 812.— Ի տէր Մամուէլ եպիս-
կոպոսէ ասացեալ ի թաղումն մեռնոց.—
Մինդ ի յերից Բանդ որ ի Հաւրէ... —
Մաք վ ե յգ։ — Տաղ. եւ յետ թաղմանն
ասեմ.— Ովք քահանայք եւ վարդապետք աստ-
ուածաբան... :

ՃիԸ.— էջ 820.— Գամն Գիշերապաշտ-
ման հասարակաց աւուրց պահոց եւ Ջատկի
.— Անտանելիդ երկնի եւ երկրի... —
Առաքել եւ յ.— Եկայք այսաւր եղբարք ա-
մէն... — Երգ Արիստակեսի։

ՃիԹ.— էջ 825.— Գամն Ապաշխարու-
թեան.— Մեղա Տէր մեղայ... — Մեր։

էջ 828—830.— Այլադան մանրութ, նոտ-
րագիր։

ՃԼ.— էջ 831.— Գամն, Գիւտ Նշխարաց
Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիմ.— Այսաւր
ծագեաց լոյսն արփիական... — Առո ա -
բելի է այս խ։

...ՅԱռաքել մշտաւ տրիմար,
Այս զովելի գանձս եկն ի շար,
Ռետին կենաց եւ բանք յարմար,
Աստուածագգեաց մարմնոյն Համար։
Քալ եւ ընտրեալ Հովիւ ճարտար,
Եւ ծագաւորին լոյս կենարար,
Լուսաւորչին մեր բարերար,
Վիրաց Հոգւոց բրժըշկարար։
Այն որ զաշխարհս Հայոց խաւար,
Բոտեալ լուսովն աստուածաբար,
Դարձոյց ի կոռցրն Համարար,
Աստուծապաշտ արար Հաւսար։
Պաղատելով արտասուաբար,
Ես աղաչեմ զձեզ անդադար,
Տեսաւն Աստուծոյ աղաւթաբար,
Էին Հայցել Հոգոյս իմ ճար։
Ընդ նմին եւ զմեզ յարմար,
Ի կամըս ձեր սուրբ բարերար,
ստացաւդ տառիս եւ ըզգըծողս,
Հայցեմք յիշել միշտ անդալ լար։

էջ 840.— Քանի մը տող գրչափորձ։

Յիշատակարան Գրչի.— 1498

էջ 828.— Փառք փառաւորեալ Համագոյ
եւ միաւնական Սբ. Երրորդութեան Հաւր
եւ Որդոյն եւ Հոգոյն Սրբոյ, յամ- արարա-
ծոց իւրոց ամէն։

Արդ, գրեցաւ աստուածային սուրբ տառս,
որ կոչի Փանձարան, ի Սբ. Քաղաքս Երու-

սաղէմ, ի Սբ. Ուստս Փրկիչ, ընդ հովանեաւ Սբ. Կաթարիչ Վիմիս, ի թվականութեանս Հայոց Ջ եւ Խէ ամի: Աստուածաշէր տանուտէրն Յոհան եւ իւր կենակիցն Մարէ, գնեցին զԳանձարանս յիշատակ բարի հոգոյ իւրեանց եւ ծնաւդացն իւրոց, եւ որդոյն Սատաղին, եւ ի Քս. հանգուցեալ Կեցուներն, Սարգիսին, եւ Կարապետին, եւ ամարեան մերձաւորաց կենդանեաց եւ մեռելոց ամէն. ի Սբ. Եկեղեցիս ի գեղս, որ կոչի

Պանծառ:

Յիշեցէք ի սուրբ եւ ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր առաջ գնելոյն Քի., զՅոհան ըռայիսն եւ զկիսն իւր Մարէ, եւ զծնաւդսն իւրեանց, եւ Ած. ողորմի ասացէք եւ մեղաց թողութիւն խնդրեցէք: Եւ Քս. Ած. որ առատն է ի տուրս բարեաց, ձեզ յիշողացդ, եւ ձեզ յիշեցելոցս առհասարակ ողորմեացի ամէն:

3297

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×17×1.5: էջք Ը+110: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրուածին՝ կարմիր եւ սեւ մելաններով, միասին առաւելապէս, 42 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոսր չեղազիր մանր, վարժ գրչէ: Համառօտագրութիւնը յոյժ առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ նորոգորոշմ: Կնիքներ Ս. Նշանի, էջ Ը, 1, 88:

Հմտութեամբ.— Յուսակ Ջեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 218:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-է, դատարկ:

էջ 1.— Ճառ Դաւթի ամյադք փիլիսոփայի ասացեալ Սեբրողեան ի Սբ. Խաչմ աստուածընկալ.— [Բ]արձրացուցէք զՏէր Ած. մեր՝ մարգարէն ձայնէ...:

էջ 10, դատարկ:

էջ 11.— Տեառն Ներսեսի Կալեցոյ Հայոց Կաթողիկոսի արարեալ Մեկնութիւն ըստ Ոհիմ Դաւթի փիլիսոփայի ի բամմ որ ասէ. Բարձրացուցէք զՏէր Ած. մեր գոչէ մարգարէն.— Սկիզբն բարեպաշտութեան Հայաստանեայց ունիմք իմանալ զԼուսաւորիչն Գրիգորիոս...:

Յիշատակարան.—

էջ 54.— Գրեցաւ պատճառ եւ մեկնութիւն

Բարձրացուցէք, զոր արարեալ է երիցս երանեալ կաթողիկոսի Հայոց Տեառն Ներսէսի, ի խնդրոյ վարդան վարդապետի, որ կայ ի Հաղբատ ի դանքանի, ի թուին Հայկազեանս տումարի, ձեռամբ Մսայեայ քահանայի, եւ պիտակ անուն վարդապետի, աշակերտ մեծ հռետորի եւ գիտնական վարդապետին Ներսէսի:

Արդ չեցէք ընդ սա եւ զիս, պատահեալք այս մատենիս, զի մատամբ ծրրեցի զսա եղկելիս, տկար անձամբ, եւ մեղօք յիս, եւ դուք յիշեք յանճառ բարիսն, յիշմամբն զիս անջնջելիս.

յաւիտեանս, ամէն:

էջ 55.— Ամթառամ Մաղիկ. Բացատրեալ վարդանայ վարդապետի ի խնդրոյ Սարգսի.— Թագաւորեալ սուրբ եկեղեցի...:

էջ 62, դատարկ:

էջ 63-88, երկսիւն:

էջ 83ա.— Այս ձառ Ներսողակամ ի Խաչմ աստուածընկալ, ասացեալ Ոսայ ի Սրբոյն Դաւթայ Ամյադք փիլիսոփայէ, եւ յետոյ փոխարկեալ ի ձեւ տաղաչափակամ ի Սրբոյ Հօրէմ մերմէ Ներսիսէ Կալեցոյ:

[Բ]արձրացուցէք զՏէր Ած. մեր միաբան, մարգարէն Լեւիտայեայ տայ տեղ հրաման...:

էջ 71բ-74, դատարկ:

էջ 75ա.— Գրիգորի Փիլիսոփայ Ներ-

բողեամ ի Սուրբ Խաչմ Բրիստոսըմկալ:

Օրհնեալ ես փայտ կեմաց,
բարեբամեալ, երկրպագեալ,
Զքեմ մեզ գուշակեաց,
Ոայս մարգարէմ վերագոչեալ...:

Գերահրաշ արփիմ փայլեալ,
զկմի յաթոռ փառաց մստեալ,
Րաբունույմ ի քեզ բմակեալ,
դու ամղադար բարեխօսեալ,
Ի թողութիւն մեղուցելոյս,
ժողորմութեամ ղուռմ բացեալ,
Գովութեամզ փոխարեմք
ի կապամաց զիս արծակեալ,
Որպէս քեզ երկրպագեալ,
յամեմայմի փրկագործեալ,
Բակերտեալ եւ մորոգեալ,
յաւիտեմից հրոյմ ազասեալ,
Զի ի քեզ ապաւիճեալ,
եւ յուսացեալ ապաստամեալ,
եւ քեւ զերբորդութիւնմ
միասնակամմ ղաւամեալ:

Էջ 77բ.- Նորիմ յաղագս խաչամշամ գա-
ւազամիմ զոր ըմծայեաց տեառմ Պետրոսի
Հայոց Կաթողիկոսի, ասացեալ ի խորհուրդ
խաչիմ:- [Ը]նծայեմ քեզ տարեկան...:

Էջ 78բ-81ա, դատարկ:

Էջ 82.- Աղերս առ Փրկիչմ Բս.:

Էջ 83ա.- Նշամ ընծակամ, խաչ տէրումա-
կամ, լեր մեզ օգնակամ, միմչ ի յաւիտ-
եամ.- Նախանկար անտես էիս տեսութեան. . . :
-Ն շ ա մ ը ը ը ա կ ա մ ի ա չ տ է -
ը ը ը ա կ ա մ ը լ է ը ը մ է զ օ գ մ ա -
կ ա մ մ ի մ չ ի յ ա լ ի տ ե ա մ:

Էջ 86ա.- Յորեկան թիւք յայսմիկ բանի
ի կիր արկան...: Յոհամմէս պետէ:

Էջ 86բ, դատարկ:

Էջ 87ա.- Յուպ ի ձեռին էանց բանն ընդ
Յորդանան...:

Դիտ.- Առաջին տունը, Հանդերձ վեր-
նազրով, կը գտնուի երկրորդ սինակին
վրայ, որ է,

Նորին այլ ներբող ի Սբ. Խաչն աստուա-
ծընկալ.- Դրուատ քոյին յայլ եղանակ վեր
ածան...:

Էջ 88ա.- Նորիմ Տաղ Յաղագս Եմմդեամ
եւ Յայտմութեամմ Բրիստոսի.-Խորին խոր-
հուրդ անհասական...:

Էջ 89-90, դատարկ:

Էջ 91.- Նորիմ զամգատ զամծմէմ, եւ
աղերս առ փրկիչմ, առ ի ծգմել, Մերհեղիով
զշմորիս ի փրկութիւմ.-Վայ ինձ Հիքոյս, զի
մի՞նչ զանձն իմ նրբազնինն նշմարեմ. . . :
Վայ իմմ:

Էջ 92.- Նորիմ Տաղ, Յաղագս Պայծա-
ռակերպութեամմ Բի. ի Թափօր.- Իսկակիցն
Հօր ըստ էութեան...:- Ի Յոհամմէ է:

Էջ 93.- Նորիմ տաղ Ներբողակամ, Յա-
ղագս Վերափոխմամ Սբ. Աստուածածմիմ.-
Նուիրել ներբողս դատիմ պարտական մօրդ
երանութեան...:

Էջ 95-110, դատարկ:

Յետմագոյմ արձամագրութիւմ.-

Էջ Ը, ստորոտը, անհարթ զրով.- Եթէ որ
Սբ. Վանքէս. Հանցէ յափշտակելոյ մտօք՝
եղիցի բանայդեալ եւ նգովեալ Հոգով սրբով.
եղիցի:

3298

ԶՈՐԻՑ ՎԵՐՋՆՈՑ ՄԱՐԴՈՅՍ.— 2

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐԳ. ՍԵՐԱՍՏԱՑԻ

Սեբաստիա

ՌՄԿԹ = 1820

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×17×2.5: էջք 274: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Մես-
րոպ Բահանայ: Գրուելին՝ կարմիր եւ սեւ
մեկաններով, միասին, 37 տող, կարմիր
գիծերու միջեւ, նոտր շեղագիր, վարժ
գրչէ: Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ:
Գունաւոր նկարք, թանձր թուղթի վրայ,
«Գիրք Զորից Վերջնոց Մարդոյս» էջ 9-
երկինք եւ Դժոխք 18, 20, 78. Գեհնական
տեսարաններ 134, 136, 138. Արքայութիւն
երկնից 182. Դռնաբացութիւն 220: Կաշե-
կազմ խաւաքարտեայ զծագարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, դատարկ: Նոյնպէս էջ 10:
էջ 11.— Տիտղոսաթերթ, գունաւոր շրջա-
նակով:

Գիրք Զորից Վերջնոց Մարդոյս, յորում
ցուցանի աղէտալի դառնութիւնն մահու,
սարսափելի ահարկութիւն դատաստանի,
զարհուրելի թշուառութիւնն դժոխոց, եւ
զուարճալիք փառք արքայութեան երկնից:
Ընդ որս եւ տեսութիւն բանից ոմանց Աբ.
Գրոց:

Յօրինեալ ի Յահաննէս Արքեպիսկոպոսէ
Սեբաստիոյ:

Եւ յետոյ ծրցեալ եղեւ յամենից յետն-
եալ տրուպ եւ մեղսամած տէր Մեծապ իբր
անուամբ քահանայէ եւ վերոյ յիշեալ Յո-
հաննէս Արքեպիս.է ձեռնադրելոյ, ընդ հո-
վանեաւ Աբ. Աստուածածնայ մայր յեկե-
ղեցւոյ վարժարանի:

Ի հայրապետութեան Սրբոյ էջմիածնի
տեառն եփրեմայ սրբազան կաթողիկոսի:

Յամի 1820 եւ Հայոց ՌՄԿԹ, ի Սեբա-
ստիա, ի Վամս Սրբոյ Նշանի, յԱրքեպիս-
կոպոսարանի Նահանգիս:

էջ 12-13, դատարկ: Նոյնպէս էջ 15, 17,
19:

էջ 14.— Գունաւոր շրջանակ, մէջտեղը
անգիր:

էջ 16.— Գունաւոր շրջանակ.— Հայ-
կախօսութիւն ինչ հակիրճ:

էջ 21.— Յառաջաբանութիւն դոյզմ:

էջ 22.— Յաղագս Հաւաստութեան Մա-
հուան: Գլուխ Առաջին:

էջ 55.— Յորդորակ.— Ով կուրութեան
եղկեկեացս...:

էջ 56-60, դատարկ:

էջ 60-61-ի միջեւ կան կտրուած թերթե-
րու արմատներ:

էջ 61.— ...երրորդ՝ եղիցի սաստիկ
խռովութիւն ի յօդս...:

էջ 66.— Յաղագս վերջին յարութեան...:

էջ 73-77, դատարկ:

էջ 79.— Յաղագս ահարկութեամ եւ
ամձկութեամ հանդիսի վերջիմ Դատաստա-
միմ: Գլուխ Զորորդոյ:

էջ 94, դատարկ: Նոյնպէս էջ 131-133,
135, 137:

էջ 139.— Յաղագս Երրորդ Վախճանի
մարդոյս, որ է դժըմղակ եւ սարսուծի
դժոխմ:

էջ 178-181, դատարկ:

էջ 183.— Յաղագս չորրորդ վախճանի
մարդոյս, որ է շքեղ եւ փառազարդ արքա-
յութիւնն երկնից:

էջ 215.— Յորդորակ.— Ով անմտութեան
որդւոցս Աղամայ...:

էջ 217-219, դատարկ:

էջ 221.— Յաղագս խորհրդոյ դոմարա-
ցութեամ...:

էջ 234, դատարկ:

էջ 235.— Կտակ վշտակոյտ չարչարմաց,
եւ դառնակնիծ խաչելութեամ Գի. Այ.
մեքոյ:

էջ 257-258, դատարկ:

էջ 259-266, երկուսն:

էջ 259ա.— Համառօտ մերթոյ ի Սբ. Ա-
բռնոմ էջմիածնիմ, յօրիմեալ ի Յօհաննէս

վարդապետէ Սեբաստացոյ:

էջ 260ա.— Նորին Ոնրբող առ Եփրեմ Սրբազան կաթողիկոսն, որ ի Սր. Աթոռն էջմիածին:

էջ 260բ.— Նորին Ոնրբող առ Սր. Աթոռն Եռաստեմ.— Առ քեզ, ով Սաղիմ, քաղաք անձկալի...— Ա ռ Ս ու ը ր ը Ս աղիմ:

էջ 261բ.— Նորին դրուատ ստորագրական. Մաղթամբ առ Վանս Սրբոյ Նշանի, որ ի Սեբաստիեայ քաղաքի:

էջ 262բ.— Նորին ի սակս Աւետեաց եւ Յղութեան Սր. Կուսին Մարիամու Աստուածածնին:

էջ 263ա.— Նորին գանկատ զանձնէն առ Փրկիչն Յս. համդերմ մաղթամբօք.— Յայս—

միկ վայրենիս ես պատրեայ գտայ...:

էջ 263բ.— Նորին Յաղագս հոգեւոր կուրութեան մեղաց...:

էջ 264բ.— Նորին ստգտամբ մեղադրանաց...:

էջ 265ա.— Նորին Յաղագս Գիւտի Հայկական Տառից, եւ գովեստ մմին, եւ յորդոր առ համբակս առ ի ռւսամիլ զայն.— Յարգելի ինչ է արուեստ գրչութեան...:

էջ 266ա.— Նորին բան խրատու առ Ուրախաստատ դպրատան մամկումսն, որ ի Սեբաստիայ քաղաքի:

— Մակագիծ տպի Սր. Աստուածածնին, ուր Յս. Ոմէրի ի գիրկս Կուսին:

էջ 267—273, դատարկ:

էջ 274.— Հաշուական մանրութ:

3299

Մ Ա Յ Բ Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 122

[Հոռոմասի Վամբ]

[ԺԲ. Դար]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×15×8: էջք 716: Պրակք ԱՍ: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ազդուած թացութենէ. վերջը թերի: Թուղթ բամպակեայ գորշորակ: Գրիչ եւ Ստացիչ՝ Յովանէս, Հոռոմոսի Վանցի: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ մասամբ հըրահանգները կարմիր, մնացեալը մութ սրճագոյն մելանով, միասին, 19 տող: Հրահանգներն ու քարոզները մեծ բոլորգիր՝ երկաթագիր տառերով խառն, աղօթքներն ու ընթերցուածները բոլորգիր հնածե: Գունաւոր լուսանցազարդք վաղնջական ոճով, թանձրագիծ: Ուրանազարդ իւր ասորք, էջ 552: Կաշեկազմ խաւքարտեայ, առաջին երեսին փակցուած նախկին խաւքարոյմ կաշին՝ մասամբ փճացած: Դատարկ նոր թուղթք սկիզբը մէկ թերթ, վերջը տասնեւօթ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 3:

Հմտութ.— Յուլյակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 96:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Յոռամնու Մամդակունոյ Հայոց կաթողիկոսի. Հիմնարկութիւն Սըրբոյ Եկեղեցւոյ:

էջ 3.— Ընթերցուած Յերրորդ Թագաւորութենէն.— Եւ առաքեաց Սաղոմովն առ Բիրամ եւ ասէ...:

էջ 6.— Ընթերցուած Բ. յԱռակաց.— Ած. իմաստութեամբ հիմունս արկ երկրի...:

էջ 7.— Ընթերցուած Գ. ի Յովթայ.— Երկիր եւ ի նմանէ ելցէ Հաց...— Հմտութ. Յուլյակ Զեռ. Վենետիկի, 1886, Գ. Հատոր, էջ 6:

էջ 23.— Աղաւթ գոր ասացեալ է Դամիւիի Մարգարիի.— Տէր Ած., մեծդ եւ սքանչելի, որ պահես զուխտ քո եւ զողորմութիւն սիրելեաց քոց...:

Բ.— էջ 27.— Կանոն Նաւակտեաց Եկեղեցւոյ.— Յերեկորեա Հակոբն լինի միանգամայն միաբան ուխտին մինչեւ ցա—

առաւարտ ի նմին եկեղեցւոյ...:

Էջ 31.— Ալիւր Արուեստի: Աւետարան Յոհաննու.— *Եղե՛ն յայնժամ նաւակատիք...*— Հմմտ. Նոյն, էջ 71:

Գ.— էջ 84.— Աւրիմուքիւմ Յորժամ Նոր Դուռն դնեն եկեղեցւոյ:

Դ.— էջ 86.— Կանոն Աւագան Աւրիմե-
լոյ:

Ե.— էջ 98.— Կանոն Ուսակատեաց եկե-
ղեցւոյ պղծելոց յամաւրիմաց, եւ զշարժ-
եալ սեղան վերստին հաստատել:

Էջ 118.— Իսկ եթէ սեղան Նոր Կանգնեն,
կարգ զառաջնոյն կատարեսցեն. եւ զառ-
ջին սեղանն յաւակողմն դիցեն ի պէտս ինչ:
Եւ Ըւար նաւակատիս կատարեն:

Զ.— էջ 118.— Կանոն Համդերձեղեմ
սպաս Աւրիմելոյ:

Ը.— էջ 118.— Կանոն Սկի եւ Մողղզմայ
Աւրիմել:

Ը.— էջ 119.— Կանոն Նորակերտ Գիրք
Աւրիմելոյ:

Թ.— էջ 124.— Կանոն Ժամահար Աւրի-
մելոյ:

Ժ.— էջ 128.— Կանոն զմկարեալ եկեղեցի
Աւրիմել:

Էջ 129.— Եւ իսկոյմ ի ժամ մտանեմ, եւ
զէ ար Ուսակատիս կատարեմ.— Հմմտ.—
Նոյն, էջ 15 (Կանոն Զ.):

ԺԱ.— էջ 130.— Կանոն Խաչ Աւրիմե-
լոյ:

ԺԲ.— էջ 166.— Կանոն Տեառնակամ
Աւրիմելոյ.— Անեն զխոստացեալն ի դուռն
եկեղեցւոյն առաջի խաչին, եւ կարմիր (եւ)
բամբակ եւ կարմիր Հանդերձ արկանեն ի
վերայ...:

ԺԳ.— էջ 179.— Աւրիմուքիւմ Աղի:

ԺԴ.— էջ 180.— Կանոն Ոգեհամգիստ առ-
մել կամ պատարագս մեծելոյ:

ԺԵ.— էջ 180.— Աւրիմուքիւմ Հատի Պա-
տարագի:

ԺԶ.— էջ 186.— Կանոն Զուր Աւրիմելոյ:
Յաւուր Սբ. Յայտնութեան Տեառն մերոյ
Յի. Քի. այս Կանոն կատարի:

ԺԷ.— էջ 228.— Կանոն Մկրտութեան,
յորժամ Բրիստովմեայ առնեն:

ԺԸ.— էջ 228-229ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

ԺԸ.— էջ 255.— Կանոն Պսակ Աւրիմե-
լոյ:

ԺԹ.— էջ 274.— Կանոն Պսակ Վերացու-
ցանելոյ:

Ի.— էջ 278.— Կանոն Ձեռնադրութեան
Ամագմոսաց, որ լսիմ Գրակարդացք:

ԻԱ.— էջ 277.— Կանոն Ձեռնադրութեան
Սարկաւագաց:

ԻԲ.— էջ 283.— Կանոն Ձեռնադրութեան
Քահանայից:

ԻԳ.— էջ 283.— Կանոն Ամագմոսաց որ
եմ Սաղմոսասացք:

Էջ 284.— Կանոն կէս սարկաւագ արի-
մել:

Էջ 295.— Կանոն Մոնագմոնի Հերակտրու-
թեան:

Էջ 299, ստ. լուսանցքին, ըշէն.— Մո-
նոգոն որ է Հաբեղայ:

ԻԴ.— էջ 310.— Կանոն, Ձեռնադրութիւմ
կրանադրութեան արժամացելոց...:

Էջ 348.— Շրբապնդէ եղբայրս մեր, այս
անուն, մաշկեղէն գաւտեաւ ձեւոյս, առ ի
պատրաստութիւն քաջութեան...— Հմմտ.—
Նոյն, էջ 30:

Էջ 366.— Եւ եթէ կուսան լինի Հանեն ի
բեմին, եւ երկրպագեցուցանեն առաջի
սրբոյ սեղանոյն, եւ ողջունեալք Համարէն
ամենեքեան, որք կցորդ եղեն Նորա արհ-
նութեանցն եւ կարգին սրբութեան: Եւ
արհնեալ յամենայն եղբայրցն...— Գար-
դարեալ առաքինաձեւ կրանիւք, զգեցեալ
զտէրունական պատմուճան...— Հմմտ.—
Նոյն, էջ 30:

Էջ 367, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Սքե-
մաւոր, լսէ խրատուս զի կեցցեալ միշտ:

— Եւ ամբողջ ծոներդրութեամբ, զգլուխն
ծածկեալ, լի արտասոււաք, եւ անդադար
Հառաչմամբ, արիացեալ ամենայն զաւու-
թեամբ իւրով ի մարտ ընդդէմ անտարոյժ
չարժմանց, ի քաց առեալ զստ մարմնոյ
կամս, զվարս առաքինութեան Հրչտակաց
վարել, աստուածեղէն իմաստութեամբ, որ-
պէս եւ վայել է Աստուծոյ ճշնաւորի, ոչ
մի ինչ զանցաւորս զայս եւ զողեղէն խոր-
հուրդս յիշել յինքեան բերել, այդ ճշմար-
տութեամբ յերկինս զուսմարել զբոլոր ան-
ձնն, որպէս առաջին սուրբ Հարթի, բնաւ
իսկ եթէ զուցէ աշխարհ չգիտել. բնաւորեալ
միացմամբ, եւ անդադար արհնութեամբ, եւ
անձկալից սրտիս ակն ունել զպստեանն
Տեառն յերկնից...— Եւ սիրել զընկերն, իբ-
րեւ զնոյն ինքն զՏէրն, վասնզի ինքեան
Համարի զառ ի փոփոխումն բարերարու-
թեանն: Կուսական Հոգւով եւ կուսական
մարմնով, զի եւ Տէրն զայս երիս պատուի-
րանս պահանջէ յամենայն մարդոյ Հաւատա-
ցելոյ. զճշմարտութիւն լեզուին, զբրու-
թիւն մարմնոյն, եւ զՀաւատս ուղիղս ի

խորհուրդս, որպէս ասաց սուրբ Հայրն:

Արդ պարտ է ողջախոհամիտ լինել յամենայնի, կանխել միշտ ի խորհուրդս բարեաց...: Եւ այսու ամենայնի վայելչացեալ, քրիստոսագգեան պատուիրանադուրութեամբ, լիցի անսրտունջ յամենայնի, եւ Համբերող խոնարհութեամբ...: Իսկ վասն Հանդերձի, որպէս աւետարանեցաւ մեզ յեզիպտական սուրբ Հարցն Ռոգեկրացն...: Զի նոքա մեծքն, ասդաթոռպ պարեգատիւք, եւ խարազնաւոր կենաւք անցուցին զնժղեհական վայրալուծութիւնս, բոկ, եւ մերկ, եւ ամենայն կարաւորութեամբ լի, որպէս առաքեալքն, եւ տարզարեքն, լեղկամաշկաւք, քաղցիւ եւ ծարաւով, եւ բնառովք...: Եւ սոքա ի նոյն լուսաւոր շաւիղսն Հետեւեցին, լի ամենայն ատաքինութեամբ: Վասն այսորիկ պարտ է ազանել այծէս, կամ այլ ինչ խարազնագղեստ, պճղնաւոր, նեղաստորոտ, զի մի ի պէտս ինչ շուշափիցէ եւ մեծաքայլիցէ: Եթէ կարացէ ժուժկայել վարուցն խոշորութեան թեզանատ լիցի, եւ բուկոտն, որպէս արդարեւ յուսացեալ ի Տէր, եւ առողի Հրաման կոխել զաւժս...: Հմմտ.— Նոյն, էջ 31:

Ապա թէ ոչ, զգեցցի Հողաթափս, եւ կամ կաշիկս...: Եւ այսինքն պնդեալ գերեկաւունսն, զցանկութեան զգայարանսն: Եւ զընել կնկուղ, առանց խաւոյ, որ է նշանակ խոնարհութեան, որպէս զաւրականացն սաղաւարտն, զոր ի Հին լարտաքնոցն կարիքատ կոչի, այսինքն զազաթան դրոշմ. եւ առանց խաւոյ, ճշմարտապէս նշանակէ զԱստուծոյ շնորհացն զպսպանութիւն, ոչ մարմնով, այլ Հոգւով: Եւ արկանել բաճկոն չորեքանկիւնի, խրացիւք պնդել զառաքս...: Եւ ոչ այծենիս կրկնապետս պախալիս իմն, որ թշնամութիւն է առ Ած...: Զի պնտումն Հանդերձից, իշխանաց, եւ աղաբողոն, վարդապետաց, եւ կրկնոց քաղաքացեաց...: Հմմտ.— Նոյն, էջ 32: Մենք Հոս ներկայացուցինք տարբերութիւններուն մէջ մասը միայն:

ԻԵ.— էջ 373.— Կանոն Հայր առնել:

էջ 380.— Բարսղի Հայրապետի քամ խրատու:

ԻԶ.— էջ 384.— Կանոն Տնտես Աւրեմել:

ԻԷ.— էջ 386.— Կանոն ապաշխարող առնելոյ:

ԻԸ.— էջ 400.— Կանոն ի Մեծի Հիմգշաբաթին զապաշխարողսն արձակելոյ:

էջ 407.— Աղաւթ գոր ասացեալ է Բարսղի Հայրապետի վասն ապաշխարողաց:

էջ 424.— Աւրիմուքիւմ գոր արեմել Առաջնորդն զժողովուրդն ըստ խորհրդոյն:

ԻԹ.— էջ 419.— Ի միմ արուր երեկոյնն ոտնալուսեցիմ այս Կանոն կատարի:

Լ.— էջ 439.— Քարոզ Պատուիրանի, զոր քահանայն զեկուցանէ ժողովրդեանն նախքան զսկիզբն խորհրդեանն...:

ԼԱ.— էջ 451.— Կանոն զմշխարս սրբոց ի համգիստ փոխելոյ:

ԼԲ.— էջ 456.— Կանոն խաչուայ առնել:

ԼԳ.— էջ 462.— Կանոն խումկ արեմելոյ:

ԼԴ.— էջ 463.— Կանոն զարմտիս սերմանեաց, եւ զշեղջ, եւ զհիմծամ արեմելոյ:

ԼԵ.— էջ 470.— Կանոն վասն երաշտի:

էջ 470—471ի միջեւ երկու թերթ ինկած:

ԼԶ.— էջ 471.— Կանոն Հաղորդութիւն տալոյ:

Խ.— էջ 478.— Կանոն համարելն ամենայն ճնջեցելոց ի համգիստ փոխելոյ:

ԽԱ.— էջ 510.— Իսկ ի մնւսում արուրն, յորժամ յայլաց է, ժողովիմ ի գերեզմանն, եւ այս Կանոն կատարի:

ԽԲ.— էջ 523.— Կանոն յորժամ տղայ վախճամի:

ԽԳ.— էջ 532.— Առաւատումն զամ ի գերեզմանն, եւ ասեմ. սաղմոս ժայնի...:

ԽԴ.— էջ 536.— Կանոն յորժամ կրանաւոր վախճամի:

էջ 551.— Զայս Աղաւթս, եւ որ ինչ ի կարգին է, գտանես յԱշխարհաթաղն: Եւ զկնի նորա զԱյգնալացսն եւս գիտ եւ կարդայ: Եւ զանարժանս զՅովանէս յիշեա անմոռաց:

ԽԶ.— էջ 552.— Կանոն յորժամ եպիսկոպոս վախճամի կամ երեց:

էջ 683—684 կբ պակսի:

էջ 704էն յետոյ փոխանակ 705ի սխալմամբ 715 դրուած է, եւ փոխադարձաբար, կազմի նորոգութեան ժամանակ:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— էջ 84, վերը.— Եւ զՅովանէս Գրչի:

յիշեսցեն յաղաւթս վասն Աստուծոյ:

2.— էջ 129, ստորոտը.— Վասն յուսոյն որ առ Ած., ես Յովանէս Հոռոմոսի Վանեցի, եղբայր Վարդանայ, մեծ տառապանաւք յաշատեցայ ի դիւտս բանից գրոց, եւ զըրեցի ըստ իմում կարի: Աղաչեմ յիշեսլիք զմեզ յաղաւթս:

3.— էջ 227, ստորոտը, կարմրատառ.— Ով աստուածասէր ընթերցող, վասն Աստուծոյ ասա սրտի մտաւք, Ած. ողորմեա Յովանիսի եւ ծնողաց իւրոց եւ եղբարց:

4.— էջ 292, ստորոտը.— Ջեովանէս

գրիշ յիշեա ի Տէր, ով սուրբդ Աստուծոյ եպիսկոպոս, աղաչեմ:

5.— էջ 535.— Ջեովանէս գրիշ եւ զստացիւ սրբոյ գրոցս յիշեսլիք յաղաւթս Հանդերձ ծնաւորովք մերովք, աղաչեմ:

Նորագոյն արձանագրութիւն.— 1976

Սկիզբի դատարկ թերթին վրայ. «Նորոգ կազմեալ եղեւ Հնագոյն Մաշտոցս, ի Տպարանի Սրբոյ Աթոռոյս, յամի Տեառն 1976, յուր մայիս ամսոյ:— Տեսուչ Զեռագրատան՝ Նորայր Արքեպս. ք:

3300

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×18×1: էջք 126: Հանգամանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 40 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր վարժ գրիչ: Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Ուղղագրութիւն տկար: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծազարդ Հնամայ, Դատարկ թուղթք սկիզբը երեք թերթ, վերջը երկու: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 126:

Հմմտ.— Յուդակ Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 223:

կիտոնի եւ դուկի, եւ Պալհաւունոյ, յաստուածապահ քաղաքին ի Կոստանդնուպոլիս, եւայլն: Մեծ են զործք աստուածային եւայլն: Տես ի վերջն Յս. Որդւոյն, որ տրպեցեալ է յամի Տեառն 1740, ի տպարանի չնչին ծառայ Յեհաննիսի:

էջ 2-4, եռասին:

էջ 2ա.— Գրիգորի փիլիսոփայի Ներքողեան ի Սբ. Խաչմ Գրիստոսընկալ:

էջ 4ա.— Նորին Յաղագս խաչամշամ Գաւազանիմ, զոր ըմծայեաց տեառն Պետրոսի Հայոց Կաթողիկոսի...:

Ա.— ՆԱՄԱԿԱՆԻ (Թերի).— 7

Գրիգոր Մագիստրոս

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գրութիւն.— Գրիգորի մաքիստրոսի եւ գերապամծ իշխանի Պալիաւունոյ Հայոց. յարժայութեամբ կիւիկեցոց, իմաստամտոյն իմաստասիրի, եւ կորովաբամ հեռւորի, Ներքողեան ի Սբ. Խաչմ Գրիստոսընկալ, եւ ի վերայ հաւատոյ, ըստ խնդրոյ եկեղեցականաց, եւ այլ բազում իրաց:

Ի 484 թուականութեանս Հայոց, լինելոյ իմ Գրիգորի մաքիստրոսի որդի Վասակայ,

Ա.— էջ 6.— Առ հոգեւոր տրմն Պետրոս Հայոց Կաթողիկոս, ի ժամամակիմ յորում ի կապամաց իւրոց վերստիմ յաջորդեաց յաթոռ իւր, խնդրեալ ի Գրիգորէ գգիւ Սըրբոյն Եփրեմի հաւատոյն, զոր ըմթեմոյր միմչ ի բամտիմ էր:

Բ.— Պատասխան ի կաթողիկոսն, Յաղագս Գազկայ, որ ասէր թէ խորեհիմ կորուսանել զԵբգ:

Գ.— էջ 7.— Պատասխանի տեառն Պետրոս

սի Հայոց Կաթողիկոսի սակա տրտմջելոյ գորդոյ Աշոտի միմչ կիՅՈ վախճանեցաւ:

Դ.— էջ 8.— Առ տէր Պետրոսն, ի ժամանակի խուժամ յառնելոյ ի քաղաքին ի վերայ Ոորա, քամ մխիթարական. եւ հարցումն Ամառայի գրոց Շինականուոյն գորքնդնոցն ամուսնեմ.— Հմտ.— Թիւ 447, Բ. Հատոր, էջ 411(ԺԹ):

Է.— էջ 15.— Պատասխանի թղթոյն կաթողիկոսին ասորոց, ի ժամանակին յորժամ էր դուքս ի Վասպուրական...— Հմտ.— Նոյն, էջ 410(Ա):

Մանօթ.— Թուղթերը Համարակալուած յեն. վերի թուագրութիւն մեր կողմէ:

էջ 82.— Առ Ոռն Հայր Սրբոյ Կարապետի.— Յերեկանն տրամարանութեան մերում, յորժամ սակա բաժանման Պիթագորոսի Հանդերձեայ Հաք ի մատենէն երեքտասաներորդի բացատրել զՀինգ գիտական գորութիւնն...

էջ 62, ստ. յուսանցքին, անհարթ գրով.— Ով ոք զայս սուրբ գիրքս գողացէ՞ Նգովեայ եղիցի:

էջ 64, դատարկ:

Բ.— Մեկն. ՅՈՎՆԱՆՈՒ.— 4

Ն. Լամբրոնացի

էջ 65.— Գիրք Մեկնութեան Յովմանու Մարգարէին, գորարարեայ է գերիմաստ եւ գերահարաշ տեառն Ներսէսի Լամբրոնացոյ, ի փառս Աստուծոյ, եւ ի յօգուտ մամկանց եկեղեցոյ:

Գ.— Մեկն. ՅՈՎՆԱՆՈՒ.— 8

Եփրեմ Վրդ. Սսեցի

էջ 75.— Մեկնութիւն Մարգարէութեան Յովմանու, արարեայ տեառն Եփրեմայ վարդապետի Սսեցոյ, յաշակերտ եւ եխթորոգոյ տեառն Գաբրիէլի գերահաճար կաթողիկոսի, ի խմորոյ տեառն Թեոքորոսի վարդապետին Սրեպցոյ, ի Բվին Հայոց (1218):

էջ 124.— Յիշատակարան սոյն Մեկնութեան Գրիգոս.— Արդ ընկալ զայս զուգնաբեայ աշխատութիւնս մեր, եղբայր Թէոդորոս, եւ այցելու մեծին Անտիոքայ...

էջ 126, ստորոտը.— Ով ոք զայս գիրքս գողանացէ, կամ ստացէ Սր. Վանէս, կասեալ է Հոգով սրբով, չունի թողութիւն:

3301

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×17×8: Պրակք Ա-Ը (էջ 29-212), Ա-ԺԱ (225-484): Հանգամանք Համարեա բաւարար ընդհանուր առմամբ. կան սխալ զետեղուած պրակներ. Նորոգութիւն կրած, դարձեալ կարօտ Նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ներսէս Ա-բեղայ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ ըսկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սև մեյլանով, երկսիւն, 22, 21 տող: Բոլորգիր յստակ: Համառատագրութիւնը սովորական գրեթէ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ Հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ մասն երկաթագիր Աւետարանի՝ պատուուած, վերջը երկու

թերթ անկիւնաւոր երկաթագիր՝ մասն մարգարէութեան Շապեայ: Ստացող՝ Ստեփանոս Երէց:

Ա.— ՄԱՇՏՈՑ.— 123

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Կամոն խաչ Արիմնելոյ:

էջ 28ա.— Կամոն սուրբ եւ կեմդամարար Սկրտութեամբ:

էջ 50բ.— Կամոն յորժամ տղվ վաղեմնի:

էջ 77ա.— Կամոն Ոգէհանգիստ առնելոյ:

էջ 88ա.— Կամոն Տեառնակամի Արիմնելոյ:

էջ 95ր.— Կանոն Պսակ առնելոյ:
 էջ 97-98. տարբեր նոր թուղթ եւ գրչու-
 թիւն:
 էջ 105բ.— Կանոն Պսակ վերացուցանե-
 լոյ:
 էջ 111բ.— Կանոն Հաղորդ տալոյ:
 էջ 116ա.— Կանոն գամ. վախճաննայս
 յղարկելոյ:
 էջ 148բ.— Կանովն Ջուր Արիննելոյ յա-
 տուր Յայտնութեանն:
 էջ 157բ.— Աղաւթք Բարսեղի Հայրապե-
 տին ասացեալ:
 էջ 175ա.— Կանոն Մեծի Հինկշաբաթին
 Ռտմալուային:
 էջ 202բ.— Գարոգ Պատուիրամին...:
 Մամուր.— Մաշտոցի չարունակութիւնը,
 պրակ Թ, տեսնել էջ 405:
 էջ 405ա.— Կանոն Նաւակտեանց եկեղե-
 ցոյ պղծելոյ յամարինաց...:
 էջ 213-224, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն,
 միասին, բոլորգիր:
 էջ 213.— Գամա եւ Ողբ Մեռելի թաղի.—
 Մինդ ի յէնն Բանդ որ ի Հարէ. . . :—
 Մամվելս:
 էջ 219.— Ողբ ի վերա մնջեցելոց ասա
 .— Գոչեմ առ բեզ ողբերգական...:—
 Գ ե ո ղ Վ ա ր դ ա պ ե տ ի ր ա մ ի
 ր ե ր ա մ ո յ մ ե ո լ ո յ ց:

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ (Կրօնական)

էջ 225ա.— Վարդան Վարդապետի ասաց-
 եալ Յաղագս Ջղրման եւ Արտասուաց.— Ո՛վ
 որ անեղզ ես եւ անըստեղծ...:— Տես
 նոյնը յանուն «Մեսրոպայ Վարդապետի»
 (Թիւ 1281, Դ. Հատոր, էջ 472, Թ):
 էջ 228բ.— Սուրբք յիշելոյ յառնի:
 Սուրբ Մինաս կորստեան իրաց ղեղ է:
 Սուրբ Վլաս խոչի ղեղ է:
 Սուրբ Անթիմոս ատաման ղեղ է:
 Սուրբ Աթանազիէն երազոյ ղեղ է:
 Սուրբ Կատարինէն դժուար Հոգէվարուց
 ղեղ է:
 Սուրբն Վառվառէ ծաղկոտի ղեղ է:
 Փառք յաւիտեանս ամէն:— Հմմտ.— Թիւ
 1281, Դ. Հատոր, էջ 472:
 էջ 228ա.— Նորին իմաստութիւնն Սողո-
 մոնի եւ Վարդան Վարդապետի եւ շիճութիւ-
 նն տաճարին, եւ այլ խրատ հոգեշահ քա-
 նից սկսել յիմաստութիւն մտացդ.— Եւ
 խաւսեցաւ Տէրն ընդ Դաւթի եւ ասէ. Յա-
 րուցից թագաւոր զորդին քո զՍողոմոն...:

— Հմմտ.— Թիւ 1281, Դ. Հատոր, էջ 472
 (ԺԲ):

էջ 257ա.— Նորին դարձեալ Վասն Ո-
 դրմութեան որ առնեն աղբատիմ եւ տնամ-
 կին յաղագս Աստուծոյ.— Դասք առաքե-
 լոց եւ մարգարէից ի Հոգւոյն Սրբոյ ընկա-
 լան գշերոհս...:— Հմմտ.— Նոյն, անդ,
 ԺԳ:

էջ 272ա.— Նորին դարձեալ Վասն մա-
 հուն, եւ աւուրն դատաստանին, եւ հատու-
 ցումն գործոց քարեաց եւ չարեաց.— Եւ
 արդ պարտ է յիշել զաւր մահուանն եւ դա-
 տաստանին...:— Հմմտ.— Նոյն, անդ, ԺԴ:

էջ 306բ.— Երանելոյն Եփրեմի Խորին
 Ասորոյ տիեզերաց Վարդապետին ասացեալ,
 Վասն ամաւրէն ուրացողացն եւ պեղծ յիշո-
 ցատուացն, եւ վասն լուծանելոյ գուրքաթմ
 եւ գշերեշարքաթմ.— Ով եղբարք իմ սիրե-
 լիք եւ քրիստոսասէր ժողովուրդք. . . :
 (էջ 348.— Եւ վասն այնորիկ զՆստորա-
 կանքն արտաքսեցին յեկեղեցւոյ ուղղա-
 փառաց, զի Նստորականքն զգէթ եւ զգիրին
 ծառոյ բեր ասացին, եւ զգնուկն ջուրս Եւ
 Մովսէս մեծ մարգարէն եւ աստուածախաւս,
 զգնուկն միս ասաց...:— Հմմտ.— Նոյն, էջ
 473 (Ի):

էջ 351ա.— Պատմութիւն վասն ամբուն
 որդանցն, եւ խստութեանն մոցայ եւ չարու-
 թեան, թէ զի՞նչ եմ կամ ուստի իցէ ծնունդ
 մոցայ.— Եւ արդ եկայք ժողովեցարուք եւ ի
 միտ առէք առաջնորդք եւ թագաւորք, իշ-
 խանք եւ դատաւորք...:— Եւ ջնջեցէ զգե-
 ոագիր յանցանաց ձեր եւ նշնջեցելոց ձերոց
 ամէն.— Հմմտ.— Նոյն, էջ 471 (Ե):

էջ 372ա.— Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի Հա-
 յոց Մեծաց Լուսաւորչին.— Սուրբն Գրիգոր
 զքառասուն տիւ եւ զքառասուն գիշեր Հաց
 ոչ եկեր...:

էջ 404ին չարունակութիւնը տեսնել էջ
 437:

էջ 437ա.— Երանելոյն Եփրեմի ասաց-
 եալ ի խորհուրդ Խաչնութեանն Տեսնոն, ի
 Սր. Աւետարանէն.— Եւ իբրեւ այդ եղեւ,
 ժողովեցան ծերակոյտ ժողովրդեանն...:

էջ 484բ.— Եւ մեք արքեպիսկոպոստ ի
 զմայրեցեաց խրախուսելով, ի կենդ
 [Այսչափ. շարունակութիւնը կը պակսի]:

էջ 485, վերը սեւաներկ գարդ, ապա դա-
 տարկ:

էջ 486ա.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի.—
 Տէր մեր Յս. Քս. եկեալ անտի գնաց ի կող-
 ման Տիրոսի...:

էջ 486բ.— Աւետար. ըստ Մարկ.:—
Գայ ի տուն ժողովրդապետին...:
էջ 488, Համարեա դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի, մօտ
մէկ տասնեակ. կ'առնենք ընտրովի.—

1.— էջ 50բ, մէջտեղը.— Ձմեղապարտ
գրող սորա աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ Ած.
զձեզ յիշէ:

2.— էջ 95բ.— Ձմեղապարտ գրող սորա
զներսէս կրաւ[աւոր] աղաչեմ յիշել յա-
ղաթս ձեր, եւ Ած. զձեզ յիշէ:

3.— էջ 174բ.— Քս. Ած. քո սուրբ յայտ-
նութեամբդ թող զանցանա ստացողի գրո-
ցու, Ստեփաննոս(ս) իրիցու եւ Սահակ իրի-
ցու եւ նախնեաց իւրոց: Եւս առաւել Հայ-
րապետի (ւ) եւ ներսիս գրչի. եւ ծնողաց
իւրոց եւ եղբարց, որ մեծ յուսով աշխատե-
ցաւ ի սմա ամէն:

4.— էջ 202ա, ստորոտը.— Ստացաւդ սո-
ր[ա] Ստեփաննոս, զՍահակ, յիշեցէք ի
Քս., եւ Ած. զձեզ յիշէ:

5.— էջ 212բ, մէջտեղը.— Ջստացող գը-
րոցս զՍտեփաննոս Քհ. Սահակ Քհ. զանար-
ժան գրչիս զներսէս յիշեցէք ի Քս., եւ
Ած. զձեզ յիշէ յիւր արքայութիւնն ամէն
ամէն:

6.— էջ 271բ, վարը.— Ստացող գրոցս
զՍտեփաննոս երէց, Սահակ երէց, զիւր-
եանց ծնաւդն, զգրող սորայ զներսէս ա-
րեղայ, յիշեցէք ի Քս., եւ զձեզ յիշէ Ած.
յիւր արքայութիւնն:

7.— էջ 306ա.— Ջգրող սորայ զներսէս
կր. յիշեցէք ի Քս., եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր
արքայութիւն. ամէն:

Մեծ յիշատակարան ներսէս Գրչի.— 1350
էջ 436ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն Հայր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
փառք յաւիտեանս ամէն:

Ձեռամբ գրեալ ներսէսի մեղապարտի,
եւ աւարտեալ ի փառս Քի., աւանդ տուեալ
Նոր իրովնի, շնորհեալ մանկանց առաջա-
ստի, ի յիշատակ անհնանալի, եւ ի պատուէր
անուելի, արձանանայ անջնջելի, եւ ծառ
կենաց պտղով իլի, կամուրջ իմանալի մա-
հու ի կեանս անցանելի. փառք եւ պատիւ
այժմ եւ յաւիտեանս:

Գրեցաւ գիրքս ի յիշատակ Ստեփաննոս
քահանայի եւ որդոյն նորա Սահակ քահանա-
յի, եւ մաւր նորայ Համբերի, եւ եղբարց
նորայ Ասլանի, Յակովբի եւ Աբրահամու,

քուրն Մամայաթունի, եւ Քնարի, Գայիա-
նէ մեռեալ Հռիփսիմէ, Թադուհի, Մարիա-
թունի, եւ Շնվոր խաթունի, Մեծխաթունի,
Մամայաթունի, Հռիփսիմէ, Մարիա-
թունի, եւ մաւր նորայ, այլ իւրեանց ննջե-
ցելոցն, այլ ով աշխատեալ է, թէ, Ա սպի-
տակ է տվեալ, Քի. ողորմութիւնն հանկչի
յիւրեանց հոգին, եւ ով զամէն ասէ:

Գրեցաւ ի Սբ. Ուխտս, ընդ հովանեաւ
Սբ. Նշանիս եւ Գէորգեայ Զաւրայվարիս,
ի Հայրապետութիւն տէր Սիմէոնի, ձեռամբ
Ներսէս կրանաւորի, փցուն եւ անարձեստ
գրչի: Շատ աշխատեցայ եւ ի զլուխ հանի,
ի յիշատակ Սահակ քահանայի, եւ այլ մեր
ննջեցելոցն: Այլ աղաչեմ զձեզ, սխայանաց
եւ խոշորութեան գրիս անմեղադիր կալէք.
տունն խիստ զալապայ էր: Ով զմեզ յիշէ
կարգալով՝ Ած. զիւրքն յիշէ յիւր արքա-
յութեանն, ով զԱծ. ողորմին ասէ, ամէն,
եւ յամ. ժամ, յաւիտեանս ամէն:

Ի թվականութիւնս Հայոց 271Թ, յամս-
եան ապրիլի, Հայ յամիս ի տրէ զՏաւնիկն
եւ զՇատարեւն յիշեցէք ի Քս., Ավագ երէց,
զվարդապետ, Ամիրազիզ Այսլափ. շարու-
նակութիւնը կը պակսի:

Մամր յիշատակագրութիւն Հայրապետ
գրչի.—

էջ 434բ, կարմրատառ.— Մեղապարտ
գրիչ Հայրապետ թողութիւն մեղաց խնդ-
րեցէք:

Յիշատակագրութիւն՝ կազմող Յովնէս
սարկաւագի.— 1386

էջ 487բ, բոլորգիր.— Ջվերջի կազմողս
սորա զՅոհաննէս սարկ. աղաչեմ յիշել ի ձեր
սուրբ աղաւթս, եւ Ած. ըզձեր զյանցանսն
ոչ յիշէ ամէն: Ընդ նմին եւ զՄիւթար քա-
հանայ, եւ զանմեղ Սարգիսս, որ աշխատե-
ցան ի պնտս եւ ի պակասութիւն սուրբ գը-
րոցս: Եւ Ած. զիւրեանց կեանսն ընդ եր-
կ(ե)այն աւուրս արասցէ, եւ ոչ յիշէ Տէր
գիրեանց զյանցանս: Եւ Քի. մարդասիրին
փառք յաւիտեանս ամէն:

Կազմեցաւ գիրքըս ի թվ. ՊԼԵ:

Մամր յիշատակագրութիւն Աստուածա-
տուր գրչի.—

էջ 219, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր մա-
նր.— Ողբ ննջեցելոց ասա, եւ Աստուածա-
տուրս յիշեալ Տէր:

Յիշատակագրութիւն կապողի.— 1564

էջ 224, վարր, բոլորգիր, կը թուի նոյնը նախորդին հետ.— Կապկեցաւ սուրբ գիրքս, որ ասէն Մաշտոց եւ իրատիրք, ի թիւին Հայոց ՌԺԳ, ձեռամբ մեղայդարտ եւ անարժան սակաւ վարքիս, ի քաղաքս ի խարրեւտ, եւ յիշատակ է տէր Կարապետին եւ որդոյ նորա տէր Ստեփանոսին, ի գուղն որ կոչի Բակէնիկ, ի դուռնն Սր. Գառնու-

սաց: Արդ աղաչեմ զամենեւեան, ըբ հանդիպիք սմա տեսանելով եւ կամ կարդալով, յիշէջիք ի մաքրափայլ աղօթս ձեր գտէր Կարապետ, եւ զորդիս նորա, եւ զամենայն ազգիսն, զկենդանիս եւ զհանգուցեալսն, ընդ նոսին եւ զիս զանարժանս, եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

3302

Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն.— 1

ԱՍԱՐ ՍԵՐԱՍՏԱՅԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×16.5×3.5: էջք Դ+314: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. թացութենէ ազդուած մասամբ: Թուղթ տոկուն սպիտակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զլրատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսին, 27 տող: Նոտրագիր: Համառոտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք Ս. Նշան, էջ 3. Պետրոս Վարդապետի էջ 5:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Բ, դատարկ:

էջ Գ.— Մատիտով գծուած մէկ թռչուն. քովը՝ Ղազարոս սարկավագ:

էջ 1.— Մատիտով գծուած թռչուն:

էջ 2-3, դատարկ:

Ա.— էջ 5ա.— Յանունն Աստուծոյ գթածին եւ ողորմածին, Գիրք Բժշկական Արհեստի, զոր սահմանեցին իմաստուն փիլիսոփայքն եւ բժշկական վարդապետքն...: Իսկ այժմ նուաստ ոգիս ծառայ ծառայիցդ Աստուծոյ, անիմաստ եւ յոգնամեղ Ասար Սեբաստիացիս, կամեցայ զնտիրսն հաւաքել եւ զհամառօտսն, եւ բացայայտել ըստ կարեաց մերում փոքր ի շատէ, ի բանից իմաստասիրաց եւ բժշկական վարդապետացն...:

էջ 8ա.— Դուռն Առաջին, որ ցուցանէ թէ որպէս պարտ է ուսանիլ զբժշկութեան արւեստն...:

Բ.— էջ 9բ.— Յաղագս կազմութեամ մարդոյն, եւ գոյացութեամ ամ. ամոլամոց մարմնոյն, կամօքն Աստուծոյ:

էջ 13ա, ստորին լուսանցքին.— Տեսանեմ լաւ է այս թուղթս, նա այսկից առնեմ. ախ այս ինչ ընդունակ թուխտ մըն է:

էջ 18ա, ստ. լուսանցքին.— Թղտափորմ է: էջ 38ա.— ...Եւ ամ. ցավ որ ի յանձն մարդոյն ընծայի, ամենին պատճառն այն է,

որ լերդն վատութի, եւ զամէն յաւելուածի տեղն չկարէ հասուցանել, եւ ոչ բաժինք տալ անդամօցն, զի ամէն անձինն կենդանութիւնն եւ առողջութիւնն ի լերդէն է, խնամօքն Աստուծոյ:

Գ.— էջ 38ա.— Վասն կազմութեամ մարդոյն, Մեծիմ Գրիգորի Նիսացոյն, համառօտեալ քաղաքաւար:

Դ.— էջ 42ա.— Եւ արդ, որպէս չորք են տարերք...:

Ե.— էջ 46ա.— Ասացել են իմաստունքն եւ բժշկապետքն եթէ Զիրք մահաբերք են:

Զ.— էջ 48բ.— Խրատ եւ մշամ գրմութիւնն առողջ պահելոյ. ասացեալ Գաղիանոսի եւ Բազարատայ...:

էջ 52, վերջ Բ պրակի. էջ 53-84 դատարկ. սկիզբ Ե պրակի էջ 85:

էջ 85բ.— Այլ զեղ, յորժամ հապ տաս,
և զբերանն ցաւեցնէ...:

Ի.— էջ 86ա.— Գլխացաւութիւն, որ ի
ստամոքսին վատուածութենէն լինի:

ԻԱ.— էջ 87ա.— Վասն որ խնիքն ի շուրջ
գայ:

ԻԲ.— էջ 88ա.— Վասն որ խաւարտ ելանէ
ի բերանն մարդոյ:

ԻԳ.— էջ 89բ.— Ատամացաւութիւն...:

ԻԴ.— էջ 91ա.— Վասն Ստամոքաց:

ԻԵ.— էջ 92ա.— Վասն որ մարդն քրտն-
ցնեն:

ԻԶ.— էջ 96ա.— Վասն լերդացաւու-
թեան:

ԻԴ.— էջ 98ա.— Վասն թոքացաւու-
թեան:

ԻԴ.— էջ 99բ.— Վասն փայծաղմացա-
ւութեան:

ԼԶ.— էջ 103բ.— Վասն միզագրաւի եւ
մամաղի:

ԼԹ.— էջ 108բ.— Վասն ճիծոյ:

ԽԴ.— էջ 114բ.— Վասն ելումնոյ:

ԽԸ.— էջ 120ա.— Վասն հագի, եւ մուգ-
լայի:

ԽԹ.— էջ 121բ.— Վասն փողացաւու-
թեան:

Մ.— էջ 123ա.— Յանունն Աստուծոյ.
Դուռն որ յիշէ զտղայոց սնունդն, եւ զցա-
ւոց զեղերն:

ՄԱ.— էջ 134ա.— Պատմութիւն մախագի-
տութեան, վասն ծաղկին ջերմանն:

ՄԷ.— էջ 144բ.— Վասն որ ի կամանց
կարգի ոչ լիմի, եւ գոյն ոչ տեսանէ:

ԿԶ.— էջ 151ա.— Վասն ամ. ցեղ բորի,
եւ բորի:

ԿԹ.— էջ 154ա.— Վասն տաւրակուի:

Հ.— էջ 155ա.— Վասն տուզու պալղա-
միմ:

ՀԸ.— էջ 172ա.— Վասն մկրիս ցաւոյ:

ՀԹ.— էջ 173ա.— Վասն ոսկրացաւու-
թեան:

ՂԵ.— էջ 202ա.— Վասն արաղամի, որ է
դեղնութիւն:

Ճ.— էջ 208ա.— Վասն որ մարդոյն կողմն
գրնայ, որ է ֆայճն:

ՃԳ.— էջ 212ա.— Վասն բթիմ որ հոտ
չտանու:

ՃԶ.— էջ 216ա.— Վասն որ օձ, եւ կամ
կարիճ հարու գմարդն:

ՃԺ.— էջ 224բ.— Վասն սարտամի, եւ
իմֆո Բ ցեղ է. Ա խոց, եւ Ա պիտ ուռեց է:

ՃԺԷ.— էջ 239ա.— Վասն որ մարդոյ բնու-

թիւնն վատուածի ի մերձաւորութիւնն...:

էջ 249ա.— Ցանկ Գրգիս այս է.— Ա-
ձժէ Գլուխներ:

էջ 251բ, դատարկ:

էջ 252ա, սեւորակ մեկնով, շեղագիր.—
Վասն թանաք եփելոյ որ լաւն է:

էջ 253ա.— Վասն թանաք եփելու...:
Նշանք լօբին եփելոյն...: Դեղին դեղ այս-
պէս արայ...: Լուրջ դեղ...: Մարմնադեղ
...: Բայց նարնջի...: Միրանի լայ...:
Թուխ ծիրանի...: Կարմիր ծիրանի...:
Դեղ որ նմանի չինի ապիկո...: Ջնճփր ա-
ղալու...: Ուրատ վասն ծաղկի ոսկի հալե-
լու...: Վասն վարաղ տրորելու...: Վասն
զանազան գունոց որ ի մէջ ոսկուն բանին
...:

էջ 257բ.— Բայց զայս ամէն դեղերս զոր
յիշեցաք զխառնուածքնին, ի թխթին բանն
զամիսով երթա ի բան եւ ի նախնութեան
բանն, ի քար եւ ի փայտ եւ ի յորմն, եւ
զայլսն ամ. հաւկթի դեղնուցով երթայ ի
բան:

Վասն նաղաչի սեւի. վառեն զճրագն եւ
կործեն ի վերա պնակ...:

էջ 258ա.— Նշանք խաս ջրդեղի...: Նը-
շանք խարճի ջրդեղի...: Կալէքարի աղ
այսպէս արայ...: Մուրվարի սպիտակացը-
նել...: Վասն հասարակաց օճառ եփելու
...:

էջ 262ա.— Ուրատ սոսնձի...: Ուրատ
զնճփր չինելու...:

էջ 265ա.— Թէ կամիս ոսրն, բական, սի-
սեռն եփուկ բուսցնես, առ զսոցա հունդն
...: Եթէ կամիս քաջախ զուգել, առ զքաղ-
կին տակն, կամ զկաղամբին...:

էջ 267ա.— Վասն զերկաթն հալելոյ:

էջ 267բ, շեղագիր.— Վասն թանաք եփե-
լոյ, որ տպարանին է:

էջ 268ա.— Բառացանկ:

Աթանասիայ որ ասի փրկական...:
Մալանիսիայ, մաղասակաթն է...:

Յայճ, որ է կողմն թուլանալն...:

էջ 270բ.— Բառ ամ. բժշկական վարդա-
պետացն: Պատմութիւն վասն դեղիւն, ի
վերա այլքիմ:

էջ 271-306, միասին:

էջ 273.— Բառ ի վերայ բնմիմ:

էջ 276.— Բառ ի վերա Եշիմ:

Եղնալեզու, որ է թորթն, որ է կավզու-
պան, որ ի լիզան ասփուրն:

էջ 284.— Բառ ի վերայ ծայիմ:

Ձմերուկ, որ է հնդուանայ:

էջ 289.— Բառ ի վերա շալիմ:
Շոմին, որ է ըսպանախն, որ ի ծիմելն:

էջ 294.— Բառ ի վերա Տիւնիմ:
Տորուն, որ է յ. ֆուվայ, պ. բունաս:

էջ 295.— Բառ ի վերա ցոյիմ:
Յորեն, որ է արպերէն շանդայ:

էջ 297.— Բառ ի վերա ֆէիմ:
Ֆիֆուլ, որ պղպեղն, Բազդ:

— Դուռն որ յիշէ գղեղերուն փոխանակմ
եւ գպիտամիմ:

էջ 302.— Վասն ձեթին փոխամորդ:

էջ 308.— Շարպաթ է որ փորմ ըստկէ:

էջ 307-314, զատարկ:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Էվերէկցի Կարապետ Դպրի.— 1821

էջ Դ, վերը, չեղագիր.— Ստացեալ իմ

այս չարկաւոր Բժշկարանս բազում քանա-
ցողութեամբ, որ եմ ամենանուստ ծառայ
ծառայիցն Աստուծոյ, ի Կեսարիոյ Կապա-
ղովկացւոց զաւառէ, յէվերէկ գիւղաքաղաքէ
Կարապետ? Ղալֆայի որդի Կարապետ Ղը-
պիրս, ի թուին ՌՄՃ, եւ յուլիս 22, որոյ
գին տուի եօթանասուն եւ վեց ու կէս մառ-
շիլ:

Բ.— Յ. Վ. Ս. ի.— 1878

էջ 4, չեղագիր.— Ի դիտողութիւն Տ.
Պետրոս Մ. Վարդապետի Թաւմիզեան
Սեբաստացւոյ ետու յիշատակ ձեռագիր
մատենան յԱթոռն Ս. Նշանի Սեբաստիոյ.
ուստի թէ որ գրաւեսցէ զայս՝ պարտաւոր
գտցի յատենին Քրիստոսի.— 1878, սեպ.
1.— Յ. Վ. Ս.:

3303

Վ Ե Յ Օ Ր Է Ի Յ Գ Ի Ր Ք.— 9 ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 22.5×16×2: Էջք 208: Հանգամանք
Համարեա բաւարար: Թուղթ բաւական տո-
կուն: Գրութիւն սեւ մելանով, միասին, 28
տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր չեղագիր:
Համառոտագրութիւնք բաւական առատ:
Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծազարդ քակ-
ուած: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 207:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գիրք որ կոչի Վեցօրէից, նուաստ
Մատթէոս Վարդապետի, աշակերտի եռա-
մեծին Գրիգորի, աշխատասիրեալ առ ի Հա-
ւաքումն բանից, որ Հայի առ վեց աւուր
գործն Աստուծոյ:

Ի խնդրոյ Սարգսի կրօնաւորի, ի բանն
Սողոմոնի. Ամենեցուն ճարտարապետն
ուսոյց ինձ իմաստութիւն: Ի մէջ երկուց

ականց մանաւանդ ընտրելի է փոքրագոյնն
եւ ճոհարովն, քան մեծագոյնն եւ առանց
ճօհարի:

Ա.— Սքանչելի են գործք քո, եւ անձն իմ
սիրեաց յոյժ...:

էջ 4.— Բ.— Ի սկզբանէ արար Ած. գեր-
կինս եւ գերկիր...:

էջ 148.— Յաղագս Հինգերորդ աւուրն
ասէ մարգարէն. Խորհեցայ յամ. գործս քո:

էջ 166.— Յաղագս վեց աւուր արարչու-
թեանն:

Յիշատակարան Հեղինակի.— 1395

էջ 208.— Արդ ես խոցողեալ յոգի եւ ի
մարմին...:

Արձանագրութիւն առաջին կողքին, չե-
ղագիր.— 1852.— Կարապետ դպիր էվերէկ-
ցի, եւ սպասաւոր Սբ. Նշանի Աթոռոյն:

3304

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք.— 14

ՍԻՄԷՈՆ ՎՐԴ. ԵՐԵՒԱՆՑԻ

Թեմարգայ

ՌՄՄԸ = 1809

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւ 21×15×4: էջ Ը+484: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ: Թուղթ
կապտորակ: Գրիչ՝ Մեսրոպ Վարդապետ:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր սկիզբի քարոզնե-
րուն մէջ, մնացեալը սեւ մելանով, միա-
սիւն, 25-28 տող, կարմիր գիծերու միջեւ:
Նոտր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք
չափազանց առատ: Կողք տախտակեայ լա-
թապատ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, դատարկ:

էջ Ե.— Արդ օրհնեալ գովեալ բարերան-
եալ. . . :

էջ Զ-Ը, 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Քարոզգիրք, ժողովեցեալ ի Ար-
Գրոց աստուածայնոց, եւ ի լուսաւոր բանից
Սրբոց Վարդապետաց, յումեմնէ Սիմոնէ
Երմիակեանցոյ ապարդիւն վարդապետէ, եւ ի
պաշտօնէն Սրբոյ էջմիածնի, յորժամ էր ի
գործ նուիրակութեան ի յարքայանիստ մայ-
րաքաղաքն Կոստանդնուպօլիս. արարեալ ի
փառս Աստուծոյ, եւ ի յօգուտ մանկանց Ե-
կեղեցւոյ (ՌՄԷ):

Իսկ այժմ վերստին օրինակեցաւ ի Թե-
մարգայ, Զարխափան Ար. Աստուածածնի
Վանից իբր պաշտօնեայ տէր Մեսրոպ մեղ-
սակիր վարդապետիս ձեռամբ (ՌՄՄԸ):

էջ 5.— Յառաջարանութիւն եւ առադնե-

ցութիւն իմյ յաղագս առաջիկայ Քարոզ-
գրքոյս ի Հեղինակէմ արարեցեալ:

էջ 10.— Քարոզ ի յԱւետիք հրեշտակա-
յիմ առ Կոյսըմ Մարիամ. . . :— Քարոզ Ա-
ռաջին:

էջ 116.— Նորին Սիմէօնի Քարոզ ի յերկ-
րորդ Կիրակէն Մեծի Պաշտօն. . . :— Քա-
րոզ ԺԸ:

էջ 433.— Վերջ:

Մանիր ո՞ յարգելի ընթերցող, ահա կա-
տարեցաւ զգրուոր տարւոյս աւուր պատշաճի
քարոզքս. աստի ի վայր ի կարգէ աւուրց
արտաքոյ եւ. երբ պատշաճ իցէ՞ յայնժամ
ասասցես, եւ զգծողս զայս յիշեսցես միով
Հայր մերիւ, որ եւ դու յիշեալ լինիցիս:

էջ 434.— Նորին Սիմէօնի Վասն Աղօթից
. . . :— Քարոզ ԶԸ:

էջ 484.— Նորին Սիմէօնի, ի կացէք բա-
րով ասելն, ի յելն յեկեղեցւոյն, ի յաւարտ
գործոյն.— Քարոզ ԺԹ:

էջ 489.— Յամկ քամից եւ Քարոզից:

էջ 473.— Օրհնութիւն Հօրն անեղականի

* * *

էջ 478-484, Համարեա դատարկ:

Յետմազոյմ յիշատակագրութիւն.— 1873

էջ 4, շեղագիր.— Եւ Պետրոս Վարդա-
պետ Սեբաստիոյ կտակեմ զայս իմ մատեա-
նըս իԱթոռն Ս. Նշանի Վանուց Սեբաստ-
իոյ. իորացնել համարձակողն անիծեալ եւ
պարտաւորեալ լիցի յատենի Աստուծոյ.
1873, մայիս, Սեբաստիա:

3305

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ)

Տեղի

1656—1671

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16×5: **էջ** Դ+828: Պրակք Ա-ԻԱ (էջ 193-706): Հանգամանք լաւ: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչք՝ վարդան Գա-հանայ, ինչպատուր երէց իսապէկ, Թումա երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա-տողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով, երկսիւն, 31 տող: Նոտրագիր վարժ: Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լու-սանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Գլխա-զարդ իւր սարօք, էջ 1, 96ա, 117ա, 158ա, 183ա, 431ա, 707ա: Գունաւոր ոսկեխառն խորանշարդ եւ լուսանցազարդ էջ 229, զարդագիրը չէ գծուած: Լուսանցանկար 8. Որոտնեցի էջ 472ա: Նկար, Առաքել Սիւնեցի?, էջ 228: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հինցած: Պահպանակ մազա-դաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ, յունարէն մեծատառ: Ստացող՝ Մարտիրոս Վրդ. Ղրիմեցի: Կնիք Ս. Նշանի, էջ Դ, 225:

Հմտ.— Ծուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 207:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ.— Զանազան մանրուք, նոտրա-գիր:

էջ 1-181, բոլորգիր վարժ: Համառօտա-գրութիւնք չափաւոր:

Ա.— ՍԱՀՄԱՆԻԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ.— 17

Դաւիթ փիլ. Ներգիծացի

էջ 1ա.— Դաւիթ ամյադք փիլիսոփայի Ներգիծացւոյ Յաղագս Սահմամաց Իմաս-տասիրութեամ.— Որք մի անգամ իմաստա-սիրութեան տեղեան բանից...:

Ա.— էջ 3բ.— Ընդ այսոսիկ հանդերձ Աստուծով առաջիկայ գործաւորութիւն ա-ռաջին.— Գանգի յառաջիկայումըն տեսու-թեան խոստացաք զբանս կամեցելոցն եղ-

ծանել զգոյութիւն իմաստասիրութեան:

էջ 89ա.— Դաւիթ փիլիսոփայի Առածք Ե...:

Բ.— ՆԵՐԱՄՈՒԹԻՒՆ ՊՈՐՓԻՐԻ.— 16

էջ 98ա.— Ելոյր հարկաւորի Քրիսաւո-րիէ եւ յառա Արիստոտէլի Ստորագութեանցն վարդապետութիւն, գիտել զինչ սեռ...:

էջ 116ա.— Յաղագս Յատկութեամբ Յատկի եւ Պատահի:

Գ.— ՍՏՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆԲ.— 13

Արիստոտէլ

էջ 117ա.— Հոմանունք ասին՝ որոց ա-նուանքն միայն հասարակ՝ իսկ ըստ ա-նուան բան զոյացութեանն այլ...:

էջ 157ա.— Յաղագս Ունեւոյ.— Ունեւոյ՝ ըստ յոյով յեղանակս ասի...:

Դ.— ՊԵՐԻԱՐՄԵՆԻԱՍ ԱՐԱՍՏՈՏԷԼԻ.— 14

Մեկմ. Դաւիթ

էջ 158ա.— Սկիզբն եւ մախադրութիւն գրեցմ որ ասի ըստ յումացն Պերիարմէն-իաս, եւ հայերեմ Յաղագս Մեկմութեամ, արտադրեալ ի մեծ իմաստնոյ Արիստո-տէլէ, թարգմանեալ եւ մեկմեալ ի Դաւիթ.— Նախ արժան է դնել զինչ է անուն եւ զինչ բայ...:

էջ 180ա.— Պրակք ԼԳԵՐԱՐԴ.— Եւս նմա-նապէս ունի եւ բարոյն զի բարի է...:

էջ 181բ, նոտրագիր.— Արիստոտէլի ի-մաստասիրի թուղթ առ Աղէճաւնդրոս Թա-գաւոր, Պատմութիւն Յաղագս Աշխարհի:

էջ 182բ, նոտր շեղագիր անհարթ.— Գա-րոց վասն Աստուածաբանութեան, յար-մարեալ Սրբոյն Գրիգորի Տաթեւացւոյ՝ ա-շակերտի Յոհաննու Որոտնեցւոյ: Բնաբան.

ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 190—192, դատարկ:

էջ 193ա.— Նորին Քարոզ վասն փորձութեանց մեղաց, ի բանն որ ասէ. ի վեցից վտաց փրկեցէ գէնգ, եւ յեմերորդումն ոչ մերձեցաւ ի ինգ չար.— Հայրն Համբերութեան, եւ քաջ նահատակն ճգնողութեան, երանեալն Յոր, ասէ ուրեմն ի բանս իւր...:

էջ 200բ.— Նորին Գրիգորի եռամեծի Քարոզ վասն փորձութեան...:

էջ 208բ.— Գեղեցկայարմար Համեմատութիւն՝ Հնոյ Կտակարանացն ընդ Նորոյս, արարեալ վամակամայ սուրբ վարդապետի:

էջ 217—218, դատարկ:

Ե.— ՄԵԿՆ. ՍԱՀՄԱՆԱՑ ԴԱԻԹԻ.— 22 Առաքել Սիւնեցի

էջ 219ա.— Տէր Առաքելի եռամեծի եւ քաջ հոռոտրի, ամյադք փիլիսոփայի, աշակերտի երիցս երանելոյն Գրիգորի տիեզերայոյս վարդապետի, արարեալ բանս խրատական, ոգէշահս, եւ համարս իմաստայեղս, ի Մեկնութիւն Սահմանաց Գրոց, ի յիշմ մաղթանաց, ումաց բանասիրաց, եղարց երարգատաց, մորին աշակերտաց:

էջ 229.— Նորին Առաքելի հոգեմորոզ Հայրապետի վասն Սահմանացն Դաւթի Քաղուածու:

էջ 275էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 278: Էջ 329էն յետոյ դրուած է 340:

էջ 431ա.— Նորին տէր Առաքելի Սիւնեաց Եպիսկոպոսի, ի տեսութիւն բանին որ ասէ. Ամ. չար տամբելի.— Զիւն է որ ասէ՝ ամ. չար տանջելի: Պի. ի վերայ այսր բանի ԼԳ ինչ խնդրելի է:

էջ 448ա.— Սահման ասացեալ ի Դաւթի փիլիսոփայէ.— Ողջախոհ մոլութիւն, որ ցանկա իմաստութեան, որ հոգեւոր գործ է ...:

էջ 456բ.— ... իսկ Պաշտոնին յաղագս քաղաքի որ ամ. ցուցանէ: Հիւան գիւր արեւստին նիւթն գիտէ, եւ դարբինն գիւրն...:

էջ 457ա.— Առաքարամութիւն Փիլոմի. Հրց.— Յորում կատարեցաւ Փիլոն:— Պի. Պոռնոստին ի Պատմոս ի Զահաւոր քաղաքի յիշել է թէ Փիլոն ասէ ցեօհանէս...:

էջ 472ա.— Յոռամնու Որոտմեցոյ ասացեալ.— Ով Տէր Ած. իմ Յս. Քս. ...:

էջ 516ա.— Յոռամնու Որոտմեցոյ... ի

սկզբանէ էր Բանն...:— Կահաւորիմ, ով կանառք լուսեբամից...:

էջ 510բ.— Մեծ րալու մապետին Յոռամնու Որոտմեցոյ...:— Մշտաշարժ իմն էութիւն...:

էջ 554ա.— Մեծ րարումապետին Յ. Որոտմեցոյ ասացեալ ի բան առաքելոյն որ ասէ. Մարտով եղև մահ...:

էջ 566.— Եռամեծի եւ երիցս երջանկի վարժապետին իմոյ Յ. Որոտմեցոյ ասացեալ ի յարմարութիւն մորակերտ շիմածոյ տաճարին եւ զամգակատամն...:— Սկիզբն ամ. գոյացութեանց Ած. ...:

էջ 611բ.— Գրիգորի աշակերտի եռամեծին Յ. Որոտմեցոյ ի բանն որ ասէ. Մնաւ ձեզ այսօր Փրկիչ...:

էջ 643ա.— Գրիգորի աշակերտի եռամեծի Յ. Որոտմեցոյ, տեսութիւն, ի բան մրգ. որ ասէ. Հոգի Տեսուն ի վերայ իմ...:

էջ 651—652, կրկնուած:

էջ 664ա.— Դաւթի փիլիսոփայի Առած Ե, թէ զիմչ արդեօք է սահման...:— Արդ սահման է բան Համառոտ...:

էջ 668.— Եռամեծի... Յ. Որոտմեցոյ արարեալ մեկնութիւն բանին որ ասէ մարգարէն. Ո՞ ստեղծ առանձին զսիրտս մոցա.— Ներգործական իմն...:

էջ 699բ.— Համառոտ վերլուծութիւն Պորփիրի դժուարալուծիցն ի յերկասիրութեան մեծ հոռոտրին Հայոց Յոռամնու Որոտմեցոյ.— Զիւն է սահման ընդհանրին

***

Զ.— ՄԵԿՆ. ՄՆՆԴՈՑ ԵԻ ԵԼԻՑ.— 3 Գ. Խլաթեցի

էջ 707ա.— Համառոտ Մեկնութիւն Գրոցն Արարածոց, հաւաքեալ ի Մեկնութեան վարդապետ վարդապետի, առն հոգելի եւ իմաստմոյ, աշխատութեամբ Գրիգորի վարդապետի.— Արդ գիտելի է զանուն գրոցս՝ որ կոչի Արարածք, եւ ասի Մնուշդ...:

էջ 796—797.— ... Վասնորոյ ի յայս նախնեացն եւ ի սէր տնօրինական տեղեացն կարօնը պարտիմք, զի արժանիս արասցէ զմեզ Տէր մեր խոստացելոցն բարեաց, մանաւանդ զաշխատող սորա գրիգոր վարդապետն, եւ զնշաշատուր երէց փցուն գրիչս:

էջ 797ա.— Համառօտ հաւաքումն քանից
ի Գրոցն յԵլից...:— Եւ արդ գիտելի է զի
յաւետեացն Աբրահամու մինչեւ ի մտանելն
Յակոբայ յԵգիպտոս Մեամ է...:

էջ 820ա.— Դատաստանք յՕրինացն Մով-
սէսի, գորասաց Տէր, եւ գրեաց Մովսէս:

էջ 827, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Գրիչ Վարդան Քահանայի.— 1858

էջ 431ա, մէջտեղը.— Մեռեալ եմ հոգով,
վշտացեալ մարմնով, եւ թափուրս ամ-
բարեաց, Վարդան ծրող սուրբ տառիս, ա-
ղանձ աղերսալի դիմօք, յիշել ի Տէր. թվին
Հայոց ՌձԵ:

Բ.— Գրիչ Խասպէկ Խաչատուր Երեցի.—
1863

էջ 825բ, վարը.— Ով ուսումնասէր, յիշ-
եա ի մաքրափայլ յաղօթս քո զտառապեալ
մեղաւոր իմասպէկ իմաչատուր երէցս, որ
գրեցի զսա ի թվին Ռձ եւ ԺԲ, յիշատակ
Մարտիրոս քաջ Հոռտորի, եւ Ղըմբան
տանս վերադիտողի, ի վայելումն անձին
իւրոյ:

Գ.— Գրիչ Թումա Երեցի-Տիգրանա-
կերտ.— 1871

էջ 216ա, վարը.—
Բանքս Համեմատի, Հընոյ եւ Նորոյ Կըտա-
կարանի,
Ջեռամբ գըծագրի, Թումա իրիցի, ի կերտ
Տիգրանի,
Թրվին Հազարի, Հարիւր քրտանի, նոյեմբեր
տանի,
ի վայելս անձին աստուածաբանի, տէր Մար-
տիրոսի,
Հանգիպողք սրմի, մէկ Տէր ողորմի, առիթ
արժանի:
Քրիստոսն ամենի, Փըրկիչն Համայնի, ձեզ
եւս ողորմի:

Դ.— Ստացող Ղրիմեցի Մարտիրոս Վար-
դապետի.—

1.— էջ 703բ, ստորոտը, անհարթ գրով.—
1857

Յանկ ելեալ գլխեցաւ յոգիազարդ եւ
պատվական գանձս աստուածաձիր՝ ձե-

ռամբ տէր Վարդան մաքրասուն քահանայի,
միով գրչաւ՝ առանց սրելոյ, ՌձՁ Թուին, ի
վայելումն յանձին իմոյ յեղկելոյ Մարտի-
րոս Ղրիմեցոյ՝ սոսկ վարդապետ յորջոր-
ջելոյ, ի փառս Աստուծոյ:

2.— էջ 826ա, վարը.— Յոյովից գրչաց
եղեւ գրութիւն սորին Հմտագունից եւ յան-
վարժից. վասնորոյ գտանի ի սմա ուրեք
ուրեք սխալումն իրի իմիք, եւ զայն կամ ի
գրչէն եւ կամ յօրինակէն իմա խանգարեալ,
իսկ ես ստացողս չուառ, այնքան լեղէ ձեռն-
հաս ի ընթեռնուով սիրով մինչ զի եւ ոչ
միանգամ կարացի ծայր ելանել կարգաւ, զի
գոնեա սրբագրել կարեայի զբազում սի-
րով եւ կաթոգին ըղձիւ ստացեալս զայս
մատեան: Եւ այս դիպաւ ինձ սակս անթիւ
մեղաց իմոց, որ անկա ի մէջ չփոթից եւ
աղմկաց: Միթէ բարբարոն Աձ. զձեզ եւ
զմեզ ազատեցէ աստեացս եւ ի հանդերձե-
լումն զբաղմանց, Ամէն:

3.— էջ 826բ, վարը.— 1880

Սուրբ Հայրն Հանուրց կաթողիկոսն Սր.
էջմիածնի տէր Յակոբ Ջուղայեցին փոխե-
ցաւ ի Քս. յորում ցանկայր միշտ կաթո-
գին ըղձիւ ելանել ի մարմնոյ ըստ առաքե-
լականն բանի եւ մտանել առ Աձ.: Եղեւ
վահճան սրբոյ ծերոյն ի թուականիս մերոյ
ՌձԻԹ, յօգոստոսի Բ, յիշատակի Սրբոյն
Ստեփաննոսի Նախավկային, ի մայրաքա-
ղաքն Կոստանդնուպօլիս, եւ թաղեցաւ ի
գերեզմանատունն Ղալաթիու, որ կոչի
Պէկօղլի:

Ե.— Բիւզանդացի Կարապետ Վարդա-
պետի.—

էջ 706, վերը, անհարթ գրով.— Ձի գը-
րուկս ըստացայ ես տէր Կարապետ Վարդա-
պետս Փուզանդիոյ, ի չէնն Արդնոյ, ի ձե-
ռանէ տէր Պետրոս Վարդապետէ, Թօկիացի.
ի վայելումն աղձաւոր կենոյս: Գին սորին
Ժ եւ Ե զուշ:

Ջ.— Մելիտիմացի Յովհաննէս Արքեպիս-
կոպոսի.—

1.— էջ 706, վարը, նոտրագիր.— Այս հա-
րուստ եւ աննման գիրքս Ոհհաննէս վար-
դապետին է, եւ զայս գիրս Կարապետին է.
ետոյ ով որ զայս առնէ եւ սորա մերդն ու-

տէ՝ թող զմեզ հեղ մի յիշէ եւ հայր մեղա մի
ասէ. Ած. իւր մեղքն քաւէ ամէն:

2.— էջ 828, վերը.— ԻՄԻՐ—1773

Ջայս մատենան ըստացայ իմ հալալ
արդիեամբս, ի ձեանէ Բողանդացի ոմն Կա-
նգետ վարդապետէ առ ի վայելումն Ովա-
նէս Մեկտինացի իբրու սեւաւոր արքեպիսկո-
պոս ի տանէն Կիլիկիոյ սրբազան Վեհին
Գարբիէի: Մերազնեաց համաթվի զուան կալ

մեն զկնի զինն վերա դրեա զԲեն զնմին: Եւ
որ հանդիպի այսմ մատենի եւ կատարեալ
սրտիւ ասացէք Ած. ողորմի. զողորմու-
թիւնն Աստուծոյ ի ձեզ լիցի, Ամէն:

է.— էջ 828, վարը, շեղագիր.— Ես
Ղուկաս ըստացայ այսմ անգին մարգարիտս,
գումարեալ ըշտեմարանեցի հայկազունեան
սիրելի եւ բարենախանձ վերձանողաց:

3306

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

Եղոցիա

1730-1731

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×17×2: էջք 204: Հանգամանք
անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի:
Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Ակոբ: Գրուածին
այլացան. էջ 1-56 միասին, 59-185 երկ-
սին՝ կարմիր գիծերու միջեւ, 187-193
երկսին՝ սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր շեղա-
գիր: Համառոտագրութիւնք չափազանց
առատ: Կաշեկազմ խաւաքտեայ քակ-
ուած: Ստացող՝ Անդրէաս Վարդապետ:
Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 186:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Բարոզ Յայտնութեամ եւ Մկըր-
տութեամբ Գի. ...:— Կը մնայ թերի, էջ
17-20, դատարկ:

էջ 21.— Նախերգամք Բարոզգրոց, զոր
արարեալ է Բարդուղիմէոս Ֆրանկ եպիսկո-
պոսն եւ Բարզմանեալ ի հայս:

Կ) "3"u mu)%oy %eki y h) mnaza- h a?anz
juyul H) "16 daraakl

Կ) "7 Ուրախ լեր յոյժ դուստր Սիօնի
...:— Պայծառ եւ հրաշալի է մեզ տօնս այս
...:— Ի լուսաւոր բանից Հայոց Վարդա-
պետի տեառն Տիրատուրի (էջ 58):

էջ 57-58, դատարկ:

Ա.— ԼԾ. ՄեկնՈՒԹԵԱՆ ՅՈՐԱԹ.— 13

Գ. Տաքեւացի

էջ 59ա.— Այս իմ է ի Լուծմունս Գրոց
Մեկնութեամ Յոբայ:

էջ 85ա.— Նորին Գրիգորի ամյադք փի-
լիսոփայի, եւ քաջ հոռտորի, աշակերտին
եռամեծի Յոռամնու Որոտնեցւոյ, Համառոտ
Լուծմունք դժուարիմաց բանից, ի Մեկնու-
թեամ Գրոցն Յոբայ, եւ բանս Մեկնչաց.—
Ներգործական իմ...:

էջ 72բ.— Նորին Բարոզ Վասն փորձու-
թեանց մեղաց, ի բանն որ ասէ. Վեցից վըշ-
տաց փրկեցէ զԲեզ, եւ է Երորդումն ոչ
մերձեցի առ Բեզ չար.— Հայրն համբե-
րութեան եւ քաջ նահատակն ճգնողութեան,

կրանկիկն Յորասէ...:

Էջ 80ր.— Նորին Քարոզ վասն փորձու-
թեամ, եւ շարութեամ կամանց...:

Էջ 80ա.— Այս երկուքին Քարոզս ի կարգ
լուծմանցս. այժմ Հետեւեցուք առաջի
եղեայ բանին:

Էջ 113ր, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Ո՛հ
եղուկ ու վայ եղկելոյս, եւ մեղսամած
Ակորիս:

Էջ 123ա, ստորոտը.— Ծրեցաւ 1180 ամին,
ի յեւդոկիայ, նոյեմբերի ամսոյն:

Յիշատակարամ Հեղինակի.— 1408

Էջ 185ա.— Արդ ես վերջինս ի ծնունդս
եկեղեցւոյ, Գրիգոր՝ մակ անուն խնդրող
բանի, որ ի վաղուց Հետէ փափաքէի բոլոր
Մեկնութեանն Յորայ, եւ ի թուականու-
թեանս Հայոց ՊՄԷ ամի եկեալ մեր յերկիրս
Քաջբերունի, եւ ձմերեալ ի Հրեշտակաբը-
նակ վանքս Մեծորայ...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1730?

Էջ 185բ.— Արդ ծրեցաւ զոյցն գիրս, որ է
Լուծմունքն Յորայ, ի քաղաքիս յԵւդոկիայ,
ի խնդրոյ ումեմն բանասիրի եւ գերզգօն եւ
յոքնիմաստ կուսակրօն Անդրէաս Վարդա-
պետի, ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յիշա-
տակ ծնողացն իւրոց, Ամէն:

Նա եւս գծող սորին մեղսամած եւ յետն-
եալ ամենեցուն ոտից հող եւ փոշի Յակոբս,
երեսս անկեալ աղաչեմ, զի ներումն շնորհի-
ցէք զիմոց սխալանացս, եւ անարհեստու-
թեան գրոյս, զի կարն մեր այս էր: Եւ եւս
եթէ զոր ընթեռնուք եւ օգտիք ինչ ի սմանէ,
յիշեսլիք զվերոյգրեալ Անդրէաս Վարդա-
պետն, Հանդերձ ծնողիւքն. նա եւ հուսկ
յետոյ զչնչին ծառայն ձեռ, կամիք յիշեսլիք
ի Տէր. եւ եթէ ոչ՝ կամք Տեառն օրհնեալ
եղիցին. եւ որք յիշէքդ յիշեալ լիջիք ի
յաննիազ յարարչէն աստ եւ ի Հանդերձե-
լումն, Ամէն:

Պէտէկոստիւ զոյգ կոյս լծեա,

դասք թագուհեացն շարունակեա,
խակ ի Հարճիցն եռապատկեա,
զամուլ տասնիկն երկապատկեա,
Հոմերոսըն քառապատկեա,
խարող դպրիկն է՝ ձեզ ծառա:

Փառք քեզ Տէր Յիսուս,
որ Հասուցեր զիս աւարտ գրոյս:

Ծանօթ.— Յիշատակարանին յաջորդող
վեցստողեան ոտանաւորով զաղտնագրուած է
գրչութեան թուականը. կը լուծենք սապէս.

50 × 2 × 7	= 700
Դասք թագ.	= 80
Հարճից 80 × 3	= 240
7 × 10 × 2	= 140
8 × 4	= 32
է՛	= 7

Գումար	1179
	+ 551
	1730

Էջ 187ա.— Ծաղկաբաղ Մեկնութիւն ի
լուսաւոր բանից արդիւնակամ վարդապե-
տին Յ. Որոտմեցոյ, հաւաքեալ աշխատա-
սիրութեամբ Գրիգորի՝ մտրիմ աշակերտի,
ի բանիցն Սալայայ Մարգարէիմ. Հարցու-
մըն.— *Ձիւն է որ ասէ թէ տեսիլ Սալայայ*
...:

Էջ 194-200, դատարկ:

Էջ 201-204, գրչափորձ, եւայլն:

Էջ 204, վերը, նոտրագիր.

Պիր ֆուսարէ կելու[ր]սէ՝
մեծաւոր ույուր տերլեր.
պիր զենկին կելուրսէ՝
իչերի պույուր տերլեր:

3307

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 251

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15·5×6·5: էջ 532: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող:
Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ
լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը:
Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 1, 159, 281,
418: Կաշեկազմ տախտակեայ՝ երբեմն խա-
չազարդ: Դատարկ թուղթ սկիզբը մէկ
թերթ, վրան արձանագրուած «Սեփականու-
թիւն Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ Սեբաս-
տիոյ, 1811»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— (յ)Աւետարան Մաթիոսէ.—
Գիրք Ծննդեան Յի. Քի. . . .:

էջ 157բ-158, դատարկ:

էջ 169.— յԱւետարան Մարկոսէ.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .:

էջ 257ա.— . . . եւ ոչ ումէք ինչ ասացին
զի երկնչէին:

էջ 257բ-280, դատարկ:

էջ 281.— յԱւետարան ըստ Ղուկաս.—
Քանզի բազումք յաւժարեցին. . . .:

էջ 415բ-417, դատարկ:

էջ 418.— Սեւագիդ խաչ:

էջ 419.— Աւետարան ըստ Յովհաննէս.— Ի
սկզբանէ էր Բանն. . . .:

էջ 529-532, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 529բ.— Գնացին իւրաքանչիւր ի տեղի
իւր. . . .:

Յետմագոյն յիշատակարամ.—

էջ 531ա, բոլորգիր մեծ.— Փառք Ամե-
նայսուրբ Երրորդութեան Հօր եւ Որդոյ եւ
Հոգոյն Սրբոյ յաւիտեանս ամէն: Որ ետ
կարողութիւն տկար եւ տարտամ անձին իմոյ
սուտանուն Սարգսի, որ զայս Բ փոխ աւե-
տարանն պակաս էր գրեցի եւ աւարտեցի. եւ
որ յիշէ յիշեալ լիցի իւր արքայութիւնն:

Ցա[ն]կացող եղեալ սրբասէր եւ մաքրա-
միտ իմրտըն, քանզի լուաւ գերանական բար
բառն որ ասէ թէ ով ունիցի զաւակ ի Սիո-
նի եւ ընտանեակ ի յերուսաղէմի, եւ ետ
գնել աստուածայիսաւ Սբ. Աւետարանս
յիշատակ իւր Հոգոյն իմրտըն, եղբաւրն
Ասարպակէ, իւր կողակցին Նազիկին,
հաւրն Ասլանին, եւ մաւրն Աթունին, եւ
ամ. արեան մերձաւորաց, կարդացողաց
եւ լսողաց, եւ ողորմիս ասողաց, որ զամե-
նեանն ասէք Ամէն, Հայր մեր:— Հմմտ.
Ժուցակ 26ո. Սեբաստիոյ, էջ 39, ուր սը-
պրըղած են բազմաթիւ անճշդութիւններ:

էջ 532, դատարկ:

Պիտակ հասարակ թուղթի վրայ, փակցը-
ւած առաջին կողքին. «Թիւ 11, Աւետա-
րան»:

3308

Ա.— ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐԲ.— 11

ՄԿԻԹԱՐ ԳՈՇ

Տեղի

ՌՄԾԴ = 1805

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16.5×4: էջ Ը+356: Հանգամանք լաւ: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ՝ Մարտիրոս Դպիր Սեբաստացի: Գրութիւն՝ գլխատառերը կարմիր առաջին մասին մէջ, մնացեալը սև մեյանով, միասին, 27-31 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոսր շեղագիր մաքուր: Համառոտագրութիւնք առատ: Գունաւոր խորանագարդ կամ գլխագարդ իւր սարօք, էջ 41, 191: Նկար, Մովսէս կը բերէ օրինաց տախտակները էջ 40, Երեք թագաւորներ բազմած 190: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադրոյմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Գ, դատարկ: Նոյնպէս Զ-է,
էջ Ե.— Վերը լաբիրինթոս բոլորածեւ,
ներքեւը՝ Այս է քաղաքն Նրիբովի, որ ամրագոյն պարիսպ ունի...:

էջ Ը-1-3.— Տոմարական Աղիւսակներ:

էջ 4-5.— Անուններու Աղիւսակներ «Ուստեր կնքոյ»:

էջ 6-7.— Անուններու Աղիւսակներ «Դըստեր կնքոյ այլ եւ պսակի»:

էջ 8.— Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ: Լեւոն եւ Կոստանդիանոս բարեպաշտ թագաւորացն յառաջաբան քաղաքական օրինադրութեանս.— Տէրըն եւ արարիչ Աստուածն մեր որ ըստեղծ զմարդն ի պատիւ յանձնիլիանութեան...:

էջ 11.— Յանկ Նախադրութեան Գրոց Դատաստանի:

էջ 12.— Գիր Դատաստամի ըստ ակն արկանիոյ կամաց Տեառն մերոյ Յի. Քի.: Նախադրութիւն Գրոց Դատաստամի.— Հանդերձեալ եմք գրել զգիրս Դատաստա-

նաց...:

էջ 32ա.— Ակիգրն ամեմայնի Ած. գնոյնն եւ կատարած ամեմայնի Ած.:— Յանկ եւ թիւ Գլխոց.— Ա-ՄԾԴ Գլուխներ:

էջ 39, դատարկ:

էջ 41.— Ակիգրն Դատաստանի ի կամա Հօր եւ Որդւոյ նորա Յի. Քի., զօրութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ:

Եկեցուք այժմ իսկ ի գործ դատաստանի գիտելով զի ըստ քաղաքաց դատաւորս Հրարամայէ լինիլ Մովսէս եւ նոցունց դպիր...:

էջ 135.— ՄԺԲ.— Յաղաքս Ազգաւամարութեան թէ որպէս պարտ է:

էջ 146.— Վասն կարգաց Եկեղեցոյ, եւ տան թագաւորի:

էջ 179.— ՄԾԴ.— Հանապազ սովորութիւն է մարդկան զի զկին իւրով բաժնին առ այլն երթայ...:

Բ.— ՕՐԷՆԳԻ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ.— 3

էջ 181.— Օրէնք յաղթող թագաւորացն Կոստանդիանոսի, Թէոդոսի եւ Լեւոնի. Յառաջաբանութիւն:

Զօրէնս բարի եւ ճշմարիտ Ած. ի սկզբանէ ետ մարդոյն որպէս յառաջին գիրս Արարածոցն եցոյց մեզ օրէնս եւ գրեաց Մովսէս

էջ 183ա.— Յանկ կանոնաց որքանութեան Գրոցս Նօմոսի.— Ա-ՃՄ Գլուխներ:

էջ 191.— Կանոն ժառանգութեան.— Այր ոք եթէ մեռանի եւ ոչ գրէ կտակ եւ թողու որդիս արու եւ էգ միապէս ժառանգեն...:

էջ 229.— ՃՄ.— Իսկ եթէ թողու մարդ զգրաստ իւր ի պանդոկն եւ չը աւանդէ յոք ի

սպասաւորացն, եթէ պատահի կորուստ չվզենկի ինչ պանդոկապետին, բայց միայն երդումն առնեն զի չեն գիտօղ եւ ոչ պաւօղ իրացն:

— Երկու երկրտասնեակ համառօտագրութիւններ եւ նշանագրեր, հանդերձ բացատրութեամբ:

էջ 230.— Վերստին Համառօտ ժողովումն Օրինաց:— Ա—ՁՁ յօդուածներ:

էջ 237.— ՁԵ.— Ամ. որդիք եւ որդոց որդիք թէ արուք եւ թէ էգք ի հնազանդութեան եւ իւրեանց պապուն:

— Քառասուն Մանկանց նահատակութիւնն եղեւ ի ժամանակս Լիկիանոսի փեսայ մեծին Կոստանդինոսի...

էջ 238ա.— Ամէնիմաստ Թագաւորացն Հոմայեցեաց Օրինարութիւն: Տիտղոս Ա ունի գլուխ Գ: Ցանկն է:

էջ 243.— Ընտրութիւն Համառօտ յօրինաց քաղաքականաց Լեւոնի եւ Կոստանդեայ իմաստուն եւ բարեպաշտ Թագաւորաց, զոր եւ մեծն Յուստիանոս նորոգեաց զարգ ուղեւ ի բարեպաշտութիւն.— Տիտղոս Առաջին:

Ա.— Հաստատեցի ամուսնութիւն քրիստոնէից այսպէս...

էջ 287.— Յաղաք Աստիճանաց Ազգականութեան:— Տիտղոս Գ:

Ազգականութիւն ծնընդականութեան անունն է եւ բաժանի յերիս կարգս...

էջ 288ա.— Ցանկ Մովսիսական Օրինաց.— Ա—ՁՁ Գլուխներ:

էջ 300.— Գլուխք ընտրութեան ի Մովսիսական Օրինաց Վասն Իրաւանց եւ Արդարութեան:

էջ 320.— Վերջ:

էջ 321.— Կանոն եւ Սահմանք Սրբոյն Գրիգորի Պարթեւի Հայաստանեայց Լուսաւորի: Ջիր շարունակ գեղեցիկ պատասխանօք հանդերձ խրթնածածուկ բանից:

էջ 330.— Վերջ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1805

էջ 331.— Օրհնութիւն գոհութիւն եւ փառք հանդերձ ընորհակալութեամբ եւ երկրպալութեամբ Ամենասուրբ Երրորդութեանն եւ միոյ աստուածութեանն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, որ իւրով անուան զթութեամբն եւ ամենառատ ողորմութեամբն եւ ամենաբաղդր կանցողութեամբն

առաջնորդեալ յաջողեաց ինձ վերստին գծել եւ ի լոյս ածել զմատենան զայս ցանկալի եւ կարի յոյժ պիտանի որ ասի Դատաստանաց: Ջի ըստ բարեխնամ կամացն Աստուծոյ որ եսս, եղան զանազան կոպարք եւ սահմանք մարդոյս. զի ըստ որում ամ. նիւթական գոյացութիւնք ի ձեռն կանոնաց զրկեալք աւելորդ յոռութեանց ժամանեն ի բարեւաւութիւն. այսպէս եւ մարդկայինս սեռ ի ձեռն օրինաց ուղղեալք ի բարեգոյն վիճակ վերածիմք:

Արդ որովհետեւ օրէնքն զանազանի, աստուածային, եկեղեցական, եւ քաղաքական. աստուածային օրէնքն անգիտելի է զմէնջ. զի ըստ վարդապետաց բազումք զորս եկեղեցական օրէնք ընդ սուրբս դասեալ տօնեմք, իցէ զի դատապարտեցին աստուածային օրինօք, ըստ որում՝ Տէր, Տէր, ոչ անուն քո մարգարէացաք եւ անուն քո դեւս հանաք, եւ բայց լսեն թէ՛ ի բաց կացէք, եւայլն:

Եկեղեցական օրէնքն է աւետարանական, առաքելական, մարգարէական եւ հայրապետական կանոնք եւ օրէնքն զոր ընթեռնումք ի մէջ եկեղեցոյ, եւ կամ արտաքոյ: Իսկ քաղաքական օրէնքն է զորս դատաւորք ի կիր արկանն ի վերայ զանազանութիւն իրաց եւ գործոց. եւ որովհետեւ բանն անմարմին է, եւ անմարմնոցն ոչ լինի չափ եւ քանոն, ուստի բազում թիրութիւն յառաջ գան. վասն այնորիկ զայն անմարմին բանն ի ձեռն գրոյ մարմնացուցեալ են նախիւք մեր եւ նովա յայտնեն զտրամախոհութիւն իւրեանց ի ներկայ եղելոց եւ ապագայից: Որպէս եւ զայս Գիրս Դատաստանաց, զոր գեալն են առ ի ուսուցանել մեզ, եւ մեք գրեցաք առ ի ուսանիլ. զի վախճան գրականութեան կրկին է, ուսուցանել եւ ուսանիլ: Ջի արժան է մեզ միշտ ջանալ ուսանիլ. ըստ որում եւ սուրբ Պրով յորդորէ յայս թէ, մի կասիր ի գրականութենէ առ բազմութեամբ մատենագրաց, այլ առաւել ի դոյն ըզձ[ակէ]ւթ[իւն]ի:

Ուստի յայս միտս եւ ես առի ուսանիլ զգործեալսս ուսաստ եւ յետեալ Մարտիրոսս իբր զպիր Սեփաստացի, գլեալ ի լաւ եւ ընտիր օրինակէ զայս Գիրս Դատաստանաց, Ուստի աղաջմ միով Հայր մերիւ յիշել զիս եւ գծնօղսն իմ եւ ուսուցիչն իմ ամէն,

Թուոյն Հայկալ թէ վգիոթ առցես,

զմառնիսր բառիւն արագ գտցես:

Մամօր.— Ընդգծեալ բառին թուական արժէքն է 1254:

էջ 333-356, դատարկ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմք Սեբաստացի Պետրոս Արքեպիսկոպոսի.

1.— էջ 38.— 1890

Ես Պետրոս Արքեպիսկոպոս Սեբաստացի կտակեմ զայս մատենան իմ յԱթոռն Սուրբ Նշանի Վանուց. իւրացնել համարձակողն պարտաւոր լիցի անիծիւք յատենի Աստու-

ծոյ.— 1890, Յուլիս 24, ի Վանս Ս. Նշանի Սեբաստիոյ.— Կնիք՝ մանիշակագոյն:

2.— էջ 7.— 1902

Ես, Պետրոս Արքեպիսկոպոս Սեբաստիոյ իմ սեպհականութիւնս եղող այս մատենանը կը կտակեմ Սեբաստիոյ Ս. Նշան Վանուց. իւրացնել կամ ծախել համարձակողն պարտաւոր լինի Աստուղոյ ահեղ դատաստանին առջեւ.— 15 հոկտեմբեր 1902, Սեբաստիա.— Կնիք մանիշակագոյն, «Պետրոս Եպս. Սեբաստի»:

3309

Գ Ի Ր Ք Հ Ա Ր Յ Մ Ա Ն Յ.— 16

Գ. ՏԱԹԵՒԱՑԻ

Սեբաստիա

ժԸ. Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21.5×15.5×7, էջք Դ+788: Հանգամանք բաւարար. կան աղտոտուած էջեր, ոչ փոքր թիւով: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ՝ Պապ, որդի Գրիգորի: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 25-34 տող, վերջին մասերը սև գիծերու միջեւ: Նոտրագիր անարուեստ: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ: Գունաւոր անարուեստ գլխազարդ իւրաքանչիւր հատորի սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Ստացող՝ Տիրացու Երեմիա: Կնիք Ս. Նշանի, էջ Ա, Գ, 788:

Հմմտ.— Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 199:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

Նոյնպէս էջ 1:

էջ 2ա.— Այս իմէ է գլխոսր քամք բոլոր

գրոցս:

էջ 3 .— Յառաջալքան գրոցս:

էջ 7 .— Գրիգորի աշակերտի եռամեծիմ Ոհանու Որոտմեցո, Հարցմումք եւ Պատասխանիք եւ օգտակարք գրոց աշակերտեալ մամկանց...:

Յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 788ա.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Սբ. Հոգոյ յայժմ եւ միշտ եւ յուրիտեանս յուրիտեանց ամէն:

Արդ գրեցաւ հոգիարուխ աստուածաբան զանձարանս որ կոչի Գիրք աստուածային Հարցմանցս: Գրեցաւ ի քաղաքն Սեբաստիեայ, ընդ հովանեաւ Սբ. Աստուածածինն, եւ Սբ. Սարգսին, ձեռամբ անարժան եւ անպիտան, հող եւ մոխիր, սուտանուն Պապուս, որ զանունս ունիմ եւ զգործս չար, բայց յուսամ ի յապենիազն Ած. զի նայ քաղցր էի վերայ չարեաց եւ բարեաց:

Արդ ես աղաջեմ զձեզ, ով ընթերցողք, հայրք եւ եղբայրք, որք հանդիպիք այսմ

զանձարանիս, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս ձեր, զանարժան գրիչս զՊապն, եւ զծնպդսն իմ, զԳրիգորն, եւ զՇամամն, եւ ներեցէք սղալանացս, զի տղայ գոլով գրեցի զգիրքս, ոչ գիտելով զչարն եւ զբարին, այլ գրեցի խրատով վարպետին իմոյ Ներսիսին, որ բազում անգամ ողոգանօք եւ սպառնալեալք խրատ տայր ինձ վասն գրելոյ զգիրքս, եւ ես ոչ գիտելով զբարին, տղայ գոլով, վրդովէի ի գրելն: Այլ եւ ներեցէք անարժանութեան մերում, եւ յիշեցէք ի յաղաթս ձեր զանարժան գրիչս, նայ եւ զվարպետն իմ զՆերսէս սարկօսգն, եւ զԵսողան իւր, զՄուրատն եւ զԽաթունն, եւ զկողակիցն իւր զՇահգատան, նայեւ զդեռաբուս որդիքն, զՊապն եւ զՈվանէսն,

եւ զՍիմէոնն. այլ եւ յիշեցէք զաշակերտն իւր զԱղապապան, որ տուն տայր ինձ եւ ես գրէի. երկոսինս այլ տղա գոլով ոչ գի [Այսչափ. յաջորդ թերթերը արմատեմ պատուում]:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք Տիր. Երեմիայի.

1.— Էջ Դ, վերը.— 1778

Յիշատակ է այս գիրքս տիրացու Էրէմիային, թվին ՌՄԻԸ:

2.— Էջ 156թ, ստորոտը.— 1785

Պատճառ գրուս որ ես մեղայարտ տիրացու Երեմիայն բարով վայելոյմն տացէ Ած. իրեն շնորք, խելք, իմաստութիւն տացէ ամէն: Թվին ՌՄԼԴին յոնվարի ԺԸԻն:

3310

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

Տեղի

ԺԹ. Դար

ԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21.5×16.5×1.5: Էջ 186, Հանգամանք լաւ: Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 28-31 տող, կարմիր կամ կանաչ գիծերու միջեւ: Նոսր շեղագիր վարժ գրէ: Համառօտագրութիւնք առատ: Ուղղագրութիւն տկար: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծադրոյմ: Դատարկ թուղթք սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

Ա.— ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՆՑԻՑ Կ. ՊՈԼՍՈՑ.— 1

Էջ 1.— Տիտղոսաթերթ.—

Պատմութիւն Անցից որ եղեւ ի Կոստանդնուպօլիս վասն յայտնի կացուցանելոյ զճշարտութիւն Հաւատոց Հայաստանեայց Սբ. Եկեղեցւոյ՝ այնոցիկ, որոց չէին տեղեակ եւ մեղանչէին:

Ի Հայրապետութեան Առաքելական Սրբոյ Գահին Էլմիանծնի տեառն Եփրեմի սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց: Եւ ի Պատրիարքութեան Սրբոյ Երուսաղէմի տեառն Թէոդորոսի Կարիապանծ եպիսկոպոսի:

Տպեալ Հրամանաւ Կոստանդնուպօլսոյ պատրիարքի տեառն Պօղոսի Արհի եպիսկոպոսի Անդրիանուղօլսեցոյ: Յամի Տեառն 1818, փետրվարի 15, ի Կոստանդնուպօլիս, ի տպարանի Մայր Սբ. Աստուածածնի, ի ձեռն տպագրէի Անդրէաս Վարդապետի Ակնցոյ:

Բ.— ՀՐԱԷԼԻ ՍԻՐՈՑ.— 2

Էջ 25.— Տիտղոսաթերթ.—

Բամ, Հրաւէր Սիրոյ, որ առաջին առնէ զպատասխանի խնդրոց ինչ ինչ մասանց Հաւատոյ ըստ լուսաւորչաւանդ վարդապետու-

թեան Հայաստանեայց Առաքելական Սր. Եկեղեցոյ:

Ազգային Ժողովոյ եւ խնդրանօք տպեալ, արդեամբք Սր. Աստուածածնի Մայր Եկեղեցոյ, ի Կոստանդնուպօլիս, 1820, ի մայիսի 17ին, ի տպարանի Արապեան Պողոսի:

Գ.— ՅՂ. ԶՕՐՈՒԹԵԱՆՑ ԿԵՐԵՆԵԱՑ.— 1
Թրգմ. Գեորգ Դպիր Կ. Պալսեցի

էջ 37.— Տիտղոսաթեքթ.—

Սիմէոնի Մագիստրոսի Սէթեան Անտիօքացոյն շարակարգութիւն ըստ յունական տառից Յաղագս Զօրութեանց կերելեաց:

Յեղաշրջեալ ի Հելլենականէն ի Հայ բառաւ աշխատութեամբ Գէվորգայ Դպիր մեծիմաստի Կոստանդնոյ Պօլսեցոյ, ըստ խնդրոյ Հայցման ազնուատոհմ պարոն Կարապետին Եղուպեանց, յամի Տեառն 1783, եւ ի թուին Հայոց ՌՄԼԲ:

Նորոգ Հայկազեան այրութենից շարագրեալ ընդօրինակեցաւ յամի Փրկչին 1800, ի Կոստանդնուպօլիս, ի Մայր Դպրատան:

էջ 38.— Շարակարգութիւն ըստ տառից՝ Յաղագս զօրութեանց կերելեաց իրից, շարակարգեալ ի Սիմէոնի Սեթեան Անտիօքացոյ, եւ ընծայեալ արքային Սիբայիի Տուքայի:

էջ 40.— Աղ.— Աղն ջերմ է եւ ցուրտ ըստ երկրորդ աստիճանի...:

էջ 103.— Ֆռամկի քող.— Այս որ կոչի ռաֆանիս ջերմացուցանէ ըստ երրորդ աստիճանին, բայց չորացուցանէ ըստ երկրորդին...:

էջ 105-107.— Յանկ Այրութենի կարգով:

էջ 108, դատարկ:

ՀԱՄԱՌՈՏ ՔԱՂՈՒԱՄՈՑ.— 1

էջ 108.— Համառօտ Քաղուածոյ զարմանալի խորհրդոյ: Փորձիւ Հաստատեալք յաշողակ իմն դիպուածովք ի տրամադրութիւնս մարմնոյ: Բաժանել ի չորս: Յուաշնումն ընծեոի բժշկական խորհրդոյ: Յերկրորդումն զխորհրդոց զանազան իրաւն պատկանացելոց: Յերրորդումն զպէսպէս տեսակաց քիմիական խորհրդոց: Եւ չորրորդումն զաստեղաբաշխական բժշկականութենէ: Հանդերձ կիրառութեամբ իւրեք առ ի պահպանել յառողջու-

թեան:

Ի յոյս տեսալ ի Պարոն Ֆրանչիսկոսեան Դոմինիկոսէ առտայ, որ է վերակացու ի դեղորէից յաւաք Հիւանդանոցն Սրբոյ Հոգոյն Եկեղեցոյ ի Հոռոմ:

Յաւելմամբ ի նորոյ նոյնոյ Հեղինակի, ի Վէնէտիկ, ի տպարանի Բասանի, ձեռամբ Հոփմոնտինոյ, Հրամանաւ մեծաւորաց:

Արդ տետրակէս այսոքիկ ի սոյն Հեղինակի յիտալիական գրոցն յաւելան ի Հայս ի մետասան պրակս պսակեալ:

էջ 110.— Յորդորակ ի քարքմամ(ա)չէ առ ամձմ վայելով երկուց կեմացս ի փրկութիւն ոտամաւոր քամիւ ըմթաց|ելալ.— Յամենայն յոյս վախճանի...: Յարութեամ է այս յիշատակ.— Հմտ. Հետազայ Թիւ 3461:

էջ 111.— Գեղեցկայարմար կիրառութիւն առ ի պաշպամիլ յառողջ կեանս որ է շահաւոր եւ հարկաւոր ամ. աստիճան ամձամց:

Յաղագս պաշտպանելոյ զկեանս յառողջութեամ:

Պրակ Ա.— Յայսմիկ առաջնում պրակիս ութն կանոնք կարգադրին քեզ առ ի պահպան ի բարեկեցիկ առողջութեան.— Առաջին է ամ, որ պարտիմք զամ. աւելորդ եւ զծանրագոյն կիրս ի բաց ընկենու...:

էջ 128.— Պրակ ԺԱ.— Յաղագս կերպի ուտելոյ եւ ըմպելոյ.— Թէ արտառաւ ոչ կամիցես, ի մէջն ճաշոյն դոյն ինչ արբցես:

էջ 128-130, դատարկ:

Դ.— ԲԺՇԿԱՐԱՆ (Փոքր)

էջ 131.— Պրակ Ա.— Արդ գիտելի է զի յարհեստս բժշկականութեան նախ Հարկ է ծանօթ գոլ մարդկային բնութեան կազմուածոյն գործեացն...:

1.— Կերպ շինելոյն փաղօղական դեղոյն:

էջ 138.— Պրակ Բ.— 12.— Յաղագս նորածին երեխայից եւ փոքրիկ մանկանց...:

էջ 141.— Պրակ Գ.— 18.— Յաղագս տենդ ցաւոյն...:

էջ 147.— Պրակ Զ.— 25.— Յաղագս զանազան տեսակ ցաւոյց ստամոքսի եւ աղեացն որ Հասարակաբար սանճը ասի...:

էջ 149.— Պրակ Ը.— 27.— Յաղագս ջրագողութեան ցաւոյն...:

էջ 168.— Պրակ ԺԲ.— 32.— Յաղագս Թթախտութեան, որ ասի լատինացոց Հեմօթիդէս, եւ ըստ այլազգեացն բարասիլ կամ

մայասիւսի...:

էջ 167.— Պրակ ԺԶ.— 39.— Յաղագս
բարակացաւոյն, որ վերջմասի...:

էջ 174.— Պրակ Ի.— 43.— Յաղագս նո-
րագիւտ կաթիլ դեղոյ միոյ՝ պահպանողի
առողջութեան անձին...:

էջ 176.— Յամկ Բըժըշկարամիս.— 1-43
Գլուխներ:

էջ 178, դատարկ:

էջ 179.— Օգտակար եւ շահաւէտ խրատք
առ պահպանութիւն առողջութեան եւ առ ի
կեալ առողջ ընդ երկար ժամանակ:

էջ 186, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1913

էջ 2, շեղագիր.— Յիշատակ եւ ձօն ուխ-
տանուէր սիրոյ ի դուռն արեգականափայլ Ս.
Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, ի թոռնորդւոյն
Տ. Մեսրոպ քահանայի հոգեւոր որդւոյ Տ.
Յովհաննէս պատմագիր արքեպիսկոպոսի՝
Առաջնորդի վիճակին Սեբաստիոյ եւ վանա-
հօր նոյն Վանուց.— յ18 յուլիսի, 1913,
յէնիթիան.— Համազասպ Թ. Մեսրոպ-
եան:

3311

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 252

Սեբաստիա

ՌՃԼ = 1681

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6: էջ 510: Հանգամանք
անբաւարար. գործածութեամբ աղտոտուած.
նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նո-
րոգութեան: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝
Արուսիւն: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կար-
միր, գլխատառերը կարմիր կամ կապոյտ,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 22 տող:
Բոլորգիր կանոնաւոր. կարմիր կապոյտ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածնե-
րու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ կամ
գլխ

ազարդ իւր սարօք, էջ 25, 167, 259ա, 399ա:
Կաշեկազմ տախտակեայ յոյժ հնամաշ:
Ստացող՝ Նաչատուր բօշիկ Սեբաստացի:

Հմմտ.— Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ
53. յիշատակարանին մէջ կան քանի մը սը-
խակներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Սեփ. Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ Սե-
բաստիոյ, 194:

էջ 2-3.— Եւսեբի՝ Կարպիամոսի Սիրեյի
եղբոր Ողջոյն:

Դատարկ էջեր, 4-5, 8-9, 12-13, 16-17,
20, 24:

Կանոնի տախտակներ, գունաւոր զարդե-
րով, էջ 6-7, 10-11, 14-15, 18-19:

էջ 20-21ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 21.— Յանկ Գլխոյ, Սկիզբը կը պակսի:

էջ 25.— Գիրք Մընդեան Յի. Գի. ...:—
Սկզբնատառ հրեշտակը պիտաւոր է:

էջ 163.— Նախադրութիւն Սուրբ Աւե-

տարամիս Մարկոսի:

էջ 186, դատարկ:

էջ 187.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—

Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 252ա.— Յարուցեալ Յս. առաւօտուն
առաջին միաշարաթուն...:

էջ 254.— Նախադրութիւն Սուրբ Աւե-
տարամիս Ղուկասու:

էջ 258, դատարկ:

էջ 259ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—

Դանդի բազումք յօժարեցին...:

էջ 395.— Նախադրութիւն Սուրբ Աւետա-
րամիս Յովհաննու:

էջ 398, դատարկ:

էջ 399ա.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.—
Ի սկզբանէ էր Բան...:

Մամր յիշ տակագրութիւմք.— 1680, 1681
1.— էջ 165, բոլորգիր.— Յիշատակ է Հէ-
քիմ խաչատուրին ի դուռն Սբ. Սարգսին:

2.— էջ 257, ստ. լուսանցքին.— Յիշա-
տակ է բօխչկ խաչատուրին ի դուռն Սբ.
Սարգսին:

— Նոտրագիր.— Թըւին ՌձԻԹ, Զ. յու-
նիսի:

3.— էջ 397.— Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս
ի ՌձԼ Թրուականի Հայոց, եւ եղաւ յիշա-
տակ ի դուռն Սբ. Սարգիս Եկեղեցոյն վասն
փրկութեան Հոգւոյն Հէքիմ խաչատուրին
եւ ընտանեաց նորին:

Մեծ յիշատակարամ.— 1721

էջ 499, բոլորգիր, մանր, վարժ գրչէ.—
Փառք փառաւորեալ անձանցն, եւ գոհու-
թիւն գոհաբանեալ իսկութեանցն, եւ օրհնու-
թիւն միասնական էութեանցն, եւ բարեբա-
նութիւն անբաժանելի անձնաւորութեանցն
Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, որ ետ
կարողութիւն նուաստ եւ տարտամ բազմա-
մեղ անձինս Արութին գրչի Հասանել յա-
ւարտ Սբ. Աւետարանիս, զոր սկսայ ըստ
տեսչութեան Հոգւոյն Սրբոյ, եւ կատարեցի
յաջողմամբ նորին, ի խնդրոյ Համեստ եւ
Հեզահո [կը շարունակուի տարբեր գրով]
գի Սեբաստիացի բօխչկ խաչատուրին, եւ
կողակցուն Շահմէնէնտին, եւ ծնողացն
իւրոց, եւ որդոյն տիրացու Յակոբին, որ ի
յերիտասարդական Հասակին փոխեցաւ առ

Քրիստոս, եւ Հարսինն Պաղտատին, եւ
Թոռանցն Մարտիրոսին, Սիմոնին, Գա-
րիէլին եւ Միքայէլին, Մարիամին, որ ըս-
տացան զուրբ մատենաս ի յարդար վաստա-
կոց իւրեանց, եւ եղին յիշատակ ի քաղաքս
Սեբաստիա, ի դուռն Սբ. Սարգիս Եկեղեց-
ւոյն, յիշելով զկայծականամաքուր մարգարէ-
ին Հրամանն թէ՛ Նրանի որ ունիցի զաւակ
ի Սիոն, եւ ընտանեակ յԵրուսաղէմ, զոր
եւ խնդրեմք ի Քրիստոսէ որ զիւրեանց յի-
շատակն անջնջելի արասցէ, եւ գրեսցէ ի
գիրն կենաց, եւ ընկալցի զսայ որպէս
զնծայս մոգուցն, եւ իբրեւ զլոմայն աշոտյն,
եւ զիւր կենդանիքն անփորձ եւ անսասան
պահեսցէ, ինքեանց եւ իւրեանց ննջեցելո-
ցն զերկնից արքայութիւնն ժառանգել
տացէ, Հանդերձ ծնողիք իւրեանց, Ամէն:

Գրեցաւ յիշատակարան սորա ի Թվին ՌձԼ
ամին: Չունի ոք իշխանութիւն սորա ծախս-
ւոյ կամ գրաւելոյ. եթէ ոք յանդէն՝ պատ-
ժելոց է ի Քրիստոսէ, եւ խնամատարքն
օրհնեալք եղիցին, Ամէն:

Յետքագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1743

էջ 500, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր.—
Դարձեալ կրկին նորոգեցաք արդեամբք պա-
խալ մահտեսի Գաբրիէլին, Թվին ՌձԼԳին,
որոյ յիշատակն անջնջելի արասցէ, Ամէն:

էջ 501-510, դատարկ:

3312

Գ Ա Ն Ջ Ա Ր Ա Ն.— 19

Ճամձի գիւղ, Սեբաստիա

ՌԼ = 1581

NKAEAGEIYJUYN.7

Մաւալ 20×14×7.5: էջք ԺԲ+520: Հան-
գամանք անբաւարար. վնասուած Թացու-
թեանէ. կան իրարու փակած Թերթեր. նորո-
գութիւն կրած: Թուղթ բամպակեայ: Գրիչ
եւ Մաղկող Մինաս, որդի Մարտիրոս քա-

հանայի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբ-
նատողները եւ զխնատուները նարնջագոյն,
մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 18 սող:
Բոլորգիր կանոնաւոր: Սրճագոյն զարդա-
գիր եւ լուսանցագարդ զանձերու սկիզբը.
զարդերը մասամբ կտրուած կազմի ժամա-

նակ, Լուսանցանկարք անարուեստ. Կիւրեղ Երուսաղէմացի էջ 72, Յակոբ Մծբնացի 382, Դաւիթ Մարգարէ 392, Ս. Ստեփանոս 405, Պետրոս եւ Պօղոս Առաքելներ 417, Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք, էջ Ա, 223: Կաշեկազմ տախտակեայ գծազարդ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ Գ, ԺԲ, 519:
Հմմտ. — Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 138:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.—

Ա.— էջ Ա.— Գամա Աւետեաց Աստուածածնի.— *Խնդութեանց ձայն...* — Խ ա չ ա տ ու ր: — Տաղ Աւետեաց Աստուածածնին.— *Ամսեանն վեցերորդի...* — Ա-2:

Էջ ԺԲ, Դատարկ:

Գ.— էջ 1, պրակ Բ.— Գամա Մնընդեամ եւ Մըկըրտութեամ.— *Մաքուր եւ անբծ...* — Մ կ ր տ ի չ:

Դ.— էջ 9.— Գամա Մնընդեամ Երրորդ Աւուրմ:

Ե.— էջ 17.— Գամա Տեառնընդառաջիմ ձրագալուցիմ:

էջ 24-25ի միջեւ կը պակսի Գ պրակը:

Ժ.— էջ 35.— Գամա Առաջաւորի Ուրբաթիմ...

ԺԱ.— էջ 45.— Գամա Սրբոյն Սարգսի Զաւրավարիմ:

ԺԲ.— էջ 56.— Գամա Սրբոյն Թեոդորոսի Զաւրավարիմ:

ԺԳ.— էջ 62.— Գամա Երկրորդ Կիրակէիմ Աղուհացից:

էջ 70.— Տաղ Երկրորդ Կիրակէիմ.— *Նըստեալ ի նաւն ուսուցանէր...*

ԺԴ.— էջ 72.— Գամա Սրբոյն Կիրդի Երուսաղիմայ Հայրապետիմ:

էջ 79.— Տաղ Կիրդի Երուսաղիմայ Հայրապետիմ.— *Աստի կենացս մահուամբ ելին...*

ԺԵ.— էջ 80.— Գամա Երրորդ Կիրակէիմ:

ԺԶ.— էջ 87.— Գամա Յոնամնու Երուսաղիմայ Հայրապետիմ:

ԺԷ.— էջ 87.— Գամա Զորրորդ Կիրակէիմ:

էջ 104.— Տաղ Զորրորդ Կիրակէի, առ մեծաւումն եւ Ղազար.— *Որ կարաւտէր կաթիլ մի ջրին...*

ԺԸ.— էջ 106.— Գամա Սրբոց Գառասնից:

ԺԹ.— էջ 113.— Գամա Հինգերորդ Կիրակէիմ:

Ի.— էջ 122.— Գամա Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիմ:

ԻԱ.— էջ 134.— Գամա Վեցերորդ Կիրակէիմ:

ԻԲ.— էջ 146.— Գամա Ղազարու Յարութեամն:

էջ 155.— Տաղ Ղազարու Յարութեամն.— *Դարձեալ նորոգեմ ըզքեզ...*

ԻԳ.— էջ 157.— Գամա Մաղկազարդիմ, ի տէր Միխրաբէ:

էջ 177-188, տարբեր թուղթ եւ գրչու թիւն:

ԻԴ.— էջ 191.— Գամա Մեծի Հինգշաբաթիմ:

ԻԵ.— էջ 188.— Գամա Մեծի Աւագ Ուրբաթիմ:

ԻԶ.— էջ 211.— Գամա Թաղման Շաբաթու ձրագալուցիմ:

Լ.— էջ 223.— Գամա Աւագ Զատկիմ:

ԼԱ.— էջ 230.— Գամա Յարութեամ Երկրորդ Աւուրմ:

ԼԲ.— էջ 239.— Գամա Յարութեամ Երրորդ Աւուրմ:

ԼԳ.— էջ 248.— Գամա Նոր Կիրակէի...

ԼԴ.— էջ 253.— Գամա Համաւրեմ Կիրակւմից:

էջ 258.— Տաղ Յարութեան Տեառն մերոյ.— *Մայր մարմնացելոյ Բանին...* — Մ կ ր տ ի չ:

ԼԵ.— էջ 259.— Գամա Գիշերապաշտման Յարութեամ:

ԼԶ.— էջ 271.— Գամա Համբարձման Գի:

էջ 278-279ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

ԼԷ.— էջ 279.— *Մեծ եւ ահեղ անուշ հրաշալի...*

Խ.— էջ 301.— Գամա Սրբոց Մարտիրոսացն:

ԽԳ.— էջ 323.— Գամա Եկեղեցոյ եւ Շողակաթիմ:

ԽԴ.— էջ 333.— Գամա Վարդավառիմ:

ԽԵ.— էջ 343.— Գամա Փոխման Աստուածածնիմ:

ԽԶ.— էջ 354.— Գամա Սուրբ Խաչիմ:

ԽԷ.— էջ 365.— Գամա Սրբոյն Գեորգայ Զաւրավարիմ:

ԽԸ.— էջ 372.— Գամա Սրբոց Հրեշտակապետացն:

ԽԹ.— էջ 382.— Գամա Սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետիմ:

Ս.— էջ 392.— Գամա Դաւիթ Մարգարէ:

րէիմ եւ Յակոբայ Առաքելոյմ:

ՄԱ.— էջ 406.— Գամն Սրբոյմ Ստեփաննոսի նախապկայիմ:

ՄԲ.— էջ 417.— Սրբոց Առաքելոցմ Պետրոսի եւ Պաղոսի:

ՄԳ.— էջ 429.— Գամն Որդւոցմ Որոտմամ Յոնամնու եւ Յակոբայ:

ՄԴ.— էջ 442.— Գամն Բարսեղի Կեսարացոյ եւ Գրիգորի Նիսացոյ:

ՄԵ.— էջ 453.— Գամն Յոնամնու Ոսկեքերամիմ:

ՄԶ.— էջ 462.— Գամն Սրբոց Կուսամացմ:

ՄԷ.— էջ 470.— Գամն Երեւմամ եւ Գիւտ Խաչիմ:

էջ 476.— Տաղ Երեւմամ եւ Գիւտ Խաչիմ.—

Խաչն ի նախնուան երեւեցաւ...

Ի յերկրորդումն երեւեցաւ

խաչն ի լերինն Ձիթենեաց,

պայծառացեալ ի Գողգոթայ,

ի Սուրբ Քաղաքն Երուսաղէմ:

Ի յերրորդումն երեւեցաւ

մեծին Նոյի նահապետին,

առեալ Հրաման կազմել տապան

խաչանքման աւրինակէր...

ՄԸ.— էջ 479.— Գամն Սր. Հոգոյ Գալլուսեանմ, Պեմն:

ՄԹ.— էջ 488.— Գամն Մնըմդեան Զորորդ Աւուր.— Յանեղական լուսոյն խոնարհեալ...

— Յոպմա էս:

էջ 488.— Տաղ Մնըմդեան Տեառն.—

Կայր Գոյսն ի յայրին...

էջ 500.— Տաղ Մնըմդեան, եւ Կիրակմտի,

ուր եւ Կամիս.— Անճառելի Բանն ի Հաւրէ,

թինչանքման է...

Կ.— էջ 503.— Գամն Թաղմամ մնըեցե-

լոց, ի յԱռաքել վարդապետէ.— Այսաւր

հհաս Հրաման յարարէն...

էջ 509.— Տաղ Թաղմամ Նրմըեցեցեցմ.—

Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածա-

բան...

Մամր յիշատակագրութիւմ Գրչի.

էջ 122-123, ստորին լուսանցքին.

Ով Սուրբ Գրիգոր քաջ եւ առի,

հեղեղ զարինդ վասն Յիսուսի,

մեզ բարեխաւ լեր յառենի,

հինճ անարժան Միհաս Գրչի:

Մամթ.— էջ 515-520, յիշատակարաննե-

րուն վերտի աղկերը վնասուած են թաղու-

թենէ. կ'ազատագրենք Սեբաստիոյ Զեռ.

Յուցակին մէջ տպուածները՝ թերիները լրացնելու համար:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1581

էջ 514.— Փառք Հաւրն Հականի, Որդւոյն Միածնի, եւ ազատիչ Սր. Հոգւոյն, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամմէն:

Արդ զրեցաւ Գանճարանս աստուածային մատենից ի յրստոյդ եւ յընտիր աւրինակէ, ճեռամբ մեղաւք արկար եւ ցրուամիտ, խորհրդակորոյս եւ անարժան Միհաս զրչիս, ի գաւառիս Սեբաստիոյ, ի գեւղս որ կոչի Ճանճի, ընդ հովանեաւ Սր. Աստուածածնին, եւ Սրբոյն Յակոբայ, եւ Սրբոյն Պաղոսի Առաքելոյն, եւ այլ բազմաճառք սրբոցս:

Բայց զրեցաւ սայ ի Թրւին Հայոց Ռ եւ աւելորդի Լ, փետրվարի ԺԴ, աւրն Գրչ. յաւուր զալլատեան Աստուածորդոյն քառասնաւորեալ ի ճատարն: Եւ ունի տարիս զկենդանակերպ զԱռիւծն, ի դառն եւ ի նեղութեան ժամանակիս, ի թագաւորութեանն տաճկաց, զի եղև սով եւ սասանութիւն վասն ծովացեալ մեղաց մերոց:

Որ յայսմ ամի եկեալ վազիր փաշան բազում եւ անթիւ զաւարւք, զի գնաց դէպ յաւելուս ի շահաստան, եւ յոյժ նեղեցին եւ չարչարեցին զքրիստոնեայսն ի հարկապահանջութիւն: Եւ Հանին զբազում արուեստաւորս վասն շինութեան Ղարսդայ բերդին: Եւ անտի ելեալ զերեցին զԵրեւանու գաւառն, եւ զքրիստոնեայսն բազումս ի [սուր] եւ ի գերութիւն վարեցին: Եւ [ոմանց փա]խըստական լեալ ի լերինս եւ ի քարածերպս վիմացն, յուսալով ի խնամս մարդասիրին Աստուծոյ:

Արդ աղաչեմ զդասք լուսեռամիցդ, որք աւգտիք ի սմանէ, կարդալով, կամ աւրինակելով, յիշեցէք յաղաւթս ձեր զանարժան Միհաս զծոցս, եւ զուսուցողս իմ զՄարտիրոս քահանայն, որ բազում աշխատանք կըրեց զհեռ իմ, եւ ուսոյց ինձ զգիրս եւ զծաղիկս:

Ով պատուելի չարք եւ եղբարք, որք հանդիպէք մայր, անմեղաղիր լերուք սղալանացս եւ խոշորութեան զրչիս, զի եմք ի դառն եւ ի նեղ ժամանակիս, որ սիրտս յուր է եւ միտքս մուրթ. զի մեր պաղատութիւնն շատ է, եւ ձեր իմաստութիւնն:

Այլ եւ յիշեցէք յաղաւթս ձեր, զմեծ մայրն մեր զՍուղալն, եւ զեղբայրն իմ զՄոգոսն,

եւ զքոյրն իմ զԳոհարն, որ փոխեցան առ Քս. եւ զամարէն հանգուցեալսն, եւ զծնաւդսն մեր, եւ զայլ ամ. երախտաւորսն: եւ զՄի-նաս անարժան ծառայս, որ զրեցի զԳանձս յի:ստակ ինձ եւ հաւրն իմոյ Մարտիրոս քա-հանային, եւ Միքայելին, եւ պապ Միսթա-րին, եւ մեծ մաւրն մեր Մուղային, եւ եղ-բաւրն իմ Մոգոսին, եւ մաւր իմոյ Դեսպի-նային, եւ ամ. զարմից եւ զաւակաց:

Եւ չունի ոք իշխանութիւն իոր հանէ զԳանձս ի դրանէ Սրբոյն Յակոբայ, եւ Սրբ-բոյն Պաղոսի Առաքելոյն, այլ եւ խնամով պատուողն եւ պահողն՝ աւրչնի ի յԱստուծոյ եւ յամ. սրբոց, ամէն: Հայր մեր որ յեր-կինս սբ.:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմք.—

1.— էջ 520, մեծատառ.— [Թիշատակ է

սուրբ Նշանին, ի ժամանակի Մելքիսեդեկ վարդա]պետին, [Թուին ՌՃ]Զին, որջորջի Գանձարան...:

2.— էջ 519, բոլորգիր.— 1748

Վերստին կազմեցաւ Գանձարանս թվին ՌՃՂէին մայիս ամսոյ [երեքին, արդեամբ Հոդդարցի մահտեսի տէր Նիկողայոս քա-հանային], հօրն Պետրոսին, մօրն Մարիա-մին, իրիցկնոջն Լուսիսթունին, ի դուռն արեգակ Սուրբ Նշանին, ի յառաջնորդու-թեան տեառն Նդիազար վարդապետին, Յիշատակն արդարոցն օրհնութեամբ ե-ղիցի:

3.— էջ 518, ստորոտը, անհարթ գրով.— Ով ոք այս գիրքս դողասցի եւ կամ տարցէ, Սբ. Հոգով կապեալ եղիցի, եւ ամենայն սրբոց, եղիցի:

3313

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 124

Ս. Երեմ Կոնկանց գիւղ, յԵմկէլ

ՌՀԶ = 1627

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւր 22×16×4, էջք 274, Հանգամանք համարեա բաւարար. վերջին թերթերը փր-թած: Գրիչ՝ Առաքել Նրէց, Թուղթ հասա-րակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա-տողերը կամ զվարտառերը կարմիր, մը-նացեալը սեւ մելանով, միասին, 16-20 տող: Բոլորգիր անկանոն: Համառոտագրու-թիւնք բաւական առատ: Գունաւոր զարդա-գիր եւ լուսանցազարդ կանոններու սկիզբը, անարուեստ: Կաշեկազմ տախտակեայ:

Հմմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 104:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ամ. ինչ հաւաքեալ կայ ի գիրքս.— Ա-Լե Գլուխներ:

— Ստ. լուսանցքին մատիտով՝ Սեփա-կանութիւն Տուգասարի Ս. Կարապետ Եկե-ղեցւոյն:

Ա.— էջ 3.— Վասն Կնունք առնելոյ.— Տէր Ած. մեր Ած. բարերար...:

էջ 5, լուսանցքին, չեղագիր անհարթ.— Օհան մէղատէսի էղիկեան յիշատակ Սբ. Կա-րապետ Եկեղեցոյ:

էջ 7-8ի միջեւ սխալմամբ երկու էջ մնա-ցած է առանց թիւի:

Բ.— էջ 23.— Կամոն Պսակ դնելոյ:

Գ.— էջ 35.— Եւ յետ Ը աւուրմ վերցու-քանումայմ գրագ:

Դ.— էջ 88.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:

էջ 41-42ի միջեւ դարձեալ երկու էջ մնա-ցած է առանց թիւի:

Ե.— էջ 43.— Կամոն Համաւրեմ ամ. ճնշեցելոց:

Զ.— էջ 78.— Վասն Այդոյն:

- Է.— էջ 83.— Կանոն է աւուրն...
 Ը.— էջ 89.— Կանոն յորժամ տղա վաղ-
 ճանի:
 Թ.— էջ 107.— Եւ ապայ յԵր[կ]րորդում
 աւուրն գնան ի գերեզման:
 Ժ.— էջ 111.— Կանոն Ոգէհանգիստ առ-
 նելոյ:
 ԺԱ.— էջ 120.— Աւրհնութիւն Հատի Պա-
 տարագի:
 ԺԲ.— էջ 124.— Կանոն Տնառնական
 Աւրհնելոյ:
 ԺԳ.— էջ 138.— Կանոն Գառն Արիմե-
 լոյ:
 ԺԴ.— էջ 139.— Կանոն Ժամատում
 Արիմելոյ:
 ԺԵ.— էջ 155.— Կանոն Պղծեալ Տաճարի:
 Դրուակ ինչ եղեալ ըստ ժամանակիս:
 ԺԶ.— էջ 159.— Կանոն Խաչ Աւրհ-
 նելոյ:
 ԺԷ.— էջ 189.— Կանոն Խաչալուայ առ-
 նելոյ...:
 ԺԸ.— էջ 193.— Կանոն Ժամհար աւրհ-
 նելոյ:
 ԺԹ.— էջ 198.— Կանոն Խիստ ամբոյ եւ
 կարկտի եւ ալ յցամամ:
 Ի.— էջ 197.— Աղաթք ի վերայ երդմա-
 քարաց:
 ԻԱ.— էջ 197.— Կանոն Նոր Դուռ Եկե-
 ղեցոյ արիմելոյ:
 ԻԲ.— էջ 199.— Կանոն Աւագան Աւրհ-
 նելոյ:
 ԻԳ.— էջ 204.— Կանոն Հանդերձեղէն
 սպաս արհնելոյ:
 ԻԴ.— էջ 205.— Կանոն Սկի եւ Մաղզման
 արհնելոյ:
 ԻԵ.— էջ 205.— Կանոն նորակերտ Գիրգ
 արհնելոյ:
 ԻԶ.— էջ 207.— Կանոն զնկարեալ եկե-
 ղեցիս արհնելոյ:
 ԻԷ.— էջ 207.— Կանոն Խունկ Աւրհնե-
 լոյ:
 ԻԸ.— էջ 208.— Կանոն Սերմն եւ Շեղ
 եւ Հնձան արհնելոյ:
 ԻԹ.— էջ 210.— Աղաթք որ ինչ պեղծ
 կերակ իցէ մարդ:
 Լ.— էջ 211.— Կանոն Զուր Աւրհնելոյ:
 ԼԱ.— էջ 219.— Արիմութիւն գոր ասաց-
 եալ է Արքայն Բարսեղի...:
 ԼԲ.— էջ 235.— Կանոն Մեծի Հինկաբա-
 Թին Ոտնալուային:
 ԼԳ.— էջ 255.— Եւ ապայ Գառն Պա-
 տարագի...:

ԼԴ.— էջ 284.— Գառն ամ. Ոմեցեցեաց.—
 Մինչ ի յ[Ե]կե Բանդ որ ի Հաւդէ. . . .—
 Մ ամ Ել Գ:

ԼԵ.— Ողբ ննջեցելոց, ըստ նախադիր
 ցանկին:

Յիշատակարան Գրչի.— 1627

էջ 270.— Փառք Ամենայսուրբ Երրոր-
 դութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սըր-
 բոյ յայժմ եւ յաւիտեանս ամէն: Որ ետ
 կարողութիւն զի մտի ի բուրաստանս յայս
 աստուածայինս, եւ ի յաւարտ հանեցի,
 փառք յապինիազ արարչէն:

Արդ յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեր
 զմեղաւոր զրիչս, զԱռաքել սուտանուն
 էրէցն, եւ զուսուցիչն իմ զԹումասն սար-
 կաւարդն, եւ զԻրիցիկն իմ, որ փոխեալ է
 առ Ած., եւ զԺաւղքն իմ, եւ զեղբարքս իմ,
 զԼուսինն եւ զԽաչայտուրն, զԳրիգորն, եւ
 զգեւորքս իմ զՇամսամն եւ Հազարվարդն:

Արդ յերես անկեալ աղանձ զձեզ եղ-
 բարք, անմեղադիր լերուք սխալաց մերոց,
 զի առաջի գիրս է:

Արդ զբաւ Մաշտոցս ի գաւառս յենկէլ
 ի գիւղն Սբ. Երեք Մանկանց, ձեռամբ ա-
 նարժան Առաքել Իրիցու, ի Թրվականիս
 մերոյ ՌՃԶ:

Յետմագոյն յիշատակարան.— 1696

էջ 271, բոլորգիր.— Յիշատակ է Մաշ-
 տոցս Խորասանացի Խաթունասէ եւ իւր զը-
 րոյն Պաղտատին, եւ իւր զըստերն Հըռոփ-
 սիմէ, եւ միւս զըստերն Շահմանանդին, եւ
 իւր եղբորն Արքաւամին, եւ այլն իւր Յա-
 րութիւնն, եւ ամ. արեան մերձաւորացն:
 Եւ առին զսուրբ Մաշտոցս հալալ ընչից
 իւրեանց, ետուն յիշատակ ի ձեռն տէր Ա-
 ռաքելի որդի տէր Սիմոնին: Ած. բարի
 վախումն տացէ: Ած. ողորմի իւրեանց
 ծնողացն հոգոյն, անխնելի յիշատակ լի-
 նի: Ով քահ[ան]այք եւ սարկա[ւ]զուք,
 կարդալով կամ աւրինակելով, Ած. ողորմի
 ասէք: Ած. ողորմի ձեր ծնաւոյցն հոգոյն:
 Ով ոք ծախէ, կամ զբաւ անէ, Գծծ եւ Ը
 հայրապետացն նզովեալ եղիցի: Եղեւ այս
 Բովին ՌՃԶԷ, մայիսի մամոյն ժԴ: Եի զԺող
 սորին հայր մեղաւիւ յիշէք եւ զուք լիւնալ
 լիլիք առաջի Գր. ամէն:

Նորագոյն յիշատակագրութիւն.—

էջ 272, մանիշակագոյն թանաքով.—

Մղտես էղիկեան Վարդանի յիշատակ Սր.
Կարապետ Եկեղեցւոյ:

էջ 273-274, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

3314

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

Տեղի

ՌՃՄ = 1701

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասւոյ 21×14.5×4.5, էջք 848: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ եւ Ստա-
ցող՝ Աստուածատուր Վարդապետ: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
2 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտրագիր
շեղակերպ: Համառոտագրութիւնք բաւա-
կան առատ: Սեւագիծ զարդագիր Գարոգ-
ներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դը-
րոշմազարդ. զազաթիւն երկաթագիր.
«Աստուածատուր Վարդապետին էջ: Պահ-
պանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը եր-
կական թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր
ճարտար գրչէ, մասն Աւետարանի: Կնիք-
ներ, սեւադրոշմ բոլորչի. «Յի. Բի. Մռյ.
Աստուածատուր Վարդապետ, թվին ՌՃԽԶ»
[= 1897], էջ 288: Սեւադրոշմ փակագիր,
«Յի. Մռ. Աստուածատուր Վարդապետ,
ՌՃՂԷ, 1748», էջ 234, 280: Կարմրագրոշմ
փակագիր, «Եղիազար Վարդապետ» կը
տեսնուի աւելի քան երկուտասնեակ մը է-
ջերու վրայ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 7, 642:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մագաղաթեայ պահպանակ,
էջ 5-8, դատարկ:
էջ 7ա.— Ցամկ Գրոյս թէ զինչ կայ ամ-
բարեալ ի սմայ.— Ա-ԼԱ Գրուհներ:
Ա.— էջ 11 .— Գարոգ ի քամն Աւետարա-
նին Յոնաննու որ ասէ. Սս եւ հովիւն քաչ,
գամնն իմ դմեմ ի վերայ ոչխարաց.— Բազ-

մագան եւ յոգնադիմի աւրինակօք եցոյց Ած.
Հայր եւ արարիչ զփրկութիւն ազգի մարդ-
կան...:

էջ 23-24ի միջեւ երկու էջ մնացած է ա-
ռանց թիւի նոր իշադրութեան ժամանակ.
Հին իշահամարը ունի 14 եւ 15 արաբական
թուանշանները:

Բ.— էջ 24բ.— Գարոգ Մննդեան, ի քամն
որ ասէ. Բամն մարմին եղեւ եւ քնակեաց ի
մեզ.— Արդ ի չորից աւետարանչաց մէջն
պատուականայգոյն գտանի Յոհան, որպէս
ցուցանէ արծուածեւ պատկերն ի կառքն Ե-
զեկիէլի...:

Գ.— էջ 87բ.— Նորին Գարոգ ի քամն
Յորայ որ ասէ. Փորձութիւն եմ կեանք մար-
դոյ ի վերայ երկրի:

Դ.— էջ 78բ.— Նորին Գարոգ Վասն Երի-
տասարդաց...:

Ե.— էջ 100ա.— Նորին Գարոգ Վասն մե-
ղոքաց, հերձուածողաց, ուրացողաց...:

Զ.— էջ 116բ.— Նորին դարձեալ ի մոյմ
Գարոգ, վասն քարի եւ չար ժամապարհի...:

Է.— էջ 132Ճա.— Նորին Գարոգ, Վարդա-
պետաց, Հայրապետաց, գրոց աշակերտաց
...:

Ը.— էջ 152բ.— Նորին Գարոգ Բում Բա-
րեկեղանիմ...:

Թ.— էջ 188ա.— Նորին [ի] քամն որ ասէ.
Ճրագ մարմնոյ ակն է...:

Ժ.— էջ 188ա.— Նորին Գարոգ Վասն
Պանոց...:

ԺԱ.— էջ 197ա.— Նորին Գարոգ Վասն
Խոստովանութեան...:

ԺԲ.— էջ 214ա.— Նորին Գարոգ Ապաշ-

խարութեամբ:

ԺԳ.- Էջ 233ա.- Նորին Բարոզ Վասմ Աղաթից . . . : Վարդապետը ասեն թէ ա-
ղօթքն յոյժ ազուտ է վասն Գ պատճառի

ԺԴ.- Էջ 251ա.- Նորին Բարոզ ի բամմ Աւետար[ամ]ին որ ասէ. Լեր իրաւախօս ըմդ ըմկերին քո . . . :

ԺԵ.- Էջ 268ա.- Նորին Բարոզ Վասմ Զղջմամ եւ խոստովանութեամ . . . :

ԺԶ.- Կրկնուած.- Էջ 298ա.- Նորին Բարոզ Վարդապետութեամ եւ Ողորմութեամ . . . :

ԺԷ.- Էջ 324ա.- Նորին Բարոզ Տըմտե- սին:

ԺԸ.- Էջ 341ա.- Նորին Գրիգորի Բարոզ Աղօթից ի բամմ որ ասէ. Արք Բ ելին ի տաճարմ կալ յաղաթս . . . :

ԺԹ.- Էջ 357ա.- Նորին Բարոզ Վասմ Խմդրոյ, ի բամմ որ ասէ. Խմդրեցեք մայի զարքայութիւնն Աստուծոյ . . . :

ԺՐ.- Էջ 347բ.- Նորին Բարոզ Վասմ Հիւրընկալութեամ . . . :

Ի.- Էջ 388ա.- Նորին Բարոզ [ի] բամմ Աւետարանին որ ասէ. Պահեալ զիս տիւ եւ զիս գիշեր եւ ապա քաղցեալ.- Ծաղաքս իս նորդաց պաՀոցս Գ ինչ Հարցանելի է . . . :

ԻԱ.- Էջ 407բ.- Բարոզ Ծաղկայգարդին:

ԻԲ.- Էջ 441ա.- Նորին Բարոզ Վասմ Մեծի Բշաքաթի:

ԻԳ.- Էջ 481բ.- Դարձեալ Բարոզ ի բամմ Աւետարանին որ ասէ. Երամի սգաւորաց

. . . :

ԻԴ.- Էջ 478ա.- Նորին Բարոզ Վասմ Յա- րութեամ Զատկին Կիրակէին:

Էջ 489էն յետոյ սխալմամբ գրուած է 500. Ժինչ Նախնական իջահամարը, արաքա- կան թուանշաններով, ուղիղ կ'ընթանայ: Մենք Հետեւեցանք Նոր իջահամարին:

ԻԵ.- Էջ 517ա.- Նորին Բարոզ Հոգոյն Սրբոյ Գալստեամն:

ԻԶ.- Էջ 538ա.- Բարոզ Վասմ Եկեղե- ցոյ:

ԻԸ.- Էջ 552ա.- Բարոզ Վարդայվառին:

ԻԸ.- Էջ 578բ.- Նորին Բարոզ Պահոց:

ԻԹ.- Էջ 585ա.- Նորին Բարոզ ի բամմ որ ասէ. Պահեալ իս տիւ եւ զիս գիշեր, ապա.- Ասեն Հոգելից վարդապետը . . . :

Լ.- Էջ 800.- Բարոզ Մեծի Ուրբաթու, կտակ, ի բամմ Առաքելոյն, յետ մահու իաստատել.- Սովորութիւն է մարդկան . . . :

ԼԱ.- Էջ 627ա.- Բարոզ Ծնընդեան:

Յիշատակարան.- 1701

Էջ 642բ, վարը, տարբեր մեկնով.- Գրեցօ Բարոզագիրդս թվին ՌՃԾ, ձեռամբ Աստուածատուր Վարդապետին. Ած. բարեաւ վայելել տացէ, ամէն:

Էջ 648-644, դատարկ:

Էջ 645-648.- Մազադաթեայ պահպանակ:

3315

Ա Ն Ա Լ Ո Ճ Ի Ա.— 11

ՄԱՐՏԻՆՈՍ ՊԷԳ

Տեղի

ՌՃՂԵ = 1748

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×16×4: էջք 820: Հանգամանք լաւ: Թուղթ սպիտակ, Գրիչ՝ Թարութիւն: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մեկնոյմ, միասին, 28 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտրագիր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ ոսկեղորուզ մաշած: Դատարկ Թուղթ սկիզբը եւ վերջը երեքական թերթ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ամալոցի, այսինքն Համեմատութիւն Հնոյ եւ Նորոյ Կտակի, յորում նախ կացութիւնն Հնոյ Կտակին, յետոյ համեմատութիւնն ընդ Նորոյ Կտակի մեկնաբանի: Շարադրեցեալ նախ ի Մարտինոսէ Պէտաքեան աստուածաբան վարդապետէ ի Յիսուսեան կարգէ լեզուաւ լաթինականաւ, եւ անտի թարգմանեցեալ ի հայկական լեզու ի Պետրոսէ վարդապետէ Թիֆլիզեցւոյ:

էջ 2.— Առաջաբանութիւն Հեղինակին:

էջ 4.— Ծանգ գլխոց եւ խնդրանաց:

էջ 15.— Ծայամիկ գլխոյն եօթն են խընդիրք:

էջ 154—155, կրկնուած:

էջ 293.— Յաղագս Տալամակիմ Ուստի:

էջ 422.— Գլուխ վեցտասաներորդ: Յաղագս Թագաւորաց Հռոյ Կտակիմ:

էջ 558.— Գլուխ իւկերորդ: Յաղագս Պօլիգամիայ, քաղականութիւմ:

էջ 601.— Գլուխ վերջիմ, եւ ի եւ Զերորդ: Յաղագս վերամորոգմամ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1748

էջ 812.— Գծագրեցաւ գիրգս որ կոչի Համեմատութեանց, այսինքն Հին եւ Նոր Կտակարանաց, ձեռամբ Գողդնեաց գաւառէն որ Նուսնիս անուանեալ, Թարութիւն որդի իբր տէր Թօհանէս ձայնի անշարահար եւ անարհեստ ոչն ոչ եւ ոչ. ի ապրելի, սկիզբն արարեալ, ՌեՂՃ բառիւ վերաբերեալ եւ ի յօգոստոսի վերջն կատարեալ:

Աղաչեմ զձեզ, ով ընթերցողք վեհք եւ պատուականք, Թողութիւն շնորհէք վասն սխալանաց, միով հայր մեղայիւ զմեզ յիշէք:

Վախճան:

էջ 613—620, դատարկ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1878

Սկիզբի դատարկ Թուղթի վրայ, շեղագիր.— ի գիտողութեան Տ. Պետրոսի Մ. Վարդապետի Սեբաստացւոյ, ետու յիշատակ ձեռագիր մատենան յԱթոռն Ս. Նշանի Սեբաստոյ. ուստի թէ ոք հանցէ աստի եղիցի բանիւ յԱստուծոյ եւ ի սրբոց.— 1878, Սեպ. 1.— Թ. Վ. Ս.:

3316

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 125

[Սեբաստիա?]

ՌԼԹ = 1590

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մալա 21×16×3, էջք 192, Հանգամանք
Համարեա բաւարար, Հնուքենէ վնասուած.
նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ, Գը-
րիչ՝ տէր Գրիգոր: Գրութիւն՝ խորագիր-
ները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին
19 տող: Բոլորգիր: Գունաւոր զարդագիր եւ
լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը: Խո-
րանազարդ իւր սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ
տախտախեայ դրոշմազարդ: Դատարկ
թուղթ սկիզբը մէկ թերթ: Պատուիրատու՝
Նուրիճան:

Հմտ.— Յուլիան Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 88:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Տէր Ած. մեր Ած. բարե-
բար...:

էջ 14—15ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

Բ.— էջ 17.— Կանոն Պաակ առնել(ւ)ոյ:

Գ.— էջ 31.— Կանոն Հաղորդ տալոյ:

էջ 34—35ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

Դ.— էջ 37.— ԿՈՆՈՆ զամ. վախճանեալս
ի Հանգիստ փոխելոյ:

Ե.— էջ 87.— Յերկրորդ(ւ)ումն աւուրն
առաւատուն զան ի գերեզմանն եւ ասեն...:

Զ.— էջ 77.— Կանոն յորժամ տղայ վաղ-
ճանի:

Է.— էջ 98.— Առաւատուն երթան ի
Հանգիստն եւ ասեն...:

Ը.— էջ 101.— Կանոն Տեառնական
Աւրհնելոյ:

Թ.— էջ 111.— Կանոն ՈգէՀանգիստ առ-
նելոյ:

Ժ.— էջ 118.— Կանոն խաչ Աւրհնելոյ:

ԺԱ.— էջ 141.— Մինչ ի յէջն...—
Մ ա Ո Վ Ե Ս:

էջ 149.— Ով քահանայք եւ վարդապետք
աստուածաբան...:

էջ 152—153.— Նկարափորձ, սեւագիծ:

էջ 154.— Արարիչն արարածոց մեզ բար-
կացաւ...:

էջ 158.— Տաղ դարիպի է.— Ինձ ումէտ
կայր եւ կուսան վանց քո գալուստ...:

էջ 159, դատարկ:

ԺԲ.— էջ 160.— Ամենազաւր Տէր Թագա-
ւոր Թագաւորաց...:

ԺԳ.— էջ 162.— Աւետարանս Մատթէոսի
.— Եւ եղեւ իբրեւ կատարեաց Յս. զամ.
բանս զայսոսիկ...:

էջ 169.— Աւետարանս Մարկոսի.— Եւ
ասէ ցնոսա յաւուրն յայնմիկ...:

էջ 177.— Աւետարան Լուկասու.— Եւ
եղեւ ի Հասանելն նորա...:

էջ 182.— Աւետարան Յովհաննու.— Եւ
յետ յսորիկ շրջէր Յս. ի Գալիլեա...:

էջ 189—192, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1590

էջ 157, ստորոտը.— Յիշատակ է Մաշ-
տոցս մահադասի Նուրիճանին, եւ իւր կո-
ղակցին մղտեսի Մուլքէ Հոգոյն, որոյ յի-
շատակն աւրհնութեամբ եղիցի. ի ձեռն տէր
Գրիգորին, ի թվին ՌԼԹ, յունիսին ի ԺՁ
եղեւ ամէն:

Յեմովգոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— էջ 161, ստորոտը, բոլորգիր.— Մե-
ղաւոր Սիմոնին Տէր ողորմեայ:

Բ.— Կազմող Շամլուի.— 1655

էջ 187, ստորոտը, բոլորգիր, նորագիր.
— Կազմեցաւ Մաշտոցս ի Սեբաստիա, ի
թըւին ՌձԴ, ձեռամբն մեղապարտ Շամլու-
իս. աղանձմ գճեզ որ յիշէք ի բարին:

Յորժամ զհիւանդըս բժշկեցաւ,

Շամլու գորիչս յիշատակեալ,

աւժար սրտու Տէր ողորմի
կամ Հայր մեր որ յերկինս ասես:

Գ.— էջ 188, վերը, անհարթ գրով.— Յի-

չատակ է տէր Յովանէսին, եւ իւր կողմ-
[4] ցին Մայրամին, եւ որդոցն տէր
Մերսոպին, եւ դստերացն [աւրուած]:

Գ.— Եղիազար Վրդ. Եպս. ի.— [Շ. 1750]

1.— Սկիզբի դատարկ թերթին վրայ, նոտ-
րագիր.— Եղիազար վարդապետ եւ պաշտօն-
եայ Աւետարանին Յիսուսի Քրիստոսի:

2.— էջ 182, ստ. լուսանցքին.— Եղիա-
զար Եպս. Սեբաստեան, Եւ առաջնորդ Սբ.
Նշանի, եւ Սբ. Հրեշտակապետաց, եւ Սբ.
Անապատի:

Ե.— Սկիզբի դատարթ թերթին վրայ, շե-
ղագիր, մատիտով.— Սեփականութիւն Ս.
Հրեշտակապետ Վանուց Աղտուց:

3317

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 126

Տեղի

ՌՄ = 1601

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 21×18×4: էջք 208: Հանգամանք
համարեա բաւարար. վնասուած թացութե-
նէ, Թուղթ գորշորակ: Գրիչ Սարգիս սար-
կաւագ, որդի Թորոսի: Գրութիւն՝ խորա-
գիրները եւ զլիստառները կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մելանով, երկսիւն, 28 տող, սեւ
գլխերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Համառո-
տագրութիւնք բաւական առատ: Ուղղա-
գրութիւն տկար: Գունաւոր կամ սեւագիծ
լուսանցազարդ կանոններու սկիզբը: Գու-
նաւոր խորանագրող իւր սարօք, էջ 7: Զար-
դարուն շրջանակներ էջ 3, 4, 8: Գունաւոր
նկար, զարդարուն շրջանակի մէջ կանգնած
մէկ գոյգ, ոչ նուրբ, էջ 8: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ հնամաշ:

Հմմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 108:

էջ 1.— Սեւագիծ նկար:

էջ 2ա, վերի մասը պատուած է. կը մնան
ցանկին ԺԺԶ Գլուխները: ԺԶ թիւը կրկ-
նուած է, պէտք էր ըլլար ԺԷ:

էջ 2բ, մատիտով.— Սեփականութիւն Ս.
Սարգիս Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ, 1811:

Ա.— էջ 7ա.— Տէր Ած. մեր Ած. բարե-
րար...:

Բ.— էջ 21ա.— Եւ ապա ետ Ը արեւայ
վերացուցանէ քանակայն թագմ ի գլխում եւ
ասէ գԱղաթս:

Գ.— էջ 25ա.— Կանոն Պսակ Արեմնիւ:

Դ.— էջ 32բ.— Կանոն Հաղորդ տալու:

Ե.— էջ 38բ.— Կանոն զամենայն վաղման-
եալսն թաղեամբ առ Գս. շղորկելու:

Զ.— էջ 66բ.— Կանոն Գերեզման արե-
մնի յերկրորդ յաւուրն գամ ի եամգիստն եւ
տանն...:

Է.— էջ 74բ.— Կանոն զամ. վաղմանեալս
տղայոց հաւատով առ Տէր յուղարկելոյ:

Ը.— էջ 81բ.— Առաւատում երթան ի գե-
րեզման եւ տանն...:

Թ.— էջ 85ա.— Կանոն Հոգեեամգիստ առ-
մնի, կամ պատարագ մեռելոյ:

Ժ.— էջ 101ա.— Կանոն Տեառնակամ
արեմնիոյ:

էջ 104ա.— Ընդերծած ի Մաղաքիա Մաթ-
գարիէ:

ԺԱ.— էջ 118ա.— Կանոն Զուր Արեմնե-
լոյ յաւուր Յայտնութեան Տեառն մերոյ
Յի. Գի.:

էջ 118-117ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

ԺԲ.— էջ 129ա.— Կամոն Մեծի Հինկչա-
բաթի:

էջ 136-137ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 158, ձախակողմեան լուսանցքին, մա-
տիտով.— Վոսմչապուհ Աջապահեան:

ԺԴ.— էջ 168բ.— Կամոն Խաչ Արեմնե-
լու:

ԺԵ.— էջ 190բ.— Կամոն Զարմ(ա)տիս
Արեմնիւ, շեղը, հմմտ:

ԺԶ.— էջ 196ա.— Կամոն Առ Գիրք
Արեմնիւ:

ԺԷ.— էջ 197բ.— Կամոն Համդերձեղէմ
եւ Սպաս Արեմնիւ:

էջ 198բ.— Գամն Մեծիլի ասայ.— Մինդ
Իյ[է]էն...— Մ ա մ վ ե լ ա:

էջ 203բ.— Տաղ Պիտամի Նմբեցելոց.—
Ով քահանայք...:

էջ 208ա.— Երկու փոքր աղօթքներ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1801

էջ 208բ.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդու-
թեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ:

Աարտ բանիս Տէր ողորմեա,

առհասարակ մեզ եւ նոցա,

զմեղաւորիս մեղքն ջրնջեալ,

եւ զհոգիս լուսաւորեա.

Սուրբ Փնայիդ եմ ես ծառա,

եւ սրբա(ր)անեալ Հարսէդ վկա,

ըզկորուսեալս դու յիշեա,

Սարգիս սարգաւաք ի ձեզ անգործ ծառա:

Ջեռս երթ(ե)ա, գիրս մնա,

ով որ կարդա ողորմիս տայ:

Արդ զրեցաւ Մաշտոցս Ընդիր աւրինակ
ձեռամբն անարժան Սարգիս սարգաւաքին.
(յ)անունս կայ եւ գործս ոչ:

Դարձեալ աղայեմ զձեզ, ով ընթերցաւդ
սուրբ գրոցս, քահանայք եւ սարգաւաքունք,
եւ կարդալով կամ աւրինակելով, յի բերա-
նով եւ ուղիղ սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք
Սարգիս սա[ր]գաւաքին, եւ իմ ծնաւդացս,
Թորոսին եւ մղտէսի Զոհային, եւ եղբր-
տոցս Ըխտիարին, Ասլանին, Աստուածա-
տուրին, եւ վարպետ իմ Ակոբ երէցուն. եւ
որ ողորմին ասէ, Ած. իւրեանց ողորմի ա-
տուրն դատաստանին, ամէն: Տր. Ած. Յս.
Ժս.:

Աւարտեցաւ Մաշտոցս ի Թուին Հայոց
ՌԾ, ամէն.— Հմմտ. Յիշտ. ԺԷ. Դարի, Ա.
Հատոր, Թիւ 48:

Ներքեւը Ատրապի, տարբեր մեկա-
նով.

Ած. ողորմի Թորվանդէ Հոգուն որ կնեց
իւր Հոգուն Համար Մաշտոցս յիշատակ. Ած.
ողորմի ասացէք:

Պիտակ Հասարակ Թուղթի վրայ, փակցը-
ւած առաջին կողքին Ներսը.— «Թիւ 22,
Մաշտոց, ՌԾ Թուով, 1050»:

3318

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

Տեղի

շ. 1718

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×5: էջք 484: Հանգամանք
լաւ. ազդուած թացութենէ: Թուղթ սպիտակ:
Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասին,
25 տող: Նոտրագիր՝ Համառոտագրութիւնք
չափազանց առատ: Կարմրաներկ գլխա-

զարդ իւր սարօք, էջ 1, 175: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ Թուղթք
սկիզբը երեք թերթ, վերջը մէկ: Կնիք
սեւագորշմ փակագիր, «Թի. Մո. Նդիազար
Վարդապետ, ՌՃԿԷ, >, էջ
2, 254, եւայլն: Ստացող՝ Նդիազար Վրդ.
Սեբաստացի, Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 483:

Ա.— Մեկն. ԵՍԱՅԵԱՅ.— 11

Գ. Տաքեւացի

էջ 1.— Ծաղկաժաղ Մեկնութիւն ի լուսաւոր քանից արդիւնական վարդապետի Յեանմու Որոտնեցւոյ հաւաքեալ աշխատութեամբ Գրիգորի աշակերտի մօրիմ շնորհալից վարդապետի:

Ձիւն է որ ասէ թէ Տեսիլ Եսայայ...:

էջ 170-174, դատարկ:

Բ.— Մեկն. ԹՂԹՈՑՆ ՊՕՂՈՍԻ.— 5

Թ. Որոտնեցի

էջ 7.— Երանելի Սուրբ Հօրմ մերոյ եռամեծի իմաստասիրի եւ տիեզերաեռչակ քրտնապետի Յովնանմու Որոտնեցւոյ, Յեառքարան Պօղոսի համառօտ եւ պայծառ տեսութիւն.— Ընդ ուսումնասէր...:— Հմտ.— Թիւ 580, Բ. Հատոր, էջ 580:

էջ 181-186, դատարկ:

էջ 187.— Պօղոս Ծառայ. Մկ. թէ վասն է՞ր սա միայն ի Թուղթն զիւր անունն կարգեաց...:— Հմտ.— Թիւ 1284, Դ. Հատոր, էջ 477:

էջ 201.— Մեկնութիւն Համառօտ լուսաւոր ի Հռոմայեցւոց Թղթոյմ Պօղոսի գլխօրէմ յեղանակաւ արարեալ Օեանմու եռամեծ եռետօրիմ եւ տիեզերայայտ վարդապետիմ Հայոց, ի խմորոյ քանասիրաց ամծանց ուսմաց եւ մօրիմ աշակերտոյցմ.— Թղթատութիւն օգնէ թէ գորէնսն պահեսցես...:—

Հմտ.— Թիւ 736, Գ. Հատոր, էջ 182. Թ. 1181, Դ. Հատոր, էջ 280:

էջ 248-249, դատարկ:

էջ 250.— Ձիւն է որ ասէ ի Կորնթացւոց Առաջին Թուղթ...:

էջ 289.— Համառօտ Տեսութիւն Երկրորդ Թղթոյմ Կորնթացւոց:

էջ 385.— Պատմաւ Թղթոյմ Եփեսացոց, Սրբոյմ Եփեսեմի ասացեալ:

էջ 441-442, դատարկ:

Գ.— Գիրք ի վերսմ Բնութեան.— 6

Իշախ Բախանայ

էջ 443.— Ամուսմբ Աստուծոյ, Գիրք ի վերայ Բնութեան, համրակամ եւ մեռնական, քահանայի ուսմեմ աշխատեալ Իշախ անուն.— Խնդիր վասն բնութեանց այսպէս արասցուց...:

էջ 484, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն.— 1718

էջ 254, Նոտր շեղագիր.— Գրգուկս այս որ կոչի Եսայի Բաղդաւոյ, Հանգերմ Պողոսի Մեկնչան, ստացմամբ Եղիազարու վարդապետի Սեբաստացւոյ, եւ առաջնորդի լուսաբերանից Սրբոց Հրեշտակապետաց Մենաստանին, ի Թուահաշտութեանս Արամազնեայց, Հազար, Հարիւր, վաթսուն, եւ եօթնին, Նամսեանն Նոյեմբերի տասնին, յաւուր չորեքշաբաթոյ:

3319

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

Տեղի

ՌՃՄ = 1701

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6.5, էջ 778: Հանգամանք Համարեա բաւարար. ազդուած Թացութեանէ. կան փրթած Թերթեր: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Աստուածատուր վարդատու: Ձեռնակ ԶԵՆԱԿԱՆ ԶԵՆԱԿԱՆ Ժ.—

պետ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողները Նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մեկնով, միասին, 23 տող, Նարնջագոյն գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր: Համառօտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ

ԻԹ.- Էջ 708.- Քարոզ եւ Պատմութիւն
Վասն Գերութեամբ Բարեւանց . . . :

Էջ 708- 709ի միջեւ պատուած մէկ
թերթ, ըստ Հին իշահամարին էջ 2ԻԴ-2ԻԵ:

Լ.- Էջ 781.- Քարոզ Վասն Կիրակիի . . . :

Էջ 742.- Ով որ անէ Կիրակին բան,
շաբաթն ի ըուն կենայ խափան,
Հետ սատանին է միայբան,
բաժին չունի արթայութեան:
Ով որ բանի ի Կիրակին,
տունն մատնէ ի կրակին,
Հոգին մատնէ ի սատանին:
Ձկիրակին սուրբ պահեցէ՛ք,
եւ լաւ սրտիւ խիստ սիրեցէ՛ք,
զգրչակս միշտ յիշեցէ՛ք,
եւ թողութիւն ինձ Հայեցեցէ՛ք:

ԼԱ.- Էջ 742.- Քարոզ ի բամմ որ ասէ.
Ի սկզբամէ արար Ած. զերկիմս եւ զերկիր
. . . :

Էջ 766-767ի միջեւ կը մնայ արմատը
կտրուած թերթի մը:

Էջ 767.- Աւրիմակ ձագուց եւ մարգարէից
եւ առաքելոց:

Էջ 778, զատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.- 1701

1.- Էջ 4, վարք.- Ձեղկեւի Հոգս, զա-
նարժան զրկողս, զտէր [եղծուած անուն,
նոր զրուած] նրւաստ կազմողս, եւ զծնողս
լմ, աղաչեմ զձեզ եղբայրք յիշեւ ի Տէր,
միով Հայր մեղայիւ, եւ դուք յիշեալ լի-
շիք առաջի Այ. մերոյ, ամէն:

Վայելումն Աստուածատուր Վարդապետին,
թվին 1160, ՌՃԾին:

2.- Էջ 162, մէջտեղը.- Ջս. Ած. ըստա-
ցող զրոյս ողորմեայ, անարժան զրչիս,
տէր Աստուածատուր Վարդապետիս, որ ան-
ուամբս եմ վարդապետ եւ զործովս ոչ:

8.- Էջ 880.- Եւս առաւել անարժան
զրչիս, սուտանուն Աստուածատուր Վարդա-
պետիս պարզեւեաց Ջս. Ած. անմահական
Հացէտ, եւ անմահական բաժակէն, յարբա-
յութեանդ քում, ամէն:

4.- Էջ 484.- Որոյ Նոյ նահապետին
բարեխաւութեամբն ողորմեայ Ջս. Ած. ըս-
տացող զտէր Աստուածատուր վարդապետ եւ
զամ. արեան մերձօրոյ որ առ Ջս. են Հան-
զուցեալ ամէն:

5.- Էջ 620.- Որպէս ողորմեացաւ Տէրն
մեր Յս. Ջս. Նինուէի քաղաքին, եւ փրկե-
աց զնոսայ ի պատուհասէն, Նոյն ողոր-
մութեամբն ողորմի մեղօր զրչին Աստուա-
ծատուր վարդապետին, իւր որդոյն Աղայեկ
ղպրին: Ով ոք որ կարդայ կամ օրինակէ
յիշեցէ ի մաքրափայլ աղօթս իւր:

6.- Էջ 766, ստորոտը.- Փառք Համագոյ,
անբաժանելի եւ միասնական Սբ. Երրորդ-
ութեան, եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ
Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ
եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն: 1160
թվին, ձեռամբ Աստուածատուր վարդապետին:
ՌՃԾ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.-

Էջ 1, շեղագիր.- Սուրբ գիրքս յ[է]-
շատակ ի Սէվագու Տուգասարու Սբ. Հրեշ-
տակապետու Վանքին է:

Արիստակէս Վրդ. Սեբաստացի, թվին
1886:

3320

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԵՆՈՍԻ.— 6

Ն. ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԵՒ Թ. ՇՈՐՇՈՐԵԹ

Տեղի

ՌՃՀԸ = 1729

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×15.5×5: էջք 700: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ տոկոսէն: Գրիչ Կարապետ
հնգետասանամեայ: Գրուեթին՝ գլխատա-
ռերը եւ յաճախ նաեւ սկզբնատողերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
31 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր
չեղագիր կանոնաւոր: Համառոտագրու-
թիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Դատարկ թուղթք վերջը եր-
կու թերթ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 2, 240,
604, 699:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 3ա.— Մեկնութիւն Խորամազ Աւե-
տարանի.— Մատենաք աստուածագիծք...
էջ 11ա.— Ժողովումն Մեկնութեան Սրբո-
յն Աւետարանին որ ըստ Մաթէոսի, [Ի]
բանից իմաստուն վարդապետաց եկեղեցւոյ,
կարգեալ եւ յօրինեալ դիւրահաս ընթերցո-
ղաց, առաջին Ներսէսի Հայոց կաթողի-
կոսի, ի խնդրոյ նորին եղբոր Գրիգորիսի
վերադիտողի Հայոց...:

Սիրո զօրութիւն գերազանցէ գրեութիւն
...:

էջ 17ա.— Գիրք լինելոյ Յի. Գի. որդոյ
Դաւթի...:

էջ 101բ.— Լրումն թերւոյն համառօտ տե-
սութեամբ Սրբոյ Աւետարանին որ ըստ
Մատթէոսի, հաւաքեալ նուաստ վարդապետի
Թոմանի Երզնկացւոյ որ եւ ասի Օրոնորե-
ցի:

Գերապատիւ եւ բարեհռչակ հայրն մեր
ըստ հոգւոյ...:

էջ 129ա.— Ձգուչ լերուք ողորմութեան
ձերում...:

էջ 167բ.— Զրազ մարմնոյ ակն է...:

էջ 601ա.— Եւ ասէ ցնոսաւ. Գրեալ է՝
տուն իմ տուն աղօթից կոչեացի...:

էջ 883բ.— Եւ ահաւասիկ ես ընդ ձեզ եմ
գամ. աւուրս մինչեւ ի կատարած աշխար-
հի:

էջ 886բ.— Եկեղեցական Պատմութեամբ.—
Առաքելք էին Բժան եւ այլ աշակերտք ՀԲ
եւ այլք բազումք...:

Թիշտակարան Գրչի.— 1729

էջ 698բ.— Շնորհիւ ժաշդակութեամբ եւ
գերահզօր կարողութեամբ Հօր Աստուծոյ
անճառագթածի, ողորմութեամբ եւ նպաս-
տութեամբ Որդւոյն Միանին՝ Տեառն մե-
րոյ Յի. Գի., բարեբարութեամբ եւ այցե-
լութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ ամենամաքրի եւ
առատաբաշխի, համակամ համագոյ հա-
մագօր եւ միասնական գերակայ Սրբոյ Եր-
րորդութեանն, եռանմանայ տէրութեանն եւ
եզակի աստուածութեանն, եւ պաղապանծ
միջնորդութեամբ ամէնօրնեցեցւոյ երա-
նուհայ Սրբոյ Աստուածածնին, անպական
եւ միշտ կուսին, յանկ ելեալ եւ ի լրումն
ժամանեալ եւ եղրակացապէս վերջաւորեալ
չգնաղ եւ սքանչելազան տեսողօրէն մեկնա-
բանութիւնս կենսաբեր եւ հոգեկեցցոյ Սրբոյ
Աւետարանին Յի. Գի. որ ըստ ներազդման
Հոգւոյն Սրբոյ, ի ձեռն Մատթէի երանելոյ
առաքելոյն, յորմէ զօրացեալ եղեւ կենաց
պատմող եւ աւետարանագիր ըստ յորջորջ-
մանն իւրոյ, որ թարգմանի երգ կենաց: Ար-
պի շնորհաց եւ այնճառապատում պար-
գեալց Հոգւոյն Սրբոյ վերջնկալեալք ներ-
ընդունակք եղեն հարքն մեր սուրբք եւ
Աստուծոյ Հաճոյացեալքն, այսինքն աստ-
ուածազան վարդապետք եւ հոգեպայծառք
հայրապետք, եւ ետուն զմեկնութիւն աստ-
ուածեղէն տառիցն, մանաւանդ յաւէժ
քաղցրագունեղ Տեառն մերոյ Յի. Գի. գե-
րամաքութիւն ամէնօրնեալ բերանովն բար-
բառեալ եւ ոգեալ Աւետարանի սրբոյ բանքն
յորոց մինն է այս եռամեծ եւ երանաշնորհ
արդիւնառաւ վերլուծական տէր Յովհաննէս

հոգիազարդ վարդապետս, որ եւ ասի Մործորեցի: Սա հայր մեր երանելի աշխատանս բազումս յանձին կալաւ մինչեւ յաջողմամբ Աստուծոյ զգեղեցկատիպ Մեկնութիւնս Աբ. Աւետարանին տէրամբ յայտ կացոյց եւ զմեզ խելամտեցոյց զօրաւոր բանիւք եւ լուսաւոր մտօք, որոյ յիշատակն օրհնութեամբ եղիցի եւ մաքրամատոյց աղօթիւք նորին Տէր մեզ ողորմեսցի,
Ամէն:

Արդ աղչեմ զձեզ հայրք եւ եղբայրք, որք հանդիպիք սրբոյ գրգիս կարդալով կամ օրինակելով, յիշեմք ի մաքրափայլ յաղօթս

ձեր զկարապետ ծառայ ձեր, որ եմ հնգետառանմայ, որ յոյժ աշխատութեամբ գրեցի: Զի սկիզբն սորայ վարժապետն իմ, այսինքն կարապետ իբր իրիցունէն էր սկսեալ, մինչ ի Զ տետրակն գրեալ, եւ զմնացեալն ձեռամբ իմով յանկ ելեալ կատարեցաւ: Վասնորոյ խնդրեմ յիշել զիս եւ վարժապետն իմ, նաեւ զծնօղսն իմ, առաջի անմահ զառինն Աստուծոյ, զի եւ դուք եւս յիշեալ լիջիք ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ, ամէն:

Եղեւ զրաւ սուրբ գրոյս թվին ՌՃՀԸ, ապրիլի իԸ, ի վայելումն [այսպէս կամզ առած. յաջորդ սիւմակը դատարկ]:

Էջ 700, դատարկ:

3321

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 127

Մտքեմեկ գիւղ, Խարքերդ

ՌԽԱ = 1592

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16×8: Էջք 428: Հանգամանք Համարեա բաւարար. վնասուած թացուածքնէ: Թուղթ գորչորակ: Գրիչ՝ Յովանէս Նպիսկոպոս: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զլիստառները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 20 տող: Բոլորգիր յտառ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդադիր եւ լուսանցազարդ մեծ կանոններու սկիզբը, ոմանք հանդերձ զլիսազարդով: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ, վերջը երկու, մասն երկաթադիր Աւետարանի: Պատուիրատու՝ Առաքել, հայր Ռդաստակէս Քահանայի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Տէր ԱՅ. մեր ԱՅ. բարեբար...:

Բ.— էջ 24.— Կամոմ եւ Խրատօ Յաղագս Պսակիմ.— Եւ արդ որք այսպէս սրբութեամբ սնանին...:

էջ 26.— Կամոմ Պսակ Աւրեմելոյ:

էջ 48.— Կամոմ Պսակ Վերացնելոյ:

Գ.— էջ 60.— Կամոմ Հաղորդութիւն տալոյ:

Դ.— էջ 66.— Կամոմ գամ. վախճանեալ տղայսմ հաւատով առ Տէր յուղարկել:

Ե.— էջ 82.— Կամոմ Համաւրեմ Նմջեցելացն:

էջ 105.— Եթէ կամիցիս դու գգամձմ աւալ.— Միտը ի յէջն Բանդ որ ի Հաււէ...— Մամ վելս:

էջ 111.— Ողբ ասայ ի վերայ մեռելիմ եւ զիս յիշեալ.— Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

Զ.— էջ 136.— Կամոմ Ոգեհամգիստ առնելոյ:

Է.— էջ 148.— Կամոմ գտոմ արեմնելոյ Զատկիմ:

- Ը.— էջ 159.— Կամոմ Զուր Աւրեմնելոյ:
 Թ.— էջ 192.— Կամոմ Ռոմայուայիմ Ե-
 րիկում, գոր թարգմանեաց մեծմ Գրիգոր
 Վկայաւեր:
 Ժ.— էջ 213.— Կամոմ Խաչ Աւրեմնելոյ:
 ԺԱ.— էջ 242.— Կամոմ գարմտիս Եւ ըգ-
 սերմմ, շեղը Եւ Եմոմաւ արեմնելոյ:
 ԺԲ.— էջ 247.— Կամոմ Համդերոնեղէմ
 սպաս արեմնելոյ:
 ԺԳ.— էջ 251.— Կամոմ Աւագամ Աւրե-
 մնելոյ:
 ԺԴ.— էջ 255.— Կամոմ Նոր Գիրք Աւրե-
 մնելոյ:
 ԺԵ.— էջ 259.— Կամոմ. Բաւանայա-
 քաղ...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1592

էջ 425.— Փառք Ամենասուրբ Երրոր-
 դութեանդ Հաւր Եւ Որդոյ Եւ Սբ. Հոգոյն
 յաւիտեանս ամէն:

Արդ գրեցաւ սուրբ գիրքս, որ կոչի Մաշ-
 քոց, ի Թվին Ռ Եւ ԽԱ, ի յերկիրն Խա-
 բերդու, ի գիւղն որ կոչի Մորենեկ, ընդ
 Հովանեաւ Սբ. Պարսումայ, ձեռամբն տա-
 րամեայ Եւ յոգնամեղ, սուտ Եւ փցու գրչիս
 Յովանէս Եպիսկոպոսի, որ զանունս Ունիմ
 Եւ զգործս ինչ ոչ. վայ չ յաւուրն դատա-
 տանին, Ռ բերան վայ գիս:

Արդ ցանկացող եղեն յայսմ անգին մար-
 գարտիս աստուածատէր Եւ պատուական, Հե-
 զահոգ[ի] Եւ բարեմիտ, Առաքելն, Եւ իւր

կողակիցն զՍուրբանն, Եւ զիւրեանց որ-
 դիքն զտէր Ռեստաքէսն, Եւ զիւր կողակիցն
 զԽանապակին, որ փոխեցեալ է ի Քրիստոս,
 Ած. ողորմի իւր Հոգոյն ամէն. որ ստացաւ
 զսուրբ Մաշթոցս յիշատակ իւր Հոգոյն:

Այլ Եւ յիշեսլիք զԱռաքելին զմիւս որ-
 դիքն, զՎրդանէսն Եւ զՍարգիսն, Եւ զիւր-
 եանց կողակիցն զՊաղտատն Եւ զՃուհարն,
 Եւ զտէր Ռեստաքէսն Եւ զիւր որդին զԴաւիթ,
 Եւ Ած. ողորմի ասացէք, ամէն: Ած. ողոր-
 մի Մարամին Հոգոյն ամէն:

Դարձեալ կրկին անգամ յիշեցէք զԱռա-
 քելն, Եւ զիւր որդին զտէր Ռեստաքէս Եւ
 զիւր երեցիկին, որ ըստացան զսուրբ Մաշ-
 քոցս ի Հայալ ընչից իւրոց, Եւ եղին յիշա-
 տակ ի դուռն Սբ. Պարսումայ, ի գիւղն որ
 կոչի Մորենեկ, Ած. ողորմի իւրեանց Հո-
 գոյն ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:

Դարձեալ կրկին անգամ յիշեցէք զԱռա-
 քելին Թոռն զԱւսանըն Եւ Ած. ողորմի աս-
 ցէք, Եւ Ած. ձեզ ողորմի, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք ըզմղտէսի Միրաքն որ
 գնաց յԵրուսաղէմ ու ըզթուխթն իբեր, Ած.
 ողորմի ասցէք իւր Հոգոյն, Եւ Ած. ձեզ
 ողորմի, ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1709

Վերջի պահպանակին վրայ, Նոտրադիր.—
 Ես Նուաստ տէր Կարապետ քահանայ Եկի
 Մորենեկ Թվին Ռծ Եւ ՄԸին:

3322

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԺԲ. ՄԱՐԳԱՐԷԻՑ.— 9

Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

Էջմիածին

ՌՄԺԷ = 1768

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×16×2, էջք 300, Հանգամանք
 լաւ: Թուղթ Հասարակ, Գրիչ՝ Խաչատուր
 Վրդ. Կ. Պոսեցի: Գրութիւն՝ գլխատա-
 ռերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
 միասին, 33 տող, կարմիր գիծերու մի-

ջեւ: Նոտր շեղագիր: Համառոտագրու-
 թիւնք յոյժ առատ: Սեւատիպ նկար, փակ-
 ցուած, ձեռնադրող Հայրապետ բազմած, Եւ
 աստիճանաւոր սպասարկուք եկեղեցւոյ, էջ
 2, Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշմա-
 զարդ: Դատարկ Թուղթք սկիզբը Եւ վերջը

մէկմէկ թերթ: Ստացող՝ Յովսէփ Վրդ. Արդութեան, Սանահնեցի: Կնիք սեւադրոշմ, ՎԲԻ. ՄԸ. Յովսէփ Վարդապետ...» էջ 3: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 288:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Տիտղոսաքերթ.—

Գիրք Մեկնութեան Երկոտասան Մարգարէիցն, Ովսեայ, Յովեիայ, Ամովսայ, Աբգիու, Յօնանու, Միքիայ, Նաւումայ, Ամբակումայ, Սփօնիայ, Անգեայ, Զաքարիայ, եւ Մաղաքիայ:

Արարեալ սրբոյ շօրն մերոյ տեառն Ներսէսի Լամբրոնացւոյ Արքեպիսկոպոսին Տարսուի Կիրիկեցւոյ:

Ի Սբ. էջմիածին:

Եւ օրինակեցաւ յաւուրս գերիշխանական հայրապետութեան տեառն Սիմէոնի սրբազան կաթողիկոսին ամենայն Հայոց, Թուին ՌՄԺէ, ի վայելումն սոյնոյ սրբազան Վեհի ձեռնասուն աշակերտի Յովսեփայ վարդապետի Սանահնեցւոյ Արղութեան:

Ձանպիտան գծագրօղս Խաչատուր Վարդապետ Կոստանդնուպօլսեցի յիշեցէք ի Քս. կրկնակի ծնողօքս եւ թողութիւն հայեցեցէ մեղաց մերոց:

էջ 3.— Սկիզբն եւ պատճառ Երկոտասան Մարգարէից:

էջ 22.— Սրբոյ շօրն մերոյ տեառն Ներսէսի Արքեպիսկոպոսի Տարսուի, Մեկնութիւն Երկոտասան Մարգարէիցն, զոր ի թելադրութենէ Աբբայ Եփրեմի, եւ Կիրղի, եւ իւրոց յաւելուածոց մտաց գեղեցկայարմար

յեռեալ իբր ոսկի ընդ սարդիոն.— Գլուխ Ա.:

էջ 24.— Մեկնութիւն Մարգարէութեանն Ովսէի:

էջ 116.— Յետ սորա Մարգարէութիւն Միքիայ, զի Միքիէ եւ Ովսէ եւ Ամովս, յաւուրս Յովսեփում, եւ Աբագու, եւ Եղեկիայ Թաքաւորացն Հրէաստանի մարգարէացան:

էջ 207.— Մարգարէութիւն Անգեայ, Անգէոս, Զաքարիա Հանդերձ, յետ Ելից, յամին երկրորդի Դարեհի արքայի մարգարէացաւ:

էջ 280.— Մարգարէութիւն Մաղաքիայ, Մաղաքիայ դարձեալ յետ դարձին մարգարէացաւ:

էջ 289-300, մէջտեղէն քառակուսի մաս մը մկրտաւով կտրուած հանուած:

Մանր յիշատակագրութիւն.—

էջ 300, ստորոտը.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեան Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ եւ միշտ յաւիտեանս յաւիտենից Ամէն: Ի Թուիս ՉԼԲ գրեցաւ Մեկնութիւն Երկոտասան Մարգարէիցս: Վերջ:

Հին օրինակի թուականն այս էր, վասն այն գրեցի:

Նզովագիր.—

էջ 288, ստորոտը, անհարթ գրով.— Ովոք հանցէ ի Սբ. Ուխտէն Նզովեալ եղիցի: Չունի ոք Հրաման հանել կամ վաճ[առ]ել կամ գողանալ կամ տանել, թէ առցէ՝ եղից[ի] Նզովեալ եւ բանայդրեալ:

3323

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 128

Տնտեսայ Գիւղ

Ռեի = 1596

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21.6×15.5×5: էջ 430: Հանգա-
մանք բաւարար: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝
Յովանէս Երէց, որդի Աւետիք Քաշանա-
յի, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա-
տողեր եւ զխատառեր նարնջադոյն, մնաց-
եալը սեւ մելանով, միասին, 18-19 տող:
Բոլորգիր յստակ: Համառոտագրութիւնք
սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր
զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու
սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 9:
Կաշեկզմած տախտակեայ հնամաշ: Կնիք
հաւկթածեւ, «Անձ»: Ընթերցասիրաց
Թանգ. Սեբաստիոյ, 1867, էջ 9, 17, 21:
Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան
Վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 102», էջ 3:
Հմտւ. — Յուլեան Զեռ. Սեբաստիոյ,
Թիւ 92:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, տարբեր գրչութիւն. աւետարա-
նական հատուածներ:
էջ 4-5, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 6.— Այս ինչ կա(4) ի Մաշթոցս գրո-
ւալ. — Ա-ԻԸ Գրութիւններ:
Ա.— էջ 8.— Կամոմ Խաչ Արեւմելոյ:
էջ 9.— Ընթերցում յԱտկաց.— Երան-
եալ է այր որ եգիտ գիթաստութիւն...:
էջ 17-18, վերի մասը պատուած:
էջ 29, ստ. լուսանցքին, մատիտով.—
Արիստակէս Ալիքսանեան, 1811:
Բ.— էջ 49.— Կամոմ Մկրտութեամ:
էջ 81.— Կամոմ Պսակ Առնելոյ...:—
Ամէնագար Տէր Թադաւոր Թադաւորաց...:
Գ.— էջ 85.— Կանոն ձեռն տալոյ որ է
կոշումն հաստատութեան: Տանին զխաւսեց-
եալն ի դուռն եկեղեցւոյն...:
Դ.— էջ 88.— Կանոն Պսակ Դնելոյ:
Ե.— էջ 104.— Եւ յաւուրն երրորդի վե-
րացուցանէ քահանայն զթագն...:
Զ.— էջ 109.— Կանոն Նաղորդ տալոյ:

էջ 119, դատարկ:

էջ 120.— Վասն որք հրաժարեցին յերկ-
րաւոր կենցաղոյս...:է.— էջ 121.— Կանոն համաւրէն ամ.
նշեցելոց:Ը.— էջ 162.— Իսկ յերկրորդում ամուրն
երթամ ի գերեզման...:Թ.— էջ 178.— Կամոմ Տղայի Թաղման
ստղնդիոյ միմչիւ յերեւ ամո:

Ժ.— էջ 205.— Կամոմ Երկրորդ Աւուր:

ԺԱ.— էջ 214.— Կամոմ Տնտնակամի:

ԺԲ.— էջ 230.— Կանոն Ոգէհանգիստ առ-
նելոյ:

ԺԳ.— էջ 243.— Կանոն Աղ Աւրհնելոյ:

ԺԴ.— էջ 244.— Կանոն զառն արհնե-
լոյ:ԺԵ.— էջ 246.— Կանոն Զուր Աւրհնե-
լոյ...:ԺԶ.— էջ 281.— Կամոմ գարմտիս սեր-
մանց, եւ գշեղք եւ հմծամ արեւմելոյ:ԺԷ.— էջ 288.— Կամոմ վղծեալ տաճա-
րի արեւմելոյ:

ԺԸ.— էջ 305.— Կամոմ Ումալուային:

ԺԹ.— էջ 340.— Քարոզ Պատուիրամի
...:Ի.— էջ 353.— Եւ տպ կարգամ զԱ-
ղաւթս զայս.— Աւրհնեալ է ամենասուրբ
Երրորդութիւն ի բարձունս...:ԻԱ.— էջ 367.— Կանոն յորժամ նոր
դուռն դնեն եկեղեցւոյ...:ԻԲ.— էջ 369.— Կամոմ Աւագամ Արե-
ւմելոյ:ԻԳ.— էջ 379.— Կանոն հանդերձեղէն
սպաս արհնելոյ:ԻԴ.— էջ 380.— Կանոն Սկի եւ Մաղմա
արհնելոյ:ԻԵ.— էջ 381.— Կամոմ մտրակերտ գրոց
արեւմելոյ:ԻԶ.— էջ 383.— Աղաւթ՝ որ պիղծ իմչ
կերեալ իցէ:ԻԷ.— էջ 384.— Գամմ մնջեցելոց ասա.—
Մինչ ի յէն...:— Մ ա մ ե յ ս:

էջ 390.— Ողբ Մեռելի.— Ով քահա-

նայք...:

էջ 394.— Ողբ վասն Մեռելի, ի Նաղաշէ
.— Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ

...:

էջ 399.— Արարիչ եւ մարդասէր...

ԻԸ.— էջ 407.— Կանոն Մեծի Հինկչաբա-
թին զապաշխարողսն արձակել...

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 48, ստորոտը.— Տէր Ած. Յս.
Բս. բարէխաւսութեամբ Սբ. Աստուածած-
նին, Սբ. Նաչին, եւ Սբ. Կարապետին, եւ
ամ. սրբոց, ողորմեայ եղկելոյս, Յովա-
[ն]էս իրիցոս, մի բերան Հայր մեր յեր-
կի[ն]ս ասողին:

2.— էջ 80, վարը.— Արդ աղաչեմ զամե-
նեանն, որք Հանդիպիք սմայ, կարգալով,
կամ աւրինակելով, յիշեցէք ի մաքրա(յ)-
վա[յ]լ յաղօթս ձեր, զտկար եւ զանիմաստ
գրիչս, Յովանէս էրէցս, եւ զկողակիցս իմ
զնարինն, եւ զծնողս իմ զտէր Աւետիքն, եւ
զմարս իմ զՎարդէհատն, եւ զեղբայրս իմ,
զՄեղեոն: Ով ոք Հայր մեր յերկինս ասէ,
Ած. զինք յիշէ իւր սուրբ արք[այ]ութիւն
ամէն:

3.— էջ 386, ստորոտը.— Ձեղկելի զը-
ծողս զՈվանէս էրէց յիշեցէք ի Տէր Ած. ա-
ղաչեմ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1598

էջ 404.— Փառք ամենասուրբ Երրոր-
դութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբ-
բոյ յայժմ եւ անգրաւ յաւիտենիւ ամէն:

Արդ գրեցաւ Մաշթոց ձեռամբ իմով
անարժի, եւ անարհեստ] գրչի Յովանէս
սուտանուն իրիցու, որ ոչ եմ գործոյն հե-
տեւող, բայց միայն անուանն, ի գիւղս որ
կոչ[ի] Տեւոցայ, ի դուռն Սբ. Թորոսու,
Սբ. Զառա, Սբ. Ոթսէնդի, եւ Սբ. Գէվորգ-
եայ, եւ այլ բազմաւաւք սրբոցս որ կան
հաւաքեալ աստ: Բարեխաւս զձեզ ունիմ Սբ.
Տիրամայ(մ)ր Աստուածածին, Սբ. Կա-
րապետ, Սբ. Լուսաւորիչ, եւ ամ. սուրբ
նահայտակս, առ Տէր իմ Յս. Բս., Հայրն
Ած., որ բնդունից զյիշատակարանս զայս:

Յիշատակ է Մաշթոցս, Յովանէս իրիցու,

եւ ծնողացս իմ, տէր Աւետիքն, եւ մարս
իմ Վարդէհատն, եւ եղբորս Մեղեոն, եւ
կողակցին իմ Նարինն, եւ ամ. արեան
մերձաւորաց:

Այլ եւ ես զառածեալս մեղաւք, Թափուրս
յամ. գործոց բարեաց, յերես անկեալ աղա-
չեմ զձեզ, ով դաս լուսեւրամից, մեղացս
թողութիւն հայեցեցէ յԱստուծոյ ինձ:
Նոյն ինք ողորմածն Ած. ձեզ յիշողազդ,
եւ մեզ յիշեցելոցս առ Հասարակ ողորմի.
ամէն:

Ով պատ[ու]ելի սուրբ քահանայք, եկե-
ղեցոյ մանկունք, եղբարք, ԿԶ տարու իջան,
հմուտ չէի գրագրութեան. զայս գրեցի տը-
կարութեամբ. աննղաղիւ լերու[ք]:

Գրեցաւ Մաշթոցս ի Թվականութեանն Հա-
յոց ՌԽԾ, ձեռամբ Յովանէս տկար եւ անի-
մաստ] իրիցու, եւ եղի ինձ յիշատակ, եւ
ծնողացս իմ, տէր Աւետիքն, եւ մարս իմ
Վարդէհատն, եւ եղբորս իմ Մեղեոն, եւ
կողակցին իմ Նարինն, եւ ամ. արեան
մերձաւորացս:

Ձի եմ յետեւայ ամենայնի,
Յովանէս էրէց, եւ եղկելի,
ոչ ունեցով զիմաստ բանի,
զի զձեւն ունիմ քահանայի,
եւ ի գործոյն եմ յոյժ հեռի,
մեղաւք լցեալ ազգի ազգի,
չունիմ մի մասն ի բոլորի:
Առ քեզ գոչեմ հառաչելի,
հողացեալս ի գերեզմանի,
Տէր իմ Յիսուս, Աստուած բարի,
ի յաւուր դատաստանին,
արժան արայ տեսեան քոին,
ջնջեայ զգիր մեղաց պարտին,
եւ դասեցոյ յաջակողմին,
վասն քոին սուրբ ծնողին,
ամէնաւր[ճ]նեալ Սրբոյ Կուսին:

Վասն միոյ շար մեղայ ով ոք ասէ ինձ լի
սրտիւ, ի Բրիստոսէ յիշեալ լիցի, յաջակող-
մեանն դասեցի, ամէն եւ եղիցի:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1868

էջ 5, վերը, շեղագիր.— Սոյն Մայր Մաշ-
տոցը Անձ. Ընթ. Ընկ. Թանգարանին կը
նուիրեմ, 1868, մարտ 4.— Զանոյ Պէկեան
Կիրիսցի:

3324

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 253

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×8, էջք 568: Հանգամանք լաւ. սկիզբը թերի, Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Անտոն: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածնեռ սկիզբը, Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 169, 277, 441: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ նորոգուած: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, երկաթազիր փանգադոյն թանաքով, մասն Աւետարանի: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 35»:

Հմմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 73:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, պահպանակ:

էջ 5ա.— Ովաթամ ծնաւ զԱբազ...:

էջ 187բ-188, դատարկ:

էջ 169.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

էջ 272բ.— ...եւ ոչ ումէք ինչ ասացին զի երկնչէին:

էջ 273-276, դատարկ:

էջ 277.— Քանզի բազումք յաւժարեցին

էջ 440, դատարկ:

էջ 441.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 565-568, պահպանակ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 187ա, վարը, բոլորգիր.— Զմեղապարտ Անտոն աղաչեմք յիշել ի Տէր Յս. Քս., մեղաց թողութիւն խնդրել ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ ամէն:

Յետմագոյն յիշատակարան.— 1682

էջ 563բ, նոր Թուղթ, անհարթ գրչութիւն.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ յաւիտեանս ամեն:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս Մաթէոս, Մարկոս, Ղուկաս, Յովանէս, ի դուռն Սբ. Աստուածածին եկեղեցին, ի թվին ՌՃԼԱ, Ե[ւ] իշատակ է Թորոսին Ե[ւ] խոնայ Պարոնին եւ եղբաւրը նորա Ակոբին, եւ մուրը Մելիքին, եւ Բեղպ. նորա Խաչատուրին, եւ Պապիկին, որ փոխեցաւ առ Քս., եւ կողակցնին նորին Թանսսին, եւ Հյուրն նորա Սա[ր]գիսին, եւ քույրն նորա Խաթունին, եւ Մարիամին, որ փ[ո]խեցաւ առ Քս., Ած. ողորմի յուր ննջեցելոցն Հոգուն, որ գլուր հալալ Հնչիցն տաւ, եւ ետ իշատակ ի դուռն Սբ. Աստուածածնայ, ով հանդիպիք ասէք, ամէն: Հայր մեր որ |ալյալսի է|:

3325

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ի

(ԺԸ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×18×4.5: էջք 622: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ եւ գրչութիւն ալլազան,
կաշեկազմ խաւաքարտեայ: Դատարկ
թուղթք սկիզբը երեք թերթ: Կնիք Ս. Նշա-
նի, էջ 1, 617:
Հմմտ.— Թուցակ 260. Սերաստիոյ,
թիւ 168:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-40, թուղթ հասարակ, գրութիւն
միասին, 40 տող, նոսր շեղագիր, համառո-
տագրութիւնք յոյժ առատ:

էջ 1.— Նախ վասն ագանութեան:
էջ 13.— Արքեցութիւն եւ որկրամոլութիւն:
էջ 31.— Կեանք մարդկան կարն եւ ու-
նայմ:

էջ 39.— Յաղագս Հեգութեան:

Ա.— ՊԼՏՃԱՆԻԱՅ ԳԻՐԳ (Թերի).— 1

Գրիգոր Արասեան

էջ 41-184, 233-393, Պրակք Ա-ԺԵ:
Թուղթ սպիտակ եւ տոկուն: Գրութիւն միա-
սին, 36 տող, կարմիր գիծերու միջեւ:
Նոսր շեղագիր յստակ, համառոտագրու-
թիւնք յոյժ առատ:

էջ 41.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Արարա-
ծոց, որ եւ Մուսնդ ամուսնի:

էջ 45.— Վասն Եղից ժողովրդեանն յԵ-
գիպտոսէ Տեսութիւն:

էջ 49.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Յեսուայ
Գրոցն:

— Եղիշէի Հայոց Վարդապետի:

էջ 60.— Տեսան Եփրեմի ասացեալ:

էջ 85.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Գրոցն Յո-
բայ. Հիւսիմոսի:

էջ 73.— Ստեփանոսի Մեկնութիւն, եւ
Սկիզբն Յորայ:

էջ 81.— Դաւթի Փիլիստփայի, մախա-
կարգեալ Առաջարմաք Սաղմոսաց:

էջ 88.— Վասն Սաղմոսաց, որ ասին որ-

դոցն Կորնայ, Դաւթի Փիլիստփայի ասաց-
եալ:

էջ 130.— Պատմաւ եւ Թեաղորութիւնք
Առաջին Տեսլեանն Եգիպտի, Ստեփան-
նոսի Փիլիստփայի:

էջ 159.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Մաղափայ
Մարգարէի:

էջ 181.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Զորից Ա-
ւետարանացն, սկսեալ ի Յովհաննէս Ա-
ւետարանչէ:

էջ 187.— Պատմաւ եւ Թեաղորութիւնք
չորից Աւետարանացն, թէ որպէս գրեցան եւ
յորժամ ժամանակս, եւ թէ որպէս յառա-
ջինն յարհուրդ սոցա երկմէր գայր:

էջ 179.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Գործոցն
Առաջնայ, Սրբոյն Եփրեմի ասացեալ:

էջ 182.— Յովհաննէս Ոսկեբերանին Տե-
սութիւն Վասն Գործոցն Առաջնայ:

էջ 185-232, Պրակ է-Ը, տարբեր թուղթ,
դատարկ:

էջ 234.— Սրբոյն Եփրեմի ասացեալ
Պատմաւ Տիմոթիայ Առաջին Թղթոյն:

էջ 240.— Նախաղորութիւն Թղթոյն Յա-
կոբայ եւ Նորին Պատմաւ:

էջ 243.— Նախաղորութիւն Թղթոյն Յու-
դայի:

— Սկիզբն եւ Պատմաւ Գրոց գոր արար-
եալ Է քազմախորհուրդ սմանչեյոյն Փի-
լ(իմ)ոնի լի իմաստութեամբ: Մեծիմաստն
եւ սքանչելին Փիլոն էր ազգաւ Խորայէլացի,
բայց ոչ երեւի թէ յորոց ցեղից...

էջ 245.— Պատմաւ Նախախմամութեան
Գրոցն Փիլոնի:

էջ 248.— Փիլոնի այնոցիկ որ ի Լիմելու-
թեան իմդրոց եւ լուծմանց:

էջ 247.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Փիլոնի
Գրոցն, որ կոչի Տեսակամին, այսինքն Նա-
խապետացն:

էջ 248.— Յաղագս Այլարանութեան Փի-
լոնի Սկիզբն Տեսութեան:

էջ 249.— Սկիզբն եւ Պատմաւ Փիլոնի
Գրոցն որ ասի այնմ թէ՛ երեւցաւ Ած-
Արքանամու առ կաղնեան Մամբրէի:

էջ 250.— Սկիզբն եւ Պատմառ Ելից Գրոցն ի Փիլոմէ ասացեալ:

էջ 252.— Տեսութիւն Գրոցն Փիլոմի որ Տեսական ամուսնի, այսինքն Միակեցաց: ... Իսկ իբրեւ ետես զնոսա յայնպիսի խըստամբերութեան մեծն Փիլոն, Հեռեայք եղանուն նոցա, այսինքն որչեալք յաշխարհէ... Յաղաքս Միակեցաց Գրոցն զայդ գիտացքս պատճառ եւ սկիզբն. կողէ սա զնահապետսն տեսականս, որպէս թէ բնութեամբ տեսողք եղեն Աստուծոյ: Նոյնպէս եւ զՀեռեայս տեսականս եւ նահապետս հաւատոյ անուանէ, վասն ստոյգ տեսող լինելոյն Աստուծոյ...:

էջ 253.— Փիլոմի այնոցիք որ ի Լիմբութեան իմդրոց եւ լուծմանց ասացեալ սկիզբն բան միանամուտ, եօթնանց գրոցն, Դաւթի վարդապետի Գործքեցո.— Մեծիմաստն Փիլոն իւրայլելացի գողով, այլ ոչ երեւի թէ յորոց ցեղից Բժանիցն իցէ...:

էջ 257.— Փիլոմի Յաղաքս Նախախմատութեան Բան Առաջին առ Աղէքսանդրոս, Գործին ասացեալ Պատմառ.— Անգեղ է Ած. ի ձերս...:

էջ 258.— Սկիզբն եւ Տեսութիւն Պատմառի Դիոնիսիոսին ասացեալ:

էջ 263.— Պատմառ եւ Սկիզբն Աստուածաբանի Գրոցն, Յաղաքս Քս. Մեալ Ճառին:

էջ 266.— Պատմառ Դարձեալ իմ Յս. Ճառին:

էջ 273.— Պատմառ Երկրորդ Ճառին Աստուածաբանի:

էջ 286.— Սկիզբն եւ Պատմառ Առ Որս Գրոցն Առաջին ձառին որպէս ասէ Գրիգորի Աստուածաբանին առ Եւնուսիացիսն:

էջ 294.— Սկիզբն եւ Պատմառ Յաղթեցալ Գրոցն Աստուածաբանի:

էջ 305.— Պատմառ Որք յնգիպտոս Գրոցն Առաջին ձառին:

էջ 337.— Պատմառ Երկրորդ ձառին, որ յամպատեմ գալոյն ասաց, որ է վերջին երեւի քան գաւեռայն:

— Պատմառ ձառից ժողովողին, զոր բացայայտեալ է Գրիգոր Նիսացի, եղբայր անդրամիկ Սրբոյն Բարսղի Կեսարու. ի Դաւիթ վարդապետէ ասացեալ:

էջ 374.— Սկիզբն եւ Պատմառ Հարցոց Գրոցն Սրբոյն Բարսղի:

էջ 378.— Սկիզբն եւ Պատմառ Եւագրիմ եւ Ուսիաշաւիղ զոր ասէ թէ Նշանակ յնգեկիլէ:

էջ 383.— Սկիզբն եւ Պատմառ Բարձրացուցեացն ձառի եւ Տեսութիւն:

էջ 386.— Սկիզբն եւ Պատմառ Սահմանաց Գրոցն Դաւթի վարդապետի, զուգեալ ի տեսնութիւն դիրազիս:

էջ 387.— Սկիզբն եւ Պատմառ Քերականին Դաւթի:

էջ 388.— Սկիզբն եւ Պատմառ Ընթերցուածին ի Յակոբայ ասացեալ: ... Իսկ մեք ըստ մերոյ աւանդութեան վերայ կալով փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՈրդի եւ Հոգին Սուրբ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, Ամէն:

էջ 394-400, դատարկ:

Բ.— Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

էջ 401-444, Պրակ Ա-Բ, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 401.— Քննութիւն Հաւատոյ զանազան Բանից, Խորամանկութեամբ Ահարոնի թագաւորին, եւ Պատասխանիք Տիմոթէոսի Հայրապետին:

էջ 422.— Սահակայ Հարբացւոյն Իմաստասիրական Հարցումն.— Զի՞նչ է մարդ.— Պս. Ոգի ի մարմնի կապակցեալ միջնորդաւ շնչաւ...— Հմմտ. Թիւ 2481, Ը. Հատոր, էջ 151, Դաւթի Հարբացւոյ...:

էջ 439.— Հիպոդիտայ Բոսորացւոյ Հարցումն Սբ. Երրորդութեան:

էջ 442.— Գետրոսի Սուրենաց Եպիսկոպոսի առ Սուրբն Յիպոդիտայի յորժամ ի բանտի էր ի Դվինէ.— Անհետազօտ երես ծովու նաւաստի...— Տես, էջմիածին, 1986, Թիւ 1, էջ 50:

էջ 443.— Հարցումն Պիւռոսի Կոստանդնուպոլսու Հայրապետին, առ Կոմիտասու Հայոց կաթողիկոսի.— Թերի է:

էջ 445-456, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 445.— Արամեան Լեզուին Գանձ, չարադրեալ ի Յովնանիսի Յովակիմայ Սքոտերոյ եւ տպեցեալ ի յԱմսդէրտամ քաղաքի, Թիւին լատինացւոց 1711, եւ Հայոց 1180: Դաւանութիւն Հաւատոյ Եկեղեցեաց Հայաստանեայց:

էջ 454-456, դատարկ:

էջ 457-464, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 457.— ... Եւ գի Յեսու օրինակ էր Բրիստոսի...:

էջ 460.— Գարոգ Հասարակաց...:—

Վարդապետք ասեն թէ...:

էջ 485-470, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն:

էջ 486.— Եւ երկրորդ պատճառ ոչ ուտել
միս եւ ոչ ըմպել գինի...:

էջ 477-492, տարբեր գրչութիւն:

էջ 483.— Քարոզ վասն Աղօթից...:

էջ 489.— Յայլմէ Քարոզ Վասն Հրեշ-
տակաց...:

էջ 493-516, պրակ Գ, տարբեր թուղթ,
գրչութիւն երկսիւն, կարմիր գիծերու մի-
ջեւ:

էջ 494ա.— Նախ որ ասէին զաշխարհս
անկատար...:

էջ 507բ.— Եռամեծի եւ երեցս երջամիկ
Վարժագետիմ իմոյ Յովնանմու Որոտմեց-
ւոյ ասացեալ ի յօրեմուքիմ մտրակերտ
շիմուածոյ տաճարիմ եւ զամկակատանմ...:
— Կը մնայ թերի:

էջ 517, անհարթ գրով.— Ով ոք գողայցէ
ի Սբ. Ուխտէս՝ նզովեալ եղից[ի] սրբոց
հայրապետաց ամէն:

էջ 518-522, դատարկ:

3326

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ (ՄԱՍՆ Ա.) — 2 ՄԱՄԲՐԷ ԵՊՍ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×14×3: Էջք 704: Հանդամանք
չատ լաւ: Թուղթ գծաւոր: Գրութիւն մանի-
չակազոյն թանաքով, միասիւն, 20 տող,
կարմիր գիծերու միջեւ: Շեղագիր մաքուր
եւ կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք սո-
վորական: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտ-
եայ նորադրոյմ, առջին երեսին ոսկետառ,
Ուսումն Ս. Աւետարանի, Մասն Ա.: Դա-
տարկ թուղթք սկիզբը երկու թերթ, ուր կայ
սեւորակ մեյանով, «Գիւտ Վարդապետ Մը-
խիթարեան»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Մասն Ա., Ուսումն Սրբոյ Աւե-
տարանի Յիսուսի Քրիստոսի Տեառն մե-
րոյ.— Դաս Ա.— Ամենաբարին Աստուած
իւր բարութիւնն յայտնելու համար ստեղծեց
տիեզերքը համակ բարի, գեղեցիկ եւ կար-
գաւորեալ...:— Հմմտ. Թիւ 2883, Թ. Հա-
տոր, էջ 135:

էջ 7.— Գլուխ Ա., Դաս Գ, Յովհ. Ա.

1-5.— Բանն Աստուած ի յաւիտեանց է՛ր առ
Աստուած...:

էջ 20.— Գլուխ Բ., Դաս Է., Մատթ. Ա.
1-17, Ղուկաս Գ. 23.— Մատթէոս եւ Ղու-
կաս Յիսուսի Փրկչին մերոյ ազգաբանու-
թիւնը կ'ընեն...:

էջ 52.— Գլուխ Գ., Դաս ԺԶ, Մնունդ
Որդւոյն Աստուծոյ, Ղուկ. Բ. 1-7.— Աս-
տուծոյ նախախնամութեամբ ամեն բան կը
կարգադրուէր...:

էջ 74.— Գլուխ Դ. Դաս ԻԲ. Քարոզու-
թիւն Յովհաննու եւ Մկրտութիւն Քրիս-
տոսի:

էջ 172.— Դաս Մ, Յայրոս եւ տեղաւես
կնոջ բժշկութիւնը:

էջ 344.— Դաս Ճ, Յովհաննու Աշակերտ-
ներուն շարքումը:

էջ 505.— Գլուխ ԻԱ, Դաս ՃԾ, Խոնար-
հութեան Խրատ:

էջ 700.— Դաս ՃԶ, Անառակ որդւոյն
առակին բացատրութիւնը:

էջ 704.— Վերջ Ա. Մասին:

3327

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ (ՄԱՍՆ Բ.) — 2

ՄԱՄԱՐԷ ԵՊՍ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×14×3.5: էջ 705-1484: Հանգամանք, թուղթ, գրութիւն եւ կազմ նման նախորդին: Դատարկ թուղթք սկիզբը եւս վերջը չորսական թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 705, սեւորակ մելանով՝ Մանուկ Սրկազ. Մխիթարեան:

էջ 708, 709-710, դատարկ: էջ 707-708 արմատէն կտրուած:

էջ 711.— Մասն Բ: Ուսումն Սրբոյ Աւետարանի Յիսուսի Քրիստոսի Տեսնոն մերոյ:

Դաս ՃՂԱ: Շարունակութիւն:

էջ 751.— Գլուխ ԻԹ: Դաս Մ: Ղազարու Յարութիւնը.— Հմմտ. Թիւ 2934, Թ. Հատոր, էջ 138:

էջ 851.— Դաս ՄԻԳ: Յս. յաղթական հանդիսիւ Երուսաղէմ կը մտնէ:

էջ 956.— Գլուխ ԼԵ: Դաս ՄԽԲ: Յիսուս ...իւր գալստեան նշանները կը գուշակէ:

էջ 1413.— Դաս ԹԺԶ: Գալուստ Հոգւոյն Սրբոյ:

էջ 1423.— Որդեակք իմ, ձեր սիրոյն համար եւ Աստուծոյ Հրամանին հնազանդելով՝ կարողութենէս շատ վեր այս ծանր աշխատութիւնն յանձն առի՝ ապաւինելով Ս. Հոգւոյն օգնութեան, որոյ շնորհիւ ահա աւարտելով ձեզ կը նուիրեմ, ջանացէք արդիւնաւորել:

Այս աշխատութեան մէջ ջանացի միշտ Փրկչին խօսքերուն բարոյական ու հոգեւոր իմաստը յայտնել, ոչ թէ լոկ իմ դատողութեամբ, այլ Սբ. Հարց եւ հեղինակաց հե-

տեւելով ընտրողաբար առի ինչ որ օգտակար եւ ուղիղ տեսայ. ինչ որ ճշմարտութիւն էր՝ այն ըսի. մարդահնար վարդապետութեանց չհետեւեցայ, հակառակորդաց չ'ընդդիմաբանեցի, քանզի օգուտ չունենալէ զատ վրնասակար ալ է: Ած. խոռվութեան Ած. չէ, այլ խաղաղութեան: Հակառակորդք իրենց հակառակախօսութեամբ քրիստոնէութեան բերած վնասին եթէ դեռ չեն զգացած՝ օր մը կը զգան, բայց ինչ օգուտ, վնասը չը դարմանուիր:

Դուք, որդեակք իմ, ճշմարտութիւնը սովորեցէք եւ այլոց մարդկային իմաստութեամբ հնարած վարդապետութիւններէն մի՛ խառուիք: Քի. Ս. Աւետարանը չը տրուեցաւ մեզ որ մեր կիրքերը գոհացնելու համար յաղթասիրութեամբ իրարու հետ վիճելով հակառակութիւն եւ բաժանումներ յառաջ բերենք, այլ մեզ տրուեցաւ որ մեր Տիրոջ օրինակաւ զիրար սիրենք եւ իրարու փորկութեան պատճառ լինինք, եւ ոչ զիրար ատելով կորուստ եւ զայնակորութիւն սերմանենք: Ուստի դուք Քի. խօսքէն եւ կենսքէն ճշմարտութիւն սովորեցէք, ճշմարտութիւն խօսեցէք, ճշմարտութեամբ քայլեցէք, եւ ճշմարտութեան Աստուածը ձեզ հետ լինի եւ պահէ զձեզ ամեն կորստական փորձութիւններէ, Ամէն:

Վերջ:

էջ 1425-1436, դատարկ: էջ 1433-1434, կտրուած:

էջ 1437, կարմիր թանաքով.— Ծանկ Նիւթոց: Մասն Առաջին:

էջ 1454.— Ծանկ Նիւթոց: Մասն Երկրորդ:

էջ 1488-1484, դատարկ:

3328

Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք (ՄԱՍՆԱԿԻ).— 13

Գ. ՏԱԹԵԻԱՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×14.5×6.5: էջք 808, Հանգա-
մանք բաւարար. նորոգութիւն կրած:
Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Յոհաննէս: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ
զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 27 տող: Նոտրագիր, Հա-
մառտագրութիւնք առատ: Կարմրաներկ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ Քարոզնե-
րու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշ-
մազարդ: Սկիզբը մէկ թերթ թուղթ մա-
սամբ դատարկ: Կնիք սեւադրոշմ փակագիր,
«Սուբիաս Վարդապետ», էջ 17, 52 եւայլն:
Կնիք Ս. Նշանի, էջ 3:

ՐՈՎԱՆՆԻԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յամկ է Գրոցա.— Բ—Հթ Քարոզ-
ներ:

Բ.— էջ 5.— Քարոզ Վասմ Տարեմտիմ:

Գ.— էջ 17ա.— Քարոզ Վասմ Մննդիմ:

Դ.— էջ 28բ.— Նորիմ Քարոզ Քառասմոր-
եայ Գալստեանմ Քի. ի տաճարմ:

էջ 40—41, դատարկ մնացած, բայց թե-
րոյթ չկայ:

Ե.— էջ 109ա.— Նորիմ Քարոզ Վասմ
Բամբասմաց:

Ժ.— էջ 147բ.— Յալլմէ Քարոզ Մեծի
Ուրբաթիմ սուգմ.— Սովորութիւն է մարդ-
կան...:

ԺԹ.— էջ 154բ.— Յալլմէ Քարոզ Խաչի.—
A. kekun angam sr%op-%az xmaedkajuns
bniyjuyns...1

ԻԱ.— էջ 178բ.— Նորիմ Քարոզ Ջատ-
կիմ:

ԻԵ.— էջ 218ա.— Նորիմ Քարոզ Վասմ
Գալստեանմ Սբ. Հոգւոյմ:

Լ.— էջ 250բ.— Նորիմ Քարոզ Սիրոյ:

էջ 378—379, կրկնուած:

ԽԴ.— էջ 383բ.— Նորիմ Քարոզ Մառն:

ԽԹ.— էջ 424բ.— Վասմ Մամկամց եւ Ե-

րիտասարդաց...:

Կ.— էջ 557բ.— Քարոզ Մեծի Ջատկի Կի-
րակէիմ...:

ԿԹ.— էջ 665ա.— Յալլլմէ Քարոզ Վասմ
Խոստովանութեան:

Հ.— էջ 684բ.— Նորիմ Վասմ Կարգաց
Աղաւթից:

ՀԻ.— էջ 747բ.— Հարցմումք Պիտանիք
Անձամց Ուսումնասիրաց, եւ պատասխանի
սրբոց վարդապետաց:

ՀԼ.— էջ 760բ.— Նորիմ Քարոզ Վասմ
Աղբատաց:

ՀԹ.— Ըստ Յանկին՝ Պաղատանք վասն
Հոգոյ:

էջ 768ա.— Յանեղաշէն Հօրէն բարի, դու
ընտրեցար քաղ եւ արի...:

էջ 787—808, տարբեր թուղթ, գրչութիւն
միասիւն, սեւագիծ շրջանակով:

էջ 787.— Հարցմունք եւ Պատասխանիք
զՔերականութենէ եւ զմասանց նորին,
զորս սերտողաբար ի միտ առնուլ պարտին
աշակերտքն յայսմիկ վայրի:

էջ 805.— Ո՞րպէս եղանակաւորի բանն ի
ձեռնին ենթադատման:

Յիշատակագրութիւմ.— 1739

էջ 806, ստորոտը, նոտր չեղագիր.— Ես
աղայեցի տրուալ Ոսկանս որ եմ որդի Ու-
ղտատման, ձեռամբ իմով ծրեցի 1739 թիւ
Փրկչին, եւ ի Հայոց ՌՃՁԸ, Հոգեմբերի
առաջի օրն. վերջ բանիս:

Մամր յիշատակագրութիւմ.—

Ա.— Յոնաճմուն Գրչի.—

էջ 108բ, ստորոտը, մէկ տող.— Ջմեղա-
ւոր գծողս զՅոհաննէս յիշեցէք ի Տէր:

Բ.— Եզկիկէլ լրաբումի.—

էջ 154բ, մէջտեղը.— Ես գեղեկիւս էգէ-
կիէլ լրաբունի յայս Հրաշափառ յաւուր մե-
ծի, աղայեմ յիշել ի Քս. Աճ.ն սեր:

Գ.— էջ 788բ, վարը, նոտրագիր.—

Աստուածատուի գանձարանս այս, որ կոչի
Հատոր, արարեալ եւ շարագրեալ Սրբոյ
Հօրն մերուս, երիցս երջանկի Սրբոյն Գրի-
գորի Տաթ[ե]լացոյ Աստուածաբան Վար-
դապետի. եւ կայր սա յիշատակ [քանի մը
բառ եղծուած] որ եւ ի բազմամբոխ անօրէ-
նութեանց եւ ի սաստկանալ պարտուց սրբոյ

[շարունակութիւնը կը պակսի]:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1819
էջ 807, վարը, անհարթ գրով.— Ի նուաստ
եւ անարժան ծառայ խաչատուր Վարդապետն
Նիզանցի, ի գունդն Բաստա, Սր. Երուսա-
ղեմա գործակալ, թ[վ]ին ՌՄՃԿԸ:

3329

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 254

[Սեբաստիա?]

ՌՁԱ = 1632

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×14.5×7: էջք 802: Հանգա-
մանք անբաւարար. վնասուած թացու-
թենէ. նորոգութիւն կրած. դարձեալ կա-
րօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ, երկ-
խաւեայ, յաճախ զատուած իրարմէ: Գրիչ՝
Ղազար սարկաւազ: Գրութիւն՝ սկզբնատո-
ղեբը ի, յխատառները կարմիր, մնացեալը
սեւ միսնոյմ, երկսիւն, 20-25 տող: Բոլոր-
գիր: Գունաւոր զարդադիր եւ լուանցա-
զարդ ճատուածներու սկիզբը: Խորանա-
զարդ իւր սարօք, անարուեստ, էջ 3, 169,
283, 483: Լուանցանկար էջ 287: Կաշե-
կազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ,
առաջին կողքին լայնքը կարճացած: Կնիք
Ս. Նշանի էջ 3:

Հմմտ.— Յուցակ Ջեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 48: Նաեւ Յիշտ. Ժէ. Դարի, Բ. Հատոր,
թիւ 681:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ, անմաքուր:
էջ 3.— Գիրք Մերնդեան Յի. Բի. ....
էջ 186բ, 187բ-188, դատարկ:
էջ 189ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի.
Բի. ....

էջ 212էն յետոյ գրուած է 215:

էջ 289ա.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն....

էջ 282, դատարկ:

էջ 283ա.— Աւետարան Ըստ Ղուկասոյ
Քանգի բազումք յաւժարեցին....

էջ 482, դատարկ:

էջ 483.— Ի սկզբանէ էր-Բանն....

էջ 801բ-802, դատարկ մեծագոյն մա-
սամբ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1632

էջ 588ա.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ,
եռակ դիմութեան եւ ի միում բնութեան,
յայտմ եւ յանկետ յաւիտենէ ամէն:

Արդ գրեցաւ Սր. Աւետարանս ի թիւակա-
նիս Հայոց ՌՁԱ, յունիս ամսոյն ի ԺԱ, յա-
ռաջնորդութիւնն տէր Մինաս կաթողիկոսին,
որ Աւետարանիս գրելն առ Ած. փոխեցաւ:

Արդ ով սուրբ Հայրք եւ ճգնազեանց կը-
րա[ւ]նաւորք եւ առաքելագումար դասգ քա-
հանայից, յիշեալիք զգրչակս իմ զՂազար
սարկաւազս, որ Աւետարանիս գրելն առ
Ած. փոխեցաւ, լի բերնոյմ Ած. ողորմի
ասացէք իմ վարպետ[ի]ս տէր Սարգսին, որ
բազում աշխատեցաւ զիս յուսման առնել գը-
րոյս. ոչ վայելեցեաց զաշխարհս, բայց ի վե-
րին արքայութեանն արժանի առնէք դուք եւ
մեք ընդ նմին եւ զծնուալ իմ Սիմաւունն եւ
զԹամամն, Ած. իւրեանց հոգին այլ լուսա-
ւորէ ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով քահանայք,

լի բեանով Ած. ողորմի ասացէք վարպետ-
կինն իմ էրէցկինն զԿուլիշարին, որ մայրա-
կան զԹուրքնամբ զիս շահեցաւ քանց իւր որ-
դին, Ած. իւր հոգին լուսաւորէ ամէն.
Հայր մե.:

Կը յաջորդէ տարբեր բալորգրով, էջ 598բ:

Ած. ողորմի Մերհէ հոգոյն որ ետուր

Սբ. Աւետարանիս գին Ա ղուռուշ:

Ած. ողորմի Նաւնոֆարին որ երեստ Ա
ըռուպ:

Ած. ողորմի Գոհարին, Գ շահի:

Ած. ողորմի Աղկուլէ, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Կուլիստանին, Դ շահի:

Ած. ողորմի Գոհարին որ երեստ Ի շահի:

Ած. ողորմի Ճոհարին, երեստ Ե շահի:

Ած. ողորմի Մուրվաթին որ երեստ Ե շահի:

Ած. ողորմի Շամամին, երեստ կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Թաթարին, Բ շահի:

Ած. ողորմի Ոսկեկան որ երեստ Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Մայրամին որ երեստ Գ շահի:

Ած. ողորմի Խանտուտին, Ե շահի:

Ած. ողորմի Ճոհարին, Դ շահի:

Ած. ողորմի Տաւլաթին որ երեստ կէս

ղուշ:

Ած. ողորմի Սալլուքին որ երեստ Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Նոնիկան, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Պողոսին որ երեստ Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Թուրքանտին, Գ ըռուպ:

Ած. ողորմի Նազուխանին, Ա ըռուպ., Ե

շահի:

Ած. ողորմի Արեւտիկնոյ, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Մարգարին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Կուլպահարին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Թուրքանտին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Ոսկեկին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Աննային, կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Եւատին, կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Կեռասին, կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Մուղալին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Թամամին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Մայրամին, Բ շահի:

Ած. ողորմի Սաթիփաշին, Գ շահի:

Ած. ողորմի Փաշային, Գ շահի:

Ած. ողորմի Փիլիկան եւ իր կնոջ, 2

շահի:

Ած. ողորմի Մայրամին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Կակոսին որ երեստ Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Ճոհարին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Աննային, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Ըսկանդարին, կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Արզուին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Վարդէհատին եւ իրեցկնոջն,

կէս ղուշ:

Ած. ողորմի Թուրքանտայ խաթունին, Բ
շահի:

Ած. ողորմի Զաւրհային, Դ շահի:

Ած. ողորմի Ներկըզին, Ա ըռուպ:

Ած. ողորմի Նարվինենց որ տվին գրոցս
գին Դ ղուշ:

Ած. ողորմի Ըխտիարին, Թուլթ մի գրոցս
գին:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

Ա.— Նորագութեամբ.— 1649

էջ 481բ, բոլորգիր այլ ոճով.— Ած. ողոր-
մի տէր մահտեսուն հոգոյն եւ իւր ծնաւդացն
Կոստիկան եւ Սալվարին հոգոյն, եւ երից-
կնոջն Ֆոանկին, որ շատ աշխատեցան որ
զայս այրած Աւետարանս նորոգեց: Իւրեանց
հոգուն համար Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած.
ձեզ ողորմի ամէն, Թվին ՌՂԸ:

Բ.— Երգովացի վարդապետի.— 1724

էջ 168ա, նորագիր.— Որ եմ ես անար-
ժանս իւր վարդապետս Եկեղեցաց զաւառէն,
որ է Երզնկայ, որդի ունեմն այրի կնոջ, ի
մանկութենէ եկի առ Առաքել աստուածա-
բան վարդապետն, ի նմանէ ուսայ գիր Հին
եւ Նոր Կտակարանաց, ըստ կարեաց իմոց:
Թվին ՌձԿԹ սարկաւագ եղայ. ՌձՀԱին
արեղայ. ՌձՀԳին, ունիսի ԺԴին, Պենտէ-
կոստի իշխանութիւն վարդապետական՝ ի
մեծայհուշակ վանքն Սբ. Նշանու ի Սե-
փաստիայ. բաւ է:

Գ.— Կալբրկապցի արեղայի.— 1724

էջ 167ա, նորագիր.— Որ ես մեղաւոր եւ
անարժան ծառայ Աստուծոյ եմ յերկրէն
յԱկնայ, ի գուղէն Կամրկապա, եկայ Սբ.
Նշան Թվին ՌձՀԲին, մարտի ամսոյ ԻԱին
ձեռնադրեցայ սարգաւարդութենէ իւր
արեղայ, ձեռամբ հեղայհոգի արհի եւ պան-
ծայի դիպապետին մերում եւ հոգեւոր հայր
Առաքել վարդապետին: Ած. իւր մէջ օրն
հազար ան է վարձքն ի Քրիստոսն առ-
նոցում ամէն:

Դ.— Միշիխէք Արեղայի.— 1724

էջ 281բ, վարը, գրչութիւն նման նախոր-
դին.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարան ի դուռն
արեղակ Սբ. Նշանին, որ է Սեփաստիա,
կառուցեալ ձեռամբ Արծրունաց Սէնէջերիմ
Թաւաւորին, որ կայ մինչեւ ցայսօր: Ած.
հաստատ պահեսցէ մինչեւ ի զալուստն Քի

ամէն: Գրեցաւ գիրս թվին ՌՃՀԳ, ձեռամբ

անարժան իբր Մելքիսէթ արեղային:

3330

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ (ԺԵ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×15×5.5: **Էջ** 540: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ սպիտակ: Գրիչ՝ Կարա-
պետ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատո-
ղերը եւ զլխատառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մեկանով, էջ 7-406 երկսիւն՝ 30 տող:
էջ 407-537 միասիւն՝ քիչ բացառութեամբ՝
նոյնպէս 30 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառո-
տագրութիւնք սովորականէն աւելի: Սեւա-
գիծ զարդագիր Գարողներու սկիզբը: Կա-
շեկզմ տախտակեայ դրոշմազարդ, մա-
սամբ մաշած: Ստացող՝ Մովսէս Պարոնտէր:
Կնիք սեւադրոշմ, «Թի. Մո. Սարգիս Վար-
դապետ, ՌՃՂ» [= 1741], էջ 8: Կնիք հաւ-
կթածեւ, «Անձնուէր Ընկերութիւն ի Սեբա-
ստիա», էջ 212, 278:

Ա.—ՔԱՐՈՂԳԻՐԲ

էջ 7ա.— Յամկ Գրոցս այս է.— Ա-ԻԹ
Գրութիւններ:

Ա.— էջ 9ա.— Քարոզ ի բամ Սաղմոմի
որ ասէ: Զի որք սրբութեամբ պահեմ զսրբու-
թիւն՝ սրբեցիմ.— Սուրբ եւ աստուածա-
յին զԱՅ. արդար դատաւոր քարոզէն...:

Բ.— էջ 28բ.— Քարոզ ի բամ Աւետարա-
նիմ որ ասէ: Օմ արիք գմացում աստի:

Գ.— էջ 47ա.— Համառատ Պատմութիւն
Յեսուայ Որդոյ Նաւեա:

Դ.— էջ 89ա.— Պատմութիւն Համառոտ
նոյնայ Մարգարէիմ:

Ե.— էջ 98բ.— Քարոզ ի բամ որ ասէ.
Հրամայեաց Դաւիթ թվի գծողովորդիմ:

Զ.— էջ 102բ.— Քարոզ ի բամ Յունա-
նու, որ ասէ: Ահա երեք աւարք եւ այլ ոչ
ես իցէ նիմուէ:

է.— էջ 117ա.— Քարոզ եւ Պատմու-
թիւն ի բամ Նսայիայ Մարգարէիմ որ ասէ.
Ի չորեքտասան ամի թագաւորութեանմ
նգեկիայ...:

Ը.— էջ 134ա.— Քարոզ վասն Նրից Մամ-
կանցմ...:

Թ.— էջ 147բ.— Այլ Քարոզ Դամիելի
Մարգարէիմ...:

Ժ.— էջ 158բ.— Այլ Քարոզ եւ Պատմու-
թիւն վասն գալստեանմ Գաւգայ եւ Մա-
գաւգայ.— Յետ դարձի գերութեանն Բա-
բելացոց...:

ԺԱ.— էջ 171բ.— Քարոզ եւ Պատմութիւն
վասն Գերութեանմ Բաբելացոց:

ԺԲ.— էջ 188բ.— Քարոզ վասն Պառոյ:

ԺԳ.— էջ 201ա.— Քարոզ վասն Կիրակիի:
էջ 208ա.—

...Ով որ անէ Կիրակի բան,
չաբաթն ի բուն կենայ խափան...:

Ձգըծող գըրչակս յիշեցէք,
եւ թողութիւն ինձ հայցեցէք:

ԺԴ.— էջ 208բ.— Քարոզ ի բամ Մարգա-
րէիմ Դաւիթ...:

էջ 212-213ի միջեւ երեք թերթ փրցուած:

ԺԵ.— էջ 213ա.— Անձն գրանական Հոգին
ասէ, Որպէս ասէ մարգարէն. Աւրհնեա անձն
իմ զՏէր, եւ մի մոռնար զամ. տուրս նո-
րա...:

ԺԶ.— էջ 224բ.— Քարոզ ի բամ Սաղմոմ-
նի որ ասէ: Մահ եւ կեանք ի ձեռն լեզուի
...:

ԺԷ.— էջ 236բ.— Քարոզ ի բամ Սաղմոմ-
նի որ ասէ: Որ աղորմի աղքատիմ՝ փոխ տայ
Աստուծայ.— Այսպէս ասեն եւ հրամայեն
վարդապետք եկեղեցոյ...:

ԺԸ.— էջ 250ա.— Քարոզ վասն Ապաշ-
խարութեանմ:

ԺԺ.— էջ 280ա.— Գարոգ Մեծի Ե շարա-
թիւ, ի խորհուրդ պատարագին...:

Ի.— էջ 271ա.— Գարոգ Զգուշութեամ
Քահանայից:

ԻԱ.— էջ 289ա.— Գարոգ ի քանն որ ասէ.
Ի սկզբանէ արար Ած. գերկինս եւ գերկիր

***

ԻԲ.— էջ 301բ.— Գարոգ Վասն Գալստ-
եան Բի. եւ Աւուրն Դատաստանին:

ԻԳ.— էջ 316ա.— Նորին Գարոգ Վասն
Հիւրընկալութեան:

ԻԴ.— էջ 320ա.— Վայ իմն հազար քե-
րամ.— Եւ յեղաւոր Հոգիքն զարհուրեալ զո-
ղան եւ ասեն...:

ԻԵ.— էջ 323բ.— Գարոգ ի քանն Սբ. Ա-
ւետարանին որ ասէ. Մի տայք զսրբութիւն
շանց...:

ԻԶ.— էջ 345բ.— Գարոգ ի քանն Յորայ
Ոսկատակին...:

ԻԷ.— էջ 367բ.— Գարոգ Վասն մահու:

ԻԸ.— էջ 383բ.— Գարոգ ի քան Աւրիմացն
որ ասէ. Պատուեա զեայր բն եւ զւայր...:

ԻԹ.— էջ 400.— Գարոգ Վասն Հպարտու-
թեան:

Բ.— Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

էջ 407ա.— Յաղագս Ազգականութեամ.—
Գիտելի է յազգականութիւն տարորոշեալ
յանձանցն եւ ոչ հատանին...:

էջ 418-417ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 417.— Այլ եւ տացէ Տէր Ած. զգենույ
գէն լուսոյ...:

էջ 426.— Այլ եւ զարհի եպս. զպետ եւ
զզուրի նահանգիս, զայս անուն, աւրհնեցէ
Բա. Ած. մեր...:

էջ 427.— Նախերգամք յառաջն բարոգի.—
Արփիական լոյս...:

էջ 428.— Գիր քանադանաց եւ ամիծից
աւրիմագանց մարդկաց.— Ի յայս անուն
վարդապետէ կամ յեպիսկոպոսէ...:

էջ 428-429ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 429.— Նորին Յակոբի ասացեալ Տաղ

վասն կեանց Մարտկամ.— Ած. ըստեղծեաց
ըզմարդն առաջին...:— Ա-Բ:

էջ 432.— Նորին Յակոբի ասացեալ Տաղ
Ջղջման Խոստովանօրէն.— Յերգոցն
Դաւթի ըզկիզբն արարից...:

էջ 434.— Նորին Յակոբի ասացեալ Ողբ
Աղաթական.— Յիսուսի Քրիստոսի փրո-
կիչդ աղղիբսմ...:

էջ 436.— Նորին Յակոբի ասացեալ Խրատ
Վասն Ամօին իւրոյ.— Յակոբ Թախաթցի
մեղաւք զառածեալ...:

— Նորին Յակոբի ասացեալ Վասն Սի-
րոյն Աստուծոյ եւ Սրբոց Նորա.— Անեղա-
նեղին Ած. անըսկիզբն եւ անճառական...:

էջ 438.— Նորին Յակոբի ասացեալ ի վե-
րայ Նրուսաղէմի, յորժամ էր իմքն յերու-
սաղէմ, ի Թվին Հայոց Ռ ու ԶԻ ամին.—
Յաստուծոյ շինեալ քաղաք պատուական...:

էջ 441.— Յորժամ զալուստն լինի Որ-
դոյն Աստուծոյ Գօր...:

Գ.— ՄԵԿՆ. ԱՐԱՐԱՄՈՅ.— 6

6. Թլկութեանցի

էջ 442.— Ես Յովաննէս Նուսատ ոգի,
որ մակ անուն Թուկուրանցի,
կամաւ իմով ի Հոգ մըտի,
զբանս ժողովել ինձ յիշելի.
աստ կարճաբան հաւաքցցի,
յԱրարածոցն Մովսէսի,
մեկնեալ Վարդան Վարդապետի,
քաղեալ ի Հարցն Հոգելի:

Հմտո. Տաղադիրք, Երուսաղէմ, 1958, էջ 75:

էջ 455.— [Մ]

Թէպէտ ջրհեղեղն երեկ,

բայց արմատք ծառոց չզաւաղցան,
տեսանէր զդիակ զեռնոցն,

եւ զմարդկան ի խառն ընդ զաղան:

Ձայս քովստ ամցիր ու հետ աղայ կար-
գին այն է որ ասէ. Նստեր յոյժ ամու: Բայց
այս տաս տուս Սիմէոն վարդապետն է ա-
սացեալ:

1

Յորժամ աւուրքն նախահաւրըն կատարեցան,
Ժամանակ վերայ անցան մինչ Խ ամն Յարեթայն:

2

Քաղապոսն ամն Յարեթայ, հազար ամ յեկիցն յորացան,
Հաւաքեալ որդիք մարդկան, Նոր այլ իմն խորհուրդ խորհեցան:

3

Դիցուք մեք թագաւոր, զի ժառանգեսցուք զամենայն,
Ամիրոս թագաւորեաց եւ ինքեանք Հրուհնազանդեցան:

4

Դարձեալ երկերիւր անձինք որ ի լեառն Ահերովմ ելան,
յաղթեալ ի չար ցանկութեանցն, ի լեռնէ անդի վայր իջան:

5

Եկին առ եղբարս իւրեանց վաւաչոտութեամբ միաբան,
ձանձրացաք ի ճրճութեանց, եղիցուք մեք ամուսնական:

6

Ի յեղբարցն հաւածեցան, առ որդիս մարդկան ընթացան,
առին դստերաց նոցայ, յորն իւրեանց կամքըն հաճեցան:

7

Եւ որդիքն Սեթայ որ կային յերկրորդ կըլեմայն,
Եդին նոքա թագաւոր, Աղաւթոս անուն է սորայն:

8

Որ եգիտ զթիւս կենդանակերպիցն եւ զմոլորականացն ամենայն,
ի նմանէ անուանեցաւ մոգութիւն եւ քաղդէութիւն:

9

Ի սոցանէ ի Քրիստոթրաս տասն թագաւորք իսկ նըստան,
եւ են ամբ կենաց սոցա հազար լյիսուն եւ երկուտասան:

10

Քսիսութրաս պարծանք մարդկան, որ է Նոյ որդին Ղամբայն,
հազար ու վեց հարիւր ու վաթսուն վեց ամի ելից ծնաւ նոր թագն արքունական:

էջ 456.— [ՄԱ]

Նըստէր յոյժ անմխիթար,
եւ լինէր սըգով լալական,
խորհէր ըզկտման Աստուծոյ,
եւ զմարդկան թէ ինչ լըրացան:

էջ 470, դատարկ:

էջ 470-471ի միջեւ թերթեր կտրուած:

Դ.— ՏՕՆԱՅ ՈՒՑԱԿ.— 81

էջ 471.— Աստուածայայտնութեան շրա-
գալուցին առաջի աւուր կանոնգլխին փառն
...:

էջ 478.— Իսկ Գալստեան Աստուածորդոյն
Քառասնաւորեայ ի Տաճարն իրիկունն նախա-
տեսակ առնիջիր...:

էջ 481.— Բուն Բարեկենդանի Կիրակի
գիշերն զճայնն փոխէ ի վերջ:

էջ 484.— Մաղկազարդի գիշերն հսկումն
է...:

էջ 498.— Սբ. Զատիկի գիշերն հսկումն
է...:

էջ 528.— Խաչվերացի գիշերն հսկումն
է...:

էջ 538-540, համարեա դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 468, վերը, իբր շարունակութիւն թըլ-
կուրանցիի վերջաբանին:

Եւ գեղկելի եւ ըզսեւաթարմի Կարապետս
ի հետ նորա զտէրս սուրբ գրոցս զպարոն-
տէրն Մովսէս զգրոց աշակերտս յիշեցէք ի
Քրիստոս եւ դուք յիշեալ լինիք ի Քրիստոս
Աստուծոյ մերոյ ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնի.

1.— էջ 5, նոտր շեղագիր.— Յիշատակ է
այս Քարոզութեան Գիրքս տէր Պօղոսի որդի
հանգուցեալ տէր Մելքունին է, Ած. բարի
վայելում տացէ: Օվօք ընդերցե զայս գիրքս
մէկ մէկ հայր մեղա զուրուցէ. օվօք չի
զուրուցէ պարտական եղիցի առաջի Քրիս-
տոսի:

2.— Նախորդին վերել.— Յիշատակ է
այս Քարոզութեան Գիրքը Տէր Մելքուն-
եան որդիսն տիրացու Մելքունին է, Ած.
բարի վայելում տացէ ամէն:

3331

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 255
(ԺԲ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—

Մաւալ 19×14.5×8: էջք 560: Պրակք [Գ]—
Ք+Ա (էջ 1-560), նշանակուած աջակողմ-
եան վերին անկիւնը: Հանգամանք անբաւա-
րար. վնասուած հնութենէ, ցեցերէ եւ թա-
ցութենէ. սկիզբը եւ վերջը թերի. նորոգու-
թիւն կրած, դարձեալ կարօտ նորոգութեան:
Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ զլիստա-
ռները եւ համարաթուերը կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մեյանով, միասին, 17 տող: Եր-
կաթագիր ինքնատիպ. մասնաւորապէս նը-
կատելի է Տ տառը, որ իր հաւասար թեւե-
րով կը նմանի բոլորգրի: Գունաւոր մեծ
գարդագիր էջ 147(Ի), 183(Ս), 284(Ք), 377
(Ա), 435(Ի), 557(Ե), եւայլն: Հատուած-
ներու կից գտնուող թուատառերը դրուած
են գունաւոր բոլորակներու մէջ: Կաշե-
կազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ. կը
պակսի կոնակի կաշին: Կնիք քառանկիւն,
«Մատենադարան Ս. Նշան վանուց Սե-
բաստիոյ, Թիւ 84», էջ 9:

Հմմտ.— Յուլյակ 2եռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 58:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ—

էջ 1-8, մասամբ պատռուած:

էջ 1.— Աւետարան ըստ...:— Գիրք
Մաթեւոսեան...

էջ 15-20, տարբեր թուղթ, գրչութիւն բո-
լորգիր: Նոյնպէս էջ 117-118:

էջ 183.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

էջ 227-228, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն: Նոյնպէս 247-250:

էջ 282.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասէին զի

երկնչէին:

էջ 284.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—
Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 434-435ի միջեւ՝ ըստ երեւոյթին կը
պակսի երկու թերթ:

էջ 435.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.—
Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 580.— ...Քանզի մերկ էր, եւ ընգեց
զինքն ի ծով |այսպիսի. շարումակութիւնը
կորսուած|:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1258

էջ 282, վարը, սրճազոյն մեյանով, ան-
հարթ գրով.— Յանուն Աստուծոյ, եւ Առա-
քելս որ եկի ի Քոնստանդուպոլս կարգեցա ի թա-
կանին Հայոց ի Զի, որ աւր մահա է, եւ
ձեռնադրեցայ յուլիս ամսոյ ի 2, որ են ի
կարկմանէն մինչ ի ձեռնադրութիւնն աւուրք
Կ. ի թագաւորութեան Պուլխրաց Կոստընդ-
եայ, որ եղեւ ի փոխումն Կեռ Միխայլայ,
որդոյ Հասանայ, զոր եսպան Կալայմանն իր
հաւորըբորդին:

Եւ ի քահանայութիւն իմ եղեւ ինձ ազ-
նական Կալի եւ Հաննէս եղբայր իւր Բ դահե-
կան առ ի յիշատակ իրենց եւ ծնողաց իւր-
եանց Գորգի եւ Հոսփեայ:

Արդ աղայեմ զամէնիսեան որք կար-
դայք՝ մի ձանձրանայք յիշել ի սուրբ յա-
ւաթս ձեր, եւ որք յիշէք՝ յիշեալ եղիցիք
ի Քս. Յս. ի Տէր մեր, որում փառք յաւիտ-
եանս, ամէն:

Ներքեւը գումաթափ մելամով.

Զի՛ք ելաւ Նետող սազն եւ ապականեաց
զասզն յունաց:

3332

Ա. — ՅԱՂԱԳՍ ԵՕԹՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ. — 6
ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ՖԻԱՆԿ ԵՊՍ.

[Ամբողջութեամբ]

ԺԵ. Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 20×13×6: էջ 1108: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Պօղոս Քաւա-
նայ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբ-
նատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, երկսիւն, 26 տող: Բոլորգիր վարժ:
Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ: Գու-
նաւոր գլխազարդ իւր սարօք, էջ 142, 289,
334ա, 465ա, 655: Խորանագարդ էջ 1: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք
սեւադրոշմ, «Յովանէս Վարդապետ», էջ 1:
Ստացող՝ Վարդան Վրդ. Բաղիշեցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. —

էջ 1. — Նախասացեալ մախադրութիւնք ի
սրբոյն Թովմայէ վարդապետ, ի կարգէ սըր-
բոյն Դովմիկոսի, Յաղագս է Խորհրդոց
Սր. Եկեղեցւոյ, ի յԱՔԻՄ քաղաքէ. — Օրէնք
Տեառն ամբիծ են եւ դարձուցանեն զՆոգիս
...: — Հմմտ. Թիւ 486, Բ. Հատոր, էջ 478:

էջ 20–23ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 29ա. — Խնդրի թէ քանիք են խոր-
հուրդ Սր. Եկեղեցւոյ:էջ 40ա. — Խնդրի կարգ է Խորհրդոցն,
թէ ո՛ր է ի սնոցունց առաջին:էջ 142ա. — Խնդրի թէ ի դրախտոմ՝ մար-
դոյն պէտք էին խորհուրդն՝ թէ ոչ. — Ե-
րեւի թէ պէտս ունէր՝ զի պսակն խորհուրդ
էր՝ եւ եղաւ ի դրախտոմ...:էջ 193բ. — Խնդրի թէ մկրտութիւնն Յով-
հաննայ խորհուրդ էր:էջ 289ա. — Յաղագս Դրաշմին որ մի է սա
ի յօթնաց խորհրդոց հարկաւորաց Սր.
Եկեղեցւոյ:

էջ 318–319ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 331բ. — ...կատարեցաւ խորհուրդ Դը-
րոշմիս ի փառս Քրիստոսի:

էջ 332, դատարկ:

էջ 333ա. — Այս օրինակի յիշատակա-
[րա]ն է:

Եւ նուաստս եւ յետինս ի բանասիրաց
Տիրատուր րարունի ստացայ զտառս զայս
բազում աշխատութեամբ, որ էր ժողովեալ
ի Հոգեկիր եւ յիմաստուն վարդապետէ Տրա-
թումայ կոչեցեալ, եւ ետու զսա գրել ի
յիշատակ անձին իմոյ եւ ծնողաց իմոց՝ եւ
ամ. արեան մերձաւորաց. եւ որք յետ մեր
ժառանգեն՝ յիշման արասցեն զմեզ արժանի
առաջի անարին պատասգին. եւ որք յի-
շեքդ յիշեալ լիջիք առհասարակ յողոր-
մութիւնն Քրիստոսի, որ է օրհնեալ յաւիտեանս
յաւիտեանից ամէն. — Հմմտ. — Լ. Ս. Խա-
չիկեան, Յիշտ. ԺԴ. Դարի, 1850, էջ 174:

էջ 333բ, դատարկ:

էջ 334ա. — Խնդրի եթէ պատարագն սե-
ղանոյն խորհուրդ է:

էջ 342–343ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

Յիշատակարան օրինակի. — 1325

էջ 484բ. վարդ. — Գրեցաւ Գրիս այս Խոր-
հրդոյ ի թիւ Տեառն մերոյ Յի. Քրի. ՌԳՃԻՆ,
յամսեանն ի ճոկտեմբեր Ը. երկու ամաւ
յառաջ թարգմանեալ, եւ ի թիւ Հայոց ՁՀ
թարգմանեալ եւ գրեալ ի դուռն Մործորու,
ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնիս, որոյ
ողորմութեամբ եւ շնորհօք եղեւ կատա-
րումս սորին:

Այս օրինակի յիշատակարանն է զոր
գրեցի:

Հմմտ. — Յիշտ. ԺԴ. Դարի, էջ 174:

Բ. — ՅՂ. Բ. ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ. — 5

Բարբ. Ֆոռմկ Եպս.

էջ 485ա. — Խնդրի թէ զինչ է բնութիւն,
եւ քանի յեղանակաւ տալի. — Հմմտ. Թիւ
574, Բ. Հատոր, էջ 603:

էջ 654ա, վարդ. — Կատարեցաւ Գրիք Բ
Բնութեանց եւ մի Անճնաւորութեանն ի
Քրիստոսի, ի ձեռն Յովնանու Քոնեցւոյ, եւ սուրբ
Բարդղղի եպիսկոպոսի, ի փառս Քրի. որ է
օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

էջ 655ա.— Յաղագս Պսակի.— *Խնդրի թէ Խորհուրդքս այսոքիկ որ այժմս կան՝ յետ մեղանացն Աղամայ համանգամայն պարտ էր կացուցանել.*— Հմմտ. Թիւ 486, Բ. Հատոր, էջ 479:

էջ 775ա.— Խմորի թէ պսակմ լաւագո՞ւյմ իցէ քամ գկուութիւնն:

էջ 983բ.— Խմորի թէ զի՞նչ է որդեգրութիւնն:

էջ 1089ա.— Խմորի թէ երկրորդ պսակմ իրաւո՞ւնք է:

էջ 1102ա.— Խմորի թէ երկրորդ պսակմ խորհո՞ւրդ է:

էջ 1104բ.— ...*Բայց թէ այլ ինչ է՝ ոսկի, հանդերձ, անասունք, յետ տարոյն դառնայ [Այսչափ. յաջորդ երկու թերթերը արմատեմ կտրուած]:*

էջ 1105–1106, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 288–289, ստ. լուսանցքին.— *Երևցէք ի Քրիստոս զՎարդան Վարդապետն զԲաղիշեցին, զտէր գրոցս, եւ զՊօղոս մե-*

ղապարտ գրիչս:

2.— էջ 350–351, ստ. լուսանցքին.— *Երևցէք զՎարդան Վարդապետն զԲաղիշեցին, եւ զՊօղոս գրիչս: Վա՛յ ի քնոյ ձեռացն եւ ի լուին:*

Յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 654բ.— *Արդ՝ աղայեմ զձեզ, ով դասք սրբազանից, եւ քաջարան ըրբունապետք եւ աստուածաբանք, ըր ընթեռնութեալ զաստուածաբանութեան զծիրս, եւ օգտիք ի սմանէ, յիշեսլիք ի սրբանուէր յաղօթս ձեր գերիցս երանեալն եւ զարժանաւորն յիշման զՎարդան քաջ ըրբունապետն զԲաղիշեցին, հանդերձ ծնողօք եւ ազգականօք: Այլ եւ զուսուցիչն զՔաջատուր ըրբունապետն, եւ զաշակերտեալ խումբս ըրբունեաց նոյնոյ Վարդանայ, որք են բազումք, զորս յակնեմ են յանուանէ ոչ կարեմ յիշել այժմ: Նա եւ զիս զՊօղոս մեղապարտ քահանայս՝ զգրիչս, եւ դուք յիշեցողք եւ մեք յիշեցեալքս յիշատակեալք լիցուք առաջի Քր. Այ. մերոյ:*

3333

3.— ՏԱՂՔ, ԵՒ ՆԱՄԱԿԱՆԻ.— 8

Գ. ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×15×3; էջք 318; Հանգամանք լաւ. լուսանցքը թիթեակի ցեցահար, Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սև մեյլանով, երկսիւն, 29 տող: Բոլորգրի, Համառօտագրութիւնք սովորականէն աւելի: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագրող իւր սարօք էջ 5: Նկար, Գր. Մագիստրոս եկեղեցական տարազով, զաւազան ի ձեռին, էջ 4: Դատարկ Թուղթ ըսկիզբը մէկ թերթ, Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, կողքին փակած, մասն երկաթագիր Աւետարանի, կա-

շեկազմ տախտակեայ դրոշմագարդ: Կնիք Ս. Նշանի, սկիզբի դատարկ թերթին վրայ, նաեւ էջ 317:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Ի չորեքհարիւր եւ իմնուեմ եւ Դթուկամութեամս Հայոց լիմնոյ իմ Գրիգորի Մագիստրոսի, որդի Վասակայ աստուածապաե կիսօմի եւ դուկի եւ Պալեաւումայ, եղբայ իմ յաստուածապաե քաղաքի ի Կոստանդնուպոլիս:

Ի ժամանակս բարեպաշտ եւ քրիստոսապսակեալ արքային Կոստանդեա Մօնաւախին...

էջ 5.— Տաղասացութիւն Գրի[գ]որի Մագիստրոսի ճշմարիտ եւ ուղղափառ վարդապետի։— Մեծ են դործք աստուածային

***

էջ 40բ.— Նորին Գրիգորի Փիլիսոփայի Ներբողեան ի Սբ. Խաչն Քրիստոսընկալ։— Աւրհնեալ ես փայտ կենաց...

էջ 44ա.— Նորին յաղագս խաչանշան գաւազանին...

էջ 46բ.— Պատասխանի Թղթոյն Կաթուղիկոսին Ասորոց...

էջ 63ա.— Պատասխանի Թղթոյն Թուլայլեցեաց...

էջ 66բ.— Բան իմաստասիրական...։— Գամազտական...

էջ 68բ.— Առ հոգեւոր տէրն Պետրոս Հայոց կաթուղիկոս, ի ժամանակին յորում ի կապանաց իւրոց վերստին յաջորդեաց յաթռ իւր...

էջ 72բ.— Առ Արքեպիս ամիրայն վասն հաւատոց...

էջ 112ա.— Առ Իշխանն Մամիկոնեան զոր ինդրէր իմաստասիրել յաղագս ձկանց...

էջ 125բ.— Պատասխանի Թղթոյն տեառն Յովաննիսի Սիւնեաց արքեպիսկոպոսի, Յաղագս Վանքամայ իորեղոր իւրայ կատարման մարտիրոսութեամբ։

էջ 136ա.— Պատասխանի կաթուղիկոսի, Յաղագս Գագկայ որ ասէր թէ խորհին կուռուսանել գեեգ։

էջ 142բ.— Առ տէր Պետրոս, ի ժամանակի խոժան յառնելոյ ի քաղաքին ի վերայ մորա

...։

էջ 149ա.— Պատասխանի սրբազան եղբարցն Սբ. Ուխտին Սամահնին...

էջ 158բ.— Պատասխանի Սարգսի Վարդապետին, եւ Ողբս ի վերայ Արամեան մահանգի։

էջ 182ա.— Առ Վարդապետն Սարգիս, ի ժամանակի հայածանաց գրեաց ի մայրաքաղաքն Անի։

էջ 210բ.— Առ ոմն սարկաւազ տեառն Պետրոսի, ի ժամանակի խազմի խոժանին ի վերայ յարուցեալ։

էջ 229բ.— Առ Եպիսկոպոսն Կարուց, Պատասխանի վասն երթալոյ մորա ի Սբ. Քաղաքն Աստուծոյ։

էջ 231բ.— Ի Գրիգոր Եպիսկոպոսն Մոկաց, Վասն շինութեան դղեկի եւ կանգնելոյ մահարանս։

էջ 235բ.— Պատասխանի Թ(ո)ղթոյն Գագկայ որդոյն Աշոտոյ...

էջ 295ա.— Առ Սարգիս կառավարտիկ գելէտին։

էջ 298ա.— Առ Հնծացին Գրիգոր տնիւտին...

էջ 315ա.— Վասնդի Թուղթ ձեր լի էր իմաստութեամբ, ով սիրելիք...

էջ 318, դատարկ։

3334

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 72

Բերիա

ՌԿԷ = 1818

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ։—

Մաւալ 15×10×2, էջք 268, Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերը թերի. վընաստած Հնուքենէ. կողքէ գուրկ. կարօտ նորոգութեան, Թուղթ դորդոսկ, Գրիշ Ներսէս սարկաւազ, որդի Կարապետի, Գրուկիւն՝ խորադիրները, սկզբնատողերը եւ զլիսատուները կարմիր, մնացեալը սև

մելանով, 18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ, Նորարգիր, Մաղկո՝ Մեղքեսէթ Մոկացի, Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գուրգաներու սկիզբը, Կանոնները Հանդերձ գլխազարդով։

Հմտ. — Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 7։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ասացին զհարդ զիտաց Աստուած
...:— Գլուխ ՀԲ, Համար 11:

էջ 4.— ՀԳ.— Ընդէր մերժեցեր Աստուած
...:

էջ 8.— ՀԴ.— Ի կատարած. մի տպակա-
մեր ըմզ արեւմտութիւն, Սաղմոս յԱսափ, Երգ
առ Ասորեստամեայս...:— Խոստովան
եղիցուք առ քեզ...:

էջ 58.— Արեւմտութիւն Եսայեայ Մարգա-
րէի...:— Ի գրչերաց կանխէ Հոգի իմ...:

էջ 83.— ԶԹ.— Աղաւթք Մովսէս յայրն
Աստուծոյ.— Տէր ապաւէն եղեր մեր...:

էջ 251.— Արեւմտութիւն Զաքարիա եւրոմ
Յովնամու:

էջ 285.— Աղաւթք իւրաքանչիւր ամսին
...:— Հաւատով խոստովանիմ...:

էջ 288.— ...կամեցող բարեաց Տէր կա-
մարաբ...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1618

էջ 280.— Փառք Համադոյ անբաժանելի
եւ միասնական Սբ. Երրորդութեանն...:
Որ ետ կարողութիւն աղմար մտացս եւ տկար
մարմնոյս յաւարտ Հասուցանել զսուրբ եր-
գարանս մարդարէին Դաւթի, որ կոչի Սաղ-
մոսարան:

Արդ եղեւ զբաւ սորա ի մայրաքաղաքս
Բերիայ, ի յերկիրն Արաբիա, ի վիճակս Սը-
սոյ, ի Հայրապետութեան տեառն տէր Յով-
հաննէս կաթողիկոսի, եւ առաջնորդութեա
տէր խաչատուր երաժիշտ արհեստիսկո-
պոսի եւ զաւրինակ սորա շնորհողի, ընդ
Հովանեաւ Սբ. Աստուածածնի, Սբ. Գառա-
սու[ն]ք եկեղեցեաց, ի Թվականին մերում
Հազար եւ Կի թրին: Գրեցաւ սա ձեռամբ
անարհեստ եւ անիմաստ գրչի, եւ անարժան
յոգւոյ Ներսէսի, միայն անուամբ սարկա-
ւազի, եւ ոչ գործով. ի յստոյք արդիւնակէ
որ կոչի Գառնեցի: Վասն որո գրեցի սոս-
կանունս Ներսէս զսա առ ոտն կալով տեառն

իմոյ տէր Յովհաննէս կաթողիկոսի նահան-
կին Կիլիկոյ: Յիշատակ քեռապաղուս իմոյ
տէր Թադէոս քահանայի, եւ հաւր իմոյ կա-
րապետի, եւ մար իմոյ խաթունասէ, եւ
կողակցին իմոյ Ղամարին, եւ ամ. արեան
մերձաւորացս: Եւ ի վայելումն եղբարց
իմոց Աստուածատուրին եւ Մկրտչին, զոր
Ած. յերկար ամաւք վայելել տացէ: Եւ ա-
սացէք Ած. ողորմի:

Նաեւ զիս ամենայի,
Նեխեայ վիրաւք մեղաց տղմի,
Եթէ յիշման չեմ արժանի,
Երեսանկեալ Հառաջալի,
Բամեայ զղջիւ արտասուալի,
Բամեայք ի Սուրբ Եկեղեցի,
Սրտի մտաւք Հառաջալի,
Սիրով Հայցեմ յամենայնի,
Էթէ միջնորդք լինիք ինձի,
Էականի մերոյ Փրկչի,
Սուրբ Սիննի զարդք շնորհալի,
Սուրբ վարդապետք եւ քահանայք
եւ սպասուորք ամենայնի,
Ի առատէն ամենայնի,
Ի գթածէն մարդկան ազգի,
Էպաղատանս առ ձեզ բանի,
Էթէ յիշէք Հայր մեղայիւ:

Յիշատակարամ Մաղկողի.— 1618

էջ 284.— Զծաղկող Սաղմոսարանիս
զնուաստանուն Մեղեմսէթ Մովսէսի, որ
յայսմ ամի որ թուական ՌԿԷ էր, եկայք ի
Յալապ քաղաք, զՍաղմոսարանս ծաղկեցի
մեր Հոգեւոր եղբօրն Ներսէս սարկաւա-
գին, Ած. ողորմի ինձ ծաղկողիս եւ իմ ծնո-
ղացն եւ եղբարցն, եւ իմ միամաւրին Յո-
հաննէս սարկաւազին, եւ իմ ամ. արեան մեր-
ձաւորացն, եւ ողորմի ասողացն ողոր-
մեացի Յս. Միածին ամէն:

Որ գնանք յերուսաղէմ ի յայսմ ամի
միթէ Տէրն [Վերջին տողը եղծուած]:

3335

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 256

Ս. Հրեշտակապետ Վամբ Սեբաստիոյ

ՌկԸ = 1619

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×16×4.5: Թերթք 288: Հանգամանք ցաւալի. վնասուած ցեցերէ եւ մանաւանդ թացութենէ. շատ թերթեր իրարու փակած. նորոգութեան կարօտ: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝ Նիկողոս Արեղայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 18 տող, սեւ գծերու միջեւ: Բոլորգիր կանոնաւոր կարմրաներկ կամ դունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, թղ. 8ա, 87ա, 139ա, 229ա: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, մասն Աւետարանի: Ստացող՝ Արեւշահ մանտեսի:

Հմտ. — Յուլեակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 47:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 3-7, դատարկ:

Արձանագրութիւն մատիտով.—

Թղ. 7բ.— Սեփականութիւն Տուգասար գիւղի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյն—4—

Թղ. 8ա.— Գիրք Մերեղեան Յի. Քի. ....

Թղ. 77-78բ միջեւ ինկած մէկ թերթ:

Թղ. 84ա2, դատարկ:

Թղ. 84.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարանիմ որ ըստ Մարկոսի:

Թղ. 86, դատարկ:

Թղ. 87ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ....

Թղ. 134բ2.— եւ ոչ ուսեք ինչ ասացին զի երկնէն:

Թղ. 135ա1.— Յաղագս Սրբոյ Աւետարանին Մարկոսի....

Թղ. 135բ2-136ա, դատարկ:

Թղ. 138բ.— Սկիզբն Գլխոյ որ ըստ Դովակ Աւետարանի:

Թղ. 138բ, դատարկ:

Թղ. 139ա.— Քանգի բազումք յաւտարեցին....

Թղ. 227ա1.— Նախադրութիւն Թովհանու Աւետարանի:

Թղ. 227բ2-228, դատարկ:

Թղ. 229ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն....

Թղ. 284-285բ միջեւ թերթ ինկած:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

Թղ. 227բ1.— Զղատապարտ ծառայ ծառայիցն Յի. Քի. զՆիկողոս զանարժան գծողս եւ զ(յ) ռուսցիւն իմ խաչատուրն, եւ զստացող Սբ. Աւետարանին զմահտեսի Արեւշահ, եւ զամուսինն իւր Թաթամն, եւ զաթոռով շիբիրոնիս շինողն զվարպետ Պաղտասարն յիշիջիք ի Քս. Յս., եւ Ած. զձեզ յիշէ ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1619

Թղ. 296բ1, վնասուած եւ մասամբ փրկեցած.— Փառք անսկզբնականին Հաւր եւ Որդւոյ նորա Միածնի, եւ Ամենասուրբ Հոգւոյն՝ եււաղի ի նորին էութենէ....

Արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թուարեութեան ՌկԸ, ձեռամբ յոգնամեկ եւ եղկելի, սուտանուն Նիկողոս արեղայի ի գաւառն Սեբաստիոյ, ի Վանս Սուրբ Հրեշտակապետի, ի յառաջնորդութեան տէր Մելքեսէթ վարդապետին, զոր Տէր Յիսուս պահեց զնա յերկար ամառք ամէն:

Արդ գրեցաւ սա ի դառն եւ ի նեղ ժամանակիս, ի թագաւորութեան տաճկաց ի ժամանակն սուլթան Օսմանի, զի ժամանակն չար էր եւ ... այսպէս նշուտալ էաք ի տանի որպէս բու յաւերակի:

Արդ աղաչեմ զամենեւեան որք հանդիպիք այս Սբ. Աւետարանիս, ով մանկունք Սբ. Եկեղեցւոյ, կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս ձեր անարժան գծող սորայ, եւ ռուսցիւն իմ, եւ գեծօղս իմ, եւ զեղբարս իմ Անմահագիր լեւուք գրիս սղայանաց եւ խոշորանաց, զի շատ է մեր պակասութիւն եւ ձեր

իմաստութիւն, զի առաջի գիրս է եւ կար
մեր այս է։

Դարձեալ յիշեցիք ի մաքրափայլ յա-
ղօթա ձեր զստացաւդ Սբ. Աւետարանիս
զմահտեսի Արեւելան, եւ զհայրն իւր զՎար-
դանն, զմայրն Խանութն, եւ զեղբայրն իւր
զԱլեքսանդոս սարկաւազն, որ փոխեալ է առ

Դս., եւ զամուսինն զԹաթման, որ ստացան
զՍբ. Աւետարանս զայս եւ ետուն յիշատակ
ի դուռն Սբ. Կարապետին, ի զեւղն Կիր
Վասլի աղբն, ի ձեռն տէր Յակոբին, եւ
տէր Աւետիսին։ Եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի ի
միւսանգամ զալստեանն Քրիստոսի, եւ
նմայ փառք յաւիտեանս, ամէն։

3336

ՎԵՑՈՐԷԻՑ ԳԻՐԲ.— 10
ՄԱՏԹԷՆՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Կ. Պոլիս

ՌՄԽԱ = 1792

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19.5×14×4, էջք 5-484, Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ. սկիզբը
թերի։ Թուղթ տոկուն։ Գրիչ՝ Մանուկ Դը-
պիր։ Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա-
տողերը եւ պիտագիրները կարմիր, սկզբնա-
տառերը կապոյտ, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ։
Շեղագիր նոտրակերպ։ Համառոտագրու-
թիւնք առատ։ Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ։ Կնիք սեւադրոշմ փակագիր,
«Մկրտիչ Վարդապետ, 1236» [= 1787], էջ
9։ Ստացող՝ Մկրտիչ Վարդապետ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 9.— Մատթէս Վարդապետի, աշա-
կերտ եռամեծիմ Գրիգորի, աշխատասի-
նայ առ ի եռամբումն քանից, որ հայի առ Զ
աւուր գործս Աստուծոյ, ի ինդրոյ Սարգսի
կրօնաւորի, ի բանն Առդումնի թէ՛ Ամենն-
ցուն Յարարապետն եւայլն։

էջ 12-17ի միջեւ կր պակսի երկու թերթ։

էջ 122.— Յաղագս Երկրորդի Աւուր Ա-
րաջագործութեանն Աստուծոյ...։

էջ 160.— Յաղագս Երրորդ Աւուր Արա-
ջութեան։

էջ 254.— Յաղագս Չորրորդ Աւուրն։

էջ 337.— Յաղագս Հինգերորդի Աւուրն

...։

էջ 379.— Յաղագս Զերորդ Աւուրն Ա-
րաջագործութեան։

էջ 402.— Յաղագս մարդոյն լինելու-
թեան։

Յիշատակագրութիւնմ Գրչի.— 1792

1.— էջ 483, ստորոտը.— Զգծող մատնե-
նիս մեղսաներկ գրագիր Մանուկ իբր Դը-
պիրս միով Հայր մերիւ յիշեցէք վայելողքդ
սորին, եւ դուք յիշ։

2.— էջ 484, ձախակողմեան վերի անկիւ-
նը կտրուած.— ...եցութիւն առ ընթերցո-
ղըս.— ...սկսեալ ի Կոստանդնուպոլիս...
Սբ. Աստուածածնի եկեղեցւոյ գրագիր
[Մա]նուկի ձեռամբ զայս Վեցօրէից Գիրս,
արարեալ համառօտ, հաւաքեալ ի սուրբ
հարց Մատթէոս Հայոց Վարդապետի, առ
դրան Սբ. Առաքելոյն Ստաթէի, ի խնդրոյ
Սարգիս կրօնաւորի, յամի կենարարին մե-
րոյ ՌՃՆԵ, եւ ի Թուականութեանս Հայոց
ԸՃԽԴ, Եւ զաղափարեցաւ ի նոյն վանգն
Սրբոյ Առաքելոյն Ստաթէի, ի Թուականու-
թեան մերում ԸՃԿԲ, յորմէ օրինակեցաւ ի
Կոստանդնուպոլիս, ձեռամբ իմով, ի վա-
յելումն Մկրտիչ Վարդապետին, ի թովին
Հայոց ՌՄՈՒԱ, յունվարի 25։ Եւ առ սովաւ
էր եւս երկու Վեցօրէից, մինն Բարսղի, եւ
միւսն Բարդուղիմէոսի. զսա միայն գծեցաք
Յաջորդ թերթը պատռուած։

3337

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 129

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.6×13.5×3.5: էջ 222: Հանգամանք համարեա բաւարար. վերջը թերի, թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 18-20 տող: Նորագիր: Համառոտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ, կը պակսի կոնակի կաշին: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 74», էջ 3:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1. դատարկ:
էջ 2.— Յանկ, Ա-ԺՁ Գլուխներ:
Ա.— էջ 3.— Կանոն խաչ Արեւմեայ:
Բ.— էջ 51.— Կանոն Ջուր Արեւմեայ:
Գ.— էջ 72.— Կանոն Մկրտութիւն Առնելու:
Դ.— էջ 87.— Կանոն Պսակ Արեւմեայ:
էջ 94-95, պարապ մնացած: Նոյնպէս 98-99, 102-103:
Ե.— էջ 104.— Կանոն Պսակ վերացուցանելու:
Զ.— էջ 109.— Կանոն Համալրելու Ամ. Նմընցելոց:
Է.— էջ 128.— Կանոն Այգոյն գամ ի գե-

րեզման եւ ասեմ...:

էջ 136.— Կանոն Եւթմ աւուրմ. երբքամ ի գերեզմանն եւ ասեմ...:

Ը.— էջ 139.— Կանոն Տղայաթաղ առնելու:

Թ.— էջ 156.— Եւ ապա Այգոյն երբքամ ի գերեզմանն եւ ասեմ...:

Ժ.— էջ 160.— Կանոն Հոգեհամգիստ առնելու:

ԺԱ.— էջ 168.— Կանոն Աղ Արեւմեայ:

ԺԲ.— էջ 169.— Արեւմուքիւն Հատի Պատարագի:

ԺԳ.— էջ 173.— Կանոն Խաղող Արեւմեայ:

ԺԴ.— էջ 177.— Կանոն Սկի եւ Մաղաղ-լիլայ Արեւմեայ:

ԺԵ.— էջ 177.— Կանոն Ժամաեար Արեւմեայ:

էջ 180.— Կանոն ապաշխարող առնելու:

ԺԶ.— էջ 187.— Կանոն Հիմզաբաթիւն գապաշխարողսն արձակելու:

էջ 218-219ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 219.— Կարողութիւն մարմնոյս կորեալ...:

էջ 220.— Տաղ ողբ վասն Ղարիպին.— Բայց զարիպին Կեանքն է լալի ողբերգական...:

էջ 222.— ...Ղարիպն անկեալ եւ թաւալէ ողորմայգին...:

3338

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 130

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×15×4: էջ 334: Հանգամանք աւբաւարար. սկիզբը թերի. վնասուած հընութեւն. կարօտ նորագութեան: Թուղթ

գորշորակ: Գրիչ եւ Մաղկող՝ Յովանէս երէց, որդի Շարխոյի եւ Խանփաշայի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ:

մելանով, միասին, 25 տող, ան գիծերու միջեւ: Նոտրագիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Գունաւոր զարդագիր եւ յուսանցազարդ կանտոններու եւ կարեւոր կտորներու սկիզբր: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ ճամաշ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.— Եւ էր այր մի ի փարիսեցւոց անտի Նիկոդիմոս անուն նորա...:

էջ 16.— Իսկ զկմի է ամացմ առեալ տամի կմբահայրմ զմամուկմ ի դուռն եկեղեցւոյն...:

Բ.— էջ 16.— Կամովմ Քառասներդաց մոր(յ)ըմծայիցմ...:

էջ 17 մնացած է առանց թիւի: Թիւ 18 կրկնուած:

Գ.— էջ 18.— Կամովմ Պսակ Արեւմելոյ:

Դ.— էջ 37.— Կամովմ Պսակ Վերացուցանելոյ:

Ե.— էջ 40.— Կամովմ՝ երկրորդ ամուսնութեամբ պսակի:

էջ 44.— Կամովմ Պսակ վերացուցանելոյ:

Զ.— էջ 45.— Կամովմ Հաղորդ տալոյ:

Է.— էջ 62.— Կամովմ Համաւրէմ գամ. մնջեցեալսմ թաղմամբ առ Քս. յուղարկելոյ:

էջ 88-89 կրկնուած:

Ը.— էջ 115.— Կամովմ երկ[ր]որդ տուրմ Այգուցմ առաւտուռն երթամ ի գերեզմանն Եւ ասն...:

Թ.— էջ 124.— Երգ ներսէսի վասն նմջեցելոցմ.— Ած. անեղ...:

Ժ.— էջ 133.— Կամովմ Տղաթաղի, յորժամ Բժամամեայ լինելոց:

էջ 153-154ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

ԺԱ.— էջ չուսի.— Կամովմ Այգույն...:

ԺԲ.— էջ 157.— Կամուն Հոգեհամզիստ առնել կամ Պատարագ մեռելոց:

ԺԳ.— էջ 178.— Կամուն Տնառնակամ Արեւմելոյ:

էջ 187-190, էջերուն վարի կէսը պատրուուած:

ԺԴ.— էջ 188.— Կամովմ Զուր արեւմուքեամ:

էջ 193-194ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

ԺԵ.— էջ 210.— Կամովմ ապաշխարող առնելոյ, Յոհանու Մանդակումեցոյ Հալոց կաթողիկոսի:

էջ 225-228ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

ԺԶ.— էջ 227.— Կամովմ Մեծի Հիմզաբաթիմ զապաշխարողն արձակելոյ:

ԺԷ.— էջ 243.— Քարոզ պատուիրանին, զոր զկեցեցեացմէ քահանայն ժողովրդեան, Տեառն Յովհանու Մանդակումեցոյ ասացեալ:

էջ 245-246ի միջեւ չորս էջ մնացած է առանց թիւի:

ԺԸ.— էջ 246.— Կամովմ Մեծի Հիմզաբաթի Ռումայուայիմ:

էջ 257-258ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

ԺԹ.— էջ 261.— Աղաթք վասն երդմնաւարութեամբ:

Ի.— էջ 282.— Կամուն Խաչ Արեւմելոյ:

ԻԱ.— էջ 282.— Կամովմ համդերձեղէմ սպաս արեւմելոյ:

ԻԲ.— էջ 283.— Կամովմ Ակիի եւ Մաղզմայ Արեւմելոյ:

ԻԳ.— էջ 284.— Կամովմ մտրակներտ Գիրք Արեւմելոյ:

ԻԴ.— էջ 285.— Կամովմ գլորմտիս, Սնրմ, Շեղ, Հմճամ Արեւմելոյ:

ԻԵ.— էջ 290.— Աղաթք որ ասի Աստուածածնին Տաւմի ի վերա Խաղաղոյ, զոր ասացեալ է ումեմ միայնաւորի եւ վարդապետի...: Տէր Ած. ամենակալ, Հայր Տեառն մեզ Թի., որ ետուր մեզ պտուղ կենաց...:

ԻԶ.— էջ 292.— Գամճ մնջեցելոց ասայ քաղցր.— Միւնդի յէջն...: Մ ա մ վ ե լ ս:

էջ 296.— Ողբ նմջեցելոց.— Ով քահանայք...:

ԻԷ.— էջ 298.— Աւետարան Իւղաքերից ըստ Մաթեոսի:

էջ 318.— Աւետարան Իւղաքերից Յոհան Գլխուն:

էջ 328.— Աղոթք Սրբոյն Պողոսի՝ օձահարի եւ ամ. խոցի:

էջ 328.— Գիր ուրբաթ օրն Հիւանդն տանի եկեղեցին...:

էջ 331, դատարկ:

էջ 332-334, զանազան մանրութեւ, արտաբական:

Նոտր շեղագիր տարբեր գրչէ, էջ 324 լուսանջերուն, էջ 328-330, 332-334:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1855

էջ 325.— Փառք Համագոյ եւ միասնական անբաժանելի ամենասուրբ Նրորդու-թեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ:

Արդ՝ գրեցաւ գիրգս ի լաւ եւ ընդիր արի-նակէ որ կոչի Մաշթոց եւ Գանձարան, եւ ինքս ունի յինքեան զամ. Համասփիւռ կարգս ամէն:

Արդ աղաչեմք զամենեւեան, ով ժամասէր քահանայք եւ տաւնողք, յիշեցէ՛ք ի մաքրա-փայլ աղաւթս ձեր զմեղաւք խաւարեալ սուտանուն զՅովանէսս երէցս, եւ զուսու-

ցիչն իմ զՆաչատուր Վարդապետն, եւ զծր-նաւդս իմ զՇարխօշն եւ զՆանփաշան, որ առ Քս. փոխեալ են: Քս. Ած. ողորմի ստա-ցողի գորցս

որ փափաքող եղաւ այս սուրբ տառիս, եւ ետ գրել եւ զարդարել, եւ ետ յիշատակ իւր Հոգոյն եւ իւր որդոցն եւ զստեբացն, զար-միցն եւ զաւակացն, եւ եղ ի դուռն Սրբոյն Յակոբայ: Ձունի ոք իշխանութիւն զայս գիրգս ի դրանէ սուրբ յեկեղեցոյս հանել, եթէ ոք լրբի, զմասն Յուզայի առցէ...:

Գրեցաւ ի թվին Հայոց ՌՃԴ:

3339

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 257

Տեղի

ՁԴ = 1455

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18.5×14×8: էջք A+544: Հանգա-մանք լաւ ընդհանուր առմամբ. կան անմա-քուր էջեր: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Կարա-պետ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիա-տառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 18 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատ-ուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սա-րօք, էջ 1, 159, 258, 421: Նկար, Ս. Մա-թէոս էջ A, Սք. Մարկոս 158, Սք. Ղուկաս 258, Սք. Յովանէս 420: Կաշեկազմ տախ-տակեայ դրոշմազարդ: Պատուիրատու՝ Դշխոյ տրիկին:

Հմտ.— Յուցակ Ջեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 28:

ՐԱՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գիրք Մեռնդ [եան] Յի. Քի. . . .

էջ 158.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .

էջ 258ա.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկնչէին:

էջ 258բ-257, դատարկ:

էջ 259.— Քանգի բազումք յաւժարե-ցին...:

էջ 421.— ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1455

էջ 540.— Փառք Համագոյ, միապատիւ եւ միայնագ երիս անձնաւորութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւճիտենից ամէն, Ռ ամէն:

Արդ՝ գրեցաւ սուրբ եւ լուսաիղծ եւ կեն-սակիր, սուրբ, աստուածաւանդ, աստուա-ծախաւս Սք. Աւետարանս, ի Թուակահին ՁԴ, ձեռամբ իմով, անարժան եւ մեղսա-թաւալ, փանջքի եւ անարհեստ գրչի Կարա-պետի, որ անուն բարի ունիմ եւ գործ խա-ւարի, ես մեղաւոր Հոգս յոյժ բարձնաւք եւ մեծաւ աշխատութեամբ գծադրեցի զսա ի լուսաւորութիւն սուրբ եկեղեցոյ:

Արդ՝ յերես անկեալ աղաչեմ մանաւանդ զդասս քահանայից, որք ընթեռնոյք զՍք. Աւետարանս ի մեղսաբաւիչ եւ ի սուրբ ա-ղաւթս ձեր, զստացող սորին զաւրճ[ն]ու-թեանց արժանաւորն եւ զարժանին [Յաջորդ

էջր քօլորգիր ժամգագմ թամախով] զհա-
ւատարիմ եւ զհամեստ տիկինն զԴըշխուն¹,
որ (զ)ստացաւ զՍբ. Աւետարանս ի հալալ
ընչից իւրոց յիշատակ հոգւոյն իւրոյ, եւ
առն իւրում պարոն Պապին, եւ հաւրն Ասադ
պարոնին, եւ զաւակացն իւրոց փոխեցելոցն
ի Քս., եւ Տարմանին եւ մաւրն Շամի խա-
թունին, եւ հաւրն պարոն Պապին, եւ այլ
ամ. արեան մերձաւորացն, կենդանեացն
եւ ննջեցելոցն: Եւ եղաք յիշատակ ի գեղս
որ կոչի Ասպաւերակ, ի դուռն Սբ. Եկե-
ղեցացս, որ յանուն Ամենափրկչին եւ Սրբո-
ւոյն Ստեփաննոսի եւ Սրբոյն Սարգսի Զաւ-
րավարին, եւ Սբ. Յակոբին: Արդ յերեսանկե-
նայ աղաչեմ զհանդիպողսդ այսմ Սբ. Աւե-
տարանիս՝ յիշման առնել արժանի զվերոյ
գրեալսն ի սմայ: Ած. ողորմի ասելով ե-
րախտաւորացն ի սմայ, եւ ձեզ յիշողացդ
եւ մեզ յիշեցելոցս ողորմեսցի Քս. Ած. ի

միւսան[գամ] գայրստեանն իւրում եւ նմա
փառք յաւիտեանս ամէն:

¹ Տօղաւիցիմ եւ լուսամցքիմ անյօցուած եմ
հետեւեալ տողերը.

եւ հաւրն իւրոյ Տատուրին, եւ պապին իւ-
րոյ Անիանիսին, եւ հաւրաղբօրն իւրոյ
Մաթէոս իրիցուն, եւ ամենայն արեան մեր-
ձաւորացս...:

էջ 542-544, դատարկ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.—

էջ Ա, վերը, անհարթ գրով.— Յիշատակ
է Սբ. Աւետարանս տէր Պարսամին, որ ետ
որդի Յակոբն ի դուռն Սբ. Սարգիս եկեղե-
ցոյն: Ած. ողորմի ասացէք:

Պիտակ հասարակ թուղթի վրայ, փակ-
ցուած առաջին կողքին.— Թիւ 24: Աւետա-
րան 27, 904, թուականաւ:

3340

ՎԵՑՈՐԷԻՑ ԳԻՐԲ.— 11

ՄԱՏԹԵՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Եւդոկիա

ՌՃՂԶ = 1747

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19×13.5×2.5: էջք 324: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ, ոչ միատե-
սակ: Գրիչ՝ Ակոբ Դպիր: Գրուածին՝ խորա-
գիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնաց-
եալը սեւ մելանով, միասին, 21 տող կամ
աւելի, ս եւ գիծերու միջեւ: Նոտր շեղաւ-

գիր: Համառոտագրութիւնք չափազանց ա-
ռատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ, մէջը
փակցուած Երուսաղէմի Գր. Պատրիարքին
մէկ կոնդակ-նամակը, ծիրանագոյն կնիքով,
«Գրիգոր Վարդապետ», ծանօթ իբրեւ Շըղ-
թայակիր: Ստացող՝ Յարութիւն Վարդա-
պետ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 21, 22, 278,

304:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Նամակէն մաս մը:

էջ 2-20, Համարեա դատարկ:

էջ 21.— Տիտղոսաբերք.—

Գիրք որ կոչի վեցօրէից, նուաստ Մաթէոս վարդապետի, աշակերտի եռամեծին Գրիգորի, աշխատասիրեալ առ ի հաւաքումն բանից, որ հայի առ վեց աւուր գործն Աստուծոյ, ի խնդրոյ Սարգսի կրօնաւորի, ի բանն Սողոմոնի, Ամենեցուն ճարտարապետն ուսոյց ինձ իմաստութիւն:

Ի թվականիս Հայոց ՌՃՀ:

էջ 23.— Սքանչելի են գործք ջո...:

էջ 33.— Նախ վասն յառաջիմ աւուրմ:

էջ 82.— Գիրտը կը փոխուի:

էջ 95.— Յաղագս երկրորդ աւուր արարչութեամբ:

էջ 114.— Յաղագս Երրորդ աւուր արարչութեամբ:

էջ 181.— Յաղագս չորրորդ աւուրմ:

էջ 208.— Յաղագս Հիմգերորդ Աւուրմ:

էջ 207-208ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի: Նոյնպէս 225-228ի միջեւ:

էջ 228.— Յաղագս Զ. Աւուր Արարչութեամբ:

էջ 275-278ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց թիւի:

էջ չունի.— Փառք քեզ Տէր Յս. որ հասուցեր յաւրտն գրոյս:

էջ 278.— Յիշատակարամ Հեղինակի.—

Արդ ես խոցոտեալ յողի եւ ի մարմին, տկարացեալ եւ տարտամեալ մտօք եւ գիտութեամբ, վիրաւորեալ ի բանասարկութեն,

50.— Սր. Ղուկաս

Թ. 3339, էջ 258

ՅՈՒՑԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՅ.— Ժ

մեռեալ ոգի Մատթէոս քահանայ, սպասա-
ւոր բանի...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1747

Էջ 277, վարը.— Գրեցաւ սակաւով բանս
յԵՂՈԿԻՈ քաղաքն, ի ՌՃՂԶ, ի խնդրոյ
Յարութիւն Վարդապետի, ի վայելումն ան-
ձին իւրոյ: Որք հանդիպիք այս Հոգեւոր
բուրաստանիս, յիշեցէք ի մաքրափայլ
յաղօթն ձեր զՅարութիւն զխոհեմ վարդա-
պետն: Նաեւ Հուսկ յետոյ զմեղապարտ Ակոբ
ղղրիս սխալանացն ներեցէք, եւ անմեղաղիր
լերուք անարհեստ զրիս, զի կար մեր այս
էր: Ամէն: Հայր մեր որ...:

Յիշատակարամ Ստացողի.— 1753

Էջ 278.— Յայտ լիցի հարցտ եւ եղբարցտ
իմոյ աստուածազանիցտ, քանզի զառաջի
Գ տետրն ես անարժանս ամենայնի մեղօք

մեռեալ ոգի, Յարութիւն իբր պաշտօնեա
բանի, ստացող սորին, զերեք տետրն տը-
խեղծ մատամբս ծրեցի: Ետոյ զգաղափարն
տէրն էառ եւ ոչ եթող ի յաւարտն հասու-
ցանելն: Վասն այն զմնացեալն յղեցի
յԵՂՈԿԻՈյ որ Յակոբ նօտարն ի յաւարտն
հասոյց: Սակայն ոչ են գրերն համեմատ
միմեանց: Վասնորոյ խնդրեմ ի սիրել-
եացտ ի զբօսնուլն եւ օրինակելն զսուրբ
գիրս զայս անմեղաղիր լերուք սղալանացս
թէ իմ եւ թէ նորայն, զոր եւ ներօղն ամե-
նայնի Ած. ներումն շնորհեսցէ ամ. սղա-
լանացն ձերոց ամէն:

Այս եղեւ ի Սեբաստիայ, ընդ Հովանեաւ
Արեգակնափայլ ամենազօր սրբոյ կենսա-
տուիկն մերոյ Նշանի, ի թվականիս մերոյս
տօմարի ՌՄԱին, եւ սեպտեմբերի ամսոյ
ժեհին:

Էջ 278-282, զատարկ:

էջ 283.— Գիրք դարձեալ կը փոխուի, ինչպէս նաեւ թուղթը:

էջ 283.— Բամբ Ոսկիակամբ եւ Գեղեցկագոյնք, յարդարեալ եւ ճոխացուցեալ... եղբայր Յակոբէ Վոսաճինոյ... Թարգմանեցեալ... ի Ղուկաս Վարդապետէ Խարբերթցոյ, խնդրանօք եւ ծախիւք տեառն Յարութիւն յոգնայարգ վարդապետի... ի Կոստանդիանուպոլիս արքայանիստ մեծի մայրաքաղաքի:

էջ 284.— Առաջարանութիւն նոյնոյ եղբորն Յակոբայ...:

էջ 285.— Թարգմանեցեալ եղեւ գիրգս,

որ կոչի Բանք Ոսկիակամբ, ի թվին Փրկչին ՌէձԼԳին, իսկ ըստ Հայոց ՌէձԶԶին, իսկ մեք ՌէձԼԹվին, եւ փետրվարի Ըին սկիզբն արարաք:

էջ 286.— Յորժամ Թազաւոր կամ իշխան ոք...:

էջ 294.— Բամ Երկորդ, որ Ե պտոմա- ոսք գրս. ըմդումիլ պարտիմք...:

էջ 299.— Յալլմէ Բարազ վասմ ապաշխա- րութեամ:

Կը մնայ անաւարտ: էջ 304-323, դատարկ:

էջ 324.— Նամակէն մաս մը:

3341

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×15×1, էջք 76, Հանգամանք բաւարար, Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝ խո- րագիրներ եւ սկզբնաբառեր կարմիր, մնաց- եալը սեւ մելանով, միասին, 24-38 տող, առաջին մասը կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր չեղագիր անարուեստ: Համառոտագրու- թիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ խաւքարտ- եայ Հնամաշ: Դատարկ թուղթք՝ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ: Կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 76:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գարգ Նախկին, ի վերայ Երրոր- դութեան Սրբոյ: Երեք են որք վկայեն յեր- կինս, Հայր, Բան, եւ Հոգին Սուրբ:

Բանք եւ Ճառք սրբոց սոնախմբութեանց, արարեալ գերյարգելի Յակոբ կրօնաւորի, արհեհեպիսկոպոսի, ի կարգէ քարոզողաց: Բանք Ոսկիակամբ յաղագս գլխաւոր սրբոց սոնախմբութեանց, զորս Հոգակէ եկեղե-

ցին: ի Հաւասարութիւն եւ անթիւ սխալա- նաց սրբագրեալք եղեն, ի ձեռն այլ գեր- յարգելի կրօնաւորի, որ կոչի Ռատոլֆիս, մակ անուամբ Կլուդոս, ի նոյն կարգէ եւ կրօնէ Տոմենիկեան քարոզողաց: Նոր նշա- նախեցիւք, եւ թուահամարիւք ի լուսանցս, եւ ամենաճոխ ցանկով իրաց:

էջ 3.— Կտակ Զարչարամացմ Բի. արար- եալ ի Յակոբ պատրիարկէ.— Տիրադէմ եւ սգալի...:

էջ 55.— Նախերգանք Գարոդի արարեալ աստուածաբան վարդապետաց:

էջ 59-60, Համարեա դատարկ:

էջ 61, տարբեր գրչութիւն.— Եւ արգ որպէս օրհնեաց Տէր Ած. գերկինս երկնայ- նօք, եւ գերկիրս երկրայնօք...:

էջ 74.— Յաղագս Ողջունատուութեան առ Հաւատացեալսն Քի. ...:

Նգովագիր.—

Սկիզբի դատարկ թուղթին վրայ.— Ով ոք Հանցէ ի Սբ. Ուխտէս՝ երեք Հարիւր Հայ- րապետաց նգովիւք բանադրեալ է:

3342

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 258

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6: էջ 3-598: Հանգա-
մանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ-
սկիզբը եւ վերջը թերի. առանց կողքի. կա-
րօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
21 տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զար-
դագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու
սկիզբը, զարդերէն շատերը կտրուած հան-
ուած: Գունաւոր խորանազարդ իւր սարօք
էջ 176, 291, 479: Նկար, Ս. Յովհաննէս եւ
Պրոխորոն, պատուած փճացած, էջ 478:
Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս.
Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 83», էջ 3:
Հմմտ.— Յուլյակ Ջեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 68:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 3-10.— Կանոնի տախտակներ, յոյժ
վնասուած եւ մասամբ փճացած:
էջ 11-12, կը պակսի:
էջ 13բ.— ...Ազովր ծնաւ զՍաղովկ...

էջ 31էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 40:
էջ 125-128ի եւ 127-128ի միջեւ չորս էջ
մնացած է առանց թիւի:
էջ 173ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի
Աւետարանի:
էջ 174-175ի միջեւ պատուած նէկ թերթ,
որ ըստ երեւոյթին կը պարունակէր Ս. Մար-
կոսի նկարը:
էջ 176.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.
...— Ջարդազերերուն կէսը փճացած:
էջ 288ա.— Աւետարան Մարկոսի, Համ-
բարձում կարդայ.— Յարուցեալ Յս. առա-
ւատուն...:
էջ 288բ.— Նախադրութիւն Ղուկասու
Աւետարանի:
էջ 280-291ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ,
որով կորսուած է Ս. Ղուկասի նկարը:
էջ 291.— Քանգի բազումք յա[ւ]ժարե-
ցին...:
էջ 476բ.— Նախադրութիւն Յովհաննու
Աւետարանի:
էջ 479.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:
էջ 597բ.— Եւ ածեն զԵս.ի վանաց Կայ-
րափայ...:

3343

ՇԱՂԿԱՊԳ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆՔ ՊՐՈԿՂԻ.— 11

ՍԵԿՆ. ՄԻՄԵՈՆ ԵՊՍ. ԳԱՌՆԵՑԻ
(ԺԸ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19.5×14×1.6: էջ 152: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն՝ խո-
րագիրները եւ զխատառերը կարմիր, մը-
նացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 30 տող,

կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր
վարժ գրչէ: Համառոտագրութիւնք չափա-
զանց առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ,
Կնիք ութանկիւն փակագիր. «Ք. Մ. Յովսէփ
Վարդապետ, 1227» [= 1778], էջ 6:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 3.— [Լ]ուծումնմ Թրոկդի Դիադոխոսի Պղատոմակամ իմաստասիրի, [Ս]իմեռնի Պառնուդի Եպիսկոպոսի արարեալ Մեկնութիւն Գրոյն Թրոկդի: Առաջարամութիւն Թարգմանողի.— [Ի] թարգմանչացն մերոց առաջնոց...:

էջ 5.— Ցամկ Գրոցս:

էջ 35էն յետոյ սխալմամբ զրուած է 40:

էջ 144.— Եղեւ լուծումնքս բանիցն Թրոկդի...:

էջ 145.— Յիշատակարամ Թարգմանողի Գրոցս:

էջ 148-152, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնմ.—

Ա.— Սամուէլ Եպիսկոպոսի.— 1772

էջ 145, մէջտեղը, շեղագիր.— Եւ Սամուէլ Եպիսկոպոս Թրոսայու, կամաւ եւ յօժարութեամբ ետու զգիրքս յիմա ձեռնասուն աշակերտի իմոյ՝ սարկաւազ Սահակին, ի Կոստանդնուպօլիս, ՌՄԻԱ, նոյեմբերի ԺԸ. ուստի տեսողաց, եւ լսողաց յայտ եւ հաճոյ եղիցի: Բաւ է:

Բ.— Ղալֆայեան Կարապետի.— 1819

էջ 145, վարը, շեղագիր.— Ի ՌՄԿԸ, շեկտեմբեր 19, ստացեալ իմ բազում աշխատութեամբ ի վայելս անձին իմոյ, որ եմ կամակատար պաշտօնեայ վեհազունից Հրամայելոց, Մաժակ Կեսարիոյ նահանգէ, յէջերէկ գեղջէ, Ղալֆայեան Կարապետ նուաստս:

Գ.— Պետրոս Եպիսկոպոսի.— 1884

էջ 2, մանիշակագոյն թանաքով, շեղագիր:

Յովհաննէս Վարդապետ Մեսիանեան, միաբան Ս. Նշանի Վանուց Սեբ.:

Յառաջնորդութեան Տ. Պետրոս սրբազան Արք. Եպիսկոպոսի Սեբաստացւոյ եղաւ յիշատակ յԱթոռն Ս. Նշանի. ուստի եթէ ոք հանցէ պարտաւոր գտցի յատենի Աստուծոյ.— 28 յունիս, 84, յԱթոռն Ս. Նշանի.— Պետրոս Եպս. Սեբ.:

Ներքեւը քառամկիւմ կմիք.

«Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 25»:

3344

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 131

Դաեռուայ Գիւղ

ՌՀԹ = 1630

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մալա 20×14×4: Էջք 334, Հանգամանք բաւարար: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝ Սարգիս Բահանայ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ սկզբնատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 19 տող: Բոլորգիր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու եւ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարք, էջ 3: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադրոյմ:

Հմնտ.— Ծուցակ 2եռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 113:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Այս ինչ Խաւաքեալ կայ ի գիրքս.— Ա-ԼԳ Գլուխներ:

Ա.— էջ 3.— Կամոն Վասն Մկրտութեան: Բ.— էջ 27.— Կամոն Վասն Մկրտութեան:

Գ.— էջ 41.— Եւ յետ Ը աւուրն վերացուցանէ քահանայն զքազն:

Դ.— էջ 44.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:

Ե.— էջ 53.— Կամոն Համարեմ ամ. մըն-ընցելոց:

Զ.— էջ 81.— Եւ առաւատուն երթան ի գերեզմանն:

Է.— էջ 90.— Կանոն է աւուրն, եւ ժենաց,
եւ ամսոյն, եւ տարեկացն. զամ ի գերեզ-
մանն ննջեցել (եցել) ոց, եւ ասեն...:

Ը.— էջ 86.— Կանոն յորժամ տղայ վաղ-
ճանի:

Թ.— էջ 113.— Եւ ապա յերկրորդումն
յաւուրն գան ի գերեզման եւ ասեն...:

Ճ.— էջ 118.— Կանոն յոգէհանգիստ առ-
նելոյ:

ԺԱ.— էջ 127.— Աւրեմութիւն Հատի
Պատարագի:

ՃԲ.— էջ 131.— Կանոն Տեառնական
Աւրհնելոյ:

ՃԳ.— էջ 144.— Կամոմ Գառ յարե-
նի:

ՃԴ.— էջ 145.— Կամոմ ժամատում
աւրեմիւր:

ՃԵ.— էջ 162.— Կանոն պղծել տաճարին:

ՃԶ.— էջ 166.— [Կ]անոն Քաջ Աւրհնե-
լոյ:

ՃԷ.— էջ 198.— Կանոն Քաջայուայ
առնելոյ՝ բժշկութիւն ամ. բնութեանց,
տնկոց, պտղոց, բուսոց, հաստից:

ՃԸ.— էջ 203.— Կանոն ժամաւար Աւրհ-
նելոյ:

ՃԹ.— էջ 206.— [Կ]անոն խիստ ամբոյ
եւ կարկտի, եւ այլ ցասման:

Ի.— էջ 207.— Աղաւթ ի վերայ երդմ-
նաւարաց կարդա:

ԻԱ.— էջ 208.— [Կ]անոն Նոր Դուռն ե-
կեղեցոյ յաւրհնելոյ:

ԻԲ.— էջ 210.— Կանոն Աւագան Աւրհնե-
լոյ, ներքոյ եւ արտաքոյ:

ԻԳ.— էջ 216.— Կանոն հանդերձեղէն
սպաս աւրհնելոյ:

ԻԴ.— էջ 217.— Կանոն Սկիւհ եւ Մաղման
աւրհնելոյ:

ԻԵ.— էջ 218.— Կանոն նորակերտ Գիրք

աւրհնելոյ:

ԻԶ.— էջ 219.— Կանոն զնկարեալ յեկե-
ղեցիս յաւրհնելոյ:

ԻԷ.— էջ 220.— Կանոն Քուսկ Աւրհնե-
լոյ:

ԻԸ.— էջ 221.— Կանոն Սերմն եւ շեղջ եւ
հրեան աւրհնելոյ:

ԻԹ.— էջ 223.— Աղաւթ որ իմչ պեղծ
կերակրեալ իցէ մարդ:

ԻԲ, կրկնուած.— էջ 224.— [Կ]անոն
Ջուր Աւրհնելոյ:

Լ.— էջ 254.— Կանոն ապաշխարող առնե-
լոյ, Յովանու Մանդակունելոյ, Հայոց
կաթու:

ԼԱ.— էջ 281.— Կանոն Մեծի Ելբին,
զապաշխ. արձակել:

ԼԲ.— էջ 301.— Կանոն Մեծի Հինչլբին
Ոտնալուային...:

ԼԳ.— էջ 324.— Գամա Նմջեցելոցմ.—
Մինդի յ[է]էն...:

Էջ 330.— Ողբ մեռելի է այս եւ ասն ող-
բաւայմ.— Ով քահանայք...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1630

Էջ 334.— Փառք երկց անաւից, միոյ եւ
միայնոյ Աստուծոյ, փառք անբաժանելի էից
հակցին եւ գոյակցին, փառք համապատիւ
Հաւր եւ Որրդւոյ, եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտ...:

Արդ գրեցաւ կատարելիս է խորհրդեան
եկեղեցոյ, որ ասի Մաշթոց, ձեռամբ նը-
ւաստ եւ ներքուեալ ոգւոյ, Սարգիս սուտ-
անուն քահանայիս, ի գեւղն որ կոչի Դա-
հուայ, ի թվին ՌՀԹ:

Աղաչեմ զձեզ անմեղադիր լինել գրիս
սխալանացն, զի կարս մեր այսչափ էր, եւ
ես ոչ էի հմուտ այսմ արուեստի. աղաչեմ
ի Տէր յիշել: Ամէն:

3345

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 259

Ի Ս. Ուխտմ Փոս

92Ը = 1329

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×6: էջ 654: Հանգամանք
Համարեա բաւարար. կան սեւցած կամ փրո-
թած թերթեր: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ Ներ-
սէս, սպասաւոր բանի: Գրութիւն՝ սկզբ-
նատողերը եւ զխատառերը նարնջագոյն,
մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 21 տող:
Բոլորգիր վարժ: Մաղկող եւ Կազմող՝ Մը-
խիթար Քահանայ: Նարնջագոյնով խառն
սեւագիծ զարդագիր եւ լուսանցազարդ
Հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր
սարթը, էջ 7, 187, 309, 507: Կաշեկազմ տախ-
տակեալ դրոշմազարդ: Պաշտական մազա-
դաթեայ սկիզբը մէկ թերթ, բոլորգիր, քե-
րականական բովանդակութեամբ. ընտրովի
կ'առնենք քանի մը տող. «...այսինքն մին
մարդոյ, որպէս թէ Մարկոս, Դաւիթ, Սա-
ղոմոն, եւ այլք...: Հրց. էր ասէ: Եւ առա-
սական է, որ զհասարակ հոթիւն ցուցանէ,
որգոն, մարդ ձի: Պն.— Երկրորդ զկնի ա-
ռաջին գոյացութեան, որ է անհատն...: Թէպէտ Պղատոն զսեռն եւ գտեսական առաջին
ասէ եւ զանհատն երկրորդ...: Հրց.— էր
ասէ, մականդրական է, որ ի վերայ իսկիցն,
եւ կամ առասպականացն եղեալ է, եւ յայտնէ
գող, կամ պարսաւ ինչ...իթր թէ արազ,
հնդք, եւ նարտաբնոցն, իրթ թէ փարթամ,
արքատ...: Ստացող՝ Գրիգոր Քահանայ:
Հմմտ.— Յուցակ 260. Սեբաստիոյ,

թիւ 20:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Պաշտական, երկսիւն, ընտիր
բոլորգիր:
էջ 3-8, Նախապէս դատարկ:
էջ 4, Նոտրադիր.— Այս աշխարհու է
խափշիկ է, Աջն Աստուծոյ պահ ըզքեզ:
էջ 6, շեղագիր.— Սեփականութիւն Ս.
Աստուծածաճին Մայր Եկեղեցւոյ Սեբաս-
տիոյ, 1909:
էջ 7ա.— Գրեթ Մն[ն]դեան ՅԻ. ԳԻ. ...:

էջ 187.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի ՅԻ. ԳԻ. ...:

էջ 273էն յետոյ սխալմամբ դրուած է
275, եւ 277էն յետոյ 279:

էջ 304ա.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին,
զի երկնչէին:

էջ 305-306, դատարկ. Նոյնպէս յաջորդ
էջին վերի կէսը եւ ձախակողմեան սիւնակը:

էջ 306բ.— վասն իրացն Հաստատելոց ի
մեզ...:

էջ 309.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—
Քանգի բազումք...:

էջ 504բ-506, դատարկ:

էջ 507.— Աւետարան ըստ Յոհաննու.—
Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 652, դատարկ: Նոյնպէս գրեթէ էջ 654:

Յիշատակարան Գրչի.— 1329

էջ 649բ, ստորոտը.— Փառք Ամենասուրբ
Երրորդութեան յաւիտեանս յաւիտենից
ամէն:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս այս ձեռամբ
մեղապարտ ծառայիս Աստուծոյ, Ներսէսի
սպասաւոր բանի: Որոյ փափաքաւ զղեալ
երջանիկ քահանայն Գրիգոր, եւ ստացաւ
զսա իւր յիշատակ, եւ ի վայելումն երկուց
որդուց իւրոց՝ Թադէոսի եւ Սարգսի, որոց
Տէր Ած. խաղաղական կենաւ վայելել տացէ
նոցին ընդ երկայն աւուրս:

Արդ աղաչեմ զամենեանս որք պատահէ
սմին, յիշեալիք զտառապեալ գրող սորին
զՆերսէս, եւ զհարազատ եղբայրն իմ զԳեղ
Թորոս, եւ զհանգուցեալ եղբայրն իմ զՅո-
վաննէս քահանայ, եւ զԵնողսն մեր եւ զա-
մենայն ազգայինս, եւ զստացաւոյ մատենիս
զԳրիգոր քահանայ, եւ զորդիսն իւր զԹա-
դէոս քահանայ եւ զՍարգիս, եւ զաւագ
հայրն իւրեանց զԱռաքել քահանայ, զհան-
գուցեալն առ Քրիստոս, եւ զամենայն ազ-
գայինս նոցա, զկենդանիս եւ զհանգուցեա-
լս:

Ողորմեսցի Քս. Ած. եւ շնորհազարդ քա-

Հանային Մխիթար(ե)այ, որ ծաղկեաց ըզմատեանս զայս եւ կազմեաց: Տէր Ած. ողորմեա եւ Թորոսի միայնակեցին, որ ըզնիւթս կոկեաց: Թորոզէ Տէր եւ զյանցանս այնոցիկ, որք զԱծ. ողորմին ասեն:

Բայց գրեցաւ սա ի Սբ. Ուխտս Փոս կոչեցեալ, ի Թագաւորութեանս Հայոց չորրորդ Լեւոնի, եւ ի Հայրապետութեան տեառն Յակովբայ, եւ ի Թուականին Հայոց 94Ը:

Որք զվերոյ գրեալս յիշեցեն, եւ ինքեանք յիշեցին առաջի Քի. որ է արհնեալ յափտեանս, ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Նաեատակ պր. Ապուքի.— 1348

Էջ 653, վերը, տարբեր բոլորգիր.— Դարձ եալ աղայեմ զամենակալն Ած., զՀայրն

անըսկիցքն, եւ զՈրդին Միածին եւ զՍբ. Հոգին ճշմարիտ, զի ողորմեացի արեամբ նահատակեալ ծառային իւրոյ, ճշմարիտ Հաւատացելոյն Քի., Հանկուցեալ Հոգոյն, պարոն Ապուքի, որ սրով խողխողեցաւ յանաւրինաց, ի Թվ. 94Ը:

Բ.— Մաեխուսի Պապաթամի.— 1678

1.— էջ 186, ստորտը, նոտրագիր.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս մատենսի Պապաճանին եւ կողակցուն Խաթունին, եւ ղստերն Թուրվէնտին, ի ղուռն Սուրբ Աստուածածնին, Թվին Ռձ եւ Իծ:

2.— էջ 308ա, մէջտեղը, նոտրագիր.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս մատենսի Պապաճանին եւ կնոջն Խաթունին, ղստերն Թուրվէնտին, ի ղուռն Սբ. Աստուածածնին, Թվին Ռձ եւ Իծ:

3346

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 73

Ս. Լուսաւորիչ, Սեբաստիա

ՁԾԴ = 1605

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻԻՆ.—

Մաւալ 18-5×14×5-5: էջք 422: Հանգամանք անբաւարար. շատ վնասուած հնութենէ. նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուրք գորչորակ: Գրիչ՝ Յովանէս Երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնեով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գուգղաներու սկիզբը, Կանոնները հանդերձ գլխազարդով: Խորանագրող իւր սարօք, սեւցած փճացած, էջ 3: Կաշեկազմ տախտակեայ զբոյմազարդ հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը մէկ Թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի: Կնիք հակաթաճեւ, «Անձ. Ընթերցասիրաց Ընկ. Սեբաստիոյ, 1887», էջ 66, 67: Այլ կնիք, էջ 109: Կնիք Ս. Նշանի,

քառանկիւն, «Թիւ 5»:

Հմմտ.— Ծուցակ 266. Սեբաստիոյ, Թիւ 6:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻԻՆ.—

էջ 1-2, կէսը պատուած. քանի մը զբրշափորձ:

էջ 3.— Երանեալ է այր...:

էջ 44-45ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 45.— Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ...:

էջ 62-63ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 64.— Առ անորիկ որ նախանձին ընդ չարգործըն Թէ փարթամք են ստացուածովք եւ առողջութիւն մարմնոյ. խրատն Դաւիթ եւ Կաւ.— Մի՛ նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 188ին յետոյ սխալմամբ դրուած է 188,

եւ ապա 170:

էջ 199.— Իբրեւ զի բարի է...:

էջ 251.— Տէր ապաւէն եղեր մեր...:

էջ 255էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 280:

էջ 302.— Խոստովան եղերուք Տեառն...:

էջ 352.— Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կարդացի...:

էջ 414.— Հաւատով խոստովանիմ...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1506

էջ 421.— Փառք քեզ կիրիւքող արեգաս-
գոյն կիսադնդի եւ դեմետրի արարիչ:

Արդ գրեցաւ եւ աւարտեցաւ երգս Սբ.
Մարգարէին Դաւթի, որ կոչի Սաղմոսարան,

ի լաւ եւ ընտիր աւրինակէ, որ կոչի Գառ-
նեցի, ձեռամբ մազմամեղ անարհեստ գրչի՝
սուտանուն Յովանէս իրիցոյ:

Արդ աղաչեմ զա[մենե]սեան, որք հանդի-
պիք սմա տեսանելով կամ աւրինակելով,
յիշեցէք զանարժան եւ զանպիտան ծառայս
զՅովանէս, եւ զամ. արեան մերձաւորս իմ,
եւ որք յիշէք յիշեալ լիցիք ի Քէ. Այ. մերո
ամէն, եւ եղիցի եղիցի:

Գրեցաւ սա ի զաւուս Սեբաստիոյ, ի
դուռս Սբ. Լուսաւորչին, եւ այլ բազմաշա-
ւազ սուրբ նշխարացն, ի թվ. ՋՄԻ. Կըր-
կին աղաչեմ անմեղա[ղիւր] լեռուք սղալանաց
եւ պակասութեան գր[ոյս], զի կար մեր այս
էր, եւ այսչափ գրեցաւ:

3347

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 132

Կոմթեր Գիւղ

ՋԻԳ = 1474

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×4.5: Էջք 288: Հանգա-
մանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ-
կան փրթած թերթեր. սկիզբը թերի. նորո-
գութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգու-
թեան: Թուղթ կոկեալ գորշորակի Գրիչ՝
Երեմիա: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 18-20 տող: Բոլորգիր
վարժ: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսան-
ցազարդ Կանոններու եւ կարեւոր կտորնե-
րու սկիզբը: Խորանազարդ իւր սարօք, էջ
9: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:
Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը մէկ
թերթ, վերջը երկու, անկիւնաւոր երկա-
թագիր, մասունք ձաւոցի: Ստացող՝ Զաւ-
րայ եւ կենակիցը Ջիման:

Հմտ.— Յուլցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 85:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Պահպանակ մազադաթեայ:

էջ 3.— Եւ քառամայն ասէ զԱղաւթս.—
Տէր Ած. մեծ եւ փառաւորեալ...:

էջ 4-5ի միջեւ թերթ ինկած, էջ 7-8 նը-
շանակուած սխալմամբ. փոխադրուած է
ձեռագրոյ վերջը:

էջ 8.— Սկիզբ Մկրտութեան կանոնին.—
Տէր Ած. մեր Ած. բարերար...:

էջ 20-21ի միջեւ թերթեր ինկած, էջ 20
շարունակութիւնն է Մկրտութեան Կանո-
նին, մինչ 21ին ստորին լուսանցքին գըր-
ուած է «Պատկէն է»:

էջ 31.— Կանոն Հաղորդ. տալոյ:

էջ 38.— Կանոն յորժամ տղայ վախ-
(ը)ճանի:

էջ 66.— Կանոն Համաւրէն ամ. նշնեցե-
լոցն:

էջ 110.— Կանոն ոգէհանգիստ առնե-
լոյ:

էջ 121.— Կանոն տեսնական աւրհնե-
լոյ:

էջ 136.— Կանոն գառն արեմնիւյ:

էջ 137.— Կանոն պղծիլ տաճարի. Դրամակ

իմէ եղեալ ըստ ժամանակին:

էջ 142.— Կանոն նոր դուռն եկեղեցոյ աւրհնելոյ:

էջ 144.— Կանոն Աւագան Աւրհնելոյ:

էջ 150.— Կանոն Հանդերձեղէն Սպաս Աւրհնելոյ:

էջ 152.— Կանոն Սկիւհ եւ Մաղզմա Աւրհնելոյ:

էջ 153.— Կանոն զնկարեալ եկեղեցիս Աւրհնելոյ:

էջ 154.— Կանոն Խուսնկ Աւրհնելոյ:

էջ 155.— Կանոն զՍերմանիս Աւրհնելոյ, զՇեղջիւի, զՀնձանի:

էջ 158.— Կանոն Խաչ Աւրհնելոյ:

էջ 183.— Կանոն Ջուր Աւրհնելոյ:

էջ 223.— Կանոն Մեծի Հինգշաբաթին Ոսնալուային...:

էջ 280.— Կանոն Խաչալուայ առնելոյ:

էջ 285.— Աւրհնութիւն Խաղողոյ, զոր արարեալ է Սրբազան Կաթողիկոսն Հայոց Մեծաց Սուրբն Ներսէս, եղբայր մեծին Գրիգորիս կաթողիկոսի:

էջ 271.— Աւետարամ Իւղաքերից, ըստ Մատթեոսի:

էջ 278.— Աւետարամ Իւղաքերից ըստ Յովհաննոս:

էջ 284բ, նախապէս էջ 8, սխալմամբ.— Նոտրագիր.— Ինձ ումէտ կայր եւ կուման վանց քոյ զալուտ...:

էջ 285-288.— Պահպանակ մազաղաթեայ:

Մամիր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 86, ստ. լուսանցքին, մանրատառ մէկ տող.— Զերեմիա գրիչս աղաչեմ յիշել ի մաքրափայլ եւ ընտուհի եւ ի սուրբ աղաթս ձեր:

2.— էջ 143, ստորոտը.— Զեղկելի գըծողս յիշեա սուրբ տէր իմ, եւ Ած. զքեզ յիշէ:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1474

էջ 283.— Գրեցաւ սայ ի Թիս Հայոց ԶԻԳ, ի փառս Գրիգորոսի Աստուծոյ մերոյ, Յիշեմք ի Քս. զստացող սորա [Մարտն-նակուած է տարբեր գրով չորս տող], Զաւ-

րան եւ կենակիցն իւր Զիման, որ ստացաւ զսա ի հալալ վաստակոց իւրոց՝ յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց. զգեալբուսակ որդին իւր զՈսկէտունէն:

Եւ զիս զԶերեմիա գըծողս, եւ զծնողոյս իմ, աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ Ած. զքեզ յիշէ, որ հաւրհնեալ յաւիտեան:

էջ 284, տարբեր գրով.— Զհայր իւր զԹաթոս, եւ զմայր իւր զՓայայմելիքն, եւ զքուրն իւր Սայրմելիքն, եւ զդուստրն իւր զՓայայմելիքն, եւ զհանգուցեալն իւր ի Քս. ամէն:

Եւ եգի զսայ ի Կոնթերն ի զեաւղն ի դուռն Սրբոյն Սարգսի Զաւրայվարին: Եւ ով ոք հակառակ կենայ այս սուրբ Մաթոցիս, ծախելով կամ խորելով կամ գողանալով, զմասն Յուդայի առցէ եւ զխաչալահնուացն, եւ ընդ Կորխայ եւ ընդ Դաղանայ պսակեացի, ամէն:

Ներքեւը ամեալք գրով.— Ոսկէտակին, կողայակին, Հազրեմարդին յիշատակէ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Նորոգել տուող Ամիրմտի.— 1578

էջ 284ա, նախապէս էջ 7, սխալ տեղափոխութեամբ.— Բոլորգիր.— Դարձեալ յիշեցէ ի Քս. զԱմիրմտն, եւ կողակիցն իւր զԹուրվանդան, եւ զորդին իւր զԹուպասարն, եւ զհարն իւր զԱմիրճիւհան, եւ լի սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք. որ վերստին նորոգել երես զսուրբ Մաշտոցս, ի Թվին Ռիւն:

Դարձեալ յիշեցէ ի Քս. զկազմող սորայ զԱկոր արեղան:

Բ.— Շամիկիմ որդոյմ Պապուն.—

1.— էջ 38-39, ստ. լուսանցքին, նոտրագիր.— Յիշատակ Մաշտոցս Շամիկին որդոյն Պապուն ի դուռն Սուրբ Սարգիսին:

2.— էջ 66-67, ստ. լուսանցքին.— Յիշատակ է Մաշտոցս Շամիկին որդոյն Պապուն ի դուռն Սր. Սարգիսին:

Մամօք.— Նոյնը կրկնուած է, փոքր տարբերութիւններով, եօթ տեղ եւս, մեծ Կանոններ պարունակող էջերու լուսանցքին:

Պիտակ, հասարակ թուղթի վրայ, փակցուած առաջին կողքին. ՎԹիւ 28, Մաշտոց, ԶԻԳ, 923 թուով:

3348

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 133

Տեղի

ՁԽԸ = 1499

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×8, էջք Դ+472, Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. ազդուած թա-
ցութենէ եւ վնասուած: Թուղթ կոկեայ:
Գրիչ՝ Մխիթար Երէց, որդի Պակիթամուրի:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ զխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր
վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ Կանոններու սկիզբը: Գլխա-
զարդ էջ 210, 246, 351: Խորանազարդ իւր
սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ հնա-
մաշ: Ստացող՝ Ամիր Կոպուրնցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Գրչափորձ:
էջ Բ.— Այս ինչ հաւաքեալ կայ ի գիրքս
.— Ա-ԼԲ Գլուխներ:
էջ Դ, մատիտով, շեղագիր.— Սեփակա-
նութիւն Ս. Հրեշտակապետ վանուց Աղ-
տուց:
Ա.— էջ 1.— Տէր Ած. մեր Ած. բարե-
րար...:
Բ.— էջ 30.— Կամոն յորժամ տղայ վաղ-
նամի...:
Դ.— էջ 60.— [Կ]ամոն Պսակ առնե-
լոյ:
Ձ.— էջ 79.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:
Ե.— էջ 91.— Կանոն զամ. վաղճանեալս
յղարկել ի Քս. ....:
ԺԸ.— էջ 205.— Կանոն Սկի եւ Մաղզմայ
աւրհեկ:
ԻԱ.— էջ 209.— Կամոն Խաչ Ալիքնալոյ:
էջ 227-228ի միջեւ երկու էջ մնացած է
առանց թիւի:
ԻԲ.— էջ 246.— Կանոն Զուր Աւրհեկոյ:
ԻԳ.— էջ 285.— Կամոն Ազալխարոյ
առնի:
էջ 353, կրկնուած: էջ 376էն յետոյ
զրուած է 378:
էջ 395-396, դատարկ:

ԻԷ.— էջ 397.— Ըստ նախադիր ցանկին՝
Եւղաբերից Աւետարաններ եւ բժշկութեան
եւ Հանգրստեան:

ԻԸ.— էջ 425.— Գամոն որ ի մեռնիքաղմ
ասի.— Մինչ ի յէջն...:

էջ 435.— Գամոն Հասարակաց Կիրակէից
.— Յերկնից խոնարհեալ...:

էջ 440.— Գամոն Հասարակաց Առաքելոց
.— Անճառելոյ Բանին ի Հարէ, լաբունա-
կան քարոզք ի յերկնէ...:

էջ 445.— Գամոն Համօրէմ Հայրապետաց
.— [Ն]որհուրդ գաւրութեան...:

էջ 454.— Գամոն Համօրէմ Մարտիրոսաց
.— [Մ]եծապայծառ փառք...:

էջ 460.— Գամոն Հասարակաց Մարգա-
րէից.— [Մ]եծ եւ ահեղ...:

ԻԹ.— էջ 466.— Կանոն Խունկ Աւրհեկ-
ւոյ:

ԼԱ.— էջ 467.— Աղաւթ վասն Երաշտի:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— էջ 209, ստորոտը.— Զպարտապան
բիւր քանքարոյ, եւ զեղկե(ւե)լիս, զՄխի-
թար մեղսասէր գրիչս, եւ զծնաւդսն իմ՝
զՊակիթամուրն եւ զՄուղայն, եւ զեղբարսն
իմ, եւ զորդիսն իմ յիշեսցիք ի Տէր: Եւ որք
յիշէք յիշեալ լիցի ի Քս. Յս. ի Տէր մեր:

2.— էջ 393, ստորոտը.— Որ ողորմի Քս.
Ած. ստացողի դրոցս, վարպետ Ամիրին, եւ
ծնաւդաց նորին, եւ զաւակաց նորին, եւ
ամ. արեան մերձաւորացն, եւ կարդացողաց
եւ լրսողաց եւ ամէն ասացողաց, ամէն:

3.— էջ 424, ստորոտը.— Ով եղբարք,
յորժամ կարդայք զսուրբ աւետարաններս,
յիշեցէ յաղափա ձեր զըստացող դրոցս, եւ
զանարժան զըծող սորա, աղաչմ:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1499

էջ 469.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդ-
դութեանն Հաւա ի Որդոյ եւ Հօգոյն Սրբոյ
անգրբաւ յաւիտենիւ ամէն:

Գրեցաւ աստուածախումբ տառս, որ կոչի

Մաշտոց, զոր արարեալ է մեծ բարունապետին Սրբոյն Մեսրոպայ թարգմանչին, որ զաղափարեալ ունի յինքն գիտութեա աստաբեական, եւ մարգարէական, եւ աւետարանական, եւ վարդապետական, որով կատարի կարգ քրիստոնէական, որ խորհուրդ եօթնարփեան Հոգոյն զաւրութեան, որով զարդարի կաթողիկէ կամար սեփական, հաստատեալ սեամբք եաւթնեակ հոգոյն մաքրական, որովք ազատիմք յեաւթն չափ մահու մեղացն անտրական, եւ սրբիմք եւ լինիմք տաճար Սուրբ Երրորդութեան, ճաշակամբ սուրբ մարմնոյ եւ արեան Որդոյն Աստուծոյ մաքրական:

Որում փափաքաւ եղաւ հոգեւոր հայրս մեր վարպետ Ամիրս, աստուածային արինացն եւ սուրբ գործս, ե ըստացաւ զսա ի հալալ ընչից իւրեանց, ետուր զանցաւորն եւ էառ զանանցն: Եւ ետ գրել զսայ ի լաւ եւ

յընտիր յաւրինակէ, որ այլ պակաս չկայ:

Բայց զրեցաւ ի թվիս Հայոց ԶԽԸ, ձեռամբ մեղապարտ անձին օրմոյ, Մխիթար իրեցու, ծառայս ծառայիցդ Աստուծոյ:

Արդ անկեալ աղաչեմ զձեզ, իմ բազում յանցանաց միանգամ թողութիւն խընդրեցէք ձեր սուրբ բերանովդ, Ած. զձեզ յիւր միւսանգամ զալուստն յիշամէն:

Մանաւանդ աղաչեմ զձեզ, ով եղբարք, որք հանդիպիք սմայ կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեցէք յաղաւթս ձեր, զըստացող գործս, զկոպտընցի Ամիրն, եւ զժընդոս նորա, եւ զամ. արեան մերձաւորս, եւ զկարդացողս եւ զսուրբս, եւ զամէն ասացողս, ամէն:

Ցանկացաւ սուրբ գործս, եւ ետ յիշատակ անջինջ իւր հոգոյն համար, ի գեղս, [Այսչափ. շարումակութիւնը կորստած]. — Հմմտ. Լ. Ս. Խաչիկեան, Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Գ. Մասն, 1987, էջ 473:

3349

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 280

Ս. Գրիգորի Ամապատ, Երզնկա

ՈՄ = 1201

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 18×13×8, էջք 828: Պրակք ԱՏ, Հանգամանք բաւարար: Թուղթ կոկեալ: Գրիչեւ Ստացող՝ Ղազար Կրօնատուր, որդի Սարգսի, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սրճադոյն մելանով, երկսիւն, 18 տող: Բոլորգիր կանոնատուր, Հաստաւածներու կից լուսանցազարդք՝ կարմրագիծ պարզ ձեւեր, վաղնջական ոճով: Կարմրաներկ խորանազարդ, էջ 7, 180, 290, 478: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք քառանկիւն. «Մատենադարան Ս. Նշան Վանոց Սեբաստիոյ, Թիւ 82»:

Հմմտ.— Ծուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 12:

ԲՈՎԱՆԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Յետնագոյն յիշատակազրուութիւնք:

էջ 3-4, իբրեւ պահպանակ. վարժ բուրգեր, սեւ մելանով. կ'արտագրենք:

դէմ չարատեսակ, եւ աչ նորա արենախառն, իբրեւ զգազանի, եւ սուր երկաւորի արենաթաթախ ի ձեռն նորա եկեալ առ դուրս խորանին, եւ ձգեալ զսուրն առաջի աթոռոյն երկրպագեաց Գի. եւ ասէր. Ով Տէր իմ, առ զսուր քո ի քեզ, քանզի ջարդեցաւ անձն իմ եւ ձանձրացաւ ի սատակն զերկիր: Իսկ Փրկիչն առեալ զսուրն, տուեալ ի ձեռս չար զազանին եւ ասէր:

Եւ կու տամ ձեզ հրամանք կոտորեցէք անխնա, զանիրաւ ժողովուրդս, եւ ջրեւ

ընցէք զնոսա յերկրէ, վասն ոչ կարեմ համբերել չար գործոց եւ անառակ մեղաց եւ իշխոցաց նոցա:

Եւ այլադէմ եւ չարատեսակ այրն ընդիմանայր եւ ոչ կամնէր առնուլ զսուրն, եւ ասէր ցնա Փրկիչն:

Ով պեղծ չար գազան, ի քո վերայ պաք եւ աղաւթք ոչ կա, եւ ոչ ինձ այլ պատուիրան կու պահէք. իմ ծառաութիւն ի ձեռնէ այտ է որ զանխրատ եւ զանիրաւ ազգդ հալածէք որպէս դահիճ թագաւորի:

Իսկ բարէգոյթն Աբրահամ, որ վասն Սոդոմեցոցն աղաչէր զհրեշտակն, իբրեւ ետես զանողորմ բարկութիւն Աստուծոյ, արտասուէր ողորմագին ձայնիւ, եւ ոչ իշխէր բարեխաւսել: Եւ սուրբ առաքեալքն Քիւրիսն եւ ողբային զկործանումն եւ զկորուստ աշխարհիս, եւ ոչ կարէին բարեխաւսել:

Եւ Սբ. Կարապետն եւ ձեռնադրաւոր Որդոյն Աստուծոյ զարհուրեալ, եւ ոչ իշխէր աղաւթել առ Աստուծո՛ւ Եւ Սուրբն Ստեփաննոս, որ ի վերայ քարկոծողացն աղաւթէր, լռեաց եւ ոչ կամեցաւ աղաչել զԱստուծո՛ւ:

Եւ Սբ. Լուսաւորիչն, որ վասն Հայաստան ազգիս չարչարեցաւ, եւ զխաւար մեղացն [հա]լածեաց, իբրեւ ետես զողորմած Աստուածն բարկացեալ, յայր դառնապէս, եւ ոչ իշխէր բարեխաւսել: Եւ սուրբ մարգարէիցն դասքն, եւ սուրբ նախահարցն, եւ սուրբ հայրապետացն, եւ սուրբ ճշնաւոր նահատակացն, որ վասն Քի. հեղին զարիւնս իւրեանց, եւ համարձակութիւն ունին բարեխաւսել առ Տէր վասն աշխարհիս, նոյնպէս եւ նոքա, իբրեւ տեսին զանողորմ եւ զդժընճակ բարկութիւն Աստուծոյ, զողջալով սարսափէին ի յահէն, եւ ի սոսկալի կործանմանէ, ոչ իշխէին բարեխաւսել: Եւ ոչ ուստեք մնաց բարեխաւս, եւ ոչ ողորմութիւն, եւ ոչ համբերութիւն, եւ ոչ ներողութիւն, եւ ոչ ակնկալութիւն յուստ յաւգնականութիւն, այլ անողորմ բարկութիւն, եւ զժընճակ տապալումն աշխարհիս:

Իսկ Սբ. Կոյսն Մարիամ, լուսեղէն տաճարն եւ բնակարան Բանին Աստուծոյ, իբրեւ ետես զսոսկալի կորուստ աշխարհի, եւ զտապալումն եկեղեցեաց, եւ զխափանումն պատարագաց, եւ զտաւանախմբութիւն սուրբ ճշնաւորացն, եւ զողորմումն քահանայիցն, եւ սարկաւազացն, եւ [Ալսչափ է]:

էջ 7.— Աւետարամ ըստ Մատթի.— Գիրք Մնեղեան Յի. Քի. . . .:

էջ 180.— Աւետարամ ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .:

էջ 286բ.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն . . . . . եւ եթե մահադեղ ինչ արբցեն, նոցա ոչ ինչ վնասիցեն . . . .:

էջ 289ա.— Մարկոս Աւետարանիչ. . . . գրեաց զիւր Աւետարանն յԱմտիոք քաղաքի Ասորոց բարբառովն . . . .— Լուսանցքի վերայ կայ նոյն մեկտեղ, ի Հռոմ, Դաղմատ:

էջ 290ա.— Աւետարամ ըստ Ղուկայ:

էջ 290-291, միասին, ընտիր երկաթագիր . . .— Քանցի բազումք յաւժարեցին . . .:

էջ 475.— Ղուկաս Աւետարանիչ . . . գրեաց զիւր Աւետարանն Հռովմայեցոց բարբառովն ի Հռոմ քաղաքի . . . .— Լուսանցքի վերայ՝ Ասորոց, յԱմտիոք:

էջ 476.— Աւետարամ ըստ Յովնանոս.— Ի սկզբանէ էր Բանն . . .:

էջ 807բ.— . . . տանել զգիրսն զոր թե գրեալ եին:

էջ 808ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ի տեղի իւր . . .:

էջ 818ա.— Աւետարանացոյց ըստ Հրամանի գրոց:

էջ 824, վնասուած: էջ 825-826, մեծագոյն մասը պատռուած:

էջ 824բ.— Նոր Կիրառ.:— Համարման . . . .— Պնդակոս. առ. սաղմ. Հոգի քո. Գործք. . . .:

էջ 827-828, թուղթ եւ գրչութիւն նման էջ 3ին. մեծագոյն մասը պատռուած:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

1.— էջ 5, նախ երկաթագիր, ապա բոլորգիր.— Սբ. Ած. Տր. Յս. Քս. վասն Սբ. եւ Ած. ախաւս կտակի քո ողորմեա Ղազարու գրչի, եւ Քնջեա զպարտիս մեղաց նորա, ամէն:

2.— էջ 179ա.— Քս. Ած. զքո Սբ. Աւետարանս առ քեզ միջնորդ եւ բարեխաւս ունիմ, ողորմեա ինձ անպիտան ծառայիս քու Ղազարու ի քեզ յուսացելոյ, եւ եղբաւր մերոյ Աստուածատրոյ, եւ ծնաւդաց մերոց եւ զարմից . . .— Հմմտ.— Յիւրոյ. Զեռագրաց, Անթիլիաս, էջ 685:

3.— էջ 289բ.— Տես նոյն, էջ 685-686:

4.— էջ 475ա.— . . . եւ զաշխատութիւնս իմ համարեա ի փրկութիւն ողբոյ անպիտանիս: Յիւրեա Տէր գթած եւ զեղբայր իմ զԱստուածատուր, աւգեսեա եւ փրկեա ի

փորձութենէ... — Հմմտ. — Նոյն, էջ 686:
Ե. — էջ 609ա. — Ղազարու մեղապարտ
գրչի... — Տես նոյն, էջ 686:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի. — 1201

էջ 810. — Փառք փրկողին, զմեզ ազատողին, եւ յիշատակ գրչիս առաջի անմահին, յանմահ յաւիտենին: Աւրհնութիւն որ կարգա, գովութիւն որ լսէ, փառք Սբ. Երրորդութեան յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Թամի վեցհարկերորդի յիսներորդի թուականութեան Հայոց, ի թագաւորութեամբ Երեւոյ ազիմս բարեպաշտ արքայիմ Լեւոնի ի Ոսեանգիմ Կիւլիկիոյ, ի գաւառիս Դարանաղեաց, ի Լեւոն Սրբոյ Լուսաւորչին մերոյ Մեծին Գրիգորի, մեր ի յայրս Սրբուհոյ Մանէ, ի ստորեաւ, ի խնարհ, առաջի Հանգստարանաց նոցին, յԱնապատիս որ կոչի Սրբոյն Գրիգորի, ընդ Հովանեաւ նորին, գրեցաւ ամենազով եւ Հոչակելի, գերակատար եւ գերապանծ, գերապանծոյն եւ յոգնատենչ, լուսալեզոց եւ աստուածապատում Սբ. Աւետարանս, չորեքճառագայթեան ճշմարիտ աստուածախաւովութիւն, վրսեմակն աստուածաբանութիւն, անգիւտազործ եւ անհամեմատ, ծայրածաւալ եւ ծայրագոյն վիպասանութեամբ, ի կայէ կատարոյ բարձրագունէ, յամենազաւր եւ յամենիմաստ տուչութենէ Հոգւոյն Սրբոյ առլցեալ, ի Հայրաշարժ աղբիւրէն, ի Հրածորան Հոռմանէ արեան զըղիւղման շնորհաց, չորիցն անտարանչաց, թառաղիխց սրբոց, աստուածակիր արանցն ընտրելոց... որպէս Որդին Որոտման Յովհաննէս յանստուեր ի լուսոյն ընկալաւ զծագումն շնորհաց...

Որ է Հրաշապատում տառ աստուածային մատենիս այս սկիզբն Հաւատոյ...

Եւ դարձեալ որպէս զեզն պարարակ ի զեւոռման ասէ անծալ զՄիաժինն: Իսկ արծուին զՅովհաննէս, վասն զի նա բարձրաթիւն եղեալ, ի վերուստ բարբառեցաւ ի Հայրական ծննդենէն...

Արդ այսմ աստուածապատում եւ քրիստոսաւանդ կտակիս ցանազոցող եղէ ես տառապեալ եւ անարժան որդիս եկեղեցւոյ՝ Ղազար, եւ մեծաւ փափազանաւք, եւ սրբալուստ յաւատարմութեամբ, բազում աշխատութեամբ, եւ յոգնատենչ երկաւք, թաշաւաւատ յուսով եւ քրիստոսասէր բաղձանաւք, գրեցի զՍբ. Աւետարանս զայս ի փրկութիւն կենաց ինձ եւ եղբաւր իմոյ Աստուածատրոյ, եւ ի լուսաւորութիւն

Հոգւոց մերոց. զանձ յաւիտենական, եւ անկապուտ ճոխութիւն, յիշատակ մեզ եւ ծնաւդաց մերոց, եւ ամենայն զարմից, ի պաշտառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ, եւ յուրախութիւն ուխտի մանկանց նազելի մաւր մերոյ Նոր Սինի:

Եւ գրեցաւ սա յնտիր եւ ի ստորջ աւրինակէ, ամենայն արհեստիւ լի եւ պատարուն, բան, եւ տնհատ, Հրաման եւ ստորատ, միջնակտուր եւ վերնակտուր: Եւ գրեցաւ սա փոքրագոյն Հասակաւ, վասն դիրաբարձիկ լինելոց ի չրջնապտոյտ եւ խոտովաւոր ժամանակիս, եւ ի դառնդիպող աւուրցս բերմանց:

Եւ արդ աղայեմ զաստուածային դասս թահանայութեանցդ, որք ընթեռնոյք եւ լուսաւորիք, եւ փարթեմանայք անթափելի ճոխութեամբ, յայսմ Հրաշապաշտառ եւ յաստուածային մատենէ, յիշեսցիք ի գերամաքուր եւ յերկնաթիւն աղաւթս ձեր, առաջի զենկոյն Քի. զամենամեղս Ղազար գրչի, եւ զեղբայրն իմ զԱստուածատուր թահանայ, որ միշտ սպասաւորէ մերում տկարութեանս, եւ զծնաւդսն մեր:

Յիշեսցիք ի Քս. զգիտնական եւ զարդիւնական վարդապետս մեր զԿոստանդ, որ եղեւ մեզ վանատու եւ Հանգուցիչ, եւ պատճառ այսմ իրագործութեանց, զոր արժանի արասցէ Քս. ընդ երջանիկ սուրբ վարդապետացն վերադասիլ ի խորանսն լուսոյ:

Յիշեսցիք եւ զտէր Յովովբոս եւ զՀայր Արիստակէս, եւ զՍտեփանոս միայնակեաց, եւ զԹորոս՝ նորին սպասաւոր, եւ զՀայր Աստուածատուր, եւ զՊապանուն, որոց ողորմեսցի Քս. Ած.:

Յիշեսցիք եւ զվարդապետսն մեր, զԱռաքեալն, զՊաշտուր, զԳորպեան, զՅովհաննէս ծեր, զՎարդան, զՅուսիկն, եւ զՀայրն իմ զՍարգիս, եւ զմայրն Գրիստոսասէր, նա եւ զամենեսեան որք Հոգւով միաբանեալ են ընդ մեզ, զկենդանիս եւ զմեռեալս:

Այդ որ Տէրդ եւ ամենայնի՝ թո մեծաւ ողորմութեամբդ զյիշողդս յիշեցնովքն արժանաւորեան թոին սուրբ արքայութեանդ, եւ թեզ փառք ընդ Հաւր եւ ընդ Հոգւոյն Սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Այդ եւ որք ընդաւրինակէք, աղայեմ Հիւսեանիք միով Տէր ողորմայիւ եւ զիմս անուն ի ձերն յիշատակի:

էջ 818-817, ստ. լուսանցքին կարմրատառ, մասամբ աւրուած. —

Գրեցաւ [յիշատակ] արամս յԱմապատիս ի Ծիրամիս? ի դուռն Սբ. Աստուածածնիս, ի ՈՄԱ քուակամիս:

Էջ 618, ստ.— լուսանցքին, բոլորգիր հնա— գոյն.— Զամէնաւրհնեալն զՇահոցն աւրհնեացէ Քս. Ած. որ զբուրուառն երեք յեկեղեցիս. Ած. ողորմի նմա:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Պարոմ Սատաղայի.—

Էջ 1, վերը, բոլորգիր վարժ.— Զվերջին կազմել տուող Սբ. Աւետարանիս յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր, զպարոն Սատաղան, եւ զծնաւորն իւր՝ զտէր Գրիգորն, եւ զիւր կողակիցն, եւ զորդին իւր զՇահպարոնն. կրկին յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր զՍա— տաղան, որ վերստին կազմել ետ զՍբ. Աւետարանս: Քս. լուսաւորէ զիւր հոգին եւ զիւր ննջեցելոցն, [եւ] երկնից արքայու— թեան արժանի արասցէ, ամէն:

Բ.— Աստուածատուր Արեղայի.—

Էջ 1, ստորոտը, գրչուքին նոյն նախորդին հետ.— Յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր եւ զվերջին կազմող սորին զտէր Աստուածատուր կուսակրաւն արեղայ, եւ Ած. զձեզ յիշէ յիւր միւսանգամ զայլուստն, ամէն:

Գ.— Պռռնի.—

Էջ 6, նոտրագիր.— Զվերջին ստացող Սբ. Աւետարանիս յիշեցէք յաղօթս ձեր, զՊռռնան, եւ զորդին զՄանուկն, եւ զկողակից Մանուկին զՄէրտինն, եւ զորդին զԳասպար սարկաւազն, որոց յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի, ամէն: Արդ՝ ստացան ի յարդար վաստակոց իւրեանց, եւ ետուն ի ձեռն տէր Մինասի որդոյն տէր Ներսէսին. չունի

ոք իշխանութիւն ծախելոյ կամ զրաւ դնելոյ: Եթէ ոք հնազանդի՝ աւրհնեալ եղիցի. եւ թէ ոք յանդգնի զնդդիմակն կրեսցէ: Ապա ի կարգալն, եւ յօրինակն մի՛ խնայեսցի:

Դ.— Մամուկի.—

Էջ 2, նոտրագիր անհարթ.— Զվերջին ստացող Սբ. Ավետարանին յիշեցէք յաղաւթս ձեր՝ զՄանուկն եւ զորդին զմահտեսի Միքայիլ եւ զկողակիցն զՄարիամն եւ զորդին Յովսէփ սարկավարք. յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի ամէն: Արդ ստացան ի յարդար վաստակոց իւրեանց եւ ըտուն ի ձեռն մահտեսի տէր Սահակին. չունի ոք իշխանութիւն ծախելոյ կամ զրաւ դնելոյ: Եթէ ոք հնազանդի՝ աւրհնեալ եղիցի, եւ թէ ոք յանդգնի զնդդիմակն կրեսցէ: Ապա ի կարգալն եւ ի աւրինակն մի խնայեսցի: Ամէն: Հայր մեր որ:

Ե.— Սահակ Երեցի.—

1.— Էջ 1, մէջտեղը, անհարթ գրով, մասամբ վնասուած.— 1635

Ես Սահակ էրէց, տարու կէսու? էի, թվին ՌՁԻ, մայիս ամսոյն ի ... օր ... Գշաբթի: Սուլթան Մուլա]տն ի Սեբաստիայ մտո, Ժէ օր կեցաւ:

2.— Նախորդին ներքեւ.— 1651

Թվին Ռձ, մայիս ամսոյն ... օրն չորեքշաբթի, Փիլիպոս կաթողիկոսն ի Սեբաստիայ մտաւ, Ժէ օր կեցոյ:

3.— Ստ.— լուսանցքին.— 1677

Թվին ՌձԻԶ, փետրար ամսոյ . . . Եշաբտի, Վարդանանց [տ]օնին, Դաւիթ անուն ի տարու տղայ ... նահատակեցօ ի Սեբաստիայ:

3350

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 261

Տեղի

ՁԼՁ = 1487

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13.5×8; էջ 738: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած թացութենէ. կան փրթած թկերներ, կարօտ նորոգութեան: Գրիչ՝ Սարգիս Վարդապետ: Թուղթ կոկեալ, էջերէն մաս մը կարմրցած: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով, երկսիւն, 17 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդադիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու ըսկիզբը: Պորանազարդ իւր սարօք էջ 11, 221, 353, 571, բոլորն ալ վնասուած: Նկար, Սբ. Մաթէոս, էջ 10, Սբ. Դուկաս 352, երկուքն ալ վնասուած, Սբ. Յոհաննէս 570: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի, Ստացող՝ Պարոն Շահամիր, որդի Բախթիարի: Հմտ.— Յուցակ Ջեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 34:

ԲՈՎԱՆԴԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մազադաթեայ պահպանակ:
էջ 5-9, դատարկ:
էջ 11.— Գիրք Մենդեան Յի. Գի. ...:— Ստ. լուսանցքին շնորհադիր. «Սեփականութիւն Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ, 1808»:
էջ 218.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարանիմ որ ըստ Մարկոսի:
էջ 220-221ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ ըստ երեւոյթին պիտի պարունակէր Ս. Մարկոսի նկարը:
էջ 221.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:
էջ 347բ.— եւ ոչ ուսեք ինչ ասացին զի

երկնչէին:

էջ 348.— Սկիզբն Գլխոյ որ ըստ Աւետարանիմ Ղուկայ:

էջ 353.— Քանզի բազումք յաւժարեցին ...:

էջ 415-418, կը պակսի:

էջ 568.— Գլուխ ըստ Յովնանու Աւետարանիմ:

էջ 569, Համարեա դատարկ:

էջ 571.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 735-738.— Մազադաթեայ պահպանակ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1487

էջ 730ա.— Փառք անսկզբնականին Հաւր, եւ Որդոյ նորա Միածնի, եւ ամենատուրք Հոգոյն՝ Ելադի նորին էութենէ:

Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հաւր, որ զթացալ յարարածս իւր...:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ Սարգիս Վարդապետի, ի թվիս Հայոց ՁԼՁ, ի յիշատակ բարի՝ պարոն Շահամիրին հոգոյն եւ ծնողաց իւրոց՝ Հաւրն Բախթիարին, եւ մաւրն Քուրանին, եւ կնոջն Թովթանայ, դստերն Դշխոյին, քուրոջն Մարթային:

Արդ եւ Շահամիրս զնեցի զվարդափթիթ եւ զանուշահոտ ծաղկաւէտ Սբ. Աւետարանս ի վայելումն հոգւոյ իմոյ եւ ծնողաց իմոց, եւ ամ. արեան մերձաւորաց իմոց, եւ եղի յիշատակ ի դուռն Սբ. Հրեշտակապետին. Ած. զիրեանց յիշատակն անջնջելի պահեսցէս մէջն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.—

էջ 98, նորարգիր.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս այս Բախտարին ի դուռն Սբ. Հրեշտակապետին ի ժամանակ Օվանէս վարդապետին որ մականվամբ էրկան Հաբեղայ կոչուի:

3351

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 262

Խառաքատայ Վառձ, ԱրՑէշ

Ռիէ = 1578

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13.5×8, էջք 520: Հանգամանք
Համարեա բաւարար. վնասուած հնութենէ,
Թուղթ գորշորակ, Գրիչ՝ Տիրատուր Ա-
բեղայ, Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ
գլխատառերը նարնջագոյն, մնացեալը
սեւ մեկանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր
վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցա-
զարդ Հատուածներու սկիզբը: Խորանա-
զարդ իւր սարօք, էջ 11, 155, 243, 391:
Նկար, Ս. Մատթէոս, էջ 10, ստորտուր եր-
կաթագիր սպիտակ: Հետագող Աւետարա-
նիս գտէր Տիրատուր յիշեցէք ի Քս., Ս.
Մարկոս, էջ 154, ստորտուր գրուած ըստ նա-
խորդին: Հնկարող սորա Զաքարա եպս.
յիշել ի Տէր, աղաչեմք: Ս. Յովհաննէս եւ
Պրոխորոն էջ 390: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Պահպանակ մազաղթեայ
սկիզբը երկու թերթ, միջին երկաթագիր,
մասն Գրոց Եսայեայ Մարգարէի: Եւ իշ-
խանացող որ խառնեն զգծին: Որ արդարա-
ցուցանեն զամբարիշտն վասն կաշառոց,
եւ զարդարոյն գողախան զիրաւունս» (Ե.
22-23): Վերջը նոյնպէս երկու թերթ, բոլոր-
գիր, մասեր տարբեր գրուածքներէ: Ստա-
ցող՝ Գրիգոր Քահանայ:
Հմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 43, կան սխալներ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մազաղաթեայ պահպանակ,
էջ 5-8, դատարկ:
էջ 8, գունաւոր մատիտով, շեղագիր.—
Աեփականութիւն Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ
Սեբաստիոյ, 1911:
էջ 11.— Գրիք Մընդեան Յի. Գի. ...:
էջ 155.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.

***]

էջ 242-243ի միջեւ ինկած երկու թերթ,
հանդերձ Դուպասի նկարով: Անկումը տեղի

ՅՈՒՅԱՎ ԶԵՌԱԳՐԱՅ.— Ժ

ունեցած է էջերու թուագրումէն առաջ:

էջ 243.— Քանզի բազումք յաւժարեցին
...]

էջ 308-309ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 391.— Ի սկզբանէ էր Բանն...]

էջ 503բ.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի
տեղի իւր...]

էջ 511բ-518, դատարկ:

էջ 517-520.— Մազաղաթեայ պահպանակ,

Հիմ յիշատակարամ.— 1353

էջ 519, բոլորգիր, սկիզբը կը պակսի.—
...Եղբայրն ի բոլոր ընդանեաւք, ծաղիկեայ
զաւակաւք, եւ զընկերակիցս մեր, զան-
յաղթելի փիլիսոփայն, զԿարապետ, որ է
անուամբն? բարձրացեալ յուսումնասի-
րութիւնն. եւ զԱտոմ քահանայ, եւ զԿարա-
պետ քահանայ, յիշեցէք ի բուն բալթին
Քս.: Զստացող սորա զերջալն իկն Յովհան-
նէս, եւ զաւրճեալ թազուհին իւր: Եւ զբա-
րեկամ նորա զ[տ]անուտէր Սարգիսն, եւ
զաւրճեալ կենակիցն իւր բոլոր ընտա-
նաւք, եւ ծաղիկեայ զաւակաւք: Եւ զիս զյի-
մար եւ զսիմար Սարգիս զգրիչ, եւ զիւր
ծնողսն զՎայր եւ զմայր եւ զեղբարսն եւ
զքոյրսն եւ զազգականսն եւ զերախտաւոր-
սըն Սարգիս զգրիչն յիշեայ Քս. Ած. ի կեան-
սըն յաւիտենից ամէն.— Թվ. ՊԲ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 505ա, մէջտեղը.— Ես. Ած. քո Աբ.
Աւետարանչի բարեխաւսութեամբն ողորմ-
եայ Տիրատուր գրչիս ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1578

Նախորդէն անմիջապէս յետոյ.— Փառք
անըսկաւան եւ զսկիսբն ամենայնի, անեղ
էին եւ գոյացուցչին բնաւից...]

Իսկ շորից անտարանչացն խորհուրդ
բազմաւորինակ իմն ցուցմամբ տեսանի...]
Որ ետ կարաւորութիւն տկար եւ անար-

հետո գրչի, Տիրատուր սուտանուն արեղայի, հասանել ի յաւարտ Սբ. Աւետարանիս ի յերկիրն Քաջբերունու, որ կոչի Արճէշ, ի Սբ. Ուխտս Սուլիար Թազաւորի, որ այժմ Պառաբաստա վանք վերածայնի, ընդ հովանեաւ Արծաբեր Սբ. Աստուածածնին, ի յառաջնորդութիւն Սբ. Ուխտիս Մինաս եպիսկոպոսին, եւ ի Թաթորդիկոսութեան Հայոց ազգիս Սբ. Աթոռոյն էջմիածնայ տէր Առաքելին, եւ ի Թազաւորութեան տաճկաց մահմետական ազգին արեւմտ[ե]ան փայդչային սուլթան Մուրատին, եւ արեւել[ե]ան փայդչային փոքր շահ Իսմայելին, որ երկուսն նոր փայդչայ ելան յայսմիկ ժամանակիս, որ զՀայոց ազգս ի տարտարոս ի նեւ պահէին, որ միմեանց զրոհ տային թէ ի վրէջ կու գամ: Նա Հայոց ազգս դողային եւ հալածական լինէին յաւէ անօրինացն թէ ինչ տի լինի հալերս: Դեռ Ած. գիտէ զվերջն թէ ինչ լինի: Եւ Թվականութեանս Հայոց Ռեի:

Գրեցաւ եւ աւարտեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ անարժան Տիրատուր սուտանուն արեղայի, ի խնդրոյ բարէմիտ եւ աստուածասէր տէր Գրիգորին եւ իւր ծնողացն, հաւրն յիստակէս քահանային եւ մաւրն Պաթուկիային, եղբարքն իմ Յովսէփին, Կիրակոսին, Զաւրիկին, Ուզունին. քոյրքն իմ զՊանփաշէն, զՓարսիան. կողակիցն իւր զՄարգարիտն, որդիքն իւր

զԿիրակոսն, Յակոբն, զՄկրտիչն, որ կարճաւորեաց փոխեցաւ առ Ած., դուստրն իւր զՇարհրտանն, եւ այլ ամ. արեան մերձաւորացն ամէն:

Ընդ նմին անարժան Յակոբ եպս. յիշեցէ:

Էջ 510բ.— Սբ. Աւետարանս յիշատակ է Գասպարին եւ իւր կողակցին Շահնանին, զընեցին իւրեանց հալալ հնչիցն եւ դրին յիշատակ իւրեանց հոգուն, եւ ննջեցելոցն, որդոցն Յոհաննիսին, Զանյանին, Յուսուֆին. դստերաց Նդիսաբէթին, Պղարին, Պուտրաթին, Բակդատին. իւր մաւրն Մուլքին. Դարձեալ յիշեցէ զհայր իմ Զանին, եւ զկողակցին Մարանին. Դարձեալ յիշեցէ զեղբարքս իմ, Պաշատուրն եւ Մելքոնն, զՆարիփաշին, եւ իւր քուրոջն Պանբակէ, Թադոյնէ, Շահիջանին, եւ այլ ամ. արեան մերձաւորքն, եւ հաւասար ննջեցեալքն ամէն: Դարձեալ յիշեցէ ի մաքրափայլ աշաւթս ձեր, կամ կարդալով եւ կամ աւրինակելով, եւ Ած. ողորմի սասցէք, եւ Ած. ձեզ յիշէ իւր միւսանգամ զալուստն ամէն, Հայր մեր:

Պիտակ հասարակ Թուղթի վրայ, փակցուած վերջին կողքին. «Թիւ 30. Աւետարան Ռիէթուականաւ, 1027»:

3352

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն.— 20

Տոմարգալ

Ռիւն = 1576

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւր 19×14×5.5: Էջք 482: Հանգամանք յոյժ անբաւարար. վնասուած Թացութենէ, Թերթերը փակած իրարու: Թուղթ բամպակեայ, Գրիշ՝ Գրիգոր Նրէց, որդի Անդրիկի: Գրութիւն խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր կամ սրճագոյն,

մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 17 տող: Բոլորդի վարժ: Սրճագոյն զարդադիր եւ լուսանցազարդ զանձերու սկիզբը: Գունաւոր խորանագրող իւր սարգը, էջ 6: Կանչկազմ տախտակեայ զորշմաղանդ, մասամբ մաշած: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական Թերթ, ան-

կիւնաւոր երկաթգիր, մասն Աւետարանի:
Պատիւիրատու՝ Նասիսթրուս:

Հմտութեամբ Յուսիսային, Թիւ
187:

ԲՈՎԱՆԱԿԱՆԻՐՈՒՄ.

Էջ 1ա.- Յանկ զանկ, զանկարանիս
Քաղաքացիական ընտրութիւն: Ա.-ԿԳ. Գլխաւոր:

Ա.- էջ 5.- Գամմ Աւետեաց Աստուածա-
ծիմ. Ներդրութեան ձայն . . . : Ն ա -
չ ա տ ու թ:

Էջ 12.- Տաղ Աւետեաց Աստուածածնիմ
ամուշ.- Ամսեան վեցերորդի Կարապետի
. . . : Ա.-Ա:

Էջ 27.- Գամմ Յովամմու Կարապետ-
տիմ:

ԺԱ.- էջ 84.- Գամմ Սըրբոյմ Թեոդո-
րոսի Զիմարտիմ. . . :

ԻԴ.- էջ 182.- Գամմ Աւագ Երեզրա-
թում:

ԻԸ.- էջ 214.- Գամմ կէս աւուր ցե-
րեկիմ Բի. թաղմամ է.- Ջանեղական ամե-
նեցն Ած. . . :

ԿԱ.- էջ 459.- Գամմ Ջեռմարտութեամ
Քահանայից Թորոմայից:

ԿԲ.- էջ 485.- Գամմ թաղմամ Ոմըն-
ցեղացի ասայ:

Էջ 470-471-ի միջև թերթ ինկած:

ԿԳ.- էջ 478.- Ողբ ի վերայ գերեզմա-
նիմ.-Ով քահանայք եւ վարդապետք . . . :

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.-

Էջ 8, վարք, մանր բոլորգիր.- Աւգենա
Հոգիւր Սուրբ Ած. ճշմարտ եւ Հան ի ա-
ւարտ զսկսեալս Գրիգոր անցորդի:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.- 1578

Էջ 477.- Փառք ամենասուրբ Երրորդ-
ութեան Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սր. Հոգւոյն
յաւիտեանս յաւնիլք ամէն:

Արդ գրեցաւ եւ աւարտեցաւ Գանձարանս
աստուածային մատենից ձեռամբ յոգնամեղ
եւ տարաւոր ողջ սուտանու Գրիգոր Երի-
ցու, ի զիւղի ի Տոմարգեան, ընդ Հովան-
եւ ամէնաւրհեալ Տիրամօրեւ Աստուածա-
ծնի, եւ Սր. Առաքելոյն Պետրոսի, եւ Սր.
Սարգսի Զաւարմարի, եւ այլ ամ, սրբոց
որ աստ յիշատակին ամէն: Ի Բլաւկանու-
թեան Հայոց ՌԻԾ, ի կաթողիկոսութեան
տեան Ռաշարոյ, եւ յառաջնորդութեան

այսմ նահանգի տէր Յովանէս եպիսկոպոսի
Հրդկեցոյն:

Արդ՝ որք Հանդիպիք սմա, եղանակելով
կամ արիւնակելով, յիշեսցիք ի մաքրափայլ
աղաթս ձեր զանպիտան զեռոյս զԳրիգոր
զերոյս, եւ զեւազան իմ զմահտեսի Ան-
դրիկ, եւ զմայրն իմ զԵղնիկն, եւ զայլ
ընտանիս մեր, զկենդանիս եւ զՀանգու-
ցեալսն մեր, յիշեսցիք ի բարին Աս., եւ
որք յիշէ յիշեալ լիցի ի ԱՅ. Այ. մերոյ
ամէն: Կրկին աղաչեմ յիշել ի Տէր զու-
սուցանող վարպետն իմ զԱստուածատուր
Հեզահոգի եպիսկոպոսն, որ բազում ջանի
ուսոյց ինձ. Հատուցէ նմա Տէր Ան.
զերկնից արքայութիւնն ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ յիշել ի Աս. Ած.
զըստացող Գանձարանիս Խոսիստուն մամուն
Հոգւոյն, եւ իր նշնցեցեցն, որ ըստացաւ
զսա ի Հալալ ընչից իւրոց, եւ եղ յիշա-
տակ ի զուտն Սր. Յակովբայ. որք կարդան
Հանապաղ ի տաւն տէրունկանն ի ի տաւ-
նըս ամ. սրբոց, եւ ի պայծառութիւն սրբ-
ոյն եկեղեցոյ, եւ ողորմի ասնն բարեմիտ
եւ աստուածասէր Խոսիստուն մամուն Հոգ-
ւոյն եւ իր նշնցեցեցն, որ Հանգուցեալ
են առ Աս., Փանոսի եւ Հազարգիւն, ամէն,
եւ ամ. արեան մերձարացն, եւ Ած. որ
առատն է ի տուրս բարեաց, յիշողացդ եւ
յիշեցեցեցն առ Հասարակ ողորմի ամէն: Ով
եղբարք, աղաւանաց եւ խոշորութեան գրոյս
ամենաղաղիկ լիութեւ, քանզի կար մեր այս
է:

Դարձեալ յիշեցէք ի Աս. բարեմիտ եւ
Հաւատարիմ մամուն Խոսիստունի Հոգւոյն,
եւ իւր զստերաց Մարիամի եւ Լատիւի, որ
Հանգուցեալ է առ Աս., Ած. իւրեանց
փոխարէն վարձս Հատուցանէ առ Աս. ամէն.
եւ ետ ի ձեռս Երիկն երիցուն եւ իւր որ-
դոյն Թորոս քահանայի, որ լաւ պահէք եւ
խնամով. Ած. զանգ արհեստն, ամէն, եւ Ռ
ամէն:

Ով կրաւէ գրոցս կամ տաւի առնէ ազգա-
կանաց կամ աւտարաց կամ այլոց, զանէս
Կայէնի եւ զպատիժն Յուդայի առցէ, եւ
մասնակից խաչահանողաց եղիցի ամէն:

Յետմագոյմ արձանագրութիւն.-

Էջ 482, վերք, նոտագիր.- [Լ]անկթա-
մուրն ճալալի եւր, Հայոց Բվին. ՊՃԼՁ.
ամին:

Ներքեւ տարբեր մեղամով.

Եւ Սեփաստիւ Սր. Զառասուն Մանկան
զեղեցիկ Խ խորան է եղեալ Սր. Եկեղեցին.
մեր ծովացեալ մեղացն Հանի Պուրհա-

նատին դատին քայքայեր է, եւ ինքն այլ ի ձեռաց թուրքման օտամայէ՞ ըսպանվեր է, թվին Հայոց ՊՃԼԶին:

Պիտակ հասարակ թուղթի վրայ, փակ-
ցուածա առաջին կողքին. «Թիւ 25. Գանձա-
րան Ռիւն, 1025 թուականաւ»:

3353

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 134

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18.5×14×3.5: էջք 238: Հանգա-
մանք անբաւարար. վնասուած թացութենէ
եւ ցեցերէ. սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ
գորշորակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր վարժ:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 2.— Գարոգ. Եւ վասն երեխայիս աղա-
չեսցուք...:

էջ 34.— Կամով[մ] Համաւրեմ ամ.
Նըմընցելոց:

էջ 85-88ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
ռանց թիւի:

էջ 78.— Կամով յորժամ տղայ վախճա-
մի:

էջ 112.— Կանովն Ոգէհանգիստ առնե-
լոյ...:

էջ 124.— Կամոմ Զուր Աւրե[մ]ելոյ:

էջ 162.— Կամոմ Մեծի Հիմզաբաթիմ

Ուռնալուայիմ:

էջ 182.— Կամովմ Խաչ Աւրեմելոյ:

էջ 180-181ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյն-
պէս 210-211ի միջեւ:

էջ 211.— Կամովմ Տեառնական Աւրե-
մելոյ:

էջ 226.— Մինդի յէէն...:

էջ 226-227ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 228.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի:
Իւղաքեր:

էջ 238.— Աւետարան ըստ Ղուկաս:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 1, ճախակողմեան լուսանցքին,
անհարթ գրով.— Յօհան մղտեսի էղիկեան,
յիշատակ Սբ. Կարապետ Եկեղեցւոյ: Նոյ-
նը կը գտնուի նաեւ էջ 110, լուսանցքի վը-
րայ:

2.— էջ 45, աջակողմեան լուսանցքին, մա-
նիշակապոյն թանաքով.— Վարդան Մ. էղիկ
եան, յիշատակ Սբ. Կարապետի Եկեղեցւոյ:

3.— էջ 4, ճախակողմեան լուսանցքին.—
Սեփականութիւն Տուգասարի Ս. Կարապետ
Եկեղեցւոյ:

3354

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 135

Յամուսի Գիւղ, Մելիքի

Ռժժ = 1586

ԵԱԿՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×14×5, էջ 7+334, Հանգա-
մանք անբաւարար. վնասուած մկներէ եւ
կրակէ, ինչպէս նաեւ Թացութենէ: Թուղթ
զորչորակ: Գրիչք՝ Գրիգոր Նրէց, եւ որդին
Թորոս Նրէց: Գրութիւն՝ խորագիրները,
սկզբնատողերը եւ գլխատուերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 18 տող,
Քուրդեր վարժ: Գունաւոր զարդադիր եւ
լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը. խո-
րանազարդ իւր սարօք էջ 1: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մա-
զադաթեայ սկիզբը երկու թերթ, երկաթա-
գիր փճացած: Կնիք քառանկիւն. «Մատե-
նադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ,
թիւ 61», էջ Ա:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Յանկ, — Ա-ԼԵ Գլուխներ,
էջ Դ, դատարկ,
Ա.— էջ 1.— Տէր ԱԺ. մեր ԱԺ. բարե-
բար...
Բ.— էջ 27.— Կանոն Պսակ Դմելո:
Դ.— էջ 42.— Կանոն Հաղորդ Տալոյ:
Ե.— էջ 61.— Կանոն Համարէմ ամ.
Ոմբեցիոց:
էջ 61-62ի միջեւ երկու էջ մնացած է ա-
ռանց թիւի:
Ը.— էջ 97.— Կանոն յորժամ տղայ վաղ-
ճանի:
Ժ.— էջ 122.— Կանոն Ոգէհանգիստ առ-
նելոյ:
ԺԱ.— էջ 133.— Արեւմուտքիւն Հատի
Պատարագի:
ԺԲ.— էջ 138.— Կանոն Տեառնական
Աւրհնելոյ:
ԺԳ.— էջ 152.— Կանոն Ժամատու
Արեւմելոյ:
ԺԴ.— էջ 172.— Կանոն պղծել տաճա-
րին...:

ԺԵ.— էջ 176.— Կանոն Խաչ Աւրհնե-
լոյ:

ԺԶ.— էջ 209.— Կանոն Խաչալուա Առ-
նելոյ...:

ԺԷ.— էջ 215.— Կանոն Ժամաւար Աւրհ-
նելոյ:

ԺԸ.— էջ 218.— Կանոն խիստ ամպոյ եւ
կարկտի...:

ԻԹ.— էջ 235.— Կանոն Զուր Աւրհնելոյ:
ԼԲ.— էջ 289.— Կանոն Մեծի Նշան Ու-
նալուսի:

ԼԳ.— էջ 294.— Եւ ապա Քարոզ Պատ-
ուիրամիմ...:

ԼԴ.— էջ 307.— Գամա ամ. մըքեցիոց.—
Մինդ ի յէն...:

ԼԵ.— էջ 313.— Ողբ Նըմեցեցիոց, զոր
ասացեալ է քարումապետ սուրբ Գրիգոր՝
ի վերայ մըմեցեցիոց.— Գոչեմ առ ձեզ
ողբեր[ք]ական...:

էջ 322-326, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 327-334.— Պահպանակ թղթեայ, բո-
լորդիր, մասն ձաշոցի:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1586

էջ 320, մասամբ վնասուած.— Փառք
երեքանձնեա Տէրութեան Հար եւ Որդւոյ
եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ...:

Արդ եղեւ աւարտումն աստուածային տա-
ռիս, որ կոչի Մաշտոց, ձեռամբ բազմամեղ
եւ անպիտան զրչի Գրիգոր իրիցու եւ որ-
դոյն Թորոս իրիցու, ի թվին Հայոց Ռժժ:
Գրեցաւ ի գաւառն ի Մելիքի, ի գեւղն
Յամուսին, ի դուռն Սբ. Աստուածածնին
[եւ Սբ.] Սարգսին եւ Սբ. Փրկչին: Աղա-
չեմ զձեզ եղբարք, ով ոք Հանդիպի սմա,
տեսանելով կամ աւրինակելով, ի յիշատիք ի
մաքրափայլ յաղաթն զմեղաւոր Հոգիկս
զԳրիգորս եւ զմեր նմեցեալսն, եւ մեղաց
մերոց թողութիւն խնդրեցէ ի Քէ. Այ. մե-
րոյ, եւ որ ինչ ինչեալ լիցի ինքն իւր միա-
անգամ զալուստն ամէն:

Այլ յիշատակագրութիւն.—

էջ Գ, վերը, բոլորգիր.— Յիշատակ է Մաշտոցս Գրիգորին եւ կողակցին Սայմե-լիքին. յիշատակ է, ով ոք ծախէ կամ դրա-

ւական դնէ նայ անէծքն ի յԱստուծոյ առջէ, եւ զպատիժն ի Կայենի առջէ, եւ զմասն Ուղայէ առջէ: Խնամ տանողք արհնիք Աս-տուծոյ եւ ի մէնջ ամէն:

3355

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 74

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւա 18×13.5×6: էջք 468: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ. շատ թերթեր փրթած. սկիզբը թերի. նորոգու-թիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգու-թեան: Թուղթ բամպակեայ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ գլխա-տառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-նով, միասիւն, 17 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գուբղաներու սկիզբը, Կանոնները հան-դերձ գլխազարդով: Կաշեկազմ տախտակ-եայ մաշած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գ.— Տէր զի բազում եղեն...:

էջ 43.— ԺԸ.— Ի կատարած Սաղմոս Դաւթի.— Երկինք պատմեն զփառս Աս-տուծոյ...:

էջ 72-73ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 95.— ԼԶ.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Մի՛ նախանձիր ընդ շարս...:

էջ 160.— ՄԵ.— Ի կատարած Սաղմոս ի

Դաւ[իթ] վասն ժողովրդեան...:

էջ 215.— Ի կատարած Սաղմոս յԱսափ.— Իբրեւ զի բարի է...:

էջ 279.— ԶԹ.— Տէր ապաւէն եղեր մեր ...:

էջ 333.— ՃԶ.— Ալելուիա.— Խոստովան եղերուք Տեառն զի քաղցր է...:

էջ 391.— ՃԺԹ.— Երգ Աստիճանաց.— Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կարողացի...:

էջ 428-427ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 443.— Արեմնութիւն Երից Մառ-կանցն:

էջ 448-449ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 458.— Փոքր էի ես յեղբարս իմ...:

էջ 467.— Աղաթք Մամասէի Թագաւորի.— Տէր ամենակալ...:

էջ 482-483.— Խաղձգուքով ծածկուած:

էջ 484, անհարթ զրջութիւն.— Ած. ա-նեղ...:

էջ 488.— Յետ կամաւոր մահու խաչի...:

Պիտակ հասարակ թուղթէ, փակցուած վերջին կողքին. «Թիւ 31, Սաղմոս»:

3356

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք.—

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Տ Ա Ք Ե Ի Ա Ց Ի
(ժե. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17.5×14×5: էջք 508: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ: Նորոգու-
թիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Յո-
վանէս Սարկաւազ: Գրութիւն՝ խորագիր-
ները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն,
28 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրու-
թիւնք չափազանց առատ: Կարմիր կապոյտ
զարդագիր Գարոգնեբու սկիզբը: Գունաւոր
խորանագարդ իւր սարօք, էջ 9: Կաշեկազմ
տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ:
Պաշտօնական ձագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը
երկուական թերթ, լատիներէն: Ստացող՝
Ստեփանոս Վարդապետ: Կնիք քառանկիւն.
Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սե-
բաստիոյ, թիւ 153:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 3.— Այս իմչ կայ ամբարեայ ի գիրգս.—
Ա.—ԼԱ Քարոզներ:

էջ 8, նորո շեղագիր.—

Յաշխարհէն Մարաց է՝ երկիր մի որ կոչի
Սըլտուզ, եւ ըստ մարաց բառի ասեն զա-
նուն տեղւոյն Մար Կաւառ: Եւ է դաւառն
այն սակաւ ինչ հեռագոյն յաշխարհէն յՈր-
մա եւ յԼուսաթայ, որպէս թէ երից աւուրց
ճանապարհ: Ասեն թէ բնակիչք յայնմ աշ-
խարհին, որք են քուրթք որ Մարք կոչին,
բնաւ ամենեւին զհաց ցորենոյ ոչ ուտեն, եւ
զգինքի ոչ ըմպեն, իբր մարմին եւ արիւն
Քի. կարծելով. այլ է կերակուր նոցա սաւ-
մանեայ ի դարւոյ եւ ի կորեկէ, իսկ զցոր-
եանն ձիոց տան կերակուր եւ այլոց անաս-
նոց, որպէս եւ մեք զգարին տամք եւ զայն
որք ոչ են պատշաճ ի պէտս կերակրոյ բանա-
կանաց: Ձայս առնեն զի երեւեցին մերձա-
կայ պաշտօնեայք Մահմետի քան զայլ ա-
զինսն որք են պաշտօնեայք Մահմետի: Ըստ
այնմ՝ ոչ կամեցան զաւրհնութիւն, հեռի
եղիցի ի նոցանէ, այսինքն՝ հաց եւ գինի:

էջ 9.— Գրիգորի Եռամեծի Քաջ Հոնտորի
եւ անյաղթ փիլիսոփայի, աշակերտի Յով-
հաննու Որոտմեցւոյ, արարեալ քան խրա-
տակամա, ոգէշախ, եւ համարս իմաստա-
յեղս, ի մեկնութիւն եւ ի զովեստ փառաց
տաւմից տէրումականաց, ի պատիւ սրբոց,
եւ ի պատճառ գիտութեան անմարաց. մա-
նաւանդ ի յոգրս արտասուաց անձամբ թախ-
ծելոց, յաւէտ ի Յզրուութիւն կարգաց ուղ-
ղափառաց, եւ յեղծումն քարքայմանց չա-
րափառաց, ի յիղծ մաղթմանց ռմանց բա-
նասիրաց, եղբարց հարազատաց, մորիմ ա-
շակերտաց.— Հմտ. թիւ 1819, 2. Հատոր,
էջ 188:

Ա.— Եռամեծի Յովհաննու Որոտմեց-
ւոյ, ի քանն Աւետարանչիմ որ ասէ. Եւ
յամսեանմ վեցերորդի առաքեցաւ.— Նախ
տեսցուք զվեցերորդ ամիսն...:

Բ.— էջ 15ա.— Նորիմ Քարոզ վասն Յո-
վաննու Մընդեանմ...:

Գ.— էջ 23բ.— Նորիմ դարձեալ վասն
Տեառնըմդառաջիմ:

Դ.— էջ 33ա.— Քարոզ վասն մահու վար-
դապետաց, ի քանն Յակովբայ, Մաղր ձեր
ի սուբ դարձցի, եւ ուրախութիւն ձեր ի
տրտմութիւն.— Արդ զինչ ասացիոց կամ
զինչ պատմեցիոց...:

Մամբ.— Ստ. լուսանցքին, գրչէն.
«Նորին Յակոբ Դրմեցւոյ»:

Ե.— էջ 44բ.— Ի քան Աւետարանիմ որ
ասէ. Պանեմ երկիցս ի շաքաթում.— Պարտ է
գիտել ուսումնասիրաց եւ բանասիրաց ան-
ձանց...:

Մամբ.— Ստ. լուսանցքին, գրչէն.—
«Նորին մեծ վաթապետին Թովմայի Մեծո-
փեցոյ»:

Զ.— էջ 49ա.— Նորիմ Քարոզ վասն Մը-
նդեանմ...:

Ը.— էջ 89ա.— Նորիմ Քարոզ վասն Մը-
թիթարութեանմ:

ԺԳ.— էջ 100ա.— Նորիմ վասն Ոտմա-
լուայիմ:

ԺԴ.— էջ 107ա.— Յայլմէ Քարոզ Մեծի

Ուրբաթին Սուգմ:

ԺԷ.— էջ 133ա.— Յայլմէ Գարոգ վասմ Գալստեանմ Գի.:

ԻԱ.— էջ 174ա.— Նորին Գարոգ վասմ հոգոյ եւ մարմնոյ...— Վարդապետք սանն՝ զմարդն ի հոգւոյ իմանալոյ եւ ի մարմնոյ գեղեցիկ կազմեալ:

ԻԴ.— էջ 205ա.— Յայլմէ Գարոգ վասմ Այգույմ:

ԻԸ.— էջ 232բ.— Յայլմէ Գարոգ Ապաշխարութեամ:

ԼԴ.— էջ 265ա.— Յայլմէ Գարոգ վասմ Ողորմութեամ:

ԼԶ.— էջ 281բ.— Նորին Գարոգ վասմ Մխիթարութեամ ի բանն Յորայ...:

Մամօք.— Գարոգներու վերջաւորութեան պարապ մնացած միջոցներու վրայ տեղ տեղ յետազայ գրիչ մը աւելցուցած է բժշկական գիտելիքներ. այսպէս էջ 288ա.— Սրտացափ, զգաղցն եփէ ջրով եւ մեղրով տուր Գ աւր

ԼԹ.— էջ 308.— Դարձեալ յայլմէ վասմ Խաչի:

ԽԱ.— էջ 322ա.— Նորին Գարոգ վասմ Կարգի Գահամալոյութեամ...— Վարդապետք սանն թէ...:

Մամօք.— Ստ. լուսանցքին գրչէն, էջ 328. «Նորին Յակոբ Լրիմեցոյ»:

ԽԲ.— էջ 335ա.— Գարոգ վասմ Սիրոյ...— Վարդապետք սանն թէ...:

էջ 335-336, կրկնուած:

ԽԾ.— էջ 351ա.— [ն]ախերգամ Գարոգաց — Վստահացեալ յուսով քաջութեամբ...:

ԽԾ.— էջ 359ա.— Յայլմէ Գարոգ վասմ Համբարձմամ:

ԽԹ.— էջ 370ա.— Յայլմէ Գարոգ վասմ Գալստեան Սբ. Հոգոյմ:

ՄԱ.— էջ 400ա.— Նորին Գարոգ վասմ Նմբեցելոց, ի բանն Սիրաբայ...:

Կ.— էջ 436բ.— Նորին Գարոգ վասմ պաշտման պատուեասի:

ԿԱ.— էջ 470բ.— Դարձեալ ի մոյմ խորհուրդ, ի բանն Յումամու...:

էջ 481ա.— [ն]որին Գարոգ վասմ Մըմնդեանմ:

էջ 484ա.— Մեմնչիւտոս Մարգարէմ Զաբարիաս ասէ...: Աստուածաբան վարդապետքն ուղղափառութեան ասան...:

էջ 488բ.— Նորին Գարոգ վասմ Մմնդեանմ:

էջ 489-490ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

էջ 490, տարբեր թուողթ, առաջին երեսը անգիր:

էջ 490ա.— Նորին Գարոգ վասմ Եկեղեցոյ:

էջ 492բ.— ԿԲ.— Գարոգ Համբարձմամ:

էջ 493ա.— ՀԴ.— Գարոգ Սրբոյմ Գրիգորի.— Եղին զիս ի գրի...:

էջ 499-502, տարբեր թուողթ եւ գրչութիւն: էջ 503-506, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

1.— էջ 119ա, մէջտեղը.— Գս. Ած. քո Սբ. Խաչելութեամբդ զՅովանէս սարկաւազի մեղքն թող:

2.— էջ 154բ, ստորոտը.— Զբազմամեղս յամենայնի զՅովանէս թարմատար գրիչս աղաչեմ յիշել ի Տէր:

3.— էջ 204բ, ստորոտը.— Զմեղուցեալ ծրոյս աղաչեմ յիշել ի Տէր, եւ Ած. զձեզ յիշէ:

4.— էջ 254բ, վերը.— Եւ զիս զանպիտան գրիչս յիշեա, ով պատուական տէր Ստեփաննոս:

5.— էջ 308ա, վարը.— Զմեղուցեալ գրիչս եւ զանարժան ամենայն բարեաց, Հանդերձ ծնողքս իմ եւ ամենայն արեան մերձաւորաց, աղաչեմ յիշել ի սուրբ աղաթս ձեր, ով դասք բանասիրաց, եւ Աստուածն իմ Յս. Գծեզ յիշեսցէ ամէն:

6.— էջ 408բ, վարը.— Յորոց եւ զձեզ արժանի արասցէ Գս. Ած. իւր միւսանգամ զարլստեանն եւ երկնից Սուրբ Արքայնութեանն, եւ զծնողսն մեր, տեսանել զՏէրն տերանց եւ զթագաւորն թագաւորաց նստեալ ի յաթոռն չորեքկերպեան: Մանաւանդ զստացաւղ սուրբ աստուածաշունչ գրոցս՝ զՍտեփաննոս կրօնաւորն եւ զծնաւոյս իւր եւ զամենայն արեան մերձաւորս առհասարակ, ամէն:

7.— էջ 483բ, ստորոտը.— Ով բարեունի, զմեղուցեալ ծառայս յիշեա եւ Ած. ողորմի ասա:

8.— էջ 488բ, մէջտեղը.— Ով սուրբ վարդապետ Ստեփաննոս, անմեղադիր լեր զի իմ կարոս այս էր զոր գրեցի. եւ գիրքս կապած էր. զգարողս կարողայ եւ զամենամեղս յիշեա ի Տէր Աստուածն մեր:

Նշովագիր, էջ 502բ.— Ով ոք գողացցի ի Սբ. Ուխտս, բանի է ի սրբոց Հայրապետաց.— Վերելո սեւադրոշմ կնիք. «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սբ. Նշանի վանիցն է»:

3357

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 136

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×12×4, էջք 258: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ՝ սկիզբը թերի՝ նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ: Գրուածիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 19 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ քանի մը Կանոններու եւ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ հնամաշ: Վնաս.— Թուցակ 2 եւ. Սեբաստիոյ, թիւ 100:

ԲՈՎԱՆՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ցանկ.— Ա-ԺԶ Գլուխներ:
էջ 3.— Ապա յաւուր մկրտութեան քեր-
ցնմի դուռն Եկեղեցւոյ...
էջ 20, ստ. լուսանցքին՝ գրչէն.— Աւ-
րինակս անհամ, եւ դժօղս անիմաստ:
Բ.— էջ 27.— Կանոն վստկ Առնելոյ:
Դ.— էջ 48.— Կանոն Հաղորդ տալոյ:
Ե.— էջ 55.— Կանոն վաւթնամեալ-
սըմի Կանգիստ փոխելոյ:
էջ 58, ստ. լուսանցքին.— Այսմ ամսոյ
Բ թուրն իմ փոշեցաւ ի Դս., Ած. ողորմի
իւրեանց հոգոյն:
Զ.— էջ 95.— Կանոն յորժամ տղայ վախ-
ճանի:
էջ 84—85ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
Ժ.— էջ 131.— Կանոն Ոգեհամգիստ առ-
նելոյ:
ժԱ.— էջ 138.— Կանոն Տեառնակամ
Աւրեմելոյ:

ԺԲ.— էջ 152.— Կանոն Խաչ Աւրեմե-
լոյ:

ԺԴ.— էջ 194.— Կանոն Զուր Աւրեմե-
լոյ յաւուր Սբ. Յայտնութեամբ:

էջ 228—227ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյն-
պէս 234—235ի միջեւ:

ԺԵ.— Ըստ նախագիր ցանկին, «Քահա-
նայի Թաղի խորագրէ»:

ԺԶ.— էջ 240.— Գամձ նմեցեցւոց.—
Մինչ ի յէն...— Մ ա մ վ ե յ ս:

էջ 247.— Ով քահանայք եւ վարդապետք
...:

էջ 250, ստորոտը՝ գրչէն.— Աւրհնեալ է
Ած. որ աւարտումն եղեւ:

էջ 251, նտորագիր, տարբեր թուղթ.—
Տաղ մանուկ տղայոց.— Անմեղ տղայքն ի
հրեշտակէն խոցեալ լինին...:

էջ 255, նտոր շեղագիր.— Աւրհնեալ եւ
Տէր Ած. ամենակալ...:

էջ 256—258, տարբեր թուղթ, դատարկ:

Յետմագում յիշատակագրութիւն.— 1879

էջ 251, վերը, բոլորգիր վարժ.— Թուրն
ՌձիԸ կազմեցաւ նոր՝ Մաշթոց հին՝ յի-
շատակ մահտեսի Պաղտատարին, եւ կո-
ղակցոյն մահտեսի Մարուճին, մահտեսի
Հերիքին. յիշատակ է ի դրան տաճարի Սըր-
բոյն Սարգսի Եկեղեցւոյն, եւ ոյք հան-
դ[ի]պիք սմա՝ Հայր մեր ասացէք. Ամէն:

Պիտակ հասարակ թուղթէ, փակցուած ա-
ռաջին կողքին. «Թիւ 28, Մաշտոց ՌձիԸ,
1128 թուականաւ», «Ս. Սարգիս Եկղ. Սե-
բաստիոյ»:

3358

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 137

[Սեբաստիա?]

ՌԼԲ = 1583

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17×13×6: էջ 408: Պրակք Ա-Ձ: Հանգամանք ողբալի. վնասուած թացութեանէ. թուղթերը փակած իրարու: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Ենովք Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու եւ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք էջ 5: Կաշեկազմ տախտակ եայ զորոյմազարդ: Պահպանակ մազադաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, մասունք երկաթագիր Աւետարանաց: Կնիք սեւադրոշմ, «Քի. Մո. Յովանէս», էջ 3, 237: Ստացող՝ Սուլթան, ղուստը Մեծատուրի: Հիմաւ.— Յուցակ Ջեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 109:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Պահպանակ, միջակ երկաթագիր:

էջ 3, ղուստը մատիտով.— Սեփակաւնութիւն Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ, 1811:

էջ 5.— Յամկն Է Մաշտոցիս.— Ա-ԻԱ Գլուխներ:

էջ 7.— Տէր Ած. մեր Ած. բարեբար...:

Բ.— էջ 34.— Կամոմ Պսակ դմելոյ:

Գ.— էջ 54.— Կամոմ Հաղորդ տալոյ:

էջ 109.— Քաղաք Նմբեցելոց, յորժամ տառնի ի գերեզման եւ ասնմ գգամն.— Մինդ ի յէջն...:— Մ ա մ վ ի ի:

էջ 116.— Ողբ Ննջեցելոց զոր ասացեալ է բաբունապետին մերոյ սրբոյն Գէորգայ...:

— Գոչեմ առ քեզ ողբերգական...:

Ը.— էջ 181.— Կանոն Ջուր Աւրհներոյ: ԺԵ.— էջ 383.— Կանոն Խաչալուս առնել:

ԺԶ.— էջ 388.— Կանոն Աւագան Աւրհ-

ներոյ:

ԺԷ.— էջ 398.— Կանոն Նոր Գիրք Աւրհներոյ:

ԺԸ.— էջ 400.— Աղաւթ որ պիղծ իմ լեռնալ իցէ:

Ի.— էջ 401.— Աղաւթ վասն երաշտի:

ԻԱ.— էջ 403.— Կանոն Հանդերձ Աւրհներոյ:

էջ 407-408.— Պահպանակ մեծ երկաթագիր:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1583

էջ 804, վնասուած.— Փառք ամենայն սուրբ... Արդ [գրեցաւ] սակաւ գիրս ձեռամբ բազմամեղ եւ անարժան Ենովք Դպրի, ի լաւ եւ ընտիր աւրինակի, որ է բոլոր Մաշթոց, եւ ամ. որ ինչ պէտք է՝ ի սայ կայ: Յիշեցէք զիս անարժանս եւ զծնաւղսն իմ, եւ զամ. արեան մերձս: Ով ոք յիշէ զուսուցողս եւ զիս անարժան գրիչս՝ զԵնովք Դըպիրս, որ զկարգն ունիմ սուրբ, եւ զպատուիրանն իւնիմ:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ պակասութեան գրիս [եւ սղալութեան] անմեղայդի լեռու գի կար մեր այս էր եւ այսչափ գրեցո:

Գրեցաւ սայ ի [թուվիս] Հայոց ՌԼԲ, ի ժամ [անակիին որ] Թումայ եպիսկոպոս պատրիարքեց [Հայոց աշխարհին]:

Դարձեալ յիշեցէք [զանարժան գ]րիչս, եւ Ած. [զձեզ] յիշէ իւր միւսանգամ գալուստն:

Յիշատակ [է Մաշթ]ոցս [Մեծատ]ուրին եւ ղստերն [Սուլ]թանին, եւ Սուլթանին մօրն Սալուքին, եւ եղբաւրն Նորա Մարին, եւ ամ. Ննջեցելոցն հոգուն ողորմի Քս. Ած. մեր, ամէն:

Յիշատակ է Մաշտոցս Լեւոնին, Սաֆարին, կողակցին Սուլթանին, որ ստացաւ զսայ ի Հալալ ընչից իւրոց եւ եղ յիշատակ ի ղուսն Սբ. Աստուածածնին եւ Սբ. Լուսաւորին. ով յանդրանի զսայ ծախելով կամ գրաւ...:

զմասն Ուղայի առցէ | եւ զխաչաշ|անուացն.
խնամ տ|անաւդք|ն աւրչնին յԱստուծոյ:

Դարձեալ յիշեցէք յաղաթս ձեր զՍուլ-
թանն, եւ Ած. ողորմի ասացէք. ամենառատն
Աստուածն ջնջէ զանցանքն զիւրն եւ յիշո-
ղացդ. ամէն: Հայր:

Յիշեցէք զանարժան գրիչս:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— շ. 1656
էջ 6, բոլորգիր վարժ.— Ըզվերջին կազ-
մել տրւաղն յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաթս
ձեր, զՂայխենց Մանուկն, որ ստացաւ ի

Հալալ ընդից իւրոց եւ ետ նորոգել յիշա-
տակ իւր հոգոյն, եւ իւր ծնողացն, Հաւրն
տէր Յակոբին, մաւրն Նարխաթունին, եւ
որդոցն Ստեփանոսին եւ Ովանէսին եւ ամ.
արեան մերձաւորացն: Եթէ ոք յիշէ Հայր
մեղայիւ կամ Տէր ողորմեաիւ զկազմող
Շամուս եւ զՄանուկն, յիշեալ լիցի առաջի
Աստուծոյ ամէն: Հայր մեր որ:

Պիտակ Հասարակ Թուղթէ, փակցուած
վերջին կողքին. «Թիւ 29, Մաշտոց, ՌԼԲ,
1032 Թուականաւ»:

3359

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն.— 21

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×0.6: էջք 682: Հանգա-
մանք ոչ բաւարար. վնասուած ցեցերէ եւ
թացութենէ. նորոգութիւն կրած. վերջը
պակասաւոր: Թուղթ բամպակեայ: Գրու-
թիւն՝ խորագրերնրը, սկզբնատողերը եւ
զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 16, 17 տող: Բոլորգիր
վարժ: Ուղղագրութիւն տկար: Գունաւոր
զարդագիր եւ լուսանցազարդ զանձերու
սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք էջ 7:
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հը-
նամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Սկիզբի դատարկ թերթին վրայ սեւ մատի-
տով, «Սեփականութիւն Տուգասարի Ս.
Կարապետ Եկեղեցւոյն»:

էջ 1, դատարկ, անմաքուր:

էջ 2.— Յանկ.— Ա-ՀԴ Գրութենք:

Ա.— էջ 7.— Գամն Աւետեաց Սր. Աստ-
ուածածնիմ:

էջ 13-14ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց
թիւի:

Բ.— էջ 16.— Գամն Ճրագալուցիմ Մը-
նընդեան:

Դ.— էջ 32.— Գամն Զուր Աւրեմեայ:

Ժ.— էջ 72.— Գամն Յովաննու Կարա-
պետիմ:

ԺԴ.— էջ 107.— Գամն Սրբոյն Վեա[ա]-
նա Գողթնացոյն:

ԺԹ.— էջ 147.— Գամն Ատոմեանցըն:

ԻԱ.— էջ 164.— Գամն Սրբոց Ոսկեանց:

ԻԲ.— էջ 176.— Գամն Թարթմանչացն,
տէր Միսիթաւայ:

ԻԳ.— էջ 189.— Գամն Սրբոց Ղեւոնդ-
եանցն եւ Սրբոց Վարդանանց:

ԻԵ.— էջ 209.— Գամն Բուռ Բարեկեմ-
դան[իմ], տէր Միսիթաւայ:

ԻԶ.— էջ 224.— Գամն Սրբոյն Թեոդո-
րոսի եւ Մեղիկտիոսի:

ԻԸ.— էջ 243.— Գամն Կիրդի Եպիսկո-
պոսիմ, եւ յօրմ մորա Աննայիմ:

ԼԱ.— էջ 274.— Գամն Սրբոց Քառա[ս]-
նից:

ԼԳ.— էջ 290.— Գամն Սրբոյն Գրիգորի
Լուսաւորչիմ:

ԼԶ.— էջ 321.— Գամն Մաղկազարդիմ ի
տէր Խմ:

ՊԵ.— էջ 398.— Գամն Սր. Զատիկն Կի-
րիակիմ:

ՄԲ.— էջ 457.— Գամն Նոր Կիրակիէիմ:

ՄԵ.— էջ 477.— Գամն Կիրակիւ(ի)տի

Հասարակաց:

ՄԺ.- էջ 490.- Գամն Համբարձմանն Քի.:

էջ 498-497ի միջեւ թերթ ինկած, կը պակսի յաջորդ գանձին սկիզբը, որ է ըստ նախադիր ցանկին. «ՄԸ.- Գանձ Մեծահրաշ կիրակիի Մաթէոս [է]:

էջ 497.- ... Ուրախ լեր բերկրեալ... - ոսի է:

էջ 500, մէջտեղը, գրէին.- Ով եղանակող Մաթէոս գանձիս ողորմիս ասայ:

ՄԺ.- էջ 500, վարը.- Գամն Գալստ- հան Սր. Հոգոյն:

ԿԱ.- էջ 515.- Գամն Եկեղեցւոյ ի Մկրտիչ վարդապետ:

ԿԺ.- էջ 578.- Գամն Շողակաթի ի տէր Միսիթա.:

ՀԳ.- էջ 611.- Գամն Սր. Խաչին:

ՀԴ.- էջ 620.- Գամն Վարագա Խաչին:

ՀԵ.- էջ 628.- Գամն Հրեշտակապե-

տաց:

ՀԶ.- էջ 634.- Գամն Սրբոյն Յակոբա Մծրնա Հյ.:

ՀԷ.- էջ 640.- Գամն Դօթի Մարգարէին եւ Յկր.:

ՀԸ.- էջ 648.- Գամն Սրբոյն Ստեփա- նոս(ս)ին:

ՀԹ.- էջ 655.- Գամն Սր. Առաք. Պետ- րոսի եւ Պղ.:

Ձ.- էջ 663.- Գամն Որդոցն Որոտ- ման(ց):

էջ 669էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 672: Թուադրողը 670 եւ 671 համարած է այն եր- կու դատարկ էջերը, որոնք մէջտեղ եկած են թուղթին խաւերուն իրարմէ զատուե- լէն:

ՁԱ.- էջ 676.- Գամն Բարսեղի Հայրա- պետի եւ Աքրա Եփրեմի.- Պաշարարձ արհի պանծալի... - Խ ա չ ա տ ու ը ը:

3360

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ ՈՒ

Թոխաթ, Կափա

1608 - 1621

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 15.5×11×8, էջք 628: Պրակք Ա-է (էջ 5-156), Ա-ԻԴ (157-620), Հանգամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ: Թուղթ հասարակ, Գրիչ՝ Ստեփանոս Երէց Թոխաթ- ցի, որդի Սարգսի: Գրութիւն այլազան, Կա- չեկազմ տախտակեայ հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի: Ստացող՝ Գրիչը: Կնիք Ս. Նշանի էջ 5 (թիւ 82): Այլ կնիք քառանկիւն. «Մատենադա- րան Ս. Նշան Վանուց Մեքաստիոյ, թիւ 7», էջ 8:

Հմտ.- Ծուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 215:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-4.- Պահպանակ:

Ա.- ՄԵԿՆ. ՊԱՏԱՐԱԳԻ.- 8
Յոնանմէս վրդ. Արմիշեցի

էջ 5, նոտրագիր.- Իմաստոյն Յոնան- միսի վարդապետի համառատեալ գՄեկ- մուքիւն Սր. Պատարագին Ներսէսի Համբարմոյք պատրիարքի.- Գրէ աստուա- ծային Սողոմոն. Ամենայնի ժամ, եւ ժամա- նակ է ամ. իրաց... - Հմտ. թիւ 3185, Թ. Հատոր, էջ 486:

էջ 8.- Յաղաքս այսորիկ յետնեալս ի բարեաց ծնունդ վերջին ժամանակիս, Յո-

Հաննէս Արճիշեցի, Թախանձեալ յոմանց քահանայից սրբազգեցից, տալ նոցա վերջոտին համառուտ եւ պարզ բանիւք զՄեկնութիւն Սբ. Խորհրդոյն... — Հիմա թիւ 1493, Ե. Հատոր, էջ 227:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1621

էջ 154.— Գրեցաւ Մեկնիչս Սբ. Պատարագին թվականիս Հայոց Ռէ, յունիս ամսոյ ին, ձեռամբ ումեմն անարժան եւ անյիշելի լոկ եւ սոսկ Ստեփանոս չիբիցու, ի քաղաքս Թոխաթ, որ է միջոց Սեբաստիոյ,

որ Ոսկիբերան պաշտարարութեան վարդապետն Յովհաննէս յետի աքսորանացն աստ եկեալ վախճանեցօ, եւ այլ բազմաճաք սրբոցն, ի Թախս Սբ. Քառասունք, Որք կարդայք, կամ արիւնակէք կամ ի վերան դաս ասէք, յիշեցէք զհոգս եւ զփոշիս. եւ զբարի ծնաւոյ իմ՝ զմղտեսի Սարգիսն եւ զմղտեսի ձանփաշան եւ զտէր Յակոբ վաղամեռիկ սիրեցեալ եղբայրս, եւ զգործս զՅուստիանէն եւ զԵմինն, եւ զկենակիցն իմ զմղտեսի Ուստիանէն, եւ զորդեակն իմ զտէր մղտեցի Ծսային, եւ զիւր ցօակիցն զՊամեկիւն, եւ զդուստր իմ զՀռեփսիմէն, եւ զայնոսիկ որք աշխատանք եւ երախտիք ունին ի վերայ մեր. Ած. ողորմի եւ Հայր մեր որ յերկինս ասէք, զի ձեզ եւ մեզ եղիցի:

էջ 155-156, դատարկ:

Բ.— էջ 157, նոտարագիր.— Գիր երանելոյն Փիլիքսիմեոսի եպիսկոպոսի զոր քրեաց վասն սկիզբն առնելոյ երանելոյն յաշխարհէս յայսմամէ.— Քանզի տեսի զհոգի քո, որդի անդրանիկ հոգոյ իմոյ...

էջ 169.— Ասաց Հայրն Անտոնիոս. առաջին Հարքն մեր ելին յանապատ եւ բժշկեցան նախ, եւ եղեն բժիշկ հոգեւոր հմուտ, եւ դարձեալ անտի եւ զայլս բժիշկէին...

Լուսամեցադրութիւն.— 1618

էջ 201.— Թվին Ռեկէ, եկօ Ներսէս վարդապետն Բաղիշեցի ի Կաֆան, Ը ամիս դաս ասաց, եւ եկեալ ի Ղրիմ վաղջանեցօ:

էջ 221-264, աւելի կամ նուազ չափով մկնակեր:

Լուսամեցադրութիւն.— 1618

էջ 307.— Թվին Ռեկէ, ձեռնադրեցօ որդիս տէր Եսային. Որ զօրէնս սրբութեան կիրակին:

էջ 308.— Նայ եւ այլ միայնակեաց ունէր սաստիկ եւ խիստ զհայհոյական դեւն...

էջ 310, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

Գ.— էջ 311.— Յաղագս բնութեան մարդայն կազմութեան.— ի չորից գոյացեալ ասի մարդ...

էջ 333-334, դատարկ:

Դ.— էջ 335.— Քան զամենայն գործըս չարի, Հրպարտութիւնն է զազարալ...

Ե.— էջ 337, բոլորգիր.— Քաղոց ամսոյ Հայոց ի Ա...

Զ.— էջ 343, բոլորգիր.— Կարգաւորութիւնք եկեղեցոյ, եւ արարողութիւն ժամատեղաց, Տեառն Ներսեսի Հայոց կաթողիկոսի...

էջ 358-359 ի միջեւ ըստ երեւոյթին կը պակսի մէկ թերթ, նոյնպէս էջ 378-379 ի միջեւ:

էջ 378.— Յս. Որդուն ձայներն եւ գուններն:

Հրճուիմք այսանքն:

Գետ հոսեալ՝ աստուածային:

Յունան քարոզըն նինուէր:

Միաշարժիթ աւր հանգստեան

Սբ. Յուդիտա՝ զուստք մեծաց:

Սուրբ Կիրակոս աղաւձագ: յորդորակ

Ջրագ ճըմարիտ Հօր միածին:

Խաղող ըղբեղ գովել պիտի: Զաքարէ գուն է.
Բաշխեմ ըզհացըն փրկական: Տէր Ազգարին գուն.
Յս. Որդուն իր բնական գունն
ԳՈՐ յիշեսցուք զերանելին: Թամուրին գոյն.
Ահայ ասեմ բան գովեստի. առաջնաճաշակին
Երդորակին գոյն:
Այսուր եղեւ պայծառ գարուն: Այն առաջին
ժամանակին Տիրատուրին գուն:

էջ 380.— Խրատ քաղաւածք ամելու Գրի-
 գորի եռամեծի արարեալ:

Լուսամեցաբոլորիւմ.— էջ 389

Տէր Ստեփանոսն ծնո թվին Ռէ, օգոստոս-
 սի ժն:

Թվին Ռիջ կարգեցին:

Թվին Ռիթ էրէց եղօ:

ՌԼԸ յերուսաղէմ գնաց.— Հմմտ. Աղաւ-
 նունի, Միաբանք, էջ 489:

էջ 394—395, դատարկ:

Թ.— էջ 398, նոտրագիր.— վասն հը-
 պարտութեան:

Ժ.— էջ 397, բոլորգիր.— Գոյմք եւ Ե-
 դանակք, մեղեդոց, Տաղից եւ Յորդորակաց:
 — Շուրջ ութսուն տաղերու առաջին տունե-
 րը՝ ճոխ խաղերով:

էջ 414—417, դատարկ: Նոյնպէս էջ 420—
 421:

էջ 418.— Տոմարական աղիւսակ: Նոյն-
 պէս էջ 422:

ԺԲ.— ՊԱՐՁԱՏՈՒՄԱՐ.— 15

էջ 423, նոտրագիր յստակ.— Պատճէմ Հա-
 յոց Տումարի.— Կրկնակ ամսոց այսպէս
 արա...— Հմմտ. Թիւ 3205, Թ. Հատոր, էջ
 506:

էջ 457.— Պատճէմ Հոռմայեցոց Տումա-
 րիւմ.— Կրկնակ ամսոց այսպէս արա...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1608

էջ 486.— Գրեցաւ Պատճէն Տումարացս
 Հայոց եւ Հոռմայեցոց եւ այլ ամ. ազգաց
 Խորաներս եւ միաբանութիւնս ի լաւ եւ
 յընտիր աւրինակէ, որ ի յԱմիթ ի վարդապե-

տաց եւ վարպետաց ընտրեալ եւ ստուգեալ,
 զոր եւ Թոխաթցի Ստեփանոս էրէցս օրինա-
 կեցի ի Կաֆան, Թվին ՌԵԷ: Որք բան ինչ
 օկտիք ի ամանէ յիշեցէք զնոտրող սորա եւ
 ասասլիք Հայր մեր որ յերկինս սուրբ ե-
 Ղիցի:

էջ 488, դատարկ:

ԺԵ.— էջ 489, նոտրագիր.— Բանք եւ
 Մխիթարանք Ստեփանոս Թոխաթցի իրի-
 ցուէս ի Պօճայ Տէր պապան՝ վասն տարա-
 ժամ դատերն իւրոյ մահուան:

Ի նվաստ եւ անարժան ծառայէս Աստու-
 ծոյ եւ սպասօրէ Սր. Լուսօրչին եւ Ան-
 տոնի Սր. ճգնօրին Ստեփանոս իրիցուէս
 Հասցէ աստուածային աւրհնութիւն եւ պահ-
 պանութիւն ի վերայ թո եւ ամ. ընդանեաց
 քոց եւ սիրելեաց քոց:

Ով աչաց լոյս եւ սրտէ սիրելի Հայր մեր
 եւ եղբայր ինձ դարիպիս եւ պանդրխտիս:

Ով դու սիրելի եւ բարեկամ ինձ մեղաւոր
 Ստեփանիս, Հոգոյս եւ փոշոյս:

Ով պատուական եւ բարի մարդու Աստու-
 ծոյ, եւ սիրելի ամենայն ազգաց...:

Դու պարծանք եւ փառք ի մէջ մայրաքա-
 ղաքիս Կաֆայու:

Դու սիրելի պարոնաց եւ իշխանաց, մե-
 ծամեծաց եւ փոքունց:

Դու պատուող եւ մեծարաւոյ վարդապե-
 տաց, եպիսկոպոսաց եւ կարգաորաց:

Դու տեսուչ եւ վերակացու վանորէից եւ
 եկեղեցայց:

Այլ զինչ ասացից, եւ որպիսի գովու-
 թեամբ գովեցից զքեզ, ով ամ. գովութեանց
 արժանի, Խնդրեմ եւ Հայցեմ ի Քրիստոսէ

արտասուալից պաղատանաւք, որ քո պատուական եւ պայծառ, զեղեցիկ եւ ցանկալի, փափաքելի եւ սիրելի, Թաղուհի եւ խաթուն զստերն Ձինէվրայիս համար դու եւ քո կենակիցն ողջ կենաք, ձեր զստերն եւ պարոն խաւճա Մարոն եւ Թոռուքն, եւ այլ սիրելի եւ բարեկամքդ շատ ապրին եւ ծերանան, բազում ժամանակ, իբրեւ զնոյ, եւ զԱբրահամ, եւ զՄաթուսաղայ, եւ զծերն Սիմէոն, եւ տեսցեն զորդիս որդոց իւրեանց ամէն։...

Թէ քո որդին տղվաթվոր եւ բանուկ եւ դատուկ լինի՝ քան զքեզ աղէկ տուն եւ տեղ չինէ, եւ թէ ուսող եւ խմող է, զքո Հոգեբաժինն այլ կուտէ, եւ զստին եւ զտեղն այլ կուտէ։ Դուք ձեզի ճար արէք, զիս տեսէք ձեզ ողորմեցէք։ Մի՛ Թողուք ի Հոս, որպէս եւ ես անարժան Ստեփանոս թողեալ եմ ի Թոխաթ քաղաք, աղէկ քարուկիր պատերով Բ տուն, եւ Բ չարտախ, փուռն եւ աղբիւրն եւ պաղչան, եւ Բ տէգկանով ապուրջում ալբրելու Զ ոտք երկանքն քէրխանան, անկողին, խալի եւ կարպետ, թաս եւ թափսի, եւ այլ բազում բաներ։ Զայս ամ. Թողեալ՝ իբրեւ զմեռեալ եւ փախըստական եկաք ի մայրաքաղաքն ի Կաֆան, Ռ դրամ ուրաժ չպուրջումով։ Ձինչ որ ի Հոս թողաք՝ կորեւ, եւ զինչ ի Հոս բերաք զայն վայելեցաք եւ անեցուցաք, եւ այնով կու խնդամք եւ կաշինմիջ կայնեմք։ Թոխաթ աստեղիս օրինակ էր, եւ Կաֆայ աստեղին։

Գրեմեմ Սողոմոն ասաց՝ զոր կերայ եւ զոր բաշխեցի՝ զոր տվի այն ինձ մնաց, զոր թողի զայն եւ կորուսի։ Յորժամ ի սեղան նստիս, աղքատ մառ դու քեզի ընկեր, երբ մեռնիս ւանտէն երթաս, նայ նստիս քան զամէնն ի վեր։ Թէ չի Հոգայք զձեր Հոգին եւ զձեր նշնեցելոցն, նայ լսեցէք թէ ինչ ասէ զիրն։

ԺԶ.— էջ 512, նոտրադիր.— Յունվարի է. յիշատակ է սքանչելեաց, տեսչեան սուրբ Կօրն մերոյ Խաչիկ Վարդապետին։

ԺԷ.— էջ 519.— Նոյեմբերի Իգ, յիշատակ է Կրեմա Հայրապետին։

ԺԸ.— էջ 524.— Հոկտեմբերի ԺԲ, յիշատակ է Սրբոյն Վարդսի, եւ այլ Զ ընկենրացն։

ԺԹ 530, ստ. լուսանցքին.— Գրեցաւ Թվին Ռիկէ, սեպտեմբերի Ի։

ԺԺ.— էջ 533, նոտրադիր.— Նոր օրինակ

Յայտուրաց ցանկ է յԱռաքել Վարդապետէ։

էջ 533, ստ. լուսանցքին.— Յանկ է նորաւրինակ Յայտաւուրաց. վայ ինձ որ ի տետր չարելն, յետ Լյառալ է չարել զայս ա տետրս։

էջ 555.— Այս է ցանկ նորաւրինակ Յայտաւուրքին զոր ի Կաֆայու ի Սբ. Թորոս դուսի ժամն կայ, եւ մէկ այլ ի Սբ. Հրեշտակապետ, եւ ի Սբ. Սարգիս, եւ ի Սբ. Լուսօրիշ, եւ ի Սբ. Աւգստին։ Զայս վասն այն գրեցի որ անդի եախան տեսնում թէ այս օրինակս ամէն տեղ կայ մի, զի խիտ աստեւս բաներ կայ եւ զեղեցիկ ճառեր։ Նրուսաղէմայ յատեանն կարդացած Յայտաւուրքն այլ այս օրինակն է։ Ով հանդիպողք, զհոդս եւ զփաւշիս ոտից ձերոց՝ զՍտեփանոս էջէցս Թոխաթցի, յիշեցէք Ած. ողորմեալ, եւ Հայր մեր որ յերկինս ասէք չարազործիս, միթէ Ած. ներէ ինձ եւ ձեզ։

էջ 555.— Վկայութիւնք եւ արիմակք եւ հաստատութիւնք Սրբոց պատկերաց զի պատուելի են։

Ի.— էջ 557, նոտրադիր.— Պատմութիւն Սբ. Խաչիմ Հացումնաց եւ այլ բազում պատմութիւն կայ ի մէջ սորայ, քաղաւորաց եւ Մանկեղիս։

Յիշատակարամ Յովսէփ սարկաւազի.—

էջ 587.— Որ ողորմի Բս. Ած. ստացողի եւ գրողի սուրբ ճառիս, Յովսէփ մեղսաներկ սարկաւազի, եւ ծնողաց իմոց եւ ամ. արեան մերձաւորացն, Ամէն։ Մանասեղ վարդապետին իմոյ Ստեփանոս իրիցու եւ իւրայնոցն։ Ամէն. Հայր մեր որ յերկինս սուրբ եղիցի։

ԻԱ.— էջ 588.— Թուխտ Սրբոյն Դիմեանիսի Արիստաքացոյն առ Տիմոթէոս, վասն Պետրոսի եւ Պաղտոսի։

ԻԲ.— էջ 598.— Դեկտեմբերի ԺԵ, Վարդ եւ յիշատակ Սրբոյն Ստեփանոսի Արքեպիսկոպոսիմ Սուլտանի մայրաքաղաքին. նրաննիւն Ստեփանոս ծնեալ էր ի նահանկին Կապադովկացոց ի բարեպաշտ ծնողաց... Եւ իբրեւ եղեւ ԺԸ տարոյ ... եկեալ ի Հայրենի գառուն եւ Հասեալ ի Կոստանդնուսօյիս, առ Դեծ եպիսկոպոսապետն Գրեմանոս...։

Յիշատակարամ.—

էջ 619.— Ով երջանիկ սուրբ Հայրապետ

եւ սքանչելագործ այրդ Աստուծոյ Աբ. Ստեփանոս, բարեխաւսեայ առ քարոզեալն ի քէն Յս. Գս. զի կեցուցէ զանձինս մեղուցեալ ծառային եւ անուանակցին քո՝ Ստեփանոս զծողի գրոյս եւ ծնողացն իմոց մղտեսցի Սարգսւն եւ շապիաշին, եղբօրս տէր Յակոբին, եւ որդոյս տէր Յսայէ, եւ այլ ամարեան մերձօրացն, կարդացողաց եւ լրասողաց, եւ զգիրգս լաւ պաշտողացն, ամէն: Հայր մեր որ յերկինս սուրբ եղիցի:

ԻԳ.— Էջ 811.— Գովեստ Ներքոյեան՝ վերափոխեամ Աբ. Աստուածածնին, յԱռաքել վարդապետէ ասացեալ.— Գանգի այսաւր

երկնայինքն յերկիր խոնարհեալ...

— Ստ. լուսանցքին. «Մեծ ճառին կէսն է այս»:

Էջ 819.— ...նա եւ ստացաւդի եւ զծողի սուրբ գրոցս, Ստեփանոս Թոխաթցի իրիցուն, եւ իւրայնոցն ամէն: Գրեցօ ի թվականիս Հայոց ՌԿԸ, յունիսի Ժ, Լուսօրչին պահոցն, ի դուռն Կաթայու Բարձրահայեաց Լուսօրչի տաճարիս: Հայր մեր որ յերկինս...

Էջ 820, դասարկ:

Էջ 821-822.— Գրի եւ նկարի փորձեր:

Էջ 823-828.— Մագաղաթեայ պահպանակ:

3361

Բ Ա Ն Ք Զ Ա Փ Ա Ի.— 12

ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ

Ընտանօգ, Տաճիրտաղ

ՌՁԸ = 1639

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11×5, էջք 538, Հանգամանք բաւարար. կան փրթած թերթեր. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Գրիգոր Երէց, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զլիստառները կարմիր, մնացեալ սեւ մելանով, միասին, 17 տող: Նոտրագիր վարժ, Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ մեծ բաժանւածներու ըսկիզբը, ոմանք հանդերձ զլիսազարդով: Ուրանազարդ իւր սարօք, էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Յիսուս Որդի Հաւր Միածին, եւ ճառայդայթ կերպարանին...

Էջ 229.— Յիշատակարան նրգողի Բաժնի:

Էջ 239.— Տեառն Ներսիսի խրատ Ուսումնասիրաց.— Այբն առաջին ըզքեղ տրդա...

Էջ 249.— Նորին Տեառն Ներսիսի խրատ քզեշահ.— Այբն Աստուծոյ զքեզ մերձակայ լինել խրատդ թէ հաւատա...

Էջ 286.— Նորին Տեառն Ներսիսի.— Այբն անըսկիզբն ասէ զԱստուած...

Էջ 277.— Տեառն Ներսիսի Բան Հաւատո, Ուսումնաւոր Տաղիս չափայ.— Խոստովանիմ Աստուած զՀայր...

Էջ 357.— Յիշատակարան մորին.— Վասն Աստուծոյ խօսել զայս բան...

Էջ 386.— Տեառն Ներսիսի, Յաղագս երկմի եւ զարթուց մորա, քարաւմարար ի դիմաց մորա ի չափ Բժամիցն պարգեալ ռտից, ի խնդրոյ տուն բժշկապետի եւ աստղագիտի Մըսիթարա.— Իմ եղական գոյով բնութեան...

Էջ 384.— Նորին ալյաչափ տաղ ի խնդրոյ անուան մախագիծ տաղիս տանց.— Միշա էիդ անեղ բնութիւն...

Հին յիշատակարան.— 1349

Էջ 389.— Յիշատակարան տաղիս ի ստա-

ցողէ սորիմ ի մուսստ Թովեամիսէ Սեքաւ-
տացոյ Աղիբրս Մաղթամաց բամի առ իմբն:

Յիսուս աւծեալ Տէր անվաղճան,
Հօր միածին որդի եւ բան,
որով երկինք հաստատեցան,
իմանալեալքն համանգամայն:

Այլ ես նըւաստըս քո ծառայ,
յոյժ անպիտանըս պաշտօնեա,
զերանելոյս գիրն ընթերցա,
ազատ կամաւք եւ ցանկացա:

Փափաքանօք ընթերցողին,
զմիտըս բանիցըս քըննողին,
սովաւ առ քեզ պաղատողին,
մաքուր մըտաւք աղաւթադին:
Եւ (ը)ստացողիս ըզճամբ սորիմ,
ինձ եւ իմոցն ամենայնին,
որ տարփանօք սիրոյ կրքիկն,
ետու գորեւ ինձ ըզսորին:
Ի ծնընդենէ մարմնով քոյիկն,
ի թիւ յատուկ մի հազարին,
յերեք հարիւր եւ ի յինին,
եւ ի մի ամ սկըսեալ ամին:
Սակայն ի թիւ այգջանազեան,
յեաւթըն հարիւր սոմարական,
եւ յինըսուռն աւարտական,
եւ ի յութեակ թիւն յանկական:
Իսկ ի փոքրիկրն մեր շըրջան,
յերկու հարիւրըն թուական,
վաթսուռն եւ հինկն աւարտական,
ի վեցերորդ ամին սկըսման:
Դեք մատուցի նուիրական,
զտաւըն մաքուր աղաւթական,
ես որ ծառայս եմ անարժան,
քո Յովնանէս այր անպիտան:
Զի յաներեկն աւր քո ծագման,
զմեզ ընկալցիս յաշոյն կողման:
Եւ քեզ տացուք փառս անվաղճան,
այժմ եւ յապայն եւ յաւիտեան:
Հմմտ.— Լ. Ս. Խաչիկեան, Յիշտ. ԺԴ. Դա-
րի, 1860, Երեւան, էջ 380—381:

Վ Ի Պ Ա Ս Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

էջ 408.— Պարտապան է Հօր որդի, հա-
տուցանել վարձ ծընողի... Կատարեցաւ
բանըս չափեալ, ի համբաւէ նըւաստացեալ:

էջ 499.— Տեառըմ ներսէսի Յիշատակա-
րամ յԱռակացմ Սողոմոնի գոր իւրով ձե-
ռօքմ գրեաց:

էջ 504.— Ամըրադարձութիւմ տառիս, յի-
շատակի սորայ:

էջ 508.— Նօրիմ ժողովոյդի զամուռն
առեալ:

էջ 513.— Կարապետի մեծի վարդապետի
ասացեալ ի խրատս պիտամիս մամկանց ե-
կեղեցոյ, ոտամաւօր տառիւք.— Ամենայնի
սկիզբն առնեմ, դուք լուարուք զոր ինչ ա-
սեմ...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1638

էջ 529.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեան Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ այժմ
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի:

Արդ զընցաւ սուրբ լուաւոր բանս՝ Յի-
սուս Որդիս, ասացեալ շնորհալից Տեառն
նեքսիսի Հայոց կաթողիկոսի նուէր մաղ-
թանաց, ի թվայբերութեան Հայոց տումարի
մ եւ ԶԼ ի, եւ աւարտեցաւ ի սեպտեմբերի
ԺԱ, օրն Դշ. ի քաղաքս Ըրատօղ կոչեցեալ
որ մակ անուամբ Տաքիրտաղ ասի, ընդ հո-
վանեաւ Սբ. Յովնանիս, եւ յառաջնորդու-
թեան տեղոյս տէր Գրիգոր Կամախեցի վար-
դապետին, եւ ի հայրապետութեան Սբ. Էջ-
միածնա տեառն Փիլիպպոսին, եւ ի Թաղաւո-
րութեան խորիստ եւ աւարկու սուպտան Մու-
րատին, որ յայսմ ամի բազում եւ անթիւ
զօրօք զնաչ ի վերայ Բաղդատա եւ հառ զնա:

Արդ աղաչեմ զամենեանեղ, որք հանդի-
պիք սմա կարգալով կամ օրինակելով, յի-
շեսջիք ի Քս., զառածեալս մեղօք, զտխեղծ
զրիւս զԳրիգոր իրիցուկս, որ հուսկ եւ վեր-
ջինս եմ ամ. գրչաց. մանաւանդ եւ զհոգե-
ւոր հարքն իմ զտէր Դաւիթ արեղայն, եւ
զաստուածատուր քահանայն, որ բազում ե-
րախտիք եւ աշխատանք ունին ի վերայ մե-
ղաւորիս:

Այլ եւ յիշեսջիք ի Քս. զտէր Պետրոս քա-
հանայն որ զօրինակս շնորհեաց մեզ. եւ
զմարմաւոր ծնողքն իմ զՓիլիպպոսան, եւ
զհօրեղբայրն իմ զԿարապետն, եւ քաղց-
րիկ մայրն իմ զՍանանայն, որ յայսմ ամի
եւ ի սոյն կիրակի փոխեցաւ առ Քս., եւ
զայլ ամ. առուարեան մերձաւորս իմ զԿեն-
դանիս եւ զհանգուցեայս. յիշեցէք ի Քս.,
եւ Ած. ողորմի ասացէք. որ եւ Քս. Աստ-
ուածն Տէր որդրմեացի ծնեւ եւ ձեր ննջե-
ցելոցն ի միւսանգամ զարքստեանն իւր

սուրբ արքայութիւն ի վերինն Երուսաղէմ
ամէն, Հայր։

Էջ 532-538, զանազան մանրութիւն, անհարթ
գրերով։

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—
1698-1710

Էջ 537, նոսր շեղագիր անհարթ։

Գրեցաւ գիրս։

ՌձԽԷ եկայ։

ՌձԽԸ, մութ եղաւ կէսաւրին։

ՌձՄԳ, աշխարհ մետայ։

ՌձՄԵ, մեռաւ իրիցկին, յինանց երեք
շափաթի Գ շափի կէս գիրներին։

ՌձՄԶ, մեռաւ տէր Կուստան, ճիտըն
զարկին, զասիմին առաջի օրն շափաթի օր
սօնեցին Դեմետիայ վկային, որ ի թեսա-
ղիէնիկէ կատարեցաւ։

ՌձՄԶ, աշխարհ եկաւ Ուսուպիայ անուն,
վիճակին միջի շափուն Երեքշափտի օրն
կեսաւուր։

ՌձՄԹ, աշխարհ եկաւ, Մաղաքիա անուն,
մեծ պաքի առաջի շաթուն, Հինկշափի
կեսաւուր։

3362

Մ Ա Շ Տ Ո Ց (ՄԱՍՆԱԿԻ) .— 138

Կարիմ

ԺԸ. Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11×1.5: Էջ 112: Հանգամանք
համարեա բաւարար. ազդուած թացութե-
նէ: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ զխա-
գիրները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 20 տող, սեւ գիրներու միջեւ Բո-
լորգիր: Համառօտագրութիւնք առատ:
Կաշկակազմ խաւաքարտեայ դրոշմազարդ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Մաշտոց, Պարունակէ յինքեան
զմանն արքազան արարողութիւնս Հայաս-
տանեայց Եկեղեցւոյ: Նդեւ գրեալ ի Կարին
քաղաքի։

Էջ 3.— [Կ]արգ [Ս]րբազնագոյն [Մ]ը-
կրտութեան [Ե]րեխայից։

Էջ 43.— Կանոն Կուսի Պսակին։

Էջ 86.— Երկրորդ Պսակ։

Էջ 70.— Աղ Օրհնելոյ։

Էջ 72.— Օրհնութիւն Հատի Պատարագի,
կամ Մատարի։

Էջ 74.— Կանոն Եկեղեցւոյ Զգեստ Օրհ-
նելոյ։

Էջ 76.— Կանոն Նոր Գիրք Օրհնելոյ։

Էջ 78.— Կարգ Թաղման ննջեցելոց աշ-
խարհականաց, արանց եւ կանանց։

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.

1.— Էջ 112, վերը, անհարթ գրով.— Ի
վայելումն տիրացու Կարապետիս է, Ած.
վայելումն տացէ, ամէն, ի Աստուծոյ ծառայ
տիրացու Կարապետէս հասցէ։

2.— Նախորդին ներքեւ, անհարթ գրով.—
1789

Ես անարժանըս մեղապարտ, հասցէ գի-
րըս Արգուրում տէր մահտեսի տէր Մկրտի-
չին ծերունի բարին, անբաց ումեքէ, ամէն:
Մեքցաւ գիրըս ի թվին ՌՄԼ եւ Ըին, դեկ-
տեմբերի Դին, ամէն։

3363

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 263

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×11×5: էջք 490. պէտք էր ըլլար 590: Հանգամանք բաւական լաւ. նորոգութիւն կրած. վերջը վնասուած եւ թերի: Մագաղաթ գորշորակ: Գրութիւն՝ գլխատառերը եւ համարագրերը կարմիր, մնացեալը սրճագոյն եւ կամ սեւ մեկնոյով, միասիւն, 18 տող: Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք սովորական: Ուղղագրութիւն տրկար: Կարմրաներկ գլխագարդ իւր սարօք, էջ 9, 187, 175, 353: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմագարդ հնամալ: Պաշտական մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ընտիր բոլորգիր, մասն Գանձաբանի: Հմմտ. — Յուցակ 2եռ. Սեբաստիոյ, թիւ 70:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4. — Մագաղաթեայ պահպանակ, էջ 5-8, չկայ: էջ 7-8. — Նոր թուղթ. յիշատակարան. տես յետոյ: էջ 9. — Աւետարան ըստ Մաթեոսի. — Գիրք Մնեղեան Յի. Քի. .... էջ 187. — Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. .... էջ 198էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 100, փոխանակ 200ի. թողուցիւնք այդպէս: էջ 171, իրապէս պէտք էր ըլլար 271. — «Աւերորդ Աւետարան». — Յարուցեալ Յս. առաւուտուն. .... էջ 175, իմա՝ 275. — Բանգի բազումք յաւժարեցին. .... էջ 353, յիրականին 453. — Ի սկզբանէ էր Բանն. .... էջ 482. — ...եւ ոչ ասաց նմայ Յս. եթէ ոչ մեռանիցի [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]: էջ 485-488, չկայ: էջ 487-490. — Մագաղաթեայ պահպանակ, կ'արտագրենք էջ 488: ...գայ թագաւոր իշխանութեամբ, կերպարանն Աղաման ի կերպարանն բանին Հաւր մըտանելով առ Հայր. ընկա:

Ի զաւրս վերիննս հրեշտակաց եւ հրեշտակապետաց, իշխանութեանց, տէրութեանց, աթոռոց եւ զարութեանց, գովասանեալ եւ երկրրպագեալ, զորսս հիացուցեր յոյժ համարձմամբըդ, թագաւոր երկնաւոր, միւս առ միւս աղաղակելով ըզսխրալիք տնարէնութեանդ ըզխոնարհութիւն, յեկեղեցոյ ջո ուսեալ. .... Հմմտ. Սիւն, 1950, էջ 145:

Յիշատակագրութիւն.—

էջ 490, ստորին լուսանցքին, բոլորգիր, պահպանակին զբէն, երկու տող. — Զաստուածասէր եւ զբարեպաշտ պարոնս մեր [զ]Թորոս եւ զաստուածատուր որդին իւր զէնոն յիշեալ [Այսչափ կայ]:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 352, ստ. լուսանցքին, մէկ տող, սկիզբը վնասուած, թանաք գունաթափ. — զրիշս յիշեալ ի Տէր, եւ զձեզ Տէր յիշեացէ:

Հնագոյն յիշատակագրութիւն.—

էջ 188, վերի լուսանցքին, բոլորգիր. — Ես Մելքիսէթս զԱւետարանս տուի Մկրտիչ իրեցու՝ յիշատակ ինձ եւ ծնաւդաց իմոց, որ խնամով պահեն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա. — Պապաճանի եւ տէր Ստեփանոսի. էջ 483, բոլորգիր վարժ. — Յիշեցէ ի մաջ[ը]ափայլ աղաւթս ձեր զՊապաճանն, զԳրիգորն եւ զիւր որդին զՄ[ը]քսէթն, որ առին զՍբ. Աւետարանս ի հալալ արդեանցն, իւրեանց հոգոյն յիշատակ, եւ եղին ի ձեռն տէր Ստեփանոսին. չունի ոք իշխանութիւն որ առնէ ի ձեռանէ սորայ, կամ ազգական կամ աւտարական, Զձեզ աղաչեմք, ով ընթերցողք, որ մէկ հայր մեղայիւ մի յիշել ի տէր, եւ Աճ. յիշէ զձեզ ի իւր աբաբայութիւն, ամէն:

Դարձեալ յիշեա(ց)լիք ի սուրբ աղաւթս ձեր զվերջին կազմել տուող Սբ. Աւետարանիս՝ զվարճատն եւ զիւր կողակիցն զՄայրամն եւ զիւր որդիքն, զՄամլուն եւ զՅովանէսն, որ ետուն վերստին նորոգել եւ կազմել զՍբ. Աւետարանս՝ իւրեանց հոգոյն յի-

շատակ. եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի ի Քէ. Այ. մերոյ. ամէն: Հայր մեր որ յերկինս.:

Երկրորդն է Սբ. Աւետարանս տէր Ստեփանոսին, եւ իւր կողակցուն Ղումաշին, զստեղն Հռեփսիմին, փեսին Հարապետին, աներոջն Յակոբին, Վարդմանուկին, ի ձեռն տէր Յովսէփին. չունի ոք իշխանութիւն զսատանելու՝ ազգական կամ ատարական: Հայր մեր.:

Բ.— Տիրացու Յովհաննէսի?—

Էջ 7, նոր թուղթ, շեղագիր.— Սուրբ մատ(ի)եանս զրէջ մեր տոհմից, յիշատակ մեր ննչեցելոց, ի վանս Սբ. Նշանի, ի քաղաքն Կափիրայ, որ կոչի Սեբաստիոն Սէնէքրէմի: Վասն ծովացեալ մեղաց մերոց աշխատեցեալ եկեալ եւ յաբաւանեցին անոթս ի վանքից եւ այլ սուրբ մատ(ի)եանս Վեց տարի աշխատեց ձեռնընէ կեցել, եւ մեր մեծ հայրն բազում աշխատանաց եւ չորս ոսկի ռոյնիկ հատուցեց եւ առեր է՝ յիշատակարան պատուած: Միմիեան մեր Մարտիրոս պապն կրէր տասնընչորս սերունդից տիրացու Յովհաննէսը զրեր է թիվան Հայոց ՊՄԻ, մեծ մայրիկին մամը տեղեկները տարեր են, եւ ութ օր յետոյ Պալիկ պապը քրտան ոսկի տրվեց եւ շատ մը աղաչանք բերեր տուն եւ մէկ ամիս յետոյ մեռեր է: Որ զրվածը կայ Մուսիկ պապուն տոմարին մէջ: Նոյն հաշիւն է որ զրպիր Յովհաննէսը բազում աղաչանք փափակ յայտներ վանքը գացեր է կրոյոյնաոր եւ վարձապետ ըլլալու որ տղայթիւնը որ զրպիր Յովհաննէսին հայրը է եւ եղբարը Պապյանանը, Գրիգորն եւ չորս որթին Մէրքիսէթ, որ առին եւ նըվիրեցին տէր Ստեփանոսի, ի հոգոյ եւրեանց ննչիչլոց. ասացուց Հայ[ր] մեր: Երեւոյն է Տէր զձեզ սուրբ արքայութիւն ամէն. եղիցի եւ եղիցի:

Գ.— Յովհաննէս Մ. Թաշմեանի.—

1.— Էջ 186, շեղագիր անհարթ.— 1897

Մահեթի Յովհաննէս Մ. Թաշմեան հրնազէտ Սեբաստացի եկի Ամերիքայ, Ռ.Պ.Ղէ, եւ ունեցայ մէկ տղայ Լէվոն եւ մէկ դուստր Արակսի: Վահրամ որթին ծընած էր Սեբաստիոնայ, ընդ ամէնը երկու որթի եւ մէկ աղջիկ: Գորքայվանառ էյի:

կինս բարի եւ ազնիւ, հեղաշուքի, դուստր մ. Յովհանի Տիրարեանի, Սեբաստացի մեծ գերթաստանի, աներորթի հանգուցեալ Նիշան եւ Վահան, քոյրերնի հանգուցեալ Մարեմ. ողջ է Պայծառ: Մարիմը ունէր Պետրոս եւ Արայ, 2 որթի: Զօքանչս Մարեմ մահացած է: Ասոնք եւ Ամէրիքայ բերել տրվի: Արթէն գիտէյ թէ Տաճկաստան ապրիլ դժվար է: Արթ յիշեցէք ի աղօթս ձեր մ. Յովհաննէս Մ. Թաշմեան: Հայր մեր որ երկինս ես.:

2.— Էջ 174, վերը կարմիր, վարը սևուրակ մեղանով.— 1915էն յետոյ.

Վայ առւր այնմիկ, 1915ի տեղահանութ. անփող թրքայայտաստանի վատ թաքար սուլթան Համիտի մէկմէտ Մուստաֆայ Քէմալի, որ այժմ տիրեցէ անփող թրքաստանի? սատկէցուցին էնվէ[ր] եւ Թայելէք անպիտանի: Արթեօք պիտի տեսանեմ բոլորովին ոյչնցութիւն անփող թրքաստանի:

Մահեթի Յովհաննէս Թաշմեան, որթի մեծ գերթաստանի, որթի Մելքոնի եւ Մարիեմի, բռնիկ Սեբաստացի. ունէր Մելքոն 4 որթի, Նըշան, Լուսիս, Յովհաննէս եւ Յակոբ, բոլորն հանգեալ ի Տէր, ողորմի հոգ[ո]ց նորայ. եւ դուստր էին Սողոմէ, Մաքրույի եւ Մարիցայ, որ հանգեան ի Տէր: Նըշան եղբարս տեղահանեցին, յառանձ անգամակի հանգեալ ի Տէր: Լուսիս ուր Ամերիքայ բերել տրվի, ունեցաւ Վահան եւ Հայկ: Վահանը ամուսնացաւ հայու դուստր Նազնի Սեբաստացի, ունեցաւ որթի Մելքոն, Արմէնույի եւ Աղանի: Իսկ Հայկը ամուսնացաւ յոտարի ամերիքացի, ունի 1 աղջիկ: Իսկ դուստր եղբոր իմ Տիրարեանի ամուսնացել հայու Յարութի էմոնեան Խարբերցի, ունի բազում զավակ: Իսկ Արմէնույին եղբորորթի մեռած է:

Պիտակ, կարմիր շրջանակով, փակցուած առաջին կողքին երեսին. «Մահեթի Յովհաննէս Մ. Թաշմեան Սեբաստացի հրնազէտ»:

3364

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ւ

Տեղի

1878, 1681

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15×10.5×5, էջք 514, Պրակք Ա—
ԺԸ (էջ 1-332), Ա—Ը (333-514): Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. ազդուած հը-
նուփենէ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ
Ստացող՝ Տիրացու Յուսէփ: Գրութիւն՝
խորագիրները կարմիր, մնացեալը սև մե-
լանով, միասիւն, 18 տող: Նոտրագիր շե-
ղակերպ: Համառոտագրութիւնք բաւական
առատ: Ուղղագրութիւն տկար: Սեւագիծ
զարդագիր գլուխներու սկիզբը: Կաշե-
կազմ տախտակեայ հնամաշ:

Հմտ.— Սիոն, 1872, էջ 237, Սիփան
Վրդ. Միսեան:

Ա.—ԱԻԵՏԱՐԱՆ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ.— 4

էջ 1.— Իսկ այդ նորա Յովակիմ յորժամ
եւ ի տանէ իւրմէ...— Հմտ.— Անկ. Գիրք
Նոր Կտակարանաց, Վենետիկ, 1898, էջ 1:

էջ 5.— Բ.— Այս է երկրորդ գլուխ Պատ-
մութեան Յով[ակ]իմայ եւ Անմայի ծնո-
ղաց Սր. Աստուածածնիմ.— Եւ վաղիւն յա-
րուցեալ Յովակիմ...:

էջ 13.— Գ.— Երրորդ Գլուխ. Եւ այժմ
սկսանիմք պատմել գնայմ Սր. Աստուածած-
նիմ Գ ամաց ի տաճարմ սրբութեան:

էջ 21.— Դ.— Գլուխ Չորրորդ պատմու-
թեան ժնամեայ, որ այժմ խորհեցամ քաեա-
նայքմ արկամն զվիճակմ Սր. Աստուա-
ծածնիմ:

էջ 33.— Ե.— Գլուխ Հինգերորդ պատ-
մութեան վասն աւետեացն հրեշտակապե-
տիմ Գաբրիէլի, ի աղբիւրմ, առ Սր. Ամէն-
աւրեանայ Կոյսմ Աստուածածնիմ Մարիամ.
առա այժմ պատմել մի ըստ միաբէ:

էջ 48-47ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 50.— Զ.— Վեցերորդ Գլուխ պատ-
մութեան...:— Եւ վաղիւն յարուցեալ
Յովսէփ...— Հմտ.— Նոյն, էջ 30, Գլուխ Է:
Իրիտ.— Ետեւ առաջուփիւն կայ 2 եւ է
գլուխներու միջեւ:

էջ 50-51ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 51.— Է.— Եւթներորդ պատմութիւն
վասն կրկին հարցանելոյ Յովսէփայ ընդ
Սրբոյ Կուսիմ Մարիամու.— Եւ կատար-
եալ յաւուրցն այնոցիկ...— Հմտ.— Նոյն,
էջ 24, Գլուխ Զ:

էջ 68.— Ը.— Ութերորդ Գլուխ պատմու-
թեան. առաջիմ աշխարհագիրմ Ոգոստոս
կայսերէ յաշխարի ամ:— Եւ եղև ընդ
աւուրսն ընդ այնոսիկ...:

էջ 78.— Թ.— Իններորդ Գլուխ պատ-
մութեան, ի գալմ Բեթղեհէմ, ի ծնանիմ
յայրիմ, ի գալմ մախամօրմ յեւայի եւ տե-
սանիմ զարմանալի իրս եւ սքանչելիքմ մո-
րածիմ վանկամմ Քի. Այ. մերոյ.— Իբրեւ
զայն տեսեալ Յովսէփայ...:

էջ 84.— Ժ.— Տասներորդ Գլուխ. Պատ-
մութիւն վասն հով[ու]ացն որ պահէիմ ըզ-
հօտս խաշմաց եւ այժմ հրեշտակ Աստուծոյ
ետ գաւետիս Մըմնդեանմ Քի. Այ. մերոյ.—
Ապա Հովիւքն էին ի տեղւոջն յայնմիկ բը-
նակեալ...:

էջ 87.— ԺԱ.— Երկուսասն Գլուխ. Պատ-
մութիւն Գալիլստեան մոգուցն յարեւելից՝
քերեալ ընծայս մատուցիմ Քի. Այ. մերոյ:

էջ 90.— Եւ իբրեւ եկին նոցա ամենեքեան
ի քաղաքն յԵրուսաղէմ, ասողն, որ առաջ-
նորդէր նոցա, առժամայն ծածկեցաւ լոյսն.
եւ ապա այնու հետեւ զարարեալ նոցա զտե-
ղի առին բազմութիւնք զօրացն հեծելոց.—
Հմտ.— Նոյն, էջ 43:

էջ 116.— Յետ յայս ամենայնի եղելոցս
որ գործեցաւ...:

էջ 121.— ԺԲ.— Այս երկրորդ Գլուխ.
Պատմութիւն վասն այմմիկ զոր խափեցաւ ի
մոգուցն անդի, զոր առաջմ համըլիպեցամ
պղծայմ Հերովդէի ի քաղաքմ յԵրուսաղէմ.—
Արդ իբրեւ եղև կատարուան նոցա...:

էջ 125.— Եւ կոտորեցին զամ. մանուկս
զոր եւ զտին ութսուն եւ չորք գեղջէ, յօգիք
իբրեւ Ռեկ.— Հմտ.— Նոյն, էջ 56:

էջ 128.— Երրորդ Գլուխ վասն խնդրոյ
Յովսէփմ որոյ մաքարիայի որ ոչ կարաց

գտանել.— *Իսկ անորէն բռնաւորն...*

էջ 134.— ԺԵ.— *Չորրորդ Գլուխ Պատմութեամբ վասն փախըստական գնալ ի յերկիրն յԱսխալամ, Յովսէփ առեալ զՄարիամ եւ զամուսկն Յիսուս, գնացեալ զգամապարեսս* — *Յարուցեալ Յովսէփ վաղվաղակի...*

էջ 135.— *Եւ բազում օթեանս առնէին, մանուկն Յս. հանէր ջուր աւազէն եւ տայր ըմպել նոցա...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 80, յաւազանէն:*

էջ 144.— ԺԶ.— *Հիմզերորդ Գլուխ. Պատմութիւն վասն գնալն Յի. ի տաճար կողոցն* — *Եւ Յս. յարուցեալ վաղվաղակի գնաց անդ...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 83:*

էջ 163.— *Եւ ի վաղիւն յարուցեալ նոցա՝ եկին անցանել (նոցա) երկիրն Մովաբու...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 70, Գլուխ ԺԶ:*

էջ 178–179ի միջեւ թերթի նկատ:

էջ 179.— *Եւ նոքա ասեն. Այո՛, եւ յարուցեալ մանկանցն ժողովեցան ի մի վայր, եւ գնացեալ նոցա ի տեղի ուրէջ նշանաւոր կացին նոքա ի դաշտի անդ զօրն ամենայն...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 77:*

էջ 192.— ԺԸ.— *Այս է պատմութիւն: Եւ առեալ Յովսէփ զՄարիամ եւ զամուսկն Յս. գնաց երկիրն Բամանու.* — *Եւ ի գիշերին յայնմիկ առեալ զՄարիամ եւ զմանուկն Յս. եւ գնաց փախստեամբ յերկիրն Բանանու ի քաղաք մի, որ անուանեալ կոչի Մագդամ...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 82:*

էջ 186.— ԺԹ.— *Պատմութիւն վասն գնալն Յի. երկիրն Իսրայէլի, ի աշխարհն քաղաքաւորիւն.* — *Յարուցեալ Յովսէփ առ զմանուկն եւ զմայր իւր եւ եկեալ երկիրն Իսրայէլի...*

էջ 200.— *Ի.* — *Պատմութիւն վասն աշակերտիւն Յի. ընդ վարդապետին Գամաղիէ:*

էջ 213.— ԻԱ.— *Յարուցեալ Յովսէփ ընդ առաւօտն, առ զմանուկն եւ զմայր իւր...*

էջ 235.— *Ասեն ամ. բազմութիւնքն. Երանի է ծնողացն որ այսպիսի դաւակ աւրհնութեան ունեցին ազգս իւրեանց...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 99, յաղագս:*

էջ 236.— ԻԲ.— *Եւ յայժմ սկսանիմք պատմիլ զգնալն Յի. ի քաղաքն Արեմաքիայ եթէ որպէս արար սփռնչելիս ի քաղաքին յայն.* — *Յովսէփ, երկուցեալ ի դատաւորէն, առ զՄարիամ եւ եկեալ ի քաղաքէն գնայի ըզգնանապարհան...*

էջ 249.— *Ասէ Ովնաթան. տէր, ոչ ես դու արեան իմոյ պարտական, այլ եղբորորդին Սաքարա բռամբ հարեալ ընկէց զիս ի ջր-*

հորն եւ մեռայ... — *Հմմտ. նոյն, էջ 105:*

էջ 251.— ԻԳ.— *Յարուցեալ Յովսէփ ընդ առաւօտն...*

էջ 255.— ԻԴ.— *Եւ ամդի գնացին ի յայլ տեղիս զոր առնէր Յս. սփռնչելիք.* — *Իրեւ զայն տեսեալ Յովսէփ եւ Մարիամ...*

էջ 261.— *Ասէ պատանին, եւ որ աշխարհ է հայրն քո, եւ ո՞ր կարէ տեսանել զնա...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 110:*

էջ 265.— ԻԵ.— *Եւ յաւուր մի ի տեսեալն գիշերին...*

էջ 274.— ԻԶ.— *Եւ այժմ առնելն սփռնչելիքն Յի. ի սահմամօքն Նազարէթ, որ է գիւղ. գնաց Բոսապորոն արար սփռնչելիք:*

էջ 278.— *Ասէ Քերամ. աղաչեմ զքեզ մանուկ դու, զոր ինչ ասացից քեզ ճշմարիտ է, որ ոչ ունիմ իրս տալոյ...* — *Հմմտ. նոյն, էջ 117:*

էջ 279.— ԻԷ.— *Եւ դարձեալ զօրութեամբ հոգւում, զայ ի քաղաքն Նազարէթ, եւ շրջէր հանապաղ ի ծածուկ, ի տեղիս տեղիս, զարմանային եւ առէին...*

էջ 286.— ...*Ասէ Յս., ծեր մի բարկանայր, այլ [Այսչափ. շարունակութիւնը կը պակսի]:*

էջ 285–286 վերջին թերթն է ԺԴ պրակին: Էջ 287 սկիզբն է ԺԵ պրակին: Էջ 286–287ի միջեւ կը տեսնուին կտրուած թերթերու արմատները:

Բ.— Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ւ

ԻԸ.— էջ 287.— *Վկայեաբանութիւն կամաւոր աղքատին.* — *Այր մի էր ի կոստանդինուպոլիս որում անուն էր Եփրեմիեանոս...*

ԻԹ.— էջ 306.— *Սուրբն Գրիգորիոս Լուսաւորիչն Հայոց Խ տիւ եւ զԽ գիշեր հաց ոչ եկեր եւ ջուր ոչ արբ, խընդորեաց Աստուծոյ ասելով...* — *Տես նաեւ քիչ վարը, էջ 347:*

էջ 325.— *Աստուածածին մայր Յիսուսի, իմ յոյսն դու յաւուր մեծի...* — *Ա–Բ:*

էջ 329.— *Տաղ.— Ով զարմանայի, խորհուրդս այս մեծ յայտնեալ...*

էջ 330.— *Տաղ Յարութեանն.— Գոչէր հրեշտակն ի վիմին...* — *Գրիգոր:*

էջ 332, դատարկ:

էջ 332–333ի միջեւ ըստ երեւոյթին երեք թերթ կտրուած:

Լ.— էջ 333.— *Յովաննէս Մկրտչի, այս է, Պատմութիւն Յովնանու.* — *Իսկ յորժամ*

մկրտեաց զՏէրն...:

ԱԱ.— էջ 341.— Այս է Պատմութիւնն Սրբոյն Ստեփանոսի Նախավկայիմ.— Սուրբն Ստեփանոս աշխրիչնորհօք...:

ԱԲ.— էջ 347.— Տեսիլք Սրբոյն Գրիգորի Հայոց Լուսաւորչի, Հարցմումք եւ Պատասխանիք Հրեշտակապետի, վասն հոգեցն արդարոց եւ մեղաւորացն: *Խնդրեաց յԱստուծոյ Սուրբն Գրիգորիոս, զգառասուն տիւ եւ զգառասուն գիրքեր Հաց ոչ կերաւ եւ ջուր ոչ էարբ...*

ԱԳ.— էջ 384.— Տեսիլք Սր. Աստուածածնիմ, ի Լեւոն Ձիթնեանց, գոր յայտնեաց մայ Հրեշտակապետն վասն մեղաւորաց թե որպէս տանջիմ. *Ով պատուական աստուածասէր ժողովուրդք...*

ԱԴ.— էջ 388.— Բարոզ վասն մնչեցելոց, Գրիգորի Տաթեւացոյն ասացեալ ի բերամոյ Յորայ:

ԱԵ.— էջ 397.— Բարոզ վասն Ողորմութեան, ի քանից Մաղմուսիմ:

ԱԶ.— էջ 409.— Այս է Պատմութիւնն Նախաստեղծին Աղամայ.— *Բանդի յորժամ ստեղծ Տէր Ած. զԱղամ եւ զԵւայ մեծապէս փառօք, եւ եղ ի մէջ դրախտին, պատուիրեաց նոցա եւ ասաց ուտել ամ. ծառոյն, եւ մի ծառոյն ոչ ճրամայեաց ուտել...: Իսկ սատարայ ետ սալ քար մի առաջի նոցա եւ ասաց. Թէ ոչ դնէք զձեռն ի վերայ քարիդ եւ ասացէք, մինչ անծինն ծնանի, մինչ անմահն մեռանի, ամենայն ծնունդ իմ քեզ եղիցի. Թէ ոչ ասէք այսպէս՝ դարձեալ խաւար բերեմ ի վերա ձեր: Իսկ Աղամ ձեռն եղ ի վերա սալ քարին եւ ասաց Թէ մինչեւ անծինն ծընանի, մինչեւ անմահն մեռանի՝ զաւակ մեր ծառայ քո եղիցի: Եւ մնաց զճոտ ձեռացն ի վերա քարին: Այն եղեւ ձեռաց զէր Աղամայ ի ձեռն Սատանայի. եւ տարեալ Թաղեաց զնայ ի Յորդանան գետն...:— Հմմտ. Անկանոն Գիրք Հին Կտակարանաց, 1896, էջ 313:*

ԱԸ.— էջ 425.— Վասն Յարութեանն Քրիստոսի.— Իսկ կիրակմուս գիրքն Գ Ժամոյն Հնչումն եղեւ ուժգին Հողմոյ...:

ԱԸ.— էջ 432.— Վասն Յարութեանն Քրիստոսի.— Իսկ պահապանքն որ եղեալ էին Գ զգրական ի Պրդատոսէ, եւ այլք ոմանք ի Հրէիցն, զգուշութեամբ պահէին զգերեզմանն...:

ԱԹ.— էջ 438.— Բարոզ վասն Կղեռպա

որ եմ Յամապարիի. եւ Բարոզ վասն Թումայի.— Իսկ յաւուր Զատիկն եղեալ զնացին Կղէռպա յԵմաուս...:

Խ.— էջ 450.— Բարոզ վասն Աղօթից.— Այսպէս ասէ Տէրն մեր Յս. Քս., արթուն կացէք...:

ԽԱ.— էջ 482.— Բարոզ վասն Նիմուէացոցն.— Յորժամ Նիւնուէացիքն բազում չարիս գործեցին...:

ԽԲ.— էջ 477.— Պատմութիւն ի Հարանց վարուցն.— Երկու ճշնաւոր բնակեալ էին ի լեւոն ի միում խցի...:

ԽԳ.— էջ 482.— Այլ Բարոզ որ ասէ. Պատրաստ կացէք ի կնոջ պոռնկէ.— Դարձեալ խիստ բարի ճշնաւոր մի կայր ի լեւոն Մարտիանէ անուն...:

ԽԴ.— էջ 489.— Բարոզ վասն Գալստեանն Քի.— եւ դատաստանի մորայ.— Յովյն ժամ կատարին խօսք Աւետարանին որ ասէ ...:

ԽԵ.— էջ 496.— Բարոզ վասն Գալստեանն Քի.— Այս է պատմութիւն զայտեանն Քի. յաւճուր ուրբաթու...:

Էջ 511, դատարկ: Նոյնպէս էջ 513: էջ 514, զրչափորձ եւ այլազան մանրուք:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 116, խորագրին տեղ, կարմրատառ.— Վասն Մմըմդեամբ Բոյ Քս. Յս. ողորմ եւ ըստացողիս տիրացու Ուսէփիմ:

2.— էջ 306, վերը.— 1878

Գրեցի Պատմութիւնս ի Թվին Հայոց Ռձիէ ի նոյնմբեր ամսոյն ԻԲ, արն ուրբաթ, ի վայելումն տիրացու Յուսէփին:

3.— էջ 510, վերը.— 1881

Գրեցաւ պատմագիրս ի Թվին Հայոց ՌձԼ, ի փետրվար ամսոյն ԻԲ, օրն Գլբթի:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

—):

էջ 512, նորագիր անհարթ.— Փորձօրօսին արձնին Հոռօփսիմէն Գ տարի Թօխաթ կեցաւ, եկաւ պիծափ մեռաւ:

Թվին ՌձԻն, փետրվարին ամսոյ Բ, Տատուրի որդի Ալայկօզ կարկուժեցաւ:

Թվին ՌձԻն, յունվարի ամսոյ ԻԸ, Հոռօփսիմէն յորդին Անտրիասն մայրըն մեռած ատենըն Գ ամսոյ էր Անդրիասըն. դարձեալ եւ Աղբ որդին է տարուէ էր:

3365

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 139

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×11×4.5: էջք 358, թուագրում
 թերի յոյժ: Հանգամանք համարեա բաւա-
 րար. վնասուած հնութենէ. վերջը թերի:
 Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատո-
 ղերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը
 սեւ մելանով, միասին, 17 տող: Բոլոր-
 դիր վարժ: Համառոտագրութիւնք բաւական
 առատ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցա-
 զարդ Կանոններու կամ կարեւոր կտորնե-
 րու սկիզբը: Լուսանցազարդերէն կտրուած
 տաս հատ: Կաշեկազմ տախտակեայ յոյժ
 հնամաշ, Կնիք քառանկիւն, «Մատենադա-
 րան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ
 144», էջ 5:

Հմտ.— Յուլիան 2եւ. Սեբաստիոյ, թիւ
 101. նկարագրութիւն բոլորովին վերիվե-
 րոյ եւ անճիշդ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ, սեւցած:

էջ 2.— ծանկ, Ա-Ի-Դ Գլուխներ:

էջ 4, դատարկ:

էջ 4-5ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 5, ստ. լուսանցքին «Կնունք»:

Բ.— էջ 35.— Կանոն Պսակ ղենկոյ:

Գ.— էջ 57.— Կամով ձաղորդ տալոյ:

Դ.— էջ 67.— Կանովն զամենայն վաղ-
 ճանեալս յուղարկել առ Դս.:

Ձ.— էջ 138.— Կանովն յորժամ տղա
 վախճանի:

էջ 138-139ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 141-142ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

էջ 148-149ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյն-

պէս 154-155ի միջեւ:

էջ 155-158ի միջեւ չորս էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

էջ 157-158ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

Ը.— էջ 158.— Կանովն Տեառնական
 Աւրհնելոյ:

էջ 187-188ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

էջ 173-174ի միջեւ չորս էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

ԺԲ.— էջ 186.— Կանովն Ջուր Աւրհնե-
 լոյ:

էջ 187-188ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի: Նոյնպէս 203-204ի միջեւ:

էջ 205-206ի միջեւ չորս էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի: Նոյնպէս 207-208ի միջեւ:
 Դարձեալ 209-210ի միջեւ:

ԺԳ.— էջ 214.— Կանոն Մեծի Հինկչաբա-
 թի Ոտնալուային:

էջ 233-234ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

ԺԴ.— էջ 248.— Կանովն Մեծի Հինկչա-
 բաթի զապաշխարողն արձակել:

էջ 253-254ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-
 ռանց թիւի:

Նոյնց թիւի: Նոյնպէս 269-270ի միջեւ:

ԻԲ.— էջ 293.— Կամով խաչ Աւրեմելոյ:

ԻԳ.— էջ 338.— Կանովն պղծել տաճարի:

Դրուակ ինչ եղեալ ըստ ժամանակիս:

էջ 340-341ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 348.— Ողբ Վասն Ննջեցելոց.— Ով
 քահանայք...:

էջ 352-353ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 354.— Սաղ. Ի Դաւիթ.— Լուր Տէր
 արդարութեան...:

3366

ՇԱՂԿԱՊԺ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆԱԿԱՆԻՔ

ՊՐՈԿՂԻ.— 12

ՄԵԿՆ. ՍԻՄԷՈՆ ԵՊՍ. ԳԱՌՆԵՑԻ

Տեղի

ՌՃՂՁ = 1747

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 16.6×10.6×1.5, էջք 240, Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ, Գրիչ՝ Կե-
փաս Դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասիւն, 25 տող, կարմիր գիծե-
րու միջեւ: Նոտր շեղագիր մանր, Համա-
ռօտագրութիւնք չափազանց առատ: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Տար-
բեր դատարկ թուղթք սկիզբը եւ վերջը
երեքական թերթ: Ստացող՝ Աղամ Վարդա-
պետ: Կնիք սեւագրողմ, «Պետրոս Եպս.
Սեբաստի», էջ 6:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Տիտղոսաթերթ.—

Շաղկապէ Աստուածաբանական Գրողի
Դիադոխոսի այսինքն փոխանորդի Պղատո-
նական Իմաստասիրի: Բացերեւ լուծմամբ
մեկնեալ ի Սիմեօն Գառնոյ Եպիսկոպոսէ:
էջ 1.— Սիմեօն Գառնոյ Եպիսկոպոսի

արարեալ Մեկնութիւն Գրացմ Պրակի:
Յառաջաբանութիւն քարքմանողի:

էջ 4.— Ցանկ Գրոցս:

էջ 7.— Պրակիի Դիադոխոսի, Պղատոնա-
կան Իմաստասիրի Շաղկապէ Աստուածա-
բանականք: Հատորք ՄԺԱ:

էջ 229-230, դատարկ:

էջ 231.— Նկատումն Արիտոտի:

էջ 235-240, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1747

էջ 228, վարը, բոլորգիր նոտր.— Գրե-
ցաւ ձեռամբ ապիկար չնչին Դպրի Կեփաս
Կոչեցելոյ ի վայելումն Աղամ Վարդապե-
տին ստացեալ արդեամբք իւրովք, թվին
ՌՃՂՁին, սկիզբն տարոյն աւարտեցաւ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1893

էջ 6, շեղագիր.— Ես Պետրոս Եպիսկոպոս
Սեբաստիոյ կտակեմ զայս իմ մատեան յա-
թոռն Ս. Նշան Վանուց: Իւրացեւ Համար-
ձակողն պարտաւոր եւ անիծեալ լիցի յա-
տենի Աստուծոյ: 1893, Սեբաստիա:

3367

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ք. — 18

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10.5×7: **էջ 7+818.** Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ հասարակ, տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 23 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտրագիտի մանր, վարժ գրչէ: Համառօտագրութիւնք առատ: Կարմիր կապոյտ խորանագարդ իւր սարօք, էջ 57: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մազադաթեայ, սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, ընտիր երկաթագիր, մասն Աւետարանի: Հմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 181:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Կ, դատարկ:
էջ 1.— Յանկն է Կանոնացս:— Այբուբենական դասաւորութեամբ:
էջ 44.— Մարադրութիւն Կանոնաց եղեալ եւ այս կարգ եւ չափ գլխոցն.— Ա-Մէ Գլուխներ:
Ա.— էջ 48.— Սահմամբ եւ Կանոնմ գորեղիմ աշակերտք Գի. յեկեղեցւոյ սրբոյ, յետ վերամալոյ Տեառն.— Վարդապետութիւն Առաքելոցն, գզնի վերանալոյն Գի. առ Հայր յերկինս...:
էջ 53.— Գլուխք եւ քիւք համաւրեմ կանոնական ասացուած, Առաքելական Կանոնիմ: Գլուխք ԼԴ:
էջ 57.— Կանոնք եւ Սահմամբ գորեղիմ աշակերտք Գի. ի Սր. Եկեղեցիս, յետ վերամալոյ Տեառն, ժողովեալք ի վերմատումն.— Կարգեցին Առաքեալքն եւ եղին հաստատութեամբ...:
Բ.— էջ 85.— Կանոնք Երկրորդ Առաքելական, ի ձեռն Աղեմա. Գլուխս ԶԵ:
Գ.— էջ 128.— Կանոնք, յետ Առաքելոց, Հարանց Հետեւողաց. Գլուխս ԻԷ:
Դ.— էջ 137.— Կանոնք Նիկիա մեծ ժողովում. Գլուխ Գաւմերորդ:
էջ 155.— Յարեւմտեան եպս. ոչ ոք եղեալ

է ի թիւ անուանց, բայց յերեցանցս Հոովմայ:

Ե.— էջ 187.— Կանոնք Ամկուրեա. Գլուխ Ի:

Զ.— էջ 183.— Կեսարեայ Կանոնիս, Գլուխ Ժ:

է.— էջ 192.— Կանոնք Նիոյ Կեսարեայ, Գլուխ Գաւմ:

Ը.— էջ 201.— Կանոնք Գամգրեայ. Գլուխ ԻԴ:

Թ.— էջ 214.— Կանոնք Ամտիոքայ. Գլուխ ԻԵ:

Ճ.— էջ 234.— Կանոնք Լաւողիկեայ. Գլուխ ՄԵ:

ՃԱ.— էջ 250.— Կանոնք Սրբոյմ Գրիգորի. Գլուխ Լ:

ՃԲ.— էջ 258.— Կանոնք Սարգիկեայ. Գլուխ ԻԱ:

ՃԳ.— էջ 278.— Կանոնք Կոստանդնուպօլսի ժողովում. Գլուխ Գ:

ՃԴ.— էջ 281.— Կանոնք Եփեսոսի ժողովում. Գլուխ Զ:

ՃԵ.— էջ 285.— Կանոնք Աթամասի. Գլուխ ԶԸ:

Նկատ.— Գրիչը ՄԳ գլխահամարէն յետոյ սխալմամբ դրած է ՃԴ եւ շարունակած այդպէս: Ընդհանուր կանոնաթիւը ուղիղ կ'ընթանայ ՆԼԳ, ՆԼԴ, եւայլն:

ՃԶ.— էջ 323.— Կանոնք Բարսղի. Գլուխ ՄԱ:

ՃԷ.— էջ 352.— Կանոնք Սրբոյմ Սահակա Հայոց Հայրապետի. Գլուխ ՄԵ:

ՃԸ.— էջ 407.— Կանոնք Մահապիվամի Հայոց. Գլուխ Գաւմ:

ՃԹ.— էջ 448.— Կանոնք Սեւանեա. Գլուխ ԺԴ:

Ի.— էջ 455.— Կանոնք Ներսիսի Կաթողիկոսի եւ Ներշապետոյ Մամիկոնեանից եպիսկոպոսի. Գլուխ ԼԷ:

ԻԱ.— էջ 472.— Կանոնք Յոնանու Մամիկոնում, Հայոց Կաթողիկոսի:

ԻԲ.— էջ 479.— Կանոնք Աքրաքեմու Մամիկոնեանից եպիսկոպոսի առ Վաչագամ Աղուանից Արքայ:

ԻԳ.— էջ 484.— Կանոնի վերջոյ Սահակյան Կաթողիկոսի. Գլուխ ԺԵ:

ԻԴ.— էջ 491.— Կանոնի Տեառն Յովհաննիս Իմաստասիրի Հայոց Կաթողիկոսի. Գլուխ ԼԲ:

ԻԵ.— էջ 514.— Կանոնի Սիովմի Հայոց Կաթողիկոսի. Գլուխ ԻԳ:

ԻԶ.— էջ 528.— Սահմանի Կանոնաց Արևաբելոյն Թաղեոսի, ի Բողաբիմ Ուրեղայի լուսաւորել զմոսս:

ԻԷ.— էջ 543.— Կանոնի տեառն Փիլիպպոսի Առաքելոյն:

ԻԸ.— էջ 547.— Կանոնի Երկրորդ Ամտոնայ:

ԻԹ.— էջ 555.— Կանոնի տեառն Եփրեմի արդիւնակատար կրօնաւորի, զոր սնուցանէր անապատն. ի Կոնստանդնուպոլս:

Լ.— էջ 558.— Կանոնի Կիւրդի Աղեֆասաղրացոյ. Գլուխ Ե:

ԼԱ.— էջ 560.— Կանոնական Գիր տեառն Եպիփանու ասացեալ. Գլուխ Ե:

ԼԲ.— էջ 562.— Կանոնի Եղիշէի Վարդապետի. Գլուխ Ա:

ԼԳ.— էջ 562.— Կանոնի եւ Խոստովանութիւն Երրորդ ժողովոյն Ամտոնայ:

ԼԴ.— էջ 568.— Կանոնի Երկրորդ Նիկիականի, զոր եղին ՅԺԸ Եպիսկոպոսն, կրկնաբանելով կարն ի կարծոյ. Գլուխ ՃԺԴ:

ԼԵ.— էջ 585.— Սահմանադրութիւն Կանոնի Վաչագանայ Աղուանից Արքայի, եղեալ ի ժողովն որ յԱղուանս եղեւ. Գլուխ Ի:

ԼԶ.— էջ 593.— Կանոնի Բարսղի, վասն պէսպէս եւ քիւրապատիկ աստից. Գլուխ ՄԶԲ:

ԼԷ.— էջ 606.— Սահմանի Կանոնադրութեան Երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբանի՝ Նազիաճնու Եպիսկոպոսի, Յաղագս Ուղղափառութեան Հաւատոյ եւ ապաշխարութեան յանցաւորաց. Գլուխ Երեսուն:

ԼԸ.— էջ 681.— Կանոնի Դուռնի Ար. ժողովոյն, զոր յամբ չորրորդի Կոստանդնուսի կայսեր բարեպաշտ քաղաւորի Հռոմոց, այս գիր ի Կոստանտնուպոլս զըրեցաւ յուղիղ կարգի եւ կանոնաց սրբոյ եկեղեցոյ եւ առաջնորդաց եւ ժառանգաւորաց, երանաւու երանելոյ Կաթողիկոսին Հայոց Ներսիսի Շինողի, եւ այլոց Եպիսկոպոսաց, որոց ամուսնէն դրոշմեալ կանգրով՝ ի կատարման Կանոնացոյ. Գլուխ ԺԲ:

ԼԹ.— էջ 686.— Երանելոյն Մակարայ, Սրբոյ Քաղաքին Երուսաղէմի Հայրապետի, Կանոնական Թուխտ ի Հայս, Վասն Կանոնադրութեան Կաթողիկէ Եկեղեցոյ Կարգաց, զոր չէ արժան ըստ սահման եւ ընդ հրաման անցանել. Գլուխ Թ:

Պ.— էջ 709.— Սրբոյն Սահակայ Հայոց Կաթողիկոսի Գիր Աւանդութեան Յաղագս կարգի սպասաւորաց Սրբոյ Եկեղեցոյ, եւ պտղոցն ժողովրդականաց ընծայեցոյ ի տուն Աստուծոյ:

ՊԱ.— էջ 716.— Յոհաննու Մանդակունոյ Հայ(Լ)ոց Կաթողիկոսի եւ քարգմանչի՝ աշակերտ եղելոյ Սրբոյն Սահակայ Մեծի Հայրապետի՝ Հայոց Կաթողիկոսի, Բան Կանոնական. Գլուխ Ա:

ՊԲ.— էջ 721.— Կանոնի Ար. ժողովոյն որ ժողովեցան ի Թեոդուպոլիս, որ այժմ կոչի Կարմայ Բողաբ:

ՊԳ.— էջ 736.— Կանոնի եւ Սահմանի կարգի եկեղեցոյ, սրբոյն Ներսէսի Հայոց Հայրապետի. Գլուխ ԽԳ:

ՊԴ.— էջ 742.— Կանոնի Յոհաննու Մանդակունոյ Հայոց Կաթողիկոսի. Գլուխ Ե:

ՊԵ.— էջ 745.— Սրբոյն Դիոմիսիոսի Աթենացոյ Եպիսկոպոսի, բան Ա:

ՊԶ.— էջ 745.— Կանոն երանելոյն Եպիփանու Կիարացոյ Եպիսկոպոսի մեծի, եւ առաքիւնոյ մարգարէի եւ Ողանագործի. Գլուխ Գ:

ՊԷ.— էջ 760.— Կանոնի Յոհաննու Երուսաղէմացոյ Եպիսկոպոսի. Գլուխ Ա:

ՊԸ.— էջ 761.— Կանոնի Հիպոդիմայ սրբոյ, բան ի Մեմնդն եւ ի Մկրտուքիւնն Տեառն. Գլուխ Ա:

ՊԹ.— էջ 762.— Կանոնի Նեկտառեայ Հռովմայ Եպիսկոպոսի. Գլուխ Ա:

Ս.— էջ 763.— Կանոնի Մելիտոնի Եպիսկոպոսի առ Տրիպլիս. Գլուխ Ա:

ՍԱ.— էջ 764.— Կանոնի Սրբոյն Աթանասի Մեծի. Բան Ա:

ՍԲ.— էջ 765.— Կանոնի Մեքերիանոսի, ի Ղուկայ Աւետարանին Մեկնութեմէ. Բան Ա:

ՍԳ.— էջ 767.— Կանոնի Սուրբատա. Բան Բ:

ՍԴ.— էջ 769.— Կանոնի Սրբոյն Դիոմիսիոսի Արիսպագացոյ, Յաղագս Աստուածածնին:

ՍԵ.— էջ 770.— Կանոնի Մանուէլի. Բան Ա:

ՍԶ.— էջ 770.— Կանոնի Կղեմայ՝ Հռովմայ:

մայ եպիսկոպոսի. Իսմ Ա.— *Ընդհ. կանոնաթիւ ՌԾԼԱ:*

Ծէ.— էջ 771.— Կոչումն Ապաշխարութեամ, զոր ասացեալ է Տեառն Յովիսմնու Մանդակումույ Հայ(ւ)ոց Կաթողիկոսի:

էջ 780, ստորոտը, գրչէն.— Փառք քեզ Ած. որ Հասուցեր զանաբժանս ի յաւարտ գրոյս:

էջ 781.— Յաղագս Պսակի Ամուսնացելոց, Յակոբ Վարդապետի Ղըրիմեցույ արարեալ:

էջ 813, կարմրատառ գլխագիր Փ միայն գրուած, եւ ապա մնացած անգիր, ինչպէս եւ յաջորդ 5 էջերը:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմք.—

1.— էջ 56, մանրակագոյն թանաքով.— 1886

Սեփական մատեան իմ զայս յետ մահուան իմոյ կտակեալ եմ ի Թանգարան Ս. Նշանի Աթոռոյն: Եթէ ոք գրաւեսցէ պարտական գտցի առջի ահեղ ատենին Աստուծոյ.— Պետրոս Արքեպս. Սեբաստիոյ, 19 յունիս, 1886, ի Վանս Ս. Նշանի Սեբաստիոյ:

2.— էջ 7, սեւորակ մելանով.— 1902

Ես Պետրոս Արքեպիսկոպոս Սեբաստիոյ, կտակեմ սոյն մատեան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, Իւրացնել կամ վաճառել Համարձակողն պարտաւոր լիցի Աստուծոյ ահեղ դատաստանին առջեւ.— 15 չոկտ. 1902, Սեբաստիա.— Գովը կնիք մանրակագոյն, «Պետրոս եպս. Սեբաստի»:

3368

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 140

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11.5×3.5: էջք 282: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած Հնութենէ, ինչպէս նաեւ ցեցերէ. վերջը թերի. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ Հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 15 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը: Գլխազարդ իւր սարօք, էջ 5: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, Հնամաշ եւ քայքայուած: Դատարկ թուղթք սկիզբը 6 թերթ, մասամբ զծծուած գրչախաղերով: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 78», էջ 1:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, նոտրագիր.— Ամենազաւր Տէր Թաղաւոր Թաղաւորաց...:

էջ 3.— Յառաջաբանութիւն սուրբ եւ կենդանարար մկրտութեան...:

էջ 5.— Կանովն Մկրտութիւն առնել:

էջ 43.— Կարգաւորութիւն Հարսամեաց:

էջ 85.— Կամովն Հաղորդ տալու:

էջ 100.— Կամովն Խամօրէմ ամ. Ոմջեցելոց Թաղմամբ ի Գս. յուղարկելով:

էջ 194.— Կամովն Տղայթաղի:

էջ 237-238 յիջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

էջ 242, դատարկ:

էջ 243.— Գանձ Թաղման ննջեցելոց ի յԱռաքել Վարդապետէ ասացեալ.— Այսաւր եհաս Հրաման յարարչէն...:

էջ 248.— Ողբ վասն մեռելի եւ մանկան տղայի.— Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

էջ 255.— Ինձ ումէտ կայր եւ կուսան վանք չոր գալուստ...:

էջ 258.— Ես գիտէի թէ աշխարհս ինձ մուլք էր տրւած...:

էջ 263.— Յերէկ Հողվերօդը անցաւ...:

էջ 268.— Ով քահանայք եւ վարդապետք

աստուածաբան...:

էջ 271.— Մեղեդիի վերայ նմջեցեալոց.—
Արարիչ եւ մարդասէր...:

էջ 274—275ի միջեւ թերթինկած:

էջ 276.— Դաւանութիւն Քրիստոնէից.—

Մեղայ ամենասուրբ երրորդութեան...:

էջ 279—282, ըստ երեւոյթի մկնակեր կիսով չափ:

էջ 281.— Ողորմեսցի քեզ մարդասէրն Ած...:

3369

ՅԱՂԱԳՍ ՍԻՐՈՅՆ ՅԻՍՈՒՍԻ.— 1 ԹՐԳՄ. ՏԷՐ ԵԱՐՈՒԹԻՒՆ ԾԻՐԻՆԵԱՆ ՔԱՂԱՏԱՑԻ

Լիբանան

1799

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 16×11.5×2: էջք Ը+290: Հանգամանք համարեա բաւարար. ազդուած թացութենէ: Թուղթ սպիտակ: Գրութիւն սեւ մեղանով, միասին, 16 տող: Նոտր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծագարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Զ, դատարկ:

էջ Է.— Յաղաքս Սիրոյն Յիսուսի եւ միջոցաց առ ի ստանալ զայն:

Ճառ ի լոյս ածեալ ի լեզու գաղղիական ի Հայր Ֆրանչիսկոսէ Նեփուեան որ ի Յիսուեան Ընկերութենէ:

Թարգմանեալ եւ միւսանգամ տպագրեալ ի պատճառ Առաքելութեան Հայր Պօղոս Սենեքիին որ ի նոյն Ընկերութենէ:

Անդէն յաւելեալ եւս մի ճնշումն ջերմեռանդութեան առ կաթողիքի սիրտն Յի. Քի. Տեառն մերոյ, որ է ծայրաքաղ արարեալ ի գործոց Յարգելի Հայր Կլաւդիոսի Քրիստոսեան որ ի Յիսուեան Ընկերութենէ:

Վերստին թարգմանեալ յիտալական լեզուէ ի հայ բարբառ յանարժան տէր Յարութենէ Շիրինեան Գաղատացոյ ի փառս Յի. Այ. մերոյ, եւ մօր նորա ամենօրհնեալ Կուսին:

Ի հայրապետութեան գերերջանիկ տեառն տեառն Գրիգորի սրբազան կաթողիկոսի ամ.

Հայոց եւ հրամանաւ եւ օրհնութեամբ նորա:

Յամի Փրկչին 1799, նոյեմբերին 5, ի Վանս Վերափոխման Կուսին, ի Լիբանան:

էջ 1.— Նախերգանք.— Սա է քաջ կարեւոր հարկն...:

էջ 14, դատարկ:

էջ 15.— Յաղաքս Սիրոյն Յի. եւ պատճառաց ստանալոյ զայն.— Մասն Առաջին.— Ութն շարժառիթի ի գրգռել զմեզ ի սէրն Յի. Քի.:

էջ 103—104ի միջեւ մէկ էջ մնացած առանց թիւի եւ դատարկ:

էջ 104.— Յաղաքս սիրոյն Քի. եւ միջոցած առ ի զբոսմբ ածել զայն.— Մասն Բ.— Ութն միջոցք որք հնչտընկալ յօրինեն զըստացումն սիրոյն Յի.:

էջ 130.— Կանոն ընդհանրական կենաց նոցա՝ որք են յայսմ եղբայրութեան:

էջ 148.— Կրթութիւն յաղաքս իւրաքանչիւր ամսոյ:

էջ 149.— Կրթութիւն յաղաքս բոլոր տարւոյ:

էջ 151.— Մասն Երրորդ.— Ութն ներգործութիւնք եւ ութն նշանք սիրոյն զոր ունիմք առ Յս.:

էջ 153.— Նախկին ներգործութիւն եւ ցոյց սիրոյ զոր ունիմք առ Յիսուս՝ է նախադասել զնա քան զամ. իրս.— Գլուխ 1:

էջ 218, կրկնուած: Նոյնպէս էջ 278:

էջ 272.— Ներգործութիւն ընծայման առ
ամենասուրբ սիրտն Յիւսի:
էջ 276.— Ներգործութիւն Զղջման:

էջ 282.— Աղօթք Սրբոյն Իգնատիոսի:
էջ 284.— Աղօթք առ Կոյսն Մարիամ:
էջ 287-290, դատարկ:

3370

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

Սեբաստիա

ՌՄԽԵ = 1798

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15×10×3: էջ 298, Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ հասարակ: Գրիչ եւ Ստա-
ցող՝ Յովնան Դպիր Սեբաստացի: Գրութիւն՝
խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զխատա-
ռերը նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ:
Շեղագիր նոտրակերպ: Համառոտագրու-
թիւնք առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ գը-
ծազարդ: Դատարկ թուղթ սկիզբը երեք
թերթ: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան
Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 94»,
էջ 1:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Նախերգամք Քարոզի արարեալ
աստուածաբան վարդապետաց:

էջ 15-16, դատարկ:

էջ 17.— [Ո]Վ օր դառնութեան եւ սգոյ,
ով գիշեր կսկծայի եւ ողբալի...:

էջ 131, ստորոտը, գրչէն.—

Գծողս անիմաստ, տեղս մթնային,
եւ լուքն հանգիստ երբէք ոչ տային,
թէպէտ ժամանակս էր ցրտային,
այլ ոչ օգուտ էր ամենեւին:

էջ 133-134, դատարկ:

էջ 133-134, դատարկ:

էջ 135.— [Բ]նք ասեմ, ձեզ ասեմ, ով
հարք իմ եւ եղբարք իմ, ըստ Նրեմիայի
մարգարէին՝ բերանովն Քիւ...:

էջ 141, ստորոտը.— Ձեռնան զպիր
Սեփաստիացի, աշակերտ Յակոբ վարդա-
պետի:

էջ 183, ստորոտը.— Ով եղբայր, Զա-
նարհեստ գիրս որ տեսնես, զՅովնան
դպիրս առ Տէր յիշեցես:

էջ 184.— Ողբ.— Ո՛հ, ես մայր իմ քաղցր
եւ անուշ...:

էջ 185.— Մասն վեցերորդ.— Յաղագս
տամեկոյն զՔս. ի Լեառն Գողգոթայ ի խաչ
համնի:

էջ 236, ստորոտը.— Աստ ի կատարիլ
փոքրեկի գրքոյս, օրհնաբանեացուք զՏէր
մեր Յիսուս:

էջ 237-238, դատարկ:

էջ 239.— Դարձեալ գղէմս իւր առ մար-
գարէսն սկսաւ հարցանել զնոսա եւ ասել

***

էջ 248.— Ողբ Կտակի Աւագ Ուրբաթի
Աւուր Մեծի մեր խաչեցելոյ Տեառն Յիսու-
սի, ասացեալ ի Պետրոս վարդապետէ, որ
երբեմն էր դէտ ի Նի[4]ոմիդեայ՝ այսինքն
է Իգնիմիտ:

էջ 249.— Կանայք ամենայն, գորք իմ
սիրական...:

էջ 253-254, դատարկ:

էջ 255.— Յետ Քարոզի Օրեմութիւն:

էջ 286.— [Օ]րհնեալ է արարչագործն Ած.

***

էջ 287-288, դատարկ:

էջ 289.— Ուտամաւոր:

Ո՛ իմ եղբայր յոյժ սիրելի,
ընթերցողդ սոյն մատենի,
ի քէն հայցեմ աղերսալի,
անարժանս յիշել Տեառն Յիսուսի:
Զինաքեւ ինձ ողորմեսցի,
յաւուր մեծի դատաստանի,

զՅովնան դպրիս Սեփաստացի,
տգէտ անպիտան եւ անարժանի,
Որ ի թուին Ռ եւ երկեբիւրի,
քառասներորդ և հինգերորդի,
ի Հինգերորդումըն յունվարի,
զայս գրքոյկս ըսկսեցի,
Եւ դարձեալ ի նոյն թուականի,
«բ ի վերոջն իսկ գըրեցի,
տասնի ամսուոյն յաղբելի,
ի յաւարտն իւր Հասուցի:
Ի ժամանակս Հայրապետի,
Ղուկաս ընտիր վեհապետի,
եւ Սեփաստիոյն՝ մեծի դիտի,
Յակոբայ արք եպիսկոպոսի,
Որ եւ տացուք այսմ վայրի,
փառքս Հօրն երկընաւորի,
եւ Որդոյն իւր Միածնի,
եւ Սուրբ Հոգոյն պարգեւատուի,
երրորդութեանն առանձնեկի,
որ արարածոցս է պաշտելի,
այժմ եւ միշտ եւ ամենայնի,
եւ անգրաւ յաւիտենիւ,
Ամէն:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1796

Էջ 291.— Ծնորոգք ամենագորին Աստու-
ծոյ, եւ ողորմութեամբ Տեառն մերոյ Յի-
Քի. եւ օժանդակութեամբ Հոգոյն Սրբոյ
պարգեւատուի, արժանացայ անարժանս ա-

մենայնի, ի թվին ՌՄՈՒԴ, եւ Հոկտեմբերի
ԺԱին, չորրորդ Կիրակէի Վերացման Ուա-
չին ի շաբաթի աւուրն, ես Սեփաստացի
տիրացու Յօնան չնչինս մորուս թողուլ
վեցտասան ամաց գոլով: Որ եւ ի դեկտեմ-
բերի Ինին, յաւուր տօնի Սրբոյն Ստեփան-
նոսի Նախավկային կիսասարկաւազ եղէ:
Եւ դարձեալ ի թուին ՌՄՈՒԴին, եւ մարտի
ԺԶին, մեծ պահոց երրորդ Կիրակէին, որ
Օրհնեմք զքեզ ասի, աւազ սարկաւազ եղէ
վասն միաբանութեան Սրբոյ Նշանի Տեառն
մերոյ Յի. Քի.:

Արդ մինչ կիսասարկաւազ եղէ՝ յայնմ
ժամանակի անկաւ սէրն իմ ի վերայ գրգոյ-
կիս այսորիկ, եւ յայնժամ օգնութիւն ինձ
կոչելով զՀոգին Սուրբ, սկսայ գրել. որ
եւ եղեւ աւարտումն ի Տեառնէ իսկ: Եւ արդ
մինչ ընթեռնուք զսա՝ եթէ գտանիցի ինչ
սխալանս ի սմա ներեցէք. եւ թէ ինչ Հա-
ճոյից՝ ձերոց գտանիցի, փառս վեր առա-
քեսցիք, եւ զիս զմեղաւոր եւ անարժան ծա-
ռայս ձեր զՅօնան չնչինս Հանդերձ Հոգե-
ւոր եւ մարմնաւոր ծնողիւքս իմովք յիշե-
ցէք, զի եւ դուք յիշեալ լինիցիք ի Քէ. Այ.
մերմէ, ամէն: Հայր մեր որ յեր.:

Էջ 292, ստորոտը, կնիք եւ նզովք.—
«Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սբ. Նշանի Վանիցն
է», ով ոք գողութեց կամ Հանցէ ի Սբ. Ուխ-
տէս՝ բանադրեալ Սրբոց Հարց:

Էջ 293-298, դատարկ:

3371

ՇԱՂԿԱՊԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆԱԿԱՆՔ

ՊՐՈԿՂԻ.— 13

ՄԵԿՆ. ՍԻՄԵՈՆ ԵՊՍ. ԳԱՌՆԵՑԻ

Եւդոկիա

ՌՃՁԲ = 1733

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 10.5×11×2, էջեր 196, Հանգամանք լաւ, Թուղթ բարակ փայլուն: Գրիչ՝ Ակոր Դպիր Եւդոկիացի, որդի Աւետիքի, Գրու- թիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, գլխատառերը կարմիր եւ կապոյտ փոխնիփոխ, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 24 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր չեղագիր մանրատեսակ, Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխ ներու սկիզբը: Գլխազարդ իւր սարօք, էջ 7: Կաշեկզմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ Թուղթը՝ «Իկզբը չորս թերթ: Ստա- ցող՝ Տիրացու Աստուածատուր: ցնիք սեւադրոշմ փակագիր. «Բ. Մ. Յոհանէս Եպիսկոպոս Սեբաստիոյ...», էջ 8: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վա- նուց Սեբաստիոյ, Թիւ 23», էջ 1:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Սիմեոնի Գառնոյ Եպիսկոպոսի ա- րարեալ Մեկնութիւն Գրոցմ Պրոկղի.— Ի Թարգմանչաց մերոց առջնոց...:

էջ 4.— Ցամկ Գրոցս Պրոկղի:

էջ 7.— Պրոկղի Դիաղոխոսի Պապոսնա- կամ Իմաստասիրի Շաղկապ Աստուածա- րամակամբ. Հատարք ԲՃԺԱ.— Ա.— Ամե- նայն բազմութիւն հաղորդի միոյն...:

էջ 182, դատարկ, ոչ մաքուր:

էջ 187.— Յիշատակարամ Թարգմանողի Գրոցս.— Թարգմանեցաւ գիրս Պրոկղի Դիա ղոխոսի...:

էջ 189-196, դատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 3, ստորոտը, մէկ տող.— Յիշեցէք

զթշուառ եւ զանպիտան յեւդոկիացի Ակոր Դպիրս:

Բուլ յիշատակարամ Գրչի.— 1733

էջ 188.— Յիշատակարամ Գրոյս.— Օրհ- նութիւն Հօր ծնողի, գոհութիւն Որդւոյն Միածնի, բարեբանութիւն Սրբոյ Հոգւոյն փառակցի, եւ երկրպագութիւն ամենա- սուրբ Երրորդութեանն եւ միոյ Աստուա- ծութեանն այժմ եւ անգրաւ յաւիտենիւ, Ա- մէն:

Որ մշտառատ եւ անսպառ ողորմութեամբն իւրով ետ կարողութիւն ամենաթշուառ եւ ամենամեղ անձին Ակորի սուտանուն ղարի հասուցանել աւարտ զայս վայելչագիր տառս որ կոչի Պրոկղ, որ ժողովեալ ունի յինքն բազում բանս իմաստասիրութեան, խրթինս եւ դժուարիմացս, նաեւ փիլիսոփայական ոճով զարդարեալ, ըրով վայելեն ամ. դասք իմաստնոց եւ գիտնականաց, եւ խրախ- ճանան սովաւ:

Ի Թուրքերութեանս Հայոց քսաներորդ երկրորդ յորելնի, եւ կոյս տասնի, եւ եռ քառեակ թիւ աւելի, յունկար ամսոյ վեշ- տասնի, ի խնդրոյ մահոսի տիրացու Աստուածատուրին, ի վայելումն անձին իւրոյ:

Արդ՝ որք հանդիպէ սմա, տեսանելով կամ ընթեռնելով կամ օրինակելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր զվերոյ գրեցեալ հեղահոգի տիրացու Աստուածատուրն հան- դերձ ծնողիւքն եւ զարմիւքն: Նաեւ հուսկ յետոյ զտիրացու Աւետիքի որդի, ոտից հող, ապիկար Ակորս յիշեցիք:

Եւ արդ՝ նոր ի նորոյ աղերսեմ զմաքրա- միտ հարք եւ եղբարքտ, որ իմ անթիւ սխա- լանացս ներել, զթերին լրացնել, եւ զաւե-

լորդն հանել անձանձրանալի. քանզի անսը-
խալ միայն Ած. է:

Գրեալ եղեւ սա ի քաղաքն յԵւդոկիոյ, առ
դրան Սը. Քառասնից Եկեղեցոյ, ի հայրա-
պետութեան տեառն Աբրահամու Կաթողի-
կոսի էջմիածնի, եւ Սրբոյն Սաղիմայ Ա-
ռաջնորդի՝ Տեառն Գրիգորի վեհալուստր
Վարդապետի, իսկ մերոյ առաջնորդ տէր

Իսահակ աստուածաբան վարդապետին:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1812
էջ 6, վարը, անհարթ դրով.— Ես իբր տե-
սուչ Սեբաստիոյ՝ Յօհանէս Արքեպիսկոպոսս
առեալ զայս Պրովդի Աստուածաբանու-
թիւնս՝ եղի յիշատակ ի սուրբ մենաստանս.
Եթէ ոք հանցէ կամ գողասցի աստի՝ բանա-
դրեալ լիցի յԱստուծոյ. ՌՄԿԱ Թուին:

3372

Մ Ա Շ Տ Ո Ց (ԿԱՐԳ

ԹԱՂՄԱՆ, ԹԵՐԻ).— 141

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15×10×2-ճ: էջք 160: Հանգա-
մանք բոլորովին անբաւարար. վնասուած
թացութենէ եւայլն: Թուղթ հասարակ: Գը-
րութիւն՝ խորագիրները եւ զլիստառները
նարնջադոյն, մնացեալը սեւ մելանով,
միասիւն, 16 տող: Նոտր շեղագիր: Կաշե-
կազմ տախտակեայ դծադրոյմ:

Հմմտ.— Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ,
Թիւ 97:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-36.— Տղայական խազմզուք:

էջ 37.— Ած. յաւիտենական, անսկիզբն,
անեղ...:

էջ 82.— Կանոն յորժամ տղայ վաղճանի:
էջ 108.— Գամմ մեռելի քաղմամ.—
Մինդ ի յէն...:

էջ 112.— Ողբ ի վերայ գերեզմանի.—
Ովքահանայք...:

էջ 117.— Ողբ ի վերայ մամկանց.—
Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

էջ 122.— Ինձ ումէտ կայր ու կումէն
հանց քո դալուն...:

էջ 125-160.— Տղայական խազմզուք:

3373

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 145

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14.5×11×8, էջք 620: Պրակք Ա-
 Ռ: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ
 վերջի թերի. աջակողմեան վարի անկիւնը
 մկնակեր. մասամբ վնասուած թացութենէ:
 Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները,
 սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր,
 մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 21 տող:
 Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ խորա-
 նագարդ իւր սարօք, էջ 323: Կաշեկազմ
 տախտակեայ դրոշմազարդ: Կնիք քառան-
 կիւն. «Մատենադարան Ս. Նշան վանուց
 Սեբաստիոյ, Թիւ 71», էջ 1:

Համտ.— Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ,
 Թիւ 129:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Այսաւր ցընծան երկնայինքն...:
 էջ 3.— Կամոն Յովակիմայ եւ Ամմայի:
 էջ 71.— Կամոն Սրբոյն Ստեփանոսի:
 էջ 107.— Կամոն Համաւրէն Նմջեցե-
 իոցն:

էջ 168.— Շարական Համամայ:

— Ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Մինչ զայս

գրէի ի դուրս ելա. այլազգիք բռնեցին եւ
 չարչարեցին եւ բազում վնաս արարին:

էջ 169.— Բուն Բարեկեցեանիմ Արի-
 մուքիմ:

էջ 245.— Կամոն Գրիգորի Հոռոց Լու-
 սաւորչի:

էջ 262.— Կամոն Ղազարոս Յարութեամ:

էջ 321.— Կամոն Յիմանցն.— ԱԶ.— Յար-
 եաւ Քրիստոս ի մեռելոց, Այլուփայ...:

էջ 323.— Կամոն Յարութեամ.— Այ-
 սաւր յարեալ...:

էջ 409.— Կամոն Գայստեամ Հոգոյն Սըր-
 բոյ:

էջ 431-432 կը պակսի:

էջ 463.— Կամոն Տապանակիմ:

էջ 481.— Կամոն Փոխման Աստուածա-
 ճիմ:

էջ 521.— Կամոն Վարդապ խաչիմ:

էջ 535.— Կամոն Թարգմանչացն:

էջ 563.— Շարական Վարդամանց.— Ա-
 րիացեալ առ Հակոբակն...:

էջ 597.— Կամոն Յարութիւն Արի-
 մուք...:

էջ 618.— Որ յանըսկըզբնական Հաւրէ
 ծընեալ...:

3374

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 146

[Սեբաստիա]

ՌՂԳ = 1644

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 13×9×3.5, էջք 7+636: Հանգա-
 մանք լաւ: Թուղթ կոկեակ: Գրիչ եւ Մաղ-
 կող՝ Բարդաւ Սեբաստացի: Գրութիւն՝ խո-
 րագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառե-
 րը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միա-

սիւն, 21 տող: Բոլորգիր մանր եւ կանոնա-
 ւոր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լու-
 սանցազարդ կանոններու սկիզբը, մեծ բա-
 ժանուաները հանդերձ գլխազարդով: Խորա-
 նագարդ իւր սարօք, էջ 1, 227: Կաշեկազմ
 տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մա-

գաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, մասն Աւետարանի, վերջը երկու թերթ՝ գրութիւն ջնջուած։ Ստացող՝ Մելքիսէթ-Քէն. Սեբաստացի։

Հմմտ.— Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 128։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Գ, դատարկ։

էջ Դ.— Նկար գունաւոր՝ Աւետումն Գաբրիէլի։

էջ 1.— Կամովմ Ծմբնդեան Սբ. Աստուածածնիմ ի Յովակիմայ եւ յԱՅՈՍԱՅԷ.— Երգեցէք որդիք Սիրովն...։

էջ 11.— Կամոն Աւետեաց Աստուածածնիմ։ Էջ 18.— Կամոն Աստուածայայտնութեան ձրագալուցիմ։

էջ 87.— Կամովմ Յունամու Մարգարէիմ։

էջ 92.— Երգ Բուն Բարեկեանդանիմ Առաջի Կիրակեիմ ասացեալ Տեառն Ներսեսի Հայոց Կաթողիկոսի.— Բանն որ ընդ Հաւր յէութեան...։

էջ 180.— Կամովմ Ղազարու Յարութեան։

էջ 227.— Կամովմ Յարութեան Տեառն մերոյ Յի. Բի. Արեւմտեիւմ.— Այսաւր յարեալ...։

էջ 310.— Կամոն Պեմտեկոստեիմ Արեւմտեիւմ։

էջ 368.— Կամոն Այլակերպութեան Տեառն։

էջ 399.— Կամովմ Նաւակտեաց Սր. Խաչիմ։

էջ 444.— Կամովմ Սրբոց Հրեշտակապետացմ Գաբրիէլի եւ Միքայէլի եւ ամ. երկմ.։

էջ 485էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 488։

էջ 508.— Կամոն Համաւրեմ Մարտիրոսացմ։

էջ 543.— Կամովմ Համաւրեմ Նմջեցեւոցմ։

էջ 581.— Երգ Տեառն Ներսեսի Հայոց Կաթողիկոսի ասացեալ Յաղագս Նմջեցեւոց.— Ած. անեղ...։

էջ 593.— Արիմուքեմեր Յարութեան Տեառն։

էջ 630.— Խորհուրդ խորին...։

էջ 631.— Յայս յարկ նուիրանաց...։

էջ 634—636, դատարկ։

Յիշատակարան Գրչի.— 1844

էջ 629.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ այժմ եւ յանգրալ յաւիտեանին ամէն։

Արդ զընցալ Շարակնոցս նուաստ ծառայ Բարդամ գրչի, թվին ՌՂԳ, ի խնդրոյ Սեբաստացի Մելքիսէթ քահանային. որ ետ գրել զսա յիշատակ Հոգոյ իւրոյ եւ ծնողաց իւրոց եւ ամ. արեան մերձաւորացն։ Որք Հանդիպիք սմա, կարդալով կամ տեսանելով, աղայեմ զձեզ՝ յիշեմք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զըստացաւդ սուրբ գրոցս ըզմահտեսի Արզուն, եւ զորդիքն իւր՝ զԿոստանն, եւ զՊաղտասարն, որ փոխեալ են առ Բրիտանոս, եւ զԴստերքն իւր՝ զԻրիցակին Նազիֆարն, զՓաշապակն, եւ զՅանսուլթանըն, եւ զՅոռններն՝ զԱսլանն, եւ զՅուսէֆն։ Զմահտեսի Ղայան, եւ զորդին զՊապն, եւ կողակիցն զՅուտարաթն, որ ստացան զսա ի յարդար վաստակոց իւրեանց, յիշատակ անջինջ եւ յաւիտեանական, եւ ետուն ի ձեռն վերոյ գրեալ Մելքիսէթ քահանային, եւ որդոցն Յակոբին եւ Անդրիասին, զոր Տէր Ած. բարեալ վայելել տացէ ընդ երկայն աւուրս անվրդով յամ. չարէ. ամէն։ Հայր մեր որ յերկինս...։

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1873

էջ Դ, նկարին ներքեւ, ստ. լուսանցքին.— Ես Պետրոս վարդապետ Սեբաստիոյ կտակեմ մատեանս յաթոռն Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ։ Իւրացնողն անիծեալ լիցի յատենի Աստուծոյ.— 1873, Սեբաստիա։

3375

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն (ԹԵՐԻ) .— 147

(ՏԱՐԲՈՐ ԽՄԱԿՐՈՒԹԻՒՆ)

Տեղի

ՌՃ = 1651

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 13×10×3: էջ 330: Հանգամանք յոյժ անբաւարար. վնասուած հնութենէ. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Յոհան Բահանայ, որդի տէր Մկրտիչ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասին, 18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգէր վարժ: Մաղկող՝ տէր Ստեփանոս: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ գլխազարդով: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ, եւ բոլորովին քայքայուած:

ԲՈՎԱՆՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մեծացուցէ շարականներ:
էջ 5, պրակ Գ.— Մ.— Մայր եւ կոյս աղախին Բրիտոսոսի...
էջ 7.— Կանովմ Ձորքորդ Աւուրմ.— Այսաւր Գարբիէլ...— Քաղուկ.— Այսաւր որ յաթոռ փառաց...
էջ 12.— Կանովմ Հիմգերորդ Աւուր Աւրեմութիւմ.— Այսաւր որ յաթոռ փառաց...— Քաղուկ.— Որ յէութեանդ ես ընդ Հաւր...
էջ 28.— Կանովմ Ութերորդ Աւուր.— Լոյս ի լուսոյ...
էջ 28-29ի միջեւ Թերթ ինկած: Նոյնպէս էջ 30-31ի միջեւ:
էջ 31.— Կանովմ Թագաւորաց Աւրեմութիւմ.— Որ գերեզնաւոր...
էջ 35.— Կանովմ Դաւթի եւ Յակոբայ:
էջ 43.— Կանովմ Սրբոյն Ստեփաննոսի մօտ...
էջ 50.— Կանովմ Պետրոսի եւ Պողոսի:
էջ 52-53ի միջեւ Թերթ ինկած:
էջ 53.— Կանովմ Յովնանմու եւ Յակովբայ:

էջ 60.— Կանովմ Համաւրեմ Առաքելոցմ Թի...:

Նկատ.— Քաղուկածքի պատկերներէն ու մանց կը տարբերին ընկալեալ կանոնէն. այդպէս էր նաեւ նախընթաց կանոններէն շատերուն մէջ:

էջ 70.— Կանովմ Եւքամասում եւ Բ Առաքելոցմ:

էջ 72-73ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 77.— Կանովմ Բում Բարեկեմդամիմ:

էջ 78-79ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 80-81.— Առաջիմ շարաք արմ Տաւմ է Թեոդոլոյսի Ձախրավարիմ.— Այսաւր հրեշտակաց դասքն...:

էջ 84.— Կանովմ Երկրորդ Կիրակի:

էջ 86-87ի միջեւ բազում Թերթեր ինկած:

էջ 90.— Կանովմ Հիմգերորդ Կիրակի:

էջ 92-93ի միջեւ Թերթ ինկած:

էջ 94.— Կանովմ Վեցերորդ Կիրակիմ:

էջ 100.— Կանովմ Ղազարու Յարութեամ:— Ունի հետեւեալ կազմը.

ԱՁ.— Այսաւր գոլով

Կենդանութեանց բաշխող

ԲՁ.— Քաղուկ.

Յաստուածային ժայնէ

Անեղնի Հաւրէ

Որ ըզխորհուրդ

Տ.— Արհնեսցուք եւ գովեսցուք

Տ.— Հընչմամբ փողոյ

Սարսափելի հողմոյ նըման

Տ.— Հրեշտակային ժայնիւ

Մ.— Սուրբ եւ Աստուածածին Մարիամ

Տ.— Ապաքինեցաք ի խաչքո

էջ 106.— Կանովմ Գալղստեամ Տնաւմ. Աւրեմութիւմ.— Որ վերաւրհնիս...:

էջ 112.— Կանովմ Երկրորդ Մաղկազարդի.— Քաղուկ գոլով...:

էջ 114.— Կանովմ Մեծի Երկու Շարաքի:

էջ 116-117ի միջեւ բազում պրակներ ինկած:

էջ 118.— Կանովմ Եւքմ Աւուր.— Անա-

պական Սբ. Բղեմյան ատենակցութիւնք...:

էջ 125.— Կանովմ Ուր Սևուրմ.— Որ
ծաղեցեր...:

էջ 127, ստ.— լուսանցքին, գրչէն.— Այս
չարականս այն օրն գրեցի, օր եկեղեցոյն
կտերն Պողոսն պատիւ արար. ա՛շխակա՛շ:

էջ 138, սկիզբը ԻԲ պրակի:

էջ 142.— Կանովմ Մարգարէիցմ.— Որ
զաստուածային...:

էջ 164.— Կանովմ Սրբոյմ Յակոբա
Մծրմա Հայրապետի:

էջ 208.— Կանովմ Համօրեմ Մարտ.:

էջ 281.— Շարական Խոտմեարակացմ որ
յիմնակեամ վամսն կատարեցամ:

էջ 287.— Ստեղի.— Համբարձի Կի-
րակմտի.— Անբսկիզբն Աստուած...:

էջ 270.— Դաւթի Մարգարէիմ.— Մ.—
ԴԶ.— Յառաջագոյն ժամանակաւ...:

— Պետրոսի եւ Պօղոսի.— Մ.— ԴԶ.—
Աստուածածին խորան լուսոյ...:

էջ 272.— Յուլիանու Մարգարէիմ.—
Մ.— ԴԿ.— Ուրախացի Աստուածածին...:

էջ 273.— Յոնանմու եւ Յակոբայ.— Մ.—
Զոր.— ԴԿ.— Աստուածածին տաճար լու-
սոյ, որ ըզբազմեայն ի քրովբէ...:

էջ 275.— Աւրեմուքննի Յարութեամ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1651

էջ 288.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-

թեան Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ ա-
մէն:

Եւ արդ ես անարգ եւ անպիտանս, անար-
ժանս, անպիրատոս, եւ ամ. մեղաւք լի, եւ
աղտեղութեամբ զառածեալս, անիմաստ եւ
անարհեստ ի գիրս գրչութեան, սուտանուն
Յոհան քահանայս, շնորհիւ Տեառն սկսայ,
եւ ողորմութեամբ նորին կատարեցի զտառս
աստուածազարդ, որ կոչի Շարակնոց: Ստա-
ցող սորին Յոհան Քահանային, եւ ծնողացն
իւրոց տէր Մկրտչին եւ Եզտիխասին, եւ եղ-
բարցն Գրիգորին, Ազարէի, եւ քվերն Գու-
լումին, եւ կողակցին Ղատամղուիցի, եւ
որդոցն Մանուկին, Մաղաքի, Պօղոսին, եւ
դստերն Մաղիկին ամէն: Եւ ամ. արեան
մերձաւորաց, կենդանեաց եւ Հանգուցելոց,
վարձա առատ պարգեւեացէ Տէր Ած. շնորհս
եւ ողորմութիւն, աստէն, եւ ի Հանդերձեալն
արքայութեան արժանի լիցին, եւ յիշատակ
խաղաղութեան եղիցի ամէն: Հայր մեր որ
յերկինսդ ես սուրբ եղիցի:

Գրեցաւ երգարանս, որ կոչի Շարակնոց,
նոյնմբերի ժէ, ի թվականիս Հայոց ՌՃ, յի-
շատակ ինձ, եւ ծնաւորացն իմ, տէր Մը-
կրտչին, Եզտիխասին, յիշեցէք եւ Ած. ողոր-
մի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեցիք ի միւս-
անգամ զայլստեան իւրոյ ամէն:

Զծաղկող Շարակնոցիս զտէր Ստեփա-
նոսն յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք:

3376

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 148

(ՏԱՐԱԲԵՐ ԽՄԱԼԳՐՈՒԹԻՒՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12×7.5×7.5: Էջը 886, Հանգա-
մանք բոլորովին անբաւարար. միասուած
հնութենէ եւ մուկերէ. նորոգութիւն կրած:
Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ խորագի-
րները, սկզբնառողները եւ զլիստառները
կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասին,
20 տող: Բոլորգիր մանր, վարժ գրչէ: Կար-
մրաններկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Կա-

նոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները Հան-
դերձ զլիստառողով: Խորանագարդ իւր սա-
րօք, էջ 13, 591: Կաշեկազմ տախտակեայ գը-
ծաղորդմ Հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթ-
եայ սկիզբը մէկ թերթ, Հնամաշ, երկաթա-
գիր: Կնիք քառանկիւն, Վատենադարան
Ն. Նշան վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 82:

Նմուտ.— Յուցակ Զեռ.— Սեբաստիոյ,
թիւ 125:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Առաջին թերթին ինքիւն չէ դրուած։ Կը տեսնուի խորանագարդին կէտը։— Երգեցէք որդիք Սիրովնի...։

էջ 1-12, կիսով չափ մկնակեր։

էջ 5.— Այլ կամոն Մմնմ...։— Որ նախիմաց...։

էջ 11.— Այլ շարակամ Տրդատա Թագաւորիմ.— Որ գերագոյն...։

էջ 13.— Կամովմ Աւետեաց Աստուածածնիմ.— Խորհուրդն անճառ...։

էջ 24.— Կամովմ Առաջի Աւուրմ. Աւրիմուքիմ.— Խորհուրդ մեծ...։

էջ 61.— Մեծացուցէ՛ք Յարութեան։

էջ 87.— Կամովմ Գալստեան Տեառն.— Մարմնացեալդ ի Կուսէն...։

էջ 101.— Կամովմ Դաւթի եւ Յակոբայ. Աւրիմուքիմ։

էջ 102-103 ի միջեւ թերթ ինկած։

էջ 174.— Կամովմ Համարեմ Նմբեցելոց։

էջ 313.— Կամովմ Պեմդկիստէիմ։

էջ 351.— Կամովմ Վարդավառի. Աւրիմուքիմ։

էջ 358.— Կամովմ Շողակաթիմ. Աւրիմուքիմ.— Ուրախ լեր Սբ. Եկեղեցի...։

էջ 448.— Կամովմ Սրբոց Մարտիրոսաց.— Ըզբեզ արդար եւ ուղիղ...։

էջ 543.— Կամովմ Առաջի Կիրակէիմ.— Որ զարէնըս սրբութեան պահոց...։

էջ 549.— Կամովմ Երկրորդ Կւրակ. Աւրի.։— Աւրհնեմք ըզբեզ...։

էջ 591.— Կամովմ Սրբոյ Պասեֆիմ. Աւրիմուքիմ.— Այսաւր յարեաւ...։

էջ 611.— Կամոն Հիմգերորդ Աւուրմ. Աւրիմուքիմ.— Զանկըզբեմբար բըխումն ի Հաւրէ...։

էջ 621.— Կամոն Յովեանմու Մմնմդեան։

էջ 641.— Կամոն Երկրորդ Մաղկազարդի.— Մեծահաշ աշխտիւրդ...։

էջ 649.— Կամոն Մամկանցմ Բեթղէմի։

էջ 653.— Շարակամ Սրբոյն Եփրեմի Խորիմ Ասորոյ։

էջ 655.— Շարակամ Սրբոյն Ստեփանոսի Ուլմեցւոյ։

էջ 658.— Շարակամ Սրբոյն Ներսիսի Հայրապետիմ.— Որ ընտրեցար...։

էջ 660.— Անճառելի Բանդ Աստուած որ վասըն մեր ելեր ի խաչ...։

էջ 663.— Ահագին է աւրն դատաստանի

***

էջ 665-666, տարբեր թուղթ եւ գրչու-

Թիւն։

էջ 665.— Ի զալըստեան Տեառնըն դրուեք երկնից բանին...։

— Գայ զաւուրթեանց թագաւորն...։

էջ 666.— ԳԶ.— Արարչագործ Աստուած որ յորնչէ գոյացուցեր...։

էջ 667.— ԳԿ.— Լեառըն վիմածին...։

էջ 669.— Փառք բեզ Աստուած, փառաւորեալ յաւիտեան...։

էջ 670.— Ընդ զուարթունս երկնից...։

— ԴԶ.— Զահագին Համբաւ...։

էջ 672.— Անըսկիզբն Աստուած, սկիզբն արարութեան...։

էջ 673.— Բազմեամբ վեհագունիցըն...։

էջ 675.— Մեծ եւ ահեղ է աւրըն դատաստանին...։

էջ 677.— Ի Հանդերձեալ Նորդմանն...։

էջ 679.— ԴԿ.— Որ ի Հաւրէ առաքեցար...։

էջ 680.— Ես ասացի, Տէր որդոմեա...։

էջ 682.— Հայեցայ ի բարձունս...։

էջ 682, ստորոտը, բոլորգիր, գրչէն.— Զգծող սորին զՄինաս սարկաւազս յիշեցէք։

Յիշատակագրութիւմ.—

էջ 640, վարը, բոլորգիր տարբեր.— Յիշատակ է Շարակնոցս Խումարին, իւր մաւրն Աննային, եւ լմէկ տող եղծպիած առն, Սայվիարին։ Խումարն զնեց իւր հալալ ինչիցն. զնեալ եւ եդ ի ձեռն յենողնին...։

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1609

էջ 683, նոտր շեղագիր.— Ով սիրելի մանկունք Սբ. Եկեղեցոյ, Հոգեւոր որդիք իմ եւ ուսումնայսէրք, յորժամ զարակներս եղանակէք՝ իմ ալիք ձերութեանս, Մարտիրոս Հրիցուս Խաւրկոնցուս, արտասաթոր աշաւք եւ խոցեալ սրտիւ ի ձեզ բարէխաւս, որ յիշէք զիս եւ զորդիքս, զԼազարոսս, որ ժամեա փոխեցաւ առ Ած., եւ դուստր մի Դամեայ, եւ զմեմին դուստրս, որ Հրիցկին, նա Գ տղայն մայր եղեալ փոխեցաւ Հայր, Թվին Ռեւ փոխեցաւ, եւ դարձեալ Հոգիս իմ ի սիրտս լմէկ բառ մաշած՝ դուստրս, եւ զԱստուածատուր սարկաւազս եւ Զաւրհապ որդիս եւ զՍտեփանոսս, որպէս թէ քաղեն զվարդն եւ թափեն ի մէջ կրակին, այնպէս զեղեցիկ մանկունք զմահ ճաշակեցին, եւ որք այժմոյս ի մարմնի եմք՝ երիցկինս եւ Զմարութ դուստրս եւ զՄարիամն։ Եւ դարձեալ յիշեցէք զեղբայրն իմ զԹորոսն, եւ զոր-

դին գծունան, որ եւ նայ ի մանկութեանն փոխեցան աստէն: Այսքան մանկունքս թվն. խՐէն մինչեւ խՐն փոխեալ վերացան, եւ զիս լալագին եւ անորդի թողին, վայ ինձ, վայ ինձ, վայ: Եւ զայս որ գրեցի էր թվն. ՌԾԸ, յիշելիք ինձ եւ որդոց եւ դստերացս իմ. վասնզի զՆարակնոցս եւ Դ գիրս ի ՄԶ զուսիշ առի ի Տիպրիկ քաղաքն, եւ եղի յիշե-

լիք. եւ որք յիշէք յիշեալ լիցիք ի Տէր:

Ի բերդն զբաւ էին եղեր ի շար եւ յանա-
գորոն թուրք ի մի եզերն, ազատեցի ես Մար-
տիրոս էրէցս, եւ յիշելիք եղի ինձ եւ ամ.
ազգատոհմի իմոյ, հաւրս եւ մաւրս, որ-
դոցս եւ դստերացս ամէն:

էջ 886, գրչափորձ եւայլն:

3377

Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ 8.— 82

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 11.5×8.5×3: էջ 334, Հանգա-
ման քամարեա բաւարար. վնասուած Հնու-
թենէ ե— գործածութենէ. կան փրթած թեր-
թեր. վերջվ թերի: Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝
Գրիգոր Երէց, Գրութիւն՝ խորագիրներ,
սկզբնատողեր, եւ զլնատառերը կարմիր,
մնացեալը սև մեկնով, միասին, 15 տող:
Նոտր չեղագիր: Համառօտագրութիւնք ա-
ռատ: Կարմիր կապոյտ զլնագարդ իւր սա-
րօք, էջ 1: Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Աստուածայայտութեան ձրա-
գալուցին գիշերն...

էջ 12-13ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 37.— Այլ խրատ պիտամի.— Բայց
զայս գիտասջիւր, զի յորժամ ա՛յր լինի գիր
սարւոյն...

էջ 88.— Մաղկազարդի Արմաւենեաց կի-
րակի գիշերն հակումն է...

էջ 76.— Ով տօնատէրք, եթէ կամիք դըռ-

նարաց առնել, այսպէս արասցիք:

էջ 81-82, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 102-103ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս
124-127ի միջեւ:

էջ 140.— Նոր կիրակէին գիշերն հակումն
է...

էջ 198.— Փոխման Սբ. Աստուածածնին
գիշերն հակումն է...

էջ 211.— խաչվերացի գիշերն հակումն
է...

էջ 230-231ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 269.— [Ա.] լիւով գիշերային կարգաւ:

էջ 292.— Ճաշու Ալիւով կարգաւ:

էջ 305.— Մեսեդի Յարութեամ:

էջ 314.— Խրատի Աւետարանաց Իւզաքե-
րից, Բժըշկութեամ, եւ Համգստեամ:

էջ 317.— Ժամամտեր կարգաւ...

էջ 334.— Գրի. — Գրիգոր Սբ. Քահանա-
յապետ...

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 124, ստորոտը.— Եւ զանարժան Գրի-
գոր Երէցս յիշեալ ի Տէր, ով եղբայր բարի:

3378

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 264

Ամպտեհուր Վամբ

ՋՁԸ = 1539

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27×18×6: Թերթը 244: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ստորին լուսանցքին թեթեւ ցեցեցահարովքին: Թուղթ կոկեան: Գրիչ՝ Գրիգոր Աբեղայ: Գրուածքին՝ սկզբնատողերը եւ զլիստառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Պորանագարդ իւր սարօք, Թղ. 3ա, 70ա, 115ա, 190ա: Նկար, Մատթէոս Աւետարանիչ Թղ. 2բ, Ղուկաս Աւետարանիչ 114բ, Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 189բ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Ստացող՝ Ճաֆար:

Հմմտ.— Ծ. Թօփեան, Յուլիան 26ո. Արմաշի, Վենետիկ, 1982, Թիւ 147:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա—No. 147:

Թղ. 1բ, վերը.— *Manuscrit trouve dans les ruines de l'eglise armeno-gregorienne d'Ismidt, a remettre a Mgr. Stepan arch. d'Ismidt ou au patriarchat.*— P. Gayraw.

Թղ. 2ա.— No. 147.— Յիշատակ Մատենադարանի Ուփտին Արմաշու, յԱռաջնորդութեան Տեառն Ստեփաննոսի Աբեղայիսկոպոսի, 1880:

Թղ. 3ա.— Գիրք Մնընդեան Յի. Գի. . . .

Թղ. 70ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. . . .

Թղ. 114ա2.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

Թղ. 115ա.— Դանգի բազումք յաւտարեցին. . . .

Թղ. 190ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . .

Յիշատակարան Գրչի.— 1539

Թղ. 242բ2.— Փառք անըսկզբնականին

յառաջնորդութեան տէր Պապ եպիսկոպոսին, զոր Տէր Ած. հաստատուն պահեսցէ զնա ի կամս իւր:

Արդ աղաչեմք զամենեւեան, որք հանդիպիք սմա կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեմիք յաղաւթս ձեր, զստացաւդ Սբ. Աւետարանիս զՃաֆարն եւ զկենակիցքն իւր զՊոլխաթուն եւ զՊալինարն, որ ստացան զսա ի հալալ ընչից իւրեանց եւ ետուն յոյժ փափաքանաւք զրել զՍբ. Աւետարանս, եւ եղին յիշատակ իւրեանց հոգւոյն ի գեւղն Ածպտեր, ի ձեռն Գրիգոր երիցուն, զոր Տէր Ած. վայելել տացէ նմա ընդ երկայն աւուրս, որ յամէն տէրունական տաւնի կարդայ եւ զնոցա հոգին յիշատակէ: Եւ են այս բանիս վկա, Ըռայիս խոճան, Մարութանն, Ոսկերիչ Յովաննէսն, Ըռայիս Գրիստոստուրն, Ըռայիս Դաւիթն, Վարպետ Կոնանն: Տէր Ած. Թողցէ զդոցա մեղքն զկամայն եւ զակամայն, որ ի բարին յառաջեցան:

Եւ ոչ ոք ունի հրաման առնուլ զսա ի ձեռաց Գրիգոր երիցուն, ոչ հայրապետ, եւ ոչ վարդապետ, ոչ քահանայ եւ ոչ աշխարհական, ոչ ազգական եւ ոչ մերձակա, ոչ աւտար եւ ոչ ընտանի: Այլ կացեալ մնացէ ի ձեռն Գրիգոր երիցուն, եւ յետ իւր՝ որդոց իւրոց. եւ ոչ նոքա ունին իշխանութիւն խորել, ծախելով կամ գրաւ զնեւով, այլ յիշատակ անջինջ մնացէ ստաղի Աստուծոյ, ի փրկութիւն Ճաֆարին հոգուն եւ կենակցացն իւրոյ, Ամէն:

Ընդ նմին յիշեցէք եւ զեղկելի զրիշս, զԳրիգոր սուտանուն արեղան, եւ զճնաւադն իմ, որ յայսմ ամի փոխեցաւ ի Քս. եւ զուսուցիչքն իմ, զՅովաննէս եպիսկոպոսն, եւ զաէր Ղուկասն, եւ զաէր Հարապետն. եւ որք յիշէք եւ լի սրտիւ Ած. ողորմի աւէք, նա դուք յիշեալ լիլիք ի Քէ. Այ. մերոյ, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն: Հայր մեր որ յեր. . .

Հաւր եւ Որդոյ նորա Միածնի, եւ Ամենա-
սուրբ Հոգւոյն, ելաւի ի նորին էութենէ:
Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հաւր որ զԹացաւ
յարարածս իւր եւ առաքեաց զՄիածին Որ-

դին ի փրկութիւն մարդկան...:

Արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թվակա-
նութեանս Հայոց 22Ը, ի Սբ. Ուխտս որ կոչի
Ածպտերու վաւք, ի դուռն Սբ. Նշանին, ի

3379

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 265

Ձեյթում

ՌՃԾԷ = 1708

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×19×5, էջք 52A, Հանգամանք
անբաւարար: վնասուած հնութենէ եւայլն-
կարօտ նորոգութեան: Թուղթ հասարակ,
Գրիչ եւ Մաղկող՝ Սահակ Քաւանայ: Գը-
րութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զխատառերը
կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն,
21 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր
վարժ: Կարմրաներկ զարդադիր եւ լուսան-
ցազարդ հատուծներու սկիզբը: Գունաւոր
խորանագարդ իւր սարօք, էջ 27, 165, 281,
417: չորսն ալ վնասուած աւելի կամ նուազ
չափով: Նկար, Ղուկաս Աւետարանիչ, էջ
280: Կաշեկազմ տախտակեայ, հնամաշ, ա-
ռաջին կողքը փրթած: Ստացող՝ Գրիգոր
Արթուրիւնց:

Կողքէն:

էջ 62-63ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 110բ, ստ. լուսանցքին, մանրատառ,
գրչէն.— Ապրիլի ի Բ, յանկարծակի տօթ
մի եղաւ եւ հնչեաց. յայնմ ժամու Բ կաթ
ջուր անկաւ եւ եղեւ այսպէս: Անմեղադիր
լերուք եղբարք իմ:

էջ 162.— Սկիզբն Գլխոց Աւետարան
Մարկոս:

էջ 164-165ի միջեւ ըստ երեւոյթին կը
պակսի երկու թերթ. վերջինը պիտի պարու-
նակէր Ս. Մարկոսի նկարը:

էջ 165.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ....

էջ 262ա.— Յարուցեալ Յս. առաւօտուն

***

էջ 254.— Գլուխք Աւետարանիմ Ղուկա-
սու:

էջ 259.— Տղայական նկար:

էջ 281.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.—
Քանգի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 414.— Գլուխք ըստ Յովհաննու Ա-
ւետարանչի:

էջ 415.— Նախադրութիւն Յովհաննու Ա-
ւետարանիմ:

էջ 416-417ի միջեւ ինկած մէկ թերթ, որ
պիտի պարունակէր Յովհաննէս Աւետա-
րանչի նկարը:

էջ 417.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.—
ի սկզբանէ էր Բան...:

էջ 522բ.— ...այլ այս այնչափ ինչ գրե-
ցաւ, զի [Այսչափ. էջ 522-523ի միջեւ թերթ
ինկած]:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, կողքին փակած:

էջ 2-3.— Թուղթ Եւսեբիոսի:

Նախապէս հատարկ, այժմ մանկական
խաղձգութեով եւ գրչախաղերով լի էջեր,
4-5, 8-9, 12-13, 16-17, 20-21:

Կանոնի տախտակներ, կարմրազարդ, էջ
6-7, 10-11, 14-15, 18-19:

էջ 22.— Գլուխք ըստ Մատթեոսի Աւե-
տարանի:

էջ 25ա.— Նախադրութիւն ըստ Մատթեո-
սի Աւետարանիմ:

էջ 27.— Աւետարան ըստ Մատթեոսի.—
Գիրք Մընդեան Յի. Քի. ....

էջ 15-52, բաժնուած կազմէն եւ առաջին

ՅՈՒՅԱԿ ՁԵՆՈՎԱԴԱՅ.— Ժ

32

էջ 523-524, եզերքները պատուած:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1708

էջ 523ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ:

Շնորհին Աստուծոյ յանկ ելեալ աւարտեցաւ քառովտակ գետարուիս Սբ. Աւետարանս, ի յերկիրս Գերմանիկոյ, ի գգեւղաքաղաքս ի Զէյթուն, ընդ հովանեաւ Սբ. Աստուածածնին, եւ Սրբոյն Թէոդորոսի Զինաւորին, եւ Սրբոյն Պարսամայ ձգնաւորին, եւ Սրբոյն Գրիգորի մեր Լուսաւորչի, եւ Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչի, եւ Սրբոյն Յակոբայ Մծբընայ Հայրապետին, եւ Սրբոյն արագահաս Սարգսի, եւ միւս քառավորտակ Սբ. Աստուածածնի եւ Սբ. Փրկչա որ աստ հաւաքեալ կան] ի յօղնութիւն հայկազ[եան] սեռի, ի կաթողիկոս[ու]թեան Կիւիկեցւոց տեառն [Պե]տրոսին եւ տեառն Յովանն[ի]սի, եւ յառաջնորդութեան մերոյ գաւառիս Կարապետ աստուածաբան վարդապետի, ի Թվին Հայոց ՌՃՄԷ:

Բայց զըրեցաւ եւ ծաղկեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ հոգ եւ մոխիր, կոխան ամենայնի, նուաստ, մեղօք լըցեալ եւ զառածեալ տէր Սահակ անուամբս եւ գործովս ոչ մեղսամած գրչի, եւ ուսուցչին իմոյ Խաչատուր դպրի. յիշեսցիք ի Քս. եւ դուք յիշեալ լիցուք ի Քս. Յս. ամէն:

Զըստացաւ Սբ. Աւետարանիս Արթուրին [Գր]իգորն եւ զկողակիցն զԱ[ղվ]ո-

րըն, եւ զհայրն Մկրտիչ [եւ զ]մայրն Աննան, որ առ [Ա]ծ. փոխեալ են: Եւ զե[ղ]-բարքն զտէր Բարսեղն եւ զՊօղոսն եւ զՊապուկն, եւ զեղբորորդին զՓանոսն, որ առ Քս. հանգեաւ, եւ զհայրն մահտեսի Թորոսն եւ զմայրն Հեղինէ, եւ զորդին Փանոսն, որ առ Քս. փոխեալ են: Եւ զըստացողս զԱղվորն, որ ըստացաւ Սբ. Աւետարանս, եւ զտէր Բարսեղի որդին զՀոռփսիմէն, որ առ Քս. հանգուցեալ է:

Արդ որք հանդիպիք տեսանելով զՍբ. Աւետարանս, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթման զըստացողս զԳրիգորն եւ զկողակիցն զԱղվորն, եւ զորդի ուստեր Ասանեթին, որ ետուն զբել գլիշատակս ի հալալ արդեանցն յիշատակ իւրն եւ իւր ննջեցելոցն հոգոյն, ի դուռն Սբ. Աստուածածնին եւ Սրբոյն Թէոդ[րո]սի Զինաւորի, եւ Սրբոյն Պարսամայ ձգնաւորին:

Աղաչեմ, աղաչեմ զգնզ, ով սուրբ քահանայք, յորժամ ընթեռնոյք՝ լի սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ որ առատն է, եւ ընդունողն է մաղթանաց եւ տրւող ողորմութեան, Տէր Յս. Քս. ողորմեա յիշելոցս եւ յիշո [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1923

էջ 28, վերը.— Նուիրէ իր սեփական Մատենադարանէ Ս. Սաղիմայ Ս. Յակովբեանց վանուց Մատենադարանին, Յարութիւն Քհն. Շապեան, 1923, փետր. 10, Հալէպ:

3380

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 266

Սեպուհ Լեռ

ՁԽԸ = 1499

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 26×18×7: էջք 632: Հանգամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. սկիզբը թերի, Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Գրիգոր Աբեղայ: Գրութիւն՝ սկզբնաւորները եւ զլիսա-

առները կարմիր, մնացեալը սև մեկնով, երկսին, 19 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդադիր եւ լուսանցազարդ շառուածներու սկիզբը: Գունաւոր խորանանգաւոր իւր սարօք, էջ 65, 181, 471: Նը-

կար, Սբ. Ղուկաս էջ 180, Սբ. Յոհաննէս եւ Պրոխորոն 470: Կաշեկազմ տախտակ-
եայ դրոշմազարդ Հնամաշ: Պաշպանակ
թղթեայ վերջը Հինգ թերթ, անկիւնաւոր
երկաթագիր, Հաւանաբար ԺԲ դարու, վարժ
գրչէ, վարձագրական բովանդակութեամբ:
Կարտագրենք քանի մը նախա

«Եւ նոքա երթեալ գտին զերանելին Գրի-
գորիոս թաքուցեալ ի մէջ բանջարոցն: Եւ
յորժամ տեսին զնա եպիսկոպոսն ծանան
զնա երկիր պագին նմա եւ գիրկս արկեալ
Համբուրեցին զնա» (էջ 827):

«Եւ լուռ եղեւ ի քաղաքին եթե որդին
Քարիտոնի գտաւ, եւ ամենեքեան փառս
ետուն Աստուծոյ» (էջ 830):

Ստացող Աննայ եւ կողակիցը Զարուխ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յս. կոշեաց ըզնոսա առ ինքն եւ
ասէ...— Ստթ. ի, 25:

էջ 22, վերջին թերթն է Զ. պրակին:

էջ 82.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարանիմ, որ
ըստ Մարկոսի:

էջ 84—85ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ
ըստ երեսոյթին պիտի պարունակէր Ս. Մար-
կոսի նկարը:

էջ 86.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.
...:

էջ 106էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 108.
թերթը չկայ:

էջ 118—119ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 174ա.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկնչէին:

էջ 176.— Սկիզբն Գլխոց որ ըստ Ղաւկայ
Աւետարանիմ:

էջ 181.— Քանզի բազումք յաւժարեցին
...:

Իմպրոպը 100 թիւի ոստումով 240էն յե-
տոյ դրած է 341 եւ շարունակած այդպէս:

էջ 487բ.— Նախադրութիւնք Յովնանու
Աւետարանի:

էջ 488.— Գլխիւք ըստ Յովնանու Աւե-
տարանիմ:

էջ 471.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 823—832.— Երկաթագիր պահպանակ.
վերջին թերթը լոկ պատառիկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 81բ, վարը.— Եւ զմեղաւոր Հոգս
զԳրիգոր յիշեցէք եւ Ած. զձեզ յիշէ ամէն:

Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս, Աննայմե-
լիքին, եւ պարոն Զարուխին, Վարդգու-
նին եւ Վարդերեսին:

2.— էջ 175բ, վարը.— Եւ զԳրիգոր զա-
նարժան գրող սորա յիշեսլիք ի բարի, ով
սուրբ ընթերցաւդ սորա, եւ Ած. զձեզ
յիշէ ամէն:

Յիշատակ է Զարուխին եւ կողակցին Ան-
նային, Վարդգուսին եւ Վարդերեսին՝ Սբ.
Աւետարանս այս. խնամով պահաւդքն աւր-
նին յԱստուծոյ ամէն:

3.— էջ 468բ, ստորոտը.— Զատասպարտ
ծառայս ծառայիցն Յի. Քի., զԳրիգոր զա-
նարժան զծոդս յիշեցէք ի Քս., եւ Ած. զձեզ
յիշէ ամէն:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1489

էջ 818.— Փառք անըսկզբնականին Հաւր
...:

Արդ՝ զբեցաւ Սբ. Աւետարանս ի թուա-
բերութեան ԶԽԸ, ձեռամբ սուտանուն աբե-
ղայի Գրիգորի, ի մէջ երկուց զաւառացս
Յկեղեցաւ եւ Դարանաղեաց, առ դամբարա-
նի Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիս եւ Սբ.
Փրկչիս, եւ Սբ. Աստուածածնիս, եւ Սբ.
Կարապետիս, եւ Մանայ Կուսին Սբ. Գե-
րեզմանիս, ի Լեռնս Սեպուհոյ, ի յառաջ-
նորդութեան Սբ. Ուփտիս տէր Յովաննիսի,
զոր Տէր Յս. պահեսցէ զնա յերկար ամաւը.
ամէն:

Եւ արդ՝ աղաչեմ զձեզ, ով մանկունք
սուրբ եկեղեցոյ, որ Հանդիպիք այս Սբ. Ա-
ւետարանիս, կարդալով կամ աւրինակելով,
յիշեցէք սրտի մտաւք յաղաթս ձեր, զԱ-
ւետիք վարդապետն՝ զուսուցիչն իմ, եւ զիս
զանարժան գրող զԳրիգոր աղաչեմ յիշեմ
ի Տէր, եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Քէ. Այ. մե-
րոյ: Եւ այլ աղաչեմ զձեզ խոշորութեան եւ
սղալանաց մի մեղադրէք, զի կար մեր այս է:

Եւ ես լցեալս մեղաւք, եւ նուազեալս յար-
դարութենէ, Հեռացեալս ի պատուիրանաց,
եւ ծուլացեալս յաղաթից եւ պահոց, եւ
զրկեալս յամ. բարեգործութեանց, Հայեցայ
եւ տեսի զի բարի եւ յիշատակէ Յկեղեցիս
Աստուծոյ, ըստ մարգարէին թէ յրանի որ
ունիցի զաւած ի Սիոմի, եւ ընդանեակ յե-
րուսաղէմ, ես Աննայ զնեցի զՍբ. Աւետա-
րանս զայս, յիշատակ ինձ եւ կողակցին ի-
մոյ՝ Զարուխին, եւ որդեանց իմոց Վարդէ-
զունին, եւ Վարդերեսին, Հանգուցեալս առ
Քս. եւ եղի յիշատակ ի [Ֆիւրուած ջնջուած].

չունի ոք իշխանութիւն հանել զՍր. Աւետարանս ի դրանէ Սր. Եկեղեցոյս, ոչ յիմոց եւ ոչ յաւտարաց. եւ թէ յանդըզնի՝ զմասն Յուդայի եւ զխաչյանացն առցէ, զպատիճն Կորիսայ եւ Դադանայ կրեսցէ, եւ մի ճասարակեսցէ զաւուրս կենաց իւրոց: Խնձով պահաւորն աւրէնին յԱստուծոյ եւ յամ. սրբոց եւ ի մէջն ամէն.— Հմմտ. առաջին մասը, Լ. Ս. Խաչիկեան, Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Գ. Մասն, թիւ 654:

Յետմագոյն յիշատակարամ.—

Էջ 621ր, բոլորգիր վարժ.— Զվերջին ստացող Սր. Աւետարանիս յիշեցէք ի սուրբ յաղաւթս ձեր՝ զպարոն Ասարն, որ ստացաւ զսա ի հալալ ընչից իւրոց յիշատակ իւր եւ

ծնաւդաց իւրոց եւ ամ. արեան մերձաւորացըն: Քանզի լուեայ զերանական բանն որ ասէ թէ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ընդանեակ յԵրուսաղէմ: Վասն որոյ բարբոքեցաւ ի սէրն Քի. եւ ստացաւ զսա վախճ. եւ յիշատակ հոգոյ իւրոյ, եւ հաւրն իւրոյ ձոկէ, եւ մաւրն Փաշային, եւ որդոյն Մի. րաքին, եւ ամուսնոյն իւրոյ Հռփսիմին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն: Քրիստոս լուսաւորէ զիւր հոգին եւ զիւր ննջեցելոցն, եւ զիւր որդեակն ի խորին ծերութիւն հասուցանէ ամէն:

Տարբեր գրով.

Իսկ եւ զվերջի ստացող սորայ իւր թոռինն վարպետ Իսպանտիարին ամէն:

3381

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 267

Բարբերցի Գիւղ, Եկեղեցաց Գաւառ

Պիտ = 1391

ՆԱԿԱՐԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×17×7: Էջ 618, Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. սկիզբը թերի. լուսանցքը թեթեւորէն ցեցահար. մասամբ ազդուած թացութենէ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Մխիթար Երէց, որդի Խաչատրի: Գըրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիստառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 20 տող: Բոլորգիր ընտիր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դըրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը երկու թերթ, գրութիւն մաշած փրճացած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, վերը.— Նախադրութիւն Մատթեոսի Աւետարանի:

Էջ 2, զատարկ նախապէս:

Էջ 3ա.— Ոգիա ծնաւ զՅովաթամ...— Մտթ. Ա. 9:

Էջ 18.— Վերջ առաջին պրակին:

Էջ 174ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

Էջ 176–177ի միջեւ երկու թերթ արմատէն կտրուած:

Էջ 177ա.— ում չեմ բաւական խոնարհել լուծանել զխրացս կաւչկաց...— Մրկ. Ա. 7

Էջ 286ա.— ...եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

Էջ 286բ.— Նախադրութիւն Ղուկա Աւետարանի:

Էջ 288–289ի միջեւ արմատէն կտրուած երկու թերթ:

Էջ 289ա.— ջի Աստուծոյ, ըստ աւրինի քահանայութեան...— Ղկ. Ա. 9:

Էջ 468–469ի միջեւ ըստ երեւոյթին կը պակսի մէկ թերթ. նոյնպէս 470–471ի միջեւ:

էջ 469.— Վասն ի Կանա Հարսանեացն
...

էջ 470.— Նախադրութիւն Յովհաննու Ա-
ւետարանի:

էջ 471ա.— նէ, եւ ոչ ի կամաց մարմնոյ
...:— Եջ 4. Ա. 13:

էջ 610բ, վերը.— Զվիրաւորեալ անձն իմ
ի մեղաց աղայեմ յիշել առ Փրկիչն մեր Յա-
ֆա. ասելով թէ Տէր ողորմի, ընդ որս եւ
նոյնն ձեզ յիցի:

Յիշատակարան Գրչի.— 1391

էջ 610բ, նախընթաց տողերուն ներքեւ,
բնագրին գրչութեամբ:

Փառք մանասուրբ Երրորդութեանն եւ
մի Աստուածութեանն, աւրչնութիւն, գո-
հութիւն եւ երկրպագութիւն, պատիւ եւ իշ-
խանութիւն, շնորհ եւ մեծութիւն, յամենայն
եղականացս, յիմանալեաց եւ ի զգալեաց,
եւ յամենայն գոյից. զի նա է բնութեամբ
բարի, սկիզբն եւ կատարումն ամենայն բար-
եաց, եւ աւգնական ամ. մարդկան, որ ըս-
կիցեն առնեն գործոց բարեաց, որով եւ զիս
զաւրացոյց զտկարս հոգով եւ մարմնով, Հա-
սանել ի յաւարտումն գեելոյ Սբ. Աւետա-
րանիս:

Արդ գրեցաւ եւ աւարտեցաւ Սբ. Աւետա-
րանս ի թվաբերութեան ամաց ՊՆ, ի սեպ-
տեմբերի ամսոյ իւն, ի զաւառս որ կոչի
Եկեղեցաց, ի գիւղս որ կոչի Բաքերցիք, ընդ
հովանեաւ Սբ. Աստուածածնին եւ Սբ. Կա-
րապետին, եւ Սրբոյ Ստեփանոսի նախավը-
կային, եւ Սբ. Ծերունոյն Սիմէոնի, եւ յա-
ռաջնորդութեան տէր Գրիգորի արքեպիս-
կոպոսի, եւ եղբար նորին բարեպաշտ իշ-
խանի, պարոն Յովանիսին: Եւ զաւաքէրէցն
մեր Պաշատուր, որ բազում փափաքանաւ
յորդորեաց զմեզ ի գործս յայս, եւ ինքն
կամեցաւ, եւ ժողովեաց զմարդիկ ի սէր Սբ.
Աւետարանիս, եւ ետուն զընդ զսա, որ շատ
եւ որ սակաւ ետ ի զին Սբ. Աւետարանիս,
նա միոյն բերապատիկ, եւ Հազարապատիկ
առցէ ի տուողէն բարեաց Յէ. Բէ., եւ զան-
ուանէս նոցա գրեաց ի զպրութիւն կենաց,
ս'մէն:

Եւ արդ՝ ես անզգամ եւ անհնազանդ ծա-
ռայս Աստուծոյ, Միսիթար սուտանուն հրէ-
ցւա, որ բազում աշխատութեամբ գրեցի
զայս Սբ. Աւետարանս, յերես անկապ աղա-
յեմ եւ մաղթեմ զամենսեան, որք Հանդի-
պիք սմայ կարգալով կամ աւրինակելով,
կամ տեսանելով, յիշեմք զանպիտան եւ

զապերախտ ծառայս Աստուծոյ, զչարս եւ
զժանեա, որ զսերմն բարոյն զոր եղ յիս
արարիչն, որ ստեղծ զիս, ոչ պահեցի եւ ոչ
պտղաբերեցի ի գործս առաքինութեան, այլ
պատրանաւք փռաց աշխարհիս եւ Հնչտ ցան-
կութեան մարմնական կամաց Հեղձուցի եւ
անպտուղ արարի, եւ զոչ եղեալն յարարչէն
գորումն թշնամոյն, զփուշ մեղաց եւ ըզտա-
տասկ անաթալի գործոց, առաւելապէս քան
զամենեանս պտղաբերեցի յիս:

Վասն որոյ աղայեմ զձեզ, Հառք իմ եւ
եղբարք, զի քողցր կամաւք եւ կարեկցու-
թեամբ յիշեմք զիս ի զաւառս եւ ի սըր-
բամատոց աղալթս ձեր, առաջի մարդասի-
րին Աստուծոյ, մանաւանդ ի ժամ սոսկալի
պատարագին փրկական մարմնոյ եւ արեան
Բանին Աստուծոյ, եւ ամ. յանցանաց իմոց
ներումն եւ թողութիւն խնդրեցէ ծնաւոյց
եւ ազգականաց, Հոգեւորաց եւ մարմնաւո-
րաց, Հաւր իմոյ Պաշատրի եւ մաւր իմոյ:

Յիշեցէք եւ զուսուցիչն իմ զՍտեփան-
նոս կուսակրաւն քահանայն, որ շատ աշ-
խատեցաւ ընդ մեզ եւ դաստիարակեաց եւ
ուսոյց զմեզ:

Յիշեցէք եւ զՄովսէս վարպետն, որ աշ-
խատեցաւ ընդ մեզ եւ զարուեստ գրչութեան
ուսոյց մեզ:

Յիշեցէք զՄկրտիչ վարդապետ եւ զՍտե-
փաննոս Հայրպետն, որ զԱւետարանիս աւ-
րինակն շնորհեցին:

Յիշեցէք զՍտեփաննոս քահանայ, որ
զթուղթս կրկեաց:

Յիշեցէք եւ զամ. երախտաւորն մեր
զՀոգեւորսն եւ զմարմնաւորսն, եւ ինքն
բարեբարն եւ ողորմածն Ած. որ ամենեցուն
զփրկութիւն եւ զկեալն կամի, ձեզ յիշո-
ղացք եւ մեզ յիշելոցս առհասարակ ողոր-
մեսցի ի միւս անգամ զայլստեան իւրոյ
ամէն:

Եւ ով ոք զԱւետարանս զայս խորէ կամ
ծախէ, կամ գրաւիչ, զմասն Յուդայի առցէ
եւ զխաչահանուացն եւ դատ տացէ Աստու-
ծոյ: Քանզի Հանապազ ի դուռն Սբ. Աստ-
ուածածնիս կացցէ, եւ յիշատակ կամողացն
եւ երախտաւորացն ամէն:

Յիշեցէք զպր. Վրթանէսն, որ զԱւետա-
րանիս թուխտն գնեց. Ած. թողու զիւր յան-
ցանքն եւ զիւր ն[ի]ջեցելոցն ամէն:

Յիշեցէք զՄարտիրոս մսադորն, որ յա-
ռաջեաց եւ երես ձ դրամ ի յԱւետարանիս
գրելէն: Ամենեցուն յոյսն Ած. աւրհնեացէ
զինք, եւ ողորմի իւր ն[ի]ջեցելոցն ամէն:

Յիշեցէ՛ք զՍէթն, որ երեստ շինիկ մի հաց յԱւետարանիս գրելէն: Արարիչն Ած. ողորմի եւ գերկնային հացն պատրաստէ իւր հոգոյն եւ իւր ծնողացն ամէն:

Յիշեցէ՛ք զՌատակէս ժամկոշն, որ երեստ չէրամ, յԱւետարանիս յոսկելն եւ ի կպելն. Ած. պայծառացուցանէ զիւր հոգին եւ զիւր ծնողացն ամէն:

Յիշեցէ՛ք զՅով. ժամհարն, որ ետ չէրամ ի ծաղկելն յԱւետարանիս: Աստուածային լոյսն իւր հոգ. եւ իւր ծնողա.:

Ներքեւը կարմրատառ մտորակեալք.

Յիշեցէ՛ք զԿիրախաթունն եւ զմայրն իւր, որ տուին չ սպ. ի յԱւետարանիս կոստղն. ու տվին ծածկոց մի Աւետարանիս: Ած. յոյսըն մեր ծածկէ զիւր յանցանքն եւ սպիտակացուցանէ զիւր հոգին. եւ թողու Քս. Ած. զպր. Ըղազարին յանցանքն, ամէն:

Յետմագոյմ Յիշատակագրութիւն.— 1596 էջ 818, բոլորգիր անկանոն.— Գնեցաք զՍք. յԱւետարանն ի թվին Հայոց Ռեւն, Թաղթուտն Սոպայթն, որ գնեցի ի Կ Ֆլո-

րի: Մեր հալալ ընչաւքս գնեցաց եւ դրաք յիշատակ ի դուռն Սք. Կարապետ եկեղեցոյս, մեր հոգոյս եւ մեր ննջեցելոցն, Սոպայթնին եւ իւր որդոց, Գահանայպետին, Մուրատչէ, Յարտումչէ, եւ իւրեանց մաւրն Շալուկին, եւ իւրեա[ն]ց ննջեցելոց, Միրիճայնի, Գասաբարին, որ փոխեալ է առ Քս., Սառային հոգոյն, Ած. ողորմի իւրեանց հոգոյն:

Յիշեցէ՛ք զպարոն Սոպայթն եւ զիւր որդիքն, որ տուին զՍք. Աւետարան յիշատակ ի Սք. Սիոն, իւրեանց հոգոյն եւ ծնաւդաց իւրեանց: Քս. Ած. իւր անշիջանելի լոյսովն լուսաւորէ զիւրեանց հոգիսն եւ զիւրեանց ննջեցելոց, եւ անխոռվ ի խաղաղութիւն պահեսցէ զնոսա՝ իւրեանց բարի զաւակաւք ամեն:

Ով որ զայս Աւետարանս ծախէ կամ գողանայ կամ թուխ[տ] կտրէ՝ զմասն խաչհանող [աց] առցէ եւ զպատիւն Յուդի առցէ: Ած. զայն զահա[նա]յն աւրհնէ որ խնամ ածէ, բաւէ:

էջ 617-618, դատարկ:

3382

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 268

Պէլամկ Գիւլ

ՌՃ = 1851

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×6.5: էջ 696: Հանգամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Խաչատուր Դպիր Հէճիւնցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիսատուրը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Ուղղագրութիւն տկար: Գունատը զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 181, 309, 523, Նկարք ոչ նուրբ, Ս. Մարկոս էջ 180, Ս.

Ղուկաս 308, Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 522: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պատուիրատու՝ Նդիսէ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-5, դատարկ:

էջ 6-7ի միջեւ կը պակսի ըստ երեսոյթին երկու թերթ, որոնց պարունակութիւնը պիտի ըլլար Մատթէոսի նկարը եւ սկիզբի խորանագարդը. այժմ կը մնայ երկուքին մի-

ընե գտնուող կապոյտ թուղթը լոկ:

էջ 7ա.— Բոյոյս ծնաւ զՅովթէթ ի Հոռութայ... — Մտթի. Ա: 5:

էջ 179, դատարկ:

էջ 181.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի.

...:

էջ 301 — Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն

...:

էջ 304-307, դատարկ:

էջ 309.— Դանգի բազումք յաւթարեցին

...:

էջ 518թ-521, դատարկ:

էջ 523.— Ի սկզբանէ էր Բանն...

Նկատ.— Նկարները եւ խորանագարդերը եւ անոնց յաջորդող երեք էջերը, գրուած ցանցաւ տողերով, տարբեր ձեռքի արդիւնք են:

էջ 688-696, դատարկ:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1651

էջ 683թ.— Փառք ամէնասուրբ Երրորդուն թեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգուն Սրբոյ ամէն: Փառք Փրկչին Յի. Բի. եւ յիշատակ գրչին:

Որ թագաւորդ ես ամենի,
որժամ փառաւք զաս Հարենի,
ի գալուստեան քո երկրորդի,
նշան խաչին քո երեւի.

հատուցանել մարդկան ազգի,
որք յԱդամա ծնեալ լինի:

Աղաչանաւք Աստուածածնի,
ողորմեա իմ ծննդդի,
ամէն ամէն եւ եղիցի:

Արդ գրեցաւ փրկական Սբ. Աւետարանս Ռձ թվականիս, յունիսի ԻՃ, հոռմ ամեանս տեառն Ներսէսի կաթողիկոսութեանս, ի գիւղն մերձ Պարթաւ բերդի, որ անուանեալ Պէլանկ կոչի, ի դուռն Սրբուն Սարգիսի, արաբաշաս զորուարի, որ ոգնութիւնն ի ձեզ հասցի, ի ամենայն սրբոցն երկրի:

Դարձայլ յիշեցէք ի յաղաթս ձեր զմեղաւոր եւ անարժան գրաւդ սաւրայ զՀէճինցի սուրանուն, մեղաւոր եւ անարժան, փծաւդ գրիշ, ինչատուր զպրիս, եւ ծնաւդս իմ զՄկրտիչն, որ փոխեալ է ի Գս., եւ զմայրն իմ զՊաղատան, եւ զԻւր որդիքն, զՍարգիսն եւ զԳրիգորն եւ զԱկոբն եւ զԽաչատուրն:

Որ ետ ինձ կարողութիւն ՀՅճնցի դրպիս տկար անձինս աւարտել զփրկական Սբ. Աւետարանս:

Յիշատակ է Նդիսէին, որ ետ գրել եւ ետուր տէր Աբրահամին, իւր հոգուն անձինը իշատակ. իւր եղբաւրն աւրհնածն էր, ինքն ի կատար հանեց, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս ձեր զհայրն իւր զմահտեսի Ջաքէն եւ զմայրն զմահտեսի Մարգարիտն եւ զեղբարքըն զԽոնճայ Ովանէսն եւ զՄկրտիչն եւ զՍարգարէն, որ առ Ած. փոխեալ են, եւ զՆդիսէին դեռայրուս որդին զՊողոսն, եւ զայրն իւր զՊետրոսն, եւ զըսկեստուն, պապն, զմահտեսի Հանէսն եւ զիւր կողակիցն զՌոնտեկն: Ի վայելումն տէր Աբրահամին, միտ ընթեռնու ի վերայ հիւանդ(ե)աց, եւ ի սուրբ եկեղեցին, ի արնել եւ ուսուցանել: Յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս ձեր զկենդանիս եւ զննջեցեալսն, եւ դուք [յ]իշեալ լիչիք առաջի Բի. նմայ փառք աւիտանս ամէն:

էջ 686թ, դատարկ:

Յիշատակարամ Նորոգողի.— 1653

էջ 687, բոլորգիր յստակ.— Վերստին նորոգեցաւ եւ ծաղկեցաւ Դ գլուխ Աւետարանիս, եւ սրբագրեցաւ բազում աշխատութեամբ, ի Հալապ քաղաքի, ձեռամբ նուաստ Աբրահամ երիցու, թուին Հայոց ՌձԲ, յունվար ամսոյ ի Ի: Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս Նդիսէին, որ ետուր ի ձեռն տէր Աբրահամին որ ի Պելանկն՝ յիշատակ: Ած. ողորմի ասացէք Նդիսէին, եւ հաւրն մահտեսի Ջալեքին, եւ մաւրն մահտեսի Մարգարիտն եւ զեղբարքըն, զԽոնճայ Ովանէսն, եւ զՄկրտիչն, եւ զՍարգարէն, եւ զամարեան մերձաւորքն, զկենդանիքն եւ զհանգուցեալսն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք նոցա, ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1784

էջ 6, նորո շեղագիր.— Յիշատակ է Սբ. Ավետարաննս իդիսէին, եւս իւր ծըն|ողացըն, որ ըստացան ի Հալալ վատակաց իւրեանց եւ հտուն անջինը յիշատակ ի դուռն Սբ. Աստուածածնին իյ քաղաքըն Լէթէքիայ, ամէն. ի թըվի Հայոց ՌՄԼԳ, ոյնոյվարի ամսոյ է:

3383

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 142

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×5.5: էջ 404: Հանգամանք
անբաւարար. վնասուած Հնութենէ եւ գոր-
ծածութենէ. նորոգութիւն կրած. դարձեալ
կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ:
Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն,
17 տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր լուսան-
ցազարդ եւ գլխազարդ էջ 41, 131: խորա-
նազարդ իւր սարօք էջ 5: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ հինցած: Պահպանակ
մազաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ, մասն
երկաթագիր Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ մեծագոյն մասամբ:
էջ 2.— Կամաւն Աստուծոյ այս իմջ հա-
ւաքեալ կայ ի գիրս.— Ա-ժԴ Գլուխներ:
Ա.— էջ 4.— Կյանոն խաչ Աւրհնելոյ:
էջ 5.— Ընթերճութեամբ յԱռկաց.— Ե-
րանեալ է այդ որ եզիտ զիմաստութիւն...:
Բ.— էջ 41.— Կամոն Մկրտութեան:
էջ 70-71ի միջեւ թերթ ինկած:
Գ.— էջ 74.— խորաւոր զգուշութեան զոր
տացէ քահանայն Հանդերձելոցն պսակ առ-
նու...:

Դ.— էջ 122.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:
Ե.— էջ 131.— Կամոն Թաղման յորժամ
գամ. մնեցեալս ի յԱծ. աղարկեմ:
Զ.— էջ 183.— Կանոն յորժամ տղա վախ-
ճանի:
Է.— էջ 217.— Կանովն Ոգէհանգիստ առ-
նել, կամ պատարագ մեռելոց:
Ը.— էջ 227.— Կանոն Տեսնական Աւրհ-
նելոյ:

Թ.— էջ 238.— Կանոն Զուր Աւրհնելոյ:
Թաւուր Յայտնութեան Տեսնան մերո Յի. Գի.
երթան ի Սբ. Յորդանան, եւ այս կանոն
կատարի:

էջ 250-251ի միջեւ թերթ ինկած:

Ժ.— էջ 278.— Կամոն Ոսմայլուայիմ:

ժԱ.— էջ 324.— Կանոն գԱրմտիս, Սեր-
մըն Աւրհնել, եւ զշեղջս աւրհնել:

ԺԲ.— էջ 330.— Աղաւթ վաւն իրաշտի:

ԺԳ.— էջ 333.— Կամոն Հոգան Աւրհնե-
լոյ:

ԺԴ.— էջ 336.— Կանոն խաչալուայ Առ-
նելոյ:

էջ 346, դատարկ:

էջ 347-404, Պրակ Գ-Ե, տարբեր թուղթ եւ
զգուշութիւն:

էջ 347.— Ի քեզ յուսացան Հարքն մեր,
յուսացան ի քեզ եւ փրկեցեր զնոսա...:

էջ 351.— ԻԲ.— Ի կատարած. Սաղմոս ի
Դաւիթ.— Տէր Հովուեսցէ զիս...:

էջ 387.— ԼԶ.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Մի՛
նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 404.— ԽԲ.— Սաղմոս ի Դաւիթ.—
Դատարար ինձ Ած. իմ...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.

էջ 130, ստորոտը.— Ով եղբայրք, որք
Հանդիպիք ի սմայ, կարդալով կամ աւրինա-
կելով, յիշեցէք զանարժանս ի մաքրափայլ
յաղօթս ձեր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1616

էջ 344, բոլորգիր վարժ.— Արդ վերստին
ետ նորոգել սուրբ Մաշտոցս խոճա Մու-
րատն յիշատակ իւր կողակցին Մեհիպին,
եւ որոցն Սէջսիկանոս սարկաւազին, եւ
Մեղթոնին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց ա-
մէնէնցուն ամէն:

Արդ աղաչեմ զամենեանս, որք Հանդի-
պիք սմա կարդալով կամ աւրինակելով,
յաւժար սրտիւ եւ լի բերանով Ած. ողորմի
սասցէք խոճա Մուրատն, կողակցին Մե-
հիպին, եւ որոցն Սէջսիկանոսին, եւ Մեղ-
թոնին, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի միւսան-
գամ զպստեանս ամէն:

Արդ վերստին նորոգեցաւ Մաշտոցս ձե-
ռամբ բազմամեղ Տաւնապետ սարկաւազին,
ի զուռն Սբ. Յակոբին եւ ամ. սրբոցն, ի
խնդրոյ տէր Մաղաքիայ քահանայի, ի Թը-
վականութեանս Հայոց Ռկն թվին:

Արդ վերստին սա նորոգի
ձեռամբ իմոյ անարժանի,
Տաւնապետ անուն սարկաւազի:

ի տղաութեան ժամանակի
երերելով զկենան անցուցի,
վայ եւ եղուկ յայնժամ լինի,
երբ մահըն գայ, ինձ հանդիպի:
Գերիս ծառա ձեզ ամենի,
զերեսս դընեմ ձեզ ի հողի,

որք հանդիպիք յայսմ բանի,
ինձ ասացէք մէկ ողորմի:
Եւ որ ասէ ինձ ողորմի,
Տէրըն նմա ողորմեսցի,
աստէն բարի, անդէն լինի
յաջակողմեան դասուն յարգի:
Ամէն:

3384

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 143

[Եւրպիկա]

ՌՃԻԴ = 1876

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18.5×14×5: էջք 386: Հանգամանք
համարեա բաւարար ընդհանուր առմամբ.
Հնութենէ եւ գործածութենէ վնասուած.
վերջը թերի: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝ Մի-
քայէլ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբն-
տողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մեյանով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր
վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսան-
ցազարդ կանոններու սկիզբը. գլխազարդ
էջ 9: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադրոյմ
հինցած: Պատուիրատու՝ ձոհար, դուստր
Վարդեմբսի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, դատարկ մեծազոյն մասամբ:
նոյնպէս էջ 8:

էջ 7.— Այս ինչ կայ ի գիրս յայս.—
Ա.—Ժի Գլուխներ:

Ա.— էջ 9.— Կամովմ Մկրտութիւմ Առ-
նիլ:

էջ 11, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— ՌՃԻԴ,
գեկտի: ԻՐ:

էջ 28.— Եւ զնէ մանկաբարձն զտղայն ի
գետինն առաջի դրան սուրբ եկեղեցւոյն, որ
նշանակէ զարտաքսիւն Աղամայ ի դրախտէն,
եւ զանկանին յերկիրս անիծից:

էջ 27.— Եւ զայ կնքահայրն եւ Գ ծուներ

կրկնէ, եւ առնու զտղայն ի գետնոյն ի վեր,
եւ գլուխն ի յաջ բազուկն լինի, յօրինակ
Քրիստոսի, որ է առ զաղամական անկեալ
ընտրելունս եւ Հօր Աստուծոյ որդեացոյց:
Եւ կանգնի քահանայն յաջ կողմ եկեղեցւոյն,
եւ կնքահայրն ի ձախ կողմն...:

էջ 58.— Եւ առնու քահանայն զհանդեր-
ձրն սպիտակ եւ նոր որ կարած է տղային, եւ
խարէ հրով զփողպատն, եւ զգեցուցանէ
նմա, եւ ասէ...:— Հմմտ. Թուգակ Ձեռ-
վենետիկի, Գ. Հատոր, Մատոց Ժէ, էջ 209:

— Եւ Թէ չէ հնար զգեցուցանելոյ՝ ի վե-
րան արկի: Եւ կարէ սպիտակ կտաւէ կնքուլ՝
եւ զնէ ի գլուխն, եւ ասէ...:

էջ 59.— Եւ խաչ (ի) մի [ի] նարօտն ան-
ցուցանէ, կապէ ի վիզն, եւ ասէ...:

— Եւ կապէ զմի նարօտն ի մէջքն, եւ ա-
սէ...:

էջ 60.— Եւ զմիւս նարօտն կապէ ի գլ-
ուխն ասելով. Յնծասցէ անձն իմ ի Տէր, զի
զգեցուց ինձ հանդերձ փրկութեան եւ պատ-
մուհան ուրախութեան. իբրեւ փեսայի եղ
ինձ պսակ, եւ որպէս հարսն զարդու զար-
դարեաց զիս. շնոր:— Հմմտ. նոյն, անդ:

— Եւ ապա ծածկէ ի վերայ ամենայնի
սպիտակ ծածկոց, եւ ասէ. Զգեցեալ սպիտակ
գնացեա աներկիւղ առաջի աթոռոյն Աս-
տուծոյ, լինել ընդ Տեսուն մերոյ Յի. Քի.
ժառանգակից յաւիտեանական կենացն:

Ապա վառէ կանաչ եւ կարմիր մոմ եւ տայ ի ձեռն կնքուօ ն, եւ ասէ. Ա՛ռ զլապտերս ճաւառոյ, զոր կարմիր մոմս նշանակէ, եւ զգործոց բարեաց, որ իբրեւ զկանաչ մոմս է վայելչագեղ, եւ պահեա լուսաւոր զդոսս. զի ի գալ երկնաւոր փեսային...:

Դիտ.— Նախադիր ցանկին մէջ կը տեսնուի Բ, «Վերցնել զթագ մկրտութեան», բայց կը պակսի բնազդին մէջ, էջ 88-87ի միջեւ թերթի մը անկման պատճառաւ:

Գ.— էջ 88.— Յորժամ Քառասնօրեայ լինի մանուկի բերեի յեկեղեցին յընծայուէ:

Դ.— էջ 75.— Նշան Օրհնել.— Պարտ է յաւուրս նշանադրին գալ ի փեսային կողմանէն քահանայք եւ ազգայինքն ամենայն, սանաւայր եւ կնքահայր. նոյնպէս եւ ի Հարսնացուին կողմէն քահանայն եւ ազգայինքն: Ամենեքեան ժողովին ի մի տեղ յերկուց կողմանցն, զի երեւեցի Հասուն եւ չհասուն քննութեամբ նոցին: Եւ քննեալ ստուգել գիտեան որ Հասուն է, ապա աւրհնեն զնշանըն, թէ գինդ է, թէ մատանի, եւ թէ այլ ինչ ըստ կարեաց:

Ե.— էջ 78.— Սահմամ Հարսանեաց ըստ սովորութեամ Եւրոպիացոց.— Երթալ քահանայն եւ սարկաւազն ի տուն փեսայացողին, եւ զփեսայն եւ զհանդերձ նորա եւ սեղան յատեան ածէ շարականաւ, «Քաղաւոր գոլով»: ... Եւ աւրհնեն զհանդերձն:

Շարական ԴՁ.— Խաչանիչ զորչմամբ...: — Խ ա չ ա տ ո ր :

էջ 81.— Եւ սարկաւազն (քահանայն) ելեալ զգեցուցանէ զհանդերձսն փեսային... եւ քահանայն վառէ մոմեղէնսն եւ տայ ի ձեռս փեսային, զի բաշխեցէ բազմականացըն՝ Համբուրելով զձեռս նոցա:

էջ 82.— Եւ ի մէջ գիշերին յարուցեալ փեսայն երթալ քահանայիւք, եւ փեսայիւք, եւ որիորտօք, ի դուռն Հարսին: Եւ քահանայն առեալ զփեսայն մտանէ ի ներքոս: Շարական ԲԿ, «Իմաստուն կուսանքն»: Եւ քահանայն կալեալ զձախոյ ձեռանէ Հարսին եւ տայ ի յալ ձեռն փեսային, ասելով...:

Զ.— էջ 84.— Կամովմ Պսակ առնելոյ.— Քահանան տանի զփեսայն եւ զհարսն ի դուռն եկեղեցւոյն եւ ասէ...:

Է.— էջ 112.— Եւ յաւուրն ութերորդի, կամ յերրորդի, գալ քահանայն ի վերացուցանել զպսակն: Եւ նստուցանէ զփեսայն եւ զհարսն ի միում բարձի:

Ը.— էջ 122.— Կամովմ Երկրորդ ամուս-

նութեամ:

Թ.— էջ 130.— Կամովմ գամ. վախճամ-նայսմ՝ քաղմամբ առ Քս. յուղարկելոյ:

էջ 210.— Գամն Նմջեցելոց.— Մինդ ի լէէն...:

էջ 217.— Տաղմ է Գամնիս.— Ով քահանայք...:

էջ 218-219ի միջեւ թերթիկ կաձ:

էջ 220.— Ողբ յԱռաքել Վարդապետ.— Առ քեզ գոչեմ ձայնիւ մեղայ...:

էջ 223.— Երեսի կտաւ օրհնել:

Ժ.— էջ 282.— Կամովմ Երկրորդ ամուր Այգուցմ:

էջ 289, ստ. լուսանցքին «Աշխարհայ-գուց»:

էջ 270.— Աղօթք Սրբոյմ Բարադի Կեսարու Հայրապետին.— Գոհանամք զքէն Հայր Տեառն մերոյ Յի. Գի. որ յայց ելեր...: Զի քո ամենակարող զօրութեամբդ եղեմնապատ եւ ձինթաղեալ պահպանին ամ. արմատք...:

ԺԱ.— էջ 288.— Անբիծք:

ԺԲ.— էջ 308.— Գերեզմանաց Շարական եւ Աւետարան:

ԺԳ.— էջ 315.— Կամովմ է ամուրմ, եւ ամույմ, եւ տարեցիմ, եւ յամէմ կիրակէի:

ԺԴ.— էջ 323.— Կամովմ գամ. վախճամ-նայ տղայսմ Խաւատով առ Տէր յուղարկելոյ:

էջ 347.— Երեսի կտաւ օրհնել:

ԺԵ.— էջ 388.— Կամովմ Երկրորդ ամուր Այգուցմ: էջ 389, ստ. լուսանցքին «Տղայ-այգուց»: էջ 373, ստ. լուսանցքին «Տղայ-այգալաց»:

ԺԶ.— էջ 377.— Աւրհնութիւն Աղի:

ԺԷ.— էջ 380.— Կամովմ Հաղորդ տալոյ: էջ 388.— ... Եւ ասէ զԱղօթս զայս.— Գոհանամք զքէն... որ արժանի արարեր զմեզ... Հաղորդել ճշմարիտ մարմնոյ [Այս-չափ. շարումակութիւնը կը պակսի]:

Յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 129, բոլորգիր.— Փառք փառաւորեալ անձանցն, եւ գոհութիւն գոհաբանեալ իսկութեանցն, եւ օրհնութիւն միասնական էութեանցն, եւ բարեբանութիւն անբաժանելի անձնաւորութեանցն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հօգւոյն Սրբոյ, որ ետ կարողութիւն Միքայիլի Հասանել յաւարտ զրոյ Մաշթոցիս, ի խնդրոյ Համեստ եւ աստուածասէր ձեռնաւորին, ի յիշատակ Հիգույ իւրոյ, եւ ծնողացըն Վարդերեսին եւ Գինեվարդին, եւ եղ-

բարցն Պաղտասարին եւ Յակոբին, եւ քուերն Գոհարին, եւ կողակըցուն Նայլա-
յին, եւ որդւոյն Նորպարոնին, եւ այլ զա-

ւակացն որք Համայն փոխեալ են առ Քս.:
Յիշողքէ զյիշեցեալքդ՝ յիշեսլիք ի Քիւ. Այ.
ամէն:

3385

Գ Ա Ն Զ Գ Ի Ր Ք.— 22

Ս. Նշամ Վանք Սեբաստիոյ

1764 - 1765

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 36×25×7: Էջք 2+646: Հանգա-
մանք շատ լաւ յընդհանուրն: Թուղթ սպի-
տակ տոկուն: Գրիչ՝ Յակոբ Վրդ. Սեբաս-
տացի: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա-
տողերը եւ զլիսատառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մեկանով, միասին, 24 տող, սեւ գիծե-
րու միջեւ: Բուրդգիր կանոնաւոր: Պաշա-
գրութիւն խնամեալ: Գունաւոր զարդագիր
եւ լուսանցազարդ Գանձերու սկիզբը: Պո-
րանազարդ իւր սարօք, էջ 9, 307: Կաշե-
կազմ նախապէս, երեսի կաշին երբ պատու-
ուած, կարօտ նոր կողքի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Զ, դատարկ մեծագոյն մասմար:

էջ 1.— Ցամկ.— Ա-ձԼ Գլուխներ:

էջ 7-8, դատարկ:

Ա.— էջ 9.— Կամոմ Սրբոց Հրեշտակա-
պետացմ Գաբրիէլի եւ Միքայէլի.— Մեծա-
պայծառ խորհուրդ հրաշագան...— Մկր-
ր տ ի չ:— Գովեստ բերկրանաց...:—
Գրիգոր:— Յորդորակ Ազմի եւ Համնդ.—
Հաւք երեսային զըւարթնոց...:— Զ աւրա-
վաբ:

Բ.— էջ 14.— Գանց Սրբոց Մարտիրոսաց
.— Պոնաբհեալ Բանին Աստուծոյ...:— Խա-
չատուր:— Տաղ ի Տէր Ներսէսի ասաց-
եալ.— Արեգակն արդար...:— Ա-Ղ:

Գ.— էջ 18.— Գանձ Սրբոց Մարտիրոսաց
.— Տէր Աստուած բարձրեալ...:— Տաղ ի
Տէր Ներսէսէ.— Զըշմարիտ վրեպք...:—

Ճ-Ք:

Դ.— էջ 23.— Գանձ Մարտիրոսաց ամ.
Սրբոց.— Դաւանեցէք որդիք աւրինաց...:—
Դա ե ի թ է:

Ե.— էջ 28.— Գանձ Վահանայ Գողթնաց-
ւոյն:

Զ.— էջ 34.— Գանձ Սրբոց Կիրակոսի եւ
Յուդիտայի.— Գերապայծառ արփիտ...:—
Գրիգոր ի է.— Տաղ Սիմոնի է.— Սուրբ
Յուդիտա, դուստր մեծաց...:

Է.— էջ 38.— Գանձ Սրբոց Քառասնից
Մանկանց:

Ը.— էջ 121.— Գանձ Իգնատիոսի եւ
Պաղիկարպոսի.— Գոհաբանական...:—
Տաղ ազմիւ ասայ, ով տիրացու եղբայր.—
Ի սուրբ սերմանց առաքելոց...:

Թ.— էջ 135.— Գանձ Սրբոց Գրիգորի
Աստուածաբանի.— Գուրվ սքանչելի...:—
Գեորգեայ րամ:

Լ.— էջ 140.— Գանձ Կիրդի եւ մարմ
Անմայի.— Անեղ անմահ...:— Այս
րամ:— Տաղ, որ երգի Աստուածատեսի
գոյնն.— Ած. փառաց, լոյսդ անքրնին...:

Խ.— էջ 185.— Գանձ Գլխատմամ Յով-
հաննու.— Գոյական էկէական...:— Գրի-
գոր.— Մեղեդի.— Ահա ի տիպ տիրա-
կանին...:— Տաղ ի մագրիստոս Գրիգորէ.—
Կարապետ սուրբ Հաւատոյ...:— Կարա-
պետիմ տաղ:

ՄԵ.— էջ 285.— Գանձ Պետրոսի եւ Պա-
ղոսի.— Սուրբ Ներդրողութիւն...:— Սար-
գիս Գրիչ:

ՄԸ.— էջ 307.— Գանձ ըսկիգրմ աւուր

Մընդեան եւ Յայտնութեանմ Քի:— Թա-
գըտ պարծանաց...: Թա րա:

ՄԹ.— էջ 312.— Երկրորդ Աւուրմ է.—
Մաքուր եւ անբիծ...:

էջ 318.— Յնտանցի Գրիգոր Վարդապե-
տի ասացեալ է.— Այսաւր նոր խառնումն

***

ՀԹ.— էջ 408.— Գամն Աւագ Երկուշաբա-
թիմ է:

էջ 42, նոտրագիր.— Տաղ ի վերայ Ադա-
մայ.— Յորժամ Ազամ ըստեղծաւ զերդ զա-
րեգակն էր...:

Լուսանցագրութիւն գրչի.— Թխտին ցած
ըլալն ու զապայ ըլալն նայեցէք, զի մի մե-
ղադրէք:

ԶԱ.— էջ 418.— Աւագ Զորեմշաբթիմ է:

էջ 421.— ՅԱռաքեալ Աքեղայէ.— Մեծ
խորհուրդ յերկրի այսաւր յայտնեցաւ...:—
Մ ե ծ ի չ ո Ր ե ֆ շ ա բ ա թ ի:

ՃԺԵ.— էջ 582.— Երկրորդ Աւուր Գամն
Փոխման Սբ. Աստուածածնի.— Սուրբ
Մայրըդ լուսոյ...:— Ս տ ե փ ա մ ն ո ս ի:

ՃԻԶ.— էջ 618.— Գամն ամ. սրբոց հը-
նոց եւ նորոց.— Սուրբըդ սրբոց Ած. Հա-
կան...:— Ս ի մ ե ո ն:

ՃԻԸ.— էջ 624.— Գամն Զեռնադրութեան:
էջ 628-633 յաջորդութիւնը սխալ է: էջ
628ի շարունակութիւնը տես էջ 631, 628իւնը
633, 630իւնը 627, 632իւնը 629:

էջ 628.— Տաղ եւ յետ թաղման ասա.—
Ով ջաշանայք եւ վարդապետք...:

ՃԻԸ.— էջ 632.— Գամն Թաղման մեռելի
.— Մինդ ի յերից Բանդ որ ի Հաւրէ...:

ՃԻԹ.— էջ 634.— Գամն Գիշերապաշտման
հասարակաց աւուրց պահոց եւ գտակի:

ՃԼ.— էջ 638.— Գամն Ապաշխարութեան
.— Մեղա Տէր մեղայ...:— Մ ե Ր.— Կը
մնայ անաւարտ. էջ 640 դատարկ:

էջ 641.— Ոտանաւոր ի վերայ գամնիս է:

Ի յարարչէն մեզ գամն քառի շնորհեցեալ,
որով ազգըս Հայոց յոյժ քարգաւանեալ:
Յեռեալ ակումբ որք եմ ի սմա մթերեալ,
յարմարապէս գեղեցիկ շարահիւսեալ:
Աստուածատուր արգասիւի համալըցեալ,
եւ յիրաւի սա Գամնարան կոչեցեալ:
Կատարելոց գուարմարար կազմեցեալ,
իսկ համբակաց է կրթարան շինեցեալ:
Ուրախարար քանիւի սա փարթամացեալ,
որովք ցըմնան հոգիք մեղաւ տրտմեցեալ:
Բանաւոր ռոջակեզք ի սմա գովեցեալ,
որք փան անուանն Տեսուն գամնինս մատուցեալ:
Վարդապետաց սրբոց ըզսա շարադրեալ,
եկեղեցւոյս մերոյ յիշատակ թողեալ:
Առաքելոց սրբոց զարարուն գովեալ,
որք զհամայն տիեզերս ի հաւատ կոչեալ:
Բամից մարգարէից ըզքամս աստ յիշեալ,
որք զՏեառնէ մերմէ մախազուշակեալ:
Դասուց մարտիրոսացն որք մեհաւտակեալ,
ըզքարում վարսն ի մեզ յիշատակ պահեալ:
Այլ եւ համայնց սրբոց որք առ Տէր երթեալ,
դրուաւ աշխատանացն աստէն գետեղեալ:
Պատուական մարգարտիս որք ցանկացեալ,
մա հոգւով եւ մարմնով յարարերկրեցեալ:
Եկեղեցւոյ մանկունք սովաւ պերմացեալ,
որք ցըմնութեամբ զԱստուած միշտ փառաւորեալ:

Տաւնասիրացն աստի ըզընորիս ըստացեալ,
որք ի փառաց սրբոցն ոչ են գրկեցեալ:
Էդուկ է այնոցիկ որք ոչ հետեւեալ,
պատասխանաց զանձուցս որք առտ ամբարեալ:
Սիրելի երգողացդ հիփոյս աղերսեալ,
որոյ մատամբ այս Գանձարան գրծեցեալ:
Երբ ի ամանէ լիջիք բանիւք շահեցեալ,
մի հեղգանայք յիշել զգրիչս խմբմեցեալ:
Բայց թէ իցէ սխալ իմչ մերմուծեցեալ,
այն ամենից վարկէք գոյ պատահեցեալ:
Արդ անսխալ միայն Աստուած ասացեալ,
յորմէ սխալումն է յոյժ տարակացեալ:
Սակըս որոյ լերուք մերոյ գթացեալ,
հանգի մագդ իմք եւ ըզբարկմբք զառածեալ:
Տիրասիրացդ եւ գայս լիցի ծանուցեալ,
տրկար գոյով էի յոյժ աշխատեցեալ:
Արդ Գանձարանս եղեւ գրել ըսկսեալ,
ի Սուրբ Վանըս որ Սուրբ Նշան կոչեցեալ:
Ցանկալի յոյժ եւ քարձրաքերձ կատուցեալ,
մերձ քաղաքիս Սերաստիա առձայմեալ:
Խառացնորդ Սուրբ Վանիցս որ դիտապետեալ,
Կարապետ արքեպիսկոպոս յորջոյրջեալ:
Որ եւ կամիմ եւ այս լիցի ծանուցեալ,
ընթերցողացդ որք յԱստուծոյ սիրեցեալ:
Յոյժ փանաքի գրչիս զանուն որոմեալ,
գլխոյք ի գլխիս չափեալ տաղիցս դառնեցեալ:
Էր թուական Հայոց ի յայս կէտ հասեալ,
մինչ Գանձարանս այս գիրք եղեւ ըսկսեալ:
Որ ըզմեմ տառն Յակոբ անուանս առկցեալ,
եւ ըզյորբեյեան թիւն ի վերայ եղեալ:
Գոյով մերում յամսոց եինգն ապրիլ ձայմեալ,
բայց սակայն ի սոյն ամ ոչ յաւարտ ելեալ:
Երբ առաջիկայ ամն ի վերա եկեալ,
եւ թուականս Հայոց յայլ իմն փոխեալ:
Առեալ ըզմիակ թիւն եւ ընդ իւր գուգեալ,
որ հազար երկերիւր տասն եւ չորք եղեալ:
Լոյսն առաջին մինչ գայս գործ մեր յաջողեալ,
շնորհաւ մարիմ՝ ազատու յամսոց տալոտեալ:
Սրբոյ Երրորդութեանն զփառըս մատուցեալ,
գրումէ մեծաւ փառապետութեամբ գոռացեալ:

էջ 644—646, դատարկ:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 6, ստորոտը, մանրատառ.

Ճճեզ աղաչեմ արտասուագին,
ես տէր Յակոբ գրող սորին,
գի լի սրտիւ բոլորովին,
ինձ ասիցէք զՏէր ողորմին:

2.— Էջ 243, ստորոտը. նոտրադիր.— Անմեղադիր լերուք, ով սիրազուն եղբայրք, գրիս վատութեանն, գերէ՝ թրխտին թանցրութիւնն մի նայիր, խիստ վատ է, վասն այն լաւ գիր չի լինիր, թէ լաւ ըլլար՝ ես գիտէի:

3.— Էջ 321, ստորին լուսանցքին.— Այս սրան որ գրեցի մութ էր:

4.— Էջ 641, ստորոտը, մանրատառ.

Ձորացիր մատուէջ չորացիր,
ի մէջ հողոյն զազախացիր,
ժամըն քոյ էր ոչ զղջացիր,
Թափուր եւ դատարկ մընացիր:

5.— Էջ 642, ստորոտը, մանրատառ.— Ձեռքս փտի եւ հողանայ, գիրս յիշատակ առ ձեզ մնայ: Ով եղբայրք, թիւրին շապարութեանն հայեցէ՛ք գրիս մահանա մի դնէ՛ք:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.— 1764

Էջ 643.— Շնորհաւք ամենասուրբ երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, սկիզբն եղեւ գրման սրբոյ մատենիս, որ անուանակոչի Գանձգիրք, կամ Գանձարան: Ի թուականիս Հայոց ՌՄԺԳ, յամսեանն ապրիլի: Եւ յիրաւի՝ սիրելիք իմ, ըստ անուանն՝ եւ ներպարունակելով երկնային եւ Աստուածային Գանձն է նրկատելի, որ ոչ ըստ երկրային զանձուց ժանգաւար անցաւոր եւ սնոտի, այլ զանձ երկնային, պատուական, պիտանի եւ յոյժ շահաւէտ հոգւոց եւ մարմնոց, զոր եթէ ոք յուսմանասիրաց ուշադրաբար ընթեռնուցու եւ ի միտ առցէ, զմայլի անուշահամ եւ երկնային զինեանն, որ ի սմա զետեղեալ պահի, Նաեւ ըստ մազնիսեանն քարոզական զարութեանն՝ զտենչանս ընթերցողին ինք առքարչէ եւ փոխադարձաբար զշահս հոգէկանս բազմապատիկ առնեմայէ, եւ ըզձազերս առնէ զբաղցրայարմար բանս նախնացն մերոց հարց սրբոց:

Ուրեմն, ով սիրազուն քաղցրանուագ մանկունք մօրս մերոյ սրբոյ եւ ուղղադաւանի եկեղեցւոյս Հայաստանեաց, յորժամ երգիցէ՛ք զհամեղազոյն եւ զհոգեշահ զգանձնս աստուածայինս, որք կան ի սմա զետեղեալք, յիշխնիք յարժանաւոր աղաւթս

ձեր զամենանուաստ ծառայս ձերումդ ազնուականութեան՝ զՍեբաստացի Յակոբ վարդապետս, զգծող սորին, եւ զծնաւզն իմ՝ Գաբրիէլն եւ Երբեսիմին: Որք եւ յիշեալք լիջիք առաջի Տեառն մերոյ Յիսուսի Գրիստոսի, յաւուրս յորում զայցէ ի դատել զտեղեգրս. որում փառք ե պատիւ ի յաւիտենից եւ յամենայն յաւիտեանս ամէն:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւնմ.

Ա.— Ստեփաննի.— 1797

Էջ 2, ստորոտը, անհարթ գրով.— Ես ըՍտեփաննս զանձապետ եղալ թվին Հայոց ՌՄՃԽԶին:

Բ.— Տէր Պօղոսի.— 1798

Էջ Բ, վարը, նոտր շեղագիր, անհարթ.— Ի ժամանակս Գիրգոր այրքայիսկոյս սին Սեփաստիոյ քաղաքին շատ նեղութիւն տվաւ չար ըմբռնապ փաշան, տուն ալ[ը]նց որ գլորով չի պատմըյվի, միայ[ն] Աստուծոյ է գիտելի. միայ[ն] թէ մեր մեղաց է: Սաբրիչ տէր Պօղոսն ալիկ դասին զանծայպետ եղալ ՌՄՃԽԶին. խիստ նեղութեան մէջ էր սուրբ յեկեղեցին. չար ըմբռնապ փաշային վախտ էր, ժամը յարծաթ չի թողաւ հայեց առաւ: Ես մեղայոր[ս] ալ շատ նեղութիւն քաշեցի. Ած. փոխարէնը տայ ամէն. թվին:

Գ.— Լուսաբար Օհաննի.— 1830

Էջ Գ, վերը, նոտր շեղագիր, անհարթ.— Ի թըվին Հայոց ՌՄՁԹին, ապրիլի ին, ի ժամանակս Օտապաշեան Կարապետ Եպիսկոպոս Սեբաստու քաղաքին, կամ Սահտ փաշայն մանսուպ մեծ սրղութիւն մէ եղաւ, քեսէ ցօրէնը դռն. առաք, շատ նեղութիւն քաշեցաք այն տարին Սբ. Աստուածածին փատայչէն եկեղեցին քակէցին ՌՄՁԹ քարաշէն շինին: Ես մեղայոր ծառայն Այ. մահտեսի Օհան լուսաբար կոչի, աչ դասին զանծապետ էյի. Սբ. ըՍտեփաննոսու ամէն տարի մատաղ կանէաք՝ այս տարին չարաք. դռն. եկեղեցուն չի նութեան տրվաք:

3386

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՍԱՅԵԱՅ.— 12

ԳԵՈՐԳ ՎՐԴ. ՍԿԵՒՈՒՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 32×22×2.5: էջք 208: Հանգամանք բաւարար. մեծ զարդագրերուն տեղերը կը մնան բաց: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն՝ սեւ մելանով, երկսիւն, 45 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտը չեղազիր: Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ, դրոշմազարդ: Դատարկ թուղթք սկիզբը երկու թերթ, վերջը մէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2ա.— Առաջարանութիւն.— Մածուկ միշտ եւ անյայտ են բանք օրինաց եւ մարգարէից...

էջ 3ա.— Համառոտ ժողովումն Մեկնութեամ Սուրբ Մարգարէին յնայեալ, ի լուսաւոր Մեկնացն տեառն Եփրեմի Խորիմ Աստուայ, Յոնանու Ոսկեբերամի, Կիրդի Աղէքսանդրացու: Հրամանաւ տեառն Հայոց Հեթմայ Թագաւորի, լուսաւոր վարդապետին Գեորգայ արքայալ:

Գլուխ Առաջին.— Տեսիլ Սայեալ Մարգարէին.— Ձնոյն իսկ զմարգարէութիւնն կոչէ տեսիլ...

էջ 103բ.— Գլուխ ԼԱ.— [Վ]՝ ա՛յ այնոցիկ որ իջանեն յԵփրատս վասն օգնականութեան...

էջ 198ա.— Գլուխ Կ2.— [Ե]րկինք աթոռ իմ են...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՂՈՒՄԱՆ ԿԱՆՈՆ.— 1288

էջ 201բ.— [Փ] առք անսկզբանէ Հօր եւ անեղին եւ պատճառին բոլորիցս, փառք Որդւոյ անսկզբան՝ սկսեալ ի Հօրէ անժամանակաբար, փառք եւ Հոգւոյն Սրբոյ՝ ելողին ի Հօրէ բղիսմամբ անհատաբար, առողին Որդւոյն եւ լցուցանողին զեկեղեցի իւր սուրբ, այժմ:

Ի Թուականի Հայկազեան տոմարիս, 28է, ի Հայրապետութեան տեսաւ տէր Գրիգորի,

եւ ի Թագաւորութեանն Հայոց Հեթմայ, որ ճշմարտիւ Թագաւորեաց ի վերայ մարմալեցունցանող եւ գունակ գունակ հեղատկարծ ախտից առաթուր կոխելով. եւ գրեթէ զամենայն աշխարհական փառս նանիր եւ ունայն վարկանելով՝ որպէս եւ է: Նաեւ զանուն թագաւորութեանն ծանր գրէր, եւ նուիրէր զանձն Աստուծոյ: Եւ յօղով անգամ հրաժարէր ի Հայրենական աթոռոյն, եւ զընայր աղքատանալ, զոր Հազիւ Հազ մեծաշնն տենչիւ ոչ կարէին յեղաշրջել զկամս նորա: Եւ զայս դիպուածս Աստուծոյ ի յանձն առնեմք, իսկ մինչ յայս էր՝ սիրէր զԳրիգորսն եւ զեկեղեցի նորա, եւ ընթերցումն Սբ. Գրոց:

Սա, տեսեալ զՄեկնութիւն Համարձակախօս մարգարէին Սայեալ, եւ զի մեծն Եփրեմ կարճ եւ Համառոտ քաջ ոլորակի բանիւք էր անցեալ ընդ նա, իսկ աստուածաշնորհ Յօհան՝ Ոսկէբերան յորջորջեալ, վասն Հոգեշահ վարդապետութեան եւ առատահոս իմաստիցն, որ ի բերանոյ նորա բղիսալ արբուցանէր զականջս եկեղեցւոյ, եւ սա ճոխաբար խօսեցեալ. եւ քաջ ախոյեանըն ուղղափառ Հաւատոյս սքանչելին Կիւրեղ, ի սակաւն եւ նախօսեցեալ:

Արդ՝ բարգաւաճածս այս՝ վսեմս Հեթմայ, ի մտի եղեալ զսոսա, ի մի ժողովել զաւակ ի Սիօն զսա իւր՝ եւ բարի նախնեացն զանձնելուն, խնդրեաց զայս առնել Հարկեցուցիչ Հրամանաւ, ի յերբերջանիկ եւ ի լուսաբան ռարունապետս, Գէորգեայ, որ ընդ այսու ժամանակ առաքինութեամբ յանձին ներգործութեամբ բնաւին փարթւամացեալ, որ այժմս քրտնաբան երկամբք Հրահանգէ զՀամբակ, որ բանի են հետեւեալ զյայտվալ:

Իսկ սա՝ որպէս քարոզ ճշմարիտ, Հնազանդեալ Հարկեցուցանող Հրամանին՝ է՝ զի էր Սարգսի վարդապետի Հոգացեալ՝ առեալ եւ զայն, եւ զայլ բանսն սրբոց մեկնչացն Համառոտ գլուխաց առ իրեանս կարճաբանութեամբ, եղեալ եւ զմտացն ամբողջ ունելով զգործութիւն եւ զընեալ ձեռամբ իւրով

ետ նմա, ի վայելումն վսեմ անձին եւ ի օգուտ ամ. վարդապետացն եկեղեցւոյ.—
Հմմտ.— Թ. 856, Գ. Հատոր, էջ 347-348,

որմէ աւելի ճիշդ ընթերցումներ ունի ներկայս մի քանի տեղ:

էջ 202-206, գծուած, բայց դատարկ:

3387

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ք.— 19

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 31×22×4, էջք 418: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. սկիզբի թերթերուն աջակողմեան վարի անկիւնը վնասուած խոնաւութենէ: Թուղթ Հասարակ, սպիտակ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը, գլխատառերը եւ մասնաւոր համարագրերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 30 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոսր շեղազիւ յստակ: Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, դատարկ:

էջ 9ա.— Ցանկն է միաեամուտ Կանոնիս:

էջ 28ա.— Շարադրութիւն Կանոնաց եղեւոյ, եւ այս կարգ եւ չափ գլխոյն.— ԱՄԷ Գրութիւններ:

Ա.— էջ 30ա.— Սահմանք եւ Կանոնք գործողիմ աշակերտքն Քի. Եւր. Եկեղեցւոյ Սրբոյ յետ վերամալոյ Տեառն:

էջ 33ա.— Գլուխք եւ Թիւք, Համօրեմ Կանոնական ասացուածք Առաքելական Կանոնիմ: Գլուխք ԼԴ:

էջ 34բ-40, դատարկ:

էջ 41.— Կանոնք եւ Սահմանք, գործողիմ աշակերտքն Քի. ի Սր. Եկեղեցիս, յետ վերամալոյ Տեառն ժողովեալք ի վերնատունն.— Կարգեցին Առաքեալքն եւ եղին Հաստատութեամբ...:

Բ.— էջ 58ա.— Կանոնք Երկրորդ Առաքելական ի ճեռն Աղեմայ: Գլուխք ԶԵ:

Գ.— էջ 72ա.— Կանոնք յետ Առաքելոցն Հարանց Հետեւողաց: Գլուխք ԻԷ:

Դ.— էջ 77բ.— Կանոնք Նիկիոյ մեծ ժողովոյն: Գլուխք Ի:

էջ 88ա.— Ի Մեծաց Հայոց.— Առիստակէս, Հայոց...:

Ե.— էջ 91ա.— Կանոնք Ամկիրեայ, Գլուխք Բսան:

Ջ.— էջ 99ա.— Կեսարեայ Կանոնիս, Գլուխք Ժ:

Զ.— էջ 103բ.— Կանոնք Նիոյ Կեսարեայ, Գլուխք Ի:

Ը.— էջ 108բ.— Կանոնք Գանգրեայ, Գլուխք ԻԴ:

Թ.— էջ 115ա.— Կանոնք Ամտիոքայ, Գլուխք ԻԵ:

Ճ.— էջ 125ա.— Կանոնք Լառդիկեայ, Գլուխք ՄԵ:

ՃԱ.— էջ 133ա.— Կանոնք Սրբոյն Գրիգորի, Գլուխք Լ:

ՃԲ.— էջ 136բ.— Կանոնք Սարգիսեայ, Գլուխք ԻԱ:

ՃԳ.— էջ 147բ.— Կանոնք Կոստանդնուպօլսոյ ժողովոյն, Գլուխք Գ:

ՃԴ.— էջ 149բ.— Կանոնք յԵփեսոսի ժողովոյն, Գլուխք Զ:

ՃԵ.— էջ 152ա.— Կանոնք Աթմասի, Գլուխք ԶԸ:

ՃԶ.— էջ 172ա.— Կանոնք Բարսղի, Գլուխք ՄԱ:

ՃԷ.— էջ 186ա.— Կանոնք Սրբոյն Սահեկայ Հայոց Հայրապետի, Գլուխք ՄԵ:

ՃԸ.— էջ 210բ.— Կանոնք Շահապիվանի Հայոց, Գլուխք Ի:

ԺԹ.— էջ 227ա.— Կառնոմ Սեւանտեայ,
Գլուխ ԺԴ:

Ի.— էջ 230ա.— Կանոնք Ներսէսի Կաթու-
ղիկոսի եւ Ներշապուհոյ Մամիկոնէից եպիս-
կոպոսի: Գլուխ ԼԷ:

ԻԱ.— էջ 237բ.— Կանոնք Թեոփիլոսի:
Մանդակունւոյ Հայոց Կաթուղիկոսի:

ԻԲ.— էջ 240բ.— Կանոնք Աբրահամու
Մամիկոնէից եպիսկոպոսի առ Վաղագան Ա-
ղանից Արքայ:

ԻԳ.— էջ 243ա.— Կանոն Վերջնոյ Սա-
հակայ Կաթուղիկոսի: Գլուխ ԺԵ:

ԻԴ.— էջ 248բ.— Կանոնք Տեառն Յով-
հաննիսի Իմաստասիրի Հայոց Կաթուղի-
կոսի: Գլուխ ԼԲ:

ԻԵ.— էջ 255բ.— Կանոնք Սիովնի Հա-
յոց Կաթուղիկոսի:

ԻԶ.— էջ 281բ.— Սահմանք Կանոնաց Սբ.
Առաքելոյն Թաթէոսի Ի քաղաքին Ուրհայ Ի
լուսաւորելն զնոսա:

ԻԷ.— էջ 288բ.— Կանոնք Տեառն Փիլիպ-
պոսի Առաքելոյն:

ԻԸ.— էջ 270ա.— Կառնոմ Ամտիոբայ Երկ-
րորդ:

ԻԹ.— էջ 273բ.— Կանոնք տեառն Եփրեմի
արդիւնակատար Կրօնաւորի, զոր սնուցանէր
անապատն. Ի Կուսութեան Ճառէն:

Լ.— էջ 276ա.— Կանոնք Կիւրղի Աղէք-
սանդրացւոյ: Գլուխ Ե:

ԼԱ.— էջ 278ա.— Կանոնական Գիր
տեառն Եպիփանէս ասացեայ: Գլուխ Ե:

ԼԲ.— էջ 277ա.— Կանոնք Եղիշէի Վարդա-
պետի: Գլուխ Ա:

ԼԳ.— էջ 277ա.— Կանոնք եւ խոստովա-
նութիւն Երրորդ Ժողովոյն Անտիոքայ:

ԼԴ.— էջ 280ա.— Կանոնք Երկրորդ, զորս
եղին ՅԺԸ եպիսկոպոսքն կրկնաբանելով
կարճ ի կարճոյ: Գլուխ ՃԺԴ:

ԼԵ.— էջ 288ա.— Սահմանադրութիւն
Կանոնիւն Վաչականայ Աղուանից Արքայի,
եղեայ ի Ժողովն որ յԱղուանս եղեւ: Գը-
լուխ Ի:

ԼԶ.— էջ 292ա.— Կանոնք Բարսղի վասն
պէսպէս եւ բիւրապատիկ ախտից: Գլուխ
ՄՀԲ:

ԼԷ.— էջ 325բ.— Սահմանք Կանոնադրու-
թեան երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբա-
նի Նազիւնդացւոյ եպիսկոպոսի, Յաղազս
Ուղղապառութեան Հաստոյն եւ ապաշխարու
թեան յանցաւորաց: Գլուխ Լ:

ԼԸ.— էջ 332ա.— Կանոնք Դովնի Սբ. Ժո-
ղովոյն... Գլուխ ԺԲ:

ԼԹ.— էջ 338բ.— Երանելոյն Մակարայ
Սրբոյ Քաղաքին Երուսաղէմի Հայրապետի
Կանոնական Թուղթի Հայս...:

Ս.— էջ 344ա.— Կանոնք Սրբոյն Սահ-
կայ Հայոց Կաթուղիկոսի, Գիր Աւանդու-
թեան...:

ՍԱ.— էջ 347ա.— Յովհաննու Հայոց Կա-
թուղիկոսի եւ Թարգմանչի աշակերտ եղե-
լոյ Սրբոյն Սահակայ մեծ Հայրապետի՝
Հայոց Կաթուղիկոսի, Բան Կանոնական:
Գլուխ Ա:

ՍԲ.— էջ 348բ.— Կանոնք Սբ. Ժողովոյն,
որք ժողովեցան ի Թէոդուլայօխ, որ այժմ
կոչի Կարնոյ քաղաք:

ՍԳ.— էջ 355բ.— Կանոնք Ներսէսի, Սահ-
մանք Կարգի Եկեղեցւոյ Սրբոյն Ներսէսի
Հայոց Հայրապետի: Գլուխ ՍԳ.— Ընդհա-
նուր Կանոնաթիւ ՌՄԿԷ-ՌԵԹ:

ՍԴ.— էջ 358բ.— Կանոնք Յովհաննու
Մանդակունւոյ Հայոց Կաթուղիկոսի: Գը-
լուխ Է:

ՍԵ.— էջ 360ա.— Կանոնք Սրբոյն Դիո-
նէսիոսի Աղեւնացի եպիսկոպոսի: Բան Ա:

ՍԶ.— էջ 360ա.— Կանոնք Երանելոյն Ե-
պիփանու Կիպրացւոյ մեծի եւ առաքելոյն,
մարգարէի եւ նշանագործի: Գլուխ Գ:

ՍԷ.— էջ 366բ.— Կանոնք Թեոփիլոսի Ե-
րուսաղէմացւոյ եպիսկոպոսի: Գլուխ Ա:

ՍԸ.— էջ 367ա.— Կանոնք Հիպոդիտեայ
Սրբոյ, բան ի Մունդն եւ ի Մկրտութիւնն
Տեառն: Գլուխ Ա:

ՍԹ.— էջ 367բ.— Կանոնք Նքատաեայ
Հռովմայ եպիսկոպոսի: Գլուխ Ա:

Ս.— էջ 368ա.— Կանոնք Մելիտոնի Ե-
պիսկոպոսի առ Տրիփոսի: Գլուխ Ա:

ՍԱ.— էջ 368բ.— Կանոնք Սրբոյն Աթա-
նասի Մեծի: Գլուխ Ա:

ՍԲ.— էջ 369ա.— Կանոնք Ոսկեբերանի,
Ի Զուկասու Աւետարանին Մեկնութեան:
Բան Ա:

ՍԳ.— էջ 369բ.— Կանոնք Սուրբատայ,
Բան Բ:

ՍԴ.— էջ 370բ.— Կանոնք Սրբոյն Դիո-
նէսիոսի Արիսպաքացւոյ, Յաղազս Աստ-
ուածածինին:

ՍԵ.— էջ 371ա.— Կանոնք Մանուէլի:
Բան Ա:

ՍԶ.— էջ 371ա.— Կանոնք Կղեմայ Հռո-
մայ եպիսկոպոսին:

ՍԷ.— էջ 371բ.— Կոնստանդնուպոլսեան
զոր ասացեալ է տեառն Թեոփիլոսի
Մանդակունւոյ Հայոց Կաթուղիկոսի—

Ընդհանուր Կանոնաթիւ ՌՅԼԲ:

էջ 375բ.— Կանոնք Երրորդ՝ Բարսղի Կե-
սարու Հայրապետի արարեալ: Գլուխ ՀԴ:
Ջոր ոչ կայ ի բուն օրինակն, յետոյ գտեալ
յայլում օրինակի, եւ աստ եղաք.— Մասնա-
ւոր Կանոնաթիւ Ա-ՀԷ. Ընդհանուր ՌՅԼԳ-
ՌՆԵ:

էջ 384ա.— Կանոնք Յօհաննու Ոսկերե-

րանի Յաղաքս Սահմանի Կանոնաց եւ Կար-
գաւորաց, որք զան ի խոստովանութիւն.—
Ընդհանուր Կանոնաթիւ ՌՆԶ-ՌՇԴ:

էջ 391ա.— Վերջ Կանոնացս:

էջ 391բ, դատարկ:

էջ 392-407.— Կանոնք Ղրիմեցւոյ Յակոբ
Վարդապետի, Յաղաքս Պսակի Ամուսնացե-
լոց...:

էջ 408-418, դատարկ:

3388

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ւ

Տաշտում Գիւղ, Կուրիամ

1891, 1894

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×20×1.5: Էջք 148: Հանգամանք
անբաւարար. սկիզբը թերի. լուսանցքները
անմաքուր, ոմանք պատռուած: Թուղթ հա-
սարակ, Գրիչ՝ Միգայէլ Երէջ Տաշտոնցի:
Գրութիւն այլազան: Ուղղագրութիւն տը-
կար: Կաշեկազմ անարուեստ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-14, երկսիւն, նոտրագիր:

էջ 1ա.— ...Յորժամ որ դատաստան եր-
թաս զայս աղօթս ի վերայ ջրին կարդայ...:

էջ 1բ.— ...Գիր վասն առողջութեան ամ.
դիմաց:

էջ 2ա.— Աղիւսակ Ա-Բ.— Վիճակ է այս
թուփս:

էջ 4.— Վերջ Ա. պրակի:

էջ 11բ. Աղիւսակ: Կենդանակերպներ եւ
Մոլորակներ:

էջ 15-64, երկսիւն, վարժ բոլորգիր:

էջ 14բ-15ա.— Մեղայ, խոստովանութիւն
եւ՝ դաւանութիւն ամենատուրք Երրորդու-
թեան Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ...:

էջ 18բ.— Գիր չար աշից եւ չար իգրւի:

— Աղօթք գլխացաւի եւ շացաւի:

էջ 22ա.— Գիր երեսպախութեան:

էջ 23ա.— Տէր Տեառն ներսէսի Հայոց
Կաթողիկոսի ասացեալ համելուկ վասն ու-
րախութեան մարդկան.— Այլազան հանե-
լուկներ, թիւով 139:

էջ 38ա.— Այս խրատ է վասն մարդոյ.—
Ի մեծ քաղաքն Հոռոմայ...:

էջ 61ա.— Քարոզ վասն Աղօթից Գրիգորի
ասացեալ:

էջ 67ա.— Աղօթք յաւուր Կիրակէի. Յոր-
ժամ իլեմնս ի լնոյ եւ լացվես եւ ասես Գ
ամգամ:

էջ 67բ.— Աղօթք Բշարաթի տուրմ որ
կարդայ:

էջ 61բ.— Նորին Աղօթք Շարաթ Աւուր.—
Սուրբ Երրորդութիւն անճառելի...:

էջ 62ա.— Աղօթք Մարիամու Աստու-
ծածմին.— Ողջոյն քեզ Մարիամ...:

էջ 63բ.— Վասն Աղամայ եւ Նախա-
հարցմ քէ որչափ աղոյրեցան:

էջ 64ա.— Յունվարի ամիսն ցորեկն Ժ սա-
հաթ է, եւ գիշերն ԺԴ:

էջ 86—82, նոտրագիր վարժ, երկսիւն։
 էջ 86ա.— Վասմ տղայիմ ծնըմդեամ օրմ
 չար լիմի թէ քարի։
 էջ 86բ.— Վասմ երակ առնելոյ մարդոյ։
 էջ 87բ.— Յաղագս որպէսութեամ Սաղամո-
 մի թէ գիմչ եմ կամ վասմ որոյ իրաց պի-
 տամի։
 էջ 89ա.— Տարացուցակ կամ պատահա-
 րաց.— Յորժամ խոյն լինի տանուտէր
 անձրեւ պիտանի գայ...։
 էջ 72ա.— Ամսացուցակ ամ. տեղակա-
 մաց.— Ի Դեկտեմբերի, որ է նաւասարդ,
 թէ լուսինն խաւարի, եկեացէ ձիւն եւ լինի
 պարզ...։
 էջ 80բ.— Յաղագս ա[մ]պոց երկմից մը-
 շամքմ այս է։
 էջ 81բ.— Սրբոյմ Կիրդի Հայրապետ[ի]մ
 ասացեալ Վասմ Կաղամդաց։
 էջ 83—81ա, բոլորգիր, ըստ նախընթացին։
 էջ 83ա.— Հարցմուն[ի]ք եւ Պատասխանիք
 .— Նոյի տապանն բոլոր տարի մի...։
 էջ 84ա.— Հրց.— Քանի նշանք եղեւ խա-
 չելութեան։
 էջ 81ա.— Դրախտումն քանի գետ կայ...։
 էջ 81բ.— 148, նոտրագիր։
 էջ 81բ.— Հարցմունք իմաստասիրաց եւ
 պատասխանիք վարդապետաց, ի Մաթեոսեամ
 Աւետարանիմ Մեկնչեմ, եւ Գրիգորի Տա-
 րեւացում Հարցմունքիմ։
 էջ 84—86ի միջեւ ըստ երեւոյթին թերթ
 ինկած։
 էջ 118բ, դատարկ։

ՊԱՍՄ. ՊՂԸՆՁԷ ՔԱՂԱՔԻՆ.— 6

էջ 117ա.— Պատմութիւմ Պղըմճի Քաղա-
 քիմ, զոր օրիմակէ ամացաւոր աշխարհի, որ
 միտ պահեմ եւ ոչ պարծեմամ.— Կայր ի
 Պաղտատ քաղաք Քալիֆայ մի, յորում ա-
 նուն էր Աբդուլլահ...։

Յիշատակագրութիւմք Գրչի.— 1691,
 1694

1.— էջ 50բ, բոլորգիր.— Դարձեալ յի-
 չեցէք զմրող թըխտիս գտէր Միքայէլն, որ
 է գեղջէն Տաշտունու Ռձեթ թըւին։

2.— էջ 56բ, ստորոտը, բոլորգիր.— Ով
 Աստուծոյ ժողովուրդ եւ Քի. ծառայք, թէ
 Քի. ծառայ էք՝ զՔի. խօսքն եւ զխրատն
 լսեցէք եւ ամ. ժամ աղօթս արարէք, եւ զիս
 տառապեալս մեղաւոր տէր Միքայելս գծողս
 [յիչեցէք]։

3.— էջ 116ա, վերը, նոտրագիր.— ...
 մասն եւ բաժին լիցի ձեզ կարդացողաց եւ
 լըսողաց, եւ անարժան գրչիս Միքայէլ է-
 րէցէս, յիչեցէք ի Քս. եւ դուք յիչեալ լիցիք
 ի դալստեանն Քի.։

4.— էջ 148բ, վարը, նոտրագիր.— Տէրն
 իմ Յս. Քս. օգնեաց աւարտելոյս անիմաստ
 տէր Միքայէլէ, Ռձեթ թըւին, սեպտեմբերի
 ամսոյ Դ, ի նահանգիս Կուրճամ, գեողն որ
 կոչի Տաշտուն։ Յիչեցէք ի Քրիստոս, եւ դուք
 յիչեալ լիջիք Քրիստոսիւ, ով եղբարք իմ
 համահոգիք։

3389

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 269

Կ. Պոլիս

ՌՃԿԲ = 1713

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28.5×20×6.5: էջք 508: Հանգա-
 մանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Յովանէս
 Երէց: Գրուածիւն՝ սկզբնատողերը եւ գըլ-

խատառները բալագոյն, մնացեալը սեւ մե-
 լանով, երկսիւն, 21 տող, կարմիր գիծերու
 միջեւ: Բոլորգիր կանոնաւոր կարմիր կա-
 պոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուած

ներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք էջ 29, 165, 255, 399: Նկարք, Ս. Մատթէոս էջ 28, Ս. Մարկոս 164, Ս. Ղուկաս 254, Ս. Յովհաննէս, ամպերու վրայ՝ Մանուկ Յիսուս մօրը գրկին 398: Կաշեկազմ տախտակեայ թաւապատ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ անգիր: Դատարկ թուղթք սկիզբը 4 թերթ: Ստացող՝ Պօղոս Սուլխենց, Ապուլեիցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2-3.— Թուղթ Եւեբիոսի, զարդարուն շրջանակով:

Դատարկ էջեր, 4, 5, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 20:

Կանոնի տախտակներ, գունաւոր շրջանակի մէջ, 6-7, 10-11, 14-15, 18-19:

էջ 21ա.— Նախադրութիւն Մատթէոսի Աւետարանին:

էջ 29.— Գիրք Մենդեան Յիսուսի Քրիստոս...:

էջ 159ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանին:

էջ 183, դատարկ:

էջ 165.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. ...:

էջ 245բ.— Յարուցեալ Յս. առաւօտուն...:

էջ 247ա.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանին:

էջ 253, դատարկ:

էջ 255.— Քանգի բազումք յոգարեցին ...:

էջ 394ա.— Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանին:

էջ 399.— Ի սկզբանէ էր Բան...:

Թիշտակարամ Գրչի.— 1713

էջ 501բ.— Փառք Համազոյ Սբ. Երբորդուութեան...: Փառք քեզ անսահման եւ անգուգական անուն...:

Աւարտեցաւ վայելչատիպ Սբ. Աւետարանս ի լաւ եւ ընտիր օրինակէ, ի տիրապահ եւ հռչակաւոր քաղաքիս Կոստանդնիպօլսի, ի թվաբերութեան Հայոց ՌՃԿԲ, յունիսի ԻՇ, ի Հայրապետութեան Սբ. էջմիածնի տեառն տէր Աղէքսանդրի Կաթողիկոսի:

Եւ զայս Ապուլեիցի աստուածասէր մահտեսի Պողոսն, որ Սողախենց անուանի, եւ սա ի Հալալ ընջից իւրոց փափաքեալ գրել ետուր, եւ տարեալ ի քաղաքն իւր յիշատակ, ի սուրբ եկեղեցոյն, որոյ անուն կոչի Սբ. Նշան: Իւր հոգւոյն Ած. ողորմի, եւ իւր կենակցուն, եւ ծնողացն եւ որդոյն Սարգրսին, եւ ամենայն արեանարու մերձաւորաց, կենդանեաց եւ Հանգուցելոց: Ի փառս ամենասուրբ Երբորդութեան եւ ի պատիւ երանուհւոյն Կուսին Մարիամու, որ բարէխօս առ Որդին Միածին վասն մերոյ փրկութեան ամ. Հաւ.:

Եւ արդ մի ոք իշխեսցէ վիրիպել զսա ի Սբ. Նշան եկեղեցւոյն՝ իւր անձին ստանալով, թէ եկեղեցւոյն եւ թէ աշխարհական, ոչ ազգական եւ ոչ ի ծանօթից, այլ ազատ է Սբ. Աւետարանս, միայն ի Սբ. Նշան եկեղեցոյն է: Իսկ որք խնամօք պահեն եւ ընթեռնուն եւ օրինակեն՝ յիշեսցեն զանարժան Յովաննէս էրեցս գրչիս: Յիշեալ լիցիք անսպառ բարիսն Բի. որում փառք յաւիտեանս ամէն:

էջ 503բ-508, դատարկ:

3390

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 270

Մոկաց Քաղաք

ՌՀԱ = 1622

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×19×7, էջք 540: Հանգամանք համարեա բաւարար. վնասուած հնութենէ: Թուղթ դեղնորակ: Գրիչ՝ Յոհանէս, որդի տէր Մելքեանթի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 23 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Մաղկող՝ Մելքեանթի: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանազարդ իւր սարօք, էջ 5, 153, 251, 411: Լուսանցքի մանրանկարք՝ թուով տասներեք: Նկար, Աբ. Ղուկաս էջ 250: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ, եւ քայքայուած: Կը պակսի կոնակի կաշին: Ստացող՝ Յովանէս տանուտէր, որդի Հայրապետի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, նախապէս դատարկ:
էջ 2.— Ըստ Մատթէոսի Աւետարանիմ Գլուխք:

էջ 5.— Աբ. Աւետարանն Մատթէոսի.— Գիրք Մնընդեան Յի. Քի. . . :

էջ 4-5ի միջեւ ըստ երեւոյթին կտրուած մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր Մատթէոսի նկարը:

էջ 150.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարան որ ըստ Մարկոսի:

էջ 152-153ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր Մարկոսի նկարը:

էջ 163.— Աբ. Ավետարանն Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . :

էջ 244բ.— Թարուցեալ Յս. առաւատուոն

***

էջ 248.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարանիմ որ ըստ Դուկասու:

էջ 251.— Աբ. Ավետարանն Ղուկասի.— Դանգի բազումք յաւժարեցին. . . :

էջ 392էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 394:

էջ 403էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 405:

էջ 409.— Գլուխք ըստ Յովհաննու Աւետ(b)արանիմ:

էջ 410-411ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր Յովհաննէսի նկարը, էջ 411.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 428ա.— Գիր կնոջն շնացաւդի.— Գրնացին իւրաքանչիւր իսկ Յս. գնաց ի լեառն Զիթենեաց. . . :

Յիշատակարան Գրչի.— 1622

էջ 527բ.— Փառք անրակգբան եւ սկիզբն ամենայնի անեղ էին եւ գոյացուցչին բնաւից. . . :

Իսկ չորից ակետարաննացն խորհուրդ. . . : Ուստի եւ տեսեալ զսորա այս անճառ փրկազործութեան խորհուրդ ոմն ի բարի արմատոյ զարմից Սրբոյն Սիոնի, բարի եւ հաւատ[ար]իմ տանուտէրն ըռէս Յովանէսն, եւ կողակից Ալամ, եւ ցանկացող եղեւ կենսաբեր եւ աստուածայեան Աբ. Աւետարանիս, եւ ետ զբեկ զսա եռափափազ սիրով, զոր ի վաղուց հետէ ցանկանայր այսմ լուսազարք եւ աստուածախօս Աբ. Աւետարանիս, ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յիշատակ հոգոյ իւրոյ, եւ ծնաւազն Հայրապետին եւ Խանումին, եւ իւր կողակցուն Ալամին, եւ որդւոցն տէր Գրիգորին, որ յայսմ ամին վախճանեցաւ եւ երբ սուգ ծնաւազնս իւրոց, Ած. զիւր մեղք թողու, ամէն: Սեւ միւս եղբօրն Մարգարին եւ Վարդանէսին, եւ դատեացն՝ Մարգարտին եւ Վարդաթուհին, եւ հարսին Մրաթին, եւ հարեղբաւր որդւոցն՝ Շահապին, Սրապիոնին, եւ տէր Աւետիսին, եւ իւրեանց որդւոցն՝ Կարապետին, եւ կողակցոյն Խանաղին, եւ տէր Սահակին, եւ մօրն Մուղային, եւ զստերն Նղաշին, Յովսեփին, Դաւթին, եւ Միւթարին, եւ մօրն Շահազդին, եւ քեւրցն՝ Մարեմին եւ Բաղչին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն նոցին կենդանեաց եւ ննջեցեւոցն ամէն:

Արդ, աղաչեմ ըզձեզ, ով մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ, յորժամ Հանդիպիք Սբ. Աւետարանիս, կարդալով կամ արինակելով, լի բերանով եւ բոլոր սրտով Ած. ողորմի ասացէք ստացողի Սբ. Աւետարանիս՝ ընդ Յովանէսին, եւ իւր ծընաւդացն՝ Հէրապետին եւ Պանոսիին, եւ կողակցուն Ալամին, եւ որդւոցն՝ տէր Գրիգորին, եւ Մարգարին, եւ Վարդանիսին, եւ դատերացն՝ Մարգարտին, եւ Վարդիսթունին, եւ քերցըն՝ Մարեմին եւ Բաղչին. եւ որ մեզ ողորմի ասէ՝ Ած. իւրն ողորմեսցի յիւր միւսանկամ գայլստեանն եւ յարդար դատաստանին ամէն:

Սւ արդ՝ ես մեղուցեալ գրիչս, աղաչեմք զդաս լուսերամ քահանայիցդ, եւ զգրիստոսադաւան ժողովուրդ, որք ճաշակէք յաստուածաին բուրաստանէս եւ յիմանալի սեղանոյս, յիշեմք ի մաքրափայլ եւ յերկնագնաց յաղաւթս ձեր, զստացող Սբ. Աւետարանիս զընդ Յովանէսին, եւ զծնաւդսն իւր՝ զՀէրապետն եւ զՊանոսիին, եւ զկողակիցն իւր՝ զԱլամն, եւ զորդիսն իւր՝ զտէր Գրիգորն, եւ զՄարգարէն, եւ զՎարդանէն, եւ զդստերն՝ զՄարգարտն եւ զՎարդիսթունն, եւ զԿարսն զՄուսթն, եւ զերցն իւր՝ զՄարեմն եւ Բաղչէն, եւ զամ. արեան մերձաւորաց նոցին, եւ որ զողորմին ասէ՝ Ած. իւրն ողորմի յաւուրն դատաստանի ամէն:

Քս. Ած. մեր, որ խոնարհեցար ի Հայրական ծոցոյ եւ ի իւր յերկիր եւ մարմնացար ի Սբ. Կուսէն, խաչեցար եւ թաղեցար եւ յարեար ի մեռելոց, եւ զգոթիս աւերեցեր եւ զհոգիքն ազատեցեր, ազատեա զհոգիս ստացողի Սբ. Աւետարանի, ընդ Յովանէսին, եւ ծնաւդացն Հէրապետին եւ Պանոսիին, եւ իւր կողակցուն Ալամին, եւ որդւոցն տէր Գրիգորին, եւ Մարգարին, եւ Վարդանէսին, եւ դատերացն՝ Մարգարտին եւ Վարդիսթունին, եւ քերցն Մարեմին եւ Բաղչին. եւ մեր ամ. արեան մերձաւորացն, կենդանեաց եւ ննջեցելոց, կարդացողացս եւ լսողաց, եւ լաւ պահողաց, եւ ողորմի ասողացն ողորմեսցի Յս. Միսեօնն, ամէն:

Սւ արդ ես յետինս ի մանկանց եկեղեցւոյ՝ Հրաման առեալ ի պատուիրանադիր առաքելական բանէն որ ասէ՝ Յոր կոչուումն կոչեցար ի նմին կացլիր: Սւ արդ իմ ոչ բերելով զայսպիսի. վստահութիւն, այլ ունայն յամ. բարեփայլելութիւնէ, որ առաքինեացն է Համարձակութիւն:

Սւ արդ ես եղկելիս եւ յիմարս յիմաստնոց, անարժան յարժանաւորաց, անարուեստս յարուեստաւորաց, փանաքիս ի սրբոց, եւ ամ. մեղաւք լի սուտանուն Յովանէս, գրեցի եւ աւարտեցի զՍբ. Աւետարանս ի քաղաքս Մոկաց, ւ դուռն Սբ. Գ. Պրահին, եւ ամենասուրբ Աստուածածինն, եւ Սբ. Յովանէս Մկրտչին, եւ Սբ. Ստեփաննոսի նախավայրին. եւ է մեծ թուականիս Հայոց ՌէԱ, ի կաթողիկոսութիւն Հայոց Աղթամարայ՝ տեառն Ստեփաննոսի. Քս. Ած. անասանս պահեա զսա ամէն:

Ի դառն եւ ի նեղ ժամա|նա|կիս, որ եմք ի ձեռս այլ ազգաց անարինաց եւ խտաւորոտաց, որ Հանապազ նեղեն եւ չարչարեն զմեզ ազգի ազգի Հարկապահանջութեամբ: Սւ վասն ծովացեալ մեղաց մերոց բազում մահ եղեւ եւ անթիւ կոտորումն երիտասարդաց եւ տղայոց եւ կանաց, եւ այս ամ. վասն մոռանալոյ մեզ զԱծ., զի ոչ զղջամք եւ ոչ խոստովանիմք եւ ոչ ապաշխարեմք, եւ ոչ դառնամք ի մեղաց. եւ այս վասն էր՝ զի մեզ մոռանամք զԱծ. եւ մոռացեալ լիցնիմք յԱստուծոյ: Այլ յոյս եւ ապաւն զՔս. ունիմք, որ զՔս յիւր ստեղծութեան, եւ իւր անբաւ զթողեմքն դարձուցանէ զմեզ ի մեղաց, եւ վերացուցէ զցասումն եւ զպատուհասն ի ջրիստունէից: Ի տոյն ամի աւարտեղ եւ Սբ. Աւետարանիս գրելոյ եւ ծաղկելոյ:

Սւ արդ ես մեղաւք մեռեալ գրիչս՝ աղաչեմք զամ. զքահանայդ եւ զժողովուրդ, յորժամ կարդայք զՍբ. Աւետարանս, եւ կամ լսէք զբանս Սբ. Աւետարանիս, միամիտ եւ բոլոր Հաւատով Ած. ողորմի ասացէք անյարմար գրիչս, նուաստանուն Յովանէսիս, եւ ծնողացն իմոց՝ տէր Մեղեհեթին եւ Գուլաղին, եւ մեծ պապուն Բաշարաթին, եւ մեծ մամուն Ինսիփաշին, եւ Հաւերդարցն Մէրբէկին, եւ Յովանէսին, եւ Հաւ. քերցն Զանաղին, եւ իւր որդւոյն Ամիրջանի, եւ միւս ջրող Յօզալին եւ Փաշին, եւ որ մեզ ողորմին ասէ՝ Ած. իւրն ողորմեսցի յիւր միւսանգամ գայլստեանն ամէն:

Սւ արդ ես ունա|յ|նս ի բարեաց, եւ թափուրս ամ. առաքինութեանց, սուտանուն Յովանէս, երես յերկիր դնելով, եւ զոտս ձեր Համբուրելով, քահանայք եւ ժողովուրդք, լի բերանով եւ բոլոր Հաւատով Ած. ողորմի ասացէք ինձ անարժան գրիչս, եւ իմ ծնաւդացն՝ տէր Մեղեհեթին եւ Գուլաղին, եւ մեծ պապուն՝ Բաշարաթին, եւ ի-

նախփաշին, եւ իմ վարպետին տէր Մելքե-
սէթին եւ տէր Աւետիսին, եւ Հոգեւոր եղ-
բաւրն իմոյ՝ Նախապետին. եւ մեր ամ. արե-
ան մերձաւորաց՝ կենդանեաց եւ ննջեցե-
լոց առնասարակ ողորմեացի Յս. Միածինն
յիւր միւսանկամ զայստեանն ամէն:

Սւ արդ ես տառապեալ մեղաւք ըոէս Յո-
վանէս եւ Հայրն իմ Հէրապետն ծանեաք զի
սուտ է կեանք աշխարհիս եւ ունայն, եւ
խորհուրդ արարեալ ստացաք զՍբ. Աւետա-
րանս ի Հայալ վաստակոց իմոց, եւ ետու ի
դուռն Սբ. Թումայի Առաքելոյն անջինջ յի-
շատակ ինձ եւ ծնողացն իմոց, ի ձեռն սըր-
բասէր քահանայիցն՝ տէր Յովանէսին եւ տէր
Դաւթին, եւ տէր Միսիթարին, որ միջնորդ
եղեւ Սբ. Աւետարանիս, եւ ոչ եհաս յաւարտ
Սբ. Աւետարանիս, ի սոյն ամի վախճանե-
ցաւ. Ած. զիւր մեղքն թողու ամէն: Ած.
զայն քահանայն աւրչնէ, որ լաւ ծառայու-
թիւն անէք Սբ. Աւետարանիս, եւ յամէն տա-
րի ընթեռնուք զյիշատակարանս:

Արդ ով Հակոտակէ, կամ դաւի առնէ, եւ
կամ անօրինաց մատնէ, եւ կամ Հեռացուցա-
նէ ի դրանէ Սբ. Թումայի Առաքելոյն, այն-
պիսին Հանեալ եւ որոշեալ լիցի ի փառաց
Որդւոյն Աստուծոյ ամէն:

Դարձեալ Ած. ողորմի ասացէք տէր Դաւ-
թին, եւ իւր կողակցուն Խանաղին, եւ մաւ-
րըն Բաղչին, Գրիգորին, եւ որդւոցն Գրի-
գորին եւ Ներսեսին, զի մայր սոցա յայսմ
ամի փոխեցաւ առ Քս., Ած. զիւրեանց մեղ-
քըն թողու ամէն:

Դարձեալ լի բերանով եւ բոլոր Հաւատով
Ած. ողորմի ասացէք տէր Սահակին, եւ ծը-
նողացն Շահակին եւ Մուղային, եւ կողակ-
ցուն Նիգարին, որ յայսմ ամին փոխեցաւ
առ Քս., եւ եղբարցն Կարապետին՝ եւ կո-
ղակցուն Խանաղին, եւ Ներսէսին, եւ կնոջ
Դայլային, եւ քորոջն Նղային, եւ Հօրեղ-
բաւրն մահաւոր Սրապիտին, կնոջն Շաղզա-
ղին, եւ որդւոցն Դաւթին եւ Միսիթարին.
եւ իւրեանց ամ. արեան մերձաւորացն ո-
ղորմեացի Յս. Միածինն ամէն:

Յիշատակարամ Մաղկադի նախորդին իբր
շարունակութիւն, տարբեր բոլորգորով (էջ
537բ, վարը).— Մաղկեցաւ Սբ. Աւետարանս
ձեռամբ նուաստանուն Մելքեսէթիս, ի քա-
ղաքս Մոկաց. յիշեցէք ի Քս., եւ Ած. ո-
ղորմի ասացէք ինձ եւ ծնաւորաց իմոց, եւ

ամ. արեան մերձաւորացն. եւ որ մեզ ողոր-
մի ասէ՝ Ած. իւրն ողորմի յաւուր դատաս-
տանին ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւմք. կ'ար-
տագրեմք էջի կարգով:

1.— էջ 1, վերը, նոսր շեղագիր անհարթ
.— Յիշատակ է Սբ. Աւետարանն, տէր Մի-
սանկին, տէր Իսրաելին, տէր Նիկողոսին, տէր
Նիկողոսին, տէր Օհանէսին, տէր Նիկողո-
սին, յԱնտօնին, Սահակին, Կարապետին,
Նիկային, Ենօվքին, Օհանէսին, Նիկային,
իմ մօրս երեցկնոջն, իմ կողակից երեցկը-
նոջ, Գրեցաւ գիրս յապրիլի ԻԶ, օրն Շա-
բաթ, Թվին ՌՄԽ, ի բարին ամէն:

2.— էջ 248, մէջտեղը, նոսրապետալ ան-
հարթ.— Ած. ողորմի Գրիգորի Հոգոյն եւ
կողակցոյն Խանուսին եւ Հօրն Յովանէսին,
եւ որդւոցն տէր Կարապետին, տէր Ղազարին,
Յովանէսին, եւ դստերաց նոցին ամէն:
Դարձեալ Ած. զՔօսենց Գրիգորի Հոգին լու-
սաւորէ, եւ որդոյն Խէրապետին, եւ դստե-
րացն Ջանաղին եւ Բաղչօրն, եւ գեղի մեծի
եւ փոքու, որ կամեցան զսէւօղայ արտն
կահնառաշ ռիւս արար ի վերայ Սբ. Թումայի
Առաքելոյն, որ յամէն տարի Բ կապիձ ցո-
րեն տան տօնին: Ով որ Հակոտակէ կամ
այլեւայլ առնէ՝ զանէծքն Յուդային առցէ:

3.— էջ 248, վարը, գիր նման նախորդին
.— Դարձեալ Ած. զՔօսենց տէր Կարապետի
Հոգին լուսաւորէ եւ գիւր ծնողաց եւ կո-
ղակցոյն Թանգոյն, եւ ամ. արեան մերձա-
ւորաց, եւ գեղի մեծի եւ փոքու ամենեցուն
ամէն, որ կամեցան եւ օգնական եղան: Տէր
Կարապետին, որ զսէւօղայ մուկքն գիւր
կէսն զկուլութի ներքին կտորն, քոռվն
վայր, զմէրիճոթայ դարն, գիւր բաժին խո-
տով ջրով ռիւս արար ի վերայ լուսաբուխ
Սբ. Գերեզմանին, ամէն տարի կէս ղոչ.
տան Սբ. Սրուսաղէմայ, Ով որ Հակոտակէ
զանէծքն [Յուդային առցէ] ամէն:

4.— էջ 410, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր
խոշոր.— Որ Սբ. Թումայի տօնն կատարեն
ու ծանօթ մէկ վերայ Թումա իրէցանց լու-
սուն, մէկն ի վերայ Քօսենց լուսուն: Տէր
Թումայն վկայ, տէր Ղազար վկա: Ով որ տա
օրհնի յԱստուծոյ, ով որ յիրար տայ անէծք
առնու:

5.— Իջ 538, վերը, բուրգեր.— Ած. — դորմի վիցուլնց Ղազարին եւ իւր կողակցին, որ զգուհարտա ներքին դէնն զձորոյ արտն կաւմահացողն ու ծառերովն զառուամէշխտտն ուզւա արար ի վերայ Սբ. Թումին: Յամէն տարի Ե կապին ցորեն դաբալ տայ, որ Սբ. Թումի տուն կատարեն: Ած. զՂազարի մեղքն թողու եւ զիւր ծնաւոցն, զտէր Գրիգորին եւ զիւր կողակցոյն, զՎանուին եւ զիւր կողակցոյն, զՋանիբէկին եւ զիւր կողակցոյն, զտէր Սահակին եւ զիւր կողակցոյն, զՅովաննէսին եւ զիւր կողակցոյն յինսին վարդին. Ած. զիւրեանց մեղքն թողու ամէն:

8.— Նախորդին ներքեւ, նոյն գրչութեամբ.— Ած. զուէն Յովաննէսի մեղք թողու, զտէր Դոթին, զտէր Սահակին, զտէր Աւետիսին, զտէր Սրապիոնին, զտէր Յովաննէսին, զՄիրազըզին, զՊետրոսին, զՇայապին, եւ զայլ տանուտերացն մեծի եւ փոքու առհասարակ, որ միաբանեցան զգոհան արտն իւր վերադրովն ուզւա արին ի վերայ Սբ. Թումին: Որ յանդէսի եւ հակառակէ կամ յանաւրէնք ձգէ կամ ծախէ կամ գրաւէ, նա զանէծքն զԿայնէն, զպատառն Յուդային, եւ զայլ խաչանոցացն առցէ ամէն: Բանի որ յան յաւճախն մարդ լինի՝ ցանեն ու զղաբալն տան, յետոյ երեցներն ցանեն ու զղաբալն տան. ով որ խնամ տանի՝ նա զինչ որ ի Սբ. Թումին ժամ ու պատարագ լինի՝ իւրն եւ իւր նընջեցելոցն մասն ու բաժին հասանի: Ամէն: Հայր մեր որ.:

7.— Իջ 538, ստ. լուսանցքին, կարմրատառ.— Ած. ողորմի Գոյնին եւ դստերոյ Մըլանին, Գաւաւարին, Սիւսին, Շնահորին, ամէն:

8.— Իջ 539, վարը, կարմրատառ.— Բս. Ած. քո անարատ ծնաւոր բարեխաւուսութեամբ, եւ ամ. սրբոց մաղթանաւք, ողորմեա եւ մեղաց թողութիւն շնորհեա Պատրկեց Վարդանին, մահաւոր տէր Աւետիսին, տէր Յովաննէսին, եւ իւրեանց կողակցացն եւ տղաոց Կարապետին եւ Զաքարին, Հայրապետին, Մարգարին, Նախապե-

տին, եւ ծնաւոց սոցին, Վարդանին, Համաւին, Նահապետին, Նղաշին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց նոցին առհասարակ ամէն: Եւ արդ ես տէր Յովաննէս եւ Վարդաննա եւ Կարապետ միաբանեցաք, զկրօնոցն ուս արին, Ե կալի. Ճ ղոշ, ի վերայ Սբ. Թումի դրան անջինջ յիշատակ մեզ եւ ծընաւոց մերոց, ձեռամբ Դաւիթ եպիսկոպոսին, տէր Սահակին, տէր Սրապիոնին, տէր Աւետիսին, տէր Յովաննէսին, տէր Յոհաննէսին, ուս Կարապետին, Ով յանդէսի կամ ալլեալլ զրոց առնէ՝ պատօթ յԱստուծոյ. եւ ով որ խնամ տանի, Ած. զիւր ձեռագիր մեղացն ջնջէ, եւ դասակից սրբոց առնէ ամէն: Հայր մեր.:

8.— Իջ 540, վերը, անհարթ գրով.— ... Գ կապին ցորեան տան Սբ. Թումայի տունին. Ած. զտէր Գրիգորն ու զիւր եւբարքն ու զիւր որդին արհնէ, որ կամեցաւ ու ետուր. ով հակառակէ ու յաւան ձգէ՝ զանէծքն առցէ ամէն: Ած. զԿարապետն աւրհնէ, որ զԿոսան ձորոյ ծառ ու դաշտ անի գլուխ ու զմազ արար ի ճոթ, ետուր Միրազըզեց տէր Գրիգորին: Ած. զտէր Սրապիոնն աւրհնէ, որ զառաւորոցի ձոթ ու զքիչի ծառն ետուր: Ած. զտէր Գրիգորն աւրհնէ, որ զփուշ դարայ ծառ ու սլմափ ճոթայն ետուր: Ած. զամէնքն աւրհնէ, որ միաբանան ու տւին: Ած. զՄիրազըզեաց տէր Յոհան(ան)էսն աւրհնէ, զիւր որդիքն պահէ, որ զիւրեանց մարաք ետուր Կարապետին, ու սուհուց տներն առեց. Ած. զերկուսն աւրհնէ: Ով որ փոշիմանի՝ զանէծքն առցէ ամէն. բաւ:

10.— Նախորդին ներքեւ, տարբեր մեկանով, բուրգեր անհարթ.— Բս. Ած. քո անարատ ծնողի բարեխաւութեամբ ողորմեայ, եւ մեղաց թողութիւն շնորհեայ հեզահոգի՝ Դսենց տէր Կարապետին եւ իւր ծնողացն եւ ամ. արեան մերձաւորաց ամէն: Որ լաւ շուրջառ մի երբեք եղ ի դուռն Սբ. Թումին: Ով որ պահէ լաւ՝ վարձա առնու յԱստուծոյ, իսկ որ ծախէ կամ յաւան գրաւէ՝ զանէծքն առցէ ամէն:

3391

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 271

Կիրդի Ամապատ

ՊԶԱ = 1432

ՆկարԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×18×6, էջք 586, Հանգամանք ցաւալի․ սկիզբը եւ վերջը թերի․ յոյժ վընասուած խոնաւութենէ եւ թացութենէ․ կարօտ նորոգութեան, Թուղթ կոկեալ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Յովսէփ Կրօնաւոր: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը երկաթագիր բալագոյն, գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյլանով, երկսիւն, 21 սող, Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը, շատերը անաւարտ: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 443, վնասուած, Նկար, Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորն, վնասուած, էջ 442: Կազմ քայքայուած․ կողքերը կը պակսին: Պահպանակ մագաղաթեալ վերջը մէկ թերթ մասն երկաթագիր Աւետարանի (էջ 585-586):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 43ա.— Մի՛ այսուհետեւ երկնչիցիք ի նոցանէ...— Մտթ. Ժ. 28:

էջ 48-49ի միջեւ կը պակսին մէկ թերթ:

էջ 64-65ի միջեւ կէս թերթ մնացած առանց իջաթիւի:

էջ 74-75ի միջեւ մէկ թերթ մնացած առանց իջաթիւի:

էջ 153բ.— Նախատրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

էջ 167, խորանագարդ, բոլորովին փճացած:

էջ 257բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկնչէին:

էջ 258ա.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանի:

էջ 264-265, նկար եւ խորանագարդ բոլորովին փճացած:

էջ 413էն յետոյ դրուած է սխալմամբ 404 եւ այդպէս շարունակուած:

էջ 438բ.— Եւ էին Հանապազ ի տաճարին, գովէին եւ աւրհնէին զԱՅ:—

էջ 440.— Նախադրութիւն Յովնանու Աւետարանի:

էջ 443.— Ի սկզբանէ [էր Բանն]...:

էջ 568բ.— եւ ոչ աշխարհս բաւական էր տանել զգիրսն որ թէ գրերալ էին:

էջ 569ա.— Համգիստ Երանելոյն Յովնանու Աւետարանի.— էր ընդ եղբարս...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1432

էջ 580ա.— Փառք անսկզբանականին Հաւր...:

Արդ՝ ես նուաստ հոգս Յովսէփ, ծոյս եւ անարժանս ի կրաւնաւորս, զմտաւ ածի զայս ամենայն, եւ յիշեցի զբան մարգարէին որ ասէ թէ, Երանի որ ունիցի զաւակ ի Ս[ի]ովն եւ ընտանեակ յԵրուսաղէմ, Եւ չընորհիւն Աստուծոյ եւ ողորմութեամբ նորին գրեցի զսուրբ եւ զկենսունակ Աւետարանս, ի յիշատակ մեր եւ նախնաց եւ ժընաւայց եւ ամենայն երախտաւորաց մերոց, եւ ի պայծառութիւն սրբոյ եկեղեցւոյ, եւ ի զուարճութիւն մանկանց նորին:

Գրեցաւ սա ի թուականութեան Հայոց ՊԶԱ, ի սուրբ եւ գերաշուշակ Անապատս որ կոչի Կիւրդի, ընդ Հովանեաւ Սբ. Նշանիս եւ Սրբուհոյ Աստուածածնի եւ Կարապետին Յովհաննու, եւ բազմահաւք սուրբ Նշխարացս որ աստ:

Արդ աղայեմ զձեզ մանկունք նորոյ Սիովնի, որք Հանդիպիք այս Սբ. Աւետարանիս, կարդայք, աւգրտիք եւ աւրինակէք, յիշեցէք սրտի մտաւք ի մաքրափայլ աղաւթս, զիցուն եւ զխոշոր գրչակս՝ զՅովսէփոս, եւ յանդնութեան իմոյ ոչ մեղադրել, զի յաւժարութիւն եւ փափագ սրտիս մոռացումն եղեւ տկարութեանս:

Յիշեցէք եւ զուսուցիչսն իմ՝ զԱրիստակէս վարդապետն, որ բազում աշխատութեամբ ուսուց մեզ զգիրն եւ ինքն ի Քս. փոխեցաւ: Նայ եւ զծաւղն զՅակոբ ԲԸ. եւ զմայրն իմ զԱլամ խաթուն, եւ զեղբարքն իմ՝ Գրիգորն եւ զԻգայէն, նա եւ զհանգուցեալսն՝ եղբարն իմ զԱսման սարկաւազն որ յուսով առ Քս. փոխեցաւ, Եւ նմա փառք Հանդերձ

Հարբ եւ ամենասուրբ Հոգւ (Այսչափ. յաշորդ թերթը կը պակսի) :

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1687 էջ 439ա, բոլորգիր վարժ.— Դարձեալ զվերջին կազմել տվողսն յիշեցէք ի Տէր՝ զընթացն Ուսանէսն եւ զՊետրոսն, եւ զԵնոզան նորա՝ զՊատմականն եւ զՆազդուն, եւ զկինն սորա՝ զԹամամն եւ զՄաքսմուրն, եւ զքոյրն Շահգատան, եւ զորդիքն սորա՝ զՄիքայիլն եւ զՊատմականն, զՄանուկն եւ զԿրեղն, եւ զդուստրն՝ զՄանուշակն, զՇուշանն, զԱննան եւ զՆազդուն, եւ այլ զկենդանիսն եւ զհանգուցեալսն ի Քս., եւ զամ. արեան մերձօրոսն, որ լծակից եղեալ ընդ միմեանս նորոգել ետուն ի հալալ արդ-

եանց իւրոց, ունկն դնելով ճշմարիտ քահանային Քի.՝ տէր Ղազարին, որ ասէր. Ջհնացեալսն նորոգեսցուք ըստ հրամանո Պօղոսեան, որ ասէ. Ստացողս եւ զնորոգող տվեալս վարձս բարիս առցէ միապէս ի Քէ. Այ. մերոյ, եւ հրամանո Սբ. Աւետարանին որ ասէ. Երանի որ ունիցի յիշատակ ի Սիւտն. կամ՝ Իսկ որ արասցէ եւ ուսուցէ՝ նա մեծ կոչեսցի յարքայութեան երկնից, Եւ այլ զկազմողս Շամլուս, եւ զվերոյ զըրեալսն յիշեալիք ի սուրբ յաղօթս ձեր որք հանդիպիք սմա՝ Ձեզ յիշողացս եւ մեզ յիշեցեցոցս ողորմեսցի Քս. Ած. մեր իւր միւս անգամ զաւստեանն ամէն: Հայր.:

Քվին ՌժժՁ ամին:

3392

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 272

Եզմկայ

ՁԻԹ = 1280

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28x18x6, էջք 498: Հանգամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. սկիզբը թերի. ազդուած հնութենէ. նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Յովանէս Քահանայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը սրճադոյն, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր, Մաղկող՝ Ընձեր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Լուսանցքի մանրանկար, խաչելութիւն Տեառն, էջ 479: Կազմող՝ Խաչատուր Քահանայ: Կանկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշատաշին կողքը որդնակեր: Ստացող՝ Մարգարէ Կրօնաւոր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յետ գերութեանն Բաբելացւոց,

ծնաւ Յեքոնիա զՍաղաթիէլ...:— Մտթ. Ա. 12:

էջ 12-13ի միջեւ թերթեր ինկած:

էջ 131ա, վարը.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Արդ յարուցեալ առաւաւտուց ի միաշաբթուցն, երեւցեաւ նախ Մարեմա Մազդադեանցւոյ յորմէ եհան զեւթն դեւն...:— Տես նոյնը Յուշարձան, Վիեննա, 1811, էջ 375(Գ):

էջ 132-133ի միջեւ ըստ երեւոյթին փրցուած մէկ թերթ, ուր կը գտնուէր Մարկոսի խղզնաւորութիւնը:

էջ 133ա.— Եւ եղեւ յաւուրսն յայնոսիկ, եկն Յի. ի Նազարեթէ Գալիլեացւոց...:— Սրկ. Ա. 9:

էջ 217.— Աջակողմեան լուսանցքի վերին բաժնէն մաս մը կտրուած:

էջ 224-225ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 225ա.— եւ երեւցեաւ նմա հրեշտակ Տեառն...:— Ղկս. Ա. 11:

էջ 375-376, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն բոլորգիր:

էջ 382, դատարկ:

էջ 382-383ի միջեւ կը պակսի երեք թերթ:
էջ 383ա.— Վասն այնտիկ եկի ես ջրով
մկրտել...— ՅվՀ. Ա. 31:

էջ 491ա.— Աւետարան ըստ Յովեմմու.—
Իրք վասն կնոջն շնացելոյ:

Իսկ քահանայապետքն եւ փարիսեցիք
բերին կացուցին առաջի Յի. կին մի, որ յա-
ռալագոյն ի շնութեան գտեալ էր, եւ ասեմ
ցնաւ.

Վարդապետ, կինս այս գտաւ ի շնութեան,
եւ Մովսէս հրամայեաց քարկոծել զայսպի-
սիքս: Իսկ դու զի՞նչ ասես:

Իսկ Յս. խոնարհեալ՝ մատամբն ըէր ի
վերա գետնոյն, եւ նոքա սպասէին նմայ թէ
զի՞նչ ասացէ: Հայեցաւ ի վեր Յս. եւ ասէ
ցնոսաւ.

Որ ոք ի ձէնջ առանց մեղաց՝ արկցէ նախ
զքարինս ի վերա դուռա:

Եւ Յս. դարձեալ խոնարհեցաւ եւ զըէր ի
վերա գետնոյն: Եւ ընթեռնոյր իւրաքանչիւր
ոք զիւր մեղասն: Եւ սկսան ելանել մի ըստ
միոջէ, սկսեալ ի քահանայիցն, եւ կինն կայր
առաջի մնա: Եւ յորժամ կանգնեաց զգլուխն
իւր Յիսուս՝ ասէ ցկիւնն.

Ո՛ր իցին դատախազն քո, ո՞վ ոք դատա-
պարտեացէ զքեզ:

Պատասխանի ետ կինն. Ոչ ուրեք երեւին:
Ասէ Յիսուս. Եւ ոչ ես դատապարտեմ զքեզ,
յայսմ Հնոթ մի՛ եւս մեղանչեր:

Եւ ի միւսում աւուրն իբրեւ եկին առ նա
դպիրքն եւ փարիսեցիքն, դարձեալ նա պա-
տասխանի ետ եւ ասէ:

էջ 492բ, դատարկ:

Մամբ յիշատակագրութիւնմ Գրչի.

1.— էջ 131ա, մէջտեղը.— ՉՅով. մեղուց-
եալ գր. յիշեալ, ով Տէր:

2.— էջ 381բ, ստորոտը.— Մեղուցեալ
գրչիս ողորմեա Տէր իմ Յս.:

Մեծ յիշատակարանմ Գրչի.— 1280

էջ 493.— Փառք ամենասուրբ Նորորդու-
թեանն, Հաւր, եւ Որդւո, եւ Հոգւոյն Սրո-
բոյ, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Իմաստք աստուածային, եւ շնորհք Սր.
Հոգւոյն միշտ հեղեալ յորդեալ եկեղեցւոյ,
առ ի յցուցանել զպատաճ ծարաւեաց կամա-
յաւժար փափագաւոց, ի յարբումն ոգէա-
կան շահաւետից, եւ մարմնական վայել-

մանց, մանաւանդ եւ որք տրփան ի նոյն
տենչանս երկուց առաջարկութեանց, զոր
աստուհիստ բերէ ժամանակէս, եւ առ յա-
պագայիցն համատէից եւ ճեմարանաց, որո-
նալով եւ հետամուտ լինելով, երկուցս զոր
ցուցաք, յարտեակ շահելովն, եւ երկ-
եակ շահիցն բացայայտ գոլով սորին, մինն
յոգիսն ամբարելով, իսկ միւսն յետ ժողո-
վելոյն, եւ ի բնաւիցն զրկեալ զսանի:

Այլ առաքելահոս վտակս այս, քառահո-
լով բղխամբ, ըստ աւրինակի չորից գետոցն
բղխեալ յաղենա, արբուցանէ զչորեքեզր-
եան ծագս երկրի: Իսկ եւ եղկելիս, Յովա-
նէս սուտանուն քահանայ, եւ անիմաստ զը-
րիչ, փափագեցի յաւժարութեամբ ոգւոյ, եւ
կամաւք սրտի, խնդրելով ի Տեառնէ, ըմպել
արժանապէս զայս ջուր կենդանարար՝
բղխեալ. ի բնութենէ Սրբոյ Նորորդու-
թեանն, ի յարբուցումն պատքեալ հոգւոյ
իմոյ: Եւ ես զաւուրութեամբ Բանին Հաւր
Յիսուսի, եւ ողորմութեամբ նորին կատարե-
ցի բազում աշխատութեամբ իմով ձեռամբ,
ի պատուական եւ ի լուսարու աւրինակէ
զգանձս աստուածային, ի գանձարանէ Հոգ-
ւոյն Սրբոյ հեղեալ, ի խնդրոյ սրբազան եւ
պատուելի կրանաւորին Մարգարէի:

Արդ ստացաւ զսա ի հալալ արդեանց իւ-
րոց, ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յիշա-
տակ անգրաւելի, իւր եւ եղբարց իւրոց եւ
ծնաւոց իւրոց բարետոհմից: Արդ աղա-
չեմ զամենեսեան, որ հանդիպիք այսմ տառի
աստուածայնոյ, յիշեմքիք ի Տէր կստացաւ
հոգեւոր գանձիս, գտաքինասէր զսուտա-
ւորն զՄարգարէն Հանդերձ ծնաւաւք եւ
եղբարքք, զճերուսի հայրն զԹորոս, եւ ըզ-
բարէպաշտաւն մայրն զԼիդ, եւ զեղբայր-
սրն, զսրբասնեալ կրանաւորսն, զԲարսեղն
եւ զՍիմեոնն, եւ զայլ երկոքին եղբարքն
զպարկելիտ ամուսնացեալսն, զՎարդան եւ
զԳրիգոր, եւ զամենայն տոհմս ազգակա-
նաց սոցա, զկենդանիս եւ զանգուցեալս,
զոր Տէր Ած. վայելել տացէ սոցա զհոգե-
ւոր բուրաստանս զայս:

Արդ աղաչեմ զձեզ, ով դասք լուսերամից,
յիշեմքիք Տէրամբ զմեղուցեալ ոգի սուտա-
նուն քահանայի, զԹարմատար գրչի Յով.,
նաեւ զծնաւոյն մեր հանդերձ ազգականաւք,
եւ դու[բ] յիշեալ լիլիք յամենառատ բա-
րիսն Աստուծոյ ամէն:

Յիշեմքիք եւ զ[բ]նձերն, որ զարդարեաց
զսա երանգ երանգ եւ ոսկիանկար դեղաւք
եւ զուարճալի ծաղկաւք: Եւ զկազմող տէ-

րունական կտակիս զնդրեալ քահ. զԽաչատուրն, որ բազում աշխատեցաւ. եւ զայնոսիկ որք աշխատեցան ի նիւթ Աւետարանիս, զոր Տէր Ած. ամենեցուն հասարակաց վարձրս բարեաց պարգեւեացէ. եւ նմա փառք յաւիտ. ամէն:

Արդ գրեցաւ սա ի մայրաքաղաքն յԵզնկայն, ընդ հովանեաւ Սբ. Փրկչին կաթուղիկէ եկեղեցոյն, զոր շինեաց տէրն Սարգիս արհիական եպիսկոպոսն եւ բարեպաշտաւն որդի իւր Յոհաննէս. գրեցաւ ի թուականիս Հայոց ԶԻԹ. ի թագաւորութեանն Լեւոնի բարեպաշտի, որդւոյ Հեթմոյ, եւ ի հայրապետութեանն տեառն Յակովբա, եւ յարհիական եպիսկոպոսութեան տեառն Ներսէսի, թոռն տեառն Սարգսի, եւ աստուածասէր եղբար նորին՝ պարոնին Գրիգորիսի, եւ յաշխարհակալութեանն Ապ[ա]ղա խանին, որդւոյ Հովսեփին, եւ ի մեզ թագաւորելո Տեառն մերոյ Յի. Բի. որում փառք յաւիտ. եւնաւ ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւմք.—

1.— Պարոմ Մելիտոմի.—

Էջ 496, նախորդին ներքեւ, բոլորգիր.— Զվերջին ստացաւ Սբ. Աւետարանիս զպարոն Մելիտոնն եւ զկենակիցն իւր զՄարթա խաթունն յիշեսլիք ի Տէր, որ ստացան զսա ի հալալ արդեանց իւրեանց՝ յիշատակ իւրեանց եւ ծնաւդաց իւրեանց, եւ աստուածատուր զաւակի իւրո՝ պարոն Յակովբին: Արդ աղաչեմք զձեզ, ով դասք սուրբ քահանայից, որք կարդայք եւ լուսաւորիք ի յաստուածաշունչ Սբ. Աւետարանէս, յիշեսլիք ի մաքրափայլ եւ ի սուրբ յաղաւթս ձեր զպարոն Մելիտոնն եւ զկենակիցն իւր զՄարթան եւ զորդին իւր զպարոն Յակովբն, եւ թողու-

թիւն մեղաց խնդրեցէք, եւ որք յիշէ՝ յիշեալ լիջիք յաստածիւր պարգեւսն Աստուծոյ. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

2.— Խաւմա Տիրատուրի.—

Էջ 497, նախորդին ներքեւ, տարբեր բոլորգիր.— Դարձեալ կրկին յիշես(ց)լիք զվերջին ըստացաւ Սբ. (յ)Աւետարանիս զխաւմա Տիրատուրն, որ ըստացաւ զսա ի հալալ արդեանց իւրոց, եւ եղբի յիշատակ իւրն, եւ ծնաւդաց իւրոց՝ մղտեսի Հայպաթին եւ մաւրն Զոհակին, եւ եղբարցն իւրոց, եւ կենակցին իւրոյ՝ Նուրիխանին, եւ յամ. յարեան մերձաւորաց իւրոց, կենդանեաց եւ հանգուցելոց: Եւ եղբի զսա վախճի ի դուռն Սբ. Աստուածածնին, ի ձեռն տէր Մինասին: Ով ոք որ հանէ զսա ի դրանչ սորայ՝ նզովեալ եղիցի, եւ բաժին նորա ընդ խաչահանունսն եղիցի, եւ խնամ տանաւդն աւրհնին Աստուծոյ ամէն:

3.— Սոնփառնա Աւագերէցի.—

Էջ 497, նախորդին ներքեւ, բոլորգիր.— Նայ եւս դարձեալ յիշեսլիք յաղաւթս ձեր զկրկին ստացաւ Սբ. Աւետարանիս զտէր Սոնփանոս աւագերէցն Սեբաստիոյ, ըզհայր եւ զմայրն, եւ զկենակիցն, եւ զորդին՝ զտէր Մելքսեթ քահանայն, որ տղա հասակաւ փոխեցո առ Քս., եւ զթոռն իւր զՍեմն, զոր Տէր ընդ երկայն աւուրս արասցէ: Եւ որ յիշէ եւ Ած. ողորմի ասէ՝ ներէ Քս. անցանաց իւրոց ամէն:

Էջ 498, դատարկ, անմաքուր:

3393

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ի

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15.5×4.6: էջ 452: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ սպիտակ: Գրութիւն այ-
լազան: սկիզբի մասին մէջ բաց մնացած են
տեղերը խորագիրներու, զլխատուերու,
կամ սկզբնատողերու: Գիր՝ նոսր, անար-
ուեստ, սեւ մեկանով՝ տեղտե՞ղ կարմիրի
գործածութեամբ: Կաշեկազմ տախտակեայ
գծազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 114, դատարկ:

էջ 16-163, երկսիւն, նոսրազիր անար-
ուեստ:

էջ 16ա.— Գովեստ մերթողակամ վասմ
Գրիգոր վարդապետիմ Որոսմնցոյմ, ի յԱ-
ռաքել Բաղիշեցոյ ասացեալ.— [Ա]րփիա-
կան լոյս անշիջանելի... Աղաչեմ զընթեր-
ցողսդ, յիշման արժանի առնել զմեղուց-
եալ յարմարող ճառիս, զԱռաքել վարդա-
պետ Բաղիշեցի, եւ զենաւել իմ. եւ Ած.
զմեզ յիշէ յիւր արքայութիւն:

էջ 22բ.— Մեծի Մաղկազարդի Գալըստ-
եամն, յԱռաքել վարդապետի.— Ա(յ)նժա-
մանակ Բանդ Ած. արքա համայնից...

էջ 31բ.— Մեծի Յարութեամն Քի. Այ.
մերոյ, յԱռաքել վարդապետի.— Իմաստու-
թիւն Հաւր, Որդի Աստուծոյ, տուր զաւ-
րութիւն մտաց իմոց... Յարմարեցաւ
ձառս ի բազմամեղ Առաքել վարդապետէ
Բաղիշեցոյ, ի Վանքն Ղազարու, Սբ. Ա-
ռաքեալս Մշու, ի Պէմ Թվականի: Աղա-
չեմ յիշել ի Տէր՝ Ած. ողորմայիւ:

էջ 40ա.— Գովեստ ներքողակամ վասմ
Յովանու Կարապետի.— [Թ]ս. միածինդ
Հաւր, լոյս ծագեա խաւարեալ ողոյս, եւ
մաքրեա զգործարան բարբառոյս...

էջ 46բ.— [Գ]որովագոյնք՝ ձայն կակ[անի]
...:

էջ 54ա.— [Ա]յսաւր եկեղեցիք [քրիստոն]-
էնից պայծառաւանս...

էջ 65ա.— Ով ամենայրբուհի...

էջ 78ա.— [Յամին եւթնհարիւրորդի, ե-
րե|սներորդի, իններորդի, Թվականու-
թեանս Հայոց տոմարի հայկազեան սե-
ռիս, ես նուաստ ծառայ ծառայիցն Աստու-
ծոյ, Դաւթի երէցս, ի քաղաքէս Բալուայ
...— Հմմտ. Հայոց Նոր Վկաները, 1903,
էջ 104:

էջ 87ա.— Ջերգարանեալն ի Հրեշտակաց,
զայս բարբառաւետեաց...

էջ 91-105, դատարկ:

էջ 108ա.— Իմաստութիւն կենդանութիւն
է Հոգոյ եւ բանականութեան...

էջ 107ա.— Խրատ յիմաստասիրացն.—
Ձորս իրէ է որ զթազաւորութիւնն հաստատ
պահէ...

էջ 108բ.— Ի բանից Նօրովանայ.— [Ա]-
մենայն մարդ որ գիտէ զչափս անձին իւրոյ՝
յինէն ողոյն մատուցէք...

էջ 109բ-110, դատարկ:

էջ 111ա.— Բամբ քաղածու ի վարդա-
պետաց Գրոց Հարցմամ.— Սերմն եւ Հունձք,
ամառն եւ զարուն...

էջ 118բ.— Բամբ աստուածաբն, Եզմկ.
Վարդապետի ասաց.— Աստուածասէր իւր
կամացն որպէս Թշնամոյ հակառակ կայ...
Տէր մեր յորժամ տայր զօրէնս Մովսիսի...

էջ 130բ.— Բամբ աստուածաբն, յԱռա-
կաց Սողոմոնի.— Երկուք են սրտին խոռ-
վեցուցիչք...

էջ 135-136, դատարկ:

էջ 137ա.— Իմաստութիւն Սողոմոնի.—
Ջիմաստութիւն եւ զիւրատ՝ ամբարիշտք ան-
զոսնեն...

էջ 142բ.— Ի Հոսմայեցոյց Թղթոյմ Պօ-
ղոսի.— Զղցեալս ամենայն անիրաւու-
թեամբ...

էջ 152բ.— Յոեմմէս վարդապետի ա-
սացեալ Բամ Վասմ Խրատու.— Արար Ած.
զմարդն Հոգի եւ մարմին...

էջ 160ա.— Խրատ ի մարմնաւոր կեանքս
եւ աշխարհի իմաստութիւնս.— Պարոնու-
թեան արժանի մարդն այնով ճանաչի՝ թէ

իւր խելքն իւր իշխանն է...:

էջ 164, դատարկ:

էջ 165-212, միասին:

էջ 165.— Գուշակութիւնք Վասն Գայտո-
եանն Քիւ:— ՅԱրահամ ի զաւակի քում
աւրհնեսցին ամենայն շաբաթ երկրի: Յա-
կոբ՝ մի՛ պակասեսցէ իշխան Յուդայ...:

էջ 168.— Խաչելութեամբ, Վկայութիւն
Ձարչարանաց Քիւ ի մարգարէիցմ:

էջ 172.— Վասն Յարութեամբ.— Եւ զի
յարեաւ՝ գուշակեցաւ յաւրինած եւ ի մար-
գարէից:...

էջ 174.— Եւ զի ձոգիմ էջ յԱռաքեալս...:

էջ 176-188, դատարկ:

էջ 189.— Որդիք լուսոյ եւ վերին Սիոնի,
տեսանեմ զձեզ այսաւր աստուածային եւ
երկնային լուսով փայլեալ...:

էջ 203-212, դատարկ:

էջ 213-280, երկսիւն:

էջ 213ա.— Հաւաքումն յայտնաբանու-
թեան, ի Փիլոնէ իմաստնոյ, որ Յաղագս
Նախախնամութեան յԱռաջին Բանէ: Յեր-
կախրութեանց եռամեծին Յոհանու լուսա-
ւոր բարունակեալս:— Որք ի բարբաղանս
անբայս, եւ յաներաժիշտ ձեռնարկու-
թիւնս հայթայթանաց, իմաստակարծ մա-
կածովք յածին, զորէն նիւթաճարակ պաճա-
րաց...:

էջ 235-238, դատարկ:

էջ 237ա.— Գովասանութիւն եւ համեմա-
տութիւն ի մեծ վարդապետն Մխիթար
կոչէ:— Եւ արդ ուստի սկսայց եւ կամ
յորոց ներբողեցից զձեզ, ով գլուխ գերա-
պանեմ...:

էջ 251բ-260, դատարկ:

էջ 261-284, միասին:

էջ 261.— Որ ինչ յաղագս շինութեան
Ոստանս եւ յաղագս քաջ արքային Գազկայ,
եւ յաղթութեան նորայ, եւ շինութեան Աղ-
թամարայ, եւ այլ պատերազմացն.— Աստ-
ուածապարգեւ, եւ հանուրց ամ. Հայոց մեծ
արքայն Գազիկ, որ յար եւ նման էր առաջին
Թագաւորացն՝ Արքարու, Տրդատայ, եւ
Կոստանդինոսի եւ Թէոդոսիցն, եւ ամ-
ուղղափառ Թագաւորացն եւ աստուածասէր
իշխանացն, որ տիրէր Վասպուրական երկ-
րին Վանայ, եւ բոլոր Պարսկաստանն եւ
ազգն Մարաց ի նորա հաստալիք յահէն դո-
ղայր. եւ հարազատ եղբայրն, Աշոտ իշխա-
նըն, բազում անկամ քանդեալ եւ գերեալ,
որ յառաջն էր եկեալ Մայմանկին՝ իշխան
պարսից եւ գերեալ զազգս Հայոց: Եւ յա-

րոյց Ած. մեզ բարեպաշտ Թագաւորն, զմեծն
Գազիկ, եւ զվայելուչ հասակն, եւ զհարա-
զատ եղբայրն իւր զպարոն Գուրգէն, որ տայ
բաժին իւր զՇատախ, եւ զՋուլամէրկ,
զՋըրէլ, եւ զՍըրընկա, մինչ ի Ջգիրէն, եւ
զՍղերտ, եւ զՀարսնքէֆ: Եւ ասպա ժողով-
եալ մեծն Գազիկ բազում զաւր հեծելոցն,
եւ զնաց ի վերայ Շահապուր...:

Եւ ի զազաթն, որ է Ոստան բերքն, է ծո-
վահայեաց եւ վայելուչ յոյժ: Եւ արքային
հաճեցաւ անդ ձեռնարկեալ շինութեան:
Բերեալ բազում ճարտարապետ, եւ շինէ ի
նմա տաճարս եւ սենեակս եւ փողոցս, որ է
շուկայ, հրաշալի եւ զարմանալի, կա-
մար|ա|կապ, եւ պատկերակերպս ծաղ-
կանց՝ ազգի ազգի յաւրինած, զոր ոչ կարէ
մարդ պատմել...:

էջ 284.— Յաղագս Շինութեան Աղթա-
մարայ, եւ թէ ոչ ոմանք յառաջ քան
զձեռնարկելն Թագաւորելն ի յԱղթամար
էին քնակեալ իբրեւ զխուզ մի ոչինչ...:

Եւ պարիսպն է հրաշակերտ, ահեղակերպ,
բարձրաբարձ, լայնանիստ բրգամարք եւ
բարձեալ աշտարակաւք զարդարեալ, ան-
կիւնաւոր, խորանաման, տախտակաձեւ,
յինքեան ունելով զահոյք սրուսանաց...:

էջ 271.— Ի ժամանակս շինութեան հոյա-
կապ եւ հռչակաւոր եւ բարձրանշան քաղա-
քին Աղթամարայ, բարձրացոյց Փրկիչն
Յիսուս զբազուկս աւեելոյն իւրոյ Գազկայ
...:

էջ 272.— Եւ գլուխ ամենայն ճարտարա-
պետացն արուեստին էր Մանուէլ կրօնա-
ւորն, այր լի իմաստութեամբ եւ զաւրաւոր
ի պատկերահանին...: Եւ ասպ ամէնիմաստ
գիտութեամբն, որ տուեալ էր նմա ի վե-
րուստ, տէր Մանուէլն, հրաշագործէ գե-
կեղեցիկ զարմանազորն արուեստիւ: Եւ
ձեռն տայ նկարող զգարիւնն ճշգրտա-
գործ նմանապատկերաբար...:

էջ 275.— ...եւ դուք լի բերանով Ած.
ողորմի ասացէք Գազիկ Թագաւորի եւ ծը-
նողաց նորին, եւ Քս. Ած. պարգեւեսցէ
զերկնից արքայութիւն եւ զանվաղճան Թա-
գաւորութիւնն ամէն:

էջ 276.— Առաջինն տէր Գէորգ կաթողի-
կոսն, որ էր ազգակից Մաշթոց կաթողի-
կոսին, որ նստէր էջմիածին...: Եւ ասպ եկ
ի յԱղթամար տէր Ստեփանոս արհապիսկո-
պոսն, եւ ժողովեցան ծովու բոլորս ամէն,
բազում եպիսկոպոսիւք եւ վարդապետաւք եւ

կրօնաւորաւք եւ բազմամբոս ժողովրդով, եւ զպարոն Սմայտն աւենցին նոր թագաւոր ըստ նախնեացն իւր Գագկայ, որ վաղ ժամանակ էր որ այլ չէր Հայոց ազգս տեսեր թագաւոր: Զաւրացուցէ Փրկիզն մեր Տէր Յս. զաթոռ իշխանութեանս մերոյ զաթոռ Լուսաւորչին մերոյ Սր. Խաչս Աղթամարայ. եւ զաթոռակալն մեր չտեսուէ բանաւոր Հաւտիս զամենազով զաէր Ստեփանոս կաթողիկոսն յիւնցէք ի Քս. եւ Ած. ողորմի ասացէք:

էջ 282—284, դատարկ:

էջ 285—340, երկսիւն:

էջ 285ա.— Եւթն գլուխք կաթողիկեաց Թղթոյն, որ գրեալ է ի խրատ եւ ի զգուշութիւն ամ. Հաւատացելոց ի Քս. . . .

էջ 328ա.— Յառաջբանութիւն ասացեալ յաղագս սուրբ վարդապետին Սարգիսի.— Ամենայն ոք որ զաստուածախն գիրս ի ձեռն առնուողս՝ նախկի զմակազրութիւն նորին ընթեռնու. . . .

էջ 330բ.— Արդ յաւուրս տեսուն Բարսղի Հայոց կաթողիկոսի, որ էր ի մայրաքաղաքէն Անոյ. . . .

էջ 336բ.— Աստուածահաճոյ Քահանայի կարապետի արարեալ գլխատակարանս Սարգիսի:

Սէր անտանելի մեր արարչին,
եւ անհառագութ մեր ստեղծողին,
Որ առ բնութիւն մեր մարդկային,
անչափ ունի քան յամենեանս. . . .—
Ս ու ը ը Ս ա ը գ ի ս Գ ի ը ը ս ի
յ ո յ ժ գ ո վ ի ի ս տ ա ց ո ղ ա ց ե:

էջ 339—340, դատարկ:

էջ 341—452, միասիւն:

էջ 341.— Եթէ արեղայ իցէ, վասն փրկունի եւ վեղարի տալ ձեռագիր եպիսկոպոսին, եւ լինի գրեալն այսպէս. . . .

էջ 347.— Յաղագս շաղբերացմ եւ հողաքափացմ.— ի մէջ այսոցիկ ոտք քահանայապետին ի նախապատրաստութիւն Աւետարանին խաղաղութեան. . . .

էջ 348.— Յաղագս գի Հռոմայ քահանայապետն առնու զգլխարկմ եւ խաչ յետ շաղկիմ:

էջ 350.— Յաղագս Տումիկայիմ:

— Յաղագս Դալմատիկայիմ:

էջ 351.— Յաղագս Թաքմիլոյիմ:

էջ 353.— Յաղագս Միթրիմ.— Միթրն քահանայապետին գիտութիւն երկաքան-

չիւր կտակարանացն նշանակէ, զի երկոքին եղջիրքն Բ կտակարանքն են. . . .

էջ 354.— Յաղագս Աւսթօրաւմիմ:

էջ 358.— Յաղագս չորս գումոցմ մալմաւանց, որովք ըստ յատկութեամ աւուրցմ եւ սուրբ զգեստուցմ.— Զորս իսկ են նախնական գոյնքն, որովք ըստ յատկութեան աւուրցն զսուրբ զգեստն եկեղեցին Հռոմայ տարորոշէ. սպիտակ եւ կարմիր, սեւ եւ կանանջ. . . .

էջ 362.— Սկսամի երկրորդ մասմ Յաղագս մատչելոյ քահանայապետիմ առ սեղանմ:

էջ 372.— Յաղագս ժամատիւմիմ:

էջ 373.— Յաղագս Կիրիլէիսաւմիմ, որ է Տէր յոդորմայ:

էջ 385.— Յաղագս Ընթերցմամ Առաքելոյմ Թխոյ:

էջ 405.— Յաղագս Վեհագումութեամ Աւետարանիմ:

էջ 408.— Ընդէ՞ր յետ Աւետարանիմ գիրքմ եւ բուռնաւմ յետ դարձուցանմ:

— Յաղագս Հանգանակին, որ է Հաւատամն. . . . Դամասոս պապն կացոյց զի Հանգանակն երգեսցի ի պատարագին. ի սահմանադրութենէս սրբոյ եւ ընթանարական սինհոդոսին ի Կոստանդնուպոլսիս ի սեղանոյն:

էջ 408—418, դատարկ, թէն գիծերը պատրաստուած են ճնշումով:

էջ 419.— Պատմութիւն Տաթեւոյ տէր Ստեփանոս արհալիսկոպոսին, որ էր եղբաւր որդի մեծ վարդապետին Շմաւոնի, յազատ տանէ. . . .— Հմմտ.— Հայոց Նոր Վկաները, էջ 313:

էջ 423.— [Ն]որ Վկան Քի. մանկանն Յոհաննիսի.— Պատմական եւ պանծալի վկայս Յոհաննիս էր ի Արծրունեաց զաւանդէն, ի քաղաքէն Խաթայ, բարեպաշտ ծրնաւաղաց եղաւ: Եւ էր վարժեալ ի յարուեստս արաժշտական, գուսանական երգոց, մինչ զի զարմանալի էր տեսողացն եւ լսողացն: Եւ էր սիրեցեալ յաչս ամիրային Սէֆէդընի, եւ Հանապազ կայր առաջի նորա. . . .— Հմմտ.— Նոյն, էջ 284 եւ 282:

էջ 427.— Սրբոյն Դաւթի.— Սայ էր յերկրէն Խարբերդու, որդի Գրիգոր քահանային, սորա քեռայրն տաճկացեալ էր. . . .— Հմմտ.— Նոյն, էջ 306:

էջ 429.— Սր. Վկային Քի. Սրբոյն Սիրունի.— Սայ էր ի քաղաքէն Հիզնա, Հայ ազգաւ. . . .— Հմմտ.— Նոյն, էջ 309:

էջ 431.— Պատմութիւն Սր. Եպիսկոպոսին

Յունանքս ի քաղաքէն Բաղէշու յանաստուած եւ ի նենգաժողտ ազգէն Մարաց, որ եւ Քրդաջ.— էր Սբ. Եպիսկոպոսն Յունանքս ի տղայութեան սենեալ եւ վարժեալ ի Վանս Սբ. Կարապետին ի գաւառէն Տարաւնոյ... — Հմմտ.— Նոյն, էջ 298:

էջ 435.— Պատմութիւն Ստեփանոս Վարդապետին եւ Պետրոս Քանանային.— Հմմտ.— Նոյն, էջ 245:

էջ 439.— Պատմութիւն Վարդանայ, որ ի Բաղէշ քաղաքն կատարեցաւ.— Սուրբն Վարդան էր ի Բաղիշու երկրէն, ի գեղջէն որ Դատուան կոչի... — Հմմտ.— Նոյն, էջ 232, 234:

էջ 442.— Պատմութիւն Նոր Վկային Քիւ. Մուրատին, որ Թարգմանի Խնդրուածք.— Սայ էր ի Վան քաղաքի. սորա հայրն տաճկացեալ էր... — Հմմտ.— Նոյն, էջ 320:

էջ 443.— Պատմութիւն եւ Յիշատակ է Քաջ Նահատակին Միրաքի Թաւրիզեցոյն.— Երանելի աւագն Միրաք էր ի մեծ քաղաքէն եւ յանուանի շահաստանէն Թաւրիզոյ... — Հմմտ.— Նոյն, էջ 322:

էջ 447, վարը.

Եւ դարձեալ ի Թվականիս Հայոց Ջ եւ ՄԹ եղեւ պատուհաս ի վերայ երկրի, որ ոչ տեսեալ էաք եւ ոչ լուեալ ի հնոցն: Զի յանկաւ մահտարածամ ի չորքոտանի պախրէսն, եւ կոտորեալ ջարդեաց զնոսան. Եւ այնպէս եղեւ ի մուսոս քաղաքաց եւ գեղորէից, ի շինամէջս եւ ի փողոցս, զի որք մտանէին ահաբեկ լինէին ի դիակացն եւ ի դարելի հոտոյն. զի ուր եւ հայէր մարդ ի շինաբուրս, յամենայն տեղիս անկեալ տեսանէր զդիակուան նոցա: Եւ պակասեալ հատաւ եզն եւ կով ի յերկրէ, եւ խափանումն եղեւ վաստակոց սերմանելոյ եւ վարելոյ, ժողովելոյ եւ կասելոյ: Եւ ոչ թէ ի միում տեղի եղեւ այս, այլ պատուհաս այս ել յարեւելից, ի տանէն Խորասանս եւ ըսփռեալ տարածեցաւ յամ. տեղիս. ի Պարսկաստան եւ ի Տուրքաստան, ի Վրաց տունն եւ ի Հայաստան, ի Քրդաստան եւ յԱսորեստան, ի Միջագետս եւ ի Շամայ տունն, ծովեզերովն Փոնտոսի, եւ ի Հոռոմաց տունն: Եւ անտանելի ցաւոցն կրծկեալ սողաին անասունքն

զցրտասառուցս եւ արտասունքն աղբւրաբար յաշացն բրխէին, եւ անթարթ իրրեւ զբանական ի մարդիկ հայէին, եւ այսպէս անկեալ մեռանէին: Եւ այս ամ. եղեւ վասն ծովացեալ մեղաց մերոց, զի Թերեւս զըլջացեալ դարձցուք առ նա խոստովանութեամբ եւ ապշխարութեամբ. եւ զգաստանալ ոչ ումեք: Յորոց փրկեսցէ զմեզ մարդասէրն Ած. յամ. փորձանաց եւ ի պատուհասից, զտառապեալ ազգս Հայոց, եւ Քիւ. փառք:

Ներքեւը տարբեր գրչութեամբ.

էջ 448, վարը.

Ոհ, Թվին Ռե՛Գ եղեւ մահ անասնոց ի բազում գաւառս, եւ այնպէս համարեա թէ սակաւ անասնոց մնալ յերկրի: Եւ դարձեալ անբարկանային Ած. բարկացաւ վասն ծովացեալ մեղաց մարդկան, եւ վասն խրատելոյ զմարդիկ ետ պատուհաս անասնոցն, ի խրատ անասնաբարոյ եւ մեղսասէր մարդկան: Զի Ռե՛Գ Թվին սկսաւ ի Ջին եւ ի Մայինս աշխարհէն եւ եկն մինչեւ ի Լահուտս երկրն, որ է Աղուանաստան, եւ անտի ի Պարսկաստան եւ ի Վրաստան, եւ անտի ի Հայոց աշխարհն հասաւ Ռե՛Գ Թվին, Եւ անտի եհաս աշխարհն Մարաց, եւ ի Ռե՛Գ Թվին եհաս ի Միջագետս Ասորոց, ի Բաբելոնէ մինչեւ ի Համիթ եւ յՈւռհա, եւ յայնկոյս Եբրատա, ի Շայաստան, յԱսորաստան, ի Հրէաստան, եւ յԱրաբիա, եւ յԵգիպտոս, եւ ի բովանդակ հարաւաստան, եւ ի կղզիս հեռաւորս, եւ ի Կիլիկիա, ի Կեսարիա, եւ յԱսիա, ի Գաղատիա, եւ ի Կոստանդինուպոլիս, եւ անց յաշխարհն Յուանաց, ի Բուղտան, եւ ի Թեսաղոնիկէ, եւ յամ. սահմանս նորա, եւ եհաս ի յաշխարհն յՈւռուտաց, ի Մոսկոֆ եւ յամ. սահմանս նորա, եհաս ի Լեհաստան եւ յամ. սահմանս նորա, եւ եհաս աշխարհն յԻտալացոց, եւ ի Դաղմասացոց, եւ ի Սպանիացոց, եւ յամ. աշխարհն արեւմտական. զորք թէ բովանդակ ի Դ կողմն աշխարհիս եղեւ համաշխարհական անասնամահս եզանց, որ են պախրէքն, եւ կովուց, որ այսպիսի աղիողորմ եւ խեղճ անասնոցն այլ չէր եղեալ: [.]

էջ 450-452, դատարկ:

3394

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն.— 23

Երրուսաղէմ

Թուական

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13.5×6: էջք 29—744: Հանգա-
մանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. ըս-
կիզբը թերի. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ
կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները,
սկզբնատողերը եւ զխատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 15 տող:
Բոլորգիր կանոնաւոր: Կարմիր կապոյտ
զարդագիր եւ լուսանցազարդ զանձերու
սկիզբը: Կաշեկազմ երբեմն, այժմ զուրկ
կողքերէ: Ստացող՝ Յովանէս Կրօնաւոր:
Կնիք Ա. Նշանի, ութանկիւն, սեւադրոշմ,
էջ 742, ստ. լուսանցքին:

Հմտութեամբ. Յուլիան Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 133:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 29.— ... Բեզ աղերս լիցի,
Տէր քաղցր եւ բարի,
Միածին Որդի,
անմիա գրողի,
եւ Սամուէլի,
Յովանէս ստացողի. Ողո:

էջ 30.— Վարժիչ շանուրց եկեղեցեաց
... — Վարդապետ:

Դ.— էջ 31.— Կամովմ եւ Գամա Մըմնդ-
եան Գի.— Խընդալ խորան Աստուծոյ Բա-
նին... — Խաչատուր:

Ե.— էջ 37.— Գամա Մըմնդեան Գի. Այ.—
— Եանեղական լուսոյն խոնարհեալ... —
Յովանէս:

Զ.— էջ 43.— Գամա Մըմնդեան Խաչա-
տրի:

Ը.— էջ 130.— Գամա Սրբոյն Թեոդորո-
սի եւ Մերկեդոսի:

Թ.— էջ 246.— Գամա Աւագ Զատկի Կի-
րակէի.— Մարդասիրութեամբ Որդիդ
Միածին... — Մկրտիչ:

ՄԳ.— էջ 402.— Գամա Յոնամու Ոսկիա-
բամիմ Ի Գեորգայ. — Գոյով սքանչելի... —
Գեորգեայ:

ՅՈՒՅԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՑ.— Ժ

ՄԵ.— էջ 420.— Գամա Գրիգորի Սմանչե-
լագործի.— Մաքրափայլ վարուք... —
Մովսէսի վ:

ԿԱ.— էջ 466.— Գամա Աղդէի եւ Արգա-
րու թագաւորի.— Նոյն քեզ վայելէ...:

էջ 478.— Տաղ Դաւթի Մարգարէի.— Յս.
լոյս ծագեալ յաշխարհս...:

ԿԸ.— էջ 520.— Գամա ամ. Սրբոց Մար-
տիրոսաց.— Դաւանեցէք որդիք աւրինաց
... — Դաւիթէ:

Իլյադորդը 539էն յետոյ սխալմամբ դրած
է 560:

ԶԳ.— էջ 648.— Գամա որ ի մեռելքաւս
ասայ.— Մինդիլէէն...:

էջ 657.— Յորժամ գժառի ի բարձունսմ
ասեմ, զի՛ն գգամս ի հետ ճորտ ասայ, եւ
ապա զԱւրիմեալ եւ Տէրմ կարդա, եւ յետոյ
զՈղբս պիտամի է:

էջ 658.— Ով քահանայք եւ վարդապետք
աստուածաբան...:

էջ 662.— Տաղ Սրբոյն Սարգսի.— Վըկա-
յից շանդիսից...:

էջ 664.— Տաղ Թարգմանաց.— Սուրբ
Վարդապետն մեր ընտրեալ...:

էջ 667.— Յորդորակ Ողբոց Որտմամ.—
Նոր լոյս յարփենոյն... — Ն երսէսի
երգ:

էջ 668.— Ի Տէր Ներսիսէ Աղցաց Կիրա-
կէից.— Ընդ մեծատան փափկասիրին...:

էջ 672.— Տաղ Սրբոյն Գրիգորի Լուսա-
ւորչի շէյոյցս.— Գրիգորիոս առաքինի
Հըսկող...:

էջ 677.— Գալըստեան.— Աւրհնեալ որ
եկիր...:

ԶԴ.— էջ 679.— Փոխմամ Աստուածածնիմ
.— Գովաբանեալ Սբ. Աստուածամայր... —
Գրիգորի է:

էջ 687.— Տաղն է.— Գովեստ բերկրա-
նաց...:

էջ 691.— Տաղ Ամեմայն Սրբոց ի Ներսե-
սէ.— Պաղատանաւ Սրբոց քոյին...:

էջ 697.— Յորդորակ Տաղամեկիմ ի տէր

Առաջելէ.— *Ռամիկ ծընունդք մեր ի հողոյ*
...— *ռաքեալ սիւ:*

էջ 699.— *Տաղ Ջըրաւքեմնացմ Յայտնու-*
թեամ.— *Աւետիս մեծ խորհրդոյ...*—
Փ.— *Մաղիկ պայծառ ծովային...*— *Յոր-*
դորակ.—

էջ 707.— *Տաղ ի Սըրիկ Կոստանդնէ.*—

Անըսկիզբըն Բանըզ Հաւր...

էջ 711.— *Տաղ Մընընդեան.*— *Այսաւր*
երեւի անտեսն ի բարձանց...— *Ա-Ք,*

էջ 714.— *Տաղ Մընընդեան.*— *Քրիստոս*
Բանըզ Հաւր...

էջ 718.— *Տաղ անոյշ Յովհանու Մկրտչի.*
— *Մըկրտիրըն Քրիստոսի...*

էջ 722.— *Անտոնի Յորդորակ.*— *Ան-*
ձամբ խոնարհիմք...

ԶԵ.— էջ 723.— *Գամձ Առաջաւորիմ.*—

Յարփիահրաշէն հովտէն շուշանըն փառաց, յար-
գելարմատոց ծաղիկ ծիրանածաւալ,

Որ երփմալատեալ փայլմամբ հայրահրաւ համբաւ,
ուստաշողաշոյլ մշոյլ մորեմնմըման:

Հիւս ոսկէփողեան սիրով սէր ակնակառիթ, սէր
սրբասիրածընունդ ի Սամիարա,

Ի տամ սիրելոյ եկեալ, խանթակաթ սիրով, ի Մարիամա
ծընեալ մերումակ կերպիւ:

Կամ սէրահամբակ տիոյ ձիւր ձորձաձածուկ, կեմդա-
նահրաշին խորհուրդ խոհեմին համար:

Անճառ ճըշմարիտ քանին որ մերմարդացեալ, աստա-
նաւ լուծեալ գամէծսն որ ի յԵւայէ:

Ներհումն անապատ շաւեղ, շաւիղատեսիլ, մըպա-
տակեալ մշոյլ մըկատեալ յայրին:

Գայր փըրկիչըն մեր այսաւր գետն ի Յորդանան,
գայր կեմագործել գաշխարհս իւր սուրբ յայտնութեամբն:

Երկինք ի վերուստ քացեալ, ամպ հովանացեալ, ձայն
Հաւր ի վերուստ իջեալ, Յովհաննէս լուեալ:

Ջամպըն լուսեղէն տեսեալ, գեոգին հովանի, կարա-
պետ մատամբ ցուցեալ՝ սա Գառն Աստուծոյ:

Բարունայն քաղձամբ տեսեալ, երկըրպագեսցուք, Քրիս-
տոսի Փըրկչին մերոյ, երկնից արքային,

Որում վայելէ պատիւ, փառք եւ գոհութիւն, այժմ
եւ համապագ, անգրաւ յաւիտեանս ամէն:

Գոյիդ կատարեալ...— Գ Ր Ի Գ Ռ Ի Է.—

...գանձիս գրաւդի,

սիրով Հայցողի,

Յովհաննէս կրանաւորի,

մասն ի պարգեւի,

տալ ըստ պատշաճի,

մընալ յաշխարհի,

գաւարտն ի բարի Ող.

էջ 731.— *Տաղ ՀՔ Առաքելոցն եւ Նոցին*
Հետեւողաց.— *Աղաչանաւք մաքուր դասին*

էջ 734.— *Տէր Ներսէսի Յորդորակ.*—

Հընչմամբ ձայնի բերկրանաց...

էջ 736.— *Յորդորակ Որդոց եւ Թոռանց.*—

Գրիգոր պըսակ ազգի մարդկան...

էջ 738.— *Տաղ Յ...արութեան.*— *Այլ դու*
բարեգութ Փըրկիչ...

էջ 742.— *Նըստեալ կանացն ողբային...*

— Ն եր ս ե ս ի եր գ:

Յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 744.— Ձստացող Գանձարանիս զՅո-
վանէս կրուեաւորն, որ ետուր զսայ գրել ի
հալալ արդեանց իւրոց, իւր աղօթորդոյն
համար՝ Առաքել սարգաւաքին, ի նրուսաղէմ
քաղաքին, յիշատակ իւրն եւ ամ. արեան
մերձաւորաց իւրոց: Արդ աղաչեմ զամե-
նեանս, ով մանկունք եկեղեցի, որք հան-
դիպիք սմա կարդալով կամ յաւրինակելով:

յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր զՅովա-
նէս հերպետն եւ զԱռաքել սարկաւաքն, եւ
Ած. զձեզ յիշէ իւր միւսանգամ զալլուստ-
եանն ամէն, եղիցի եղիցի:

Նգովագիր, էջ 742, ստ. լուսանցքին.— Ով
ոք զողասցի ի Սբ. Վանքէս՝ բանիւ է սըր-
բոց:

3395

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

Տրապիզոն

ՌԿԸ = 1619

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Սաւալ 21.5×15.5×5, էջք 474: Պրակք Ա-
Ե (էջ 3-118), Ա-Բ (117-164), Ա-Թ (253-
472), Հանգամանք բաւարար. վերջը թերի
Թուղթ հասարակ: Գրուածիւն այլազան:
Գրիչք, Ա. Մասին՝ Կիրակոս, Ղազար, եւ
Աւետիս Քահանաներ. Բ. Մասին՝ Գասպար,
Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ մա-
շած: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ
վերջը մէկմէկ թերթ, միջին երկաթազիր,
մասն ճաշոցի: Ստացող՝ Մարտիրոս Վար-
դապետ: Կնիք սեւադրոշմ, ՇԺԻ. ՄՈ. Ձա-
քարա Վարդապետ», էջ 113:

Եւ եղեւ յետ մահուանն Աբրահամու
աւրհնեաց Ած. զորդի նորա, եւ բնակեաց
Խսահակ առ ջրհորով տեսլեանն. անդ թա-
ղեցին զԱբրահամ եւ զՍառա կին նորա. անդ
թաղեցին զԽահակ եւ զԻեքեկայ կին նորա.
անդ թաղեցին զԼիայ | Վերջ երկրորդ էջի |:

էջ 473-474.— Մագաղաթեայ պահպա-
նակ: Էջ 474, վարը.— Արաց ամսոյ որ աւր
Ե, Կիպրիանոսի եւ Յուստինեա Կուսի, եւ
այս կանոն կատարի...:

Ա.— ԴԱՏԱՍԱՆԱԳԻՐԲ.— 12

Մխիթար Գոշ

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Մագաղաթեայ պահպանակ, ա-
հաւաստիկ հատուած մը:

Արաց ամսոյ որ աւր Ժ: Աբրահամու, Սա-
հակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսեսի,
Ահարոնի [ի], Յեռուա, եւ այլոց նախա-
հարցն: Եւ այս կանոն կատարի. Սաղմոս
ՀՁ, կցուրդ, Առաջնորդեցեր որպէս խաչ:
Ընթերցուած ի Մենդոց [ԻԵ. 7].—

Եւ այս են ամբ աւուրց կենացն Աբրահա-
մու, հարիւր եւթանասուն եւ հինգ ամ. եւ
պակասեայ Աբրահամու մեռաւ ի բարեոք
ծերութեան...:

էջ 3, նորարգիր.— Նախադրութիւն Գրոց
Դատաստանի:

էջ 8.— Նշանակ զաւրութեան նորին հան-
դերձ աղերսաբանութեամբ, առ տէր Սոե-
փանոս Աղուանից կաթողիկոս.— Քանզի
հարկաւոր է զկնի այսոցիկ, սակաւուք ցու-
ցանել զզաւրութիւն առաջակայ գործոյս...:

էջ 23-24.— Սկիզբն ամենայնի Ած. զնոյն
եւ կատարած ամենայնի Ած. Եւ արդ ըս-
կիզբն դատաստանի, եւ թիւ զխոցն ըստ
կարգի.— Ա-ՄՄԱ Գլուխներ:

էջ 33.— Գիրք Դատաստանաց: Նոմոս
զոր առնեն դատաստան:

էջ 112.— ՃՄԹ.— Մի ոք յեպիսկոպոսաց իշխեսցէ եւ Համարձակեսցի յայլմէ իշխանութենէ յայլ մտանել եւ ձեռնադրութիւն առնել յեկեղեցիս...:

էջ 113-116, դատարկ մեծազոյն մասամբ:
էջ 117.— ՃՄԹ.— Մի ոք յեպիսկոպոսաց իշխեսցէ եւ Համարձակեսցի յայլմէ իշխանութենէ յայլ մտանել եւ ձեռնադրութիւն առնել յեկեղեցիս...:

էջ 157.— ՄԻԵ.— Վասն կարգաց Եկեղեցոյ, եւ տան Թագաւորի:

էջ 165, ստ. լուսանցքին, շեղազիր.— Այս եօթներորդն, ութներորդն եւ իններորդն ի յունիթոսաց կեղծեալ են: Ի Հին ձեռագիրս գտի, եօթներորդ եպսիդիակունք, ութներորդ Անադանոսք, իններորդ Փաղաղն: Եւ է ըստ կարգի ճառին եւս այդպէս:— Իսահակ Վարդապետ, 1857:

էջ 178 ստ.—252, բոլորգիր:

էջ 179.— ՄԼԹ.— Վասն մուկիաց յեկեղեցի, հոգ կամ ջուր կամ այգի կամ տուն կամ այլ իմէ:

էջ 187.— ՄՄԱ.— Վասն որ յաւարէ վաճառաց:

Բ.— ՕՐԷՆԻԲ ԹԱԳԱՒԱՐԱՅ.— 4

էջ 187, վարը.— Թիւք Կանոնաց, Որքամութիւն Գրոցս նոմոսի.— Ա-ՃՄ Գլուխներ:

էջ 195, մէջտեղը, շեղազիր.— Յառաջաբանութիւնս ինքնահնար է. քանզի յայլ օրինակս չիք այդպիսի բանք: Ի մինն ոչինչ գոյր, այլ ի միւսն, «Եղիթող Օրենք Թագաւորացն Գրիստոնէից, Կոստանդինոսի եւ Թեոդոսի եւ Լեւոնի Թագաւորաց Հոռվմայեցոց»:

Գիրք նոմոսի եւ դատաստանաց, զոր սահմանիլ եմ աստուածային առաքեալմբն եւ հայրապետմբն:

Նկատ.— Այս ընդգծեալ խորագրին կը վերաբերի վերի շեղազիր դիտողութիւնը:

Ջաւղէնս բարի եւ զճշարիտ՝ Տէր Աժ. ի սկըսբանէ ետ մարդոյն...— Հմմտ. Թիւ 1183. Դ. Հատոր, էջ 282-3:

էջ 197.— Կանոն Առաքիմ. Վասն ժառանկութեան:

էջ 219, ստ. լուսանցքին, շեղազիր.— Անթիւ է սխալ յօդէնս յայսոսիկ, ի զորագրաց եւ ինձ պարսպ չեղեւ ուղղել, ուստի որ ընթեռնու զգուշացի. եւ կամ եթէ սիրող է, ընդ այլ օրինակս բաղդատելով ուղղեսցէ.—

Իսահակ Վարդապետ, 1857:

էջ 233.— Համառաւտ ժողովումն Արիւնաց վերըստիմ.— Ա.— Իւրոյ դատօրին եւ իշխողի քաղաքին չէ պարտ գնալ արտաքոյ յայլ աշխարհ իրաւունս խնդրել...:— Հմմտ. Նոյն, անդ էջ 283:

էջ 238.— Արեւմ Աստուածադիրք ի ձեռն մովսէսի, այս է ի յիլից Գրոց.— Ես եմ Տէր Աժ. քո, որ Հանի գեթգ յերկրէն Եգիպտացոց...:

էջ 243.— Արեւմ յԼեւտացոց.— Մարդ ոք մարդ...:

էջ 244, ստորոտը.— Աստ եղեւ աւարտուն մըն Դատաստանագրքիս:

Յիշատակարան Գրչի.— 1619

էջ 245.— Յանուն Հօրն Հականի, Որդոյն Միածնի, եւ Ամենասուրբ Հոգոյն, սկիզբն արարի գրել, եւ ողորմութեամբ ամենախնամ մարդասիրին կատարեցաք զԳիրքս Իրաւանց եւ Դատաստանի, որ կոչի Նոմաւս: Գիր գեղեցկալարմար, քնար քաղցրախաւս, բուրաստանք բազմեանկ ծաղկաւք, ազգի ազգի վկաբարնութեամբք, ի Հնոցն առեալ եւ ի Նոր Կտակարանաւս շարակարգեալ իբրեւ զոսկի մարգրտիւ Հիւսեալ աւետարանական զաւրութեամբ, եւ մարգարէական եւ առաքելական կանոնաւ, զբանս աստուածաշունչ զորոց, յիմաստութիւն եւ ի խրատ հոգոյ եւ մարմնոյ:

Եւ որպէս բայցայտ եւ պարզաբար երեւին տեսակէ ընթացից սորա մարմնապէս, այլ իմաստաբար ծածկեալ ունի գլարմարումն ի հոգեականքն. եւ որպէս կաթն ծրնողացն՝ ծնիցելոցն, Նոյնպէս եւ բանք իմաստոցն՝ պարզամտ արանց, իբրեւ աստամալ[ք] կակղեալ փափկացուցանեն զգթուարիմաց խորոյխորհուրդ պատգամն շարակարգեն զածանաւթն եւ ընդանի բնութեամբ փոխանակեն եւ մատուցանեն Հասարակաց մարդկան, ի պէտս լսութեան: Եւ որպէս իմաստուն ճարտարապետ Հիմն արկեալ եւ կշեռս եղեալ, եւ ուղիղ լարիւք չինեալ Հիմն Հաստատուն եւ ցանկ շուրջանակի փակեալ, զի մի ոք յանապատեց խորխտալով ի դուռն անմտութեան վազս առնելով արձակեսցի ի վերայ ոմանց յանիրօութիւն եւ ի շարախօսութիւն, ի զրկումն եւ ի չարաբանութիւն գերել զնոսա ի ուղիղ ճանապարհաց, եւ լինել աւերնակ զայթաղեղելով զբազումս, այլ իբրեւ սանձս երկաթի եղեալ ի բերանս այսպիսի արանց:

Գրեցաւ գիրքս այս խրատ անլուծանելի ոմանց իրօնեսն եւ ոմանց ի սաստ եւ յանգիմանութիւն, եւ մեր Հայեցեալ ի բանս աւգտութեան սորա: Յանկացող եղեւ սորա քաջ եւ արհի եւ պանծալի բարօն վարդապետըն տիեզերաց՝ Մարտիրոսն, եւ ետ զսա գրել ի վարժումն եւ ի կրթութիւն ուսումնասէր, բարի եւ Հեզահոգի անձին իւրոյ, ի պատճառ սգաստութեան, ճանաչել եւ յիշել զանթիւ Համար երախտեաց մերո արարչին, եւ սովաւ յարածամ մատուցանել զգոհաբանութիւն գերազունին բարեաց ամէն:

Արդ գրեցաւ սա ի քաղաքն Պոնտոս, զոր այժմ Տրապիզոն ասի, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածամօրն եւ Սր. Աւգէնդին, եւ Զարխափան Աստուածածնին եւ Սր. Յովաննէսին, եւ Վանացն Սր. Ամենափրկչին, ձեռամբ Կիրակոս քահանայի եւ տէր Ղազարին, եւ զվերջի սակաւ գիրս գրող մեղօր Աւետիս էրէցս. եւ է յիշատակ տէր Կիրակոսին եւ տէր Ղազարին: Ի Թուաբերութեանս Հայկազեան տումարիս Ռեւին, եւ մարգաց ամսոյ ի ԺԹին, եւ Հոռմաեցեաց ամսոյն սպստեմբերի ի Ա, եւ յունաց պանծմոս ամսոյ, եւ ասորոց Հրաիզան ամսոյն ի Ա, եւ երրայեցեաց իլուլ ի ԺԴ, աւրն ԴԶ. ի, արհի եպիսկոպոսութեանն տէր Աւետիսի:

Արդ աղայեմ զամենեանս, որ ոք Հանգիպիք սմա ընթերձման կամ աւրինակելով, յիշել աղաւթիւք զստացող սորա զվերողբեալ անուանդ, յիշել ի Գս. եւ խնդրեմ Թողութիւն մեղաց. եւ յիշողստ յիշեալ լինիք յիւր սուրբ արքայութիւնն. ամէն:

Ի Բլլին Ռեւն ուռուսն կոխեց զՏրապիզոն, Փոխման Աստուածածնին, աւգտոտոսին ամսոյն ի ԺԸ, օրն ԲԶ. ի:

Թուին Ռեւն, ագեւոր աստին ելաւ, Աղեղնաւորին ամսոյն միայն ելաւ:

Ռեւն դարձեալ եկն ուռուսն, աւիրեց զգաւառն: Ապա ի սոյն ամի մեծ մահ ընկաւ Պոնտոսս: Այս ամ. եկն ի վերայ մեր վասն մեղաց մերոց: Ապա կու խնդրեմ ի ձեզանէ անմեղադիր լերուք գրիս սխալանաց եւ խոչորութեան, զի կար մեր այս էր, եւ խիստ անհանգըստութիւն էր ի ծովէ եւ ի ցամաքէ: Բաւ է:

Էջ 247-252, դատարկ:

Էջ 253-472, նորագիր:

Գ.— Մեկն ՈՒԹԻԻՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ.— 12

Մատթէս Վրդ.

Էջ 253.— Նըւաստ աշխատասիրութիւն քագում Բարդգից եւ յալով բամից Մատթէոսի վարդապետի, եւ մեծ աշակերտի Գրիգորի Հոնտորի, ի գլխոյն Ղուկայ, Հաւաքումն քամից ի Մեկնութենէ Իգմատիոսի սուրբ Վարդապետիմ Հայոց. Գաղութուն Ղուկասու Դիլսոյն.— Ամեմայն ոք որ ծոյլ է յաստուածայիմ ուսումն, եւ ի յըմդումն խրատ եղեշաւ...:

Էջ 334.— Առն միոք էիմ Բ որդիք. ասէ կրսեմ ի մոցամէ. Հայր, տուր իմ թաժիմ.— Սովորութիւն է մարմնաւոր ծնողաց...:

Էջ 368.— Դատաւոր մի էր ի քաղաքի ուրում, յԱստուծոյ ոչ երկմէր...:— Բարեխնամն Ած. եւ ամենազուկն յամ. ժամանակի...:

Էջ 376.— Արք Բ ելիմ ի տաճարն կալ յաղաթս...:— Գիտել արժան է...:

Էջ 383.— Այր մի ազմուսկան զմաց յաշխարհ եեռի առնուլ թագաւորութիւն եւ դառնալ.— Զի այր վասն բնութեանս մեր ասէ...:

Ինչորդոր 389էն յետոյ սխալմամբ դրած է 400:

Էջ 415.— Զինչ է որ ասէ Ղուկաս. Գալիլացիքն զորոց արիւն խառնեաց Պիղատոս ի գոհն նոցա:

Թիշատակարան Հեղինակի.— 1381

Էջ 416.— Արդ ես վերջինս սպասաւորաց բանին, տրուպս բանասիրաց Մաթէոս, որ միայն անուամբ, եւ ոչ արդեամբք...:

Թիշատակարան Բաղիշեցի Վարդան Վարդապետի.— 1671

Էջ 416, նախորդին ներքեւ, նոյն գրչութեամբ.— Թվ. ՌՃԻ. Այլ եւ յիշել աղայեմ զմեղսամանս, զառածեալս զՎարդան բանի խնդրող Բաղիշեցի, որ սրբազրեցի փոքր ինչ զՂուկասու Գաղութեամբս. այլ եւ զծնողս մեր ըստ Հոգւոյ եւ մարմնոյ, եւ զաշակերտեալ մանկունս, եւ զամենայն երախտաւորս. եւ դուք յիշիք առ Ողորմածն:

Էջ 417.— Մեծի Աւագ Ուրբաթի Աւուրն, Ողբ ի վերաս Խաչելութեանն Քի.:— Սովորութիւն է եթէ մեռանի ոք ի յայլ տեղիս՝ առնէ կտակ...:

Մամր յիշատակագրութիւմ Գրչի.—

էջ 431.— Նա եւ զանպիտան գրիչս գժասպարս յիշեցէք, եւ զծնաւդս իմ, եւ մի բերանոս Տէր ողորմի ասացէք:

էջ 432, դատարկ:

էջ 433.— Միաեամուռ վկայութիւմք Սր. Գրոց, վասն Տնօրէնութեամբ Գի., ի յեռամեծէն Գրիգորէ Տաթիւացոյ հաւաքեալ.— Արդ կամիմ աստանօր զամ. վկայութիւնս որ ի Սր. Գիրս վասն Տեառն մերո ի Հին եւ ի Նոր Կտակարանաց հաւաքել ի միասին...:

էջ 468.— Վկայութիւմք վասն Տեառն, Յուդայի Թղթոյն Կաթողիկէից:

էջ 469.— Քարոզ վասն Առաքիմութեան, ի բանն՝ Գովելի եմ գեղեցիկքն, եւ պարսաւելի եմ գարշելիքն. Ասէ իմաստուն ստորոգիչ ամենայն աշխարհի.— Եւ ըստ Պղատնի, Հոգին եռամասնեա գոյով, բան, ցասումն, եւ ցանկութիւն...:

էջ 472.— ...Դարձեալ գործ արդարութեան հատուցանել Աստուծոյ գերկիւղ եւ զպատկառանք, իշխանաց եւ առաջնորդաց հնազանդութիւն, հաւասարին զսէր եւ զխաղաղութիւն, փոքրէն զուղղութիւն եւ զողորմութիւն [Այսչափ. շարունակութիւնը չկայ]:

3396

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս Ա Ր Ա Ն.— 75

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20×14×5: էջ 428: Հանգամանք բաւարար ընդհանրապէս. սկիզբը եւ վերջը թերի, Թուղթ տոկուն ըստ բաւականին: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորական գրեթէ: Կարմրագիր լուսանցազարդ եւ գլխազարդ Կանոններու սկիզբը. մեծ զարդագրերուն տեղերը բաց կը մնան: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ: Մագաղաթեայ պահպանակի երկու կտոր մնացորդ ի վերջն, մասն երկաթագիր Աւետարանի:

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— ԺԱ.— ...Սաղմոս ի Դաւիթ.— Ապրեցոյ զիս Տէր, զի նուազեաց սուրբ...:

էջ 18.— ԺԸ.— Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ...:

էջ 30-31ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 72.— ԼԶ.— Մի նախանձիր ընդ չարս

***

էջ 111-112ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի:

էջ 134.— ԾԵ.— Ի կատարած Սաղմոս Դաւիթ վասն ժողովրդեանն որ ի սրբութեանն հեռացեալ էին, յարձարագիր ի ժամանակի զի կայմ զմա այլագգիքն ի Գէթ.— Ողորմեա ինձ Ած. զի կոխեաց զիս մարդ...:

էջ 188.— ՀԲ.— Պալկաւսեցիմ Արքիմուքիւմք ի Դաւիթ որդւոյ Յեսսեայ. Սաղմոս յԱսափ.— Իբրեւ զի բարի է...:

էջ 194-195ի միջեւ 1 թերթ ինկած: Նոյնպէս 214-215ի միջեւ:

էջ 247.— ԶԹ.— Աղաւթ ի Մովսէս Յայրմ Աստուծոյ.— Տէր ապաւէն եղեր մեր...:

էջ 302.— ԺԶ.— Ալելուիա.— Խոստովանեղերուք Տեառն զի քաղցր է...:

էջ 331.— ԺԺԸ.— [Ե]րանեալ են անբիծք...:

Մամօթ.— Լուսանցքներու վրայ նշանակուած են երրայական տառերու անունները եւ իմաստները. կը պակսին քանի մը տառեր:

Այիֆ, ուսումն նշանագրաց-
Բէթ, բնակեա ի դմա.

[Տ]այիթ, շաւիղ շնորհաց.

Ղաւ, ի սմանէ.

Ջէ, կեաց.

Խէթ, կենդանի է:

Տէթ, բարի է.

Քափ, դեռ եւս.

— մէջ է.

Միմ, ի սմանէ.

Նոււն, յաւիտեան.

Սամթաթ, աւգնականութիւն.

էյ, աղբերակն.

Փէ, բերան.

Մադէ, զարդարութիւն.

Բէշ, երեւելի առաջնորդ.

էջ 369.— ՃԺԹ.— Աւրեմութիւն Աշտիճա-
նաց.— Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր կար-
դացի...:

էջ 408—407ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 412.— Երգ Երից Մանկանցն:

էջ 423.— Աղաւթք Մամասէի Թագաւորի.

— Կը մնայ անաւարտ՝ յաջորդ թերթը ին-
կած ըլլալով:

3397

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

ԿԵԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17×12.5×5.5, էջք 458, Հանգա-
մանք բաւարար. ազդուած թացութենէ. նո-
րոգութիւն կրած, Թուղթ գորշորակ, Գը-
րիչք՝ Բարսեղ, Յոհաննէս: Գրութիւն այ-
լագան: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմա-
զարդ: Պաշտպանակ մազաղաթեայ սկիզբը
մէկ թերթ, գեղեցիկ երկաթազիր, մասն
Աւետարանի: Ստացողք՝ Ներսէս Վարդա-
պետ, Յոհաննէս Աբեղայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Պաշտպանակ:

էջ 3-50, բոլորգիր:

էջ 3.— Մի քանի մանրուք, անհարթ գը-
րերով:

էջ 4.— Այս ինչ կայ ի գիրքս յայս.

Ա.— Առաջինն Գանձ,

Բ.— Կանոնք,

Գ.— Ժամանակայգիր,

Դ.— Քննիկոն,

Ե.— Լոյսանցոյց,

Ջ.— Տեառն Գրիգորիսի Ոստանաւոր:

Ա.— ԳԱՆՁԳԻՐԹ (Մասնակի).— 24

էջ 5.— Քարոզ Զատիկի.— Ժողովաւքս ի
տաճար փառաց սրբութեանըդ ք...:

էջ 8.— Քարոզ Մերնդեան Տեառն.—
Աւրչնեմք ըզքեզ ընդ անմարմնական բազ-
մութիւնսն...:

Ի պատիւ փառաց սրբութեան պատրաս-
տեցեր ըզպատիւ անպատում դրախտին Ե-
դեմա, աւրինադրեցեր ի փայտէն գիտու-
թեան անճաշակ լինել հրաժարմամբ, յոր-
մէ վրիպեալ պատրանաւք նախաստեղծն ի
կողաստեղծէն խաբեցաւ, եւ գիտակ եղեալ
դառնութեան ճաշակացն հասին ի ստորի-
նրս մահու...:

էջ 9, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Թուղթս
խոշոր է:

էջ 13.— Քարոզ Գալլստեան Տեառն ի Տա-
ճարն Քառասնաւրեայ.— Անապական տա-
ճար եւ առաքաստ Բանին Աստուծոյ, Սբ.
Աստուածածնին...:

Ուրախ լեր բերկրեալ Սբ. Աստուածածին,
քանզի այն որ երբեմն ի լերինն երեւեցաւ
Աբրահամու, եւ հրաման ետ ըզկենաբարձ

եւ ըզմահաբեր սուրըն դարձուցանել ի պա-
րանդէն իսահակայ, ուստի եւ ընդ Յակով-
բայ գաւառամարտ եղեալ յեղր Յորդանանու,
եւ նոր անուն նմա բաղկադրեաց՝ Խարայէլ,
այսաւր յորովայնի թուժ բնակեցաւ, վերա-
կոչելով ըզտիեզերս առ Հայր ի յերկինս...
էջ 18.— Քարոզ Գալըստեան Տեառն յՆ-
րուաղէմ.— Ած. անեղ, անպարագրելի,
անճառ անմահից...:

Աստանաւր Հաւաքեալ Համակամ ի քաւա-
րանի աւազանաւ մայրըս կաթուղիկէ, պար-
բեզութեամբ առաջի կալով խորանի զահո-
յից աստուածակիր սեղանոյ սրբոյ, խնդ-
րեմք շնորհել բարի ըզպարգեւը Հասարա-
կաց, զընտրեալըս սրբութեամբ. ըզպատ-
ուեալս աւծութեամբ, Հառաւիղ նախկի հակող
հեղինակին, զամբիծ Հայրապետըն մեր
ըզտէր Յակոբ, պարագայս ամաւք ի հաճոյս
քո քաղաքավարի, տեսաւք ռաբունաւք,
Հովուաւք եւ Հատիւք, եւ ի կրկին յերեւ-
մանդ ընդ աջայսն՝ ահայ ես եւ մանկունք
իմ ասեղով. Պահա մաքուր սորին մաղթա-
նաւք ըզբարեպաշտ Թագաւորըս մեր Լե-
ւոն, եւ զիշխանս իշխողաց Հարազատաւք
ազգայնաւք եւ Համարէն Հնազանդեցելովք,
զաւրաւոր եւ յաղթող լինել թշնամեաց խա-
չին Քրիստոսի...:

Նկատ.— Քարոզիս մէջ յիշուած Յակոբ
կաթողիկոսը կլայեցին է Հաւանաբար, որ
կր պաշտօնավարէր 1288-1288. իսկ Լեւոն
Թագաւորը Համանուն երկրորդը, որ կ'իշ-
խէր 1270-1289: Ուստի ներկայ Քարոզը
գրուած պիտի ըլլայ 1270-1286 թուականնե-
րուն միջեւ: Անուններու նման զուգակցու-
թիւն եւ պատահած է երկրորդ անգամ, յա-
ջորդ դարու առաջին կիսուն, երբ կաթողի-
կոսն էր Յակոբ Անաւարդեցի, 1327-1341,
իսկ Թագաւորը Լեւոն Դ. 1320-1342: Այդ
պարագային Քարոզիս գրութեան թուականը
պիտի զրուի 1327-1341-ի միջեւ:

էջ 21.— Գրիգոր Նարեկաւ. Ասացեալ ի
Հոգին Սուրբ.— Գանձ լուսոյ...— Գ Ր Ի -
գ ո Ր Ի Ե Ր Գ:

էջ 28.— Գրիգոր Նարեկ. Ասացեալ Քա-
րոզ Եկեղեցոյ.— Գանձ բաղձալի...—
Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ի Ե Ր Գ:

էջ 30.— Քարոզ Այլակերպութեան Տեառն,
Ներսեսի ասացեալ.— Ներգործական զաւ-
րութիւն...— Ն Ե Ր Ա Է Ա Ի Ե Ր Գ:

էջ 35.— Քարոզ Աստուածածնիմ.— Նո-
րահրաշ տաւնիս...— Ն Ե Ր Ա Է Ա Ի Ե Ր Գ:

էջ 40.— Քարոզ Խաչի.— Գանձ անքննին

...— Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ի Ե Ր Գ:

էջ 44.— Քարոզ Սրբոյն Ստեփանոսի
Նախավկաի.— Քարոզ կենդանի եւ ձայն բա-
նաւոր...:

Բարուն ճշմարիտ, Հըզաւր, զաւրաւոր...
լուսոյ թուժ արժանաւորեալ... բազմա-
նուէր պատարագի լուսաւորչին Սրբոյն
Գրիգորի...:

էջ 47.— Քարոզ Առաքելոց.— Գերագոյն
քան ըզբնաւ...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.

էջ 50, վերը.— Աղայան զամենեւեան
յիշել անմոռաց զմեղուցեալ գծողիկս եւ
թողութիւն Հայցեմ մեղաւորիս:

Բ.— ԿԱՆՈՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՍԻՐՈՒ-
ԹԻԻՆ (Թերի).— 2
Դաւիթ Գանձակեցի

էջ 51-122, նոտրագիր Հնաճեւ, մանր:

էջ 51.— Ցանկ, Ա-ՂՁ Գլուխներ:

էջ 53.— Հարցմունք Ջանազան խոստո-
վանական բանի, եւ Ջանազան Պատահմանց
եկեղոց, առ ի զգուշութիւն, զոր Հարցեալ է
Համբակ քահանայի միով՝ գ'Դաւիթ ոմն
գիտնական.— Հմմտ. Թ. 2481, Ը. Հատոր,
էջ 151:

Ա.— Ի սրբազան խորհրդածութենէ, ի
հոգոյն նախատեսութեան տեսեալ երկիւ-
ղական զաւրութիւն...:

ԺԶ.— էջ 88.— Դարձեալ վասն մկան
եթե ի կենդանի մեղուանոց անկանիցի, ան-
վրնաս է...:

Իշաղորդը 90էն յետոյ սխալմամբ դրած է
99:

ԽԲ.— էջ 108.— Այլ կին որ յղի իցէ, մի
ամուսնացի մինչեւ ծնցի զմանուկն...:

ՄԷ.— էջ 111.— Այլ որ հակառակ եկե-
ղեցի շինէ...:

ՀԱ.— էջ 122.— Այլ տաւնի կամ կիրա-
կէի, կամ յաւուր շարաթու, ի քրիստոնէից
ի դուռն եկեղեցոյն ոչ երթիցէ, եւ զձայն
Աւետարանին ոչ լսիցէ, ընդ խաչահանուս
է, ըստ կանոնաց Հրամանի: Քանզի ի տաւ-
նի մեծին զձայն կենարարին ուր զաւետիսն
բարեաց ունէր ի բերան իւր ի Հաւրէ առ մեզ
[Այսչափ. յաջորդ էջը տարբեր գլուխ է]:

Գ.— ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՈՐՈՒԹԻՒՆ.— 12

Սաւուել Ամեցի

էջ 123, մանր բոլորգիր նոտրակերպ.—

Սամելէ Քահանայի Հաւաքմունք ի Գրոց Պատմագրաց Յաղագս Գիւտի Ժամանակաց անցելոց ինչն ի ներկայս ծայրագող աւարեալ.— Յերիս որոշուուն բաժանեալ սահմանեցան թիւք ժամանակաց...— Հմմտ. Թ. 1801, 2. Հատոր, էջ 163:

էջ 165.— Արդ ով սրբազեաց տէր իմ Գրիգոր, Հարկեցա ի թախանձելս ձեր զեղկելի անձն իմ, ետու զանարհեստ ձեռն իմ ի մշակութիւն այս գործոյ, մոռանալով զբաշարմուն կենցաղականս, որ յարաժամ զզուէ ի գործել զառաքինութիւն: Ջանացի յոյժ եւ ի նեղ կեանս մարմնաւորականիս...— Հմմտ. Տպ. Վաղարշապատ, 1893, էջ 51: Արշակ Տէր Միքելեանի Հրատարակութեան մէջ գտնուող յետնագոյն յաւելումներէն զերծ է ներկայ ձեռագիրը:

էջ 167-218.— Ժամանակագրական գաւազաններ Հակիրճ տեղեկութիւններով. Ա.—ՌՃՁէ թուականներով:

էջ 218, գաւազանասրինի աջ կողմը, նոյն գրչութեամբ.— ՌՃՀԵ = ՌԻԲ.— Փոխի մահւամբ առ Քս., Տէր ներսէս, եւ յաջորդէ զաթոռն տէր Գրիգոր՝ Տղայն կոչեցեալ.— Հմմտ. Ա. Անցքի, էջ 139:

Կաթ. տէր Գրիգոր ամս ժԼ = Ի:

ՌիԳ.— Առ Գաւրգի վերստին զԱնի եւ ետ զնա Իւանէի:

Մեռանի Աբասն, որ եղեւ դադարումն ազգին Բագարտունեաց:

Ի նոյն ամի երկպառակեցան զաւրջն Վրաց:

— Նոյն էջին վրայ ձախ կողմը:

Ի յայս նշանիս — որ է ՌՃԿԳ = Ոժ տարին.— Վրաց թագ. Գաւրգի առ զԱնի ի յունիսի ժԳ, եւ ապա յաւգոստոս ամսամբ տին կոտորել զՇահի Արմէն, է Հազարաւ զՁ Հազարն ի դուռն Անոյ, եւ այսորիկ ակաւատան եղաք մեք. ԻԳԻ գրով զերեաց, թող զանկեալ դիւանունս, որ ծածկէր զանդաստանս մեր: Ապ ի միւս ամին յաւգ. ի Ա, առ զԴւին թաղաք եւ կէմ գերեաց, եւ քանդեաց զսուռ աղաթանոց նոցա: Ապա զաւրաժողով լեալ սուլտանն թորապանա, եկելի ի դուռն քաղաքին Անո, եւ զարհուրեցոյց զքնակիւնս նորա. յետ Լ աւուր զնաց գաղտագողի աղւետաբար, եւ Հար զԹագ. Գաւրգի եւ զաւուր նորա էառ եւ դարձաւ ի տեղի իւր.— Հմմտ. նոյն, էջ 137-138:

էջ 219.— Ի Ռին խաւարեցաւ արեգակն ի Աժ ապրիլելի, յաւուր Նոր Կիրակէի, յերկրորդ ժամու, մինչ աստեղք երեւեցաւ: Ի

նոյն ամի դարձոյց Ափխ[ազ]աց թագաւորն զԱնի առ իւր տեարանն ի նմին ամի մեռաւ Վիգէն տէրն Սասնոյ:

Ի ՈԼԴ Թուին, տէրն Անդիոք քաղաքին, բրինձն անւանեալ, կոչէ զմեծ իշխանն Ռուբէն՝ եղբարորդի թորոսի, յաղագս սիրոյ եւ միաբանութեան, բազում երդմամբ[ը] ք եւ միջնորդաւ քահանայապետաց իւրոց եւ մերոց: Եւ իբրեւ զնաց առ նա ուխտիւ խաղաղութեամբ, նենգեաց ուխտին, կալեալ եղ ի բանդ զամ մի, եւ բազում եւ անթիւ զանձս առեալ, եւ բազում զաւտոս, եւ ապա արձակեալ, Որ եկեալ յերկիր իւր զԱնի միոյ ամի մեռանի, եւ յաջորդէ զթագաւորութիւն եղբայր նորա Լեւոն:

Կամմի աստաւաւր զանցս աղետից եւ չարչարանաց ամենայն աշխարհի պատմել, առաւել ի վերա աշխարհիս Հաոց. զի ի ՈԼ [= 1181] Թուին մեռանի Հաոց աշխարհին ամիրայն, Շահի Արմէնն անւանել, այսինքն թագ. Հաոց, որ [յիսուն?] ամ ունէր զիշխանութիւնն: Եւ յաւուրս սորա եղեւ խախտութիւն ամենայն տիեզերաց, մասնաւոր աշխարհիս Հաոց, յաղագս քաղցր բարոց իւրոց. զի ունէր զզուլթ եւ զողորմութիւն առ ամենեւեան: Իսկ առ այսու թուականաւ, յամսեանն որ աւր

մեռանի արտաքո իւրոյ աթոռոյն

ի Սարթիւսն գեւղն կոչեցեալ:

Եւ վասնզի ազգն Հազարացոց առ Հասարակ միաբանեալ էին ի պատերազմ, ընդդէմ պարթեւական ազգին, որ Գուրդն կոչի: Վասնորո պատրաստական գտեալ զինքեանս եւ զժամն դիպող, յարձակեցան ամենեքեան միահամուռ ի վերա քրիստոնէից, Հարին ի սուր սոււերի, զարս եւ զկանայս եւ զմանկունսն վարեցին ի գերութիւն, քակեցին զբազում եկեղեցիս՝ յափշտակելով զկտակարանս սուրբս. նաեւ աղուռն, յորում բնակեալ էին մարդիք, յարեցին առ Հասարակ. կերակուր արկին անխնամաբար զամենայն անդաստանս, անասնոց եւ խաշանց իւրեանց, զի ժամ էր չնճոց. առհասարակ ամենեքեան մարեցան սոլովով, սրով եւ գերութեամբ: Քանդեցին աւերեցին զբազում վանորայս, որ եւ զմեծն եւ զհոշակաւորն զՍուրբ Կարապետն, որ եւ Գլակա վանք:

Վասնզի յայսմ ժամանակի ամենայնիւ պայծառանայր յառաջացեալ ի կամս Աստուծոյ, զի եկք եւ պանդուխտ բազում էին ժողովեալ յաղագս ուսմանց աստուածայ-

նոց յամենայն աշխարհաց: Իսկ յաղաքս աշապիսի բարեհամբաւն լինելոյ, ոչ կարաց տանել թշնամին ճշմարտութեան, այլ յարոյց ի վերա զկամարարս իւր, զնախասացեալ ազգն, որք մի անգամ յարձակեցան ի վերա Սբ. Ուխտին, զքնակութիւնսն ճարակ տեւ չըոյ, եւ յաւարի առեալ զկա՛ս սքրտութեանցն եւ զկտակարանսն. վարելով ի գերութիւն՝ ցրեցին ընդ ամենայն աշխարհ-գրագումս ի կրանաւորացն սրբոց պաւսին, եւ զմեծ եպիսկոպոսն զտէր Ստեփաննոս, զկոյնեցեալն Սրեմիսի որդի:

Այս գործեցաւ յաւուրս պահոց Վարդավառին տաւնին. քանզի առին զԱստղաւնից բերդն, որ այժմ կոչի Կաճկաւնից բերդ, եւ զՀանգերձա բերդն, որ թէպէտ ամուր էր, սակայն ի չնարագիտութենէ նոցա անկան եւ նոքա ի սուր սուսերի: Իսկ ի խաղաղանալն փոքր մի ի թշուառութեանցն, յաւուրս տաւնի Սբ. Խաչին, դարձեալ ժողովեցան որք մնացեալ էին ի բարկութենէ՝ սպասաւորք Սրբո Կարապետին, յաւազին անգանելով առաջի սրբոցն զի մի ի սպառ բարկասցի, կամելով միաբան ուխտի առ միմեանս բնակել. զի ցայնժամ խցաւորք էին, իւրաքանչիւր զիւրն հոգալով եւ ոչ զընկերին: Իսկ յայնձնտէ կամեցան զմիմեանց բռն բռնալ, ըստ գրեցելումն, թէ ոչ ոք ասէր զնչից իւրոց թէ իւր իցէ, զոր եւ արարինն իսկ:

Բայց զի ոչ եւս էր Հաստատել աթոռ բռնակալութեան աշխարհին, զի ոչ ունէր ժառանգ թագաւորութեան իւրոյ Շահի Արմէնն, վասն զոր իւրաքանչիւր աւագակարար բազում սպանութիւնս գործէր, որ եւ յարձակեցան կրկին անգամ ի վերա սպասաւորաց Սրբոյ Կարապետին յաւուրս տաւնի Սրբո Խաչին ի գիշերի, եւ Բի քանակիցն սպանին եւ զայսն փախստական արարին: Վասնորո երկուցեալ անդրէն դառնալ՝ ի բաց գնացին, անբնակ թողլով զամս ողջոյն: Եւ ապա յերկրորդ ամին ժողովեցան ըստ առաջին ուխտին Հաստատելոյ, եւ են այժմ խաղաղացեալ փոքր մի, այլ զառաջիկայն Ած. գիտէ:

Ի նոյն ամի թշուառութեան բռնակալն Կարնոյ քաղաքի յարուցեալ ի վերա անառիկ բերդին Աւղթիքն անուանեալ, եւ առ զնա յաւուրս տաւնի Սրբոյ Աստուածածնին, իսկ ի գալ աշնանայն աւուրց յաւուր տաւնի Խաչադիւտին, Բեկդամուրն, որ եղեւ աթոռակալ Շահի Արմէնին, որ էր զաւարպետ զաւ-

րաց նորա, յարուցեալ բազում զաւուրաւք, եկն ի դուռն Կարնո քաղաքին, խնդրել ի նմանէ դարձուցանել զԱւղթիքն ի յառաջին տէրն իւր: Եւ իբրեւ ոչ լուաւ, առ զերկիրն ամենայն յաւարի, եւ մասն մի ի քաղաքէն հրով այրեաց, եւ գրասեսանս զերկոսեանսն ի գերութիւն վարեաց, որ եւ զհամար գերութեան ԸՌ [= 8000] ասացին, զորս գտին եւ գնեցին, թող զկորուսեալսն եւ զսպանեալսն: Իսկ յաւուրս պահոց Առաջաւորին քաղաքացիքն, որ Աւղթիքն ասացաք, կամելով յառաջին տէրն իւրեանց դառնալ, զորս վաղիմաց ելեալ ամիրայն Կարնո քաղաքի, յարձակեալ ի վերա նոցա բազում զաւուրաւք, եւ զամենեսեանս ի գերութիւն վարեաց՝ զինչս նոցա յապշտակելով, զրաւեաց ընդ իւրով իշխանութեամբ զքաղաքն եւ գրեղն:

Ի նոյն ամի էառ Բեկդամուր զՎան եւ զՈստան եւ զԲաղէշ, զերկիրն այրեաց, մինչեւ Հնազանդեցոյց ընդ իւրով իշխանութեամբ:

Իսկ ի ՈԼԶ [= 1187] թուին, իշխանն Եգիպտոսի ժողովել զամենայն զաւուր տաճկաց, որ ընդ իւրով իշխանութեամբ, միաբան ամենեջում[ը]ք գնաց ի վերա Սբ. Գաղաքին Երուսաղեմի, եւ պաշարեաց զնա. այլ եւ նենգութեամբ իշխանացն Ֆռանգաց զանունն միայն ունելով քրիստոնէութեան, զի թողեալ զմիաբանութիւն որ առ իւրեանց թագաւորն, դաշինս եղեալ յաղաքս կաշառուց ընդ անաւրէն իշխանն Սահալադին կոչեցեալ, ետուն զթագաւորն ի ձեռս այլազգեացն ի պատերազմին: Եւ ապա առեալ զԳաղաքն Սուրբ, եւ զԱխլալան, զամուրն քան զամենայն ողեկս, պատրասաւք կոչել ի դուրս զկին թագաւորին, զի անդ էր ամրացեալ, եւ խոստանայր ազատել զթագաւորն: Եւ իբրեւ առ զամրոցն՝ ստեցաւ ուխտին, ըստ իւրեանց սովորութեան: Եւ յայնձնտէ սկսաւ չարկարել զազգն քրիստոնէից, եւ զամենայն զաւառսն եւ զքաղաքսն զոր ունէր Ֆռանգն առ, էր զոր բռնութեամբ եւ էր զոր խաբէութեամբ, եւ մնաց միայն Սուր եւ այլ ողեկք ամուր: Եւ եկեալ Սկնդիոք եւ պաշարեաց զնա, եւ առեալ չարկս միոյ ամաց:

Եւ անդի առաջեաց զամենայն զաւուրութիւնս իւր յերկիրն Տարսոնացոց ի վերա թագաւորին Լեւոնի, եղբար Ռուբենի, եղբարորդոյ թորոսի մեծի իշխանին Հաոց, որդո Ստեփանեւ. որոյ զյոյս եղեալ առ Ած. եւ ապաւինեալ յաղաւթ սրբոց կրանաւորացն որք էին ընդ իշխանութեամբ. եւ

յարուցեալ ի վերա նոցա, զամենեանս առաթուր արարեալ յերկիր կործանէր զաւրս նոցա, անթիւ լեալ կոտորեալքն որպէս Թէ ԶԻ (= ութսուն հազար)աց. զի եւ կրանաւորքն ուրախութիւն մտեալ ի մէջ պատեւրազմին, որդէս յաւուրս Սրբոց Վարդանանցըն երանելի քահանայքն:

Բայց անաւրին Սահայադին, յորժամ պաշարեաց զՆրուսաղէմ զաւուրս ին, եւ նեղեալ բնակիչք տեղոյն անձնատուրք եղեն, տալով գինս ոսկոյ ամենայն անձին իւրաքանչիւր դահեկանս Ժ, յորում անթիւ լեալ զհամար դանձուցն, եւ կալեալ զբազումս ի զաւրացն Քի. սպանանէր, ոչ առնելով զանձս վասն նոցա, այլ արեամբ նոցա ծարաւի գտեալ հեղոյր յերկիր չարաչար տանջանալք, որ եւ զմիաբանեալ նահատակն Քի. զոր Ֆրէրքն անւանէին, միահամուռ զամենեանս ի սուր սուսերի մաշեաց: Ընդ նմին եւ զմեծ իշխանն, կոչեցեալն Ռնադոյ Բրինձ, կացուցեալ առաջի իւր խնդրէր զուրացուցիւն առ Քրիստոս, եւ ասաց Թքանել ի նշանն կենսակիր, զոր ի պատերազմէն առեալ ի գերութիւն, եւ առ իւր ունէր յայնժամ: Եւ նա համարձակեալ եթուք յերեսս Սահայադին, եւ բազում բանս հանուութեան խաւսեցեալ առ նա եւ առ սուտ վարդապետն իւրեանց Մահմատ, եւ երկրպագեալ Պաշին Քի., առ ժամայն սպանաւ առաջի փրկութեան փայտին վասն անուանն Քի., որում փառք յապտեանս. ամէն:

Էջ 222, վարժ. կարճ զաւագանաշար մը ՌձՁԸ-ՌձՂԵ Թուականներով, իբր համապատասխան ունենալով Հայոց Թուականի ՈՒԵ-ՈՒԲ տարիները, Հայոց ՈՒԵ Թուականին կից նշանակուած է. «Նիւն Զոռնազ անթիւ զաւուրաք»:

Էջ 223, մէջտեղը, միեւնոյն գրութեամբ: Էջափ լրբման ժամանակացս այսոցիկ, ցուցանէ Գաբրիէլ, Դանիէլի մարգարէին յասեն. ի վախճանել մեղաց եւ ի ջնջել աւնաւրէնութեանց, եւ ի զալ յաւիտենիցն արդարութեան, եւ թնորդի է, եւ եւթնորդիքն ԿԲ, համառատեցան, որ բաւանդակէ յինքեան ՆՂ ամ, սուղ ինչ նուազ ի յիսութենէ տաճարին մինչեւ ի զալուստ Բանին Աստուծոյ, յաւուրս Հերոդի արքայի:

Ով իմաստուն, խոհական եւ երջանիկ բաբունի վարդապետ Ներսէս, ընկալ ի քոյ անպիտան ծառաէ գինդրելիտ սակաւագիծ տաղիս ի յանհեթեթ ձեռացս չարագրեալ եւ

սղալանքն որ յայտնի յորում տեղ եւ ից՝ ծնողաբար ուղղեալ ըստ ձերում սովորութեանդ, աղայեմ: Վասնզի բազում ունէաք պատճառս անյարմար գրութեանդ, որպէս եւ դուք քաջ գիտէք: Բայց զայս այլ գիտեա, զի չեմ գրեալ ըստ աւրինակին գրութեանն, որ ի մէջ խորանացն ունի գրել զվերջ եւ զառաջ խառնափնդորելով զկանոնսն. այլ անընդմիջաբար զթիւ քանիւսնութեանն գրել եմ, եւ ի ներքս ի խորանն, եւ զսկիզբն Թաղաւորացն եւ Հայրապետացն, կարմրադեղովն միակի գրով գրել, այսինքն զայն, եւ զանուանս նոցա, հանդէպ գրոյն արտաքո խորանացն: Եւ այսպէս արարեալ մեզ պատշաճաւոր թուի, իսկ քո կամացոյ դու ես իշխան եւ տէր:

Էջ 224-227.— Թուաբանական աղիւսակներ:

Էջ 224-225, վերի եւ վարի աղիւսակներուն միջեւ.— Յեռանգրեանց մինչեւ ի Ժ գրեցեալ, ոչ զի այտբան որոշմունք անկիւնաւորաց Թուոցոյ պէտք ինչ էին, այլ վասն կրթութեանց մանկանց միայն. եւ յաւելցուք ի դոյն ըստ կարգի, որչափ զարթնութեանց զմիտս խնդրողաց, եւ ոչ որքան խնդրէ բնութիւն Թուոցոյ: Վասնորոյ բաւական համարեցաւ, կացուցանել զքանակութիւն դուրս, մինչեւ ցԼերորդ համար: Իսկ եթէ խորոթեցն դէ չարժեւ եւս յառաջ, դիւրին է ի տեցելոցոյ որքան եւ կամիցի: Բայց ի միտ առ, զի ի միակէ Երրորդն, ցանկ բերէ զԵ, յամենայն անկիւնաւորս: Նոյնպէս եւ ԶԺերրորդն, ի միակէ ըզԶերեկն, եւ Իերրորդ առաջներորդն ի միակէ ըզԴիակն: Եւ արդ սկսուց ի վերա ըստ կարգի ի մետասներորդէն: Եթէ իմաստուն վարժապետի դիպի դիւրիմ է, ապա քէ ոչ ծփումմ միայն խորիրոց մորս:

Էջ 228, վարժ.— Յաղաքս Քառակին եւ Ժերեկին. ի Փիլոնէն է.— Ի զաւուրութեամբ Ժ չորեկն, քանզի իւրովք նախակալիք բարդել ծնանի զԺ...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի:

Էջ 230, մէջտեղը.— Յիշեա զամենամեղ գծողս զԲ[արսն]դ ո իմաստունդ, բանից քննիչ:

Էջ 230.— Բնութիւն Գրոցն Պատճառք.— Աստուածախնէք եւ հոգեւոր սուրբ հարք փութացան արձան ինքեանց բարի առնել ըզգիրս սուրբս... ոմանք մեկնողութեամբ...

եւ կէսք բնախաւսելով... Որպէս եւ սուրբս այս Գրիգոր Նիւսիա... գրեաց զԳիրս Բնութեան...:

էջ 234.— ԿԵ.— Վեց են սահմանք իմաստասիրութեան:

էջ 235.— ԿԸ.— Գիտնաւոր եւ արդիւնաւոր.— Ուսմամբ եւ առաքինութեամբ կատարողքն, գործնականք ճառից խելամուտ լիցին...:

էջ 236.— ԿԹ.— Ի նոյն գրոց.— Գիտութիւն զգուշ.— Վարդապետն ուսուցանէ նոցա տալ զանձն արդինակ...:

էջ 250.— ՀԲ.— Նիւղոսի.— Պատարագ չորիւք մատչի...:

էջ 253.— ՀԳ.— Ի Կազմութիւն Գրոց.— Առ թո առաքինութիւնդ զուգակշիռ...:

էջ 280—281ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս 270—271ի միջեւ:

էջ 287.— ՀԵ.— Ի Նախախնամ. Փիլոն:— Ոչ սկսանել զաշխարհ յառաջ առ աշխարհի արարչութիւն, զայս Եպիկուր ասէ. քանզի ոչ արժանի ասաց լինել երբեք անգործ գաստուածութիւնն...:

էջ 289.— ՀԶ.— Յաշխարհ արար Արիստոտել Մեկն:— Ըղծացեալ լիցի զայս ինչ...:

էջ 278.— ՀԷ.— Ի Ստորագութեան Արիստո:— Սեռ ասի կենդանին...:

էջ 279.— ՀԸ.— Ի Սահմանաց Գրոց.— Զինչ են անուամբ ճանաչի...:

էջ 280.— ՀԹ.— Բնութեան Գրոց.— Որպէս ոչ մարդոյ կամ մարդ...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 283.— Յիշեալ զամենա զանարժանս եւ ըզծնողսն իմ, աղաչեմ:

Ներքեւը սրճագոյն մեւանով, անհարթ գրով:

Արդ որք հանդիպիք ի սմայ, կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեալիք զՅունանէս արեղայն, զստացաւը գրոցս, եւ զճնաւդսն իւր եւ զամ. արեան մերձաւորս, եւ Ած. զձեզ յիշեմէն: Եւ զիս գրողս:

էջ 284—285, դատարկ:

էջ 286.— Տոմարագիտական մանրութեւ:

էջ 287, վերը, անհարթ գրով.— Զիս զմեղաւորս որ ոչ եմ արժանի անուան իմ յիշել, նազ ուղւ. մի բերած Ած. ողորմի ասացէք ու Ած. ձերն ոչ յիշէ:

Դ.— Ըստ սկիզբի ցանկին, Քննիկոն:

էջ 288—306, բոլորգիր.— Տոմարական Աղիւսականք:

Ե.— Ըստ սկիզբի ցանկին, Լոյսնացոյց: Էջ 307, բոլորգիր.— Այս լուսնացոյց է որ ցուցանէ զճննդեան լուսնին, եւ զլրբման, գթանիս ամսոյն, թե ի տիւն է, թե ի գիշեր...:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.

էջ 309.— Գրողի սորա [ո]ղորմեսցի Տէր. ամէն:

էջ 310—456, բոլորգիր վարժ:

էջ 310.— Քարոզ Խաչի. ըստ ասողի անուան:

Սուրբ Խաչ զաւրութիւն անպարտելի, փառակցին Հաւր եւ Հոգոյ, Որդոյն Միածնի... քառակերպեցար ի Հատչաց կոփողաց... արբեխաւսեա վասն մեր խաչելոյն Աստուծոյ:

Տեսիլ անճառելի ուղիղ մի տնգոց...:

Երջանիկ մարգարէին Մովսեսի... առաջնորդ լուսափայլ ահարկու, լոյծ բընութեան ընդմիջելի... Հրեղէն կառաւըն ձիախորտան մահու, խմբաւք եւ ճայթմամբ լարելոց... շաւեղ երկնանման յանմահ բարիս...:

Փոխանակ Յայելի ցից ընդ ծամելիսն... Անըսկսեանն սկիսքն եղեալ... չիտողին գրեզ իմաստութեամբ...:

Նոյեանասաստ ջրահեղձոյց յաշխարհագումար կործանմանն, չնչին փայտին արհեստակ ձեռամբ ճարտարին... լաստ ապաւինի կրպամածեալ հեղուամբ, ի թեւս թեթեւ ամբարձաթոյն...:

Նշան Հրաշագործ աւճախայծ վիրացն ազգին Յաղոթա, զաւրութիւն անհատչելի պըղընձանիւթ ընթաղ[ր]եալ ընդդեմ մարտակցին, ախոյեան ընդդեմ գընդին անկեւոյ ի տանջմանս գոռոզացեալ արջառամաթաւր մեղսաթաւալ ընկճելոցն, նիշ նշեալ կարմերըն արեամբ տանւորացն մշտկաւ զսպայիւ սրսկմամբ [ն]կարագրեալ զթո զաւրութիւնդ. բարե...:

Ով պանծալի գերաշնչալ անարատ զաւրութիւն Հուպ Երրորդութեանն եւ միշտ բարեխաւս... Ի թոյնսն աւազականացն եւ Հողիղինացս ընդ առաջ թո Տէր, յայնժամ եւ դու լեր ապաւեն քոց երկրպագուացս. բարեալ...:

Սոսկալի տիպ... դու յառաջընթաց կարպետ զալստեան Որդոյն Աստուծոյ, յայնժամ առաջնորդեա Հոգոց ննջեցելոց յարթալութեանդ երկնից, ահա յիշեսցի: Եւ եւս առ... Զանձ... Եւ այժմ ու... Հմմտ. Սիոն, 1953, էջ 276—277:

էջ 316.— Բարոզ Գալստեան յնորուսդեմ
— Աժ. անեղ անպարզերի...

էջ 322.— Սրբոյ Խաչիմ յԱռակաց.—
Առակախաւան իմաստուն՝ խրատ զգաւ-
նութեան մատուցանէ... հե լի եւ պա-
տարուն է նորանշան կենսաբարձ փայտին
... հե անընդհատ աւրհնութիւն վերա-
տրեցցի ի մենջ՝ ամենաւր[հն]եալն նշանի
...]

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.

էջ 348, ստորոտը.— Ով սուրբ ընտրեալ
յիշեալ զիս առ Տէր:

էջ 349.— Զամուլայիլն կարճեաց զՅակո-
բայ...

էջ 351.— Համասփիրամն ծաղիկ ոսկե-
գոյն եւ ծիրանագոյն ի փայլա զեղնասեռ
կապուտակ, ծնունդ նորա լինի յորժամ ան-
ցանէ ի զարնանամտէն ամիս մի. աճե ա-
ղեղնակ մի եւ բարձանի Համարս չորեքտա-
սան, եւ բազուկ ճղացն լինի երեք սեռի եւ
լինի ի բազուկ երեք, եւ զամենայն ծաղիկս
ցուցանեն: Եւ ծաղիկ տերեւացն զուտն եւ
զտերեւն ծածկեն զաւուրս երկոտասան: Եւ
եթե զտանի կամիս յուզեա յապրիելի իին,
մինչեւ ի մարիս ժ, եւ զտանես ի գեղն վա-
րազ. յուզեա ի լերինն որ է ի գլուխ Դա-
րանից. յուզե ի լերինն Բարդոս որ է յան-
դիման Կողբայ. յուզե ի լերինն Նեխմա-
սիսեան: Եւ որժամ զտանես խառնես յիւղ
պատուական:

Մամր յիշատակագրութիւն.

էջ 352, մէջտեղը.— Արդ որք Հանդիպիք
այսմն մատենիս, յիշեցիք զստացաւո սորայ
զՅովհաննէս կուսակրան քահանայն, ի Բա-
Յա. ի Տէր մեր: Եւ Աժ. որ առատն է ի տուրս
բարեաց յիշեցէ գլխողջոյ ամէն:

Զ.— էջ 353.— Ըստ սկիզբի ցանկին՝
«Տեառն Գրիգորիսի Ոտանաւոր», ճիշդը
«Գրիգորիսի Մաքիստոսի» ոտանաւորը կը
գտնուի էջ 409:

էջ 353.— Շարադրութիւն Հոմերական
Վիպասանութիւն Սակս Հայկականց Սեռից
եւ Արշակունեացն Զարմի ի սկզբանցն մինչ
ի վախճան, ասացեալ Ներսեսի, եղբար
Կաթողիկոսի Հայոց՝ Տեառն Գրիգորիսի,
յիւրականմն Ուխմիս ի համբակութեանն ե-
լով տիւս.— Պարտապալան է հար որդի, հա-
տուցանել վարձ ծնաւորի...
Զոր թէ կամի ոք Հաստատեալ,
զեղիչաին տառ վերծանեալ,

որ ցուցանէ զայս գործեցեալ,
ի Յազկերտի աւուրս եղեալ:

Այս ի յոբնոց եղի գրեալ,
որ քացայայտ մեզ ծամուցեալ,
եւ իբանասուն ամաւ անցեալ,
է [= եւթմ] թուով ի մոյմ յամգեալ:
Ապա Հայոց թուական եղեալ,
յիմաստնոց մեզ աւանդեալ,
գոր թէ կամի ոք իմամալ,
ըզգաւազամբն վերծանեալ:
Որ ցուցանէ զայս իր գործեալ,
Թեոդոսի աւուրքն եղեալ,
յԱրկաղէ է որդի ծընեալ,
եւ համամու հաւում եղեալ:
Հաւում ետվուովն ժողովեալ,
հմազամդութեան մամակ գրեալ,
գիշխան Ատոմ առ մա յղեալ,
ի Գմունի գարմէն սերեալ:
Ի սրընթաց ձիւք հեծեալ,
մարակ ի կուշտն աշտամակեալ,
[եւ] փութապէս առ մա հասեալ,
զանցս աղետիցն ծամուցեալ,
թէ պարսիկքն եմ զարացեալ,
եւ վասն մեր ըռազմ կազմեալ:
Աւաղ ասեմ զհիշ գործեցեալ,
մմաւ աւրեասն պատահեալ:
Ապա յաթոռ մորիմ մստեալ,
Մարկիամոսըն կոչեցեալ,
որ հեզո՛յմ ոչ հետեւեալ,
այլ վատութեամբըն համբաւեալ:
Զիշխանմ ռւմայմ յետ դարձուցեալ,
եւ ըզմեղիորն ոչ կատարեալ:
Վարդան որ Մեծըն կոչեցեալ,
զյոյսմ ի Գրիստոս ամրացուցեալ,
զաւրըս քազուրս գումարեալ,
եւ զամրմանակամ կեանքս լըճեալ:
Ի տեղիս ըզկայ առեալ,
գի չտեւ թամըս քազմեալ,
ուր թողա՛ք ամդր ընթացա՛ք,
վասն ժամուս փութով տարածամեալ:

Զորս հա(ւ)րիւր Համըն լրեալ,
եւ վեց թուով մոյմ յաւելեալ,
որ մինչ Փրկիչն մեր ծնեալ,
ի Սուրբ Կուսէն ամեմաւրեմեալ.
որ վասն իմ մարմին առեալ,
եւ ամեմից Աստուած յայտնեալ,
յնորուսդեմ քաղաք խաչեալ,
ի ծառաից իւր ապականեալ,
ի գերեզման մառն եղեալ,
յերիւր աւուր փառաւ Երեմեալ:

Հիմկ ութ աւուրբ շրջագայեալ,
 Եւ ի յերկիւնս համբարձեալ,
 Ի փառսն առաջիմսն եղեւ մտեալ,
 Ընդ Հաւր Հոգւով փառաւորեալ:
 Զմիւս գայլն է խոստացեալ,
 զատողական յաթռն մտեալ:
 Տէրն իմ յայտնի գայս վկայեալ,
 միմչ ի յերկրի մարմնով եղեալ,
 թէ Հայր չդատի զոք ըստեղծեալ,
 ի ձեռս Որդոյ զամէմ տուեալ:
 Աստամար աւարտ առեալ,
 զի մի լսողաց լուր ծանրացեալ:

Այս ի յիմեմ եղեւ գրեալ,
 որ Յոհաննէս ամուսն ծայնեալ,
 յոգմայդիմի մեղաւ մեռեալ,
 Եւ ամարեհաս գրիչ կոչեալ:
 Զվերծամողսն մաղթեցեալ,
 Եւ երեսաւ յերկիր անգեալ,
 զգարշապար ձեր համբարեալ,
 աղերսամաց ծայն արձակեալ.
 Թէ համդիպի՞ զսա ըմբերեալ,
 զյամդգմութիւնս չքանքասեալ,
 զի ի տառից սրբաց առեալ,
 Եւ զներսէսի քանքս մեղքեալ:
 Ուստի սկսմում զմոյն գրեալ:

*Ըզգլուին ոտիւք ի բաց բարձեալ,
 զմեծն փոքուն լաք տարամերժեալ:*

Ծանօթ.— Յոհաննէս գրիչ, Ընդմիջելով
 Ներսէս Շնորհալիի գրուածքը, իր կողմէ
 ներմուծած է յաւելեալ տողեր, զորս ներ-
 կայացուցինք տարբեր գրով:

Էջ 389.— Կատարումն Քանաւայիցն Բ
 ամալ յետ Վարդամանց: Ի Գաւազամ Գրոյ:

Ծանօթ.— Այս տողն ալ Յոհաննէս գրչէն

է: Գաւազան Գիրք կ'անուանէ Սամուէլ Ա-
 նեցիի ժամանակագրութիւնը, որմէ առած
 էր՝ Վարդանանց աղընչութեամբ նախապէս
 իր տուած թուականները:

Էջ 408.— Յաւարտ բանի այսր հասեալ,
 զտուող բանիս փառաւորեալ:
 Ի Հինգ Հարիւր Թիւ կատարեալ,
 Եւ թանասնից ի նոյն յանգեալ,
 կատարեցաւ բանըս չափեալ,
 ի համբակէ նուաստացեալ:

Էջ 409.— Գրիգորիսի Մաքիստոսի ա-
 սացեալ ընդդէմ անաւրեմ տաճկաց որ պա-
 փառեալ էր ընդ մեւ Եւ յաղթեալ ի մեւմեմ
 եղեւ քրիստոնեա.— Մեծ են գործք աստ-
 ուածային...:

Էջ 429.— Զծնունդն Փրկչիմ Պատմէ.—
 Եհաս լրումն աւրկնաց...:

Էջ 437.— Զվարդապառն Պատմէ.— Յետ
 այսորիկ յայտնի...:

Էջ 447.— ԶՔրիստոսի գնաչելութիւնն
 Պատմէ.— Կապիս բեւեռեցին...:

Էջ 458.— Զմարտիրոսաց Զյարչարամբմ
 Պատմէին.— Եղեն անդ մարտիրոսքն հա-
 մարն անթիւ, բիրն Հազարին...: Ի ձի
 զոմանս կապեալ ի յոտս ամու (Այսչափ
 շարունակութիւնը կը պակսի):

Էջ 457-458, զատարկ մեծագոյն մասամբ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 50, վերը, սրճագոյն մեկնով, բո-
 լորգիր անվարժ.— Դարձեալ յիշեցէք ի Քս-
 զվերջին կապաւոս գրիս՝ զտէր Մարտիրոս,
 զեղլա՛յայրն զտէր Ներսէսն, զվարդպետ
 զտէր Ղազարն, Եւ Ած. ողորմի ասացէք,
 Ած. ձեզ ողորմի ամէն: Թվ. ԽԵ, որ նոր
 կապեցին ի Վանք գինդարանից:

3398

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն.— 25

Արգրումի վամֆ

ՁԼՁ = 1487

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×14×9: էջք 720: Հանգամանք անբաւարար. ազդուած Հնութենէ. կան փրթած թերթեր. սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Սարգիս: Գրուածին՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյլանով, միասին, 15 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ զանձերու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յանկ:— [ԻՔ?]- [ՀԱ?]:
Բ.— էջ 10.— Առաջի Առուր Մընդեանմ
Գի:— Թազըդ պարծանաց...: Թ ա ր ա:
էջ 16.— Տաղ. Մըր:— Հըրճեմք այսաւր

***

Գ.— էջ 19.— Երկրորդ Առուր Մընդեանմ.— Մաքուր եւ անբիծ...:— Մ կ ր տ ի չ:
Դ.— էջ 25.— Կամօմ Երրորդ Առուր, ասացեալ Յոնամու: Գարագ իմեղ.— Յամե-նայն ժամ...:— Յոն հ մ ձ ի ս ի երգ:

էջ 30.— Ով զարմանալի...:
ԻԹ.— էջ 271.— Գամօմ Երկրորդ Կիրա-կէին տաւ:— Գթութեամբ իջեր...:— Գ ր ի-գ ո թ ի է:

էջ 350-351ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
ԼԹ.— էջ 358.— Գամօմ Մաղկազարդիմ Տէր Միթարա տաց:— Համադոյական...:

էջ 381.— Տաղ ազմին ի Պըլզոյմ Յոնամու Վրդ. Եղըմկացոյ.— Աղամայ ստեղծաւղն եկեալ...:

էջ 627-628ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-սանց թիւի:

ԿԵ.— էջ 646.— Սրբոց Հայրապետացմ, ի

տէր Միթարայ Այրիվանեցոյ աս:— Վայե լէ քոյին...:

ԿԹ.— էջ 686.— Սրբոց Գլխաւոր Առա-քելոցմ Պետրոսի եւ Պօ:— Սուրբ Երրորդ-դութիւն...:— Ս ա ր գ ի ս Գ ր ի չ:

Հ.— էջ 702.— Որդոց Որոտմամ, Յոնա-մու եւ Յակոբա.— Գեղապանձ լուսով...:

էջ 712-713ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 713.— ...զաշխարհըս ձեզ մընալ մի զընէք...:

էջ 714.— Ով քահանայք եւ վարդապետք աստուածաբան...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1487

էջ 719.— Փառք Համազոյ եւ միասնական Սբ. Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Սբ. Հոգոյն, որ ետ կարողութիւն տրկար անձին իմոյ Սարգսիս, Հասանել յաւարտ սորին, յամի ՁԼՁ թըականիս մերում, որ գրեցաւ ի վանքս Արգրումիս, ընդ Հովանեաւ Սբ. Յարութեանս եւ Սբ. Աստուածածնիս եւ Սբ. Կարապետիս եւ Սբ. Սարգսիս եւ Սբ. Թա-գաւորիս եւ Սբ. Նշանիս եւ այլ ամ. սրբոցս որ աստ կան Հաւաքեալ: Ի յառաջնորդու-թիւն վանքս Ներսէս եպիսկոպոսին, ի Հարա-պ[ետ]ութեանն Մկրտիչ արեղին, որ ըազում աշխատութեամբ ջանայր ի գործս վանացս, եւ եղբարորդոյն իւրոյ տէր Սարգսիս կու-սակրաւն կրաւնաւորին, տէր Կարապետին եւ այլ միւս տէր Կարապետին եւ այլ միա-բան եղբարցս, տճէր Սիմէոնին եւ տէր Պետ-րոսին եւ տէր Թորոսին եւ Լեւոն սարկաւա-գին, որ զթու[ղ]թս նշայէր եւ կոկէր եւ խազէր [Այսյաւի. շարունակութիւնը կոր-սուած].— Տես Լ. Ս. Խաչիկեան, Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Գ. Մասն, Թիւ 643:

3399

ՅԱՂԱԳՍ ՆՄԱՆՈՂ ԼԻՆԵԼՈՑ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ.— 2

ԹՈՎՄԱՍ ԳԵՄԲԵՐԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մալ 18×11×3: էջ 308: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ եւ թաղութենէ. կան անմաքուր էջեր եւ փրթած թերթեր. վերջի թերթի. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ զխատառները կարմիր, մընացեալը սեւ մելանով, միասին, 23 տող, կարմիր գծերու միջեւ: Նոտր շնորհաբար մանր, վարժ գրչէ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն աւելի: Կաշեկազմ տախտակեայ քայքայուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, անմաքուր.— Առ ընթերցողն յողագս պատճառի սրբազրութեան առաջին թարգմանութեանն:

Սրբազրեցի ըստ կարի, նագելի ընթերցողք, հրամանաւ բարեպաշտ խոստովանահօր իմոյ, զթարգմանութիւնն հատորկին Թօմայի Գեմբեցւոյ, Յաղագս նմանօղ լինելոյ Քրիստոսի, զոր քեզ խոնարհադէմ յըզձի մատուցանեմ ի ներկայում:

Թարգմանեալ էր զնա եւ տպագրեալ ի մեծ Հոսմ, ի Թուոյն Փրկչին 1874, ուղղափառ ոմն Հայ քահանայ Բիւզանդեան, բայց ոչ գիտելով նորա կատարեալէս զատինական լեզուն, այնչափ չփոթաբար եւ աշխարայաբար, թէ կամ սակաւ, կամ ոչինչ կարօղ է օգտակար լինիլ ընթերցողաց, եւ յաւատ վնասակար, վասն անուղիղ վարդապետութեան, զոր անըզգուշաբար յառաջ գրէ ի բազում տեղիս: Եւ որպէս զի չարախօս եւ բամբասող ոչ երեւեցեմ ես առաջի տգիտաց, առքերեմ աստ զօրինակս ոմանս սխալից թարգմանութեան, որոց անհնարին է ամենեւին ջատագով լինել:

Ի բաց թողում նախ զտղայութիւնն նոր լեզուին, զոր նոյն թարգմանիչն, ընդ սակաւուց ընկերաց ոմանց կամեցաւ մուծանել

յաշխարհ, ի քսան կամ յերեսուն ամաց տպաւորելով եւս ըզգիծաղելի Քերականութիւն, զոր անուանեցին, Զտութիւն Հայկաբանութեան, որ առաւել է ստուգապէս ստուգութիւն եւ խաբէութիւն, որպէս յայտնի է ընթերցողին...— Հմմտ. թիւ 1891, 2. Հատոր, էջ 303:

Արդ բաւական իցէ այս վասն զգուշութեան ընթերցողին, եւ առ ի ցուցանելոյ զպատճառս սրբազրութեանս այսորիկ, որ եւս ոչ է անսխալ, քաւ լիցի ինձ զայս ասել, զի տգէտ եմ յամենայնի, Ֆրանսէզացի ազգաւ եւ սակաւ հմուտ Հայկաբանութեան...:

էջ 14.— Յաղագս մմանօղ Լիմնոյ Գրքիստոսի.— Գիրք Առաջին.— Օգտակար խրատք վասն քրիստոնէական կատարելութեան:

Գլուխ Առաջին.— Յաղագս նմանօղ լիմնոյ Գի. եւ ամարգելոյ զմանրութիւն անխարհի.— Որ զայ զկնի իմ՝ ընդ խաւար մի գնասցէ, ասէ Տէր...:

էջ 18.— Գլուխ Նրկորոդ: Յաղագս խոնարհ անարեւելոյն զամսն իւր...:

էջ 78.— Գիրք Նրկորոդ: Գլուխ Առաջին: Յաղագս մերքին կեցեալաբարութեամ:

էջ 112.— Գիրք Նրկորոդ: Յաղագս նմանօղ լիմնոյ Գի.: Յաղագս մերքին Մընիքաբարութեամ: Գլուխ Առաջին:

էջ 114—119: միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 142—145: միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 184—189: միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 188—193: միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 236—241: միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 253.— Գիրք Զօրորոդ: Յաղագս Ամե-

նասուրք խորհրդոյն Լաղորդութեամ:

էջ 304.— Գլուխ Նօթմետաւմերոդ:

էջ 306.— Զերմեռանդ Աղօթք ի տեսա-

մնի գլխ: Պատարագմ:

էջ 308.— ...Յիշեա Հայր ամենասուրբս զանհամարելի մարդասի [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

3400

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ (ԱՐԱՔԵՐԸՆ ԵՆ ԹՐԳԵՐԸՆ)

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

(ԺԹ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10×2, էջք 298: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար, ընդհանուր առ-
մամբ. սկիզբի թերի. էջ 258-259ի միջեւ
թերթեր ինկած: Թուղթ հասարակ: Գրու-

թիւն սեւ մելանով, կարգ մը բառեր եւ կէ-
տեր նարնջագոյն, միասին, 9, 15 տող,
Գիր մաքուր եւ կանոնաւոր: Կաշեկազմ
խաւաքարտեայ դրոշմազարդ, մասամբ
քայքայուած:

3401

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Շ Ո Ւ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10.5×5.5: Պրակք Ա-ի (=
էջ 183-680), էջք 862: Հանգամանք անբա-
լարար. սկիզբի պրակները փրթած, նոյն-
պէս վերջի կողքը. նորոգութեան կարօտ:
Թուղթ բաւական թանձր: Գրութիւն՝ խո-
րագիրները, սկզբնատողները եւ սկզբնա-
տառները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 15-21 տող: Նոտրագիր անար-
ուեստ: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ:
Ուղղագրութիւն տկար: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ հնամաշ: Պահպանակ
մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ
թերթ, դատարկ գրեթէ:

Եալ առաջիկայ տեսութիւն...:— Թէպէտ եւ
հետեւի Ստադիրացոյն...:

էջ 110-111.— Տոմարական Աղիւսակ-
ներ:

էջ 113.— Նախ քան զամ. խնդրեսցուք
եղեալքս զէն...:— Ստորին լուսանցքին
մատիտով՝ վարդան վարդապետի:

էջ 164-165-ի միջեւ կը տեսնուին կը-
տրուած թերթերու արմատներ:

էջ 165.— Հրամաէ Քս. Սք. Աւետարա-
նին, եկեսցեն յարեւելից եւ յարեւմտից, ի
հիւսիսոյ եւ ի հարաւոյ...:

էջ 175.—

Մխիթարի: Աստուած Հոգին,
որ էջ փոխան նայ Միածնին,
առաքելոց նըստաւ գըլխին,
Մխիթարեաց սիրտըս նոցին:

Ջրաժանեալ լեզուս ժողովեաց,
ի մի անհատն բովանդակեաց,
զգրուեալ որդիսն միաբանեաց,
ի մի հաւատ սուրբ հաւաքեաց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, պահպանակ:

էջ 3.— Այժմ զբանս աւրհնութեան առ
քեզ դարձուցուք...:

էջ 46, դատարկ:

էջ 47.— Յորժամ եպիսկոպոս ձեռնադրեմ:

էջ 105.— ԺԸ.— Ընդ այսոսիկ եմնդեմ—

Եւ նա պարգեւ է Միածնին,
որ վճարեաց զպարտս մարդկային,
տարածելով ի Սուրբ Պաշին,
գիւր սուրբ բազումն աստուածային:

Հոգին Աստուած որ ժողովեաց,
ըզբաժանեալսն միաբանեաց,
վասն բազկին աստուածային,
տարածելոյն ի Սուրբ Պաշին:

Միսթարէ ըզսուջ սրտիցդ,
ուրախացնէ գորտմեալ Հոգիսդ,
ժողովեաց զամենեանսդ,
ձեր աշխարհին բնիկ տեղիսդ:

.....

Եկեղեցիք դուք շինեցէք,
քան զառաջին զարդարեցէք,
աւետարնով պայծառացնէք,
ոսկի խաչով ճոխացրնէք:

Եպիսկոպոս վարդապետով,
եւ քահանայք սարկաւազով,
ղըպիր ամէն ժողովրդով,
պայծառացեալք ամէն կարգով:

Տրեւեր շինէք պայծառազոյն,
քան զառաջինն յոյժ շատազոյն,
այգիք տընկէք յաճախազոյն,
արտեր ցանէք յովովազոյն:

Պետրոս զլուս առաքելոց,
երկոտասան զընդին սրբոց,
աւրհնէ ըզձեզ ի մէջ Հայոց,
առնէ պարծանք քրիստոնայնոց:

Երկինք ւերկիր ձեզ քաղցրասցին,
ամէն բարեօք տուն ձեր լցցի,
առաւ ցորեան եւ շատ զինի,
զուարթարար ձէլն յովովկի:

Տարովք բարեաւ վաշելիցէք,
առողջ մարմնով յերկար ապրէք,
զորդիս որդոց աչօք տեսնէք,
չուրջ սեղանով ձեր երբ նստէք:

Րաբունաբար վարդապետէք,
բարեօք զորդիս խրատեցէք,
վարդի նրման որդիք ծընէք,

չուշանակերպ դստեր ստանէք:

Ուրախական ձայնիւ նոցին,
ականջըն ձեր զուարճասցին,
լոյս երեսով զեղով նոցին,
աչերըն ձեր ուրախասցին:

Սաղմոսարանըն զայս երգէ,
Սուրբըն Դաւիթ զայս բարբառէ,
Յիսուս զամէնքդ արժան առնէ,
այսմ աւրհնութեան զոր սաղմոսէ:

Կանայքըն ձեր այգոյ՝ յրման,
պըտող բերեն ողկուցանման,
դուտար եւ որդիք անուշահամ,
կարմիր սպիտակ վարդի նրման:

Աստուածածինն Մարիամ,
ձեզ պահապան ամէն անգամ,
կանանց ձերոց միշտ յարժամ,
որդոց ձերոց յամենայն ժամ:

.....

Լալ աչաց այրող հրէն,
սառնամանեաց կարկաշտանէն,
եւ արտաքին չար խաւարէն,
վրմէ՞ կտրել բարկութենէն:
Ամէն:

Մամօք.— Տընասկիղբի տառերը կը յօ-
ղեն՝ Պետրոս կաթողիկոսէ ասացեալ:

էջ 181.—

Ի Պուրսայու դու Համարիր,
մինչ ի Շրվան դու իմացիր,
ի Շրվանայ եւ դու դարձիր,
մակբեկութեամբ ի Շամ Հասիր: ...
էջ 182-183ի միջեւ թերթ կտրուած:

էջ 183.— Այժմ զբանս աւրհնութեան առ-
քեզ դարձուցուք: ...— Հմմտ. նոյնը էջ 8:

էջ 222.— Գրիգորի աշակերտի եւ մեծի
Յսեանու Որոտմեցոյ, Տեսութիւն ի բան
մարգարէիմ որ ասէ. Հոգի Տեառն ի վերայ
իմ վասն որոյ եւ օծ իսկ զիս.— Տեսանողն
վեհերեւակ: ...

էջ 258.— Հաւատամ եւ խոստովանիմ: ...

էջ 310.— Դարձեալ վասն սեղան աւրան-
լոյ եւ գինի ի բամ մոպսէսի որ ասէ.
Աւրանութիւնք Տեառն ի վերայ լերանց
մշտնջենաւորաց:

էջ 313.— Վասն սեղան եւ գինի աւրանե-

յոյ, ի բամ մարգարէիմ քր ասէ. Երկիր Ետ
զպտուղ իւր...:

Ա.— ՊԱՏՄ. ԼէնկթէՄՐՈՅ.— 3

Թումա վրդ. Մեծփեցի

էջ 318.— Պատմութիւն ի աշ-
խարհա, միմչ ի ծովմ ռվկիամոս: Արարեալ
Թումա վարդապետիմ.— Պարտ է գիտել ու-
սումնասիրաց եւ բանասիրաց անձանց, զի
ժամանակն բաժանի յանցեալն ի ներկայն
եւ յապառնին...— Հմմտ. Թիւ 493, Բ.
Հասոր, էջ 488

էջ 327.— Ի սոյն ժամանակի էր երջանիկ
եւ երանելի վարժապետն Հայոց Յոհաննէս
մականունն Կախիկ...:

էջ 331.— Դարձեալ դարձցուք ի յառա-
ջիկայ պատմութիւնս պիղծ Թագաւորին
արեւելից, ի ԸձԼՁ [= 1387] Թվին առեալ
էր զաշխարհն Խորասանու Ը ամաւ պատե-
րագմաւ...:

էջ 353.— Եւ աստ գիտելի է զի ոչ միայն
սով մարմնական տուաւ մեզ, այլ եւ սով
հոգեկան...:

էջ 378.— [Ի]սկ ի ՊԵՁ Թվականին ա-
ռաքեաց Թամուր, Նեխ Աճմատ անուն չա-
ղաթա յաշխարհս մեր...:

էջ 401.— Դարձեալ առաքեաց զօրս իւր
գնալ ի Բաղտատ քաղաք, եւ նոյն Թուով եւ
համարով էձմի մարդ ի Բաղտատ մարդէզ
բերդ շինելցին: Եւ Մելիքն Ոստանա եւ
հոգեւոր որդեակ Մխիթար ընդ նոսա: Եւ
վասն այն ահին եւ երկուդին Մխիթարն այն
միակեց եղեւ եւ առ մեզ բնակեցաւ Գ ամ.
եւ ապա զնաց առ Քս. ...:

էջ 433.— Դարձեալ ի միւս ամին, ՊԶԴ
Թվին, եկն դարձեալ ի վերայ Վանայ եւ
նստաւ ի վերայ նորա: Եւ նեղեալ որդի
քրդուն մելիք Ասադ անուն, ետ ի նա
զբերդն...:

էջ 487.— Եւ ի ձեռն սոցին բարեխօսու-
թեամբ եւ մաղթանաց, Տէր Յս. Թողութիւն
մեզաց շնորհեա մեզ եւ ծնողացն մերոց եւ
հարազատաց, եւ ամ. հայկազան մեծի եւ
փոքու, ամէն.— Հմմտ. Տպ. Փարբդի,
1860, էջ 125:

— Վասն միաբանութեան Հա[յո]ց եւ կա-
թողիկոս ձեռնադրութեան.— ՊԼ [= 1441]
Թվականիս մեր, աստեցութեամբ Հոգւոյն
Սրբոյ եւ հրաշագործութեամբ բարերարին
Աստուծոյ, միաբանութեամբ ամ. Հայոց,
եղին կաթողիկոս ի Սբ. էջմիածինն, զըս-

քանչեւի եւ զփառաւոր այրն Աստուծոյ
զտէր Կիրակոս...:

էջ 491.— Եւ Թէ վասն զինչ պատճառի
եղեալ եղեւ կաթողիկոս ի Վաղարշապատ
քաղաքի, ի Սուրբ էջմիածինն, որ վարդ-
գէս, եւ Սոր Բաղաք կոչի:

էջ 500.— Յաղագս ձեռնադրութեան կա-
թողիկոսութեանն էջմիածնայ.— Դարձ-
եալ եւ այս գիտելի է...:

էջ 516.— Բայց աղանձեմ ամենայն վար-
դապետօք եւ եպիսկոպոսօք եւ քահանայա-
կան դասուք, որք հանդիպիք սակաւ պատ-
մութեանս, ճշմարիտ ընթերձասէրք եւ հե-
տեւորդ աստուածային գիտութեան եւ ի-
մաստութեան, զսակաւ աշխատութիւնս իմ
տեսլիք ի տկար եւ ի զբաղեալ մտաց իմոց,
եւ Թողութիւն հայցեցէք մեզ եւ վարդա-
պետացն մեր եւ ծնողացն մեր եւ հարա-
զատացն մերոց, եւ արեան մերձաւորաց, եւ
Թշնամեաց եւ ատելեաց մեր. եւ Քս. Ած.
զձերն Թողցէ: Եւ զոր ինչ ի հետ զա դուք
զրեւելք եւ մի ա(յ)նպիսի լինիք յետ մեր
աղանչմ:

էջ 517.— ՊԼԲ [= 1443], Վասն ախոր-
մամ տէր Կիրակոս կաթողիկոսիմ.— Դարձ-
եալ եւ այս գիտելի է...:

էջ 533.— ...այլ աստ առնել նոցա Թո-
ղութիւն մեղաց, ըստ մեծի ողորմութեան
իւրում: Ասացնք երկինք եւ երկիր՝ եղիցի
եղիցի: Եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն:

էջ 533.— Պատմութիւն մեծ ըստմապե-
տիմ Թումայի, զոր արարեալ Կիրակոս քա-
մասէր վարդապետի.— Ի Թվականու-
թեանն Հայոց Մեծաց Պերորդի, Ղ երրոր-
դի, եղեւ վախճան մեծ ըստմապետին,
երիցս երանելոյն, երջանիկ եւ փառաւոր,
խորիմաց...:

Բ.— ՊԱՏՄ. ԵՒ ԽՕՄԲ ԽԵԿԱՐԱՍ.— 10

էջ 540.— Խրատի իմաստութեան, ա-
սացեալ ի Խիկարայ իմաստասիրի, զոր ու-
սուց Նաթանայ բնորոյս իւրոյ.— Ամս եւ
ի Թագաւորութեանն Սենեգարիմայ արքային
Ասորեստանեաց, եւ Խիկար՝ դպրի էի
Սենեգարիմայ արքային...:

էջ 566.— Ջայս ամ. ուսուցի եւ Խիկար
Նաթանայ քեռորդոյն իմոյ, եւ Խիկար զըզ-
րապետ Սենեգարիմայ...:

էջ 592.— Եւ ես ասեմ. Ամենայն որ բարի առնէ բարի գտանէ, եւ որ փորէ խորխորատ՝ ինքն անկանի ի նմա: Կատարի բարին ի բարի եւ չարն ի չար: Յայս վայր կատարեցաւ իրկար: Եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն.— Հմմտ.— Պատմ. եւ իրատք իրկարայ, Գիրք Ա, Ա, Ա. Մարտիրոսեան, Երեւան, 1969, էջ 172:

էջ 592.— Այս եւ չորեքտասան Մարգարէնք:

— Անուանք Բժիշկն:

էջ 593.— Գիտելի է գի Յովսէփ աստուածահայրն Դորդի ունէր...:

— Յաղագս կչոռց:

Գ.— ԲԱՌԳԻՐԲ.— 39

էջ 595.— Աքիմելեք, հաւր իմոյ արքա—

յութիւն...:

էջ 601.— Բաբելոն, փոփոխումն, կամ, խռովութիւն, կամ, խառնակութիւն:

էջ 614.— Թաթլ, յաւելուած, գործած:

էջ 616.— Իսահակ, ծաղր կամ խնդութիւն:

էջ 623.— Յարեղ, գեղեցկութիւն կամ լայնութիւն:

էջ 625.— Նոյ, հանգիստ կամ արդար:

էջ 630.— Սեմ, հանգիստ կամ կատարեալ:

էջ 638.— Այս բառք վերոյակառ...:

էջ 639.— Աստուածազան, աստուածազարդ:

էջ 657.— Բաղկանալ, ածել կամ գոյանալ:

էջ 660.— Բարդել, բաշխել կամ այլ աւելուլ:

էջ 661-662, պահպանակ մագաղաթեայ, պատուած:

3402

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 144

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11×3: էջք 362: Հանգամանք համարեա բաւարար. խոնաւութենէ ազդուած: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասիւն, 19-18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտրագիր: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 4.— Մանրուք եւ գրչափորձ:

էջ 5.— Մկրտուիթիւն առնելու:

էջ 37.— Կոյսի Պսակ:

էջ 40.— Թագ վար առնելու:

էջ 55.— Երկրորդ Պսակ:

էջ 61.— Աւետարանք բժշկութեան:

էջ 74.— Խաչահանգիստ առնելոյ:

էջ 78.— Կանոն համօրէն ննջեցելոց:

էջ 146.— Տղայոց կարգն է:

էջ 189.— Կամոմ Հոգեհամգիստ առնելոյ:

էջ 229.— Աղօրհնէք:

էջ 233.— Կամոմ պղծեալ ջրեօր աւրիմելոյ:

էջ 241.— Կամոմ Հատի Պատարագի:

էջ 248.— Կամոմ Զգեստ Աւրիմելոյ:

էջ 250.— Կամոմ Սկիւն եւ Մաղգմաւ Աւրիմելոյ:

էջ 252.— Նոր Գիրք Աւրիմելոյ:

էջ 254.— Կամոմ Երդմաեարի:

էջ 255.— Կարգաւ Համգստեամ Շարապամ:

էջ 310.— Գիշերայպաշտում գալս
սկսիր:

էջ 318.— Աստուածածին մայր Քրիստոս-
սի...:— Ա-Ք:

էջ 325.— Գանձ վասն մեռելի.— Այսօր
եւաս հրաման արարչէն...:

էջ 329.— Մեծի.— Ես խաբեցայ ի յաշ-
խարհէս պատրողական...:

էջ 332.— Ողբ վասն մեռելի.— Ես իս
դրի հազար տարու...:

էջ 335.— Անմեղ տղայն ի հրեշտակէն
խոցեալ լինին...:

էջ 339.— Ես գիտէի թէ աշխարհս ինձ
մուգ էր տուաց...:

էջ 342.— Յերեկ հողվեռքդ յանցայ...:

էջ 348.— Հայիմ ողբամ ծրնող տղայիս...:

էջ 348.— Է՛մա՛հ ըզբեզ կու յիշեմ...:

էջ 350.— Այ իմ սիրական, յանման
որդի...:

էջ 352.— Պէնիմ իզէթլի սոստլար...:

էջ 356.— Կամոն Հաղորդ տալոյն:

Յիշատակ է այս Մաշտոցս կոբիկան որդի
Պաղտասարին, կնոջն, մազման Մարկոս-
սին, կողակիցն Հոռմիկան, դստերն Կու-
հարին, իւր աղջկան Մայրամին, իւրեանց
է պորտ նջեցելոցն հոգոյն համար, տվին
յիշատակ, ի ձեռն տէր Աբրահամին. Ած.
իւրեանց յիշատակն (Ած.) ընդունելի անէ:
Այս Մաշտոցս ծախօղ կամ առնօղն մասն
Յուդայի առցէ, պատի[ժն] Քր. առցէ.—
Թվին ՌձԿ...:

Բ.— Տէր Աբրահամի.—

1.— էջ 2, նոտագիր.— Յի. Քրի. ծառայ
Աստուծոյ՝ տէր Աբրահամին է Մաշտոցս
այս, Ած. վայել տացէ:

2.— էջ 317, ստորոտը.— Այս (է) Մաշ-
տոցս տէր Աբրահամին է:

Գ.— Յարութիւնի.— 1787

էջ 1, նոտագիր.— Յտնեալ ծառայ ի
Տէր Յարութէնըս, որ կու խնդրէ հան[ա]-
պագ միտք եւ իմաստութիւն, որ գրեալ է
թէ՝ լաւ է իմաստուն մեղաորը քան թէ իմար
արդ[ա]րն: Տէր ամենակարօղն Ած. ինձ
նման անպիտան մեղաւորին եւ իմարին
իմաստութիւն եւ մեղաց թողութիւն չը-
նորհէ:

Գրեցի թվին ՌՄԺՁին եւ ուլիսի ժԲին
ամէն:

3403

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 149

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 14×10×7: էջ 656: Հանգամանք
բաւարար ընդհանուր առմամբ. ազդուած
հնութենէ. լուսանցքները աղտոտուած.
սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ դեղնորակ:

Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ զլիսատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, միասին, 22 տող: Բոլորգիր
վարժ: Համառօտազրութիւնք եւ խազա-
զրութիւն սովորական: Բաւաղոյն լուսան-

ցազարդ Կանոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ գլխազարդով, Կաշեկազմ տախտակեայ համաձայն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8. փճացած կիսով չափ:

էջ 7.— Շարական խրվարկութեամբ.—
Թայս [յ]արկ նըւիրանաց....

էջ 9.— Կանովմ Աստուածայայտմութեամբ ձրագալուցի:

էջ 92.— Կանովմ համարեմ մնջեցելոց ի ֆս.— Աւրհնեալ ես դու ֆս. որ յարեարդ ի մեռելոց....

էջ 90-91 ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 138.— Տեառն Ներսէսի ասացեալ համարեմ մնջեցելոց.— Աստուած անեղ....

էջ 144-145.— Տեառն Ներսէսի Ողբ Գերեզմանաց.— Արարիչ եւ մարդասէր....

էջ 149.— Երգ Արեւագալիմ....

էջ 156.— Կանովմ Գեորգա եւ ալլոց վկայից.— ԴՁ.— Այսաւր տաւնէ եկեղեցի Աստուծոյ գլխատակ սըրբոց վրկայից....

էջ 180.— Շարական Համամա:

էջ 181.— Կանովմ Բուռ Բարեկենդանիմ Աւրիմութիմ:

էջ 184.— Կանովմ Ապաշխարութեամբ Կարգ:

էջ 171.— Կանովմ Սրբոյմ Թեոդորոսի Ջարավարիմ:

էջ 250.— Կանոն Ղազարու Յարութեամբ:

էջ 307.— Կանոն Մեծի Սր. Ջատիկիմ Յար.:

էջ 389.— Կանովմ Պեմդեկոստէիմ Աւրի.:

էջ 476.— Կանովմ Նաւականաց Խաչիմ:

էջ 551.— Կանովմ Համարեմ Մարտիրոսաց:

էջ 585.— Կանովմ Յարութեամբ Աւրի.:

էջ 627.— Շարական Սրբոյմ Սարգսի Ջարավարիմ:

էջ 630.— Մըշտածուի խընկոյն....— Մարիամ:

էջ 632.— Շարական Սրբոց Հայր. եւթմ ժողովոյմ, գոր ասացեալ է տեառն Գրիգորիսի Հայոց կաթուղիկոսի, ի խնդրոյ Հեթմ. քագ. ի.— Հիման յառաքեալսն....

էջ 635.— Կանովմ Սրբոց Աւետարանչացմ.— Կարողութեամբ Սր. Հոգւոյն....

էջ 636, մեծ մասամբ եղծուած:

էջ 637.— ...Թագ պարծանաց Արչայ-կունեաց....— Թ-Ք.— Սկիզբը տես էջ 653:

էջ 644.— Լերինք մանայն....

էջ 647.— Ամծիմք Սր. Աստուածածնիմ, ասացեալ ի Կիրակոս Վարդապետ.— Արեւելք գերարքիս....— Ա-Տ.— Շարուն-կութիւնը կը գտնուի մասամբ էջ 655:

էջ 653.— Տափաթմ Սրբոյմ Գրիգորի մերոյ լուսաւորչիմ.— Այսաւր զուարճացեալ....

3404

Ա.— Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 145

Համիթ

ՌՆ = 1559

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×11×6: էջք 548: Հանգամանք անբաւարար. Թացութենէ վնասուած. ըսկիզբը եւ վերը թերի. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ բաժակեայ, Գրիչ՝ Գրիգոր նրէց:

Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասին, 17, 18 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Ուղղագրութիւն տկար: Գունաւոր զարդա-

գիր եւ լուսանցազարդ Կանոններու եւ Գանձերու սկիզբը՝ լուսանցանկար, ոչ նուրբ, էջ 368, 434, 520, Կնիք սեւադրոշմ, ռՔի-Մռ. Արիստագէս, Թ. ՈՒՄՁԴԶ, էջ 316, Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ Հնամաշ, Պաշպանակ մազադաթեայ սկիզբը և վերջը երկուական թերթ, Ժանգագոյն թանաքով, միջին երկաթադիր, մասն Աւետարանի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մազադաթեայ պաշպանակ,
էջ 6.— ...Սրբեցիկն զանձինս իւրեանց տաճար անուանող քում սրբոյ...
էջ 8.— Առաւաւտ լուսոյ...
էջ 8-9ի միջեւ թերթ ինկած:
էջ 9, Դ. պրակին առաջին էջն է, Կանոն Հաղորդ տալոյ:
էջ 15.— Կամոմ զամ. մնեցեալսմ ի Քս. յողարկել:
էջ 32-33ի միջեւ թերթ ինկած:
էջ 34.— Գամոմ, Թաղմամ ասայ.— Մինդ ի յէջն...
էջ 43.— Տաղ Թաղմամ.— Ով քահանայք...
էջ 48.— Ողբ Մեռելի, Նաղաշի.— Արարչին արարածոց...
էջ 70.— Կամոմ Երկրորդ Աւուրմ, Այգուցմ...
էջ 78-79ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
էջ 82.— Կամոմ Տղայթաղի:
էջ 119.— Կամոմ Հոգեհամգիստ առմելոյ...
էջ 133.— Կամոմ Տեառնական Աւրեմելոյ:
էջ 158.— Կամոմ Զուր Աւրեմելոյ...
էջ 203.— Կամոմ խաչ Աւրեմելոյ:
էջ 252.— Կամոմ Սեբմմ եւ Շեղե եւ Հ(ե)մ-ձամ Աւրեմելոյ:
էջ 285.— Աւրհնութիւն Հատի Պատարագի, որ է ջամիչ կամ այլ միւր:
էջ 288.— Կանոն Աւրհնութեան Զգեստուց Սրբութեան Եկեղեցոյ:
էջ 271.— Կանոն Սկի եւ Մաղզ[մ]այն Աւրհնելոյ:

Բ.— ԳԱՆՁԳԻՐԲ.— 25

էջ 277.— Տաղ Անոյշ, ի Նարեկացոյց,

Մմնդեամ է աւուրմ ասայ.— Աչքըն ծով...
էջ 281.— Տաղ Յարութեամ Ղազարու.— Ժառագայթ Հաւրն երկնային...— Ճ-Ք:
էջ 283.— Գամոմ Մաղկազարդիմ Երեկոյիմ.— Ի տաւնըս տաւնից...
էջ 292.— Ի յԱռաքել երիցու.— Այսաւր նոր տաւնիւս ցընծայ...
էջ 297.— Մեծի Հիմզըաբաթիմ Ումայլ-լըւայիմ.— Որք փափաքին ուտել զայն մարմին...— ո ր դ ս:— Տաղմ է.— Տէրըն կատարիչ...
էջ 304.— Մեծի Շաբաթում Թաղմամ Տեառն.— Է ինձ երանի որ զսա պաշտել եղէ արժան...
էջ 309.— Նոր Կիրակիմ ասայ.— Այսաւր նոր արեւ Հարեալ...
էջ 312.— Հայրապետաց.— Այսաւր մայր Սիրոն ցընծայ...— Ա-Ք:
էջ 316, գրչափորձ, եւայլն:
էջ 317.— Տաղ Սրբոյմ Գեորգայ, ի Յակոբ Եպիսկոպոսէ Նետարցիին:
էջ 321.— Տաղ Աւետեաց Աստուածածնիմ, ի Ներսէսէ:
էջ 323.— Տաղ Մմնդեամ Բի. գեղեցիկ, ի Նարեկացոյմ, կնմերով:
էջ 328.— Տաղ Աւագ Ուրբաթում գեղեցիկ:
էջ 331.— Վասմ Գալըստեամ:
էջ 333.— Տաղ ի Գրիգորէ Որոտմեցոյ.— Անձն իմ արի աղօթեա...— Ա-Ք:
էջ 339.— Տաղ Գեղեցիկ, ի յԱռաքել Վարդապետէ.— Աստուածն ամենի...
էջ 340-341ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
էջ 345.— Յորդորակ Մանկամց Բեղդադանիմ.— Արթունք զըւարթունք...
էջ 350.— Յորդորակ է. Տաղ Կիրեղիմ.— Ընդ Յուդայի Սր. Կիրեղին...
էջ 353.— Գամոմ Յարութեամ Երկրորդ Աւուրմ:
էջ 384.— Ներսէսի է Տաղս.— Նըստեալ կանանցն ողբային...
էջ 368.— Երրորդ Աւուր Յարութեամ.— Արդ լուսաւորեա...— ա կ ա մ:
էջ 378.— Տաղ Յարութեամ.— Այսաւր լոյս ծագեաց...
էջ 379.— Տաղ Քաղցր.— Յարուցեալ յերրորդ աւուր...— Յ-Ք:
էջ 382.— Գամոմ Պաշտմամ, Համաւրեմ Կիրակից.— Գերանճառ արփի...— Գրիգորի է:

էջ 393.— Տաղ Յարութեամ.— *Յայնժամ սիրով տիրական...*

էջ 399.— Գամն Համաւրեմ Մարտիրոսաց.— *Տէր Ած. աւրհնեալ...*— Տ ե ա ո Ո :

էջ 410.— Տաղ ի Ներսեսէ.— *Նոր դրախտի քո Տէր...*— Նվազ քամիս Ներսեսի է:

էջ 412.— Տաղ Համաւրեմ Մարտիրոսաց ի Ներսեսէ.— *Արեգակն արդար...*— Ա-Ղ:

էջ 416.— Գամն Առաքելոցն ամ.— *Գեորգոյն գոյէ...*— *Գրիգորի է:*

էջ 427.— Տաղ ի Տէր Ներսեսէ.— *Առաքեալք Աստուածորդոյն...*

էջ 434.— Գամն Ապաշխարութեամ.— *Մեղայ Տէր մեղայ...*— մ ե ր գ ա մ:

էջ 445.— Գամն Եկեղեցոյ.— *Տաճարդ երկնային...*— Տ ա ե ց ի:

էջ 482.— Գամն Խաչի ասայ.— *Իսկակից Որդի...*— Ի Մ ա թ ե ո ս է խ ն դ ր ե ա ց Գ ր ի գ ո ռ մ:

էջ 480.— Գամն Համաւրեմ Կիրակով.— *Գեորգարժ Աստուած...*— Գ ր ի գ ո ռ:

էջ 488.— Տաղ Նետրաքնաց Յակոբի.— *Իսկ մեծ Մարիամ Մազդաղենացին...*

էջ 480-481ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 491.— Գամն Սրբոց Թարգմանչացն.— *Բարձրեալ անքննին...*— Բ ա մ Գ ա - ր ո գ ի ց:

էջ 514.— Տաղ ի Տէր Ներսեսէ.— *Եկայք ցընծացուք...*— Ե ր գ ա յ ա ...:

էջ 519-520.— Գամն Ներսեսի Հայրապետի.— *Դոյ մեզ ցընծալի...*— Գ ր ի գ ո ռ ի:

էջ 530.— Տաղն է.— *Նոր մեծահանգէս տաւնի...*

էջ 536, դատարկ:

էջ 541.— Վասն պղծեալ կերակրոց, կարդան ի վերայ մարդոյն.— *Տէր Ած. մեր...*

էջ 542.— Վասն երդուելոյ մարդոյ, զայս կարդան ի վերայ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1559

էջ 537.— Փառք Համագոյ անբաժանելի միասնական Սր. Երրորդութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ յայժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս ամէն:

Որ ետ կարողութիւն անարժան գրչիս Կիրակոս էրէցս Հասանել յաւարտումն զըրոցս որ կուչի Մայրոց [եղծուած կապոյտ մելանով], յիշատակ ինձ եւ ծնաւդաց իմոց, եւ Հաւրն իմոյ [եղծուած], մաւրն իմոյ [եղծուած], եւ կողակցին իմոյ, եւ ամարեան մերձաւորաց իմոց կենդանեաց եւ ննջեցեւոց:

Աղաչեմք զձեզ, ով որ Հանդիպի սմայ տեսանելով կամ աւրինակելով, յիշեցէք զմեղօր գրչիս, որ անուամբ միայն եմ եւ գործով Հեռի. ով որ յիշէ յիշեալ լիցի ի միւսանգամ գայրտեսանն ամէն:

Գրեցաւ ոս ի Թվին Հայոց ՌԸ, ի քաղաքն Համիթ, ի փայլալուսեան Ամթայ Սքանդար փայլին, ի Հայրապետութեան Հայոց Ստեփաննոս կաթողիկոսին, ի յառաջնորդութեան Ամթայ Կարապետ եպիսկոպոսին եւ Պետրոս վարդապետին:

Աղաչեմք զամենեանն ուրք Հանդիպիք սմա յիշեցէք ի յաղօթս ձեր զեղկելի գրչիս եւ Ած. զձեզ յիշէ իւր միւսանգամ գալրտեսան ամէն: Խորհրդութիւն գրոյս անմեղայ-դիր լեւուրք զի այս է կար մեր:

3405

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 146

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17.5×13.5×5: էջք 318: Հանգա-
մանք անբաւարար: սկիզբը թերի: Կան
փրթած թերթեր: նորոգութիւն կրած:
դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ՝
դեղնորակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, միասիւն, 18 տող: Բոլորգիր
յստակ: Համառոտագրութիւնք սովորա-
կանէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդագիր
եւ լուսանցազարդ Կանոններու սկիզբը,
զարդերը մասամբ կտրուած կազմի ժամա-
նակ: զիսազարդ էջ 42: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ յոյժ հնամաշ: Պաշպանակ մագա-
ղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ, եղծուած եւ
վրան անհարթ բոլորգիր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Տէր Ած. մեծ եւ փառաւորեալ
յամ. արարածոց...:

էջ 17.— Կանոն պսակի:

էջ 32.— Վասն զպսակն վերացուցա-
նեն:

էջ 42.— Կանոն մեռելաբանի:

Մամօթ.— Պրակ Դիկնկուած:

էջ 83.— Կանոն գամ. վաճմանեալ տը-
ղայս յղարկիւ առ Գս...:

էջ 107.— Կանոն Հոգեմանգիստ մեռելի:

էջ 120.— Կանոն Տեստմակամի:

էջ 132.— Կանոն Զուր Արեմելոյ:

էջ 171.— Կանոն Մեծի Հիմզաբաթի
գժամատում ած.:

էջ 187.— Բարոգ Պատուիրամի...:

էջ 224.— Կանոն Ումալուայիմ. ի Ժե-
րորդ ժամում ժողովի ի գաւիթ եկեղե-
ցոյմ:

էջ 252.— Կանոն պղծեալ Տամարի:

էջ 256.— Կանոն Սեբմն եւ Հիմաւ Արե-
մելոյ:

էջ 283.— Մինդ ի յէն Բանդ որ ի Հարէ
...:— Մամ վեկալ:

էջ 288.— Ով քահանայք եւ վարդապետք

աստուածաբանք...:

էջ 272.— Ողբամբ ի գերեզմանիմ վերայ
աւի.— Եկայք այսաւր եղբայրք ամէն...:

էջ 275.— Գանձ Հասարակաց Կիրակէիցն
.— Գերակա գոյին...:— Գրիգորի է:

էջ 280.— Տաղ ամուշ եւ վայելուշ.—
Այսաւր նորարեւ հարեալ...:

էջ 281.— Գանձ համարեմ ամ. Արքոց
.— Դաւանեցէք որդիք աւրինաց...:—

Դաւիթ է:

էջ 286.— Տաղ ի Տէր Ներսիսէ.— Բանին
աւետաւոր...:— Բամ:

էջ 289-312, տարբեր գրութիւն.— Իւղա-
բերից եւ Բժշկութեան աւետարաններ:

էջ 313-318, գրութիւն անհարթ, այլա-
զան:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Ստացող Սարգսի.— 1473

էջ 287, բոլորգիր.— Արդ զվերջին ըս-
տացող սորա յիշեցէք ի Գս., Սարգիս եւ
զԽուդարաղշ եւ զԱմիրխաէն զփոխեալ ի
Գս., եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն. եւ
զԿիրակոս քահանայն եւ զԾնողն իւր
եւ զամ. արեան մերձաւոր իւր, զՅոհանէս
եւ զՄուրաշայէ, եւ զՅովանէս, Ած. ողոր-
մի ասացէք, Տէր ողորմի ձեզ:

Յայն ժամանակի որ Հասան Բէկ ի վերայ
Բաղէշու երեկ, Մաշթոցս գերեցաւ ի վան,
Եւ ստացող զսա ի յարդար վաստակոց ի-
մոց, յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, եւ
ամ. արեան մերձօրաց իմոց: Եւ որք հան-
դիպիք սմայ, կարդալով կամ աւրինակե-
լով, յիշեցէք ի Գս., եւ Ած. ողորմի ասա-
ցէք ամէն.— ԶԻՐ:

Բ.— Ստացող տէր Դաւիթ.—

էջ 288, նորարգիր հնաձեւ.— Ընդո-
նալքտ յԱստուծոյ, հաւատացեալք Յի. Գի.,
ողորմի ասացէք ստացողի սուրբ զորոց:

տէր Դաւթին, եւ իւր որդոցն Յակոբին, եւ
կարապետին, եւ Միս[ի]թարին, եւ կնոջն՝
Քնեուշին, եւ ծնաւդացն, հօրն Շահապին,
մօրն Ճհանին, եւ դստերացն [Ն]ունու-

ֆարին, եւ Մանու[ւ]կին, եւ ամ. ըն-
դանեաց նոցին, ամէն: Եւ Ած. որ ողորմած
է՝ ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի յաւուր մեծի դա-
տաստանին, ամէն, Հայր մեր.:

3406

Գ Ա Ն Ջ Ա Ր Ա Ն.— 26

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14.5×9.5×5.5, էջք 630: Հանգա-
մանք անբաւարար. ազդուած թացութենէ.
սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ դեղնորակ:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 18 տող, Բոլորգիր
վարժ: Կաշեկազմ տախտակեայ յոյժ հը-
նամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 3.— Մեղեդի ձրագ. լուց.:— Այսաւր
աւետեաց Գարրիէլ...:

էջ 5.— [Ն]ընդայ խորանդ Աստուծոյ...:
— խ ա չ ա տ ու ը ը:

էջ 13.— Մեղեդի Մըմըմդեան, ամուշ է.—
Պարագրի անըպարագրելի Բանն...:

էջ 17.— Գանձ Մկրտութեան Տեառն:

էջ 19–20ի միջեւ սխալմամբ երկու էջ մը-
նացած է առանց թիւի: էջ 20, վերջը Բ պը-
րակի:

էջ 23.— Գանձ Յովնանու Մկր.:

Ջ.— էջ 32.— Գանձ Պետրոսի Հայրապե-
տին:

է.— էջ 38.— Քարոզ Ամտոմի եւ այլ
սրբոց:

Ը.— էջ 50.— Գանձ Սուրբ Քաղաւորացմ
ամ.:

Թ.— էջ 61.— Քարոզ Կիրակոսի եւ մար
նարա:

Ժ.— էջ 65.— Քարոզ Վահանա Գողթամ:

ժԱ.— էջ 75.— Գանձ Տեառն ընդ Յա-
նային:

էջ 80–81ի միջեւ ինկած երկու թերթ:

ԺԳ.— էջ 88.— Գանձ Սրբոյն Սարգսի:

ԺԴ.— էջ 98.— Գանձ Սրբոց Աստմեանց:

ԺԵ.— էջ 108.— Գանձ Սրբոց Սուքի.:

ԺԶ.— էջ 118.— Գանձ Սրբոց Քահա-
[նա]յիցն:

ԺԷ.— էջ 128.— Գանձ Սրբոց Վարդա-
[նանց]:

ԺԸ.— էջ 136.— Գանձ Սր. Հայրապե-
տաց:

ԺԹ.— էջ 148.— Գանձ Թեոդորոսի Զի-
մաւորին.— Պընջոյս Հարսանեաց եւ. . . —
խ ա չ ա տ ու ը ը:

էջ 157էն յետոյ սխալմամբ գրուած է 159:
Ի.— էջ 159.— Գանձ Կիրդի Սմի. Հայր.:

ԻԱ.— էջ 171.— Գանձ ամառակ որդոյն
եւ Դատ.:

ԻԲ.— էջ 176.— Գանձ Յովնանու Սմի.
Հայրա.:

ԻԳ.— էջ 185.— Գանձ մեծատանն եւ
Ղազ.:

էջ 185–186ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

ԻԴ.— էջ 180.— Գանձ Սրբոց Քառաս-
նից:

ԻԵ.— էջ 198.— Գանձ Հիմգեբրորդ Կի-
րակէի:

ԻԶ.— էջ 204.— Գանձ Սրբոյն Գրիգորի:

էջ 205–206ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

ԻԷ.— էջ 213.— Գանձ Յարութեան Ղազ.:

ԻԸ.— էջ 228.— Գանձ Մեծի Գալըստ-
եան:

ԻԹ.— էջ 234.— Գանձ Մաղկազարդին.—
Համագոյական Հաւր սահման եւ բան...:
Հ ա յ յ է ս ի ը ո վ:

Լ.— էջ 251.— Գամն Մեծի Զորեփ :
 ԼԱ.— էջ 257.— Գամն Մեծի Հիմզշար :
 ԼԲ.— էջ 286.— Գամն Աւագ Ուրբաթի :
 ԼԳ.— էջ 281.— Գամն Մեծի Շր. Թաղ-
 վան :
 էջ 287ին կը յաջորդէ 289 :

ԼԵ.— էջ 301.— Գամն Յարութեամ Տեա-
 ռըմ մերոյ :
 ԼԶ.— էջ 309.— Գամն Նոր Կիրակէի Սր.
 Զատկի :
 էջ 312էն յետոյ դրուած է 314 :
 ԼԷ.— էջ 319.— Գամն Աւետեաց... :
 ԼԸ.— էջ 331.— Գամն Եկեղեցոյ ի Մը-
 կրտիչէ ռգեալ.— [Մ]աքեալ տաճար
 սուրբ տէրունական... :
 ԼԹ.— էջ 345.— Գամն Համբարձման
 Տեառն մերոյ :
 Խ.— էջ 352.— Գամն Մեծի Աւուր Գլստ.
 Հոգ. :
 ԽԱ.— էջ 362.— Գամն Սր. Մարգարէիցն :
 էջ 368 կրկնուած :
 ԽԲ.— էջ 374.— Գամն Սրբոց Հոփսիսմ-
 եանց :
 էջ 387էն յետոյ դրուած է 389 :
 ԽԳ.— էջ 390.— Գամն Սրբոյն Գրիգորի
 Լուսաւորչիմ :
 ԽԴ.— էջ 402.— Գամն Սրբոց Կուսա-
 մացն :
 ԽԵ.— էջ 412.— Գամն Վասն Բեղդեհէմի
 Մանկանցն :
 ԽԶ.— էջ 419.— Գամն Ներսիսի եւ Խա-
 բայ :
 ԽԷ.— էջ 431.— Գամն Թարգմանչացն :
 Բան Գարոգից :
 ԽԸ.— էջ 447.— Գամն Վարդավառին :
 ԽԹ.— էջ 454.— Գամն Փոխմանն Աստ-
 ոածածմին :
 էջ 468 կրկնուած :
 Մ.— էջ 468.— Գամն Մեծի եւ պատուա-
 կամ Խաչի Գիւտին :

էջ 482.— Մեղեղի Խաչի.— Ես ձայն
 զառնեծուն ասեմ... : Ունի ճոխ խազա-
 գրութիւն :
 ՄԱ.— էջ 485.— Գամն Գեորգա Զաւրա-
 վարին :
 ՄԱէն յետոյ դրուած է ՄԳ :

ՄԳ.— էջ 482.— Գամն Սր. Խաչիմ վա-
 ր[ագայ] :
 ՄԴ.— էջ 500.— Գամն Հրեշտակապե-
 տացն... :
 էջ 504էն յետոյ դրուած է 508 :
 ՄԵ.— էջ 511.— Գամն Յոհաննու Ոսկե-
 քերանին :
 ՄԶ.— էջ 517.— Գամն Նիկողայոսի Հայ-
 րապետին :
 ՄԷ.— էջ 526.— Գամն Յակովբա Հայ-
 րապետ. :
 էջ 533.— Տաղ անուշ ասա մի վախիր.—
 Վարժիչ Հանուրց եկեղեցեաց... :
 Վ ա ր դ ա պ ե տ :
 ՄԸ.— էջ 535.— Գամն Դաւիթ Մարգա-
 րէին եւ Յակ. :
 ՄԹ.— էջ 546.— Գամն Սրբոյն Ստեփան-
 նոսի :
 Կ.— էջ 556.— Գամն Սր. Առաքելոցն
 Պետրոսի եւ Պօղոսի :
 ԿԱ.— էջ 569.— Գամն Յակովբա եւ
 Յովհաննու :
 ԿԲ.— էջ 578.— Գամն Բարսէղի Կեսար. :
 ԿԳ.— էջ 584.— Գամն Վասն ամ. Կիրա-
 կէից ի Կիրակոսէ.— [Կ]ամաւ իջեալ... :
 Կ Ի ր ա կ ե :
 էջ 587էն յետոյ դրուած է 589 :
 էջ 595.— Մեղեղի Յարութեամ ասա եւ
 զծորդս յիշեալ.— Սեաւ եւ գեղեցիկ... :
 ԿԴ.— էջ 598.— Գամն Սրբոյն Յովհան-
 նու Մկրտչի :
 էջ 603.— Տաղ Յովհաննու Մկրտչին :
 ԿԵ.— էջ 606.— Գամն Համօրէն Առա-
 քելոցն Քի. Այ. մերոյ :
 էջ 613.— Տաղ Առաքելոցն ասա եւ միով
 Ած. ռոր. յշ. :
 էջ 616-617ի միջեւ Թերթ ինկած : Նոյն-
 պէս 618-619ի միջեւ :
 ԿԶ.— էջ 625.— Գամն Առքանըկար Խաչի
 Օրհնելոյ.— Խորհուրդ ընտրեալ. . . :
 Խ ա չ ա տ ո ճ :

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1880
 էջ 10, ձախակողմեան լուսանցքին, մու-
 նիչակագոյն թանաքով.— Հանգուցեալ սու-
 ճի? Գրիգորին է այս գիրագիր գիրքըս
 [թերթին ծայրը մէկ երկու բառ պատուած]
 փոխման տուաւ ինծի յիշատակ 1880, դեկ-
 1, Արդընու Մատէն, տէր Սեթ քահանայ :

3407

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ ՈՒ
(ԺԶ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10.5×5.5: էջք 508: Հանգամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն բազմազան: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Կը նշանակենք կարեւորները, զանց ընելով մանրութիւնները:

էջ 3.— Գովաստմբ.— Այլ այժմ դարձուցուիք զբանս աւրհնութեան առ քեզ, ով հայրդ ի հարանց, բազմեբախտ, գորովագութ, քաջայաղթ, եւ բարեհամբաւ անուն ստացեալ ի մէջ հոմասեփցն քոց, անուանակիր Աբ. Աւետարանչին Ղուկա, եւ աստուածաբանող նորին հանգուեակ: Բայց յերկբայս գամ եւ տարակուսեալ եմ թէ զինչ տաց փոխարէն քոյին բազմազան երախտեացդ, եւ տրիտուր պարգեւացդ, ըստ մարգարէին թէ զինչ տաց տրիտուր, զի մեծացաւ ողորմութիւն քո եւ էանց ընդ հաստուն մտաց իմոց, մանաւանդ թէ յոքնաւան աշխատանացդ եւ չարչարանացդ, տըքնավիշտ եւ անհանգիստ ի գիշերային քընահեշտ հանգըստանացդ, վասն մեր աշխատելով, ի խորս աստուածային տառիցն, միշտ յար եւ անձանձիր ուսուցանելոյդ, եւ ես ահա տեսանեմ զի ոչինչ ունիմ զոր ոչ եմ ի քէն ընկալեալ...:

էջ 6.— ...բայց զերիս զայսոսիկ բանս եղեալ առաջի, եւ ի սոցանչ առցուք վստահութիւն Համարձակութեան, եւ բուռն հարցուք գովութեան:

Ա.— Նախ ի մեծանդութիւնդ, որ ես իսկապէս ի նոյն ճոխացեալ, վստահացեալ բուռն հարկանեմք գովութեան՝ գիտելով զի ներեա մեղմով երկակի կողմանցըս, յանդգնութեանս եւ սխալանաց յիմարութեանս:

էջ 8.— ...բայց զբառակի նիւթ բնութեանս մեր եղեալ առաջի ներբողեսցուք,

թէպէտ եւ ոչ սոքա են նման սրբութեանդ, այլ փոքր ի շատէ ի ներգործութիւնս որ ունին համեմատեսցուք:

Ա.— Նախ թէ երկիր ասացից զքեզ որ ընկալաւ զմարմին տէրունական յինքեան, ոչ վրիպիմ ի ճշմարտութենէն, զի որպէս նա զմարմինն տէրունական յինքեան ընկալաւ, նոյնպէս եւ դու միշտ եւ հանապազ ուտելով եւ ըմպելով զմարմին եւ զարին տէրունական բնակեցուցանես ի քեզ...:

էջ 20.— Մ.— Որպէս սոքա երբեմն փոխարկին ի միմեանս, մինն ի միւսն փոխելով, եւ երբեմն զատանին ի միմեանց: Նոյնպէս եւ դու երբեմն զատանիս ի յերկրաւորացս եւ առ երկնայինսն եւ յաստուածայինսն խորհելով, որ է տիւ, եւ երբեմն ի մարմնականսն դառնալով, զպիտոյս կրօնաւորական դասուցն հոգալով, որ է գիշերւստ մարգարէին՝ այլ յօրէնս Տեառն են կամք նորա:

Նոյնպէս եւ քեզ աջողեալ են ամ. ինչ հոգեւորականք, ով բարունապետ եւ վարժապետ, եւ երջանիկ սուրբ վարդապետ, քաջ Սրապիտն, որ կաս աստուածային բանին սպասաւոր, որ մեզ ջամբես եւ տաս:

Դու եւ յաթոռս ըստունապետաց, եւ ուսուցանես զաշակերտս քո, որպէս Քս. զառաքեալսն ի Լեառն Զիթենեաց:

Դու եւ որ զմահ սրբոց ներբողես, որպէս զգարմանային ըմբռնողս:

Դու զերկնային քահանայապետութիւնս մեզ ուսուցանես, որպէս զմեծն Դիոնիսիոս:

Դու մեկնես մեզ զՀին եւ զՆոր Կտակարանս, որպէս զԹորինն Եփրեմ:

Դու ուսուցանես մեզ զվեցաւրեա արարչութիւն Աստուծոյ, որպէս զմեծն Բարսեղ:

Դու եւ որ զովս գիշերպ կուսութեան եւ յորդորես զմեզ ի մարտ հանգիսին, որպէս զնազելի Նիւսացիին Գրիգորինոս:

Դու քաջալերես զզառս կրօնաւորաց ի պնդութիւն պահոց, եւ յարժամ յազօթս,

որպէս զարդարն Անտոնիոս, եւ զերանելին Նեղոս:

Իու ուսուցանեա մեզ զաստուածաբանութիւն Համագոյ Սուրբ Երրորդութեանն, որպէս զԳրիգոր Աստուածաբանն:

Իու քարոզեա մեզ զտնօրէնութիւն ներմարտութեան Բանին Աստուծոյ, որպէս զերանելին Աթանաս, եւ զՀրաշալին զՍուրբն Կիւրղոս:

Իու լուսաւորեա զտգէտսն ի Հաւատս եւ ի գործս օգտակարս, որպէս զԼուսաւորին Գրիգորիոս:

Իու քաջալերեա զյուսահատեալսն ի մեղս, որպէս ապաշխարութեան վարդապետն Սուրբ Յոհան ոսկեբերանն:

Իու ուղղեա զամենայն կարգս եկեղեցոյ, որպէս զՄեծ Պարթեւն Սահակ:

Իու նորոգեա զԳիրս Սուրբ, որպէս զՍուրբ Վարդապետն մեր Մեսրոպ:

Իու իմաստասիրեա մեզ զամենայն արտաքին Հանճարս իմաստասիրաց, որպէս զԱնյաղթն Դաւիթ:

Իու պատմեա մեզ զագէտաց եւ զագանց զթագաւորութիւն եւ զիշխանութիւն, որպէս զԳերթորոն Մօսէս:

Իու թվեա մեզ զթիւս ժամանակաց ի դարու կենցաղոյս, որպէս զմեծն Նւեբի:

Իու ճառեա մեզ զգորպիսութիւն աւուրն կատարածի, որպէս զսքանչելի Նպիփան:

Իու վիպասանեա զպատմութիւն մարտիրոսաց ի տօնս Հանդիսաւորս, որպէս զՎկայասէրն Գրիգորիոս:

Իու Հմուտ երաժշտական երգոց եւ ներտաղական չափաւորական բանից, որպէս զՄեծն Ներսէս՝ զներընդունակն է արփեան չնորՀաց:

Իու Համեմատ առաքելոց:

Իու Համակարգ մարգարէից, որպէս կարգաւ առաքեալն թվէ:

Իու ժամապետ վարդապետաց:

Իու աթոռակից ռաբունապետաց:

Իու ձեռնադրօզ պատրիարգաց:

Իու դասակից Հայրապետաց:

Իու աստիճանակից քահանայից... ով ռաբունդ իմ Սրապիոն, պարկեշտ ըստ Հոգւոյ եւ անարատ ըստ մարմնոյ:

Քո գլուխդ զանգրահեր եւ զազաթդ երկնանման:

Քո դէմքդ լուսատեսիլ եւ ունքդ կամարակապ:

Քո աչքդ ծովածու եւ ականջդ երազալուր: Քո ըռնկունքդ բարեշուք եւ շրթունքդ նագելի:

Քո բերանդ աստուածախօս եւ ատամունքը մարգարիտ:

Քո այտքդ վարդափթիթ եւ լեզուդ քաղցրաբարբառ:

Քո պարանոցդ ամենախոհ եւ վարժիչ եւ վերակացու:

Քո բազուկդ բաղձալի եւ մատունքդ հրաշալի եւ շօշափող աստուածն բանի:

Քո թիկունքդ օրինաբարձ եւ սիրտդ աստուածաբնակ:

Քո լեարդդ ծարաւի առ Աստուած, եւ երիկամունքդ ցանկացող փառացն Աստուծոյ:

Քո բարձր բարձող Աստուածաշունչ տառից, եւ ոտքդ քո եւ գարշապարդ են եթերն թացք:

Վասն այսորիկ երանի քեզ ի բիւրս բիւրուց եւ ի Հազարս Հազարաց, ով սքանչելի ժողովողդ Սրապիոն...

Էջ 28.— ...զոր եւ խնդրեմք յամենառատ պարգեւացն Աստուծոյ, զի նայ եղիցի բազմապատիկ երախտեացն փոխարէն ի նոցա Հատուցանող, եւ ոչ մեք, զի մեք ոչ եմք կարող Հատուցանել զփոխարէնն, այլ ինքն մարդացեալն Ած., Յս. Վարդապետն, Միածին Որդին, աստ բազմեամ ամովք եւ երկարակեցաց ժամանակօք պահեսցէ, եւ խաղաղութեամբ կենցաղավարեսցէ մինչեւ ի խորին ծերութիւնն ամէն, եւ յետ աստեացս ելանելոյ՝ Գրիգոր Վարդապետիւն, եւ Թորոս Վարդապետիւն, եւ բազում բերախտ Հոգեւոր Հար(ք) [բ]ն մերով՝ տէր Յովանէս Վարդապետիւն, ոչ է ի միջի մերում:

Էջ 27.— Գրիգորի աշակերտի եռամեծիմ Յոնաննոս Որոտնեցոյ Տեսութիւն ի բամ մարգարէիմ որ ասէ. Հոգի Տեսում ի վերայ իմ...:

Էջ 83.— ...

Սրապիոն ռաբուն Հայոց ընտիր, որ եւ զբազումս խրատէիր, միշտ աշակերտս մարգէիք, զբանըս ծածուկըս մեկնէիր, մեղուքեւոց քափչ էիր, յանդգնելոցն սաստ էիր, զամենեսեան իսկ շահէիր,

ի Պաւղոսէ ուսեալ էիր:

.....

Սրապիոն սիրող դու աղքատաց,
եւ կերակրող միշտ տընանկաց,
զգեցուցանող մարմնոյ մերկաց,
եւ ազատող ի գերութեանց:
Մարմնով ի գործ աշխատութեանց,
մատամբ ըզգէրս կտակարանաց,
բանիւ ի խրատ յանցաւորաց,
մտօք յերկինս վեր առ Աստուած:

.....

Սրապիոն խոնարհ եւ հեզ հոգի,
հանգիստ եղեր Տեառն Յիսուսի,
անարգեցեր զփառս աշխարհի,
վասն փառացն անվախճանի:

Էջ 85.— Ներքոյն անբնական քա-
նիւ առ մեծ յարմարեցան Սրապիոն Ուր-
եայեցի, ի Գրիգորէ՝ մօրիմ աշակերտէ
Կեսարեցոյ, ի թվիմ Ռիթ, յորժամ էառ գա-
ւազան ի յՈւրեայ, ի նոր Կիրակէիմ:

Այգոյն Յիսուսի
Բարունակ բարի
Գինեբեր տընկի:

.....

Իւթական մարմնի
Փայլեալ յաշխարհի
Բարող կենդանի:

Աւտար էի քոյացուցեր,
Բացեալ էի քեզ հրպեցեր,
Գլորեալ էի արդ կանգնեցեր:

.....

Իւթեալ էի հանդարտեցեր,
Փանաք էի մեծարեցեր,
Դակեալ էի արդ շինեցեր:

Աստուածանման ինամարկելով,
Բըժըշկանման ողջացնելով,
Գետոց նման ոռոգելով:

.....

Իւթանման պատճառ գլուխ,

Փրկչին նման երեւելով,
Քաջանման հրաման տալով:

Եւ Քի. փառք յաւիտեան.— Հմտ. Գրիգոր
Կեսարացի, Արշակ Ալպոյաճեան, 1936,
Երուսաղէմ, էջ 191-195:

Էջ 89.— Նորիմ դարձեալ վասն ոգեվա-
րիմ, ի բանն՝ Հայեցայ ի քարձումս եւ յափ-
շտութիւն Յանապարհիմ.— Վարդապետք ա-
սեն, յեւանել հոգւոյն ի մարմնոյն...:

Էջ 103.— Նորիմ ի Ոյմ Կիրակէմ վասն
Հիւրընկալութեան...:

Էջ 122.— Վասն բանիմ մասամբ ի Վար-
դանա կարճառօտ յուարով:

Էջ 129.— Նորիմ վասն Աւրիմութեան
Մեռմի. Իւլ թափեալ էանում քո:

Էջ 145.— Սկիզբն Նախքանաց:

Էջ 154.— Ողբ պիտամի.— Այլ են ոմանք
մեղսասէր մարդիք...:

Էջ 178.— Երանելոյն Եփրեմի խորոյն
Ասորոյ ասացեալ նախերգան.— Ի շաւիղս
փառաց քոց Տէր ընթանան միտք իմ...:

Էջ 213.— Տաղ Կաթողիկէ Եկեղեցոյ.—
Կալյութեայ Սր. Կաթողիկէ Եկեղեցի...:

Էջ 285.— Պատմութիւն խողին, ի պէտս
մարդկան.— Արդ խողն է դեղ ամէն ցաւի

*****

Էջ 286.— Ուտանաւորիս սկիզբը կը պակսի.
Ի յաշխարհի բողբոջեցար
ծառըդ կենաց անմահութեան,
կերակրեցեր առատապէս
զսովացեալ ազգոս մարդկան:

Լուսաւորիչ խաւարելոց
ազգիս Հայոց Թորգոմական,
քաղցըր բանիւ քո գեղեցիկ,
տէր վարդապետ, Հայր պատուական:

.....

Քահանայ աստուածարեալ
մտեր ի Սուրբըն Սրբութեան,
ընդ քեզ եւ մեք տացուք զփառս
երրեակ անձինն եւ մի բնութեան:

Էջ 289.— Նորին ասացեալ է:

Թաղծեալ սրտիւ եւ ցաւագիմ,
հեծեծամաւք եւ լալագիմ,
գրամս գրեցի որ ի կարգիմ,
հօրըմ մերս հոգեւորիմ:

Որ ի յերկրէն Տարօնացոց,
լոյս ծագեցաւ ազգիս Հայոց,
տիպ եւ նման առաքելոց,
եւ օրինակ նախնի սրբոց:

Բարունակամ իշխանութեամբ,
ւերելի մեծ նոխարութեամբ,
շրջեալ յերկրի փարգութեամբ,
աշակերտացըն քազմութեամբ:

Որ եւ հասեալ ի Պաղեստին,
յնրուսադէմ փաղափ մեծին,
երկրպագեաց ի Սուրբ Ալլիին,
եւ լուսաբուղիս Գերեզմանին:

Սկիզբն արարեալ անդ շինուածոց,
եկեղեցեաց ազգիս Հայոց,
զփակեալ պարիսպըն բարձրացոյց,
եւ մեծապէս գեղեցկացոյց:

Վարըս ցուցեալ պարկեշտութեան,
տուրս առնելով ողորմութեան,
փայլեաց նման արեգական,
ի մէջ ազգաց երկոտասան:

Ապա անտի ի Հայք դառնայ,
ի բուն երկիրն իւր գերակայ,
եւ ժամանեալ ի Բերիայ,
ըզգաւ մահուն հիւանդանայ:

Բամեալ դասուց աշակերտաց,
շուրջ ըզնովաւ կային նստած,
տարակուսեալ եւ դեգերած,
եւ արտասուաւ շարժեալ ի լաց:

Դարձեալ անդրէն պատասխանէ,
աշակերտաց իւր, եւ ասէ-
թէ մի՛ ողորայք որդիք, ասէ,
զի այս է պարտք ի սկզբանէ:

Արար կտակ եւ հաստատեաց,
ըստ աւրինի մահապետաց,

յոգոց համեալ զՏէրըն յիշեաց,
զմաքուր հոգին իւր աւանդեաց:

Յայնժամ ամբոյս մեծ փաղափն,
յեկեղեցին եկեալ հասին,
մեծակական ողորով լալին,
եւ զառաջնորդըն խնդրէին:

Պարըք դասուց աշակերտաց,
եւ ժողովեալ հայրապետաց,
ի յարտասուս հարեալ ի լաց,
վասըն չարին որ պատահեաց:

Նկայք ասեմ, որդիք մարդկան,
արք եւ կանայք ամենեքեան,
վասն մերո թշուառութեան,
որ դիպեցաւ յօտարութեան:

Տապալեցաւ վէմն անասան,
յեկեղեցոյս ուղղադաւան,
այլ ոչ լինի աստուածաբան,
եւ ոչ փարոք ժողովրդեան:

Ի հօրէդ մեր որք մնացաք,
ի փջ հովւէդ որ գրկեցաք,
յամապատին թաքառացաք,
իբրեւ գոչսար մոլորեցաք:

Նրանութիւնըն մերժեցաւ,
թշուառութիւնըն մերձեցաւ,
թագն ի գլխոյս մեր վերացաւ,
եւ լոյս աչացըն մեր շիջաւ:

Արեգական լոյս փող արկեալ,
աստեղք երկնիցըն մուտեալ,
եւ լուսաւորքըն խաւարեալ,
ընդ մեզ այսօր ի սուգ մտեալ:

Սուգ առեալ ազգիս Հայոց,
աղաղակեմ ձայնի ողորոց,
խնդրեմ ըզհացըն փաղցելոց,
զջուրըն կեանաց ծառաւելոց:

Աշակերտաց դասքն կոծիմ,
 Եւ շիւարեալ տարակուսիմ,
 Իբր ըզմաւորդ ի մէջ ծովիմ,
 Ի յամկանել մաւալարիմ:

Ցաւօք հեծեմ եւ մորմոքիմ,
 Եւ գարեւորեալ անարեկիմ,
 Իբր գերկիրըս վրդովիմ,
 Ի մեռանել քազաւորիմ:

Երկումք մահու ժամանեցիմ,
 Եւ տրտմութիւն անհմարիմ,
 Իբր զօրաց ի ցալատիմ,
 Ի յամկանել զօրաւարիմ:

Արտասուելով լամ եւ ասեմ,
 զթշուառութիւն ամձանց պատմեմ,
 ռդորմագիմ ձայնս արձալկեմ],
 զաշխարհ ամէն ի յոյր շարժեմ:

Լոռեաց քերամդ աստուածաբան,
 ձայն քո քաղցրիկ, հայր պատուական,
 համեղ շրթումքդ հրաժորան,
 որ միշտ քղիւտ աղբերամման:

Երեւալ [յ] ըրիք անապատի,
 Եւ անասումք չորքոտանի,
 ռդրան մման քանականի,
 զթշուառութիւնս մեր ի յերկրի:

Բաւեալ թռչնոց աւդականաց,
 Երամ երամ գամ ժողոված,
 ռդորմագիմ շարժեալ ի լաց,
 Եւ ձայնակցիմ աշակերտաց:

Գեղեցիկն եւ գովելիմ,
 Գրիգոր անուն մեծ քարունիմ,
 ալսօր եհաս առ ցանկալիմ,
 անմառ տեսլեանն աստուածայիմ:

Սիրով եղաւ բանս ի կարգիմ,
 յիմըն հարիւր Հայոց թվիմ,
 Եւ թամասուն, ընդ հարիւրիմ,
 Եւ թիւս երեք այլ ի կարգիմ:

Ծանօթ.— Տեսակիզքի տառերը կը յօ-
 դեն թորոս Վարդայանի Ե ասացեալ երգս:
 Վերջին տան մէջ տրուած թուականը կը
 հաշուենք սապէս. $973 + 551 = 1524$:

էջ 271.—

[Թ] ազաւոր երկնաւոր, անհաս, անսահման,
 անեղ, անժամանակ, յաւիտեանական,
 բնութեամբ միաւորեալ անբաժանական,
 անձամբ դիմօք յայտնեալ թիւ երրորդական:

Որ վասըն յանցանաց մարդոյն նախնական,
 պատրանաւք բանասարկութիւն պողոյն ճաշակման,
 մինդ ի յերից անձանց Բանդդ հայրական,
 խոնարհեցար յերկնից յարգանդ կուսա(կա)կան:

.....

Լինէր առողջութիւն ախտից զանազան,
 Եւ թողութիւն մեղաց ի Սուրբ Վերնատան,
 բաշխէր ի Սուրբ Հոգւոյն չընորհք զանազան,
 բոլոր քրիստոնէից ի Սուրբ Վերնատան:

Եհաս մեզ գուժ մահու եւ սուգ տրտմութեան,
 բարձաւ թաղն եւ պսակըն քրիստոնէական,
 խաւարեցաւ լուսինն ընդ արեգական,
 այլ ոչ ծագէ ըզլոյսն իւր արդիական:

Դարձաւ ուրախութիւնն ի սուգ տրտմութեան,
տարակուսեալ բոլոր աշխարհ ամենայն,
յառուարն Սուրբ Տեղոյն մերո Վերնատան,
որ է նայ Սուրբ Սիոն տեղ մեր ըստեղծման:

Հրեշտակք իմանալիք դասք անմարմնական,
տէրութիւնք եւ ակօղք, սրովքէք վեցթեւեան,
զարմացեալ հիանան եւ ապուշ մնան,
եւ դառնութեամբ ողբան ընդ որդոց մարդկան:

Գազանք եւ անասունք, որ չեն բանական,
սողունք լէրէվայրիք, եւ թռչունք անբան,
ձազախառն երամով ժողովին եւ զան,
եւ ձայնակից լինին որդոցն մարդկան:

Սերմանիք եւ բանջարք, որք են բուսական,
մայրիք անապատի եւ ծառք տնկական,
տարերքն քառակի, որք չեն շնչական,
բնութեամբ իւրեանց ողբան ընդ որդոց մարդկան:

Խորտակեցին զպատկերը տէրունական,
զսրբութիւնսն ոտից արարին կոխան,
փոխան քրիստոսասէր ազգին լատինեան,
ահա անդ ժողովին ազգն իսմայէլեան:

Տեղին ուր եւ իջաւ Հոգին սրբութեան,
ահա անդ բնակեաց հոգին չարութեան,
տեղին ուր բազմեցաւ երկնաւոր արքայն,
ահա նստի մոլա, շէխ եւ թանխման:

Հեռաստանէ կացեալ ազգ ուղղադաւան,
ողորմագին հային ընդդէմ վերնատան,
ի խորոց հառաչեն, արտասուեն եւ լան,
եւ խորովեալ սրտիւ ի յետըս դառնան:

Ողբ բանս ասացեալ վասն Վերնատան,
յծրուադէմ քաղաքն պաղեստինեան,
յինն հարիւր թիւն մերոյ հայկազեան,
եօթնասունն էրեզըն յաւելորդեան:

Սա աղտեղացեալ մեղօք զանազան,
Թորոս անուն երգող բանիս պատմութեան,
եւ աշակերտի բանի սուրբ եւ դասատան,
Գրիգոր մեծ բարունի եւ աստուածաբան:

Էջ 276.— Ա.— Առաջին հերձուածողքն
հեթանոսք...— ԽԳ.— Սեւեռիոս ի նո-
ցանէ գորով զերկուց բնութեանց զասօղն
նզովէ...:

Էջ 284.— Ոստանօրս լօ է.— Փառք անե-
ղին Հօր Աստուծոյ...:

Էջ 307.— Անանիա Շիրակունոյ համա-
րողի, Յաղազս Կշոց եւ կըշտորդաց ա-
սացեալ:

Էջ 311.— Աստուածաբանութիւն իմաս-
տասիրաց.— Հերմէս նշանաւոր փիլիսոփայ
ասէ. Գ զօրութիւն է յերկինս... Դիմոս-

թէն ասէ. Որպէս մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է, նոյնպէս եւ քաղաք առանց աւրինաց մեռեալ է եւ աւերակ...:

Էջ 314.— Եւ այս է նմանութիւն չորեք-կերպեան կենդանեացն...:

Էջ 316.— Յաղագս Որպիսութեան Հրեշտակացն:

Էջ 319-327.— Տոմարագիտական բոլորակներ եւ աղիւսակներ:

Էջ 328.— Թառալին բաժինն աշխարհիս բնակեալ են մարդիկք գիշատեսիլք եւ ամէնն մարդակերք են որպէս զգազան...:

Էջ 329.— Յաղագս Տումարակամ արուեստին թէ յումմէ եղաւ...:

Էջ 331-378, բոլորգիր:

Էջ 331.— Այսաւր յարեաւ ամենեցուն Տէրուն...:

Էջ 332.— Ամիսք Հայոց:

Էջ 333.— Պ[ա]ճԵՄ Տումարքն Հայոց.— Կրկնակ ամսոց այսպէս արա...:

Էջ 335.— Ամիսք Հռոմայեցւոց:

Էջ 371.— Գրեցաւ Տումարատետրս ի ՌժԸ Թվին Հայոց, ի մայրաքաղաքս Համիթ, ընդ հովանեաւ Սք. [Կ]իրակոսին, ձեռամբ սոռկանուն Ստեփանոս սարկաւագիր:

Էջ 376.— Կանխած նոյնութիւն սրբոց նախատեսացն այսաւր յունի ելին...:

Էջ 377.— Նոտրագիր.

Պատճէն Հռոմա մեծ տումարի, պարզեալ հարանցրն մեր նախկին, բայց արդ Ղուկասըս Կեղեցի ոտանաւոր շարադրեցի...:

Ռ [= Հազար] ու 2 [= վեց] Թվականի զսակաւ տումարս ի յոտ հանի,

ես յիշման չեմ արժանի,

անուամբ միայն արեղար...:

Էջ 378.— Ամիսք Երբայեցոց:

Էջ 382.— Ամիսք Սարգաւակին:

Էջ 394.— Վասն Երկրտաւամ Հոգմոցն:

Էջ 414-415 ի միջեւ Թերթ կտրուած:

Էջ 417-420.— Տոմարական աղիւսակներ:

Էջ 421.—

Պատճէն Թուոյ նոր տումարի,

է ծնընդեանն Քրիստոսի,

քանզի ծնունդն Քրիստոսի,

քրիստոնէիցն է նոր տարի...:

Բայց ես տրուպ եմ ի կարգի,

վարժապետաց աստիճանի,

որ եւ յիշման չեմ արժանի,

Ղուկաս անուն Կեղեցի...:

Ի թուականիս մեծ հայկազնի,

արեթականըն տումարի,
հազար անցեալ ընդ քառասնի,
եւ Բ [= երկու] Թիւայլ աւելի,
ի դուռն Սուրբ Կարապետի,
որ մականունն Ղրպաչ կոչի,
ի յանբարի ժամանակի,
որ եմք կոխան պիղծ չար ազգի,
որ մականունըն է Օսմանցի,
դաւանութեամբըն Մահմետի,
ժանիք ունի չար գազանի,
նմանի կարճի եւ քարք աւճի:
Արեանարբու քրիստոնէի,
եւ մանաւանդ ուղղափառի,
որոց փրկէ Տէրն ամենի,
զազգս ամենայն խաչապաշտի:

Էջ 424.— Գերազանցիկ լոյսն այսպէս արա...:

Էջ 433.— Յորեւանն Մ ամ է որով հըրեայքն վարին...:

Էջ 445.— Աւրհեսալ է Հայր անճառ Բանին...:

Էջ 447.— Ի Թումայ վարդապետէմ աստուածաբանկ Ուխտիմ Մեծովայ վամացն, եռգլից ասմ Աստուծոյ, Յաղագս ազգակաւ մուրեքն քաժամմանոյ:

Էջ 457, դատարկ:

Էջ 478, յոյժ մանրատառ.— Նորին Գրքորի Թուխք Վասմ Աղքամարա եպիսկոպոսաց.— Դարձեալ դարձայց առ ձեզ բանիւ եւ թխթով...:

Էջ 487.— Ողորմիք Պաշտամանց:

Էջ 491.— Գոհար վարդ ինքնագոյն...:

Էջ 497.— Ած. անեղ անուն անսահման...:

Էջ 508.— Որդիք լուսո հօրըն մեծի...:

Յիշատակագրութիւնք Բարսեղ վարդապետի.

1. Էջ 1, նոտրագիր անհարթ.— 1800

Ես Բարսեղ ան? ծառայ Աստուծոյ, եւ աշակերտ տէր Սրապիոն վարդապետին, կաման Աստուծոյ եւ առաջնորդութեամբ Սք. Հոգոյն Սրբո առի զաւազան յԱմիթ քաղաքի, ի տէր Սրապիոն վարդապետէն իմմէ, ի Թվին ՌԽԸ, Հրոտից ի ԺԲ, եւ սեպտեմբերի [Ը], յաւուր տօնի Սրբոյ Խաչին վարապա, եւ ի կենարարին մետոյ Յի. Քի. Թվականին Ռ եւ Ո. եւ էի ես ի սոյն ամի իմ ամաց, յորժամ զաւազան առի:

2.— Էջ 185.— Ես նուաստ ծառայ ծառա-

յիցն Աստուծոյ, Բարսեղ պիտակ անուն ըսպասաւոր բանի, շնորհաւք ամենասուրբ Հոգոյն, եւ արդութեամբ նորին, ժամանեցի յաստիճան վարդապետութեան, եւ առի գաւազանն ի տէր Սրապիոն քաջ րարունոյն իմմէ, ի թուականութեան հայկազեան սեռի, արեղականն տումարի Ռեւ, եւ ի կենարարին մերոյ զալըստեանն խոնարհութեամբ Յիսուսի, ՌՈ, ի հրոտից ամսոյ Հայոց ԺԳ, եւ ի սեպտեմբեր Հոռվմայեցոց յԼ, ի մայրաքաղաքս Համիթ, ի Սբ. Կիրակոսի Եկեղեցին, յաւուր տօնի վարագա Սբ. Խաչին, յառաջնորդութեան քաղաքիս տէր Սրապիոն վարդապետիս իմոյ, եւ յաթոռակալութեան եւ ի հայրապետութեան էջմիածնա տէր Դաւիթ կաթողիկոսին, եւ ի Սրսա ն[ա]հանգին տէր Ազարիա կաթողիկոսին, ի Թազաւորութեան տաճկաց Մահմատին։ Զոր խնդրեմ յամենեցուն յիշել ի Տէր միով ողորմիւ։ Եւ էի ես յայսմ ամի ինամաց։

3.— էջ 184, ստորոտը.— 1804

Ես Բարսեղս, աշակերտ տէր Սրապիոն քաջ րաբունապետին, Ռեւ Թուին Աբեղա աւրհնեցա յԱթիսա վանքն, հոկտեմբեր ամսոյ։

Ռեւ վարդապետական իշխանութիւն առի յԱմիթ, ի Սբ. Կիրակոսի եկեղեցին, սեպտեմբեր յԼ։

ՌԾԳ Թուին եպիսկոպոս եղէ ի նոյն Համիթ քաղաքի յուլիս յԼ։ Բայց գիտելի է զի արեղա, վարդապետ, եպիսկոպոս, Սրապիոն վարդապետն արար զիս, զի ուսուցիչ էր ինձ ի փոքր ժամանակէ։

4.— էջ 187, իջնեղը.— 1804

Ես Բարսեղ նուաստ՝ ծառայ ծառայիցն Աստուծոյ, պիտակ անուն վարդապետ, աշակերտ տէր Սրապիոն քաջ րաբունապետին, եւ Գրիգորի Հայոց Հայրապետի, աւրհնեցա եպիսկոպոս ի նոյն վարդապետէս իմմէ, որ նստաւ կաթողիկոս յէջմիածինն, ի ՌԾԲ Թուին, եւ զիս աւրհնեաց եպիսկոպոս ի ՌԾԳ Թուին, ի Համիթ քաղաքի, յուլիս ամսոյ յԼ, ի Սբ. Սարգսի Եկեղեցին։

3408

Ա.— ԺԱՄԱԳԻՐԲ (ԹԵՐԻ).— 59

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12.5×9×3, էջք 254, Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի, Թուղթ կրկեայ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեղանով, միասին, 18 տող, Բոլորգիր, Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— ...Սաղմոսիւք եւ աւրհնութեամբ եւ երգովք հոգեւորաւք...։

էջ 8-9-ի միջեւ թերթ ինկած։

էջ 10.— Քարոզ Առաքելաց եւ Մարգ.։— Ած. մեծ, հզաւր...։

էջ 28.— Յարեւելից մինչեւ ի մուտս արեւու...։

էջ 28-29-ի միջեւ թերթ ինկած։

էջ 85.— Խրատք Խաղաղակամիմ...։

Բ.— ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏՐ.— 88

էջ 78.— Աւրեմք արկամելոյ սպաս եկեղեցոյ։

էջ 118.— Գոհութիւն եւ փառաբանութիւն մատուցանեմք քեզ Հայր ամենակալ, վասն սուրբ եւ անմահ պատարագիս...։ Եւ

վասն զաւրուօթեան եւ յաղթութեան թագաւորացց ջրիստոնէից, եւս առաւել բարեպաշտ թագաւորին մերոյ... եւ իշխանաց իւրոց: Աղաչեսցուք եւ խնդրեսցուք վասն հոգոցն Հանգուցեւոցն, եւս առաւել վասն Հանգուցեալ թագաւորացն մերոց եւ նախնեաց նոցին: Ազատութիւն եղբարց մերոց զերեւոց...:

Էջ 134—135ի միջեւ թերթ ինկած:

Գ.— ԱՂՕԹԱԳԻՐԳ (Թերի).— 28

Էջ 137.— Նախադրութիւնք խրատականք յաղագս աղաթիցն, գոր արարեալ է տեառն Ներսիսի եղբար Գրիգորիսի Հայոց վերադիտողի:

Էջ 144.— Հաւատով խոստովանիմ...:

Էջ 146—147ի միջեւ թերթ ինկած:

Էջ 148.— Աղաւթք ար. վարդ. մեղրկ.:— Աւրհնեալ է ամենասուրբ երրորդութիւնն յամ. արարածոց իւրոց, յերկնաւորաց եւ յերկրաւորացս...:

Էջ 167.— Աղաւթք յորժամ յորագայք ամկամի ոք գոր ասացեալ է Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչիմ.— Աւրհնեալ է մարդասիրութիւնդ քո...:

Էջ 161.— Նորիմ ասացեալ.— Աղաչեմ զքեզ Փրկիչ աշխարհի...:

Էջ 168.— Աղաւթք Ամաստասայ առ ողորմածն Աստուած.— Տէր մի սրտմտութեամբ քով յանդիմաներ զիս...:

Էջ 168—187ի միջեւ թերթ ինկած:

Էջ 200.— Բամք աստուածայինք, պիտաւի ամ. կրամաւորաց, Ամանիայի վարդապետի ասացեալ.— Երեւեցոյ Տէր զչնորհս քո...:

Էջ 210—211ի միջեւ թերթ ինկած:

Էջ 234—235ի միջեւ թերթ ինկած:

Էջ 235.— ...Սակայն ի մոռացաւնս ձըրգեցի զանհրաժեշտ ատեան ամենազաւրիդ...:

Էջ 253.— Տեսնոմ Գրիգորիսի Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ զԱղաւթս գայս.— Հայր սուրբ որդեանէր անառականք...:

Էջ 264.— ...Հայր սուրբ, եկեալ քո առաջի, զգրկազործ զ [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Էջ 157, մէջտեղը.— Յիշեա զմեղաւոր գեոդոս:

2.— Էջ 262, ստորոտը.— Ով հարք իմ եւ եղբարք, յորժամ Հանդիպիք այս լուսատու աղաւթից, զգեոդոս յիշեցէք:

3409

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն (Թերի).— 150

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×10×5: Էջք Ը+666: Հանգամանք յոյժ անբաւարար. վնասուած Հնութենէ. կան փրթած թերթեր. սկիզբը եւ վերջը թերի. նորոգութեան կարօտ: Թուղթ դեղնորակ: Գրութիւն՝ խորագրերները եւ սկզբնատողերը կարմիր, զլսատառերը

սրճագոյն, մնացեալը սև մեկանով, միասիւն, 23 տող: Բոլորգիր վարժ. Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ կանոններու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ քայքայուած, կոնակի կաշին կը պակսի: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— ...Լոյս ի լուսո ծագեալ ի Հաւ—
րէ...:

էջ Բ.— ի կուսական որովայնէ...:

էջ Բ-Գի միջեւ թերթ ինկած:

էջ Գ.— Սքանչելագործ Աստուած...:

էջ Զ.— Կանովն Զորորդ առուր Աւհ...:

էջ Զ-էի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս էջ
Ը-1ի միջեւ:

էջ 4.— Կանովն Ութերորդ աւուրմ:

էջ 9.— Մեծացուցեք Յարութեամբ
Տեառն մերո...:

էջ 18.— Կանովն Տեառնըմդառաջիմ
Աւրի...:

էջ 20-21ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 22.— Կանովն Սրբոյն Թեոդոսի քա—
գաւորիմ:

էջ 40-41ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 42.— Շարական Երկոտասան Առաքե—
լոց:

էջ 64.— Երգ Բուն Բարեկենդանի...:

էջ 83-84ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց
թիւի:

էջ 163.— Կանովն Յարութեամբ Ղազարու:

էջ 286ին այժմ 4ը յաջորդէ 295, որովհե—
տեւ սխալմամբ այստեղ դրուած 4 թերթերը
փոխադրեցինք ձեռագրիս սկիզբը եւ թը—
ւագրեցինք էջ Ա-Ը:

էջ 306-307ի միջեւ 2 թերթ ինկած:

էջ 370.— Կանովն Սըրբոյն Տապանակիմ:

էջ 410-411ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 440-441ի միջեւ պատուած մէկ թերթ:

էջ 459.— Կանովն Մանկամցն Բեթղեմի:

էջ 480-481ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 483.— Շարական Վահամա Գողթնե—
ցում:

էջ 520-521ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 521.— ԱԶ. Հ.— Ըզբեզ արդար եւ
ուղիղ...:

էջ 562-563ի միջեւ թերթ կտրուած:

էջ 567.— Ի Հանդերձալ նորոգման...:

էջ 606.— Աւրհնութենէն Յարութեան
Տեառն մերո 6ի. Գի...:

էջ 616-617ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 646.— Բաղուածք Աւրիմութեամբ
Տօմից Տէրունականաց, եւ ամ. սրբոց ըստ
իւրաքանչիւրոց պատշաճից...:

էջ 646-647ի միջեւ —նախապէս 661-664—
ինկած մէկ թերթ:

3410

Պ Ա Բ Զ Ա Տ Ո Ւ Մ Ա Բ.— 16

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×9×2, էջք 114, Հանգամանք
Համարեա բաւարար, Թուղթ դեղնորակ:
Գրիչ՝ Արիստական ԲՀՆ. Մշեցի: Գրուե—
թիւն՝ տարեգիրները կարմիր, մնացեալը
սեւ մելանով, միասին, 16 տող, Բոլորգիր:
Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ:
Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 2.— Պարզատուժ[ար]ըս գովելի...:

էջ 3.—

...ԶԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆ ՆՐԱՍՏ զԳԻՆՍ

ԸԶՔԵՀԱՆԱՅԱՅՐԱ ՄՐՇԵՑԻ,

ՈՎ ՍՐՐՈՒՈՎ զՈՂՈՐՄԻՆ ՍԱՆՂ,

ՆԱՅԱՐԱՐԻՆ ԻՐ ՈՂՈՐՄԻ,

ԵՎ ՂՐԱԽՈՒՆ ԱՌՆՔ ԲՐԺԱՆԻ?...:

էջ 5.— Դարձեալ ծանիր, ով ուշիմ ըն—
թերցող...:

էջ 6-7, դատարկ, գծմծուած:

էջ 8-17.— Տոմարական Աղիւսակ, ՌԲ—
ՌՇԼԳ:

էջ 19.— Պարզատուժար ըստոյգ եւ յըն—
տիր արիմակե ամամց եւ յօտեմակակ:

էջ 94-95ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 114.— Գրչափորձ եւայլն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1800
էջ 18, անհարթ գրով.— [Յի]շատակ է

ետու զայս Պարզատոմարն հոգւոյ [ի]մոյ
Սասնցի նորընծայ տէր Մարգարին. բար-
եաւ վայելեսցէ. ՌՄԽԹ, եւ [ն]ոյնմբերի Դ:
Յուրհացի Սահաթչի տէր Յովհաննէս:

3411

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք.— 60

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15×11×2, էջք 132, Հանգամանք
յոյժ անբաւարար. վնասուած թացութենէ.
թերթեր փրթած. սկիզբը եւ վերջը թերի,
թուղթ դեղնորակ, Գրութիւն՝ խորագիր-
ները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը
սեւ մելանով, միասիւն, 18 տող, Նոտրա-
գիր, Համառոտագրութիւնք բաւական ա-
ռատ: Կաշեկազմ տախտակեայ հնամաշ,
քայքայուած, կողքի տախտակները մէջ-
տեղէն կոտրած: Պահպանակ մազաղաթեայ
վերջը երկու թերթ, հին ուռներէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— ...Փառք ի բարձունս Աստուծոյ

***

էջ 18-19ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 24.— Կամոմ Արեւագալիմ:

էջ 32.— Կարգաւորութիւն հասարակաց
Աղաւթից Նրբորդի ժամուն:

էջ 42.— Կարգաւորութիւն հասարակաց

Աղաւթից Երեկոյի ժամուն:

էջ 57.— Խրատ Խաղաղականիմ:

էջ 88.— Կամոմ Համգստեամ ժամուն:

էջ 70.— Աւրէնք Արկանելոյ Սպաս Եկե-
ղեցոյ:

էջ 89.— Հաւատամք ի մի Ած. ...:

էջ 124.— Գոհութիւն եւ փառայբանու-
թիւն մատուցուք Տեառն Աստուծոյ մե-
րոյ:

էջ 129-132.— Պահպանակ:

3412

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Ի

(ԺԶ. ԴԱՐԴ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւաւ 10.5×8×2: էջք 152: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 14 տող: Նոտրագիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Կարմիր կապոյտ գլխագարդ իւր սարօք, էջ 27, 79: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— ...Ասէ Սուրբն Գրիգոր. Զի՞նչ է պահքն: Ասէ Հրեշտակն. Պահքն ընդ Հրեշտակս դասէ...:

էջ 26-27ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 27.— Պատմութիւն Վասն Մանկամն եւ աղջկամն.— Այր մի էր մեծատուն իշխան ի քաղաքի մի եւ ունէր այնչափ զանձ...:

էջ 46.— Հարցմունքն է.— Ասէ աղջիկն. Ով է քո Հայրն...:

էջ 78-79ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 79.— Թաղաւորն Կոստանդիանոս ի բազմաց ժամանակաց ցանկացաւ տեսանել զճգնաւոր ոմն...:

էջ 85.— Թաղաւոր մի անիրաւութիւն կանէր, և եւ ունէր զորդի մի բարի...:

էջ 92.— Առիւծն կալաւ իւր սպասաւոր զաղուէսն...:

էջ 94.— Է դազան մի անմարդաբնակ տղիս եւ են եղլիրք իւր որպէս սղոց...:

էջ 96.— Է դազան մի ի ծովն որ Հուր ուտէ...:

էջ 97.— Է դազան մի որ ձու նորա դեղ է ի պէտս բժշկութեան...:

էջ 101.— Կատուն Հազաւ փիլոն եւ եղեւ կրօնաւոր...:

էջ 102.— Աղուէսն եգիտ ուղտ մի մերձ ի մահ...:

էջ 104.— Քահանայ մի զողացաւ զկով այրի մեոյ միոյ...:

էջ 106.— Ասի յառակաց թէ աղուէսն զըտեալ թուղթ մի գրեալ, եւ տարաւ առ զայլն...:

էջ 113.— Կին մի այրի ունէր կով մի, եւ իւր խորթն ունէր էջ մի...:

էջ 118.— Ակաւան ժողովեաց զժառս իւր եւ խրատէր զնոսա եւ ասէր...:

էջ 126.— Գայլն եգիտ էջ մի գէր, կամեցաւ ուտել զնա...:

էջ 128.— Աղուէսն էառ կաքաւ մի...:

էջ 128-129ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 129.— Տաղ սիրոյ տաացեալ է Յովսափ Սեբաստացիմ.— Յայն առաջին ժամանակին...— Յովսափ:

էջ 146.— Տաղ Վասն Ղաբիպի.— Հոգի մի ասեր դարիպ...:

էջ 147-152, պատուած կիսով չափ:

էջ 151.— Տաղ վասն Վարդի եւ Պլպուլի, ասացեալ ի Առաքել վարդապետէ, որ վասն Աստուծոմնի օրհմակէ.— Ականջ դրէք բանիս որ պատուական է...:

3413

Գ Ա Ն Ձ Ա Ր Ա Ն.— 27

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×14×7, էջք 875: Հանգամանք յոյժ անբաւարար. վնասուած թացութենէ շատ թերթեր փրթած. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զխատառները կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 18 տող: Բոլորգիր: Կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Գանձերու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, հնամաշ եւ քայքայուած: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, ահաւասիկ քանի մը տող. «...զմարմինն եթե զհոգին, եթե զաստուածութիւնն. զի երկուս խոստովանիք բնութիւնս, ի բաց բարձաւ հոգին ըստ Ապողինարի, թերակատար է եւ փրկութիւնն: Եւ կամ ի բաց առ զմարմինն եւ նմանեա նւորիքէ դիւարբերանի, որ առաջաւք եւ ցընորիւք ասէր զմարմնաւորութիւնն Տեառն: Եւ կամ որոշել զաստուածութիւնն...»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Յանկ.— ԱՂԴ Գլուխներ:
Ա.— էջ 5ա.— Գամն ձրագալուցի Մընընդեամն.— Տարփումն ըզձական...:— Տէր Միւի:
Բ.— էջ 13բ.— Գամն Մընընդեամն Ատաքի Աւուրմ.— էթազըդ պարծանաց...:— Թարա:
Գ.— էջ 20բ.— Գամն Երկրորդ Աւուրմ Մընընդեամն:
էջ 20-21ի միջեւ թերթ ինկած:
Դ.— էջ 25.— Գամն Երրորդ Աւուրք Մընընդեամն:
Ե.— էջ 32.— Գամն Զորրորդ Աւուրմ Մընընդեամն:
Զ.— էջ 39.— Գամն Հինգ Աւուրմ Մընընդեամն:
Է.— էջ 47.— Գամն Վեց Աւուրմ Մընընդեամն:
Ը.— էջ 54.— Գամն Եւթմ Աւուր Մընընդեամն:

Թ.— էջ 61.— Գամն Ութաւրեա թլփաւորքեամն:

էջ 87բ.— Տաղ ի Պլուզ Վարդ.— Առաջնաճաշակ պողոյն...:— Ա-Բ:

Ժ.— էջ 72ա.— Գամն Յովամնու Մընընդեամն:

ԺԱ.— էջ 82ա.— Պետրոսի Հռոմա Հայրապետիմ.— Վերաւրհնեալ գովեալ. . .:— Վ դ ա յ պ ե տ ի:

ԺԲ.— էջ 80ա.— Գամն Ամտոմի ձըզմաւորի:

ԺԳ.— էջ 104ա.— Գամն Թագաւորացմ Թեոդոսի եւ այլոցմ:

ԺԴ.— էջ 111ա.— Գամն Կիրակոսի եւ Մարմ Յու:

ԺԵ.— էջ 116բ.— Գամն Վահամայ Գողթ-
[ն]ացոյմ:

ԺԶ.— էջ 123ա.— Գամն Գրիգորի Աստուածաբանի:

ԺԷ.— էջ 131ա.— Գամն Գալստեան Տեառն Քառասմաւրեայ իտ.:

ԺԸ.— էջ 139ա.— Գամն Տեառնընդաւորքիմ առ.:

էջ 180ա.— Տաղ Յուամնու.— Թունան քարոզքն նիւնէի...:

ԻԱ.— էջ 182բ.— Գամն Սրբոյմ Սարգսի եւ արդոյ մարա Մարտիր.:

ԻԲ.— էջ 170բ.— Գամն Կիրակէիմ Հասարակաց:

ԻԳ.— էջ 177ա.— Գամն Ատոմանց:

ԻԴ.— էջ 182ա.— Գամն Սրբոց Քաշից եւ Սուէի.:

ԻԵ.— էջ 191ա.— Գամն Սրբոց Ոսկե-
[ն]անց:

ԻԶ.— էջ 198ա.— Գամն Թարգմանաց:

ԻԷ.— էջ 211բ.— Գամն Սրբոց Ղեւոնդեանց:

ԻԸ.— էջ 219ա.— Գամն Սրբոց Վարդաւանց:

ԻԹ.— էջ 228ա.— Գամն Սրբոց Հայրապետաց Կոստանդնուպոլսի ժող.:

Լ.— էջ 234ա.— Գամն Բում Բարեկեմ-
դամին:

ԼԱ.— էջ 246բ.— Գամն Արքայոմ Թեոդո-
րոսի:
էջ 256-257ի միջեւ բոստ երեւոյթին ին-
կած մէկ թերթ:
ԼԳ.— էջ 259ա.— Գամն Կիւրդի Հայրա-
պետիմ:
ԼԴ.— էջ 286ա.— Գամն Երրորդ Կիրա-
կէիմ, ամու:
ԼԵ.— էջ 273բ.— Գամն Յոհաննու եւ
Եպիփանու:
ԼԶ.— էջ 279բ.— Գամն Մեծատան եւ
Ղազարու:
ԼԷ.— էջ 286ա.— Գամն Արքոց Քառաս-
նիցն:
ԼԸ.— էջ 293ա.— Գամն Հիմկերրորդ
Կիրակէ:
ԼԹ.— էջ 301ա.— Գամն Արքայոմ Գրիգո-
րի Լուսաւորչիմ:
էջ 302-303ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
Ն.— էջ 308ա.— Գամն Վեցերորդ Կի-
րակի:
ՆԱ.— էջ 316բ.— Գամն Յարութեանն
Ղազարու:
ՆԲ.— էջ 324բ.— Գամն Մաղկազարդիմ
Կիրակ:
ՆԳ.— էջ 331բ.— Գամն Երեկոյիմ:
ՆԴ.— էջ 336ա.— Գամն Աւագ Երկու-
շարաթիմ:
էջ 346-347ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
ՆԸ.— էջ 368ա.— Գամն Աւագ Ուրբա-
թիմ:
ՇԱ.— էջ 388բ.— Գամն Մեծի Ար. Զատ-
կիմ:
ՇԵ.— էջ 422բ.— Գամն Յովաննու Գըլ-
խատան:
ՇԸ.— էջ 428բ.— Գամն Նոր Կիրակէի
Յարու:
ՇԹ.— էջ 435բ.— Գամն Աշխարհամատ-
րանի:
Չ.— էջ 442ա.— Գամն Հասարակաց
Յարու:
ՉԲ.— էջ 454ա.— Գամն Երեսման խաչիմ:
ՉԳ.— էջ 461ա.— Գամն Համբարձմանն
Քի:
էջ 464-465ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
ՉԴ.— էջ 465ա.— Գամն Մեծաւորաշիմ
Կիրակ:
ՉԵ.— էջ 471ա.— Գամն Հոգոյ Գալստ-
եան:
ՉԸ.— էջ 487ա.— Գամն Ար. Տապմա-
կիմ:
ՉԹ.— էջ 493ա.— Գամն Վարդավա-

ռիմ:
Հ.— էջ 498ա.— Գամն Շողակաթիմ Ե-
կեղեցոյ:
ՀԱ.— էջ 502բ.— Գամն Փոխման Աստ-
ուածածնիմ:
ՀԲ.— էջ 509ա.— Գամն Նաւակատեաց
Ար. Խաչի:
էջ 514-515ի միջեւ թերթ ինկած:
ՀԴ.— էջ 517ա.— Գամն Ար. Գեորգեա
զաւր:
ՀԵ.— էջ 523բ.— Գամն Վարազայ Ար.
Խաչիմ:
ՀԶ.— էջ 530բ.— Գամն Առաքելոցն Ե-
թանասնից:
էջ 532-533ի միջեւ թերթ ինկած:
ՀԸ.— էջ 533բ.— Գամն Արքոց Մարգա-
տէից:
ՀԼ.— էջ 543ա.— Գամն Արքոց Առաքե-
լոց:
ՀԹ.— էջ 550ա.— Գամն Ար. Խաչիմ
Գիւտի:
Ձ.— էջ 556ա.— Գամն Արքոց Մարտի-
րոսաց:
ՁԱ.— էջ 561ա.— Գամն Արքոց Հրեշտա-
կապետացն Գարրիէլի եւ:
ՁԲ.— էջ 570բ.— Գամն Յովակիմ եւ
Ամնայի...:
ՁԴ.— էջ 589բ.— Գամն Արքոց Յովա-
նուրաց:
ՁԸ.— էջ 602ա.— Գամն Յարութեան.—
Կենդանարար Որդի Աստուծոյ...:— Կ ի -
րակ եւ:
ՁԹ.— էջ 607բ.— Գամն Դաւթի Մարգա-
րէիմ, եւ Յակոբայ Առաքելոյն:
Ղ.— էջ 614ա.— Գամն Արքայոմ Ստե-
փանոսի:
ՂԲ.— էջ 631ա.— Գամն Որդոցն Որոտ-
ման Յակոբայ եւ Յոհաննու:
ՂԳ.— էջ 640.— Գամն Բարսեղի Հայ-
րապետիմ:
ՂԴ.— էջ 646ա.— Գամն Թաղման ասայ.—
Մինդրի յէն...:— Մ ա մ վ ի լ ս:
էջ 651-666, միասին, բոլորգիր կանո-
նաւոր, կարմիր գիծերու միջեւ:
էջ 654.— Տաղ Սուրբ Աստուածածնիմ.—
Աւետիս քեզ Մարիամ...:— Ա-Ք:
էջ 661.— Տաղ Թափուրի Մովկացոյ.—
Այսաւր ջընծայ լեռունըն Թափուր...:
էջ 664.— Տաղ Ար. Խաչիմ Քի. ի պահ-
պանութիւն մեզ.— ինչն եղիցի մեզ պահա-
պան...:
էջ 667-674, բոլորգիր տարբեր:

էջ 867.— ...Ջթիկունսդ ետուր ի դանս կամաւ...:

էջ 868.— Տաղ Այրոյմ Գամգատմ.— Աստուածածին Կոյսն Մարիամ...:

էջ 871.— Անեղ Որդին Հաւր Միածին ...:— ԱՆՆ:

էջ 873.— Մարաւեցաւ Տէրն ի խաչին...:

էջ 874.— Տաղ Մեծի Շարաքին Առաւաւ:— Այոաւր է շարաք եւ լրոտութիւն...:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Յովանէս Երեցի.— 1539

էջ 4ա, բոլորգիր.— Ած. աւրհնէ զՎարդունց Արքայապետին, որ եղիւր Հոգի իւր եղբաւրն Հոգոյն Հրեշտակապետացն. Հոգն ի ցամակէ Հոգին կէսն. առաջի այս վկայիցս. Տէր Միմիոն կաթողիկոսին, Վարդան իրէց, Ալեքսան իրէց: Ես Յովանէս յիշեցո որ զԹուղ[թ]ս գրեցի ի ՋՁԼ:

Ես տէր Միմիոն կաթողիկոս որ տուի եզմն խուրպան Հրեշտակապետացն: Ամէն:

Բ.— Յակոբ Արեղայի.— 1605

էջ 875, բոլորգիր վարժ.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,

այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Արդ վերջստին նորոգեալ կազմեցաւ Գանձատետրս ի Թվականիս Հայոց ՌԾԴ, ձեռամբ մեղաւոր եւ անպիտան ծառայիս Աստուծոյ՝ Յակոբ արեղայիս, որ զձեւն ունիմ միայն եւ ոչ գործս բարիս: Եւ դարձեալ աղաչեմ զձեզ, որ տեսանէք զսայ կարգալով կամ աւրինակելով, յիշեցէք ի Քս. զտէր Աստուածատուր քահանայն եւ զղեւորս եւ սիրելի նորընծայ քահանայ որդին իւր զտէր Բարդուղիմէոս, եւ զկենակիցն իւր, եւ զընտանիքն իւր հաւասար, զի ետ նորոգել զսա վայելումն անձին իւրոյ, եւ յիշատակ իւր եւ ծնողացն, եւ ինքն նորոգի անթառամ պսակաւ յաւուրն դատաստանի ամէն:

Գ.— Եսայեան Յարութիւն Քահանայի.— 1923

էջ 875, շեղագիր.— Իր սեփական մատենադարանէն Ս. Սաղիմայ Ս. Յակովբայ Վանուց Մատենադարանին կը նուիրէ Յարութիւն Քհն. Եսայեան, 10 Փետր. 1923, Հալէպ:

3414

Ա Ռ Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 273

Կարիմ = Արգրում

ՌՃԲ = 1653

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15.5×5.5: էջք 504: Հանգամանք համարեա բաւարար. մասամբ վրնասուած թացութենէ. սկիզբը պակասաւոր: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Յովանէս Երէց Արգրումցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր

վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Լուսանցազարդերէն պատուած կամ կտրուած վեց հատ: Ոորանազարդ իւր սարօք, էջ 1, 141, 231, 381, Նկար, Ս. Մարկոս էջ 140, Ս. Ղուկաս 230, Կաշեկազմ տախտակեայ դրողմազարդ, հնամաշ: Գնող՝ Յովհաննէս Նիկտայի (1854):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գիրք Մերնդեան Յի. Բի. . . . :

էջ 20—21 միջև թերթ ինկած:

էջ 141.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի.

... :

էջ 228ա.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն

... :

էջ 231.— Քանգի բազումք յուժարեցին

... :

էջ 380—381 միջև կր պակսի մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր Յովհաննէս Աւետարանչի նկարը:

էջ 381.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . . :

էջ 502—504, դատարկ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1653, 1654

էջ 500ա.— Փառք Համագոյ Սբ. Երրորդու թեան յաւիտեանս ամէն:

Արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ մեղաւոր Յովաննէս իրիցում, ի քաղաքս Կարնոյ, որ այժմ ասի Արգրում, ի ղուռն սուրբ միարան Աստուածածնին, ի թվականիս Հայոց ՌՃԲ:

Յայտմամբ աւագակք մտան եկեղեցին եւ զորացան անթիւ ամենեքեան: Յետոյ զաւրու թեամբ Սբ. Եկեղեցոյ Մուրզազա փաշան գտաւ զգողներ, եւ զամենեքեան չարաչար մահուամբ կորոյս եւ անաւթն զամէն

առե մեզ ետուր: Ած. ողորմի իւր ծնողացն:

Դարձեալ յիշեցէք զհայրն իմ մահտեսի Մերուն, եւ զմայրն իմ Վարդխաթուն, եւ զկողակիցն ին զԹուրվանտան, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք:

Ես Արգրումցի Յովհաննէս էրէցս գրեցի զայս Աւետարանս եւ ծախեցի նիկտացի մահտեսի Յովհաննէսի որդի տէր Գրիգորին, թվ. ՌՃԳ, մասս ամսուն ԻԴին: Ոտնա Սարքիս վկա, խոճա Փիրիխան վկա, խոճա Ղայան վկա: Եւ Ած. վկայ: Ջոր Տէր Ած. բարով վաեւ տացէ իւրն եւ իւր որդոցն:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.— 1928

էջ 501բ, շեղագիր.— Նուէր Երուսաղիմայ Սբ. Յակոբայ Գրադարանին ի յիշտակ նշնեցեալ ընտանեկան պարագաներս, որոնք նահատակուեցան եւ անհացան ի մեծ պատերազմին, ի Փոքուր—Ասիա.— Ռուբէն Մ. Թօփալեան (Աֆիոն Գարահիսարցի), նիկոսիա, Կիպրոս, 31 Մարտ, 1928:

Պիտակ կարմրատառ, Հասարակ թուղթի վրայ, փակցուած առաջին կողքին. «Նուէր նիկոսիա (Կիպրոս) բնակող Աֆիոն Գարահիսարցի Տիար Ռուբէն Մ. Թօփալեանի, 31 Մարտ, 1928»:

3415

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

ՆԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւր 20.5×15×3.5: էջք 312: Պրակք Ա—Ը (էջ 1—186), Ա—Դ (187—286): Հանդամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. մասամբ ազդուած թացութենէ: Թուղթ դեղնորակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, երկսիւն, 28 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ:

Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 9, 187: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի: Դատարկ թուղթ սկիզբը երկու թերթ: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 171»:

Հմտ. Յուզակ Ջեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ
191:

Ա.— ՄԵԿՆ. ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ.— 17
Անդրեան Եպիսկոպոս

էջ 1ա.— Ի տիեզերական ժողովոյն կամս,
որ եղեւ յաստուածապահ քաղաքն Կոստան-
դինուպոլիս, Յայտնութիւնն Յովհաննու
ընկալեալ եղեւ, այլ եւ սորին Քննութիւնն,
որ եղեւ յեպիսկոպոսացն Կեսարու, ձեռ-
նարկ արար ընդունելութեամ սկիզբն զը-
րոցս աստուածասէր արքեպիսկոպոսն
Կոստանդինուպոլսի՝ Թեոփիլոս, կամօքն
հանուր ժողովոյն գայս քանք:

էջ 4.— Դուիսք Յայտնութեանս զոր ե-
տես ի Պատմոս կղզին Աւետարանիչն Յով-
հաննէս:

էջ 8, դատարկ:

էջ 9.— Յաստուածաին անհասութեան
ոք հայելով...:

էջ 183բ.— Յիշատակ տառիս գտողիս
տեսնմ ներսիսի գերաւոյն վարդապետի,
զոր գտեալ ի մեծն Ամտիոք, գրեաց զսա ի
լուսաւորութիւն հոգոց.— Ես ներսէս
նուաստ ի քս., եւ տարտամս յուսումնասի-
րաց...:

էջ 185բ-186, դատարկ:

Բ.— ՍԱՀՄԱՆՔ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ.— 18
Դաւիթ Ամյաղք

էջ 187.— Դաւթի փիլիսոփայի ներքին
մացոյ Յառաջարկութիւն Սահմանաց Ի-
մաստասիրութեամ:

Որք միանգամ իմաստասիրութեան տեղ-
ն քանից...:

էջ 286ա.— Դօ ի եռամեծի եւ ամյաղք
փիլիսոփայ, Ընդդէմ չորից առարկու-
թեանցն Պիեռոնի իմաստակի, եւ սահմանք
եւ տրամատութիւնք միմչեւ ցայս վայր:
Ընդ այ ոսիկ եւ առաջիկա քան իմաստնոյս
.— Ամ. չար տանջելի...:

էջ 287-270, դատարկ:

Գ.— էջ 271ա, նոտրագիր.— Ներսէսի
Արքեպիսկոպոսի Տարսնոն Կիլիկեցոց
քարեքանութեամ մերրողական գովու-
թեամք ի փառաւոր օր Համբարձման Տեսնմ
մերոյ եւ Փրկչին Յի. Գի.:— Յրնծայ
այսօր հարսն ողջունախոհ եկեղեցի հեթա-
նոսաց...:

էջ 282-312, դատարկ:

3416

ՅԱՂԱԳՍ ԵՐԿՆԱՅՆՈՅՆ

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ.— 17

Թրգմ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԼԵՀԱՏԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 15×12×4: էջը 768: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ սկիզբը ճերմակ, վերջը կապտո-
րակ, խառն: Գրութիւն՝ սեւտրակ մեղա-
նով, միասիւն, 24 տող, կարմիր գիծերու
միջեւ: Նոտր չեղագիր վարժ: Համառո-

տագրութիւնք յոյժ առատ: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ Թուղթ
սկիզբը մէկ թերթ, վերջը երկու: Սեւատիպ
նկար սկիզբը առանձին թերթով: Կնիք
քառանկիւն, սկիզբը, «Մատենադարան Ս.
Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 8»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յառաջարկել յիրողութիւնն Գրոց.— Նախ քան զձեռնարկել յիրողութիւնն...

էջ 5.— Յաղագս Երկնայնոցն Քաճանա-յուպետութեան:

էջ 84էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 67:

էջ 109.— Գլուխ Մետասներորդ:

էջ 182—183 կրկնուած:

էջ 192.— Գլուխ Երրորդ.— Յաղագս ի ժողովի կատարմանց:

էջ 494.— Գլուխ Ե.— Յաղագս էի, յորում եւ յաղագս յարացուցի:

էջ 817էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 978, ապա 979, ետքը իջած է եւ հղած 680, եւ

շարունակուած այդպէս:

էջ 884.— Գլուխ ԺԳ.— Յաղագս կատարե-լոյն եւ միոյն:

էջ 743.— Յանգ Գլխոյս:

էջ 766.— Յիշատակարան Գրոցս.— Շնորհիւ եւ զթութեամբն Աստուծոյ եւ Ստեփաննոս Իշովացի յետին ի բանասիրաց տեսեալ զգիրս Սրբոյն Դիոնէսիոսի ալլափոխեալ եւ բազում տեղիս ապականեալ, փոյթ յանձին կալայ վերստին թարգմանել ի լատինաց-ւոց բարբառոյ ի մեր լեզու...:

Նզովագիր, սկիզբը.— Ով ոք գողացէ ի Սուրբ Ուխտէս՝ բանիւ է ի Հայրապետաց ամէն:

3417

Մ Ա Շ Տ Ո Ց (ԹԵՐԻ).— 147

Ձեքումու վամբ

ՁԿԳ = 1514

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13.5×4: էջք 272: Հանգա-մանք անբաւարար. ազդուած թացութենէ, վնասուած հնութենէ. սկիզբը թերի: Գրիչ՝ ներսէս Եպս. Ջեթնուն: Թուղթ բամպակեայ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գրչ-խատուները կարմիր, մնացեալը սեւ միւս-նով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր: Գունա-ւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ կանոն-ներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ը.— էջ 1.— Կամոմ Հոգեհամզիստ առնե-լոյ կամ Պատարագ մեռելոց:

Թ.— էջ 11.— Կանոն Տեառնական Աւրհ-նելոյ:

էջ 16—17ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 17, սկիզբ է պրակի:

էջ 21.— Աւրիմուքիւմ Աղի:

Ժ.— էջ 22.— Կամոմ Ջուր Աւրիմելոյ...: ԺԱ.— էջ 52.— Կամոմ Մեծի Հիմկշարա-թի, զոտմ լուսմամ:

ԺԲ.— էջ 82.— Քարոզ Պատուիրամի:

ԺԳ.— էջ 95.— Կանոն Մեծի Հինկշարաթ-թին զապաշխարողսն արձակել:

ԺԴ.— էջ 127.— Կանոն զարմտիս աւրհ-նել, զեղջ եւ հնձան:

ԺԵ.— էջ 135.— Կանոն Նաւակատեաց Ե-կեղեցոյ, լուծելոյ յաւրիմացմ կամ յան-սուրբ կենդանեաց...:

ԺԶ.— էջ 152.— Կանոն Հանդերձեղէն աւրհնել ի սպաս պատարագի:

ԺԷ.— էջ 173.— Կանոն Ժամաւար Աւրհ-նելոյ:

ԺԸ.— էջ 179.— Կանոն յորժամ նոր դուռն դնեն եկեղեցոյն:

ԺԹ.— էջ 182.— Կանոն Աւագան աւրհնե-լոյ եւ փոխելոյ:

Ի.— էջ 192.— Աւրհնութիւն խաղողի...:

ԻԱ.— էջ 210.— Կանոն խաչ մայր առնե-

լոյ, առ ի բժշկութիւն ամ. բնակութեան տնկաց, բուսոց, պտղոց, հաւից եւ ամ. վրտանգաւոր նեղութեանց:

ԻԲ.— էջ 218.— Աղաւթք որ պեղծ ինչ կերեալ իցէ:

ԻԳ.— էջ 219.— Աղաւթք ի վերայ երդմանայ հարացն կարդան եւ արձակի:

ԻԴ.— էջ 220.— Կանոն Խաչ Աւրհնելոյ:

էջ 255.— Գանձ ամենայն ննջեցելոցն է.— Մինդ ի յինչ...:

էջ 263.— Ողբ ի բերանոյ մեռելոյն ասացեալ.— Ով քահանայք...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1514

էջ 267.— Փառք ամենայտուրբ երրորդութեան եւ մի Աստուածութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ յաւիտեան ամէն:

Արդ եւ մեղայալարտ գրիչս Ներսէս սուտանուն եպիսկոպոս ԶԹունու ի Սբ. Անապատիս, որ կոչի ԶԹունու Վանք, սնեալ եւ վարժեալ առ դրանն տաճարին, եւ յաստմամբ չարին եւ ի սուտանուն եղբարցն անհանգիստ եղաք եւ իջաք ի գուղն ի Սբ. Ովանէսայ խուցն. եւ անտի խնդիր ելայ այսմ աստուածայունչ գրոցս, որ կոչի Մաշտոց. զծուլութիւնն ի բաց եղի եւ զժուժկալութիւն եւ զհամբերութիւն ի յանձն առի, եւ զբեցի ի Թվականիս մերոյ ԶԿԳ, յիշատակ Պետրոսին եւ կենակցին Հոռոբին՝ հանգուցելոցն ի Բրիստոս:

Այլ եւ յիշեցէք զհոգեւոր սանահայրն իմ զմըղտեսի Գրիգորն եւ զասնայմայրն իմ, եւ զերկու սաներն իմ՝ զՎասիլն զերկուտասանամեան եւ զՍարգիսն Ը ամեան սարկոսան, որք բազում երախտաւոր եղան մեզ, եւ ընդունելութիւն արարին մեզ, Ած. զերկնային արքայութիւնն պատրաստէ իւրանց հոգոյն, եւ փոխարէն մարմնաւորիս զանանցն պարգեւէ, ամէն:

Այլ եւ յիշեցէք զքահանայս Սբ. Յովանիսայ՝ զՍտեփանոս երէցն, եւ զՍարգիս էրէցն, զՅովանէս երէցն, եւ զայլ ամենայն ուխտ սուրբ եկեղեցոյս, որ եղին մեզ երախտաւոր, եւ զամ. արեան մերձօրն իմ զկենդանին եւ զհանգուց[եալն] առ Քս. ամէն:

Այլ եւ յիշեցէք զմե[ղաւ]որ Ներսէս, որ զանուն ունիմ եւ զգործն չունիմ, վայ եղկելոյս: Աղաչեմ զձեզ զամենեան, որք աւգտիք ի սմանէ, կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեցիք առաջի անմահ զառին Բի.

զմեզ եւ զծնաւդս իմ, եւ Քս. Ած. որ առատ է ի տուրս բարեաց, մեզ ուսողացս եւ ձեզ յիշեցելոցդ, տացէ զերկնից արքայութիւն, ամէն եղիցի: Եւ խոշորութեան գրիս անմեղադիր լերուք սղալանացս զի կարս մեր այս էր: ԶՄարտիրոսն յիշեցէ[ք] եւ Ած. զձեզ յիշէ ամէն, Ռամէն:

Յեմսագոյն յիշատակագրութիւնմ.—

Ա.— Նորոգող Յակոբ Դպրի.— 1621

էջ 270, բոլորգիր վարժ.— Փառք ամենասուրբ եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, երեքանձնեա եւ մի բնութեանն Ամէն:

Արդ նորոգեցաւ սայ ի վերին Վանքն Զէյթունայ ի դուռն Սբ. Աստուածածնայ, ձեռամբ վատթար եւ բծուն գրչի՝ Յակոբ դպրի, ի խնդրոյ տէր Պետրոսին, որ ետ նորոգել զսայ իւր հոգւոյն համար, եւ եղ յիշատակ ի դուռն Սբ. Յակոբայ, որ կարդան եւ ասնն ողորմի իւրենն եւ իւր ննջեցելոցն ամենայնի ամէն:

Ի յառաջնորդութեանն Սբ. Ուխտիս իմ Հոգեւոր Հաւր տէր Մկրտիչ Արքեպիսկոպոսին, եւ հայրապետութեանն տեառն տէր Յովանիսի կաթողիկոսին, որ վախճանաւ ի յայսմ յամի. Ած. ողորմի իւր հոգւոյն, Ամէն: Ի թուարբերութեան Հայոց Ռձ:

Եւ դարձեալ եւս յիշեցէք զՊետրոս երէցս եւ զիս գրչակս, եւ զիմ հոգեւոր հայրս զՄկրտիչ եպիսկոպոս ամէն: Եւ որ ասէ ողորմի՝ ողորմութիւն գտցն ի յառատ ողորմութենէն յԱստուծոյ եւ ի գթութենէն նորա, Ամէն: Հայր մեր որ յերկինսդ ես...:

Ներքեւը տարբեր գրով.

Դարձեալ Ած. ողորմի Սարգսին հոգուն եւ իւր հաւրն Վասիլն հոգուն, եւ ննջեցելոցն իւր յամենայնի, Ամէն:

Բ.— Յովսէփի.— 1658

էջ 272, վերը, անհարթ գրով.— Յիշատակ է Մաշտոցս Յովսէփին, Սահակին, խաչերին, Աբրահամ եւ մայրն Մարգարիտն եւ հայրն իմ Սարգիսն, եւ Յոհանն, եւ մեծ հայրն Յովսէփ եւ մեծ մայրն, որ ետուր ի Մարաշ ի դուռն Սբ. Ակոբին. Ած. ողորմի իւրեանց հոգոյն եւ իւրեանց ննջեցելոցն ամենայնի ամէն: Թվին Հայոց Ռձէ, աւգոստոս մասոյն Գ, աւրն երեքշաբթի:

Գ.— Նսայեան Յարութիւն Բաեհմայի.— 1923

էջ 289, ստորոտը.— Նուիրէ իր սեփական
Մատենադարանէն Երուսաղէմայ Ս. Յակո-

բայ Վանքին Մատենադարանին, Յարութիւն
Քհն. Եսայեան, 1923, փետրվար 1), Հալէպ:

3418

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

[Սերաստիա]

Ժէ - ԺԸ Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19×15×1, էջք 106: Հանգամանք
Համարեա իւարար. աղղուած թացութենէ:
Թուղթ թանձր: Գրութիւն ալագան: Թղ-
թակազմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, թղթ, նոտրագիր:
էջ 5-30, բոլորգիր վարժ:
էջ 5.— Յիշատակարամ.—

Աղղ աւրհնեալ, գովեալ եւ բարեբանեալ
Համագոյ, միասնական, անբաժանելի Սուրբ
Երրորդութիւնն, Հայր եւ Որդի եւ Հոգին
Սուրբ, այժմ եւ յաւիտեանս ամէն:

Որ միինն ի յերրորդութենէն Որդին Ած-
խոնարհեցաւ ի Հայրական ծոցոյ...:

Իսկ ի վերջին դարուս եւ ի նսեմացեալ
աւուրցս, ՌԿ թուականութեան մերում
Հայկազան տումարի, նորոգումն եղեւ եկե-
ղեցւոյ Սր. Աստուածածնիս, յունիս ամսոյ
սկիզբն արարաք, եւ ի իկ կատարեցաք: Զոր
ես վերջինս ի բանասիրաց, եւ յետնեայս ի
պարս վարդապետաց, նուաղեալ եւ վերջին
ծնունդս եկեղեցւոյ, Մեղքիսէթ վարդապե-
տըս, եւ Պետրոս եպիսկոպոսս, եւ Ստեփա-
նոս աւագերէցս, եւ այլ քահանայքս Հաւա-
սար, եւ աստուածարեալ Հաւատացեալ ժողո-
վուրդքս, որ գլուխ եղան բանիս այսորիկ,
խոնայ Ալիքսանոսն, խոնայ Սինանն,
մահտեսի Միքայիլն, մահտեսի Մուրատն,
Պուլպուլին Կիրակոսն, խոնայ Մկրտ-
տիչն, խոնայ Պապաճանն: Եւ յոյս ի Ած-

եղեալ, եւ թողեալ զամ. Հոգս մարմնական,
եւ զՀոգեւորին բուռն Հարեալ, եւ վառեալ ի
սէր անմահին Քի., եւ ուխտ եղեալ անձին
միշտ եռափափագ սիրով, յաւժար կամաք,
կամաւորեցան շինել եւ նորոգել եւ զարդա-
րել կրկին՝ զխախտեալ եւ զկործանեալ եւ
ի վաղուց ժամանակաց Հնացեալ եւ սեւաց-
եալ տաճար Սր. Աստուածածնիս, որ է մեծ
եւ Հռչակելի եւ պատուելի, Հրաշագործ եւ
սքանչելագործ:...

Արդ այսուհետեւ Հարք եւ եղբարք եւ սի-
րելի որդիքդ մեր, սրտի մտաք յաղօթս ձեր
յիշելու, եւ Ած. ողորմի ասելու արժանի ա-
րարէք, զՄելքիսէթ վարդապետն, որ երեստ
Սր. Աստուածածնի եկեղեցոյս արծաթի սա-
ղաւարտ մի, Կ ղոււչի, ու սուրբ սեղանի
ծածկոց մի:

Ած. լուսաւորէ զՊետրոս եպիսկոպոսին
ծնողացն Հոգին, երեստ Լ ղուչ:

Ած. աւրհնէ զխոնայ Նիրինն, որ երեստ
Հոգէտունն խուց մի Հ ղոււրիչի, արծաթի բա-
ժակաման մի, սկիւ Հ մի. ու զիր կենակիցն,
որ երեստ ԺԳ ղուչ:

Ած. աւրհնէ զխոնայ Ալիքսանոսն, որ
երեստ ԺԵ ղուչ:

Ած. աւրհնէ զմահտեսի Միքայիլն, որ
երեստ Կ ղուչ, ու ղուրջառ մի. ու զիր կե-
նակիցն Շահրին, որ երեստ արծաթի խաչ մի,
սուրբ սեղանի ծածկոց մի, ու բուրվառ մի:

Ած. աւրհնէ զմահտեսի Մուրատն, որ
երեստ ԺԺ ղուչ, ու տաճարին դռանն վարա-
գոյր մի:

Ած. աւրհնէ զՊապաճանն ու զԳրիգորն,

որ տուին ձ դռն։

Ած. արհնէ գմաՀդասի ինչատուրն, երեստ
ժամուն զկէս քիրաճն. ու զկենակիցն որ
երեստ չուրջաւ մի։

Ած. արհնէ գմաՀդասի Մկրտիչն, երեստ Կ
դռն։ Մանուկն երեստ Գ դռն. ու կէս, Ա-
միրշին հոգոյն։...

Ած. ողորմի մահտեսի Նորհատին, ինու-
պասարին հոգոյն, որ եղին ժամայգիբը մի
յիշատակ, ի դուռն Սք. Աստուածածինս։...

Ած. ողորմի Սեբաստացի Ներսէս Վարդա-
պետին, եւ իւր ծնողացն հացրար Կարապե-
տին, եւ իւր ծնողացն հացրար Կարապե-
տին, եւ իւր եղբաւրն տէր Աստուածա-
տուրին, որ եղիր ի դուռն Սք. Աստուա-
ծածինն սատաֆքարի գաւազան մի, եւ թե-
լով դատիֆայ շուրջաւ մի, եւ թելով դա-
տիֆայ սեղանի ծածկոց մի. Ած. ողորմի
ասացէք։

Ած. ողորմի Սըսցի խոճայ Մնուգին, եւ
իւր հարն Յակոբին, եւ իւր եղբաւրն՝ ի Գս.
ննջեցեալ Մովսեսին, եւ իւր մաւրն Մտիա-
լին, որ վարդապետին շուրջաւ գնէն ժե
լոհիւր եթող յիշատակ ի դուռն Սք. Աստ-
ուածածինն. Ած. ող.։...

Ած. արհնէ գմաՀդասի տուրկըրնին, որ
ժամուն ինչ դատար բան կու լինի, առանց
ըստով կու գան կու բանին. Ած. ողորմի
իւրեանց ննջեցելոցն հոգոյն։...

Ած. արհնէ գմեծ եւ զփոքը, սալ տուաւ-
ղըն, զփատ բերաւղն, զըրդատ բանաւղն,
միաբան հասպեցաք ձՄ դռն. է եղեր. Ած.
զիւրեանք անփորձ պահէ, եւ զիւրեանց
ննջեցելոցն հոգիքն լուսաւորէ, եւ արքա-
յութեան արժանի առնէ ամէն։...

Յազկուլին երեստ շուրջաւ մի, չապիբ մի,
Պողչա մի։

Կատարողք աղաչանաց մերոց արհնէք ի
յԱստուծոյ եւ յամ. սըբոց եւ ի մէջ ամէն։
Ներքեւը տարբեր գրով. — 1663

Ած. ողորմի համալ Տիրատուրին հոգուն
եւ իւր որդոյն ինչատուրին եւ կողակցին
Մարիամին, որ երեստ ի դուռն Սք. Աստուա-
ծածինն Ա աղէկ շուրջաւ մի թուին ՌձԺԲ.
յիշատակն արհնութեամբ եղիցի եւ Ած. ո-
ղորմի իւր ննջեցելոցն հոգուն։

էջ 31, դատարկ։

էջ 32-37, նոտրագիր վարժ. — 1705

էջ 32. — Իսկ ի վերջին դարուս ի նսե-
մացեալ եւ երեկոյցեալ ժամանակս, եւ ի
համաթիւութեան շըլան ընթացից յաբեթա-
կան տոճմիս, որ եւ ըստ արամեան կոչեց-

եալ տուամարիս ՌձՄԴ ամի, օժնդակու-
թեամբ մարդասէր եւ արարչագործ քնու-
թեամբ բարերարին Աստուծոյ, ըստ բարե-
սէր կամաց իւրոց, յառաջ շարժեալ զգութ
եւ զնախանամութիւն իւր, որ եղեւ նորո-
գումն Աստուածածին անուն եկեղեցոյս մեր։
Ի յամսեանն օգոստոսի ժԳ սկիզբն արարաք
եւ ի կառուցեալ
կատարեցաք։...

Չոր եւ կրսեք որդիս Սիոնի, վերջինս ի
քարոզչաց, եւ փրկարնձեռ կենսունակ բանի
Սք. Աւետարանին սպասաւոր, եւ յետն-
եալս ի պարս վարդապետաց, եւ հուկ ծը-
նունդս եկեղեցոյ, Աստուածատուր վարդա-
պետս, որ մակաղութեամբ կոչիմ Թըմ-
պուկ, ընդ այլ վարդապետացս, եւ աւագ
էրէց մահտեսի տէր Յօսէփս, ընդ միահա-
մուռ քահանայական դասուք, եւ բարեպաշ-
տուն եւ աստուածասէր հաւատացեալ ժո-
ղովորականքս, մանաւանդ Քի. ողորմու-
թեան արժանիք, այսինքն դարբնս որդի
խոճա Մուրատն, եւ մահդեան Ազնաւու-
րենց մահդեան տիրացու խոճա Մեկրտի
որդի, երեսպոխան խոճա Դաւիթն, եւ խոճա
Մարտիրոսն, որ զլուս եւ վերակացու եղեն
այսմ հոգեւոր գործառնութեանս։...

էջ 38-48, դատարկ։

էջ 48-62, նոտրագիր վարժ. — 1705

էջ 49. — Իսկ ի վերջին դարուս, ՌձՄԴ
ամի... ի յամսեանն օգոստոսի ժԳ սկիզբն
արարաք եւ ի կա-
ռուցեալ կատարեցաք։...

Չոր եւ կրսեք որդիս Սիոնի... Աստուա-
ծատուր վարդապետս, որ մակաղութե-
ամբ կոչիմ Թըմպուկ, ընդ այլ վարդա-
պետացս, այսինքն, Սք. Հրեշտակապետու
Վանաց Առաջնորդ Աստուածատուր վար-
դապետս, եւ Աստուածածին անուամբ Ա-
նապատ կոչեցեալ Վանաց Առաջնորդ Յա-
կոբ վարդապետս, եւ աւագ էրէց տէր Դա-
ւիթս, ընդ միահամուռ քահանայական դա-
սուք, եւ բարեպաշտուն աստուածասէր
հաւատացեալ ժողովորականքս, մանաւանդ
Քի. ողորմութեան արժանիք, այսինքն,
Մըսըրի որդի մղտեսի խոճա Մուրատ, ձի-
կէրի տղա խոճա Միքայէլ, Գուրգէի խոճա
Խաչատուր, էսէյի որդի մղտեսի խոճա Սի-
մոն։ Երեսպոխան մղտեսի Նուրին, փան-
պուղի խոճա Մարգարի, որ պատճառ եղեն
այսմ հոգեւոր գործառնութեանս որպէս ասէ
մարգարէն Անգէաւ։...

Այլ եւ հետնեացուք օրհնել եւ ողորմիս

ասել եւ թողութիւն մեղաց խնդրել, նվեր եւ րնծա շնորհօղ քրիստոնէիցս որ յանուն Սր. Աստուածածնիս:

Ած. օրհնէ զՄարտիր որդի մղտեսի խօճա Մուրաւոս որ երեսո ի ղոշ. եւ Գ սալ հեծան: Եւ քոյրն սորա մղտեսի Սուլթանն, Գ ղոշ.: Ած. օրհնէ զքուրքչի խօճա խաչատուրն եւ իւր եղբայր Պապ սղան, որ տփին ժե ղոշ. ու Դ սալ հեծան. Ժ ղոշ. ալ մղտեսի Հոփփ—սիմէ եւ Մենասարին Հողուն տփին:...

Էջ 82—83ի միջեւ կը մնան պատուած թերթերու արձատներ:

Էջ 83—84, Համարեալ դատարկ:

Էջ 85—71, նոտրադիր, 72 բոլորգիր, 73 անհարթ գիր, 74 դատարկ:

Էջ 65.— ՌՄԺԶ [= 1767]:

Եւ արդ՝ դառն եւ դժնդակ զարդիս, այլ եւ նեմացելալ եւ երկուացեալ ժամանակիս, ի Համաթութեան յարամեան տ[ո]ւմարիս ՌՄԺԶ, յայտ մամի սրբազան քահաներք եւ բարեպաշտօն եկեղեցականքն, ի գոեթ չարծեալ ի վերայ սրբոյ տաճարիս գրեթեկս արարեալ, նաեւ բարձր առնելով զյատակ տաճարիս, այլ եւ զգեղեցիկ խաչկալ մի կազմելով ի միջի նորա, մինչեւ ցայժմ առ ոչ էր լեալ ի նմին:

Իսկ արդ՝ յատակ տաճարիս վասն այսորիկ բարձր առին, զի դժնդակ ժամանակեայ մանկունք եկեղեցւոյ, լրբութեամբ եւ անգլամարար մտանէին եւ ելանէին արդարեւ ի միջի նորա, անդուռն բերանով խօսէին, զբազում եւ զանպատեհ գրուցս առնէին ընդ միմեանս: Թէպէտ բարեբարն եւ մարդասէրն Ած. ողորմեցաւ իւր անհուն ողորմութեամբն, ազդ ի սիրտս մառակենցաղ քահանայիցն, թէ անպատեհ իմն է որք առնեն այնպիսի անպատշաճ: Իրաւի խեղճ քահանայքն յարածամ խոկային եւ սուք առնէին ի վերայ սրբոյ յարկիս թէ մինչեւ ցերբ անարժան եւ լարշէլ երեսօք մտանեն ի սուրբ րեւաբարանս այս, որ Հրեշտակական է, եւ խափանեն զփառաբանութիւնն Աստուծոյ: Իսկ արդարեւ իրաւ այնպէս լրբաբար եւ լարծուն դիմօք բարձր ձանիւ խօսէին ի միջի նորին մինչ զի խափանել կամէին զպատարագն սուրբ:

Յետ այսորիկ խեղճ քահանայքն յաւուր միում ժողովեալ ի սրբատունն, խորհեցան քաղում խորհուրդս...:

Էջ 72.— Ի Թվին Հայոց ՌՄԽԲ [= 1793] ամին, ի ժամանակն առաջնորդ Յակոբ Արքեպիսկոպոսին, Համակամութեամբն քահանայից եւ իշխանացս, վերստին կամեցան նորոգել Սր. Աստուածածնա եկեղեցին. թէպէտ վասն ծովացեալ մեղաց մերոց արքունական հրաման ոչ եղեւ...:

Էջ 75.— Թվին ՌՄԺԴ [= 1765]ին, ապրիլի մէկին, մեք մահտեսի Աստուածատուրս, մահտեսի Միքայիլս, մահտեսի Գէորգս, մահտեսի Պաղտասարի Յարութիւնս, Սր. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ անօթքն թէսլիմ արանք պատմաճի լուսարար տէր Նիկողոսին բաց ի պղրծէ, եւ են այսոքիք...:

Էջ 77, դատարկ: Նոյնպէս 79, 81:

Էջ 78.— Այս է արծաթեալ կանթեղքն:

Էջ 80.— Դ սրմալու ծածկոց աւաք խորանին:...

Էջ 82.— ԼԹ չուրջառ մեծ ու փոքր:...

Էջ 83.— Գ արծաթապատ Աւետարան, Ար. Եւ. գլուխն է:

ԼԲ Աւետարան:

ԺԳ Ամայուր, Զր գրծուն

Գ պատմայ Ճաշոց գիրք, Ար գրծուն

Եւ Հայր Մաշտոց

Ա Աստուածաշունչ

Ա քանի ալ գիրք Մեկնիչ կամ այլ Բարոգգիրք

Ա արծաթապատ Ավետարան մահտեսի Գէվորգի ձեռքն:...

Էջ 84.— ԺԱ ըսկի, Գ արծաթի սրբատուր:...

Էջ 85, դատարկ:

Էջ 86—87.— Այլ եւ այլ յիշատակներ եւ Հաշիւներ:

Էջ 88, դատարկ, Նոյնպէս 95:

Էջ 89.— Սր. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ խանութներն այս է...:

Էջ 90—94.— Զանազան կարգադրութիւններ եւ Հաշիւներ ՌՄԻԹ—ՌՄԼԸ տարիներու յատուկ:

Էջ 96—97.— Զանազան կարգադրութիւններ եւ Հաշիւներ ՌՄԼԸ եւ ՌՄԽԲ տարիներու յատուկ:

Էջ 98—101, դատարկ:

Էջ 102—103, Հակառակ կողմէն գրուած.— Զանազան կարգադրութիւններ եւ Հաշիւներ ՌՄԻԵ եւ ՌՄԻԶ տարիներու յատուկ:

Էջ 104, դատարկ:

3419

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 274

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×12×7: էջ 532: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած հնութենէ. վերջը թերի. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Յակոբ: Գրութիւն՝ ըսկգրնատողերը եւ գլխատուերը ոսկեգոյն եւ կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր ոսկեխառն զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Որոնազարդ իւր սարօք, էջ 5, 153, 255, 417: Նկար, Յովհաննէս Աւետարանիչ եւ Պրոհորոն, էջ 416: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ մաշած: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, միջին երկաթագիր, մասն Գրոց Ա. Թագաւորութեանց: Ստացող՝ Մարտիրոս Կրօնաւոր:

ՐՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Կարպիանոս. վերջին մաս Նւսերիոսի թղթին:

էջ 4.— Կանովն Առաջին, յորս ածանչորեքին:

էջ 5.— Գիրք Մննդեան Յի. Բի. . . :

էջ 25-26, նոր ճերմակ թուղթ, դատարկ: Նոյնպէս 43-44, 151-152:

էջ 153.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի.

էջ 250ա.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն

էջ 252, դատարկ: էջ 253-254, ճերմակ թուղթ, դատարկ:

էջ 255.— Քանգի բազումք յաւժարեցին

էջ 417.— Ի սկզբանէ էր Բանն. . . :

էջ 532բ.— . . . Ասէ ցնոսա [Սիմովն] Պետրոս. Երթամ ձուկն որսալ [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 415ա.— Ով դասք լուսերամից, եւ մանկունք նոր Սիովնի, յորժամ բաշխէք զգառն կենաց ի փրկութիւն աշխարհի, յիշեցէք զողորմելի Յակոբ գրչակս ի Քս.:

Զստացաւդ այսմ հրաշագարդ եւ լուսափրթիթ աստուածախաւսութիւն Փրկչին մերոյ Յի. Բի., որ է բրբռչկութիւն հոգւոյ եւ մարմնոյ, եւ թողութիւն ամենայն սըխալանաց. զոր եւ տաժանմամբ սրտիւ, եւ արտասուախառն աշաւք փափագեաց սմա՞ իբր զՔս. ի սմա տեսանելով, եւ զրդձմամբ մտացն կատարեալ՞ քաղցր եղանակաւոյն եւ երաժիշտ փլիխոփայն՞ Մարտիրոս խաչընդլուս կրանաւորն. որք եւ ընթեռնուք զսա ի ժամ սոսկալի պատարագին յիշեցէք զնա ի Քս.:

3420

Մ Ա Ն Ր Ո Ւ Ս Ո Ւ Մ Ն.— 14

Տեղի

ՊՂԲ = 1443

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուայ 11×8×5: էջ 444: Հանգամանք
անբաժանաբար. միասուած Հնութենէ:
Թուղթ կոկիայ: Գրիչ՝ Յոհանէս: Գրու-
թիւն՝ խորագիրներ, սկզբնատողեր, գրչ-
խատաւեր եւ մասամբ խաղեր կարմիր,
մնացեալը սև մէյանով: միասին, 13 տող:
Բոլորը վարժ: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմադարպ, հնամաշ եւ քակուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յիշեցուք ի գիշերի...:
էջ 8.— Կանոնագլխեր Գիշերու...:
էջ 21.— Թագաւորք Ապաշխարու...:
էջ 58.— Ալեյուք Գիշերիք Յարու...:
էջ 90.— Առաւառու Երգ Ապաշխ...:
էջ 102.— Երգ Տաւնից եւ Մարտիրոսաց:
էջ 108—107ի միջեւ մէկ թերթ ինկած: Նոյն-
պէս 132—133ի միջեւ:

էջ 178.— Մեսեդիք Յաշոյ Ապաշխար...:
էջ 187.— Յաշոյ Ալեյուք Միահալմուլ...:
էջ 205.— Սրբասացութեանը:
էջ 222.— Երգ Բաշխման Սր. Խորի...:
էջ 229.— Խոնարհեցոյք Հասար...:
էջ 245.— Փառեր Կիրակամի:
էջ 271.— Փառեր Տերուակ...:
էջ 286.— Մեսեդիք Մընը...:
էջ 314.— Ուղիցիք Միահալմ...:
ԱՁ.— Գածն, Մաստնակն, Խաւսողն,
Ձագն, Մամկոն, Ձագն, Հիւանդ, Հոռոմն,
Ջուլահակն, Գուսնակ, Փորակն:
էջ 325.— Ամենակալ եւ Տէր զարու-
թեանց...:

էջ 328.— Եկ.:— Բրիստոս եկեալ քա-
հանայապետն սուրբ...:

էջ 331.— Ես ձայն զառիւծուն ասեմ...:
էջ 335.— Հաւիկ մի պայծառ կացեալ
անըման...:

էջ 336.— Երգ զարմանալի...:

էջ 342.— Մն.:— Պարագրի անըպարա-
գրելի Բանն...:

էջ 345.— Յանդակն լուսոյն...:

էջ 347.— Կցուրդ Մընդեան.— Ջանա-
րատ գծընունդ քո...:

էջ 349.— Կց.:— Սրբուհի Մարիամ,
անապական տաճար...— Ս ա հ ա կ -
դ ու խ տ:

էջ 354.— Կց.:— Անճառելի փառաւ
միածինն...:

էջ 357.— Աւետիք Հրեշտակապետին
Գարրիելի...:

էջ 363.— Ջանճառ զտընաւթնութեան
քո զխորհուրդ...:

էջ 368.— Հո.:— Որ ի կուսական դա-
սակցութեանց...:

էջ 368.— Մծ.:— Խորան եւ առաքաստ
յարիւնեցար...:

էջ 371.— Ո.:— Աստուածածին տաճար
անրձեռագործ...:

էջ 374.— Տ.— Ուրախ լեր ըմպիր Տեառն
...:

էջ 428.— Հգ.:— Անբաժանելի եւ ը հա-
մագոյ երրորդութեանդ համաձայնեալ...:

էջ 434.— Հաւատամք ի մի Աստուած...:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1443

1.— էջ 348, ստորոտը.— Ու զմեղուցեալ
ծառայս գծահանէս:

2.— էջ 433, վարը.— Ու զասք լուսե-
րամից եւ մանկունք սուրբ վկայից, եւ եր-
գեցողք եղանակից, որք հանդիպիք այսմ
տառից, յիշման արժան արէք ըզեղկելիս,
ըզՅոհանէս գծող սորինս:

3.— էջ 440.— Փառք համագոյ անբաժա-
նելի եւ միասնական Սուրբ Երրորդու-
թեանն, Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբ-
բոյ, այժմ եւ միշտ...:

Արդ գրեցաւ եղանակաւոր տառս, որ
կոչի Մանրուսումն, ի գեղս որ կոչի [խաւ-
գարուած] ի դրան Սր. Երրորդութեանն, եւ
ի թվականութեան հայկազան տոհմի ՊՂԲ,
ձեռամբ անարհեստ եւ փծուն գրչի Յոհանէս
[Այսչափ. շարուակութիւնը կորսուած]:

էջ 441-444, մագաղաթի բեր պահպանակ:
Յետևագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 441, սեւորակ մելանով, անհարթ
գրով. վերծանում ոչ հաստատ.— Եսոյ?
փաշին եւ որդին տէր Ավանէսին. ես Աբի-
համբս? տվի Դժ դկ. այս թագաւորքս? գի-
նեցի իմ աւժար սիրիւ. ով որ թամահի,
ծախի, իմ պարտուց տէր լինի: Ա բերան
ողորմի ասի, Ած. իւրան ողորմեսցի ամէն:

2.— էջ 3, ստ. լուսանցքին, մանր շեղա-
գիր.— 1907

Յիշատակ է դպրապետ Ս. Աստուածածին
Եկեղեցւոյ Միջնագեղի Կ. Պօսոյ, տիրացու
Աւետիս Ս. Տէր Սարգսեանց, խաղգիրքս,
Մատենադարանի Ս. Յակոբեանց Աթոռոյ
Երուսաղէմի. յԴն սեպտ. 1907:

3421

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ.— 4

8. ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ

Ընդունիա = Թողաք

ՌՃԼՁ = 1687

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×20×5.5: էջք 612: Հանգա-
մանք չատ լաւ, բացի լուսանցքի թեթեւ ցե-
ցահարութենէ: Թուղթ տոկուն. կոկող՝
Մովսէս Աբեղայ: Գրիչ՝ Մկրտում Զու-
ղայեցի: Գրութիւն՝ խորագիրները, ըս-
կզբնատողերը եւ գլխատառերը ընդհանրա-
պէս կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 34 տող, կարմիր գիծերու միջեւ:
Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք
յոյժ առատ: Գունաւոր զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Խորա-
նազարդ իւր սարօք էջ 3, 308: Նկար, Ս.
Յովհաննէս Աւետարանիչ էջ 2, Ս. Յովհան
Ոսկեբերան 308: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ
սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ, մասն
երկաթագիր Աւետարանի: Ստացող՝ Մի-
նաս Վրդ. Ամթեցի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Պիտակ.— Ի յիշատակ Հանգուցե-
նալ Սերոյմէ Սվաճեանի՝ եղբարք նորա եւ
բորք եղին զայս գրչագիր մատենան նուէր ի
Մատենադարանի Զեռազրաց Առաքելական

Աթոռոյս Սրբոց Յակոբեանց յԵրուսաղէմ,
ՌԾԶԲ — 1933:

էջ 2-3, ստ. լուսանցքին.—

Սուրբըս Յովհան արծրաբար,
մօտօք յանհասըն սրլացար,
զԲանն որ ի ծոց Հօր իւրում կայր,
Որդի Աստուած դաւանեցար:

Ի քէն խնդրեմ մաղթողաբար,
առ Բանն Աստուած բարեխօս կալ,
Վարդապետիս Մինաս կոչեալ,
մեղաց սորա թողութիւն տալ:

էջ 3.— Սրբոյն Յոսեփն Ոսկեբերանի
Հայրապետին Կոստամոնուպօլսի, Գիրք
Առաքիմ. Մեկնութիւն Սուրբ Աւետարա-
նիմ որ ըստ Յովհաննէս:

Ի հանդիսի աստ արտաքին աշխարհա-
կանքդ յորժամ բռնաւոր մարդիկ զոք մե-
ծազօր յաղթական պահեալ ուստեքէ լսի-
ցեն...:

էջ 307, դատարկ:

էջ 308-309, ստ. լուսանցքին.—

Ոսկեբերան Սուրբըդ Յովհան,

պարզօղ տառիս աստուածաբան,
խրնդրեմք ի քնն պետ պատուական,
մրտեմք բանիւք մաղթողական,

Բարեխօսեա միշտ Հայցական,
սո Սուրբ Հոգին, յՈրդին եւ Բան,
նրստուցանել սո Հօրն սեղան,
Զմինաս արՀին քում Կոմանայն:

Էջ 309.— Սրբոյ Հօրմ մերոյ Յոհաննու
Ոսկեբերամի Գիրք Երկրորդ. Մեկնութիւմ
Յովիաննու Սուրբ Աւետարանիմ:

Ասէ ցնոսա Յս. Ամէն սսեմ ձեզ, եթէ ոչ
կերիթիք զմարմին որդւոյ մարդոյ, եւ արք-
թիք զարին նորա, ոչ ունիք կեանս յանձի-
նրս...

Լուսանցագրութիւմ Ստացողի.— 1686

Էջ 577, ստ. լուսանցքին, նտրագիր մա-
նր.— Ես Մինաս վարդապետս մինչ ըն-
թեռնութի զայս՝ եկն մեզ զիր ի Սբ. էջ-
միածնայ, որում գրեալ էին զմաՀ չորս
վարդապետաց, զՍիմէոն լուսարարին,
զՔրիստոս Տրապիզոնցուն, զՓոքր Սի-
մէոնին, եւ զԵրուսղէմացի ինչաստու-
րին՝ Չորթան մակ կոչեցելոյն, որոց Տէր
ողորմեսցի ողորմութեամբ իւրով. ի թվին
ԻձէԼե ամին, յուլիս Զ. վարդապետի պա-
հոցն:

Մամր յիշատակագրութիւմ Գրչի գրեթէ
ամէն գլուխի վերջը. ընտրովի կ'առնենք
իրեւնումոյն.

1.— էջ 9.— Ով սուրբ Հանդիպողք, յի-
չեցէք ի Քս. զստացող սուրբ գրոցս՝ զՄի-
նաս վարդապետն Յամթեցի:

2.— էջ 67.— Յիչեցէք ի Քս. զստացող
սուրբ գրոցս՝ զՄինաս Աստուածաբան վար-
դապետն Յամթեցի:

3.— էջ 118.— Մեղօք դատապարտեալ
Մկրտում եւեթ գրիչս յիչեցէք:

4.— էջ 268.— Ով սուրբ Հանդիպողք,
յորժամ զմայլիք սոգլաւ, յիչեցէք ի Քս.
զստացող սուրբ տառիս, զՄինաս Աստուա-
ծաբան վարդապետն Յամթեցի, Հանդերձ
ծնողիւք իւրովք, նաեւ զգծող սորին:

5.— էջ 345.— Մեղօք զատածեալ Մը-
կրտում գրիչս յիչեցէք:

6.— էջ 427.— Ով սուրբ Հանդիպողք,
յորժամ կարդայք կամ օրինակէք յիչեցէք ի
Քս. զստացող սուրբ գրոցս՝ զՄինաս
Աստուածաբան վարդապետն Յամթեցի:

7.— էջ 523.— Զտրուպ Մկրտում եւեթ
գրիչս յիչեցէք:

8.— էջ 545.— ԶՄինաս քաջ ընտրեալ
յիչեցէք:

9.— էջ 592.— Զստացող սուրբ գրոցս՝
զՄինաս Աստուածուսոյց վարդապետն Յամ-
թեցի յիչեցէք ի Քս.:

10.— էջ 588.— Զմեղօք վիրաւորեալ
Մկրտում գրիչս յիչեցէք:

Էջ 604.— Յիշատակարամ գրոցս ըստ
պատշաճի յամկմամ.— Փառք անեղի եւ ան-
մահի անկեղբն եւ անվարձան Արարչի...:
Զաստուածապետական բոլոր գոյութիւնն թէ
զի՞նչ երբեք իցէ առ ի յասացելոյն աւրՀ-
նաբանի...:

Էջ 610.— Յիշատակարամ գրոցս օրիմա-
կիւմ է.— Յամս աստուածապատիւ Հոգեւոր
տեառն Կոստանդեա Հայ կաթողիկոսի եղեւ
գրեալ գիրս Մեկնութեան Աւետարանին Յով-
հաննու Աստուածաբան աւետարանչի, զոր
մեծ պատրիարքն Կոստանդինուպոլսի, Հո-
մանուն աւետարանչին սիրելոյն Տեառն,
կոչեցեալ ոսկեբերան, մեկնութեամբ ըն-
ծեռեաց եկեղեցւոյն գրեալ:

Եւ գրեցաւ սա ի մեծանուն եւ Հովանա-
ւոր Սուրբ Ուստս՝ որոյ անուն Մաշկեւոր
յորջորջի: Ընդ Հովանեաւ Սբ. Աստուա-
ծածնիս եւ Սրբոյ Կարապետիս, ի Զ թուա-
րերութեանս Հայոց, ի թագաւորութեանս
Հեթմոյ բարեպաշտի, Հեզ եւ քրիստոսու-
նակ Հոգւոյ, զոր տացէ մեզ Քս. Ած. պարա-
գայց ամօք յոյս քրիստոնէից, ի պարծանս
սրբոյ եկեղեցւոյ եւ անկալութիւն ազգիս
Թորգոմայ, Հանդերձ բարի անուն թագուհի
եան իւրով՝ Զապելիւ, եւ Հարազատ որ-
դովք իւրեանց զարգացելոց ի Քս.. Եւս ա-
ռաւել զծերման Հայրն իւր՝ զԿոստանդին
զամենիմաստ եւ զՀանճարեղն ի բնաւս,
վասն որոյ յայս յաղէտալի եւ վշտաբեր ա-
մանակիւս կեանք՝ անդորրեալ սորին խո-
հեմ եւ կորովիմաց խորհրդով, զոր պահես-
ցէ Քս. ընդ ամրածածուկ աշովն իւրոյ,
Հանդերձ այլ որդւովքն իւրովք, եւ ի Հան-
դերձելումն երկնից արքայութեանն ար-
ժանիս արասցէ:

Արդ ես մեղապարտ գրիչս ինչատուր՝
ապիկար եւ տարտաւ յամենայնի, գրեցի
զսա յիմոց ստացուածոց յիշատակ ինձ եւ
ծնողացն իմոց, եւ որք Հանդիպիլք յիչե-
ցէ յաղօթս ձեր, եւ որք յիչէք յիչեալ լի-

լիք ի Տեառնէ Յէ. Բէ. որ է աւրհնեալ յաւիտեանս:

Յիշատակարամք Գրչի.—

Ա.— էջ 304.— 1687

Կատարեցաւ առաջին հատորս Սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանի Կոստանդինուպոլսի Հայրապետի: Արդ՝ որք ընթեռնոյք՝ կամ գաղափար ղենելով փարթամանայք ի ճոխ եւ յանպատում մեծութեանցս, յաստուածարան գերեւնակ իմաստիցս, յիւնշիք ի Քս. Յս. զաշխատողք սուրբ կտաւկիս: Նախ զսրբազանն Կիրակոս վարդապետ ի Քս. Հանգուցեալ՝ որ բազում աշխատութեամբ եւ ըղձափափագ տենչմամբ ի յունականէն քերթողական արհեստիւ թարգմանեալ ի Հայ բարբառ եւ ի գիր: Ընդ նըմին յիւնշիք եւ զստացող սորին զՄինաս Աստուածարան Վարդապետն Յամթեցի՝ որ ստացաւ զսա ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յետ ելանելոյն ի մարմնոյ՝ լիցի յիշատակ ի դուռն Սբ. էլմիածնի Աթոռոյն:

Արդ գրեցաւ (զ)սուրբ գիրքս Մեկնութեան Աւետարանին Յովհաննու Սրբազան Առաքելոյ եւ սիրելի աշակերտի Տեառն Յի. Բի., ի թուականիս Հայոց Ռձ եւ ԼՁին, ի դառն եւ ի վշտաշատ եւ բիւր արտասուաց արժանաւոր ժամանակիս, որ ոչ է մարթ ընդ գրով արկանել զսուգէն անմխիթարելի եւ ցաւեցն անբուժելի, որք կան ի վերայ ամբաղաքաց եւ դաւառաց, սովոյ, սրածութիւնք, սպանութիւնք, սասանութիւնք, փախուստք, ժողովումն արանց զինուորաց եւ պատերազմողաց, պատրաստիլ պնդեալով պատերազմ, թագաւորս օսմանց ցրւոյ՝ ընդ թագաւորացն արեւմտեան քրիստոնէի. մինչեւ Հին մարդիկք Հրամանաւ թագաւորի նստողք ի տան իւրում, ոմն Ձ տարւոյ, ոմն Հարկւր տարւոյ օթրաղք, զնոսա եւս բռնութեամբ տարին, մինչ գրեթէ ոչ մնաց շատ մահմետական, քաղաքք ամ. կամ գաւառք կամ գեղք, բայց չըջկալ գաւառքն եւ գեղորայքն ի ոտնակոխ լինելոյ Հեծելեաց զնացող, եւ ի տալոյ կերակուր թէֆթիչի փաշաներաց, դատարկ եւ մերկ գտանելով զինքեանս՝ Հազիւ կարացին փախուցանել զընտանիսն իւրեցեաց, եւ ձգել ի քաղաք Թոխաթ, եւ մնաց չըջկալքն ամ. անմարդաբնակ եւ աւերակ:

Նաեւ յամենան մայիսի, ի մէջ չարաթի միոյ, Բ փաշայ Հանդիպեցան ի քաղաքս, մին Արապստանոյ ի Ըստամպոլ գնալով,

եւ միւսն ի Ըստամպոլու ի Յամիթ գնալով, բազում եւ անպատմելի նեղութիւն եւ աւերումն ետուն թէֆթիչի անուամբ, կերան, եւ առին զգէսանին, եւ արարին զքաղաքս իբրեւ կողոպտեալ: Եւ ի վերայ այսց ամենայնի տարակուսանացս՝ որ եղեւ սով մեծ ընդ ամենայն տեղիս, որ էր քիլայ ի գարին Գ դուռ, անունն կայր եւ ինքն ոչ: Եկն իշթիրալի անուամբ ԺՏՌ քիլայ գարի. նաեւ փաշան Հրաման ետուր իբր թէ առնուն ի քաղաքէս: Խռովեցաւ քաղաքս ամ., ամբոխեալ ժողովեցան ի վերայ մահբաժանին այլազգիքն ամ. եւ դատին փախուստ առեալ անկաւ ի մօտ փաշան: Եւ տեսեալ փաշային զայնպիսի անպատեհ իրս՝ բարկացաւ յոյժ ի վերայ մեծամեծացն տաճկաց՝ մինչեւ Հանելոյ զնոսա ի բերդն: Եւ նոքա ասացին թէ Հայերուն նոր մէլիքն արար զայն խորհուրդն. որ էր նա Գ աւուրբք յառաջ եկեալ ի քաղաքս Բողկի տղայ անուն՝ թագաւորական Հրամանաւ Մելիք անուամբ, զնա տարան առաջի փաշային, եւ նա առաւել սաստիկ բարկութենէն ոչ եհարց բան ինչ եւ ոչ պատասխանի լուաւ, այլ Հրամայեաց կախել զնա: Թէպէտ բազում ողորդական բանս ասացին, եւ զանելով ասէին թէ դարձիւր ի Հաւատողդ եւ ազատեցիս՝ եւ նա ոչ դարձաւ եւ ոչ ազատեցաւ, այլ Հաւատովն Քի. մեռաւ, եւ չիլեւ բարկութիւն փաշային: Վաղիւն ելեալ գնաց եւ եղեւ խաղաղութիւն քաղաքիս:

Բայց զիշտիրան ձ քէսայ դրամ կու գնա, այլ վասն չարաշար պահանջողացս բազումք դատարկացեալք՝ փախեան ի քաղաքէս. զի մէկ տարին Դ անգամ խարաջ ժողովեցին, թող զայլ մեծամեծ սալիանքն: Բայց նա որ սպանեցին յաղաքս խաղաղութեան քաղաքիս, որ էր անպարտ եւ անմեղ, Հայցեմք ի մարդասիրէն Աստուծոյ, որ զնա ի կայանս արդարոց ընդունի. այն որ ասէ՝ ի տան Հօր իմոյ օթեմլանք բազում են, անդ ընկալցի զնա եւ պսակեցէ ըստ արժանեացն իւրոց ամէն:

Նաեւ զմեզ գտարակուսեալքս ազատ արացէ յայսմ մեծագին վշտացս՝ աղօթիւք եւ բարեխօսութեամբ Սրբոյն Յովհաննու Աւետարանչին՝ եւ սիրելի աշակերտին Քի., եւ Սրբոյն Յովհաննու Կոստանդինուպոլսի Հայրապետին. եւ տացէ թագաւորաց սէր եւ Հանդարտութիւն, աշխարհաց խաղաղութիւն, աւերակաց դարձեալ շինութիւն, քրիստոնէիցս ուղիղ Հաւատս, փոխանակ

սոցոս եւ չարչարանաց խրախճանութիւն եւ կրկին ուրախութիւն, անհատ եւ անորոշ, միտ յարդարեալ ի խաղաղութիւն:

Մանաւանդ ստացող սորին՝ զՄինաս մեծ րաբունին, չանդերձ ծնողիքն եւ ամ. արիւնամերձ տոհմիւքն, եւ յետ աստեացն ելանելոյ՝ յերկնից ատգաստին եւ յանթառամ պսակացն արժանաւորս արասցէ: Որով փառաւորեմք զհայր եւ զորդի եւ զամենասուրբ Հոգին, այժմ եւ անգրաւ յաւիտենիւ յաւիտեանս Ամէն:

Նաեւ ինձ մեղապարտ Մկրտում գրչիս մասն լիցի:

Բ.— էջ 810, Հին յիշատակարանին ներքեւ.— 1887

Յիշատակարամ Ոորակեբտ սուրբ գրոցս:

Փառք պատիւ գոհութիւն, չանդերձ գոհարանական երկրպագութեամբ, էին միայնոյ, արարողին գոյից բոլորից յամ. էից եղելոց, Հոր եւ Որդւոյ եւ Սր. Հոգւոյն յաւիտենից յաւիտեանս ամէն:...

Արդ՝ յիշելով զանկայուն եւ զանցաւոր զփառս աշխարհիս, եւ փափագելով անանց եւ մշտնջենաւոր կենացն յաւիտենականացն, մեծ րաբունին Աստուածաբան Մինաս Վարդապետն Յամթեցի, վասն այն ստացաւ ըզսուրբ գիրքս Աւետարանի Մեկնութեան՝ Սրբազան Առաքելոց եւ սիրելի աշակերտի Տեառն՝ Յովհաննու Աւետարանչի, զոր մեծ պատրիարքն Կոստանդնուպոլսի, եւ ապաշխարութեան վարդապետն Սուրբն Յովհան Ոսկեբերանն, մեծաւ իմաստութեամբ մեկնեալ եւ բացայայտեալ է զսա, քաղցր եւ ախորժ բանիւք. ոչ նրբագոյն շաւղօք, եւ ոչ զգեղունի բառիւ կամ բայիւ, այլ արքունական միջնաշաւիղ զնացիւք, քաղցրաբարբառ պատմաբանութեամբ. զոր քսոց դուր զսուրբ գիրքս Մինաս Վարդապետն Յամթեցի, յիշատակ հոգւոյ իւրում եւ հոգեւոր ուսուցչի իւրն՝ տէր Մարկոսի վարդապետի Շէնգուշեցւոյ՝ վախճանելոյ յառաջ քան զայս եօթն ամաւ: Նա եւ մարմնաւոր ծնողացն իւրոց, Հօրն մահանսի Առաքելի, եւ մօրն Հռիփսիմէի, եւ մեծ մօրն մահանսի Պահրէ, եւ առհասարակ երախտաւորացն իւրոց, եւ ամ. արեանառու զարմից եւ ազգայնոցն իւր, կենդանեացն եւ չանդուցելոցն:

Արդ՝ գրեցաւ սուրբ գիրքս Մեկնութեան Աւետարանին Յովհաննու Սրբազան Ա-

ռաքելոյ եւ Աւետարանչի, ի թուահաշուութեանս Հայագուն սեռի, երկշրջանի, լերկ երեսնի, չորս ի վերայ երեքպատկի, ի յուլիս ամսոյ ԺԵ, ձեռամբ յետեալ Մկրտումի, մեղօք վիրաւորի եւ անարժանի Ջուղայեցւոյ, ի քաղաքս Յեւդկիայ՝ Թողաթ կոչեցելոյ, ի յեկեղեցիս Սր. Սարգսի, Թաթիկալոյ: Ի Հայրապետութեան վեհափառ եւ լուսազարդ Սր. յԱթոռոյն էջմիածնի, չանդարտախաղաց ծովուն, Հաստահեղոյս եւ անառիկ պարսպին, աստուածամեծար եւ երանաշնորհ Սրբազան Կաթողիկոսի Տեառն Եղիաքարու Հռոմկլայեցւոյ, Հինգերորդ ամի Հայրապետութեան:

Եւ ի թագաւորութեանն Հագարացւոց՝ Հռոմացտանոյ սուլտան Մահմատի, ի դառն եւ ի վշտաշատ, տխրալի եւ անբարի ժամանակիս, զոր Հինգ ամաւ յառաջ մինչեւ ցայս վայր կան ի մէջ մեծ եւ անհնարին պատերազմաց ընդ քրիստոնէից ազգին Ֆռանկաց, եւ այլոց յարեմտեան թագաւորաց, զոր եւ լինին բազում արաշարժութիւնք յոյժ յոյժ, կոտորումն զօրաց, անկումն մեծամեծաց, առումն քաղաքաց, աւերումն աւանաց, աւարառումն տանք եւ ընչից, գերեվարումն կանանց եւ տղայոց, քայքայումն ազգաց, քակումն եւ խանգարումն եկեղեցեաց եւ սուրբ տեղեաց բազմաց, եւ այլս տոյնպիսիս յոյովս, որ կարի իմն սգոյ եւ արտասուաց են արժանաւոր: Զոր եւ Հայցեմք զի բազմագութն Աժ. Համոզեալ վարեցէ ի խաղաղութիւն:

Վասնզի քաղաքի ամ., աւանք, գաւառք եւ գեղորայք, որք ընդ իշխանութեամբ Հագարացւոց են, կան ի մէջ դառն վշտաց, ի ժողովումն արանց պատերազմողաց, կոխումն տանց, եւ բռամբ քարչումն մեծամեծաց եւ տղայոց. մանաւանդ քրիստոնէիցս, որք կան ի մէջ չարաչար պահանջողաց, որ անպատմելի է եւ անընդգրգով արկանելի, զոր եւ Հեշտալուրն Աստուած՝ գթացեալ ազատեցէ ի ձեռաց նոցա զազգս քրիստոնէից ամէն: Եւ ի վերայ այսր ամենայնի զնալոյ արանց քաղաքաց ի պատերազմ, եւ ի դատարկանալ քաղաքիս, եւ անտերունչ մընալոյն բազմացեալ են սրիկայք, գողք եւ հարամիք շուրջ զգաղաքաւ, որ ոչ ոք իշխէ զնալ յայգի կամ յազարակ իւր. եւ թէ պատահին ոմանց զնալ՝ կողոպտեալ մերկա-

ցուցանեն, եւ բազումս սպանանեն, եւ այլ խայտառակութիւնս յուղիս գործեն, որ ոչ մարթի գրել. մինչ գրեթէ ոչ գոն յանդորութիւն ամենայն ուրեք եւ ոչ մի, այլ ամենայն ուրեք տեղի տրտմութիւնք պատեալ են:

Եւ ի թագաւորութեանն պարսից Շահ Սուլէյմանի, որ ի Շոշ քաղաքի:

Եւ արդ՝ եղեւ սկիզբն սուրբ գրոցս փետրվարի ամսոյ Ը, ի քառասնորդաց պահոցըն, եւ աւարտեցաւ շնորհօք ամենատեառն Յի. Բի., ի յուլիս ամսոյ ի ԺԵ, յետ Վարդավառին: Եւ որք Հանդիպիք յայսմ սուրբ մարգարտաշար մատենիս, կարդալով կամ օրինակելով, կամ Հարեւանցի իմն տեսանելով, յիշենալիք ի մարգարայլ եւ ի պայծառացայտ յաղօթս ձեր՝ զստացող զայս սուրբ տառիս, զՄինաս Աստուածաբան Վարդապետն Յամթեցի, վերատեսնուչ եւ առաջնորդ նահանգիս Թոխաթու, որ ի վեց ամի առաջն[որդ]ութեանն իւրոյ ետ գրել զսուրբ գիրքըս Աւետարանի Մեկնութեան Սրբազան Առաքելոյ եւ սիրելի աշակերտին Բի. Յովհաննու Աւետարանչի, եւ ստացաւ զսա ի

վայելումն անձին իւրոյ, որքան ի մարմնի է, եւ յետ ելանելոյն ի մարմնոյ՝ ի դուռն Սբ. Էջմիածնի լիցի յիշատակ Հոգւոյ իւրոյ՝ եւ ուսուցչի իւրն՝ եւ ծնողացն՝ եւ ամ. ագգատոճմին իւրոյ, կենդանեացն եւ Հանգուցելոցն, զոր եւ ընդունելի լինիցի եւ Հաճոյացի առաջի Տեառն Համայնից: Եւ որք վայելէք զսա եւ զմայլիք, սեռն եւ սերտ սրտիւ եւ Հաւատով ասացէք Ած. ողորմի ստացողի սորին Մինաս Աստուածուսոյց Վարդապետին Յամթեցոյ:

Նաեւ գծողի սորին Հիքացելոյ Մկրտումի Ջուղայեցոյ, եւ կոկողի ենթակայի գրոցս տէր Սովսէս արեղային: Եւ եւս տրնտեսին մահտեսի Նուրէ, որ եւ միշտ կերակրէր զմեզ. եւ ձեռնասուն աշակերտին իմոյ եւ որդեգրի Կարապետի, որ մտերմաբար սպասաւորէր: Ջոր եւ Տէրն Համայնից եւ Աստուածն բոլորից, որ առատն է ի Հատուցանել զտուրս տրից, իւր բազմագութ մարդասիրութեամբն ողորմեսցի ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցելոցս՝ ազգայնովք Հանդերձ՝ այժմ աստ եւ ի Հանդերձելումն, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

3422

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 275

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28×19×8: Թերթք 258: Պրակե ԱՏ: Հանգամանք ընդհանուր առմամբ բաւարար. սկիզբի եւ վերջի թերթերը վնասուած. նորոգութիւն կրած, եւ այդ առթիւ լուսանցազարդերը կտրուած կիսով չափ: Մագաղաթ թանձր: Գրիչ՝ Ոսպատուր: Գրութիւն՝ հատուածներու սկիզբը երկաթագիր գլխատառ կարմիր, մնացեալը սրճագոյն մեկնով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորգիր խոշոր, խառն երկաթագրով, օր. 2, Թ, Հ, 2, 2, 9, 2: Լուսանցազարդք թանձր գոյներով, վաղնջական ոճով: Գունաւոր գըլ-

խազարդ, մաշած, թղ. Յա: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Առաջին կողքին փակցուած պիտակ Ս. Սվաճեանի յիշատակին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1.— Թուղթ Եւսեբիոսի:

Կանոնի տախտակներ, Հնարոյր խորաններով, թղ. 2-5:

Թղ. Յա.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի.— Գիրք Մընդեան Յի. Բի. . . .

Թղ. 78ա1.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի., որպէս եւ

զրեայ է հասյի մարգարէ. Ահաւասիկ ես առաքեմ...:

Թղ. 116-117ի միջեւ կերթ ինկած:

Թղ. 122ր2.— ...թե արդարեւ այնչափ վաղ մեռաւ: Եւ իրրեւ ստուգեաց «Այս-չափ կայ»:

Թղ. 122-123ի միջեւ թերթ ինկած:

Թղ. 123ա1.— Աւետարան ըստ Ղուկասու .— Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

Թղ. 199ր2.— Աւետարան ըստ Յովհաննու .— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 252-258, Հին Թուղթ, բոլորգիր վարժ:

Թղ. 258ա2.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...: Եւ մնաց միայն Յս. լԱյս-չափ. շարումակութիւնը կը պակսի):

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Թղ. 78ա1, մէջտեղը.— Քս. Ած. ո-ղորմեացի Խաչատրոյ եւ հաւր եւ մաւր իւ-րոյ, ամէն:

2.— Թղ. 189ր1, վարը, բնագրին գրչու-թեամբ.— Որք լուսաւորիք կենսաբեր սուրբ Աւետարանաւս Որդւոյ Այ. Յի. Քի. Տն. մերոյ, յիշեալիք զսովեայ անձն ի բարեաց մասնէ զԽաչատուր եւ զհայր իմ եւ զմայր իմ եւ ասացէք Տր. Ած. ողորմեա սոցա ըստ մեծի ողորմութեան քուս:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Թղ. 5ր, ստ. լուսանցքին, սեւորակ մե-լանով, բոլորգիր, վերջին մասը կտրուած հետագայ կազմի ժամանակ.— Մեղուցեայ ծառայս Դաւիթ Ստաց լայ զԱր. Աւետարանս հալալ ընչից...:

3423

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 276

Տաճաւեր, Մաղամբուխ

ՌԿԸ = 1619

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 26.5×20×6.5: Թերթք 263: Հան-գամանք լաւ: Թուղթ գորչորակ: Գրիչ եւ Մացկող՝ Խաչատուր Քահանայ, Գրու-թիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 23 տող, մասամբ կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորանազարդ իւր սարօք, Թղ. 29ա, 81ա, 133ա, 204ա, Նկարք

1.— Աւետիքն, Թղ. 3ր

2.— Մեռնադն Քի., 4ա

3.— Ընծայումն, 5ր

4.— Մկրտութիւն, 6ա

5.— Այլակերպութիւն, 7ր

6.— Մաղկազարդն, 8ա

7.— Ոստնալուայն, 9ր

8.— Խաչելութիւն, 10ա

9.— Թաղումն, 11ր

10.— Կանայքն Յաւալայիւրք, 12ա

11.— Քս. դժոխքն աւերէ, 13ր

12.— Համբարձումն Քի., 14ա

13.— Դատաստանն Քի., 15ր

14.— Երկրորդ Գալուստ, Արդար հոգիք, 16ա

15.— Ս. Մատթէոս, 28ր

16.— Ս. Մարկոս, 90ր

17.— Ս. Դուկաս, 132ր

18 Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 203ր

Կաշեկազմ տախտակեայ գծազարդ. առաջին կողքին պիտակ՝ ի յիշատակ Ս. Սմանեանի: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը երկու թերթ, վերջը մէկ, երկսիւն, 15 տող, պատ-ուական երկաթագիր՝ վերջին էջը այլ ոճով, մասն Գործոց Առաքելոց, Գլուխ Ժ, համար

3-30: Պատուիրատու խանի, ղուստը Յո-վանիսի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2.— Պահպանակ:

Թղ. 3ա, գծուած, դատարկ. վերը կը կար-դացուի S. Sevadjian:

Դատարկ էջեր. Թղ. 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա, 12բ, 13ա, 14բ, 15ա, 16բ, 17ա, 18բ, 19ա, 20բ, 21ա, 22բ, 23ա, 24բ, 25ա, 26բ:

27ա, վերը, բոլորգիր.— Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա մեզ Տէր, եւ ըզգործս ձեռաց մերոց աջողեայ ի մեզ:

Թղ. 27բ-28ա, համարեա դատարկ:

Կանոնի տախտակներ եւ թուղթ Եւե-բիոսի:

Թղ. 17բ.— Կանոն Բ. Գ.:

Թղ. 18ա.— Կանոն Դ. Ե.:

Թղ. 19բ-20ա.— Թուղթ Եւեբիոսի:

Թղ. 21բ-22ա.— Կանոն առաջին:

Թղ. 23բ.— Կանոն Զ:

Թղ. 24ա.— Կանոն Է:

Թղ. 25բ-28ա.— Կանոն Ժ:

Թղ. 29ա.— Գիրք Մնընդեան Յի. Քի. ...:

Թղ. 90ա, համարեա դատարկ:

Թղ. 91ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի.

...:

Թղ. 131ա2.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկնչէին...:

Թղ. 131բ-132ա, դատարկ:

Թղ. 133ա.— Քանզի բազումք յաւժարե-ցին...:

Թղ. 202բ-203ա, համարեա դատարկ:

Թղ. 204ա.— ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 259բ2-280ա1, դատարկ: Նոյնպէս 280բ-282:

Թղ. 283.— Պահպանակ մագաղաթեայ:

Յիշատակարան Փրչի.— 1619

Թղ. 256բ1.— Փառք...: ի ծագմանէ ճշմարիտ արեգականն...:

Արդ այսմ աստուածեղէն եւ երկնապարգեւ զանձիս եւ լուսափայլ մարգարոտիս ցանկա-ցաւ աստուածասէր եւ բարեպաշտ կիսն խա-նին եւ իւր կողակիցն խաճաճանին, եւ ետ գրել զՍբ. Աւետարանս յիշատակ իւր Հոգե-ւոյն եւ իւր ծնաւդաց Հոգւոյն, հաւրն Յո-վանիսին եւ մաւրն Գուգարին, եւ եղբարցն Մալքումին, Քասպարին, եւ Պաղտասարին, եւ իւրեանց յամ. յարույարեան մերձաւորա-

ցն ամէն:

Յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք բարե-պաշտ եւ Հաւատարմ խմ խանուն, եւ իւր կո-ղակցին խաւճաճանին, ամէն:

Աւրինակ միեղջերուն եղեալ Հոգեւոր եւ աստուածասէր խանին եւ իւր կողակիցն խա-ւճաճանն եւ իւր որդին խոժմարն, որ ի յոյո-վութենէ Հրաման մասին բաղձաւ աղբեր ջուրց...:

Արդ զայս պատուական ակնրս շափուղա, ուր կայ Հանգուցեալ Աստուածն Իսրայելի, եւ զկառս Եզեկիէլի, որ պարագրէ զյոյսն արտափայլեալ, առեալ բարեպաշտ եւ աստ-ուածասէր խանին եւ իւր կողակիցն խաւճա-ճանն, որ է Հանգուցեալ ի Քս., պաշար երկայնափիգ, անդառնալի ճանապարհին, որ տանի առ Հանգեթեալ եւ ահագին դատաս-տանն, եւ սովաւ լսէ զհայրական ձայնն՝ եթէ Եկայ արհնեալք Հաւր իմոյ, ժառան-գեցէք զարքաութիւն:

Արդ յանկեալ կատարեցաւ Սբ. Աւետարա-նըս, եւ ի բերանս Քի. եւ ի քարոզս Քի. Տն. Այ. մերոյ, ի յերկիրս Մաղանջուիւ, ի գիւղս որ Տանձաւեր կոչի, ընդ Հովանեօ Սբ. ըՍտեփանոսի սուրբ եկեղեցոյս, ամէն:

Ի սուրբ եւ ի հրաշալի եւ ի հրշաւոր ուխտիս այսմ երկրիս եւ զաւառիս, Սբ. Ստաթէի Առաքելոյն, եւ Ռժի եւ Ը հարիւր սրբոցն նշխարացն, որ կան ամփոփեալ ի մէջ տաճարի անդ. եւ ի սուրբ գերեզմանն եւ Հանգիստ՝ կրկին լուսաւորիչ, նոր նորո-գաւդ արինաց, Սբ. Վարդապետին Գրիգորի Տաթեւացոյ. ամէն:

Եւ ի սոցին սպասաւորաց, ի տէր Մես-րովք արհապիսկոպոսի, եւ երջանիկ ռաբու-նապետին մերոյ, ի տէր Սովսէս Վարդա-պետի, եւ նմանեալ սրբոյն, անյաղթ եւ քաղ Քերթովին Սովսէսի:

Եւ ես թափաւրս ի բարեաց գործոց, խա-չատուր սուտանուն քահանայ, եւ գործով ունայն, տկար անձմար յանձ առի, եւ յամէ-նակարող զաւրութեամբն Աստուծոյ կատարե-ցի, եւ գծադրեցի զՍբ. Աւետարանս մեղսա-մած մատ(ե)յամբս յարինեցի, միթէ քաւի մեղս ի մարմնի իմոյ: Ի թվականութեանս Հայոց ՌԿԸԻ, ի հայրապետութեան տեառն տէր Մելքիսէթ կաթողիկոսի, եւ արթուակա-լութիւն Վաղարշապատու ի տէր Աւետիս կաթողիկոսի, ամէն:

Արդ աղաչեմք զմանկաղ սուրբ եկեղեց-ւոյ, յիշեցէք ի Քս. եւ ի սուրբ աղաթս ձեր զիս զսուտանուն խաչատուր գծող եւ ծաղ-

կող Աւետարանիս, եւ զիմ Հոգեւոր Հայր եւ վարպետն իմ զտէր Դաւիթ եպիսկոպոսն, որ բազում աշխատանք եւ երախտ ունի ի վերայ իմ, Եւս առաւել մարմնաւոր ծնաւդսն իմ յիշեցէք, զՀայրն իմ Դավրիշն, եւ ըզմայրն իմ Ազիզն, եւ Անտրախաթունն, եւ զկենակիցն իմ, Նուպկարն. եւ զիմ եղբարն զԽաւճէն, եւ մեր զամ. յարեան մերձաւորսն յիշեց[էք] եւ յի սրտիւ Ած. ողորմ[ի] ասացէք, եւ Ած. ձեզ ող[ո]րմեսցի իւր ահեղ ատենին ամէն, եղիցի եղիցի:

Արդ աղաչեմք զձեզ զամենեանդ, մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ, յիշեցէք բարեբաշտ եւ Հաւատարիմ, աստուածասէր խանին, որ երես իւր Հալալ ընչիցն եւ արդար վաստակոցն, եւ էառ իւր Հոգւոյն բարի յիշատակ զՍբ. Աւետարանս, եւ սովաւ երթա ի դատաստան, եւ սովաւ լսէ զձայն Հայրական:

Ոյ լուսերամ դասք քահանայից եւ մանկունք սուրբ եկեղեցւոյ, եթէ ոք Հանդիպիք Սբ. Աւետարալ նիս, կարդալով կամ աւրինակելով, յի սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք իւր Հոգւոյն եւ իւր ծնաւդաց Հոգոյն ամէն:

Դարձեալ կրկին անգամ յիշեցէք ի մաքրափայլ աղաթս ձեր զԽանին եւ Հանգուց[եալ] կողակիցն իւր զԽաւճանն, եւ Ուստիանէն եւ իւր որդիքն խումարն, եւ իւր կենակիցն խանումն, եւ իւրեանց զաւակն, եւ նորաբողոքը դեռաբոյս զաւակն Մուրատպաշին, եւ խալումն, եւ Շաղուլին, եւ զստեբքն

Գասարն եւ Մարիանն, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասէք իւրեանց կենդանեացն եւ նրնջեցելոցն ամէն:

Դարձեալ կրկին անգամ յիշեցէք զԽանին եւ իւր Հանգուցեալ որդիքն եւ դստերքն, էվազին եւ Մելքեպպին եւ Գաւարին, որ է առ Ած. ձոխել. յի սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք իւրեանց Հոգւոյն ամէն: Ած. ողորմի խումարի ծնաւդացն, Հաւրն խաւճանին, եւ իւր մաւրն Ուստիանին. եւ խումարին կողակցին խանումին, եւ իւրեանց կենդանեացն եւ մեռելոցն, յիշեցէք, եւ Ած. ողորմի ասացէք իւրեանց Հոգւոյն ամէն:

Թղ. 260ա2.— Ած. աւրհնէ զՍաւլումն եւ իւր Հանգուցեալ կողակիցն Պաղտասարն. յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք իւրեանց Հոգւոյն ամէն:

Ած. ողորմի Մարիանին Հոգւոյն, Ած. իւր մեղքն ընջէ, իւրանն արթայութիւն պարգ[եւ]է. Աւետարանիս գնին մի փոքրիք մակ երեսաւգնութիւն:

Ած. աւրհնէ Նանն, Ած. իւր մեղքն թողու, որ Աւետարանիս Ապաղ երեստ:

Հմմտ. Յիշտ. Ժէ. Դարի, Ա. Հատոր, Թիւ 851:

ՅետՈագոյՅ յիշատակագրութիւն.— 1848

Թղ. 5ա, մէջտեղը, սեւորակ մեյանով, անհարթ գրով.— Ես անարժան տիրացու Յակոբ գրեցի Ավետարանիս թիվին ՌՄՂէ:

3424

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 277

Աւանց Գիւղ, Վամ

ՌԽԱ = 1592

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27×19×4: Թերթք 194: Հանգամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ եւ Նկարող՝ Յակոբ Զուղայեցի: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը ոսկեգոյն, կապոյտ, եւ կարմիր,

զլիսատառերը ոսկեգոյն եւ կապոյտ, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսիւն, 25 տող, գունաւոր շրջանակներու մէջ: Բոլորգիր կանոնաւոր: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Խորանա-

գարդի իւր սարօք, թղ. 12ա, 64ա, 97ա, 153ա: Բոլորածեւ կամ քառանկիւն մանրանկարք նախահարց, թղ. 12բ-13բ: Նկարք, Ս. Մատթէոս թղ. 11բ, Ս. Մարկոս 63 բ, Ս. Ղուկաս 96բ, Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 152բ: Լաթակազմ տախտակեայ: Առաջին կողքին փակցուած պիտակ ի յիշատակ Ս. Սկանճանի: Պատուիրատու՝ պարոն Սաւթա վալի:

ՔՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Դատարակ էջեր, թղ. 1ա, 2բ, 3ա, 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա:

Թուղթ Եւսեբիոսի, թղ. 1բ, 2ա, գունազօղ շրջանակով:

Կանտնի տախտակներ, բազմազոյն խորաններով, թղ. 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ, 10ա:

Թղ. 12ա.— Գիրք Մերնդեան Յի. Բի.

***

Թղ. 62ա1.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

Թղ. 62բ-63ա, գծուած բայց դատարկ:

Թղ. 61ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. ...

Թղ. 93բ1.— Ծարուցեալ Յս. առաւատուն

***

Թղ. 94ա1.— Նախադրութիւն Ղուկասու Աւետարանի:

Թղ. 94բ2-96ա, դատարկ, գծուած:

Թղ. 95-98/ի միջեւ կան արմատները՝ կրտրուած երեք թերթերու, ըստ երեւոյթին դատարկ:

Թղ. 97 .— Քանգի բազումք յաւժարեցին...:

Թղ. 108-107/ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

Թղ. 150ա2.— Նախադրութիւն Յոհաննու Աւետարանի:

Թղ. 150բ2-152ա, դատարկ, գծուած:

Թղ. 150ա-151/ի միջեւ կտրուած է դատարկ մէկ թերթ:

Թղ. 153ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Մալր յիշատակագրութիւն՝ Նկարադի.—

1.— Թղ. 82ա2, ստորոտը.— Եւ զանարժան Յակոբ նկարողս յիշեալ:

2.— Թղ. 94 1, վարը.— Եւ զանարժան Յակոբ նկարողս յիշեալ՝ ազգի տէրտէր: Մէկ բերան ողորմոյ արժանի համարէք, եւ Ածգճեզ արժան առնէ ի տեսչանն Յի. Ամէն: Դարձեալ զՄկրտիչն, որ է աշակերտեալ

իմոյ, բազում աշխատանք ունի ի վերայ գրոցս, յիշեցէք ի բարի, ամէն ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1592

Թղ. 181բ1.— Փառք եզակի անճառելոյ, եռյաչիւսակ դաւանութեանն, համազաղափառ, զուգակշիռ, վսեմագոյ, ինքնագոյ անեղի եւ մշտընջեալութիւն...:

Իսկ չորից աւետարանչացն խորհուրդ բազում աւրինակ իմն ցուցմամբ տեսանի

***

Եւ արդ աղաչեմ ամենայաղթ զարու-թինն Աստուծոյ, որ ետ կարողութիւն տկար ոգոյ, Աւարտ եղեւ Սր. Աւետարանս ի դառն եւ ի վշտաշատ ժամանակիս, որ եմք կորուսեալ մեղաւք չարութեան:

Արդ երթ եւ ընդացից արեգականն, ըստ չափոյ բերման հակազան տաւմարի ԻնԱթլի, նկարագոյն աւարտ եղեւ ձեռամբ եղկելի, ամենամեղ, փցուն եւ անարհեստ գրչի, հող եւ փոշի, ոչ թէ ի փառս Աստուծոյ, այլ եւ կոխելիք մարդոյ ոտից, ի տեղւոյնէ արմար եւ անպիտան Յակոբ Ջուդեցոյ, որ միայն զանունս ունիմ եւ զգործս ոչ, ի մայրաքաղաքն, որ կոչի Վան, ի պատուանդանն հոգէնկալ, աստուածադիր, նշանաւոր տեղալն Վարագայ, ի գեաւդն որ կոչի Աւանց, ընդ հովանեաւ ի դուռն Սր. Յովհաննու Մկրտչի, եւ Սր. Գրիգորի Ղուսաւորչին, եւ այլ բազում սրբոց, որ աստ կան հաւաքեալ:

Եւ միով սկզբնականաց, վերադիտողի վարժապետին Հայաստան սեռից, ի հայրապետութիւն տեսան Դաւթի կաթողիկոսի, հոգէլից եւ ամենամաքուր, զուարթատեսիլ, հոգոյ եւ մարմնոյ: Որ եւ գերազանցեալ միապէս ընթեռնացեալ տեսչութեամբ տեսանիք սմայ, եւ զմեղայպարտ Յակոբս ի թիւ բերելով, յիշման արժ(մ)անի առնէք, եւ զաշակերտն իմ զՄկրտիչ դպիրն, յառաջ գոյ դիմեցմամբ հառ զպատիւն շնորհաց արուեստական գրոց, եւ բազում աշխատեցաւ սորա, եւ ազնական եղեւ, Աւետարանիս զԲ զուրմն աւարտ եհան, եւ զմիւս աշակերտն տէր Մարգարէն, որք ընթեռնուք, յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք:

Ուստի եւ տեսեալ զսորապա անճառ փորկազորութեանն խորհուրդ, ոմն ի լուսածնեալ զարմից Սրբոյ Սիոնի, առաքինի եւ հանճոյացեալ, ըստ աւրինի չափոյ Հրմտահոյլ աշխարավար վարժակիր ինքնակալի պարոն Սաւթա վալի, մանաւանդ սրընթա-

միտ արագատուհմ վերընթաց բուրմամբ ի ջրմտ ամենեցուն, զոր մեծադրուտ ընդորա- միտ այնբախ փափագմամբ վաղուց ըզձայի ցանկայր յայտմ աստուածախաւս լուսա- պատ մարգարտադրոյմ Աւետարանիս, եւ ետ զրեկ անդին մարգարիտս յիշատակ իւր եւ իւր ծնողաց հոգոյն. նա եւ հայրն իւր՝ պարոն Քաւթափայի, եւ զմայրն իւր հմէն- փաշին, եւ զեղրայրն իւր հանդուցեալն ի Գա. Աւետիքն, եւ զբուրքն իւր Հաղամ- դուխուն, Մէմէրն, Աղափաշէն, զԵուշանն: Եւ զկողակիցն իւր Դիւխունն, եւ զորդին իւր անդրանիկ եւ զեռարուս նորարդրոյ Աւետիքն, եւ ծաղկեալ փայլածնոց իրիցն, ամէն: Եւ զհաւրեղայրքն իւր, զմահդասի Փանոսն, եւ զՈսկանն, եւ զհանգուցեալն ի Գա. զԵուշանն, եւ զհայրն իւրեանց, զպա- րոն Սաւթանգուշն, եւ զմայրն իւրեանց՝ Սաւթանն, եւ քվերքն իւրեանց՝ Մէրումն, Գուհարն, Քանսաւթանն, ամէն:

Կրկին անգամ յիշման արժանի առնէք զմահդասի Փանոսն, եւ զկողակիցն իւր Մարիանէն, եւ զորդիքն իւր, զհանգուցեալն ի Գա. Մարտիրոսն, զնորարդրոյ Սաւուրն, որք փոխեցան աշխարհէն մանուկ, եւ փափաք մաացին իւրեանցն, եւ զդուստրն իւր Դիւխունն, ամէն:

Դարձեալ յիշեցէք զխաւֆա Ոսկանն, եւ զրկողակիցն իւր Քանեկէի, եւ զորդիքն իւր՝ Մէլքումն, Գասպարն, Բաղտասարն: Յովանէսն, եւ ընդանացն իւրոց, եւ ամ. արեանն մերձաւորացն. ամէն:

Ով մանկունք եւ զասք երամից սուրբ եկեղեցոյ, ընթերցող պատուական գոյնով, աղաչեմ զձեզ, որք հանդիպէք սմա՝ կար- դայով կամ աւրինակելով, յորդամիտ եւ

լի բերանով Ած. ողորմի ասացէք անթերի. եւ յիշողն փորձ եւ անսասան կենա՝ կրկին կենօք եւ Բաշխարաւք ամէն:

Արդ երեսն անկեալ աղաչեմ, որք ընթեռ- նութ, յիշման արժանի առնէք բարէսէր եւ հեզահոգի պարոն Սաւթափայի, եւ զկո- ղակիցն իւր Դիւխունն, եւ որդին իւր Աւե- տիքն, որ ստացաւ զսա՝ անգին մարգարտիս՝ ի հայալ ընչից իւրոց՝ անջինջ յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց. եւ զհայրն իւր Քաւթա- փայի, եւ զմայրն իւր հմէնփաշէն:

Արդ ստացաւ լուսակիր տառիս, եւ եղ յի- շատակ ի դուռն Սր. Աստուածածնին, եւ Սր. Ամենափրկչին, որ աշմ Փոս Կաթան կոչի, անթերի գանձ, անպակաս դիւլիր, ի պէտս եկեղեցի լաց խորհուրդ մեկնութեան քահանայից, եւ ըստ մարգարէին որ ասէ. Նրանի որ ունիցի զաւակ, եւ ընդանակք յԵ- րուսաղէմ: Ըստ նմանութեան սորա՝ հո- գէսէր եւ բարէրնկալ ստացող գրոցս եւ եղ յիշատակ ընդ հովանաւ Սր. Կաթանիս, եւ այլ միարանացն, եւ զեպիսկոպոսունս զտէր Աղարիէն, զտէր Մաթէոսն, տէր Մարտի- րոսն. եւ զքահանայս՝ զտէր Դօնթն, տէր Հայրապետն, տէր Պետրոսն, տէր Զաքարէն, տէր Առաքելն, տէր Յովսէփն, տէր Մես- րորն, եւ այլ միեղէն եղբարց: Եւ որք ըն- թեռնութ՝ լի բերանով Ած. ողորմի ասացէք. ամէն:

Եւ որ որք ընկալցի սրբութեամբ զսա, մաքրութեամբ աւարտէ ընթեռնու ըստ կար- գի, վարձս ի Բրիսսոսն առնու եւ փոխարէն արքայութիւն Աստուծոյ, ամէն: Հայր մեր:

Թղ. 194ր, դատարկ:

3425

Ա.— ԳԻՐԹ ՀԱՐՑՄԱՆՑ.— 17

Գ. ՏԱԹԵՒԱՑԻ

[Նոր Զուղայ]

ՌՀՁ = 1627

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×18×8: էջք 818: Հանգամանք լաւ ընդհանրապէս. տեղտեղ կայ թեթեւ ցեցահարութիւն: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Հայրապետ Երէց: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, սկզբնատողերը ռակեղոյն եւ կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 39 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Մաղկող՝ Մեսրոպ Դպիր [Խիզանցի]: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը, Հատորներու պարագային հանդերձ գլխազարդով: Խորանազարդ իւր սարօք էջ 413: Լաթակազմ խաւաքարտեայ, արծաթեղէն քանդակեալ կողքերով. առաջինին վրայ շուրջանակի 24 մարգարէներ, վերջինին՝ 12 առաքեալներ, եւայլն: Սերովբէ Սվաճեանի յիշատակին պիտակը փակցուած առաջին կողքին ներսի կողմը: Ստացող՝ Պարոն Եղիազար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— ...Գլխաւոր բանք բոլոր գըրոցս:

էջ 2ա.— Յառաջաբան Գրոցս.— Ներգործական իմն մշտաշարժ բնաւորելոյ...

էջ 8ա.— Գրիգորի աշակերտի եռամեծիմ Յովհանն Որոտմեցոյ, Հարցմումք, Պատասխանիք, եւ աւգտակարք գրոց աշակերտեալ մանկանց: Հարցումք:

էջ 111, ստ. լուսանցքին գրչէն.— Գրիչս լաւ է:

էջ 178ա.— Յաղագս Արարչութեան Զօրէից:

էջ 194, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Անմեղադիր լեր. օրինակն սխալած էր չիմացա:

էջ 217բ.— Հոդմացոյց բոլորակ:

էջ 348, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Ով հեղալոր, աւրինակն սխալ էր, չիմացա, ո՞ր:

էջ 354.— Նկար.— Բանակումն ժԲ ցեղից:

էջ 382ա.— Առ Յեսու Նաւեայ:

էջ 413.— Ձանակիզքն սկզբան ի սկզբանէ գոյին...

էջ 588ա.— Վասն Համդերձելոյն, եւ փոփոխման Մարդոյս:

էջ 594, ստ. լուսանցքին.— Զպատասխանս սերտ ուսիր, ընդդէմ ախթարմայիցն է:

էջ 657ա.— Հարցմումք Գեորգ Վարդապետի, եւ Լուծմումք Գրիգորի Ոտրիմ հարազատի:

Բ.— ՄԵԿՆ. ԱՌԱԿԱՑ.— 18

Գ. Տաթեւացի

էջ 674ա.— Յանկն է Առակաց Սողոմոնի.— Ա-Ին Գլուխներ:

էջ 677ա.— Մարգարէք եւ Տէրն յԱւետարանն...

էջ 737ա.— ԺԳ.— Վասն պարսո[ւ]մ[ա]յց չար եւ վատ անարգ կանացն:

էջ 738ա.— Այսքան յաղակս Առակաց Գրոցն վերջն է:

Գ.— ՄԵԿՆ. ԺՈՂՈՎՈՂԻՆ.— 17

Գ. Տաթեւացի

էջ 738ա-բ.— Գիրք Ժողովողին: Աւգմես Միածին.— Որպէս յայտ է ի Մեկնութիւն մեծին Ներսէսի...

էջ 761ա.— Կատարումն Ժողովողին Աստանար:

Գ.— ՄԵԿՆ. ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ.— 17

Գ. Տաթեւացի

էջ 761ա.— Յաղագս Իմաստութեան Սողոմոնի.— Իսկ վասն Իմաստութեանս Սողոմոնի ոմանք զայթակղեցան վասն կրկին պատճառի...

էջ 800թ.— 25.— վասմ Եգիպտոսի խաւարիմ.— չգ.— Որբան աւր եւ ժամ եկաց խաւարն Ագիպտոսի...:

էջ 811—816, դատարէ կամ մրտտուած:

Մամր յիշատակագրութիւմ Գլխի տասնեակ մը, իւրաքանչիւր Հատորի վերջը. կ'ստանան ընտրովի:

1.— էջ 71թ.— Որ ողորմի Բա. Ած. զըստացող զորոցս զպարոն մահգասի Եղիազարն, զծնաւոյն իւր՝ մահգասի Մաթէոսն, ըզմէրջանն, եւ զկողակիցն՝ Սուլիւնազն, ամէն:

2.— էջ 134.— Ողորմեա Բա. Ած. զստացող սուրբ զորոցս՝ մահգասի Եղնազարն եւ զծնողն իւր, մահգասի Մաթէոսն, զմէրջանն, եւ կողակիցն, որ Հանգուցեալ է առ Գրիստոս, Սուլիւնազն, ինչպիսիքն, Ամէն. Հայր մեր. Դարձեալ յիշեցէ Եղնազարն, եւ եղբայրորդին Բաղտասարն, որ ջերմեռանդ յորդորեց եւ զրել արեաւ զսուրբ զիրս:

3.— էջ 178.— Տէր Թա. Բա. ողորմեա զստացող սուրբ զորոցս զմահգասի խաւքա Եղիազարն եւ զծնողն իւր՝ մահգասի Մաթէոսն, մէրջանն, եւ զկողակիցն Սուլիւնազն: Զմեղաւոր սուտանուն զրիչս Հայրապետ էրէցս: Կարգացողաց եւ լսողաց առհասարակ Բա. Ած. ողորմի ամէն. Հայր մեր.:

4.— էջ 280թ.— Ողորմեա Բա. Ած. զստացող սուրբ աստուածաշունչ տառիս, զպարոն մահգասի Եղիազարն, զՀայրն իւր՝ մահգասի Մաթէոսն, եւ մայրն՝ մէրջանն, եւ կողակիցն Սուլիւնազն, եւ եղբայրքն, որ Հանգուցեալ է առ Բա., զխաւքայ մահգասի Մարութէն, Առաքելն, Նազարն. Բա. իւրեանց մեղքն թողու. ամէն:

5.— էջ 868թ.— Որ ողորմի Բա. Ած. զըստացող սուրբ աստուածաշունչ տառիս, զխաւքայ Եղիազարն կողակիցն իւր, որ Հանգուցեալ է առ Բա.: Սուլիւնազն. եւ ծնողն մահգասի Մաթէոսն, մէրջանն: Դարձեալ յիշեցէ զպարոն Բաղտասարն, որ փափաքանօք ցանկացաւ եւ ետ զրել զսուրբ զիրս: Զսուտանուն զրիչս՝ Հայրապետ իրիցըս յիշեալ ի Տէր, որ զանունս ունիմ եւ զործս ոչ. ո՛ր, ո՛ր:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1627

1.— էջ 872ա.— Փառք քեզ Բա. յոյս եւ ապաւէն իմ, եւ յամ. ժամանակի. զի որպէս

Հրճին Նաւեալքն ի Նաւայանգիստն, նոյն գունակ եւ տառապեալս ոգի ի յաւարտ յայս գրոց: Փառք քեզ Հայր Ած. եւ Հոգի Ած. եւ Որդի Ած.: Ամէն:

Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեանն յամ. լմէկ տող գումաթափ իմանալեաց եւ ի զգալեաց, ի բանականաց եւ յանրանից, ի շնչականաց եւ յանշնչից, եւ յամ. բերանոյ, եւ յիմոյ անարժան լրթանց, Փառք Հօրն անմահի, եւ Որդոյն Միածնի, եւ Հոգոյն ճշմարտի, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Գրեցաւ եւ աւարտեցաւ գիրս այս որ կոչի Հարցմունք, Գրիգորի բանասիրի, արի եւ քաջ լրարուեսպետի՝ իմոյ ծնաւոր ըստ բանի. զի ոչ թէ ըստ բազում, այլ սակաւ եւ ըստ կարի, սնեալ մեր ի նորին Հանդիսի, եւ ճաշակեալ ի պաղոյ նորա ըստ արժանի, եւ ապա եկեալ ի նահանգ այսմ աշխարհի, որ բնական Աղուանի կոչի: Այլ վայելեալ ի վայելիս Հրճուալի, եւ ոչ Հասեալ ի Նաւահանգիստն ախորժելի: Այլ կամք ալէկոծեալ ի մեծօրէի, եւ ակն ունիմ ձեռնաստուղղին մեծին Պետրոսին, զի տացէ մեզ լսել զձայն վիմին շնորհալի, եւ Հանցէ ի խորոյ խաւարի: Եւ նմա փառք ընդ Հաւր եւ Հոգոյն ամէն:

Գծագրեցաւ տառս աստուածային ի թվին ՌէՁ, ի Հայրապետութիւն տանս Հայոց տէր Մովսէս կաթողիկոսի, եւ եպիսկոպոսութիւնն տէր ինչպատուր արի եւ քաջ լրարուսի, սրբասնունդ Հեգայնոզի վարդապետին, եւ Թագաւորութիւնն մեծին Շահ Աբազին, քաջ եւ արի ամբարշտին: Այլ եւ յոյս եւ ապաւէն զԲա. ունիմք. զի դարձուցէ զմեզ զամ. պատուհաս մերոց. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Արդ՝ երեսն անկեալ աղաչեմ զձեզ Հայրք եւ եղբարք իմ, անմեղադիր լեռուք սխալանաց եւ խաղորութիւն գրոյս, զի կարն մեր այս էր: Որք Հանդիպիք այսմ տառիս, կարդալովկամ օրինակելով, յիշեցէ ի մաքրափայլ յաղաթս ձեր զմեղօք մածեալս, եւ խախտեալ ի բարի գործք, որ զանունս միայն ունիմ, եւ գործովս եմ մեղաց գերի. աղաչեմ զձեզ խնդրել մեղաց իմոց ազատութիւն. եւ Ած. զձեզ ազատէ ի մեղաց, եւ արժան առնէ արքայութեան ամէն:

Ձոր տեսեալ զայսպիսի գանձս աստուածային եւ պայծառ լուսով, սրբասէր եւ ընտրեալ, Հեգահոգի մահգասի խաւքա Եղիազարն, եւ ցանկացեալ յայսմ աստուա-

ծայրին եւ փարթամ դանձուցս, ջերմեռանդ սիրով եւ փափաքանաւք ելեալ ի խնդիր պատուական մարգարտիս, եւ ամենալի սուրբ սեղանոյս, յիշելով զբան մարգարէին եթէ՝ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ընտանի Երուսաղէմ, եւ ստացաւ զսայ յարդար վաստակոց իւրոց՝ յիշատակ հոգոյ իւրոյ, եւ բարեպաշտ ծնաւդաց իւրոց՝ հաւրն մահադասի Մաթէոսին եւ մօրն Մէրջանին, եւ կողակիցն իւր որ հանգուցեալ է առ Քս., Սաւլինազին, եւ դստերաց իւրոց, Մարիամին, Շահգատէ, Մէրջանին, որդոյն իմոյ որ հանգուցեալ է առ Քս., Գասպարին, Ասանեթին, Աննայէ, եւ նորաբողոք թոռուներն իմ Աւետիկն, Մարտիրոսն, Աթամազն, Թիւրիկն:

Դարձեալ յիշեցէք զխաւջայ Եղիազարն, եւ եղբարքն իւր, զիսօջայ Առաքելն, մահադասի խաւջայ Մարութէն, մահադասի խաւջայ Նազարն, մահադասի Մարգարէն: Եւ եղբարորդիքն իմ, խաւջայ Սաֆարն, Բաղտայսարն, Ոհանն, Ամիրասաթ. հանգուցեալն ի Քրիստոս՝ Ոսկանն, Յարութիւնն, Եղբար թոռուներն իմ Ըստեփանոսն, Մաթէոսն. քվեբաց իմոց՝ Ջատին, որդոյ իւրոյ՝ խաւջայ Աւղէ, Բաղէրին. միւս քուրն իմ, որ հանգուցեալ է առ Քս., Մէրումին, Շուշանին, որդոյն Թասալէ:

Դարձեալ յիշեցէք զիսօջայ Եղիազարն, եւ հանգուցեալ կողակիցն իւր՝ Խանզատէն: Եւ եղբար կանայքն իմ, Սողոմէրն, Շիրինն, Դիւսունն: Եղբար աղջիկն իմ՝ Մէրտատիկն, Մասփուռն, Փայասն:

Դարձեալ յիշեցէք զիսօջայ Եղիազարն, եւ զիւր եկեղեցոյ քահանայքն, զբարեմիտ հեզ եւ խոնարհ աւագէրէցն՝ զտէր Մկրտիչըն, եւ պատուական ըայբունին, եւ խղջովկ զտէր Յակոբն, զտէր Յոհանն, զտէր Մաթէոսն:

Աղայեմ զձեզ, ով եղբարք, կողկողագին պաղատանաւք, խնամ տարէք զայս գրոցս, ջրէ, մոմէ, եւ կրակէ, վարձն առնէք ի Քրիստոսէ: Մեղաւք լցեալ սուտանունն Հայրապետ Գրիչս յիշեալ. ըզհարն իմ Երվալի, եւ մայրն իմ Խասխաթունն, վարպետս իմ Մարգուկանցի տիրացուն. Ամէն:

Յիշեցէք զտէր Անդրէասն:

2.— Էջ 810թ.— Փառք Ամենասուրբ Երրորդութեան Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, որ ետ կարողութիւն տկար ւանիմաստ գրչի, Հայրապետ իրիցուի, ի խնդու բարեմիտ եւ հեզահոգի, մահադասի խաւջայ Եղիազարի, եւ կողակցին, որ հանգուցեալ է առ Քրիստոս՝ Սաւլինազին, եւ որդոյն դեռայբոյս նորաբողոք Նազարէթին, եւ ծնաւդն իւր՝ մահադասի խաւջայ Մաթէոսին, Մէրջանին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն. յիշեցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

Յիշատակագրութիւմ՝ Ծաղկող Մեսրոպ Դպրի.

Էջ 810թ, նախորդին ներքեւ, բոլորգիր փոքր.— Եւս առաւել յիշեցէք ի Քրիստոս զիս զանարժան Մեսրոպ Դպիր ծաղկողս, եւ Ած. զձեզ յիշէ:

Ով եղբայրք, եթէ կամիք զյիշատակաւորանն գտանել նա Հարցմունքի վերջն է գրեալ զիս եւ կարդայ, եւ զմեղաւորս յիշեալ ամէն: Հայր մեր:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.—

Էջ 217ա, ստորուոր, անհարթ գրով.— Դացեալ յիշեցէ զիսօջայ Նազարէթն, եւ կողակիցն՝ Եղգիխան, եւ զորդիքն՝ Եղնազարն, Մուքաշէն:

Ով ..... ընթերցող, յիշեալ ըզտիրացունապետ Մարտիրոս:

3426

Մ Ա Յ Ր Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 148

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×19×7.5: Թերթք 318: Հանգամանք լաւ. կան թեթեւակի ցեցաւար լուսանցքներ. վերջէն թերթ ինկած: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝ Մխիթար: Գրութիւն՝ գլխատառերը եւ մասամբ խորագրերն ու սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյանով, երկսին, 22, 22 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնը սովորականէն քիչ մը աւելի: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ քանի մը կանոններու կամ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 3ա: Կաշեկազմ տախտակեայ թաշապատ, արծաթեղէն քանդակեալ կողբերով: առաջինին կեդրոնը՝ Յարութիւն Քրիստոսի՝ շուրջը 12 զոյգ մարգարէներ: վերջինին կեդրոնը՝ Խաչելութիւն Տեառն՝ շուրջը 12 առաքեալներ: Առաջին կողբին ներսի կողմը փակցուած պիտակ՝ ի յիշատակ Ս. Սվաճեանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա.— Ցանկ.— Ա.-ԿԳ Գլուխներ:

Ա.— Թղ. 2ա1.— Վասն Հիւմն Եկեղեցւոյ Օրհնելոյ:

Յովիամնու Մամդակունցեայ Ասացեալ — Ժողովեալ աստուածայնոյ քահանայապետին...:

Թղ. 2բ2.— Գրչափորձ:

Թղ. 3ա.— Ոիւմնու Մամդակունցեայ Հայոց կաթողիկոսի ասացեալ Հիմնարկութեան Ար. Եկեղեցւոյ:

Բ.— Թղ. 11բ2.— Կամոմ Նաւակտոնաց Եկեղեցի Օրհնելոյ:

Գ.— Թղ. 30բ1.— Կամոմ Նոր Աւագամ Օրհնելոյ:

Դ.— Թղ. 33ա2.— Կամոմ Նոր Դուռն Օրհնելոյ:

Ե.— Թղ. 34ա1.— Կամոմ Համդերձեղէմ Սպաս Օրհնելոյ:

Ը.— Թղ. 35բ1.— Կամոմ Մոմզոմի Հերակտրութեամ Եղիպտացւոցն եւ սուրբ լեւրինն եւ Պաղեստին. արանց եւ կանանց,

որք զկուսութիւնն յանձն առնուն ի Քրիստոս, կարգն այս է:

Թ.— Թղ. 39բ2.— Կամոմ Ձեռնադրութեամ Կրօնադրութեամ, արժանացելոցն ի չափ հասակի կատարման տիոց, եւ նմանակցութիւն ի Քս. միացելոցն:

Ժ.— Թղ. 56ա1.— Կամոմ յորժամ կրօնաւոր վախճամի, առ ի թաղումն, որ ոչ իցէ ինքն Քահանայ:

ԺԱ.— Թղ. 63բ2.— Վասն Ձեռնադրութեան Խորաք.— Յորժամ կամիցի եպիսկոպոսն ձեռնադրութիւն առնել, եօթն աւուրք յառաջ կոչէ զհրաւիրեալսն, եւ ուսուցանէ նոցա երկոտասան ազգ բան:

ԺԲ.— Թղ. 79ա1.— Սկիզբմ Աստիճանաց Կղերիկոսաց, որք են Սաղմոս երգող, Աւելածու, եւ ամենեսեան ըստ իւրաքանչիւր կարգի:

Թղ. 103ա1.— Գամձ Ձեռնադրութեամ...:— Տիպն անեղական...:— Տ է ր Ա — ր ա ք Բ ա յ:

Թղ. 105բ1.— Տաղ Օծման.— Ի մեծի հրաշափառ Հանդիսիս...:— Ի տ է ր Ա — ր ա ք Բ յ յ յ յ յ է ա ս ա ց Ե ա յ ր ա մ ս ա յ ա յ:

ԺԳ.— Թղ. 107ա2.— Կամոմ Սկի եւ Մաղղմամ Օրհնելոյ:

ԺԴ.— Թղ. 108ա1.— Օրհնութիւն Վերակուի գգեստից, վեղար եւ փիլոմի:

Թղ. 108բ, դատարկ:

ԺԵ.— Թղ. 109ա1.— Կամոմ յորժամ եպսկավմ Քնմ. կայ Խայրապետ կամ ուխտի առաջնորդ կատարի մահուամբ:

ԺԶ.— Թղ. 153բ2.— Իսկ յերկրորդում աւուրն երթան ի Հանդիստն, եւ յերթալն ասան զԱմբիոն... եւ այս կանոն կատարի:

ԺԷ.— Թղ. 158ա1.— Կամոմ Երրորդ Աւուրք: Երթան ի գերեզմանն, եւ այս կանոն կատարի:

ԺԸ.— Թղ. 169բ1.— Կամոմ երկոտասան Երրորդ Աւուրք:

ԻԷ.— Թղ. 172ա1.— Կամոմ Խաչ Օրհնելոյ:

ԻԸ.— Թղ. 183 2.— Կանոն զամ. ննջեց—
եալսն առ Գա. յուղարկելոյ:

ԻԹ.— Թղ. 184ա2.— Գա ձ Մեռելոց.—
Մինդի յէկն...:

Թղ. 186բ2.— Ով քահանայք եւ վարդա-
պետք...:

Թղ. 197բ2.— Ողբս Վասմ Ղարիպի.—
Ղարիպին կեանքն է լալոյ ողբերգական...:

Լ.— Թղ. 198բ2.— Իսկ յերկրորդ ա-
ւուրն երթան ի գերեզ[մ]անն:

ԼԱ.— Թղ. 202ա2.— Կանոն Եօթնօրեայ
թաղման ննջեցելոց:

ԼԲ.— Թղ. 208ա1.— Կանոն ամ. վաղ-
ճանեայ տղայս ուղարկել առ Գա...:

ԼԳ.— Թղ. 214ա2.— Ողբ ննջեցեա Տղա-
յոց.— Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ

ԼԴ.— Թղ. 216ա1.— Առաւօտուն երթան ի
գերեզմանն...:

ԼԵ.— Թղ. 217բ2.— Եօ ն Աւուրն եր-
թան ի գերեզմանն...:

ԼԶ.— Թղ. 219բ1.— Կամոմ Մկրտու-
թեամ:

ԼԷ.— Թղ. 228ա1.— Կամոմ Նշամ Օրի-
նելոյ:

ԼԸ.— Թղ. 230բ2.— Կամոմ Հարսամնաց:
Հանդերձ օհ: Շարական Դձ.— Խաչանիշ

դրոյմամբ...:— Խաչատուր ունի:

Թղ. 233բ1.— Աղօթք.— Թազաուր թա-
զաւորաց եւ տէր տերանց...: Եւ արդ զու
ինքնին Տէր օրհնեա եւ սրբեա, եւ զփառս
հանդերձից սոցա յաշնողեա.

զհիւսս,

զծամակալս,

զպատակալս,

զգարդ երեսաց,

զմահիկս,

զպատմուճանն,

զքօղէս,

զապարանջանս,

զմեհեւանդոյ,

զգինդս,

զմասանիս, եւ

զկշտադանակ սոցա,

զգիւյակս,

զճեղանակս,

զգարածիրանին,

զմիջնածիրանին,

զարտնիս, արկանելիս,

զերեւելի լակոնացին,

զբէհեզն,

զերկնագոյնն,

զկարմիր շղարթաւ երեսացն,

զճամկուտն,

զոսկկճամուկն,

զկամարակապն,

զկօշիկս,

զտրտնատրտունս, եւ զամ. արուեստ-

եալս օրինակութեամբ, եւ

յ ի կանց չափիւղայից զմանրամասնեա
յօրինուածս,

զհոտանոցս տաշիքից եւ կինամոնաց,

զյանջ նոցս տպագիրոնափայլս, բիրե-

ղանման բոլորեալք, զուարթասաղարթ,

ծաղկատեփի, հակայ ձեւանձամբ...:

ԼԹ.— Թղ. 235ա1.— Խրատ Հարսիմ եւ

Փեսայիմ.— Օրհնեալ է Ած. յամ. ժամ:

Փեսայ ն եւ Հարսին խրատ եւ քարոզ վասն

ձեր եղբարք, ի միտ առէք եւ ի վեր կալէք,

լսեցէք եւ ի միտ պահեցէք: Առաջի Աստու-

ծոյ, եւ առաջի ժողովրդեանս, եւ առաջի

քահանայիցս, զինչ որ Հրամանքն է եւ օ-

րէնքն, որ ի մէջ մարդոյ եւ կնոջ կայ,

այսօր ձեզ յայտնի կառնեմ: Քանի որ զուք

կենդանի էք՝ ձեզ պահած կու պիտի. թէ ի

միտ առնէք՝ Աստուծոյ օրհնած ծառայք լի-

նիք, պատուիրանաց պահող, եւ Հրամա-

նացն կատարող. յայնժամ օրհնած պտուղ

լինիք, եւ յարթալութեանն ժառանգորդք:

Ապա թէ չպահէք ի միտս ձեր՝ ես իմ պարտքն

վճարեցի որ ձեզ ճշմարիտն ասացի: Դուք

զիտէք ու Քրիստոս.— ձեր մեղաց պատա-

խանն դուք տայք, իմ այլ մեղ չկայ: Եւ

Աստուծոյ օրհնեալս այս է:

Ա.— Առաջինն այս է, որ աստուածադիր

սահման է, տարին կէսն պահէ է եւ կէսն

ուտիք. ի պահոցն զանկողինս ձեր սուրբ

պահեցէք, Հրամանք չկայ ի պահոցն որ

յանկողինս մերձենան: Որպէս յարգելումն

է ի մտոյ, եւ այլ ուտուաց կերակրոյ, նոյն-

պէս յարգելումն է յանկողնոյն: Քրիստո-

նայն այն է որ պահոցն յանկողնէն հեռի

կենայ, եւ թէ չկենան այն թուրքի կարգին է:

Բ.— Երկրորդն այն է եղբարք, որ աշ-

խարհիս զինչ կին արմատ կայ, այն յամե-

նայնէ քեզ բաժին այդ մէկդ անկաւ, այդից

ի զատ զինչ կին որ կայ զամէն քո մայր է,

եւ քոյր, եւ սանամէր: Քանզի որ այդ մինդ

կենդանի է՝ քո այլ ճար չկայ, քո կինն այդ

է. եթէ աւելիք առնես եւ լրբութեամբ օտար

կնոջ թամաշ առնես, Հետ ի քո մօրն, եւ Հետ

ի քո քվերն, եւ Հետ ի քո սանամօրն լինիս

մեղանչաց:

Եւ դու լսէ Հարսն, որ յաշխարհիս լաւ

ազատ մարդ շատ կայ, եւ ապա քեզ բաժին այդ մինդ Հառաւ, այտից ի գատ ամէն քո Հայր է, եւ քո եղբայր, եւ քո յորդէգիր: Եւ հիմ լրբութեամբ յառնես ի Հնտ օտար մարդկանց՝ Հնտ քո Հօրն, եւ քո եղբօրն, եւ քո յորդէգրին Հնտ լինիս մեղանշել: Քանի որ կենդանի էք՝ այլ կողմանց ճար չկայ: Ապա թէ մինն մեռանի՝ եւ մէկն էլ Հասանի:

Գ.— Երբորդն այն է, որ երբ կինն յղանայ, որ զաւակն անկանի յարգանդն, մինչ որ ծնանի, ն օր անցանի, այլ ճար չկայ որ մարդն իւր յանկողինն մերձենայ. ապա թէ լրբութիւն առնես՝ Հնտ քո զաւակին լինիս մեղանշել: Եւ ապա Համբերել պիտի որ Աստուծոյ Հրամանք այն է, որ զաւակն լինի, ն օր անցանի, որ օրէնքն կատարի: Լաւ գիտացիր, եղբայր, որ Աստուծոյ բանն զորժար է, Հազդի կացիր՝ որ Աժ. բարկանայ ոչ, եւ դու կարճ օրանցիք լինիս:

Դ.— Զորբորդ բանն այն է, որ ամէն լուսնութիւն կնոջն ցաւ կու Հանդիպի, դուք ձեռնախափան կասէք, եւ գիրքն լուսնացաւ կասէ: Քանի որ կինն այն ցաւութիւն է՝ ծնուտառ է եւ պիղծ է, ու ձեռքն խափանէ: Լաւ պատրաստ կացիր, եղբայր, ու քանի կինն այն ցաւութիւն է՝ պիղծ է, եւ մարդն չէ պարտ որ պիղծն մերձենայ: Եւ թէ այն ցաւութիւն մերձենայ՝ ծնունդն գողի լինի, եւ պիսակոտ, եւ չիլ, եւ դիւահար, եւ ազգի ազգի ցաւօր: Եւ ապա լաւ կենալ պիտի, որ կնոջ ցաւն փարատի, եւ լուսացուի, եւ ապա մերձենայ:

Ե.— Հինգերորդ այն է, եղբայր, որ ամէն բանի վերջ կայ, եւ ապա այս բանիս այ կայ վերջ. մինչ ի մահն մեղօք չի պիտի կենալ: Ապա Հէնց այ Աստուծոյ Հրամանքն, որ քանի կինն ծնունդ է եւ յաճութիւն ունի բերքի, եւ պաղատի է, պարտ է կինն մերձենալ. այս է Աստուծոյ Հրամանքն որ լսեցիր: Եւ եթէ ծնունդն խափանի, եւ աճութիւն չլինի, եւ այն գործն յաճութեւ Համար է ստեղծեալ Աստուած երբ աճութիւն խափանեցաւ՝ գործն այլ խափանեցաւ:

Եւ ապա երթան ի դուռն եկեղեցւոյն...

Խ.— Թղ. 237բ1.— Կանոն Պսակ առնելոյ:

ԽԱ.— Թղ. 243բ1.— Եւ յետ ութ աւուրն վերացուցանէ քհ. զպսակն:

ԽԲ.— Թղ. 244ա2.— Կանոն Երկրորդ կարգ Պսակիմ:

ԽԳ.— Թղ. 246ա1.— Կանոն Հոգեհամգիստ առնելոյ:

ԽԴ.— Թղ. 249ա2.— Կանոն Տեառնակաճ Օրհմելոյ:

ԽԵ.— Թղ. 254ա2.— Հասարակաց Աղ Օրհնել:

ԽԶ.— Թղ. 254բ1.— Կանոն Աւագ Հինգշարաթին զապաշխարդոյն Արձակելոյ:

ԽԷ.— Թղ. 268բ2.— Կանոն. Քարոզ Պատուիրանին...

ԽԸ.— Թղ. 272բ1.— Կանոն, կոչումն յապաշխարութիւն:

ԽԹ.— Թղ. 277բ2.— Կանոն Մեծի Հինգշարաթուն Ոսնայուային:

Թղ. 283ա2.— Այս գանձ է Ոսնայուային.— Այս խորհուրդ լըցաւ...— Սիրտ իմ սասանի...— Որք փափագին...:

Ս.— Թղ. 288բ2.— Կանոն Զուր Օրհնելոյ:

ՍԱ.— Թղ. 297բ1.— Կանոն զարմտիս սերմանց, գշեղ, եւ զհնձան Օրհնելոյ:

ՍԲ.— Թղ. 298բ1.— Կանոն Խաղող Օրհնելոյ:

ՍԳ.— Թղ. 301ա1.— Կանոն Ժամահար Օրհնելոյ, այսինքն, զանգակ, եւ կոչնակ:

ՍԴ.— Թղ. 302ա1.— Կանոն Խաչալուայ Առնելոյ:

ՍԵ.— Թղ. 303բ1.— Աղօթք, յորժամ առ Հիւանդն երթան՝ այսպէս արասցեն...

ՍԶ.— Թղ. 305բ2.— Օրհնութիւն սեղանոյ տեառնականի եւ պատարագի:

ՍԷ.— Թղ. 306ա1.— Կանոն Խունկ Օրհնելոյ:

ՍԸ.— Թղ. 306ա2.— Աղօթք վասն երաշտի:

ՍԹ.— Թղ. 306բ1.— Կանոն Հաղորդ տալոյն:

Կ.— Թղ. 308բ1.— Կանոն վասն լուացման նրնկեցելոց ջրոյ օրհնելոյ:

ԿԱ.— Թղ. 308բ1.— Վասն կանանց ձեռաց ջուր օրհնելոյ ասասցէ.

Այսօր ի Յորդանան գետն իջանէր քո. արա զսաբէր զՂուրսն եւ զամանս, որ ինչ խառնեսցի սա՝ եղիցի սրբութիւն. եւ լուեալք որ էառ զմարդիկք սրբութեան ջուր, եւ Հոգւոյ կենդանւոյ, եւ օրհնէ շնորհօք Հոգւոյն Սրբոյ՝ սրբելով զՂուրս զայս եւ զամանս, փրկեալ անվնաս, եւ զամ. բռնութիւն, սրբեալ զնոսա սուրբ անուանէր քո. արա զսաբէրութեան օրհնութիւն, մաքրութիւն ամանիս եւ ջրիս՝ նշանաւ Սր. Խաչիս եւ Սր. Աւետարանաւս, անուն Հօր եւ Որ.—

Թղ. 308բ2.— Կանոն Խունկ Օրհնելոյ:

Դիտ.— Նոյնն է Թղ. 306ին գրուած Ա—

ղօթքին հետ:

ԿԲ.— Թղ. 310ա1.— Կանոն պղծել տա-
ճարի եւ շարժեալ սեղանոյ:

ԿԳ.— Թղ. 317ա1.— Օրհնութիւն Հատի
Պատարագի.— Ստորին լուսանցքին, «Հա-
տիկ Օրհնելոյ».— Յաջորդ էջի ստորին
լուսանցքին, «Մատաղի Հատիկ եւ գինի եւ
սեղան օրհնելոյ»:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Թղ. 2ա2.— Զանարժան Մխիթար
գրիչս Հանդերձ ծնողօք եւ Հարազատօք յի-
շելի Տէր աղաչեմ:

2.— Թղ. 20ա, ստ. լուսանցքին.— Յիշ-
եա զեկեխեալ գրիչս, ով պանծալի Հայրա-
պետ:

3.— Թղ. Թ4բ-85ա, ստ. լուսանցքին.—
Յիշեա զթարշամեալս մեղօք գրիչս, ով նա-
զելի եւ վեհափառ, իմաստուն եւ սուրբ
Հայրապետ:

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.—

Թղ. 318բ1.— Փառք անբաժանելի եւ
միասնական Սբ. Երրորդութեանն յամ. սրբ-
բոց եւ յամ. արարածոց, յիմանալեաց եւ ի
սգալեաց, ի հրեշտակաց եւ ի մարդկանէ,
այժմ եւ անգրաւ յաւիտեանս յաւիտենից
ամէն: Որ ետ կարողութիւն մեղապարտ
Մխիթար գրիչս Հասանել ի յաւարտ սոցին:

Քանզի որք մեծութեան ընչից ըղձանան,
ոչ ինչ աշխատութիւն զմտաւ ածեն, յայլմէ
յայլ անցանել զաւառս, հեռագնաց ուղղա-
ւորութեամբ, որպէս զի զշահն անեցու-
ցանել մարթասցին, նա եւ ընդ Համատարած
ծովուն ծփանաց նաւարկեալք, որք բար-
կացայթ ալեօքն լեռնացեալ կոհակածե-
ղաշտանան, անդրնդապտոյտ խորոցն բը-
քացեալ կուտիցն մետառմետ ալեացն, ահ
պակուցող տեսողացն արկանելով:

Իսկ արիացեալքն ստորիջիցն ի խիստ
խռովիցն, ի խորս խաւարային ժորոցն
Համարձակին, ի քարաժեռս դժուարամուտ
տեղեացն, ի խնդիր ականցն զանազանե-
լոցն, լաւ Համարելով զմահ անձանց, քան
ունայն ձեռօք զվատացն ժառանգել զանուն:

Եւ այլք ըստ քերական [իմա՝ քրէական]
արուեստին Հալուցօք Հնոցաց զոսկոյն գիւտ
արուեստաւորելով զանօթն պատուական:

Ըստ նմին օրինակի, հոգիահրաշ, վար-
դափթիթ, անուշահոտ բուրաստանիս
[Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1793

Թղ. 73բ, ձախակողմեան լուսանցքին,
անհարթ գրով.— Ես տիրացու Երանիս
զայս գիրս գրեցի թվին Հազար ԲՃԽԲին,
Հոգտեմբերի ին, եղեւ Սբ. Աթոռն Ըստե-
փանոս նախավկային, Ամէն:

3427

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 278

Արճէշ

ՋԺԸ = 1469

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22.5×18×8.5: Թերթք 258: Հան-
գամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ազդը-
ւած թացութենէ. լուսանցքի ցեցահարու-
թիւն թեթեւ: Թուղթ կոկեմալ: Գրիչ՝ Յո-
վանէս Երէց, որդի Մանգասարի: Գրու-
թիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը

կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով, երկ-
սիւն, 22 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Նը-
կարող՝ Մինաս: Գունաւոր զարդագիր եւ
լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը:
Խորանագարդ իւր սարօք, Թղ. 2ա, 74ա,
122ա, 199ա: Լուսանցքի մանրանկար Թղ.
28բ, 70բ, 117ա, 124ա, 124բ, 192բ, 248բ:

Նկար, Ս. Մատթէոս Թղ. 1ր, ներքեւը երկաթադիր, «ՋՄինաս նկարողս յիշեցէք ի Քս.», Ս. Մարկոս 73ր, Ս. Դուկաս 121ր, Ս. Յունանէն եւ Պրոխորոն 198ր: Կաշեկացմ տախտակեայ դրոշմագարդ: Առաջին կողքին փակցուած պիտակ՝ ի յիշատակ Ս. Սվաճեանի: Պատուիրատու՝ Ամիր Սարգիս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ—

Թղ. 1ա.— Սուրբ Աստուած...:

Թղ. 2ա.— Գիրք Մերոնեան Յի. Քի. ...:

Թղ. 72բ1.— Նախադրութիւմ Մարկոսի Աւետարանի:

Թղ. 73ա.— Քանի մը մանրութ:

Թղ. 74ա.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. ...:

Թղ. 118ա2.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի երկնէկին:— Վարդ մի քանի բառ յունարէն:

Թղ. 118բ1.— Նախադրութիւմ Դուկասու Աւետարանի:

Թղ. 119ա2—121ա, դատարկ:

Թղ. 122ա.— Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

Թղ. 198բ1.— Նախադրութիւմ Յոհաննու Աւետարանի:

Թղ. 197ա—198ա, դատարկ:

Թղ. 199ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1469

Թղ. 253բ1.— Փառք անըսկզբանն եւ սկզբրանն ամենայնի...:

Իսկ չորից աւետարանչացն խորհուրդ...:

Եւ արդ՝ տեսեալ զսորա անճառելի աւետիքն, եւ զանազին սպառնալիքն, եւ զամենեցուն փրկագործութեանն խորհուրդ աստուածաւոր եւ հաւատարիմ ծառայքն Այ. ամիր Սարգիսն եւ Հայխաթունն, եւ ստացաւ զանառիկ մեծութիւնն եւ զփարթամ հարստութիւնն, զմարդարտաշար Սբ. Աւետարանն, զլուսատուն հոգւոց եւ զբաւրիչ մեղաւորաց, յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ բարեպաշտ ծնաւդաց իւրոց, Հարցն Յովանիսին եւ Ստեփանոսին, եւ մաւրն նոցա Շամշախաթունին, եւ Դադամդովուլուն, եւ ամ. արեան մերձաւորացն:

Վասնորոյ, որք վայելէք եւ տեսանէք զտէրունեան Սբ. Աւետարանս, ուղիղ սրբաւոր եւ լի բերանով Ած. ողորմի ասացէք ստացաւորի Սուրբ Աւետարանիս՝ իմաստուն եւ պատուական ծառային Աստուծոյ Հայխաթունին, եւ իւր պարծանաց եղբարցն՝ բաջ

եւ արի բարունոյն Ներսէս վարդապետին, եւ տէր Ռստակէս իմաստուն եւ բանիբուն կրօնաւորին: Այլ եւ Հանգուցեալ եղբար՝ ցըն՝ Ատոմին եւ Վրդանիսին, եւ իւր բարի զաւակացն՝ Նալիֆին եւ Բէկուն եւ մօրն Եղիսարէթին:

Եւ արդ՝ ես յետնեալս ի կարգաւորաց եւ անարժան ի քահանայից, եւ անիմաստս ի զրչաց, Յովանէս աշխարհի երէց, ոչ ունելով իշխանութիւն հպիլ ի Սուրբ Աւետարանս, այլ յուսալով ի ներողութիւնն Աստուծոյ, ահիւ եւ երկիւղիւ սկսայ զՍբ. Աւետարանս, եւ բազում զգուշութեամբ աւարտեցի կաման Աստուծոյ եւ աւգնականութեամբ Հոգոյն Սրբոյ, յորում է մեծ թուականն Հայոց ԶԺԸ, եւ է թագաւոր աշխարհիս Ուզուն Հասանն, որ սպան զՋրհանչա փաթչան, եւ յայս աւուրքս փախոյց զՀասան Ալին, եւ կոտորեաց զՋաղաթէն, եւ սպան զսուլթան Բուսայիտն, եւ տիրեաց աշխարհիս, ի Շամա զոռնէն մինչեւ ի խորասան արար ընդ իւրում իշխանութեանն: Եւ է կաթուղիկոս ի Սբ. էմիթածինն տէր Ռըստակէս քաջ եւ արի հովին Հայոց:

Յայս ամի աւարտեցաւ Սբ. Աւետարանս յիշատակ ամիր Սարգսին եւ կողակցին Հայխաթունին, եւ եղբարցն Դանարէկին եւ Շաքարէկին եւ ամ. արեան մերձաւորացն: Վասնորոյ ուղիղ սրտիւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի, Ամէն:

Այլ եւ անարժան գրիչս զիմ երեսս ձեզ ի գետին դնելով աղաչեմ, Ած. ողորմի ասել ինձ եւ ուսուցչին իմոյ՝ աշխարհայոցս վարդապետին Թումայի, եւ ծնաւդաց իմոց Մանգասարին եւ Փաշամէլէիին, եւ կենակցին իմոյ զնացելոյն առ Աստուած Շուբրանին, եւ ամենայն երախտաւորաց իմոց, եւ Քս. Ած. որ առաւտ է ի տուրս բարեաց, ձեզ տացէ զիւր առատ ողորմութիւնն ամէն:

Գրեցաւ եւ աւարտեցաւ սուրբ տէրունեան Աւետարանս յերկիրս Քաջբերունի, յԱրճէս քաղաքի, ի դուռն սուրբ տաճարիս Գէորգեայ Զաւարպարիս, ի փառս Հաւր եւ Որդւոյ եւ Նշգույն սրբոյ:

Գրեցաւ Սբ. Աւետարանս յիշատակ բարի տանուտորջն ամիր Սարգսին, եւ բարի աւուսնոյն Հայխաթունին, եւ տուաւ ի ձեռն տէր Արիստակէս կրօնաւորին, եւ աստուածաբան վարդապետին Ներսիսի, որոց Տէր Ած. վայելիլ տացէ մինչեւ ի խորին ծերութիւնն ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1751

Թղ. 256ա1, բոլորգիր տարբեր.— Հնա-
զանդութիւն է կամք առնելոյ զհրաման մե-
ծագունին՝ պատուիրէ (դ)մեզ Միածին Որ-
դին ի ձեռն սրբազան աւետարանչացն...

Արդ ի վշտագնեայ աւուրցս, ի թուրբե-
րութեան մարմնացելոյ բանին Տեառն
1751, յամսեան դեկտեմբերի 20, ի ծովածոց
քաղաքին Գիլան, ազգաւ Հայ եւ Հաւատով
քրիստոնեայ, այր բարեպաշտ եւ սրբակեաց,
Հանգուցեալն ի Բս. Համադանեցի Պապն,
որ է որդի գոյով, ի Տէր Հանգուցեալ Մալ-
խասի, գնեալ է Ար. գԱւետարանս ի արդ-
եանց իւրոց, եւ այժմ յալամ ներկայ ժա-
մանակուսմ, եւ վերոյճառեալ թարիղումն,

ձեռամբ վերոյգրեալ Պապին եղբորորդի
պարոն Ս[ա]հակին, տւաւ սա յիշատակ վե-
րոյգրեալ Պապին եւ յւր ծնողացն, ի գե-
րապայծառ վառս Սրբոյն Ստեփանոսի նա-
խավկային եւ առաջին մարտիրոսին, ձե-
ռամբ նոյն վանին պաշտօնեայ սրբապան
Գրիգոր վարդապետին, Հնազանդելով
կանխասաց պատուիրանին Բի., եւ բարի
պատճառ ապագայիցն: Վասնորոյ խնդ-
րեմբ ի բարեմիտ ընթերցողաց եւ պատահո-
ղաց՝ յիշել, ի սուրբ սրտէ գՊապն եւ Սա-
հակն եւ զայլ արեանառու մերձաւորս, ի
Տէր ամէն: Եւ որք յիշէք յիշեալ լինիջիք ի
Քրիստոսէ՝ յուսոյն մերոյ, այժմս եւ աւե-
զրաւ յուրիտեանս ամէն: Հայր մեր որ յեր-
կին ես սուր:

3428

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 279

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուայ 22×17×6-5: էջք 528: Հանգա-
մանք անբաւարար. Հնութենէ եւ թացութենէ
վնասուած. նորոգութիւն կրած, սկիզբը եւ
վերջը թերի: Թուղթ կոկնդալ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 21 տող,
կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր յատակ:
Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ
Հատուածներու սկիզբը: Ոտրանազարդ իւր
սարք, էջ 21, 177, 281, 429: Լուսանցքի
մանրանկարք, Յովսէփ Արեմաթացի էջ 168,
271, 420, 515. Մարիամ Մագդաղենացի
170: Նկարք, սխալ կարգով գետեղուած.—

- 1.— Վերջին Դատաստան, էջ 3
- 2.— Համբարձումն Տեառն, 6
- 3.— Յարութիւն Քրիստոսի, 7
- 4.— Պայծառակերպութիւն Տեառն, 10
- 5.— Ոտնալուայ, 11
- 6.— Երկրորդ Գալուստ, 14
- 7.— Խաչելութիւն Տեառն, 16
- 8.— Մկրտութիւն Տեառն, 18

9.— Ս. Մատթէոս, 20

10.— Ս. Մարկոս, 176

11.— Ս. Դուկաս, 280

12.— Ս. Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 428

Կաշեկազմ տախտակեայ, գծազարդ, ա-
ռաջին կողքին արծաթեայ խաչ՝ զարդա-
րուն շրջանակի մէջ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, նոր յիշատակագրութիւն:

էջ 2.— Պիտակ ի յիշատակ Հանգուցեալ
Ս. Սվաճեանի:

Դատարկ էջեր, 4-5, 8-9, 12, 15, 19:

էջ 17.— Նարդոս եւ քրքում ծաղկաման
դրէք շարէք մէջ սինին.....էս քանի
բանք շարածրեցաւ տէր Ստեփանոսէ...—
Առսի է:

էջ 21.— Սբ. Աւետարան ըստ Մաթէոսի.—
Գիրք Ծննդեան 8ի. Բի. ....

էջ 36էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 39:

էջ 172ր.— Նախադրութիւն Մարկոսի Ա.—
սետարանին:

էջ 177.— Սր. Աւետարան ըստ Մարկոսի.—
Սկիզբն Աւետարանին Յի. Քի. . . .:

էջ 273ա.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի
երկնէին:

էջ 273ր.— Նախադրութիւն Ղուկասոս
Աւետարանին:

էջ 279, միասին, նոտրագիր, բազում
տառախալներով.— Թարուցեալ Ես. առա-
փոտուն առաջին միայն չարաթոյն. . . .:

էջ 281.— Սր. Աւետարան ըստ Ղուկասոյ
.— Քանզի բազումք յաւժարեցին. . . .:

էջ 426.— Սկիզբն Գլխոյ Աւետարանին
Յովհաննոս:

էջ 428.— Սր. Աւետարան ըստ Յովհաննոյ
.— Ի սկզբանէ էր Յանն. . . .:

էջ 523ր.— Իրբ կնոջն շնացելոյ: Ի Յո-
վհաննոս:

էջ 526.— Անվարժ գծանկար:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 175, ստորոտը, մէկ տող.— Զսուտա-
նուն գրիչս յիշեալ, եւ զու յիշեալ լիցիս
ի Քրիստոսէ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնԲԲ.—

Ա.— Հովան Գահաճալի.— 1769

էջ 525, վերը, նոտրագիր անհարթ.—
Յիշ|ա|տակ է Աւետարանս տէր Միքէլի
որդի, տէր Կարապետի որդի, շանարժան
քահանայ Հովան. ով ոք կտրէ կամ ավիրէ
նզ|ով|եալ լինի երեք քահանայի բերանով:
Գրվեցաւ թիվն Հայոց ՌԲՃԺԸ, յուն|ի|սի
ԺԲումն, օրն ուրբաթ, որ է Մուրատէնց ե-
կեղեցին, թիվն Ազար|ի|այի ՃԾԴ:

Բ.— Մկրտիչ Գահաճալի.—

էջ 525, նախորդին ներքեւ, նոտր շեղագիր

.— Ես մեղաւոր անարժան, որ չեմ արժա-
նի Կոչեցայց քահանայ, ըստ առաքելոյն
բանին, ապիկար, իրր տէր Մկրտիչս. ձեռս
գնայ փթի եւ հող դառնայ եւ գիրս հաւիտ-
եան մնայ. ով ոք որ կարգայ՝ մին բերան
Հայր մեր ասի, մեղաւորիս յիշի, յինքն իւր
համայն ներջեցելովքն հիշեալ լինի առաջի
Քրիստոսի:

Գ.— Պետրոսի.— 1792?

էջ 525, նախորդին ներքեւ, անհարթ գրով
.— Ես մեղաւոր անարժան Պետրոսէս գրե-
ցի. որ գնացի Զուղայ, տէր Կարապետն Զու-
ղայ էր, ողջաց եւ, տէր Օյսնն Հնդստան
էր, ողջաց? էր. Աւետարանն վազնումն էր,
ես վեր կալայ, բերի: Գրեցաւ թիվն ՌԲ-
|Ճ|ՆԱուս, յունվարի ԺՅուն:

Դ.— Յովհաննէս խաչատուրեանի.— 1900

1.— էջ 1, սեւորակ մելանով, շեղագիր.—
Ամենափրկչեան անունով Սր. Աւետարանն
կվերարբերի Յովհաննէս խաչատուրե-
անց: Կոստղեցաւ արհեստագործ ոսկերիչ
Ղազար Յովակիմ Ղազիխանեան Նոր Զու-
ղայեցի, 1900, օգոստոս 14, ի Գովգ գիւղ:

2.— էջ 13, անհարթ գրերով.— որդի
Մկրտիչն եւ Շմայո(ր)ն?, 1900, ի սեպտե-
մբերի 1ին, ի Գովգ գիւղի, Արիստակէս
քահանայ Շաւրազեան?, Մակար քահանայ
Սարգսեան, ի Սահակ քահանայ Ե. Տէր Դա-
թիսեան, խաչատուր Յովսէփեան վկայ
ենք.

Ես Գարեգինան? տէր Սարգսոյ եւ Թու-
մաս Գարեգի որդին, մեր յովժար կալաւն
յանձնեցին խաչատուրի որդի|ի| Եօաննէ|ս|
խանին. առաւ իր հալով վաստակօվն այս
Սր. Աւետարան:

3429

Ա.— Ք Ա Ր Ո Ջ Գ Ի Ր Ք

Կ. Պոլիս

ՌՃՁԷ = 1738

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×18×5: էջք 2+78 : Հանգա-
մանք Բ Լուրար ընդհանուր առմամբ. սկիզ-
բէն եւ վերջէն թերթեր ինկած: Թուղթ բա-
րակ: Գրիչ՝ Գէորգ Դպիր Կ. Պոլսեցի: Գը-
րութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկնով, երկսիւն, 31 տող, ոսկեգոյն գի-
ծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր մանր, վարժ
գրչէ: Մեծ սկզբնատառերը ոսկեգոյն եր-
կաթագիր: Գունաւոր խորանագարդ էջ 571-
կիսախորան 684ա: Գծանկար՝ Հայրապետ
զգեստաւորեալ էջ 2: Կազմ կիսակաշի խա-
ւաքարտեայ, հնամաշ, քայքայուած: Ա-
ռաջին կողքին փակցուած պիտակ՝ ի յիշա-
տակ Ս. Սվաճեանի: Ստացող՝ Մարգար
Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, դատարկ: Նոյնպէս էջ 2,
էջ 2-3ի միջեւ թերթ ինկած:
էջ 3ա.— ասիցես ցնա ի բաց ընկենու
զայնոսիկ սոսկ բանիւ՝ ոչ հաւանի...:
էջ 22ա.— Ի բամն Յոբայ. Զի օրհմեաց
Ած. գվիքիմն մորա քամ գառաջիմ: Գը-
լուխ Բ:

էջ 22-25ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 68ա.— Պատմառ Յաղագս Մնմդեան
Տեառն մերոյ Յի. Քրիստոսի: Գլուխ Ե.—
Բայց աստանօր պարտ վարկանիւմ սակաւ մի
յապաղումն առնել տեսութեան...:

էջ 228բ.— Ի բամ Աւետարանիմ. Մի՛
համարիք եթէ եկի լուծանել զօրէնս այլ լը-
նուլ: Գլուխ ժԵ.— Զմարդն ի հոգւոյ ի-
մանալոյ եւ ի մարմնոյ գեղեցիկ կազմեալ
ասէ ոմն իմաստուն...:

էջ 378ա.— Քարոզ Քաեհամայական կար-
գաց...: Գլուխ ԻԶ.— Սկիզբն ամ. բար-
եաց էանժամանակն Ած. ...:

էջ 507ա.— Դրուատ Գովեստի Մնմդեան
Կուսիմ Մարիամու.— Գլուխ ԼԴ.— Ըստ

բարուցն բուսոյ բնաւորեալ անձն բանական
...:

էջ 520բ-522, գծուած բայց դատարկ:

էջ 523ա.— Վահրամայ Վարդապետի, որ
եւ Գրիգորիոս կոչեցեալ, ասացեալ, Յա-
ղագս Սրբոյ Երրորդութեամն եւ միոյ Աստ-
ուածութեամն եւ փրկական Տօրէնութեամն
Քի.: Գլուխ ԼԵ.— Հաւատամք եւ խոստո-
վանիմք յի Աստուածութիւն յերիս անձնա-
ւորութիւնս...: Այսօրիկ աստուածաբանա-
կան բանք շարադրեալ ի մերս նուաստու-
թենէ, Վահրամայ վարդապետի, ի հրամանէ
մեծի թագաւորին Լեւոնի...:

էջ 547ա.— Յաղագս Մարմնադիկ Տօ-
րէնութեամն Քրիստոսի: Գլուխ ԼԶ.— Զկնի
ճառից յանճառելի տօրէնութիւնն...:

էջ 564ա.— Յաղագս ամօրն բամ իմչ խօ-
սեցեալ:— Գլուխ ԼԷ.— Արդ՝ գիտել պարտ
է գի անձն ի գոյնայլ անհատին էանայ...:

էջ 568բ.— Ծանկ.— 1-37 Գլուխներ:

էջ 570, դատարկ: Երկու թերթ եւս դա-
տարկ, առանց իջաթիւի:

Բ.— ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԴՈՅՆ

ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ.— 6

Գրիգոր Նիւսադի

էջ 571.— Գրիգորի եպիսկոպոսի, եղբոր
Բարսղի, Տեսութիւն ի Մարդոյն Կազմու-
թեամ. յորում է իր իմն մասնաւորական
յաղագս աշխարհիս բնախօսութեամ, եւ գե-
ղեցիկ իմն, մանկ վայելուչ եւ պայծառ պատ-
մութիւն: Գլուխ Առաջիմ.— Զի եթէ ընդ
այնոսիկ որ ի ձեռն ստացուածոցն պարտ է
պատուել...:

էջ 661բ.— Վերջ Կազմութեան Գրքոյս:
Եւ ապա հետեւի սմա Բնութեամն Գիրք՝ որ
վանմ Մարդոյս:

էջ 662ա.— Ցամկ Սրբոյն Գրիգորի Նիւ-
սադույ Մարդակազմութեան Գրքոյն:

Գ. — 87. ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԴՈՑ. — 9
Գրիգոր Նիսացի

Էջ 864ա. — Գրիգորի եպիսկոպոսի Նիսացւոյ Յաղագս Բնութեամ Մարդոյն: Գր-
լուիս Առաջիմ. — Ձմարդն ի հոգւոյ իմանալ-
ւոյ եւ ի մարմնոյ գեղեցիկ կազմեալ, եւ
այնպէս բարութք որպէս ոչ հնար գոլ այլ
ազգ լինիլ. . . .

Յիշատակարամ Թարգմանչի. —
Էջ 778բ. — Վեցերորդի, երկերիւրերոր-
դի, Քսաներորդի է երորդի, արարածոց աշ-
խարհիս բոստ յունարէն թուոյ. . . .

Էջ 779ա. — Յանկ. — Յաղագս Բնութեամ
Մարդոյ:

Էջ 780—781, իրարու փակած:

Էջ 782, գծուած եւ դատարկ:

Մա ր յիշատակագրութիւնք Գրչի. — 1738

1. — Էջ 588ա, ստորոտը. — Ձգծագրող
գրբոյս գԳէորդ չընչին Դպիրս Կոստանդ-
նու, յ շեւչիք ի Քս. Յս. Հանդերձ ծընո-
ղու, ով ընթերցողք:

2. — Էջ 589բ, ստորոտը. — Աւարտեցաւ
գիրքս ի թվականիս Հայոց ՌՃՁԷ, եւ ի
յամսնանն օգոստոսի ժն, ձեռամբ Գէորգի
չնչին Դպրի Տէր Մատթէոսեան Սբ. Գէոր-
գացւոյ, ի վայելումն Մարգարի քաջաշուն
վարդապետի:

3. — Էջ 779բ, ստորոտը. — Աւարտեցաւ
գիրքս ներթուականիս Հայոց ՌՃՁԷ, ի յամս

նանն օգոստի ժ, ձեռամբ Գէորգի գրագրի
Կոստանդնուպոլսեցւոյ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք. —

1. — Նուրորդի. — 1860

Էջ 1, շեղագիր. — Ընտիր Քարոզագիրքս,
ընդօրինակեալ ի ձեռն Կոստանդնուպոլսե-
ցի պատուելի Գէորգ Դպրի, յիշատակ
տուեալ է Արարկերցի Ձէնիկեանց Պապա-
ճանի որդի Յակօբն՝ Ակնեցի մահտեսի
Ստեփան աղային ձեռամբ՝ ի վայելումն
Տիգրանեան Մկրտիչ Վարդապետի եւ բարե-
չնոր՝ քարոզչի եւ Առաջնորդի Գիւրտիս-
տանու վիճակին, որում Տէր տացէ կարողու-
թիւն եւ կեանք:

Յամի Տեառն 1860, սեպտեմբեր 3, ի Կ.
Պօլիս, Եջնի Մահալլէ:

2. — Սիւմ Գանամայի. — 1932

Էջ Ե, շեղագիր. — Այս ձեռագիր Քարո-
զագիրքը տեղւոյս Տիգրանակերտի մէջ
այրի կնոջ մը հիւանդ աղջկան կարգալով
ստորեւ ստորագրեալս նվեր ստացած եմ: Իմ
կողմէն կը նւիրեմ Ս. Երուսաղէմայ Առա-
քելական Աթոռին՝ Վսեմ. Գ. պէյ Կուլպէն-
եանի հաստատած Մատենադարանին, Ս.
Հարց մեծ աշխատութեան ցաւակցելով, չի
կորսվելու համար. — Տիգրանակերտի հօ-
գեւոր հովիւ Սիւն ՔՆ. Տ. Թիոդորոսեան,
Սեբաստիոյ լաւթայ Թաղէն. յամի Տեառն
1932, 18 օգոստոսի, Տիգրանակերտ:

3430

Մ Ա Շ Տ Ո Ց. — 149

Բաղէշ

ՌՃԾԵ = 1706

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. —

Մաւալ 21.5 × 18 × 5: Էջք Բ + 434: Հանգա-
մանք բաւարար. ազդուած հնութենէ եւ թա-
ցութենէ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Գրիգոր:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողներ

կամ գլխատառեր կարմիր, մնացեալը սեւ
մեկանով, երկսիւն, 22 տող, կարմիր գի-
ծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Համառօ-
տագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի:
Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ կա-

ընկեր կտորներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, վնասուած, էջ 5: Նկար, Մկրտտութիւն Տեառն, էջ 4: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ հինցած: Առաջին տողքին փակցուած պիտակ ի յիշատակ Ս. Սվաճեանի: Ստացող՝ Դաւիթ Քաճանայ:

ՔՈՎԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա, համարեա դատարկ:

էջ 1-3.— Յիշատակագրութիւնք եւ այլազան մանրութիւնք:

էջ 4.— Խրատ Մկրտտութեան հոգեւոր Հօր մերոյ Գրիգոր Վարդապետի...:

էջ 5.— Եւ ատ գկողօքս գայս.— Տէր Ած. մեր Ած. բարերար...:

էջ 33ա.— Կանոն մշամ դմելոյ հարսիմ եւ փեսայի, ի յոյմ լեզուէ բարգմանեալ ի հայ բարբառ: Արարողութիւն որ լիմի խօսեալ գհարում փեսայի.— Երթայ քահանայն սարկաւազօք եւ ժողովրդով ի տուն հարսին...:

էջ 43ա.— Կանոն Պսակ դմելոյ:

էջ 53բ.— Եւ ասն գերգա արեհմութեամ ձայնի ի վերայ հարսիմ եւ փեսայիմ.— Ամենազօր Տէր Թադաւոր Թադաւորաց...:

էջ 57բ.— Խրատ Գեղեցիկ Քրիստոմէի.— Իայց զայս գիտելի է եթէ պատարագաւ է պատկած, եւ հաղորդած են: Նա յետ Ը աւուրն առնուն զպսակն եւ ապա հրաման տայ մտանել յանկողին, եւ թէ ոչ, Գ աւուրն յետոյ: Եւ ուսուցանէ քահանայն զի սրբութեամբ պահեսցեն զտէրունական տօնս, զկողմնացսն եւ զինանցն, զՀամբարձումըն, զՀոգեգալուստն, զԴշ-ին եւ զՈւրբաթըն, զՎարդապետին, զԱստուածածնին, զԱթոռք Սբ. Խաչին, զՍբ. Գէորգին, զՍբ. Յակոբին, զԾըննդեան պահքն եւ զԶատիկըն, եւ զԱռաջաւորն: Զայս ամ. պահեսցէ եւ աւրհնեալ պտուղ տացէ, եւ տերեւ նորա մի թափեսցի, եւ զաւակ նորա աւրհնեալ եղիցի յաւիտեանս ամէն:

էջ 67բ.— Ի յընթեռնով Աւետարանիս քահանայն առնու զպսակն փեսային ի գրութոյն, եւ դնէ առաջի Սբ. Սեղանին. եւ յաւարտ Աւետարանին քարոզէ սարկաւազն...:

էջ 73բ.— Եւ յաւուրք երրորդի գայ քահանայն եւ առնու զզգրոսակն ի գլխոյ փեսային, եւ այս կանոն կատարի: Եւ յետ Ը աւուրն վերացուցանէ զթխաքն:

էջ 81բ.— Կանոն Հաղորդ տալոյ:

էջ 91ա.— Կանոն եւ կարգ տըղայքաղիմ:

էջ 43ա.— Եւ ասն գգամս տղայիմ.— Նայեալ որքամ ծնօղ տղայիս...:

էջ 115ա.— Ողբ Տղայի ասայ.— Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:

էջ 121բ.— Այգոյմ գամ ի գերեզմանմ...:

էջ 129ա.— Իսկ յէ օրմ երթամ ի գերեզմանմ...:

էջ 134բ.— Կանոն եւ կարգ գամ. հաւատացեալ մոջեցեալս ի Բս. յուղարկել:

էջ 152ա.— Եւ ապա ասն ըզգամս նըմջեցիլոցմ.— Մինդ ի յէն...:

էջ 168բ.— Տաղ մեռելի ասա.— Եկայք այսօր եղբարք ամէն...:

էջ 181բ.— Տաղ ի գերեզմանմ ասայ.— Ով քահանայք...:

էջ 194ա.— Եւ Այգուցմ գամ ի գերեզմանմ ընդ արեւագայմ...:

էջ 207բ.— Կանոն է աւուրմ...:

էջ 213ա.— Կանոն Տեառնակամ Աւրեմելոյ...:

էջ 225ա.— Կանոն Ոգէհանգիստ առնել, կամ պատարագ մեռելոյ:

էջ 234բ.— Կանոն Խաչ Աւրեմելոյ:

էջ 287ա.— Կանոն Զուր Աւրեմելոյ յաւուր Աստուածայայտնութեանմ...:

էջ 283բ.— Կանոն Աւագ Եշ-իմ զապաշխարողսն արձակելոյ:

էջ 327.— Կանոն Մեծի Եշ-իմ Ոսմալուայիմ:

էջ 352ա.— Կանոն զԱրմտիս սերմանց, զԵղիք եւ զհմամ արեմելոյ:

էջ 358ա.— Կանոն Խաչալուայ առնելոյ ի բժշկութիւն ամ. բնութեանց բուսոց, տնկոց, հօտից, եւ ամ. վտանգաւոր նեղութեանց:

էջ 363ա.— Կանոն Նոր Աւագամ Աւրեմելոյ:

էջ 371բ.— Աղօթ վասն երաշտի:

էջ 372բ.— Աղօթ վասն պիղծ կերակրւոց:

էջ 373բ.— Կանոն Սկի եւ Մաղմամ Աւրեմելոյ:

էջ 374ա.— Կանոն Համդերձեղմ Աւրեմելոյ:

էջ 376բ.— Կանոն յորժամ մոր Դուռն դնէ եկեղեցւոյմ:

էջ 377բ.— Կանոն մաւակատեաց եկեղեցւոյ պղծելոյ յամօրիմաց մոլեգմութեմէ, եւ զշարժեալ սեղամն վերստիմ հաստատել:

էջ 389ա.— Կանոն մոր Գիրք Աւրեմելոյ:

էջ 391ա.— Կանոն խումկ Աւրեմելոյ:

էջ 391բ.— Իւղաքերից Աւետարան.

Մաթեոս:

էջ 401բ.— Բժշկութեամ Աւետարամ.
Յոհաննոս:

էջ 406ա.— Պաշտամամ Աւետարամ.
Մաթեոս:

էջ 413ա.— Կանոն Յաղագս Մեռելի.—
Այսօր եհաս հրաման յարարչէն...— Ա -
ն ա ք ե յ ի :

էջ 421ա.— Ողբ ի վերայ երիտասարդաց
եւ մամկնաց.— Ես գիտէի զայնարհս ինձ
մուկք ին տրւած...:

էջ 422բ.— Տաղ ի վերայ երիտա[սա]րդաց
.— Յերէկ հոգիներօթդ անցայ...:

էջ 425ա.— Տաղ Ղարիպի ասայ.— Ղա-
րիպի կեանքն է լալի ողբերգական...:

Յիշատակարամ Գրչի.— 1706

էջ 429բ.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեան Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ
այժմ եւ միշտ...:

Արդ եղեւ զրաւ գրչութեան սուրբ գրոցս,
որ կոչի Մաշթոց, ի լաւ եւ յընտիր օրինա-
կէ, կատարող օրինաց քրիստոնէից, ի քա-
ղաքս Բաղէշ, ընդ հովանեաւ Սրբոյն Յո-
վանու Մկրտչի, եւ առ դամբարանաւ Վար-
դան Վարդապետի, գոր Տէր Ած. լուսաւո-
րեսցէ գհոգի նորին. ձեռամբ Գրիգորի
անարժանի, ի թվականիս Հայոց ՌՃՄԵ ա-
մին, ի խնդրոյ բարեմիտ քահանային տէր
Դաւթի, ի վայելումն անձին իւրոյ, եւ յի-
շատակ բարի ծնողաց իւրոց՝ տէր Առաքե-

լին եւ մօրն Ոսթունաղին, եւ եղբօրն Ման-
ուելին, եւ կողակցոյն Վարթ խաթունին,
եւ որդւոյն Ղուբաթին, Սահրատին, եւ կո-
ղակցոյն տէր Դաւթին՝ Ըռեհանին եւ դստե-
րն Ոսթունին, եւ որդւոյն Մարգարին, փո-
խեցելոյն ի Քս. ամ. ննջեցելոցն, որ ըս-
տացաւ զսայ ի հալալ ընչից իւրոց՝ զայս
Մաշթոցս, եւ ըզնորհրդատետր եւ սկի մի,
եւ չապիք եւ ուրար մի, ի գիւղն Նորչէն, եւ
եղ ի դուռն Սբ. Ոսթին: Եւ քուերն իւր
Գուհարին, յիւնցէք եւ Ած. ողորմի ասացէք
նոցա, տէր Դաւթին եւ ծնողաց նորին, եւ
ամ. ազգականաց նորին ամէն:

էջ 431, դատարկ:

էջ 432-434, այլազան մանրութ, անհարթ
գրերով:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 2, անհարթ գրով.— Յիշատակ է
Մաշթոց՝ Կատարին, Սարգսին, Եղիարին,
Մխիթարին, եղ ի դուռն Մաղկու Սբ. Եկե-
ղեցոյ: Ով ոք հանդէնի՝ զանէցս Յուդաի
առցէ, խաչախանողաց, ամէն: Մախելով,
գրաւ ղենելով: Անջի[ն]ջ յիշատակ ամէն:

2.— էջ 3, վարը, նոտրագիր անհարթ.—
Յիշատակ է Մաշթոց Կատարին, Սա[ր]գը-
սին, Եղիարին, Մխիթարին, եղին զդուռն
Մաղկու Եկեղեցին Սբ. Վանքըն. հանեք չի-
զանէցս Յուդա, խաչանողաց ամէն: Մախե-
լով, գրաւ ղենելով: Անջի[ն]ջ յիշատակ է-
քր[ի]ստոնէից Ած. ազտ, ամէն:

3431

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 280

Տփխիս

ՁԴ = 1455

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17.5×13×7: Թերթք Բ+295:
Հանգամանք բաւարար. ազդուած թացու-
թենէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ:
Գրիչ՝ Յովանէս Քահանայ: Գրութիւն՝

սկզբնատողերը եւ զլխատառերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 19 տող:
Բոլորգիր վարժ: Նկարող՝ Մանուէլ Քա-
հանայ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցա-
զարդ հատուածներու սկիզբը, զարդերը

մասամբ վնասուած կազմի նորոգման ժամանակ: Խորանազարդ իւր սարօք, թղ. 12ա, 92ա, 143ա, 228ա: Նկար, Մատթէոս՝ վընասուած, թղ. 11բ, Մարկոս 91բ, Ղուկաս 142բ, Յովհաննէս եւ Պրոխորոն 227բ: Կաշեկազմ տախտակեայ ղրողմազարդ: Առաջին կողքին փակցուած պիտակ ի յիշատակ Ս. Սվաճեանի: Պատուիրատու՝ Մարիամ, ամուսինը Ենիբէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. Ա-Բ, դատարկ:

Թղ. 1բ-2ա.— Թուղթ Եւսեբիոսի. նկարազարդ խորանով:

Դատարկ էջեր, թղ. 2բ, 3ա, 4բ, 5ա, 6բ, 7ա, 8բ, 9ա, 10բ, 11ա:

Կանոնի տախտակներ, թղ. 3բ, 4ա, 5բ, 6ա, 7բ, 8ա, 9բ, 10ա:

Թղ. 12ա.— Գիրք Մընդեան Յի. Գի.

***

Թղ. 20.— Նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

Թղ. 26, 28.— Երկու թերթ նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

Թղ. 92ա.— Սկիզբի Աւետարանի Յի. Գի.

***

Թղ. 141բ1.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

Թղ. 141բ2-142ա, դատարկ:

Թղ. 143ա.— Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

Թղ. 228ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 291բ2.— Իրբ կնոջն շնացելոյ.— նացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Թղ. 295, դատարկ, նոր թուղթ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1455

Թղ. 282բ1.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժ.:

Ի խնամոց ամենաուր բարեբար ողորմութեանցն Աստուծոյ, որ առատաշնորհ բրն-

մամբ ի վերուստ տալով զբրիտուն պասքա-
ծարու ազգի մարդկան...

Արդ այսմ յոգնեանեան եւ քաղցրու-
տոց աւետարանական վարդապետութեան
Փրկչին մերոյ Յի. Բի. փափագող եղեալ
բարեպաշտան եւ երկիրոցմ յԱստուծոյ կին
ուն Մարիամ անուն, եւ ետ գրել զՍբ. Ա-
ւետարանս ի յարդար վաստակոց իւրոց ի
յիշատակ Հոգւոյ իւրոյ եւ ծնաւոց իւրոց
եւ ամ. զարմից:

Աղայեմ զամենեանս, որք Հանդիպիք այ-
սրմ աստուածաշունչ եւ կեանսունակ Սբ.
Աւետարանիս, կարդալով, կամ աւրինա-
կելով, կամ տեսանելով, յիշեալիք առաջի
Բի. զնախասացեալ ստացաւ զորա՞
ղմարիամ, եւ զայրն իւր Ենիթէկ, եւ զծնող-
արն իւր, զՀայրն Միսթար եւ զմայրն Ղա-
մաթ: Այլ եւ զծնողսն Ենիթէկին զՇրվան
եւ զՀրատ, եւ զեղբայր Մարիամին զՍողոմոն,
եւ զպապն զԱբրահամ. այլ եւ զԹո-
մանէս եւ զՍտեփանոս, եւ զամենայն ար-
եան մերձաւորս նոցին զկենդանիսն եւ
զննկեցեալսն, եւ որք յիշէք բարի յիշմամբ
եւ աներկբայ Հաւատով, յիշեալ լիլիք յան-
մոռաց յիշատակութիւնն Բի. Այ. մերոյ,
որ է աւրենալ յաւիտեանս ամէն:

Ընդ նոսին, որք վերոյ գրեցան, յիշեալիք
եւ զիս զմեղապարտ գրիչս, զՅ[ո]վ[անէ]ս,
անուամբ քահանայ եւ ոչ գործով, Հանդերձ
ծնողաւք եւ ազգականաւք: Այլ եւ զՄանուէլ
Հանճարեղ եւ ձեռնահմուտ քահանայ,
զնկարող սորա: Եւ ինքն, որ առաւն է ի
տուրս պարգեւաց, ձեզ եւ մեզ առ Հասարակ
ողորմեսցի, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Գրեցաւ սա ի թվաբերութեան Հայկազեան
տովմարի ԶԴ, ի մայրաքաղաք Տփլիս, ի
դրան կամակատար Սբ. Աստուածածնիս եւ
Գիորգեայ Զաւրափարիս, ի լաւ եւ յընտիր
Սրսցի աւրինակէ, ի Հայրապետութեան
տեառն Գրիգորի Վաղարշապատու պատ-
րիարքի, եւ ի Թագաւորութեան Վրաց
Գիորգեայ, եւ ի վերադիտողութեան մե-
րոյ նահանգիս տէր Դուկասու, զոր պա-
հեսցէ զսոսա Տէր Ած. անփորձ Հոգով եւ
մարմնով ամէնս: Հմմտ. Յիշտ. ԺԵ. Դա-

րի, Գ. Մաւն. Թ. 573:

Մամբ յիշատակագրութիւնմ նկարողի.—

1.— Թղ. 11թ, նկարին ներքեւ, կարմրա-
տառ, մէկ տող.— ՉՄանուէլ նկարող, աղա-
չեմ յիշէք յաղաւթս, ով սուրբ ընթերձողք:

2.— Թղ. 228ա, ստ. լուսանցքին, նոյն
գրչութեամբ.— ՉՄանուէլ նկարող, յիշէ՛-
[ե]ա յաղաւթս աղաչեմ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնմ.—

1.— Թղ. 294ա2, սրճադոյն մեյանով, բո-
ւորգիր վարժ.— Այլ ըզվերջին ստացող Սբ.
Աւետարանիս, աստուածասէր եւ բարե-
պաշտ եւ աւրինապահ աւրինացն Աստու-
ծոյ, Կիրակոսս, առեալ ի յունկն իւր զբանն
աստուածային, որ սսէ. Երանի որ ունիցի
զաւակ ի Սիոն եւ ընտանիք յերուսաղէմ: Եւ
սա ոչ ունելով զաւակ, ստացաւ զաստուա-
ծախաւս Սբ. Աւետարանս, յիշատակ իւր
եւ ծրնողացն իւրոց, Հաւրն Շատուխին,
եւ մաւրն Մարթին, եւ ամ. արեան մերձա-
ւորացն, եւ ետ ընձայ, ի բանդար, չարա-
խաբան Սբ. Աստուածած[ն]ին, եւ ով ոք որ
Հանդիպի այսմ աստուածախաւս Աւետարա-
նիս, կարդալով կամ աւրինակելով, յիշեա-
լիք ի մաքրափայլ յաղաւթս ձեռ, զԿիրակոսն
եւ զծնաւղսն, եւ զամ. արեան մերձաւորսն,
եւ դուք յիշեալ լիլիք առաջի Աստուծոյ:
Այլ ոչ ոք չունի իշխանութիւն Հանել զՍբ.
Աւետարանս ի դրանէ Սբ. Աստուածածնին,
ոչ յիմոց, ոչ յաւտարաց, [յաջորդ երեք ու
կէտ տողերը զընուծմ]:

2.— Թղ. 294բ2, առաջին երեք տողերը
կարմիր, չարունակութիւնը սեւ մեյանով,
անհարթ գրով.— Յիշեցէք ի մաքրափայլ
յաղաւթս ձեռ, զվերջին զըստացաւ Սբ. Ա-
ւետարանիս, զԿաւենկր Միրաքն, Կարայ-
պետն, Պապայնն, եւ զծնաւոյս իւր-
եա[ն]ից, զԱկոբն, զՇաղբէկին, եւ զկողա-
կիցն իւրեանց:

3.— Թղ 1ա, սեւորակ մեյանով.— Աւե-
տարան գրչադիր, ի մատանց գրադարանի
Աւետիսայ Մկրտչեան Էնֆիանցեանց: 1858
ամի, ի Տփլիսի:

3432

Ա.— Ն Ա Ր Ե Կ.— 24

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Բաղէշ

ՌՃԻԴ = 1875

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16.5×11×6.5: էջք 908: Հանգա-
մանք լաւ ընդհանուր առմամբ: Թուղթ դեղ-
նորակ, կոկեալ: Գրիչ՝ Դաւիթ ՔՀՆ. Ճնճ-
դուկ: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբ-
նատողերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, միասիւն, 21 տող, կարմիր գիծերու
միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրու-
թիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի:

Գու-

նաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գր-
լուփներու սկիզբը: Ոտրանազարդ, ոսկե-
խառն, իւր սարօք, էջ 21, 615: Լուսանցա-
նկար 582: Նկարք, Տեսիլ Նարեկացւոյ էջ
20, Քաջելութիւն Տեառն 456, Ս. Կոյսը եւ
Մանուկ Յս. 590, Գ. Նարեկացի? 614: Կա-
շեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, կոնակը
վերէն վար ճեղքուած: Ստացող՝ Ներսէս

ՔՀՆ. Մոկացի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4, մագաղաթ, դատարկ: Երկրորդ էջին փակցուած պիտակ Ս. Սվաճեանի:

էջ 5-8, գծուած եւ դատարկ:

էջ 9.— Պատճէմ համառօտ, առ ի ցուցանիլ զվշտամար Բառերմ, վասն դիրքաւ գտանիլ զոր պիտոյամայ.— Ա-ՂԵ Գլուխներ:

էջ 17-18, դատարկ:

էջ 19, բոլորգիր.— Սուրբ գիրքս յիշատակ է Սեպեցի տէր Ներսէսին, ի դուռն լմայ Սր. Գէորգ Անապատին:

էջ 21.— Ձայն հառաչանաց, հեծուքեան ողորց....:

էջ 88, ստ. լուսանցքին, գրչէն.— Սուրբ գիրքս յիշատակ է լմայ Անապատին.— Նոյնը էջ 178, 396, 518:

էջ 118, ստ. լուսանցքին.— Նարեկացիս յիշատակ է լմայ Անապատին.— Նոյնը էջ 242, 286, 346, 470:

էջ 542.— ՂԳ.— Վերքստիմ յաւելուած կրկիմ հեծութեամ Ողորմ.— Աղօթք Թարգմանօրէմ վասն սրբալոյս իւղոյմ միւտմի.— Սուրբ ահաւոր, անուռ բարձրեալ....:

էջ 582.— ՂԳ.— Վերքստիմ յաւելուած կրկիմ հեծ.— Ած. յաւիտենական....:

էջ 584.— ՂԵ.— Վերքստիմ յաւելուած կրկիմ հեծութեամ.— Արեգակն արդար....:

էջ 586.— Յիշատակարամ Մատնիս Դըրութեամ, Յորիմ Հսկողի.— Ըստ հոյովման ընթացից ամանակաց յառաջարժութեան....:

էջ 591.— Ի սոյն կարգ եղի Ներքողիմի խաչիդ խորհրդի, եւ զգովստ զոր Տիրուհոյդ երգեալ եկեանցի.— Գուժարք խըմբից դասուց երջանկացն....:

էջ 613, դատարկ:

Բ.— ԼՈՒԾՄՈՒՆՔ ՆԱՐԵԿԻ.— 7
Ներսէս Լամբրոմացի

էջ 617.— Պատմառ եւ Պատմութիւմ Սրբոյ առն Աստուծոյ Գրիգորի Նարեկացւոյ, զոր արարեալ է սուրբ արքայսկսոպտոն տեառն Ներսիսի Լամբրոմեցոյ.— Սր. Հայրս մեր աստուածաշնորհ քահանայ եւ կըրօնաւոր Գրիգոր, էր ի Նարեկայ Վանից

***

էջ 617.— Լուծմումք տեառն Ներսէսի Լամբրոմոյ արարեալ.— Ձայն հառաչանաց հեծութեան.— Լուծ.— Ձայնն յերկուս բաժանի, յօգեալն եւ յանյօքն....:

էջ 801-804, դատարկ. վերջինին վրայ կայ Ս. Սվաճեանի անուան պիտակը՝ ծուռ փակցուած:

Յիշատակագրութիւմք.—

Ա.— Գրիչ ՃՈՅՈՒԼ Դաւթի.— 1675

1.— էջ 456-7, ստ. լուսանցքին.— Տէր Թս. Քս. խաչեալ Թագաւոր, ի միւս անգամ գայստեան քո, ողորմեա ստացօղի սորին Ներսէս քահանային եւ ծնողաց նորին, եւ Դաւիթ գրչի:

2.— էջ 611, վարր.— Միածին Որդի Աստուծոյ եւ Բան Հօր, բարեխօսութեամբ Սրբունոյ Մօր քո եւ Կուսի Մարիամու Աստուածածնի, յիշեալ յարքայութեան քում գտացօղ սուրբ գրոցս, զՆերսէս այրի քահանայն, եւ զծնողսն իւր զՆիղաթն եւ զՇամամ, եւ ողորմեա ըստ մեծի ողորմութեան քում: Ընդ նոսին եւ ինձ Դաւիթ մեղսամած գրչի եւ ծնողաց իմոց ամէն:

3.— էջ 612, Ներսէս քահանայի յիշատակարանին ներքեւ.— Նա եւ զմեղօք լցեալ եւ զանպիտան սուտ ան[ուռ] գրչիկս՝ գԴաւիթ Ճնճղիկս, այլ եւ զծնողսն իմ, եւ Ստեփանոս որդեակս, որ զթուղթս է կոկեալ ամէն:

4.— էջ 618-8, ստ. լուսանցքին.— Ձստացօղ սուրբ գրոցս զՄոկացի Սեպայ տէր Ներսէս՝ աղաչեմ յիշի ի Տէր Աստուածն մեր ամէն:

5.— էջ 716-7, ստ. լուսանցքին.— Գառն Աստուծոյ եւ բարձօյ մեղաց, ողորմեա Սեպեա տէր Ներսէսին եւ ծնողաց նորին:

6.— էջ 885, ստորոտը.— Աւարտեցաւ սուրբ գիրքս եւ աղօթական մատեանս, զոր արարեալ է Սր. Հայրն Գրիգոր՝ երկրորդ լուսաւորիչն մեր, ի յընթերցումն աղօթասիրաց, եւ ի ձաղանս Բեյխարայ եւ զօրաց նորին, յապրիչի իԸ, օրն ուրբաթի, ի դուռն Գոմաց Սր. Աստուածածնին, ի վայելումն տէր Ներսէսին:

7.— էջ 898. Գլխաւոր յիշատակարամ.— Փառք եռանձնեա, եղակի, համակամ, միաշար, անորիշ, անբաժանելի, անքակ եւ անքանակ, միասնական եւ համադոյ Սր. Երրորդութեան, Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից, ամէն:

Աւարտեցաւ սուրբ գիրքս, որ կոչի Աղօթական Բանք, զոր արարեալ է Սրբոյն Գրիգորի Վարդապետին Նարեկացոյ, ի

խնդրոյ բարեմիտ եւ տառապեալ այրի քահանային ներսեան, ձեռամբ ամենամեղ եւ անարժան գրչի Դաւիթ ձնճղկի, ի թվականին Հայոց Ռձի՛Դ: Որում ցանկացող եղեալ այսմ հոգէնորգ ծաղկաւետ եւ վարդաթիթի, անուշահոտ եւ բարի բուրաստանիս ազնիւ համեղութեան, եւ ըստացաւ զսա ի յիշատակ հոգոյ իւրոյ եւ ի վայելումն անձին, նա եւ ծնողին իւրոյ, հօրն խղաթին, եւ մօրն Շամամին, եւ կենակցուն իւրոյ Գոհարին, եւ քեւրջ Մարթային եւ Ղիմաթին, եւ քեւրորդոյն իւրոյ Գրիգոր սարկաւազին, եւ ամ. արեանառու մերձաւորաց նորին: Եւ ետ եռափափաք սրտի եւ յօժար կամօք զծագել զսուրբ մատեանս եւ փրկութիւն հոգոյ իւրոյ եւ վերոյ գրելոցն, ամէն:

8.— էջ 898.— Արդ գրեցաւ սուրբ գիրքս ի մայրաքաղաքս Բաղէշ, ի դուռն Սբ. Կիրակոսին եւ Կարմիրակ Սբ. Նշանին, ի չարպատութիւն Սբ. Աթոռոյն էլ միաձնի Յակոբ սրբազան կաթողիկոսին, եւ քաղաքիս մերոյ դիտապետին, երիցս երանելոյն Մեսրոպ սրբազան Վարդապետին, որ է ուսուցիչ ինձ անարժանիս Դաւիթ սուտանուն գրչիս, ի խաղաղ ժամանակի, յորում չի նեցաւ սուրբ վանքերս եւ սուրբ եկեղեցիքս. նախ Սբ. Գէորգ, եւ ապա Սբ. Սարգիս, զոր ձեռն արկեալ ի նորոգել եւ շինել հոգեւոր Հայրն մեր Մեսրոպ Վարդապետն, զոր Տէր Ած. ի բարին կատարեցէ ըստ հաճոյն Տէր կամաք իւրոց. ամէն: Եւ ես անպիտան Դաւիթս՝ մեղսամած ձեռամբ իմով ծրեցի զսուրբ մատեանս, յիշատակ Մոկացի Սեպայ տէր ներսեան: Աղաչեմ զնթերցող սորին յիշել զիս եւ Ած. ողորմի ասել ինձ, եւ ծնողաց իմոց՝ Սուգիասին եւ Պուրիփաշին, եւ որդոյն իմոյ Ստեփանոսին, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի. ամէն: Այլ եւ սխալանաց եւ խոչորութեան գրոյս մի՛ մեղադրէք, զի կարն իմ այս էր. զի անձն իմ տրտում է, եւ ամբ իմ ծերացեալ է, ո՛հ, ո՛հ: Այլ եւ յիշեցէք ի Գս. զԱւետիք վարդապետն, եւ Ած. ողորմի ասացէ վարպետի նորին, լուսաւորեալ հոգի Դաւիթ վարդապետին, որ զօրինակս ստուգէր եւ տնատէր, հանդերձ Լուծմունքովն, եւ ետ մեզ որ փոխարկեցաք զսա, զոր Աստուածն ամենայնի վարձս տացէ նոցին ամէն:

9.— էջ 900, մէջնադր.— Նա եւ զանարժան մեղապարտ Դաւիթ ձնճղկիկս յիշեանջի սուրբ հարգ, ամէն:

Բ.— Մաղկող Վամեցի Սահակի.

էջ 20, նկարին ներքեւ, կարմրատառ.— Յիշեա զիս, Տէր իմ եւ ըստեղծող, զՎանեցի Սահակ ծաղկող:

Գ.— Ստացող ներսեւ Քահանայի.—

1.— էջ 456, նկարին ներքեւ, կարմիր մեջանով, նոտր չեղագիր.—

Յորժամ երեւիս նշան տէրունի, փողազոյ ձայնիւ ի կատարածի, մաղթեմ բարեխօս լեր Տեառն Յիսուսի, գերոյս ներսէսի տառիս ստացողի:

2.— էջ 588, վարը, բոլորգիր, սեւ մեջանով, Դաւիթ գրչութեամբ.— 1674

Մանաւանդ եւ դու զիս յիշեա, զմեզօք տառապեալ ներսէս, Սբ. Հայրդ Գրիգորիոս, Աթոռն անուն Վարդապետ Աստուածաբան, զի այց արասցէ եղեռնագործ թըշուուականիս, որ փափաքմամբ սրտի ըստացա զսա յիշատակ հոգոյ իմոյ, ի թվին Ռձի՛Գ:

3.— էջ 589, գրչութիւն ըստ նախորդին.— Եւ արդ ես ներսէս այրի քահանայս, որ զսուրբ մատեանս եւ զաստուածախօս տառս, որ ետու գրել, եւ ըստացայ ի Հայալ արդենաց իմոց, եղի յիշատակ ի դուռն Լմայ Անապատին, Սբ. Գէորգայ Զօրավարին, զի միշտ եւ հանապազ ընթերցցեն՝ աղօթասէր հարքն եւ սրբակրօն միազումար խարագնաւգնատ սուրբ եղբարք:

Արդ աղաչեմ զհանդիպող սուրբ գրոցս, զվարդապետս, զեպիսկոպոսս, զկրօնաւորըս, եւ զմիաբան Սբ. Ուխտիս, յորժամ ընթեռնուք զսա, հոգոց մի, կամ թէ լի սրտիւ ողորմի ասացէք ինձ անարժանիս ներսեանս, եւ Աստուածն ամենայնի, որ առատն է ի տուրս բարեան, ձեզ եւ մեզ ողորմեսցի ի միւս անգամ զայստանն իւրում, Ամէն:

Ներքեւ, բոլորգիր.

Կրկին անգամ Ած. լուսաւորէ զհոգի տէր ներսէս կրօնաւորին, եւ ծնողացն, եւ ամ. արեանառու մերձաւորացն, որ զսուրբ տառս եղ յիշատակ ի դուռն Լմայ Սբ. Գէորգեան:

4.— էջ 690, նկարին ներքեւ, կարմիր մեջանով, նոտր չեղագիր.—

Ընկալ զաղաչանս, Սուրբ Աստուածածին, ի խորոց սրտէ առ քեզ պաղատիմ, ի ժամ սոսկելիս մեծ Հրապարակին: Գիտուն զի լսէ Որդիւ Միաձնին, քաղցր մաղթանաց բարբառոյ ջոյին. մի՛ անտես առներ ըզխնդրուածս իմ, յոյս ըզքեզ ունիմ, մաքուր Տիրածին:

5.— Էջ 612, Դաւթի գրչութեամբ.—

Եւ արդ ես անարժանս եւ անպիտանս ի մանկութեն եկեղեցւոյ եւ ի դասս քահանայացի, ներսէս սուտանունս այրի տառապեալոյ, որ եմ առ ոտս Հոգւոր Հօրնիմոյ Մեարոյժ պաջ եւ արի թարնապետի եւ ճղնազգեաց վարդապետի, եւ նորին Հարազատի Աւետիք Բանասիրի, ցանկացօղ եղէ այսմ վարդապետիքն եւ անուշահոտ բուրանաւորս, եւ ետու եռափափաղ սրտի, եւ տենչմամբ սիրոյ եւ բազում բաղձմամբ, գրել զսուրբ մատենանս ի փրկութիւն Հոռոյ իմոյ, եւ ի վաշխութեն անձինս։ Աղաչեմ գրեթերցողս եւ զհանդիպող սորին, զի յիշեցիր ի սուրբ աղօթն ձեր, եւ թողութիւն շնորհեցէք, ինձ մեղապարտի ներսէս քահանայիս, եւ ծնօղացն իմոց՝ իրցաթիւն եւ Շամամիսն, եւ զուրբ յիշեալ յիջիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ, որ է արհմեալ յաիտեանս։ Ամէն։

6.— Էջ 897, Դաւթի գրչութեամբ.—

Արդ ես անարժանս ի կարգաւորաց, եւ անպիտանս ի մանկութեն եկեղեցւոյ, սուտանունս եւ ստառապիւղ ներսէսս, որ եմ յերկրէն Մովսէս, ի գեղջէն Սեպայ, եւ այժմ եմ առ ոտս Մեարոյժ պաջ եւ արի թարնապետին եւ ճղնազգեաց վարդապետին, եւ նորին Հարազատին Աւետիք Բանասիրին, որ եւ երախտաւորք եւ խնամատուք ինձ անարժան մեղապարտիս, եւ ստացայ զայս ի յիշատակ ինձ եւ ծնօղաց իմոց եւ ազգականացն ամենեցուն ամէն։

Այլ եւ ես մեղօք լցեալս եւ Հոգով խաւարեալս, մեղապարտ ներսէսս, զերեսս ի դետին դնելով եւ զձեզ կողկողազին պաղատելով, արտառութեամբ աջօք, եւ աղիողորմ դատութեամբ զձեզ աղաչելով, ով որ Հանդիպի այսմ սուրբ գրոցս, կարողալով, կամ օրինակելով, կամ Հարեւանցի տեսանելով, յիշելիք ի մաքրափայլ յաղթն ձեր, եւ թողութիւն Հայցեցէք ինձ մեղաւորիս, եւ Ած. ողորմի ատաղէք, տառապեալ ներսէսիս, եւ ծնօղաց իմոց, եւ ի վերոյ գրեալ ազգականաց իմոց. եւ Աստուածն, որ առատն է ի սուրս բարեհա, ձեզ եւ մեզ ողորմեցի ի միտս անգամ գայտեան իւրում։ Ամէն։

7.— Էջ 899, Դաւթի գրչութեամբ, իրրեւ շարունակութիւն իր յիշատակարանին։—

Եւ ես ներսէսս, որ ետու զսուրբ նարե-

կացիս եռափափաղ սրտի գրել, ի Հոգւոր եղբարն իմ ի Ճնճղուկ տէր Դաւիթն, ի Բաղէլ քողաքին, եւ ըստացայ զսա ի Հայալ ընչից եւ արդեանց իմոց, եւ ետու ծաղկել ոսկով եւ բազում երանգով, ի վաշխութեն անձին իմոյ, եւ յիշատակ Հոռոյ իմոյ, եւ ծնօղաց եւ ազգականաց իմոց վերոյ գրելոցն։ Եւ այժմ կամաւ եւ յօժարութեամբ սրտի իմոյ ետու զԱր. նարեկացոյ գիրքս յիշատակ ի դուռն Լմայ Անապատին, Ար. Գէորգայ Զօրաւարին, ի ձեռն միահաղուն եղբարցն, զի միշտ եւ Հանապաղ ընթերցեն եւ աղօթեցեն, ում որ պիտայտնայ, եւ չահեցին ի լուսաւոր բանից եւ յաղթից Արքայի Գրիգորի։ Արդ աղաչեմ զամենեւեանքդ, զի միարան Ար. Ուստին Լմայ Անապատին, զվարդապետք, զեպիսկոպոստեւքդ, զկրօնաւորքդ, եւ զայս միահաղուն եղբարքդ, զի որք կարողաք եւ օխտիք ի սմանէ՝ յիշեցէք զանարժան ներսէսս, մի Հոգւոց ասելով, կամ ուղիղ սրտի՝ Ած. ողորմի, եւ Աստուածն ամենայնի ձեզ եւ մեզ ողորմեացի։ Ամէն։

Թվին ՌՃԽԲ [= 1693]։

Եւ մի որ իշխեսցէ յանդգնարար Հուսապուցանել զսուրբ գիրքս ի դրան Լմայ Ար. Անապատին Գէորգայ Զօրաւարին, զողանալով կամ յաղիտակելով. թէ որ յանդգնեցի, ընդ գողունեացն եւ ընդ յափշտակողացն տանջեսց[ի]։ Աստացեն Հրեշտակք եւ մարդիկք զամէն։

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1906

Էջ 899, ստ. լուսանցքին, մանրակադոյն թանաքով։— Այսօր սկսայ Լիւմ Ս. Մենաւտանիս ձեռագրաց յիշատակարաններն ընդօրինակել։— 1906, յուլիս 12.— Օ. Բաւարդամ։

Մամօթ.— Ձեռագրիս մէջ կայ մէկ թերթ թուղթ, որ կը պարունակէ Հատորին Հումառտ նկարագրութիւնը։ Լուսանցքին աւելցուած են հետեւեալ տողերը. «1915ի կողոպուտներուն ժամանակ այս գիրքը վաճառ Նախկին կուսակալ Հիւսէյնի ձեռքը անցած է, իւր ստորագրութիւնը գրքին վրայ կայ» [էջ 19, կարծիք մեղանով]։

3433

Շ Ա Ր Ա Կ Ա Ն.— 151

Տեղի

ՌՃԷ = 1658

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×10×5, Թերթք 323: Հանգամանք լաւ առհասարակ: Մագաղաթ կոկեալ: Գրիչ, Մաղկող եւ Ստացող՝ Մարկոս սարկաւազ, որդի Յովաննէս Քաշանայի: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, սկզբնատողերը ոսկեգոյն եւ կարմիր, գլխատառերը ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 24 տող, գունաւոր գիծերու մի-

ջեւ: Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորական: Գունաւոր ոսկեխառն զարդագիր եւ լուսանցազարդ կանոններու սկիզբը, մեծ բաժանումները հանդերձ գրաւորգով: Խորանագարդ իւր սարօք, թղ. 3ա, 11ա, 117ա, 159ա, 207ա: Լուսանցանրկարք, թղ. 98ա, 99բ, 101ա: Նկարք.—

1.— Յովակիմ եւ Աննա, թղ. 2բ

2.— Աւետուան Գաբրիէլի, 7բ

54.— ԾԱՌԱՌՊ ՏԵՊՈՑ
ԹԻՒ 3433, ԹՂ. 10բ

3433

- 3.— *Մնունդ Տեառն*, 10ր
  - 4.— *Մկրտութիւն Տեառն*, 23ա
  - 5.— *Ընծայումն ի Տաճարն*, 29ա
  - 6.— *Աղամ եւ Եւայ*, 48ա
  - 7.— *Գայուստ Տեառն յԵրուսաղէմ*, 95ա
  - 8.— *Ոտնայուայ*, 102ր
  - 9.— *Մատնութիւն Տեառն*, 106ր
  - 10.— *Խաչելութիւն Տեառն*, 108ա
  - 11.— *Իւղարեր Կանայք*, 116ր
  - 12.— *Համբարձումն Տեառն*, 147ա
  - 13.— *Գայուստ Հոգւոյն Սրբոյ*, 158ր
  - 14.— *Այլակերպութիւն Տեառն*, 189ա
  - 15.— *Փոխումն Ս. Աստուածածնի*, 196ր
  - 16.— *Ս. Խաչ*, փողաճար Հրեշտակներով, 206ր
- Կաշեկազմ տախտակեայ գրոշմադարդ։
Սկիզբը մէկ թերթ զատարկ մագաղաթ,
երկրորդ երեսին փակցուած պիտակ ի յիշատակ Ս. Սլաճեանի։*

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2ա, զատարկ։

Թղ. 3ա.— Կանովն Ծնընդեան Աստուածածնիմ, ծնողաց իւրոց. Արեմութիւմ.— *Երգեցէք որդիք Սիրմնի...*

Թղ. 8ա.— Կանոն Աւետեաց Աստուածածնիմ. Արեմութիւմ.— *Պորհուրդն անճառ...*

Թղ. 11ա.— Կանոն Աստուածայայտնութեան ձրագալուցիմ.— *Ուրախացիր Սրբութիւն...*

Թղ. 23ա.— Կանովն Ութերորդ Աւուր, Արեմութիւմ.— *Լոյս ի լուսոյ...*

Թղ. 25ա.— Մեծացուցէ՛ք Յարութեան Տեառն մերոյ։

Թղ. 28ր.— Կանովն Տեառնընդառաջիմ։

Թղ. 48ա.— Երգ Բուն Բարեկեանդանիմ, Առաջի Կիրակէին Աղուհացիցն, Տեառն

55.— Մատնութիւն Տեառն
թիւ 3433, Թղ. 106ր

Ներսէսի ասացեալ.— Բանն որ ընդ Հօր...:

Թղ. 92-93ի միջեւ կր պակսի մէկ թերթ որ պիտի պարունակէր Ղազարու յորութեան նկարը:

Թղ. 93ա.— Կանովմ Ղազարու, Աւրիմու-թիւն.— Այսուր գոյով...:

Թղ. 95ա.— Կանովմ Գալլստեանն Տեառն յերուսաղէմ.— Որ վերաւրհնիս...:

Թղ. 97ա.— Կանովմ Երկրորդ, Գալլստեանն Տեառն Երուսաղէմ.— Թագաւոր գոյով...:

Թղ. 103ա.— Կանովմ Մեծի Հինգշաբաթիւն Աւուր.— Վերածգոյն երկնից...:

Թղ. 106ա, ստ.— լուսանցքին, մանիշակագոյն թանաքով.— «Սարգիս Բարսեղեան»:

Թղ. 113-114ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ, որ պիտի պարունակէր Յիսուսի թաղման նկարը:

Թղ. 114ա.— Կանովմ Մեծի Շաբաթիւն, քաղման Տեառն.— Պարգեւատուն...:

Թղ. 117ա.— Այսոր յորեաւ...:

Թղ. 146ր.— Կանովմ Համբարձմանն Տեառն ի յերկինս.— Համբարձաւ Տէրըն մեր...:

Թղ. 158ա, դատարկ:

Թղ. 159ա.— Կանոն Պենտակոստիւն. Աւրիմութիւն.— Առաքելոյ աղաւնոյ...:

Թղ. 189ա.— Կանոն Վարդավառին, Աւրիմութիւն:

Թղ. 197ա.— Կանոն Փոխման Աստուածածնին, Աւրիմութիւն:

Թղ. 201ա.— Արեւելք գերարփին...:

Թղ. 207ա.— Կանովմ Նուալ տեայ Սք. Խաչի, Աւրիմութիւն.— Ի վերայ վիմի...:

Թղ. 222.— Կանոն Սրբոյ Մարգարէիցն, Աւրիմութիւն.— Որ զաստուածայն...:

Թղ. 258ա.— Նաչատուր Վարդապետի ասացեալ.— Խորհուրդ խորին...:— Խա-

չատուր:

Թղ. 259.— Շարական Խնկարկութեան Պատարագի.— Յայս ղ...:

Թղ. 280ա.— Կանովմ Համօ Էն Մարտիրոսաց:

Թղ. 279.— Կանոն Համօրէն Ողբեցելոցն ի Քս...:

Թղ. 302ա.— Աւրիմութիւն Յարութեան Տեառն մերոյ Յի. Քի.:

Յիշատակարանք Գրչի.— 1858

1.— Թղ. 259ր, վարը.— Յիշեցէք ի Քս. գեղեկելի եւ զտատանեալ գրչիկս, զՄարկոս սարկուազն, եւ զվարպետն իմ զտէր Աստուածատուն, եւ զհայրն իմ զտէր Յովաննէսն, եւ զմայրն իմ զԹագակուն: Ած. յիշողսն յ չէ ի միւս անգամ զայրստեան ամէն:

Դարձեալ յ շեցէք ի Քս. եւ զմեր մեծ վարպետն զտէր Գաւորարն, եւ զեղբայրակիցքն մեր միարան, զՅարութիւն, Յովսէփն, Յակորն. եւ Ած. յիշողսն յիշէ, միուն հարիւրապատիկ հատուցէ ամէն: Թվ. ՌՃԷ:

2.— Թղ. 320.— Փառք Համագոյ եւ միասնական անբաժանելի Սր. Երրորդութեան Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն: Որոյ խնամօքն եւ օգնականութեամբ յ նգ ելեալ կատարեցաւ աստուածային գիրքս, որ կոչի Շարակնոց, ի լաւ եւ ընտիր օրինակ, որ անուամբ կոչի ինկցի, ձեռամբ անարժան եւ յոգնամեղ Մարկոս սարկուազի. եւ անուամբս եմ եւ գործովս ոչ սակս յուսոյն զոր ասէ մարգարէն թէ՛ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիօն, եւ ընտանի յԵրուսաղէմ. զոր եհաս ըղձից իւրոց կատարմամբ սուրբ գրոցս:

Թղ. 320ր-323, դատարկ:

3434

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

ԼԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մատյ 12×8×5.5: Թերթք 153: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար. առաջին պրակին
առաջին թերթը ինկած: Մագաղաթ գորշո-
րակ: Գրիչ՝ Կիրակոս: Գրութիւն՝ խորա-
գիրները եւ սկզբնատառերը կարմիր՝ մը-
նացեայր սեւ մելանով, միասին, 18 տող:
Բոյսրգրի աւարուեստ: Համառոտագրու-
թիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Կաշե-
կազմ տախտակեայ. առաջին կողքին ար-
ձաթեայ բարձրաբունդակ՝ Ընծայումն Յի-
սուսի եւ տաճարն. վերջին կողքին՝ վերը Ս.
Երրորդութիւն, ներքեւը Ս. Կոյսը՝ աջին ու
ձախին մէկ մէկ գույշ ճրեշտակ: Կոնակին
արձաթեայ բարակ չղթայ՝ Հինգ երկոց: Ա-
ռաջին կողքին ներսի կողմը փակցուած պի-
տակ Ս. Սվաճեանի յիշատակին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ 1ա.— Աթամասի Վարդապետի Հար-
ցումն եւ ԲՅՈՒՅՔԻՄ վասն Մարդակազմու-
թեան, եւ այլ ԲՅՈՒՅՔԻՄ Ոգոց շահեկա-
նութեանց:

Հարցումն Կիւրդի ընդ վարդապետին
Աթմասի, թէ որպէս կազմի մարդն ի յար-
կանդի մարն:

Պատասխան: Թէ որպէս Մանիքեցիքն
չարարար աւանդեցին. այլ աւրինակ քարի
եւ երկաթոյ, ընդ որ միմեանս հարկանե-
լով, ի յերկոցունցն անդի հուր ծնանի-
նոյնպէս ի յառնէ եւ ի կնոջէ հաստատի եւ
ողին հրամանաւն Աստուծոյ. եւ հաւանե-
ցուցանէ զքեզ Առաքեալն Պաղոս գրէ՝
Սերմանի մարմին չնշաւոր եւ յառնէ մար-
մին հոգեւոր. յայտ է թէ յաւուր դատաս-
տանէ:

Հարց.— Ուսումն յայտ է թէ ի ժամանակ
մահուն ոչ մեռանի հոգին ընդ մարմնոյն.—
Հմմտ. Մատ. Հայկ. Թարգմանութեանց,
1889, Վեներտիկ, էջ 284:

Թղ. 92բ.— ...զի ժամանակ մի ինչքն իւր

աճէ, եւ յետեւ բարկութեամբն Աստուծոյ
կորրնչի ինչքն իւր եւ ի լին տանջի ի հու-
րն: Փառք յաւիտեանս ամէն:

Թղ. 93ա.— Խրատ հոգեշահիք Սր. Հարցմ
.— Նախ առաջին խոնարհութիւն, որ է
հիմն առաքինութեան...:

Թղ. 105-106ի միջեւ թերթ կտրուած:

Թղ. 131բ.— Արդ դու յորժամ ընդ մին
փորձութիւնն անցանես միւս եւ այլ փոր-
ձութեան ակն կալիր, յորմէ փրկեսցէ զմեզ
Ած. եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն:

Թղ. 132ա.— Խրատ[ա]կամք Սր. Հարցմ,
եւ Հարցումն եւ պատասխանիք, Արձաձա եւ
Եղմակա.— Արձան ասէ. Զի՞նչ է կրօնաւո-
րութիւն կարգն: Եզնակ ասէ. Ոչապկցու-
թիւն ընդ Բի. ...:

Թղ. 135բ.— Նորիմ Եղմակա Խրատ Հո-
գեշահի.— Աստուածաւորն իւր կամացն որ-
պէս թշնամոց գգուչանա...:

Թղ. 142բ.— Հարցումն եւ Պատասխանիք
.— Ընդէ՞ր լինի կրանեւորն անժուժ:

Պատ.— Ի չօգնելոյն Աստուծոյ:

Հրց.— Ընդէ՞ր ոչ օգնէ Աստուծոյ:

Պատ.— Զի չարաւ լցեալ է սիրտն:

Հրց.— Ընդէ՞ր է չարաւ լցեալ սիրտն:

Պատ.— Զի պղերգ է:

Հրց.— Ընդէ՞ր է պղերգ:

Պատ.— Զի վատ է:

Հրց.— Ընդէ՞ր է վատ:

Պատ.— Զի անյոյս է:

Հրց.— Ընդէ՞ր է անյոյս:

Պատ.— Զի թերահաւատ է:

Հրց.— Ընդէ՞ր է թերահաւատ:

Պատ.— Զի չէ գինքն ուրացեալ:

Հրց.— Ընդէ՞ր չէ գինքն ուրացեալ:

Պատ.— Զի չհաւատա թէ յարութիւն լինե-
լոց է արդարոց եւ մեղ[ա]ւ որաց եւ հատու-
ցումն ամենայն գործոց. եւ այս ամենայն ի
կամապաշտութենէ է:

Հրց.— Եւ ընդէ՞ր է կամապաշտ:

Պատ.— Զայդ ի Տէր թողցուք, եւ զմեր օկտակարն խնդրեսցուք:

Քս. ասաց՝ Ես եմ ճանապարհն եւ ճրջմարտութիւն եւ կեանք, եւ որ կամի գայ առ իս, ուրասցի զանձն իւր... — Հմմտ. Եզնիկ, Եղծ Աղանդոց, 1926, Վենետիկ, էջ 336:

Թղ. 145ր.— Աւետակար է խրատն եւ յանդիմանութիւնն, բայց որ ըզգէման յարեւմտաւ Հաստատեալ է՝ նմա անպիտան է, զայնպիսին աղօթիւք Զնանցիւր շահել, եւ ուղորկ խրատիւք եւ քաղցր բանիւք, զի լաւ է ոգի մի ապրեցուցանել քան եթէ բազում արդիւնս առնել: — Հմմտ. Նոյն, էջ 339-340:

Զբարկութիւն սրտիտ մի՛ խառնեք ընդ յանդիմանութիւնն, զի մի ի ցասմանէն եւ ի սրտմտութենէն ընդդմեացի եղբայրն: Ջհիւանդացեալսն բժիշկ[ք] բժշկեն եւ ի ցաւսն ոչ յաւելուն: Եւ դայեակք սնուցանեն զմանկունս եւ արտակս ոչ կարեն ընկենու: Այսպէս եւ առաջնորդին ցաւակցութեամբ արժան է զհիւանդացեալսն առողջացուցանել:...

Հայր անգութ առ որդիս, եւ եղբայրք անսէր առ միմեանս, եւ անմիաբանք ի բարիս, եւ վաճառասէրք, յար առեւութիւնք առ իրարս եւ տրտունջք աստուածափախոյցք, քսութիւն, եղբայրասպանութիւնք, եւ բամբասանք հոգիակորոյսք, եւ զրոյցք դիւածողովք, այսպիսիքն հիւանդայնոցք են եւ ոչ կրօնաւորանոցք:...

Արդ զայս ամենայն բարութիւնս եւ զփառս

միաբանութիւնն աճեցուցանէ, որք ճշմարիտ միաբանութեամբ կրօնաւորին. քանզի հրեշտակք ցանկան պատվո նոցա, որք անարատ եւ անրիժ կուսութեամբ եւ անբակ միաբանութեամբ սիրեցին զՔս. եւ ի Քրիստոսէ սիրեցան, եւ Քի. փառք յաւիտեանս ամէն:

Թղ. 148ր.— Հարցումն Աշոտոյ որդոյ Սմբատա Հայոց թագաւորի եւ Պատասխանի Եզնիկ Վարդապետին.— Թագաւորն ասէ...:

Թղ. 153ր.— Թագ.— Ո՞ր մեղք են ծանրագոյն առաւել քան զամենայն մեղս:

Եզնիկ.— Թէպէտեւ ըսն է կամ խորհուրդ, զոր ինչ խոստովանի անբժշկելի է:

Թագ. [Այսչափ. շարունակութիւնը կը պակսի]:

Թղ. 153ր., ձախակողմեան լուսանցքին, շեղագիր. «Մ. Ինճուճիեան»:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Թղ. 132ա, վերը.— Զգրողս զկիրակոսս յիշեցէք ի Քրիստոս, եւ Աստուած զձեզ յիշէ ամէն:

2.— Թղ. 135ր., մէջտեղը.— Զգրողս զկիրակոսս յիշ.:

3.— Թղ. 142ր., վերը.— Զմեծ կրօնաւորն զԳամաղիէլ քահ. յիշեց [էք]:

4.— Թղ. 148ա, վարը.— ԶԳամաղի [իւշ] կրօնաւորն եւ զիւր ծնօյսն յիշեցէք ի Քրիստոս, եւ զիս զմեղապարտ գրիչս զկիրակոս:

3435

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 281

Կ. Պոլիս

ՌՂԹ = 1650

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 12.5×9×5: Էջք Ա-ՄԲ+թերթք 274: Հանգամանք չափ լաւ: Մագաղաթ ըսպիտակ: Գրիչ՝ Աստուածատուր Երէց:

Գրութիւն՝ սկզբնատողերը ոսկեգոյն եւ կարմիր, զլիստառները կապոյտ եւ ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 25 տող: Մանր բոլորգիր կանոնաւոր: Գունա-

ւոր դարդադիր եւ յուանցադարդ Հատուածներու սկիզբր: Խորանադարդ իւր սարօք, թղ. 4ա, 80ա, 133ա, 212ա: Լուսանցանրկարք, Մատթէոսի Աւետարանի մէջ 24, Մարկոսի՝ 8, Ղուկասու՝ 24, Յովհաննու՝ 7: Նկարք Աւետարանաց, Մատթէոս թղ. 3ր, Մարկոս 79ր, Ղուկաս 132ր, Յովհաննէս՝ Հետը Պրոխորոն 211ր: Կալէկազմ տախտակեայ դրոշմադարդ՝ վրան արծաթադարդ՝ առաջին կողքին՝ Խաչկութիւն Տեառն, վերջին կողքին՝ Քրիստոս բազմած, կուրծքի փակոցին՝ չորս աւետարանիչներ, կոնակին՝ նորազործ չղթայ: Պաշտօնակ մազադաթեայ սկիզբր երկու թերթ, բոյսրդիր, մասն առ Կողոսացիս թղթոյն: Գնոյ՝ Բաղդասար խոնա Գաղատացի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

Էջ Դ.— Պիտակ՝ ի յիշատակ Հանգուցեայ Ս. Սվաճեանի:

Դատարկ էջեր, Ե, Ը, Թ, ԺԲ, ԺԳ, ԺԶ, ԺԷ, Ի, ԻԱ, ԻԴ, ԻԵ, ԻԸ, ԻԹ, ԼԲ, ԼԳ, ԼԶ, ԼԷ, Խ, ԽԱ, ԽԴ, ԽԵ, ԽԸ, ԽԹ, ՄԲ: Նկարք, գունաւոր, ոսկեխառն.—

Աւետումն Գարբիւղի, էջ Բ

Երկրպագութիւն Մոգուց, Գ

Ընծայումն ի Տաճարն, Զ

Մկրտութիւն Տեառն, Է

Այլակերպութիւն Տեառն, Ժ

Յարութիւն Ղազարու, ԺԱ

Մուտք յերուսղէմ, ԺԴ

Վերջին Ընթերթ, ԺԵ

Ոտնալուայ, ԺԸ

Մատնութիւն Տեառն, ԺԹ

Երթ դէպի Գողգոթայ, ԻԲ

Խաչելութիւն Տեառն, ԻԳ

Յարութիւն Տեառն, ԻԶ

Համարձուումն Տեառն, ԻԷ

Գալուստ Ս. Հոգւոյն, Լ

Վերջին Դատաստան, ԼԱ

Թուղթ Եւսեբիոսի, Նկարազարդ, ԼԴ, ԼԵ
Կանոնի տախտակներ, բազմագոյն եւ ոսկեխառն, էջ ԼԸ, ԼԹ, ԽԲ, ԽԳ, ԽԶ, ԽԷ, Մ, ՄԱ:

Թղ. 1ա.— Սկիզբն Գլխոց Մատթէոսի:

Թղ. 4ա.— Գիրք Մընդեան ՅԻ. ՔԻ. . . :

Թղ. 77ա1.— Նախադրութիւն Աւետարանի Մարկոսի:

Թղ. 79ա, դատարկ:

Թղ. 80ա.— Սկիզբն Աւետարանի ՅԻ. ՔԻ. . . :

Թղ. 128ր2.— Յարուցեայ Յս. առաւաւտումն . . . :

Թղ. 130ա.— Տուցաք Գլխոց Աւետարանի յիմ որ ըստ Ղուկասու:

Թղ. 133ա.— Քանգի բազումք յաւժարեցին . . . :

Թղ. 209ր.— Գլուխք Յովհաննու Աւետարանի:

Թղ. 212ա.— Ի սկզբանէ կը Բանն . . . :

Յիշատակարան Գրչի.— 1650

Թղ. 271ա2.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Գրեցաւ թղթին Հայոց ՌԶԹ, ի մայրաքաղաքն Կոստանդինուպոլիս, ի դուռն Սր. Սարգսի Զաւրափարին, ձեռամբ Աստուածատուր երիցու ամէն:

Արդ ցանկացոյ եղեւ յայտ սուրբ եւ փրկկազործ Աւետարանիս մեծաշաւատ եւ բուրգաշտ Գաղատացի խոնա Բաղդասարն զոր եւ գնեայ Հայալ արդեանցն իւրոց եւ յետ յիշատակ անջնջկի ի ձեռն Տաթևացի Յոհան Վարդապետին, զոր եւ Տէրն Համայնից բաւրեւ վաշխել տացէ անբաւ խնդութեամբ ի փառս իւր, որպէս ի ժամանակս կենաց վաշխեցէ այլ եւ զվախճան կենացն ում կամի շնորհեցէ, որ եւ մնացէ արձան յաւիտենական խոնա Բաղդասարին, եւ ծնողացն Յոհանին եւ Եւգէնիին, եւ կողակցին Սուլթանին, եւ որդւոյն Պատուականին, եւ Սեֆերշային, որ է Հանգուցեայ առ Քրիստոս, եղբարցն խոնայ Մինասին, եւ Յակոբ Ջելեպուն, եւ Հանգուցեայ եղբոր եւ քեռն Քաւչիկին եւ Խաթունին, եւ ամ. արեան մերձաւորացն, այլ եւ բնաւ ազանցն Համայնի:

Արդ երեսանկեայ պաղատիմ Հանդիպողացդ, այսմ ծաղկաւտ բուրաստանիս, յիշել զվերոգրեալ յանունսն ի սէրն Քրիստոսի, ի ժամ աղաթիցն, զի թերեւ զմընացեայ եւ գգնացեայ յանցանսն որ ընդ մէջ

ջնջեցի ձերոյին սուրբ մաղթանօքդ, եւ ողորմութեան ցօղիկն անձրեւեցի ի շարաւարի յոսկերս մեր առ ի բուսուցանել յաւրն աներեկի վերանալ ընդ Քրիստոսի, զի եւ ինքն Քս. զյիշողդ եւ զյիշեցեալքս առ Հասարակ արժանի արասցէ երանաւէտ ժայնին ի փառս ամենազաւր անուան իւրոյ. եւ նմա փառք ընդ Հաւր իւրում եւ Սբ. Հոգւոյն ամէն: Հայր մեր որ:-

Յիշատակարամ Յոհան վարդապետի.— 1686

Վերջին կողքին վրայ, շուրջնակի, բարձրացանդակ.— Յիշատաս է զարմանալի, որ է Ոհան վարդապետին, գուռն Սբ. Առաքելոցն Ըստատէի. թվ. ՌՃԼԵ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմ Սրմբատեանց Մեսրոպ վարդապետի.— 1887

Քդ. 272թ, գունաթափ մելանով, բոլորգիր յստակ.— ի 1887 ամի Տեառն, ի կայսերութեան Ռուսաց Բ. Աղէքսանդր Նիկոլայեւիչի, ի կաթուղիկոսութեան ամ. Հայոց Տ. Գէորգայ Դ, եւ ի վանահայրութեանն Յովհաննէս վարդապետի Ղալամենց Տաթեւացւոյ, եւ Մեսրոպ վարդապետս Սմբատեանց Նախիջեւանցի՝ միաբանս Ս. Էջմիածնի՝ Հրամանաւ Սինոդի՝ պաշտօնական գործով եկի ի Վանս Տաթեւու, որ զՆախիջեւանայ գաւառի Յաջորդութեանն կատարէի զպաշտօն:

Յայսմ 1887 ամի, Տ. Գէորգ կաթուղիկոսն զկնի օծմանն՝ գնաց ի Ս. Պետերսբուրգ, ի տեսութիւն կայսերն Աղէքսանդր Նիկոլայեւիչի: Տացէ Տէր Ած. Վեհիս մերոյ շնորհք, զի զարժանին կարասցէ տնօրինել ըզգործս, եւ խնդրել զարտօնութիւնս վասն Ազգիս Հայոց. որով զէթ ապահովացի որպէս ազգին, նոյնպէս եւ Վանսիւրէից, եւ Ազգային Ուսումնարանաց վիճակն, ընդ տարաքին խաղաղութեանն, որ վայելէ ազգ մեր ի 1836 ամէ չեոյէ:

Մամոթութիւմ Ն. Արք. Պողարեանի.— 1980

Քդ. 274ա, չեղագիր.— Մամոթ.— Ձեռագրիս մէջ կը գտնուի նամակ մը, 1812, փետրվար 2 թուակիր, գրուած Վոսմապուհ Աւագ Քահանայ Քիպարեանի ձեռքով՝ Տիար Յահաննէս Գալըպեանին, ուր կը կարդանք սա տողերը՝ յատենիս առնչութեամբ. «Եթէ որոշած էք անպատճառ ծախել՝ զտէք մեծաճողի բարեսէր մը, որ Հաճի գնել եւ յիշատակ դնել Ազգային Մեծ Հաստատութեան մը Մատենադարանին մէջ»:

Ձեռագրիս մէջ կը գտնուի նաեւ սոյն Աւետարանին նկարագրութիւնը, տարբեր գրչութեամբ, ուրոյն թուղթի վրայ, որուն վերի անկիւնը կը կարդանք. «Գալըպեանս Եղբարց, 1812, յունիս 3».— Ն. Արք. Պողարեան, 1 Հոկտ. 1980, Երուսաղէմ:

3436

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 76

(ԺԷ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 9×8.5×3: Թերթք 223: Հանգամանք լաւ ընդհանրապէս: Մագաղաթ կոկեայ: Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, սկզբնատողերը ոսկեգոյն եւ կարմիր, գրչ-

խատուները ոսկեգոյն եւ կապոյտ, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 19 տող: Մանր բոլորգիր կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք բաւական արատ: Գունաւոր ոսկեխառն զարդագիր եւ լուսանցազարդ գուր-

դաներու սկիզբը, կանոնները Հանդերձ
գլխազարդով: Խորանազարդ իւր սարօք, Թղ.
2ու: Լուսանցանկարք, Թեթեօրէն վնաս-
ուած:

Սովակ, Մարգարէ, Թղ. 21ր, 47ր, 76ր

Աննա, Մայր Սամուէլի, 102ա

Եսայի Մարգարէ, 131ա, 181ա

Եղեթիա Թագաւոր, 155ա

Յովնան Մարգարէ, 181ր

Ամրակում Մարգարէ, 204ա

Դաւիթ Մարգարէ, 208ր

Մանաւէ Թագաւոր, 209ա

Մարիամ Աստուածածին, 211ա

Երեք Մանկուհի, 212ր

Ներսէս Շնորհալի, 216ա

Նկար, Դաւիթ Մարգարէ, Թղ. 1ր:

Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

Առաջին կողքին փակցուած պիտակ՝ Ս. Ար-
վաճեանի յիշատակին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1, զոտարկ, անմաքուր:

Թղ. 2ու.— Երանեայ է այր...:

Թղ. 21ր.— Աւրի ուրիմ Մովսէսի եւ
որդոցն Իսրայէլի:

Թղ. 47.— Աւրհնութիւն Մովսէսի.—
Նայեցարուք երկինք...:

Թղ. 76ր.— Աւր. Գութիւն Մովսէսի Մա-
գարէի.— Զի հարբորբոքեցաւ...:

Թղ. 202ու.— Աղաթք Ամնայ՝ մաւրն
Սա ուէլի:

Թղ. 105ր.— Պակասեցին Աւրհնութիւնք
ի Դաւթէ, որդոյ Յեսսէ. Սղ. յԱսափ.—
Իրեւ գիբարի է...:

Թղ. 131.— Աւրհնութիւն Եսայեա Մար-
գարէի:

Թղ. 133ա.— Աղաթք ի Մովսէս՝ յ յրն

Աստուծոյ.— Տէր ապաւնեց եղբ մեր...:

Թղ. 155ա.— Աղօթք Եգիպտոսից Թուղայ:

Թղ. 181ա.— Աւրհնութիւն Եսայեա Մար-
գարէի.— Աւրհնեցէք զԱստուած...:

Թղ. 181ր.— Աղաթք Թումանու Մարգա-
րէի:

Թղ. 204ա.— Աղօթք Ամրակումա.— Տէր
զուրք ունա...:

Թղ. 208ր.— Փոքր էի ես յեղբարս իմ...:

Թղ. 209ա.— Խոստովանութիւն Մանասէի
Թագաւորի.— Տէր ամենակալ, ԱՅ. Արա-
համա...:

Թղ. 211ա.— Աւրհնութիւն Մարիամու
Աստուածածնի.— Մեծացուցէ անձն իմ
զՏէր...:

Թղ. 212ր.— Աւրհնութիւն Երեք Ման-
կանց:

Թղ. 216ա.— Հաւատով խոստովանիմ...:

Թղ. 220ր.— Խրատական քան սուղ իմչ,
ասացեալ ի սուրբ վարդապետաց, վասն Սաղ-
մոսացն Դաւթի.— Բանք սաղմոսիս է պատ-
ուական...:

Յիշատակարան Գրչի.—

1.— Թղ. 105ա, ստորոտը.—

Զեռս երթայ դառնայ ի հող,

զիրս մնայ յիշատակաւ,

զձեզ աղաչեմ, ով ընթերցաւդ,

վասն իմ առ Տէր լինիք մաղթող:

2.— Թղ. 221ր, վերը.— լՓ|առք համա-
գոյ, համարուն, անբաժին, միասնական,
եռահիւսակ եւ անքանակ տէրութեանն Հօր
եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ յաւիտեանս ա-
մէն:

Այսչափ միայն գրուած է: Յաջ ըզ երկու
թերթերը դատարկ են եւ կիսով չափ կը-
տրուած:

3437

Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ Ց.— 83

Կեսարիա

ՌՃԼՁ = 1687

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ 10×7×2: էջք 230: Հանգամանք
համարեա բաւարար. վնասուած խոնաւու-
թենէ. վերջի թերի: Թուղթ գորշորակ: Գր-
րութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 18 տող: Նոտր շեղա-
գիր մանր, վարժ գրչէ: Համառօտագրու-
թիւնք յոյժ առատ: Երեւելի տօներուն կար-
միր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ:
Գլխազարդ, էջ 75: Կազմ արծաթապատ,
կիտուածազարդ: Առաջին կողքին փակ-
ցուած պիտակ Ս. Սվաճնանի յիշատակին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, հատու թուղթ, դատարկ:

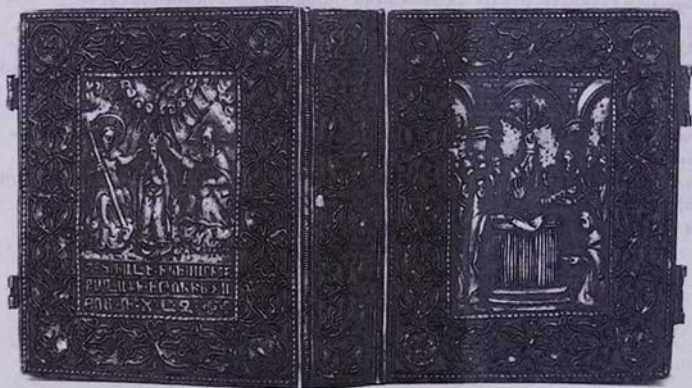
էջ 3-6, մալաղաթ:

էջ 3, դատարկ: էջ 4.— Կալսմապիժ քա-
ռանկիւն, ըստ երեւոյթիւն նկարի սահման-
ուած:

էջ 5.— Գունաւոր գլխապարզ եւ զարդա-
գիր.— Աստուածայայտնութեան ձրա-
գայուցիւն առաջի աւուր գիշերն...:

էջ 22-23/ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս
42-43/ի միջեւ:

էջ 47.— Ով տօմասէր, եթէ կամիս դրո-
նաբայ առնել այսպէս արա...:

58.— Կողք քամդակազարդ
թիւ 3437.

էջ 75.— Սրբոյ Զատիկին գիշերն հսկումն

էջ 164.— Մեսեդիք Ծմբեղեան...

էջ 177.— Ժամանակն կարգաւ:

էջ 202.— Սրբապետութիւնը...

էջ 208.— Ա.— Տոյ Աւետեաց:

էջ 209.— Տոյ Աստուածայայտնութեան:

էջ 216.— Տոյ Յարութեան:

էջ 223.— Տոյ Աստուածածնի:

էջ 224—225ի միջև, թերթ ինկած:

էջ 227.— Տոյ Սրբոյն Սարգսի:

էջ 228.— ԻԹ.— Տոյ Սրբոյն Գրիգորի
Լուսաւորչի.— Ի յելս արեւու արեւ...:

էջ 229—230, հաստ թուղթ, դատարկ:

Յիշատակարան.— 1687

Վերջին կողքին վրայ, Ս. Կուսի թագա-
դրութեան քանդակին ներքեւ, երկաթագիր,
երեք տող.— Շինեալ է, ի Կեսարիոյ քա-
ղաքի, ի թուին Հայոց, ՌՃԼԶ:

3438

Ա Ս Տ Ո Ի Ա Ծ Ա Շ Ո Ի Ն Զ.— 29

Սեբաստիա

1636—1640

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մուայ 26×18×8·5: էջք 5—1163: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Մագաղաթ կոկեալ: Գրիչ
եւ Մաղկոյ՝ Բարդաթ Սեբաստացի: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ
զլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մե-
լանով, երկսիւն, 51 տող: Մանր բոլորգիր
կանոնաւոր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ
լուսանցադարձ գլուխներու սկիզբը, գիր-
քերը հանդերձ զլխազարդով: խորանա-
զարդ իւր սարօք, էջ 13, 575, 907, 953, 983,
1032, 1105: Լուսանցանկարք թուով տասնեւ-
եօթ: Նկարք, յաջող.

1.— Մովսէս կը ստանայ Օրէնքի տախ-
տակը, էջ 12

2.— Դաւիթ Մարգարէ, 574ր

3.— Սողոմոն Թագաւոր, 623ա

4.— Եւսեբիոս, 886

5.— Կարպիանոս, 887

6.— Սուրբ Մատթէոս, 806

7.— Սուրբ Մարթոս, 934

8.— Ս. Ղուկաս եւ Թէոփիլոս, 952

9.— Սուրբ Յովհաննէս եւ Պրոխորոն, 982

Մաղկոյը շատ է օգտուած Թ. Ռուպինի 1262
թուականին նկարազարդած Աւետարանէն,
որ այդ ժամանակ կը գտնուէր Սեբաստիա,
այժմ՝ Բալթիմոր:

Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմադարձ.
առաջին կողքին կարմրագիծ շրջանակով
պիտակ. «Աստուածաշունչ Սեբաստիոյ Ս.
Սարգսի, ի թ. Հայոց ՌՃԼՆ»: Մագաղաթեայ
պահպանակ վերջը երեք թերթ, մասունք
երկաթագիր Աւետարանի, էջ 1158—1163:

էջ 1158, դատարկ:

էջ 1159.— Նկար, Ղուկաս:

էջ 1160.— Ջանազան մանրութ, նորը շի-
ղագիր:

էջ 1161.— Նկար, Յուհաննէս:

էջ 1162.— խորանադարձ չքեղ.— Աւե-
տարան բոլոր Յովհաննէս: Գունաւոր մեծ
սկզբնատառ Ի, ապա մեծ երկաթագիր ոս-
կեգոյն, սկզբանէ էր Բանն, եւ Բանն էր առ
Ած. եւ Ած. էր Բանն. Նա էր ի սկզբաւ [Թա-
ջորդ էջը երկսիւն ամկիւմաւոր երկաթագիր]
եւ առ Ած.: Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ
լուսանցքի վրայ արեւելեան խոշոր քո-
լորգիրով՝ եւ առանց մորս եղեւ եւ ոչ ինչ

***

Ստացող՝ Ներսէս Եպս. Սեբաստացի:
Հմմտ. Յուլիան Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 1:
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—4, կը պակսի: Նախապէս եղած է

մադադարեայ պահպանակ, որոնց միոյն 24-դ չիւն վրայ ներկայացուած «Յիսուսի պատկերը»։ Մ. Արք. Նշանեան, որ 1935-ին ցուցակադրած է այս Աստուածաշունչը, յիշեալ պահպանակներուն մասին կը ծանօթադրէ. «Այս երկու թուղթերը ինկած են այժմ»։

Էջ 5-7, դատարկ մեծագոյն մասումը։

Էջ 9-ը.— Նախադրութիւն ՄԱՐՈՂԵՅՈՒՆ.— Զուտը եւ զատուածաին գիրս Մարդոցս գրեաց նախամարդարէն Մովսէս...։

Էջ 13.— ՄԱՐՈՂԵՍ.— Ի սկզբունէ արար Ած. գերկին եւ գերկէր...։

ԿՏԱԿՔ ՆԱՀԱՊԵՏԱՑ.— 13

Էջ 50-ը.— Գիրք Մնացորդաց խաւս Ռուբենի Կտակ առաջնոյն.— Հրաման կը տակի Ռուբենի...։

Էջ 72-ը.— Կտակ Բենիամինի Երկստասուններուդ.— Հրաման Կտակի Բենիամինի զսր խաւսեցաւ որդւոց իւրոց...։

57.—Յոհաննէս եւ Պր. Խօրոմ
Թիւ 3438 (Հիմնական)

էջ 74տ.— Նախադրութիւն ճշիւ:

էջ 78բ.— ՍԻԲ.— Այս էն անուանք...:

էջ 109բ.— ԺԿԳ.— Խոյսակք, յոսանցքին՝

դրոսակք.— ԼԼ. 10:

էջ 112բ.— Տէր որ ի տիպ մեծ փրկու-
թեան որ ի վերջոյ...— Հմմտ. Թրդմ.
Նախնեաց, Վհնեաիկ, էջ 130. նմանալէս եւ
յաջորդ ստանաւ սրնեքր: Տես նաեւ Թ. 808,
Գ. Հոտար, էջ 806-808:

էջ 113տ.— Նախադրութիւն Ղեւտակա-
նիւն:

էջ 119բ.— ԺԴ.— մեղացայտյն, յս. մե-
ղացելոյն.— Զ. 25:

էջ 124տ.— ԼԼ.— Պիղծ լիցի գեթն աւր
եւ զէ աւր րոտ դաշտանին.— Ընդգծեալ
բառերը կը գտնուին յոսանցքի վրայ:
Հմմտ. Աստուածաշունչ, Վիեննա, 1929, էջ
118, Գյ. ԺԲ, Հմբ. 5 եւ յս.:

էջ 126.— ԽԲ.— Նիւթոյ, յս. անութոյ.—
ԺԳ. 52:

էջ 132.— ԶԷ.— ողոյ, յս. սղոյ.— ԺԹ.
28:

58.— Մովսէս մարգարէ
Թիւ 3438, էջ 12

էջ 140ա, վարը.— Գս. Փրկիչ Աստուածդ
բան...:

էջ 140բ.— Նախադրութիւն Թուոց:

էջ 142բ.— Թիւք.— Եւ խաւսեցաւ Տէր...:

էջ 148բ.— Ե.— Եւ արկեցնէ զնովաւ ի
Հանդերձս կապուտակս.— Ընդգծեալ բառը
կը գտնուի լուսանցքի վրայ.— Հմմտ. Դ.
12:

էջ 148բ.— Ե.— ոստիկան.— լս. եպիս-
կոպ.— Դ. 16:

էջ 176բ, վարը.— Ջրոյց Թուոցս մատե-
նի...:

էջ 177ա.— Նախադրութիւն Երկրորդ
Աւրիմաց:

էջ 178ա.— Երկրորդում Աւրիմաց:

էջ 188բ.— ԺԸ.— Եւ կորուսցէ զնոսա
կորստեամբ մեծաւ.— լս. կոտորեսցէ... կո-
տորմամբ.— Է. 23:

էջ 208բ, վարը, խիտ տողերով.— Ջար-
հորիմ ի քոց փառաց տէր իմ Մովսէս...:

էջ 209ա.— Նախադրութիւն Գրոց Յետւայ
որդւոյ Նաւեայ:

էջ 232ա, ստորոտը.— Որ ես Փրկիչ զար-
մանագործ...:

էջ 234ա.— Դատաւորք:

էջ 255ա.— Հոռութ:

էջ 258ա.— Յառաջաբան մախակարգ-
եալ Թագաւորութեանցմ:

էջ 321բ.— Յաջում... Բոռզ.— Լուսանց-
քին, «Լծ. պատրաստութիւն եւ ուղղութիւն,
զաւրութիւն եւ Հաւատտութիւն».— Գ.
Թագ. Է. 21:

էջ 344ա.— Է.— Նեկաթ. լս. չպետ լՀո-
վիւլ.— Հմմտ. Դ. Թագ. Գ. 4 եւ լս.:

էջ 351բ.— Լ.— զաւրացելոյս, լս. Ակ-
[իւղաս], աշխարհատիկնոջս.— Հմմտ.
Ժ. 13 եւ լս.:

էջ 352ա.— ԼԴ.— զքոռին, եւ զոսարիմ,
լս. Սիմ. զօժանդակսն, Ակ. զգախոսն.—
ԺԱ. 4:

էջ 352բ.— ԼԴ.— սաղերովթն, լս. Ակ.
փողոցն.— ԺԱ. 8:

էջ 352բ.— ԼԵ.— զմաթան զքորման, լս.
Ակ. զերկերիւր.— Հմմտ. ԺԱ. 18, զՄաթան
զքորման:

Մանօթ.— Դ. Թագաւորութեանց Գրքիմ
մէջ յամալս կր տեսնուին Որոգիմեան մը-
շանմեր:

էջ 355բ.— ԽԷ.— ափսոսումթ, լս. Ակ.
ծածուկ.— Հմմտ. ԺԵ, 25 լս.:

էջ 360բ.— ԿԱ.— Կարթ, լս. շրջակ.—
ԺԹ. 28.— Հմմտ. ՆՀԲ, էջ 495, Շրուշակ,
Քիլս. դնի յոմանց շրջակ:

էջ 361ա.— ԿԱ.— արարադայ, լս. Սիմ.
Հայոց.— ԺԹ. 37:

էջ 364ա.— զթերափիմս, լս. զտասնա-
Հմայս.— ԻԳ. 24:

էջ 368ա, վարը.— Թագաւորք աստու-
ածանք...:

էջ 368բ.— Յառաջաբան Առաջին եւ Երկ-
րորդ Մնացորդացմ:

էջ 418բ.— Նախադրութիւն Եզրի:

էջ 420ա.— Գիրք Եզրի Առաջին:

էջ 433բ.— Եզրայ Երկրորդ:

էջ 441բ.— Նախադրութիւն Գրոցն Նե-
մեայ:

էջ 453ա.— Նախադրութիւն Գրոցն Ես-
թերայ:

էջ 462բ.— Նախադրութիւն Գրոցն Յուդ-
թայ:

էջ 478ա.— Տովքիթ:

էջ 484ա.— Նախադրութիւն Առաջին Մա-
կարայեցոց:

էջ 517բ.— Գիրք Երկրորդ Մակարա-
յեցոց:

էջ 540ա.— Նախադրութիւն Երրորդ Մա-
կարայեցոց:

էջ 552ա.— Գիրք Յովթայ:

էջ 570ա.— Բանայցես զմազորովթն, լս.
Ակ. Ելանիցէ Սայլն.— ԼԸ. 32:

էջ 570ա.— յամուրաց, լս. Ակ. (յ)այծ-
քողաց:

էջ 572բ.— Երանելոյմ Եպիփանու եպիս-
կոպոսի Կիպրացոյ, Յաղագս Երգից Սաղ-
մոսարամին:

էջ 575ա.— Ա.— Սաղմոս ի Դաւիթ.—
Երանեալ է այր...:

էջ 622ա.— Նախադրութիւն Առակացմ:

էջ 642.— Նախադրութիւն Ժողովողին:

էջ 650.— Նախադրութիւն Երգոյ Եր-
գոցմ:

էջ 654ա, վարտը.— Նորոգելոյս ի քէն
Յիսուս...:— Ներսեսի է:

էջ 654.— Նախադրութիւն Իմաստու-
թեան Սողոմոնի:

էջ 667բ.— Բամ յիշատակի տառիմ գը-

ծողի, արիմակի Տեր ներսեսի յարմէ այս տառ գծագրի.— Աստուածեղէն Հոգւովն ի սմա... — Ա-Ք:

էջ 668ա.— Ամդրադարձութիւն Տառիս Յիշատակի.— Քաղցրագունիս այս բաղձա-նաւք... — Ք-Ա:

էջ 668բ.— Վերստին յաւելուած ըստ ամուսն ոգողիմ եթէ յորքան արիմակի Յշմարտութեամբ.— Սա մարգարէ աստուածաբան... — Սողոմոն:

էջ 669ա.— Նորին դարձեալ ի Ույմ խորհուրդ, եւ ըստ ամուսն գծողիմ Ոսխագիծ տառիս.— Նմանաբար խորհուրդ խորին... — Ներսէսի քառս է:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐԱՔԱՍ.— 10

էջ 669բ.— Գիրք Սիրաբայ որ կոչեցաւ Յեսու.— Ամենայն իմաստութիւն ի Տեառնէ է, կայ եւ մայր ընդ նմա յախտեան... :

էջ 677ա.— Բամբ Առակաց Երկրորդ.— Որ բանիւք իմաստուն է առաջնորդեցեան նմա... :

էջ 678բ.— Աւրիմութիւն Զգանութեամբ.— Զգանութիւն գովեցել զանձն իւր... :

էջ 683բ.— Յաղագս անպիտան Ոսխամ-ծու, եւ պէսպէս խրատուց:

— Յաղագս մահու եւ պէսպէս խրատուց.— Ո՛ մահ՝ որպէսզի դառն է յիշատակ քո... :

էջ 684ա.— Յաղագս արարչական հրամանի Տեառն եւ պէսպէս խրատուց.— Յիշեցի զգործս Տեառն... :

էջ 684բ.— Յաղագս արարչական Մարգարէիմ Եսայայ:

էջ 688ա.— Տեսիլ Եսայայ Որդւոյ Ամովսայ... :

էջ 725ա.— Յաղագս Բժան Մարգարէիցն:

էջ 726ա.— Գիրք Տեսիլան Երկրորդսամ Սուրբ Մարգարէիցն: Բան Տեառն որ եղեւ առ Ովսէէ որդի Յերեմայ... :

էջ 732ա.— Պատգամբ Ամովսայ որ եղեւ յԱկկարիմ Թեկուայ:

էջ 736բ.— Մարգարէութիւն Միքիայ:

էջ 740ա.— Մարգարէութիւն Յովելիայ:

էջ 742ա.— Մարգարէութիւն Աբդիու:

էջ 743ա.— Մարգարէութիւն Յունամու որ եղեւ յաւուրս Ոգիայ:

էջ 744բ.— Մարգարէութիւն Նաուսայ:

էջ 746ա.— Մարգարէութիւն Ամբակու-մայ:

էջ 747բ.— Մար

էջ 749բ.— Մարգարէութիւն Անգեայ:

էջ 751բ.— Մարգարէութիւն Զաքարիայ:

էջ 757բ.— Մարգարէութիւն Մադաֆիայ:

էջ 759բ.— Նախադրութիւն Երեմիայ

Մարգարէի:

էջ 763ա.— Մարգարէութիւն Երեմիայ:

էջ 807ա.— Թուիթ Բարուբայ:

էջ 810բ.— Սրբոյն Երեմիայի Ողբ:

էջ 814ա.— Աղաւթ Երեմիայի Մարգարէի:

էջ 815ա.— Նախադրութիւն Դանիէլի Մարգարէի:

էջ 816ա.— Վերի անկիւնը կտրուած, ըստ Երեւոյթի լուսանցանկարին Համար:

էջ 816ա.— Դանիէլի Դատաստանաց:

էջ 838ա.— Նախադրութիւն Եզեկիէի:

էջ 841ա.— Տեսիլ Եզեկիէի Քահանայի

...:

էջ 882ա.— Մահ Մարգարէիցն:

էջ 884բ.— Մահ Դանիէլի Մարգարէի.— Դանիէլ էր ի ցեղէն Յուդայ յիշխանաց եւ ի Թազուորական սպասաւորութենէ...:— Հմմտ. Անկանոն Գիրք Հին Կտակարանաց, Վենետիկ, 1896, էջ 218, Ըստ ԺԼ օր...:

— Մահ Եզեկիէի Մարգարէի.— Եզեկիէլ էր ի Կարիթարիմայ քահանայիցն, եւ մեռաւ յերկրին Քաղզէացւոց ի գերութեան...:— Հմմտ. Նոյն, էջ 224:

էջ 885ա.— Մահ Զաքարիայ Մարգարէի՝ Հաւրմ Յովնամու Մկրտչի.— Զաքարիա էր որդի Ագոնեայ յերուսաղէմ որ սպանաւ ի տաճարին ի քահանայիցն, զի զՄարիամ Աստուածածինն ի կուսից կարգն կացուցեալ յետ սուրբ Ժնընդեանն Տեառն, եւ հեղին զարին նորա ի մէջ ելիմայ եւ ի մէջ դարի-րայ, եւ կլաւ մարմին նորա ի տաճարին, եւ արին նորա ձայնէր առ Աստուած: Յայնմ հետէ ոչ լինէր տեսիլ ի տաճարին վասն թող-լոյ Տեառն գտաճարն, եւ ոչ եւս կարէին տեսանել քահանայքն գտեսիլ Հրեշտակացն Աստուծոյ, եւ տալ Հրաման ի դարբրայ, եւ ոչ հարցանել յեփուտն ի ձեռն յայտնու-

Թեանցն պատասխանի տալ ժողովրդեանն որ-
պէս յառաջագոյն.— Հմմտ. Ա. Հատոր,
էջ 18:

էջ 885ր.— Մահ Եղիսէի Մարգարէի.—
Եղիսէն էր յԱբեղմաւութայ, ի ցեղէ Ռու-
բենի: Առ սովաւ եղեւ նշան. քանզի յոր-
ժամ ծնաւ ի Գաղգաղ, երինջն ոսկի, զոր ի
Բեթել կանգնեաց Րորովամ, այնչափ մեծ
զոչեաց մինչեւ լսելի եղեւ յԵրուսաղէմ: Եւ
լուեալ քահանայապետին ասաց, եթէ մար-
գարէ ծնաւ այսաւր մեծ յիսրայելի, որ կոր-

ծանեացէ զգրաւչեայս, եւ զամենայն ձու-
լածոյս ջնջեացէ: Եւ մեռաւ Եղիսէն ի բար-
ւոք ծերութեան, եւ թաղեցաւ ի Սամարիա:

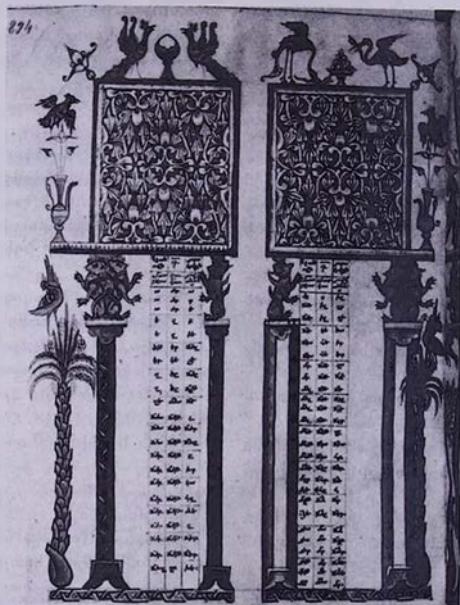
էջ 888, դատարկ:

Կանոնի տախտակներ, էջ 890, 891, 894,
895, 898, 899, 902, 903:

Դատարկ էջեր, 892, 893, 896, 897, 900,
901, 905ր:

էջ 904ա.— Նախադրութիւն Մատթէոսի
Աւետարանին:

էջ 907ա.— Գիրք Մերնդեան Յի. Բի. ...:

3438

59.— խորանագարդ
Թիւ 3438, էջ 894

էջ 932բ.— Նախադրութիւն Մարկոսի Աւետարանի:

էջ 934—935ի միջեւ թերթ կտրուած, Գուշակեանի իջնամարէն առջ. կը պարունակէր Մարկոսի Աւետարանին խորանազարդը եւ սկզբնական մասը:

էջ 935ա.— Ընդէ՞ր աշակերտքն Յովհաննու եւ փարիսեցիքն պահեն...: Բ, 18:

էջ 949ա.— Յարուցեալ Յս. առաւատուն

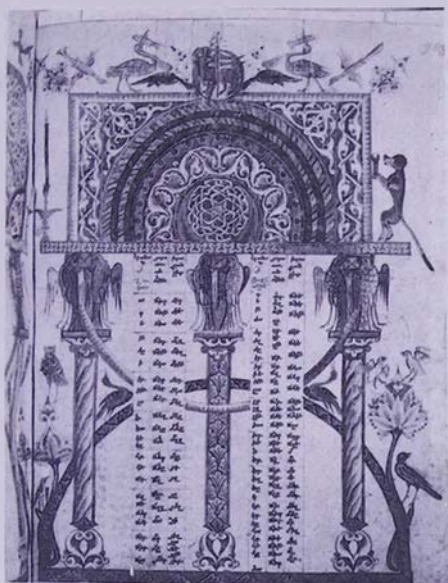
էջ 950ա.— Նախադրութիւն Ղուկայ Աւետարանի:

էջ 953ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.— Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 981ա.— Նախադրութիւն Յովհաննու Աւետարանի:

էջ 983ա.— Աւետարան ըստ Յովհաննու.— Ի սկզբանէ էր Քանն...:

էջ 1003բ.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

80.— Խորանազարդ
Թիւ 3438, էջ 809

3438

էջ 1004ա.— Նախադրութիւն Յայտնութեանն Յովնանու.— Սրբոյ Աւետարանչին Յովնանու է գիրքս...

էջ 1004բ.— Գլուխք Յայտնութեանն Յովնանու.— Ա-ՀՐ Գլուխքն:

էջ 1005բ.— Յայտնութիւն Սրբոյն Յովնանու Աստուածաբանի.— Յայտնութիւն Յի. Գի. ի ձեռն որոյ ետ ցուցանել ծառայից իւրոց, որ լինելոց է վաղվաղակի...

էջ 1018ա.— Համգիստ Սուրբ Առաքելոյն եւ Աւետարանչին Յովնանու.— էր ընդ եղբարս երանելին Յովնանէս...

էջ 1020ա.— Յառաջաբան Պաղոսի Առաքելոյ մախակարգեալ ի գլուխ գրոցս:

էջ 1031ա., ստորոտը.— Սկսայ ի սկսմանէ մատենիս, որ առաջի կայ ի գրութիւն սորա տառատպեալ ծերունիս, եւ աւարտեցի ի ցանկս սորին. յորում եւ գտնութիւնս վե-

3438

81.— Սուրբն Մարկոս
Թիւ 3498, էջ 984

րատրեցից զաւրացուցանողին զիս, Յի-
 Ժի- Այ. ն իմոյ յաւիտեանս. ամէն:

էջ 1044ա.— Առ Կորնթացիս Առաքիժ
 Թուղթ...:

էջ 1004բ.— Այլ որպէս գրեալ է. Զոր
 ական ոչ ետես, եւ ունկն ոչ լուաւ, եւ ի սիրտ
 մարդոյ ոչ անկաւ, պատրաստեաց Ած. սի-
 րելեաց իւրոց.— Լուսանցքին իրրեւ աղ-
 բիր ըստած է զայլուստ.— Հմմտ. Գ.
 Եղբ, էջ 261, Զոր ական ոչ ետես, եւ ունկն ոչ
 լուաւ, եւ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ, եւ ոչ
 զմտաւ երբեք ած մարդ, զոր պատրաստեաց
 Ած. սիրելեաց իւրոց.— Անկ. Գիրք Հին
 Կտակարանաց, Ա. Կրն. Բ. 9:

էջ 1061բ.— Թուղթ Կորնթացւոցմ առ
 Սուրբ Առաքեալս Պաւլոս:

էջ 1062ա.— Թուղթ Երրորդ առ Կորն-
 թացիսմ Սուրբ Առաքելոյմ Պաւլոսի:

էջ 1088բ.— Նաւարկութիւմ Պաւլոսի Ա-
 ռաքելոյ ի Հռովմ:

էջ 1089, զատարկ:

էջ 1100.— Ամուսմք Սուրբ Առաքելոցմ
 որ ի սփիւռս:

— Վասմ Սուրբ Առաքելոցմ որ քարոզե-
 ցիմ գփս., թէ որով մահու կատարեցամ եւ
 ուր կամ:

էջ 1100բ.— Յառաջարամ Գրոցս Գործոց
 Առաքելոց:

էջ 1105ա.— Զրանն առաջին զոր արարի...
 Յաջորդ էջն ալ սխալմամբ 1105 թուա-
 գրուած է:

էջ 1117ա.— Զուրմն Դիայ, լս. Տիր դից
 դպիր.— Գրծ. ԺԴ. 12:

էջ 1131ա.— Յառաջարամ Եւթանցունց
 Թղթոցմ Կաթուղիկեայց:

էջ 1132ա.— Թուղթ Յակովբոս.— Թա-
 կովբոս Այ. եւ Տե. Յի. Բի. Ժառայ...:

էջ 1146բ.— Աղբիս Եւթաղի:

էջ 1154-1156, զատարկ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.— 1638-
 1639

1.— էջ 11բ., ... լուսանցքին, մանրատառ
 .— Թվին Հայոց ՌՁԵ, յուլիս ամսոյն ին,
 սկիզբն եղեւ գրոցս, աւրն Բշ. ի:

2.— էջ 342բ., ըստ նախորդին.— Աւարտ

եւ սկիզբն յուլիսի ին, աւրն Գշ. ի, Թվին
 ՌՁԶ:

3.— էջ 726բ., ըստ նախորդին.— Թվին
 ՌՁԷ, յուլիսի ին, աւրն Դշ. ի, աւարտ եւ
 սկիզբն:

4.— էջ 885բ.— Փառք եւ զոհութիւնն ա-
 մենասուրբ Երրորդութեանն, Հաւր եւ Որդ-
 ւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյն, այժմ եւ յաւիտե-
 անս ամէն:

Ով մանկունք Նոր Սիւնի, զբազմամեղ
 եւ զանարհնատ գրիչս Բարդամ, զգրող եւ
 զծագկող սորին, աղայեմ յիշել միով Ած.
 ողորմիով, զմեզ եւ զծնաւզան մեր, եւ զու-
 սուցիչսն մեր, եւ Ած. զմեզ յիշէ յիւր
 միւսանգամ զայլուստն, ամէն:

5.— էջ 1147ա., ստորոտը.— Թվին ՌՁԸ,
 սեպտեմբերի իԸ, աւրն շաբաթ, եղեւ ա-
 վարտ աստուածային սուրբ գրոցս:

Մեծ յիշատակարամ.— 1640

էջ 1147բ.— Յիշատակարամ Սր. Գրոցս:

Փառք ինքնածագ լուսոյն, ապէնիազ,
 ամենակարաւղ բարերարութեանն...:

Վասնորոյ մեղաւք ներկեալս եւ արժանիս
 տանջանաց, բանի սպասաւոր Ներսէս ա-
 նուէն Սեբաստացի, կոչեցեալ յաստիճան ե-
 պիսկոպոստութեան եւ վարդապետութեան
 շնորհիւ Տեառն, ցանկացալ սուրբ տառիս,
 ինձ եւ արեան մերձաւորացս, եւ ինձ խրա-
 տառու եւ դաստիարակ բարունի կաթուղի-
 կոսաց, տէր Յովանէս, եւ տէր Մինաս ա-
 նուէն, որ յաթոռն Կիլիկեայ. այլ եւ միա-
 համուռ ժողովրդեան Հայոց ազգիս, Սե-
 բաստիոյ, Եււղկիոյ, Ուրհայոյ, Կարնոյ
 քաղաքի, եւ այլոց քրիստոնէից տրաւք եւ
 ողորմութեամբն ստացալ զսուրբ գիրս զայս,
 ի փրկութիւն մարմնոյ եւ հոգւոյ, եւ ըստ
 երանութեան մարգարէին որ ասէ. Երանի
 որ ունի զաւակ ի Սիոն եւ ընտանեակ յե-
 րուսաղէմ, եւ այլ բազում լուսադրութիւն,
 որ ի սուրբ գիրս յիշատակի, վասն բարի
 յիշատակաց:

Այսմ պայմանի, զի Տէր Ած. իւրաքան-
 չիւրոցն աշխատողաց, եւ ինչս տուողաց
 վարձս բարեաց պարգեւեացէ, եւ մաքուր
 եւ սուրբ պահողաց եւ խնամք տանողաց
 հաւատացեցող, կարգաւորաց եւ ժողո-
 վրդականաց, վասնզի ես միայն փոքր ինչ

աշխատանս ունիմ. եւ ինչս եւ ապրանս եւ ծախս, որ ի սուրբ գիրս եղեւ, Հաւատացելոց քրիստոնէիցն է, եւ ոչ թէ իմ: Եւ որդոց յորդիս յիշատակ է ըստ իւրաքանչիւրոց թէ ապրանաց թէ աշխատանաց կողմանէ: զոր Տէր Ած. իւրաքանչիւրոցն վարձաւատոյց լիցի որպէս եւ ինքն գիտէ՝ ամէն:

Արդ եղեւ սկիզբն գրոյս թվին ՌՁԵ, ձեռամբ Բարդամ անուն ջահնկալի Սեբաստացոյ, ի դուռն Սբ. Սարգիս եւ Սբ. Աստուածածին եկեղեցոյս, ի քաղաքիս Սեբաստիա, եւ կատարումն սուրբ գրոյս եղեւ թվ. ՌՁԹ. Եւ եղաւ կամաւք ամ. Ժողովրդեանս յիշատակ ի դուռն նորաշէն Սբ. Սարգիս Եկեղեցոյն, ի Հայրապետութեան եւ ի կաթողիկոսութեան տէր Փիլիպոսին՝ ի Սբ. Աթոռն էջմիածնայ, եւ տէր Սիմէոն կաթողիկոսին որ ի Կիլիկիայ, եւ յաւուրս եպիսկոպոսացն, Անդրբիաս եպիսկոպոսի որ

յաթոռ Սբ. Անապատի, եւ Նիկողոս եպիսկոպոսի որ յաթոռ Սբ. Հրեշտակապետաց, եւ Մկրտիչ եպիսկոպոսի որ յաթոռ Սրբոյն Գէորգեայ. ի Հարպետութեան աշակերտիս մերոյ Ալիքսանոց իրիցու, ի դուռն ինդրակատար Սբ. Աստուածածնին:

Արդ եւ ես անպիտան Ներսէս՝ վարդապետ կոչեցեալս, աղաչեմ զձեզ Հանդիպողք սուրբ առաքիս, եթէ արինակելով,

եթէ տեւսութեամբ վայելելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ աղօթք մեր զիս զմեղաւորս, եւ ըզծնալս իմ զԿարապետն եւ զմահտեսի Պաթունասին, եւ զեղբայրն իմ մահտեսի տէր Աստուածատուր նորընծայ քահանայն, եւ զնորին զաւակքն, եւ զամ. արեան մերձաւորսն իմ, զԿենդանիս եւ զՀանգուցեալս: Եւ զորդիացեալ աշակերտեալ մանկունս իմ զտէր Յակոբ բանի սպասաւորն, Պաշտուր սարկաւազն, այլ եւ զշինող եւ աշխատող ի վերայ մագապարհի՝ զԿարապետ ջահնկալի Ատանացի, եւ զՅովսէփ որդեգիրն իմ, եւ զմիւս Կարապետն: Եւ դուք յիշեալ լիլիա աստ եւ ի Հանդերձեալն առաջի Տեառն Աստուծոյ մերոյ. ամէն:

Ընդ սոցին եւ զանպիտան եւ զմեղսամած ծառայս մեր՝ զԲարդամ սուտանուն գրիչս

յիշեցէք, եւ մեղաց իմոց թողութիւն խնդրեցէք, որ չէի արժանի ձեռնարկել ի գիրս յայս, անարհեստ գրովս գրել եւ յաւարտ Հասանիլ սորին, այլ աւգնականութեամբն Աստուծոյ, եւ յուսադրութեամբ բազմաբարիս եւ երջանիկ Հոգեւոր Հաւոր մերում՝ Ներսէս քաջ ըմբռնականս, ձեռն արկի եւ գրեցի, զոր Տէր Ած. բարեաւ վայելել տացէ ընդ երկայն աւուրս, եւ յետ աստեացս եւ լանելոյ, Բժան վարդապետացն դասուն դասակից եւ պսակակից արասցէ զինքն եւ զննջեցեալսն իւր, անգրաւ յաւիտենիւ. ամէն:

Արդ ի թվ. Հայոց ՌՁԳ [= 1634], թաղորն տաճկաց, Սուլթան Մուրատն, եկն ի Սեբաստիա, գնալ ի Պարս ի պատերազմ, Կամալքն Աստուծոյ՝ Հրոման եղաւ նորոյելոյ զեկեղեցիս Սբ. Սարգիս, որ ի վաղուց Հետէ Հնացեալ եւ խախտեալ էր, եւ երանաշնորհ Հայրս մեր՝ Ներսէս Վարդապետն, Վերատեսուչ մայրաքաղաքիս մերոյ Սեբաստիոյ, թողեալ զամ. Հոգս մարմնականս, եւ միայն Հոգեւորին բուռն Հարեալ, եւ վառեալ ի սէրն Գրիստոսի, ձեռն արկ ի շինումն սուրբ եկեղեցեացս, եւ բազում նեղութիւնս կրեաց ի յանարինաց, որպէս ի Հնումն Ջորաբարէլ, եւ Յովսէփեկեանց քահանայ մեծ, որ բազում եւ շատ աշխատանս կրեաց Հաւատով եւ յուսով, եւ միամիտ սիրով, շինեաց բազում ծախիւք, եւ նորոգեաց ողորմութեամբն Աստուծոյ, եւ լուսաւորեալ պայծառացոյց զԿարգս եւ զԿրօնս եկեղեցականաց, որ խանգարեալ էր ի թուլամորթ եւ ի ծոյլ առաջնորդաց:

Եւ յետ այր յւել եւս նորոգել զՍբ. Աստուածածին Եկեղեցիս մեր: Եւ ոչ այսու միայն շատացեալ, այլ եւ զԱյիաւր [Այի Ծա կի] եկեղեցին յունաց ազգին, որ ի վաղուց Հետէ խախտեալ եւ կործանեալ էր, եւ նոքա անմխիթար մնացեալ՝ ոչ ունելով ձեռնտու ի մարմնաւոր եւ ի Հոգեւոր կարեաց: Վասնորոյ յոյս ի յԱծ. եղեալ ձեռն արկ եւ վերստին նոր նորոգեաց եւ ուրախացոյց եւս զնոսա, զոր Տէր Ած. իւր աշխատանացն փոխարէն Հատուցումն արասցէ ձապատիկն աստ, եւ ի Հանդերձեալն զանպատում ուրախութիւնն պարգեւեցցէ անգրաւ յաւիտենիւ:

Եւ դարձեալ ըստացաւ զսուրբ գիրս գԱստուածաշունչս զայս, անմաշելի թրդ-թովս, որ ինքն իւր ձեռամբն շինէր զմա-զաղազս, բերէր եւ պատարաստէր զտետրս առ ի գիրութիւն լինելոյ ինձ անվարժ գրչիս. եւ ըսգումս զմեզ մխթաբէր ի Հոգեւոր եւ ի մարմնաւոր կողմանէ. որ թէպէտ մեք անար-ժան էաք գործոյս այտորիկ, սակայն սատա-րութեամբ աղաթից բազմեալստ Հաւրս մե-րում, բարերարն Ած. ոչ ըստ մեղաց իմոց արար, եւ ոչ ըստ անարկնութեան իմում Հատոյց ինձ, այլ ըստ իւր մարդասիրու-թեամբն ողորմեցաւ մեզ, եւ գթացեալ փրկեաց յում. փորձանաց Հոգւոյ եւ մարմ-նոյ: Վասնորոյ Հայցեմք յանկարատ Փրկչէն մերմէ Յէ. Քէ. որ փոխանակ այում զրի որ գլխատակս գրեցաք, գրեցէ՛ Տէր ի գիրն կենաց, եւ նմա փառք յաւիտեանս ամէն: Յիշատակս արհնութեամբ եղիցի. եւ ձեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցեալոցս առ Հասա-րակ ողորմեցի Քս. Ած. մեր ամէն: Հայր մեր որ յերկինս:

Կատարեցաւ գիրս, ծաղիկս, եւ յիշատա-կարանս, թվ. Հայոց ՌՃԹ, աւգոստոսի ԻԹ, արնշարաթ, ի փառս Աստուծոյ:

Գիրքս այս սիրելի, թուղթս անմաշելի, նկարս անբակտելի, յորինակն մի՛ խնա-յեցցի:

Էջ 1152ա, վերը.— Ած. ողորմի Անդրիաս պարոնտիրոյն, եւ իւր ծնոդացն, որ ետ ի գին Աստուածաշունչ գրոցս ի դռն: Ած. լուսաւորէ գիր Հոգին:

Ած. ողորմի մահտեսի Պաղտասարին, եւ կողակցին իւր Անուշին, որ ետուն ի գին Աստուածաշունչ գրոցս տուն մի, Լէ դռն: Ած. լուս.:

եւ Հոգոյ Հաւասար յանձնէ իմէ՝ տիրացու Յարութիւնէս, թվ. ՌՃՂԳրին, առաւտուր լուսուն, ամէն:

Նախ քան ըզգոյ քո քերական, ըզնաչն արաքեզ յենարան, գի մի ուսումն գիտնական առիթ լիցի քեզ փքացման: Ամէն:

Բ.— Ծիմշիտեալ Յակոբի.— 1754

Էջ 1153, ստորոտը, շեղագիր անհարթ.— Ջայս Աստուածաւունչս Ծիմշիտեան մահ-տեսի Յակոբս եւ եղբոր նորին մահտեսի Սարգսին եւ Ագարիեային Հանչեցաւ ի տունն տարի, վրնաս ոչ եղեւ սրբուն աղօթույքը: Եղանք երեցոխան անգամ, Գ անգամին մահտեսի Սերգիս վէ Ագարի-եան բոլոր տարի աշխտեցաւ. Փրկչին թվն. ՌՁԾԴին արդունք ձլլաւ չորս Հազար զոչ::

Գ.— Տիր. Յակոբ=տէր Եղիազարի.— 1858

Էջ 1180, ստորոտը, նոր շեղագիր, սեւ մեկնով.— Լուսարար տիրացու Յակոբս, մեղապարտ ըսպասաւոր Սրբոյ Տաճարիս, Սր. Սարգսի Եկեղեցւոյն:

Յակոբս մեղապարտ յոյժ ողորմելիս, երբեմն մանկավարժ ի Սր. Սարգիս, նաեւ ջահընկալ սրբոյ տաճարիս, եղէ անձանձորյթ տասն եւ ինն տարիս: Քովը կարմրատառ.— Այս Յակովբ լուսա-րարն յետ քսանեւինն ամաց՝ եղեւ քահանայ Աստուծով եւ կոչեցաւ տէր Եղիազար, ի ՌԵԵ:

Դ.— Տէր Եղիազարեալ տէր Միքայելի.— 1858

— Նախորդին կից, կարմրատառ.— Տէր Եղիազարեան տիրացու Միքայելն եղեւ ջահընկալ իբր ժԲն ամ, յետոյ եղեւ սար-կաւագ ի ՌԵԸ:

Ե.— Պետրոս Եպիսկոպոսի.— 1881

1.— էջ 8, վերը, մանիշակագոյն թանա-քով.— Սոյն մագաղաթեայ Աստուածա-շունչ Սուրբ Մատենան ո՛րք ժպրհի վաճա-ռել, գողանալ եւ կամ ի Ս. Աթոռոյս ար-

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւմք.

Ա.— Տիրացու Յարութիւմի.— 1744

Էջ 1153, վերը, բոլորգիր.—

Աստուածաշունչ գիրք գովելի,

բազում բանիւք լեզվով գրչի,

ծաղիկ է անթառամելի,

եւ ի Հոտուն մարդէք մայլի.

աղ է սայ Համօյ իլի,

յերբ ընթեռնուս Համեմեցի:

Մերցաւ ձեռամբ անարժան, տրուպ եւ տկար, չնչին եւ ապիրատ, ծառայից ծառայ

տաքս Հանել, անիծեալ, նզովեալ եւ բա-
նադրեալ եղիցի տոհմիւքն եւ պարագայիւքն
— 3 յունվար 1881, ի վանս Ս. Նշանայ
Սեբաստիոյ: Առաջնորդ Սեբաստիոյ.—
Ներքեւր մանիշակագոյն կնիք, «Պետրոս
Եպս. Սեբաստի, 1878»:

Նոյնը կրկնուած է էջ 73ր, եւ 889:

2.— էջ 1152, մէջտեղը, նոյն գրչութեամբ
եւ բովանդակութեամբ.— 7 մայիս 1885:

3.— էջ 8, վարը, սեւորակ մեխանով.—
1904

Սոյն մագաղաթեայ Աստուածաշունչ. Ս.
Մատեանս սեպականութիւնն է Ս. Սարգիս
Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ քաղաքի.— 10 ապ-
րիլ 1904, Ս. Նշան վանք Սեբաստիոյ.—

Առաջնորդ Սեբաստիոյ—Եւդոկիոյ.—
Ներքեւր մանիշակագոյն կնիք. «Պետրոս
Եպս. Սեբաստի»:

Մ. Արք. Նշանեանի ձեռագիր ցուցակէն
կ'արտագրենք հետեւեալ տեղեկութիւնը:

Տեղեկութիւն.— Աստուածաշունչս կը
գտնուի ի կարգին 1925էն սկսեալ Կ. Պոլսոյ
Երուսաղէմի փոխանորդարանի միջոցաւ մաս
առ մաս Երուսաղէմ զրկուած Սեբաստիոյ
այն ձեռագրերուն, զորս յետ զինադադարին
տեղւոյն առաջնորդ Սարգիս Եպս. Աճմեան
հոգածու եղած էր ժողովել եւ փրկել կո-
րուստէ (էջ 255):

3439

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Ր. Ա. Ն.— 282

(ԺԴ. ԴԱՐ)

ՆԱԿԱՐԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23.5×16×5.5: Թերթք 235: Հան-
գամանք բաւարար. ազդուած թացութենէ.
նորոգութիւն կրած: Թուղթ գորշորակ:
Գրիչ՝ Գրիգոր որդի Վասիլ: Գրութիւն՝
սկզբնատողերը սրճագոյն կամ կարմիր
երկաթագիր, մնացեալը սեւ մեխանով,
երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր վարժ: Սըր-
ճագոյն խորանագարդ իւր սարօք, թղ. 9ա,
113ա, 184ա: Կաշեկազմ տախտակեայ: Պահ-
պանակ մագաղաթեայ սկիզբը մէկ թերթ,
վերջը երկու, կողքերուն փակցուած, խո-
շոր երկաթագիր, մասն Աւետարանի: Ստա-
ցողք՝ բնակիչք Ալամնաց Գումբէթվորի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա, մասամբ դատարկ եւ անմաքուր:

Թղ. 1բ.— Յիշատակարանիկ Այնթապի

Ձեռագրաց, թիւ 2.— Երուսաղէմ, 5 մայիս
1923:

Թղ. 2աբ, միասիւն.— Թուղթ Եւսեբիոսի:

Կանոնի տախտակներ, շղթայագիծ շրջա-
նակներով, թղ. 3ա-4բ: Թղ. 3-4ի միջեւ մէկ
թերթ մնացած է առանց թղթահամարի: Թղ.
6, Կանոն Ե-Ը, սխալ գետեղուած նորոգու-
թեան ժամանակ:

Թղ. 5ա.— Ըստ Մատթեոսի Աւետարա-
նիմ Գլուխք:

Թղ. 7ա.— Նախադրութիւն ըստ Մատ-
թեոսի Աւետարանիմ:

Թղ. 9ա.— Աւետարանս ըստ Մատթեոսի
Է.— Գիրք Մընդեան Յի. Գի. ...:

Թղ. 70ա1.— Աւետարանիմ որ ըստ Մար-
կոսի Գլուխք:

Թղ. 71ա.— Աւետարանս ի Մարկոսէ.—
Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի. ...:

Թղ. 87-88ի միջեւ մէկ թերթ մնացած

առանց թիւի:

Թղ. 109բ1.— Յարուցեալ Յս. առաւա-
տուն...:

Թղ. 110բ1.— Ղուկասու Աւետարանիս
Գլուխք:

Թղ. 112.— Առաջին երեսը գծուած, երկ-
րորդը դատարկ, բացի այբուբենէն:

Թղ. 113ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու
է.— Քանզի բազումք յաւտարե(ս)ցին...:

Թղ. 183ա2.— Գլուխք Աւետարանին որ
ըստ Յովնանուն:

Թղ. 184ա.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թղ. 217-218ի միջև մէկ թերթ մնացած
առանց թիւի:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— Թղ. 7բ1.— Երջանկացող պարու հայ-
ցեմ, յիշել զեղկելի գրողս զԳրիգոր նուա-
տացեալս եւ զհղբայրն զՈվաննէս եւ զհան-
գուցեան ծնողս իմ ի Քս. եւ դուք յիշաւդք
մեր յիշեալ լինիցիք ի Քրիստոսէ, եւ ինքն
աւրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն,
ռ, ռ, ռ:

2.— Թղ. 69ա1.— Բազմամեղ եւ դատա-
պարտ եւ մեղասներկ ողւոյ գրողի սորայ
Գրիգորի, եւ ծնողաց իմոց, թողութիւն
խնդրեցէք ի Քրիստոսէ, տեսողք սորա: Եւս
առաւել զստացողք սորա, զբնակիչքն զԱ-
լամնաց Գումբէթվորին, որք ստացան
ըզս|ա ի հալալ արդեանց, եւ ետուն ի Աք.
Աստուածածին եւ ի Աք. Ստեփաննոս յի-
շատակ ողւոց իւրեանց, եւ ննջեցելոց իւր-
եանց, որպէսզի ընդ միոյն Ճապատիկ պար-
գեւեցէ զփոխարէնն Քս. ի յայսմ աշխար-
հիս, եւ ի հանդերձելումն: Եւ հանդիպողք
սորայ, |աղ|ախմ զձեզ մի՛ ձանձրա|նայ|ք
ամէն սասել եւ թողութիւն խնդրել գրեցոց
եւ յիշատակելոցս: Նա ինքն մարդասէրն
Քս. որ առատն է ի տուրս պարգեւացն,
նայ եւ թողութիւն խնդրողացս եւ ամէն ա-
սելոցս ողորմեսցի Քս. այժմ եւ յաւիտե-
անս յաւիտենից ամէն, ամէն, Ռ ամէն:

Ո՛հ գիր որ մնաս,
ձեռք որ հողանաս,
աչքս որ տեսել,
լոյսս որ զնացել,

վա՛ ինձ մեղուցելոյս:

3.— Թղ. 110ա2.— Ձեռագր դատա-
պարտեալս եւ զմեղասներկ անձս զԳրիգոր,
գրող սորա, մոխրաթաւալ երեսաւք աղաչեմ
զտեսաւղ սորա, մեղաց թողութիւն խնդ-
րեցէք ի Քրիստոսէ, եւ ողորմի ասացէք
ինձի եւ ծնողաց իմոց, հաւր իմոյ Վասյի
եւ մաւր իմոյ Քմբշի, եւ հաւր հաւր իմոյ
ըմորէնի, եւ ինքն Քս. եւ ձեզ ողորմեսցի,
ամէն, Ռ amen:

4.— Թղ. 183բ2.— Ով աստուածասէրք,
սրբասնեալ եւ պատուական քահանայք եւ
դասք լուսեւրամից, որք հանդիպիք աստուա-
ծայխաւս Աք. Աւետարանիս, նա յերեսս
անկեալ մոխրաթաւալ երեսաւք աղաչեմ
զհանդիպողս սորա, մեղաց թողութիւն
խնդրել յԱստուծոյ, մեղաւք մեղուցելոյս
Գրիգորի անարհեստ գրչի, որ բազում են
յանցանք իմ քան զթիւս, այլ իրբեւ աւազ
ծովու. նա Ած. որ առատ է ի թողով ըզ-
մեղս, նա եւ զձերն թողցէ, ամէն, Ռ amen:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.—

Թղ. 234բ2.— Փառք ամենայսուրբ Եր-
րորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Աք. Հոգե-
ւոյն, որ էրն ի սկզբանէ, այժմ եւ միշտ եւ
յաւիտեանս յաւիտենից ամէն, Ռ amen:

Շնորհիւ Տեսաւ սկըսա եւ ողորմութեամբ
նորին կատարեցի ըզԱք. Աւետարանս ի լաւ
եւ յրեղիք Եւրինակէ, ի խնդրոյ եւ ի փափա-
քումն աստուածասէր բնակչացն Ալամնաց
Գումբէթվորին, որք ստա|ցա|ն ըզսա եւ ե-
տուն գրել ըզսա ի հալալ աշխատանաց, ի
յիշատակ Հոգոց իւրեանց եւ ննջեցելոց
իւրեա|ն|ց, եւ ամենայն զարմից նոցին
ամէն:

Տէր Ած. քո Աւետարանաւ բանիւ, եւ ա-
մենայն սրբոց բարեխաւուսութեամբ պարգեւե-
նա նոցա, որք կամակից եղան եւ յորդորե-
ցին զամենեանի եւ եղեն համաշու|ն|չք եւ
զնեցին ըզսա. դու Տէր առողջութիւն կե-
նաց եւ թողութիւն մեղաց տուր սո(ո)ցա:

Աւրհնեսցէ Տէր Ած. զպատվելի տանու-
տէրն ըզՍտեփն Հանդերձ տամբ եւ ողորմիք,
որ սա էր յորդորէլ սորա զնոյն եւ շատ
ջանաց ի յուզումն սորա. եւ եւս զայլ պատ-

վելի տանուտէրքն, ըզՏնդինն, եւ զմիւս Տնդին զապելիտցի, եւ հաւասար զայլսն¹, զկերակոս Հիկոսենց եւ զԿարապետն եւ զմիւս Կարապետն, եւ զայլսն հաւասար: Աւրհնեսցէ Քս. Ած. զհոգիսէր տանդիկնաբըն, զուստերս եւ զզոստերս, զիրիտասարդըս եւ զկուսանս, զծերսն եւ զտղայսն, պահեսցէ խաղաղութեամբ, առողջ հոգով եւ մարմնով ամէն:

Տէր Ած., ամենայն սրբոց բարեխաւուծեամբ ողորմեա ի Քս. հանգուցեալ սրբաւնեալ քահանայիցն Սիմաւունին, եւ Կոստընդա, եւ Գրիգորի, եւ միւս Կոստընդեա, եւ Յոհանէսի, եւ Պաւղոսի, եւ ի Քս. ննջեցեալ տանուտարացն, Ստեփանոս [Լ]իկոսենց, եւ Փիլիպոսին, եւ Մաթէոսին, եւ Գրգանին, եւ այլոցն ամենեցուն, ողորմեսցի Քս. կենդանեացն եւ մեռելոցն ամէն:

Տէր Ած. առողջութիւն կենաց պարգեւեսցէ նորա տունկ սրբանեալ սարկաւազացն Կոստանին ի [եւ] Թորոսի, եւ արժանի առասցէ աստիճանի քահանայութեան, եւ լինել ուղեղ հովիչ ժողովրդեանն իրեանց, ամէն, Ռամէն:

Աղայեմ զամենեւեան, որք հանդիպիք Սբ. Աւետարանիս եւ բանիցս այս], դուք Թողութիւն մեղաց] եւ առողջութիւն կենաց] խնդրեցէք ի պարգեւ աւանդէն ի Գրիստոսէ, եւ ամէն ասացէք վերոյ դր[եւ]լոցս, եւ որ ամէն ասէ՝ նոցին Տէր պարգեւէ իր Թողութիւն:

[8]իշեցէք ի Տէր զ [Շարումակութիւնը կը պակսի]:

¹ Մամօր.— Տող ընդ մէջ եւ աշկողմեան լուսանցքին աւելցուած կը տեսնենք,

զաւաք պարոն, եւ զեղբայրս նորայ, եւ զՈվանէս, եւ զՄեխայլն, եւ զՎասիլն, եւ զՃաւռճին, զՇահն, եւ զԹորոս Միլիքենց, եւ զՍտեփանոսն, եւ զԿոստանցն, եւ զծերունին զՊաւղոս, զՏալիթա եւ զՌիթայ. ընդ միոյն հարկուրապատիկ պարգեւեսցէ [է] Տէր Ած. նոցայ տվոցն զոր տվին եւ աւանդեցին եւ քնեցին:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնմ.—

1.— Մարգարէի.—

Թղ. 88թ1, ժանգագոյն թանաքով, բոլոր-

գիր.— [Փառք ամենասուրբ Երրորդու]— թեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, յաւիտեանս ամէն:

[Ա]րդ աղայեմ զամենեւեան, որք հանդիպիք այսմ Աւետարանիս, կարգալով կամ աւրինակելով, յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղաթմա ձեր զվերջին ստացող սոր(ե)այ զՍտեփաննոս արեղայն, եւ զեղբարորդին զԱւետիքն, որ քնեցին զԱւետարանս իւրեմ[ն]ց հալալ արգ[ե]անց, յիշատակ իւր[ե]անց, իւր հոգւոյն եւ իւր ծնողացն, հաւրն Երեմիային եւ մաւրն Եղիսաբեթին եւ հաւրեղբարն Վարդանին, եւ կողակցին Անային, եւ որդւոյն իւր Կարապետին եւ դստերն Եբրիսըմին:

[Ա]րդ որք հանդիպիք այսմ Աւետարանի, յիշեցէք ի Քս. զստացող սորին զԱւետիքն, զհայրն իւր զԵրեմիայն, զմայրն իւր զԵղիսափեթն, զկենակիցն իւր զԱսանէթն, եւ զաստուածապարգեւ որդին իւր զԳրիգոր, եւ զհանգուցեալ որդիքն իւր զՍտեփանոսն եւ զԱստուածատուրն, եւ զհանգուցեալ դստերսն իւր զՍառա խաթունն եւ զԳայեանէն, եւ զհանգուցեալ թոյրսն իւր զՀռիփսիմէն, եւ զՄարանէն, եւ զԳանձն, եւ զամ. արեան մերձաւորսն իւր զկենդանիս եւ զ[հան]գուցեալս յիշեցէք ի Քս. միով Տէր ողորմախ, եւ Ած. յիշողացող ողորմի ամէն:

Ընդ նմին եւ զիս զանարժանս զՄարգարէս յիշեցէք ի Քս.: Ո՛հ գիր որ մնաս, ո՛ր ձեռք որ ի հող դառնաս:

2.— Սաեակայ.— 1518

Թղ. 8ա, բոլորգիր մեծ անհարթ, սրբահոգոյն թանաքով.—

Արդ աղայեմք զամենեւեան որք ընթեռնուք զԱւետարան յիշեսցիք ի Քս. Գեաւթին եւ զկողակիցն իւր զՇուշան, զորդիք Զաքարէն, Յայսէն, Սահակն, Սանվէլ, զՄարկոս, որ փափաքանաւք զենց զՍբ. Աւետարան, եւ եղբի յիշատակ իւրեանց, յիշատակ ի դուռն Սբ. Գրիգոր Զարափարի, յիշելով զասացեալ ի մարգարէն՝ որ ասէ թէ, Որ ունիցի զաւակ ի Սիովն եւ ըմտումակ յերուսաղէմ. եղայք յիշատակ ի Սալուտակ ի դուռն Սբ. Գրիգորի: Ով որ համարձակ կամ յանդերի, կամ խորելով կամ ծախելով կամ իմ ասելով, նզովեալ եղիցի. ով խընամէ կամ պահէ աւրհնեալ լիցի ամ. սրբոց:

ԹՎ. ԶԿԷ. ես Սահակ [մէկ քառ փմացած]
գլխաւորական գրեցի:

Մամօթ.— Սայուտակ Այնթապէն ոչ հեռու
Հոռոմկլայի շրջակայ հայաքնակ գիւղերէն
մէկն էր:

3.— Գրիգոր Եպիսկոպոսի.— 1520

ԹՂ. 7ր2, ժանգազոյն թանաքով, բոլոր-
գիր.— Դարձեալ յիշեցէք ի Քս. Զաքարէն,
Յայսէն, զՍահակն, զՍանվէլն, զՄարկոսն,
եւ հանգուցեալն ի Քս. Պետրոսին, որ տղայ
հասակաւ փոխեցաւ ի Քս. այլ եւ յիշեցէք ի
Քս. զհարսնէն՝ զՄարթէն, զՄարիամն,

զՄարգրիտն, եւ զիւր կողակիցն զՄինէն,
եւ զքորն իւրեանց զՇնոհորն, եւ զորդին
զՄարգիտն, եւ զամ. արեան մերձաւորսն
զհենդանիսն եւ զհանգուցեալսն ի Քս.,
լի բերանով եւ ուղիղ սրտիւ Ած. ողորմի
ասել:

Այլ եւ ինձ անպիտան եւ անարժան սու-
տանուն Գրիգոր եպիսկոպոսիս, որ զանունս
ունիմ եւ զգ[ո]րծս ոչ, մի ողորմոյ արժան
արարէք. եւ որ ասէ զԱծ. ողորմին՝ Ած.
իւրն ողորմի ամէն: Նոր կազմեցաւ Սբ.
Աւետարանս ի Հայոց թՎ[ի]ն ԶԿԹ:

3440

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 150

Սեպուհ Լեւո

ՁԼԶ = 1487

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×4, էջք 386: Հանգամանք
բաւարար ընդհանուր առմամբ. լուսանցքի
ցեցահարութիւն չնչին. նորոգութիւն կրած,
թուղթ գորշորակ, Գրիչ՝ Գրիգոր Աբե-
ղայ, Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատո-
ղերը եւ գլխատուները կարմիր, մնացեալը
սեւ մելանով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր
վարժ, կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ
լուսանցազարդ գլխաւոր կտորներու ըս-
կիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 5,
կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:
Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը մէկ թերթ,
կիսով չափ պատուած, գրութիւն բոլորո-
վին գունաթափ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.— [Ա]յս իմչ կարգեալ կայ ցուցա-
կիս.— ԱԺԹ Դուռններ:

Ա.— էջ 4.— Կանոն Մկրտութիւն առնել:

էջ 5.— Տէր Ած. մեր Ած. բարերար...

Բ.— էջ 32.— Կանոն Պսակ առնելոյ:

էջ 52.— Կամոն Պսալ վերացուցանելոյ:

Գ.— էջ 54.— Կամոն Հաղորդ տալոյ:

Դ.— էջ 64.— Կամոն գամ. վախճանեալս
յուդարկելի ի Քս.:

Ե.— էջ 103.— Ի յերկրորդում աւուր
երթամ ի գերեզմանն...:

Զ.— էջ 115.— Կամոն յորժամ տղայ
վախճանի...:

էջ 133-138, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն:

Է.— էջ 139.— Յերկրորդում աւուրմ գամ
ի գերեզմանն:

Ը.— էջ 141.— Կամոն Ոգեեանգիստ առ-
նելոյ կամ Պատարագ մեռելոյ:

էջ 145-148, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն:

էջ 148.— Կամոն Աղ Աւրինելոյ:

Թ.— էջ 149.— Կամոն Տեառնակամ
Աւրինելոյ:

Ժ.— էջ 161.— Կամոն Զուր Աւրինելոյ,

յաւուր Մննդեան եւ Մկրտութեան Տնտն
մերոյ Յի. Գի. ...:

ԺԱ.— էջ 184.— Կանոն Մեծի Եշք-իմ
Ոտմալուայիմ:

ԺԲ.— էջ 226.— Կանոնն խաչ Աւրհնե-
լոյ:

ԺԳ.— էջ 264.— Կանոնն Ուսակատեաց
Եկեղեցոյ պղծելոյ յամաւրիմաց...:

ԺԴ.— էջ 287.— Կանոնն Ոկարեալ եկե-
ղեցի արեւմեայ, եթէ յետ արեւմեայն զե-
կեղեցիմ, իցեմ Ոկարեալ:

ԺԵ.— էջ 288.— Կանոնն Համդերձեղեմ
սպասու արեւմեայ:

ԺԶ.— էջ 290.— Կանոնն Սկիի եւ Մազգ-
մայ արեւմեայ:

ԺԷ.— էջ 291.— Կանոնն զմորակերտ Գիրք
Աւրեւմեայ:

ԺԸ.— էջ 294.— Կանոնն որք յերդմուս
ըմբռնիցիմ, եթէ իրաւամբք, եւ եթէ անի-
րաւ:

ԺԹ.— էջ 298.— Կանոնն Աւագան Աւրեւմե-
այ, եւ փոխելոյ:

էջ 308.— Այս Իւղեայքերից Աւետա-
րաններն է:

Ի.— էջ 330.— Կանոնն յորժամ Նոր Դու-
ռն ղնեմ Եկեղեցոյ:

էջ 335, դատարկ:

էջ 336-338.— Ջանազան մանրութ, ան-
հարթ գրեթով:

Մամօթ.— Նախագիր ցանկին մէջ եւ կա-
նոններուն կից նշանակուած Համարագրերը
իրարու Համընթաց չեն:

էջ 339-368, նոր թուղթ եւ գրչութիւն:

էջ 339.— Եւ Յի. Գի. Մնունդն էր այս-
պէս...:

էջ 350.— Եւ Հովիւք էին ի տեղուջն բայց-
աւղայք...:

էջ 353.— Իսկ աւրինաց ազգն որ են խնա-
միք մինչեւ ի չորս ծնունդ...:

էջ 354, անհարթ գրով, գունաթափ մե-
լանով.— Անցանի մեծութիւն ու փառք աշ-
խարհիս...: Ա-ի:

էջ 357, բոլորգիր.— Արարիչն արարածոց
մեզ բարկացաւ...:

էջ 366-368, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

էջ 369, բոլորգիր.— Գանձ նընջեցելոց.—
Մինդ ի յէջն...: Մ ա մ վ ի լ ս:

էջ 380.— Ով քանայք եւ վարդապետք

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 329, ստորոտը, կարմրատառ.— Ջմե-
ղապարտ Հոդս յիշեցէք ի յաղաւթս ձեր, եւ
Ած. զձեզ յիշէ յիւր արքայութիւն, Ամէն:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1487

էջ 332.— Փառք քեզ կիոնիքոզ արեգաս-
գոյն կիսազնդի եւ դեմետրի արարիչ, ամէն:

Արդ՝ գրեցաւ սա ի թուականութեանս Հա-
յոց ՋԼԶ, ի մէջ երկուց գաւառաց՝ Եկեղ-
եաց եւ Դարանաղեաց, յերկնականգէտ եւ
յաստուածարեակ լեռնոս Սեպուհ, ընդ Հո-
վանեաւ դամբարանիս Սբ. Լուսաւորչիս
մերոյ Գրիգորի, եւ Սբ. Փրկչիս, եւ Սբ.
Աստուածածնի, եւ Սբ. Կարապետիս, եւ
Մանեա Կուսիի Սբ. Գերեզմանիս, եւ այլ
բազմահաւաք սրբութեանցս:

Այլ ով քրիստոսասէրք, որք հանդիպիք
այսմ ձեռն Մաշթոցիս, աղաչեմ յիշել ի մաք-
րափայլ յաղաւթս ձեր զամ. առաքինութեամբ
զարդարեալն զԱւետիք ըստուանապետն, որ
բազում աշխատութեամբ ուսուց զիս, եւ զա-
ռաջնորդ Սբ. Ուխտիս զտէր Աւետիք եպիս-
կոպոսն, զոր տէր Ած. տացէ նոցա աշխատա-
նացն վարձս զիւր երկնից արքայութիւն ա-
մէն:

Այլ եւ յերես անկեալ աղաչեմ զհանդի-
պողդս յիշել ի բարի զվերոյ ասացեալսդ,
նայ եւ զմեղաւք մեռեալ եւ զպարտապան
բիւր քանքարոյ՝ զյցեալս մեղաւք, եւ զթա-
փուրս յամ. բարեաց՝ զԳրիգոր սուտանուն
արեգայ, որ զանուն ունիմ՝ զգործն ոչ:

Այլ եւ աղաչեմ անմեղադիր լինել սղայա-
նաց եւ խոշորութեան գրիս, զի կար մեր
այս է.— Հմմտ. Յիշտ. ԺԵ. Դարի, Գ. Մա-
սըն, Թի. 844:

Յետմազոյն յիշատակագրութիւնմ.—

1.— էջ 334, բոլորգիր.— 1652

Եիշեցէք ի սուրբ աղաւթս ձեր զվերջին
ըստացաւդ սուրբ գրոյս, զԽուլթուշան, որ
ըստացաւ գգրիքս ի հալալ ընչից իւրոց, յի-
շատակ Հոգոյ իւրոյ եւ զստեք Ձիչակին, որ
փոխեցաւ առ Քս., եւ կենակցին իւրոյ Ճա-
չին, եւ որդուն Վարդանին, Վարձատին, եւ
որ յիշէ յիշեալ լիցի եւ Քրիստոսէ: Արդ զը-
նեցաւ գգրքս ի թվականիս ի ՌԱ:

2.— էջ 3, սեւ մատիտով, ոչ յստակ.—
Նուիրէ մատնանս...:

3441

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

(ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ ԽՐԱՏԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×9.5×3, էջք 252: Հանգամանք բաւարար ընդանուր առմամբ, ազդուած թացութենէ. կան փրթած թերթեր: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ՝ Սիովն: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 17 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Ուղղագրութիւն ոչ զօրաւոր: Կաշեկազմ տախտակեայ հընամաշ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկ մէկ թերթ, բոլորգիր, կրօնական բովանդակութեամբ: Ստացող՝ Հայրապետ կուսակրօն քահանայ: Կնիք սեւագորշմ, ութանկիւն, «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սր. Նշանի Վանիցն է», էջ 250:

Հմտ. Յուցակ Սեբաստիոյ, թիւ 159:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Սկիզբն պողաբերութեան ծաղիկ, եւ սկիզբն առաքինութեան գործոյ համբերութիւն.— Հմտ. Թրգմ. Նախնեաց, Վեներաբլ, էջ 827:

Որ յաղթէ որովայնի, պակասեցուցանէ զախտս ցանկութեան...:

էջ 9.— Վասն հոգոյ պոռնկութեան.— Համբերութիւն զծնաւոյ պոռնկութեան, իսկ որովայնամոլութիւն մայր պոռնկութեան:

էջ 16.— Վասն Արծաթսիրութեան.— Արմատ ամ. չարեաց արծաթսիրութիւն, եւ սընուցանէ իբրեւ զոտս չարս զայլ ախտսն...:

էջ 18-19 միջեւ թերթ ինկած:

էջ 23.— Ե.— Վասն հոգոց քարկութեան:

էջ 27.— Զ.— Վասն հոգոյց ճամճութեան:

էջ 32.— Է.— Վասն հոգոյ սմայփառութեան:

էջ 37.— Ը.— Վասն հոգոյ եպարտութեան:

էջ 48.— Թ.— Վասն վարդայպետաց եւ Աշակերտաց.— Նաւավար տգէտ պատրաստէի կորուստ...:

էջ 53.— Ժ.— Պատուէր առ Մանգունմս:

էջ 59.— Նուաստ վարդապետի Յովհաննիսի Եղմեկացոյ, Խրատ Հասարակաց Քրիստոնէից, Բահամայից եւ Ժողովրդոց, ի կանոնական սահման(ե)աց Առաքելոց Սըրբոց եւ Հայրապետաց եւ Վարդապետաց, եւ սուրբ հաւրմ մերոյ Վարդան Վարդայպետիմ, յոր յամենայն Ժողովեցի եւ գրեցի.— |Ամենազաւար թագաւորին մերոյ Յի. Բի. ...:

էջ 67.— Յաղագս Հաւատոյ:

էջ 84.— Յաղագս գտղայն սնուցանելոյ:

էջ 91.— Յաղագս Պսակի, եւ խրատ ամուսնացելոց:

էջ 159.— Յաղագս ոչ առնելոյ սուգ մեռելիմ:

էջ 167.— Կանոնք Յաղագս Քահանայից.— Յետ գրելոյ զհասարակաց քրիստոնէից կանոնս, եւ այժմ դիցիւք զքահանայից...:

էջ 203.— Կանոն Յաղագս պէսպէս յամացմաց, որ համդիպիմ Բահամայի եւ սարկաւազի.— Եւ լուաք վասն քահանայից որք ի քաղաքի եւ վասն սարկաւազաց...:

Յիշատակարան Գրչի.—

էջ 251, վարը.— Արդ որք կարդայք կամ աւրինակէք գայս, զկուսակրաւն քահանայն զՀայրապետ աղաչեմք յիշել առաջի զՆոյն Դի. Այ. մերոյ. եւս եւ զբազմամեղ անձն իմ զՍիրովն զգրիչ, եւ զյետեալս ի սպասաւորացն բանի, զի եւ դուք յիշեալ լի- չիք յանջինը դպրութիւնսն ամէն:

էջ 252, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

3442

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.— 151

(ԺԴ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17×13×6, էջք 516: Հանգամանք բաւարար. վնասուած հնութենէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ գլխատառերը սրճագոյն, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 15 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Սրճագոյն զարդագիր եւ լուսանցազարդ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը մէկ թերթ, երկաթագիր, մասն Աւետարանի: Ստացող՝ Գրիգոր: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 140», էջ 1: Հմմտ. Յուցակ 2եռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 83:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, նոր թուղթ եւ գրութիւն:
էջ 1, բոլորգիր.— Յանկ.— Ա-ԺԸ Գլուխներ:
էջ 3.— Կանոն խաչ Աւրհնելոյ:
էջ 21-50, բոլորգիր այլ գրէն, 17 տող իւրաքանչիւր էջին:
էջ 44.— Կանոն Մկրտութեան:
էջ 71.— Կանոն Պսակ առնելոյ:
էջ 94.— Եւ ապա կապեն ըզթագն, եւ գտուներն ընդ մէջն, եւ տան եթէ քաղցրագոյն կերակուր ինչ իցէ:
էջ 107.— Պրսակ վերացուցանելոյ:
էջ 108.— Կանոնով զամենայն վաղմամեալ տղայսմ հաւատով՝ առ Քս. յուղարկե(ա)լ:
էջ 134, ստորոտը, գրէն.— Ով հղբայր Գրիգոր, յեռաջ, գլխոխն կարդա, ապա զառաքեալն:
էջ 135, ստորոտը, գրէն.— Առջեւ կարդա քան զառ[աքեալսն] զի անցաւ զիս:
էջ 146.— Կանոնով Երկրորդ Աւուրմ:
էջ 154.— Կանոն Հաղորդութիւն տալոյ:

էջ 167.— Վասն Աշխարհաթաղ առնելոյ.— 2:

էջ 238.— Կանոնով Ոգեհամգիստ առնելոյ:
էջ 259, աշակողմեան լուսանցքին մատիտով. «Վաւաշապուհ Աջպահեան»:

էջ 280.— Կանոնով Տեառնական Աւրհնելոյ:

էջ 281.— Կանոնով արմ(ա)տիս աւրհնելոյ, սերմն, Շեղջ, եւ Հմծամ:

էջ 288.— Կանոնով Համդերծեղէմ, սպաս Աւրհ:

էջ 290.— Կանոնով Սկի եւ Մաղմղա Աւրհնելոյ:

էջ 291.— Կանոնով ապաշխարող աւրհնել:
էջ 313.— Կանոնով Մեծի Հիմզաբաթիմ զապաշխարողս արծակել:

էջ 359.— Կանոն Մեծի Հիմզաբաթիմ Ոսմայուայիմ:

էջ 409.— Կանոնով յաւուր Յայտնութեան Ջուր Աւրհնելոյ:

էջ 425.— Աւրհնութիւն Ջրոյ զոր ասացեալ է տեառն Բասդի Կապաղոկեցոց եւ պիսկոպոսի:

էջ 456.— Կանոն[ն] Աւրհնութեան Ջրոյ ի պէտս բըժշկութեան անդէոց եւ կենդանեաց եւ ամենայն պատահարաց:— Ստ. լուսանցքին, խաչուաց, խաչմայր:

էջ 483.— Աւետարանք Իւղաբերից.— Ժէ:
էջ 501-516, նոր թուղթ եւ գրութիւն, բոլորգիր.—

էջ 502.— Գամձ Նմբեցելոցմ այս է.— Մինդի յէն.— Մ ա մ ե յ ի:

էջ 508.— Ողբ վասն Մեռելի.— Ով քահանայք...:

էջ 515, դատարկ, անմաքուր:

Յեռնագոյն յիշատակարամբ.—

Ա.— Յեռնամէս Քառամայի.— 1405

1.— էջ 43, ստորոտը.— Զվերջի սակաւ

գրչական եւ զկազմող սուրբ գրոյն, զՅոհաննէս անարժան եւ զսուտանուն քահանայս աղայեմ, յորժամ զկարգն կատարէք, նա յիշեալիք ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, եւ Ած. զձեզ յիշման արժանի առնէ(ք)։

2.— էջ 499, վարը.— Փառք ամենասուրբ Երրորդութեան Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սբ. Հոգւոյն այժմ։

Արդ զվերջին կազմողս եւ զսակաւ գրչական, զՅոհաննէս սուտանուն քահանայս, զի յոյժ անպիտան եմ ի գործս բարիս, եւ թափաւր եւ ունայն ի յայսմ աշխարհիս, զի չեմ կացեալ ի պատուիրանս աստուածայինս, եւ ոչ յիշեմ զտանջանս անսպառ զենեկս։ Ով եղբարք, յիշեցէ(ք) զմեղուցեալ գերիս, որ կամ տարակոյս եւ դժգերեալ ի յայսմ աշխարհիս,

որ կարդայք եւ յուսաւորիք ի յայսմ բանիս, թողութիւն խնդրեցէք ինձ մեղապարտիս. եւ որ յիշէք զմեզ ի յայսմ տեղիս, նա յիշեալ լիջիք ի Քրիստոսի միւսանգամ զալուստն ատենին ամէն։

Կազմեցաւ Մաշթոցս ձեռամբ Ծոհաննէս անարժան քահանայիս, ի գեղս Կոնկըրկայս, Ըմդ Հովանեաւ Սբ. Թէոդորոսի, ի թվ. ՊՄԻ, ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյն մերում։

Բ.— Սարգիս Գահաճայի.— 1813

1.— էջ 501, վերը, բուրգի.— Զվերջին

կադմեցաւ զսուրբ տառիս, որ կոչի Մաշտոց, ձեռամբ սուտանուն եւ անարժան քահանայիս Սարգիս, որ զայս անունս ոչ ածեմ. եւ որ յիշէ (յիշէ) յիշեալ լիցի իւր արքայութիւնն ամէն։ Ի թվականիս մերում Հայոց ՌԿԲ, գրեցաւ սա ի գիւղն Դահուռայ, ի դուռն Սր. Աստուածածնին։

2.— էջ 516.— Զվերջին ստացաւդ աստուածայրոյս մատենիս, որ կոչի Մաշտոց, ձեռամբ անարժան եւ անպիտան Սարգիս էրիցոյս, որ զանունս ոչ ածեմ, յիշեալ(ց)՝ ջիք ի սուրբ եւ ի մաքրափայլ աղաւթս ձեր, ով սուրբ րնթրեցաւդք, եւ թողութիւն մեղաց Հայցեցէք ինձ եւ ծնաւոյցս իմոց ամէն, եւ դուք վարձս ի Քրիստոսէ առնուք աստ եւ ի Հանդերձայն ամէն։ Հայր մեր.։ Ի թվականիս Հայոց Հաղար ու ԿԲ։

9.— Յիշատակող Մարիամի.—

էջ 514, բուրգի.— Յիշատակ է Մաշտոցս Մայրամիին եւ իւր ծնաւոյցն տէր Մարտիրոսին եւ մարն Դեսպինի եւ եղբարն Մինասին եւ քուրոյն Զուգլին եւ միւս քերն Սահային եւ մեծ մամուն Մուղալին եւ ամ. արեան մերձաւորաց, Ամէն. որ ետ գնել ըզ՝ Մաշտոցս Հայալ արդեանց իւրոց եւ ետ ի ձեռն տէր Խաչատուրին, ի գիւղն որ կոչի Խանձառ։ Եւ որ յիշէ յիշեալ լիցի իւր արքայութիւն ամէն. Հայր մեր.։

3443

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՂՈՒԿԱՍՈՒ.— 13

ՄԱՏԹԷՈՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16.5×10.5×2, էջք 210, Հանգամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. լուսանցքները անմաքուր. Թուղթ հասարակ։

Գրիւ՝ Սիմէոն Քհն. Բաբերդցի։ Գրուածիւն սեւ եւ կարմիր միւսանկերով, միասին, 23 տող, կարմիր գիծերու միջեւ։ Նոտր չեղադիր մանր, Համառոտագրութիւնք

առատ: Կողք՝ մազադաթեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-3, զանազան մանրութիւնք:

էջ 4, մանրչակագոյն թանաքով, շեղա-
գիր.— Իգնատիոս Ղուկասու Աւետարա-
նին Մեկնութիւնը գրեց յամի Տեառն 1148-
ին, մինչեւ ցայտմ 745 տարի եղեր է, չէ թէ
աս գիրքը հասկցուի, այլ Մեկնութիւնը:

— Այս Մեկնութիւնը երկու անգամ տըպ-
ուած է Կ. Պոլիս, մէկը 1735ին, եւ միւսը
1824ին:

էջ 5.— Ի գլխոյն Ղուկասու յաւետարմ-
չիմ, ի Մեկնութեմէ Իգնատիոսի ամբողջ վար-
դագետիմ Հայոց, գոր յետոյ եւ Մաթեոս
վարդագետս, աշակերտ Յոսեփու Որոտմե-
ցո, Ժողովալ եւաւթեցի, եւ արարեալ
գայս քաղվածագիրս, առ ի ուսումնայսի-
րաց ամսամբ: Օգնեալ Սբ. Հոգի:

Ամենայն որ ծոյլ է աստուածային ու-
սումն...:

էջ 178.— Այր ոմն ազնուական զմաց
յաշխարհի հեռի առնուլ թագաւորութիւն եւ
դառնալ.— Զի այր վասն բնութեանս մեր
ասէ...:

էջ 189, վարը.— Վասն նախ զՄաթէոս
եւ Մարկոս կարկելոյն...:

էջ 196-203, համարեա դատարկ:

էջ 204-210.— Այլազան մանրութիւնք:

Թիշատակարան Գրչի.—

էջ 189, վերը.— Ով դասք փաղերայից,
յիշեցէք ի մաքրափայլ յաղօթս մեր զգծող
սորին զտէր Սիմէոնն, որ է ի յերկրէն Սե-
րաստիոյ, ի գեղէն Բուսբերտու, որ գրեցի
զգիրս այս յիշատակ իմ որդոցս, տիրացու
Մարտիրոսին, Յոհաննին, Մկրտիչին, Կա-
րապետին, Մարգարին, եւ ամենայն ըն-
տանեացն ամենեցուն ամէն:

3444

ԿՏԱԿ ՄԵՄԻ ՈՒՐԱԹՈՒ

(ԺԸ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×13×1.5: էջք Ա-Դ+80+Ե+Ը:
Հանգամանք անբաւարար. վարի մասը վը-
նասուած կրակէ եւայլն: Թուղթ թանձր:
Գրութիւն՝ խորագիրը եւ զլիստառերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին,
20 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շե-
ղագիր: Համառոտագրութիւնք բաւական
առատ: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադը-
րոյմ հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, զանազան մանրութիւնք:

էջ 1.— Կտակ խաչելութեամբ Գի. Այ.
մերայ.— Ով օր դառնութեան եւ սղոյ, ով
գիշեր կակծալի եւ ողբալի...— Հմմտ.
թիւ 3077, Թ. Հասոր, էջ 294:

էջ 79.— Ողբ ընդդէմ Միսմնի.— Այ
իմ որդեակ դառն անպարտական...:

էջ 80.— Գիրքս այս շարագրեցեալ ի Յա-
կոբայ տեառն աստուածաբան վարդապետէ,

եւ զանազան ի գրոց սրբոց հաւաքեցեալ:
էջ Ե-Ը, զանազան մանրութիւն:

Յիշատակագրութիւնք ամեարթ գրեթով.—

1.— էջ Բ, վերը, նոսր շեղագիր.— Յիշատակ է այս կէտակ Գիրքս Զիմայոցի յԱճէմ օղլի Մոմսէյսին որդիքայ տիրայցու Յարութիւն եւ տիրայցու Գիրդորին: Յով որ հանդիպի նէյ թոյղ մէկ մէկ հայր մեղայ այսէ.— Ած. իւր մեղքայ չի յիշէյ ամէն: Յայս գիրս տիրացու խուկաս գէրեց:

2.— էջ Զ, վերը.— Յիշատակ է այս

կէտակէն Զիմայոցի Մոմսէյսին յորդոյն տիրացու Յարութէնին: Յով որ կարդայ մէկ հայր մեղամ յէսէ.— Ած. յողորմի ամէն:

3.— էջ Գ, վերը.— Յիշատակ է այս կէտակ Գիրքեա Զիմայոցի վարի վարդենց ուստայ: Մեղքօնի որդին Յօհաննէսին: Յով որ հանդիպի նէյ թոյղ մէկ հայր մեղայ այսէ.— Ած. իւր մեղքայ չի յիշէյ ամէն:

4.— էջ Ը, վերը.— Պատճառ գրոյ այս է որ ես Յօհաննէսի որդի ոսկերիչ տիրայցու յապկարեա ի թվին Հայոց ՌԲԶԱ, ապրիլի ի առի յոսկե(րե)րիչ:

3445

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10.5×1.5: էջք 154: Հանգամանք համարեա բաւարար: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն սեւորակ մելանով, միասին 16-20 տող: Նոսր շեղագիր անարուեստ: Համառօտագրութիւնք առատ: Հաթակազմ խաւաքարտեայ անարուեստ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.— Ձորս կերպ բարեւներ:

էջ 3.— Ձանազանութիւն նարեկի.— Ա-ՂԵ.— Կը ցուցնէ թէ իւրաքանչիւր գլուխ ինչ բանի համար պէտք է կարդայ:

էջ 16.— Ո՛հ թէ զայս ամ. ոք ասասցէ հազար երանի: Սիրելի զայս ամ. զոր ասացի թէ այս ինչ եւ այն ինչ ախտ մաքրէ, եւ զցաւս բժշկէ, ստուգապէս իմա՛ զի վասն սոցին ասացեալ է:

էջ 17-23, դատարկ:

էջ 24.— Յաղաքս սաղմոսին թէ զի՛նչ է, եւ կամ թէ ո՞րպիսի իրաց պիտանի են, զոր

ասացեալ է մարգարէն Դանիէլ՝ մաքրազարդն ի մեղաց:

Ա.— Երանեալ է այր որ ոչ գնաց ի խորհուրդս ամբարշտաց, ի ճանապարհ.— Վասն ծառ տնկելոյ ասէ լաւ է:

էջ 30.— ԺԲ.— Մինչեւ յեր Տէր մոռանաս զիս ի սպառ.— Յորժամ ի յաւազաց եւ ի բռնաւորաց դէմն երթաս ասա, որ չկարեն վնաս հասուցանել քեզ:

էջ 70.— ՃԱ.— Տէր լուր աղօթից իմոց.— Վասն հարստանալոյ կարդայ զայ փոխս ի վերայ արեգական մաքոր բերանօ, նա հարստանայ, նաեւ զրէ՛ ի վերայ մալին դիր, ծախվի լաւ...:

էջ 87.— ՃԽԹ.— Օրհնեցէք զԱՌ. ի սրբութեան.— Վասն վաճառի առի եւ տրի ասէ. օր ըստ օրէ փարթամանաս յաջողութեամբն Աստուծոյ:

Վերջ սաղմոսիս զանազանութեանն:

էջ 88.— Ձանազանութիւն Հաւատով Խոստովանման:

Ա.— Հաւատով խոստովանիմ եւ եր.—

Ձայս տունս առանձին ամ. գործող սկիզբն կարդայ է հեղ՝

էջ 91.— ԺԲ.— Կամեցող բարեաց. — Յորժամ մէկ աղամայ գործ մի հանդիպի քեզ, կամ ի թաղաւորի անկարիայն ակամայ կամօք գլխի տանին, կամ զօրով քեզի գործ մի գործեմ տան, զայս ի՞նչ հեղ ասա՝ ազատիս. փորձեալ է:

էջ 93.— Ի.— Բարերար Տէր. — Ուր եւ կամիս զնալ ասա բարւոյ հանդիպիս, եւ կամ ով որ զայ քեզ. կամ ընդ ում նստիս եւ կանգնիս բարի խորհի. Բայց իւր ժամուն ի լուսնթաղի պահուն կարգաս ըռգակիս:

էջ 95.— Յաղագս սհաթլամային. օրն Կիրակի:

էջ 99.— Երեքշաբթի ցօրեկին. — Առաջի սհաթի մառեին է, պատրաստ կացիր ամ. իրաց չար է:...

էջ 108.— Շաբաթի գիշերն այս. — 1, օտաւորիտն է, բարի է:...

էջ 107-109, դատարկ:

էջ 110.— Եօթն աւուր պահապան եւ վարող հրեշտակքն:

էջ 111.— Ժամուց իւրաքանչիւրոց բարեխօսք՝ մարգարէքն, առաքեալքն, տունջեան եւ գիշերոյ:

1.— Պետրոս, Մովսէ, Ովսէ,

2.— Յօհաննէս, Յեսու, Ամովս,

3.— Յակօբոս, Յօր, Միքիայ:...

12.— Մաթաթեայ, Դանիէլ, Մաղաթիայ:

էջ 112-130, դատարկ մեծադոյն մասամբ:

էջ 131.— Սուրբ ուրբաթագիրքս որ կապէ եւ հալածէ գգէ [ւ]ն:

էջ 137-153, դատարկ:

էջ 154.— Գունով երանգ պճնեալ տիպէ հրաշալի:...

3446

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս (ԹԵՐԻ).— 77

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×9×3.5: էջք 356: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի լուսանցքները անմաքուր. տեղտեղ թերթեր պատուած: Թուղթ գորշորակ, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մընացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 17 տող: Նոտրագիր, Կարմրագիծ զարդագիր եւ լուսանցազարդ գուգղաններու սկիզբը, կանոնները հանդերձ գլխազարդով: Կաշեկազմ

տախտակեայ դրոշմազարդ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Պրակ Գ.— Տէր խորտակէ զպատերազմունս, Տէր անուն նորա:...

էջ 8.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ:...

Կիսով չափ պատուած էջեր, 153-4, 185-8, 243-4, 287-8, 323-4:

էջ 356.— Սաղմոս ի Դաւիթ.— Տէր կարգացի առ քեզ եւ լուր ինձ:... — ԺԽ. 1:

3447

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՏՈՄԱՐԻ.— 21

ՅԱԿՈԲ ՎՐԴ. ՂՐԻՄԵՑԻ

Արգրում

ՁՃԴ = 1855

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—

Սա.ալ 12×9×3: էջք 360: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ կրկնատեսակ՝ գորշորակ եւ
սպիտակ, Գրիչ՝ Յակոբ Դպիր: Գրութիւն՝
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, միասին, 16 տող: Նոտր շեղագիր
վարժ գրչէ: Համառոտագրութիւնք չափա-
զանց առատ: Գծանկար արեգակնային եւ լուս-
նի էջ 47, 145, 298: Կաշեկազմ տախտակ-
եայ դրոշմազարդ: Պաշտական մագաղաթ-
եայ սկիզբը երկու թերթ, մասն Աւետարա-
նի. վերջը երկու թերթ, գունաթափ, եր-
րայեւրէն, մասն Հնգամատենի: Կնիք քա-
ռանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վա-
նուց Սեբաստիոյ», էջ 7: Ստացող՝ Ղուկաս
միակեաց:

Հմմտ., Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, թիւ
211:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ—

էջ 1-4.— Պաշտական երկաթագիր:

էջ 5, անմաքուր:

էջ 8, վերք.— Գիւն Բ ոսկի:

— Վարը, մանրատառ.— Մեկնութիւն
Տումարի, զոր խնդրեաց Թումա Վղտ. Մե-
ծոփա Վանաց աստուածարնակ Ար. Ուխտին,
եւ սիրով զհայցուածս նորա կատարեալ
Յակոբ Վարդապետի Ղրիմեցւոյ:

էջ 7.— Ձհայցուածս գերերջանիկ բարու-
նապետի...:

էջ 34.— Իսկ երաժշտական իմաստասէրն
քննէ ի վերայ չ[ա|ր|ո|ւ|ն|ա|կ քնարին, որ
է փայտն ի բազում մասանց չարամիացեալ
զտարորոշ թիւ աղեացն առ չարունակն մա-
կապնդեալ, թէ ո՛րն է ի նոցանէ որ սո՛ւր է,
եւ կամ որ բո՛ւթ, զի՛լ եւ կամ բա՛մբ, սո՛ւղ
եւ կամ երկար: Զի թէ քնարն է որ ունի զժ-

աղին համարով ի լարս մետակսեա, եւ թէ
սայդիրն որ է խ աղի, եւ թէ դանոն որ է Հ
լարի, եւ թէ արդանոնն որ է Զձ աղի ի թելս
պղնձի: Ի մի անգամս յորժամ չարժէ զկնդ-
կնդոցն ի վերուստ ի վայր ի վերայ լարիցն
քաղցրահնչող ձայնիցն նուագարանին՝ առ-
ժամայն ճանաչէ ի տարր[րո]ւ թագմութիւնս
աղեացն՝ թէ ո՛րն է սո՛ւրն, եւ որն բո՛ւթն,
որն զի՛լ, եւ ո՛րն բա՛մբ, որն սո՛ւղ, եւ որն
երկար, ո՛րն թոյլ, եւ ո՛րն պինդ, եւ թէ
որոց պարտ է ունել զկէ՛ս ձայնս, եւ որոց
գերկպատիկն, եւ որ զկիսաբոլոր եւ որ
զմակեռակն, եւ որ զմակաքառակն, եւ առ-
եալ զպղրնձի բուլթակն ի ձեռիսն, եւ ձգէ ի
բո՛ւթսն, եւ զթոյլսն պնդէ, եւ զաւետ ձիգն
թուլացուցանէ, եւ համահաւասարեալ հա-
մոզէ զբազմութիւն լարիցն ի մի միարանու-
թիւն, դաշնակից լինել միմեանց եւ ուխտա-
դիրք ի ձայնատրութիւն երաժշտական ար-
հեստին ըստ կամաց երաժշտին. զի մի ոք ի
նոցանէ հանիցէ խոշոր ձայն, եւ կամ բո-
ւոռոտ, եւ ապականեսցէ զներդաշնաւոր
ձայնս քաղցրահնչող նուագարանին, եւ
փցուն երեւեցուցէ գերաժիշտն...:—
Հմմտ. Սահմանք իմաստասիրութեան,
պրակք Ժէ:

էջ 177 եւ 178 կրկնուած:

էջ 327.— Նորին Յակոբ Վարդապետի
Ղրիմեցւոյ Յաղագս սոմարական մակացու-
թեանս թէ ի յորոց մարդկանէ արհեստաւո-
րեցաւ:

Յիշատակարան Գրչի.— 1855

էջ 345.— [Փ]առք ամենասուրբ Նորորդու
թեանն ձօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ,
այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտեանս
յաւիտենից, Ամէն:

[Ա]րդ գրեցաւ Մեկնութիւնս Տոմարի ձե-

ռամբ անիմաստ Յակոբ Դպրի, ի խնդրոյ բարեմիտ Ղուկաս միակեցի, ի քաղաքս Թէոդուպօլսի, որ այժմ Արզրում արտա-
ձայնի, ի դուռն Սբ. Ստեփաննոսի նախա-
վկային, եւ ի Հայրապետութեան տեառն
Յակոբ սրբազան կաթողիկոսի, ՌՃ եւ Դ

Թուի, յամսեանն Ահկի, աւուրս ութի: Ուրք
Հանդիպիք տուք զողորմի:

Էջ 346, 348, 352-354, 356, դատարկ:

Էջ 347, 349-351, 355, սեւագիծ ուրուա-
նկարներ:

Էջ 357-360.— Պահպանակ Երբայերէն:

3448

Գ Ա Ն Զ Գ Ի Ր Ք.— 28

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18.5×14×7.5: Էջք 772: Հանգա-
մանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. վը-
նասուած թացութենէ. կան փրթած թերթեր.
վերջը թերի. նորոգութիւն կրած. դարձ-
եալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ:
Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 21 տող: Բոլորգիր
վարժ: Բալագոյն զարդագիր եւ լուսանցա-
զարդ գանձերու սկիզբը: Գունաւոր խորա-
նագարդ իւր սարօք էջ 7: Կաշեկազմ տախ-
տակեայ դրոշմազարդ, մասամբ քայքայ-
ուած:

Հմմտ. Յուլցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ
132:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1-6.— Յանկ, Ա-ՃԱ Գլուխներ:

Ա.— էջ 7.— Խընդութեան ձայն, բարբառ
աւետեաց...— Խ ա չ ա տ ու ը :

Բ.— էջ 18.— Գամծ Ծընդեամ ձրագա-
լուցիմ.— Տարփուսն ըզձական...—
Տ է ր Մ խ թ ք ար:

Գ.— էջ 27.— Գամծ Ծընդեամ եւ Մը-
կըրտութեամ.— Մաքուր եւ անբիծ Սբ. Աստ-
ուածածին...— Մ կ ր տ ի չ:

Էջ 33.— Տաղ ի Սրիկ Կոստանդէ.— Գը-

րիստոս բանդ Հար...:

Էջ 34.— Յորդորակ յայլոց.— Ով զարմա-
նալի...:

Դ.— էջ 35.— Գամծ Երկրորդ Աւուրմ.
Թլգ.— Յանեղական լուսոյն խոնարհեալ
...— Յ ա վ ա մ է ս:

Էջ 39.— Տաղ ի Գրիգորէ Ոստանցոյ.—
Այսաւր նոր խառնումն եղեալ...:

Էջ 1807181ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

Էջ 172.— Տաղ վարդամանցն, ոգեալ ի
Տիրացունէմ վանայ:

Տիրաքանչ խնամաւք գումարեցան ի մարտն
վարդան սպայապետն իւր համագունդ գաւ-
րաւքն:

Ի քաջայհընչող սոսկանակատ ոսգմին,
ի ձայն որոտման, սաստկահընչող բախմանց,
Բարուն վերնական Հրեշտական դասուցն,
պայծառ պըսակաւք առ նահատական իջեալ:
Այսաւր ցընծութիւն երկնաւորացն եղեն,
եւ մեք Հողեղէնքս տաւնախըմբմբ յաւէտ:
Յանկութեամբ բաղձամբ չարչարակից լինել,
հեղուլ զարտասուա ընդ սուրբ արեան ձերոյ:
Վարժողք վերջստին գմեզ ի կենաց կըտական,
ղըպրապետք հանուրց հասարակաց լըրման:
Էարդ մեզ յաւժար ձեզ նըմանել վարուց,
յուսով Հաւատով եւ ջերմեռանդ սիրով:

Էջ 351-352, տարբեր թուղթ եւ գրչու-
թիւն:

Էջ 445-446ի միջեւ երկու էջ մնացած ա-

ռանց թիւի:

էջ 704.— Տաղ Սր. Առաքելոյն ի Խաչատուր Կեչառեցոյն.— Բանն ի Հաւրէ ծագեալ...: Բարդղղի մէոս:

էջ 742-743, ~~ստոր~~ լուսանցքին, գրչէն.— Գրչխաւոր գմեղեղին յետեւ տաղիդ գիտասայ առաքելոցն. յաւրինակն չկէր:

էջ 780-781-ի միջեւ թերթ ինկած: Էջ 781.— Գամծ մըմքեցելոցն.— Մինդ ի յէէն...:

էջ 787.— Ողբ Գամծիս յարմար.— Ով քաշանայք...:

էջ 770.— Երգ Պաշտ|տ|ման. տուն առ տուն.— Հայր անըսկիզբն եւ գրթածական...:

էջ 772.— ...[Ա]ղայանաւ մաքուր դասին, առաքե [Այսչափ. շարունակութիւնը կորսուած]:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

1.— էջ 6, վարը, անհարթ գրով.— 1898

Թվին Ռժ եւ Ո եւ էնին դանտալոսն տընտես եղաւ, եւ Աստուածատուր վարդապետի որդին այլ Ռժնէին եկաւ ի Հրեշտակապետի վանքն: Ով ոք հանդիպի սմայ, կարդալով ամ օրինակելո, յիշեցէք ի սուրբ եւ ի մաքրայփայլ յաղաթս ձեր, եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Գրիստոսէ, ամէն:

2.— էջ 6, վերը, մանիշակագոյն մատիտով.— 1909

Սեփականութիւն Ս. Հրեշտակապետի վանուց Աղտուց Սեբաստիոյ, 5 յուլիս 909, թ. Ե. Գ.:

3.— էջ 16, ստ. լուսանցքին, հակառակ կողմէն.— 1917

Փիլիպպոս Ռ. Գառթօգեանի կողմէ անգատուած ընթանուր պատերազմին, 1917:

3449

ԳԻՐԳ ՀԱՐՑՄԱՆՑ.— 18

ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵԽԱՏԻ

Բերիա = Հալապ

1855

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23×17×6: էջք 958: Հանգամանք համարեա բաւարար. ազդուած թացութենէ. կան փրթած թերթեր: Թուղթ դեղնորակ, բարակ: Գրիչ՝ Ղազար Դպիր, որդի Պաղտասարի, Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյլանով, երկսիւն, 30 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ, էջ 1-68, պրակ Ա. Գ. պրակ Գ-ՈՂ, նոտր շեղագիր էջ 69-958:

Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ: Կարմրաներկ զարդագիր, լուսանցազարդ եւ գլխազարդ Հատորներու սկիզբը: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք էջ 13: Կիսախորան էջ 609ա: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ Հնամաշ, Առաջին կողքին փակցուած տպագիր պիտակ. "Library of the Sivas Normal School":

Հմմտ. Յուլյակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 200:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Այս իմ է գլխաւոր բանք բռնոր գրոյս.— **Ա-ՅԱ Գլուխներ:**

էջ 3ա.— **Ներգործական իմն մշտաշարժ բնաւորելոյ...**

էջ 10, դատարկ:

էջ 11ա.— Ցանկն է Առաջին Հատորի Հարցմանց:

էջ 13.— Գրիգորի եռամեծի աշակերտի եռամեծի Որոտնեցոյ, Հարցմումք Պիտանիք եւ Օկտակարք՝ Գրոց աշակերտեալ անձանց: Աւգնեա Յս. յամարժան Ղազարիս եւ տուր զօր[ությի]ւն]:

էջ 51բ.— Ընդդէմ կորուսելոց այլազգեաց, որք եմ Կարապետ Նեոխիմ, եւ մոր եեթանոսք հերձուածովմ Արիոսի եւ Կերիմոսի. յիշատակ ի խաւարն:

էջ 68բ.— Հիմզերորդ մոլորութիւն է այլազգեաց, որ զամ. Սբ. Գիրս, այսիմքն գէշն եւ գնոր Կտակարամս, ոչ ընդունից ըստ աղանդոյն:

էջ 68-69ի միջեւ կը պակսին Դ եւ Ե պըրակաները, ուրեմն 48 էջ:

էջ 71բ.— Առարկութիւնք Եւմիմիանոսացն եւ Արիանոսացն: Եղծմումք եւ ընդդիմադրութիւնք Գրիգորի Աստուածաբանի, յԱռ Որս Գրոց:

էջ 166ա.— Երբորդ Հատոր Հարցմանց: Աստուածաբանութիւն Սրբոյն Դիմիախոսի: Աւգնեա Յս. մեղաւոր գծողի, ծառայիս Աստուծոյ Ղազարիս, ամէն:

էջ 223ա.— Յաղագս Արարչութեան Աստուծոյ եւ Վեցօրէից:

էջ 317ա.— Հիմզերորդ Հատոր Հարցմանց, Վասն Կազմութեան Մարդոյն:

էջ 392-393ի միջեւ թերթ ինկած. նոյնպէս 408-409ի միջեւ:

էջ 516.— Գծապատկեր՝ բանակումն ժողովրդեան:

էջ 599-600ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց թիւի:

էջ 606, դատարկ:

էջ 687ա.— Դարձեալ վասն Նոր Օրինաց եւ Եկեղեցւոյ զանազան Հարցմումք:

էջ 816, 817, կրկնուած:

էջ 859-860ի միջեւ երկու էջ մնացած առանց թիւի:

էջ 938բ.— Հարցմումք Գեորգեայ Վարդա-

պետի եւ Լուծմումք Գրիգորի, մորիմ եւրագատի:

Յիշատակարան Գրչի.— 1855

էջ 957.— Փառք ամենասուրբ Երրորդ դովթեան, Համարուն անբաժին ինքնու-թեան...:

Աստուածունակ բան ցանկալի,
վարժող մտաց եւ բաղձալի,
կրթող զմարմին նայ եւ զհոգի,
Հանդի լ լուսոյն անըստեւրի:
Որ ոք ըղձամար սմա փափաքի,
որ յարժամ փարթամասցի,
յաշխատողէն անհատելի,
որ յաւիտեան ոչ պակասի:
Ջոր ժողովեալ է Գրիգորի,
Հայաստանեաց հեռեւորի,
յարի եւ քաջ մերոյ պետի,
այն Սիսաքեանն նահանգի:
Բանքս այս քաղցր է խարիսխ մեղուի,
ի քիմս ուղիղ դաւանողի,
իսկ սա սրեալ սուր երկասարի,
որ ղղէմ ամէն հերձուածողի:
Որ ազգ հերձիք ի Տէր խօսի,
նա եւ կարկէշ պեղծ բերանի,
պարսսհաբար ի ճակատի,
աղեղ լարեալ է դէմ սրտի,
որք հաւանին Գաղկեդոնի,
եւ Հայհոյողք են Գրիստոսի:

Իսկ դուք մանկունք Սուրբ Սիոնի,
պայծառամիտք եւ հրաշալի,
որք ընթեռնոյք զբան կտակի,
զղամբարեալս յայս մատենի,
ինձ ողորել անարժանի,
Ղազար յանուն տիմար գրչի,
որ ամենեւին չի արժանի:
Գրոց Հարցմանցս հնոյն եւ նորի,
Ներելովն Աստուծոյ աւարտեցի,
տխեղծ մատամբ շարագրեցի,
ի թվականի Հայոց քանակի,
քառից կրկին հարիւր չափի,
քառիւ մի պարզ, երկ լիսնեկի,
եւ ընդ նմին երկ հարիւրի:
Ուստի եւ դասք լոյս երամի,
յիշման առնել զիս արժանի,
սուրբ բերանով ձեր պանծալի,
ասել ինձ Աստուած ողորմի:

Նայ եւ ուղղել զբանն թերի,
ի մէջ մեղաց զսայ գրեցի,
թմրեալ մեղաւք յաւնաճանչի,
այլ եւ ներել զոր սխալեցի:
Ձի ես ինձէն վկայեցի,
եւ յաւնձն առնում թէ՛ զթեցի,
վասն այն հայցեմ զի ինձ թողցի,
զի արհեստիս անվարժ էի.
զոր եւ զյիշողդ լիանկայի,
Տէր յիշեսցէ զձեզ ի բարի:

Գրեցաւ Հարցմանց սուրբ գիրս ձեռամբ
սուտանուն անարհեստ եւ վտթարի Ղա-
զար Դպրի, որ զանուն ունիւմ եւ գործս ոչ-
Աւարտեցաւ ի Բերիայ քաղաքին, որ կոչի
այժմուս Հալապ, ի դուռն Սր. Աստուածած-
նին եւ Սր. Քառասնիցն, որ աստ կան ի
յօգնութիւն եւ ի պահպանութիւն ամ. հա-
ւատացեալ քրիստոնէիցն. ամէն:

Արդ երեսանկեալ աղաչեմ զձեզ, ով դասք

քահանայաց, որք հանդիպէք սմայ կարդալով
կամ օրինակելով կամ զաղարար տանելով,
յիշեսցիք ի մաքրափայլ յաղօթս ձեր, զհո-
գեւոր հայր ուսուցիչն իմ ըզքաջ քարտու-
ղարն զՎասիլ եպիսկոպոսն, եւ ըզտէր Մար-
գարէ քահանայն, որ զիս զանարժանս հա-
նապազ կու կերակրէր ի գրելն գրոցս. Ած.
Իւրն միւսին հազարապատիկ եւ բիրապա-
տիկ պատրաստէ ի վերին նորուսաղէմ, իւր
հոգոյն եւ իւր ննջեցելոցն ամէն:

Եւ դարձեալ յիշեցէք զմարմնաւոր ծը-
նողքս իմ, զհայրն իմ զմահդեսի Պաղտա-
սարն, եւ զմայրն իմ զԼուսին, եւ զմեծ
մամս իմ զմահդասի Խանդերն, եւ զեղբարքս
իմ զՄանուկն եւ զԲարդուղիմէն, եւ ըզ-
քոյրս իմ զՄարիամն եւ զՄարգրիտն, որ
մանկութեամբ փոխեցան առ Քս., յիշեցէք
եւ Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. զձեզ յիշէ
իւր միւսանգամ զալուստն ամէն: Հայր մեր
որ.:

3450

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ.— 9

ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ

[Սեբաստիա]

[1854 - 1863]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5×14.5×2.5: Էջ 242: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ բաւական տոկուն: Գը-
րիչ՝ Աբրահամ Քահանայ, Գրութիւն՝ Խո-
րագիրները եւ սկզբնատողերը կարմիր,
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 28 տող:
Նոտրագիրը Համառօտագրութիւնք բաւական
առատ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Խորա-

նազարդ իւր սարօք էջ 5: Գունաւոր նկար,
Մ. Խորենացի, գաւազան ի ձեռին, էջ 4:
Կաշեկազմ խաւաքարտեայ զծաղրոշմ ա-
նարուեստ: Պահպանակ մազաղաթեայ
վերջը երկու թերթ, սրճագոյն մելանով,
մասն երկաթադիր Աւետարանի: Կնիք ութ-
անկիւն, «Այս գիրքս Սեբաստիոյ Սր. Նը-
չանի վանիցն է», էջ 238: Ստացող՝ Մել-
քիսէթ Վարդապետ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, անհարթ գրով.— Ով ոք զայս գիրքս Սբ. Վանքէս Հանցէ, կամ գողացի կամ վաճառեացէ, նզովեալ բանայդեալ եղիցի եղիցի:

էջ 2ա.— Յամկ Առաջին Հատորի Պատմութեամ ձայն:

էջ 6.— Մովսէսի Խորեմացւոյ Յաղագս մերոյս յսկզբամն յայսմ բանիցս Սահակայ Բագրատունւոյ խնդալ.— Զարմացեալ եմ զփափագս ի կամացդ եւ խաղացմունս աստուածայնոյն ի քեզ շնորհացն...:

էջ 59ա.— Յամկ Երկրորդ:

էջ 63ա.— Մովսէսի Խորեմացւոյ Բամ Միջակ Պատմութեամ մերոց մախնաց:

էջ 161բ.— Մովսէսի Խորեմացւոյ Աւարտաբանութիւն մերոց Հայրեմեաց:

էջ 234ա.— Ողբամբ Վասն բառնալոյ թագաւորութեամն Հայոց յԱզգէն Արշակունեաց...:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.— [1654 - 1663]

1.— էջ 3բ, ստորոտը.— Մովսէս Խորեմացւոյ բարեխօսութեամբն Տէր Յս. լեր ոգնական մեղաւորիս զի աւարտեցից զսա:

2.— էջ 58բ, վարը.— Ով կանառք րաբունեաց, յիշեցէք ի սրբանուէր յաղօթս ձեր զտէր Մեղքիսէթ վարդապետն զառաջնորդն Սեբաստիոյ, եւ զհայրն իւր զտէր Մինասն, եւ զմայրն իւր զՍէլիմն, եւ զհոգեւոր որդին իւր զխոնա Մուրատն Եղեսացի, եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն: Եւ ընդ սոցին յիշեցէք զանարժան եւ զմեղսամած եւ զթուլամորթ Աբրահամ գրիչս, որ առեալ եմ զլուծքահանայութեան, եւ յետեալ մնամ ի գործոցս յունայն, թողութիւն խնդրեցէք որ չեմ ես արժան:

3.— էջ 238բ, վարը.— Ով աստուածաբան վարդապետք, ի տեսանել զգիրս Պատմութեանց, յիշեցէք ի մարտափայլ աղօթս ձեր զտէր Մեղքիսէթ վարդապետն՝ զառաջնորդն Սեբաստիոյ, եւ զհայրն իւր զտէր Մինասն, եւ զմայրն իւր զՍէլիմն, եւ զհոգեւոր որդին իւր զխոնա Մուրատն Եղեսացի, եւ անարժան Աբրահամ գրիչս, եւ Ած. ողորմի ասացէք ամէն:

3451

Ն Ա Ր Ե Կ.— 25

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 18×12×5.5: էջք 582: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած թացութենէ. վերջը թերի. նորոգութիւն կրած, դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ խորագիրներու բառերուն սկզբնատառերը եւ գլուխներուն սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասին, 21 տող: Բոլորգիր վարժ, կար-

միր կապոյտ գլխազարդ իւր սարօք, էջ 503: Կաշեկազմ տախտակեայ, մասամբ քայքայուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ մեծագոյն մասամբ եւ անմաքուր:

էջ 2.— Դրունք յոգնաթախանձ բանից...:

— Մէկ թերթ նոր թուղթ, առանց իջա-
թիւի.— Նարեկ Աղոթից...:— Ձայն հա-
ռաչանաց...:

էջ 5.— Բան Բ.— Վերստին յաւելուած
կրկին հեծութեան նորին Հսկողի առ նոյն
աղերս մաղթանաց բանի ի խորոց սրտից
խաւսք ընդ Այ.:

էջ 13-14.— Նոր թուղթ եւ գրչութիւն:
էջ 20.— Բան Դ.— Վերստին յաւելուած
...:

էջ 22, կրկնուած:

էջ 23.— Բան Ե.— Վերստին յաւելուած
...:

էջ 123էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 144:
էջ 149.— Բան ԻԷ.— Վերստին յաւել-
ուած...:

էջ 154էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 159:
էջ 160.— Բան ԻԸ.— Վերստին յաւելուած
...:

էջ 172էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 179:
էջ 181.— Բան Լ:

էջ 430էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 432:
էջ 436.— Բան ՀԸ:

էջ 480-481ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:
էջ 500.— ՂԳ.— Վերստին յաւելուած...:

— Արեգակն արդար...:— Բան ՂԵ:

էջ 503.— Բեմիկ Վարդապետի ասացեալ
բամ, ի խորոց սրտից խաւսք ընդ Աստու-
ծոյ.— Այլ անբաւից մեղա յամենայնի՝ դու
միայն ես ճար եւ փրկութիւն...:

էջ 513.— Նորիմ ի խորոց սրտից խաւսք
ընդ Աստուծոյ.— Ամենազաւր անճառ եւ ան-
քնին...:

էջ 522-523ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 530.— Նորիմ ի խորոց սրտից խաւսք
ընդ Աստուծոյ.— Նայեալ յիս գթութեամբ...:

էջ 535.— Նորիմ բամ ի խորոց սրտից
խաւսք ընդ Աստուծոյ.— Տէր Ած. զաւրու-
թեանց...:

էջ 542.— Նորիմ բամ ի խորոց սրտից
խաւսք ընդ Աստուծոյ.— Եւ զհարդ ես մե-
ղաւորս...:

էջ 546-547ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 551.— Նորիմ բամ ի խորոց սրտից
խաւսք ընդ Աստուծոյ.— Եւ արդ ես տարա-
կուեալ...:

էջ 557.— Նորիմ բամ ի խորոց սրտից
խաւսք ընդ Աստուծոյ.— Անեղանելի բնու-
թիւն...:

էջ 562.— ...Եւ վասն համարձմանն
յաննկատելի կեանս էական լուսոյդ, եւ
զկայլա [Այսչափ. շարումակութիւնը կոր-
սուած]:

Թետմագոյմ յիշատակագրութիւմ.— 1883
Առաջին կողքին ներսի կողմը սեւ մատի-
տով.— 1883 ապրիլ 8, Սրբոյ Աթոռոյն Ե-
րուսաղէմի միաբան Մազմեան Առաքել
Մայրազոյն Վարդապետը եկաւ այսր:

3452

Մ Ա Շ Տ Ո 8.— 152

Պամտըրմա

ՈՋԲ = 1633

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւլ 21.5×14×4: էջք 334: Հանգա-
մանք համարեա բաւարար ընդհանուր առ-
մամբ. վնասուած թացութենէ. սկիզբը թե-
րի. կան փրթած թերթեր: Թուղթ տոկուն:
Գրիչ՝ Յոհան Աբեղայ, որդի Սարգսի: Գր-
րութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 19 տող: Բոլորգիր
յւտակ: Կարմիր կապոյտ զարդագիր, եր-
բեմն հանդերձ լուսանցազարդով, մեծ կը-
տորներու սկիզբը: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոշմազարդ, հնամաշ եւ քույրայուած:
Պահպանակ թղթեայ սկիզբը երեք թերթ,
վերջի չորս, բոլորգիր, մասն Աւետարանի:
Պատուիրատու՝ Մարիամ, դուստր Բարսեղի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2.— Ջանազան մանրուք:
էջ 3.— ...Աւրհնեալ եւ Տէր Ած. բարե-
բարութեամբ քով...:
էջ 5.— ...Տէր Ած. մեծ եւ փառաւոր-
եալ...:

էջ 8-9ի միջեւ թերթ ինկած: Նոյնպէս 10-
11ի միջեւ:

էջ 13.— Եւ արկամէ զմեռոմ յաւազամ
խաչամամ եւ ասէ ձայնի...:

Բ.— էջ 21.— Կամոմ Պսակ դմելո:

Գ.— էջ 38.— Կամոմ Հաղորդ տալոյ:

Դ.— էջ 47.— Կամոմ համաւրէմ ամ. Ողմ-
ջեցելոց:

Ե.— էջ 78.— Երկրորդ աւուրն առաւա-
տուն երթան ի գերեզմանն...:

Ջ.— էջ 89.— Կամոմ յորժամ տղա վաղ-
մամի:

Է.— էջ 112.— Կամոմ Երկրորդ աւուր:

Ը.— էջ 117.— Կանոն եւթն աւուրն եւ
ամսոյն եւ կիրակէիցն եւ տարեցացն:

էջ 125.— Արարիչ եւ մարդասէր...:

Լուսանցազրութիւն Գրչի.—

էջ 126-127, ստ. լուսանցքին.— Ով եղ-
բայրք, արարիչն ի յօրինակն չէր գրած,
ապա մեք գրեցաք. յորժամ եղանակէք ըզ-
անպիտանս Յոհան գրչակս յիշեցէք:

[Թ].— էջ 127.— Կամոմ ոգեհամգիստ
առնելոյ:

էջ 127-128, լուսանցազարդը պատուած:
Ժ.— էջ 138.— Կամոմ Տեառնակամի:

ԺԱ.— էջ 155.— Կամոմ Ջուր Աւրհմե-
լոյ...:

էջ 184.— Մեծի Հինգաբարթին Քարոզ
Պատուիրանին:

էջ 185-186, լուսանցազարդը պատուած:
ԺԳ.— էջ 187.— Կանոն Ոտնայլուային:

ԺԴ.— էջ 222.— Կանոն Խաչ Աւրհնելոյ:
ԺԵ.— էջ 255.— Կամոմ Պղծել Տաճարի,

Դրուատ իմչ եղեալ վասն ժամանակին:

ԺԶ.— էջ 280.— Կամոմ Սեբմ, Շեղջ եւ
Հոճամ Աւրհմելոյ:

ԺԷ.— էջ 287.— Իսկ յորժամ Քառասնօր-
եա լիմի տղամ, զամ յեկեղեցիմ մայրմ,
մամկաբարձմ եւ մամուկմ, եւ փառամայ եր-
րամայէ մաւր մամկամն Խ ծուր դմել առ
դրամ յեկեղեցոյմ, եւ ասէ զԱղաթս.—
Տէր Ած. մեր, որ եկիր ի փրկութիւն ազգի
մարդկան...:

էջ 289.— Եւ հրամայէ փառամայմ մտա-
մել յեկեղեցիմ... եւ կրկնէ ծուր առաջի
Սր. Սեղամիմ: Եւ փառամայմ ասէ զԱղթս ի
վերա երկիսայիմ եւ մաւրմ.— Տէր Ած. մեր,
որ յաւուրս քառասունս ըստ աւրինացն ե-
կիր ի տաճարն յրեծայումն, հանդերձ
Մարեմաւ մաւր քո, եւ ի գիրկսն Սիմէոնի
արդարոյն զըզվեցար, աղաչեմ զքեզ, ըզ-
ծառայս քո, զայս անուն, աւրհնեա եւ աճե-
ցոյ շնորհաւք անտեսանելի զաւրութեամբ
քով, եւ արժանի արա հասանել մասին ժա-

ոանգութեան սրբոց ի լոյս, եւ քեզ փառք
յաւիտեանս ամէն:

ԺԲ.— էջ 270.— Գամն Մեռելի.— Մինդ
ի յէջն:— Մառվել:

էջ 277.— Ողբ ի վերա մնջեցելոցմ ասա.—
Ով քահանայք:—

ԺԳ.— էջ 281.— Իւղաքերից Աւետարան,
ըստ Մաթեոսի:

էջ 284.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի,
Բժշկութեամբ:

էջ 286.— Աւետարան ըստ Մաթեոսի,
Համգտեանմ:

էջ 298.— Աւետարան ըստ Յովհաննու,
Իւղաքերից:

էջ 298-299 ի միջեւ թերթիկած:

էջ 299.— Աւետարան ըստ Յովհաննու,
Բժշկութեամբ:

էջ 300.— Աւետարան ըստ Յովհաննու,
Համգտեանմ:

էջ 302.— Խոստովանութիւն եւ Դաւանու-
թիւն, գոր պարտ է քահանային որ ամէն
Կիրակի խոստովանի իմքն եւ ժողովուրդն
իւր.— Մեղա ամենասուրբ Երրորդութեանն

***

էջ 310.— Աղաթք վասն պատկերի արի-
մելոյ գոր ասացեալ է վասն Մար Տեառն.—
Տէր Աժ. ամենակալ:—

էջ 311.— Կանովմ գառ արիմելոյ Զատկի
եւ Վարդավառի, Աստուածածնի եւ Սք-
նաչի, եւ այլ տէրումական տաւմից:

էջ 313.— Կանովմ Արիմելութիւն մորա-
կերտ գրոց:

էջ 315.— Կանովմ համդերձեղէն, սպասք
արիմելոյ, վարագոյր կամ սեղանոյ ծած-
կոց:

էջ 316.— Խումկ Արիմելի:

էջ 317.— Կանովմ Խաղող Արիմելոյ:

էջ 323.— Կանովմ Սկիի եւ Մաղզմայ Արի-
մելոյ:

— Աղաթք որո պիղծ ինչ կերել է:

էջ 325.— Կանովմ Աւագան Արիմելոյ:

էջ 333.— ... եւ Եպիսկոպոսն ասէ զԱղա-
թըս.— Աժ. բարձրեալ, աշուոր, անքնինի
եւ սքանչելագործ:—

Յիշատակարան Գրչի.— 1833

էջ 307.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեան Հաւր եւ Որդո եւ Հոգոյն Սրբոյ յա-

ւիտեանս:

Արդ գրեցաւ եւ աւարտեցաւ սուրբ գիր-
քս, որ կոչի Մաշտոց, ձեռամբ մեղաւոր եւ
անարժան Յոհան արեղայիս, որ զանունս
միայն ունիմ, եւ ի գործոց առաքինու-
թեանց հեռացեալ եմ, եւ ունայն եւ դատարկ
կամ զամենայն աւուրս կենաց իմոց:

Արդ գրեցաւ գիրս ի լաւ եւ յրնտիր աւրի-
նակէ ի գիւղաքաղաքն ի Պանտրոման, ի
թվին ՌՁԲ, յունվարի Լ, օրն Դչի:—

Այլ եւ Յոհան գրիչս,
յետեանալքս ամենայնի,
եւ ներքեւեալ նուաստ ոգի,
եւ ծուլութեամբ զկեանս անցուցի,
զանունս ունիմ կրանաւորի:
Ով եղբայր իմ սիրելի,
խրատ մի քեզ պիտանի,
ի տղայութեան ժամանակի,
երերայով զկեանս անցուցի,
վայ թէ մահն ինձ հանդիպի,
չունիմ պաշար որ զիս տանի:
Ով մանկուհե Սուրբ Սիովնի,
որդիք լուսոյ առաքաստի,
որք ընթեռնուք սիրով սրտի,
յիշման անէնք զիս արժանի:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով ընթերցողք
այսմ գրքիս, անմեղադիր լերուք գրիս սը-
ղայանացս եւ արհեստ գրչականութեան, զի
կար մեր այսչափ էր:

Եւ արդ խնդրող եղեւ այս գրքիս, որ կոչի
Մաշտոց, հոգեւսէր եւ հոգիւնկալ Մարիամն
եւ զիւր կենակիցն զԳրիգորն եւ զորդին
զԿիրակոսն, եւ զՏունիսն, եւ զեղբայրքն
իւր զՅնատուրն եւ զՄանկտաւազն, եւ ըզ-
քոյրն իւր զԳուհարն, եւ զհայրն իւր զԲար-
սեղն, եւ զմայրն զՇահգատն, լի սրտիւ եւ
կատարեալ Հաւատով առին զՄաշտոցս ի
հալալ ընչից իւրեանց, եւ եդին յիշատակ
բարի իւրն եւ ծնաւոցս իւրեանց, եւ յամ.
յարեան մերձաւորացն ամէն:

Դարձեալ կրկին աղաչեմ յիշել ի Տէր,
զիս զանարժան Յոհան գերեզմ, զծերացեալ
հայրիկս իմ զՍարգիսն, եւ զմայրն իմ զԱյ-
թունն, եւ զեղբայրքս իմ զՄարտիրոսն եւ
զՄելքիսեղն, եւ զքոյրն իմ զՄարգարիտն,
եւ միւս քոյրն իմ զՄարիամն, որ առ Աժ.
փոխեցաւ: Եւ դուք այլ յիշեալ լիջիք ի
միւսանգամ սոսկալի առնին Գի. ամէն:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1711

էջ 1, վերը, նոտրագիր անհարթ.— ի տէր

Յովանէսի որդի Յովանէս յէրէց ձեռատեցին ի կարբ քահանութեան թվին ՌՃԿ, յուլիս յամսոյ ժէ, յաւրն Գլբի.:

3453

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 283

(ԺԳԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24.5×16×8: Էջք 606: Հանգամանք բաւարար ընդհանուր առմամբ. մասամբ վնասուած որդերէ եւ թացութենէ. սկիզբը եւ վերջը թերի. նորոգութիւն կըրած. կան փրթած թերթեր: Թուղթ գորշորակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Գրիգոր: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սրճագոյն մելանով, երկսին, 20 տող: Մեծ բոլորգիր, վարժ գրչէ: Ուշագրաւ է Ձ գիրը որ կը տատանի գլխագրի եւ բոլորգրի ձեւերուն միջեւ: Կարմրաներկ գլխագարդ էջ 185, 289: Մուծ գոյներով գլխագարդ, լուսանցազարդ եւ խոշոր զարդագիր էջ 15: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադրոյմ հնամաշ: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանոց Սեբաստիոյ, Թիւ 37», էջ 1:

Հմմտ. Թուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ 80:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Եւսեբիոսի Թուղթին երկրորդ մասը, գուրբին քառանկիւն, ներսը խաչածեւ, գունաւոր շրջանակի մէջ:

էջ 2.— Ստեփաննոսի Սիւնեաց եպիսկապոսի, զառաւել հրաշից արժանի սոսկալի գերապանծութիւն բանից գեղեցկազարդեալ պիտանացուցս զառ ի չորից աւետարանչացն մեզ պիտառութիւն, արտայայտելով վսամական բայիւ, տասնեցունց կանոն

նացն, նկարակերպ խորանայարկ գունակ գունակ դեղոցն, երփն երփն երանկմունքն, որոց հիգան զերկնային մարմնոյն մետաղփսըն բացատրելով պարտականապէս. այնպէս համազոյգ բանիւք միառմի շաղալարեալ զընթերակացիցն հոլովսն արտակալեալ, որ վասն Յի. վկայութեան բանքն: Ուստի եւ խորանացն դեղոցն նկարագրութիւնք, սկսեալ յառաջնմէ կանոնովն են մինչեւ ցտասներորդն, արիւնաներկեալ կարմրաւք սեանցն եւ խոյակացն որք ի մարմնաւորութիւնն եւ ի խաչն մեզ պիտառեցին:

Շար. էջ 4.— Իսկ ոսկեգոյն կամարն զքահանական ունի զխորհուրդ ի միջի կացեալ: Իսկ կարմիրն զենեգոյն վասնցի զՄեղքիսեղի բերելով զխորհուրդն ի դէմս Քի.: Իսկ վերնայարկ սեաւն լայնատարած տարածեալ հանրաւքն, իբրեւ ամբով ծածկեալ ունի զխորհուրդն աստուածային տընարէնութեան: Իսկ երրորդն նմանապէս դեղաւքն ի խորհուրդ աստուածայայտն եկեալ, սկիզբն առնու առաջի կանոնին երեք միմիք միասնական աստուածութեան արտայայտելով, յորոց վերա կամարացն՝ սեղանն բոցախառն հրով, ի վերայն սրեամբն, վասն զի ծածկեալ էր սեամբն իբրեւ զպատրուակաւ զխորհուրդն Քի.: Իսկ հաւքն վասնզի աքաղաղքն նայելով ի խորանին, տնաւրէնութիւնն եւ խաչն. եւ որպէս աքաղաղքն ի մէջ մարեստանեաց ճոխք եւ համարձակք, հրամանատուք եւ աւար-

կուրք:

Շարք. էջ 5.— Իսկ ապա չորորդն յայտնէ զգէմս եկեղեցոյ չորք ղեղաւքհամարաւոր պատմութեամբն, միակարգ բանիւք զանազան կամարաւքն, ունելով ի մէջ կամարացն զխաչն, եւ երկու աղանակերայ հաւք ի նմա նայելով, իբրեւ ոչ եթէ ստոյք աղաւնիք, այլ նմանութեամբ. վասնզի ի որք առին զհոգին սուրբ, եղեն ընդունակ հոգւոյն սրբոյ: Իսկ արտաքին սեաւն բազոյնն, վասնզի նախ ստուեր էր անցաւոր ի հին աւրիւնացն առ ի լինելոյ մաքրութիւն կարմիր արեամբն Քի., նոյնպէս եւ զսեղանն զմխարն անասարացուցեալ, եւ զբոցն պայծառացուցեալ իմացականապէս զոր Քս. արկանէ: Իսկ եղջիւրք կամարացն անդրէն ի վերայ խոյակացն, զոյգ առ միմեանս կարմիր եւ կապոյտ խարսխեալ հինգ հինգ մասամբք մերձ ընդ մերձ, զհինգ դատողական եւ զհինգ տախտակաց արիւնաց նշանակէ:

Շարք. էջ 8.— Իսկ արմաւենիքն ի ստորուտտ ի վեր բուսեալ, վասնզի յերկրէ աստի ճշմարտութիւն բուսաւ մերձնայով առ վերին կարգսն կանաչացեալ արդարութեամբ, որպէս եւ գրեալ է: Իսկ երկու հաւքն կարմրակտուցք եւ կարմրուտեք, որպէս առաջին խորանին սպասաւորքն, որ թէպէտեւ մարմնով մեկուսի էին ի նոր խորհրդոյս, այլ ձայնիւ եւ բերանով զնոյնս բերէ զխորհուրդ: Իսկ հինգերորդ խորանն զնոյնս բերէ զխորհուրդս, ստուերն պակասի եւ կարմիրն պայծառանա, եւ չուչանն ծաղկէ. քանզի խաչն մերձեցաւ, եւ գուշակք յարութեան հասին, յայտնել Քի. արեամբն փրկութիւն հեթանոսաց այլ ղեռ եւս քողն ի վերայ կայ, զի զմարգարէականն ղեռ եւս նշանակէ զխորհուրդս: Վասն այսորիկ երեք միայն իբրեւ զմարգարէական եւ թաղաւորական եւ քահանական:

Շարք. էջ 9.— Իսկ նոնենին երեք ստեղծունի ի մի փնջի ելեալ, արիւնակ բերելով զհնովն ի նորս խորանաւն եւ կտակարանաւն դառն կեղեւովն, զբաղցրութիւն պտղոյն ի ներք ամանելով: Իսկ եղջիւրքն մերձ առ վերին սեղանն զՄովսեսին եւ զԱհարոնի բերեն զխորհուրդս, որպէս ի միւս կանոնին գտանեմք, եւ կաքաւան առ պոռնիկն Մաւրիամ եւ առ Րիսարն, իսկ ձկնաքաղն ձայնիւ

որսորդութեամբ ի ջուրսն, հոգւոյն առեալ տեսութեամբ մարգարէիցն, յոտս աւետարանչացն ասելով: Իսկ աքաղաղքն ոսկեզգեստ քիւստաւքն զարդարեալք, վասնզի հոգւոյն արժանաւորքն նախ զանձինս իւրեանց մաքրէին:

էջ 3.— Կանոն Բ, յորեւ երեքն:— Կանոնի տախտակները ունին գունաւոր, կամարակապ շրջանակներ. ծառեր եւ թռչուններ չկան:

էջ 6.— Կամոն Գ. յորս երեքն:

էջ 7.— Կամոն Դ, յորս երեքն: Կամոն Ե, յորս երկուքն:

էջ 10.— Կանոն Ե, յորս երկուն: Կանոն Զ, յորս երկուն:

էջ 12.— Կանոն Թ, յորս երկուն: Կանոն Ժ, յորս իւրաքանչիւր ոք:

էջ 13.— Կանոն Ժ, յորս առանձինն: Կանոն Ժ, յորս առանձինն:

Պակաս թերթեր, էջ 2-3ի, եւ 10-11ի միջեւ:

էջ 11.— Իսկ Մարկոս Աւետարանիչ, աւակներուալ Պետրոսի Առաքելոյ, զբէ գիւր Աւետարանն ի բերանոյ Պետրոսի, յետ ժեամի վերանալոյ Փրկչին մերոյ, դադմատ գրով...:— Ով Սբ. Աւետարանիչք, թողութիւն ինդրեցէք ի Քրիստոսէ ինձ զբրչիս եւ ծնողացն իմոց եւ (եւ) ամենեցուն որ զմեզ յիշեն, եւ Քի. փառք յաւ...:

էջ 14.— Քառակուսի աղիւսակ, ուր ներկայացուած են ձէ, մուրաք, աստեղատունք, գաւտիք, շրջանք, ժամք: Ստորոտը կը կարդացուի զԱյս իմաստ շարայկարգեալ վարդան վարդապետի Կիւրիակոսի: Ով բացցէ դիրին է հմտայսէր պիտոյ է բազում գաւտանք, համեմատ է չորս տարրս, իմանալիք եւ զազալիք:— Ստ. լուսանցքին. զՄի մեղադրէք, տեղիս վատ է եւ գրիչն կու փակչէր: Եւ զեղկեւ[ի] եւ զփցուն զբրիչս յիշեցէք:

էջ 15.— Աւետարամ ըստ Մատթէոսի.— Գիրք Մենդեան — լուսանցքին՝ լինելոյ — Եր. Քի. որդւոյ Դաւթի...:

էջ 185.— Աւետարամ ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Եր. Քի. ...:

էջ 288ա.— եւ ոչ ումեք ինչ սոսցին, գի երկնչիէին:

էջ 288բ. դատարկ:

էջ 289.— Աւետարամ ըստ Ղուկասու.—
Քանզի բազումք յաւթարեցին...:

էջ 472բ, վարը.— ...եւ էին հանապազ ի
տաճարին, գովէին եւ աւրհնէին զԱծ...:

Եւ զամենայն համառատագոյն պատմե-
ցին այնոցիկ, ոյք եկին ընդ Պետրոսի:

Յետ այսորիկ ինքն Յս., սկսեալ յարե-
ւելից մինչեւ ի մուտս արեւու: Եւ ետ ի ձեռս
նոցա զաստուածային զանապական քարո-
զութիւնն տիեզերական փրկութեան ամե-
նայն արարածոց յաւիտեանս ամէն:

էջ 474, դատարկ:

էջ 485.— Աւետարամ ըստ Յովհաննու.—
Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 518-519ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 590-595ի միջեւ ինկած երկու թերթ:

էջ 606բ.— Բայց է եւ այլ ինչ «Այսչափ-
շարունակութիւնը ինկած».— ՅՎՀ. ԻԱ. 25:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 184բ, վերը, բոլորգիր չեղա-
կերպ.— Քս. Ած. ողորմեա Գրիգորի անար-
ժանի եւ ստացաւորի սորա:

2.— էջ 473բ, վերը, նոյն գրչութեամբ.—
Քս. Ած. ողորմեա Գրիգորի անարժան եւ
ծնաւորաց իմոց եւ ստացաւորի սորա:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1917

էջ 13, աշակողմեան լուսանցքին.— Փի-
լիպպոս Ո. Գառթնգեանի լողմէ ազատուած
ընթանուր պատերազմին, 1917:

3454

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Ւ

(ԿՐԾՆԱԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ)

Տեղի

1832 — 1834

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22.5×18×1, էջք 2Բ: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Բարսեղ Դը-
պիր Մկրտիչեան, Մասնոցի: Գրութիւն՝
խորագիրները, սկզբնատողները եւ գլխատա-
ռերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 25-27 տող, կարմիր գիծերու մի-
ջեւ: Նոսր չեղագիր: Համառոտագրու-
թիւնք առատ: Ուղղագրութիւն տկար:
Գունաւոր զարդ եւ զարդագիր գլխերու
սկիզբը: Խորանագարդ էջ Ա: Լաթակազմ
խաւաքարտեայ նորակերտ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

1.— էջ Ա.— Նորին Քարոզ ի քամ Յո-
հաննու որ ասէ. Եմ մեղք որ մահու չափ է
.— Բնական ընտրողութեամբ ամենայն ոք
բանական ըստեղծ Աստուծոյ... — Գրեցաւ
զայս քարոզարան եւ հոգեւոր օգտակար մե-
ղաւորաց եւ զարժուցիչ մոլորելոց, ՌՄԶԱ,
եւ ի յամիսն մարտի ԻԸին: Անարժան յետն-
եալ Մկրտիչեան տիրացու Բարսեղին ասա-
ցէք Ած. ողորմի:

2.— էջ ԺԳ.— Վասմ ամ[ռ]դմ քաղաւ-
րի, որ կարտաքցաւ միոյ վայրկեմի իմմ

քննարկի, եւ յետ քաղում տաժանելիաց կրից քախտութեամբ, զղջացաւ յամօրեմնութեմէն իւրոյ՝ եղև վերստին արքայ։— Թագաւոր ռմն եւ անողորմ ժողովեաց քաղում գանձաւ, եւ իմն աւուր ժողովեալ մեծամեծաց առ նա ապէն... :

3.— էջ ԺԵ.— Վասմ Բի. յարութեամբ ասացեալ մամուրեքամբ իմաստումբն ըստ Փռնիկի, որ է թռչում մի եւ լիմի յաշխարհս չընդկաց։— Զի ասան իմաստունքն թէ է հաւ մի, որ կոչի փունիկ, ի Հնդկիս, եւ յոյժ գեղեցիկ է թեւօք որպէս սիրամարգրն... :

4.— էջ ԺԶ.— Այլ բամ որիշ։— Գրեալ է յօրէնս... :

5.— էջ ԺԷ.— Սահման կամօմ Սք. Առաքելոյն Թաթեմիս։— Երանելի բնութեանն, եւ նախանձ բարերարութեան... :

6.— էջ ԺԸ.— Պատմութիւն Ամեմասուրք Աստուածածնիւն։— Այր ռմն մեծատուն եւ ընչաւետ միշտ պատահելով աւազակաց աղքատացաւ եւս, եւ մնաց տուն իմն եւ մի այգին... :

7.— էջ ԻԲ.— Պատմութիւն վասմ քարեպաշտ մեծատառն... :— Եւ էր ռմն մեծատուն ողորմած յոյժ... :

8.— էջ ԼԲ.— Պատմութիւն երից ընկերացն, որք էին Եգիպտացիք գգոմամիտ եւ Հայ ազգաւ... :— Յետ ի մարդեղութենէն եւ յաստուածահարչ տնօրէնութենէն Յի. Բի. եւ զկնի կրապաշտ եւ անիմաստ մողութեամբն լցեալ չար թագաւորացն, եղև Հօր Աստուծոյ ամենակալին ողորմութիւն եւ բազմազուրկ ներողութիւն յաշխարհս Հայոց եւ Յունաց, ի ձեռն բազմաշարժար եւ կենդանի նահատակ Սրբոյն Գրիգորի Հօրն մերոյ Լուսաւորչին... :— Եւ արդ զիտելի է աստ, զի պատմութիւնս այս նորանոր շարարեցաւ ի մանկետական աշխարհին բառիցն առ լեզուս Հայոց դարձուցանելով. քանզի հաճեցաք զսա գծագրելոյ եւ կարգելոյ ի կարգս այլեւայլ հոգեշահ պատմութեանց... :

Եւ աստ ի վերջնում յայտնի լիցի ձեզ, ով քաջագիտուն հարք, եւ եղբարք իմ նազելիք, զի յոմանս տեղիս եթէ պատահեք ի սխալմունս բառից, եւ զրոց, եւ հոլովից, ոչ մեղադրեք, այլ ներում շնորհեք ի մեղաւոր անձին իմոյ, զի առանց բառարանից բազմաւ աշխատասիրութեամբ շարարեցի։ Նաեւ հիւսկ յետոյ ժտելով Հայցեմք ի ձէնջ ի սիրելեացդ իմոց, մինչ օգնականութեամբ Տեառն օգտեալիք ինչ ի սմանէ, անձանձիր յիշեալիք ի Տէր, զյետնագունեղ զանարժան եւ զանիմաստ տրուպս ամենեցուն, զմանկավարժ Բարսեղ զպիր Մկրտիչեան, զհայրն իմ զՄկրտիչ կոչկարն, եւ զմայրն իմ զԵղիսաբէթն, եւ զքորս իմ զՄարիամ, զԱննայն եւ զՀովսիսիմէն, եւ զնորարողոյն զեղբարյն իմ զՍարգիսն, եւ զհանգուցեալ զեղբարյս իմ զԳրիգորն, եւ ընդ այլ ննջեցեալսն մեր ի Բս., միով Հայր մերիւ, եւ միով Ողջոյն քեզիւ։ Եւ որ յիշողքդ յիշեալ լիջիք ի Տեառնէ մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ, որ է օրհնեալ ընդ Հօր եւ ընդ Սրբոյ Հոգւոյն, այժմ եւ յաւէտ յաւիտեանս, Ամէն։

Եղև գծագրեցաւ ի Թուին Հայոց ՌՄԶԳ, Եւ ի յուլիցի ամսոյ է։ Աշխատասիրութեամբ մեղսաթաւ վարժապետի Մասոնցի Մկրտիչեան Բարսեղի։

Միտ մարդկայն հոլով տկար սխալի, զի անսխա մինն միայն գտանի, որում փառք յաւիտեանս, Ամէն։

էջ 2Բ.— Գծմեծաւ անմաքուր։

Յետմագոյն շատակագրութիւնք.—

1.— էջ 2Ա, աջ կողմը շեղագիր։— Այս տետրակը էյմալեան Գեորգ վարժապետին որդի տիրացու Եղիայն է։ Օվ տանէ չի պերենէ Յուսիսին թասին ընդակից ըլա, ամէն։

2.— էջ Ե, ձախակողմեան լուսանցքին.— 1817, Փիլիպպոս Ո. Գառթագեանի կողմէ պահուած ընթանուր պատերազմին. Թիւ 8։

3455

Գ Ա Ն Զ Ա Ր Ա Ն.— 29

(ժԵ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×14×3.5: էջ 348: Հանգա-
մանք անբաւարար. չատ թերթեր վնասուած.
սկիզբը եւ վերջը թերի. նորոգուեցաւ Ս.
Յ. Կազմատան մէջ: Թուղթ գորշորակ: Գը-
րութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը
եւ գլխատուերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր
յստակ: Ուղղագրութիւն տնկար: Կարմը-
րագիծ զարդագիր եւ լուսանցազարդ զան-
ձերու սկիզբը: Լաթակազմ խաւաքարտեայ
նորակերտ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

ԺԴ.— էջ 9.— Գամն Թեոդոսի թագաւո-
րին եւ թոռին.— Տէր տընտեսական...:

ԺԵ.— էջ 14.— Գամն ի տէր Առաքելէ,
Սր. Կիրակոսի եւ Յուդ.:— Աստուածն ա-
մեն...: Առաքելի:

ԺԶ.— էջ 18.— Գամն Վահանայ Գողթմա-
ցուն:

էջ 40-41/ միջեւ ինկած մէկ թերթ:

ԼԸ.— էջ 128.— Գամն Մաղկիայգար-
դին:

ԽԵ.— էջ 182.— Գամն Զատկի ձրագա-
լուցին, Շաքաթ Առուր.— Խորհուրդ հան-
կըստեան...: Խաչատուր:

ԽԶ.— էջ 188.— Գամն Զատկին Յարու-
թեան: Մկրտիչ.— Մարդասիրութեամբ
Որդին Միածին...:

ԿԳ.— էջ 256-257.— Գամն Սրբոց Մար-
գարէից.— Խորհուրդ անքննին...: Խո-
րհուրդուցն:

ԿԵ.— էջ 273.— Քարոզ վարդեաւորին, ի
Մըլըրէ.— Մեծ եւ ահեղ խորհուրդ մեզ
յայտնեալ...: Մկրտիչ:

Հ.— էջ 298.— Գամն Համաւրէն Առաքե-
լոց.— Խորհուրդազգաց քում մարդեղու-
թեան...: Խաչատուր:

ՀԱ.— էջ 303.— Քարոզ Խաչատուր Խաչ
Գիւտին.— Խաչի քո Քս. երկիր պագանեմք
...: Խաչատուր:

էջ 306-307/ միջեւ թերթ ինկած:
ՀԳ.— էջ 308.— Գամն Մարտիրոսաց.—
Տինայ առաւել, տարմը բարձրացեալ...:

ՀԴ.— էջ 313.— Գամն Սրբոց Մարտիրո-
սաց.— Խոնարհեալ Բանին...: Խաչա-
տուր:

ՀԵ.— էջ 318.— Գամն Մարտիրոսաց.—
Մեծայայտաւ փառաւ...:

ՀԶ.— էջ 340.— Գամն տէր Զաքարիա-
յի Աղթամ. ի Գր.:—

Գըթացեալ քոյին...:

Բարուն երկնային...:

Իսկ որ լսեցին...:

Գամն սիրոյ քոյին,
գամնեալ ի յոգի,
գեր[ա]գով տիրին,
սուրբ դիտայպետին,
բաղձալի վեհին,
կաթողիկոսին,
մեծ պատրիարգին,
տէր Զաքարային,
որ յԱղթամարին:
Բորբոքմամբ չարին,
փորձ հասեալ մըմին
յայլաւեռ րամին,
գոր սիրով քոյին,
ջերմացեալ մըմին,
վամեալ գնոսին,
ի մէջ համդիսին,
դաւանեալ գՈՐդին,
գոլ Հաւր Միածին,

փառակից նոցին
զհշմարիտ Հոգին,
մի աստուածութիւն:

Որ յառուրս յետին,
ի դարս վերջին,
Ժամանակ Նեոին,
փրկութեամբ ժոյին,
անցեալ համարին,
ամաց հազարին,
րամեալ ընդ միին
չորս հարիւր թուին,
հինկ պակաս ամին,
գմեր հոգիւ քարին,
վասն անուան ժոյին
սաստիկ գանեցին,
յերեսըն թքին,
եւ ամարգեցին,
սրով խոցեցին,
վիրաւորեցին,
հարկոծ արարին
խորտակեալ հարին,
ջարդեալ մանրեցին,
զգըլուխ նորին.

ուրախ էր յոգին,
տարեալ ի յանձին,
զչարչարամս ուժգին,
վասն անուան ժոյին,
ւ ամանց պըսակին
որ գանձեալ պառին:

Րարուն քարերար,
Սուրբ Կոյս Տիրամայր,
Սուրբ Հոգոյն տաճար...:

Հմտ. Հայոց Բոր Վկաները, Վաղարշապատ, 1803, էջ 177-180:

2.— էջ 343.— Գանձ ի տեր Մխիթարայ, Ձեռնարկութեամբ.— Մինդ ի յերից անհիւթոյ...— Մի ի թար:

2Ա.— էջ 348.— Գանձ Նիկողայոսի Հայրապետին.— Գաւազան ծաղկեալ...:

Մանր յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 187, ստորոտը, կարմրատառ, վընասուած, չորս տող.— Զստացող սուրբ տառիս.....[եւ զծը]նաւդսն իւր յիւեցէք ի Քս., ը[նդ] նոսին?] եւ զգծողս եւ զծընաւդսն իմ, եւ Ած. զձեզ յիշէ իւր միւ[ս] անկամ զալըստեանն ամէն:

3456

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 284

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16.5×6: էջ 614: Հանգամանք շատ լաւ, ընդհանրապէս նորոգութիւն կրած: Թուղթ դեղնորակ, տոկուն: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,

երկսիւն, 20 տող: Բուրգիւր յատակ: Սեւագիծ, կարմրագիծ, կամ կարմրաներկ զարդագիր եւ լուսանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Կարմիր կապոյտ խորանազարդ իւր սարօք, անաւարտ, էջ 6, 471. Ընկ կարմրագիծ 185, 283: Կաշեկազմ տախտակեայ

դրողմազարդ: Պահպանակ մազաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, մեծ երկաթազիր ճարտար գրչէ, մասն Աւետարանի: Պիտակ առաջին կողքին, պարզ թուղթով, «Թիւ 18. Աւետարան ՌՃՈԸ, 1148, թուով»: Ստացող՝ Սարգիս Բանանայ: Հմմտ. Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ 283:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1, գունաւոր մատիտով.— Սեփակա-նութիւն Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ, 1911:

Էջ 2-4, դատարկ:

Էջ 5.— Գիրք Մընդեան Յի. Բի. . . .:

Էջ 184, դատարկ:

Էջ 185.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի. . . .:

Էջ 280ր.— Յարուցեալ Յս. առաւաւտուն

...:

Էջ 292-293ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

Էջ 293.— Աւետարան ըստ Ղուկաս[ու].—

Բանգի բազումը յաւժարեցին...:

Էջ 468բ-470, դատարկ:

Էջ 471.— Ի սկըզբանէ էր Բանն...:

Էջ 607բ.— Իրք կնոջն շնացելոյ, ի Յով-հաննէ.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի տեղի իւր...:

Էջ 612-613ի միջեւ թերթ ինկած:

Էջ 613-614, նոր թուղթ:

Էջ 614, դատարկ:

Յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— Էջ 182-183, ստ. լուսանցքին, բոլոր-գիր.— Ած. աւրհնէ զայն քահանայն, բանայ Աւետարան բերանըմ ողորմիս ասէ Սա-լարին Հոգւոյն Համար. մեզի կերակուր բե-րէր, շատ աշխատանք ունէր:

Բս. Ած. ողորմեա ի քո միւսանգամ գա-լըստեանն ստացողի Սբ. Աւետարանիս: Ով սուրբ ընթերցող, յիշեա զիս միով Տէր ո-ղորմիւ, եւ Ած. զքեզ յիշէ իւր արքայու-թիւնամէն:

2.— Էջ 282, ստորոտը, կարմրատառ.— Համբարձման կարգա զայս աւետարանս, եւ

զմեղուցեալ գրիչս յիշեա ի մեղաց թողու-թիւն, եւ Տէր զձերն թողցէ:

3.— Էջ 282բ, բոլորգիր, սկիզբը երեք տող կարմրատառ, ապա սեւով.— Զպատ-ուական քահանայքն ըզՍարգիս քահանայն եւ զեղբայր նորին զՄիրաք նոր սրբասէր քահանայս եւ զծնաւոյն իւր յիշեսցիք ա-ղաւթիւք ի Բրիստոս, ով [ման]կունք նոր Սիրովնի, որք ընթեռնոյք զսա եւ կամ լրսէք ի սմանէ զաստուածային Հրամանսս, եւ որք գաղափար առնուք զսա: Եւ որք յիշէք սրտի մըտաւք՝ եւ դուք յիշեալ լիջիք ի Բս.:

4.— Էջ 610ա.— Փառք ամենասուրբ Եր-րորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյ Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւի-տենից, Ամէն:

Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հաւր, որ գթա-ցաւ յորարածս իւր եւ առաքեաց զՄիածին Որդին ի փրկուկութիւն մարդկան...:

Արդ խնդիր եղեւ այսմ աստուածախաւս Սբ. Աւետարանիս Հաւատարիմ տանուէրն [Սիւնակիմ վարի մասը եղծուած. յաջորդ թերթը մոր թուղթ է]:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.—

1.— Էջ 613, նոտրագիր անհարթ.— 1699

Յիշատակ է Սբ. Աւետարանս, ըզվերջին ըստացողս Յարութիւն եւ Ասլանին ըզմղտե-սին, ի դուռն Սբ. Սարգիսին, որ եղին յի-շատակ. չուրն ոք յիշխանութիւն Հանելոյ կամ գրաւ դնելոյ կամ ծախելոյ. զմասն կայենի եւ Ուղայի առէց (առէց): Թվին ՌՃ եւ ԽԸին. կամ տեսանելով կամ որինակե-լով. յիշեսցիք զԱրութիւն, զԱսլան զմղ-տըսին, Հայր մեղայիւ ասէք: Յիշատակ է պիգտի իրիցուկի դուռն Սբ. Սարգիս

Ներքեւը մօտը շեղագիր.

Դարձեալ յիշեսցիք զՀոգի ծառաիցս Ա-հարոնին, եւ Նազուկին, եւ մղտեսի Ուսլու-ին, Սահակն, եւ զմղտեսի Պահատուրն եւ զՄայրամն:

2.— Էջ 8, ծախակողմեան լուսանցքին.— 1917, Փիլիպպոս Ո. Գաւթագեանի կողմէ պահուած ընթանուր պատերազմին. թիւ 7:

3457

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ա. Ն.— 285

ՀաճՈՅԻ ԳԻՂ, ՍԵՐԱՍՏԻՊ

ԹԻՆԴ = 1595

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 28×19×6: էջք 5-488: Հանգա-
մանք՝ յոյժ վնասուած թացութենէ եւ բոլո-
րովին քայքայուած. կարօտ հիմնական նո-
րոգութեան: Թուղթ բամպակեայ: Գրիչ՝
Հայրապետ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մե-
լանով, երկսիւն, 23 տող: Բոլորգիր յստակ:
Գունաւոր զարդազիր եւ լուսանցազարդ
հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր
սարք, վնասուած, էջ 17, 137, 219, 369:
Նկարք, ոչ նուրբ, Մատթէոս էջ 16, Մար-
կոս 136, Ղուկաս 218, Յովհաննէս եւ Պրո-
խոս աշակերտ 368: Կաշեկազմ տախտակեայ
դրոյմադարդ, հնամաշ եւ քայքայուած:
Ստացող՝ խոճայ Յովանէս Տիվրիկցի: Կը-
նիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան
Վանուց Սերաստիոյ, Թիւ 103»:

Հմմտ. Յուցակ Ձեռ. Սերաստիոյ, Թիւ
40:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 6, դատարկ, անմաքուր:
էջ 6-7.— Թուղթ Եւսեբիոսի, գունաւոր
խորանագարդի մէջ:

Կանոնի տախտակներ, էջ 8-15, ինքնու-
րոյն խորանագարդերով:

էջ 17.— Գիրք Ծննդեան Յի. Քի. ...:

էջ 93էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 84:

էջ 134բ-135, դատարկ:

էջ 137.— Սկիզբն Աւետարալանի Յի.
Քի. ...:

էջ 217ա.— եւ ոչ ումէք ինչ ասացին զի
երկնչէին:

էջ 217բ, դատարկ:

էջ 219.— Քանգի բազումք յաւթարեցին
...:

էջ 367, դատարկ:

էջ 368.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

Թիշատակարամ Գրչի.— 1595

էջ 488ա.— Փառք Հաւրն էականի, Որդ-
ւոյն Միածնի, եւ ազատիչ Սբ. Հոգւոյն,
այժմ եւ միշտ, յաւիտեանս:

Արդ գրեցաւ Սբ. Աւետարանս ձեռամբ
անարժան մեղաւք տկար եւ ցրուամիտ,
խորհրդակորոյս եւ անիմաստ, տէր Հարա-
պետիս, ի գաւառիս Սերաստիոյ, ի գեղոյ
որ կոչի Ճանճի, ի դրունս Ս. Առաքելոյն
Պաւղոսի, եւ Սրբոյն Յակովբայ, ամէն: Ի
թվականիս Հայոց Ռ եւ ի ԽԴ, յունիս ամսոյ
իւն, աւրն Դչ. ի, յինն ժամուն:

Արդ աղաչեմ զձեզ, ով պատվելի Հայրք
եւ եղբարք, որք Հանդիպիք սմա կարգալով
կամ աւրինակելով, յիշեցէք ի յաղաւթս ձեր
զմեղապարտ գրիչս սորա, եւ զձնաւղան մեր,
եւ զուսուցիչսն մեր, եւ զեղբարս իմ զՆա-
չերեսն, որ փոխեալ է առ Քս., եւ զամենայն
երախտաւորսն մեր, եւ դուք յիշեալ լինիջիք
ի սրբոց ամէն:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, որք Հանդիպիք
սմա, անմեղադիր լերուգ սղալանաց եւ խո-
շորութեան գրիս, զի անսղալ յԱծ. գտանի:
Ի դառն եւ ի նեղ ժամանակիս, որ բազում
նեղութիւն կայ ի վերայ մեր վասն ծովաց-
եալ մեղաց մերոց:

Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, յիշեցէք ի մաք-
րափայլ աղաւթս ձեր զստացաւդ տառիս
աստուածային Հաւատարիմ ծառայն զՏիվ-
րիկցի Յովանէսն եւ զիւր որդին զԳրիգորն
եւ կենակից, որ փափաքող եղեալ աստուա-
ծաբնակ կտակիս, տիրաւանդ գանձիս,
կենսաբեր Աւետարանիս եւ լուսանորոգ սա-
փորիս, եւ աստուածաբուն աղբիւրիս, որ եւ
ծառաւ Աստուծոյ Յովանէս եւ որդին Գրի-
գոր, մտաւ ածեալ ըզհրամայեալն ի սրբոց՝
թէ Երանի որ ունիցի զաւակ ի Սիոն եւ ըն-

դանեակ յերուսաղէմ, առեալ խոճա Յովանէսն եւ կենակից, յիշատակ հոգոյն իւրոյ անջնջելի, եւ ինքն ապաւինեալ ի քրիստոսասէր Աւետարանն որ է բարէխաւս:

Արդ յիշատակ է Սբ. Աւետարանս Տիվրիկցի խոճայ Յովանէսին, եւ իւր որդոյն Գրի-

գորին, եւ կենակցուն Ղուստրաթին, եւ միուս կողակցուն Պահարին, որ փոխեալ է առ Քս., եւ Հարսինն Տոլվաթին: Ի ղուոքն Սբ. Աստուածածնին, ի թվին.....

Յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի ամէն:
էջ 488բ, ղատարկ:

3458

Ա.— Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք.— 61

(ՏՊԱԳԻՐ ԵՒ ՋԵՌԱԳԻՐ)

[Կ. Պալիս]

[Սեբաստիա]

Տպ. 1568

ՋԵՌ. 1682

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 18×12×3: էջք 228: Հանգամանք համարեա բաւարար. նորոգութիւն կրած: Թուղթ ալյազան: Գրիչ՝ լրացուցիչ մասերուն՝ Շամլու Սեբաստացի: Գրութիւն բազմազան: Բոլորգիր, նոտրագիր: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, կոնսակը մասամբ ճեղքուած: Պահպանակ մազաղաթեայ ըսկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, անկիւնաւոր երկաթագիր, միջակ մեծութեամբ, մասն Աւետարանի: Կնիք Սեբաստիոյ Հայոց Սեփեքերիմեան Ընկերութեան, էջ 3, 4:

Հմմտ. Յուցակ ՋԵՌ. Սեբաստիոյ, Թիւ 157:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-32, Թուղթ սպիտակ, նոտրագիր, կարմրախառն:

էջ 1-2, մանրուք անհարթ գրով:

էջ 3, սեւագիծ գլխազարդ իւր սարօք.— Զարթուցեալքս ամենեքեան...:

էջ 7.— Առաւօտ լուսոյ...:

էջ 11.— Աստուածածին մայր Քրիստոսի...:

էջ 15.— Աշխարհ ամենայն...:

էջ 20.— Աղօթք.— Զքէն գոհանամք...:

էջ 28.— Աղօթք.— Տէր երկնի եւ երկրի...:

էջ 31-32, վարի մասը պատուուած:

էջ 33-184.— Տպագիր.— Թուղթ գորշորակ. խորագիրները նարնջագոյն, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 15 տող:

Մանօք.— Կը պակսին տպագրին Ա. պրակը եւ Բ. պրակին սկիզբի երկու թերթերը, ուրեմն 20 էջ:

էջ 33-34, կէսը պատուուած:

էջ 35.— Յուղեայ Տէր զցաւդ ողորմութեան ք...:

էջ 38.— Քարոզ զկնի մեծացուցէին, Տեբունի աւուր:

էջ 65.— ...Քարոզ Արեւագալիմ...:

էջ 72.— Քարոզ Երրորդ Ժամուռ Զաշոյ:

էջ 93.— Ժամայմուտ ըստ պատշաճի:

էջ 114.— Երեկոյի ժամուն ասէ Քահանան. Ես առ Ած. կարդացի...:

էջ 132.— *Խրատք Խաղաղականին:*

էջ 139, վերը.— *Գրեցաւ Աղաթամատու-
ցրս թվին Ռժէ [= 1568], ապրիլ Իէ.—
Հմմտ. Հայ Հնատիպ Գրքի Մատ. Յուցակ,
1963, Երեւան, Թիւ 12:*

Աղաթք ի թնոյ ժամուն որ կոչի էկեսէ:

Առաքեալ Տէր զյոյս քո:...

Բ.— ԽՈՐՀՐԴԱՏԵՏԻՐ.— 87

(Տպագիր, թերի)

էջ 141.— Աւրեմբ արկամելոյ սպաս եկե-
ղեցո: Թորժամ կամեցի Քահանայն պատա-
րագ մատուցանել, պարտ է այսպէս խորհր-
դաբար զգեստաւորիլ...:

էջ 142, վերը, *կարմրատիպ աղօտ նկար,
սա գրութեամբ. AARON SACERDOT E:
Ձախ կողմը կարմրատառ՝ Ահարոն Քահանան
է:*

*Ներքեւը.— Որ զգեցեալ ես զյոյս որպէս
Հանդերձ...:*

էջ 145.— Բազպնդեռոյն է.— *Տուր Տէր
զարութիւն ձեռին իմոյ...:*

էջ 153.— Եւ ասեմ զժամայմուտն ըստ
պատշաճի աւուրմ, եւ քահանայն ասէ զԱ-
ղաւթս Յոհանու Ոսկեբերանիմ.— *Տէր
Ած. մեր՝ որոյ կարողութիւնդ անքն|ի|ն է
...:*

էջ 184.— *Սոփա շնորհեալ զսէր զհաստա
|Այսչափ է տպագրեալը. մնացեալը կը
պակսի. աղօթքին շարունակութիւնը կայ
ձեռագիր|:*

էջ 185—215, *նոտրագիր մեծ:*

էջ 185.— *տուրթիւն եւ զըզձալիս խաղա-
ղութիւն ամ. աշխարհի...:*

էջ 196.— Սարկաւագ քարձր: Ամ. Սըր-
րովք զորս յիշատակեցաք: Բ թուխտ յառաջ
գրած է:— Ոսկեբերանիմ ասացեալ:

*Ջրարին եւ զօգտակարն անձանց մերոց,
եւ զխաղաղութիւն ամ. աշխարհի, ի Տեառ-
նէ խնդրեսցուք:*

Դպիր.— Շնորհեա Տէր:

*Ջմնացուածս ժամանակաց մերոց խաղա-
ղութեամբ կատարեալ, ի Տեառնէ...:*

*Ջրիստոնէական կատարումն կենաց մե-
րոց անվիշտս եւ անամօթս, եւ բարի պա-
տասխանատրութեամբ կալ առաջի ահօր
բեմին, ի Տեառնէ...:*

*Ջմիարանութիւն Հօտոյն եւ զհաղորդու-
թիւն Հոգւոյն Սրբոյ Հայցելով ի Տեառնէ:*

*Ընկալ կեցո:— Հմմտ. Խորհրդատետր
1513ի տպ. Թղ. 29:*

*Միմչ Քահանայն ասէ զԱղօթս ի ծածուկ
.— Ած. ճշմարտութեան եւ Հայր ողորմու-
թեան...:*

էջ 214.— Եւ քահանայն երիցս համբուրէ
զսեղամն եւ ասէ ձայմիւ.— *Կատարումն
օրինաց եւ մարգարէից...:*

Յիշատակարամ.— 1682

էջ 215, վարը.— *Աստանօր յօարտեցօ
ձեռամբ Շամյու գրչիս Սեբաստացի, ի Թը-
ւաբերութիւնս Հայոց ՌձԼԱ: Որք Հանդի-
պիք սմա, կարդալով կամ տեսանելով, յի-
շեանք ի Տէր, եւ դուք յիշեալ լիցիք ի Քը-
րիստոսէ, ամէն: Հայր...:*

էջ 216—228, *սեւորակ մեղանով, անհարթ
գրերով զանազան մանրուք:*

3459

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 286

Տեղի

ՁԱ = 1252

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25×17×5.5: էջք 482: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ. ազդուած թացութենէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ իսապատու: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը, եւ մասամբ գլխատառերն ու առագանջութեան նշանները կարմիր, մընացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 22 տող: Բոլորգիր վարժ: Երկարագիծ կարմիր գլխատառ չափ մը հատուածներու սկիզբը: Ուրուանկար՝ չըջանակով, Մարկոս, էջ 136: Գունաւոր խորանագարդ իւր սարօք, նախնական թուղթին վրայ փակցուած, էջ 5, 139, 225, 379: Նկարք, ոչ նուրբ, տարբեր թուղթերու վրայ, Մատթէոս էջ 4, Մարկոս Աւետարանին էջ 138, Ղուկաս Աւետարանին էջ 224: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Առաջին կողքին փակցուած պարզ պիտակ, ռիւ 17, Աւետարան, ՁԱ թուականաւ, 701+551=1252: Ստացող՝ կիրակոս կրօնաւոր:

Հմմտ. Յուցակ 2եւ. Սեբաստիոյ, Թիւ 39:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գրչափորձ, բոլորգիր մանրուք:

էջ 2, դատարկ:

էջ 3, գունաւոր մատիտով.— Սեփակա-նութիւն Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ Սեբաստիոյ, 1811:

էջ 5.— Աւետարա[ւ] ըստ Մաթեոսի.— Գիրք Մընդեանն Յի. Գի. որդի Դաւթի, որդի Աբրահամու...:

էջ 77բ.— Թագաւորք երկրի յումմէ առ-նուն զհարկս.— լս. ազգաց.— Մտթ. Ժէ. 24:

էջ 137, դատարկ, տարբեր թուղթ:

էջ 139.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի., որդի Աստուծոյ...:

էջ 221բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասէին, զի երկնչէին:

էջ 222բ-223, դատարկ:

էջ 225.— Քանզի բազումք յաւժարեցին...:

էջ 289էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 300:

էջ 376-379ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 379.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 445բ-446 դատարկ. բայց թերոյթ չը-կայ:

Մամր յիշատակագրութիւնք Գրչի.—

1.— էջ 135բ, վարը.— Քս. Ած. քո սուրբ չարչարանացո բարէխաւսութեամբ ողորմեայ պր. Յուսիփա, եւ իւր զաւակին տիկին Քաւարովանուչին, եւ իր մարն, [եւ Յովհաննիսի] քահանայի, եւ Դաւթի մանն:

Եւ Սիոն քահանի ողորմի, որ զԱւետա-ր[ա]ն աւրի[ն]ակ խնդ[ր]եցաք, նա երեսու:

2.— էջ 136, վերը.— Զստացող Սուր[բ] Աւետարանիս զկիրակոս կրանաւոր, որ հետեւեցաւ աստուածային զանձիս, յիշես-ջիք ի Քս.:

3.— էջ 222ա, վերը, կարմրատառ.— Զնուաստ եւ զանարհեստ գրիչ, եւ զՊետրոս որ զայս սակաւ զընջուփոս շնորհեաց, յիշեսջիք ի Քս.:

4.— էջ 376բ, վարը, սեւատառ.— Քս. Ած. քո Սուրբ Աւետարանչիդ բարեխաւսու-թեամբ ողորմեա Յովհաննիսի քահա-նայի, եւ Դաւթի դարբնին, եւ Յուսկանն Փիլ [Մարումալուքիւմը չկայ. յաջորդ թերթը արմատեմ կտրուած]:

Մեծ յիշատակարան Գրչի.— 1252

էջ 481բ, ստորոտը.— Զսուտանուն զգրիչ

յիշեայ, — եւ գ'միրակ կրանաւորն — [482ա] որ շնորհիւ Տեառն սկսայ եւ ձեռն-տուութեամբ նորին կատարեցի զաստուածա-խաւսութիւնս սրբոց լուսաւորչացն Մաթէոսի, եւ Մարկոսի, Ղուկասու եւ Յոհանու, ի թուակ. Հայոց ԶԱ, ի թագաւորութիւն քրիստոսապսակին Հեթմոյ, եւ ի Հայրապետութիւն տեառն Կոստանդնեայ:

Գրեցաւ սա ձեռամբ իմով նուաստի Խաչատրոյ, ի խնդրոյ սրբասնեալ կրաւելնաւորի Կիրակոսի: Եւ ստացաւ զսայ ի յարդար վաստակոց, յիշատակ իւր եւ ծնողաց իւրոց, եւ ընդանեակ ի վերինն Շրուսաղէմ:

[482բ] Արդ որք աւկտիք ի սմանէ, յիշեալք ի Բս. զԿիրակոս, որ Հետեւող եղեւ աստուածային գանձոյս, եւ զՀայրն իւր զԲարէմանուկ եւ զմայրն իւր զԳոյրազատրն, եւ զՀամարէն ազգականսն, զԿենդանին եւ զմեռեալսն: Եւ զիս զմեղապարտ գրիչս, եւ զծնողսն իմ, եւ զուք յիշեալ յիջիք առաջի աւեղատեանն Գիւ:

Տէր ԅս. ողորմի Ստեփանոս քահանայ[ի] եւ որդւոյ իւրոյ Կոստընդնայ, եւ Գորգ քահանայի:

Էջ 482, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր, այլ գրչով.— Կ[ա]մաւ ամենա[կալ]ի[ն] Աստուծոյ, ես Կիրակոս միայն[ակեաց] ո[ր]եստու զիմ զԱւ[ետարան?]..... [Աստուա?] ծած[նի?] [յի]շատ [Այսչափ] մնացած է]:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—
1.— Էջ 481, սիւնամիջի լուսանցքին.— Դեւոցացի Մխիթար Գրիգորեան՝ 1816, ազատող գրքիս:
2.— Էջ 74, ձախակողմեան լուսանցքին.— Թիւ 11, 1817, Փիլիպպոս Ո. Գառթօցեանի կողմէ պահուած ընթանուր պատերազմին:

3460

Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն.— 1

Խմբ. ՍԱՐԳԻՍ ԲԺԻՇԿ ԱՄԹԵՑԻ

Թղխաք

ՌՄՀԲ = 1823

ՆԿԱՐԱՅՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաււ 24.6×17×4.6, էջք 412, Պրակք իԹ+ԺԹ, Հանգամանք բաւարար, Թուղթ սպիտակ, Գրիչ՝ Նիկողայոս, խմբագրողին կրտսեր եղբայրը: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւայլն սրճադոյն, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 28 տող, սրճադոյն գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր վարժ գրչէ: Համառոտագրութիւնք առատ: Գունաւոր խորանազարդ էջ 21: Նկար, երիտասարդ

բժիշկ մը նստած, կը քննէ իր առջեւ կանգնած Հիւանդին բազկերակը, եւայլն, էջ 20: Կաշեկազմ խաւքարտեայ ոսկեղրուաք քայքայուած: Ստացող Սարգիս Բժիշկ Ամթեցի: Կնիք սեւադրոշմ փակագիր, «Մահտեաի Յարութիւն»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-8, դատարկ, փոքր բացառութեամբ:

էջ 7ա.— Յանկ պատուական Բժշկարանիս.— Ա-ՄԿԲ Գլուխներ:

էջ 17ա.— Յիշատակարան Նօտարեալ Գրարաց.— Փառք եւ պատիւ, անչափ գունթիւն մատուցանեմք ամենախնամ ճարտարագետ բժշկապետին (որ ոչ կայստանայ իմիջ դեղոց, հնարից, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի, ոչ յերկարաձգութեան, ոչ փոփոխ մատուցանելոյ, ոչ հասման, ոչ խորման, ոչ սրալործութեան, որպէս երկրա(ո), որս տեղատուութեան, առ որս միշտ է վրձարութիւն եւ ամենասխալ տարակուսութիւն) ամենակարող Հօր, ամենիմաստ Որդոյ եւ աննիւթական անքննելի աղանա-սարան Սրբոյ Հոգոյն, որ անսպառ գթութեամբ եւ անհուն ողորմութեամբն արժանացոյց հասոյց ի լրութիւն գրութեան Բժշկարանիս:

Բժշկարանս այս ցանկալի, է յոյժ պիտանի մարդկայնոցս սեռից, առ ի գտանել գիտարտումն ցաւոց, եւ այնու զօրացեալք, կարողք լինիցին գործել զառաքինական բարութիւնս, եւ օրհնել զԱժ. ըստ այնմ թէ կեցցէ անձն իմ օրհնեցէ զքեզ: Վասն այն փութայեալ ի զննութիւն նախնի հեղինակաց, կամ եղև Տիգրանակերտցի մահտեսի Սարգիս քաջուշիմ եւ հանճարեղ ներհուն բժշկի, ի մի հաւաքել յրնտիր ըստիր օրինակաց բազմամուտ բժշկաց ի պէտս ամ. խտտեցեաց: Վասն որոյ տեսալ զբաղման սորին, նորաբողոքել եղբայր իւր՝ Նիկողայոս զգոնամիտ ուսումնասէրն, անձանձիր յօժարութեամբ եւ քրտնաջան աշխատանօք գրեալ օրինակեաց ըստ կամեցողութեան արարչին եւ հասոյց յուարտ:

Ի հայրապետութեան Սրբոյ էջմիածնի տեառն Եփրեմի ստբազնակատար կաթուղիկոսի ամ. Հայոց եւ գեր[ը]նտիր հովուպետի: [Ե]ւ ի պատրիարքութեան Սրբոյ Սաղմոն տեառն Գարրիէլ արքեպիսկոպետի եւ աստուածաբան հոգաբարձութիւն: [Ե]ւ ի պա[տ]րիարքութեան Կոստանդինուպոլսոյ տեառն Պողոս արքեպիսկոպետի, եւ բազմերախտ դիտապետի: Եւ ի թուականութեան ըս Հայոց ՌՄՀԲ, եւ փետրվարի ԻԴին, ի տիրախնամ քաղաքն Թոբաթ:

Աղաչեմք զձեզ հարք եւ եղբայրք, որք հանդիպիք սմայ, կարդալով կամ տեսանե-

լով, յոյժ խնամ տանիք սմայ, զի յոյժ պատուական եւ գովելի է սայ: Որ սիրով աշխատի ի սմանէ, բազում օգտութիւն գրտանէ ի սմանէ, եւ բազում հարկիս կու ընդունի ի մարդկանէ եւ մեծամեծաց եւ (եւ) ըսամկալ: Եւ Դի. Ա. մերոյ փառք յուստեանս յաւիտենից ամեն:

Սիրեք իմաստասերն հրամայել է թէ՛ Մի՛ ազահիլ զու ամ. փրկութեան քոյ, եւ մի՛ շոայլի ի պէսպէս խորտկիս. զի բազումք խորտկաց ծնան ցաւք, յազահութենէ բազումք մեռան: Իսկ որ զգուշ լինի անձին իւրոյ՝ յաւել ի կեանս իւր: Պատուեալ ըգբժշկապետս քոյ, զի եւ սայ Աստուծոյ աւորեալ է: Բայճ բժշկութիւն ի Բարձրելոյն է. զի ի ձեռն նոցայ է բժշկութիւն քեզ. զի եւ նոցայ զՏէր աղաչեցնք զի յաջողեցիք գործ նոցայ Աստուծով ամեն:

էջ 18, դատարկ:

էջ 21ա.— Ըստուգիւ ճարտարօք ընտրաց իմաստասիրաց եւ բժշկական վարպետացն հելլենացոց եւ յունաց իմանալոյ գրնութիւն մարմնոյ մարդոյն զստեղծութեան եւ զանդամքն, զոսկերան եւ զօթուածսն եւ զլղերն, եւ որպէս գոյացան...:

էջ 23ա.— Յաղաքս Բժշկութեամ Արուեստի: Օգնեալ Հոգի Սուրբ:

Ա.— Յառաջմ յիշեմք զողայոց սմունքն, եւ զցաւոց դեղերն.— Եւ առաջ զպորտն թէ ինչպէս կու կտրեն...:

Ա.— էջ 35բ.— Պատմութիւն Ասիականութեան վասն ծաղկիմ ջերմամն.— Էհանայ ասէ թէ, պատճառ այն արեան յաւելնալուն լինի որ մանուկն յօրովայնի մօրն կերակրի...:

Է.— էջ 43ա.— Հապ Գեղիամեսի որ կոչի Ղօղիա...:

ԽԴ.— էջ 83ա.— Վասն եագի եւ մուգլայի.— Որ գիշերն շատ հազայ...:

ԽԵ.— էջ 86բ.— Վասն ակուայի դեղ:

ՀԴ.— էջ 102ա.— Մամեան որ Գալուստէն առած է եւ է սքանչելի...:

ՁԴ.— էջ 108ա.— Վասն եիւմուղաց ԻԴ մշամացն է:

ՁԵ.— էջ 115ա.— Վասն ստածմամ որ թափէ զմարդն ի մահայդեղոյ:

ՁԶ.— էջ 118բ.— Հոկմայ Ղօլունքի: Զաբարիայի որդին ասէ թէ...:

ՂԸ.— էջ 123ա.— Դեղ մայասուրի:

ՃԼ.— էջ 136բ.— Վասմ դուռն լուսիմ:

Դիտ.— Նախադիր ցանկին մէջ յիշուած յաջորդ երկու գլուխները — ՃԼԱ, Վասն միայսուող քարի, եւ ՃԼԲ, Վասն լուսի համար — կր թուի թէ մասամբ կորսուած են թերթերու անկման պատճառաւ:

ՃԼԳ.— էջ 146ա.— Վասն Ծաղկանց Զօրութիւնն, այս է որ Տէր Ած. Հրամանաց կրաւելնա(ս)ւորին: Առ շուշան ծաղիկ եւ հինդիպէի ծաղիկ, եւ աֆրաճի ծաղիկ...: Եւ ասէ Ղիմիկիարոս կրաւելնա(ս)ւորն թէ ձեռք մարդու փորձեցանք եղաւ այնպէս, եւ կատարեցաւ Հրամանաւն Աստուծոյ ամեն:

ՃԼԴ.— էջ 153բ.— Պատմութիւն շահգամիք ծաղիմ:

ՃԽԸ.— էջ 169բ.— Վասմ որպեսութեամբ ակամեք եւ քարամբ...:

ՃԽԹ.— էջ 177ա.— Վասմ լերդացաւութեամբ:

ՃՀԸ.— էջ 190բ.— Վասմ մագաղաթ լրւամայլոս:

ՃԴԳ.— էջ 200բ.— Մաճուս մայասուրի խիստ օգտէ:

Մ.— էջ 204ա.— Վարդի մուրապպայ, որ է կուլանկուպին: Սապիթ կուռան ասէ թէ օգտէ ըստամոքին հովութեան եւ լերդին...:

ՄԶ.— էջ 207բ.— Ճալթափիլոմ: Հուենայն ասէ թէ այս անունս հոռմաց բառովն է...:

ՄԸ.— էջ 208ա.— Խրատ Բագրատի եւ Գեղիամոսի, որ աշակերտացմ եմ ասացեալ

***

ՄԹ.— էջ 209բ.— Ռուպ սալորի: Մատայինն ասէ թէ օգտէ տաք ջերմերուն եւ զաֆրան լուծէ...:

Էջ 210ա.— Ռուպ մուսմ: Մասրիճուան ասէ թէ օգտէ գինուն խումարութեան եւ զծառան կտրէ...:

Էջ 210բ.— Ռուպ մամուշակի: Ապուճէրէն ասէ թէ օգտէ սուրֆային, որ է հադին...:

Էջ 211ա.— Ռուպ թուրումջի: Հնան ասէ

թէ օգտէ մահացու դեղոց եւ սաֆրային սրութեան...:

— Ռուպի խարակ, որ է գուսրի ռուպմ: Սահակն ասէ թէ օգտէ լուծման եւ վերաբերութեան եւ զստամոքն ուժովցնէ...:

Էջ 213բ.— Ռուպ մոտի: Սինային որդին ասէ թէ ինքն հով է եւ չոր. զարիւնն խաղեցնէ եւ օգտէ կրծոց եւ թոքին...:

ՄԺԵ.— էջ 218բ.— Սուլուտ սաֆրայի: Ըռութոսն ասէ թէ օգտէ գլխուն քէշէլին...:

ՄԺԸ.— էջ 219բ.— Սուփուփ պատեղուորի:

Էջ 220ա.— Սուփուփ տարասիսի: Մասեն ասէ թէ օգտէ ստամոքին տաքութեանն

***

ՄԽԲ.— էջ 229ա.— Վասմ փշտամկիմ, որ է ծուռմբմ: Եւ գրէ Ստեփանոս բժիշկն թէ իմ հայրն Ահարոն բժիշկն ուսոյց ինձ որ այլ զորաւոր է քան զառաջինդ...:

ՄԾԶ.— էջ 239ա.— Պատմութիւն Համասփիւռ Ծաղկիմ:

ՄԿԲ.— էջ 244բ.— Իւլ Աղորդարիայի:

Էջ 246-254, դատարկ:

Էջ 255ա.— Բառ ի վերայ ամ. Բժշկապետացմ:

Ապրուռ, որ է մարդախոտն, որ է եսպրուհ, որ է սարաճ ուլ դուստրուպաս, եւ սուրաթի սանամի...:

Էջ 277ա.— Ի վերայ Բեմիմ Ե.— Բակլայ. Հուենայն ասէ թէ ինքն հով է եւ չոր է...:

Էջ 284բ.— Ի վերայ Խէիմ Ե.— Խաղոդ, որ է թաղալոր ամ. մրգանցն: Սահակն ասէ թէ այն որ քաղցր է տաք է եւ կակուղ...:

Էջ 408ա.— Ճեխումու, որ է մանեղու կուտն...: Եւ թատարեցաւ գեղեցիկ բառաբանս Աստուծոյ զորութեամբն ամեն:

Էջ 407-412:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1832
Էջ 2, վերը.— Յամի Տեառն 1832, Բրժշկարանս է Յամթեցի մահտեսի Սարգիս բժիշկիս, զոր ձեռամբ իմով ետու եղկէնիս իմոյ մահտեսի Յարութիւնի:

3461

Ա.— ՅԱՂԱԳՍ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆՑ

ԿԵՐԼԵԱՑ.— 2

Թրգմ. ԳԵՈՐԳ ԴՊԻՐԿ. ՊՈԼՍԵՑԻ (1783)

Եւրոպիա

ՌՄՀԲ = 1823

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×16.5×2: Թերթք 70: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրիչ՝ Նիկո-
ղայոս Բժիշկ Համթեցի: Գրութիւն՝ խո-
րագիրները եւ գլխատառերը կարմիր, մը-
նացեալը սեւ մելանով, միասին՝ 25 տող,
կապոյտ գիծերու միջեւ: Նոտրագիր վարժ:
Համառօտագրութիւնք չափաւոր: Գունաւոր
նկար փակցուած. վերի լուսանցքին նոտրա-
գիր՝ Սեղան բժշկի, թղ. 3ր: Կաշեկազմ
խաւքարտեայ գծազարդ: Կնիք սեւագորշմ
փակագիր, «Մահտեսի Յարութիւն», թղ.
2ր: Ստացող՝ Յարութիւն Բժիշկ Տիգրա-
նակերտցի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1-2, դատարկ, փոքր բացառու-
թեամբ:

Թղ. 3ա.— Տիտղոսաթերթ, ոսկեգոյն,
կարմիր եւ կապոյտ մելաններով:

Սիմէոնի Մագիստրոսի Սեթեան Անտիո-
քացւոյ շարակարգութիւն ըստ յունական
տառից, Յաղագս Զօրութեանց Կերեւաց:

Յեղաշրջեալ ի Հելլենականին ի Հայ բար-
բառ աշխատութեամբ Գէորգայ Դպրի մեծ-
իմաստի Կոստանդնուպօլսեցւոյ: Ըստ խնդ-
րոյ Հայցման ազնուատոճմ Պարոն Կարա-
պետին Յաղուպեանց, յամի Տեառն 1783
եւ ի Թուա. Հայոց ՌՄՀԲ:

Նորոգ օրինակեալ՝ ձեռամբ Նիկողայոսի
բժշկի Համթեցւոյ, ի քաղաքն յԵւդոկիայ,
ի 1823, եւ ի ՌՄՀԲ:

Թղ. 4ա.— Մարակարգութիւն ըստ տառից,
Յաղագս Զօլութեամց Կերիլ իրաց. շարադր-

եալ ի Սիմեոնէ Սեթեան Անտիոքացւոյ, եւ
ընծայեալ Արքային Միքայէլի Տուֆայի:

Բազումք եւ հմտականք, ով մեծագոյն եւ
ըստ մտաց արեգակնատեսիլ թաղաւոր...:

Թղ. 4բ.— Աղ.— Աղն ջերմ է ըստ երկ-
րորդ աստիճանին...:

Թղ. 52բ.— Ֆռամկի քողկ.— Այ բողկ—
որ կուչի ռաֆանիս ջերմացուցանէ ըստ եր-
րորդ աստիճանին...:

Բ.— ՀԱՄԱՌՈՏ ՔԱՂՈՒԱՄՈՅ ԶԱՐՄԱ—

ՆԱԼԻ ԽՈՐՀՐԴՈՑ.— 2

Թրգմ. Յարութիւն

Թղ. 54ա.— Տիտղոսաթերթ, կարմիր եւ
սեւ մելաններով:

Համառօտ Քաղուածոյ Զարմանալի Պոր-
հրդոց: Փորձիւ հաստատեալք յաջողակ իմն
դիպուածովք ի տրամադրութիւն մա[ր]-
մնոյ: Բաժանեալ ի չորս գիրս: Յառաջնու-
մըն ընձեռի գրք[ւ] կական խորհրդոց...:

Ի լոյս ածեալ ի Պարոն Ֆրանչիսկոսեան
Դիմիտրիկոսէ Ավտայ, որ է վերակացու դե-
ղօւէից ի յաւաք հիւանդանոցն Սրբոյ Հո-
գոյն Եկեղեցւոյ ի Հոռոմ:

Յաւելմամբ ի նորոյ նոյնոյ հեղինակի,
ի Վէնէտիկ, տպարանի Բուսանի, ձեռամբ
Հռեմոնտինոյ, Հրամանաւ մեծաւորաց:

Արդ տեղաւորիս այսոքիկ ի սոյն հեղինա-
կի, յիտալական գրոցն յաւելան ի Հայո ի
մեծասան պրակս պատկեալ:

Թղ. 54բ.— Յարդորակ ի Թար[գ]մանչէ
առ անձն վայելօյ գերիւց կենացս ի փրկու-
թիւն ոտանաւոր բանիւ ընթացեալ.— Յա-
մենայնի յոյս վախճանի...— Յարութեամ
է այս յիշատակ:

էր. 555.— Գեղեցկայալի մար կիրառու-
թիւն առ ի պահպանել յառողջութիւն կեանս որ է
շահաւոր եւ հարկաւոր (սոս) ամ. աստիճան
անձանց:

Պրակ Ա.— Յաղագս պաշտմանելոյ զկեա-
նքս յառողջութեան:— Եթէ խնդրես զառող-
ջութիւն եւ զողջ կենացոյ յանդորրութիւն՝
զժանր հոգս ի քէն հերքեայ, եւ զայրանալտ
տարագրեա...:

Յայ|ս|միկ առաջնութիւն պրակ|ի|ս ութն
կանոնք...:

Թղ. 68ա.— Յաղագս կերպի ուտելոյ եւ
ըմպելոյ:— Պրակ ԺԱ.— Թէ արտանայ ոչ

կամեցից, ի մէջ ձաշոյ դոյն ինչ արեցես:

Թղ. 67բ.— Բառացուցակ:

Գինարայ, որ է էնկինար:...

Ճոռնկի բողկ, որ եւ ասի ռաֆանիս:

Թղ. 68բ.— Շէրպէթ ազնիւ՝ թագաւորա-
կան:

Թղ. 69—70, դատարկ:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1837

Թղ. 2բ, վերը.— Կերեաց Բժշկարանս է
Տիգրանակերտցի մահաւոր Յարութիւն
Բժշկիս, զոր Տէր տացէ զշնորհս բարի: Ի
1837, ի յունիս ամսոյն:

3462

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ք.— 20

(ԺԷ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 18.5×14.5×8: Էջք 576: Հանգա-
մանք լաւ. ազդուած թացութենէ: Թուղթ
տոկուն: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնա
տողերը, գլխատառերը եւ մասնաւոր կանո-
նաթուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելա-
նով, միասին, 23 տող: Բոլորգիր վարժ:
Համառօտագրութիւնք առատ: Ուղղագրու-
թիւն տկար: Կարմիր կապոյտ զարդագիր զը-
լուխներու սկիզբը: Գունաւոր խորանա-
զարդ իւր սարօք էջ 9: Կաշեկազմ տախտակ-
եայ դրոշմազարդ: Պահպանակ մագաղաթեայ
սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, արձա-
գոյն թանաքով, մասն երկաթագիր Աւե-
տարանի: Ստացող՝ Մկրտիչ ՔՀՆ. Ճանճեցի:
Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նը-
շան Վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 48», էջ 7:
Այլ կնիք Ս. Նշանի, էջ 51, 570:

Հմտ. Յուցակ Ձեռ. Սեբաստիոյ, Թիւ
183:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-4.— Մագաղաթեայ պահպանակ:

էջ 5-6 եւ 8, դատարկ:

էջ 9.— Վարդապետութիւն Առաքելոցմ.
զկնի վերանալոյն Քի. առ Հայր իւր յեր-
կինս...:

էջ 14.— Գլուխք եւ թիւք համալրեմ կա-
մոնական ասացուած առաքելականէմ: Գը-
լուխք ԼԴ:

էջ 16.— Կամոմք եւ Սահմամք գոր եղիմ
աշակերտքմ յետ վերամալոյ Տեառմ յերկիմս
ի սուրբ եկեղեցի:— Կարգեցին առաքեալքն
եւ եղին հաստատութեամբ...:

էջ 47.— Կամոմ Երկրորդ Առաքելական:
Գլուխք ըմդ մի Ձեմ:

էջ 69.— Սահմամք Կամոմաց Սբ. Առա-
քելոյմ Թաթեոսի, ի քաղաքմ Ուռհայ ի լու-
սաւորեմ զմոսայ:

Ե.— էջ 85.— Գլուխ Կամոմիս Հարց. ԻԷ:

Զ.— էջ 93.— Գլուխք Կամոմիս Ամկիւր-

եա. Համարս Ի:

էջ 103.— Դմի Կանոն Նիկիական. Գլուխ Ի:

էջ 117.— Կանոնք Երկրորդ Նիկիական

***:

Թ.— էջ 128.— Կանոնք Սրբոյն Գրիգորի Առաքելոյ Հայոց Լ Գլուխ:

էջ 132.— Կանոնք Աթմասի. Գլուխք ԶԸ:

ԺԱ.— էջ 162.— Երանելոյն Մակարայ Սրբոյն Քաղաքին Երուսաղէմի Հայրապետի, Կանովական Թուղթ Ի Հայս, Վասն Կանոնադրութեան Կաթողիկէ եկեղեցոյ կարգաց գոր չէ արժան ընդ սահման հրաման անցանել, Գլուխք Թ:

էջ 173.— Կոստանդինուպ[ւ]լի ժողովոյն եւ Կանոնին, Գլուխք Դ:

էջ 176.— Սահմանք Կանոնադրութեան Երանելոյն Գրիգորի Աստուածաբանին, Անձիանոն Եպիսկոպոսին, Յաղագս Ուղղափառ Հաւատոյ, եւ ապաշխարութեան յանցաւորաց:

էջ 188.— Կանոնք Սրբոյն Բարսղի առ Ակիւղիքոս. Գլուխք ԾԱ:

էջ 208.— Գիր կանոնական Սրբոյն Բարսղի առ Քահանա մեծ Դիողորոս Ամտիոքա. Վասն ամենեւին հեռամալոյ եւ ազգականին:

էջ 210.— Կանոնք Բարսղի Վասն պէսպէս եւ քիւրապատիկ ախտից. Գլուխք ՄՀԲ:

էջ 264.— Կանոնք տեառն Երբեմի արդիւնակատար կրամաւորի, գոր սնուցանէ անպատմ: Ի կուսութեան ճառէն:

էջ 267.— Կանոնք Ներսեսի Կաթողիկոսի եւ Ներշապիոյ Մամիկնէից Եպիսկոպոսի. Գլուխք ԼԷ:

էջ 279.— Կեսարեա Կանոնի, Գլուխք տասն:

էջ 286.— Նեոյ Կեսարեայ Կանոնիս Գլուխք Ի:

էջ 294.— Կանոնք Գամգրեա. Գլուխք ԻԴ:

էջ 303.— Ամտիոքայ Կանոնիս Գլուխք ԻԵ:

էջ 324.— [Կանոնք Լաւորիկեայ Գլուխք ԾԵ].— Ա.— Վասն երկեցայց:

էջ 327.— Սահմանեցիմ Կանոնս ԾԵ:

էջ 338.— Սարդիկեայ Կանոնին, Գլուխք ԻԵ:

էջ 358.— Կանոնական Գիր, Տեառն Եփիփանուս ասացեալ:

էջ 360.— Կանոնք ժողովոյն որ յԵփեսոս, Գլուխք Զ:

էջ 363.— Կանոնք Կիրորի Աղէքսանդրացւոյ:

էջ 365.— Կանոնք Սրբոյն Սահակա Հայրապետին, Գլուխք ԾԵ:

էջ 423.— Հայոց Կանոնին Գլուխք Քսան:

էջ 461.— Թուղթ Սեւանդեայ Եպիսկոպոսին:

էջ 467.— «Կանոնք Երկրորդ Ամտիոքայ».— Որպէս եւ ասէ յԵ[ր]կուց եւ Երեց վկայից Հաստատեցի ամբ. բան...:

էջ 474.— Յովհաննու Մանդակունյ Հայոց Կաթողիկոսի:

էջ 481.— Նորին Յովհաննու Մանդակունյ Հայոց, աշակերտելոյ Մեծի Սրբոյն Հայրապետի բանս:

էջ 484.— Աբրահամու Մամիկնէից Եպիսկոպոսի առ Վաքաբան Աղուանից Արեւսպաւ:

էջ 488.— Կանովն վերջնոյն Սահակայ Հայոց Կաթողիկոսի:

էջ 496.— Կանոնք Տեառն Յովհաննիս Իմաստասիրի Հայոց Կաթողիկոսի. Գլուխք ԼԵ:

էջ 512.— Կանոնք Սիովնի Հայոց Կաթողիկոսի. Գլուխք ԻԲ:

էջ 523.— Սահմանադրութիւն Կանոնի, Վաքաբանայ Աղուանից արքայի, եղեալ Ի ժողովոյն որ յԱղուանս եղին:

էջ 530.— Կանոն Դւնայ Սրբ. ժողովոյն...: Հրաման երանելոյն կաթողիկոսին Հայոց Ներսեսի Շիմողին:

էջ 543.— Սրբոյն Եղիշայի Ի կանոնաց Գրոց գլուխք մի վասն դիւանարաց...:— Բազում [եւ] ախտք Ի մարդ վասնդի ունի մարմին չարչարելի...: Եւ Ի յազգէն իբրեւ գյառաջագէտ [Հմտոյ. Մատենադարանի, էջ 363-366], եթէ կամիս ընկալ վրկայութիւն Ի Սրբ. Գրոց. Զանգործս իմ տեսին այլ թոյլ ընտրեաց եւ զերեմիայի մարգարէութիւն անդրատին յորովայնէ եւ զայլս բազումս. որպէս զՅակոբ եւ զԵսայ. Նոյնպէս եւ զառաքեալսն ընտրեաց յառաջ թան գյաշխարհ որովք առաւել ճանաչի զաւրութիւնն Աստուծոյ. եւ առ այս ոչ ոք չարկանէ եւ ոչ ընդդիմանալ պարտի զի անկա-

շառ է ատեանն որ հատուցանէ իւրաքանչիւր րատ գործս իւրեանց (էջ 553) :

էջ 553.— Դժոխաց: Քանզի կրկին է հարուած դժոխոց.— նա եւ երեքկին, եւ եւս բազմապատիկ սարսուռ է քան զամ. դառնաշունչ ցուրտ ձմերանոյ, տապ բոցոյ ահագին այրեցող քան զամ. հուր հրնոցի:..... որ հատուցանէ իւրաքանչիւր գգործս իւր [Հմմտ. Նոյն, էջ 359-360] :

էջ 554.— Ուրացողաց.— Ապա եթէ ոք որպէս հաւատացն կամաւք, եւ դարձեալ ուրաւայցէ...: Իսկ վասն անմեղ երեխայից որ հրաժարեցին աշխարհէն առանց մկրտութեան, ասեմ եթէ այնպիսոյն յանուն պատարագ ոչ է արժան մատուցանել, քանզի [ի] կեանս իւրում չեղեւ արժանի կենդանարար շնորհին. այլ տուրս վասն այնպիսոյն յարժանաւոր տեղիս, աղաչել զդատաւորն ամենեցուն բազում բարեխաւսիւք, զի ապրեցուցէ զվրիպեալն յանշէջ հրոյն գեհեանին ցոր երթալոց է սատանայ [Հմմտ. Նոյն, էջ 360-362] :

էջ 555.— Առաքելոց Ամուսնի որ ի Նիկիայէ.— Իրրեւ ժողովեալ էին եպիսկոպոստոսք ԹԺԼ...: Ի մեծաց Հայոց Առիստակէ [Հայ... :

էջ 562.— Քահաճայապետի Հայոց Միծաց.— Յետ մատենի ժամանակագրութեանս թաղաւորաց տէրանց աշխարհիս... :

էջ 569.— Եպիսկոպոստոմբ Կամսարակամ Տաճն: Ի Սրբոյն Գրիգորէ Բագրեւանդ եւ Արշարունիք միոյ եպիսկոպոսի վիճակ կարգեալ էին... :

էջ 572, դատարկ :

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչի.—

1.— էջ 9, ստ. լուսանցքին, նոտագիր.— Զսկսեալս ի մէնջ դու կատարեա Տէր Ես. եւ յաջողեալ ի բարի :

2.— էջ 485, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր.— Ո՞՞ ձեռն երթա, գիրս մնա, մարմնիս ի հող դառնա :

3.— էջ 570, մէջտեղը, բոլորգիր փոքր.— Աւրհնեալ է Ած. որ ի յաւարտ հասոյց, ամէն :

Մեծ յիշատակարամ Գրչի.—

էջ 570, նախորդին ներքեւ.— Փառք ա-

մենասուր Երրորդութեանն Հաւր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն :

Այլ եւ յիշեցէք ի յաղաթս ձեր զստացող սուրբ գրոցս, որ սաի Կանոնք, զձանճեցի Եաղուպին որդին զտէր Մկրտիչն եւ զիրիցկինն Ուստիանն, եւ զԾնողքն իւր զԱղուպն եւ զՄարիամն, եւ զԶաւհալն, եւ զեղբարքն իւր զ[Կ]իրակոսն, Յոհան եւ զԱստուածատուրն, Երանոսն, Աբրահամն, Թուղթարքուրն, եւ զՀարսններն՝ Մանուկ, Թուրինն, Թուրվանդա, եւ զտէր Յովանէսն, եւ զտէր Յակոբն, եւ քորքն՝ Սպայիշան, եւ զաններն զՄեծատուրն, եւ զոգանչն, եւ զայլ ամ. արեան, Բեժատուրն, որ ստացաւ զԿանոնքս ի Հայալ վարքաց եւ վաստակաց իւրոց, եւ եղ յիշատակ անձին իւրոյ ի վաշելումն իւր. Տէրն Քս. բարեաւ վայել տացէ, եւ ննջեցնոցն արքայութիւն ամէն : Հայր մեր :

Եստմագոյմ յիշատակագրութիւնմ.— 1722

1.— էջ 571, նախորդին ներքեւ, նոտագիր.— Յիշատակ է առաքելական եւ վարդապետական եւ Հայրապետական Կանոնք գիրքս ձանճեցի Տագէսին եւ ամ. մերձաւորացն, որ ըստացեալ են զսայ արդար վաստակոց իւրեանց, եւ եղեալ են յիշատակ իւրեանց, եւ իւրեանց որդոցն, որոյ յիշատակն օրհնութեամբ եղիցի, ի դուռն արեգակ Սբ. Նշանու : Ով ոք զայս գողանայ կամ վաճառէ, նման Յուդայի իւրո ըստեղծողն վաճառէ : Բաւ է: Գրեցաւ Թվին ՌձՀԱին եւ Հոկտեմբերի Ե :

2.— էջ 7.— Թվին ՌձՀԱին, եւ ունվարի ԺԳին, Սեփաստիոյ առաջնորդ Դմալուկ Աստուածատուր վարդապետն վախճանեցաւ, ի ամ առաջնորդեալ. եւ ի նոյն Թվին ունիսի Ինին եկն առաջնորդ Սեփաստիոյ Առաքել վարդապետն որ էր Ալընցի: Եւ ի նոյն ամի յուլիսի ամսոյն Քեքիլի խօճաջ Նիկողայոսն աշխարհէն փոխեցաւ, եւ այժմ կայ եւ վարէ առաջնորդութիւն. Տէր տացէ նմա կարողութիւն: Եւ ունէր ընդ իւրն արեղայ մի, տէր Յարութիւն, Ած. իւրեան Համբերութիւն խոնարհութիւն տայ, զինքն ամ. սատանայական փորձանաց ազատեսցէ : Զայս գիրս այն գրեց : Վախրր լուսաւոր Յօհանն

քովն եղեւ այս: Ով ոք հանդիպիք սմայ, կարդալով կամ օրինակելով, միով հայր մեղայիւ գտառապեալքս **ԼՂԻՆԵՑԷ**, եւ դուք իշեալ լիջիք ի Քրիստոսէ Աստուծոյ մերոյ ամէն:

Նոյնով.— էջ 11, ստ. լուսանցքին, ան-

հարթ գրով.— Թէ ոք զայս գողասցէ կամ հանցէ Սբ. Վանէս, բանայրբեալ է յահեղատենին:

էջ 570, մէջտեղը.— Ով ոք գողասցի ի Սբ. Ուփտէս, բանիւ է:

3463

Բ Ժ Շ Կ Ա Ր Ա Ն.— 1

Խմբ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐԱՍՏԱՅԻ

Սեբաստիա

1701, 1718

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 30×21×2.5: էջք 228: Հանգամանք բաւարար: Թուղթ բաւական տոկուն: Գրիչ եւ Ստացող՝ Տիր. Մաթուսաղայ = Եղիազար Վրդ. Սեբաստացի, բժիշկ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողները եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեյլանով, միասին, 33 տող, կարմիր գիծերու միջեւ. տեղտեղ յաւելումներ կան լուսանցքներու վրայ: Նոտրագիր վարժ: Համառոտագրութիւնք առատ: Հատուածներուն կից կարմրագիծ լուսանցազարդեր: Կաշեկազմ խաւքարտեայ հնամալ: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, սրճազոյն մեկանով, ընտիր երկաթագիր, մասն Աւետարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Ցանկ, Ա-ձԾԴ Գլուխներ: Ա.— Վասն բժշկական արուեստի: ... ձԾԴ.— Վասն լուֆին, եւ օգտ:

էջ 3-4, կէս թերթ, մէկ սիւնակ. երկրորդ երեսը դատարկ:

էջ 5.— Յամում Աստուծոյ գթածիմ եւ ողորմածիմ: Գիրք բժշկական արհեստի, գոր սահմանեցին իմաստուն

զբնութիւն

մարդոյն, եւ խնամ առնել ցաւածին առ ի պէտս բժշկութեան: Զի որպէս ի ձեռն խոստովանութեան, եւ ճշմարիտ ապաշխարութեան առնուն զբժշկութիւն հոգւոյ, նոյնպէս եւ ի ձեռն բժշկական վարդապետացն, եւ յօգնութենէ դեղերացն ընդունիցին զառողջութիւն մարմնոյ, եւ ազատեցին ի ցաւոց. որպէս ասէ մարգարէն, Թէ որ ոչ իցէ առողջ մարմնով, ոչ կարէ ծառայել Աստուծոյ հոգւով:

Իսկ այժմ նուաստ ոգիս ծառայ ծառայիցն Աստուծոյ, անիմաստ եւ յոգնեամեղ Յարութիւմ Սեբաստացիս կամեցայ զնտիրան հաւաքել, եւ կարճառօտսն բացայայտել ըստ կարեաց մերում փոքր ի շատէ ի բանից իմաստասիրաց, եւ բժշկական վարդապետացն, եւ խնամ տանիլ ցաւազնեալ անձանց առ ի պէտս բժշկութեան: Եւ նա որ ստեղծողն է տա զառողջութիւն յամենայնի ըստ բարի եւ բարեբար կամաց իւրոց, եւ նմա

փառք եւ գոհութիւն որ է օրհնեալ յաւիտեանս եւ անդրաւ յաւիտենին ամէն:

Դուռն առաջին որ ցուցանէ թէ որպէս պարտ է ուսանիլ զբժշկութեան արհեստն...: Եթէ միտք ունիս քննեա եւ վերահասու եղիր: Եւ զմեղապարտ Մատթէոս գծողս յիշեալ է Տէր:

Եղիր գուհետեւող իմաստութեան հետ, եթէ որ չուսանիս բժիշկ եւ անգէտ. լինիս դու խիստ գիտուն թայնեա բանիս պէտ. այս գրողոյս անունն է Անդիտաց Անպէտ:

Ա.— էջ 9.— Գլխացաւութիւն որ ի ստամոքի մատուցուած է իմի...:

Բ.— Ապա թէ ստամոքի մատուցուած իմի ի հոսութեան իմի, Մասվիայի որդին սակ թէ սրբէ զստամոքն այս հապովս...:

Լուսանցագրութիւն, էջ 31.—

Ձեռքս փոխ եւ հողանայ,

գիրս յիշատակ առ ձեզ մընայ:

ԻԹ.— էջ 34.— Վասն մորհամբերոյ, ցեղ ու ցեղ:

ԼԲ.— էջ 37.— Վասն հազի, եւ մուզայի Տես զհիւանդն եթէ ջերմութիւն ունենայ ճուրայ տուր...:

ԼԴ.— էջ 40.— Յամուռ Աստուծոյ: Որ յիշէ գտողայց սմունդն, եւ զցաւոց դեղերն: Առաջին դուռն յիշեմք զպորտն թէ ինչպէս կու կորեն...:

ԼԵ.— էջ 47.— Վասն Պատմութեան, Նախագիտութեան, ծաղկիմ Ջերմամ: Եհաննայ սակ թէ պատճառ այն արեան յաւելուածքն լինի որ մանուկն յորովայնի մօրն կերակրի...: Հմտութիւն 370, Բ. Հատոր, 1987, էջ 282(ԺԲ):

ԶԲ.— էջ 97.— Վասն արաղամի, որ է ղեղմութիւն:

ՃԵ.— էջ 119.— Ասեմ գղեղերոյն, եւ զցաւերոյն ամուսնիմ եւ զքառերն, ի վերայ այր ու քեմի:

Աքամասիայ, որ ասի փրկակամ:...: Զուգլախ, որ է հեծուկն, սակնակ ասեն:

ՃԸ.— էջ 122.— Վասն ըստածմամ, Զընամկ գահմէթի, եւ սգույի, եւ տուգլու

պաղաւմի...:

ՃԸ.— էջ 157.— Յիշատակութիւն Առդոմնի թաւորիմ, որ ժողովեաց զբժշկապետսն Հնդկաց եւ Յունաց, Պարսից եւ Ասորոց, եւ Հրամայեաց ընտրողութիւն առնել, եւ յայտնել զամ. ինչ որ գմարդն առողջ կու պահէ յամ. ցաւոց:

ՃԺԸ.— էջ 178.— Վասն ուրբուի, որ է հեզգմ:

— Եւ եւ Միթարս սակաւիկ մի յիշեմ ի հոս թէ յուստից լինի հեւքն, եւ քանի ցեղ են որ առանց բնութեան հեւան:

ՃԺԹ.— էջ 179.— Վասն սլի որ հազայ, եւ հուրքնեմու ի վեր եւ արիւն:

— Ի բամից Միթարայ.— Այս ցաւ որ սլ ասեն չարաֆէ որ ի ներս ի թոքն ընծայի

—: ՃԻ.— էջ 179.— Վասն արեամ որ ընդ քերամոյմ գայ...:

էջ 180.— Ի բամից Միթարայ.— Արիւնն որ ի բերանն գայ ի շատ տեղաց է: Եւ սոյն արիւնն որ փախելով գայ այդ ցաստ լերդին է կամ ի ստամոքացն: Ապա այն որ հազալով գայ, եւ փրփրային, եւ գոյնն պայծառ լինի եւ ի բաց, կամ խարտէշ, այդ ի թոքէն է...:

ՃԻԲ.— էջ 181.— Վասն Ստամոքացաւի:

էջ 186.— Ի բամից Միթարայ: Եւ այլ շատ ցաւեր կան ստամոքացն որ չէր յիշած ի յայս քունարչս, բայց եւ Միթարս յիշեմ կարճառօտ զպատճառն, եւ զնշանն: Յառաջն ասեմ եւ յիշեմ զայն որ հացին շահուայն փակուի, եւ միտքն կերակուր չուզէ...:

ՃԻԳ.— էջ 187.— Վասն լերդացաւի:

էջ 189.— Արդ կատարեցաւ ստածում մ Վասն լերդի գոր ունէր ճուռաշս: Այժմ կամ եղեւ ինձ Միթարայ գրել ի յայլ գրոց վասն լերդի օգտակարութեան, որ ի ջերմութենէ ցաւի: Գրեմ եւ եւ զԳրիգորի նուսխաթին, զոր արար Ապուսայիտ բժշկապետն ի Մուֆարդին, զի իմաստութեամբ է եւ կատարեալ արվեստն վասն լերդին որ ի ջերմութենէ ցաւի: Եւ ասէր Գրիգոր թէ իմ ցաւուս նշանն այս էր որ թիկունքս, եւ բէճս ցաւէր, եւ ձեռքս ծանրանայր խիստ...: Ապա ինչ այս ցաւս դիպաւ ինձ, զնացի ի Մուֆարդին, ի թվին Հայոց ՆՁԶ [= 1037], առ

ի Ապուստոլիս բժիշկն, եւ որչափ ձմեռն էր, նա չարար ինձ դեղ. այլ ասաց թէ օրինակ ի Հոդոյ որ սառչի ի ցրտէն, նոյնպէս եւ մարդոյ մարմինն յորժամ ցրտանայն աւուրքն, յիրար ըստին զաղու շնչաճանքն, եւ ամ. մարմինն պնդին եւ չօգտէ դեղն ինչուր զարուն մտէ... Ապա երբ զարնան եղանակ փոխվեցաւ, ապա զայս ինձ նուսխաթ գըրեց, եւ յամէն Սօր զկերակուրն ուրիշ ուրիշ ի դիր եհան կարգով... եւ յօր Հասարակըն լինի Հաց կեր, եւ զքո Հացն միամաղ տուր անել եւ եկուն... Ապա ի Ս երորդ օրն զսփոփոյ մի տար խմել, լուր պանրաջուր խմէ ձ տր. ... (էջ 195).— Հմմտ. Թիւ 370, Բ. Հատոր, էջ 284—285:

ՃԻԴ.— էջ 196.— Բերանցաւոյ լաւագոյն դեղ...

ՃԽԹ.— էջ 204.— Մայ քլ Թիպմ. որ է Պանրաջուրմ:

ՃԽԴ.— էջ 206.— Լուփ, որ Հ. նվիկ ասէ, եւ Թ. յույն դաւի ասէ...

էջ 207, դատարկ:

էջ 209.— Յաղաքս ենթադրութեան, այսինքն մրրոյ, որք լինին ի միգի, եւ իւրոց տեսակացն.— Բժիշկէքն կոչեն ենթադրութիւն զամ. գոյացութիւնն, որ ի միգում բաժանի ի ջրականութենէ...:

Յիշատակարամ Թարգմանչի.— 1733

էջ 219, վարը.— Թարգմանեցեալ իտալական լեզուէ ի Հայկական բարբառ ի Ղուկասու Վարդապետէ Պարբերագետ, ըստ խնդրոյ Եղիազարու Վարդապետի Սեբաստացոյ:

Մրագրեցաւ ձեռամբ Եղիազարու Վարդապետի Սեբաստացոյ, ի կերտն Բուզանդիայ, ի Թուրքերութեանս Հայկական՝ Հազար, Հարիւր, ութսուն, եւ երկուսն, յամսեանն նոյեմբերի, ի տասն եւ ութն. բաւ է:

էջ 221—228, սխալ է դրուած, ուղղեցինք:

էջ 221.— Յայտարանութիւնք Պօհրանի, վերապատուելի կրօնաւոր Հօրն Բեռնարտոսի, կոչեցեալ Քրիսթինի.— Ըն եւս աւուրքն արհեստաւորաց կոչեցեալք Բօհրան...:

էջ 225—227, դատարկ:

էջ 228, վերը, չգագիւր նոր.— Դամբանական Եղիեազարու Արքեպս. ղիտին Սե-

բաստիոյ: [1754]

Այս է տապան մարմնոյ տեղի, ծերունափայլ դիտապետի, Եղիեազար քաջ Հռետորի, որ է տեղեալ Սեբաստացի, Նովիւ ընտրեալ սոյն նահանգի, Սրբոյ Ուստիս տնտես բարի, որ եւ Հանգեաւ մերոյս Թուի, Հազար երկերիւր երեքի, ի տասնութն փետրուարի.— Հմմտ. Պատմ. Սեբաստիոյ, Յվհ. Սեբաստացի, 1874, Երեւան, էջ 206(44):

էջ 228, վարը, նոյն գրչութեամբ.— [1207]

Դամբանական Անանիայ կաթողիկոսին՝ ազգականի Գետադարձին:

Այս դամբարանիս եղին զմարմին, տեառն Անանիայ կաթողիկոսին, որ օծեալ նստաւ վեհապետ ազգիս, ի գերահռչակ սուրբ մենաստանիս: Սա էր ազգական Պետրոսի մեծին, Գետադարձ ճշեալ սուրբ Հայրապետին, ժամանեալ վախճան սուրբ կենաց նորին, Թուի վեց Հարիւր յիսուն եւ վեցին:

Մամօթ.— Ձեռագրիս մէջ կը գտնուին նաեւ երկու տետրակներ, տարբեր նոտրագրերով, մին Թրքերէն միւսը Հայերէն, բրժկական գիտելիքներ:

Յիշատակարամբ.—

Ա.— Բժիշկ Ամիրսովլաթի.—

էջ 130, վարը, գունաթափ մեղանով. Փառք քեզ Տէր եւ արարիչ ինձ ողորմեայ, որ տվող ես մարդկան միտք եւ զգա: Դո ստեղծածդ են ի յաշարհս զինչ որ կա, ամենայն շունչ կենդանի քեզ փառք կու տայ: Գոհանամ զքէն Քրիստոս, անմահ արքա, որ տուեր ինձ ժամանակ մինչեւ ի սմայ: Ձորս տարի տիւ եւ գիշեր աշխատեցա, ի բազում օրինակաց աւարտի սա: Գրեցի կատարեցի բան զինչ որ կա, ի բառից բժշկութեան զինչ որ գտայ: Աւարտեմ զսա Հինգ լեզուաւ զինչ որ ուսա, ի Հայոց եւ ի յունաց եւ յարապկա. ի պարոջ եւ ի Թուրքաց, թիչ լաթինայ, ի Հայոցն եւ արարեր զսկիզբն սորա:

ի վերայ այրուհեանց զինչ որ գրտա,
 եւ զֆէյն այլ կու յիշեմ վերջն դորա:
 Եւ բժիշկ Ամիրտովյաթ, Հայրս Նդիս,
 որ ծննայ եւ ի քաղաքն Ամասիա:
 Եւ այժմիկ եւ ընականայ Բուզանդիս,
 որ սորա նման քաղաք իսկի չկայ:
 Որ աթուռն է թուրք ազգին յարդեանս որ կա,
 որ ասեն տաճիկ լեզուաւ Կոստանդինա:
 Գրծողին եւ շինողին ով որ կարդա,
 ողորմի Քրիստոս որ ասէ Հայր մեղայ:
 Որ ի բանս իմ այլ պակաս իրք չի մընա,
 եւ փառք տամ քեզ Տէր իմ Յիսուս միշտ յուրակա:

Հմմտ. Թիւ 853, Գ. Հատոր, էջ 508:

Բ.— Գրիչ Մաթուսաղայ = Եղիազար Վարդապետի.

1.— էջ 44-45, ստ. լուսանցքին, բոլորգիր.— Ջրնչին գրիչ Մաթուսաղայ:

2.— էջ 72-79, ստ. լուսանցքներուն, նոյն գրչութեամբ.

Ջրնչին գրիչ Մաթուսաղայ
 իմաստութեանց Հետին խաղա
 վարդապետի անգէտ տրդա
 տուր յարաժամ տեաւորն մեղայ:

3.— էջ 130, Ամիրտովյաթի յիշատակարանին իր շարունակութիւն, նոտր չիղագիր.— 1701

Ի թուականիս Հայոց ՌՃԾ մակտառեցաւ մատարմ Նդիազարու բժիշկ վարդապետի, ընդ Հովանեաւ Սր. Հրեշտակապետաց սաւառնարանիս, ի վայն[ը]ումն ինձ եւ իմոցն: Որ ընթեռնոյք Ած. ողորմի ասացէք, եւ Ած. ձեզ ողորմեսցի ամէն:

4.— էջ 120, ձախակողմեան լուսանցքին.— 1718

Նդիազարու Վարդապետի Սեբաստեան նահանգեցւոյ, մակատառեալ եղեւ գիրս այս ձեռամբ նորայ. ՌՃԿէ:

5.— էջ 208.— Մակագրեցաւ տետրակս ձեռամբ Աստուածատուր վարդապետի որդի տիրացու Մաթուսաղային Սեբաստացւոյ, որ յետոյ եղեւ շնորհիւն Աստուծոյ արքեպիսկոպոս եւ առաջնորդ լուսաբերանից Սրբոց Հրեշտակապետաց Մենաստանին, ի թուահաշուութեանս արամազնեայ ՌՃԿէ: Որ եւ յաւուրս նորա եղեւ նորոգումն Սր. Ուխտիս ՌՃՀԸ [= 1728] Համանգամայն,

ներքոյ եւ արտաքոյ, չքնաղ եւ զարմանալի, սրբատաշ եւ կրաշաղախ, կամարակապ տաճարօք, որ յանուն Հրեշտակապետաց Սրբոց, եւ խնդրակատար Սր. Աստուածածնի, եւ Սր. Էլմիածնի, եւ ամիճին Սր. Կարապետին, եւ Սրբոյն Ստեփաննոսի խորանացն, առնթեր եղելոց Աւագ տաճարին: Եւ Հաստամենայ անառիկ պարսպօք եւ վայելչագան դարպասիւք: Եւ էր յառաջագոյն Հաստամենայ Սր. Ուխտս այս ձեռամբ Մեծին Ներսեսի՝ թողին Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին, ի ժամանակս Արշակայ որդւոյ՝ Հայոց Թագաւորին Պապայ: Որ զկնի նորոգման ուխտիս գնաց Սուրբն Ներսէս յեկեղեաց գաւառն, այսինքն յերզնկան, առ ի յանդիմանել զթագաւորն վասն Հաստամենայ կնոջն Գնելայ, զոր առնալ էր ի վերայ Թագիճճւոյն իւրոյ: Եւ վասն յանդիմանութեանն դեղակուր

սպանանի ի Պապայ արքայէ: Որոյ յիշատակն նորին օրհնութեամբ եղիցի, եւ մեզ մասն ընդ նմին լիցի ամէն:

6.— էջ 138, ձախակողմեան լուսանցքին.— 1743

Լեր ընթերցող տիւ եւ գիշեր յարաժամ, շոյտ շոյտ գնայ յեկեղեցին արայ ժամ. մի՛ լինիր ծոյլ, յամբ եւ պղերզ եւ կարկամ, Հաս ի թվին Հայկապետի շինակ ժամ:

Մանթթ.— Վերջին «շինակ ժամ» բառերով ծածկագրուած թուականն է (500 + 20 + 400 + 1 + 60 + 10 + 1 + 200 =) 1192 + 551 = - 1 X + 1

7.— էջ 132, ձախակողմեան լուսանցքին.— 1747

Նդիազար վարդապետէ ծրագրեցաւ Բրժշկարանս, ձեռամբ Աստուածատուր վարդապետի որդի Մաթուսաղային, որ եւ յետոյ եղեւ շնորհիւն Աստուծոյ, արքեպիսկոպոս եւ առաջնորդ լուսաբերան Սրբոց Հրեշտակապետաց տաճարին, որ եւ Համանգամայն նորոգումն եղեւ ի ձեռն նորին, ի թուին ՌՃԿէ:

Եւ ի թուին ՌՃՂԶ նըստաւ առաջնորդ ի Սր. Նշանի Վանքն, եւ շատ նորոգումն անդ եւս արար, որ է Նդիազար վարդապետն, զոր Տէր կենդանութիւն շնորհեսցէ ամէն:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1863
 էջ 220, վերը, չեղադիր.— Ձայս մատեան
 բժշկական հուսկ ուրեմն ի վերջին աւուրս
 ընթերցայ եւ նուաստ Մեսիեայ Մեսիեա-
 եանց, յազգականութենէն նորուն գերապա-
 տիւ Եղիեանգարու եպիսկոպոսի, եւ իմով
 իսկ ձեռամբ ստորագրեցի յաւարտ մատե-

նիս, զի անմահացի անուն իմ ընդ անուան
 գերապատիւ սրբազան ցեղապետիս, եւ ընդ
 արժանավայելուչ յիշատակութեան անուան
 նորին շնորհս գտցէ յիշատակութեան եւ իմ
 անուն.— Թիւ Հայոց ՌԾԺԲ, մայիս 12, ի
 Սբ. Նշանի վանս, Մեսիեայ Մեսիեայեանց,
 ջանակալ Ս. Ն.:

3464

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ.— 6

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՑԻ

Աքրաստիա

1813

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23.5×18×2.5: էջք 292: Հանգա-
 մանք բաւարար: Թուղթ կապտորակ: Գրիչ
 եւ Ստացող՝ Յովհաննէս Արք. Սեբաստացի:
 Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատա-
 ռերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով,
 միասին, 39, 45 տող, կարմիր գիծերու մի-
 ջեւ: Մանր նոսր չեղագիր վարժ գրչէ: Հա-
 մառտագրութիւնք չափազանց առատ:
 Կաշեկազմ խաւքարտեայ գծադրոյմ: Դա-
 տարկ թուղթք սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ
 թերթ: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադա-
 րան Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ, Թիւ 124»,
 էջ 3: Այլ կնիք Սեբաստիոյ, էջ 3, 292:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Հոգիտ Սբ. Ած. օգնեա իմա ամէն:

Սուրբ եւ տիեզերական ժողովոյն որ ե-
 ղիս ի շրջամ ըմբացից ժամանակի ի ՌիՋ
 քուակամի, հրամանաւ Գրիգորիոսի յա-
 ջորդի առաքելական Աթոռոյ Գրիգորի, եւ-

մաճայմութիւն Ներսէսի մուսստ մոցիմ
 պաշտօնակցի.— Գլուխ Ա.— Ով հարք
 սուրբք, եւ վարդապետք ճշմարտութեան
 ...:

էջ 4.— Զեկուցումն դոյզն:

էջ 5.— Գլխակարգութիւնմ Հոռոմոց
 գորս պահանջեմ առ ի մէջ ի պէտս ըմդ որս
 եւ լուծմունս առ ըմթեր եղեալ.— Գլուխ Բ.
 — Նզովեցէք զասողսն մի բնութիւն գժը-
 րիստոս, զԵտիքէս...:

էջ 10.— Խըմդիրք Հայոց: Գլուխ Գ.—
 Ամենայն մեղուցեալք...:

էջ 10.— Ներսէսի եպիսկոպոսի Կիլիկիեց-
 տոյ Տարսուռի՝ Խորեքդաժութիւն վասն Ուղ-
 դափատ Հաւատոյ Եկեղեցոյ որ ի Սբ. Եր-
 րորդութիւնն եւ ի Տնօրէնութիւնն Փրիս-
 տոսի: Գլուխ Դ.— Հաւատամք իմացակա-
 նիս գիտութեամբ...:

Յիշատակարամ Հեղինակի.— 1193

էջ 22, ստորոտը.— Զկանխաւ լռութեան
 պտուղն ի Թուին ՈՒԷ, աստ վերստին զար-
 դարեալ թողի զկնի եկեղեցդ, նուաստ ներ-
 սէս, ի Թուականիս ՈՒԲ, յորում ամի տար-

բերի եկեղեցի Գրիստոսի և Պաղեստին չուրջ
զաստուածակորս քաղաքուն Նրուսաղէմի,
եւ տակաւին եւս վրիպեալ են ի նոյն: Որոց
զունկն աստուածային իմաստից ընդունակ
յաղողմամբ պատրաստեալ իցեն թեթեւաց-
եալք յայնց կրից որք խնուն զնոյնն, նոքա
ամ. իրօք անստուերարար ունին յառնել
առանց ամ. ինչ ընդ միջով կարծեաց առ
կերակրօցս ըստ Աստուծոյ զինքեանս. յո-
րոց մաղթեմք զհամայն կերողին եւ կերակր-
ողին, արեցցելոյն եւ արբուցանողին մի
վարկպարագի ընդունայնութեամբ առանց
յիշատակի թողուլ, որով եւ դուք կեցջիք
ամէն.— Հմմտ. Թիւ 148, Ա. Հատոր, էջ
417:

էջ 23.— Ի խնդրոյ հայցման երիցակից
եղբարց ՔՅՈՒԹԻՄ Կարգաց Եկեղեցւոյ, եւ
քացատրապէս որոշումն արտաբուստ մըտ-
եալ ի սա մորաճեւութեամբ: Գլուխ Ե.—
Սկիզբն առջի եղեալ բանիս...

էջ 34.— Դարձեալ վերստին խտրութիւն
մորաճեւութեամբ...: Գլուխ Զ:

էջ 41.— ՔՅՈՒԹԵԱՄԻ օրինաց հաստա-
տութիւն...: Գլուխ Է:

էջ 55.— Որոշումն իմն դասուց աստիճա-
մաց...: Գլուխ Ը:

էջ 62.— Իմաստասիրութեամբ քացայալ-
տութիւն...: Գլուխ Թ:

էջ 72.— Բնախօսութեամբ քՅՈՒԹԻՄ...:
Գլուխ Ժ:

էջ 78.— ...Գլուխ ԺԱ.—ԼԹ, էջ 106:

էջ 112.— Բաղդատութիւն առ միմեանս
Սահմանադրութեամբն Եկեղեցւոյ քրիստո-
նէից, Հոռոմոց, Ֆրանցաց, Լատինացւոց,
Հայոց, եւ առ մի մի դիտաւորութիւն ցու-
ցակ մոցիմ աւարտման: Գլուխ Ի:

Գլուխ ԽԱ.— էջ 120.— [Օ]րէմք արկա-
նելոյ պապ Եկեղեցւոյ...:

էջ 126-132, դատարկ:

էջ 133.— Խրատ եւ Սահման վերոյ գըր-
եալ գործոյն քարեծնն սպասաւորութեան:
Գլուխ ԽԲ:

էջ 235.— Մեկնութիւն Սաղմոսի Օրհնու-
թեամ գոր այժմ ասացցեն: Գլուխ ԶԻԶ:

էջ 240-244, դատարկ:

էջ 245.— Հարցաքննութիւն առ Օրէմս

Քրիստոսի, եւ հաստատութիւն թէ ոչ է պարտ
զվիճակ Եկեղեցական աստիճամի ձգել ընդ
մարմնական տոնմութեամբ: Գլուխ ԶԻԷ:

էջ 252.— Վերստին հաստատութիւն...:
Գլուխ ԶԻԸ:

էջ 263.— Նորին Սրբոյ.— Գրեցաւ ի
Թուականիս ՈՒ եւ Զ, յանապատ Սր. Գէորգ
...:

— Բան ներսիս սրբոյ.— [Ա]յս բանք եւ
աստուածային օրինադրութիւնք...

էջ 263.— Յիշատակարան արարեալ Հե-
ղինակի սոյն սրբոյ մատենիս տեառն ներ-
սիս Լամբրոնացուն.— Փառք ամենա-
սուրբ Նորոգութեան Հօր եւ Որդւոյ եւ
Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ եւ միշտ եւ յաւիտե-
ան յաւիտենից, ամեն: Ժամանակագրու-
թիւն ի սոյն մատենիս.— [Թ]ամի վեց հա-
րիւրորդի յեսներորդի չորրորդ, Թուակա-
նութեան Հայոց, եւ նուաստ եւ անարժան
ծառայ Աստուծոյ Ներսէս փափաքեալ աստ-
ուածայնոյ տառիս նորագոյն մեզ պարգեւե-
ցելոյ ի Հոգւոյն Սրբոյ, ի յետին եւ յան-
բարի ժամանակիս...:

էջ 267.— Ներբողեան պատմագրաբար
ասացեալ ի վարս մեծի Քահանայապետին
Ներսիսի արիի Եպիսկոպոսի Տարսմոնի
Կիլիկեցւոյ...:

էջ 283.— ...Ներսէս Զաւ Համապայծառ
գերբորդութեան Համաբուն լոյս գիտու-
թեան յոգիս ծա [Ա]յսպիսի. ապա դատարկ]:

Մամօք Գրչի.— Զայս ծանիր, ո՛ր տենչալի
վերծանող, զՀին օրինակ սոյն ներկայ գըր-
կոյս որ գրեալ էր ի Թուին Հայոց Ռ եւ ԿԷ
[= 1818], ի նոյն զրկին եւս գրեալ էր եւ
պակաս թողեալ, ոչ է գտեալ օրինակն. եթէ
ի ձեռն ձեռն անկանիցի այլ օրինակ՝ լցուցէք
զպակասութիւն սորա, եւ զմեզ անբասիրս
առնիցէք: Լեռուք ողջ ի Տէր: Բաւ է:

էջ 285.— Բամք յիշատակի մատենիս.—
Աստուածային մարդասիրութեան նախախ-
նամութիւն...:

էջ 287.— Ծանկ եւ ցուցակ խորագիր եւ
զլիսաւոր բանի ի սոյն իմանալիք, կամ առ ի
զիւրապէս գտանիլ զխնդիր ընթերցողաց,
նախ զգլուխս, եւ ապա զթղգահամարս սո-
րա, արարեալ յումեմէն:

Յիշատակարան Գրչութեան.— 1813

էջ 287, մէջտեղը.— Ըբղօրինակեցան
գիրքս այս, ընդ առաջին գրեալսն ձեռամբ
սրբոյ առնն Աստուծոյ, եւ հաւատարիմ
պաշտօնէի Քի. Ներսէսի, եւ յետոյ տարա-
ծելով ընդհանուր տիեզերս: Զկնի այսու
նարդեանս գրեցաւ թուին 1813, եւ մայիս
ամսոյ 17, ձեռամբ Սեբաստիոյ դիտի տեառն
գերերջանկազարդ եւ սրբակրօն Յօհաննէս
արծրուամիտ արքեպիսկոպոսի: Գծագրե-
ցաւ մասն ումեմնէ մասն ումեմնէ. եւ զսո-
րին հանդիպելով ասասլիք մի մի Հայր
մեր: Զձեռ Հոգիսն Տէրն լուսաւորէ: Վասն
որոյ զգուշացի իւրաքանչիւր ոք թէ ո գիտէ

եւ առցի ի գաղափար բանի եւ գրոյ, հրա-
մանի եւ ստորատի եւ տան:

էջ 292, ստորոտը, անհարթ գրով.— Ով ոք
զայս գիրքս Սբ. Վանքէս գողանայ կամ տա-
նի՝ աստուածային պատժուն արժանի լից,
նզովեալ եւ բանայդրեալ լից. թէ ոք ընթերցի
յիշեսցէ՝ ինքն յիշեալ լիցի յահեղին ատե-
նին. եղիցի եղիցի:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1817

էջ 291, ստորոտը.— Թիւ 12.— 1917 ըն-
թանուր պատերազմին Փլիպպոս Ո. Գառ-
թագեանի կողմէ պահուած:

3465

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ (ԿՐՕՆԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 23.5×17×2: Էջք 130: Հանգա-
մանք բաւարար: Թուղթ սպիտակ: Գրու-
թիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը,
գլխատառերը եւ բնաբանները կարմիր, մը-
նացեալը սեւ մելանով, միասին, 35, 45
տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շեղա-
գիր վարժ գրչէ. Համառօտագրութիւնք
յոյժ առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ
նորադրոշմ, բաւական մաշած: Դատարկ
թուղթք սկիզբը երկու թերթ, վերջը չորս:
Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս.
Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 108», էջ
1: Այլ կնիք Ս. Նշանի, էջ 1, 32, 35, 94,
130:

Հմմտ. Յուցակ Զեռ. Սեբաստիոյ, թիւ
219:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ժառ Ներբողինի եւ գրուած գո-

վեստի Սրբոյ եւ Մեծի Աթոռոյն Վարագայ,
ի խնդրոյ նորին Դիտի տեառն Գրիգորի
աստուածիմաստ արքեպիսկոպոսի եւ աստ-
ուածաբան քահանայապետի, յարմարեալ
յուլմեմնէ Մովսէսոյ սեւաւոր Յովհաննիսէ
գետեգերեանն Պողոսեանց.— Գլուխ Ա.—
Գերահրաշակոյտ անհասական եւ գերանբաւ
շնորհաց ըշտեմարան աղբիւրեղէն աստուա-
ծութիւն...:

էջ 14.— Յաղագս Յայտնութեամ Սրբոյ
Խաչիմ ի Խաչ Էսթրիմ.— Դրովբէականն
բազմեալ յաթոռ...:

էջ 24ի վարի կէսէն մինչեւ էջ 28ի վերի
կէսը, մօթաւորապէս մէկ թերթ պարապ
ձգուած:

էջ 33-34, գատարկ:

էջ 35.— Ի մեծի ամուր տօմի Վարդավա-
ռի, նրամելոյն Մովսէսի Գերբջառեօրմ ա-
սացեալ.— Լուսաւոր եւ պայծառ է խորհուրդ
մերձաւոր տօնիս...:

էջ 43.— Ճառ Մովսէսի Քերթոզհօր ի յիշատակի Սրբոյն Հռիփսիմեայ եւ Ոտրուն վկայակցացն.— ՆորաՀրաշ գերապայծառ է տօնս...:

էջ 59.— Երանելոյն Ներսէսի Լամբրո-Ոացւոյ ասացեալ, Ճառ ի վերափոխումն Աստուածամօրն.— Պարտական դատիմ կուսական աւուրս տօնի ընծայել...:

էջ 81, վերնագիրը կը պակսի.— զԱստուած նախ քան զամ. եղականքս անձը էութիւն...:

էջ 95, վերնագիրը կը պակսի.— Հութիւն զԱստուծոյ կարգեմք, որ շարժեաց զողայական իմաստ եղբարց ձերոց բռնադատել ի խնդիրս...:

էջ 107-118, դատարկ:

էջ 119.— Եւ գեայեցուածս խորհրդոց, յորոց որք ի միմ տեսանեն լուծան...:

էջ 125.— Երանելոյն Ներսէսի Տարսնոյն եպիսկոպոսի Ճառ վասն ՏՈՒՆԻՄ, Դ Կիւրակնիմ Աղուհացից:

Նգովագիր, անհարթ գրով.— էջ 32, ստ. լուսանցքին.— Ով ոք գողասցէ բանիւ է, պարտաւկան լիցի յահեղին: էջ 130, ստորոտը.— Ով օք գողասց[է] եւ կամ արտաքոյ վանիցս տարցէ գողութեան մտօք, բանայդրեալ է եւ կպաեալ է:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1917 էջ 3, ձախակողմեան լուսանցքին.— Փիլիպպոս Ո. Գառթոգեանի կողմէ պահուած ընթանուր պատերազմին, 1917:

3466

ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՔ

Ի ՀՐԱՇԻՑ ՍՐԲՈՑ ԱՍՏՈՒԱՄԱՄՄԱՅ .— 1

ՅԱԿՈԲ ԴՊԻՐ

Ամասիա

ՌՄԿՁ = 1817

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17.5×12×2.5, էջք 324, Հանգամանք բաւարար, Թուղթ սպիտակ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Յօրինողը: Գրութիւն սեւ մելանով, միասին, 19 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտրագիր: Համառօտագրութիւնք բաւական առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեյ դրոշմազարդ: Դատարկ թուղթք սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ, նկարափորձերով զօմնուած: Առաջին կողքին փակցուած տպագիր պիտակ. "Library of Sivas Normal School":

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Հարցմունք եւ Պատասխանիք պատմաբանօրէն ի Հրաշից Հրաւալոյն Սրբոյ Աստուածածնայ. ի Յակոբայ վիպասանեալ ռամկօրէն ըստ խօսակցութեան Հայոցն, ի Զերմեռանդութիւն մանկանց դպրատանս առ Սր. Աստուածածինն:

Հ.— Ինչուր հիմայ ասդաւար Հաբցմունքներու համար աշխատեցար աստու-

ծայրն բաները պարզաբանեցիր ըստմկօրէն քիւսմէն մարդ ալ հասկնայ տէր...:

Պ.— Ի՞նչ է խնդիրքդ ասէ նայիմ:

Աստուածածնայ արած հրաշքներուն գիրքը կայ եղբր, ան հրաշքներունմէն պատմէ ամէնօրհնեալ Ար. Աստուածածնայ խաթրը համար...:

Էջ 3.— Հ.— Պատմէ սուրբ տունին եղած հրաշքը:

Աստուածածնայ տունը նազարէթ էր...:

Էջ 8.— Մեր թուականը ՌԻԸին, Լաւրենտոնէն է օրվան ճամբայ հեռի գեղին մէկը մէկ հատ աղքատ մարդ կար...:

Էջ 15.— Մեր թուականը ՌԼԳին, Նէմսէի մէջ մէկ քաղաք կոհի եղաւ...:

Էջ 38.— Մեր թուականը ՌԼԲին, Փօրթուկայու Գձ էսկէրը գտնըվեցաւ Տեւզ անուն մէկ փաշա(յա)յովը Հապէշ/ստանու մէջ Անկոյայ ըսած աշխարհը...:

Էջ 41.— Հ.— Տահայ պատմէ:

Պ.— Մեր թուականը ԹՃԶԹին, Լեհին մէջը Լուբլինոն ըսած քաղաքը մէկ դասապ կար Մարտինոս անուն...:

Էջ 64.— Մեր թուականը ԶՃԿԹին, Ֆիլէմէնկին մէջը Տունգրի ըսաց տեղին մօտ մէկ վանք կար Կիսովնիոյ անուն...:

Էջ 81.— Մեր թուականը ՌԿԴին, Լէհի մէջ, Գիլտա ըսած երկիրը, Գրագով քաղաքին աջմթը, գեղացիին մէկը՝ Յօհաննէս անուն, մէկ վաղվնկուց թառլան հէրկ անեւն իքէն, եօթիւզները մէկ տեղ կեցան, մէկ թիւրիւ հոջի չի գնացին...:

Էջ 87.— Մեր թուականը ԷՃԹին, Ֆրանսայի մէջ Թուլուսայ ըսած երկիրը մէկ պղծ տիկ վանքի մէջ կրօնաւորներ կային...:

Էջ 110.— Ըսպանեօյի երկիրը Կորդուբա

ըսաց քաղաքը մէկ ըստմիկ մարդ կար Գոնդես Լաուս անուն...:

Էջ 143.— Մեր թուականը ՌԷԼին, Նապօլիի թագաւորութեան մէջը, մէկ մեծ իշխանի տուն եէսիրներ կար...:

Էջ 287.— Մեր թուականը ՌԲին, գեղին մէկը մէկ քահանայ կար, աւճութան շուտ հաւասէր...:

Էջ 271.— Հ.— Տահայ պատմէ. աս պատմութիւններէն չի կիշտացվիր:

Պ.— Քրիստոնէից երկիրը մէկ մեծ իշխան կար վէգիրի նման...:

Էջ 308.— Հ.— Տահայ պատմէ:

Պ.— Մէկ հատ ալ պատմեմ թէմամ վաթսուն հատ թող ըննայ՝ Սր. Աստուածածնայ տարեցքին համրանքովը տէ՛ ալ կօգտէ...:

Էջ 314.— Հ.— Ասկից ինչ հեռւ առնելու է:

Սր. Աստուածածնայ համարձակութիւնը գիտնալու է քի՞ դժոխային հոգիին պիլէ չարէն կր գտնայ՝ կա գտտէ եղբր...:

Էջ 315.— Վերջ:

Էջ 318.— Ի Յակորայ դպրէ մատուցեալ առ Սր. Աստուածածին Կոյսն Մարիամ.— Մեծացուցանեմ զՍրբուհի մայրդ ընդ ի քէն ծնեցեալ Բանին...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1817

Էջ 323, վարր.— Աւարտեցաւ գրքոյկս այս՝ հրաշից Սր. Աստուածածնայ, ի թուին Հայոց ՌՄԿԶ, եւ ամսեանն մայիսի ԺԸին, որ ի յԱմասիա:

Արդ եղբարք, եթէ որ ընթեռնուք զայս գրքոյկս, յիշեօյիք զյօրինողս եւ զգծագրողս սորին, միով Հայր մերիւ:

Էջ 324, դատարկ:

3467

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս (ՏՊԱԳԻՐ).— 1

Վաճառիկ

ՌժՆ = 1566

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×10×5.5: էջք 514: Հոնգա-
մանք բաւարար. սկիզբը թերի. լուսանցքի
ցեցահարուսթին թեթեւ. նորոգութիւն կը-
րած: Թույլ զարչորակ: Տպագրութիւն
սեւ մելանով, միասին, 14 տող, երբեմն
մէկ երկու տող աւելի: Համառօտագրու-
թիւնք սովորական գրեթէ: Սեւառիւղ նը-
կար, վրան արձանագրուած, “SECVNDVM
LATINOS”, “SECVNDVM HEBREOS” էջ
30. 93, 165, 227, նուազողներ 301, “Ab-
RAAM 365, 430” նոյն էջ 227ի նկարին հետ,
495: Կաշկաղմ տախտակեայ դրոշմազարդ:
Պահպանակ թղթեայ վերջը երկու թերթ,
մասն բոլորգիր Սաղմոսի. առաջին թերթի
գիրը լուսանցքին նոտը շեղագիր. «Յիշա-
տակ է գիրքս ի գոռն Սր. Յակոբայ որ յԵ-
րուսաղէմ»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յայնժամ խաւսեցի ընդ նոսայ
բարկութեամբ իւրով.— Բ. 5:

էջ 2.— Գ.— Տունք ԺԴ.— Սաղմոս ի
Դաւիթ, ի ժամանակի զի փախուցեալ էր նա
յերեսաց Աքիսոգոմայ, որդոյ իւրոյ.— Տէր
զի բազում եղեն նեղիչք իմ...:

էջ 4.— Դ.— Ի կարգալ իմում լուար ինձ
...:

էջ 4-5ի միջեւ թերթեր ինկած:

էջ 5.— ԺԲ.— Մինչեւ յերբ Տէր մոռանաս
զիս...:

էջ 8, ստ. լուսանցքին, նոտրագիր.— Եի-
շատակ է Սր. Յակոբայ:

էջ 22.— Փրկեցեր զիս Տէր ի հակառա-
կութենէ ժողովրդոց, եւ կացուցեր զիս
գլուխ հեթանոսաց.— Հմմտ. Ժէ, 44:

էջ 24.— Աւրհուսթիւն Մովսէսի եւ որդո-
ցն Իսրայէլի, յորժամ ելան ի յանապատն

եւ առեալ Մարիամ մարգարէ զղմբուկն ի
ձեռին կաթուէր եւ ասէր.— Աւրհնեսցուք
զՏէր զի փառաւք է փառաւորեալ:

էջ 29.— Քարոզ վասն Երանեալին է:

էջ 30.— Ի կատարած Սաղմոս ի Դաւիթ.—
Աստուածայաբանութիւն հանդերձ վարդայ-
պետութեամբ սովորական:

Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ...:

էջ 37.— ԻԱ.— Ի կատարած. վասն ա-
ռաւաւտի ին աւզնականութեան ռաղմոս ի
Դաւիթ: Մարգարէութիւն Քի. չարչարանացն
եւ կոչումն հեթանոսաց:

Ած. ած. իմ նայեաց առ իս...:

էջ 93.— ԼԶ.— |Մ| ի նախանձիր ընդ չարս
...:

էջ 165.— ՄԵ.— Ի կատարած, վասն ժո-
ղովոյն որ ի սրբոյն հեռացեալ էին ի բա-
նակէ, զի կալանն զնայ աշազգիք հեթա-
նոսք, ձեռնագիր Սաղմոս ի Դաւիթ: Գոհու-
թիւն արդարոց, եւ զերծումն ի թշնամեաց.
— Ողորմեա ինձ Աստուած...:

էջ 227.— ՀԲ.— Սաղմոս յԱսափ, Աւրհ-
նութեան, Յառաձայնութիւն վերջին
հրէից ուխտադանցնութեան, վասն Վէս-
պիանոսի եւ Տիտոսի եղելոյ.— Իբրեւ զի
բարի է Աստուած...:

էջ 301.— ԶԹ.— Աղաւթք ի Մովսէս, ի
յայրն Աստուծոյ: Քի. յաղթութիւնն եւ
ամ. հառապակորդաց պակասումն.— Տէր
ապաւնեց եղբր մեզ...:

էջ 365.— ԶԴ.— Ալլէլուեայ, ալլէլուեայ,
կոչումն հեթանոսաց.— Խոստովան եղե-
րուք Տեառն զի քաղցր է...:

էջ 430.— ԶԺԹ.— Աւրհնութիւն աստիճա-
նաց, Վերճանապարհութիւն Բաբելոնի, եւ
վասն սերմանց.— Ի նեղութեան իմում ես
առ Տէր կարգացի...:

էջ 482.— Աղաւթ Ամբակումայ Մարգա-

րէի.— Տէր զլուր քո լուայ... — Քովը կայ Աբգարի նշանագրողը, որուն մէկ մասը պատուած է:

էջ 493.— Այս սաղմոս ինքնայգիւր Դաւթայ է արտաքոյ թուոյ, ի ժամանակի զի ել նայ նահատակ Գողիադու առաջի Սաւուղայ .— Փոքր էի ես յեղբարս իմ...:

էջ 495.— Աւրհնութիւն երից Մանկանց ի Հնոցին:

էջ 505.— Տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն: Նոյնպէս էջ 511-512:

Յիշատակարամ.— 1508

էջ 514.— Փառք անբաժանելի եւ միաս-

նական Սբ. Երրորդութեան Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոհոյն Սրբոյ յաւիտեանս ամէն:

Կազմեցաւ սուրբ երգարանս Դաւթի [է]աւ եւ յընդիր աւրինակէ Գառնեցոյ Վարդապետի:

Ի թվականիս Հայոց ՌԺԵ, մայիս Ժէ, աւրն ուրբաթ, ԺԲ ժամն:

Առ ոտս Մելքիսէտեկ եպիսկապոսին, ի մայրայքադաքն ի Վանա|տիկ| ընդ Հովանեաւ Սր. Մարկոս աւ [Այսչափ. յաջորդ քերթը իմկած].— Հմմտ. Յիշատակարան, Վահան Գ. Զարդարեան, 1911, Կ. Պոլիս, էջ 283:

3468

Ա.— Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր Ք.— 21

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 22×16×7: էջք 692: Հանգամանք լաւ: Թուղթ բաւական տոկուն, կոկնալ: Գրիչ՝ Խաչատուր: Գրութիւն՝ խորագիրները, գլխատառերը եւ մասնաւոր կանոնաթուերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 25 տող: Բոլորգիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Սեւագիծ գլխազարդ եւայլն էջ 25, 477: Կաշեկազմ տախտակեայ գծադրուած: Պահպանակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, սրճագոյն թանաքով, անկիւնաւոր երկաթազիր, մասն Աւետարանին Յովհաննու:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յանկ.— Կանոնք Առաքելականք. Գլուխք ԼԴ:

էջ 3.— Կանոնք ըստ Նիւթի.— Զառնել զատիկ ընդ Հրեայս, ԽԱ, ՄԶԲ, ՆՂԷ, ՈՒԴ...:

էջ 18.— Սկիզբն.— Վարդապետութիւն Առաքելոցն...:

էջ 23, Նոտրագիր.— Գլուխք եւ թիւք համօրեմ կամոնիս...:

էջ 24, դատարկ:

էջ 25.— Կամոնք եւ Սահմամք գոր եղիմ աշակերտքն Գի. ի Սր. Եկեղեցիս...:

էջ 46.— Երկրորդ Առաքելականք...:

էջ 64.— Սահմամք Կամոնաց Սր. Առաքելոյն Քաթուսի...:

էջ 72.— Կամոնք տեառն Փիլիպոսի Առաքելոյ:

էջ 75.— Կամոնք Հարամոց:

էջ 81.— Ամկիւրա Կեմովոնի Գլուխք ի:

էջ 90.— Դմի Կամոն Նիկիական, Գլուխք ի:

էջ 99.— Կոստամոդիամոսի Քազաւորի առ Եպիսկոպոսս եւ առ Ժողովուրդ.— Զի չարեաց եւ անբարըւսաց լծակից եղեւ Արիոս...:

էջ 101.— Կամոնք Երկրորդ Նիկիականք, գոր եղիմ Յովն Եպիսկոպոսքն կրկնա-

քանելով կարճ ի կարճոյ:

Թ.— էջ 110.— Կանոնք Սրբոյք Գրիգորի Առաքելոյ Հայոց...:

էջ 113.— Կանոնք Աթառնայ, Գլուխք ԶԸ: ԺԱ.— էջ 138.— Երանելոյ Մակարայ Սրբոյն Քաղաքին Երուսաղեմի Հայրապետի Կանովական Թուղթ ի Հայս...:

— Ստ. լուսանցքին, շրջափորձ, գազանք առիժուց մոնչենչ.— Ներքեր գազանի սեւադիւն նկար:

էջ 148.— Կոստանդինուպոլսի Ժողովոյն եւ Կանոնիմ Գլուխք Դ:

ԺԳ.— էջ 147.— Սահմանք Կանոնադրութեան Երանելոյ Գրիգորի Աստուածաբանին Առձեռնաձեռն Եպիսկոպոսին...:

էջ 157.— Կանոնք Սրբոյն Բարսղի առ Ակիւղիճոս...:

ԺԵ.— էջ 173.— Գիր Կանոնական Սրբոյն Բասղի, առ Բահանայ մեծ Դիողորոս յԱմտիոքիայ...:

ԺԶ.— էջ 175.— Բասղի Գիր Կանոնական վասն պէսպէս եւ քիւրապատիկ ախտից. Գրլուխս ՄՀԲ:

ԺԷ.— էջ 219.— Կանոնք տեառն Եփրեմի...:

էջ 221.— Կանոնք Ներսէսի Կաթողիկոսի եւ Ներսիսի Մամիկոնեանց Եպիսկոպոսի:

էջ 232.— Կեսարեա Կանոնի Գլուխք Տասն:

էջ 237.— Նեոյ Կեսարեայ Կանոնիս Գլուխք Ի:

էջ 244.— Կանոնք Գանգրեա: Գլուխք ԻԳ:

էջ 251.— Ամտիոքայ Կանոնիս Գլուխք ԻԵ:

էջ 285.— Խոստովանութիւն Ժողովոյն Ամտիոքայ:

էջ 289.— Դաւոդիկեա Կանոնիս Գլուխք ՄԵ:

էջ 279.— Սարգիսեա Կանոնիմ Գլուխք (ԻԵ) ԻԱ:

ԻԶ.— էջ 294.— Կանոնական Գիր Տեառն Եպիսկոպոսի առաջեայ:

էջ 296.— Կանոնք Ժողովոյն որ յԵփեսոս, Գլուխք Զ:

էջ 298.— Կանոնք Կիրողի Աղէկսանդրացւոյ:

էջ 300.— Կանոնք Սրբոյն Սահակայ Հայոց Հայրապետի. Գլուխք ՄԵ:

էջ 340.— Հայոց Կանոնիմ Գլուխք Քսան: ԼԱ.— էջ 365.— Թուխտ Սեւանդեայ եպիսկոպոսի:

էջ 369.— Կանոնք Երկրորդ Ամտիոքայ:

ԼԳ.— էջ 373.— Յովնանու Մամդակուոյ Հայոց Կաթողիկոսի:

ԼԴ.— էջ 379.— Արքահայր Մամիկնեից Եպիսկոպոսի առ Վաչագան Աղուամից արքեպիսկոպոս:

ԼԵ.— էջ 382.— Կանով վերջոյ Սահակայ Հայոց Կաթողիկոսի:

ԼԶ.— էջ 386.— Կանոնք տեառն Յովնանիսի Իմաստասիրի Հայոց Կաթողիկոսի, Գլուխք ԼԲ:

ԼԷ.— էջ 398.— Կանոնք Սիովմի Հայոց Կաթողիկոսի:

ԼԸ.— էջ 406.— Սահմանադրութիւն Կանոնի Վաչագանայ Աղուամից Արքայի...:

էջ 411.— Կանոն Դւնայ Սր. Ժողովոյն ...Հրաման երանելոյ Կաթողիկոսին Հայոց Ներսիսի Շիմոնի:

Խ.— էջ 420.— Սրբոյն Եղիշայի ի Կանոնաց Գրոց Գլուխք մի, վասն դիւանարաց...:

էջ 427.— Առաքելոց Ամուսնաք որ ի Նիկիայէ:

էջ 432.— Քահանայապետք Հայոց Մեծաց:

էջ 437.— Եպիսկոպոսք Կամսարական Տանն:

Բ.— ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԳԻՐԲ.— 13

Միտքար Գոշ

էջ 441.— Յաղագս թէ ընդեր այժմ կամեցաք գրել, կամ յումէ շարժել եկայք ի միտ:

էջ 466.— Սկիզբն ամենայնի Ած. գնոյնն եւ կատարած ամենայնի Ած.: Եւ արդ ըսկիզբն դատաստանի եւ թիւ գլխոցն ըստ կարգի.— ԱՄՍԱ Գլուխքներ:

էջ 477.— Ա.— Եկեցեալք այժմ իսկ ի գործ դատաստանի...:

էջ 689.— ՄՍԱ.— Վասն որ յաւարէ վաճառաց.— Վաճառեալ եւ գնեալ զաւար ոչ դարձցին անդրէն...:

էջ 890.— Փառք մարդասիրին Աստուծոյ ամէն:

— ՄԾԲ.— Յաղաքս դատաս. առնակնոջ մահուան եւ անդրէն դառնալոյ բաժնի նորայ որ կոչի Պոռյգք.— Այլապէս լինի առ մահ— մետականս զուգումն ամուսնութեան...:

էջ 891.— ՄԾԳ.— Յաղաքս դատաստան. առն եւ կնոջ, յորժամ այրն վախճանի ան— զաւակ.— Ապա թէ պատահի...:

էջ 892.— ՄԾԴ.— Յաղաքս կամառն մե— ռանելոյ եւ հոգաբարձ դնելոյ զմիմեանս յորժամ անզաւակ իցեն.— Հանապազ սովո— բութիւն է մարդկան...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.—

էջ 486, յէջտեղը.—

Ով եղկելի անգէտ յիմար,
ունայն թափուր ի ժուռ եկար,
յաղտ աշխարհիս ինչ չահեցար,
մեղաց գերի, մտաւք տկար.
բարէ զգիրգս հանէ ի ծար,
որ դատաստանին լինի քեզ ճար:
Ջանարենստ գիրս տեսնես՝ զՔաշատուր
գրիչս յիշես. շնորհաբաշխն Ած. Թողու—
թիւն շնորհեսցէ մեզ եւ ձեզ. աղաչեմ յի—
շելի Տէր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւնք.—

Ա.— Մկրտիչ Մարգարեան.— 1894

էջ 439, կարմրագոյն մելանով, շեղագիր.—
Մատեանս այս գովեալ նվաստս կարդացի,
կարի յոյժ սիրով զիս ուրախացուցի,
ընտրեալ սուրբ ժողովուն իմ սիրտ մատուցի,
Րամեալ հայրապետաց հոգոց հանեցի,
Տիպակ հրեւտորաց հոգիս մըխեցի,
ի սուրբ արարչէն իմէ մըտօք հառաչեցի,
Ջար ինչ աղանդ ըզմեզ ոչ մերժեսցի:

200, 68, 5000, 4020, 700 : 201, 5000,
3, 1, 5000, 5, 1, 400

[= Մ կ ը Ր տ ի չ Մ ա Ր գ ա Ր ե ա ն]:

1894 մարտ 1ին, Սէփաստիա, նվաստ ծա—
ռայ Մկրտիչ մահտեսի Մարգարեան, Մէս—
իաի որդի, միաբան Սուրբ Նըշանի Սեփաս—
տիո մենաստանի:

Բ.— Նշամ Տօյմեցեանի.— 1906

էջ 440, վերը, մանիշակագոյն թանաքով,
այլ շեղագիր.— Ի բազում ժամանակաց յի—
շատակ է մատեանս այս անուանեալ Գիրք
Կանոն, որ բովանդակէ յետ զայստեան Ս.
Հոգւոյն Ս. յԱռաքեալս եղեալ կանոնս եւ
օրէնս ի Ս. Եկեղեցիս քրիստոնէականս, եւ
օրէնս աշխարհական դատաստանաց, ի ցեղի
իմում Տօյմեցեանց, եւ եկեալ մինչ ծնողի
իմում Սարգսի Տօյմեցեանի, եւ յետ մահուն
նորայ 1906 յունվարի 30ի սեփականեցաւ
նուաստիս՝ Տօյմեցեան Նշանիս, 1906,
մարտ 25, Սեբաստիայ:

3469

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս.— 78

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×11×5: Էջք 514: Հանգա—
մանք յոյժ ցաւալի. վնասուած խոնաւութե—
նէ եւ ցեցերէ. կարօտ նորոգութեան: Թողլթ
հասարակ: Գրութիւն՝ խորագիրները կար—

միր, զվնասուածքը կապոյտ եւ կարմիր
փոխն ի փոխ, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 18 տող, կարմիր կամ սեւ գիծերու
միջեւ: Նոտրագիր անարուեստ: Համառո—
տագրութիւնք բաւական առատ: Գունաւոր

գլխազարդ կանոններու սկիզբը: Խորանա-
զարդ էջ 3: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշ-
մազարդ, յոթ Հնամաշ եւ քայքայուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Կատարած, Սաղմոս Ի Դօիթ.—
Երանեալ է այր...:

էջ 71.— ԺԸ.— Երկինք պատմեն զփառս
Աստուծոյ...:

էջ 144.— Մի նախանձիր ընդ չարս...:

էջ 288, դատարկ մնացած:

էջ 345.— ԶԹ.— Սաղմոս Ի Դաւիթ.— Տէր
ապաւէն եղեր մեր...:

էջ 393.— ԺԶ.— Խոստովան եղերուք
Տեառն...:

էջ 438.— ԺԺԹ.— Կատարած Սաղմոս Ի
Դաւիթ.— Ի նեղութեան իմում ես առ Տէր
կարգացի...:

էջ 503.— Ի Առաքել Վարդապետէ ասաց-
եալ է զփառքն եւ զօրութիւնն ոտամօր

չափի ծամուցամէ.— Իմանալի այս բուրաս-
տանն...:

Նայեւ լսողք այս տաղիս,
ասէք սրտիւ Տէր ողորմիս,
խնդրող գրէ ով Հանդիպիս,
եւ Առաքել Վարդապետիս:

Մամօք.— Տնասկիզրի տառերը կը յօ-
դեն, Ի վ ա ղ ա պ ե տ է Ա ռ ա ք է ի
լ է վ ա ս Ո Գ է ո Ր Գ Ք ա հ ա մ ա յ ի Ո:

էջ 508, վարը.—

Ի ոտք անկեալ առ ձեզ գրչիս,
լալով ասեմ զանցանս որ յիս,
մեղօք լցի զթիւ վաթսուհիս,
այլ վեցերորդ կան աւելիս,
ոչ եմ գործեալ ժամ |մ|ի բարիս,
ինձ վայելէ կոծ եւ լալիս,
ողորմի տուք միայն չարիս,
փոխանն առնուք Հազար բարիս:

էջ 510.— Աստուածածին մայր |Քրիս-
տոսի|...:

էջ 513, վերը, տարբեր գրով.— Այս
Սաղ|մ|ոսարանըն Պաղտասարին:

էջ 514, դատարկ:

3470

Ա.— ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐԻՔ (ԹԵՐԻ).— 2

(Տ Պ Ա Գ Ի Ր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 14×9.5×3.5: Թերթք 114: Հան-
գամանք անբաւարար. սկիզբը պակասաւոր.
նորոգութիւն կրած. թերթերը սխալ դասա-
ւորուած: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝
տառութիւնները, խորագիրները եւ մա-
սամբ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, միասին, 18 տող: Բոլորգիր,
Համառոտագրութիւնք սովորական գրեթէ:

Կաշեկազմ տախտակեայ: Պաշտանակ
թղթեայ սկիզբը եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 1ա=Ազ.— ...Արդ ընկեսցէ զձեզ
Տէր Ի խորս անդընդոց...:

Թղ. 2-4, նորագիր:

Թղ. 5ա=Ագ.— որ նստի ի մէջ երկուց սերոբէիցն...:

Թղ. 7ա=Բգ.— Երդումն եւ բժշկութիւն հոգոյն եւ մարմնոյ, յամուս Տեառն մերոյ եւ Փրկչին Յի. Քի. եւ ի Սբ. Քաղաքն Երուսաղէմ.— *Երդմնեցուցանեմ զամենայն ղեւս, եւ զլեւան...*

Թղ. 12ա=Գդ.— Եւ ասէ սղմ. Տէր մի սրտմտութեամբ. եւ ապա կարդայ Աւետար. Մաթեոս.— *Եւ մտեալ ի Կափառնայում...*

Թղ. 13բ=Գե.— Եւ ասէ զԱղօթս.— Տէր Ած. ամենակալ, Հօգօր եւ փառաւորեալ...:

Թղ. 18բ=Գը.— Սեւասիպ նկար. վեղարակիր կրօնաւոր մը կը կարդայ Հիւանդի մը վրայ:

Թղ. 19ա=Դա.— Կպրիանոս.— Աղաւթ Սրբոյն Կպրիանոսի, զոր ասացեալ է վասն ղիւաց եւ կախարդաց եւ աղամղաւ[որա]ց.— Ես Կպրիանոս ծառայ Յի. Քի. Անտիոքացի, ազգաւ Հելենացի...— Հմտ. Թիւ 943, Գ. Հատոր, էջ 487:

Թղ. 21բ=Դգ.— Պատմութիւն Յուստինանէ Կոս.— *Յայնժամ կայր ի քաղաքն Անտիոք կոյս մի գեղեցիկ յոյժ...*

Թղ. 24բ.— Մաղթամբ առ ամ. սուրբսն Աստուծոյ:

Թղ. 27ա.— Աղօթք Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացոյն.— *Որդի Աստուծոյ կենդանոյ...* Սուրբ Գրիգոր Նարեկացոյն բարեխաւսութեամբն պահեայ Տէր Ած. զծառայս քո զ...:

Թղ. 28բ.— Աղաւթ պահպանութեամ.— *Եւ ես յամ. ժամ զայս ասեմ...*

Թղ. 32ա=Եզ.— Աւետարան ըստ Մաթեոս.— *Եւ մտեալ ի Կափառնայում...*

Թղ. 33բ.— Աւետարան ըստ Մարկոս.— *Մինչդեռ նայ զայն խաւէր...*

Թղ. 34բ.— Աւետարան ըստ Դուկաս.— *Եւ եղև ի շաբաթու երկրորդումն առաջնոյն...*

Թղ. 38ա.— Աւետարան ըստ Յովն.— *Յետ այսորիկ տաւն էր Հրէից, եւ ել Յս. յԵրուսաղէմ...*

Թղ. 38ա=Զգ.— Սեւասիպ նկար. պապ մը բազմած աթոռի վրայ:

Թղ. 38բ.— Աղօթք Սրբոյն Փոպասու Հայրապետին.— *Յս. Քս. Որդի Այ. Տէր իմ որոյ սբ. է անունդ...*

Բ.— ՎԱՍՆ ԳԱՆԻ.— 1
(Տպագիր)

Թղ. 43ա=Գգ.— Գիր ամ. ցեղ գանի: Առ պաղպատ դամակ, երեքբեւեռեամ, եւ տեառնագրէ ի վերայ վիրին, եւ ասէ զաղ[օթս].— *Մառ մի կայր ի մէջ երկրի, որ ոչ ճեղ ունէր եւ ոչ տերեւ եւ ոչ արմատ: Արծիւ մի նստեալ էր ի վերայ նորա, որ ոչ զլուխ ունէր, եւ ոչ թեւ, եւ ոչ ոտք...*

Թղ. 46բ=Գգ.դ.— Սաղմոս.— Տէր լոյս իմ...:

Թղ. 48ա.— Այլ պահպանութիւն ծառ.— Տէր մեր Յս. Քս. ի վերայ զլիտյ ծառայիս Աստուծոյ...:

Թղ. 48բ.— Մաղթամբ առ սփանչեալգործ Սբ. Նշանսն Քի. Այ. մերոյ.— *Բարեխաւսութեամբ սուրբ եւ աստուածային նշանացս Քի., անբարբառ բարեխոսացս.*

Սբ. Խաչափայտին Քրիստոսի, եւ աւագակին, Երկնից Սբ. Խաչին, Վարագայ Սբ. Նշանին, եւ պատերազմի Սբ. Նշանին, Երեւման Սբ. Նշանին, Հաղբատայ Սբ. Նշանին, Վարըմդայ Սբ. Նշանին, Հոռոմկլի Սբ. Նշանին, Վանկոյ Սբ. Նշանին, Կողբայ Սբ. Նշանին, Արգինեայ Սբ. Նշանին, Սիրելի Սբ. Նշանին, Մուռայ Սբ. Նշանին, Գամմասարայ Սբ. Նշանին, Ջալէթու Թուլի Մանուկին, եւ Քրիստոսի Սբ. Գեղարդին, Տէրմնակամ Սբ. Նշանին, Գռու Սբ. Նշանին, Գետարգել Սբ. Նշանին, Սփանչեալգործ Սբ. Նշանին, Կարմիրակն Սբ. Նշանին, Միծըռան Սբ. Նշանին, Աղթամարայ Սբ. Նշանին,

Սամահու Սր. Նշամին,
Սաղամայ Սր. Նշամին,
Վարդսի Սր. Նշամին,
Կիպրոսի Սր. Նշամին,
Յեսու Վամեայ Սր. Նշամին,
Կոստամդիանոսի, և Տապանակի Սր.
Նշամին,

Վրաց, Հոռմոց, և Կոստամդիանու-
պալսի Սր. Նշ.,
Երուսաղէմայ Սր. Նշամին,
Հապաշոյ և Խպթոյ Սր. Նշամին,
և Հացունեաց Սր. Նշամին,
Սուրբ և հրաշափառ Սր. Նշամին,
որ ի գալստեամմ յառաջագոյմ
գայ,

Ակըլայ Սր. Նշամին,
Խրշոտու Սր. Նշամին,
Հնդու Սր. Նշամին,
Ծովուց Սր. Նշամին,
Սիմամտի Սր. Նշամին,
Կապմայ Սր. Նշամին,
Պիգեռու Սր. Նշամին,
Սիմայի Սր. Նշամին,
և այլ Սր. Նշամացն, որ ընթանիւր
տիեզերս իցեմ, և որ ի յերկինս ի
աստեղս խաչածեւ. ամենեցուն քա-
րեխօսութեամբմ պառնայ Տէր Ած.
գծառայս քո գ.։— Հմմտ. Թիւ
2451, Ը. Հատոր, էջ 112:

Քղ. 49թ.— Արդ ի՞նչն մեզ նշան յաղթու-
թեան, և դիւացն խորտակիչ... Սուրբ [Բ]
ինչն մեզ աղեղն ի պատերազմի, և դիւացն
պառ չորեքժոխի ի սիրտն...:

Քղ. 51ա.— Սեւաստիպ նկար, թողոս Ա-
ռաքեալ ի ձեռնի օծ:

Քղ. 51բ.— = է[ա].— Գիր արձանարի,
կարդայ ի վերայ.— Ես Պաւղոս Հայածիչ
եկեղեցոյ զաւուրս բազում, և այժմ եղէ
անօթ ընտրութեան...— Հմմտ. Թիւ 843,
Գ. Հատոր, էջ 487:

Քղ. 55ա.— Գիր չար ակիմ.— Գայր գետն

Որդանան և բերէր ծառ մի գեղեցիկ և
պատուական...— Հմմտ. Թիւ 1463, Ե.
Հատոր, էջ 178:

Քղ. 55բ.— Ա-Ձ, զանազան բառեր, ըս-
կզբնաւորութիւնք պրակաթերթից:

Քղ. 56ա.— Նշանադրուի, D. I. Z. A.
տառերով:

Քղ. 56բ.— Մանրուք անհարթ գրերով:

Գ.— Պ Ա Ր Զ Ա Տ Ո Ի Մ Ա Ր.— 2

(Ա. Տապարութիւմ)

Վեցնտիկ 1513-1514

Քղ. 56ա (կրկնուած) = Աա.— Այս է Պար-
գայտումար Հայոց:

Քղ. 56բ.— Աղիւսակ ժԲ կենդանակեր-
պից.— Հմմտ. Թիւ 1463, Ե. Հատոր, էջ 177:

Քղ. 57ա.— Տումար.— ԻՅՈ հարիւր, ու
վաքսում ու մէկն, գիրն մում է, և տամու-
տերն ի վերեւն Կարիմն է, և այլն կարգաւ
երթայ...:

Քղ. 95ա = Եբ.— Յաղագս ամպոց և
երկմից, մշամքն այս է:

Քղ. 96ա = Զա.— Թէ բազումքն անձրեւով
անկանի, երաշտութիւն նշան է.— Հմմտ.
Հայագիտական Հետազոտութիւններ, Ա.
Պրակ, 1974, Երեւան, էջ 190:

Քղ. 96բ.— Սրբոյն Կիրդի Հայրապետիմ
ասացեալ է վասն կաղամդաց:

Քղ. 98բ.— Ումեմ իմաստասիրի ա-
սլաց|եալ Յաղագս լուսնիմ աւուրցն, որ
գերագն յայտնէ:

Քղ. 103ա = Զբ.— ԻԸ աւրն Աբրահամ գի-
սական պատարագ մատուցանէր Աստուծոյ:
Բարի է, գնեւ, վաճառեւ, ի ճանապարհ եր-
թալ, որ ծնանի ապրի, փախուստն գտանի,
Հիւանդն ողջանայ, երազն սուտ է: Անմե-
ղադիր լեր, ի աւրինակն այլ չկայր:

— Վասն տղայի է աւուրն, որ տեսանն
թէ քարի է թէ չար:

Քղ. 104բ.— Վասն աստեղաց ցոլամա-
լոյ:

Քղ. 106ա = է.գ.— Յաղագս շարժմանց,
որ է ցուցակ:

Քղ. 107ա = է.դ.— Եթէ կամիցես իմանալ
զամս ի սկզբանէ արարածոց, մինչեւ ուր
ես: Կալ Բ եւ ԶԶԶ, և զհայ թուական ի վե-
րայ բեր եւ այն է:

Եւ ի Գի. ծնընդենէն մինչեւ ի մեզ կալ
հինգ հարիւր եւ յիսուն երկու, եւ զհայ
թուական ի վերայ բեր եւ այն է:

Ծանօթ.— Վերեւ տրուած թուականները
կարելի է բացատրել սապէս.

Ա.—	ՐՁՀԶ =	5978
	+ Հայ. թ.	961
	Գունար	6937
	— Ար. Աղեթս. թվ.	5424
	Տպ. թուականը	1513
Բ.		552
	+ Հայ. թ.	961
	Տպ. թուականը	1518

Ըստ այսմ Պարզատումարի տպագրութեան
թուականն է 1513:

[Թէզ] իմչ լիմի:

Թղ. 107թ.— Վասմ Ղուս[մ]իմ որ քակ
առնու:

Թղ. 114թ.— Պրակներու թիւը.— ա. բ.
գ. դ. ե. զ. է. ը.: Թերթին վարի մասը
պատուուած է եւ տեղը նոր թուղթ փակցը-
ւած:

Թղ. 108ա.— Վասմ մարմ[մ]այնադաց

3471

Ա.— Ա Ղ Թ Ա Ր Ք (ԹԵՐԻ).— 1

(Տ Գ Ա Գ Ի Ր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառաւ 15.5×10×4.5: էջք 294: Հանգա-
մանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի.
շաւ թերթեր փրթած. զնասուած հնութե-

նէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ գորշորակ,
Գրութիւն՝ վերատառութիւնները, խորա-
գիրները եւ զլատատուները մասամբ կար-
միր, մնացեալը սեւ մելանով, միասիւն, 16

սող: Բուրգերի: Համառոտագրութիւնք սո-
վորական գրեթէ: Կաշեկազմ տախտակեայ,
յոյժ Հնամաշ եւ քայքայուած: Պաշտանակ
թղթեայ սկիզբր եւ վերջը մէկմէկ թերթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 3=ՋԵ.— Վիճակ.— ...Բանն Աժ. ա-
նրակիցըն, որ ի Հօրէ առաքեցաւ...:

էջ 28-27ի միջեւ ինկած մէկ թերթ, Ը:

էջ 38-37ի միջեւ ինկած 10 թերթ:

էջ 37=Ժ.— Եփուտ.— Բարդղղիմոս.—

Աւետիս քեզ մեծութեան...

էջ 53-54, նոր թուղթ:

էջ 55=ԺԱԲ.— Յակոբ Առաքեալմ:

էջ 63.— Ստեփննառո:

էջ 65-64.— Նոր թուղթ, դատարկ:

էջ 69=ԺԲ.— Եփուտ.— Դու էր կամիս
փախել...:

էջ 73=ԺԲԳ.— Պրոքորոն:

էջ 74-75ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 75.— Տուցալիւ.— Յորժամ Եկաւորն
լինի տանուտէրն...:

էջ 79-80.— Նոր թուղթ, դատարկ:

էջ 81=ԺԳ:

էջ 82-83ի միջեւ ինկած մէկ թերթ, ԺԴ:

էջ 84.— ...Ամսացուց ամ. եղակաւմաց:

էջ 86-87 միջեւ ինկած մէկ թերթ, ԺԵ:

էջ 88-89ի միջեւ կը պակսին 4 թերթ:

էջ 89=ԺԶ.— ...Թէ ուրբաթի որոտայ,
ի հարաւոյ կողմն, տարին բարի լինի...:

էջ 92-93ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 96-97ի միջեւ պատուած մէկ թերթ:

էջ 98-99ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 100=ԺԷ.— Ումեմ իմաստիմասի-
րի ասացեալ Յաղագս Լուսնիմ աւուրցմ, որ
գերազմ յայտնւ.— Հմտ. Թիւ 3470, թղ.
88թ:

էջ 109=ԺԸ.— ԻԸ. աւրն Աբրահամ
գիսահակ պատարազ մատուցանէր Աստու-
ծոյ: Բարի է գնել...երազն սուտ է.—
Հմտ. Նոյն, թղ. 103ա:

էջ 110=ԺԹ.— Սրբոյն Կիւրդի Հայրա-
պետիմ ասացեալ է վասմ Կաղամղաց, թէ
իմչ լիմիցի.— Հմտ. Նոյն, թղ. 98թ:

էջ 114=ԺԺ.— Եթէ կամիցես գիտել
զամի ի սկզբանէ արարածոց միջեւ ուր ես,
կալ ԲՆԶԶ, եւ զհաց թուական ի վերայ բեր,

եւ այն է:

Եւ ի Քի. ծննդեանէն մինչեւ ի մեզ, կալ
ՇՄԲ, եւ զհայ թուական ի վերայ բեր եւ այն
է.— Հմտ. Թիւ 3470, թղ. 107ա, եւ ծա-
նոթ...:

էջ 114.— Վասն Աստեղաց ցոյսնայոյ.—
Հմտ. Նոյն, թղ. 104թ:

էջ 118-119ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 119.— Վասն տղայի է աւուրն, որ տե-
սանն թէ բարի է, թէ չար.— Հմտ. Նոյն,
թղ. 103ա:

էջ 122.— Յաղագս ամպոց, եւ երկմից
Ոշա...:

էջ 128.— Բժշ արամ, եւ Հափմարամ, ըս-
տոյզ եւ զարմամայի, մեծիմ ճալայիտս հա-
փմիմ արարեալ:

էջ 132-133ի միջեւ կը պակսի 11 թերթ:

էջ 134=ԺԺԳ.— Եւ որ զկերակուրն
չկարէ հայել, Բ տրամ զանճաֆի անօխեց
թող ուտէ, լաւ է:

— Վասն լեռնիմ Ոշամբ թէ որպէս է քր-
մութիւմ մորա, կամ զինչ է դեղ մորա.—
Լերդն իշխան է անճինն, որպէս ըղեղն գըլ-
խուն, եւ որպէս սիրտն հոգոյն եւ ուժուն

***

էջ 140-141ի միջեւ կը պակսի 12 թերթ:

Իսկ եւ ԻԲ պրականբուռն թերթերէն չատեր
կորսուած են, մնացեալներն ալ սխալ դա-
սաւորուած:

էջ 141=ԻԲ:

էջ 145=ԻԱԳ:

էջ 149=ԻԲ. եւ:

էջ 150.— Ճալիմոս.— Վասն շարպաթի:

էջ 150-151ի միջեւ չատ թերթեր ինկած:

Բ.— ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐԻՓ (Թերի).— 3

(ՏՊԱԳԻՐ)

Ա եւ Բ պրականբուռն չատ թերթեր կը պակ-
սին, մնացեալներն ալ սխալ դասաւորուած
են:

էջ 151=ԲԳ.— Երդումմ եւ բժշկութիւմ
եռոցոյ եւ մարմնոյ, յամուճ ՏՅ. մերոյ եւ
Փրկչիմ Յի. Քի. եւ ի Սք. Գաղաթմ Երուսա-
ղէմ.— Հմտ. Թիւ 3470, թղ. 7ա:

էջ 155=ԱԳ:

էջ 165=ԳԳ:

էջ 173-176.— Նոր թուղթ, համարեա դատարկ:

էջ 181=Ե.դ.— Աղթֆ Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացոյն:

էջ 182-183ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 182-183ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ, Զ.դ.:

էջ 201=է.դ.— Աւճահարի:

էջ 203=է.դ.— Աւճահարի.— Եւ զաւճն արեգակնահայեաց...:

էջ 205-206.— Նոր թուղթ. զանազան մանրութիւն:

Գ.— ՊԱՐԱՍՏՈՒՄԱՐ (Թերթ).— 3
(Տ պ ա գ ի Ր)

Վեճետիկ 1513-1514

էջ 207=Ա.բ.— Ինն հարիւր, ու վաթսուն ու մէկն, գիրն նուն է...:

էջ 218-219ի միջեւ ինկած մէկ թերթ: Նոյնպէս 248-249ի միջեւ:

էջ 280-281ի միջեւ կը պակսի 9 թերթ:

էջ 281=է.բ.— Յորժամ յարեւմտից յարեւելս ցոլանայ աստղ...:

էջ 283.— Յաղագս շարժմանց, որ է ցուցակ:

էջ 286.— Վասն լուս[ն]իմ որ բակ առնու:

էջ 287.— Վասն մարմ[ն]այխաղաց, թէ զիցի լիմի:

էջ 291=է.է:

էջ 293-294.— Տարբեր թուղթ, նոտրագիր:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.— 1606 Առաջին կողքին վրայ, նոտրագիր.— Զէ-թունցի յէրէցն է կազմեր, ՌԾԵ:

3472

Ա.— Տ Ա Ղ Ա Ր Ա Ն (Թերթ).— 1

(Տ Պ Ա Գ Ի Ր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11×8: Էջը 2+542: Հանգամանք համարեա բաւարար, թէեւ պակասաւոր: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն նման նախորդներուն: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ հնամաշ: Պահպանակ մագաղաթեայ ըսկիզբը եւ վերջը երկուական թերթ, սրճադոյն մեղանոժ, անկիւնաւոր երկաթագիր, կրօնական բովանդակութեամբ, ահաւասիկ քանի մը տող. «Եւ հանգուցանես ի մշանջեղուարճ փափկութիւնսն, որ կան պահին յուսացելոց քոց...»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա.— Նոր թուղթ, նոտրագիր=Ա.բ.— Աւրհնեալ հայրն երկնօր...: Հմմտ. հետագայ թիւ 3474:

էջ Բ-Գի միջեւ կը պակսին տպագրական չորս թերթեր — Ագ, Ադ, Աե, Ազ:

էջ Գ=Ա.է.— Յորժամ ետես արքայն թէ ոչ հաւանի...:

էջ Դ.— Յովամիսի է ասացեալ.— է մահ քանի զքեզ յիշեմ...:

Տէր Յովանէս Թուրկուրանցի, զուր կաս զայլ ոք կու խրրատես,

- գեաթանասուն տարին լրցեր,
և ի մահուն դուռն հասնալ ես:
- էջ 2.— Տաղ հոգոյ.— Անձն իմ արի
աղաթէ զէմ արարողին...:— Ա.— Բ:
- էջ 8.— Տաղ Ղարիպի.— Նաղաշի է ա-
սացեալ.— Ղարիպին կեանքն է լալի ողբեր-
կական...:
- էջ 14—15ի միջեւ կը պակսի տպագրական
մէկ թերթ:
- էջ 18.— Տաղ Գարմամբ.— Ած. անըս-
կիզբն եւ անսահման...:— Հմմտ. Տաղա-
գիրք, Թ. Թլկուրանցի, 1958, Երուսաղէմ,
էջ 39:
- էջ 23.— Յովամիսի է ասացեալ.— Քանի
դատիս ի հետ մեղաց...:
- էջ 28.— Նաղաշի է ասացեալ.— Երազ
է ու սուտ եղբայրք...:
- էջ 30.— Տաղ Ֆրկամ է ասացեալ.— Էր
չես երթար ի միտ ի վար...:
- էջ 33.— Ողբ մեռելի.— Ով քահանայք եւ
վարդապետք աստուածաբան...:
- էջ 38.— Ողբ վասմ մեռելի, Նաղաշի.—
Արարիչն արարածոց մեզ բարկացաւ...:
- էջ 46.— Ողբ վասմ մեռելի, ի Գրիգոր
վարդապետէ.— Գոչեմ առ ձեզ ողբերգական
...:— Գ է ո բ գ վ ա ր ղ ա պ ե տ ի ր ա մ
ի ք ե ր ա մ յ մ ե ո յ լ ոց:
- 1.— Գոչեմ առ ձեզ ողբերգական,
ձայնիւ մաղթեմ յոյժ լալական,
իմ սիրելիք ընտրեալ եղբայրք,
որ զիս եղիք ի գերեզման...:
- 7.— Առեալ տանի զկաթողիկոսն,
զեպիսկոպոսն եւ զքահանայն,
որոց ի բաց զընան ի մէնջ,
եկեղեցիք թափուր մընան...:
- 10.— Այլ ոչ աղբատ կու խընայէ,
և ոչ ի տընանկ եւ պարտական,
ոչ աւտարին կու ողորմի,
և ոչ այնոցիկ որ կու մուրան...:
- 12.— Եւ ոչ եղբաւր կու ողորմի,
եւ ոչ ի քոյր որ զէմ կու լան,
այլ անողորմըն բաժանէ
զնոր պըսակած հարսն ու զգիեսայն:
- 13.— Տայ հանց կըսկիծ մարմնոյ ծնողացն,
որ յաւիտեան ի լաց կենան,

- եւ հանց որբեր թողու ի լաց,
որ սար ու ձոր ամէն կու լան:
- 14.— Ի սացանէ զոր պատմեցաք,
թէ չէք մընալ որ լինենան,
նայ զիս տեսէք թէ ինչ եղայ,
որ կամ եղեալ ի գերեզման:
- 15.— Բանք բերանոյ խափանեցան,
արագ լեզուս իմ լրոնեցան,
եւ ոչ լըսեմ ըզձայն ուրուք,
որ թէ հազար կանչիկ ինձ տան...:
- 20.— Եւ լըսելիքս իմ սուրական,
այսպէս սեղմեալ խափանեցան,
եւ ոչ ունիմ ճար խաւսելոյ,
որ թէ հազար զանկատ ինձ տան:
- 21.— Բամեալ հոտեալ ես ոչ ունիմ,
զի անձնականքս իմ քակտեցան,
մեղաց հոտովըն տաղտկացեալ,
որ մարմնականքս իմ չերեւան...:
- 24.— Յայս կեանքս ով գործ բարի ունի,
նայ այն յուսովն ի նայ զըթան,
թէ երբ լինի աւր հատուցեան,
որ ի պարգեւսըն զուարճանան:
- 25.— Մեղաւորացն որք ոչ ունին
զգործըս բարեացն որով ցընծան,
նոցայ անչէլ հուրըն մընան,
անքուն որդուքնն ի զէմ կու գան...:
- 27.— Ռահրս յաւլով եւ անվաղջան,
զի որ աստ գան այլ ոչ դառնան,
որպէս ասէ երգրս Դաւթեան,
թէ ելեալ հոգիքն այլ ոչ դառնան...:
- 30.— Որոց լիցի ողորմութիւն,
մասըն կենաց ինձ թողութիւն,
եւ ձեզ ի նոյն մասին լինել,
որ առ ի մէնջ մեզ հանդիպեան:
- 31.— Յաւըն կենաց ողորմութեան,
ննջեցելոցն յառաջանան,
եւ ձեզ ամէն աշխատողացդ,
եւ երգողի սորայ զայս բան:
- Հմմտ. Թիւ 3002, Թ. Հատոր, էջ 185—186:

- էջ 54.— Յովամիսի է ասացեալ.— Քեզ
հոգեւոր խրատ մի տամ...:
- էջ 57.— Տեառն ներսէսի, Հայոց Կաթ-

դիկսիսի, ասացեալ է հանելուկս, վասն ուրա-
խութեան մարդկան:

Էջ 100.— Գովք երեք ազգ լեզվէ, վասն
Տիրամարմն Աստուածածնին.—

Աստուածածին Մարիամ,
շաղուաթ ը ոզգի դիամ,
մուշտախ սաղայ դաս ու դամ,
Աստուածածին Մարիամ:

Աստուածութեանն տանար,
նուր մատրասայ մունավար,
ալիսիշ սաղայ հագարպար,
Աստուածածին Մարիամ:

Աստուածութեան բուրաստան,
ըռահան կուլ իլայ պօստան,
սանսին մանաւշայ տաստան,
Աստուածածին Մարիամ:

Դու ես դրախտ կենդանի,
դուի չաշմայ հայվայի,
էրուկ ակակար սանի,
Աստուածածին Մարիամ:

Զմրութ իադութ կարկէհան,
տուրի լալի պալաղջան,
սանտան իրախ փերիշան,
Աստուածածին Մարիամ:

Բանն որ ընդ Հօր յաւիտեան,
հարտ ու յալամ մապրիտան,
թան ալտի հադիդաթ սանտան,
Աստուածածին Մարիամ:

Մայր եւ Կոյս ծընաւդ աւրինեալ,
գատիփ իսլամի ազալ,
իլահ ու ատաւըն քամալ,
Աստուածածին Մարիամ:

Մայր անարատ եւ անմեղ,
փրահտան ու համ դանայիս,
տօղտի էսայ ու էլ Մսեհ,
Աստուածածին Մարիամ:

Ամենեւին է քարի,
նումլայ մուսալար ի արի,
դամ ու զանունկ սալվարի,
Աստուածածին Մարիամ:

Ամբիծ աղանի մաքուր,
դումրի շիթվի փարսախուր,
առի Մարիամ ու նուր,
Աստուածածին Մարիամ:

Ջոր մարգարէքն գրեցին,
նումլայ պայթ ու շրթհամին,
սուրտընկ հէվատըն զամին,
Աստուածածին Մարիամ:

Կոյս ծընանի Մանուէլ,
կուֆ թաստի շահ Դանիէլ,
սապիթ վերտի Ճիպրայէլ,
Աստուածածին Մարիամ:

Լեառըն Քորէք ու Սինեայ,
Մովսէս ատի տանմիշ ալ,
տարհար զուպան համաշայ,
Աստուածածին Մարիամ:

Մայրն խոնարհ ւ անարատ,
ըռաւզի մաղշար շաղաւաթ,
պանում իչուն տութ հիմաթ,
Աստուածածին Մարիամ:

Զմեղս իմ յիշեմ եւ սարսեմ,
ազ կունահին էթար սիմ,
ումուտ վաքիլամ սան սին,
Աստուածածին Մարիամ:

Եւ Յովանէս քեզ ծառայ,
ըռահման ըռաւան քումարայ,
նատար խըլթար սալարայ,
Աստուածածին Մարիամ:

Էջ 103.— Այլ բանք, Յովանիսի, ասացեալ
է, վասն Սիրոյ.— Արեկ, արեկ, իմ խուպ
սուրաթ...

Էջ 106.— Այլ բանք Յովանիսի.— Տե-

սոյ պատկերք մի գեղեցիկ...

էջ 108.— Այլ բանք Յովանիսի է.— Արևելքման շողշողկտան...

էջ 110.— Այլ բանք Յովանիսի.— Հա-
ղար ուսուցիչ է բեղ ծառայ...

էջ 112.— Այլ բանք Յովանիսի.— Հանց-
կուն աշխույթ տեսնել զմրուի...

էջ 114.— Այլ բանք Յովանիսի.— Լոյս
Լեռնացի է քո փափար...

էջ 116.— Այլ բանք Յովանիսի.— Թէ
մաշնի չէր ու կամ մեռնի...

էջ 118.— Այլ բանք Յովանիսի.— Ահայ
եղև պայծառ դարուն...

էջ 119.— Այլ բանք Յովանիսի.— Ես

Բ.— ՊԱՐԱՆՈՒՄԱՐ.— 4
(Տպագիր)

Վեմետիկ 1513-1514

էջ 133.— Այլ է Պարգայտումար Հայոց:
էջ 134.— Աղիւսակ ժբ կենդանակեր-
պից:

էջ 135.— Ինչ հարիւր, ու վաթսուս ու
մէկն, Գիրն նուն է...

էջ 200.— Ամիսքն եմ այսուքիկ, գիտացիր.
— Յունիսար ԼԱւար է...

էջ 211.— Յաղագս ամպոց եւ երկնից, մը-
շամքն այս է:

էջ 215.— Սրբոյն Կիրդի Հայրապետիմ
ասացեալ է վասն Կաղամդաց:

էջ 218.— Ումեմն իմաստմասիրի, ա-
սլացեալ, Յաղագս լուսնիմ աւուրցն, որ
գերագն յայտնէ:

էջ 235=էդ.— Եթէ կամիցես իմանայ
զամս ի սկզբանէ արարածոց, մինչեւ ուր ես
...

էջ 237.— Վասն մարմ[ն]այիսաղաց, Բէ
զիմչ լիմի:

էջ 250.— Պրակաթիւք, Ա-Ը: Նշանադրոյմ
կարմրատիպ:

էջ 250-249ի միջեւ մէկ թերթ նոր թուղթ:

Գ.— ԱՂԹԱՐԲ (Թերի).— 2
(Ա. Տպագրութիւն)

էջ 249, կրկնուած.— Աղթարբ, Արանց եւ
Կամանց: Կալ զանուն, եւ զմօրն, եւ միա-
ւորեալ, եւ տես Բէ քանի կու լիմի, գտաս-
ւերկուքն ձգէ, եւ գոր մնայ գայն կենդա-

ղանց տեսայ սիրով նստած...

էջ 121.— Այլ բանք Յովանիսի.— Աղէկ
պատկեր բոլոր եւ գեղեցիկ ես...

էջ 125.— Նորիմ Յովանիսի, ասացեալ է.
Վասն Սր. Յովանու Գլխատման.— Յորժամ
կամէր հայրըն գթած...

էջ 132.—

...Ես Յովանէս Թուրկուրանցի,
կարճ համառօտ ասցի զայս բան,
Տէրըն տայ ձեզ խաղաղութիւն,
պահէ անփորճ եւ անսասան:

— Վարը պրակներու թիւը, Ա-Ժ: Տպարա-
նի նշանադրոյմը, D. I. Z. A. տառերով:

Յակերպմ բանեցոյ.— Խոյն եւ իւր աստղն
մարեխն է: Ասացին իմաստնասէնքն, թէ
մարդ որ այս աղթարբս ծնանի, նայ լինի
նմանութեամբ եւ կերպարանօքն...

էջ 254.— Կամանց.— Խոյն եւ իւր աստղն
մարեխն է...

էջ 257.— Աղթարբս այլ մարդոյ է.—
Յուրն, եւ իւր աստղն Ձօճրան է...

էջ 284=Բ.— Այլ մարդոյ է.— Եկաւորն,
եւ իւր աստղն աւարտիտն է...

էջ 267.— Կամանց:

էջ 328.— Այլ մարդոյ է.— Ձուկն եւ իւր
աստղն Մուշխարին է...

էջ 328-329ի միջեւ կր պակսին Ձ պրակին
եօթ թերթերը, եւ է, Ը, Թ, Ժ պրակները
բոլորովին:

էջ 329=ԺԱ.— ...

Գերի է այս գերիս,
մէջուս ամէն մարդկան միջիս,
ճար չկայ ի հաւս գայիս,
մինչ որ թմիլ ինքն ամիս:

էջ 331=ԺԱ.— Յակոբ Առաքեալն:

էջ 352=ԺԲ.դ.— Սեւատիպ նկար կենդա-
նակերպից:

էջ 353=ԺԲ.ե.— Տանուտրացոյց.— Յա-
մենայն պատահարաց տարոյն, (որժ) որժամ
Խոյն լինի տանուտէրն, դարուն ազնիւ...

էջ 368.— ...Ամացուց ամ. եղանա-
կաց:

էջ 404.— Ումեմն իմաստ[ն]մասիրի ասաց-
եալ, Յաղագս լուսնիմ աւուրցն...

էջ 414.— Սրբոյն Կիրդի Հայրապետիմ,
ասացեալ է վասն Կաղամդաց...

էջ 418.— Վասն Աստեղաց ցումալոյ:

էջ 423.— Վասն Լուսնիմ, որ բակ առնու:
 էջ 425.— Վասն տղայի է աւուրն...:
 էջ 428.— Յաղագս ամպոց, եւ երկնից
 մշա-:

էջ 432.— Բժշկարան, եւ Հափիմարան...:
 էջ 450.— Վասն քանդարոցի է.— Կա-
 դամպն ջերմ է եւ քամի, եւ ծանր. մատղաշ
 տերեւն լաւ է...:

էջ 451.— Ստապղին ջերմ է եւ գէճ. ի յառն
 գորութիւն աւելու...:

էջ 452.— Անուխն տաք է, եւ ամ. ցաւոց
 աւգտակար...:

էջ 482=ԺԹ.գ.— Վասն լերդիմ մշամքմ
 քէ որպէս է քմութիւն մորա...:

էջ 470.— Դեղ աչաց, լաւ եւ ըմդիր:

էջ 479=ԻԴ.— Վասն միջացաւի:

էջ 486.— Գլխոյ է որ ցօի:

էջ 489=ԻԱ.— Վասն մաղասկաթիմ:

էջ 491=ԻԱ.բ.— Վասն օճիկ ցաւուն:

էջ 494=ԻԱ.գ.— Աղօթք տեղատեսի:

էջ 498=ԻԱ.ե.— Վասն գողարգելի:

էջ 502.— Վասն միջացաւի:

էջ 509=ԻԲ.գ.— Մոջման բունի դեղ լաւ:

էջ 513=ԻԲ.ե.— Վասն գամի որ պիմդ
 լիմի:

էջ 514.— Ճալիմոս.— Վասն շարպաթի:

էջ 525=ԻԳ.գ.— Ջէթ ծաղիկներուն

էջ 526.— Վասն խոստիկի, եւ ամ. հով
 ցաւոց:

էջ 533.— Հապ Գաղիամոսի, որ կոչի
 իղուղիայ, որ օգտէ գլխացաւի, եւ աչացաւի
 * * *

էջ 536=ԻԳ.ը.— Լուծման դեղ:

էջ 538-539 ի միջեւ ինկած երկու թերթ:

էջ 542.— Վասն ուշ ծերամալոյ:

3473

Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ Ա Տ Ե Տ Ր.— 1

(Ա. Տպագրութիւն)

Վեցնետիկ

ՋԿԲ = 1513

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 16×11×1.5: Թերթք 41: Հանգա-
 մանք բաւարար. անկեալ թերթք սակաւ:
 Թուղթ գորշորակ: Գրիչ կամ տպագրիչ
 Մեղապարտ Յակոբ: Գրութիւն՝ վերտա-
 ութիւնները, խրատները եւ սկզբնատա-
 ութը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով,
 միասին, 18 տող: Բոլորգիր: Համառո-
 տագրութիւնք սովորական: Ուղղագրու-
 թիւն տկար: Կաշեկազմ խաւքարտեայ
 դրոշմազարդ:

Հմտ. նաեւ Սիւն, 1985, էջ 86:

ԲՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Առաջին պրակին առաջին թերթը կը
 պակսի:

Թղ. 1ա=Ա.բ.— Յորժամ կամեցի քահա-
 նայմ պատարագ մատուցանել, պարտ է
 այսպէս զգեստաւորիլ: Մտանէ եկեղեցիմ
 սարկաւազամ, որ է աւանդատունմ, եւ
 ասէ սաղմոս հարիւր իսուսմ ու մէկ. Յիշ-
 (ե)եայ Տէր գիաւիթ. միմչեւ իսպառ. եւ
 Փառք Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյմ Սրբոյ:
 Եւ սարկաւարզմ քարոզէ. Խնդրեցոյք հա-
 ւատով: Եւ ասեմ տասեւրկ[ն] Տէր ողո-
 ւ եւ քահանայմ ասէ զԱղաւթս.— Որ զգեց-
 եալդ ես զլոյս...:

Թ. 20=Ա. 4.— Եւ մատուցեալ կիսա-
սարկաւարգմ, զգեցուցածն Ոմայ զհա-
մերմ սաղմոսեյով. եւ յառաջ դմէ զխոյրն
ի զյոյնն եւ ասէ.— **Դիր Տէր սաղաւարտ**
փրկութեան ի զյոյնիս...

Թ. 4.— Եւ ապա յումայ զոնոսմ ասե-
լով. Լուսցայց սրբութեամբ զոնոս իմ: Եւ
փարզել սարկաւարգմ. Սր. զԱստուածա-
ծիմ եւ զամ. Սուրբս: Քահաւայմ ասէ.—
Ընկայ Տէր զաղաչանս:

Եւ ապա խոնարհեալ առաջի սեղանոյմ,
խոստովանի:

խոստովանիւ առաջ Այ. եւ Սրբուհոյ
Աստուածածնին եւ Յովանու Կարապետին,
և Սր. Առաքելոցն Պետրոսի եւ Պաւղոսի,
և առաջի ձեր հայրք եւ եղբայրք...

Թ. 10=Բ. 4.— ...Եւ ասեմ միաբամ
զղաւամութիւմ հաւատոյս, այս է զՀաւա-
տամբ.— **Հաւատամք ի մի Ած. հայրն ա-**
մենակալ...

Թ. 10-11ի միջեւ ինկած են երկու թեր-
թեր, Բ, Գ, Բ:

Թ. 11=Բ. 4.— **Դպիր, Կեցոյ Տէր:**
Սարկ.

Ջատ Սր. Պատարագիս, եւ զառաջիկայ
աւրս, խաղաղութեամբ անցուցանել:

Թ. 28=Դ. 4.— **Ըստ ամ. ի եւ յայագս**
ամենեցուն:

Հոգի Այ. որ զփառակցին քո զխորհուրդ,
իջեալ ի յերկնից կատարես ի ձեռս մեր.
հեղման արեամբ սորայ, աղաչեմք զքեզ հան-
գոյ զհոգիս մերն ի յիջեւ յոյց:

Դիտ.— Այս երգը սխալմամբ հոս դրուած
է փոխանակ ճորդի Աստուծոյն յետոյ
դրուելու:

Թ. 41=Զ. 4.— **Աւրհնեալք եղբրուք...**
— Յիշատակարամ.— 1513

Գրեցաւ սր. տառս ի ԶԿԲ, ի Ած. ապա
քաղաքս ի Վէնէժ, որ է Վենետիկ Ֆռան-
կստեան, ձեռամբ մէղապարտ Յակոբին. ով
որ կարդայք մեղաց թողութիւն խնդրե-
ցէք Այ:

Թ. 41ր, համարեա զատարկ:

3474

Ա.— ՈՒՐԲԱԹԱԳԻՐՔ (ԹԵՐԻ).— 4

(ՏՊԱԳԻՐ)

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.5×10.5×4: Թերթք 135: Հան-
գամանք համարեա բաւարար. ազդուած թա-
ցութենէ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ
գորշորակ: Գրութիւն նման նախորդնե-
րուն: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմա-
զարդ. առաջին կողքին վրայ կը մնայ խաչի
հետք: Պահպանակ թղթեայ, սկիզբը չորս
թերթ՝ մին փակած կողքին, վերջը երեք
թերթ՝ դարձեալ մին փակած կողքին, բո-
լորդիւր, մասն Գանձարանի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Կր պակսի առաջին պրակին առաջին թեր-
թը:

Թ. 1=Ա. ր.— Ուրբաթ.— Ուրբաթ աւր,
կամ չորեքշաբթի, տանիմ զիւլաւնոյն ի
դուռն եկեղեցոյմ, եւ ասեմ զհարցիմ սաղ-
մոսմ միմչեւ գործմ: Եւ ապա ասեմ տա-
ուերկու Տէր ողորմեա, եւ ասէ զԱղաւթս:

Կարդամք առ քեզ Հայր Տեառն մերոյ
Յի. Քի. Տէր զարութեանց, որ ըզգազանն
կապեցեր, եւ զգիւաց ի շխանութիւն դա-

տապարտեցեր...:

Թղ. 10=Բ.գ.— Երդումն եւ քժշկութիւն հոգոյ եւ մարմնոյ...:

Թղ. 18=Գ.դ.— Եւ ասէ սաղմոս, Տէր մի սրտմտութեամբ...:

Թղ. 23=Գ.ը.— Սեւատիպ նկար. վեղարա կիր կրօնաւոր մը կը կարդայ հիւանդի մը վրայ:

Բ.— ՎԱՍՆ ԳԱՆԻ.— 2

(Տպագիր)

Թղ. 24=Գ.գ.— Գիր ամ. ցեղ գամի...:

Դիւտ.— Կ՝ րժէ այստեղ մատնանչել սոյն գրուածքին առաջին պրակաթիւը, որ է Գգ.— Առաջին տպագրութեան արժանացած միւս գիրքերը կը սկսին Ա.ա պրակաթիւով: Ըստ երեւոյթին, Վասն Գանի խորագրուած պըրակը ուրոյն հրատարակութիւն մը չէ եղած, այլ Ուրբաթագրի յաւելուածական պրակ մը, որ պիտի գետեղուէր յիշեալ գրքի Գ եւ Դ պրակներուն մէջեւ, ինչպէս կը տեսնուի սոյն հատորին մէջը: Թիւ 3470 հատորն ալ կը պարունակէր՝ Վասն Գանի պրակը՝ բայց Ուրբաթագրի Զ. պրակէն յետոյ: Մեզի աւելի ուղիղ կը թուի այս հատորին մէջը գրուած տեղը. նկատելով որ հրատարակիչը կրկնած է պրակաթիւ Գ տառը՝ դնելով ԳԳ:

Թղ. 27բ=ԳԳ.դ.— Սաղմոս.— Տէր լոյս իմ...:

Թղ. 29բ.— Մաղթանք առ սքանչելագործ Սր. Նշանսմ Բի. Այ. մերոյ:

Թղ. 31ա.— ...Սուրբ [բ] խաչն մեզ աղեղն ի պատերազմի...Սուրբ խաչն եւ Սր. Աւետարանն, աւգնական եւ պահապան լիցի ծառային Աստուծոյ [մէկ տող պարապ ձգուած է ամուռի եամար] եւ իւր տան, ամէն եւ եղիցի:

Թղ. 32ա=Դ.— Կպրիանոս.— Աղաթ Սրբոյն Կպրիանոսի, զոր ասացեալ է վասն դիւաց եւ կախարդաց...: Հմմտ. Թիւ 3470, Թղ. 19ա:

Թղ. 34բ.— Պատմութիւն Յուստիանէ Կուս...:

Թղ. 37բ.— Մաղթանք առ ամ. սուրբսն Այ.:

Թղ. 43ա=Ե.դ.— Աղօթք Սրբոյն Գրիգորի Նարեկացոյն.— Որդի Այ. կենդանոյ...:

Թղ. 44բ.— Աղաթ պահպանութեան:

Թղ. 46բ=Ե.է.— Աւետարան ըստ Մարկոս...:

Թղ. 47-61.— Տարբեր թույթ. բոլորգիր կանոնաւոր:

Թղ. 47ա.— գայ ի տունն ժողովրդապետին...:

Թղ. 53բ.— Մինչդեռ նա զայն խառնէր, գան ումանք ի տանի ժողովրդապետին...:

Թղ. 58բ.— Յետ ախորիկ տունէր հրէից, եւ ել Յս. յերուսողէմ...:

Թղ. 61ա.— Եւ յատուրն երայրի հորստնիք էին ի Կանոն Գալիլեացոյ...:

Գ.— ՏԱՂԱՐԱՆ.— 2

(Ա. Տպագրութիւն)

Թղ. 62ա=Ա.բ.— Պատմութիւն Սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչիւն.— Աւրհեալ Հայոն երկնաւոր, լոյսն անճառական...:

Թղ. 64=Ա.դ.— Փոխէ.— Այլ եւ զՏրդատ որդի մեծին իտարովի...:

Թղ. 65=Ա.ե.— Փոխէ.— Ի յեկեղեաց գաւառի գիւղն Երազայ...:

Թղ. 67ա=Ա.է.— Յորժամ ետես արքայն թէ ոչ հաւանի...:

Թղ. 67բ.— Յովամիսի է ասացեալ.— է մահ քանի զքեզ յիշեմ...:

Թղ. 68.— Տարբեր թույթ, նորապիր:

Թղ. 69բ.— Անձն իմ արի աղաթի...:

Թղ. 76ա.— Սեպիք է, լաւ եղանակաւ ասայ.— Փառք Բի. ամենապօր յարու...:

Սեպիքն իբանիկն ի բառնէն ի Մասանց...:

Թղ. 78բ.— Տաղ Գարնան.— Ած. անրուկիւրի եւ անոռնի...:

Թղ. 81ա.— Յովամիսի է ասացեալ...:— Բանի դատիւ ի հետ մեղաց...:— Հմմտ. Տաղապիրք, Ե. Թլկուրանցի, 1958, Երուսաղէմ, էջ 28:

Թղ. 82բ.— Նաղաշի է ասացեալ.— Երայ է ու սուտ եղրայրք...:

Թղ. 84բ.— Տաղ Ծրկան է ասացեալ.— էր չես երթար ի միտ ի վար...:

Թղ. 98ա.— Տեառն Ներսէսի, Հայոց կաթողիկոսի, ասացեալ է համելուկս...:

Թղ. 119բ.— Գովք երբեք ազգ յեզկէ, Վասն Տիրամարմն Աստուածածնի:

Թղ. 121ա.— Այլ քանի՜ Թովանիսի, ասացեալ է, վասն Սիրոյ:

Թղ. 132ա.— Նորին Թովանիսի, Ասացեալ է, վասն Սր. Թովանու Գլխասման:

Թղ. 135բ.—

... Ես Թովանէն Թուրկուրանցի,
կարճ համառօտ առցի քայս բան,
Տէրն տայ ձեզ խաղաղութիւն,
պահէ անփորձ եւ անտառան:

— Վարբ պրակներու թիւր, Ա-ի: Նշանադրում սեւափայ:

3475

ՀԱՐՑ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ՎԱՍՆ

Է ԽՈՐՀՐԴՈՅ.— 1

(ԱՍՈՐԱՏԱՌ ԱՐԱՐԵՐԷՆ)

Հալիպ

1677

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 21×15×4.5: Էջք 420: Հանդամանք լուսանցքի ցեցահարսթիւն թեթև: ազդուած թաղու-թեւէ: Թույթ սպիտակ: Գրիչ՝ Ռըզպայահ Քահանայ: Գրութիւն՝ խորադիրներ, սկզբնառողեր 9 մասամբ կէտերը, եւ կարգ մը բառեր կարմիր, մնացեալը սև մեխանով, միասին, 24 տող: Կաշեկազմ տախտակեայ, դրոշմազարդ՝ հայկական ոճով: Դատարկ թուղթի սկիզբը չորս թերթ:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ.—

1.— Էջ 1, վերը, նորը չեղադիր անհարթ.— Ասորերէն Հարց եւ Պատասխանի, Վասն է Խորհրդոց Եկեղեցւոյ:

2.— Էջ 416, վարը, արաբերէն.— Ստեփանոս Վարդապետ Հալէպցի, Հայ եպիսկոպոս Դամասկոսի, բնակեալ ի Սր. Յակոբ, ի Ս. Երուսաղէմ:

Յիշատակարան Գրչի, ասորաւոր արաբերէն, թարգմանող՝ S. P. Cowe.— 1677

Էջ 415.— The lining and copying of this [manuscript] was completed by the insignificant creature of God, whose name could not be written in the Holy Books by reason of the great number of his sins and guilt. His name is Riskallah, pupil of Bishop Gebrayil, who [in copying] hopes for a good report from him who looks at these disordered letters, because of his learning. I copied it from Arabic. Glory to God for ever.

It was executed in the city of Aleppo. 1677.

3476

ԱԻԵՏԱՐԱՆ (ՃԱՇՈՒ).— 1

(ԱՍՈՐԵՐԷՆ)

ՄՈՒՍՈՒԼ

1269

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 27x18x8.5: էջք 682: Հանգամանք լաւ ընդհանրապէս. լուսանցքները մասամբ ցեցակներ. նորոգութիւն կրած: Թուղթ կոկեալ, Գրիչ՝ Մաթիա: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, միասին, 18, 19 տող: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ: Դատարկ թուղթ սկիզբը երեք թերթ: Ստացող՝ Րապան Դենհա:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Առանձին թերթիկի մը վրայ, շեղագիր.—

Աւետարան առօրեայ ընթերցութեան

Գրիչ.— Մաթիա Պարթուկէցի

Տեղի.— Մուսուլ

Ժամանակ.— Ժ.Գ. Դար:

worthy to be written, a humble stammerer, monk in the monastery of Mathai, originating from Bartely, village of believers. Bowing his head, he begs a prayer from every learned brother. If in what you observe and read in this book with the lamps of the body, a skilled reader, you find a clear mistake, set right the weakness in me and correct it according to your ability and in love of prayer cleanse my wretchedness that God may have mercy on me on the day of his second coming. Amen.

He wrote it for his spritual brother Raban Denha bar Bacchus, illustrious superior from Beth-Cudida, the blessed village and famous castle, in the monastery of Mathai, may God give him wisdom and understanding so that it may receive honour in abundance as the land extolled in the book of life. Amen.

Ծամօթութիւն թարգմանողի.— Տրուած թուականը՝ Սեւեկեանը 1580 (նուազ 811) Հաւասար 1269:

Յիշատակարան գրչի, թարգմանող S.P. Cowe.— 1269

էջ 680.— Glory to the Father and to the Son and to the Holy Spirit, now and forever and unto ages of ages.

The writing of the Lectionary of the Holy Gospel of the four Evangelists was fully completed in every part in the year of the Greeks 1580 by the hand not free from worldly defilement of a poor, feeble man whose name is not

3477 Ճ Ա Ռ Բ.- 1

Կիրեղ Աղեքսանդրացի

(Ասորերէմ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x16.5x6.5: էջք 397: Հանգա-
մանը անբաւարար. վնասուած կրակէ, ջուրէ,
հնութենէ եւայլն. սկիզբը եւ վերջը թերի:
Մաղաղաթ թանձր: Գրութիւն սեւ մելանով,
կան կարմիրով խորագրեր եւ քառեր: Երկ-
սիւն, 32-34 տող: Կաշեկազմ տախտակեայ:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.- Առանձին թուղթի
վրայ, շեղագիր.-

Երեսադէմի Ասորեոց Ապտուլ Նուր
եղիակոպոսը կը նուիրէ Ս. Յակոբայ Վանուց
1876ին սոյն ձեռագիրն որ է Վարք Սրբոց եւ

եւ Ծառք Կիրդի Աղեքսանդրացւոյ:

Հմմտ. էջ 4, ձախակողմեան լուսանցքի յիշա-
տակագրութիւնը (Ասորերէն):

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ S.P. Cowe ի կողմէ
տրուած.- Ձեռագրիս մէջ Վարք Սրբոց չկայ:
Մէկ գիրք է, Ծառք Կիրդի Աղեքսանդրացւոյ,
Հնդամատենի Մեկնութեան ճառեր. «Յաղագս
Հոգւով եւ ճշմարտութեամբ Երկրպագութեան
եւ Ծիսի»: Բաղկացած է 17 ծառերէ: Առաջին
հինգ ու կէս ճառերը կէս կը մնայ: Ենթադ-
րութեամբ դրուած՝ Ձեռագիրը 7-8 դարերէն
աւելի յետոյ ընդգրկնակուած պէտք է ըլլայ:

3478

Մ Ա Շ Տ Ո Ց.- 1

(ԱՍՈՐԵՐԷՆ)

Տեղի

1684

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x16x6: էջք 528: Հանգամանք
չամարեա բաւարար, լուսանցքները ցեցակեր:
Թուղթ սպիտակ, բաւական թանձր: Գրիչ՝
ձաքաճալի: Գրութիւն՝ խորագիրներ եւ շատ
քառեր կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով,
միասին, 17 տող (էջ 46-516): Կազմ հնա-
մաշ, տախտակ կողքեր:

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ առանձին թերթիկի մը
վրայ, շեղագիր.- Մաշտոց, Խորհրդատետր.
դրող՝ մահտեսի Աբրահամի որդի ձաքաճալի
քաճանայ. որ գրած է Ս. Աստուածածնայ
պահոց մէջ:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ, թարգմանող S.P. Cowe.-
I.- էջ 517.-

FINAL COLOPHON:(Garshuni).

With the help of the Holy Trinity, Father, Son and Holy Spirit, one God The Book of the Liturgies is completed and finished according to my ability on the first of the month of August at the blessed feast of the saintly lady Shmuni and her seven sons and their teacher Eleazar, on the first day of the fast of the pure lady virgin mother of God, Lady Mary in the year one thousand nine hundred and ninety-five (1995) of the Greeks and according to the reckoning of years of our Lord Jesus Christ to whom be praise, seven thousand, one hundred and ninety-two (7192) years have past since the time of Adam, may he rest in peace; also in the year of Christ one thousand, six hundred and eighty-four (i.e. A.D. 1684). It was written by the erring and weak servant of the servants of God mosthigh a priest in name not in act and wretched sinful servant, submerged in transgression, unable to perform the commandments, whose name does not deserve to be mentioned among created beings, the priest Faraj—ullah son of the deceased pilgrim Ibrahim. He asks every father and brother who beholds these letters not to reproach him for all the faults and mistakes he has committed and implores all mercy and

forgiveness for himself, his teachers and his parents both temporal and spiritual and all who have contact with him in word or act. If a mistake is found, correct it and do not blame him as every being is incomplete and imperfect except the blessed and exalted Creator, hallowed be his name. And to God be glory, thanks and praise for ever and ever, world without end, and may His mercy be upon all His creation unto ages of ages. Amen.

Էջ 518.—

(Ասորիէն - Syriac).— Glory to the Father in whose hope is our release, and worship to the Son in whose trust is our peace, praise to the Holy Spirit who strengthens and helps us, remembering Mary, Mother of God, the saints and the faithful departed my father and mother and all who have contact with me in word and act, to God be eternal glory. Amen.

(Garshuni — Ասորաստ աբաթիէն).— He wrote it for himself to read and study. May God make it to be blessed and may he find pleasure in it by the prayer of Mary Mother of God and of all the saints. Amen, Amen, Amen.

(Syriac) [By another hand].— Our Father which art in heaven, hallowed be thy name, etc. Amen.

3479

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն

(ԱՍՈՐԵՐԷՆ)

Ս. Գէորգ վանք, Եգիպտոս

1868

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25.5x17x8: Էջ 456: Հանգամանք անբաւարար. ցեցակեր չարաչար: Թուղթ դեղնորակ: Գրութիւն՝ խորագիրներ, սկզբնասողեր, կարգ մը բառեր եւ կէտեր կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասին, 18 սուղ: Կաշեկազմ տախտակեայ: Կազմող՝ Մանուէլ:

Արձանագրութիւն առանձին թղթիկի վրայ, շեղագիր.— Աւետարան առօրեայ ընթերցուածոց: Գրիչ՝ վարդապետ ոմն: Ստացող՝ ԵօՀանան քահանայ: Տեղի՝ Ս. Գէորգիս վանք յեգիպտոս առ եգերք Նեղոսի: Ժամանակ՝ 1868 փրկչական թուական:

Յիշատակագրութիւն.-1686ին Ասորի
քահանայ մը, սէր Պարսոմ, կը գնէ Ուրֆացի
Հայկ մը:

Յիշատակագրութիւն կազմողի.-1864
էջ 462, ստորին լուսանցքին, բոլոր-

գիր վարժ.- Ջամէնամեղ Հոգի, զՄանուէլ՝
զկազմող Սք. Աւետարանիս, աղաչեմ յիշ. Ա
Տէր սղորմայիւ. թվ. ՊԺԳ. Փետրվար ամիսն
ԻԲ:

Յիշատակարամ Գրչի. Թարգմանող S.P.
Cowe.-

էջ 452.-Original colophon of the
scribe.-

To the honour and praise of the
Holy Trinity, Father, Son and Holy
Spirit, the one true God, in whose hope
is our rest, and in whose support is
our peace, we copied this book of the
Holy Gospel of the four individual
evangelists [i.e not Diatessaron]
containing words of life and salvation
and completed it on the sixth of Tamuz
(July) in the year 1674 of the Greeks
(A.D. 1363). It was written by a weak,
pilgrim scribe, a monk in name (only)

when he was settled in the holy
monastery of St. George, the godly
martyr, on the bank of the river Nile
on the holy mountain of Egypt where
abba Arsenius ended his days and is
called Mt. Taurus. He brought this
book to the reverend and pious priest
Johanan. He wrote it with what the
grace of God bestowed upon him. May
the Lord help him to heed, learn and
act upon what is written in it by the
prayer of the Mother of God and all the
saints. Amen.

3480

Գիրք Վասն Եկեղեցւոյ (Tipicon).-1

(Արաբերէմ եւ Յունարէմ)

Հ. Սաբա

Խ.Հ. 1024 = 1615

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20.5x15x5: էջք 576: Հանգամանք
բաւարար, աղղուած թացութենէ, լուսանցքը
թեթեւօրէն ցնցակեր: Թուղթ սպիտակ,
սոկուտ: Գրիչ՝ Եռահաննէ շամէս, պիտէ
զըս Եռսուֆ խյն Ավէյսէ: Գրութիւն կարմիր
եւ սև մեկաններով, միասիւն, 18 տող:
Գունաւոր զարդեր, էջ 1, 2, 49, 219, 229,

300, 475: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ, մասամբ
քայքայուած:

Արձանագրութիւն Նոսր շեղագիր.-

էջ 549, ստ. լուսանցքին.- Յիշատակ է
Սք.Յակոբայ:- Սկիզբը զատարկ թուղթի վրայ.
* Գիրք Հայր Սաբայի Վասն Եկեղեցւոյ:

Մամոթ.— Հետագայ՝ Եթովպերէն ձեռագիրներու նկարագրութեան համար դարձեալ

կ'օգտագործենք Պր. Ephraim Isaacի յօդուածը, որ տպուած է Le Museonի մէջ 1976ին:

3481

Դ. Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն Ք

(Եթովպերէն)

Date: Early 15th century; Vellum, codex; 24.5x21.5 cm; 205 folios; full binding, two wooden boards covered with shamma cloth and then with aged leather (possibly from the same period) with partial designs in front and the back; two columns; 20 lines per column. Ms. in good condition but definitely very aged, slightly stained and yellowish. Some folios with holes.

Title. The Four Gospels,

1) fols. 2b–3b. Contents of the Gospel of Matthew under 68 headings.

fols. 4–69a: Gospel of Matthew.

2) fols. 69b–70a. Contents of Mark under 48 titles.

fols. 71–105: Gospel of Mark (with the long ending).

3) fols. 105b–106. Contents of Luke under 83 titles.

fols. 107–161a: Gospel of Luke.

4) fol. 161b. Contents of John under 19 titles.

fols. 162–204a: Gospel of John.

Additional Content.

1) The usual decorated 15th century

punctuations in red and black colours are found throughout.

2) The titles which are given in the contents are indicated by rubrics throughout.

3) At the end of each gospel, the number of words it contains are given except for Mark and John: fol. 69a — Matthew has 20.700 words; fol. 160a — Luke has 20.800 words.

4) Each gospel is divided into the Eusebian canons and is indicated so.

5) fol. 2a. A note cursing those who remove the various things listed here, written by a later hand.

6) fol. 204a which carries a note beginning on column 2 of fol. 204a has been cut out. Why it is cut out is not clear. On fol. 204b. it seems that there is a continuation of what was on 204a (in a good clear hand of the 15th century, possibly, the original scribe), but it is difficult to prove that this is the continuation of what was on 204a. The content of the note is a brief introduction to the Revelation of John.

7) fols. 1, 696, 205b. Blank.

3482

Ա Ղ Օ Թ Ա Գ Ի Ր Ք

(Եթովպերէմ)

Date: 16th (possibly 15th century: see note below).

Vellum, codex; 22.5x19.5 cm; 167 folios; Full binding, wooden boards covered with very beautifully designed leather covers with detailed geometrical patterns. 2 columns, 17 lines per column. Ms. stained throughout; however, the beautifully and exquisitely executed handwriting is excellent and legible throughout. Overall, this is a very beautiful Ms.

Title: **Weddase Amlak** or Prayers for the Seven Days of the Week (also entitled in this Ms. as **Book of Petitions and Supplications**).

1) fols. 4-23. Prayer of Basil for Monday.

2) fols. 24-53a. Prayer of St. Ephrem for Tuesday.

3) fols. 53b-74. Second prayer of ST. Ephrem for Wednesday.

4) fols. 75-103a. Prayer of John the Elder for Thursday.

5) fols. 103b-122. Prayer of Abba Pachomius for Friday.

6) fols. 123-137. Prayer of Athanasius, Pat. of Alexandria for the "Jewish Sabbath".

7) fols. 138-153. Prayer of Cyril. Pat. of Alexandria for the Christian Sabbath.

8) fols. 154-158a. Prayer of Thanksgiving (Praise Be To Thee) attributed to Phalaskinos of Manbuzar.

9) fols. 158a-164a. Short prayers or petitions for the seven days of the week.

Additional Content.

... If the manuscript was written for Emperor Ba'eda Maryam (1468-78), then we have more or less the exact date for its writing, except for the fact that the handwriting is not of the 15th century type.

2) fols. 1b-3. A direction for computing the different hours of the day during the different months of the year based on the position of the sun at the different times.

3) fols. 115b-116a. A short prayer of Thanksgiving based on God's appearance to Abraham under the Mamre tree.

4) fols. 116b and 117a. Two alternative pen trials.

5) fols. 1a, 164b, 165a, 167b. Blank.

3483

Ս Ա Ղ Մ Ո Ս

(եթովպերեմ)

Date: Original 15th century Ms.; fols. 1-8 on paper from the 19th century. Vellum, codex (except for the folios 1-8 on paper); 26.5x17.5 cm; 200 folios.

Full binding in 20th century Card-board and two fly leaves at the beginning and the end. Fols. 1-93 and 186-196 Single columns; fols. 94-185 double columns; 28-32 lines per column; Ms. partly stained and soiled and in good to fair condition. The writing is legible throughout.

Title: The Psalter.

1) fols. 1-8. Psalms 18-33 (in part) on paper.

2) fols. 9-83a. Psalms 33 (in part) — Psalm 151.

3) fols. 83b-93a. The Song of the Prophets or The Fifteen Morning Odes.

4) fols. 94-157 and 177b-185. A lectionary for various occasions containing short prayers and numerous passages or portions taken from the NT. with rubrics.

5) fols. 158-177. Weddase Maryam with additional prayers to Mary.

Additional Content.

1) fol. 93b. A sketch of a drawing of Hanna, mother of Samuel.

2) the name Zar'a Krestos appears on fols. 117b. 118b. 119. 145-154 etc. written by a different hand of possibly the same period — written on crased space.

3)...

4) fols. 186-192. A calendar of the memorial festivals for prophets, apostles, bishops, martyrs, and saints, for the year (13 months).

5) fol. 193a. A short prayer for protection from various dangers of fire, lightening, sword, etc.

6) fols. 193b-197a. A table of calendar calculation for some major festivals (e.g., Passover) on which dates they fall for about 85 years, with a concluding note at the end.

7) fol. 197a. A late and poor hand on a list of objects (possibly belonging to the church where the Ms. was deposited at one time).

8) fols. 197b and 198b. A similar list by a different hand...

9) fols. 199b and 200a. Pen trial.

10) fols. 198a, 199a, 200b. Blank.

3484

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն (ՔԵՐԻ).— 287

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 27.5x20.5x8: էջք 11-812: Հան-
գամանք՝ բոլորովին փտած եւ փճացած: Թուղթ
գորշորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ
գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մեկա-
նով, երկսին, 28 տող: Բոլորգիր: Գունա-
ւոր վարդազիր եւ լուսանցազարդ Հատուած-
ներու սկիզբը: Առանց կողքի եւ քայքա-
յուած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 11ա.— Յայեժամ իբրեւ ետես Հերով-
դէս թէ խաբեցաւ...:

էջ 41-88 կը պակսի:

էջ 812բ.— Եւ Հերովդէս իբրեւ ետես
զՅս. ուրախ եղեւ յոյժ...— Ղկս. ԻԳ. 8:

3485

Տ Օ Ն Ա Ց Ո Յ Ց.— 84

Տեղի

ՌՃԿ = 1711

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասայ 11×8×2.5: էջ 264: Հանգամանք անբաժանարար. վնասուած խոնաւութենէ, որդերէ եւայլն: Թուղթ եւ գրութիւն ալլաղան: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ, Հնամաշ եւ որդեակեր:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ, որդեակեր:
էջ 3-100, նոտրագիր մանր, անարուեստ, յոյժ կրճատեալ:

էջ 3.— առաջին կանտփնագլխին փառ Հաւատամք:

էջ 44.— Սր. Զատիկին գիշերն Հսկումն է...:

էջ 101-104, տարբեր գրչութիւն:

էջ 105-128, նոտրագիր:

էջ 105.— Կամոմ վասն կամայ եւ ակամայ գիճութեամբ. կարգ եւ խրատ.— Քաշանայն դամ. կարգեալ աղօթսն անխափան կատարեսցէ...:

էջ 109.— Վասն զգոշութեամբ սպասաւորելոյ Սր. Խորհրդոյ:

էջ 129-152, պրակ Զ, տարբեր գրչութիւն, զոյգ գիծերու միջեւ.— Խրատ ժամատեղեաց էջ 153, դատարկ:

էջ 154, ալլ գրչութիւն.— Անուանք սրբոց Հրեշտակապետացն զոր խնդրեաց յԱստուծոյ Սուրբն Գրիգոր Աքանչեւագործն...:

էջ 159-168, տարբեր գիրերով զանազան մանրութիւն:

էջ 169, դատարկ:

էջ 170-172, նոտր շեղագիր մեծ.— Վասն այն յիշեսցուք...:

էջ 173, նոտրագիր.— Տաղ.

Զառածեալ մեղօք եղեկի,
Թշուառացեալ մարմնով եմ գերի,
մի լինիր անյոյս եւ թերի,

սիրտ իմ, վասն ընդէր տըրտում ես,
ուրախ լեր, ընդէր տըրտում ես:

Աստուածածին Սուրբ Կոյս է,
մեղաւորաց դարձ եւ յոյս է,
ապագայի եւ այժմոյս է.
սիրտ իմ...:

Քաջայլերեաց սիրտ եւ խրեղա,
ուրախ լեր անձն իմ եւ ցընծա,
զուարճացի դու եւ բերկրեա.
սիրտ իմ...:

Աշխարհ ամենայն ունայն է,
թափօր եւ դատարկ միայն է,
զշարութիւն ի քէնէ Հանէ.
սիրտ իմ...:

Րաշ եւ նուազ արար Աստուած,
որ կողոպտէ զմարդն ի կենաց,
պարտիս ապաւինիլ Աստուած.
սիրտ իմ...:

Ի քեզ յուսանամ Տիրածին,
Մարիամ Սուրբ Աստուածածին,
երկրպագեմ քո Միածնին.
սիրտ իմ...:

Առ յինէն ի քեզ զայս դըրուատ,
մի լինիր բնաւ յուսանատ,
Զաքարիաս երգէ զայս դըրուատ.
սիրտ իմ, վասն ընդէր տըրտում ես,
ուրախ լեր, ընդէր տըրտում ես:

էջ 177, դատարկ:

էջ 178.— Վասն փողոյն դատաստանի:

էջ 184.— Եւ ալ եղբայր ոմն գնաց առ Հայր ոմն...:

էջ 193-212, բոլորգիր վարժ.— Յուցակ շարականաց, նոյնը կը շարունակուի անհարթ գրով, էջ 213-242:

էջ 244-245, դատարկ:

էջ 247-262, նոտրագիր մանր.— Թագաւորք՝ ժամագրքէն առնուած:

էջ 263-264, որդնակեր:

Յիշատակագրութիւնք.— 1711

1.— էջ 183, վարը.— Գիրս գրվեցաւ թվին ՌձԿ, ամսեանն մայիսի ԺԴին, ի ձեռամբ Մասօնցի Հայեկվայի թոռն Յարրու-թիւնին: Յիշեա չանգուցեալ մայր իմ եւ

եղբարք իմ. յիշեալ լիցիք ի Քրիստոսէ:

2.— էջ 190, վարը.— Աւարտ գրոյս թվին ՌձԿ, ամսեանն օգոստոսի Դին, ի ձեռամբն Կեսարու գեղէն, որ կոչի Մանճուսուն, որ մականվամբ Հայվայ թոռնու Արութիւն, եւ այլ Զէթին զոգի տղայք ասեն: Զիայս ձառս ետոյ գրվեցաւ:

3486

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 288

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 25×17×4: էջ 228: Հանգամանք յոյժ անբաւարար. չարաչար վնասուած եւ հալոււմաչ եղած խոնաւութենէ. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 35 տող: Բոլորգիր վարժ: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ, չնամաչ եւ քայքայուած: Պահպանակ մագաղաթեայ վերջը երեք թերթ, մասն երկաթագիր Աւետարանի, փճացած մեծագոյն մասամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-7.— Կանոնի տախտակներ, փճացած, առանց զարդարանքի:

էջ 8ա.— Գիրք Մննդեան Յի. Քի. . . .:

էջ 58ա.— Աւետարան ըստ Մարկոսի.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Քի. . . .:

էջ 82բ.— Եւ ոչ ումեք ինչ ասացին, զի երկնչէին:

էջ 83ա.— Աւետարան ըստ Ղուկասու.— Քանդի բազումք յաւժարեցին. . . .:

էջ 128բ, մէջտեղի.— Ըստ Մարկոսի Աւետարանի:

էջ 128, վարը, խիստ տողերով.— Յարուցեալ Յս. առաւուրտուն. . . .:— Քովը, ձախակողմեան լուստույցին՝ Հաւորածմուն կարդայ զսա. ի Մարկոսի գլուխ է այս աւետարանս:

էջ 129 — Աւետարան ըստ Յովհաննու.— ի սկզբանէ էր Բոռն. . . .:

էջ 164ա.— Իրք կնոջն շնացելոյ:

էջ 165-228.— Ճաշու ընթերցումք, ի Գործոց եւ ի Պաթողիկէ Թղթոց:

Մամր յիշատակաւորութիւն Գրչի.—

էջ 164, ստ. լուսանցքին.— Զմեղապարտ գրչիկս, Կոստ., եւ զծնաւդսն իմ՝ աղաչեմ յիշել ի Տէր:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.— 1923

էջ 8, վարը, շեղագիր.— Իր սեփական մատենադարանէն Նրուսաղէմա Ս. Յակոբայ վանքին Մատենադարանին կ'նուիրէ Յարութիւն ՔՇ. Եսայեան, Հալէպ, 4 փետր. 923:

3487

Ա.- ՏՕՆԱՑՈՅՑ (ԽԵՐԻ).- 85

[Լեզուիկա?]

[ԺԷ. Դար]

ՆԻՆԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 10.5x7.5x2.5: էջք 346: Պրակք Գ.-Ը, Ա.-Ը: Հանգամանք Համարեա քաւարար. սկիզբը և վերջը թերի: Մազաղաթ կոկնալ: Գրիչ՝ Մկրտում: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը և գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասիւն, 18 տող: Ռուբրիկայի կանոնաւոր: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ: Գունաւոր զարդագիր և լուսանցագայտ կարեւոր բաժանումներու սկիզբը: Գլխազարդ իւր սարօք էջ 157: Կողքերը կորսուած: Կնիք երկաթադիր, Ռուբլն Եպիսկոպոս Մանասեան էջ 3, 156:

ԲՈՎԱՆԻԿԱՌՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1, պրակ Գ.-...Բայց ոմանք զգոն-բացքն առնեն...:

էջ 7.-Մեծի Բ շարքի գիշերմ...:

էջ 19.-Մեծի Ուրբաթ գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 25.-...Գալստեամ Ած. որսույմ ևս սլաւ յի տամարմ նախատեսակ առնիչիք...:

Դիւս.-էջ 25-44, պրակ մր, առանց Համարագրի սխալմամբ զետեղուած է Գ և Դ պրակներու միջև: Թերթերն ալ սխալ դրուած են:

էջ 27.-...Երաթ Սրբոյն Սարգսի Չորափարին, և սրգույն նորա Մարտիրոսին, և Դժ ան զինուորացե...:

էջ 30.-...Բուծ Բարեկեմդամի Կիրակի աւաւո(էջ 39)տուն փոխէ զձայն...:

էջ 43.-Մեծի ողորգումն ալմաւեմնաց որ և աւրիմեալ օր եւ Ծաղկազարդ...:

էջ 48.-Մեծի շքթ. գիշերմ վառեմ լոյս աւազ խորանն միայն...:

էջ 53.-Սբ. Զատիկիմ գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 63.-Նոր Կիրակի գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 75.-Պեմդակոստէի գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 112.-Փոխմամ Սբ. Աստուածածնիմ գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 125.-Խաչվերացիմ գիշերմ հսկումմ է...:

էջ 154.-Եօթմ Կիրակի Յայտնութեամ Պառնոց...:

156.-Գրչափործ եւալն:

Բ.- ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Մանր Ուսմունք)

էջ 157.- Յիշեսցոր ի գիշերի...:-

Խաչաւորեալ:

էջ 161.-Երգ գիշերապաշտամմ յետ Ած. ամեղիմ...:

էջ 166.-Ողբ Գերեզմանաց.-Ես

ասացի ի վերանալ յինէն յաւուրց իմոց...:

էջ 169.-Կաթնագլուխը ըստ կարգի ծայրիմ միախաւրուոյ:

էջ 182.-Քաղաւածք Աւրիմութեանց Տօմից Տէրութեանց եւ ամ. սրբոց լսալ իւրաքանչիւր պատշանիմ:

էջ 189-192.- Վերի մասերը վնասուած:

էջ 218.-Երգս զկնի ըստդիմ ասի եւ ապա Աղօթքմ.-Հայր անբակիւր և զթածա-կան...:- Հայրապետ երեց:

էջ 222.-Ալեւուք Ծմնդեամ ՏՈ. Յի.

Գիշերայիմ ժամում:

էջ 236.-Թագաւորք Ապաշխարութեամ:

էջ 247.-Թագաւորք Մարտիրոսաց:

էջ 255.-Երգ.-Եղիցի անունըն

Տեսուն օրհնեալ...:

էջ 260.-Առատուտ երգ Յարութեամ միախաւրու:

էջ 268.-Զգեմ վարագոյր և զպիրքմ եղանակեմ մեղեդիս ըստ պատշանիմ:

էջ 299.-Եւ ասի ժամամուտ ըստ կարգի աւուրց պահոց եւ Տէրութեանց Տօմից և ամ. սրբոց:

էջ 327.-Մեսեդիք ճաշո Յիմանցմ ըզկնի Գործոցմ:

էջ 338.-Սրբասացութիւնք լստ խորիւր-յոյ աւուրմ:

էջ 349.-Եւ թէ վերաբերել կամիս զԱբ. խորհուրդմ ալսպէս արայ:

էջ 345.-Զայս աս ի համդիսի սոմի զկնի Քս. ի մէջ մեր յայտնեցաւիմ.-Որք Հաւատով կայք յանդիման...:

Մամր յիշատակագրութիւմ Գրչի.-

էջ 165, վերը.- և զՄկրտում Ժրող սորին յազօթս յիշեալ:

3488

ԱԻԵՏԱՐԱՆ .- 289

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 11x8x6: էջ 612: Հանգամանք
Համարեա քաւարար. վնասուած Հնութենէ:
Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն՝ սկզբնատողերը
եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ
մելանով, երկսիւն, 19 տող: Բուրգի
մանր, վարժ գրչէ: Կարմրաներկ զարդագիր եւ
լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Գու-
նաւոր խորանագարդ իւր սարօք, էջ 17,
187, 301, 486, մասամբ վնասուած են:
Նկարք, ոչ նուրբ, Մատթէոս էջ 16, Մարկոս
186, Ղուկաս 300, Յովհաննէս եւ Պրօխորոն
484: Կաշեկազմ տախտակեայ Հնամաշ: Պաշտա-
նակ մագաղաթեայ սկիզբը եւ վերջը երկուս-
կան թերթ, մասն երկաթագիր աւետարանի:
Կնիք երկաթագիր՝ Ռուբէն Եպիսկոպոս Մանա-
սեան, էջ 1, 299:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 2-3.- Թուղթ Եւսեբիոսի:
էջ 4-10.- Կանոնի տախտակներ գունաւոր
շրջանակներով:
էջ 11-12.- Յանկ թերթ. ԻԱ - ԿԸ
Գլուխներ:

էջ 19.- Համաձայնութիւն Ոսիասացեալ
գլոցս:

էջ 14.- Նախադրութիւն Մատթէոսի
Աւետարամիմ:

էջ 17.- Աւետարամ Ըստ Մատթէոսի.-

Գիրք Ծընընդեան Յի. Զի. ...:

էջ 187.- Աւետարամ Ըստ Մարկոսի.-

Սկիզբն Աւետարանի Յի. Զի. ...:

էջ 291ա.- Յարուցեալ Յս. առաւա-
սուն...:

էջ 294.- Գլուխք Ղուկասու Աւետարա-
միմ:

էջ 301.- Աւետարամ Ըստ Ղուկասու.-

Ջանդի քաղումք յաւժարեցին...:

էջ 342-348ի միջեւ ինկած մէկ թերթ

էջ 479.- Գլուխք Յովհաննու Աւետա-
րամիմ:

էջ 488, գատարկ:

էջ 486.- Աւետարամ Ըստ Յովհաննու.-

Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 500-501ի միջեւ ինկած մէկ թերթ:

էջ 610բ-611 դատարկ:

էջ 612.- Գրչագիրք եւայլն:

3489

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ԲԱՆՔ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառալ 16.5x10.5x2.5: էջք 21-400:
Հանդամանք բառարար. սկիզբը եւ վերջը
թերի թուղթ զորշորակ: Գրութիւն՝ խորա-
գիրները եւ գլխատառերը նարնջադոյն, մնա-
ցեալը սև: մէլանով, միասին, 21 տող,
կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտարգիր վարժ:
Համատեղագրութիւնը բառական առատ: Կաշե-
կազմ տախտակեայ զծաղարդ:

ԲՈՒԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 23.- ԺԲ.-Իմաստութիւն:
էջ 29.- ԺԳ.-Նսայի, Լուր երկինք
և ունի գիր երկիր...:
էջ 31.- ԺԴ.-Երեմեայ.-Անիծեալ
լիցի որ զործեսցէ զգործ Տեառն Հեղզու-
թեամբ...:
էջ 40.-ԻԱ.-Թուղթ Առաջիմ Կորնթաց-
ւոյ.-2ի ճառ խաչին կորուսելոյն յիմա-
րութիւն է...:
էջ 44.-ԻԲ.-Երկրորդ Կորնթացւոյ.-

Ոչ գիտմբ գերեւելիս...:
էջ 52.-ԼԲ.-Նբրայնցոց.-Ռազում
մասաւրք եւ րազում օրինակսր...:

էջ 56.-ԼԳ.-Յայտնութիւն եւ տեսիլ
Յովնանու Անտալամելի.-ԱՀասարի որ
զարդ է ընդ ամպո երկնոց...:

էջ 59.-ԼԴ.-Վկայութիւնը ի Գրոց
Սրբոյն Դիմեցիոսի...:

էջ 120.- ԼԵ.-...Փողովեալ ի բամից
Սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանի:

էջ 133.- ԼԶ.-Սրբոյն Գրիգորի Լու-
սաւորչի ասացեալ.-Եւ արդ Տէր բարե-
բար...:

էջ 137.- ԼԷ.-Վկայութիւնը Սրբոյն
Կիրոյի Նպիսկոպոսապետիմ Աղէքսանդ[ր]ի ի
Պարապմանց Գրոց.-Քրիստոսոյ անուն ոչ
սահմանի զօրութիւն ունի...:

էջ 176.- ԼԸ.-Մեծիմ Աթմասի է
բամս, ի Պարապմանց Գրոց:

էջ 177.- ԼԹ.-Գրիգոր Սքամշեալգործմ
ասէ:

էջ 178.- Խ.-Բարսղի Կեսարացոյ
ասացեալ:

.- ԽԱ.-Ծաղկաբաղ հաւաքեալ ի բամից
Սրբոյն Յովնանու Ոսկերեքամի յաւետարանա-
կամ Մեկնութեմ, որ ըստ Գլխոյն Յովնանու:

էջ 220.-Ասացեալ Ողմ Սրբոյն
Յովնանու Ոսկերեքամի այլ գիրս:

էջ 222.- ԽԲ.-Խրատք Սրբոյն Եւազ-
րեայ...:

էջ 268.- ԽԳ.- Գովելի են գեղեցիկքն,
և պարսաւելի են զարշէլիքն...:

էջ 269.- ԽԴ.-Պղատոմ ասէ.-Որպէս
յումեմն ի պահարանում եմք...:

էջ 270.- ԽԵ.-Հասարակ փիլիսոփայից
ասացեալ.-Հասարարիմ բարեկամն զեղ է
կենաց մարդկան...:

էջ 274.- ԽԶ.-Ամբրոսիոս ասէ:

էջ 276.- ԽԷ.-Օգոստինոս.-Աշխարհս
այս է պանդխտութեան...:

էջ 284.- ԽԸ.-Ջերոմիմոսի ասացեալ.-
Միշտ զօրծեա ինչ բարի...:

էջ 286.- ԽԹ.-Գրիգորի ասացեալ:

էջ 292.- Ծ.-Բեռնարդոսի ասացեալ.-

Առաքինութիւնն աշխատութեամբ խնդրի...:

էջ 296.- ԾԱ.-Սեմեքայի ասացեալ.-

Սկիզբն փրկութեան է ճանաչումն մեղաց...:

էջ 297.- ԾԲ.-Թուլիոսի ասացեալ.-

Հեշտութիւն շիջուցանէ զամ. լոյս Հոգ-
ւոյն...:

էջ 298.- ԾԳ.-Իդիդորոսի ասացեալ.-

Որ զահրիցութեան ցանկայ, կամ ջանայ
ունել, նոյս որոնեսցէ զինքն...:

էջ 299.- ԾԴ.-Հասարակ վարդապետաց
ասացեալ, որոց ամուսնոյն ոչ գտար.-Մեծ
են զործքն աստուածային եւ Հրաշալիք...:

էջ 336.- ԾԵ.-Յերանելոյն Սարգիսի
շմոքիալից վարդապետի բամից ժողովեալ ի
Կաթողիկէից Մեկնութեմ:

էջ 368.- ԾԶ.-Ի Մեկնութեմ Սրբոյ
Պատարագիմ Տեառն Ներսէսի Լամբրոմացոյ

Արքեպիսկոպոսիմ Տաքսոմի Կիլիկեցոյ:

էջ 391.- Յանկ,թերի:Ա.-ԻԱ Գուլմնի:

էջ 393-399, զատարկ: էջ 400.- Նստ-
րապիր մանրութ:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի.-

էջ 119, ստորտը.- Ջառանեալ մեղօք
զգծող գրոյս յիշէ աղանմ:

Յետմազոյն յիշատակագրութիւն.- 1936

էջ 392.- Գրչագիր մատենիկս նուիրեն
Մատենադարանին Սրբոց Յակովբեանց Վանուց
Երուսաղէմի՝ Տէր եւ Տիկին Համբարծում
Մարի Իւթիւնեանք Գահիրէէ, ձեռամբ տաներէց
Հօրն իւրեանց՝ Տ. Պսակ Քահանայի Խաչի-
կեան, 29 Մայիս 1936:

3490

ԱՒԵՏԱՐԱՆ.— 290

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 15x10x5: էջք ԺԼ +512: Հանգամանք լաւ ընդհանուր առմամբ: Նորոգութիւն կրած. մեծ թիւով լուսանցազարդեր պատուած. կանոնի տախտակներէն միայն մէկը կը մնայ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն՝ սկզբնաւորը ոսկեգոյն եւ կարմիր, գլխատառերը կապոյտ եւ ոսկեգոյն, մնացեալը սեւ մելանով: Երկսիւն, 28 տող, գունաւոր զիծերու միջեւ: Բռնորդի կանոնաւոր: Համառօտագրութիւնք քաւական առատ: Գունաւոր ոսկեխաւէ գարդազիւր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Կանոնի տախտակ, էջ ԺԶ: Խորանագարդ էջ 147, 241: Կաշեկազմ տախտակեայ դրոշմազարդ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, ԺԳ, ԺԴ, ԺԵ, ԺԸ, ճերմակ թուղթ դատարկ:

էջ Ե-ԺԲ, կապոյտ թուղթ դատարկ:

էջ 1.—Նախադրութիւն Մաթեմսի Աւետարանի:

էջ 4-5ի միջեւ թերթ ինկած:

էջ 5ա.— Աքաղ ծնաւ զԵղեկայ.— Ա.Յ:

էջ 59-62, մասամբ պատուած: Նոյնպէս 75-76. կը պակսի լուսանցազարդը:

էջ 96-97ի միջեւ մէկ թերթ կտրուած:

էջ 135-136, մասամբ պատուած:

էջ 140ք.—Նախադրութիւն Մարկոսի

Աւետարանի:

էջ 146, դատարկ:

էջ 146-147ի միջեւ կայ մէկ թերթ զեղիւն թուղթ. ըստ երեւոյթի կը պակսի Մարկոսի նկարը:

էջ 147.— Սկիզբն Աւետարանի Գի. Զի.

...

էջ 157-158.— Լուսանցազարդերը պատուած:

էջ 199.— Լուսանցազարդը պատուած:

էջ 205-208.— Լուսանցազարդերը պատուած:

էջ 228.— Լուսանցազարդը պատուած:

էջ 225.— Զարուցեալ Յս. առաւօտուն...:

էջ 236-237ի միջեւ ըստ երեւոյթի կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 237.—Սկիզբն Աւետարանի Ղուկա—սու:

էջ 241.— Զանգի քաղուք յօժարեցին...:

էջ 275.— Լուսանցազարդը պատուած:

էջ 312.— Լուսանցազարդին վերի կէտը պատուած:

էջ 361-362.— Լուսանցազարդերը պատուած:

էջ 376.— Լուսանցազարդը պատուած:

Նոյնպէս էջ 383:

էջ 391.—Գլուխը ըստ Յոհաննու Աւետարանի:

էջ 393, տարբեր գրչութիւն.— Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 418.— Լուսանցազարդը պատուած:

էջ 422,423.— Երկու թերթերու լուսանցազարդերը պատուած:

էջ 436.— Լուսանցազարդերը պատուած: Նոյնպէս էջ 501:

էջ 505,506.— Լուսանցազարդերը պատուած:

էջ 509-510.— Տարբեր գրչութիւն:

էջ 511-512, դատարկ:

Յետմազոյն յիշատակագրութիւնը.—

Ա.— Նիկողայոս վարդապետի.— 1748

1.— էջ 889ք, Նոորագիր.— Յիշատակ է Սբ. (յ)Աւետարանս Եփեսոսեացի Հաւատար ժողովրդեան մեծի եւ փոք(ր)ու, ծերոց եւ աղայոց եւ առ Հասարակ ամենեցուն. որ առաջմանէ յիշատակ էր այս Սբ. Աւետարանս ի Եփեսոսեացի Սբ. Կարապետ յեկեղեցուն. ապա աստմամբ չարին ծախեց այս Աւետարանս, ըսկերական յիշատակի տէրն՝ տէր յեղիեայնի—յորդի մահոտեի Մինասին, եւ նայ ծախեց Տուտիննց մահոտեի Նիկողայոսին. որ նայ էառ կամէր տանել վաճառել օտար երկիր, եւ եւ Նիկողայոս Վարդապետս, Եփեսոսեացի ժողովրդով գորով Հանդերձ քահանայիք ժողովրդովք իմացաք, ոչ թողաք այս Սբ. Աւետարանս Հանելոյ դրանէ Սբ. Կարապետ: Կրկին ժողովուրդն, քահանայքն, մեծն եւ փոքրն գնեցին Ծ զլուրջ, եւ եղին կրկին յիշատակ ի դուռն Եփեսոսեացի Սբ. Կարապետ յեկեղեցին: Յով ոք այս Սբ. Աւետարան ծախել կամ գրաւել կամ Սբ. Կարապետու դրան Հանել ընդ յանիւր թարգմանի յեղիցի, ընդ Հրեշտակաց, Հայրապետաց, ընդ անիծիւք Կայնի յեղիցի. ամէն:

Վաճառուեցաւ Սբ. այնետարան թվ.

ՌՃՂԸ, Մարտ ամսոյ Ա.—ն:

2.— էջ 240. ստորոտը.— Վերջի յիշատակն թվ. ՌՃՂԸ, զոր ամսիկ վայելող քահա—

նայրս, տէր Թորոսն, տէր Պետրոսն, տէր Մովսէսն, տէր Ակոբն, և տէր Յովնանն, տէր Կարապետն:

Բ.- Բարթոլոմէոս Վրդ. Թաղաճեմովի.-
1922

Էջ ԺԵ. այլ գրչէ, իր ստորագրութեամբ.- Սոյն Աւետարանս գեղեցի տարագրութեան ժամանակ, 1921, Ջերմուկ քաղաքի մէջ, ձեռամբ Թորոսեցի Միքայէլ Ալիքիւն, որ ան այ 50 գրչի արած էր սեղացի տաճիկէ մը.- Բարթոլոմէոս Ծ. Վրդ. Թաղաճեմովի:

Ա.- Էջ 142ա.- Սոյն Աւետարանս գեղեցի

50 շրուշի, 1921 ին, տարագրութեան միջոցին, Ջերմուկ քաղաքին մէջ, ձեռամբ Թորոսեցի Միքայէլ Գարակօղեանի, որ յիշեալը եւս ծախու առած էր Չնկուշցի տաճիկի մը ձեռքէն, 50 շրուշի:

Վերայիշեալ 50 շրուշ գումարը տարագրութեան զմեղակ օրերուն՝ միայն ունեցածս այն էր, որ օրերով անօթի մնալով կը պահէի որպէս վարձք մեռելաթաղս կատարողներուն. 15 Հոկտեմբեր, 1922, Ջերմուկ.- Բարթոլոմէոս Ծ. Վրդ. Թաղաճեմովի, Վանահայր Թորոսեցի Ս. Կարապետ Վանսոց:

3491

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ.-1

Կարապետ Թեմ. Տէր Գրիգորեան (1831)

ՆԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառալ 20.5x16x1: Բերթր 78: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ գծաւոր: Գրիչ՝ Ձգօն [Գուշակեան]: Գրութիւն սեւորակ մելանով, խուլթիւն մէկ երեսին վրայ, միասին, 17 սող: Շեղագիր մաքուր: Համառօտագրութիւնը չափաւոր: Կողք սեւ թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Տխողոսաթերթ.- Պատմութիւն Յաղագս Հիմնարկութեան Պարտիզակ գիւղիս (Պաղչէնուխ), եւ Շինութեան Սր. Եկեղեցւոյ որ ի սմա. 1881- Ռ.Մ.Ա.:

Վարը, տարբեր գրով. Բ.Ե.Գ.:

Էջ 1.- Մասն Ա.- Պատմութիւն նախկին Հիմնարկութեան գիւղիս Պարտիզակ անուանելու, որ ի ընթացք տաճկաց Պաղչէնուխ կոչի: Եւս եւ վասն կառուցման սրբոյ եկեղեցւոյ որ ի սմա: Աշխատասիրեալ ի Տէր Գրիգորեան տէր Կարապետ Թաղաճեմովի որ ի նոյն գեղջ, յամի Տեառն 1881 և ի թուին Հայոց ՌՄԱ:

Էջ 4.- Մասն Բ.- Հիմնարկութիւն նախկին Սր. Եկեղեցւոյն:

Էջ 32.- Յաղագս Կառուցման Վարժարանին:

Էջ 37, աջակողմեան վարի անկիւնը, "Ձգօն":

Մնացեալ թերթերը դատարկ:

3492

ԵՐԳԵՅՈՂՈՒԹԻՒՆՔ ՍՐԲՈՅ ՊԱՏԱՐԱԳԻ.- 1

խմբ. Համբարձում Բեմ. Վարդամեամց (1903)

Ռանգուն

1908

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 20.5x16.5x2: էջք 2+228: Հան-
դամանք շատ լաւ: Թուղթ գծաւոր տոկուն:
Գրիչ՝ Համբարձում ԲՀՆ. Վարդանեանց:
Գրութիւն սեւորակ մեկնով, միասին, 20
տող: Եեղագիր մաքուր: Լաթակազմ խաւաքար-
տեայ: Կնիք Հակթման, "Համբարձում ԲՀՆ.
Ս. Վարդանեանց, H.S.Vardan, Arm. Priest,
1900", էջ Գ, 2:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա, դատարկ:
էջ Բ.- Լուսանկար փակցուած. *Համ-
բարձում ԲՀՆ. Վարդանեան, 15/ 1 / 84":

էջ Գ.-Տիտղոսաթերթ.-

Ելլեցողութիւնը Սրբոյ Պատարագի,
Ձայնալրեալ յեւրոպական ձայնանիշս եւ
սոյազերեալ աշխատասիրութեամբ եւ նպաստիւք
Օրիորդ էմի Զարութիւն Արգարեանցի յամի
Տեառն 1896, ի Կալկաթա:

Փոխեաց ի Հայկական ձայնանիշս Համ-
բարձում ԲՀՆանայ Սիմէօնեան Վարդանեանց,
սկսեալ ի 1900 ամի ի Նոր-Ջուղա, եւ
աւարտեալ ի 10 Սեպտեմբերի, 1908, ի Ռան-
գուն:

էջ Ե.-Ծամօթութիւն.- Ի 1850 ամի

Փրկչական, Սրբազան Թաղդոս Արքեպիսկոպոս
Բէկնալարեան՝ Առաջնորդ Կալով Ամենափրկ-
չեան Սուրբ Վանաց Նոր-Ջուղայի. տեսանելով
այնմ ժամանակի եկեղեցական երգեցողութիւնն
յաղաւաղեալ վիճակի, շարունակեալ էր
անձամբ ուսուցանել քահանայացուաց եւ
երգեցողաց այնմ ժամանակի, որք յաջողու-
թեամբ ուսանելով՝ եղեն կարի վայելուչ
երգեցողք ի Հին եղանակս: Իսկ՝ զի եղանակ
նոցին ոչ էր Ձայնագրութեան արհեստիւ,
Հետեւաբար փութով մոռացեալաց էր կամ
փոփոխելոց ի յաջորդաց աշակերտաց Սրբա-
զանին. ուստի բարեպաշտ Օրիորդ էմի
Զարութիւն Արգարեանց որ ի Կալկաթա,
ափսոսելով զայն քաղցրանուագ երգեցութեանց
ի կորուստ մատենիւն, եւ զնահատելով զշանս

ի Տէր Հանգուցեալ Սրբազանին, գովելի
ջանիւք եւ աշխատութեամբ՝ Ձայնագրեալ էր
յեւրոպական Ձայնանիշս յեղանակէ աշակերտաց
նոյն Սրբազանի եւ սպագրեալ իւրով ջանիւք
եւ նպաստիւք, ի 1896 ամի, ի Կալկաթա...:
Ուստի Ձեռնարկեցի փոխել ի Հայկական Ձայ-
նանիշս յորդորանօք յիշեալ ջանասէր
Օրիորդին...:

Ի Ռանգուն 1908, Ի 10 Սեպտեմբեր:
Համբարձում ԲՀՆ. Ս. Վարդանեան:

էջ 1.- Հայկական Ձայնագրեալ Երգեցո-
ղութիւնք Սրբոյ Պատարագի:

- Խորհուրդ խորին...:

էջ 11.- Յայտ յարկ...:

էջ 35.- Գոհութիւն եւ Փառաքանու-
թիւն...:

էջ 89.- Հայր մեր որ յերկինս ես...:

էջ 50.- Մեղեդիք (ըստ պատշաճի
աւուրց):

էջ 69.- Ծառու Ծարականք:

էջ 120.- Սրբասացութիւնք:

էջ 180.- Թափօր Սր. Խորհրդոյն:

էջ 184.- Գանձք:

էջ 189.- Յաւելուածք

-Ծառու. Օրհնեմք զքեզ:

էջ 145.- Ծանր Գոհանամք:

էջ 146.- Յոյժ ծանր Գոհանամք:

էջ 148.- Սուրբ Ած. ըստ պատշաճի:

էջ 169.- Յորժամ արժանաւորքն Հաղոր-
դեսցին երգեն զպիրք:

-Բաշխէ զմարմին իւր եւ զարին ը նոր
ուխտ անւանեալ...:

էջ 164.- Ապաշխարութեան շարականք զոր
երգեն նախ քան զՏէր ողորմեան:

էջ 176.- Ողորմեայ ինձ, ԴԶ:

էջ 177.-228, դատարկ:

Յիշատակագրութիւն Նուիրողի.-1884

էջ Դ.- Նուիրեմ Մատենագարանին Ս.
Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի, Համ-
բարձում ԲՀՆ. Վարդանեան, ի Ռանգուն, ի 15
ն Յունվարի, 1984 ամի:

3493

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

ՄԱՏԹԷՈՍ ՎՐԴ. ԳԱՅԸԳՃԵԱՆ

Երրուսաղէմ, Աղեբսամղրիա

1900-1918

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Քսաւաքարտեայ թղթածրարի մը մէջ ամփոփուած են տարբեր թուղթերու վրայ գրուած քարոզներ, խօսուած այլ եւ այլ առիթներով։ Գրութիւնը յստակ է եւ դիրքն ինքնակի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

1.— Քսուած ի Ս. Յակոբ Եկեղեցին յամին 1900, ի 7ն Ապրիլի, ի գիշերին Աւագ Ուրբաթու.— Զարմանալի՜ փոփոխութիւն։ Քանի մը ժամ առաջ Ս. Եկեղեցին պնդուած էր իր գեղեցկագոյն զարդերով...

2.— 18/29 սեպտ. 1912.— Տօն խաչի։

3.— 1913 Մարտ 24/6 Ապրիլ.— Աղօթքի գորութիւնը։

4.— 1913 Ապրիլ 7/20.— Վերջին Գալուստ Բրիստոսի։

5.— 1913 Ապրիլ 11/24.— Աւագ Եւ. Գիշեր.— Զարմանալի՜ փոփոխութիւն։ Քանի մը ժամ առաջ Ս. Եկեղեցին պնդուած էր իր գեղեցկագոյն զարդերով. ի՞նչ պատահեցաւ...

6.— 1913 Ապրիլ 14/27.— Յարութիւն Քրիստոսի.— «Յս. Քս. խափանեաց զմահ...»։ Քսուած նաեւ յԱղեքսանդրիա 1914 Ապրիլ 6/19։

7.— 1913 սեպտ. 15/28.— Քարոզ խաչի։

8.— 1914, 1/14 Յունուար.— Ժամանակը։

9.— 1914 Յնվր. 8 (Ը. Ե.)— Քարոզ ի Տօնի Ս. Պօղոսի եւ Պետրոսի։

10.— 1914 Յունվար 6/19.— Քարոզ Ս. Մենդեան.— «Ստուգեցէք վասն մանկանն»։

11.— 1914 Փետրվար 28.— Քարոզ Վարդանանց։

12.— 1914, 14/27 Փետրվար.— Քարոզ Տեառնեղառալի։

13.— 1914 Մարտ 15.— Քարոզ Անառակին։

14.— 1914 Մարտ 22.— (Քարոզ).— Առակ Անիրաւ Տնտեսին եւ Մեծատան.— Անցեալ Կիրակի խօսեցայ Ձեզ երեք ծանօթ առակներուն վրայ...

15.— 1918 Ապրիլ 15.— Քարոզ Մաղկազարդի։

18.— Նոր Տարի։

17.— Մեռնող Տեառն.— «Ստուգեցէք վասն մանկանն».— Օգոստոս կայսեր թագաւորութեան 25րդ տարւոյն միջոցներն

18.— «Լոյս ի յայտնութիւն Հեթանոսաց...»։

19.— Քարոզ Մաղկազարդի։

20.— Աւագ Ուրբաթ.— Զարմանալի փոփոխութիւն, քանի մը ժամ առաջ Ս. Եկեղեցին պնդուած էր իր գեղեցկի զարդերով...

21.— Զատիկ.— «Յս. Քս. խափանեաց զմահ...»։

22.— Համբարձում։

23.— Ս. Աստուածածնայ Յղութեան վերայ խօսուած Քարոզ։

24.— «Ահա յայսմՀետէ երանեացեն ինձ ամենայնազ...»։

25.— Մանթաշեանց.— Այսօր տխուր հարկի մը տակ կը գտնուիմ Ձեզ Եգիպտոսէն Հայ գաղութիդ ծանուցանելու Ռուսահայ մեծ բարերար, անկեղծ ազգասէր, ճշմարիտ հաստատեցաւ Պ. Աղէքսանդր Մանթաշեանցի մահը...

28.— Այսօր տխուր հարկի մը տակ կը գտնուիմ Ձեզ բարեպաշտ ժողովրդեանդ հաղորդելու Նորին Վեհափառութեան Տ. Տ. Մատթէոս Ս. Կաթողիկոսի եւ Ամենայն Հայոց Հայրապետի անսպասելի մահը...

27.— «Դուք Տաճար էք Աստուծոյ»։

28.— Քիչ առաջ կարդացուեցաւ Սրբոյն Պետրոսի առաքելական թղթոյն մի հատուածը...

29.— Յիսուս Հանդիսաւորապէս Երուսաղէմ մտած եւ ովսանաններով ընդունուած էր ժողովրդէն...

30.— Ժշմարտասիրութիւն.— «Սիրեցէք զճշմարտութիւն»։

31.— Պարտաճանաչութիւն.— «Մտաոյք անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն առնել արարաք».— Ղուկասու Աւետարանին մէջ հատուած մը աչքիս զարկաւ...

3494

Ճ Ա Ռ Ք.— 1

ԱԹԱՆԱՍ ԱՂԵՔԱՆԴՐԱՅԻ

Տեղի

ՌՄԿԵ՝1818

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 27x20x3: էջք 428: Հանգամանք չատ լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրիչ՝ Մը-կըրտիչ Արիստակեսեան: Գրութիւն սեւ մելանով, միասին, 28 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Շեղագիր մաքուր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.— Ցանկ: Ա-ԻԱ Գլուխներ:

էջ 5-8, դատարկ:

Ա.— էջ 9.— Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետին Աղէքսանդրացւոց, Թուղթ Յաղագս Ամենասուրբ Հոգւոյն: (Առ Սըրապիոն).— Գիր քոյոյ բարեպաշտութեան տուած ինձ յանապատի...:

էջ 55-57, մէկ թերթ պարապ ձգուած է, գաղափար օրինակին թերի ըլլալուն պատճառաւ: Ե. Արք. Դուրեանի գրով կայ երկու տող, կապոյտ մատիտով. «Նորին ընդդէմ այնոցիկ՝ որ ստացուած գորդին ասեն» (առ նոյն Սրապիոն): Լուսանցքի վրայ կարմիր մատիտով գրուած է, «1, 2, 3, 4, 5, 6, 7...»:

էջ 57.— 8.— Իսկ արդ՝ նկարագիրն այսպիսի է...:

Բ.— էջ 61.— Նորին Սրբոյ Աթանասի Հետեւումն յառաջ ասացելոց, յաղագս նոյնինքն Ամենասուրբ Հոգւոյն.— Թերեւս զարմանայցես...:

Մամօթ.— Խորագրին ձախ կողմը, կարմիր մատիտով. «Migne, XXVI, էջ 62A»:

Գ.— էջ 71.— Սրբոյ Աթանասի եպիսկոպոսապետի Աղէքսանդրացւոյ: Գիր յԱնտիֆացւոցն եկեղեցի յաղագս զանազան Աստուածաբանութեան եւ լուծման ճառից, զոր ասացաւ էր ընդդիմամարտից Արիստիս Հետեւողացն Հերձուածոց ըստ իւրեանց մտաց.— Ամենեքեան ոյք յԱստուծոյ ի ձեռն բանին Հոգւովն Սրբով ի քարոզութիւն առաքեալ...:

Դ.— էջ 125.— Նորին Սրբոյ Աթանասի

առ Եպիսկոպոս Կորնթացւոց, Յաղագս ուղղափառ Հաւատոյ ընդդիմադրութիւն սակս յարուցելոյ ամենեցուն Հակառակ ճշմարիտ սրբոյ Հաւատոյս.— Ես այսպէս վարկանէի...:

Ե.— էջ 141.— Նորին Սրբոյն Աթանասի առ Փիլագեղոս եպիսկոպոս.— Հանդիպեցաք որոց ի քումմէ աստուածպաշտութենէդ գրեցելոց...:

Զ.— էջ 153.— Նորին Սրբոյն Աթանասի առ Լիբէոս եպիսկոպոսապետն Հռովմայ, զոր պահանջեաց ի նմանէ, գրեաց այսպէս.— Մի Ած. անմահ, աներեւոյթ, անշուափելի...:

Է.— էջ 155.— Նորին Սրբոյն Աթանասի Յաղագս Սրբոյ Երրորդութեան.— Հաւատամք ի մի Ած. Հայր ամենակալ...:

Ը.— էջ 161.— Նորին Սրբոյն Աթանասի ասացեալ Հակառակ բոլոր Հերձուածոց.— Յառաջիկայն որ ըստ Յօհաննու Աւետարանէ ...:

Թ.— էջ 177.— Նորին Սրբոյն Աթանասի Եպիսկոպոսապետին Աղէքսանդրացւոց, Յաղագս Սրբոյ Երրորդութեանն, եւ մարմնաւորութեան Որդւոյ ասացեալ ընդդէմ արիանոսաց.— Արդ ոյց ոմանց չարարեւտարաբար զաստուածեղէն գիրս կամեցեալք իմանալ զմարդկեղէն ճառս աղքատութեանն...:

էջ 205.— Ժառին վերջաւորութեան, կապոյտ մատիտով. (պակասէ մասամբ):

Ժ.— էջ 207.— Նորին Սրբոյն Աթանասի ի բան, ըստ Մատթէոսի Աւետարանին. Որ ոք ասացէ Բան զՈրդւոյ Մարդոյ Թողջի մաս, իսկ որ ոք ասացէ զՀոգւոյն Սրբոյ մի՛ Թողջի նմա ոչ յայսմ յաւիտենի, եւ ոչ ի Հանդերձելումն.— Իսկ արդ յաղագս որոյ գրեալ զեկուցանէր Աւետարանականն բան...:

էջ 211-213, մէկ թերթ պարապ ձգուած, ըստ երեւոյթին գաղափար օրինակին թերի ըլլալուն պատճառաւ:

ԺԱ.— էջ 215.— Սրբոյ Հօրն մերոյ Աթանասի Արքեպիսկոպոսի Աղէքսանդր-

իայու։ Տրամախօսութիւնն ի ժողովն Նիկիոյ՝ առ Արիոսն, յամի աստուածայնոյ մարմնաւորութեանն Գժժ, ի յաւուրսն բարեպաշտ թագաւորին Կոստանդիանոսի, եւ երանելոյ պապոյն Սեղրեստոսի, եւ եպիսկոպոսութեան Վիգանդիոյ՝ Աղէքսանդրոյ։— Աստուծոյ խնամակալութեամբն ելեալ զնացի հանդերձ բաղձալի եղբարք իմովք առ փափազելիսն ինձ, եւ ծառայսն Աստուծոյ։

ԺԲ.— էջ 245.— Նոցունց խնդիր դարձեալ. Յաղագս Սրբոյ Հոգոյն.— Արիոս ասէ. եւ արդ փասնդ մանաւանդ սահմանեցեր դու իոկ զրան համագոյական զոյ զնա Հօր եւ Որդոյ։

ԺԳ.— էջ 253.— Նորին Սրբոյն Աթանասի եւ Զակարիոսի առն չրէի խնդիր Յաղագս Աստուածութեան Որդոյ։— Զակարիոս ասէ. Մոլորեալ էք քրիստոնեայքդ, նախ եւ առաջին զի կարծէք եւ այլ Աժ. զոյ՝ քան զմինն միայն Աժ.։

էջ 298.— ...իրեւ առագաստեալ տեսանիւր յայս ձեր։— Ներքեւ քոյն՝ յօրինակին յայտի էր գրեալ։

ԺԴ.— էջ 299.— Նորին Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետի Աղէքսանդրի, Յաղագս խորհրդածութեան մկրտեցելոց աստուածայնելոյն վարդապետութեանն.— Արժան եւ վայելուչ է յաղագս հանդերձեալ որ առ ձեզս ըսնի առնուլ հասարակաց յայտցիկ զբարոզն ճշմարտութեան զեւսայիաս։

ԺԵ.— էջ 327.— Նորին Սրբոյն Աթանասի, ի Զարչարանս, եւ Յարութիւն Տեառն մերոյ Յի. Բի. մարմնացելոյն ճշմարտի Այ. մերոյ։— Եկեալ ի տեղին կոչեցեալ Գողգոթայ, որ է տեղի կառափելոյ։

էջ 363.— Աղօթք.— Ով երանելի ճշմարտապէս եւ կենդանաբար խաչ Փրկչին։

ԺԶ.— էջ 373.— Նորին Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետին, Յաղագս Կուսութեան.— Կոյս, կամի՞, ոչ որպէս դու կամի՞ ալ որպէս կամի Քրիստոս։

ԺԷ.— էջ 385.— Նորին Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսի արտապրութիւն առաքելական Յաղագս աստուածայնոյն մարմնաւորութեան Աստուծոյ Բանի.— Ոոստովանիմ զորդին Աստուծոյ նախ քան զյաւիտեանս մշտնջենապէս ի Հօրէ ծնեալ։

ԺԸ.— էջ 389.— Նորին առ Յորիանոս թագաւոր, Յաղագս Հաւատոյ։— Տէրն մեր Յս. Բս.։

ԺԹ.— էջ 391.— Նորին Վասն Հաւատոյ թէ մի է Քրիստոս, ընդդէմ Պողոսի Սամոստացոյ։— Պարտ է որք միանգամ ի հեթանոսականն ի բաց հեռացան ի մոլորութեան։

Ի.— էջ 399.— Նորին Սրբոյն Աթանասի եպիսկոպոսապետի Աղէքսանդրացոյ, յոր թէ Այժմ անձն իմ խոռովեալ է։— Ի նմանութեան Տեառն որ առ մեզ մեծ է օգուտն։

ԻԱ.— էջ 403.— Նորին Սրբոյն Աթանասի, Յաղագս Փրկչական Յայտնութեանն Տեառն մերոյ Յի. Բի.— Որք զՏէրն մեր Յս. Բս. ոչ յԱստուծոյ եւ ի մարդոյ խոստովանին։

էջ 425.— Փառք քեզ Բս. Աժ. զօրեղացուցիչ մեր, յամ. ժամ փառք քեզ։— Վերջ։

Յիշատակարամ բուն օրինակի սոյն մատենին.— 1728

էջ 426.— Փառք պատիւ երկրպագութիւն մշտնջենականի, այնմ գերագուծոյ արքային, որոյ զօրութիւնն է անյաղթելի, իմաստութիւնն անբաւելի, եւ սէրն անքննելի։ Նմա օրհնութիւն միշտ զօգութիւն անդադար փառաբանութիւն անլուելի, եւ շնորհակալութիւն հանդերձ երկրպագութեամբ միշտ եւ անզրաւ յաւիտեան, ամէն։

Որ ես կարողութիւն անպիտան նուառիս եւ բազմափիշտ եւ ի յոքնափրտալն՝ Կ եւ վերջացեալ ժամանակս յաւարտ հասուցանել, գաստուածային եւ զհոգեխառն գիրքս, ի Շոջ քաղաքս ի Սպահան, ի հայրապետութեան Սր. էջմիածնի տեստն Աստուածատուր կաթողիկոսին, եւ ի յայսմ նահանգիս տեստն տէր Դաւթին, ի թագաւորութեան Շահ Ապաֆին, որ յայսմ ամի թագաւորեցաւ, ի թուականն Փրկչին Ռէձիձումն եւ ի յամանն մարտի ի։ Աղբիւր բարեաց եւ Սուրբ Հոգի, ձիր պարգեւն շնորհք ամենի։ Զքոյ սիրողացդ մարդկան ազգի, որ է գնեալ արեամբ միանելի։ Զոր շնորհեցեր առատ եւ ի, հայրապետին Աթանասի։ Զոր եւ կարգեաց ըսն զովմի, ուղղափառացն ախորժելի։ Աստուածունակ բան ցանկալի, հանօղ ի լոյս անդրուների։ Որ ըզմամբ սքմա փափազի, իմաստութեամբ պայծառացի։ Արքցէ շնորհն օգնարիների, որ յաւիտեան ոչ պակասի։ Ով դուք մանկունք Սուրբ Սիոնի, պայծառամիտ եւ հրաշալի։ Որք ընթեռնուք գրանս խրատի, ներգործեցէք դուք ի մլրտի։ Զձեզ աղայեմ երեսն ի գետնի, յիշման առէք դուք արժանի։ Սրբակրօն եւ զովմի, յայս ամենից դիր եւ բարի։ Ահարոն անուն յաբեղայի,

որ ետ գրել տառս պիտանի.
իւրն յիշատակ անջնջելի,
առ բարեմիտ ընթերցողի:
Ուստի եւ դուք լոյս երամի,
յիշման առէք զիս արժանի.
Եւ եթ անուն քահանայի,
որ Մկրտիչ անուն կոչի,
թողութիւն շնորհել նուաստ գրըշիս,
նաեւ սխալանաց խոշոր գրրիս:
Ձոր ուսուցիչ ոչ ունիմ յիս,
սիրով առի գիրս ի մըտիս.
ողորմութեամբ Տեառն Յիսուսի,
աւարտեցի գիրքս այս թուի:
Ջձեռնիկդ եղեւ զոր գրեցի,
այլ եւ է թիւ այս որ ստի.
Վերոյ թուինն համեմատի,
քառից հնգից հոբելինի,
երրորդ յորելեանն իսուն հարից,
այլ եւս քսան եւ հինգ ամից
զայս ընդ նոսին հարաբարդից:
Ջձեզ աղաչեմ հանդիպողաց,
սիրով ըզսա ընթերցողաց,
Պարտիս թողուլ մեր յանցանաց,
զձերն թողցէ Տէրըն փառաց.
Ի միուս անգամ իւր զալրտեան,
ձեզ դասեսցէ յաշկողմեան.
Հանդերձ ձերովք ննջեցելովք,

առ հասարակ քրիստոնէիւք:
Առոտս անկեալ ձեր աղաչեմ,
եւ առ ի ձէնջ խնդիր հայցեմ,
զի դուք միով հայր մեղայիւ,
ըզտառապեալ գրիչս յիշէք:
Եւ դուք յիշեալ լինիք ձայնին,
երանաւէտ անառտ բանին:
Որում եւ փառք Հօր անցին,
եւ մշտածնունդ իւր էակցին,
եւ մշտաբուղիս Սրբոյ Հոգւոյն,
այժմ եւ յաւէտ յաւիտեանիւս
Ամէն:

Մամօթ.— Ընդգծեցինք զձեռնիկդ բառը,
որ կը ներկայացնէ գրութեան թուականը,
այսպէս. $6 + 80 + 6 + 1000 + 20 + 60 + 4 = 1176$
 $+ 651 = 1728$: Նոյն թուականը տրուած է նաեւ
յորելեաններու հաշուով. $այսպէս. 4 \times 5 \times 50$
 $+ 8 \times 50 + 25 = 1175$:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1816

էջ 428, ստորոտը.— Վերստին օրինակեալ
մեծաւ զգուշութեամբ, յամի փրկառիթ
տնօրէնութեանն Յիսուսի 1816, եւ ի թուա-
կանութեան հայկազեանս զրոհի ՌՄԿԵ,
աշխատասիրութեամբ Մկրտչի Արիստա-
կեսեան:

3495

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 291

Բոգձիկ, Սեբաստիա

ՌՃԳ՝ 1854

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21x16x6: էջք 5-808: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Աստուածա-
տուր երէց Սեբաստացի: Գրութիւն՝ ըս-
կզբնատողերը եւ զլիստառները կարմիր
մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 21 տող:
Բոլորգիր: Գունակութիւնը զարդագիր եւ լու-
սանցազարդ հատուածներու սկիզբը: Խորա-
նագարդ իւր սարօք, էջ 29, 187, 295, 478:
Լուսանցանկարք մէկ տասնեակ, ոչ նուրբ:
Նկար, Ս. Մարկոս, էջ 184: Կաշեկազմ
տախտակեայ գծադրոյմ: Պահպանակ մա-
զաղաթնաման թուղթ, վերջը երկու թերթ,

ժանգազոյն թանաքով, անկիւնաւոր եր-
կաթագիր, կ'առնենք քանի մը տող. «Վասն
կնոջ Այլուոյն.— Կին ոմն մեծազգի, մեծա-
տուն յոյժ, եւ զանցեալ ժամանակս իւր
ունայնութեան ծառայեալ. առաւելեալ
յամենայն ի գործս անառակութեան, ունե-
լով կնանս անվայելուչս, որովայնամոյու-
թեամբ անսգամ անառակութեան ծառայ-
եալ ցանկութեանց, ոչինչ վարս ստացեալ
ըստ կամաց Այ., այլ ծառայեալ ամենայն
պղծութեան...»

Հմմտ.— Յուդակ Զեռ. Սեբաստիոյ,
թիւ 61:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 5-8, տարբեր թուղթ, նկարափորձ
ևսայն:

էջ 9-11, դատարկ:

էջ 12ա.— Խրատ Իւղաբերից Աւետարա-
նիմ:

էջ 14-17.— Թուղթ Եւսերիոսի, գունաւոր
խորանագարդով:

էջ 18-25.— Համարարառի տախտակներ
դարդարուն խորաններով:

էջ 26ր.— Նախադրութիւն Մատթէոսի
Աւետարանիմ:

էջ 28-29ի միջև թերթ կտրուած:

էջ 29.— Գիրք Մերնդեան Յի. Բի. . . .:

— Ստորին յուսնցքին շեղագիր.— Ան-
փականութիւն Ս. Աստուածածին Մայր Ե-
կեղեցւոյ Սերաստիոյ:

էջ 182ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի:

էջ 185-186, դատարկ տարբեր թուղթ:

էջ 187.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Բի.

***
էջ 289ր.— Յարուցեալ Յս. առաւատուն
...:

էջ 291ա.— Նախադրութիւն Ղուկասու Ա-
ւետարանիմ:

էջ 294-295ի միջև կը պակսի մէկ թերթ,
որ ըստ երեւոյթին պիտի պարունակէր Ղու-
կասի պատկերը:

էջ 295.— Բանգի բազումք յաւտարե-
(ս)ցին...:

էջ 470ր.— Նախադրութիւն Յովհաննու:

էջ 471-472, տարբեր սպիտակ թուղթ,
նախնականը պատուած, որ ըստ երեւոյթին
կը պարունակէր Յովհաննէս Աւետարանչի
նկարը:

էջ 471, դատարկ:

էջ 473.— Ի սկզբուն էր Բանն...:

էջ 800ա.— Աւրհիւն եւ Ած. որ ի յա-
ւարտ հասոյց գմեց:

Յիշատակարան Գրչի.— 1654

էջ 800ա.— Փառք ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն եւ մի աստուածութեանն Հաւր եւ
Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ:

Արդ գրեցաւ Սր. Աւետարանս ի Սեբաս-
տիայ, եւ ի գիւղն որ կոչի Բոգնիկ, ի ձեռն
մեղապարտ եւ անարժան Աստուածատուր ե-
րեցւոյս:

Ձի եմ յետնեալ յամենայնի,

եւ ներգեւեալ նուաստ ռոգի,

սատար եղէ սակօ գրի:

Ես Աստուածատուրս Սեբաստիացի,

կոչիմ ի գեղչէն որ է Քաթնի,

բարեաց թափուր եմ եղկելի,

որ ոչ ունիմ զիմաստ բանի,

զի ձեւս ունիմ քահանայի:

Եւ ի գործոյն յոյժ եմ հեռի:

մեղաք լցեալ ազգի ազգի,

չունիմ մի մասն ի բոլորի:

առ ձեզ գոչեմ աղերսալի,

վասն միոյ ողորմիսի:

ով որ որ գմեց յիշել կամի,

ւարժան առնէ Հայր մեղայի,

ի Քրիստոսէ յիշեալ լիցի,

արքայութեանն արժանացի:

Ձի Տէրն քաղցր է եւ բարի,

առ Հասարակ մեզ ողորմի,

ամէն ամէն եւ եղիցի:

Ի թվականին Հայոց Ռամ,

ՃԳ սկսեալ նոր ամ,

ի հոկտեմբերի յաւուր էեան,

յաւարտ առեալ օր Շր. եան,

այս բանս սուրբ տէրունական,

որ յորհրդի Աւետարան:

Որ յամբարեալ ունի յիշեան,

ըզվէպ Փրկչին ներմարդութեան,

ըզբանս եւ զգործքս զանազան,

չարայեռեալ յոյժ հրաշքան:

Ի յիշմանէ Աստուածոր Բան,

ի ծոց Կուսին լոյս Հայրական,

մինչ ի դարձումն միասնեալ,

անդղէն յաթոռ իւր սեփական:

Չորեքկարգեան ականջ նման,

որ էր ի լանջն ահարոնեան,

քառեակ թուովն պատուական,

անգին ակունք սոփեական:

Չորից գետոց Համանրման,

մեզ յառնողմն զովացման,

Համաքատակ յոյժ ցաց արեան,

բարձօղ կառացն Աստուածութեան: . . .

Եւ զՀամբարձումն առ Հայր դարձման,

Ղուկաս պատմէ մեծ վիպասան,

այս մարգարտի անգին ական,

պալ|Շարումակութիւնը կը պակսի թերթ
իմկած ըլլալով|:

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

էջ 472, նոտրագիր.— Յիշատակ է Սր.

Աւետարանս մահտեալ Մնացականին Հօրն՝

Մանուկին, եւ պապալուսին՝ Պետրոսին,

եւ մօրն Մարիամին, եղբօրս Գրիգորին, եւ

կնոջն Կուլփաշին, որդոցն Յոհաննին եւ

Ղարիպին. եւ դարձեալ Շահապտին, եւ

դստերն Թուրվանտին, որդոցն Յովհաննի-

սին, Փանիկին, Մկրտչին. դարձեալ դստ-

տերն Նանգապտին, Յակոբին, Պետրոսին, եւ

Մարիամին, Ղուստիկին, եւ Մարինոսին,

թոռն Նըրկին, Ալիքսանին, Յակոբին, Մա-

րանին. եւ դարձեալ Յարութիւնին, Նազա-

րին, եւ Եղիսարեթին, եւ քեռուս Ղազարին եւ Յովհաննիսին:

էջ 803, շար.— Որ եղ յիշատակ ի Սր. Աստուածածնի Եկեղեցին, իւր հալալ արթեանցն, եւ իւր ննջեցելոցն եւ կենդանեացըն, եւ որք կարդան եւ տեսանեն, նա յիշեն ի վերայ գրեալսն Հայր մեղայիւ, կամ Տէր ողորմայիւ, թէ քահանայք եւ կամ սարկաւազուք, եւ որք յիշեն յիշեալք լինին

աւուրն դատաստանին ահեղ ատենին ամէն:

Նա եւս շունի ոք հրաման որ հանէ զՍր. Աւետարանս ի դրանէ Սր. Աստուածածնի. նա զպատիժն Կայէնի եւ Յուդայի առցէ եւ ընդ Ակիտոբելա տանջեսցի: Եւ ընթերցողքդ աւրհնեալ էք եւ աւրհնեալ լիջիք, ամէն: Հայր մեր:

էջ 804, դատարկ:

3496

ԶՈՐԻՑ ՎԵՐՋՆՈՑ ՄԱՐԴԿԱՆ.— 3

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐԳ. ՍԵՐԱՍՏԱՑԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մալա 22x5x17.5x2: էջք 174: Հանգամանք լաւ: Թուղթ կապտորակ: Գրութիւն կարմիր, կանաչ եւ սեւ մելաններով, միասին, 35-37 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր մանր, Համառօտագրութիւնք առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ գծազարդ: Դատարկ թուղթք սկիզբը 9 թերթ, վերջը 14: Կնիք քառանկիւն, «Մատենադարան Ս. Նշան Վանուց Սեբաստիոյ, թիւ 91», էջ 1: Կնիք ութանկիւն, սեւադրշմ, «Այս Գիրքս Սեբաստիոյ Սր. Նշանի Վանիցն է», էջ 30, 174:

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Յառաջաբանութիւն դոյզմ:

էջ 2.— Յաղագս Հաւաստութեան Մահում:

էջ 35-40, դատարկ:

էջ 41.— Յաղագս Երկրորդ Վախճանի Մարդոյս, որ է ահեղ եւ սարսափելի դատաստան:

էջ 53-56, դատարկ:

էջ 57.— Յաղագս Ահարկութեան եւ ամսկութեան համդիսի վերջիմ Դատաստանիմ:

էջ 98-100, դատարկ:

էջ 101.— Յաղագս Երրորդ Վախճանի Մարդոյս, որ է դժնդակ եւ սարսափելի դժոխքն:

էջ 137-140, դատարկ:

էջ 147.— Յաղագս Զորրորդ Վախճանի Մարդոյս, որ է շքեղ եւ փառագարդ Արքայութիւն Երկմից:

ՆՈՎԱԳԻՐ.—

էջ 30, ստորոտը, անհարթ գրով.— Ով որ զայս գիրքս գողասցէ, եւ կամ Սր. Վանքէս հանցէ կամ գողասցէ, եղիցի կապեալ. եւ որ որ ընթերցի եւ յիշեսցի զգծողս՝ յիշեալ լիցի Գրիստոսէ:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւն.— 1917

էջ 3, ձախակողմեան լուսանցքին.— Գառթօզեան Ո. Փիլիպպոսէ պահուած ընթանուր պատերազմին, 1917:

3497

Ա Ի Ե Տ Ա Ր Ա Ն.— 292

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 27x18x6. էջք 561: Հանգամանք ան-
բաւարար. վնասուած խոնաւութենէ. նո-
րոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգու-
թեան: Թուղթ րամպակեայ, Գրութիւն՝ ըս-
կերնատողերը եւ պիտատուերը կարմիր,
միացեալը սև, մելանով, երկսիւն, 21 տող:
Բոյրոգիր կանոնաւոր: Կարմրագիծ զարդա-
դիր եւ կապուտախառն լուսանցազարդ
Հատուածներու սկիզբը: Կարմիր կապոյտ
խորանազարդ իւր սարօք, էջ 1, 158, 260,
438: Կարմրագիծ լուսանցանկար էջ 446:
Գունաւոր նկար, Սր. Մարկոս, պատուոր-
ւած, էջ 157: Կաշկաղած տախտակեայ դը-
րոշմազարդ. առաջին կողքը կը պակսի.
սկիզբի երկու պրակները քայքայուած եւ
թերթեր ինկած: Կնիք թառանկիւն, «Սա-
տեանադարան Ս. Նշան վանուց Սեբաստիոյ,
թիւ 115», էջ 3:

Հմմտ.— Յուցակ 2ևո. Սեբաստիոյ,
թիւ 62:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Գիրք Մերնդեան Յիսուսի Գրիս-
տոսի...:

էջ 18ի եւ 42ի միջեւ գտնուող թերթերը
կը պակսին: Դիտելի է որ իջադրութեան սը-
խայ այ կայ, վասնզի աջակողմեան էջին թիւը
անգոյզ պէտք էր ըլլար:

էջ 42, պրակ Գ.— Ոչ ապաքէն երկու
ճեճդուկք զանկի միով վաճառին...:—
Մտթ. Ժ. 29:

էջ 155ա.— Նախադրութիւն Մարկոսի Ա-
ւետարանիս:

էջ 158.— Սկիզբն Աւետարանի Յի. Գի.
...:

էջ 257բ.— եւ ոչ ումեք ինչ ասացին զի
երկրնչէին:

էջ 257-258ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 258-259, զատարկ:

էջ 280.— Բանգի րազումք յաւժարեցին

էջ 437, զատարկ:

էջ 437-438ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 438.— Ի սկզբունէ էր Բանն...:

էջ 561ա.— Գնացին իւրաքանչիւր ոք ի
տեղիս իւր... եւ ուսուցանէր զնոսա: Ածին
քահանայապետքն եւ փարիսեցիք կին մի...
ասեն. Կինս այս ըմբռնեալ է ինքն յայտ-
նապէս շնացեալ է: Եւ յաւրէնսն Մովսէսի
մեզ պատուիր|եաց զայսպիսիս քարկո-
ծել. արդ՝ դու զի՞ ոսնս վասն [Այսչափ-
յաջորդ թերթերը [4] իմկած կորսուած են]:
Նկատ.— Այս կտորին տարբերակները
աչօի կը զարնեն. համեմատել՝ Յվհ. Ը.
1-5:

3498

ՅՈՒՑԱԿ ԶԵՌԱԳՐԱՑ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

ԵՍԱՅԻ ՎՐԴ. ԹԱԼԱՍՏԻ

Երուսաղէմ

1857

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 96x29: էջք 52: Հանգամանք բա-
ւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սև
մելանով, երկսիւն, 46-48 տող, սև գիծե-

րու միջեւ: Նոտր շեղագիր: Համառօտագը-
րութիւնք առատ: Կողք թղթեայ, առաջին ե-
րեսին պիտակ մը սա գրութեամբ. «Յուցակ

գրչագիր մեծ է փոքր զանազան մատենից թանգարանի վերծանութեան Սր. Աթոռոյս Երուսաղէմի, որք հրամանաւ տեառն տեառն աւեմնապատիւ վեհափառ սրբազան պատրիարքի թուով 958, ինն հարիւր յիսուն եւ ութ հատոր, ի գրքատանէ փոխադրեցան ի թանգարանն. 3 երեք ի Սեղանատանէն, 29 քսան եւ ինն ի Բեթղեհէմէ, եւ 14 տասն եւ չորս ի նորին վեհափառութենէն ընծայեցան, որք միահամուռ ամ. յիսնի 1004 հազար եւ չորս հատորս. 1857, Նոյեմբեր: Ներքեւ տարբեր գրով. «Ձեռամբ Եսայի Վ. ի Թալասցույ, Կապ պատրիարք Ս. Երուսաղէմի»:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:
էջ 3ա, վերը, կնիք բոլորչի կարմրադրոյմ. «Յի. Բի. Մառայ Յովհաննէս Պատրիարք Սր. Երուսաղէմի, ՌՄՂԹ» [=1850]:
էջ 3ա.— 1.— Աղամ Գիրք ոտանաւոր...:
էջ 6բ.— 1.— Գանձարան, յորում բովանդակին 149 գանձք...:

էջ 7բ.— 1.— Զգոն Գիրք. Սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ Հայրապետին...:

էջ 8բ.— 1.— Թանգարան իւրատու Պօղոս Պատրիարքի, Բ. Հատոր:

էջ 11ա.— 1.— Ճաշոց Գիրք...:— 42.— Ճարտասանութիւն Մխիթար Վարդապետի Սեփաստացույ:

էջ 21բ.— 284.— Սեկնութիւն Քերականութեան Առաքել Վարդապետի Սիւնեաց:

էջ 24ա.— 1.— Շարական Ատենի, ՌՃԽԲ:

էջ 25ա.— 1.— Պատմութիւնք Արքայաժողովարանի, 1821:

էջ 27բ.— 1.— Վարք Հարանց...:

էջ 31բ.— 2.— Օրագրութիւն Մինաս Պատրիարքի Երուսաղէմի, սկսեալ ի ՌՃԽԲ թուէն, մինչեւ ի ՌՃՄԲ:

Ներքեւը կը գտնուին այն տողերը որոնք օրինակուած են կողքի պիտակին վրայ վերիպակաւ դուրս թողլով Պատրիարքին անուըն՝ Յովհաննէս, Ամենապատիւ յակոբայէն առաջ: Նոյն կնիքը դրոշմուած է նաեւ

էջ 32-52, դատարկ:

3499

Ք Ա Ր Ո Զ Գ Ի Ր Ք

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ ԶՅՁՁՕ: էջք 100: Հանգամանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրութիւն սեւորակ մալանով, միասին, 28 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Ենդագիր: Համառօտագրութիւնք առատ: Կողք թղթեայ, առաջինը ինկած:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Ա.— էջ 1.— Քարոզ Առաջին: Կաղանդ: Դիտաւորութիւն՝ խոկումն Մահուան:

Բ.— էջ 8.— Քարոզ Երկրորդ: Կիրակէ Պահոց Մենդեան: Քուն Սեղաց:

Գ.— էջ 10.— Քարոզ Երրորդ: Ճրագալոյց Մենդեան:

Դ.— էջ 14.— Քարոզ Չորրորդ: Մնունդ Տեառն:

Ե.— էջ 18.— Քարոզ Ե.: Ի նմին աւուր. Մկրտութիւն Տեառն:

Զ.— էջ 22.— Քարոզ Զ.: Երկրորդ օր Մենդեան: Գալուստ չ[ով]ուաց:

է.— էջ 25.— Քարոզ Է.: Կիրակէ Մրենդեան: Գալուստ Մոզուց:

Ը.— էջ 30.— Քարոզ Ը.: Ութերորդ Օր Մենդեան: Անուանակոչութիւն Տեառն:

Թ.— էջ 38.— Քարոզ Թ.: Տօն Մենդեան Սրբոյ Կարապետին:

Ժ.— էջ 40.— Քարոզ Ժ.: Առաջին Կիրակէ զկնի Մենդեան: Սկիզբն Նշանաց Տեառն:

ԺԱ.— էջ 46.— Քարոզ ԺԱ.: Երկրորդ Կիրակէ Մենդեան: Սէր Աստուծոյ առ Մարդ:

ԺԲ.— էջ 51.— Քարոզ ԺԲ.: Երրորդ Կիրակէ զկնի Մենդեան:

ԺԳ.— էջ 57.— Քարոզ ԺԳ.: Բարեկենդան Առաջաւորաց: Մեծութիւն աշխարհի սրնոտի է:

ԺԸ.— էջ 85.— Քարոզ ԺԸ.: Երկրորդ Կիրակէ Առաջաւորաց: Զափաւորութիւն ի կերակուրս.— Կը մնայ անաւարտ:

էջ 87-100, դատարկ. թէեւ գծուած եւ պատրաստ:

3500

ՔԱՐՈՁԳԻՐՔ (ՏԱՐԵԿԱՆ).-15

Կարապետ Արք. Կ. Պոլսեցի

ՆԻՄԱՐԱԳՆՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ ԾՈՒՄՈՒԹՅՈՒՆ: Էջ ԺԶ+488: Հանգամանք րատարար: Թուղթ րարակ: Գրութիւն սեւորակ մեղանով, միասին, 27-32 տող, սև գիծերու միջև: Շեղադիր վարժ: Համա-նոստպրութիւնք տոստ: Կաշեկազմ խաւարար-տեայ ոտիկըտազ:

ԲՈՒՄԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ Ա-Բ, դատարկ:
Էջ Գ.-Տխողիսթերի.- Տարեկամ Քարոզք. Հատրեալ ի Ար. Գրոց և ի Մասեկից Սր. և Իմաստուն Վարդապետաց: Հատր Առաջին: Աշխատարիւթեամբ Տ. Կարապետի Արքե-պիսկոպոսի Կոստանդնուպոլսոյ:...

Յամի Տեառն 1853, և ի մերոյս ՌԵԶ, ի Խրիստոպոլսոյ:

Ի վաղեման Թաղոս Եպիսկոպոսին. Ա. Թէրիտապոս:

Ներքեւ ը շեղադիր տարերն.
Կերաշնորհ Տ. Գրիգորիս Ա. Արքեպիս-կոպոս Ալեքսիանոս արքեպիսկոպոս ը շեղադիր Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Իսկիւտարի նուիրեաց Գեր. Տ. Մարկոս Վարդապետ Գարագաշեանի Ա. Լուսա-ւորիչ Եկեղեցւոյ քարոզչին Գուշկունճուքի, յամի Տեառն 1854 և յամսեանն Սեպտեմբերի 18, Կ. Պոլսոյ:

ԲՈՒՄԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ Ե.- Յառաջարանութիւն:
Էջ Թ.- ԺԵ, դատարկ:
Էջ ԺԶ.- Սեւատիպ նկար, փակցուած.
Փրկիչ Յիսուս:
Էջ 1.- Քարոզ Ա.: Կաղանդ: Խոկումն Մահուան:
Էջ 21-50, տարրեր գրչութիւն:
Էջ 51.- Քարոզ ԺԲ: Երրորդ Կիւրակէ գինի Ծննդեան:
Էջ 77.- Քարոզ ԺԸ: Երկրորդ Կիւրակէ Առաջաւորաց:
Էջ 100.- Քարոզ ԻԴ: Առաջին Ուրբաթ:
Փոյթ յԱզաշխարութիւն:
Էջ 220 էն յետոյ սխալմամբ գրուած է 222:
Էջ 226.- Քարոզ Ծ: Աւագ Ուրբաթ: Կտակ Չարչարանաց Տեառն մերոյ:
Էջ 256-257, փրթած:
Էջ 303.- Քարոզ ԿԸ: Գիւտի Նշխարաց Սրբոյն Գրիգորի:
Էջ 401.- Քարոզ ՂԷ: Տօն Սրբոց Հրեշ-տակաց:
Էջ 468.- Քարոզ ԾԺԵ: Կիւրակէ սպասու-Հեալ ի մէջ Աւագ Տօնից: Քաջատարութիւն Առաջին Ազնուականին:
Էջ 478.- Յանկ Քարոզի: Ա.- ԾԺԵ Գլուխներ:
Էջ 477-483, դատարկ:

3501

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԱՇՈՒ ՎԱՆՈՒՑ

Մ. Արք. Օրմանեամ

Ծամօթ.- Թիւրքիոյ Հայոց պար. Ամեն. Տ. Գարեգին Արք. Խաչատուրեան յայտնած ըլլալով որ Լուս. Օրմանեան Սրբազանի այս երկը կը փափաքի տպագրել, Գեր. Տեղապա-

Սրբազանը Ն. Ամենապատուութեան յանձնեց տոյն ձեռագիրը, 1956 տարուոյ սկիզբը, երբ ան կը գտնուէր Երուսաղէմ.- Նորայր Եպսկ.

3502 ՏԵՏՐԱԿ ԵՐԳՈՑ

Ստեփանոս Արղ. Քովմանեան

1856

Ս. Ծնունդ, Բեթլեհէմ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 80x20: էջք 46: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Հեղինակը:
Գրութիւն սեւ մեկանով, միասին, 24 տող,
սեւ զիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր յստակ:
Դատարկ թուղթ, սկիզբը 3 թերթ, վերջը 3,
կողքերը ներառեալ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Յանկ ոտանաւոր երգոց, եւ է
բարեմաղթութիւն ինչ ի ժամ պատարագի ի
յասելն Տէր ուղորմեայ. եւ երբեմն եթէ
պատահիցի սակս ննջեցելոց պաշտօն առնել՝
յայտցանէ Հնար է ասել զմի տուն երգ զկնի
վերջի Աւետարանի Սբ. Պատարագին, եթէ
կամիցի ասողն. զորս եղաք ըստ պատշաճի
ոմանց տէրունի աւուրց, եւ ոմանց սրբոց
սանից աւուրցն՝ այլովքն Հանդերձ: Ահա եւ
ի ներքոյ Հարադասեալ զթուանշանսն՝ որ ի
միջի գաւազանին՝ տես ի Հատուածս իւր-
եանց...:

Եթէ գտանիցի ի սմա սխալանք՝ վասն

Աստուծոյ ներեսջիք իմոյ տկար մտացս,
աղաչեմ.- Սրբոյ Երուսաղէմի Աթոռոյս յետին
ծառայից ծառայ՝ Տիգրանակերտցի Ստեփանոս
աբեղայս մահտեսի Քովմանեան, ի 1856,
յունվար 1, ի Սբ. Ծնունդ, ի Վանս Հայոց:

էջ 1-2.- Յանկ: 1-38 Գլուխներ:

էջ 3.- 1.- Ոտանաւոր Վեշտասանոտեայ
ի վերայ Ծնընդեան Ծրագալուցի, եւ երգ՝
նոյն Աստուածայայտութեան աւուրցն:

էջ 80.- 92.- Երգ աղաչանաց՝ վասն
տառապեալ եւ ողորմելի անձանց:

էջ 81.- 93.- Ոտանաւոր աւուրն Աւագ
Ուրբաթու: Հարց, պատասխանի: Հարց.- Սբիս-
րատեալդ նախ քնակէիր՝ ի ծոցս չօր բարձ-
րագունի...: Ս տ ե փ ա մ մ ո ս ս վ ա ղ
յ ա պ ե տ Տ ի գ ր ա մ ա կ ե յ տ ց յ:

էջ 86.- Այս 80 տուն ի լեզու սաճկաց
շարադրեալ Հարց, պատասխանի քանն՝ է ի վեր
անդր գրեալ 80 տանց ոտանաւորաց բացատ-
րութիւնն,- Ես՝ Հէյրանտէ՝ գալաճագ Սա-
հիպ...-Եւ է մ ի ա բ ա մ Ս Ր Բ Ո Յ
Ա թ ո ո լ մ ս Ե Ր Ո Ւ Ա Ս Գ Է մ ի:

էջ 46.- Վերջ:

3503

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ (Կրօնական)

Դամասկոս = Ծամ

ՌՄԺԴ=1765

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x17: էջք 48: Հանգամանք
Համարեա բաւարար. վնասուած թացութենէ:
Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Ստեփանոս Վրդ.
Սարգիսեան, Ավդալեան, Նոր Զուղայեցի,
Մ.Ս.Յ.: Գրութիւն սեւ մեկանով, երկսին, 27
տող: Նոտր շեղագիր: Համառօտագրութիւնք
առատ: Կողք չունի: Ստացող՝ Յովսէփ Վրդ.
Բերիացի, Մ.Ս.Յ.:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Նոտրագիր մանրուք:

էջ 2-4, դատարկ:

էջ 5.- Սահման Հաւատոյ Նիկիայու
Ժողովոյն.- Թիվն Աղէքսանդրիին ՈԼԶ...:

էջ 5բ.- Այլ սահման Նիկիայու Ժողո-
վոյն, վասն Մարզեղութեան Բանին Այ. ընդ-
դէմ Պօղոսի Սամոստացոյն.- Դաւանիմք գՏէրն
մեր Ես. Զս. Ծնեալ է ի չօրէ ըստ Հոգւոյն

յառաջ րան դյախտեանս, եւ ծնեալ է ի
Կուսէն յատ մարմնոյ ի վախճան աւուրց, մի
զկմ րաղպղեալ յերկնային Աստուածութենէ
եւ ի մարդկային մարմնոյ, եւ մի ինչ է ըստ
որում Ած. եւ յատ որում մարդ, եւ րովան-
դակ Ած. եւ րովանդակ մարդ է, րովանդակ Ած.
է եւ Հանդերձ մարմնովն՝ րայց ոչ է ըստ
մարմնոյն, եւ րովանդակ մարդ է Հանդերձ
Աստուածութեամբն՝ րայց ոչ ըստ Աստու-
ածութեանն...

էջ 6ա.- Թուղթ Աթանասին առ Եպիփտե-
տոսն:

էջ 10բ.- Սահման Հաւատոյ ԾԾ ՍԲ. Հայ-
րապետացն Կոստանդինուպոլսոյ ժողովոյն
յնպզկմ Մակեդոն Հոգեմարտին.- Հաւատամք ի
մի Ած. ի Հայրն ամենակալ...:

էջ 11ա.- Մոլորական գաւառութիւնն
Երկապաւանաց:

էջ 14ա.- Դառ Պրոկոս Վերատեսուչին
Կիլոյ ասացեալ ի մէջ մեծի ժողովարանին
Կոստանդնուպոլսոյ առաջի Նեստորին վասն
մարդեղ. Տեսուն մերոյ Յի. Բի.:

էջ 44բ.- Թուխթ Կուրեղին առ Նէս-
տորն.- Լուայ որ քանի մի մարդիկ Հարախո-
սեն զինէն առաջի աստուածապաշտութեան
բոյ...:

Յիշատակարամ Գրչի.-1765

էջ 47բ.- Եղեւ աւարտ փոքրիկ տետրոջս,
Թիվն Հազարերորդի, երկուհարիւրերորդի եւ
տասներորդի, եւ չոք աւելի, յամսեանն
յուլիսի Հնգին ի քաղաքն Դամասկոս, որ
այժմ կոչի Եամ, ի վայելումն սրբազան եւ
քաղաքապետակ, քաղցրախոս եւ Հեզահոգի,
միշտ Համբերող տեսուն Յովսէփ աստուածաբան
վարդապետին, որ է ի քաղաքէն Բերիայ, որ
այժմ կոչի Հալէպ, որդի լուսաւորահոգի
տիրացու Գէորգին, եւ ձեռամբ գրչիս ամենից
Նուստազոյն ժամարար ընտկաննոս Սարգ-
սեանին, որ եմ յերկրէ Նոր Զուղառոյ, որ
այժմ կոչի Եոջ, ազգաւ մականուամբ Ավդա-
լեան: Աւարտեցի ի Վանս Սբ. Սարգեան. որ
մի Հայր մերի յիշէք վերոյ ժամարար
ընտկաննոսն եւ զծնողսն, եւ զու յիշեալ
լիցիք առաջի Բի. ամէն:

էջ 48, զատարկ:

3504

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ (կրօնական)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28x19x2: Էջք 262: Համգամանք
անբարար, վերջը Թերի: Թուղթ Հասարակ
Գրութիւն՝ խորագիրները, քնարանները եւ
զխատառերը կարմիր, մնացեալը սևերակ
մելանով, երկսիւն, 29 տող, սև զիծերու
միջեւ: Ենդագիր նոտրակերպ: Համառոտազ-
րութիւն յոյժ առատ: Թղթակազմ կիսալաթ
Հնամաշ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1ա.- Համառոտ ցամկազիր Գործոցմ
Առաքելոց մատի բոլորի առաքմոյ աւիտեմիծ
քրիստոնէականմիծ Քրիստոսէ համաձայնութե-
ամբ յամ. յամեմայմի Այսմաւուրացմ Պարո-
միոս Կարտիմալի, բացի սակաւուց:

Յամին ի Ծնեղենէն Բի. ԼԴ, ի կայսե-
րութեանն Տիրրիոսի ԻԸ:

էջ 8ա.- Յամին Բի. ԼԵ. եւ Տիրրիայ
կայսեր ԺԲ.- Սակա Ստեփաննոսի Յուզայեանք
կատաղեալք Հալաճեցին եւ զայլ քրիստո-
նեայս...:

էջ 16ա.- Յամին Բի. ԾԲ. Պետրոսի ԺԴ.
Պողոսի ԻԳ. Ներսէի Բ.- Յայամ ամի եղեն
ամ. ինչ զորս ճառէ Ղկս. ի գլուխն Ի Գոր-
ծոց եւ այնուհետեւ...:

էջ 8Բբ.- Յամին Բի. ԾԱ. Կղէմէսի Բ.
Տրայիանոսի Բ.- Սուրբն Յօհաննէս Առաքեալ
եւ Աւետարանիչ յառաքեալս վերջին ելանող ի
կենցաղոյս...:

87ա.- Տեսիլ կամ
պատկեր սրբոյ եւ երամեւոյ Պողոսի...:

էջ 48ա.- Գլուխ Առաքիմ: Զվարուցմ Պողո-
սի եւ առաքիմութեամբմ պատկանեցելոց Աստու-
ծոյ...:

էջ 62.— Գլուխ Երկրորդ: Զվարուցմ եւ առաքիմութեամբ Սրբոյն Պողոսի շուրջ զիւրեւ եւ Առաքիմ Առաքիմութիւն Սրբոյն Պողոսի եղեւ Համբերութիւն:

էջ 90ա.— Գլուխ Երրորդ: Զառաքիմութեամբ ընդ Պողոսի պատկանեցեաց առ ըմկերմ կամ մերծաւորմ: Առաքիմն է ամմամմիք քարոզումն Աւետարանի:

էջ 108բ.— Ի վերա գործաց Առաքելոց ծաւունցումն համարոս:

Զերիս աստամօր մախադասեալ է: Առաքիմն, զգրգի ծամուցմամբ. Երկրորդ զվաղջամէ եւ ըզմպատակէ. Երրորդ զեղիմակէն:

էջ 160ա.— Գլուխ Երկրորդ:

էջ 181ա.— Գլուխ Առաքիմ...: Զբամն առաքիմ զոր արարի վասմ ամեմայմի...:

էջ 255ա.— Յայնմ զարձամ յերուսաղէմ ամուսնեալ լեռնէմ Զիթեմեաց:

էջ 282բ.— Սորա ամեմեքեամ էիմ համապալ՝ զորդեալք միաբամ աղօթս:

3505

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՊԷՋԾԵԱՆ ՅՐԹ. ԱՄԻՐԱՅԻ

Յովնանէն Մեհիմեան Վանքի

[Կ. Պոլիս]

ԺԲ, Դար

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21x16x1, էջք ԺԶ+112: Հանգամանք լաւ: Բուզք Հասարակ, Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 22 տող, սեւ գիրէնու միջեւ: Ենդագիր մագուր, Համառօտագրութիւն սովորականէն քիչ մը աւելի: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ: Կնիք Հակթաձե, մանիշակագոյն, " Mihran Telyan, Avocat, Alexandrie. Egypte ", էջ Ե, 88, 110:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, դատարկ:

էջ Ե.— Տիտղոսաթերթ.—

Համառօտ Պատմութիւնք վիպեն

զմեծամեծ գործոց Հայկազուն ընտիր իշխանին քրիստոսագոր Եարութիւն Ամիրայի Պէգեհան Կոստանդնուպօլսեցոյ, որ ծագեցաւ յաւուրս մեծագոր Սուլթան Մահմուտ Արքայի Օսմանեան ի Պօլիս:

Ի Հայրապետութեան գերագահ Աթոռոյն էջմիածնի տեառն տեառն Յովհաննու սրբազնակատար կաթողիկոսի ամ. լուսաւորչածին ուղղափառ Հայոց:

Ի Պատրիարքութեան արքայանիտ մայրաքաղաքի Կոստանդնուպօլսոյ տեառն Պողոսի, Կարապետի եւ Ստեփաննոսի աստուածընտիր արքեպիսկոպոսաց:

Հաւագեալ կարգաւ շարագրեցաւ իւրաքանչիւր գովելի գործս ազգօգուտս ըստ ժամանակին իւրեանց, ձեռամբ նուաստ Յովհաննու Եւահնեանիս Վանեցոյ Մարմուտեցոյ, ժամանակակցի գերընտիր Ազգասիրին, իբրեւ ականատես եւ ականջալուր, մինչդեռ ի Պատրիարքարանն կայի ի պաշտօն գրագրութեան եւ ի սպասաւորութեան Կարապետ եւ Ստեփաննոս Պատրիարքաց: 1826 էն սկսեալ:

էջ Զ, դատարկ:

էջ Է.— Առ ի՞նչ նշանացի ի վեր Հանիք ի սէր քաղցր Համակելոյ կրիցն զյորդուքիւն...:

էջ ԺԵ-ԺԶ, դատարկ:

էջ 1.— Վասն ազատելոյ զչորեալին երեւելի անէինն ի մահու դատապարտութենէ, որք էին գերահամբաւ Տիգեհան Յովհաննէս չէլէպին, մէլահնէն չէլէպի Թօտօրագին, Նիզամ ութաւը Եարութիւն Աղայն, եւ սարբաֆ շապին Մուսայն յամի Տեառն 18...[1807].— Ի ժամանակիս յայմիկ շքեղ պանծայր ի մէջ մայրաքաղաքի Կոստանդնուպօլսոյ տունն Տիգեհանց Յովհաննէս չէլէպիին...:

էջ Ե.— Պատմութիւն Բ.— Վասն արգելման չափազանց ճայիղէի, զոր խնդրէին ի նորանիստ պատրիարքէն յարքայական գրանէն: 1828:

էջ 7.- Պատմութիւն Գ.- Վասն եկեղեցական գրեւորութեան: 1828

էջ 9.- Պատմութիւն Դ.- Վասն առատաշնորհ խնամքի որ առ Սր. Երանոսի եկեղեցին Քերթնալի: 1824:

էջ 11.- Պատմութիւն Ե.- Վասն աղէտալի Հրկիզելոց առատաբաշխ ողորմութիւն շնորհելոյ: 1826:

էջ 12.- Պատմութիւն Զ.- Վասն ի լոյս ածել տալոյ զպարսկական Բառարանն տպագրութեամբ: 1826:

էջ 15.- Պատմութիւն Է.- Վասն մեծի օգնականութեան ի շինութիւն արժողանիստ մայր եկեղեցւոյն Սր. Աստուածանի: 1828:

էջ 21.- Պատմութիւն Ը.- Վասն աշատելոյ ըզոգողութեան Պօլսոյ ի տարագրելոյ ի պատճառս մեծի տպոյն որ եղեւ 1829:

էջ 29.- Պատմութիւն Թ.- Վասն առատ ողորմութեանցն եւ պարգեւացն որքանութեան ի շինութիւն մայր եկեղեցւոյն Պօլսոյ, եւ վասն Հասութից չորից զպարտանցն եւ արարեալ կտակին 1880, Փետ. 28:

էջ 88.- Պատմութիւն Ժ.- Վասն առնելոյ Հրաման ի Թագաւորին մատուցանել ազգիս մերոյ պատարագ ի վերայ Սրբոյ Գերեզմանին Բրիտանի: 1880, Մարտ 10:

էջ 48.- Պատմութիւն ԺԱ.- Եղապարհ զերեւմանի իւրոյ, զոր շինեաց Հրամանաւ արքային ի Սր. Երանոսեան տաճարի մայր եկեղեցւոյ: 1829:

էջ 49.- Պատմութիւն ԺԲ.- Վասն Հասութից Խալաթիոյ եւ Պէկոզլուի զպրատանց: 1880:

էջ 52.- Պատմութիւն ԺԳ.- Վասն ճանապարհորդութեան ընդ մեծագոր արքային յԱղարատալի: 1881:

էջ 61.- Պատմութիւն ԺԴ.- Վասն Հաստատելոյ զարկող ողորմութեան տրեանի աղբատան: 1882:

էջ 65.- Պատմութիւն ԺԵ.- Վասն պաշտօնի արքունական ճարտարագիտի Գրիգոր Ամիրայի, զոր յետ վախճանի նորա՝ խնդրեաց յարքային շնորհել զնոյնն ժառանգաւորաց նորա. քանզի խլիլ զայն պաշտօնն արքունի՝ յազգէ մերմէ, նախանձօք քաղումք էին յօտարաց:

էջ 70.- Պատմութիւն ԺԶ.- Վասն նորոգ ստացման վախճանի տանց ազգիս մերոյ: 1882, Փետրվար 12:

էջ 75.- Պատմութիւն ԺԷ.- Վասն Էյիպու Սր. Եղիա եկեղեցւոյն շինութեան: 1882:

էջ 81.- Պատմութիւն ԺԸ.- Վասն Հան-

դիսացուցանելոյ ի նորակառոյց Սր. Եղիա եկեղեցւոյ ըզկենսատու մասն Տեառն մերոյ խաչափայտին:

էջ 87.- Պատմութիւն ԺԹ.- Վասն երկուց աղբերցն, զորս ետ շինել սուլթան Մահմուտ արքայի իւրով ջանի եւ միջնորդութեամբ, յազգս երկուց զպարտացն եւ երկուց Թաղիցն Պէրայի: 1881, փետ. 16:

էջ 89.- Պատմութիւն Ի.- Վասն յորդոր լինելոյ ազգին շինել եւ պայծառացուցանել զզպարտուես, որ եւ ինքն իսկ շինեաց զզպարտեան Երանոսեան իւրով զպարտուես: 1882:

էջ 96.- Պատմութիւն ԻԱ.- Վասն շինութեան երկուց Հոյակապ զարատանց յարտաքին Թաղի խնամաբար: 1882:

էջ 100.- Պատմութիւն ԻԲ.- Վասն Հիւանդութեան եւ մահուան եւ Հոյակապոր Հանդիսի Թաղման նորին վեհազնոյն... Սա աստէն Համբուրեաց զհոշումն Աստուծոյ ի թիւ փրկչին 1885, յունվար 8: Եւ քանիցն այնուհետեւ զիսակառոյց տունն ըստ Հրամանի արքային... Եւ աստէն ի ցամաք կուսէ Միջագիւղին ժամանակի սրբազան պատրիարքն մականուանեալ Աղաւնի Ստեփանոս Արքեպս. Պրուսացի, եւ նախկին սրբազան Կարապետ պատրիարքն Պօլսեցի. երկու վարդապետք եւ երկու փոքրաւորք որոց մինն ականատեսն նուստս պատմագրողք, եւ երկու անգղերիցք եւ սակաւթիւ զպրատն՝ անգղեստ՝ իջուցին զննջեցեալն յարքունական նաւահանգիստն Պէշիկտաշու պալատին... Որոյ զկնի զբարձրաշունչ Հրովարտակն Հօր արքային վասն Թաղման զնա ի մէջ քաղաքի մայր եկեղեցւոյն պատեալ ոսկերջանակաւ՝ կրէր պարոն Երանոսեան Թէլլի Թէրզեան Հաստատարիմ պաշտօնեայն իւր զկնի Թաղման ի տեսն եւ ի յազգումն ամենեցուն... Եւ

Թէպէտ տնօրինեալ էր կանխագոյն՝ պատարագիւ Հանգուցանել զնա, քայց երկու իրք խոշ եղեն կատարմանն. նախ զի ամբոսն ննդէին զիրեարս եւ մանկանցն պար ի խոսն ճմլեալ վնասէին... Երկրորդ՝ զի երկուցն ի վերայ Հասեալ չենէր դառնալ իւրաքանչիւրոցն ի տունն իւրեանց, զի քաղումք ի նոցանէ ի Հեռաւոր վայրաց քաղաքին կեկալ էին...

էջ 109.- Պատմութիւն ԻԳ.- Ի վերջոյ Եանթութիւն ինչ ի վերայ ստացուածոցն իւրոց յառաջ քան զմահն:

Ձկնի ամենից եւ զայն արժան դատեցայ արձանագրել ի վերջ չնաշխարհիկ զործոց վեհ իշխանին: Քանզի ըստ լսելոյ իմ յայն-

ժամ յարժանահատ արանց երեւելեաց ժամա-
նակակցաց իւրոց. յորժամ ակներեւ ետես
հարազատ պաշտօնատարն արքային զՀրաժարում
իւր յաշխարհէս՝ եցոյց եւ զայս զգօնութիւն
յիշատակութեան արժանի... զամենայն զոր
ինչ ունէր ի թիւ առեալ գտումար ստացուած-
եցոյն առաքեալ առ արքայն բարեգութ, ազդ
առնելոյ ի նմա թէ "Տէր իմ արքայ ողորմած,
մինչ ցարդ յայտքիկ ստացուածք ծառայիդ
Համարեալ լինէր ըստ որում շնորհք երեսաց
ձեր են, բայց ծառայ ձեր աւանդ Համարէի առ
իս աւանդեալ ի վեհագոյն տեառնէդ. եւ այժմ
ըստ որում Հրամանն աստուածային ետ ինձ
Հրաժարիլ յաշխարհէս, վասնորոյ եւ իրա-
ւունքն արդարութեան ստիպեաց զիս զաւանդն
առ տէրն դարձուցանել յայնքն առ Վեհափառ
Արքայդ իմ. յայտուեալ եւ իմ այլ քոյդ,
ահա քոյդ ցքեզ արա որպէս կամք ողորմած եւ
[մ]արդասէր սրտիդ Հանձնցի:

Ընթերցեալ խնամառատ արքայի զքանս ի
տումարի ընչիցն առաքելոյ առ նա ի ձեռն
Հաւատարմացն՝ զարմացեալ ընդ նորեղանակ
Հարազատ եւ անգիւտ Հաւատարմութիւնն
Հաւատարիմ եւ անձնանուէր պաշտօնատարին
իւրոյ, վասնորոյ իւրով յատուկ արքայավայել
շնորհագրութեամբ գրեալ ի վերջ **ընչից**
տումարին ասելով. Ո՛ւ Հաւատարիմ պաշտօ-
նեայդ իմ, յայտքիկ ամ. քոյդ իսկ են արդար
վաստակոցդ պտուղ. եւ յինէն եւս բաշխեալ է
քեզ եւ ժառանգաւորացդ եւ սերունդոց նոցին
այժմ եւ յապագայն՝ կնքեալ արքայական
դրոշմի եւ առաքէ առ սիրելի եւ զործանեայ
ընտիր պաշտօնատարն եւ արքայական ներքին
իրողութեանց խորհրդականն իւր, քրիստոսա-
զօր Թարութիւն Ամիրայն Պէգեման. որ եղեւ
եւ լինելոց է պարծանք եւ Փառք Հայկազնեան
Ազգիս յաւիտեան: Կեցցեն եւ այժմեան նմա-
նողք նորին Աշոյ ձեռամբ Աստուծոյ, Ամէն:
Վերջ:

Էջ 111-112, դատարկ:

Յաւելում.—

Կ'արժէ այստեղ յիշել երեք անջատ
գրութիւններ որոնք կը գտնուին ձեռագրիս
մէջ:

1.— Ջորա Թերթ գծաւոր կապոյտ Թուղթ.
Էջ 1.—Օրինակ Աստուծոյն անունով
Մշտնջևնոր Հասութից ուսումնարանի

գիտութեան՝ դպրատանն ձայնաւորի, եւ մայր
դպրատան արքատ մանկանց, եւս եւ դպրատանն
նարթալու. Հաստատեալ ազգային ժողովով ի
պատրիարքութեանն Տ. Կարապետի Արքեպիսկո-
պոսի Կ. Պօլսոյ:

Էջ 6.—Տապանագիր Զարութիւն Աղայի.—
Հարսն մաքուր եմ ես՝ ծագման մօրն լու-
սոյ...:

Հաւանեալ Թարութիւն Աղայն ընդ այս
տապանագիր, զոր յօրինեաց Քրիզոր ֓եշտ-
մալեան, ի կենդանութեան իւրում ետ
փորագրել ի վերայ մահարձանի յեկեղեցոյ,
ապա զկնի մահու նորա՝ յազգէն սրբել ետուն
զայս տապանագիր, եւ ի տեղի սորին փորագ-
րեցաւ այս օրինակ:

Ահա մեծագործ այր անզուգական,
պարոն Պօղոսի որդի պատուական,
շխան վեհապան Թարութիւն Պէգեման.
ազգօգուտ գործովք անմահ ի մահուան...:
Ծամի Տեառն 1884, յունվարի 8:
(Յօրինեաց Գ. Փշտմլն)

2.— Երկու Թերթ ճերմակ Թուղթ, շեղա-
գիր մանրատու:

Էջ 1.— Ցանկ: Ա—ԼԵ Գլուխներ: Ցաւե-
լուած զուարճալի գործոց Պէգեման Ամիրա-
յին. Յօդ. Ը:

Էջ 2.— Տապանագիր Թարութիւն Աղայի,
տողեալ ի մեծահամբաւ Գ. վարժապետէ Բէշ-
տրմալեան, ի դիմաց մայր կեկեղեցոյն.—
Հարսն մաքուր եմ ես ծագման մօրն լու-
սոյ...:

Հաւանեալ բարեյիշատակ Ամիրայն ընդ
այս տապանագիր, ի կենդանութեան իւրում ետ
փորագրել ի վերայ մահարձանին յեկեղեցոյ.
բայց զկնի մահու նորա ոմանք յամիրայից
անտեղի կասկածանաց պատճառանօք սրբել
ետուն եւ փոխանակ նորին փորագրեցաւ այս
ոտանաւոր՝ շարադրեալ նոյնպէս ի Պ. Գ.
վարժապետէ Բէշտրմալեան.— Ահա մեծագործ
այր անզուգական...:

Էջ 8.— Ծառաջարանութիւն.— Ծանկալի է
ամէն Հայազգիներուն՝ այս անզուգական
վեհապան Թարութիւն շնաշխարհիկ վարուց
պատմութիւնը կարգաւ...:

Էջ 4, դատարկ:

3.— Մէկ Թերթ կապոյտ գծաւոր Թուղթ.—
Արքայն երբոր էտիրնէ քաղաքը մտնալու եղեր
է...:

3506

ԳԻՐԲ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ.— 8

Նեոփիտոս Աբեղայ

Երուսաղէմ

1819

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 24x17.5x2: Էջք 149: Հանգամանք անբաւարար. վնասուած թացութենէ: Թուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Սահակ Վրդ. Կեսարացի: Գրութիւն՝ գլխատառերը սրճագոյն, մնացեալը սև եմլանով, միասիւն, 27 տող: Նոտր շեղագիր: Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ: Կաշեկազմ խաւաքարտեայ անարուեստ: Դատարկ թուղթ սկիզբը մէկ թերթ: Ստացող՝ Կարապետ Արք. Եւզոկիացի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Տիտղոսաթերթ.— Գիրք մականատմարտութեամբ կամ ընտրողութիւն Աստուծոյն, որ ունի ընդ ազգիւն Հրէից՝ վասն օրինաց նոցին եւ ծիսից, վկայութեամբ Սր. Գրոց շին եւ Նոր Կտակաբանաց: Արարեալ յումեմնէ Նէոփիտոս անուն յունաց արեղայէ, որ երբեմն բաքունի ազգին Հրէից: Եւ թարգմանեցեալ եղեւ ի Մովսէսիանա լեզուէ ի Հայ բարբառ՝ աշխատասիրութեամբ տէր Ներսէս Քաւանայի: Յամի Տեառն 1808, մայիս 20, ի թողաքն Եաշ.— Հմմտ. Բ. 388, Բ. Հատոր, էջ 811:

Իսկ այժմ զազափարեցաւ սրբազրութեամբ, ի Հայրապետութեան տեառն Եփրեմի սրբազան Կաթողիկոսի ամ. Հայոց, եւ ի պատրիարքութեան Սրբոյ Երուսաղէմի տեառն Թէոդորոսի Հոգեւոյս սրբազան արքեպիսկոպոսի, եւ Կոստանդնուպօլսոյ տեառն Պօղոսի սրբազան պատրիարքի եւ աստուածաբան արքեպիսկոպոսի Անդրիանուպօլսեցոյ:

Ի բարեա վայելումն Սրբոյ Երուսաղէմի յարգոյ միաբան՝ Հնդկաց Նախկին Նուիրակ Կարապետ Հեղահամբոյր արքեպիսկոպոսին Եւզոկիացոյ: Եամի Տեառն 1818, եւ ի նոյնմերի սկիզբն:

Էջ 1.— Յառաջաբանութիւն շարադրողէ սոյմ գրքոյս:

Էջ 8—4ի միջեւ մէկ երես դատարկ, առանց իջաթիւի:

Էջ 4.— Ջեածուկ խորհուրդն այժմ բացայայտեալ:

Էջ 106 եւ 106 կրկնուած:

Էջ 184.— Վերջ Գրքոյս:

Էջ 186.— Յայտարարութիւն իմչ վասմ գրքոյս ի թարգմանչեմ:

Էջ 188.— Յամկ Մատեմիս:

Էջ 148—148, դատարկ:

Էջ 149.— Գծագրութիւն:

Յիշատակարան Գրչի.— 1819

Էջ 187.— Այժմ օրինակեցաւ որպէս թէ ի ընտիր իմն զազափարէ ըստ կարեաց կրկին սրբազրութեամբ յամի Տեառն 1819, մարտի Ա. Ի Հայրապետութեան Սրբոյ Էջմիածնայ տեառն տեառն զերպանեմ Եփրեմի սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց: Եւ պատրիարքութեան Սրբոյ Երուսաղէմի տեառն Թէոդորոսի Հանգուցեալ Հոգեւոյս սրբազան արհիապանծի: Եւ Կոստանդնուպօլսոյ տեառն Պօղոսի սրբազան պատրիարքի եւ աստուածաբան արքեպիսկոպոսի Անդրիանուպօլսեցոյ: Ի բարեա վայելումն Սրբոյ Երուսաղէմի յարգոյ միաբան, Հնդկաց արքեպիսկոպոսին Եւզոկիացոյ: Ջեռամբ Սահակ վարդապետին Կեսարացոյ: Եամի Տեառն 1819, եւ ի մարտի սկիզբն: Ի ցանկալի Աթոռն Սուրբն Սաղէմ:

Այլ յիշատակագրութիւնը.—

1.— Եւզոկիացի Յօսաօմէս Աբեղայի.—

Էջ 142, մէջտեղը, Նոտր շեղագիր.— Ես Եւզոկիացի Յօհաննէս Աբեղայս Նուիրակ Վանայ զգրքոյս ցանկի թիւն զգուշաբար

շարեցի. որ թիւն առաջի ցուցանէ գերեան
թղթոյն, եւ թիւն երկրորդ՝ ցուցանէ գտողն:
Կարօտ եմ միոյ յիշատակութեան. զի յառաջա-
գոյն այսմ գրքոյս բնագրին եւս սրբագրու-
թեանն յոյժ աշխատեալ եմ: Ի վայելումն
Կարապետ արքեպիսկոպոսի Եւդոկիացւոյ:

Երեքեւը տարբեր գրով.

Ձ.— Ենորհեցի ձեռամբ իմով ի վայն-
լումն սարկաւազ տիրացու Յակոբոսին

Ջիլիկիւրեան Կելիպօլցւոյ ի միաբանութենէ
Սք. Աթոռոյն:

Յ.— Յարութիւմ Յ. Մամուշակեամի.— 1929

Տիողոսաթերթի վերի լուսանցքին.

Նուէր առ Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արքե-
պիսկոպոս Դուրեան ի յիշատակ յիսնամեա
քահանայութեան, յերուսաղէմ: Յարութիւն Յ.
Մանուշակեանի կողմէ, Հովիւ Հայ բողոքա-
կանաց, Նիկոսիա, Կիպրոս, 16—9—29:

3507

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ծ Ո Յ (ԳՐԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Քաւաքարտեայ թղթածրարի մը մէջ ամ-
փոփոռած են տասնեակ մը գրուածքներ ժա-
մանակակից Հայ գրագէտներէ, նուիրուած
Երուսաղէմի Թանգարանին Պր. Հրանդ Հա-
մամճեանէ, 1931 թուին, ինչպէս կը բա-
ցատրէ Մերուժան Պարսամեանի յարակից
նամակը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

1.— Խորէն Արք. Նար-Պէյ.— Սուրտ
կ'ընէ:

2.— Մաղաքիա Արք. Օրմանեան.— Ինք-
նակենսագրութիւն, 8 էջ, որուն կցուած է
հին լուսանկար մը, երբ Օրմանեան՝ Ան-
տոնեան Միաբան էր:

3.— Եղիշէ Արք. Դուրեան.— Տարիին

Անցքը:

4.— Եղիա Տէմիրճիպաշեան.— Աւերակաց
առջեւ:

5.— Կարապետ Գարազաշ.— Ստուգա-
բանական նօթեր. փոքրադիր 2 էջ:

6.— Ռուբէն Զարդարեան.— Պահապան
Դիցունհին:

7.— Դանիէլ Վարուժան.— Աստուծոյ
Լացը:

8.— Արտաշէս Յարութիւնեան.— Ժակա-
տագրական Ուխտ:

9.— Ռ. Սեւակ.— Ինչո՞ւ:

10.— Դաւիթ Քաչկոնցի կողմէ գծուած
քարտէս մը, որ կը ներկայացնէ Վանայ Ծո-
վուն արեւելքը գտնուող զաւառներն ու
գիւղերը:

3508

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ.— 7

Ն Ա Ն Ա Ա Ս Ո Ր Ի
(ԺԸ. ԴԱՐ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 28x5x18x2: էջք 2+222: Հանգամանք անբաւարար. վերջը թերի թուղթ կապոյտ, ծեղո՝ Գրութիւն՝ քնարանները կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 26 տող, կարմիր գիծերու միջեւ Նոտր շեղագիր: Համառոտագրութիւնք

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-2, ճերմակ թուղթ, սկզբնապէս դասարկ:

էջ Ա.— No. 59—Նանա Ասորի—2-6—Արմաշ:

էջ 1ա.— Ոչինչ ըզձալի է քան զսիրելահացելցոցանէլ զիղձս տենշանայն...:

էջ 7բ.— Սրբոյն Նաւայի Ասորոյ վարդապետի Մեկնութիւն Սրբոյ Աւետարանին Յաջանցում:

էջ 82-80ի միջեւ կը պակսի ութ թերթ:

էջ 222բ.— ... եւ որ ոչն սիրէ զհս՝ զբանն իմ ոչ պահէ | Այսչափ շարունակութիւնը կորսուած | — Հմմտ. Տպ. Վենետիկ, էջ

սովորականէն աւելի: Հաթակազմ Նոր:

Հմմտ.—Յ. Թօփեան, Ծուցակ 26ո. Արմաշի վանքին, Վենետիկ, 1862, թիւ 59, էջ 198-201:

328:

Յետնագոյն յիշատակագրութիւն.— 1825 էջ 2, մէջտեղը.— Յիշատակ է Արմաշու շարխափան Սր. Աստուածածնի Նրաչալի վանացն ի տեսունէ Պօղոսէ արհիւսպանն եպիսկոպոսէ եւ ի բարեջան առաջնորդէ երկուց վիճակացն Պրուսայու եւ Նիկոմիդեայ՝ ի վայելումն ուսումնասէր միարանից Նոյն Սր. Վանացն. եւ որ գողանայ կամ իւրապուցանէ՝ դատապարտեալ էղիցի յանաւոր աստեղին Թի. եւ յանչէջ Նուր գճճեւին լուսնցէ զպատիւն.— 1825:

3509

ԿՏԱԿ ՄԵԾԻ ՈՒՐԲԱԹՈՒ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 15.6x11: էջք 74: Հանգամանք բաւարար: Թուղթ հասարակ, Գրութիւն՝ խորագիրը, սկզբնատողը եւ զմատուտերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, միասիւն, 22 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր: Կողք չունի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2 կը պակսին:

էջ 3.— Կտակ եւ Թարոգ Աւագ Ուրբաթ Աւուրմ:

Յս. Յս. սէր իմ Յս. ողորմեա իմ խղիւս, օգնեայ գերոյս, բաց գերբանս իմ համարձակ խօսելոյ ի յունկս ժողովրդեանս լսելոյ, առ ի ստամալ ըսպեղանի հոգւոյ:

Ի՞՞՞՞ օր զառնութեան եւ օր սգոյ, ո՞՞՞՞ զիչեւր կսկծալի եւ ողբալի...: — Հմմտ. աստ, թիւ 3444:

էջ 63.— Ողբ.— Ա՛յ իմ որդեակ զառն անպալ լրտական...:

էջ 69-74, դատարկ:

3510

ՄԱՇՏՈՑ (ՎԱՐԴԱՊԵՏԱԿԱՆ).— 152

Արգրուժ

ՌՃՁԴ = 1735

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 17×11.5: էջք 110: Հանգամանք
 չամարեա բաւարար. ազդուած թացութե-
 նէ. քայքայուած: Թուղթ հասարակ, Գրիշ՝
 Թէոդոս: Գրութիւն՝ խորագիրները կար-
 միր, զխատառները կարմիր կամ կապոյտ,
 մնացեալը սև: մելանով, երկսիւն, 17 տող,
 կարմիր գիծերու միջև: Բոլորգիր վարժ:
 Համառօտագրութիւնք բաւական առատ:
 Կողք շուենի: Դատարկ թուղթք սկիզբը երկու
 թերթ: Ստացող՝ Իսահակ Վրդ. Գեղեցի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— [Յ]օժամնու պիտակ աշակերտի
 Գրիգորի եռամեծի արարեալ զշարադրու-
 թիւն կարգաց շորեմտասան աստիճանի
 վարդապետաց...:

Յիշատակարան Գրչի.— 1735

էջ 108ա, նոտրագիր.— Շնորհիւ Տեառն
 Յի. ամենակալի զրեալ աւարտեցաւ տետրա-
 կըս, որ կոչի Ջորեքտասան Աստիճանի
 Վարդապետական Մայրագոյն Գաւազանի
 Գրգուկ: Ի վայելումն տեառն Իսահակայ
 աստուածաբանութեան գերիմաստ վարդապե-
 տի Գեղեցւոյ, եւ չեղինակի մայրաքաղա-
 քիս կարնոյ: Ձեռամբ ումման մեղսաներկ
 անձին Թէոդոսի անարհեստ] գրչի: Ի
 թուականիս Հայոց ՌՃՁԴին, յամսեանն յու-
 լիսի վեցին, ի քաղաքս Արգրուժ, առ դրան
 Աստուածածնի Եկեղեցւոյն:

էջ 108-110, դատարկ:

3511

ԵՐԵԲ ԱՄԻՍՆԵՐ ՄԱՐԱՇԻ ՄԷՋ

ՏԲ. Բ. ՍԵՒԵԱՆ

Մարաշ

1920

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 21×15×2: Թերթք Գ+188: Հան-
 գամանք բաւարար: Թուղթ գծաւոր: Գրիշ
 եւ Ստացող՝ Եղիշեանկը: Գրութիւն սևեռ-
 րակ, գունաթափ մելանով, միասիւն, 41

տող, թուղթի մէկ երեսին. տեղտեղ ծանօ-
 թութիւններ կը գտնուին երկրորդ երեսին
 վրայ: Շեղագիր մանր եւ խիտ: Թղթա-
 կազմ: Դատարկ, տարբեր գծաւոր թուղթ,
 սկիզբը մէկ թերթ, վերջը վեց:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. Ա.— Երեք Ամիսներ Մարաշի մէջ.—
 1920, յունիսն 21—Ապրիլ 25.— Ականա-
 տեսի Պատմութիւններ, Տրք. Բ. Սեւեանէ:

Թղ. Բ.— Երեք Ամիսներ Մարաշի մէջ,
 1920 Յունիս 21—Ապրիլ 25.— Ականատե-
 սի Վկայութիւններ՝ զրի առնուած զէպքին
 աստի Տրք. Բ. Սեւեանի կողմանէ:

Թղ. Գ.— Դոյսն նուէր մը առ Ամենա-
 պատիւ Տ. Տ. Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուր-
 եան, Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի, իր
 յորեմեանի առթիւ, ի Տրք. Բ. Սեւեանէ.—
 Հայկ, 1929, Հոկտեմբեր 18:

Թղ. 1.— Մարաշի 3 Ամիսները.— Գլուխ
 Ա.— Համառօտ Տեղագրութիւն:

Թղ. 15.— Գլուխ Բ.— Քաղաքական եւ
 Ընկերական փիճակ:

Թղ. 54.— Գլուխ Գ.— 1920 Յունիս 21-
 ին Փետրվար 12ի Օրագրութիւնը.— Ա.
 Յունիս 21 չորեքշաբթի:

Թղ. 54, կրկնուած:

Թղ. 59.— Բ.— Յունիս 22, 23, 24,
 Հինգշաբթի, Ուրբաթ, Շաբաթ:

Թղ. 61 սխալմամբ գետեղուած է 62էն
 յետոյ:

Թղ. 62.— Գ. 25 Յունիս կիրակի:

Թղ. 66.— Դ. 26 Յունիս Երկուշաբթի:

Թղ. 75.— Ե. Յունիս 27, 28, Երեք-
 շաբթի, չորեքշաբթի:

— Զ.— Յունիս 29, 30, Հինգշաբթի,
 ուրբաթ:

Թղ. 82էն յետոյ սխալմամբ դրուած է
 84:

Թղ. 86.— Է.— 31 Յունիս, Շաբաթ:

Թղ. 94.— Ը. կիրակի, Փետրվար 1:

Թղ. 95.— Թ.— 2 Փետրվար, երկու-
 շաբթի:

Թղ. 98.— Ժ.— 3, 4, 5, Փետրվար, Ե-
 րեքշաբթի, չորեքշաբթի, Հինգշաբթի:

Թղ. 102 սխալմամբ դրուած է 103էն յե-
 տոյ:

Թղ. 103.— ԺԱ.— 6 Փետրվար, ուրբաթ:

Թղ. 106.— ԺԲ.— 7 Փետրվար, շաբաթ:

Թղ. 109.— ԺԳ.— 8 Փետրվար, կիրա-
 կի:

Թղ. 115.— ԺԵ.— 9 Փետրվար, երկու-
 շաբթի.— ԺԶէն յետոյ սխալ ուստումով
 դրուած է ԺԵ:

Թղ. 117.— ԺԶ.— 10 Փետրվար, երեք-
 շաբթի:

Թղ. 118.— ԺԷ.— 10-11 Փետրվար, Ե-
 րեքշաբթի, չորեքշաբթի:

Թղ. 120.— ԺԸ. 11 Փետրվար, չորեք-
 շաբթի:

Թղ. 134.— Գլուխ Դ.— Զինադադար եւ
 Հաշտութիւն: 13 Փետրվար-25 ապրիլ 1920:
 Այսպէս ուրեմն 1920 յունիս 21ին սկսող
 այս անանուն կոռւավիճակը փետրվար 12-
 ին զադրած է, զմեզ գեհնանման կացու-
 թեան մը մէջ մրկել խանձելէն վերջ...:

Թղ. 148.— Գլուխ Ե.— Դէպքէն փերջ
 թուրքերը.— Անոնց յարաբերութիւնն ու վե-
 րաբերմունքը Հայերու հանդէպ:

Այս եւ յաջորդ գլուխն մէջ ընթերցողը
 կրկնութիւններ պիտի տեսնէ. պարագայնե-
 րու բիւրմամբ տեղի ունեցող այս կրկնու-
 թիւններուն համար ներդրութիւն խնդրելով
 շարունակեմ խօսքս...:

Թղ. 150էն յետոյ դրուած է 152:

Թղ. 178.— Գլուխ Զ.— Համառօտ ընդհա-
 նուր ակնարկ մը զաղիական գործունէու-
 թեան վրայ Մարաշ:

Թղ. 186.— Գլուխ Է.— Ամերիկացիք ի
 Մարաշ:

Խորին երախտագիտութեան, անջնջի
 երախտապարտութեան զգացումով եւ սրտի
 անհուն գեղումով մ'է որ այս վերջին մի
 քանի տողերը կը գրեմ:

Ակնածալիւր յարգանքով ու պատկառու-
 թով կը խոնարհիմ ԱՄԵՐԻԿԱԵ անունին
 առջեւ, իրրեւ գերազանցապէս Հայրենիքը
 մարդասէր Հոյակապ անմասնորութեանց...:

Թղ. 187, երեք տող կախման 2 կտիւրէ յե-
 տոյ գրուած է. «Հոս 4-5 թուղթ կորսուած
 է. դժբախտաբար չեմ կրնար այլեւս ամ-
 բողջովին ներկայացնել Ամերիկացիներու
 գործը»:

Թղ. 188.— Յաւելուած, 1920, ապրիլ 25-
 6.— Ուրախութեան ցերեկն ու սարսափի
 գիշերը:

...Երկար ատեն, գիշերը մինչեւ ուշ ա-
 տեն րարեկամներու Հետ այս անոյշ երազ-
 ներով օրորուելէ վերջ սննեակս քաշուած այս
 վերջին մի քանի տողերը կը գրեմ...:—
 1920, Ապրիլ 26, Մարաշ:

Թղ. 188բ, համարեա դատարկ:

3512

ՏԱՐԵԳԻՐԲ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՑ

ՄԻՔԱՑԷԼ ՔՂՆ. ԱՇՃՆԱՆ (+1917)

Կ. Պոլիս

1902-1929

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 40×27×4.5: էջք 514: Հանգամանք բաւարար: Թուղթ՝ դժաւոր: Գրիչը եւ Ստացող՝ աշխատասիրողը: ապա ուրիշներ: Գրութիւն սեւորակ մելանով, միասին, 48 տող: Շեղագիր մանր, ոչ միատեսակ: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ հնամաշ:

ՐՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— 1743 թուականի մարդահամար Գում-Գարուի Հայ բնակչաց նաւարանի տուրք վճարողաց:— Այս էջը բաժնուած է 8 սիւնակի:

Էջ 3.— Դաստիարակութեան կարգացած բաղմամբիւ պատմական գրքերուս մէջ կային միայն Հայրապետներու, պատրիարքներու եւ Ազգապետներու արարքներ...: Եւ որովհետեւ աշխատասիրութեանս համար տակաւին լիակատար տեղեկութիւնք կը պակսէին՝ պարտաւորուեցայ հետեւեալ գրով դիմել Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր...:— Միքայէլ Քահանայ Աշճեան, 1902 մայիս 5:

Էջ 4.— Ս. Պատրիարք Հայր անժամօր պատրաստեց հետեւեալը.— Կ. Պօլիս, 5 մայիս 1902:

Մայրաքաղաքիս համօրէն Արժ. Աւագ-երէց եւ Լուսարարապետ Քահանայից եւ Մեծ. Թաղ. Խորհրդոց եւ՝ Եպրդոյ Քարտուղարաց կը յանձնարարեմք առանձինն առանձինն որ Արժ. Տէր Միքայէլ Քահանայ Աշճեանի Մայր Եկեղեցւոյս փոխ Աւագ-երէցի՝ ամեն դիրութիւն ընծայեն երբ մայրաքաղաքիս եկեղեցիները հանդիպելով փափաքի հին յիշատակաց հետազոտութիւններ ընկ արդէն ձեռնարկած աշխատասիրութիւնն լրացնելու եւ ճոխացնելու նըպատակաւ...:— Պ. Կ. Պօլսոյ Մաղաքիս Արքեպիսկոպոս:

Սոյն Յանձնարարականը ընդունելով առիթ ունեցայ աշխատասիրութիւնս ընդարձակել...:

Էջ 5-6, դատարկ:

Էջ 7.— Գրուիս Առաջին.— Գում-Գարուի Հայ գաղթականութիւնը. Եկեղեցիներ եւ անոնց մատակարարութեան եղանակը. տարբեր ժամանակներու մէջ կրած փոփոխութիւնին. մի.թ.վ.լլիներու, Երեցփոխաններու եւ Եկեղեցականներու ընտրութեան ձեւը. պաշտօնավարող քահանայից կենսադրականը. զրպրաց դասուն կազմակերպութիւնը. վաղըֆներու եւ կրտակաց շատատունելուն թուականը եւ պատրիարքական հին կոնդակաց օրինակներ:

Էջ 292.— Գրուիս Երկրորդ.— Էտունէ Դրան Կաֆայոս (Բէֆէ) թաղի Ս. Նիկողայոս, Պալաթու Ս. Հրեշտակապետ եւ Կէսմրիկի (Քալիս Կէսմրիկ) Ս. Օհան Ոսկերան եկեղեցիներու թուականներն. կրած փոփոխութիւններն. մատակարարութեան եւ դանակը. գաղթականութիւնը. Էտունէ Դրան Հայոց զերեզմանատան հօժէթները. մի.թ.վ.լլիներու, Եկեղեցականաց անունները. քահանայից կենսադրութիւնը. զրպրաց դասուն կազմակերպութիւնը. վաղըֆներու, կրտակաց շատատունելու թուականը եւ զանազան կոնդակք:

Էջ 313.— Գրուիս Երրորդ.— Թօփ-Գարուի Ս. Նիկողայոս Եկեղեցին. Վարժարանը. Գերեզմանատունը. գաղթականութիւնը. մի.թ.վ.լլիներու եւ Եկեղեցականաց եւ քահանայից անունները:

Էջ 317.— Գրուիս Չորրորդ.— Էյուպի Ս. Եղիա եւ Ս. Աստուածածին Եկեղեցիները. վարժարանները. Գերեզմանատունը, մի.թ.վ.լլիներու, Եկեղեցականներու եւ քահանայից անունք եւ գաղթականութիւնը:

էջ 322.— Գլուխ Հինգերորդ.— Սա-
մաթիոյ Հայ գաղթականութիւնը առաջին
տալարները. Ս. Գեւորդ եկեղեցին մա-
տակարարութեան եղանակը. վազրֆը. Պա-
լլիզիի Ազգ. Գերեզմանատունը. քաշանա-
յից դասն ու վազրֆը. Դրպապ դասն եւ
աստեղ վազրֆը. Նադիր-Փալուի Ազգ. Հի-
ւանդանոցն եւ Ս. Յովհաննէս եկեղեցին:
Նոր-Թադի Սուրբ Յակոբայ եկեղեցին:

էջ 340.— Գլուխ Վեցերորդ.— Ետի Գու-
լի Ազգ. Հիւանդանոցն եւ Ս. Փրկչի Մա-
տուոր. Գաղլլի ժանտախտի հիւանդարանն
ու Ս. Յակոբայ Մատուոր. Փլլիզիպու գիւղի
Ս. Ռաշ Մատուոր. Աղաաթի Ս. Աստուա-
ծածնայ եկեղեցին. Այ Սթէֆանոս Ս. Աստ-
ուածածնայ եկեղեցին եւ Մազր-գիւղի Մո-
նուդ Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին:

էջ 346.— Գլուխ Եօթերորդ.— Ռա-
գիւղի Հայ գաղթականութիւնը. եւ Ս. Սաե-
փաննոս եկեղեցին ու մատակարարութիւնը.
Գասթ-Փաշայի գաղթականութիւնը եւ Ս.
Յակոբ եկեղեցին ու անցեալ զէպրեու
պատմութիւնը:

էջ 357.— Գլուխ Ութերորդ.— Ղալաթիոյ
Ս. Լուսաւորիչ, Բերայի Ս. Յարութիւն, Ս.
Երրորդութիւն, եւ Ս. Լուսաւորիչ, Ֆէրի
գիւղի Ս. Վարդան եւ Անվկանոցի՝ Ընծա-
յում Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիները.
մատակարարութիւնը, գերեզմանատու-
ները, վազրֆները, հիւանդանոցը, քաշա-
նայները, եւայն:

էջ 369.— Գլուխ Իններորդ.— Պէշիկ-
թայու Սուրբ Աստուածածնայ եկեղեցին:

էջ 372.— Գլուխ Տասներորդ.— Միջա-
գիւղի Ս. Կիրակոս եւ Ս. Աստուածածնայ
եկեղեցին. մատակարարութիւնը. անցեալ
պատմութիւնը. քաշանայք:

էջ 377.— Գլուխ ԺԱ.— Պէպէթի, Առնա-
ւուս գիւղի եւ Գուրու Ջեշմէի մատակարա-
րութիւնը. անցեալ պատմութիւնը եւ քաշա-
նայները:

էջ 379.— Գլուխ Երկուսասներորդ.—
Բումբիկ Հիսարու Ս. Սանդուխտ եկեղեցին,
Գերեզմանատունը, մատակարարութիւնը,
անցեալը եւ քաշանայք:

էջ 382.— Գլուխ Երեքսասներորդ.—
Պոյաճի Գիւղի Ս. Երից Մանկանց եկեղե-
ցին, մատակարարութիւնը, անցեալը եւ
ներկան:

էջ 384.— Գլուխ Չորեքսասներորդ.—
Սթէնիայի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ անց-

եալը, ներկայն եւ մատակարարութիւնը:

էջ 386.— Գլուխ Հնգեսասներորդ.—
Նոր-Գիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն
անցեալը եւ ներկայն, մատակարարու-
թիւնը եւ գերեզմանատունը:

էջ 391.— Գլուխ Վեցսասներորդ.—
Պէշիք Տէրէի Ս. Հոփսիսմանց եւ Ենի
Մաշալէի Մթնայ Ս. Յակոբայ եկեղեցի-
ներ. անցեալը եւ ներկայ վիճակը եւ գե-
րեզմանատունը:

էջ 394.— Գլուխ Եօթներսասներորդ.—
Պէշիքի Սուրբ Նիկողայոսի եկեղեցին,
Վարժարանը, անցեալը եւ ներկայ վիճակը
եւ Գերեզմանատունը:

էջ 397.— Գլուխ Ութներսասներորդ.—
Գանտլիլիի Ս. Երկուսասն Առաքելոց Ե-
կեղեցին, Վարժարանը, Գերեզմանատունը,
անցեալը, ներկայ վիճակը:

էջ 399.— Գլուխ Իննեսասներորդ.—
Գուզգունճուքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ
եկեղեցին, Վարժարանը, Գերեզմանատու-
նը, անցեալը եւ ներկայ վիճակը:

էջ 402.— Գլուխ Քսաներորդ.— Ալեմ-
տադի Ս. Աստուածածին (Ս. Նշան) եկե-
ղեցին, Գերեզմանատունը, ներկայն եւ
անցեալ վիճակը:

էջ 403.— Գլուխ Քսանվկերորդ.— Իւս-
կիւտարու Ս. Ռաշ եկեղեցին, հիմնարկու-
թիւնը, Վարժարանը, Գերեզմանատունը,
անցեալը եւ ներկայ վիճակը:

էջ 410.— Գլուխ Քսաներկուերորդ.—
Իւսկիւտարու Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ
հիմնարկութիւնը, Վարժարանը, Գերեզ-
մանատունը, անցեալ եւ ներկայ վիճակը:

էջ 417.— Գլուխ Քսաներեքերորդ.—
Գատը-Գիւղի Ս. Թազաւոր եկեղեցին,
Վարժարանը, Գերեզմանատունը, անցեալ
եւ ներկայ վիճակը:

էջ 420.— Գլուխ Քսանւշորորդ.— Գար-
թայու Ս. Նշան եկեղեցին, գաղթականու-
թիւնը, Վարժարանը, քաշանայից ներկայ եւ
անցեալ վիճակը, եւ Գերեզմանատունը:

էջ 423.— Գլուխ Քսանւհիւղերորդ.—
Ս. Գրիգոր եկեղեցին Գնալ Կղզւոյ, Վար-
ժարանը, Գերեզմանատունը, հիմնարկու-
թեան թուականը, քաշանայք, ներկայ եւ
անցեալ վիճակը:

էջ 426, դատարկ:

էջ 427.— Ա. Երեսի Գում Գարուի Հայ
ընկալաց 1743 թուականին նշանակուած
տուրք վճարող անձանց մնացորդներու

թիւր տես:

էջ 429.— Ապրո Չեւեպիի կենսագրականը:

— Սամաթիոյ Քարոզիչ Ծովաննէս Վարդապետի Կտակը:

էջ 430.— Կտակ Նարլը Գաբուի Ալիուռն-Լան Պետրոս Վարդապետի:

էջ 431.— Կտակ Ստեփան Պատրիարքի Էյուսպի Ս. Եղիա Եկեղեցւոյ:

էջ 432.— Միջազրիւղի Աթոռակալու-թեան Կոնդակ:

էջ 434.— Նամակ առ Թեոդորոս Վարդապետի Ս. Էջմիածին:

էջ 434.— Երուսաղեմայ Սկիւտարի Մէջ Վանքի ալգիին տան շինութիւնը եւ Վանքին հողի ինքնը:

էջ 436.— Յիշատակարան Մայր Եկեղեցւոյ:

— Անծախելի Գանձարանի Ընկերութիւն Բերայի եւ Ղալաթիոյ:

էջ 437.— Բողոքականաց դարձ եւ զոյժման գիր:

էջ 438.— Բ.— Դատաստանական խորհրդոյ Կոնդակը, տրուած ի տէր Մատթէոս Արքեպիսկոպոսէ եւ Պատրիարքէն մեծի Պօլսոյս...:

էջ 439.— Ա.— Կոնդակ Դատաստանական խորհրդոյ:

էջ 440.— Ներքող առ Պատրիարքն Կ. Պօլսոյ տէր Ծովաննէս Արքեպիսկոպոսն Ձամալը ճանն:

— Հապենդգութիւն մաղթողական ժոնեալ ի նուէր տեառն աստուածապարգեւ եւ գեր-

իմաստ Պօղոսի Արքեպիսկոպոսի եւ բարեկարգ պատրիարքի Կ. Պօլսոյ:

էջ 441.— Կենսագրական ծանօթութիւն տէր Միքայէլ Քաշանայի. Տես վերջը.— Ձանագ Գալիլի Յակոբ իօրս՝ հայրը եւ մայրը կիրճի Երանուհի, ամուսնացեալ են հայկական կրօնքով, եւ ծնած են Ծովաննէս, Հռիփսիմէ, Նեկտար...:

էջ 442.— Յանկ հանկուցեալ քաշանայից, 1882, Ապրիլ 1 է մինչեւ 1916 մարտ 31:

1.— Տէր Երեմիա Մարտիրոս Երամեան, ծնեալ 1807, վախճանեալ 1882 ապրիլ 28, տարիք 75:...

38.— Տէր Միքայէլ Ալճեան, ծնեալ 1858, վախճանեալ 1917 ապրիլ 9 12ին: Տարիք 60: Մայր Եկեղեցւոյ քաշանայ, 38 տարի աշխատեցաւ...:

43.— Տէր Պօլոս Պէլագճեան, ծնեալ 1847, վախճանեալ 1921, դեկտեմբեր 30, տարիք 74: Ի մայր եկեղեցի. ի Բերայ Ս. Երրորդութիւն:

էջ 443, դատարկ:

էջ 444-445, վեց սիւնակով:

էջ 444.— Մայրաքաղաքիս բոլոր, Քաշանայք, Մնեղեան թուական, Ջեռնադրութեան թուական, օծուած եկեղեցին, Եպիսկոպոսունք, արդի կամ բուն եկեղեցին:

էջ 446.— Կենսագրական ծանօթութիւն Տ. Միքայէլի նախնեաց.— Մեծ հայրս Նըշանաւոր Զանաք Ջալէլի Յակոբ էր որ գիւղին մէջ ամէնէն սիրուած էր...:

էջ 448-514, դատարկ:

3513

Օ Ր Ա Գ Ր ՈՒ Թ Ի Ի Ն

ՄԻՔԱՅԷԼ ՔՂՆ. ԱՇԾԾԱՆ

Կ. Պոլիս

1902-1907

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 40×20×2: Էջք 118, նոր զրուած: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը պակասաւոր: Թուղթ գծաւոր: Գրիչ եւ Ստացող՝ աշխատասիրողը: Գրութիւն սեւորակ մե-

լանով, միասիւն, 50 տող: Շեղագիր մանր, ոչ միատեսակ: Կազմ կիսակաշի խաւաքարու-եայ. առաջին կողքի պիտակին վրայ՝ Օրա-գրութիւն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ 1.— Պէօյիս-Տէրէ.— Այս գիւղը 1840 թուականին հազար 8-10 տուն Հայ բնակիչ ունէր...:

Էջ 5.— Նոր-Գիւղ:

Էջ 9.— Սթէնիայ.— Արեւելեան պատերազմին այս գիւղը կարեւորութիւն ստացաւ...:

Էջ 11.— Պօյաճի-Գիւղ.— 1800 թուականէն վերջը սկսած է այս գիւղը հայերու բնակիլըն...:

Էջ 13.— Բումելի-Հիւար.— Ի Բումելի Հիւար հաստատուող Հայք ժամանակ մը տուրքէ ազատ էին...:

Էջ 15.— Գուրու-Ձէշմէ.— Այս գիւղի գերեզմանատան ամէնէն հին տապանաքարը կը վկայէ թէ 1700 թուականին Հայք հոս հաստատուած են...:

Էջ 17.— Պէյ-Գօզ:

Էջ 19.— Գանտիլլի.— Այս գիւղի Հայ գաղութը հաստատուած կը կարծուի 1700 թուականի սկիզբները...:

Էջ 21.— Գուզկունճուք:

Էջ 23.— Պայաս:

Էջ 29.— Սամաթիոյ Քահանայից Արժանագրութիւնք:

Էջ 33.— Թաղահամար:

Էջ 45.— Չամչեանէն քաղուած, մաս մ'ալ ձեռագրերներէն:

Էջ 52.— Մ. Եկ. միւթէվէլլիներուն շարակարգութիւնը:

Էջ 55.— Իւս. Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ քահանայք:

Էջ 57.— Երէցփոխանք կամ Եկեղեցպանք Մայր Եկեղեցւոյ:

Էջ 59.— Մ. Եկ. 1822 Մարտի 10:

Էջ 63.— Քուրու Ձէշմէ—Պէպէք—Բու-

ձէլի Հիւար:

Էջ 66.— Ազգ. Հիւանդանոց: Քէշեանի Պատմութենէն:

Էջ 72.— Ազգ. Հիւ. մէջ գտնուած 14 կըտոր ձեռագրերներ:

Էջ 73.— Նալաթիոյ Ս. Լուս. և Բերայի Ս. Երր. Եկեղեցեաց քահանայք (Ձեռագիրք և Գերեզմանաքարք):

Էջ 83.— Գլուխ Ա.— Գում-Գարուի Հայ գաղութը, Եկեղեցիները, կառավարութիւն և եղանակը...: Հմմտ. նախորդ ձեռագիրը, էջ 7:

Էջ 86.— Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ ձեռագիրք:

Էջ 87.— Ամիրաները:

Էջ 93.— Սամաթիոյ խորընճի տէր Միքայիլի կենսագրականէն քաղուած:

Էջ 95.— Երուսաղէմի տումարներէն քաղուած է:

Էջ 97.— 1743.— Մայր Եկեղեցւոյ քահանայք, յաւուրս Նալեան Յակոբ Պատրիարքի:

Էջ 106.— 25 յունուար 1807 հինգշաբթի հրատարակուած.— Արեւելքի 6390-91 թիւերուն մէջ կարդացի ծանօթ քանասէր Թ. Տ. Վ. Յ. Ի Լրկու յօդուածները մայրաքաղաքին Հայ Եկեղեցեաց հիմնարկութեան թրականներուն մասին, քաղուած Պալաթի Սարգիս զպիր Յովհաննէսեանի Տեղեկագրերէն...:

Էջ 109.— Ս. Նիկ. Եկ.:

Էջ 112.— Միջպիւղի դպրատան համար.— Գրուածքին վրայ գիծեր քաշուած են:

Էջ 116.— Սամաթիայ:

Էջ 117.— Միջպիւղի Ս. Աստուածածնայ Եկեղեցւոյ քահանայք:

Էջ 118.— Իւս. Ս. Կարապետի քահանայք:

3514

Տ Ե Տ Ր Օ Ժ Ա Ն Դ Ա Կ

ՄԻՔԱՅԷԼ ԿԶՆ. ԱՇՃՅԱՆ

Կ. Պոլիս

1889-1905

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 33×21×1: էջք 68: Հանգամանք
համարեա բաւարար: Թուղթ գծաւոր: Գրիչ
և Ստացող՝ Աշխատասիրողը: Գրութիւն
սեւորակ մելանով, միասին, 34 տող, յա-
ճախ շատ աւելի: Շեղագիր մանր և խիտ:
Հաթակազմ խաւաքարտեայ. պիտակ առա-
ջին կողքին՝ Տետր Օժանդակ, 1889,
նոյնմբեր 1:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Թօփ-Գարու:
էջ 4-5ի միջև շատ թերթեր կտրուած:
էջ 5.— Սամաթիոյ Եջին-Մահալլէ:
էջ 6.— Գուժ-Գարուի դուրսը:
էջ 8.— Երուսաղէմայ Վանքին Այգին:
էջ 9.— Պէշիկթաշու Հետազոտութիւնք:
էջ 12.— Գարոզիչ Պօղոս Վրդ. Պօղոս-
եան:
էջ 16.— Կալաթա:

էջ 20.— Պալաթ:

էջ 22.— Գասըմ Փաշա:

էջ 23.— Զանազանք:

էջ 32.— Միջպիւղի Ս. Աստուածածնայ
Եկեղեցւոյ Հետազոտութիւնք:

էջ 34.— Կալաթա:

էջ 35.— Պեղծեանի Կտակը:

էջ 36.— Տրապիզոնի Առաջնորդները.—
1342, Ստեփաննոս Եպիսկոպոս, որ այս
թուականին Սիս կ'երթայ... 1804, Արիս-
տակէս Վրդ. Քաչերեան տեղապահ Վանքի
և Երուսաղէմի միաբան, 1905ին Երուսա-
ղէմ կը մեկնի:

էջ 38.— Մայր Եկ. Թաղ. խորհրդոյ օ-
ժանդակներ, կազմուած 1858-1864:

էջ 39.— Պատր. Քառն Ժողովոյ տետրակ-
ներէն քաղուած:

էջ 61.— Բողոքականաց դարձ և զղջման
գիր.— Գրուածքին վրայ գրծեր քաշուած:

էջ 68, դատարկ:

3515

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Մ Ո Յ

Կ. Պոլիս

1892

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 24×15.5×1.5: Թերթք 95: Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ հասարակ: Գրիչ՝ Իգ-
նատիոս Մ. Վրդ. Շիշէճեան Սամաթիացի:
Գրութիւն սեւորակ մելանով, միասին, 25
տող: Շեղագիր: Կազմ կիսակաշի խաւա-
քարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 3.— Ողբ ի վերայ Կոստանդնուպոլ-
սոյ մայրաքաղաքին վասն տիրելոյն տաճ-
կաց, ասացեալ յԱբրահամ ականատես Վար-
դապետէ:

Եւ

Պատմութիւն Յաղագս առնելոյն տաճկաց

զՍուրբ Նիկողայոս Եկեղեցին ի ձեռաց
Հայոց եւ տալոյն դՍր. Հրեշտակապետ Ե-
կեղեցին փոխանակ նորին:

Թղ. 4.— Ողբ ի վերայ կոտանողնուպօլ-
սոյ մայրաքաղաքին վասն տիրելոյն տաճ-
կաց, ասացեալ յԱրրահամ ականատես վար-
դապետի. — 1.— Իննհարիւր ու երկու
թուին:

Յիշատակագրութիւն.—

Թղ. 11.— Օրինակեցաւ յամի Տեառն
1816, եւ մերոյս ՌՄԿԵ (1265), յունիս Ժ
(10), ձեռամբ տէր Մելքօն տրուպ քահանա-
սի:

Եւ ապա կրկին օրինակեցաւ յամի Տեառն
1844, նոյեմբերի 1, ձեռամբ տիրացու Յա-
րութիւն տրուպ սարկաւազի, իւր վարժա-
պետ ի թաղն Պալատու Սրբոյ Հրեշտակա-
պետի:

Եւ ի նմանէ օրինակեցաւ ձեռամբ Սարգիս
Շամլեանի:

Իսկ այժմ յԵսայեայ Մեսրոպ Անուխ-
նանէ Եկտէշիրմէն ի Հայտար Բաշա մերձ ի
Գատը ԳԼԳ, ի 1886, նոյեմբեր 10/22:

Եւ ի նմանէ օրինակեցաւ ձեռամբ Իգնա-
տիոս Մ. Վարդապետէ Շիշէճեան Սամաթ-
իացւոյ յԱզգային Պատրիարքարանի, 1892,

մայիս 25/6:

Թղ. 12.— Պատմութիւն Սուրբ Հրեշտա-
կապետ Եկեղեցւոյն Պալատու:

Թղ. 13.— Պատմութիւն Յաղագս առնե-
լոյն տաճկաց զՍուրբ Նիկողայոս Եկեղե-
ցին ի ձեռաց Հայոց, եւ տալոյն զՍուրբ
Հրեշտակապետ Եկեղեցին փոխանակ նո-
րին.— Ի ժամանակս իշխանութեան տաճկաց
Դ. Սուլթան Մուրատին որ էր թականն Հա-
յոց ՌՁԶ (1076) եւ Փրկչական թիւն ՌՈԻԵ
(1625), եւ հիճրէթի 1036, էր Եկեղեցի մի
Հայոց յԸստամպօլ մերձ ի Յետիւնէ դուռն
ի թաղն Կաֆայու...:

Յիշատակագրութիւն.—

Թղ. 25, ստորոտը.— Գրեցաւ ձեռամբ
Եսայեայ, Մեսրոպ Անուխնանի, ի Հայ-
տար Բաշայ, Եկտէշիրմէն, մօտ ի Քատը
զԼԳ, 14/26 նոյեմբեր, 1886:

Գրեցաւ ձեռամբ Տ. Իգնատիոս Վարդա-
պետի Շիշէճեան Սամաթիացւոյ յԱզգային
Պատրիարքարանի, 1892, յունիս 8/20:

Թղ. 26—85, դատարկ:

Մամօթ.— Սկիզբի եւ վերջի կապտորակ
թերթերուն վրայ մատիտով գրուած է. «Տէր
Միքայէլ Քահանայ Աշճեան»:

3516

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— 2

ԳՐԻԳՈՐ ԴԱՐԱՆԱՂՑԻ

Մամօթ.— Մրար մըն է՝ սա արձանագրու-
թեամբ. «Գրիգոր Դարանաղցիի ժամանա-

կագրութեան բնագիրը, Յառաջարանն եւ
Յաւելուածներ. Տպեալ յԵրուսաղէմ, 1915»:

3517

Յ Ա Յ Ս Մ Ա Ի ՈՒ Ր Ք (ԹԵՐԻ).— 18

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 40×29×11: էջ 972: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի. լուսանցքի զարդերէն կամ մանրանկարներէն շատեր պատուած խլուած. վնասուած խոնաւութենէ. կարօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրիչք՝ Ալէքսիանոս սարկաւազ՝, որդի Սաֆարի (էջ 1-434), Մարտիրոս (437-500), Պապուկ՝ որդի տէր Սարգսի (435-456, 501-972): Գրութիւն՝ խորագրերները եւ սկզբնատուները կարմիր, մնացեալը սեւ մկանով, երկսիւն, 37 տող: Բոլորգիր վարժ: Կարմիր կապոյտ զարդադիր զլուխներու սկիզբը, ամսագլուխները հանդերձ պունաւոր գլխազարդով: Լուսանցանկար, էջ 124, 346, 363, 611, 708, 790: Կաշեկազմ տախտակեայ շնամաշ. կը պակսի առաջին կողքին տախտակը: Ստացող՝ Գասպար Քանանայ՝ որդի Մխիթարի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, փտած, փճացած:

էջ 8ա.— Նաւասարդի ժԱ, եւ Աւգաստոսի ԻԱ, Վկայաբանութիւն Սրբոյն Յուստինոսի.— Սուրբ վկայն Քի. Յուստինոս՝ զաւրական էր ի Հոռմ քաղաքէն...:

էջ 20ա, վերջ Բ. պրակի.— Նաւասարդի ժԷ, եւ Աւգաստոսի ԻԷ, Վկայաբանութիւն Սրբոց Սուքիասանց Քաւշիցն:

էջ 35ա.— Սեպտեմբերի ամիս Հոռմայեցւոց...:

էջ 58բ.— Հոռի Ա, եւ սեպտեմբերի ժ, եւ Թշրին ժԳ...:

էջ 113բ.— ...Հոկտեմբերի ամիս աւուրս ունի ԼԱ...:

էջ 124բ.— Հոռի ԻԶ, եւ հոկտեմբերի Ը, Վկայաբանութիւն Սրբոց Հովփսիմեանց Կուսանացն:

էջ 138ա.— Սահմի Ա, եւ հոկտեմբերի ժ, Տաւն է Յղութեանն Եղիսաբեթի, զՍուրբ Կառապետն Յովաննէս:

էջ 185ա.— Նոյեմբեր ամիս Հոռմայեցոց

աւուրս ունի Լ...:

էջ 210.— Լուսանցազարդը պատուած:

էջ 215բ.— Տրէի Ա, եւ նոյեմբերի Թ, Վրկայաբանութիւն Սրբոյն Ամոնիմոսի եւ Բիւտորոսի, այլոցն.— Սուրբ վկայն Քի. Անտոնինոս էր յերկրէ սուրանայ, եւ էր արուեստի քարահատք եւ շինաւդ...:

էջ 269բ.— Ողբամբ վասն քառնալոյ թագաւորութեանն Հայոց ի յազգէն Արշակունիաց, եւ Քահանայութիւն ի ցեղէն Սրբոյն Գրիգորիի, ասացեալ Մեծին Մովսէսի Քերթողին.— Ողբամ գեւզ, Հայոց աշխարհ...:

էջ 281բ.— Տրէի ԻԱ, եւ նոյեմբերի ԻԹ, Յիշատակ է Տրդատայ Թագաւորին.— Քաջաւոր եւ բարեյա(յ)թ թագաւորն Տրդատ...:— Քովի լուսանցազարդը պատուած:

էջ 288բ.— Դեկտեմբեր ամիս Հոռմայեցւոց...:

էջ 312բ.— Քաղոցի Ա, եւ դեկտեմբերի Թ, Տաւն է Յղութեանն Ամնայի Յովակիմեայ զամենաւրիմեայն Մարիամ.— ...Ի սեպտեմբեր ամսոյ ի Ը գիտ եւ կարդայ:

էջ 346ա.— Քաղոցի ժԱ, եւ դեկտեմբերի ժԹ, Տեսիլ Սրբոյն Գրիգորի, զոր հոնս ի Վաղարշապատ լաղաքի, զիջուամ Միածնին Աստուծոյ, եւ զշինումն Եկեղեցւոյն, եւ այն գրեալ կայ ի Նաւասարդի Դ: Բայց աստ եղաք զՀարցումն Լուսաւորչին ընդ երեշտակին.— Ասէ Սուրբն Գրիգոր Ընդ Հրեշտակն. Երթամ առնուս զհոգի մարդոյն՝ ո՞ր տանիս...:

էջ 363ա.— Քաղոց ի ժԸ, եւ դեկտեմբերի ԻԶ, Յիշատակ Սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկային:

էջ 363բ.— Սրբոյն Եփրեմի, Խորին Աստուղ ասացեալ, Ներբողեան ի Սուրբն Ստեփաննոս Նախավկայն Քի.— Անդրանիկն ամ. մարտիրոսաց...:

էջ 371ա.— Քաղոց ի Ի, եւ դեկտեմբերի ԻԸ, Տաւն է Որդւոցն Որոտմանն, Յակոբա եւ Յովհաննէս.— Սիրելի աշակերտքն Զի. ...:

— **Գովի լուսանցադարը պատուած:**

էջ 381բ.— Յունար ամիս Հոռմայեցեղ

***

էջ 398բ.— Քառոց ի ԻԸ, եւ Յունարի Ե, Նաւակտիւի, եւ Ճրագայոյց է Մընդեանն եւ Յայտնութեանն Քի. Այ. մերոյ.— Նախանաութիւնը մարգարէիցն...

էջ 399ա.— Պատնառ Ճրագայուցի Մընդեանն եւ Յայտնութեանն Քի. Այ. մերոյ.— **Ոորհուրդ աւուր Ճրագայուցիս յոյժ գեղեցիկ է իմանալ...**

էջ 401ա.— Քաղոց ի ԻԺ, եւ յունարի Զ, Տաւն է Մընդեանն եւ Յայտնութեանն Քի. Այ. մերոյ.— **Յեղանելոյն Աղամայ ի զըրարստէն ի եմէ՛՛՛Ը ամին...**

էջ 412բ.— Արաց ի Ա, եւ յունարի Ը, վերըստին Տաւն է Մընդեանն եւ Յայտնութեանն Քի. Այ. եւ վկայաբանութիւն Սըրոյն Թէոփիլոսի:

էջ 457.— **Գրիշը կը փոխուի: Բոլորգիր տարբեր, նուազ վարժ քան առաջինը:**

էջ 478ա.— Փետրվար ամիսս Հոռոմոց աւուրս ունի ԻԸ եւ ի ճահմօջին ԻԺ...

էջ 493բ.— Մեհեկի ի Ա, եւ Փետրվար Է...

էջ 501, ստ. լուսանցքին.— **Յանուն Այ. Հոգի Սր. աւգնեա եւ կարողացոյ:**

էջ 516ա.— Գովեստ ճերբողական յԱռաքիլ վարդապետէ առացեալ վասն Գայստեան Տեառն Քառասնարեայ ի տաճարն.— **Անճառ ծնունդ Հաւր...**

էջ 522-523ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 545, վրան լուր նետուած. ստ. լուսանցքին՝ **գրչէն.— Անմեղադիր լերուք, անգէտ կնո՞թ ի խելն է ուրդեր ճանկովն ջուր է նետեր ու աշտպէս արեր. ով տեսանէ նա զպարզելն առէ:**

էջ 583բ.— Արեգի Ա, եւ մարտի Թ, վկայաբանութիւն Սըրոց Քառասնիցն որք ի Սեբաստիայ կատարեցան:

էջ 611բ.— Արեգի Ժ, եւ մարտի ԺԸ, վարժ եւ Յիշատակ Սըրոյն Կիրդի Երուսղէմայ Հայրապետին:

էջ 614-615ի միջեւ կը տեսնուի կտրուած թերթի մը արմատը:

էջ 641բ, գիծեր եւ չըջանականեր:

էջ 642, նոտադիր, աշտպէս, մանրութ:

էջ 642-643ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 643, ստ. լուսանցքին.— **Մեծի եւ Նրապառն Յարութեանն Քի. Այ. մերոյ:**

էջ 684-685ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ: էջ 690ա.— Ահկի Ա, եւ Ապրիլի Ը, վկայաբանութիւն Սըրոց Իշխանացն Սահակայ եւ Համազասպայ:

էջ 708ա.— Ահկի Ը, եւ Ապրիլի ԺԵ, վարժ եւ Յիշատակ Ագապիոսի Սր. Հայրապետին.— **Սա էր յամս Յուստինոսի կայսեր...**

էջ 713ա.— Ահկի Ժ, եւ Ապրիլի ԺԷ, Յիշատակ Սր. Հայրապետին Յոհաննու Աւճնեցոյն.— **Սուրբ Հայրապետն մեր փառապնացն Յոհաննէս Աւճնեցին էր ի պաւառէն Տայոց, ի գեղջէն որ կոչի Աւճուռ, յազատ տանէ եւ ի քաջաց եւ յառաքինաց. ի մանկութենէ վարժեալ յուսումն աստուածաբն գրոյն եւ յարուեստ իմաստասիրա[կա]ն նանձարոյ զարդարեալ ամ. առաքինութեամբ: Եւ ազգմամբ Սր. Հոգոյն գնացեալ յարեցաւ առ մեծ ճգնաւորն եւ յանուանի վարդապետն Թէոդորոս քոթնաւորն կոչեցեալ, յանմին կայեալ գնուր եւ վստողր վարս նորին յաւելուածովք...: Եւ զճ վըրխաւոր տաւան տէրունական զՄերնիւնանն եւ զՅայրութեանն, զՀամարածմանն եւ զԿոլոսոյն Սյրոյն Գալլատանն, զՎարդապետին եւ զԱստուածածնին եւ զՍր. Խաչին, յերեւելի եւ ի Նոյակաւոր տեղիս Երթեալ նաւաքէր առ ինքն զիշխանսն եւ զմեծամեծս աւագաց, զազատորդին եւ զքահանայս եւ զԺողովուրդս ամ. րազմութեամբ ռամկացն, եւ նոքաք կատարէր զպատիւ շնորհարարչս աւուրց...**

էջ 726բ.— Ահկի ԺԶ, եւ Ապրիլի ԻԳ, վկայաբանութիւն Սըրոյն Գեորգեա Զաւրավարին.— **Քաջամարտիկ մարտիրոսն Քի...**— **Գովի լուսանցադարը պատուած:**

էջ 748ա.— Ահկի ԻԴ, եւ Մայիս Ա, Տաւն է Նրեմիայ Մարգարէին եւ աշակերտացն Բարուբա եւ Արիմնիւսի.— **Յորժամ կամեցաւ Ած. մասնել զԺԺ ի գերութիւն...**— **Գովի լուսանցադարը պատուած:**

էջ 771բ.— Մարերի Ա, եւ Մայիսի Ը, Տաւն է Ռդուցն Ռրոտման, Յակոբա եւ Յոհաննու:

էջ 780ա.— Մարերի Ժ, եւ Մայիսի ԺԷ, Գիւտ Սր. Խաչին յԵրուսաղէմ.— **Աստուածաէր զԻշոյն Հեղինեա...**

էջ 788ա.— Մարերի ԺԴ, եւ Մայիսի ԻԱ, Յիշատակ Կոստանդիանոսի քաղաւորին եւ մաւրն ճորա.— **Բարեպաշտ եւ մեծ ինքնակալն Կոստանդիանոս...**— **Գովի լուսանցադարը պատուած:**

էջ 836ա.— Մարգարէ ի Ա, եւ Յունիս է...:

էջ 837ա.— Մարգարէ ի Բ, եւ յունիսի Ը, վկայարանութիւն Սրբոյն Թեոդորոսի Արապացւոյն որ էր ստրատելատ.— Սուրբն Թեոդորոս՝ մեծ եւ փառաւոր վկայն Բիւրակացի եւ ստրատելատն՝ թողորդի էր ձեռնի Թեոդորոսի, որոյ տօնն յաղուհացն կատարի...:

էջ 894ա.— Հրոտից ի Ա, եւ յունիսի է...:

էջ 900բ.— Հրոտից ի Դ, եւ յունիսի Ժ, վկայարանութիւն Սրբուհւոյն Ագնասիայ:

էջ 901բ.— Յայսմ աւուր վկայարանութիւն Յոր վկայիցն Բիւրակացի եւ Կարապետի:

էջ 925բ.— Հրոտից ի ԺԵ, եւ յունիսի ԽԱ, Յիշատակ սքանչելի արամցն Աղաւաշ Սիմէոնի եւ Յոնանցու.— Սոքա էին յուսնայու...:

...: Գովի յուսանցազարդ պատուած:

էջ 955ա.— Հրոտից ի Լ, եւ ազոստոսի Ե, Տաւն է Տապանակին Աստուծոյ.— Մովսէս աստուածախօս մարգարէն խրատովն Այարար զտապանակն սուրբ...: Եւ ի գերեւն ասորւոց զճրուսաղէմ, առեալ Երեմիայ զտապանակն եւ տարեալ ի Սինեա եդ ի վէմն, ի մէջ երկուց լիւրանցն, եւ ի տըւրնջնան ամպ հովանի, եւ լոյս ի գիշերի: Եւ ոչ ոք գիտէ զտեղին, եւ ոչ ոք տեսնէ ի մարդկանէ զտապանակն մինչեւ յայտնեսցի ի ժամանակս Նեոքին, զոր ինքն առաքեալ բերէ եւ բանայ առ ի յուսել զմասնայն: Եւ անտի ելանէ ի տապանակէն հուր եւ այրէ զնեոն, եւ այնու աստակի մարդն անօրէնութեան, որդին կորցտեան, ի փառս տապանակին Աստուծոյ. ամէն:

էջ 957ա.— Աւելեաց ի Ա, եւ ազոստոսի Զ, Տաւն է Այլակերպութեանն Բիւրակ.— Աւանդապաշտ եկեղեցւոյ, եւ խորհրդոցն Բիւրակ...:

էջ 968ա.— Աւելեաց ի Ե, եւ օգոստոսի Ժ, Պատմութիւն Յովսէփոսի եւ Բարդամու.— Արդ ի մարդ եղանիւն Աստուծոյ Բանին...:

էջ 972բ.— Եւ ասաց Բարդաղմ զառակս զայս շահաւէտ եւ անգտակարս լսողացն զաս.— Թագօր մի նստեալ ի կառս իւր եւ հանդիպեցաւ արանց ոմանց...:

Մամր յիշատակագրութիւնմ Գրչաց, կը գտնուին իւրաքանչիւր գլուխի վերջը. կ'առնենք ընտրովի.

Ա.— Ալէքսանոս սարկաւագի.—

1.— էջ 8ա.— Մանաւանդ զստացաւդ գրո-

ցըս, տէր Գասպարին եւ իւր կողակցին ընդհանին եւ եղբարցն Պաղտացարին, Մելքիսէթեան եւ ամ. արեան մերձաւորացն, եւ ծնաւդացն մղտեսի Միսիթարին եւ փաշային, զմեղսամած գրչի մղտեսի Ալէքսանոսին, եւ կարդացողսդ եւ զլս...:

2.— էջ 9բ.— Սորին զմարթնաւք ողորմեա Բա. Ած. ստացողի գրոցս տէր Գասպարին եւ կողակցին ընդհանին եւ եղբարցն Պաղտասարին, Մելքիսէթեան եւ ամ. արեան մերձաւորացն, եւ ծնաւդացն մղտեսի Միսիթարին եւ Փաշարին. բազմամեղ գրչի Ալէքսանոսին, եւ վարպետս Մաթէոս արեղային, եւ կրդ...:

3.— էջ 17բ.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս...: Եւ մեղապարտ գրչին Ալէքսանոսին, եւ հարս Սլաֆարին, եւ Սալուէ, եւ կրդ...: Եւ լս...:

4.— էջ 215ա.— Յիշեալիք ի Բա. Յա. զըստացող սուրբ գրոցս զպատուական եւ զառաքինաւոր զտէր Գասպարն եւ իւր կողակցն Ռահանն, եւ եղբարցն Պաղտասարն եւ Մելքիսէթեան, եւ ծնաւդացն նոցա եւ ամ. արեան մե[ր]ձաւորաց, մղտեսի Միսիթարն եւ Փաշան. եւ ինձ մեղապարտ Ալէքսանոս սուտանուէն՝ սարկաւագ մեղապարտ գրչի, եւ ծնաւդացն նոցա Սաֆարն եւ Սալուէին, եւ վարպետն իմ զՄաթէոս արեղայն, եւ զհոգեւոր եղբարն զպատուական եւ առաքինութեամբ զտէր Ալէքսանոս հայրապետն եւ կարդացողաց եւ լսողաց ամէն:

5.— էջ 281բ.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի Բա. Ած. ստացողի գրոցս, տէր Գասպարին եւ կողակցին Ռահանն, եւ ինձ Ալէքսանոս անուն մեղապարտ գրչիս, եւ հոգեւոր եղբարն իմ Ալէքսանոս արեղայնս, եւ խաչատուրին, եւ կարդացողաց, լս...:

6.— էջ 431բ.— Որոյ Սրբոյն Կարապետի եւ Յովաննու Մկրտչի բարեխաւսութեամբն եւ աղաւթիւքն ողորմի Բա. Ած. ստացողի գրոցս տէր Գասպարին եւ կողակցին Ռահանն եւ եղբարն Մելքիսէթեան, եւ ծնողացն նորին եւ ամ. արեան մերձաւորացն, եւ ինձ մեղսամած գրչին եւ հոգեւոր եղբարն տէր Ալէքսանոս արեղայնս կոպոսին, եւ վարպետս իմոյ Մաթէոս վարպետս, եւ կարդացողաց եւ լսողաց:

Բ.— Մարտիրոս Գրչի.— 1585

1.— էջ 465ա.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի Բա. Ած. ստացողի գրոցս՝ մեղապարտ

գրչին Մարտիրոսի, և՛ տէր Գասպարին և և կողակցին Ռահանին և եղբարին Մելքսեֆին և ամ. ննջեցելոցն, և կարդ.:

2.— էջ 178բ.— Որո Սրբոյն Սարգսի Զաւրապարին, և որդոյն նորա Մարտիրոսին, բարեխաւութեամբն ողորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս տէր Գասպարին, և կողակցին իւրո Ռահանին և եղբարին Մելքսեղին և Պաղտասարին, նաւրն մղտեւի Մխիթարին և մարն Փաշային, և ինձ մեղաւոր Մարտիրոս գրչիս, և ամ. նախնեաց իմոց, և կարդացողաց և խողացող ամէն:

3.— էջ 193ա.— Մանաւանդ ստացողի գրոցս տէր Գասպարին, և կողակցին Ռահանին, և Մելքսեղին և ծնողացն, մղտեւի Մխիթարին և խաթան Փաշային, և եղբարն Պաղտասարին և նաւասար ննջեցելոցն ամէնին: Եւ մեծ բարեխաւութեամբն մերո, արի և քաջ Սերենց Գրիգորի վարդապետին, որ զպիբբս վերստին նորոգեաց և փարթամացոյց. և ինձ Մարտիրոս մեղապարտ գրչիս, և ծնողացս և ամ. ննջեցելոց նախնեաց իմոց և ամ. արեան մերձօրացս, և կարդացողաց և խողացող ամէն:

4.— էջ 500բ.— Որոց աղաւթիւքն և բարեխաւութեամբն ողորմի Քս. ստացողի գրոցս տէր Գասպարին, և կողակցին իւրոյ Ռահանին, և եղբարն Մելքսեղին, և ամ. կենդանեացն և ննջեցելոցն. նաւրն մղտեւի Մխիթարին, և մարն Փաշա խաթանին, և եղբարն Պաղտասարին, և ամ. նախնեացն մեծի և փոքու ամէն: Եւ ինձ Մարտիրոս անպիտան գրչիս որ զսակա գիրս յետոյ գրեցի և աւարտեցի, շնորհաւքն Բի. ի թըւին Ռէշն, ի քաղաքս Սեբաստիա, ընդ հովանեաւ Սր. Լուսաւորչին և Սր. Աստուածածնին: Եւ ևս գերիս և արտասուելիս աղաչեմ զձեզ, որք նանդիպիք յայս մատենիս, յիշեցէք յաղաւթն ձեր գնազելի քանանայն զտէր Գասպարն իւր կենդանեաւքն և ննջեցելութեն, և զիս զՄարտիրոս մեղաւոր գրչիս նանդեմ կենդանեաւք և նրնջեցելութիւք ամէն: Կարդացողաց և խողաց առ Հասարակ ամենեցուն, ամէն:

Գ.— Պապուկ Գրչի.—

1.— էջ 136բ.— Որ ողորմի Քս. սրբոցս բարեխաւութեամբն ստացողի գրոցս տէր Գասպարին և կողակցին Ռահանին և ծնողացն մահտեւի Մխիթարին և Փաշային և եղբարց նորին: Եւ մեղապարտ գրչիս Պա-

պուկի, կարդա.:

2.— էջ 155ա.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Գասպարին և կողակցին Ռահանին և ծնողացն Փաշային, և մահտեւի Մխիթարին, և եղբարցն Բաղտասարին և Մելքսեղին: Եւ մեղապարտ գրչիս Պապուկի և կողակցին իմոյ Զարդարին և ղեռաբոյս որդոյն իմոյ Մարկոսին և ամ. զարմից իմոյ. կարդ.:

3.— էջ 507ա.— Որոյ աղաւթիւքն ողորմի Քս. ստացողի գրոց տէր Գասպարին... և իւր եղբարցն Բաղդասարին, որ առ Քս. նանգուցեալ է, և Մելքսեֆին, և ղեռաբուս որդոյն Մխիթարին. և մեղաւորաւ գրչիս Պապուկի. կարդ.:

4.— էջ 534բ.— Մանաւանդ զստացող գրոցս զտէր Գասպարն և զկողակցին զՌահանին և զամ. արեան մերձաւորսն. և զմեղաւք տառապեալ գրչիս Պապուկն և զԸնաղոսն իւր զտէր Սարգիսն և զՍուղայն, կարդացող.:

5.— էջ 562բ.— Որոց աղօթիւքն ողորմի Քս. ստացողի գրոցս տէր Գասպարին... և մեղապարտ գրչիս Պապուկի, և կողակցին իմոյ Զարդարին, որ բազում աշխատանաւք զԹուղթս կոկեաց, և ամ. զարմից. կարդա.:

6.— էջ 583ա.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Գասպարին... և մեղաւոր գրապրիս Պապուկի, և ծնաղացն իմ, տէր Սարգսին և Սուղային, և կողակցին իմոյ Նանոյֆարին, որ առ Քս. նանգուցեալ է, և կարդաց.:

7.— էջ 666, ստ. լուսանցքին, մէկ տող.
Զտարտամս ի բարիս,
և զարագս ի շարիս,
զՊապուկս յիշել ի բարիս:

8.— էջ 672ա.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Գասպարին... և փցուն գրչիս, և ղետերն իմոյ Նոնիին, որ բազում աշխատանաւք զԹուխթս կոկեաց. և կարդաց.:

9.— էջ 681ա.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Գասպարին... և Բաղտասար ժամակոչին, սպասուորի Սր. Աստուածածնին, որ տկար անձամբ սպասուորէ մեկ. կարդ.:

10.— էջ 816ա.— Որ ողորմի ստացողի գրոցս տէր Գասպարին... Ծոհնէն ժամակոչին և կողակցին Մանուկակին, որ շատ ամօք սպասուորէ ի զրուսն Սր. Լուսաւորչին և Աստուածածնին:

11.— Էջ 835թ.— Որոց աղաթիւքն ուղորմի Բւ. ստացողի գրոցս տէր Գասբարին... Եւ մեղսամած գրչիս Պապուկի, եւ վարպետին իմոյ՝ մահտեսի Յակոբին, եւ տէր Արքանձմին, եւ խաթունին։

12.— Էջ 866ա.— Որոց աղօթիւքն ողորմի Բւ. ստացողի գրոցս տէր Գասբարին, եւ կողակցին ընթանին, եւ ծնողաց եւ եղբարց նորին. եւ մեղապարտ գրչիս, եւ խա-

թունին եւ իւր որդոց նորին. կղ.։

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.—

Էջ 58ա, ստորոտը, նոտրագիր.— Ես տէր Յովանէսս գրեցի. որ եմ յերկերէն Անփաստացի, եւ ի գուղէն Տուպասարցի, կարդացողաց չաճոյ լիցի, մի չայր մեղաիւ զիս յիշեսցէ, ինքն յիշեալ լիցի առաջի անմահ գառին Աստուծոյ. մեղավոր տէր Յոնանէս։

3518

Յ Ա Յ Ս Մ Ա Խ ՈՒ Ր Ք (ԹԵՐԻ).— 19

[Ի՞սով?]

[ժե՛. Դար?]

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւայ 40×27×7։ Թերթք Բ-ՅԻԹ։ Հանգամանք յոյժ անբաւարար. վնասուած թացութենէ. նորոգութիւն կրած. յոյժ կարօտ նորոգութեան։ Թուղթ սպիտակ։ Դրիչ՝ Սըրապիոն։ Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողները կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսին, 35 տող, կարմիր գիծերու միջեւ։ Բոլորգիր վարժ։ Համառօտագրութիւնք առատ։ Վարդագոյն զարդագիր եւ գունաւոր լուսանցանկար գլուխներու սկիզբը, շատերը վնասուած։ Ոորանազարդ իւր սարօք, թղ. 11։ Կազմ ընդրովին քայքայուած, կողքերը կորսուած։ Ստացող՝ Բան Լուքաչ, որդի Հրիցքոյի։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. Բ1, խորանագրդին գոգը.— Տօնք Սրբոց մարտիրոսաց, որ կատարին ի փառս Քի. ըստ իւրաքանչիւր տօնից աւուրց տարոյն, ըստ նոր ժամանակի ճշմարտութեան, նաւասարդի ամսոյ ի մինն եւ օգոստոսի ժԱ, տօն է Յովանու Կարապետին Քի. զոր կարգեազ Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր։

Յորժամ լուսաւորեաց Սուրբն Գրիգոր զՀայս....։

Մամօք.— Ստորին լուսանցքին սեւ մատիտով գրուած է. «Այս գրքիս մէջի պատկերներուն ամէնն ալ Արայ Պալեօգեանը գծեց. է՛ ինչ ընեմ, մատները չորնան»։

Թղ. Ե2ա.— Նաւ... վկայաբանութիւն Ամիկտոսի եւ Փոտիմոսի Սրբոց Վկայիցմ։

Թղ. է 1բ.— Նաւասարդի Գ, եւ օգոստոսի ժԳ, վկայաբանութիւն Սրբոյն Մարկեղիոսի եպիսկոպոսիմ.— Սուրբն Մարկեղոս էր ի Կիպրոս կղզոյն յամս բարեպաշտ կայսերն յեծին Թէոդոսի....։

Թղ. Ը2ա.— Նաւասարդի Դ, եւ օգոստոսի ժԴ, Տօն է Շողակաթիմ Իջման Միածնիմ Բանին Աստուծոյ ի Վաղարշապատ Բաղաբիմ.— Լուսաւորիչն մեր Սուրբն Գրիգոր յորժամ ել ի Վիրապէն....։

Թղ. Ժ1ա.— Նաւասարդի Ե, եւ օգոստոսի ժԵ, Տօն է Փոխմամ ամենօրինեալ Կուսիմ Մարիամու Աստուածածնիմ.— Պարտ եւ արժան է գիտել գգրեալ սքանչելիս....։

Թղ. ԺԴ1ա.— Նաւասարդի Զ, եւ օգոստոսի ժԶ, վերըստիմ տօն է Փոխմամ Աստուածածնիմ, եւ յիշատակ պատկերիմ Քի. որ ի դաստառակիմ.— Արգար Թագաւոր Հայոց եւ Ասորոց....։

Թղ. իԴ1ա.— Նաւասարդի Թ, եւ օգոստոսի ժԹ, վկայաբանութիւն Սրբոց Աստու-

եամց.— **Թագաւորն պարսից Յաղկերտ...**

Թղ. ԼԸ.— Լուսանցանկարր պատուում:

Թղ. ՄՇա.— Նաւասարդի ԻԲ, Սեպտեմբերի Ա, Տաւն է Յնստայ որդոյ Նաւեայ պաշտանէիմ Մովսէսի:

Թղ. ՀնՁր.— Հոռի Ե, եւ սեպտեմբերի ԻԲ, ամենաժողով եւ երկնագումար Տօմ եւ Բարձրութիւն եւ վերադարձումն երկրպագելի Խայիմ Քի., յորում աւուր ցուցանի ամենեցուն աստուածաբարձ եւ սուրբ, կնոյնամար խաչափայտն ի Սր. Գողգոթայմ, եւ յիշատակ փրկագործ չարչարամացմ Քի.:—
Դըշտոյն Հնդիկն, Խայրն ինքնակալ կայսերն Կոստանդինոսի բարեպաշտին...:

Թղ. ՁԴ-ՂԷ ի միջն կը պակսի ութն-րորդ պարկը:

Թղ. ՂԲ 1բ.— Հոռի ԺԷ, եւ սեպտեմբերի ԻԶ. Նոյնում Աւետարանչիմ Յոնամու.—
Առաքեալն եւ աւետարանիչն Բրիտանոսի...

Թղ. ՃՃ 1բ.— Հոռի ԻԱ, եւ Սեպտեմբերի Լ. Համգիստ Սրբոյմ Գրիգորի Լուսաւորչիմ.—
Սուրբն Հայրապետն մեր Լուսաւորիչն Գրիգոր...

Թղ. ՃԺԷ Զբ.— Հոռի ԻԶ եւ Հոկտեմբերի Ե. Վկայաբանութիւն Սրբոց կուսամացմ Հոփսիմեաց:

Թղ. ԺԻ Զա.— Հոռի ԻԷ, եւ Հոկտեմբերի Զ. Վկայաբանութիւն Սրբոց Գայիամեացմ կուսամացմ:

Թղ. ԺԻՆ 1բ.— Սահմի Ա, եւ Հոկտեմբերի Ժ. Տօմ է Յղութեամմ Նղիսաբեթի գկաւապետն Յովամէս.—
Քաճանայապետն Զարարիայ...: Եւ Հատոյ փոխարէն ի թո առաւապարգեւ ձրիցդ, զթողութիւն մեղացտանել, աստ եւ յաւուրն ապագայի, Գրիգոր վարդապետի, ճառիս յօրինողի: Եւ մեղսագան գրչիս Սրապիոնի...:

Թղ. ՃԼԳ 1բ.— Սահմի Դ, եւ հոկտեմբերի ԺԳ. Վարք եւ յիշատակ Սուրբ Հաւրմ մերոյ Մաշտոց Վարդապետիմ.—
Սուրբ վարդապետն մեր եւ Հայրն ճգնազգեաց Մաշտոց էր ի գաւառէն Կոտէուց. ի գեղջէն Եղէվարդայ. ի Թուականի Հայոց ՅնՐ...:

Թղ. ՃԽԸ 1բ.— Սահմի ԺԴ, եւ հոկտեմբերի ԻԳ. Վկայաբանութիւն Սրբոյմ Յակոբայ Առաքելոյմ, Տեառն Նղբաւոր:

Թղ. ՃԽԶ Զա.— Սահմի Ի, եւ հոկտեմբերի ԻԺ, Տաւն է Սրբոց Կուսամացմ Նումեայ եւ Մամեայ:

Թղ. ԺԿԷ Զա.— Սահմի ԻԵ, եւ Նոյեմբերի Գ. Վկայաբանութիւն Սրբոյմ Ստեփաննոսի Հռոմայ Հայրապետիմ:

Թղ. ՄԻ-ՄԻԵ կը պակսին:

Թղ. ՄԻԶ 1բ.— Տրէտ ԻԱ, եւ Ողոմբերի ԻԺ. Յիշատակ է Տրդատա թագաւորիմ.—
Ջա-Ջազըր եւ քարեյաթ Թագաւորն Տրդատ որդի էր Խոսրովու արքային Հայոց...:

Թղ. ՄԽԸ.— Լուսանցանկարր պատուում:

Թղ. ՄԿԲ Զբ.— Քաղոց Է, եւ դեկտեմբերի ԺԵ. Տօմ է Սրբոյմ Յակոբայ Մծրմայ Հայրապետիմ:

Թղ. ՄՀԴա 1.— Քաղոց ԺԱ, եւ դեկտեմբերի ԺԺ... աստ եղաց զՀարցումն Լուսաւորչիմ մերոյ Գրիգորի ըմդ հրեշտակիմ:

Թղ. ՄՀԶ.— ՄԶԹ ի միջն կը պակսի ԻԴ պրակը:

Թղ. ՅԴ 1ա.— Քաղոց ԻԳ, եւ դեկտեմբերի ԼԱ, Տօմ է Արգարու թագաւորիմ.—
Անդրանիկն Թագաւորաց Հաւատացել(ւ)ոց...:

Թղ. ՅԺԴ 1բ.— Քաղոց ԻԵ, եւ Յուլ-վարի Բ. Վարք եւ յիշատակ երամելի Սեղ-բեստրոսի Հռոմայ Հայրապետիմ:

Թղ. ՅԻԳ 1ա.— Քաղոց ԻԷ, եւ Յուլվարի Դ. Վկայաբանութիւն Սրբոյմ Զոսիմոսի:

Թղ. ՅԻԸ Բ.— Քաղոց ԻԸ, եւ Յուլ(վ)-արի Ե. Նաւակատիկ եւ ժրագլայոց է ԾԾՈ-դեամմ եւ Յայտնութեամմ Քի. Այ. մերոյ. Նախաճառութիւնք մարգարէիցն...:

Գրչի մամր յիշատակագրութիւնք կը գտնուին իւրաքանչիւր գլուխի վերջը, որոնց վրայ ընդհանրապէս կը տեսնուին փակցուած թղթիկներ, տարբեր գրչութեամբ, նախկին ստացողին անունին փոխարէն դնելով Հետագայ ստացողինը: Կ'առնենք ըստ-րովի.

1.— **Թղ. Ե Զա.—** Որոց ողորմի Ջս. Աժ. ստացողի գրոցս Պր. Լուբաշին եւ ճընծայցն Հրիցթոյին եւ Զօսթային, եւ ամուսնոյն իւրոյ բանի Մանուչակին, եւ ամ. արեան մերձաւորաց, եւ Սրապիոն գրչին, նաեւ կարգացողաց եւ խողացդ առ Հասարակամէն:

2.— **Թղ. Է1բ.—** Որ ողորմի ստացողի գրոցս, մահաւսի Յակոբին եւ կնոջն մահաւսի Շահվաթին եւ ծնողացն իւրոյ մղտեսի Սոմիւնի եւ Շահվաթին, եւ եղբորն Նիկողոսին. եւ այլ եղբարցն որ Հանգուցեալ են առ Տէր. կրոց...:

3.— **Թղ. ԺԳ-ԺԴ.—** Քս. Աժ. քո Սր. ծնողի բարեխաւսութեամբն ողորմեա ստացողի սուրբ գրոցն բան Լուբաշին, եւ ծնողացն Հրիցթոյին եւ Զօսթային, եւ ամուսնոյն բանի Մանուչակին, եւ ամ. արեան

մերձաւորաց, եւ Սրապիոն գրչին, նաեւ կարդացողաց եւ լսողացդ առ հասարակ, ամէն:

4.— Թղ. ԺԶԶ.— Քս. Ած. ողորմեա ըստացողի սուրբ գրոցս մահտեսի Յակոբին եւ կնոջն մահտեսի Շահգէտին, եւ ծնողացն մղտեսի Սոմինին եւ Շահգէտին, եւ քրւերն իսթուեստէ, եւ այլ եղբարցն որ հանգուցեալ են առ Տէր. նաեւ կարդացողացս եւ լսողացդ առ հասարակ, ամէն:

5.— Թղ. ԶԵԶ.— Որ ողորմի Քս. Ած. ստացողի սուրբ գրոցս բան Լուքաչին, եւ ծնաւդացն Հրիցքոյին եւ Զաւսքային, եւ ամուսնոյն իւրոյ բանի Մանուչակին, եւ իւր հաւրն Աւգսէնդին, եւ մաւրն Գաթէրինային, եւ ամենայն արեան մերձաւորաց նոցին, եւ տէր Յակոբ արի եւ քաջ քահանային, որ եղև պատճառ Յայսմաւորաց, եւ անպիտան Սրապիոն գրչին, նաեւ կարդացողացս եւ լսողացդ առ հասարակ Ամէն:

6.— Թղ. ՃԶԶԶ.— Ուրոց աղօթիւքն ողորմի Քս. Ած. ստացողի սուրբ գրոցս, մահտեսի Յակոբին եւ կնոջն մահտեսի Շահգէտին, եւ ծնողացն մղտեսի Սոմինին, եւ Շահգէտին, եւ այլ եղբարցն որ փոխեալ են առ Ած., եւ ամ. զարմից նոցին, եւ պատճառնորդ սորին տէր Յակոբ քահանային եւ անպիտան Սրապիոն գրչին. նա եւ կարդացողացս եւ լսողացդ առ հասարակ, Ամէն:

7.— Թղ. ՅԵԼԵ.— Ուրոց աղօթիւքն ողորմի Քս. Ած. ստացողի սուրբ գրոցս, Պր. Լուքաչին, եւ ծնողացն՝ Հրիցքոյին եւ Զաւսքային, եւ ամուսնոյն իւրոյ բանի Մանուչակին, եւ իւր հօր Աւգսէնդին եւ մաւրն Գաթէրինային, եւ ամ. արեան մերձաւորաց նոցին, եւ տէր Յակոբ քահանային, որ եղև պատճառ Ամաւորաց, եւ անպիտան Սրապիոն գրչին. նա եւ կարդացողացս եւ լսողացդ առ հասարակ, Ամէն:

3519

ՅԱՅՍՄԱԿ ՈՒՐԹ (ԹԵՐԻ).— 20

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 38×26×7: էջք 705, արաբական թուանշաններով, ոչ անսխալ: Հանգամանք անբաւարար. կան փրթած թերթեր, վնասուած թացութիւնէ. նորոգութիւն կրած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուլթ կոկնալ: Գրիչ՝ Նուրի դպիր: Գրութիւն՝ խորագիրներուն առջին մասը եւ սկզբնատողերը կարմիր, մնացեալը սև մեյանով, երկսին, 37 տող: Բուրդգիր վարժ: Գունաւոր վարդապիր եւ լուսանցազարդ զլուխներու ըսկիւքը: Լուսանցանկարք տասնեակ մը, ոչ յաջող: Ուրուագիծ խորանագարդի, իւր ասրօք, էջ 527: Կազմ խախտած. կողքերը ինչպէս նաեւ կոնակի կաշին կը պակսին: Ստացողք՝ Կիւլպաշար, Շայլայ, Նուրի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, դատարկ անմաքուր:

էջ 2.— Յանկ երկսին:

էջ 3-6 կը պակսին:

էջ 8ա.— Նաւասարդի Դ, եւ աւգոստոսի ԺԴ, Տաւն է Շողակաթին իջման Միածին Բանին Աստուծոյ ի վաղարչապատ քաղաք:

էջ 9բ.— Նաւասարդի Ե, եւ աւգոստոսի ԺԵ, Տաւն է Փոխման ամէնաւրհնեալ Կուսին Մարիամու Աստուածածնին:

էջ 193ա.— Սահմի ԺԵ, եւ Հոկտեմբերի ԻԴ: Պատմութիւն ննջման եւ յարութեան Սուրբ Մանկանցն եփեսոսի:

էջ 207 կրկնուած: Նոյնպէս էջ 220:

էջ 235ա.— Տեառն Ներսէսի ասացեալ Մաղթանք առ Հրեշտակապետսն Գաբրիէլ

և *Միքայել*, և առ ամ. զարան երկնառ-
րացն ինն դասուց:

Էջ 340ա.— Տրէի Բ, և նոյնմբերի Ժ:
Վկայարանութիւն Սրբոյն Մինասայ եղիպ-
տացոյն:— Սուրբն Մինաս եղիպտացի էր
և յաղթող զօրական...:

Էջ 391-392ի միջև և երկու էջ մնացած ա-
ռանց թիւի:

Էջ 486ա.— Քաղոց ի ԺԸ, և ղեկտեմբերի
ԻԶ. Երչատակ Սրբոյն Ստեփաննոսի նա-
խավկային:

Էջ 487ա.— Սրբոյն Եփրեմի հորին Ասոր-
ոյ ասացեալ Ներբողեան ի Սուրբն Ստե-
փաննոս նախավկայն Քի.:

Էջ 506ա.— Յունկար ամիս Հոռոմայեցոց
ատուրս ունի ԼԱ...:

Էջ 524ա.— Քաղոց ի ԻԸ, և յունվարի Ե,
Տաւն է Մերնդեան և Յայտնութեանն Քի.
Այ. մերոյ.— Կանխաճառութիւնք մար-
դարէիցն...:

Էջ 527.— Քաղոցի ԻԹ, և յունվարի Զ.
Տօն է Մերնդեան և Յայտնութեանն Քի. Այ.
մերոյ.— Յեկանկոյն Աղամայ ի զրախտէն
...:

Էջ 657էն յետոյ սխալմամբ զրուած է 659:
Էջ 689ա.— Մեհհէկի ԻԱ, և փետրվարի

ԻԻ. վարս և Յիշատակ Սր. Վարդապետացն
մերոց Եղիշէի, և Գրիգորի նարեկացոյն:

Էջ 694ա.— Նաճանջի տարին ամիսս այս
ԻԹ ար. դառնայ, մինչ ի զարնանամուտն
աւր մի յաւելնա, դու ղնաճպետացն կար-
դայ:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը
զտնութիւն ամէն զլուսի վերջը, փոքր տար-
բերութիւններով. կ'առնենք ընտրովի.

1.— էջ 7բ.— Որ ողորմի Քս. Ած. Նար-
խաթունին և չօրն իւրոյ Սաֆարին. կ.:

2.— էջ 9բ.— Որ ողորմի Քս. Ած. Կիւլ-
պահարին, և ծնողացն Եայլային և Մաւ-
ճերին, և յանցաւոր Նուրէ, և կարդ.:

3.— էջ 20բ.— Որոյ սուրբ թագաւորիս
բարեխաւսութեամբն ողորմի Քս. Ած. Կիւլ-
պահարին և կողակցին մղտեսի Նուրէ, և
ծ|նողացն Պալիճանին և Նարխաթունին.
կարդ.:

4.— էջ 86բ.— Սօբին մաղթանօք
ողորմի Քս. Կիւլպահարին, և ծնողացն
Եայլային և Մաւճերին, և կարդացն
Մաւճիպին, և Կիւրէի կարդացողա.:

5.— էջ 89ա.— Որոյ աղաթիւքն
ողորմի Քս. Ած. բառացաւոր զրոցս Կիւլ-
պահարին, և ծնողացն Եայլային և Մաւ-
ճերին, և յանցաւոր զրչին մզանսի Նու-
րէ, կարդ.:

6.— էջ 185ա. Որոց բարեխաւսու-
թեամբն ողորմի Քս. Ած. բառացաւոր զրոցս
Եայլային և Մաւճերին, և զստերն
Պահարին, որ փոխեալ է առ Քս., կարդա-
ցողաց և լուր.:

7.— էջ 198ա.— Որոյ բարեխաւսու-
թեամբն ողորմի Քս. Ած. անցաւոր զրչին
Նուրէ, և պապուն խոճայ Սաֆարին, և
Նարխաթունին, կար.:

8.— էջ 892բ.— Որոց աղաթիւքն
ողորմի Քս. Ած. բառացաւոր զրոցս Կիւլ-
պահարին, և ծնողացն Եայլային, և
Մաւճերին, և կարդացն Մաւճիպին, և
Կիւրէի, և Նուրի սարկաւարդին, կար-
դացալաց և.:

9.— էջ 410բ.— Որոց սրբոց Հայրա-
պետաց բարեխաւսութեամբ ողորմի Քս. Ած.
բառացաւոր զրոցս մաճանսի Նուրէ, և
կողակցին Կիւլպահարին և ծնողացն
Իւրոց, կարդա.:

10.— էջ 428բ.— Որոց աղաթիւքն
ողորմի Քս. Ած. բառացաւոր զրոցս Կիւլ-
պահարին և ծնողացն Եայլային և Մաւ-
ճերին, և յանցաւոր Նուրի զպրիւս.
կարդ.:

11.— էջ 456բ.— Որոյ աղաթիւքն
ողորմի Քս. Ած. անարման զրչին մզանսի
Նուրէ, և կողակցին Կիւլպահարին, և
ծնողացն Իւրոց Պալիճանին և Նարխա-
թունին, և Հաւրն Սաֆարին, և ամ.
արեան միւնաւոր.:

12.— էջ 528բ.— Որոց աղաթիւքն
ողորմի Քս. Ած. Կիւլպահարին, և ծնո-
ղացն Եայլային և Մաւճերին, և յանցա-
ւոր Նուրիին, կարդացողաց և լու. [շա-
բաւեհաւան զաւնաթափ մէլանով] ևս
առաւել տէր Ղազարին, և կնոջն Մարիա-
մին, և զստերն Համօսին:

13.— էջ 526ա, վերջ.— Որոց աղա-
թիւքն ողորմի Քս. Ած. և Սր. Ծրագա-
լուցի շնորհաւորս Նուրի սարկաւարդին և
կենակցին Իւրոյ Կիւլպահարին, և ծնո-
ղացն Եայլային և Մաւճերին, և կարդացն
Մաւճիպին, Եղաւպին և Կիւրէի, կար-
դացողաց և. Շարիւս առաւել տէր Ղազարին,
և կնոջն Մարիամին, և զստերն Համօսին:

14.— էջ 564բ.— Որոյ աղաթիւքն

ողորմի Ջս. Ած. ըստացաւդի գրոցս Եայ-
լային եւ Մաւնեբին, եւ զաւակաց նոցին
Կիւլպաւարին, եւ Մարթան որ փոխեալ են
առ Ջս. կարդացողաց եւ.:

15.- Էջ 684բ.- Որոց աղաւթիւքն
ողորմի Ջս. Ած. ըստացաւդի գրոցս Կիւլ-
պաւարին եւ կողակցին Նուրէ, եւ ծնողացն
Պալիճանին, Նարխաթունին, եւ քերցն
Խուրմային, Ղամարին. կր.:

16.- Էջ 686բ.- Որոց սրբոց բարե-
խաւսութեամբն ողորմի Ջս. Ած. ըստացաւդի
գրոցս մղտեսի Նուրէ եւ կողակցին Կիւլ-
պաւարին, Եայլային եւ Մաւնեբին, Մու-
Հիպին, Եարուկին, Կիրեղին. կարդացող.:

17.- Էջ 628ա.- Որոց աղաւթիւքն
ողորմի Ջս. Ած. Կիւլպաւարին եւ կողակ-
ցին մղտեսի Նուրէ, եւ եղբարն Խաչա-
տուրին, եւ ծնողացն Պալիճանին, եւ
Նարխաթունին. կար.:

18.- Էջ 706բ.- Որոց Սբ. Նահապե-
տացն բարեխօսութեամբն ողորմի Ջս. Ած.
յանցաւոր գրչին մղտեսի Նուրէ, եւ
կողակցուն Կիւլպաւարին, եւ ծնողացն
Եայլային, Մաւնեբին, եւ ամ. զարմից.
կ.:

Յետմագոյմ յիշատակագրութիւնք.-

1.- Նորոգող Ակոր Դպիր.- 1779

Էջ 626, մէջնեղը, զունաթափ մեւա-
նով, բոլորգիր վարժ.- Ի թվին ՌՄԻԸ ին,
ապրելի ամսին, կրկին նորոգեցաւ զայս
գիրգս ի Թօխաթ, ձեռամբ մեղապարտ եւ
տըրտմասիրտ Ակոր Դպիրս, ԿԸ տարւոյ
գոլով իմ, բազում աշխատութեամբ Հազիւ
կազմեցի, անմեղադիր լերութ.:

Բայց վկայ մեղսամածիս, որ ՌՄԻԱ,
յունիս ԺԴ. միամօր որդեակն իմ, տիրացու
Աւետիքն, մեռաւ ժանտացաւօք, ԻՋ տարու
գոլով, եղեւ փեսայ Ջի. Ով զգիրս կար-
գայ, ասէ Ած. ողորմի, եւ ինքն գտցէ
զողորմութիւն ի միւսանգամ զաւստեանն
Ջի. Ամէն:

Ձ.- Նորոգող տիր. Յօհամի.-1819

Էջ 626, ստորոտը, սեւորակ մեկնով,
նոտր շեղագիր.- Կրկին նորոգեցաւ գիրքս
այս ի Թօխաթ ձեռամբ մեղապարտ եւ անար-
ժան իրրու կազմաւ արար տիրացու ՅօՀանիս,
ԼԲ տարւոյ գոլով, անմեղադիր լերութ,
բազում աշխատութեամբ Հազիւ կազմեցի: Եւ
որ Հանդիպի ասացէ Հայր մեղախ.:

Թվին ՌՄԿԸ ին, մարտի Ա ին, տէր
Ղազարի որդի Սարգսիս ձեռամբ եւ իւր
արդեամբ նորոգեցաւ, յիշատ օրհնութեամբ
եղիցի:

3520

ՅԱՅՄԱՆՈՒՐՔ - ՄԱՍՆ Ա.- (ԹԵՐԻ).- 21

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 88x22x5.5: Էջք 2+888: Պրակք
Դ-ԺԲ: Հանգամանք Համարեա բաւարար յետ
նորոգութեան Ս. Յակոբեանց կազմատան
մէջ: Թուղթ կոկեալ: Գրիչ՝ Թաղէոս:
Գրութիւն՝ խորագիրները եւ սկզբնատողերը
կարմիր, մնացեալը սեւ մեկնով, երկ-
սին, 80 տող: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր
զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու
սկիզբը, որոնցմէ շատեր կտրուած Հանուած
են: Լաթակազմ խաւարարտեայ: Ստացող՝
Պարոն Ամիրտան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ ք 1.- Ասացեալ սրբոց վարդապետացմ
ներքողեամ ի պատիւ ամ. սրբոցմ Աստուծոյ
Հմոց եւ նորոց.- Կաթողիկէ եկեղեցի սուրբ...:
Էջ Բ-Գի եւ Դ-Եի միջեւ թերթեր ին-
կած:

Էջ ք 2.- Սահմի ԻԸ, եւ Նոյեմբերի ԻՋ,
Տաւմ է եւ Յիշատակ Սրբոյմ Պաւղոսի խոստո-
վամոլիմ Թի.:

Էջ 8ա.- Սահմի Լ, եւ Նոյեմբերի Ը, Տաւմ
է Սրբոց Հրեշտակապետացմ Գաբրիէլի եւ Մի-
քայէլի, եւ ամ. երկմայիմ Զաւարացմ.-Յաւուրս
անաստուածութեան...:

էջ 16-17ի միջև թերթ ինկած:

էջ 88.— Վերջ 7 պարակի Յաջորդ
թերթը կորսուած:

էջ 68բ.— Տրէի Ժ, եւ Նոյեմբերի ԺԸ.
Պատմութիւն Արքայ Պրիմորի Լուսաւորչիմ:

էջ 68-69ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 62ա.— Տրէի ԺԱ, եւ Նոյեմբերի ԺԹ.
Տաւ Լ Ներսէսի Հայրապետիմ եւ Խաղա Ե—
պիսկոպոսիմ.—Յերրորդ ամի թագաւորութեան
Արշակա...:

էջ 106-107ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 107ա.— Տրէի ԺԹ, եւ Նոյեմբերի ԻԷ,
Վկայարանութիւն Արքայ Մեղեղեոսի Զիմա—
որիմ.— Սայ էր յարեւելից կողմանէ...:

էջ 126ա.— Դեկտեմբեր ամիսս Հոռովմա—
յեցւոց ամուսն ունի ԼԱ...:

էջ 164ա.— Քաղոցի Ա, եւ Դեկտեմբերի Թ,
Տօմ է Յոլութեան Ամոպի ի Յովակիմա գա—
մէն արիմեայն Մարիամ:

էջ 244բ.— Քաղոցի ԺԵ, եւ Դեկտեմբերի
ԻԴ, Վկայարանութիւն Քաղեոսի Առաքելոյմ:

էջ 296բ.— Յունվար ամիսս ամուսն ունի
ԼԱ...:

էջ 892ա.— Քաղոցի ԻԹ, եւ Յունվարի
Զ, Տաւմ է Եմրմդեան եւ Յայտնութեան Տ—
նառն մերոյ Յի. Բի.:

էջ 868-869ի միջև թերթ ինկած:

էջ 375բ.— Արաց ի Զ, եւ յունվարի
ԺԴ. Վերքստին Տաւմ է Եմրմդեան եւ
Յայտնութեան եւ թրքատութեան Բի. :
Եւ վկայարանութիւն Արքայ Ներմողա—
յոսի, եւ Ստրաղոնիկոսի.— Սոքայ էին
յամս անարէն արքային Լիկիանոսի...:

էջ 377բ.— Պատմառ Ը արուր Եմրմդ—
եան եւ Յայտնութեան եւ թրքատութեան
նրմ Բի. Այ. մե. :— Ռորհուրդ Ընրորդ
արուր տաւիս...:

էջ 386-387ի միջև թերթ ինկած:

էջ 387բ.— Յայսմ արուր յիշատակ է
Ար. Ժողովոյմ Նիքսոսի Բձ եպիսկոպո—
սացմ

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի Կր
գտնութիւն ամէն գլուխի վերջը. Կառնէթ
ընտրովի:

1.— էջ Ա-Բ.— Որոց աղաթիւքն ո—
ղորմի Բս. Ած. ստացողի գրոցս Ամիր—
տաւին եւ կողակցին իւրոյ Նիկարին,
եւ որոց իւրոց տէր Աստուածատրին, եւ
Լեւոնին, Մառուկին եւ Սարգսին, Թա—
մամին եւ Ազկուլէ, Ղազարին եւ Պու—
տախին, եւ Շամամին, եւ մեղաւոր գրչի
եւ կարդացողաց եւ յոռաց, եւ որ
գամէնն.:

2.— էջ Զ.— Որոյ աղաթիւքն ո—
ղորմի Բս. Ած. ստացողի գրոցս Ամիր—
տաւին եւ կողակցին իւրոյ Նիկարին,
եւ որոց իւրոց տէր Աստուածատրին,
Լեւոնին, եւ Բաղէ, եւ Սարգսին եւ Մա—
ռուկին, եւ Ազկուլէ, եւ Շամամին, եւ
Թամամին եւ Ղազարին եւ Պուտախին եւ
Մէրաթին, եւ ծնաղաց իւրոց եւ ամ.
արեան մերձաւորացն եւ մեղաւոր գրչին
Թաղէոսի, եւ կարդացող.:

3.— էջ 28ա.— Որոյ աղաթիւքն...
եւ Սարգսին, Եազկուլէ, եւ Շամամին

— — —

4.— էջ 31.— Որոց աղաթիւքն ո—
ղորմի Բս. Ած. ստացողի գրոցս Ամիր—
տաւին եւ կողակցին իւրոյ Նիկարին,
եւ որոց իւրոց տէր Աստուածատրին,
Լեւոնին եւ Թամամին, այլ եւ միւս որո—
ցն որ Հանգուցեայ են առ Բս., Մա—
ռուկին, եւ Սարգսին, Եազկուլէ, եւ Շա—
մամին, այլ եւ թոռանցն Ղազարին եւ
Պուտախին, եւ Մէրաթին, եւ մեղաւոր
գրչին Թաղէոսի, եւ կարդացողաց եւ յո—
ռողաց.:

5.— էջ 378ա.— Մանաւանդ գտացող
գրոցս պարոն Ամիրտաւին եւ կողակցին
իւրոյ Նիկարին, եւ որոց իւրոց տէր
Աստուածատրին եւ Լեւոնին, Մառուկին
եւ Սարգսին, Ազկուլէ եւ Շամամին, եւ
Թամամին, եւ որոց իւրոց Ղազարին եւ
Պուտախին եւ Մէրաթին, եւ մեղաւոր
գրչին Թաղէոսի.:

3521

Յ Ա Յ Ս Մ Ա Ի ՈՒ Ր Ք

— ՄԱՍՆ Բ.— (ԹԵՐԻ).— 21

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 33×22×5.5: էջք 440: Պրակք
ԻԳ-ԽԱ: Հանգամանք, Գրութիւն Եւայլն
ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1Բ.— Արաց ի ԻՋ, եւ Փետրվար Բ.
Վկայաքանութիւն Սրբոյն Տրիփոնայ:

էջ 16-17Ի յիջեւ թերթ ինկած:

էջ 19ա.— Մեհեկի Ա, եւ Փետրվարի
Է...:

էջ 42ա, ստ. լուսանցքին.— Ած. ո-
ղորմի յԱզիզ մամային եւ իւր ծնաւդացն
հոգուն ամէն:

էջ 206ա.— Արեգ ի Զ, եւ մարտի ԺԴ,
Պատմութիւն Նախահարցն սրբոց, Աղա-
մայ եւ որդւոց եւ թոռանց նորա.— Եւ
յետ ելանելոյն Աղամայ ի դրախտէն, Ե-
կաց ի սուղ եւ ի տրտում ամա Լ...: Եւ
յաւուր միում ասաց կայեն ընդ Հարել-Եկ
երթիցուք ի դաշտ անդր, զի տեսցուք
զգրախտն իմ զոր տնկեցի: Եւ նա գնաց
ընդ նմա անմեղարար...: Եւ թէ զիա՞րդ
եսպան եւ որպիսի աւրինակաւ: Ոմանք
ասեն թէ Հարել յառջեւն ի գնալ էր եւ
նայ յետեւանց էր, էառ ծանր քար, եւ
էնար գկառարն Հարելի եղբար իւրոյ, եւ
նայ այնպէս անկեալ մեռաւ: Եւ յայլոց
ասի թէ կապեաց ի ծառ մի ձեռս ի յե-
տըս, եւ այնպէս քարագոհ արարեալ
գնա, ծակեաց զձեռսն եւ զոտսն եւ
զկողսն, ըստ նմանութեան Փրկչին մե-
րոյ ի խաչին...:

էջ 228ա.— Գրիգորի քաջ հոռետորի,
ամյադի փիլիսոփայի ասացեալ Քարոզ
Վասն Մաղկազարդիմ...:— Սիոն ամրոց
էր Հրէաստանի, զոր Յեքուս կոչին, որ
է Երուսաղէմ...:

էջ 424-425Ի յիջեւ թերթ ինկած:

էջ 439բ.— Ահիկ Ժ, եւ ապրիլի ԺԷ.
Յիշատակ Սբ. Հայրապետիմ Յոհաննոս
Աւճնեցոյն:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի ԿՐ
գտնուին ամէն զլուսի վերջը. կ'առ-
նենք ընտրովի:

1.— էջ 1բ.— Բարեխաւսութեամբ եւ
աղաւթիւք Սրբոյն Պարսումա ճգնաւո-
րին, ողորմեա ստացողի գրոցս Ամիր-
տաւնին եւ կողակցին իւրոյ՝ Նիկարին,
եւ որդոց իւրոց, տէր Աստուածատրին,
Լեւոնին, եւ Մառուկին, եւ Սարգսին,
Եագկուլէ, եւ Շամամին, եւ Թամամին,
եւ որդոց սորին, Ղազարին, Պուտախին,
եւ Միրաթին, եւ մեղաւոր զրչին՝ Թա-
դէոսին, եւ կարգացողաց եւ լս...:

2.— էջ 46բ.— Որոց աղաւթիւքն ողոր-
մի Քս. Ած. յԱզիզ մամային, եւ ստա-
ցողի գրոցս Ամիրտաւնին, եւ կողակցին
իւրոյ Նիկարին, եւ որդւոց իւրոց տէր
Աստուածատրին եւ Լեւոնին, Բաղշէ
Մառուկին եւ Սարգսին, Ազկուլէ եւ
Թամամին, Ղազարին եւ Պուտախին...:

3.— էջ 430բ.— Որոց աղաւթիւքն ո-
ղորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս Ամիր-
տաւնին, եւ կողակցին իւրոյ Նիկարին,
եւ որդոց իւրոց տէր Աստուածատրին
եւ Լեւոնին, Մառուկին եւ Սարգսին,
Ազկուլէ եւ Շամամին, Թամամին եւ
Ղազարին, եւ Պուտախին, եւ մեղաւոր
զրչին Թադէոսի...:

4.— էջ 439բ.— Որոց աղաւթիւքն ո-
ղորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս Ամիր-
տաւնին եւ կողակցին իւրոյ Նիկարին,
եւ որդոց իւրոց տէր Աստուածատրին եւ

Լեւոնին, Սառուկին և Սարգսին, Ազ-
կուլի և Շամամին, այլ և Թամամին և

զաւակաց իւրոց՝ Ղազարին և Պուտախին
և Միրաթին. կրդ.:

3522

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԺ (ԹԵՐԻ).— 22

ՆԱՎԱՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւլ ԾԶԽԶԻԽԹ: Թերթթ 37—122: Պը-
րակթ է—ԼԸ: Հանգամանք բաւարար յետ
նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրիշ՝
Գրիգոր Սարկաւազ: Գրութիւն՝ խորա-
զիրները և սկզբնատողերը կարմիր,
մնացեալը սև և մելանով, երկսին, 31
տող: Ողորդիկ վարժ: Գունաւոր զար-
դակիւր և լուսանցազարդ գլուխներու
սկիզբը: Լաթակազմ խաւաքարտեայ:
Ստացող՝ Պարոն Ղազար:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Թղ. 37ր, պրակ է.— ...Յայնժամ ա-
սաց Անդրկաս գրապինն. Դադարեաց և
ցամաքեցոյ զլուրդ ի բերանոյդ...:

Թղ. 38ա.— Դեկտեմբեր ամիս Հո-
ռոմլոյ աւուրս ունի ԼԱ...:

Թղ. 99.— Լուսանցազարդ պատռուած:

Թղ. 100ա2.— Սրբոյն նփրեմի Խորիմ
Ասորոյ ասացեալ ներբողեան ի Սուրբն
Ստեփաննոս Նախալկայն Քի.:

Թղ. 137—138ի միջև կը պակսի մէկ
թերթ:

Թղ. 141ա2.— Պատմառ առաջի աւուր
Ծննդեանն և Յայտնութեանն Քի. Այ.
մերոյ.— Այսաւր Տաւն Ծննդեանն և
Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յի. Քի.
կատարի ի Զ յունարի...:

Թղ. 165էն յետոյ սխալմամբ դրուած է
167:

Թղ. 179բ1.— Արացի ժԲ, և յունվարի
ժԹ. վարբ և Յիշատակ Սբ. Հայրապե-
տացն Աթամասի և Կիւրղի:

Թղ. 263 և 266 զլսիվայր և սխալ
գետեղուած:

Թղ. 305, աւելի քան քառորդը պատռ-
ուած:

Թղ. 318ա1.— Արեգի Զ, և Մարտի
ժԴ, Տաւն է Դանիելի Մարգարիտն և
երից Մանկանց:

Թղ. 373ա2.— Սրբոյն Յակոբայ Սրբ-
նոյ Նպիսկոպոսին ասացեալ ի թերախա-
ւատութիւն թումայի Առաքելոյն Քի.:

Թղ. 418բ1.— Անկի ժ, և ապրիլի ժէ-
Յիշատակ Սբ. Հայրապետին Յոհաննու
Ուննցոյն:

Մանր յիշատակագրութիւնք Գրչի կը
գտնուին ամէն գլուխի վերջը, որոնց
իրեւ շարունակութիւն կցուած է վերջին
ստացողինը՝ անհարթ կամ բոլոր գրով:
Կ'առնենք քանի մը հատ բնաւորով:

1.— Թղ. 38ա1.— Որոց աղաթիւքն ո-
ղորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս Ղազա-
րին, և իւր կողակիցին Մայրամին, և
Ծնաւդայն Նորա, Կապիկին, Մըլհամին,
Յովանիսին, Տոլմաթին, Յէւասին, և իւն
մեկաւք խաւարեալ Գրիգոր սարկաւա-
զիս, կղ. Լս.:

Վերջին ստացողի Մարտիրոսի, որոցն
և զստեղացն և ամ. զարմիցն ամէն.
Պապիկին, Դաւթին, Պէկլուին, Շահպե-
տին, Մնացալեանին:

2.— Թղ. 41ա1.— Որոց սրբոյ Հայրա-
պետաց բարեխաւսութեամբն ողորմի Քս.
Ած. ստացողի գրոցս՝ Ղազարին, և իւր
կողակցիին, և Ծնաւդայն Նորա, զար-

միջն եւ զաւակաց եւ իւր ննջեցելեաց եւ կենդանեացն, եւ ինձ մեղապարտ գրչիս, կդ.:

Վերջին ստացողի Մարտիրոսի, եւ չաւրն Նաուազին, եղբարցն, Մարգարէ, Գրիգորին, Թաճին, Մնչին, եւ զարմից, Պապիկին, Դաւիթին, Մսրին, Պէկլուին, Շաճգտին, Մնացականին, ամէն:

3.— Թղ. 42ա2.— Որոց աղաւթիւքն ողորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս՝ Ղաւարին, Խաթուն Մայրամին, Կապիկին, Մլշամին, Յովանիսին, Տուվաթին, Թէւատին, Յովանիսին, եւ իւրեանց նախնեացն չոպուոյն. եւ ինձ մեղաւոր գրչիս, կարդ. եւ լսող.:

Վերջին ստացողի Մարտիրոսի եւ կրնոյն Պաղսատին, եւ որդոցն, Պապին, Մառուկին, Յովանիսին, Յովասափին, եւ ամ. զարմիցն. Պապիկին, Դաւիթին, Մսրին, Պէկլուին, Շաճգտին, Մնացականին, ամէն:

4.— Թղ. 13ա2.— Որոյ աղաւթիւքն ողորմի Քս. Ած. ստացողի գրոցս՝ Պա-

րոն Ղազարին, եւ կողակցին նորա Մայրամին, եւ ծնաւդացն նորա Կապիկին, Մրլշամին, եւ պապուն նորա Յովանիսին, Տուվաթին, Թէւատին, Յովանիսին եւ իւրեանց նախնեացն եւ ննջեցելոցն, եւ ինձ մեղաւթ խաւարեալ պծող Գրիգոր սարկաւազիս, եւ վարպետիս տէր Մարտիրոսին, կարդացողաց եւ լսողաց:

Եւ վերջի ստացողի Մարտիրոսի եւ ամուսնոյն Պաղտին, եւ որդոցն Պապին, Մառուկին, Յովասափին, Յովանիսին, եւ չաւրն Նաուազին, եւ մարն Մոմիին, եւ ամ. զարմից. Պէկլուին, Շաճգտին, Մնացականին, ամէն:

5.— Թղ. 418բ1.— Մանաւանդ ստացողի գրոցս Պարոն Ղազարին եւ Մայրամին եւ ծնողացն նորա, եւ Գրիգոր սարկաւազիս, կրդ. եւ լսող.:

Եւ վերջին ստացողի Մարտիրոսին, եւ չաւրն Նաուազին, եւ եղբարցն Մարգարէ, Մնացին, Գրիգորին, Թաճատին, եւ որդոցն, Յովասափին, Փաշային, եւ ամ. զարմիցն:

3523

ՅԱՅՍՄԱՒՈՒՐԹ (ԹՆՐԻ).— 23

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 80x21x6.5: էջք 556: Պրակք ԺԼԿ: Հանգամանք չամարեա բաւարար յետ նորոգութեան: Թուղթ գորչորակ: Գրիչ՝ Ներսէս Քաճանայ: Դրոթիւն՝ սկզբնատողերը կարմիր, մոսցեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 34 տող: Բոլորգիր: Համառոտագրութիւնք բաւական առատ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ գլուխներու սկիզբը: Լաթակազմ խաւաքարեայ: Ստացող՝ Մնացական, որդի Մուրատի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 7ա.— Քաղոց Զ, Դեկտեմբեր ԺԴ, Վկայորանութիւն Սրբոյն Լուկիայ.— Սրբուհին Լուկիայ կը ի քաղաքէն Սիրապուտայ, որ է յարեմուտս ի կղզին Սիկիւնայ.:

էջ 10-11ի միջեւ կը պակսի մէկ թերթ: Էջ 35ա.— Քաղոց ԺԴ, Դեկտեմբեր ԻԳ. Վկայորանութիւն Սր. Առաքելոյն Թաթևոսի:

էջ 44ա.— Քաղոց ԺԵ, Դեկտեմբեր ԻԵ. Տաւն է Դոթի Մարգարէին, եւ Յակոբա Տեառնեղորին:

էջ 74բ.— Թունվարի Ա, Քաղոց ԻԴ...:

էջ 272-273ի միջև ըստ երեւոյթին կը պակսի երկու թերթ:

էջ 275բ.— Մեհեկի ժԱ, փետրվար ժէ. վկայարանութիւն Թէոդորտի Զինարան:

էջ 282-283ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 286բ.— Մեհեկի ժէ, փետրվար ԻԱ. վկայարանութիւն Սրբոյն Յակովբա Ա-նաբեկոյն.— Սուրբ Անաբեկայն Քի. Յա-կորոս, որդին Զերեթեա, եղբայրն Յո-հաննու...:

էջ 302-303ի միջև կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 310ա.— Մեհեկի ԻԱ, փետրվար ԻԷ. վարք եւ Յիշատակ Սր. վարդապետացն եղիշէի [և] Գրիգորի նարեկացուն:

էջ 376-377ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 382ա.— Արեկի Զ, եւ մարտ ժԴ. Պատմութիւն նախահարցն, Աղամայ եւ որդոցն եւ թոռանցն նորին.— Եւ յետ եղանելոյն Աղամայ ի դրախտէն...:

էջ 382-393ի միջև կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 398 կը մնայ դատարկ: Ըստ երեւ-ոյթին թերոյթ չկայ:

էջ 406.— Արեկի ժԱ, եւ մարտ ժԹ. Յիշատակ է Սրբոյն Յոհաննու Երուսա-ղէմայ Հայրապետին:

էջ 532-533ի միջև ինկած մէկ թերթ:

էջ 533ա.— Ահի Ը, եւ ապրիլ ժԵ. Յիշատակ վարուց Սրբոյն Ազապիսի Հայրապետին:

էջ 536-537ի միջև թերթ ինկած:

էջ 542ա.— Ահի ժԲ, եւ ապրիլի ժԹ. Յիշատակ Եպիսկոպոսացն Քերստին:

էջ 548ա.— Ահի ժԴ, եւ ապրիլ ԻԱ. վկայարանութիւն Սրբոյն Կոստանտինի:

էջ 554բ.— Ահի ժԶ, եւ ապրիլ ԻԳ. վկայարանութիւն Սրբոյն Գեորգայ Զաւրոսի:

էջ 554-555ի միջև թերթ ինկած:

էջ 555թ.— Ահի ժԸ, եւ ապրիլ ԻԵ. վարք եւ յիշատակ Սր. Հօրն Նրասիմոսի:

Մամր յիշատակագրութիւն Գրչի կը գտնուին ամէն գլուխի վերջը, չնչին

տարբերութիւններով. ընտրովի կ'առ-նենք քոնի մը հետ:

1.— էջ 7ա.— Որոց բարեխաւսու-թեամբն ողորմի Քա. Ած. ստացողի գր-րոցս Մնացականին եւ կնոջն Կօզային եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթէ, եւ Ներսէս Քհ. գրչիս եւ ամ. ար...:

2.— էջ 166բ.— Որոց սուրբ թագաւո-րացս աղաւթիք եւ բարեխաւսութեամբն ողորմի Քա. Ած. ըստացողի գրոցս Մնա-ցա[կ]ա[ն]ին եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթին, Կօզային, եւ Արքաւամ փեսին, եւ Ներսէս Քհ. գրչիս եւ ամ. զարմ...:

3.— էջ 334ա.— Որոց արքոց նախա-հարցն բարեխաւսութեամբն ողորմի Քա. Ած. ստացողի գրոցս Մնացականին եւ կենակցուն Կօզային եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթին եւ զստեղաց նորին եւ փեսայիցն Արքաւամին, Պետրոսին եւ Աստուածատուրին, եւ Ներսէս քահա-նայ գրչիս եւ ծնաւդաց իմոց եւ ամ. զարմից եւ զաւակաց, կարդացողաց եւ լսող ժողովրդեանց եւ որ...:

4.— էջ 538բ.— Որոյն աղաւթիքն ո-ղորմի Քա. Ած. ստացողի գրոցս Մնա-ցակ[ա]նին եւ կնոջն Կօզային եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթին, եւ մե-ղապարտ Ներսէս գրչիս եւ ամ...:

5.— էջ 542ա.— ...Կատարեցաւ սուրբ նահատակն Իսահակ յապրիլ ժԸ, ի թվա-կանիս մերում ՊԿԶ ամէն, եւ է բարեխա-ւս առ Տէր վասն ստացողի գրոցս Մնա-ցակ[ա]նին եւ կնոջն Կօզային եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթին եւ Աստուածատուր փեսին, եւ մեղապարտ գրչիս.— Հմմտ. Հայոց Նոր վեաները, 1903, Վաղարշապատ, էջ 216:

6.— էջ 554բ.— Որոց աղաւթիքն ո-ղորմի Քա. Ած. ստացողի գրոցս Մնա-ցականին եւ կնոջն Կօզային եւ հօրն Մուրատին եւ մօրն Շահգաթին եւ Աստուածատուր փեսին, եւ Ներսէս գրչիս, եւ ամ. ար...:

7.— էջ 555ա.— Որոյն աղաւթիքն ո-ղորմի Քա. Ած. ստացողի գրոցս Մնա-ցականին եւ կնոջն Կօզային, եւ ծնողաց նորին, եւ ամ. զարմ...:

3524

Ա.- ՔԱՐՈՉԳԻՐՔ (ՄԱՍՆԱԿԻ).- 15

Գ. ՏԱՔԵՒԱՑԻ

Եզնկայ

ՊԾԱ=1402

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 27x19x7: էջք 740: Պրակք ԻԲ
+ԺԵ: Հանգամանք Համարեա բաւարար յետ
անյաջող նորոգութեան: Թուղթ զորշորակ:
Գրիչ առաջին մասին՝ Մեկթիսեղեկ Վարդա-
պետ: Գրութիւն՝ խորագիրները, իսկ երկ-
րորդ մասին մէջ նաեւ զխատառները կար-
միր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն,
48-60 տող, կարմիր գիծերու միջեւ:
Բոլորգիր նորակերպ անարուեստ, ոչ
միատեսակ: Համառոտագրութիւնք առատ:
Լաթկազմ խաւաքարտեայ: Ստացող՝ Գէորգ
Վրդ. Երզնկացի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Ծամօթ.- Սկիզբի շատ մը թերթերուն
գետեղումը խառնակ: Նոյն երեւոյթը կը
տեսնուի ընդհանրապէս ամբողջ ձեռագրին
մէջ:

էջ 12ա.- Բարոզ Աւետեաց Աստուածած-
նիմ:

էջ 16ա.- Դարձեալ Բարոզ Աւետեաց
Աստուածածնիմ:

էջ 27ա.- Ե.- Բարոզ Ծմնդեամ:

էջ 27ա.- Դ.- Բարոզ Ծմնդեամ:

էջ 56ա.- Ե.- Բարոզ Ծմնդեամ
Տեառն:

էջ 59, ստ, լուսանցքին, գրչէն.-

Վայ ինձ որ դառն վշտացեալ եմ եւ միտքս
ցնորեալ է, եւ բազում սխալեցի յայսմ
վայրի, մի՛ մեղադրել ինձ. զի այր երկ-
միտ նման է Հոգմակոծեալ եւ տատանեալ
ալեաց ծովու:

էջ 65բ.- Ը.- Բարոզ Ծմնդեամ:

էջ 78բ.- Թ.- Բարոզ ի Բաճ՝ Ես
եմ Հովիւմ Բաջ:

էջ 82բ.- Ժ.- Բարոզ Ծմնդեամ...:

էջ 98ա.- ԺԱ.- Նորիմ քարոզ ի Բաճ
մարգարէիմ որ ասէ. Ուրախացիմ երկիմք ի
վերուստ...:

էջ 108ա.- ԺԲ.- Բարոզ Ծմնդեամ...:

էջ 111բ.- ԺԳ.- Բարոզ Վասմ Մկր-
տութեամ...:

էջ 140ա.- Ի.- Նորիմ խրատ կրամաւո-
րաց...:

էջ 179բ.- Լ.- Նորիմ քարոզ երիտասար-
դաց մամկանց...:

էջ 227ա.- Ծ.- Նորիմ քարոզ ապաշխա-
րութեամ...:

էջ 241բ.- ԿԵ.- Նորիմ քարոզ Վասմ Հա-
ւատոյ եւ Սիրոյմ Աստուծոյ, եւ Սիրոյ ըմկե-
րիմ...:

էջ 268բ.- ՀԳ.- Նորիմ քարոզ Մեծի
Դշ. իմ...:

էջ 291բ.- ԶԲ.- Բարոզ Վասմ Յարութե-
ամ Զատիկի Կիրակէիմ...:

էջ 317ա.- ՂԱ.- Բարոզ եկեղեցոյ:

էջ 350բ.- Ծ.- Բարոզ Զգուշութեամ Ե-
պիսկոպոսաց եւ Բահամայից...:

էջ 388ա.- ԾԲ.- Բարոզ Յոհաննու Աւե-
տարմաշիմ եւ Յակոբա եղբոր մորիմ, ի բամմ
որ ասէ. Դարձաւ Պետրոս եւ տեսամէ գաշա-
կերտմ զոր սիրէր Յս. զի գայր գետն մորայ,
եւ ասէ. Տէր իսկ սա զի՞.- Ի վերայ այսմ
բանի Դ ինչ ասելի է մեզ...:

Յիշատակագրութիւմը.-

1.- Էջ 12ա.- Աղաչեմ զձեզ, եղբարք
իմ սիրելիք, ով դասք լուսերամից,
զանարժան Հողս զՄեկթիսէթ գծող զրիս
յիշեալիք ի սուրբ եւ ի մաքրափայլ
աղաւթս ձեր:

2.- Էջ 27ա.-

Եղբարք եւ Հարք իմ սիրելի,
որք ի յայմառու ու յապագայի,
զձեզ աղաչեմ սիրող բանի,
որդիք լուսոյ առագաստի,
զԳէորգէնս մեծ բարունի,
որ է ստացող այս մատենի,
եւ զՄովսէս քուերորդի,
որ բարունոյն ժառանգ բարի,
այլ եւ զգծող այսմ տառի,
զՄեկթիսեղեկ նուաստ ոգի,
դուք յիշեցէք Հոյք երջանկի,
յաղաւթս սուրբ պատարագի:

Յ.- էջ 86ա.- 140Ձ

Ով սուրբ մանկունք նոր Սիոնի,
գնեղ աղաչեմ Հոյլը երջանկի,
ունկն դնել իմոյ բանի,
զոր և գնեմ ի քարտիսի
Ի ութ Հարիւր Հայոց Թուի,
յիսուն և մէկ յաւելուածի,
եղև զալուստ Թամուրլանկի,
զոռոզ և պիղծ չար իշխանի:
Սայ ի յազգէ էր Մաճէտի,
և ուրացող էր Զրիստոսի,
ի յաշխարհէն Սամարղանի,
մեծ ախոյան Սատանայի:
Եկեալ Հասին զաւրք Եաթաթի,
խոժոռաղէմ նման աւելի,
ի յեկեղեաց զաւատի,
որ Եզեկայ անուն կոչի:
Չարխաւսեալ տաճիկ տոճմի,
զԳէորզէոս մեծ ըաբունի,
որ է ստացող այս կտակի,
պարեանք բոլոր Հայոց ազգի:
Երջանիկ Հայրն զովելի,
մատնեալ ի ձեռն անաւրիին,
կամաւ կացեալ ի Հանդիսի,
առաջի պիղծ Թամուր պակի:
Դառն դաճիճք մոլար ազգի,
իբրև զշուն կատաղի,
պաշարեցին շուրջանակի,
որպէս զիսուորք Պիղապոսի:
Աճեղ շաղալար սուր երկայրի,
արեւարբու չար զազանի,
Գէորզէոս ըաբուն բարի,
վառեալ ի սէրն Յիսուսի:
Ցանկալին բազմաց յերկրի,
բարձեալ զիսչն Յիսուսի,
զանցաւոր կեանս աշխարհի,
Համարելով զարշ և սնտոյի:
Հաւ Համարեալ զամճ սուսերի,
Հեղուլ զանրիճ արիւնն յերկրի,
նահատակիլ յայսմ աշխարհի,
առնուլ պսակ մարտիրոսի:
է՛ զարմացումն սքանչելի,
զի փրկեցաւ յայնմ առնին,
պահեալ աջովն Յիսուսի,
սին Հաւատոյ լինել յերկրի:
Եւ Մեկըթիզ կարաւտ բանի,
ոչ ունելով մասն բարի,
փափագանաւք յաւժարեցի,
խաւսել այս բան յիշատակի:
Վասն Հոգեւոր Հաւրն իմ վեհի,
Գէորզէոս վարժապետի,
արի և քաջ Հոստոորի,

աստուածաբան վարդապետի:
Ուղղափառաց զասուց խմբի,
մեծ ախոյանն անյաղթելի,
կարկէ զբերան Հերձուածողի,
որք աղանդով Ջաղկեղտնի:
Սա ի վերջին ժամանակի,
ի նահանգիս Դարանաղի,
որպէս զջաՀ անշիջելի,
պայծառացոյց զեկեղեցի:
Աջն անեղին Տեառն Յիսուսի,
որ է Աստուած միշտ կենդանի,
փրկէ զսա յաւուր չարի,
անփորձ մնալ ի յաշխարհի:
ԸզՄեկըթիզ զծող զրի,
եղեռնագործ և եղկելի,
յաղաւթս յիշեալ, ով ըաբունի,
զի Աստուած ինձ ողորմեացի:

Զսակաւ գիրս կարգաւ, և զանարժան
Հոգս յիշեալ:

4.- էջ 86Բբ.- Զս. Ած. քո սուրբ
նահատակացն և ընդերեւոյն բարխաւսու-
թեամբ, որք Հետեւողք եղեն չարչարանաց
քոց, ողորմեայ աշխատողացս ի սմա,
մանաւանդ Մեկըթիսեղեկ վարդապետին, որ
բազում աշխատանաւք զարիւնակս Հաւաքեաց
և երբ յիշատակ իւր և ծնաւդաց իւրոց:

5.- էջ 89Բբ.- Ով Տէր իմ Յս. Զս.,
բարեխաւսութեամբ սրբոց քոց ընտրելոցն
առաքելոցն և մարգարէիցն, և ամ.
սրբոց, ողորմեայ անարժան զծողկանս, և
ամ. աշխատողացն ի սմա, և քեզ փառք
յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Բ.- ԳԻՐԶ ՀԱՐՑՄԱՆՅ (ԹԵՐԻ).- 19
Գ. Տաթևացի

էջ 89Եա.- Այս իմձ գլխաւոր բաճք բոլոր
գրոցս:

էջ 89Եբ.- Յառաջաբաճ գրոցս.- Ներ-
գործական իմն...

էջ 897ա.- Յաճկ է Առաջիմ Հատորի
Հարցմանցս:

էջ 897բ.- Գրիգորի աշակերտի, ետամն-
ծիմ Յոհաննու Որոտմեցոյ, Հարցմունք
Պատասխանից, և աւգտակարք գրոց աշակեր-
տեալ մամկանց:

էջ 469բ.- Սկիզբմ Յամկի Ջորրորդ Հա-
տորի:

էջ 607ա.- Իմմերորդ Հատոր. Վասմ նոր
Օրինաց եւ Եկեղեցոյ Զամաղաճ Հարցմունք:

էջ 781բ.- Հարցմունք Գեորգ վարդա-

պետի եւ լուծմամբ Գրիգորի մորիմ հարազատի.- Գիր թոյո վսեմամիտ խոհեմութեան, ով արփիածին Հարազատ, եւ վերնոյն Սիոնի նազելի զաւակ, Գէորգէոս Բարունեաց պետ. միանգամայն եւ իղձք փրկական, եւ Հրաման Հարկի, ժամանակ եհաս...:

էջ 789-740, մեծագոյն մասը պատուան:

Մամր յիշատակագրութիւնը.-

1.- էջ 581բ, վարը.- Ձեռողս յիշեայ ածխոյժ մտաւոր, եւ զու յիշեալ լիջիւր յանմոռաց գիտութեանն ամէնիմաստ Հոգոյն Աստուծոյ ամէն:

2.- էջ 670ա, ստորոտը, " Զի անուշահոտ վարուք Հաճոյ եղեն Աստուծոյ, եւ քուրմամբ աղաթիւք քարեխօսեն վասն մեր քառերէն յետոյ. " եւ - զծողիս " - Գծողին անունը ներկայացուած է փակագրով մը որ կրնայ կարդացուիլ " Գէորգէոս ":

Յետմագոյն յիշատակագրութիւն.- 1579

էջ 581բ, թիւ 1 յիշատակագրութեան ներքեւ, նոտագիր.- Ես մեղաւոր Հարապետըս ի Հայ թվականին 22Ե ծնեւ եմ, 27Ե Հարեղայ արհնեցին, ՌԶ ի գրոց կարդալ զնացի, ՌԻԲ զաւագան առի. վա՛յ ինձ մեղաւորիս:

3525

ԱԿԵՏԱՐԱՆ (ԹԵՐԻՒՅ.- 293

Սեբաստիա

20 = 1501

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x16x8. էջք 85-816: Պրակք ժՁ-Լ: Հանգամանք քաւարար յետ նորոգութեան: Թուղթ գորշորակ Գրիչ՝ Սիմէոն Գրութիւն՝ սկզբնատողերը եւ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սեւ մեկանով, երկսիւն, 21 տող: Բոլորգիր կանոնաւոր: Կարմիր կապոյտ զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք էջ 188: Լաթակազմ խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱԼՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 85ա.- Ոչ են պիտոյ բժիշկք ողջոց այլ հիւանդաց...:- Հմմտ. Ղկս. Ե. 81:

էջ 80-81ի միջեւ ինկած մէկ թերթ: էջ 182-188ի միջեւ կը պակսի երկու թերթ:

էջ 188.- Աւետարան Ըստ Յովհաննու.-

Ի սկզբանէ էր Բանն...:

էջ 818բ.- ... որ թէ զրեալ էին:

Աւետարանս որ ըստ Յովհաննու արաբեալ ի փառս Ջրիստոսի Աստուծոյն մերոյ:

Յիշատակարան Գրչի.- 1501

էջ 814ա.- Փառք անսկզբնականին Հաւր, եւ Որդոյ նորա Միածնի, եւ ամենասուրբ Հոգւոյն, ելաւդի ի նորին էութենէ: Աւրհնութիւն Աստուծոյ Հաւր, որ զթացաւ յարարածս իւր, եւ առաքեաց զՄիածին Որդին ի փրկութիւն մարդկան...:

Վասնորոյ եւ իմ անարժանութիւնս նուաստ Հոգով եւ տարտամ մարմնով, Սիմէոն գրիչս յիշեցէք ի Տէր եւ յաղաթս ձեր: Ի թուականին 20, ի դրունս Սր. Աստուածածնի, յերկիրս Սեբաստիոյ [Եւրոնականութիւնը կորսուած]:

3526

ԱԻԵՏԱՐԱՆ (ԹԵՐԻ).— 294

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 26.5x18x2.5: էջք 25-166: Պրակք Բ-ժԴ: Հանգամանք քաւարար յետ նորոգութեան: Թուղթ զորշորակ: զրու-թիւն՝ սկզբնատողերը եւ զլիսատառերը կարմիր, մնացեալը սև: մէլանով, երկ-սիւն, 28 տող: Ուղորդիր վարժ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ Հատուածներու սկիզբը: Խորանազարդ իւր սարօք էջ 61: Լաթակազմ խաւարարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 26ա.— Ռաբբի, ահաւասիկ թղենին զոր անիծեցեր՝ ցամաքեցաւ...— Հմմտ.

Մրկ. ժԱ. 21:

էջ 60ա.— եւ ոչ ումէք ինչ ասացին զի երկնչէին:

էջ 60-61ի միջեւ ըստ երևոյթին կը պակսի մէկ թերթ:

էջ 61.— Քանզի քաղումք յաւժարե-ցին...:

էջ 166 բ.—...Բայց աւասիկ ձեռն մատնէի իմոյ [Ծարումակութիւնը կորսուած]:

3527

ԿԱՐԳ ԵՒ ՄԱՀՄԱՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մասալ 17.5x11: էջք 82: Հանգամանք քաւարար: Թուղթ Հասարակ եւ ձեռող: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնաբառերը կամ նախատառերը կարմիր, մնացեալը սև: մէլանով, միասիւն, 24 տող, գունաւոր շրջանակի մէջ. շրջագիծը տեղ տեղ ճեղ-քած է թուղթը՝ զործածուած մէլանին խտութեան իբր հետեանք: Նոտր շեղագիր վարժ գրչէ: Կողք թղթեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Այս է Կարգ եւ Սահմամ խոստովանութեամբ, սահմանեալ ի սրբոց հարամց կամոմաց աստուածայնմ գրոց: Վասմ հարցմամ քահանայնմ եւ քմմութեամբ, թէ որպէս հարցամե եւ քմմէ զխոստովանորդիմ,

վասմզի այս է ստոյգ ուղիղ կարգ եւ ճշմարիտ: Որոց չիք հմար առամց այս կարգի ուղիղ խոստովանութիւն եւ ստոյգ առմել: Վասմորոյ պարտ է քահանայնց ըստ այսմ կարգի առմել, եւ ամ. քրիստոնէից:

էջ 14.— Ցատուկ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովանորդին սակ առաջի քահանային...:

էջ 19.— Ազօթք յառաջ քան զխոստո-վանաթն:

էջ 20.— Եւ ապա ի ծուեկս անկեալ... սսէ զքանս Աթանասի Հառաչմամբ եւ արտասուօք:

էջ 26.— Խոստովանութիւն Քահանա-յից.— Մեղայ ամենասուրբ Երրորդու-թեանն...:

էջ 31-32, դատարկ:

3528

ՅՈՒՅԱԿ ՏԵՂԱՓՈԽԵԼԻ ՏՕՆԻՅ ՍՐԲՈՅ

Սարգիս Մախտեսի

Երուսաղէմ

ՌՄԿԳ=1814

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x15.5: էջք 22: Հանգամանք լաւ: Բուղթ Հասարակ: Գրիչ՝ Յակոբ Աբեղայ Կանցի, Կարենցի: Գրութիւն՝ գլխատառերը կարմիր, մնացեալը սև մելանով, միասին, 18 տող կամ նուազ, կարմիր գիծերու միջև: Նոտրագիր յստակ: Կողք խաւաքարտ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-5, դատարկ:

էջ 6.- Զփոքրիկ տետրակս որք տեսանէք է Հաւաքեցեալ սակս տօնափոխեալ սրբոց մարտիրոսաց եւ այլոց սրբոց ըստ ցուցման տարեգրոյն նորասահման Տօնացոյցին մերում... քաղում աշխատութեամբ

եւ խուզ ընտրութեամբ եղեւ Հաւաքեցեալ Սրբոյ Աթոռոյս ընդիկ միաբան, եւ լուսարար Սիմէօն շնորհաբան վարդապետի սպասաւոր ի մահունսի Սարգսէ:

Ի ՌՄԿԳ եւ յամսեանն օգոստոսի սկզբան, եւ յաւուրս պատրիարկութեան տեսնեալ Բէողորոս սրբազան վեհի Վանցւոյ եւ ձեռամբ նորին ծառայ եւ նօտար Յակոբ արեղայի Կ[ա]նցւոյ:

էջ 7.- Անաստասայ քահանային, եւ Վարոսի եւ այլոց...

էջ 14.- Ջրիստափորի վկայից, եւ այլոց սրբոց:

էջ 15-22, դատարկ:

3529

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ, Ա

Եսայի Մամուկեան

Ռանգուն

1882-1870

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21x17: էջք 50, որոնցմէ 27ը դատարկ, անմաքուր: Հանգամանք Համարեա քաւարար: Բուղթ Հասարակ, ծեղղ: Գրիչ՝ Եսայի Մանուկեան: Գրութիւն սեւուրակ մելանով, միասին, 26 տող կամ նուազ, սև գիծերու միջև: Եեղագիր: Ստացող՝ Ներսէս Ծ. Վրդ. Գէորգեան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1, տիպոգրաֆիք:

Բուրաստան երկնափայլ ծաղկանց, բողբոջեալ ի քրտնածին երկանց նախնի Հազնեբդուացն Զուղայեցւոց, Հաւաքեալ ի լուր ականջաց, աշխատասիրութեամբն Եսայիայ Մանուկեան, ի Ռանգուն, յամի 1882:

էջ 8.- Առ նորին վեհապանծ վսեմու-
թիւնն՝ յարգամեծար սրբազան տեառն ներ-
սէսի Ծայրագոյն եւ Աստուածաբան Վարդա-
պետի Գեորգեան:

Առաքելական Աթոռոյն Սրբոց Յակով-
բեանց Գերայագոյն նուիրակի եւ շնորհա-
գարոյ այցելուի՝ զԱրժանապատիւ սրբազան
տեառն ներսէսի Ծայրագոյն եւ Աստուածա-
բան վարդապետի Գեորգեան զսուրբ աջն
աստուածարեալ բազում ակնածութեամբ եւ
խորին խոնարհութեամբ Համբուրելով
նուիրել զայս՝ նուաստ ծառայ իւր Եսայի
Մանուկեան:

Ընկայ յինչն, ով պատուարժան,
զիմ այս արձան խոնարհութեան,
յորժամ տեսցես զայս Բուրաստան,
օրհնեալ զԵսայիս Մանուկեան:

էջ 6.- Սիրտ Մարդոյ.- Ձուներմ դարդ
իմացող՝ ասող ու լրսող...:

էջ 7.- Գրիչ.- Գրիչըն գովեմ մին
դամիշ այս...:

էջ 14.- Ջգուշութիւն.- Անցաւոր
աշխարհիս րանէրն տեսնելով...:- Ղուլ
Արդունիս զըրիստ ասացի շարըն...:

էջ 15.- Խրատ.- Խըրատ մի քեզ տամ,
սիրելի եղբայր...: Ղուլ Արդունուս
խաթին թէ կանես դարուլ...:

էջ 18.- Բրանդ.- Ով իմաստուն
անպիտան...:

էջ 22.- Ջառվարաղ.- Սիրտս լի այ,
միտքս մուր...:- Ս ի մ է օ մ բիքամ:

էջ 25.- Ջուարեալի Յաւակրութիւն:

էջ 27.- Միջկացաւի դեղի թլիսմ:

- Խնամի Խաչիկ եւ Խնամի Խաչատուր:

էջ 29.- Օրհնութիւն Սուսիանցի
Իրիցի:

էջ 32.- Խարսանըբայ Խաղ. յօրինեալ
յեսայեայ Մանուկեան, ի Հանդիսի Հարսա-
նեաց Պարոն Մանուկայ Թորոսեան Եիրա-
զեցւոյ ընդ Օրիորդ Թագուհւոյ Արամեան
Միթայէլեանց, ի Կալկաթա, յամի 1855...:

էջ 37.- Ծանօթութիւն: Մարթ է
փոփոխել զյատուկ անուանն որ ի Խարսա-
նըբայ Խաղին վասն այլոց ամուսնացողաց:

- Մեկնութիւն անձանօթ բառից
պարունակելոց ի վերոյգրեալ Խարսանըբայ
Խաղին:

էջ 42.- Ի նմին Եսայեայ Մանուկեան
քանի աւուրբք յառաջ քան զՀաղորդիլն իւր
ի Կալկաթա՝ զկնի դարձի իւրոյ անդ, յետ
երկրորդ պատերազմին Ռանգունայ, յամի
1852:

Ջղումն.- Ով դու Փրկիչ աշխարհի...:

էջ 48.- Վերոյ երկորքին ոտանաւորքն
արտահանեալ յԵսայեանող տետրակին Եսա-
յեայ Մանուկեան զետեղեալ են աստանօր, ի
Ռանգուն, 1870, ջանէր 8, յաւուր
Երկուշաբթի:

էջ 46.- Յանկ Տետրակիս:

3530 ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ. Բ

Եսայի Մամուկեան

Ռանգուն

1870

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x17, էջք 42: Հանգամանք
Համարեա քաւարար: Թուղթ ծծող: Գրիչ՝
Եսայի Մանուկեան: Գրութիւն սեւորակ
մեկանով, միասիւն, 28-80 տող, սեւ
գիծերով միջեւ: Ենդագիր: Կողք թղթեայ:
Ստացող՝ Ներսէս Ծ. Վրդ. Գեորգեան:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Տիողոսաթերթ.-
Բուրաստան երփնափայլ ծաղկանց
բողբոջեալ ի քրտնածին երկանց նախնի
Հազներգութեան Ջուղայիցոց, Հաւաքեալ ի
լուր ականջաց աշխատասիրութեամբն Եսա-
յեայ Մանուկեան, ի Ռանգուն ի 2/14

ապրիլի, յամի 1870:

էջ 2, դատարկ:

էջ 8.- Ուղերթ ի ձեւ խնդրանաց.- Ճառաքելական Աթոռոյն Սրբոց Յակովբեանց Գեորգորգոյ Նուիրակի եւ Հնդկաստանայ ԵնորՀազարդ Այցելուի՝ զարժանապատիւ սրբազան տեառն Ներսէսի Ծայրագոյն եւ Աստուածաբան Վարդապետի Գէորգեան զսուրբ աջն աստուածաբանը բաղձամ ակնածութեամբ եւ խորին խոնարհութեամբ Համբուրնով նուիրէ զայս՝ նուաստ ծառայ իւր:

Յորժամ զայս տեսցես՝ Հաճեաց զիս յիշել,

եւ Հայրագործով օրհնութեամբդ օրհնել...: Սրբազնութեան քում որդիական ակնածութեամբ ամենախոնարհ եւ Հնազանդ ծառայ Եսայի Մանուկեան, ննեալ ի Բասորայ, յամի Տեառն 1808, ի 11/28 մարտի, ի չորեքշաբթի:

էջ 4-6, դատարկ: Նոյնպէս 8-9:

էջ 6.- Մեր Ազգն.-

Մեր ազգըն յիմարացել ան,
չուտով փըչանալ ան ուզում,
ուրախութիւն, սէր, թողէլ ան,
յիրար գըլուկ լալ ան ուզում...:

էջ 16.- Վա՛յ իմ մեղացն.- Իմ մեղքն սէվ ծով այ՝ ես միջումն կորած...:

էջ 16.- Փռշտան ամ ես իմ մեղացէն.- Ի սուրբ աւագանէն՝ չուր այսօր վա՛յ ինձ...:

էջ 18.- Մեղայ Աստուծոյ.- Ղարիբ տեղ նաչաղ եմ՝ Հալըս փէրիշան...:

էջ 19.- Կեղծաւոր մարդ.- Երեսախան զօստի ունես...:

էջ 20.- Տառագիծ.- Ազամայ որդի քեզ մին խրատ տամ դու լըսիր...:

- Սուրբ Գերեզմանն.- Ազամա որդի քո ստեղծողն միտըդ քեր...:

էջ 21.- Հեգնութիւն.- Եռքում մեռայ՝ տեղս այ ծմակ...:

էջ 22.- Լանգըքանենց ջՀուղներն.- Եկէք տեսէք ինձ ինչ արին Լանգըքանենց ջՀուղներն...:

էջ 23.- Մուկն եւ ձագք իւր.- Եկէք եղբարք զանգատ անմե...:

էջ 24.- Կեանք Մարդոյ.- Եկէք երկու բան ամ ասում...:

էջ 26.- Ոչխարն եւ Գայլն.- Յիրար Հետ բաս արին ոչխարն ու գէլըն...:

էջ 28.- Բարեկենդան.- Պայծառ արփին արդ քարձարցաւ...: Պ ե տ ը ս:

էջ 29.- Երգիծանութիւն.- ԱՀա ստեղծուած աւաղական...: Ա Ո Յ Ո Ւ Ո ի:

էջ 31.- Հետագայ եօթնեքին ոտանաւորքն արտահանեալ յԵսայիատող Տետրակէն Եսայիայ Մանուկեան՝ զԵստիղեցան աստանօր, ի Ռանգուն, 1870, մարչ 29, յերեքշաբթի:

- Աղերս.- Երբորգութիւնդ ի մի Աստուած...:

էջ 32.- Խրատ առ անձն.- Խաւարամած յաշխարհի...:

- Բան իմն առ աշխարհ.- Աշխարհան աշխարհիդ աշխարհմ...: Ա շ խ ա ր Հ:

էջ 38.- Վարդանանք.- Ի նահատակիլ քաջին Վարդանայ...:

էջ 34.- Իմաստութիւն.- ՌՊ է սա որ դիմեալ զայ, յանդամանդեայ բազմեալ զահ...:

էջ 36.- Սարսապարիլա.-

Սարսապարիլա,

Սարսապարիլա,

դու ես դարձան Համայն ցաւոց,

Սարսապարիլա...:

էջ 37.- Այլ իմն Խարսանըքայ Խաղ.- Ազնիւ Պարոն Բաղդասար...:

էջ 39.- Յանկ Տետրակիս:

էջ 40, դատարկ:

էջ 41.- Գիտելիք.- Երկոթին պիտակ երեսքն որք ընդ մէջ 2 եւ 3 էջիցն անկանին [ըստ Նոր իջաՀամարի 8 եւ 9], վրիպեցան ի տեսութենէ իմմէ, յայն սակս մնացին զատարկ...:

Այլ իմն Խարսանըքայ Խաղն, որ յէջ 80 [87], յօրինեալ է յինչն ի Հանդիսի Հարսանեաց Պարոն Կարապետի Բաղդասարեան Ջուղայեցւոյ ընդ Օրիորդ Ովսանեայի Կարապետեան Գ. Առաքելեանց, ի Ռանգուն յամի 1869, ի 16/28 սեպտեմբերի ամսոյն: Մարթ է փոփոխել զյատուկ անուանս որ ի նմա՝ վասն այլոց մտնանացողաց:

Եթէ կամ իցէ Յարգելոյդ Հրատարակել ինչ ինչ ի Բուրաստանէն յէջս աշխարհագրով Սիօնին... ա՛ծ ի լոյս անվճեր վստահութեամբ...:

էջ 42, դատարկ:

3531

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ.- 88

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 28X21: էջ 48: Հանգամանք անբաւարար. լուսանցքները ոչ մաքուր եւ թեթեւակի ցեցահար. քայքայուած եւ նորոգուած. դարձեալ կարօտ նորոգութեան: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները, սկզբնատողերը եւ զխառատերը կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 26 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Բոլորգիր վարժ: Գունաւոր եւ ոսկեխառն զարդագիր եւ լուսանցազարդ կարեւոր կտորներու սկիզբը: Կիսախորան իւր սարօք, էջ 7ա: Նկար, պատարագիչ ՋՀՆ. երկու սարկաւազով, էջ 6բ: Կողք չունի: Նուիրող՝ մահտեսի Յովսէփ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 5, անհարթ գրով.- Յիշատակ է սուրբ տնորս ի Սր. Յակոբայ տաճարն որ յԵրուսաղէմ:

էջ 6ա, նոտրագիր.- Ջահանյաք քո զգեցցին զարդարութիւն...:

էջ 7ա.- Որ զգեցեալ ես զլոյս որպէս Հանդերձ...:

էջ 20ա.- Հաւատամք ի մի Աստուած...:

էջ 25ա.- Ոչ ոք արժանի է...:

էջ 24բ.-...Եւ ասէ զԱղօթս ի ծածուկ՝

Աթամասի.- Տէր Ած. զօրութեանց...:

էջ 82, ստ. լուսանցքին, նոտրագիր.-

Յիշեա Հայր սուրբ զմահտեսի Յովսէփն...:

էջ 86, ստ. լուսանցքին, նոտրագիր.-

Ով սուրբ պատարագող յիշեա զմահտեսի Յովսէփն:

էջ 41բ.- Որ աւրՀնեա զայնոսիկ...:

Յիշատակարամ.-

էջ 42ա, սկիզբը բոլորգիր, վերջը նոտրագիր.- Փառք ամենասուրբ Երրորդու-թեանն, Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն Սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն: Յիշատակ է ԽորՀրդատնորս մահտեսի Յովսէփին եւ իւր կողակցուն ի Սր. Ջաղաքն յԵրուսաղէմ, ի զուռն Սր. Յակոբայ:

էջ 48բ-48, դատարկ:

3532

ՊԱՏԱՐԱԳԱՄԱՏՈՅՑ.- 89

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 29X20: էջ 48: Հանգամանք համարեա բաւարար. լուսանցքները վնասուած խոնաւութենէ եւ ցեցերէ. նորոգութեան կարօտ: Թուղթ կոկեալ: Գրութիւն՝ խորագիրները, Հրահանգները եւ սկզբնատողերը կարմիր, զխառատերը կապոյտ եւ կարմիր, մնացեալը սեւ մելանով, երկսիւն, 22 տող բուն քնագիրը, Հրահանգները աւելի խիտ գրուած, կարմիր գիծերու միջեւ: Գունաւոր զարդագիր եւ լուսանցազարդ կամ լուսանցանկար կարեւոր կտորներու սկիզբը: Խորանագարդ իւր սարօք, էջ 8: Կողք չունի: Նուիրող՝ Աստուածատուր քահանայ (1709):

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.- Կամոմ եւ կարգաւորութիւն ա-րարողութեամ պատարագի եւ սպաս առնուոյ...:- Որ զգեցեալ ես զլոյս որպէս Հանդերձ...:

էջ 7բ.-...Եւ ասացէ զԱղօթս առ Սր. Հոգիմ տմօրիմիջ գործոյմ.- Ամենակալ, բա-րեւար, մարդասէր...:

էջ 12ա.- Եւ ասէ զԱղօթս ի ծածուկ,

Յոհաննու Ոսկէբերամիմ.- Տէր Ած. մեր...:

էջ 15ա.-Ած. սուրբ որ ի սուրբս Հանդուցեալ ես...:

էջ 17ա.- Հաւատամք ի մի Աստուած...:

էջ 20ա.- Ոչ ոք արժանի է...:

էջ 92ա.- Տէր Ան. զօրութեանց...:

էջ 94ա.- Սը. Սը. Սը. ես ճշմարտա-

պէս...:

էջ 96ա.- Եւ ապա առեալ զմի մասմ
ի ձեռն իւր ասէ ի ծածուկ...:

էջ 41ա.- Որ աւրՀնես զայնոսիկ...:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ.- 1709

էջ 42բ, բոլորգիր տարբեր.- Արդ՝ ես
անարժան եւ անուղղայգործ Աստուածատուր
քաճանայս Իսպահանու Ջուղայու, ետու ի
նուէր ի Սը. Աստուածածինն որ Երուսաղէմ

ի Գեթսամանի, որ ձեռամբ տէր Կիւրդի, որ
եկեալ էր Իսպահան, զոր ի զնալն էր թիւն
ՌՅԾԸ, յամսեանն դեկտեմբերի Է, զայս
տետրակս Պատարագամատոյց, ընդ իւր տարա-
ի Սը. քաղաքն, յիշատակ իմ, եւ ձեռագն
իմոց: Որք յիշէթղ զմեզ, յիշեալ լիջիթ
առ Զս. յոյսն քնաւից, ամէն:

Ստորոտը, նոտրագիր.- Յիշատակ է Սը.
Յակոբայ, որ ի Սը. Երուսաղէմ:

էջ 48-48, դատարկ:

3533

ԽՈՐԱԳԻՐՔ ՍԱՂՄՈՍԱՅՆ ԴԱԽԹԻ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 16x11: էջք 48: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սեւ
մեկանով, միասին, 16-21 տող: Նոտրա-
գիր: Համառոտագրութիւնք առատ: Կողք
թղթեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 17.- Խորագի[ր]ք Սաղմոսացն
Դաւթի, սկսեալ յութեաններորդ զլիւն՝
նորին Սաղմոսացն:

Երկինք պատմեն (ասէ) զփառս Աստու-
ծոյ. նշանակէ զօրՀնութիւնս Աստուծոյ,
զոր քարոզեն լռութեամբ անքան բնութիւնք
արարածոց...:

ԺԹ.- Վասն Սողոմոնի որդւոյ իւրոյ
աղօթէր, եւ խրատ տայր նմա յԱստուծոյ

խնդրել զօգնականութիւն...:

էջ 38.- ԶԼԶ.- Երանելին Դաւիթ ի
ձեռն Երեմիայի տայ նշան Եբրայեցւոցն,
եւ ծանուցանէ զգերիւն ի Թաքնացւոց, եւ
զաղէտսն որ անցանելոց էր ընդ ժողովր-
դեանն, թերեւս խնդրեցան զողորմութիւն:
Վասնորոյ ասէ զայս:

էջ 42.- ԾԾ.- Ի խորՀուրդ խաչին
կոչէ սրբութիւն երանելիս Դաւիթ, եւ թէ
ի կատարածին խաչին ծառայեցան ամ.
լեզուք, եւ ասէր:

Մինչ էր Ամբակում ի վերայ վիմին,
եւ ետես զՏէրն ի վերայ խաչին, եւ որ
ինչ լինելոց էր, օրՀնութեամբ եւ
զողութեամբ պատմէր եւ ասէր:

էջ 48-48, դատարկ:

3534

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 17x10x1.5: էջք 2-248: Հան-
գամանք անբաւարար. պակասաւոր, ցեցաճար:
Թուղթ, գրութիւն ալլազան: Կողք լաթ
կիսատ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 18.- Երանի ողորմածաց զի նորա
զողորմութիւն գտցան...:

էջ 26.- Յաղագս խոստովանութեամբ:

էջ 62.- Վասն երկոտասամ հողմոց

թիւ որպէս շՅշԵՍ:

Էջ 84-103 չկայ:

Էջ 108.- Վասն ստեղծման Աղա-

մայ...:

Էջ 108-111, դատարկ:

Էջ 120-185 չկայ:

Էջ 186.- Կենդանի նահատակն Յոր

Հրամայէ...:

Էջ 140-161, դատարկ:

Էջ 162-161 չկայ:

Էջ 162.- Օրհնելու է անսկիզբն

խայր...:

Էջ 164-165, դատարկ:

Էջ 166-181 չկայ:

Էջ 182.- Տէր Առաքելի եղամեծի...

արարեալ բանս խրատական... ի մեկնութիւն Սահմանաց Գրոց...:

Էջ 189-197, դատարկ:

Էջ 198.- Նորիմ Տեառն Առաքելի հոգեմորաց հայրապետի վասն Սահմանացն Դաւթի քաղաածու բան:

Էջ 229.- Ի չորրորդ ձեռնարկու-

թեամ, որ ասեն իմաստասիրութիւն, կամ

գիտութիւն է, կամ ոչ գիտութիւն...:

Էջ 230, նոտրագիր տարբեր.- Յաղագս քերականութեան:

Էջ.- Վասն իմաստասիրութեան:

3535 ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (ԺԸ, ԴԱՌ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառաւ 21x18x2: Հանգամանք անբաւարար վնասուած Հնութենէ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն ալագան, կազմ կիսակաշի խաւարարտեայ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Ա. Մաս.- Թերթ 56: Երկսիւն 1-10, եռասիւն 10-15. Երկսիւն 15-19. եռասիւն 19-56: Նոտրագիր մանր:

Սկիզբի եւ վերջի սրճագոյն պահպանակ թուղթերուն վրայ կայ սեւորակ մեղանով. շեղագիր, ձեռագրիս պարունակութեան ցանկը, 1-84 գլուխներ:

Քղ. 1ա 1.- Պրակ Բ.- Առաջարանութիւն գրոցս, Յոհան Երիցէ Ակնցոյ:

Նունոյ յԱւետարանիչսն առ Դամասոս Նախադրութիւն:

Ծանօթ.- " Ոսկան Երեւանցոյ յԱմստերդամ տպած (1666) Աստուածաշունչէն ընդօրի նակուած են ձեռագրիս ստորեւ նշանակեալ քովանդակութիւնները "

Քղ. 2ա 2.- Նունոյ ի Թուաբանութեանէ Գրոց Եկեղեցականաց:

Քղ. 4ա 2.- Նունոյ ի Թուաբանութեանէ

նէ Գրոց Եկեղեցականաց:

- Նախադրութիւն Մատթէոսի Աւետարանի:

Քղ. 4բ 2.- Նախադրութիւն Յոհաննու Աւետարանի:

Քղ. 5ա 1.- Գլ. ԼԸ: Ասէ Տէր ցՅօթ, ի մրրկէ եւ յամպոյ.- Ո՞ր է դա՝ որ թարգմանէ յինչն զխորհուրդ...:

Քղ. 7բ.- Յամզ Մատեմական:

Ծանօթ.- Զախակողմեան յուսանցքին շեղագիր, "Ոսկանի Աստուածաշունչէն ընդօրինակուած":

Ա.- ԲԱՌԱԳՐԻՔ.- 40

Քղ. 10բ.- Եբրայեցեաց, Քաղղեացեաց, եւ Յունաց ամուսնաց թարգմանութիւն:

Քղ. 15բ 1.- Համղէ բանաստեղծաց փաղամուսնաբար ստորոգիլ: Սակս մորավար- ժից բառ:

Քղ. 19ա 1.- Այս բանք եմ քերթողական վասն չափոյ հոմերական տաղիցմ...:

Քղ. 56ա 8.- Աւշարակ. Նոսան գինի: Աւշնայ. կաղնոյ պտուղ...:

Բ. Մաս.- էջք 17Ձ, երկսիւն, 46-67
տող: Նոտրադէր յոյժ մանր: Գրիչ եւ
Ստացող՝ Յոհան երէց Ակնցի (1705):

Բ.- ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՂԵՋՍԱՆԴՐԻ.- 7

էջ 1ա.- Նախադրութիւն Ծարագրու-
թեամբ Գրոցս Աշխարհակալիմ.- Երազամիտ
եւ Հմտազան խնդիր Հարանց Հոգեւորաց...:

էջ 2ա.- Պատմութիւն մեծ աշխարհա-
կալիմ Աղէքսանդրու Մակեդոնացւոյ. կեանք
վարուց քաջութեամ եւ գործք արիականք,
մանե վաղջամբ մշամօք:

Ծամօք.- Տեղտեղ նկարներ ուրուագծ-
ուած են սեւ մեկնանով, իսկ շատ տեղեր
փոքր պարապութիւն մը ձգուած է սեւագիծ
շրջանակով եւ նկարին վերաբերող քացատ-
րութեամբ Կաֆաները զեղչուած են:

էջ 2Զք, գրչէն.- "Յօրինակն թուղթ
պակաս էր թողած եւ գրած թէ՛ Յայսմ
վայրի պատմութիւնս կու շփոթի ոչ գիտա-
ցեալ թէ թուղթ իցէ կորեալ":

Յիշատակարամ Գրչի.- 1705

էջ 71բ.- Արդ զոհութիւն եւ փառք
յամ. արարածոց երրեակ միայնոյն Աստու-
ծոյ յամ. յաւիտեանս, Ամէն:

Որ եւ անարժան Յոհան երէց Ակնցի
իրբեւ նշանագիծ գծագրեալ գրեցի յօրի-
նակէ՝ որ էր գրեցեալ ի Կոստանդնուպո-
լիս, ՌՃԺԲ թուին Հայոց: Եւ քանզի որ
ինչ եւ ի գրչաց սխալեալ եւ անհմտաբար
յարմար եւ անյարմար դրմունք պատկերաց,
եւ աս անհմուտ գոլով պատկերաց Հանն-
լութեան, եւ վասն շուտափութութեան
զայսքանս նշանագրեցի ըստ օրինակին՝
ըզպատմութիւնն միայն. եւ որ ինչ ոտա-
նաւորքն էին որ ի Գրիգորէ Կաթողիկոսէ
էր իրը թէ յարմարեցեալ իցէ, զնոյնս
ոտանաւորան ոչ ախորժեցի գրել, այլ
զտեղիսն տողահամար նշանակեցի, թէպէտ
զոմանս եւս գրեցի: Այլ զայս ակն ունիմ
ընտրելապէս գրել ի Հաւաքարանի պատմու-
թեանց. եւ որպէս կարելի է տալ Հմտազոյն
պատկերահանին նկարել եւ զպատկերան: Եւ
քանզի ամենեւին Հոգեւորաց միայնով
պատմութեանց գրեցելոց բազումք են, այլ
եւ զայս խառնեալ երբեմն երբեմն ախոր-
ժակօք մարմնոյ, լինի թէ դիտաւորութիւն
մեր ի Հոգեւորն նկատելով փոխարկեալ
լիցի եւ այս ի Հոգեւորն շինութիւն.
վասնզի եւ ի սա յոլովք են քաղաքապարա-

կան խրատք շահաւէտք, յորոց որ ինչ եւ
պարզեացի ի Հոգեւորս օգտութիւն, եղիցի
ի փառս Աստուծոյ:

Եւ աւարտումն օրինակիս եղեւ ի
թուին Հայոց ՌՃԾԴ, Փետրվար ամսոյ ԻԴ,
յաւուր շաբաթի:

էջ 72ա.- Եւ վասն էր խառնեաց ձայնս
եւ նւագս ի Հոգւոյն Դաւիթ: ՊԽ. Յաղագս
Բ պատճառի...:

էջ 74ա.- Ի վարդամ մեկմշի Սաղ-
մոսի Առաջարմութեմ:

էջ 77բ.- Պատմութիւն ի վերայ քաղա-
քաց եւ աշխարհաց, եւ ամ. ազգաց, ժողովեալ
միախաժնու. եւ այս գտամի.- Պարսկաս-
տանայ մարդն Հնարագէտ է արուեստիւ
եղանակաց պարուց եւ խաղուց, ի նոցանէ
եւանէ. եւս առաւել Անանիա Երակացին ի
նոցանէ ուսեալ է եւ թարգմանեալ զեղա-
նակս ձայնից. զի ուսեալ էր պարսից գիր
եւ Հայի գիր եւ եղանակ. եւ զերկուքն ի
մի տեղ ժողովեաց եւ մեր եղանակն շինեաց
եւ առատացոյց, եւս նորոգեաց, ինքն եւ
աշակերտքն նորա:

Եւ էր ի պարսից ազգէն շեխ մի, նա
Հնարեցաւ գտանել զեղանակ ձայնիցն. եւ
ինքն էր ուսեալ զկարդացմունք ձայնիցն
եւ եղանակացն. եւ ունէր անոյշ ձայն, եւ
գիտէր զձայն աստեղաց...:

էջ 79ա.- Օթեվամբ Ուխտաւորաց Երու-
սաղէմի.- Ած. ամ. քրիստոնէի նասիպ
անէ յերուսաղէմ գնալ:

Յորժամ ի Հէլպայ ելնես, նախ եւ
առաջի խանախն որ է Նսանթուման. որ է
ինքն մեծ եւ արձակ, որ բազում թէվրանս
յինքն ընդունի. եւ ունի ջուր յաղջեւն
փոքր չայ մի:

Երկու. որ է Սարեաղուպ, որ է ինքն
Հնացեալ եւ փոքր խան...:

էջ 82ա.- Այս եւ տնօրինականքն Յի.

Ջի. ի Սր. եւ յաստուածաբանակ մայրաքա-
ղաքն յԵրուսաղէմ ի միջոյ եւ արտաքոյ,
որք կան Հաւաքեալ աստ ի թողութիւն
մեղաց Հաւատով երկրպագողաց Հաւատացե-
լոցն Ջի. Այ. մերոյ:

էջ 88ա.- Խորագիրք Սաղմոսացն Դաւ-
թի.- Երանեալ է այր...:

էջ 98բ.- Թէ ի Սր. էշմիածին լեալ
իցէ սովորութիւն. յաւուրս սկզբան
քառասնորդացն պահոց, գրել բազում թուղթ
բազմակերպ ապաշխարութիւնս յիրաքանչիւր
եւ ծալեալ զթուղթսն լցեալ ի մէջ թապա-

դին, զի միարանքն ամենեւեմն յարձակման ժամուս յկանելն իւրեանց մի մի առցէն, և զոր ինչ դիպիցի զընցեալ ի թղթին զոր էանն, զնոյնն ունիցի ապաշխարութիւն:

էջ 99.- Տեսում Ներսէսի արքեպիսկոպոսի Տարսումի կիլիկեցոց, յորժամ չոգաւ դեսպանութեամբ ի թագաւորեմ Հայոց Լեւոնի ի Կոստանդնուպօլիս, Հարցում պատրիարքիմ եւ Պատասխանի սրբոյմ Ներսէսի:

էջ 102բ.- Ի չորեքտասան Թղթոցմ Ակակայ կոստանդնուպօլիսի հայրապետիմ եւ Պետրոսի Աղէքսանդրոսի հայրապետիմ զոր յետ ժողովոյմ Քաղկեդոնի գրեցիմ առ միւսեանս:

էջ 108.- Օրինակմ յիշատակարամի տեա-
ռմ Աղէքսանդր կաթողիկոսի, որ ի վերջմ գրոցմ Ազաթամզեղի:

էջ 105.- Ի Մեծմ Հռոմ ամուսնի եկե-
ղեցիք եմ եօթմ:

էջ 109բ.- Պատմութիւմ Մարիամու Մագ-
դաղեմացոյն եւ սքամչելիք որ եղել ի Նարմց՝ ի ձեռն Սրբոյմ Մարիամու Մագդա-
ղեմացոյն:

Յիշատակարամ ի վերջն, էջ 111բ,

վերբ:

Ձառ և զամ. սուրբս բարեխօս արաս-
ցուք առ Քս. տօնողացս, մանաւանդ ստա-
ցողի գրոցս օրինակին, որ էր տէր Սահա-
կին և Հօրն Մովսէսի, և արդ Յոհան
երիցու և Հօրս տէր Յովանիսին և մօրս
Նոանային, ամէն:

էջ 111բ.- Պատմութիւմ եւ սքամչե-

լիք Սրբոյմ Փոտիմեայ, որ թարգմանի
Լուսնղէմ:

էջ 112-114, քառասին.- Նշանագիրք,
թուով աւելի քան 360:

էջ 115ա.- Մարտի ժէ.- Յայտմ աւուր
սկիզբն արարչութեանն Աստուծոյ...

էջ 124ա.- Մարտի ԻԳ.- Յայտմ աւուր
յիշատակ է. աւուր Հանգստեանն Աստու-
ծոյ...

էջ 126ա.- Արեգի ժԹ. և մարտի ԻԷ.
Վկայարանութիւն ամէնիմաստ կուսին
Կատարիւնայ:

Յիշատակարամ ի վերջն, էջ 127բ.-

Որոյ աղօթիւքն ողորմի Քս. Ած. ստացողի
գրոցս, անարժան Յոհան երիցույս Ակնց-
ւոյ, և ձեռողացն իմոց, և ամ. Հաւատով
ապաւինողաց ի Քս. բարեխօսութեամբ

սրբուհոյ կուսին Կատարիւնայ:

էջ 128ա.- Ասացեալ սրբոց վարդապե-
տացմ, Ներքողեմ ի պատիւ ամ. սրբոց,
հմոց եւ Ողորդ.- Կաթողիկէ Լկեղեցի
սուրբ, Երկինք ի յերկրի Հաստատե-
ցաւ...

էջ 131բ.- Պատմառ է երող աւուր Ծը-
մնդեմ եւ Յայտմութեամմ Քի. Այ.
մերոյ.- Վերջը կը պակսի:

էջ 138-172, այլազան և խառնակ:

էջ 188.- Ոտանաւոր Հայատառ թիւր-
քերէն, Թարգմանութիւն "Անձինք Նուիր-
եալք" շարականին:

Ճէսթիլէր սունուսուշ մէսիհ էշկինէ,
ասիմանի շէհիթլէր վէ ալիմ պիթիլէր.
Իթտիխարընըզէ պաւալէնուպ տօնանըր,
վալիսոլ Սահիւն զըզլէրի իլէ...

էջ 187.- ԲԿ. 1708

Հայոց մենաց Ռ [=Հազար] Թուին,
Եռ որեւեան, Երիւք կըրկին,
ընդ մու Թագիւ զայն պըսակին,
զրեցաւ զանձն աստուածային:

.....

Այս մէկնութիւն ժ խորանին,
Համածայնից սուրբ քարողին,
չորրորդ զըլլիս Համակարգին,
ըստ Եւսեբեայ մեն պատմագրին:

էջ 141.- Արուհ զիւզի տղոց խաղը

օձերու Հևտ:

էջ 142, դատարկ:

էջ 148.- Հատուածներ Նարեկէն:

էջ 145.- Վիճակարան:

էջ 168.- Բաղդիթ Աշխարհաբառ:

էջ 166.- Տեսում Ներսէսի Հայոց
կաթողիկոսի ասացեալ է համելուկս վասմ
ուրախութեամ մարդկամ:

էջ 168.- Յընտիր օրինակէ Աաղմոսա-
րանի մի ի վերջն էր գրեալ զայս զօվա-
սանս.- Աստուածատունկ Հոգիաբողոքոյ
բուրաստան...

էջ 166ա.- Ի Հարցմանց Գրոց.- Վասմ
ազգակամութեամ հարց:-

էջ 168բ.- Ի Կանոնաց Գրոց.- Յաղագս
այնոցիկ որք ամուսնամամ: Վասմ ազգակա-
մութեամ թէ որպէս է:

էջ 167բ.- Խնդրեալ զայս Թումայի
վարդապետի, հրեշտակարմակ Աբ. Ուխտիմ
Մեծորդի որք ամուսնամամ: Վասմ ազգակա-
մութեամ թէ որպէս է:
էջ 167բ.- Խնդրեալ զայս Թումայի
վարդապետի, հրեշտակարմակ Աբ. Ուխտիմ
Մեծորդի որք ամուսնամամ: Վասմ ազգակա-
մութեամ թէ որպէս է:
էջ 167բ.- Խնդրեալ զայս Թումայի
վարդապետի, հրեշտակարմակ Աբ. Ուխտիմ
Մեծորդի որք ամուսնամամ: Վասմ ազգակա-
մութեամ թէ որպէս է:

3536

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

Թէթիրտաղ, Երուսաղէմ

ԺԹ, Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 19.5X12.5X2, էջք 892: Հան—
զամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ, մեկան,
գրուածիւն աշխատան: Ենդագիր բազմազան:
Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ անարուեստ:
Գրիչ եւ Ստացող՝ Առաքել Վրդ. Մազլը—
մեանց:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, կողքին փակած.— Երգ.—Ջար—
փի պայծառ մեր վեհազուն...:
Լուսանցքին, տարբեր թանաքով.— 1886
յուկվար 18, Արապիոն Եպիսկոպոսի տէր
Յակոբը վախճանեցաւ:

էջ 2.— Մէմէլի մայասըլի Համար
զեղ...:

էջ 8.— Տաճկերէն Հաւատամք.— Իթէթաթ
իտէրիզ եէթ խիւտայէ...:

էջ 6.— ԵՊ Հոգեւտաւիդ յեսսեան
Հագնեղուին եօթնադի կիթառ,
գումարէ աստէն վերին Սիօնի զերկ—
նախումբ կանառ...:

Աս արիւնապանե Պօղոս վարդապետ պայ—
ծառ, պետ պերճափայլ,
անմահ շառաւիղ ի Խարախօջեանց
փթթեալ բարձրանայր...:

էջ 7.— Ձեռքերը չաթլամիշ եղողին
զեղ...:

էջ 8.— Տիտղոսաթերթ.—

Ջարդագիրք եւ Ջարչարանաց Տեառն
մերոյ Կտակագիրն Աւագ Ուրբաթու:

Ի Հայրապետութեան Տ. Տ. Ներսէսի
սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց: Ի պատ—
րիարքութեան Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի
Տ. Յօհաննու Սրբազան արքեպիսկոպոսի: Ի
պատրիարքութեան կոստանդնուպօլսոյ Տ.
Յակոբայ սրբազան արքեպիսկոպոսի:

Գրեցաւ գիրքս ձեռամբ Առաքել Վար—
դապետի Թէթիրտաղցոյ Մկրտչեան Մազլը—
մեանց, 1868, Նոյ. 10, ի Թէթիրտաղ:

էջ 10.— Սկիզբն թարգմտաւ օրս
1854, դէկ. 19: (Բնաբան) ըստ բանի
տեառն թէ՛ "Երթայք թարգմեցէք
զԱւետարանն":

էջ 19.— Կաղանդ առաւօտ, Նոր տարի,

յուկվար 1:

էջ 88.— Երկրորդ Տօն Մկրտութեան
Տեառն մերոյ Յի. Ջի...:

էջ 89.— Ութօրէի Աւուր Առաւօտ:

էջ 46.— Գաւազանի իշխանութեան
թարգ:

էջ 57.— Կտակ Ջարչարանաց Տեառն
մերոյ Յի. Ջի., Աւագ Ուրբաթ: ԱՀ եւ
դողումն եկն ի վերայ իմ եւ ծածկեաց զիս
խաւար.— Ո՞վ օր դառնութեան եւ սգոյ,
ո՞վ գիշեր կսկիւնի եւ ողբալի...:

էջ 85.— Ի թիւ Փրկչին 1845 գրեաց
զայս ոտանաւորս Ջաքարիս սրբազան պատ—
րիարքն Երուսաղէմի...— Լաւ է իմ
սեներակ...:

— 1875 մարտ 6 Թաղէս Եպս. առաջ—
նորդ Թէթիրտաղու առ Ած. փոխեցաւ Պօլիս
Պալատու եկեղեցւոյ մէջ թարգմեցաւ:

էջ 86.— Ես բապպի պէնի էպէտիյէթ
սէմափի սալիշէթինտէն կէրի զօյմա...:

էջ 90.— Ած. ինչ բարիք խոստացած
է...:

էջ 108.—... Մազլմեանն ալ թէ որ
առաջնորդական վիճակները թարեկարգու—
թիւններու թարգմեցու չպարապեր, իրեն ալ
Հալածանք եւ թշնամիք պիտի չըլլային:
Պատրիարքարանի զիւանը Հանրագրերով
լցուած են, կը խնդրեն Մազլմեանը, քանի
քանի Հեռագրու թափութիւն կը խնդրեն
զՄազլմեանն, լսող եւ պատասխանող
չկայ...:

էջ 104.— Բարձրապատիւ վսեմափայլ
Յարութիւն պէյ Տատեան բազմերախտ պաշտ—
պան...:

էջ 112.— Գովութիւն ի վերայ արթա—
յիւ:

էջ 114.— Երգ.— Արկածք Հայոց
ժամանակին ընդ անիւ...:

էջ 116, լուսանցքներուն, մանիշա—
կազոյն թանաքով, եւ մատիտով:

20 յունիս, 84, Իզնաթիոս Վարդապետ
վախճանեցաւ.— Երեմիա եպիսկոպոս օծեց:

80 յունիս, 84, Անթէքեացի Սօզումո—
նեան տիրացու Պօղոս սարկաւազ եղաւ,
Հինգ անձինք էին ձեռնադրուողները.
Աստուածատուր եպիսկոպոսը ձեռնադրեց Սր.

Հրէշտակապետի վանքը, շր. օր:

Ձ ապրիլ, 86, Եղիշէ վարդապետը վախճանեցաւ, Յարութիւն պատրիարքը օծեց, զնաց Պոլիս:

Յօգոստոս 1876, Սօղոմոնեան Պօղոսը փորձաւոր առի խորալէյ գիւղէն, Հիմա Յովսէփ վարդապետ եղաւ, 86 յունիս 9:

Էջ 116.- Պաակի Ծառ:

Էջ 121.- Ծառ:

Էջ 128, լուսանցքին:

1882 Գէորգ կաթողիկոսը վախճանեցաւ:

1884 Հոկ. 26, Ներսէս պատրիարքը

վախճանեցաւ:

1885 յօգոս. 29, Եսայի պատրիարքը

վախճանեցաւ:

1885 Մակարր կաթողիկոս եղաւ:

1885 Յարութիւնը պատրիարք եղաւ

Պոլիս:

1888 Յարութիւնը Երուսաղէմի պատրիարք եղաւ:

1888 Նոյ., խորէնը պատրիարք եղաւ:

Պոլիս:

Էջ 180.- Ողբ ի վերայ Անի քաղաքի.-

Անի քաղաք նստեր կու լամ...

Էջ 188.- Հայրենիք.- Հայրենեաց

սիրով վատուած վեհ սրտեր...

Էջ 189.- Երգ.- Զարփի պայծառ մեր

վեհագուն...

Էջ 141.- Եփրեմ խորի գերեզմանի

քարին վրայի ոտանաւորն է:

Այս է շիրիմ Հայր Եփրեմի,

մենաստանի Հայոց այրի,

արձանագրեալ ի տապանի,

թուին Հայոց ինը Հարիւրի:

Գերեզմանը ՈւրՀա Հայոց վանքն է:

Էջ 142-148, պատուած, փոքր մաս մը

միայն կը մնայ:

Էջ 148.- Գերապատիւ սրբազան տէր գործակից եղբայր ի Զս.- Զի. Տեառն մերոյ տնօրէնութեան նախասկիզբն այն մեծ օրը...- Տրուպ պաշտօնեայ Հայաստանի եկեղեցւոյ, խրիմեան, 1869, յունիս 18:

Էջ 167.- Քարոզ քարոյական խրատոց* Աստուծոյ Երկիւղին վրայ:

Էջ 187.- Նաւակատիք եւ խթում:

Էջ 191-192ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

Էջ 211, լուսանցքին.- 9 յունիս, 1866, Ատալեայու տէր Գէորգը վախճանեցաւ:

-9 սեպ. 1886, Պօղոս Սօղոմոնեանը, փոքրաւորս, վարդապետ եղաւ Երուսաղէմ:

Էջ 212.- Նորաստեղծեալին թարգմա-նութիւնն է.- Ձէլամի իօզտան վար էթոխ...:

Էջ 218-222, դատարկ:

Էջ 228.- Երգ.- Հայեր ալ Հերիք այսչափ լուրթիւն...:

Էջ 234, դատարկ:

Էջ 235.- Արապի Հայր մեր.- Ապանա էլլէգի ֆի էլ սէմավաթի...:

Էջ 238.- Ի վերայ սկզբնական եւ Ներգործական մեղաց:

Էջ 240.- Ի վերայ խորոզ տարւոյս ոտանաւոր.- Երջանի տարւոյ կեանք մեր նմանակ...:

Էջ 245.- Երգ ի վերայ մեծի քաղաքիս Եգիպտոսի.- Հիմ այսօր երկինք մեծ Եգիպտոսի...:

Էջ 247.- Յաղագս քարեղալստեան Կարապետ Աղայի Տէր Գալստեան ի Վարժա-րանս:

Էջ 248.- Երգ ի վերայ սուլթան Ապտիւլ Մէհիտ արքային.- ԵաՀըմ շահ ի սահիպ ֆէրման...:

Էջ 249.- Ի վերայ Սըրոյն ՅօՀաննու Մկրտչի մեծի Կարապետի...:

Էջ 256.- Երգ ի վերայ Դիւցազին մերոյ Հայկայ.- Երկինք զուարթ ակնար-կեն...:

Էջ 258.- Երգ.- Մանկունք Հայկեան զուք ի Հանդէս...:

- Երգ.- Աղէ արիք զուք մանկ-տի...:

Էջ 259.- Երգ ի վերայ Սըրոց Վար-դանանց Ձօրավարաց.- Արիք զուք սասա-նանց ի ճամբար...:

Էջ 260.- Ծառ ի վերայ ՋրՀեղեղին.- Յիրաւի այժմ զիս առաւել եւս ապշեցու-ցանէ...:

Էջ 268.- Հայր մեր անուն սրանչլի, Հասարակաց յոյս փարլի, որ յերկինս եւ փառօք յայտնի, եւ սիրու մեր անդ որ ակն Հայի...:

Էջ 269.- Ի վերայ մեծի գերապատիւ Կարապետ աղայի Տէր Գալստեան.- Ով զու Հայկազուն արամեան ցեղի...:

Էջ 274.- Երգ քննութեան.- Զինչ քաղցր ի զէմ լոյս արփային...:

Էջ 280.- Գաղիարէն երգ.- Ալօն զանֆան տը լա բաթուի...:

Էջ 282.- Փոքր քարոզ.- ՅօՀ. Դ. Ե.-

Յս. Նապուլուս քաղաքը գալ իթէն մօտիկ այն քաղաքին հոր մը կար...:

Էջ 296.- Ի վերայ Սողոմազեոց եւ Գոմորազեոց:

Էջ 299.- Յաղագս Ծննդեանն Աի. Այ. մերոյ:

Էջ 860.- Էֆէնտիմիզ Յս. Աս. ուն աստուածաՀրաշ Աք. Յարութիւն կիւնլէրին եաթլաշմասը ճէմինիզէ մալիւմ տըր...:

Էջ 892, կողքին փակած.- Ուրուագիծ նկար սեւ մատիտով՝ վրան փակցուած: Կան զանազան մանրութիւնք:

3537

ՏՈՒՏԻ ՆԱՄԷ ՀԵՔԻԱԹԸ

ՆԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21.5x16.5x1, էջք 124, Հան-զամանք լաւ: Թուղթ տոկուն: Գրութիւն սեւ մեկանով, միասիւն, 29 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր վարժ գրէ: Կողք թղթեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ 1.- Հինտ քիթապլէրինտէ մես-թուրտըր շօյլէ ընվայէթ օլունուր քի ճէնուպ թարաֆընտէ պիր շէՀրի մաազիմ վար իտի, վէ իշի նար տանէսի կիպի տօլու վէ մամուր իտի. վէ շէՀրի խալթի դայէթիլէ մալիթ միւլթի պիւթիւն ճիՀանէ մէշՀուր իտի. պու շէՀրի մաազիմտէ պիր պազըրկեան վար իտի խոճա Իմիտ նամիլտէ, մալիլըն Հիսապի Հաթտէն պիրուլիտի, լաթին Հազ թաալա պունա պիր եվլատ վերմէմիշիտի...:

-Հմմտ. Թիւ 2988, Բ. Հատոր, էջ

188,

Էջ 14.- Ջէմանի էվայիլտէ տիյարի Հինտիստանտէ պիր պազըրկեան վար իտի, վէ պիր աթիլտանէ տուտիսի վար իտի...:

Էջ 21.- Ջէմանի ավայիլտէ մէշՀուր տըր տիյարի Խօրասան վիլայէթին փատիշա-Հի...:

Էջ 81.- [Ջ]էմանի էվայիլտէ շէՀրի Նիշապուրտէ պիր ճիվանի մաՀճէ մալ վէ պիր տիլպէրի Հուրի միսալ շօՀրէթ վիրտ-քի...:

Էջ 122.-... Պազիրկեան զատէ տաՀի սէվիլէրէթ շազլիլէ ալըփ տուտիյի չիւն օլ կիւն վատէ օլընտըղի կիւն իտի. օլ վատ օլունան պախչէնին քեօշթի եէնին եաննէ [այսչափ կայ]:

Էջ 128-124, դատարկ:

3538

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (բամաստեղծակամ)

(ԺԸ. Դար)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառալ 17x11: էջ 48: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ և գրութիւն ալլազան:
Կողք թղթեայ:

ՐՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, Համարեա դատարկ:
էջ 2-11, սրճագոյն մելանով, նոտ-
րագիր:

էջ 2.— Աշխարհ ամենայն,
առ իս նայեցեալ,
ախտակից լերութք...:

էջ 8.— Էնճամբ ալէմ,
պանայ պարզպտայ
Հէմտէրտ ուլունուզ...:

էջ 12-20, դատարկ:

էջ 21-42, սև մելանով, նոտր
շեղագիր:

էջ 21.—...

Ուստի շիջանի յիմ պարտէզ ոստա-
թանց հեղեալ, Հայցեմ եղկեղիս անուամբ
և եթ Արթուր յորջորջեալ,

Ալէր իմ ոհ:

էջ 21.— Տաղ ուրախութեան, ի գոյն
Մայիլ ուլտուս պէստէին.— Գեղեցկահարաշ
արարչութեամբ...:— Գ ը ի զ ը ը:

էջ 22.— ի գոյն Պիր մէլէք սիմայ
անուանեալ պէստէին.— Գեղածիծաղ բու-
րաստան...:— Գ ը ի զ ը ը:

էջ 23.— Տաղ ի գոյն Կէնէ գիւլ գիւլ
անուանեալ պէստէին.— Ահա եղեւ քաղցր
եղանակ...:

էջ 24.— Տաղ յուրախութեան.— Այսօր
ցնծամբ պարելով...:

էջ 25.— Առ Մայրն Ողորմութեան.—
Ծառ խնկարեր եղեմարոյս...:

էջ 26.— Երգ առ ամէնօրհնեալ Կոյսն
Մարիամ, շարադրեալ Պետրոս Վարդապետէ.—
Պիր կեովէրէին սէն պի նազիր...:—Պ ե տ —
ը ը զ:

էջ 27.— Առ լուսինեակն պիւլպիւլն ի
սիրահար անձնէ.— Ազնիւ թռչնոյ լուսի-
նեկիդ տարփաւոյ...:— Ա ը թ ու մ:

էջ 29.— Միւխանազի.— Ջեզ գովեմ
գանազան սուրբ կոյս...:

էջ 30.— Տաղ սիրոյ ի գոյն Աղտէնիզն

աստալարինի բէստէին, շարադրեալ ի նուաստ
իրր մանկավարժ Թոհանէս զպրէ Զուպուզ-
չեան Կարնեցոյ.— Ազնուաշուք յոյժ
գեղեցիք նազելի իմ ոհ...:

էջ 30-31ի միջեւ կտրուած մէկ թերթ:

էջ 31.— Տաղ սիրոյ ի գոյն Մայիլ էմ
պէն պիր բէստէին, օրինեալ ի նոյնոյ.—
Եղէ Հարեալ կարօտով լի...:

էջ 32.— Տաղ ի վերայ պիւլպիւլին ի
գոյն Օյնար իւրէկ բէստէին, յօրինեալ ի
նուեոյ.— Տենչալի սիրոյդ պաքն ի սիրտ
Հիզոյս սեւեռեալ...:

էջ 33.— Տաղ ի գոյմ Մամսուր թէք
պէմիմ պէմիմ բաստէիմ, օրինեալ ի մոյ-
մոյ.— Իմ նազելիդ ազնուազեղմ...:

էջ 34.— Տաղ գեղեցիկ շարադրեալ ի
լուսաճողի Յակոբ աստուածաբան պատրիար-
գէ.— Սիրամարգիդ սիրովն եղէ սիրա-
հար...:.... զտարիթն իմ եօթանասուն
անցեալ գրեցի...:

էջ 35.— Տաղ սիրոյ ի գոյմ Պիր
մէլէք սիմայ փերու բէստէիմ, յօրինեալ ի
մույմոյ.— Նազելի մի գեղեցիկ...:

էջ 37.— Տաղ Ուրախութեան.— Ազնիւ
վարդն կարմրագոյն...:

էջ 38.— Տաղ ի վերայ պիւլպիւլին ի
գոյն Խաս պաղճանն կիւլին, յօրինեալ ի
նույնոյ.— Ջեզ աւետիս քաղցրիկ թո-
չուն...:

էջ 39.— Տաղ ի վերայ պիւլպիւլին ի
գոյն Խաս պաղճանն կիւլին, յօրինեալ ի
նույնոյ.— Ջաղցրատեսիլ ազնիւ վար-
դին...:

Վասն սիրոյս սիրականին,

շքեղատիպ վարդ նըմանին,

լամ անդադար յար նուազին,

Հէկ Թարութիւնս գէտ պիւլպիւլին,

—Հ, աւազ աւազ:

էջ 40.— Ծիւլ ծիւլ ոսկի է վարթի
թերթերն...:

էջ 42.— Առ պանծալի Հրեշտակաց Սր.
Կոյսն Մարիամ.— Եռուշանի վարդի նման
ես...:

էջ 44.— Իսկ տրուպս եմ խղճալի...:

էջ 45-48, դատարկ:

3539 ՄԵՃՄՈՒԱ

Ակեափի
(ԺԲ. Դար)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 48x80x2.5: էջք 248: Հանգա-
մանք շատ լաւ: Թուղթ գծաւոր: Գրութիւն՝
խորագիրները եւ բանաստեղծներուն անուն-
ները վարդազոյն, մնացեալը մանիշակագոյն
թանաքով, միասին եւ երկսին, 40 տող,
յաճախ նուազ, վարդագոյն գիծերու միջեւ:
Ենդագիր կանոնաւոր, բայց կէտադրութեւնէ
զուրկ բացարձակապէս: Կազմ կիսակաշի
խաւաքարտեայ: Դատարկ էջեր, 47, 66, 78,
108, 108, 129, 148, 144, 149, 151,
168, 166, 168, 176-248:

ՐՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1 եւ 8, դատարկ:

էջ 2, վերը.- Մեմնուա, Ակեափի

նամ շայիրին շակիրլամեսինտէն նատիրո-
ւէրին պո Աճմայիտէ տէրն օլնտի, Աէնէ
1278, բէճէպ 14:

էջ 4.- Բօշմայ.- Նէ տիւպէր Նէ
շէհնազ Նէ Թարզ Նէ վագար...: Նէ Ա-
կեափ Նէ շերիզ Նէ շէօհրէթ տիր պո:

էջ 9.- Բօշմայ.- Կիւլուսի ղօն-
չեսի աշըլմայընես...: Պախարի աշըլա
զայտ օլտու կեօնիւ...:

էջ 12.- Բօշմայ.- Էմանէթ
իթմիշսին կելտի սէլամ...: Մազզուհ
Կեհլերի մեսրուր իլլեսին...:

էջ 14.- Բօշմայ.- Հասթա տիւշ-
տիւմ Թեհտէ սըզըլար ճանմ...: Վար մը
աշըթ Էօմեր իլէ տիւլէշէ...:

էջ 16.- Բօշմայ.- Նէշէ պիր Նէշէ
պիր ճանըմ ճանը...: Ակեափի տիւ-
շիւրմէմ քենտի շանըմայ...:

էջ 16.- Բօշմայ.- Միւզեփի ըաշհնտէ
տիւշիւկ կէզնէլէր...: Սարիեսա սէօ-
զիւնտէ վարմըտը ղալէթ...:

էջ 17.- Բօշմայ.- Աշըլմէ Հիւս-
նիւնէ օլ պազի կիւլշան...: Պանա տէրլէր
Նէ Խանսըն Ռեզթարի...:

էջ 19.- Բօշմայ.- Ֆէհմ իտուկ
սէվտիյիմ Թէտախիւ իլլէ...: Ակեափի
տէր սօլտու օ կիւլ Խանազըն...:

- Բօշմայ.- Պիլմեսիմ աճէպ քիմ
կէօրմիւշ

պէօյլէ Խար...: Ճէհտի սէնի պէլլէ-
միշտիր էլ տնյի...:

էջ 20.- Բօշմայ.- Ախ իլէն վախ
իլէն աղլէյէն քիմսէ...: - Աէնի էլ
ալէմէ Հիւ իտէն Ճէհտի...:

- Բօշմայ.- Պիւն Թիւրիւ նազ իլէ
վագթի շեհրէրտէ...: Մեվլուդի Խար
իւշիւն էլլէր աշմատան...:

էջ 21.- Բօշմայ.- Պիր մաՀապ-
պէթնամէ իլլէտիմ ԹաՀրիր...: Սեյրամի
պեն տախի իլլէտիմ սենի, մեվլայէ էմա-
նէթ աշըթ մազըլմի:

- Բօշմայ.- Եու կէնճիլթտէ Նէլէր
կէլտի պաշըմայ...: Պանա Քէվրուշ տէր-
լէր Նէլլէտիմ նիթտիմ...:

- Բօշմայ.- Նէ վագթիլէն քէնտի
կիւնաՀընայ պար...: Ջայիֆի սէն
ճաՀիւնէ Թաթըլմայ...:

էջ 22.- Բօշմայ.- Եու Ֆանի տիւ-
նեսյէ կէլտիմ կէլէլի...: Աշըթ Մազըլմ
տէր պէնի տիր Խարատան...:

- Բօշմայ.- Հէյ կիւզէլ շու սէնի
Հիւսնիւն կէօրիւնէ...: Ճասլիւմ
պաղնտայ քուլ օլտում Հալա...:

էջ 23.- Բօշմայ.- Պիր մաՀպուպի
զէման աֆէթի տէվրան...: Ռեշիտի
էօլտիրիւկ ալմա կիւնաՀմ...:

էջ 24.- Բօշմայ.- Էյ ճէնապիլ
պարի սէթտարի ալէմ...: Սեֆիլ Իրֆա-
միմի պաՀթու սիհաՀի...:

էջ 26.- Բօշմայ.- Էյ շուհ ճենան
քալպի շիթեսթէ...: - Ակեափի սուլթան
տույժայօրմուտուն...:

էջ 29.- Բօշմայ.- Պու մաթմ
կէօնիւմիւն քալպի ՖէրաՀի...: Ակեափի
եմ տօնէմ սատըթ իթրարտէն...:

- Բօշմայ.- Կիւզէլ սէնի սէվմէթ
շէրէֆիւմիզտիր...: - Ակեափի կիւզէլլէր
ԹէվճիՀաթնտայ, մանսուպի Հիւսնիւնէ
մուքարրար օլմուշ:

էջ 30.- Բօշմայ.- Պաշնայ տօն-
տիրիւմ կիւլ իւզլի ֆիտան...: Ջիւլալ
Օղլու զուրպան սերփի պօյունայ...:

էջ 32.- Բօշմայ զարաեմէ.-

Աշընա տիւշէլի էյ պի մեննետիմ...:
Նազիրի Հիւսնիւնի կէօրիւկ պէյնետիմ...:

էջ 88.—Քօշմայ հազիգաթ.— Վար
իթտի հիւանդի րապպի միւսեան... Ակեա—
հիմ տէր զատիր կալիպ սուլթանմ...

էջ 84.—Քօշմայ.—Պէշ կիւնլիկ
ֆանի տիւնեանտէ... — Քէօք Օղլու
տէր պախթը զարա...

էջ 84.—Քօշմայ.— Տօրտ եաննտան
պաղլարընզ քօլունու... Քօշ Քէօք Օղլու
մերտլիկիկնի ունութմազ...

էջ 85.—Քօշմայ զիծմիրլի ետեղի.—
Տերս իյլէ մուրշիտտէն մանայի էշար...:
Ճեթի պապտէն ֆէհմ իթ Ակեահի մատմ...:

էջ 89.—Թէթմիս.— Սևտարը տէյն—
տէ թիւնթ թերլենէ...: Գուրպամի տէր
հարտէն տիւշտիմ ալարէ...:

—Թէթմիս.— Կեօզիւմ կեօրտիւ
կեօնիւ Հասրէթին չէթեր...: Թէվրիզի
Մամուր տէր րաշմ իյլի պարի...:

էջ 40.—Թէթմիս.— Նէ քատար
հաշասան աքլըն զայ օլուր...: Աշք
Միմաս իյլէր տիւնեանն մեթին...:

էջ 48.—Սևմայի.— Պու կիւն պէն
պիր կիւզկ կեօրտիմ... — Ապտալ
տէր սեօզիւմ Հաթ տըր...:

—Սևմայի.— Պու կիւն պէն պիր
կիւզկ կեօրտիմ... — Տեվրիշ օղ—
լում տէր ալտըզ...:

էջ 49.—Սևմայի.— Պու կիւն պիր
կիւզկ կեօրտիմ... — Մուստաֆամ
պիր կթնա քու տուր...:

—Սևմայի.—Եթեր օլտու ֆէէշ
էլինտէն... — Սայիլ Օղլում էլտէ
ֆերման...:

—Սևմայի.—Եու քարշըտան կէլէն
տիւպէր... — Պիշարէ Սայիլ Օղլու—
Օէ...:

էջ 50.—Սևմայի.—Հէյ աղալէր շու
տիւնեանտէ... — Տըրուծի եմ տէրլէր
արաբզ...:

—Սևմայի.— Էյ կեօնիւ ֆերահաթ
իյլէ... — Սայիլ Օղլու եմ տիվա—
նէ...:

էջ 51.—Սևմայի.— Պէնի աւաւնլար
պէնիմ քօշլարմ... — Քօշ Քէօք Օղլու
աթըն սիւրէր մնտանէ...:

էջ 70.—Սևմայի միւսետետս.— Ճի
հիւմէ խալզ օլան էշեայ խիւտա էմրի
աւանտըր... — Ակեահի նեչէ բոյզամ—
պերլեր կիլիպ կեչտի պու աւանտէն...:

էջ 76.—Տիվամի.—Հէյ ճանա միսկի
բումիկ քեաքիւլլերին տեօրզ պէշ պեօ—
լիւկ... Հէյ շահմ վար մը ոսայենտէ պիր
քուլուն Ակեահի կիպի...:

էջ 77.—Տիվամի.—Հայլու տեմ տիր
կեօրմեյիլի Հիւսնի էնտանմ սէնի...:
Էօմեր տէր թի թըլ թեյամի էօմրիւն
պերպատ իյլեմէ...:

էջ 97.—Տիվամի.—Մեֆասըզ հարին
էլինտէն թութման ֆայտասը նէ...:
Էօմեր տէր թի մաթահմ վար սարաֆլարայ
սաթմալը...:

էջ 99.—Տիվամի.—Իթի նեթս պիր
արայա կեյիլնէ...: Կեօվէրի տէր
վէֆա կեյմէզ նամէրտէն...:

էջ 100.—Տիվամի.—Մեհայթար ալ
իւզիւնտէ Հաթըթաթ իւստիւնտէ տիր...:
Կէլ պիշարէ աշք րուսթեմ տիւ ֆեհաստի
իյլեմէ...:

էջ 111.—Գալէմտերի.—Պէնիմ թէթ
Հիւ զարի փէրիշան օլմասուն հարէպ...:
Ճըղլի պուլտի թիւնի աֆիէթ մեյխանէի
թիւնեանտէ...:

էջ 116.—Գալէմտերի.—Սեօվտիմ
կիւն պիր աֆիէթ տեվրան թիւշիւնէթտէ...:
Սեկեահի աշք շուսի շէրի օլ հարէ
մեհնուն...:

—Գալէմտերի.—Սապը իթ իւրիւ էյ
տիւ սանա տիւտար մը պուլունմազ...:
Ալիմալէ թեմալ էլՀի սուլէն եօթմու
Պահարի...:

էջ 117.—Գալէմտերի.—Պիր սեն—
հիւլէյի լէպլէրի զիւլալ էլէ կեյմէզ...:
Պիր պէնհիւլէյի Մազլմ Օղլու քուլ
էլէ կեյմէզ...:

—Գալէմտերի.—Զիւլէֆիւն կիւզէլիմ
պօյնումայ պիր մար իլէ մուր տըր...:
Զօթ զըյմեթիկնի պիւսէ պիւլի տիւտէ
նազըրի...:

էջ 118.—Գալէմտերի.—Նէվ պահար
օլուպ քօնչէի կիւլ ֆէմլէր աշըլտը...:
Կեյ Համտու սէնա իյլէյէլիմ շիմտի
նազըրի...:

էջ 121.—Ղազել.—Կիյիւմիշ պաշ—
տան ալաղա հար ուսթուֆա էլվերի...:
Վար իտի սիւպհի վիսալիւնէ Ճըղլի
տայիմ ումիտ...:

էջ 125.—Ղազել.—Պիր զեմանտայ
քուզուհաղմ պանա էյվահ տիյեսին...:
Պիր զեման Սաֆի կիպի ալիւնէի տիւտէ
իթէն, Նէ զարա կիւնլերէ քալտըթ աման
Ալլահ տիյեսին...:

էջ 127.—Ղազել.—Մուհապթիւ
օլուր Հէյ տիւ սուխեն պէզմիւնտ լայըթ—
լըթ...: Նազըրի տէնտի էրլիթտն տիւլի
մեհնունն աշքըլըթ...:

էջ 185.-Բուպայի.-Հիթմեթի
րապպանի ֆէՀմ էթ կեօր նէլեր **Հեշճի**
եշիլ...Ակնահի խայր ու շերրին Հաթ
պիլեր իՀսանընը...:

էջ 186.-Բուպայի սաթրամմ.-էս-
սեւատըր իՀլի աշթա իշտէ մեյտան իշտէ
եէր...: Էյ Նազըրի մարիֆէթ եափ
շահիր իսէն տայիմայ...:

էջ 187.-Բուպայի.-Պաթը տօստլար
սապըթանէ Հիշ պիր էՀպապ թալմա-
տը...:Տերումի տէր պունտան սօղրա
պիրթի Եէվապ թալմատը:

էջ 189.-Մուխամմեդ.-էյ թըֆըլ
պիմարի աշթա այնի շիւմա բերչեմին...:
Ակնահի մէթի վասֆինտէ էյ կիւզելեր
սուլթանի...:

էջ 140.-Մուխամմեդ.-էյ բերու
մեթին իյլեյիմ սենին աՀա բերչեմին...:
Տիլտարի եմ չիւն պիլերօին պօյլետիր
պենիմ մեթիմ...:

էջ 164.-Տիւպեյիթ.-Հեյ աղալեր
նասըլ օլուր...: -Ջերիմ տեռեմ կելիր
տերլեր...:

- Տիւպեյիթ.-էյ ֆելէթ պենի մի
կեօրտիւն...: - Կեհվերիյէ չարէ եօթ-
տուր...:

- Տիւպեյիթ.-էշմէ տեղի կօսնիւլ
էշմէ...: - Բիր Ապտալսըմ բիր
սուլթանըն...:

էջ 166.-Տիւպեյիթ.-Իւրիւ էլա
կեօզիւ տիւպեր...: Եաշա Գարաճա
Օղլամ հաշա...:

էջ 169.-Տեքթամ.- Ջենկինէ զիւ-

կիւրտիւն վասֆըն իտեյիմ...: Հիթապի
պիլմեդ մի օլ շանի սեթտար...:

էջ 161.-Տեքթամ.-Համա օլսուն
միւրշիտտէն ալտըմ տերսիմի...: Ֆէթ-
հիլեմ սըղնտըմ զանի սիւպՀանէ...:

էջ 162.-Տեստամ.-

Ղազի Հիւթեհար սուլթան Մահմուտ
պին հաշա,

թերթիպինէ ճիւմէ ճիւնան պէյէնտի,
թահրաման քօչ զազի Հիւսեյին փաշա,
պու ճենկինէ էՀլի իման պէյէնտի...:

Ճեհտի տէկիլ Հեզար պին ճան
պէյէնտի:

էջ 162.-Տեստամ.- Ալի Օսման
տէվլեթի զաֆիլ օյանտը...: Նիյազի
նէ տերսին սէն պեօյլէ սեօզէ...:

էջ 164.-Տեքթամ.- Էվէլա պեն
եօզ իթեն տիւնեա նամինտէ...:

Աշք Վարթամ տիւտէ էզպերլեր
օլսուն,

Հէր իշիտէն սեօզտէն Հապերտար
օլսուն,

գատիր մեվլամ Հէրթեշետէ եար
օլսուն,

օնլար սայէսինտէ ճիւմէ եարանէ:

էջ 178.- Տեստամ.-ԾիՀան պիր պահր
իթեն վարիտի մեվլա...:

Եիթլիմի պազըյէ բուՀիմիզ էնեամ,
պու տէվրանէ ֆելեթ Հեպ միՀնէթի
զամ,

Ակնահ եթեր պունեա Հասըլը թելամ,
ամէլի բաթ օլան պուլուր սեւամէթ:

3540

ԱՒԵՏԱՐԱՆ ՈՏԱՆԱՒՈՐ

Քաղեօս Վրդ. Եկաւեամ

Լաւողիկէ

1901

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 27x20x2.5: Էջը 652: Հանգա-
մանք Համարեա քաւարար: Թուղթ զծաւոր
բարակ: Գրիչ եւ ստացող՝ Հեղինակը:
Գրութիւն՝ Նախ մանիշակագոյն ապա սեւո-
րակ մեկնողով, միասին, 16 տող, 8 տուն:
Ենդազիր վարժ: Անկազմ 16 տետրակ:

Ջեռեղուած է մեծ պահարանի մը մէջ որուն
վրայ արձանագրուած է, "Ս. Աւետարանը
Ռոմանաւորի վերածած է 1480 տունով,
Արապկերցի Քաղեօս Վրդ. Ա. Եկաւեան,
միաբան Առաքել. Ուխտի Արքեպ Յակո-
բեանց":

ՌՈՒՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Նամայի, առանձին թուղթով:

Վսեմափայլ Տէր,

Յակոր Փասկայ էֆ. աշուտաշուք զարմէն Մուրադան Հաստաարիմ Հիւպատոս Հօր տերութեան Աւստրիոյ, իշխանազնէիդ ողջոյն:

Ռարձրապատի տէր,

... Ահա Ձեր Վսեմութեան կներկայի մի խնդիր և նոյն կարեւոր որ Հետեւեալն է: Սուրբ Աւետարանը ամբողջ ոտանաւորի վերածած եմ չորս Հազար Երկու Հարիւր 80 տունէլ բաղկացեալ, յանուս Յարութիւն Սրբազան Պատրիարք շօր նուիրել ի տօնի Սրբոյ Յարութեան Ձատիկ Հրաշափառ Կիւրակի աւուրը ներկայել, Ձեր Վսեմութենէ ի զատ չկայ յարմար մէկը քայք միայն Ձեր Ռարձրութիւնը իմ թարեհածի, անձամբ... Նորին Ամենապատուութեան ներկայելու... որ և խնդրանացս լրիւ կատարման սպասող ն. Թաղէս Վարդապետ Տեսուչ Լաւողիկեայ.— 1901, մարտ 10, ի Լաւողիկէ:

Էջ 1.— Ձօն ի Թաղէս վարդապետէ, առ Ամենապատիւ Տ.Տ. Յարութիւն Սրբազան Պատրիարքն Ա. Երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Վանաց:

Ձայն փողահարիս որ եմ մուկնտիկ, օն առ քեզ ևն բանքս ով զերեքջանիկ, նուիր յերախտեաց քղխեալ բան գողտրիկ,

ի խորոց սրտից մեղմ աղու Հեզիկ...:

Էջ 8, դատարկ:

Էջ 17.— 48.— Իցէ թէ գտցէ ընդունելութիւն սոյն նուիր **«չինչ»** մերս աշխատութիւն, մատչիմ աղերսիս զարբազնութիւն, յոսո գահոյից ևն բարի բնութիւն:

Էջ 7.— Աստանօր սկսանիմք գԱւետարանն Մատթէոսի: Գլ: Առաջներորդ:

1.— Յիսուսի Զրիստոսի Սրբոյ Ծննդեան, նորին օծութեան Հրաշից Սուրբ Մատեան, յիւրմէ կոչեցաւ սա Աւետարան, Հաւատացելոց պարգեւ փրկութեան...:

77.— Ով մայր ցաւագին միթէ զու

արձան,

ի Հանել զորդիդ զոհել ի սեղան,

Իսկ ժուժաց քոյն սիրտ ի տես նոյն մահուան,

Ներհակին տարերք ցոյց ցաւակցութեան:

Էջ 16.— Մատթէոս Գլուխ ք, Համար 1:

1.— Ի Սուրբ ԲնթղէՀէմ սրբազան վայրի, այն է Հրէաստան ի քաղաք Դաթի, յաւուրս Հերովդի մեծի արքայի, լինէր սուրբ ծնունդն Յիսուսի փրկչի:

Էջ 178.— Մատթէոս Գլուխ Բսանեուր— Բնբրորդ:

1.— Ի տօնի զատիկ մեծի շաքաթուն, մինչ ցլուսանալ միաշարաթուն, կկեալ Մարեմու Մազթաղինացոյն, ընդ միւս Մարեմայ մօրն Յակոբուն...:

Ձ1.— Արդ պատուիրեցի ձեզ ահաւասիկ, զայնս կատարել մի զուք թերաս— շիթ

ևս ընդ ձեզ եմ միշտ այնմիկ գիտասջիթ,

ի չար գազանաց մի երկնչիցիք:

Վերջ Մատթէոսեան Աւետարանին Ձ8 Գլխոյն:

Էջ 181.— Մարկոսի Աւետարանին Առաջին Գլուխն:

1.— Փութամ սկսանիլ ըստ սրբոյ զրոյն...:

Էջ 271.— Ղուկաս Գլուխ Առաջին:

1.— Ըստ որում բազմաց զոլ յոժարութիւն...:

Էջ 495.— Յոհաննէս Գլուխ Առաջին:

1.— Որ էրն յսկզբանց էն Աստուածն իսկ բան...:

Էջ 686.— ՁՁ.— Եթէ մի առ մի գրեալ զամենայն, զորս գործեաց ինքն Որդին որ շօր Բան, Արդարեւ ներեն? Նախ քան զամենայն աստ խոստովանիմ թէ զրիչք բթմանն:

Էջ 687.— Թիւրեկոց բանիս վաղ արկից խնդիր, ի ձեռնարկ նիւթոյս ի յոյս լուսալիր,

ի գուր Հայրական չը
ռոնահարիւր,
զայն իմ աղերսանս զինչ եւ
իցէ իր։

Արդ շնորհ վարկանիմ
թերեւս ի վայել,
եթէ սոյն գրքոյ Հրաման
տաս տպել,
թերութիւն բնաւից գթու-
թեամբ քնջել,
ի տպարանէդ ի լոյս ընծա-
յել։...

- Թ ա դ է ո ս Վ ա ղ ղ ա պ ե տ :
էջ 589.- Հուսկ այսր ամենի ի խնդիր

արկից,
ի վերծանողացդ նոյն
բարեւորից,
յիշել ի բարին զոչ անխա-
յեցից
կոչել անպիտան նուաստ
ծառայից.

Թաղէս վարդապետս քրիս-
տոստոուր Եկաւեանց Արաբ-
կեբցի, միաբան Արքոյ
Աթոռոյն Երուսաղէմի
Արքոց Յակովբեանց:

1901 ի թիւ փրկչին
ապրիլ ամսոյ մին տօնի զատկական,
որ ի Լաւողիկէ:
էջ 640-652, զատարկ:

3541

ՎԱՄՆ ՎԱՆՈՐԷԻՑ.- 1

ԱՅՏԱՏԱՄ ՎԱՐՁԱԳԵՒՈ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 28x18, էջք 16: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն
սեւորակ մեկանով, միասին, 25 տող, սեւ
գիծերով միջեւ: Ենդագիր վարժ: Կողք
թղթեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Ա.- էջ 1.- Տեառն Անաստասայ
բարեշնորհ վարդապետի գրեալ յայտարա-
րութիւնս ի խնդրոյ բարեպաշտ իշխանին
Համագասպայ Կամարականի Պալհաւունոյ որ
կամէր գնալ Երուսաղէմ:

Ի ժամանակս Թագաւորութեան Մեծին
Տրդատայ, եւ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւոր-
չին մերոյ շինեցաւ ի մեծամեծ իշխանացն
մերոց ի Սք. Ջաղաքն Երուսաղէմ բազում
վանօրայք, որոց ականատես եղեալ, գրեցի
իւրաքանչիւր զնոսա յականէ յանուանէ.-

Հմմտ. Վասն Վանորէից, Վենետիկ, 1896,
էջ 6:

1.- Հառաչման Վանքն Պետրոսի Առա-

քելոյն, շինեցաւ արքունի գանձէն:...

12.- Գուգարաց Վանքն արտաքոյ
քաղաքին:...

24.- Միւս եւս Ամատունեաց Վանքն
գոյ անդ, ուր Հարիւր կուսանք բնա-
կն:...

82.- Պալհաւունեաց Վանքն ի կողմն
Գալիլեայ լերին:...

84.- Պաղակունեաց Վանքն ի նոյն
կողմն, այժմ տաճիկք ունին:...

86.- Կոտայեցոց Վանքն անդ, ուր
Ջս. զինն երանութիւնն ետու:...

46.- Ա[պ]անգունեաց Վանքն՝ այժմ
աւերակ է:...

էջ 8.- Անաստաս Վարդապետս Յերապոլ-
սեցի ի խնդրոյ բարեպաշտ իշխանին Համա-
գասպայ Կամարականի Պալհաւունեաց գրեալ
զայսոսիկ ետու նմա, որ կամէր գնալ ի
Սք. Երուսաղէմ:...

էջ 10.- Ջայս պատմութիւն զտաք ի
Գաղատիոյ Սք. Լուսաւորիչ Եկեղեցին, եւ
անտի օրինակեալ գրեցաք ի Ծանօթութիւն

և ի տեղեկութիւն ազգիս Հայոց...:

Ռ.— էջ 11.— Յաղագս մեծի խոռվու-
թեան, որ եղև ընդ յունաց վասն ծոա-
ղատիկն, ի պատրիարզութեան Տ. Գրիգորի
Պարոնտէր կոչեցեալ Հոգևտէր Սրբազան
Արքեպիսկոպոսի:

Ի թուականութեան Հայոց ՌՁԳ, և ի

պատրիարզութեան Սրբոյ Աթոռոյս Երուսա-
ղէմի Տ.Տ. Գրիգորի աստուածընտիր և
բազմաշան Սրբազան Արքեպիսկոպոսի
Պարոնտէր կոչեցելոյ եղև ծոաղատիկն
յունաց. սահմանեալ ի Կ. Պօլսեցւոյ սուտ
իմաստասիրէ ումեմնէ՝ Հեոփն կոչեցելոյ.
որ իր յաւուրս Ուստիանոսի ամբարշ-
տին...: —Հմմտ. Թ. 680, Գ, Հատոր էջ 86:

3542

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀՐԿԻՋՈՒԹԵԱՆ Ս. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՃԱՐԻ

(Յումարեմ)

Նէօֆիթոս Մամախոս Կիպրոսցի (1809)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22X16: էջք 48: Հանգամանք
Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ:
Գրութիւն՝ խորագիրները կարմիր, մնա-
ցեալը սև մեյանոփ, միասիւն, 22,28
տող: Ենդագիր: Կողք չունի:

ԾԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1, վարը, նոտր շեղագիր.— Կիպ-

րոսցի Նէօֆիթոս Մանախոսէ գրեալ յերու-
սաղէմ ոտանաւոր Պատմութիւն Հրկիզութեան
Տաճարի Սբ. Յարութեան, յամի Տեառն
1808, ի գիշերի, 80 ումն սեպտեմբերի,
ժամ 9 գիշերի, զոր ապա արծակ շարագ-
րութեամբ թարգմանեաց ի Հայ բարբառ,
Կոստանդնուպոլսեցի Բարդուղիմէոս Վրդ.
Սկէնտերեան, յամի Տեառն 1824:

էջ 85-48, դատարկ:

3543

ՈՂԲ ԵՒ ՍՈՒԳ ՎԱՍՆ ԽԱԶԵԼՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22X17: էջք 88: Հանգամանք
անբաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն
այլազան: Կողք չունի:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջա1-10, սև մեյանոփ միասիւն,
նոտր շեղագիր:

էջ 1.— Ողբ և սուգ վասն մեծի
աւուր խաչելութեանն Տեառն մերոյ Գի.
Ջի. — Ո՞վ ամենաչքնաղ և գեղեցիկ
Հարսնդ երկնաւոր փնայիկ, ո՞վ սուրբ
կենդեցիկ:

էջ 9.— Յաղագս լուսաման տեառն ոտից

աշակերտացն.— Արդ՝ յետ ուտելոյ զգատ-
կական զառն...:

էջ 11-28, աւելի խիտ գրչութիւն,
սև գիծերու միջեւ:

էջ 11.— Եւ գկնի լուանալոյն զոտս
աշակերտացն...:

էջ 19.— Եւ ի լուսանալ առաւօտուն
ժողովեցան քահանայապետքն Հանին զՏէրն
մեր ի բանդէն...:

էջ 28.—... գիշն որ կամիմ չկատարի,
ո՞վ տայր [Այսչափ կայ]:

էջ 29, դատարկ:

էջ 80.— Գրչափորձ:

էջ 81-88, դատարկ:

3544

ՅՈՒՑԱԿ ԳՈՅԻՑ Ա. Յ. ՏԱՃԱՐԻ

1817 Յուլիս 18

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 81XՁ1: էջ 86: Հանգամանք Համարեա քաւարար. ազդուած թացութենէ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սեւ մեկանով. միասին, 88 տող: Եեղագիր: Համառօտագրութիւնք առատ: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ, առաջին երեսին արձանագրուած ըստ վերնոյն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1, վերի լուսանցքին.- Յամի Տեառն 1817, եւ ՌՄԿԶ, յուլիսի 18, Տեառն Թէոգորոսի սրբազան պատրիարքի ներկայութեան եւ նազըրաց եւ այլոց եպիսկոպոսաց եւ ոմանց վարդապետաց գիտութեամբ ազգին մերոյ գլխաւորաց գրեցաւ Սրբոյ Եկեղեցւոյս, այսինքն Սրբոյն Յակոբայ Հրաշագեղ Աթոռոյն երկնանման տաճարի ընդ ինչսն, թէ ոսկեղէն թէ արծաթեղէն եւ թէ մարգարտեայ անօթսն Հանգերձ շուրջառով, թագիւ եւ այլով ամենայնիւ:

Ծածկ.- Յուցակագրուած գոյքերը կը թուենք այբուբենական կարգով: Աղաւնին, աշտանակներ, աշիւ, Աստուածաշունչներ, Աւետարաններ, քաղապաններ, ըտրվառներ, զաւազաններ, զոգոցներ, զոգրիկներ, զօտիներ, եմփոքոններ, թագեր, խաչեր, ծածկոցներ, ծաղկամաններ, կանթեղներ, կոնքեռներ, ճաճանչներ, մասնատուփեր, շապիկներ, շուրջառներ,

ուրարներ, պատկերներ, սաղաւարտներ, սկիհներ, վակասներ, վարագոյրներ, վզնոցներ, տապանակներ, փորուարներ, քշոցներ, քորուարներ, եւայլն:

էջ 14, դատարկ, անմաքուր:

էջ 16.- Ի ՌՄԿԶ թուոյն եւ սեպ. Գ. էփտրխանու նուիրակ Կարապետ եպիսկոպոսի բերեալ յիշատակիքն են, որք աստ յանուանէ գրին:

էջ 17.- Ի ՌՄԿԷ, յուլիսին Եկեալ յիշատակիք:

էջ 18.- Ի ՌՄԿԸ, ի պատրիարքութեան տեառն Գարբիէլի սրբազան արքեպիսկոպոսի եկեալ յիշատակիք:

էջ 19-86, դատարկ:

Ծածկ.- Տնտրակիս մէջ կայ տարբեր մէկ թերթ թուղթ, նոտրագիր, սա խորագրով. "Աստուծով, թուին ՃԿԴ, [=1780], արամ ամսոյ Գ ին ներքոյ գրեալս Սր. Երուսաղէմայ կողմանէ, Պասրայ պախի մնացեալ անօթն է, որ մէկ սնտուկ կապեցի, եւ յանձնեցի Պօղոսի որդի պարոն Նաչիկին, որ ընդ իւր չօլի քերվանով տարցէ ի Հալէպ, եւ յանձնեցէ Սր. Երուսաղէմայ վէթիլին, որ եւ նա Հասուցցէ ի Սր. Աթոռն սրբազան պատրիարքին":

Ետեւը գրուած տարբեր ձեռքով. "Պաստալու եկած զգեստն է Հընտրատանայ":

3545

ՅՈՒՑԱԿ ԳՈՅԻՅ ԵՒ ՍՏԱՑՈՒԱԾՈՑ

Մշոյ Ա. Կարապետի Վաճառ
1866

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառալ 25X17: էջ 68: Հանգամանք
բաւարար. քիչ ազդուած թացութիւն: Թուղթ
զնաւոր: Գրիչ՝ Յարութիւն Արքեպս.
Վեհապետեան: Գրութիւն սեւ մեղանով,
միասին, 80 տող, կամ նուազ: Եւղագիր
վարժ: Համառոտագրութիւնք բաւական առատ:
Կողք սրճագոյն թուղթ. առաջին երեսին
արձանագրուած, * Յուցակ Գոյից եւ Ստա-
ցուածոց Մշոյ Ա. Կարապետի Վաճառ, յ.
ձեռամբ Կարենոյ Առաջնորդ Յ. Յարութիւն
Արքեպս. Վեհապետեանի, 1866^ա:

ՐՈՒՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 8.- 1866 յուլիս 25, ի Մշոյ Ա.
Կարապետի Հ. Վանս:

Ամենապատիւ Տ. Պօղոս սրբազան պատ-
րիարքի Հրամանաւ եւ Ազգային Կեդրոնական
Վարչութեան Խառն ժողովոյ որոշմամբ՝ Սր.
Կարապետի Վանքիս Տեսուչ եւ քարեկար-
գութեանց գործադիր կարգուելով Կարենոյ
Առաջնորդ Գերապատիւ Տէր Յարութիւն
Սրբազան Արքեպս. իւր ձեռքն ունեցած
պաշտօնական Հրահանգի մէջ մէկ յօդուածն
ալ Սր. Ուխտիս շարժական եւ անշարժ
ստացութիւնք թուել եւ արձանագրել տալ
ըլլալով՝ ի ներկայութեան նորին սրբազ-
նութեան ի ձեռն Տեսուչի ժողովոյն եւ
գիտութեամբ Համօրէն միարանից թուեցաւ
եւ արձանագրեցաւ սոյն տօմարիս մէջ
շարժական եւ Հաստատուն գոյքեր ու
կալուածներ:

Սր. Ակեղեցւոյ արձանագէտ անօթք:...

էջ 7.- Եկեղեցական Մատենաք:...

11 Ձեռագիր Աւետարան արծաթապատ
ոսկեզօծ:...

1 Ոսկեպատ մեծադիր մագաղաթեայ
պատկերազարդ Աւետարան ձեռագիր Հեթում
թաղաւորի:

1 Ձեռագիր Աւետարան մագաղաթ արծաթ
խաչերով:

1 Ձեռագիր Աւետարան մագաղաթ մէկ
երես փոքր խաչ արծաթ:

1 Ձեռագիր Աւետարան մագաղաթ իւղա-
բերից Աւետարան մեծադիր արծաթապատ:...

1 Եւս իւղաբերից ձեռագիր Աւետա-
րան... յիշատակ լուսարար Յ. Վարդապետի
1868:

էջ 10.- 1 Իշխմէ մարգարտաշար
եպիսկոպոսական թագ... յիշատակ լուսարար
Սարգիս Վարդապետին, ՌՄԺԴ:

էջ 15.- 1 մեծ ընտիր պատկեր Սր.
Կարապետի, շրջանակն արծաթապատ:

էջ 16.- Սր. Տաճարի վերաբերեալ
բոլոր անօթները լուսարարապետ Յարութիւն
Վարդապետի ցուցակաւ յանձնեցաւ:

Թանգարանի վերաբերեալ տիպ եւ
գրչագիր Մատենաք:

Տպեալ Մատենաք:...

էջ 20.- Գրչագիր Մատենաք:

1 Ջարդագիրք Սիմէօնի:...

2 Փականք Եկեղեցւոյ Նալեան Յակոբ
պատրիարքի:...

1 Աստուածաբանութիւն Պօղոսի Գաբ-
րիէլեան:...

էջ 22.- 76 գրչագիր

217 տպագիր

—

228 Հատոր գիրք Թանգարանի:

էջ 22.- Սր. Վանաց Վարժարանի գրա-
տան մատենաք:

էջ 25.- 228 Հատոր գիրք վարժարանի
գրատանն:

էջ 26.- Կարասարանի վերաբերեալ
պղնձեղէնք:

Կարասարանի երկաթեղէնք:

էջ 29.- Առաջնորդարանի մէջ գտնուած
կայք եւ գոյք:

էջ 80.- Դարբնի խանութ:

— Վերի փակահի աշտինքն ազարակի
վերաբերեալ երկաթեղէնք կամ այլ նիւթե-
ղէնք:

էջ 82.- Վերի փակահի վերաբերեալ
անասնեղէնք:

— Դարձեալ վերի փակահի արտօրայք եւ
չայրերներ:

էջ 83.- Վանուց ախօռին մէջ գտնուած
անասունք:

էջ 84.- Ներքին փակաճի այսինքն ազարակի վերաբերեալ երկաթեղէնք կամ այլ նիւթեղէնք:

էջ 85.- Ներքին փակաճի արտօրայք կամ չափերն:

էջ 86.- Ներքին փակաճի վերաբերեալ անասնեղէնք:

էջ 87.- Ամենապատիւ Տ. Պօղոս սրբազան Արքեպս. Պատրիարք Հօր Հրամանա. եւ Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովոյ որոշմամբ Սք. Կարապետի Վանիցս բարեկարգութեանց գործադիր եւ տեսուչ կարգեալ Կարնոյ Առաջնորդ Գեորգիսկոպոսին Յարութիւն Սրբազան Արքեպիսկոպոսին ներկայութեան, եւ ի կողմանէ՝ Նորին Սրբազնութեան գործակից Պատրիարքան Վանի միջոցաւ ի Հիւսիսային Կարնոյ Պատրիարքան Մեծապարզ մահտեսի Ծառանէս աղային ներկայութեան ըստ պաշտօնական Հրահանգի Թ դ յօդուածոյն ի թիւ եւ ի գիր առնելով յականէ անուանէ Սք. Վանքիս շարժական եւ անշարժ գոյքեր եւ ստացուածքներ, թէ Սք. Տաճարին, թէ առտին, եւ թէ արտաքին՝ սոյն տօմարին մէջ մեր ամենեցունց գիտութեամբ. որոյ մէկ օրինակն ի Պօլիս Կ. Վարչութեան ղրկուելու, եւ մէկն վանքիս մէջ պահելու համար ի յապահովութիւն ապագային՝ ստորագրեալ կնքեմք վանական ժողովոյ անդամքս եւ միաբան խո. Ծառայքս:

էջ 88.- Թիւ ընդհանուր Միաբանութեան Սրբոյ Կարապետի Վանուց որ ի Տարօն:

1.- Միութար Վրդ. փոխանորդ,

2.- Ծերունի լուսարարապետ Յարու-

թիւն վրդ....

26.- Սարկաւազ Ստեփան Լուսարարապետեան...

28.- Հրամանաւ սարկաւազ Գալուստ...

33.- Մահտեսի Ծառան սպասաւոր Լուսարարապետին...

6.- Հացագործք...

1.- Նալպանտ:

84

էջ 40.- Արտաքին տեսչութեան իշխանութեան տակ եղած թոշակաւոր մշակաց թիւը... 59:

- Գլխայ վանից Ժառանգաւորաց Վարժարանի աշակերտաց թիւ, անուն, Հայրանուն, տարիք եւ ուսման յականէ յանուանէ.

1.- Հմայակ Դիմաքսեան դասաւոր եւ կառավարիչ 20 տարեկան...

21.- Աւետիս:

էջ 42, դատարկ:

էջ 48.- Տեղեկագիր, Առ Ամենապատիւ Պատրիարք Կ. Պօլսոյ Տ. Պօղոս Արքեպս.

էջ 58.-... Թողէք խեղճ խորհեանի օժիթը, զանի ղրկել այստեղ, գերեզմանի մէջ թաղել ըսել է, քանզի բնաւ ապահովութիւն եւ երաշխաւորութիւն չկայ...

էջ 56.- Ի 1866 օգոս. 10, ի Հ.Վ. Սք. Կարապետ, որ ի Մուշ:

էջ 67-68, դատարկ:

էջ 66.- Տարեկան մուխաթայն Սք. Կարապետին...

էջ 67-68, դատարկ:

3546

ՏՈՒՄԱՐ ԾԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ԿԱՅԻՑՆ

Չորից Սրբոց Վաճագ
Նաւլէի, Դատեմի, Սոքոթու եւ Զարդաբիչի
1857

Խարբերը

1867

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 84x24: էջք 84: Հանգամանք համարեա քաւարար Թուղթ գծաւոր: Գրիչ Յարութիւն Ծ. Վրդ. Վեհապետեան: Գրու-

թիւն սրճագոյն թանաքով, միասին, 88 տող, կամ Նուազ: Ենդագիր: Կողք չունի: Կարը քակուած, թերթերը խախտած:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Տումար շարժական եւ անշարժ կայիցն չորից Արբոց Վանաց Խուլէի, Դատեմի, Սորսորու եւ Զարդարիչի, եւ իսկ զոյացեալ արղեանց, որ նորոգ Հաստատեցաւ յաւուր Առաջնորդութեան Տեառն Յարութիւն Դերապատիւ Ծ. Վարդապետի Վեհապետեան ընդհանուր վիճակաւոր Դիտի Խարքերդու վիճակացն, Զմիշկածագու, եւ Կապան Մատենու, 1857, յունիս սկիզբն, յԱռաջ-նորդարանն Խարքերդու:

էջ 2-8, դատարկ:

էջ 4.- Ի 1857 յունիսի սկիզբն, սկզբնաւորութիւն եղեւ ի ներ տումարի արձանագրել զամ. ինչ ներքին եւ արտա-քին, զորս առանց տումարի գտաթ, զկաՀս, եւ զկարասիս, թէ շարժական եւ թէ անշարժ, Եկեղեցական եւ տնտեսական ՏիրապաՀ Խարքերդու զաւառիս չորից Արբոց Վանօրից ի սկիզբն Առաջնորդութեան Դերապատիւ Տ. Յարութիւն Ծայրագոյն Վարդապետի ընդհանուր դիտի:

Հաշուագիր կաՀից եւ կարասից Դատեմի Վանից:

Եկեղեցական Անօթ:

էջ 5.- Յուցակ Գրոց:

- 1.- Գրչայ մեծ Աւետարան
- 1.- Գրչայ Հին Ամատուր...
- 1.- Գրչայ Աւետարան
- 1.- Գրչայ Մաշտոց...
- 1.- Գրչայ Մաշտոց...
- 1.- Գրչայ Աւետարան...
- 1.- Գրչայ Աւետարան...

էջ 6.- Եկեղեցական Անօթ:

- ԿաՀք զուրսի սենեկաց:
- էջ 7.- Անօթ խոՀանոցի:
- Զորքոտանիք Վանքին Դատեմու:

էջ 8.- Արտորայք Վանուց Դատեմայ:

էջ 9.- Հաշուագիր կաՀից եւ կարասից Խուլէի Սրբոյն Գէորգայ Վանից:

Եկեղեցական Անօթ:

էջ 11.- Հաշուագիր Մատենից:

էջ 12.- ... Հին Զեռագիր Աւետարան
Հին փոքր Աւետարան
Հին Զեռագիր Գանձ
Մաշտոց Զեռագիր
Հին փոքր Եարական
Զեռագիր...
Կանոնագիրք Զեռագիր...

- Անօթ խոՀանոցի:

էջ 14.- ԿաՀք Սենեկաց: Եւ Արտաքոյ սենեկաց:

էջ 15.- Արտորայք Խուլէի Վանից:

էջ 17.- Հաշուագիր կաՀից եւ կարա-սից, շարժական եւ անշարժ կալուածոց Սորսորի Սուրբ Գէորգ Վանից:

Եկեղեցական Անօթ:

... Զեռագիր Հին Ատենի Ժամագիրք
Զեռագիր Այսմատուր...

էջ 18.- Արտաքոյ Անօթ:

էջ 20.- Անասնեղէնք:

- Արտորայք Սորսորի Վանից:

էջ 22-26, դատարկ:

էջ 27.- Հաշուագիր Սրբոյն Ապտմե-սիՀի Վանից Զարդարիչու:

Եկեղեցական Անօթ:...

Մատենք.

2 Այսմատուր, մէկը Զեռագիր...

1 Աւետարան ձեռագիր

Գանձ ձեռագիր

2 խորՀրդատետր, մէկը ձեռագիր...

էջ 28.- Անօթ Սենեկաց եւ Արտաքոյ սենեկաց:

- Անօթ խոՀանոցի:

էջ 30.- Անասունք Վանից

- Այգիները:

- Ապրուստ:

էջ 31.- Տումար ծախուց չորից Արբոց Վանացն Խարքերդու 1857 ամի, յաւուր Առաջնորդութեան Յարութիւն Ծ. Վարդապետի Վեհապետեան:

էջ 33-34, դատարկ:

3547

ՔԱՐՈՋԳԻՐՔ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28x16.5: էջք 48: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն՝
խորագիրները եւ սկզբնատողները կարմիր,
մնացեալը սեւ մեկանոժ, երկսիւն, 86
տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Նոտր
շեղագիր մանր: Համառօտագրութիւնք
չափազանց առատ: Կողք սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 8ա.- Յաղագս խոմարիութեամ եւ
բարձրութեամ մօրա.- Իմաստութիւնն չօր
Յիսուս...:

էջ 6բ.- Յաղագս Քրիստոնէական
Հաւատոյ.- Կենդանութեան աղբիւրն
Յիսուս...:

էջ 10բ.- Յաղագս Յուսոյ եւ հար-
կաւորութեամ մօրիմ...: - Յոյսն բաժանի
ի բնական եւ ի գերբնական...:

էջ 18ա.- Յորդորակ.- Պատկանս-
ցութի չեթանոսէս...:

էջ 14ա.- Իմաստութիւնն Աստուծոյ
իսկ ասաց. Առաքացից ի մօտա Մարգարէս
եւ Առաքեալս, եւ այլմ:

էջ 15.- Տէր արար զքեզ: Երգ:
Վասմ Յղութեամ Աստուածամօրմ.- Բնա-
բանս այս ունի Հիեզ մասունս...:

էջ 19ա.- Յաղագս երեքամեայ
ըմծայմամ Կուսիմ ի Տաճարմ:

էջ 20ա.- Ի վերայ Աւետեաց Կու-
սիմ:

էջ 29ա.- ... Իսկ զայլ սքանչելիս,
որ անդ հղեն, տես ի Ճառս Եփրեմի, եւ ի
գիրս Աւգերթի:

էջ 22բ.- Յաղագս Տարեմտիմ: Օրի-
մեսցի Պսակ Տարւոյ Քաղցրութեամ Քոյ:

էջ 26-48, դատարկ, թէեւ զծուած ու
պատրաստ:

3548

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ (Մասմակի)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x19: էջք 48: Պրակք Բ:
Հանգամանք Համարեա բաւարար. ներքին
լուսանցքը մասամբ ցեցակեր: Թուղթ
Հասարակ: Գրութիւն սեւ մեկանոժ, միա-
սիւն, 27 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Նոտր
շեղագիր վարժ գրչէ: Համառօտագրութիւնք
առատ: Կողք սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Ա.- էջ 1.- Զի՞նչ յայտ առնէ քահա-
նայիցն Հանդերձ սարկաւազօքն յաւանդա-
տունն պայծառազգեստեալ:

Դ.- էջ 7.- Զի՞նչ քարոզութիւն
սարկաւազին յետ այսորիկ:

Ե.- էջ 11.- Զի՞նչ յայտ առնէ յետ

զգենլոյն առ Հոգին Սուրբ աղօթել:

Զ.- էջ 20.- Զի՞նչ նշանակէ զառա-
ջադրութիւն նուիրացն յիշատակ կոչեցեալ
Քիւ:

Բ.- էջ 28.- Զի՞նչ խնկել զընծայսն,
եւ մեկնութիւն նորին Աղօթիցն:

ԺԴ.- էջ 86.- Ընդէ՞ր քահանայն
ծածուկ եւ խորհրդաբար ասէ զԱղօթս:

ԺԶ.- էջ 88.- Զի՞նչ նշանակէ Սաղ-
մոսացն քաղցրաձայնութիւնք, նոյն եւ
ընթերցուածքն յետ այնորիկ:

ԺԷ.- էջ 89.- Մեկնութիւն Առաջին
Սաղմոսացն:

ԺԸ.- էջ 48.- Մեկնութիւն Աղօթիցս
որ յետ առաջնոյն Սաղմոսիս ասէ.- Տէր
Ան. մեր՝ կեցո զժողովուրդս քո...:

3549

ՄԱՇՏՈՑ (Հայրապետական) — 153

Կալկաթայ

1866

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ ՁԻՄԿԻ, էջը 146: Հանգամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գերութիւն սեւորակ մեկանով, միասին, ՁՅ, ՁԶ տող: Եեղագիր անարուեստ: Համա- ուտագրութիւնը սովորականէն քիչ մը աւելի: Կողք սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Կա(նո)նովն զՅագաւորս Ձեռնադրելոյ.— Յորժամ զգեցուցանեն զԽաւարական Հանդերձս...:

էջ 10.— Կանոն Կաթուղիկոս Ձեռնադրելոյ.— Եւ յորժամ Հանդերձեալ լինի եւ բարձրացուցանել զոր ի պատիւ կաթուղիկոսութեան Տանն Հայոց...:

էջ 69.— Կանոն Միւռոն Օրհնելոյ:

էջ 102.— Կանոն Սրբոյ Պատարագի ըստ ձիսի Հռոմէական Սբ. Եկեղեցւոյ, Թարգմանեալ յանգրիականէ ի Հայկական բարբառ, ի Մովսէս Սահակ Եմաւոնէ, ի Կալկաթայ, 1856 ամի փրկչի.— Եթէ չարչարանացն կցորդ լինիմք... — Հմմտ. թիւ 2973, Թ. Հատոր, էջ 162:

Կարծիք օրինակողի.—

էջ 148, վարը.— Եթէ ոք ունիցի սէր առ ուղղափառ առաքելական քրիստոսահիմն եկեղեցի Հայոց, եւ ուշ ի կուրծս բերեալ վերձանութեամբ րաղդատիցէ ընդ Խորհրդատեւոր Հայոց Սրբոյ Պատարագի արարողութեան ընդ լատինականին, քանի քանի զանազանութիւն ունի գտանել բարեպաշտ ընթերձողն, որ ինքնի յայտ առնէ ի նմա գտեալ քաղցրութիւն աղօթից Հոգիաշունչ լնելն, եւ ի Հոգեկիր անձանց յօրինեալ զոյն ոչ եւս կարծիք մնայ, զի բանքն մաղթանաց յանդ ոչ կարողին իսկ վկայուիմք, եւ արժանաւոր Հիւսեալ են ի նոյն մեծի խորհրդոյ Հոգեկեցոյց փրկութեան, յաստածաբարեալ վարդապետաց քրիստոսահիմն եկեղեցւոյ, ի փրկութիւն Համայն գինուրեցոց ի Զս. յուսացելոց, եւ ոչ իրրեւ զլատինականին եկեղեցւոյ, որ վերջին յոյս նոցա՝ ի մարդ մեղսակիր, ի պապի կարօտ փրկութեան յախտնականին:

էջ 145—146, դատարկ:

3550

ՔԱՐՈՉԳԻՐՔ

Երուսաղէմ

1868, 1869

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառայ ՁԻՄԿԻ, էջը 480, որոնց կէսէն աւելին մէջ ընդ մէջ դատարկ ձգուած: Հանգամանք բաւարար: Թուղթ գծաւոր քարակ: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասին, ՁԶ տող: Եեղագիր, ոչ միօրինակ: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Սարկաւագ Գրիգորին Թալսացի: Ներքեւ մանիշակագոյն թանաքով ցանկ ութ զլուխներու:

էջ 8.— 1.— Յաւուր տօնի ամ. սրբոց, Հնոց եւ նորոց, յայտից եւ անյայտից: — 2 նոյ. 1868, ի Ս. Յակոբ:

Արդէն քանի մը անգամ մեր խօսած քարոզիւն մէջ լսած է Ձեր Սիրելութիւնը որ մենք երկնաւոր Հայր մը ունինք...:

էջ 26.- 2.- Զարոգ.- 10 նոյեմբեր, ի Ս. Յարութիւն:

Բնական է որ ծնողք իրենց զաւակները կը սիրեն...:

էջ 68.- 8.- Զարոգ.- 17 նոյ. 1868, ի Ս. Յակոբ:

Արդէն քաջ գիտէ Ձեր Սիրելութիւնը թէ մենք երկնի եւ երկրի ստեղծող Հայր մը ունինք...:

էջ 66.- 4.- Զարոգ.- 27 նոյ. 1868, ի Ս. Յակոբ:

Ի սկզբանէ արար Ած. զերկին եւ զերկիր:

Անցեալ օրը ըստ բաւականի խօսեցանք Աստուծոյ էութեանը եւ գոյութեանը վրայ...:

էջ 89.- 5.- Զարոգ.- 9 դեկ. 1868,

ի Ս. Յակոբ:

Անցեալ օրը ըստ բաւականի խօսեցանք մեր երկնաւոր Հօր վրայ ըստ բնաբանին, "Հայր մեր որ յերկինս ես"...:

էջ 118.- Զարոգ.- 1869 յուն. 6, ի Ս. Ծնունդ:

էջ 129.- Զարոգ.- Յունվար 7, 1869, ի Ս. Յակոբ.- Ինչպէս որ անցեալները արարչագործութեան վրայ բաւական տեղեկութիւն տուինք Ձեզի...:

էջ 149.- Զարոգ.- 18 յունվար 1869,

ի Ս. Յակոբ:

էջ 197.- Յանկ մանիշակագոյն թանաքով, 8 գլուխ:

էջ 199.- ԵնորՀք եւ օրհնութիւնն Սրբազան Սր. Տեղեաց, եւ չարչարանացն Ջի. Այ. մերոյ եկեղեցի իջէն եւ Հանգիցէ ի վերայ Համայնիցդ Հանապազ, Ամէն:

ԵնորՀաւոր ըլլայ Ձեր քարի գալուստը տէրունական ուխտաւորք...:

էջ 277.- Զարոգատեւոր, ի Վանա Սրբոց Յակոբեանց, յերուսաղէմ, 1868, Հոկտ. 20: Ն. Կարապետ Աւագ սարկաւազ Բարու-նակեան, Արաբկերցի:

Ներքեւը ցանկ մանիշակագոյն թանաքով, 12 գլուխ:

էջ 279.- 1868, ի 19 Հոկ. յաւուր տօնի Ջորից Աւետարանչացն:

էջ 288.- Երկրորդ: 68, Հոկտեմբերի 25: Ի վերայ գոյութեանն Աստուծոյ:

էջ 802.- Երրորդ: Ի Գիւտ Խաչն Զրիստոսի, 68, Հոկ. 27:

էջ 821.- Յաւուր յիշատակութեան ամ. սրբոց, 2 նոյեմբերի 1868 ամի.- Մեր քարոզութեանց մէջ, ո՞ր բարեպաշտ Հաւատացեալք...:

էջ 899.- Վասն երեսածախի.- Մարդիկ ի բնէ Աստուծոյ Հետ կապուած են...:

էջ 411.- Աստուածաշունչ Ս. Գիրք:

էջ 428.- Ի վերայ երկնից:

էջ 468.- 68, դեկ. 15ին: Վասն Հաստատութեան Երկնից:

3551

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x14.5x1, էջք 98: Հանգա-մանք անբաւարար, վնասուած Հնութենէ. առաջին կէսին վարի կողմը մկնակեր, ակիզքը եւ վերջը թերի: Թուղթ գորշորակ: Գրութիւն ալլազան, նոտր շեզագիր: Համառօտագրութիւնը յոյժ առատ: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1, Պրակ Ժ.- Ննջման Աստուածա-

մօրն ԱւրՀնելոյն:

էջ 11.- Ի բաժմ որ ասէ. Ի 2 ից վշտաց փրկեցիք զքեզ:

էջ 21.- Աւտար եղէ ես յեղբարց իմոց եւ հիւր օրդոց մօր իմոյ:

էջ 86.- Վասն երկոտասան պարգեւաց մարդոյս:

էջ 42.- Նախերգանք:

էջ 47.- Ի բաժ Սողոմոնի՝ Տէր ամբարտաւաճից հալկառակ կայ, տայ գշմորիս խոմարիաց, եւայլմ:

էջ 61.- Ի բաժ Աւետարանիմ որ
ասէ. Արիք զՅասցուք աստի:
էջ 69.- Բառասնօրեա ի Տաճարն:
էջ 61, պրակ ԺԲ.- Թագաւորք Պարթե-
ւաց, որ կոչին Արշականիք:
էջ 68.- Հարցմուձք.- Յունաց
գիրն ով ի արարեալ¹⁰⁰⁸
էջ 69.- Հրց. Զի՞՞՞՞ է Պսակմ:
էջ 70.- Քարոզ Բախամայիմ Զեռ-

Ոաղորութեամ:

էջ 79.- Արտաքիմ Գիրք որ ի դաս
մտամէ:

էջ 77, պրակ ԺԳ.- Հարցմունք:

էջ 88.- Դիւրագոյն մարգեցումն եւ
կէլր|պ խոստովանութեան:

էջ 92.- Կերպ խոստովանութեան:

էջ 96.- Եւրջ զպատգամաւն: Մի սուտ
վկա[յ]եր:

3552 ՆԱՄԱԿԱՆԻ

(Օրինակք Նամակաց)

Երուսաղէմ

ԺԸ, Դար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21x16x2: էջք 206: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն
այլազան, նոտր շեղագիր: Լաթակազմ
խաւաքարտեայ:

ԲՈՒԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Սկիզբի զատարկ նոր թուղթին վրայ,
"Կազմուեցաւ ի Ս. Զակոր, 10-7-78":

էջ 1.- Պետ բարեկարգ, արթնամիտ
տեսուչ բանաւոր Հօտին Զի. ...:

էջ 42.- Թարեհամբաւ աստուածասէր
իշխանի՝ մահտեաի ... մեծապատիւ ամիրայի
եւ իմս Հարազատ սիրելոյ ողջոյն

էջ 68.- Խրթնարանութիւն:

էջ 65.- Իշխանաց եւ ժողովրդեանց:

էջ 64.- Արանց եւ Կանանց:

էջ 74.- Զայս գիրն ողորմութիւն
ողարկողաց եւս գրելու է:

էջ 89.- Առ ի չգոյէ յարմար մարդոյ
Հարկ եղև մեզ զԿիպրացի Սարգիս Վարդա-
պետն առաքել ի Հինդիստան, որ եւ ել

զընաց օգոստոսի սկիզբն, եւ այժմ ի
Դամասկոս է եւ սպասէ կարաւանի որ գնայ
Ի Պաղտատ. Տէր տացէ նմայ շնորհք...:

էջ 121.- Պատրիարքն գրէ առ իշխանաց
կամ պարօնից:

էջ 188.- Ի գիրս Աւրելիոսէ Հաւա-
քեցեալ Համառօտ:

էջ 186.- Գիր յիշխանաց եւ ամիրա-
յից:

էջ 157.- Գիր սիրելոյն օրինակեալ:

էջ 169.- Իշխանաց որ ողորմութիւն
խրկեալ եւ կամ ժամուց:

էջ 179.- Բարեշնորհ տիրացու Սար-
գիս, սիրելի որդեակ մեր

էջ 201.- ... Գրեցաւ ծանուցական եւ
պատուէրի նամակս ի ՌՄԽԲ Թուին Հայոց,
եւ նոյնմերի ԻԸ ին, ի Պատրիարգարանս,
Կոստանդնուպօլիս:

էջ 205.- Թաղազս մասնակցութեան
սրբոց գոր մարդ մեղանչելով կորուսաներ
ասէ Տէրն, առ մեղաւորսն:

էջ 206, զատարկ մեծագոյն մասամբ:

3553

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրթական)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 25x19.5x2: էջք 1-176, պրակք Բ-ԺԱ, էջք 868-476, պրակք ԻԲ-ԻԶ: Հանգամանք անբաւարար. սկիզբը, մէջտեղը եւ վերջը թերի: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սետրակ մեկնով, միասին, 26-80 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Ենդագիր անարունետ: Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Կողք՝ արձագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 2.- Գլուխ Գ.- Ծաղագս Համաձայնութեան Հին Կտակարանաց եւ Աւանդից Երրայեցւոց ընդ Խորհրդոյ Երրորդութեան ընդդէմ Հրէից.- Ենթադրեմք նախ՝ թէ ի Հնումն ոամիկքն ի մէջ Երրայեցւոց անգէտ էին խորհրդոյս այսմիկ ի սպառ...:

էջ 7.- Գլուխ Դ.- Ծաղագս քացայայտ աւանդութեան խորհրդոյ Երրորդութեան ի Նոր Օրէնս, ընդդէմ Հերետիկոսաց.- Նորս Իսրայէլ զՏէր օրհնեցէ...:

էջ 21.- Ծառ Բ.- Գլուխ Միակ.- Ծաղագս Աստուածային Ելմանց.- Ելու[մ]ն աստուածայինս է ծագու[մ]ն միոյ անձին ի միւսմէ կամ յերկուց...:

էջ 29.- Ծառ Գ.- Ծաղագս Հետեւանաց Աստուածային Ելմանց, այս են, առնչութիւնք, անձնաւորութիւնք, եւ առանձնաւորութիւնք:

էջ 57.- Ծառ Դ.- Գլուխ Միակ.- Ծաղագս Րդխման Հոգւոյն Սրբոյ:

էջ 80, զատարկ:

էջ 81.- Քաղուած Չորրորդ Հատորոյ.- Ծաղագս Մարդեղութեան.- Ծառ Ա.- Ծաղագս Գոյութեան Մարդեղութեան:

էջ 93.- Ծառ Բ.- Ծաղագս Պատճառաց Մարդեղութեան:

էջ 106.- Ծառ Գ.- Ծաղագս Էութեան Մարդեղութեան:

էջ 175.- Ծառ Դ.- Ծաղագս Էզեր Մարդեղութեան:

- Գլուխ Ա.- Ծաղագս Գիտութեանն

էջ 176.- Եզրակացութիւն.- Ի Հաւատոց է թէ գոյր ի Զս. երանական գիտութիւն անդստին ի յղութենէ...:

էջ 868.- Եւ տարածէ ընդ ամ. խորհրդաւոր անդամս, այսինքն յամ. Հաւատացեալս...:

էջ 864.- 17.- Արդ զայս ասեմ եւ ուխտեմ ի Տէր, մի՛ եւս ձեզ գնոյն օրինակ գնալ, որպէս եւ այլք Հեթանոսք գնան ունայնութեամբ մտաց իւրեանց.- Եփս. Դ. 17:

Գլուխ Ե.-

Բան.- Եզերութք նմանօրք Աստուծոյ, իրբեւ որդիք սիրելիք:

Մեկնութիւն.- Նմանութիւն իրաց առ միմեանս՝ չորս կերպիւ լինի...:

էջ 489.- Գլուխ Զ:

Բան.- Որդիք Հնազանդ լերութք ճնօղաց ձերոց ի Տէր, զի այն է արժան:

Մեկնութիւն.- Հնազանդութիւնն է կամք առնելոյ զՀրամանս մեծագունին...:

էջ 449-452, զատարկ:

էջ 476.-19.- Եւ վասն իմ, զի ինձ տացի բան ի բանալ բերանոյ իմոյ Համար- ձակութեամբ...:

3554

ՄԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ ՇԱՐԱԿԱՆԱՑ (ԹԵՐԻ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծառալ 21X17X8.5: էջք Բ+286+Բ+ 287—494: Հանգամանք Համարեա քաւարար. սկիզբը եւ վերջը թերի: Թուղթ սպիտակ: Դրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 18—20 տող, երբեմն աւելի կամ նուազ: Ենդագիր անարուեստ Համառօտագրութիւնք յոյժ առատ: Լաթակազմ խաւաքարտեայ:

ՌՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

Արձանագրութիւն նախկին սրճագոյն թղթէ կողքին վրայ, շեղագիր:

Տետր Ա.— Ս. Աստուածածնայ Ծննդեան շարականներէն սկսեալ մինչեւ Յովնան մարգարէի շարականի բացատրութիւն կամ մեկնութիւն: Դ—րդ տետրէն ժՁ տետրը: Ա, Բ եւ Գ տետրները պակաս են:

էջ Ա.— Յանկ, տարբեր թուղթի վրայ: Ա—Ի Գլուխներ:

էջ 1, պրակ Դ.— Աստանօր զբանն մարգարէին Եղիայի ծանուցանէ...:

էջ 18.— Մասն Վեցերորդ.— Թաղաւոր փառաց Է. Հոգիդ կենդանանար...:

էջ 46.— Գլուխ Գ: Յաղագս Աւետեաց: Մասն Առաջին.— Խորհուրդն անճառ ծածկեալ յազգաց...:

էջ 79.— Վեցերորդ Մասն.— Ի յայսմ մասին առաջի տունն ի բազում տեղիս մեկեղեցոյ...:

էջ 97.— Գլուխ Հինգերորդ եւ Մասն Առաջին.— Ուրախացիր Սրբուհի...:— Ոմանք ոչ գիտելով զգիտաւորութիւնն մերոյս կեկեղեցոյ...:

էջ 118.— Գլուխ Վեցերորդ.— Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի...:— Ի յաւիտեանից ոչ ոք երբէք լուեալ էր այսպիսի մեծ

եւ սքանչելի խորհուրդ...:

էջ 204 էն յետոյ սխալմամբ դրուած է 207:

էջ 219.— Գլուխ ԺԶ.— Որ էն յէն— թեան...:

էջ 272.— Յաղագս Յօնանու Մարգարէին: Գլուխ Ի:

Արձանագրութիւն նախկին սրճագոյն թղթէ կողքին վրայ:

Տետր Բ.— Բացատրութիւն կամ մեկնութիւն Յովնանու Մարգարէի շարականի Պղորմութեանց բաշխող Զս. ի տունէն, Մեծ Պաշտօն ապաշխարութեան ԱՎ Հարցի Ա Տէր յերկնիցի Բ տունի վերջը, կամ Ի տետրէն ԻԶ տետրը:

էջ Ա.— Յանկ, տարբեր թուղթի վրայ:

էջ Բ, դատարկ:

էջ 287, պրակ ԺԷ.— ... Իսկ բարեբարն Ած. զօլով բնութեամբ բարի, ողորմած եւ զթած...:

էջ 289.— Ողորմութեանց բաշխող Զս. ...:— Աստանօր կամի ասել բնաբանն թէ...:

էջ 304.— Յօգուած Զորբորդ.— Յսնան Մարգարէն աղաղակէր Նինուէացոցն...:

էջ 306.— Գլուխ ԻԱ.— Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին:

էջ 382.— Գլուխ ԻԲ.— Յաղագս Սրբոյն Գեւորթայ մեծի զօրականին:

էջ 440.— Մասն Երկրորդ.— Վտանգիմ ի քազմութենէ մեղաց իմոց...:

էջ 446—447 ի միջեւ կը պակսի ԻԴ պրակը:

էջ 494.— Բարձրեալ եւ վասն վերին աթոռոյն, ահաւոր վասն ահեղ ատենին:

3555

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ ԸՆՏԻՐ ԱՄԱՅՈՒԱԾՈՅ

(ԺԲ. Դաք)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21x15x1: էջ 186: Հանգամանք
Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ:
Գրութիւն սեւորակ մեղանով, միասին,
26—81 տող: Ենդագիր անհարթ: Համառոտ-
տագրութիւնք յոյժ առատ: Կազմ անա-
րունստ, կողք խաւաքարտեայ. առաջին
երեսին շեղագիր. *Հաւաքածոյ Ընտիր
Ասացուածոց: Պողոս Պատրիարքի ձեռագիրն
լինել կը թուի:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.—1.— Բազում անգամ Հասանի ոք
երջանկութեան, բայց ոչ գիտելով վայելել
զնա, կորուսանէ:

էջ 16.—61.— Երկիր ոչ դադարի երբեք
ի բաշխելոյ զբարիս իւր այնոցիկ, որ
գործեն զնա:

էջ 69.— Արժան է ամ. ումեք գիտել
թէ առ ինչ վախճան կարգեալ է կեանք
մարդոյ:

էջ 76.— Առաւել արժան է մարդոյ
զգուշանալ ի Հաւատալոյ ինքեան, զի մի
ինքն զինքն խաբեցէ:

էջ 77, տարբեր գրով.— 1841, յու-
լիսի 25, սկսաք գրել զյետագայս:

էջ 77.— Մասամբ գծուած եւ եղծուած:
Նոյնպէս էջ 85—87, 89—91:

էջ 81.— Երկպառակութիւն գլխաւորաց
Ազգին ընդ միմեանս՝ չար է բովանդակ

Ազգին:

էջ 82.— Յալազս Աղօթից:

էջ 89.— Սօլօն Սալամիւնացի.— Կրեսոս
Հարցեալ Սօլօնի, թէ ո՞վ իցէ երջա-
նիկ...:

էջ 96, դատարկ:

էջ 101.— Որ անձին չէ ձեռնՀաս,
զիարդ կարող իցէ օգնել ընկերին:

էջ 102.— Ոչ բժշկի, որ ոչ զնէ
զգեղն, ուր ախտն է:

էջ 108.— Որ զիւր մեղս այլոց վերայ
արկանէ, կրկին մեղանչէ:

էջ 104.— Որ սիրէ ոչ կարէ դանդա-
ղիլ:

էջ 112.— Ոչ է պարտ ումեք չար
առնել, բայց պարտ է յամենից չարիս
յուսալ:

էջ 120, տարբեր գրով.— 1856, Հոկ,
17, յաւուր երկուշաբթի, յոր տօնեցաք
զարդարն Յովսէփ, եւ զՅարիմաթացին, եւ
զՂազարոս քարեկամն, եւ զքորս նորա՝
զՄարիամ եւ զմարթայ, եւ զՂունկիանոս
Ճ ապետն:

էջ 121.— Առանց Հրոյ խուկն ոչ
բուրէ, առանց սիրոյ աղօթք ոչ Հաճոյա-
նայ:

էջ 124.— Յարգ պարգեւաց նուազի,
յորժամ անափառութեամբ պարգեւի:

127—186, դատարկ:

3556

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

(Հայերէմ - Արաբերէմ)

Քրգմ. Յովսէփ Տէր Խաչատուրեան

Ռերիս

1881

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28x16.5: էջք 46: Հանգամանք
բաւարար: Բուզք Հասարակ: Գրութիւն՝
խորագիրները կարմիր, մնացեալը սեւ
մէլանով, երկսիւն, ձախը Հայերէն, աջը
արաբերէն, 21, տող, կարմիր գիծերու
միջեւ: Նոտր շեղագիր յստակ: Համառո-
տագրութիւնք բաւական առատ: Կողք՝
սրճագոյն թուղթ, առաջին երեսին շեղա-
գիր, "Համառոտ քրիստոնէական, Հայ-Արա-
բերէն, 1881": Դատարկ թուղթ սկիզբը մէկ
թերթ:

ՐՈՒԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.-

Տիտղոսաթերթ.-

Քրիստոնէական Հաւաքեալ յումմէնէ
բանասիրէ Համառոտաբար վասն մանկանց
անվարժից կամ թերավարժից, ի թուականիս
Հայոց այս ՌԻԼԸ, յունվարի Ա:

Տպագրեցեալ ի տպարանի Պետրոսեան
Ատեփանոսի:

Եւ այժմ թարգմանեալ ի Հայերէն
լեզուէ յարաբացի լեզու ձեռամբ անարժան
եւ մեղաքաթաւ տիրացու Գասպարի որդի
Յովսէփու ոսկերչի Տէր Խաչատուրեան,
յոգտութիւն մանկանց արարացոց լուսա-
ւորեալդաւանք ի մայրաքաղաքին Ռերիոյ,
յամի Տեառն 1881, ի մարտի ԻԳ:

էջ 1ա.- Մասն Աղաքիմ:

Ա.-Հարց.-Դու քրիստոնեա՞յ ես:

Պատասխանի.-Այո՝ քրիստոնեայ եմ:

Բ.- Զի՞նչ է մշամն քրիստոնէից:

Պատ.-Աուրք եւ պատուական խաչն
քրիստոսի:

էջ 8ա.-Մասն Երկրորդ:

Ա.- Հարց.- Այս յերից անձանց

մի անձն մարդացա՞ւ:

Պատ.- Այո մարդացաւ:

էջ 8ա.- Մասն Երրորդ:

Ա.-Հարց.-Աուրք եկեղեցի ասել

զի՞նչ ասել է:

էջ 22ա.- Վերջ:

էջ 28ա.- Դաւանութիւն Ուղղափառ

Հաւատոյ.-Խոստովանիմք եւ Հաւատամք...:

էջ 27ա.- Աղօթք իւրաքանչիւրոց
անձանց հաւատացելոց ի Բս. գոր արարեալ
է Տեառն Ներսէսի Հայոց Կաթողիկոսի.-

Հաւատով խոստովանիմք...:

էջ 86ա.-Աղօթք Մամասէի Թագաւո-
րիմ.-Տէր ամենակալ...:

էջ 41ա.-Աղօթք զօրաւորք ասացեալ

Սրբոյմ Գրիգորի Նարեկացւոյմ.- Որդի

Աստուծոյ Կենդանոյ...:

էջ 44-45, Համարեա դատարկ:

3557

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

(ԺԲ. Դար)

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 21X15.5: էջք 98: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ կապտորակ: Գրութիւն սեւ
մեկնով, միասիւն, 28, 25 տող, սեւ
գիծերու միջեւ: Նոտր շեղագիր վարժ
գրչէ: Համօռտագրութիւնք առատ: Կողք
սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ընտրութիւնք երեւելի երեւ-
ելի աստուածաբանից յաղագս Ճառին Յով-
հաննու Իմաստասիրի Օձնեցւոյ Հայոց
Կաթողիկոսի՝ ընդդէմ Երեւութականաց, որ
ի Հայ քնագրէ թարգմանեալ ի լատին լեզու
եւ տպագրեալ ի Վենետիկ ի վանս Սրբոյն
Ղազարու, յամի տեառն 1816:

էջ 2.— Հաճութիւն Կայսերական
արքայական քննութեան գրոց Վէնէտկայ:

էջ 8.— Հաճութիւն գերապատիւ վար-
դապետի սրբազան առաքելական պալատան(ա)ն
Հոռովմայ:

էջ 4.— Ընտրութիւն գերապատիւ տեառն
Մաւրոսի Գաբէլլաուրի...:

էջ 6.— Ընտրութիւն գերապատիւ տեառն
Ամբրոսիոսի Լուզովիք Կանոնիկոսի...:

էջ 9.— Ընտրութիւն յարգոյ Հօր
տեառն Օգոստինոսի Մարիա Մօլինի կարմե-
լական կրօնաւորի...:

էջ 16.— Ընտրութիւն քաղմապայծառ եւ
գերապատիւ տեառն տեառն Պօղոսի Աւկուս-
տոսի Ծօսգօլի արքեպիսկոպոսին Կորկիւ-
բայ...:

էջ 26-28, դատարկ:

էջ 29.— Գրքուկ ծայրագոյն իմաստա-
սիրին Ծիլիստֆայ աստուածաբանին Յունաց
Սաղըսցի Զիրիցի Եւստաթէոսի Արենթի
մականուանեալ բժշկին ընդդէմ մկրտութեան
Ֆոանկաց արարեալ վիճաբանութիւն, ի
գլուխն երեսուն եւ իւր գրեալ վասն
Հայոց, իսկ ի տպարիչն ի բաց թողեալն առ
նախանձու, այժմ ի խնդրոյ Միխայիմ օղլու
Գէորգ Վարդապետին գրեալ Հեղինակն զայս
ստորագրեալն առաքեաց:

էջ 81.— Թուխտ կրկին անգամ,

պատասխանի դարձեալ ի թագաւորէն Հոռոմոց
Կիւռ Մանուէլէ, Ներսէսի Կաթողիկոսի
Հայոց...:

էջ 83.— Թուղթ պատրիարքին սակս
այսր խնդրոյ առ Սր. Հայրապետն պատուա-
կան...:

էջ 87.— Ներսէսի արքեպիսկոպոսի
Տարսնի Կիլիկեցւոց, յորժամ չոգաւ
ղեկապետութեամբ ի թագաւորէն Հայոց
Լեւոնէ...:

էջ 44.— Թուղթ ի Ներսիսէ արքեպիս-
կոպոսէ Կիլիկեցւոց Տարսնի, պատասխանի
Յուսկան արքեպիսկան ճգնաւորի՝ ի մեծն
Անտիոք...:

Յիշատակարամ Թումաս Արեղայի.—1802

էջ 59.— Փառք Սր. Երրորդութեան Հօր
եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ այժմ եւ
միշտ եւ յաւիտեանս ամէն:

Յանկութիւն մտաց, եւ փափաք սրտի
քաղմադիմի օրինակօք տեսանին բաժանեալ ի
վերայ քնութեանս, ումեմն փառաց եւ
մեծութեան, եւ այլ ումեմն յաղթութեան
եւ տիրապէս Հասանելոյ ի կամս սրտի:

Իսկ եւ նուաստս եւ յետինս ի ծառայս
ծառայիցն Զի. Թումաս մեղապարտ եւ
անարժան եւ սուտանուն արեղայ...:

Արդ գրեցաւ սա ի Հռչակաւոր անապա-
տիս, որ կոչի Խորին... ի թուականիս
Հայոց 280Ա...: — Հմմտ. Սիոն, 1970,
էջ 186:

էջ 61-64, դատարկ:

էջ 65.— Տէր եւ փրկիչն մեր Յս. Զս.
կամելով Հաստատել ի մէջ աշակերտացն
իւրոց զժանուցումն սուրբ Հաւատոյն
ասաց՝ զխաղաղութիւն իմ թողում ձեզ...:

էջ 72, դատարկ:

էջ 73.— Նիկիայու Ժողովոյ զայս
հաւատս շարադրեաց.—Հաւատամք ի մի Ած.

...:

էջ 85.— Ատենական Խօսք Զաղկեղոսի
Ժողովոյն առ Մարկիանոս թագաւորն.—
Արժան էր ձեր թագաւորութեանն...:

էջ 98, դատարկ:

3558

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԿԱՑ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ.- 28

Պ. Արք. Բերդումեամ

Պրուսայ

1820

ՆՊԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 22X16.5X1: էջք 127: Հանգա-
մանք Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ:
Կրօնիսն սևութակ մեկանով, միասին, 27
տող, սև գիծերու միջև: Եկզագիր:
Համառօտադրութիւնք առատ: Կողք՝ սրճա-
գոյն թուղթ:

Տիտղոսաթերթ.-

էջ 1.- Աղբիւր Բայցեւոյ, Կերայարդ
տեսնոն Պետրոսի Բերդումեան Արժի եպիս-
կոպոսի Նախչոյանցոյ, ընդ օրինակեալ
յամի Տեսնոն 1820, յուլիսի 6, ի Պրու-
սայ:

էջ 8.- Յաղագս առաջիկայ սուրբ
աւետարանական առակացս, բան առ բարեմիտ

ընթերցողս:

էջ 18.- Գլուխ Գ.- Յաղագս տեսակա-
ւորեալ Հաստոյն:

էջ 79, կրկնուած:

էջ 84.- Յաղագս Միսանգամ Գալստեան
Տեսնոն.- Գլուխ Տասն և ինն:

էջ 105.- Թէ յարատեւ աղօթք որ՝
առնէ զոր խնդրէ: Առակ Նկանակի: Գլուխ
ԻԱ:

էջ 112.- Առակ ազաՀ մեծատան: Գլուխ
ԻԳ:

էջ 118.- Յաղագս Երեւոյ Հոգևոր
Աշտարակ: Գլուխ ԻԴ:

էջ 126.- Յաղագս անառակ որդւոյն:
Գլուխ ԻԷ.- Անաւարտ:

էջ 127, դատարկ:

3559

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

ՆՊԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 26X19X1.6: էջք 228: Հանգա-
մանք Համարեա բաւարար: Թուղթ և
զրչութիւն ալագան: Կողք՝ սրճագոյն
թուղթ, ներսի կողմը, վերջը, չորս տող,
"... տետրակս այսօսիկ՝ առ անկորուստ
ունել՝ կապեցի ի մի փունջ իբրեւ զճաղ-
կանց, ի վայելումն ն.ձ. Երեմիա սարկա-
ւադիս Սրբազան Պօղոս Պատրիարքեան մեծին
Պօյսոյ, 1826: Խնդրեմ ի վայելողաց զկնի
իմ առնել յիշման զմեզ արժան յաղօթս,
բանցի և ոչ սակաւ զրչութեամբ մերով
եղար ի սոյն աշխատեալ":

ՐՈՎԱՆՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Նոտր շեղագիր.- Երանելոյն

եղիշէի Հայոց Վարդապետի ասացեալ ի
խաչելութիւնն Տեսնոն.- Արդ՝ իբրեւ ետես
դատարեմ...:

էջ 9.- Երանելի և Սր. Վարդապետին
Հայոց եղիշէի ասացեալ ի թաղումն Տեսնոն
մերոյ Յի. Ջի.:- Եկն ասէ Յովսէփ Արե-
մաթագի...:

էջ 19.- Երանելոյն Գրիգորի Նի-
սացոյ, առ ի յորդորումն մանկանց Սր.
Եկեղեցոյ ի Կուսութիւն.- Մտաւոր և
բանական կենդանի այս մարդ...:

էջ 24.- Երանելոյն Գրիգորի Նի-
սացոյ ի կատարումն Մանկանցն ՌեթլէՀմի
ի Հերովդէէ.- Դարձեալ ձերունիս ևս՝ առ
բանիցս անիմ յասպարէզս...:- Որ եմ
նուստ Երեմիա սար. 1824, ապ. 12:

էջ 80.— Սրբոյ Թէոդոսիոսի Անկիրիոյ Եպիսկոպոսի, ասացեալ ի Ծնունդ փրկչին, զոր ընթերցան ի Ժողովն Եփեսոսի.— Պայծառ առաջիկայ տօնիս ստորագրութիւն...:

էջ 42.— Երանելոյն Հիպոդիտեայ Բոստրացոյ Եպիսկոպոսի, ի Մեկնութենէ Աւետարանին Յօճաննու, ի Յարութիւնն Ղազարու.— Զոր օրինակ մայր որդեաւոր...:

էջ 45.— Գրիգորի Սրանշնազործին ի Ծնունդն Քրիստոսի.— Բանն Ած. մարմնացեալ յերկրի երեսնացաւ...:

էջ 47.— Երանելոյն Պետրոսի Սիւնեաց Եպիսկոպոսի, Գովգեսի ի Սր. Աստուածածինն եւ ի միշտ կոյսն Մարիամ, ըստ յորջորջման նորին, եւ ի Սր. Գրոց լուծմունք նորին Հոգեւոր իմաստիւք.— Բազմութիւնք քրիստոսասէր ժողովոյս...:

էջ 58.— Յուլիանոսի Աւուր Ծննդեան, Սրբոյն Թէոդորոսի Անկիրիոյ Եպիսկոպոսի, յԸնթերցուածոց Մեկնութենէ.— Տեսցուք ըստ կարողութեան եւ զխորհուրդ ութերեկի աւուրն...:

էջ 57.— Սրբոյն Թէոդորոսի Անկիրիոյ Եպիսկոպոսի, Նօսք ի Ծնունդն Քրիստոսի.— Պայծառ եւ Հրաշափառ է մերձակայ տօնիս խորհուրդ...:

էջ 69.— Ի Մեծի Եաբաթուն, երկուշաբթի աւուրն, Երանելոյն Սեւեոփանոսի Եպիսկոպոսի ասացեալ ի Քննին որ ցամաքեցաւ.— Եկն տեսանելով ծառ ծաղկազգեացաւ...:

էջ 76—84, դատարկ:

էջ 85.— Սրբոյն Աթանասի Աղեքսանդրացոյ ասացեալ ի Սր. Նախավկայն Ստեփաննոս.— Պայծառ եւ նորահրաշ է խորհուրդ տօնիս...:

էջ 98.— Ի Յիշատակի Սրբոյն Ստեփաննոսի Նախավկայի. Երանելոյն Գրիգորի Նիսացոյ Եպիսկոպոսի, Յինն Երանութեան Գրոյն.— Տէր մեր եւ արարիչ զապակեանութեանն անտես առնելով ծառ ծաղկազգեացաւ...:

էջ 100, դատարկ:

էջ 101.— Երանելոյն Յօճաննու Ոսկերիւսի ասացեալ ի Ձկնորսութիւն Պետրոսի Առաքելոյն.— Յորժամ վարդապետն քարկփառ՝ յայնժամ աշակերտն դիւրահաւան...:

էջ 109.— Ի Յօճաննու վարժապետէ իմմէ առ իս Վանանդեցի ձայնելոյ որ ի Ձմիւռնիայ.— Հանճարոյ եւ շնորհացն աստուածայնութեան շտեմարան յարդարեալ մտերիմ էկբոր ըստ Հոգոյ տիրացու Յակօք

գիտնական աւաք սարկավաքի կարօտի քաղմաւ որջոյն աննիազ սիրոյ ընծայեմք.— Որք ի զգալեացն պարապին զգուշորդ զննութիւնն...:

էջ 114.— Աղօթք Համառօտեալ ի պատարագամատուցէ Սրբոցն Բարսեղի Կեսարացոյն, Յօճաննու Ոսկերիւսին...:

էջ 117.— Ի վերայ յայսր բանին Ղուկասոս որ ասէ. Եւ յանկարծակի եղև ընդ Հրեշտակին ընդ այնմիկ քաղմութիւն զօրաց երկնաւորաց:

էջ 119—120, դատարկ:

էջ 121.— Ծառ Պրոկղոս Վերատեսչին Կիզիկոյ, ասացեալ ի մէջ մեծի ժողովարանին Կոստանդնուպօլսոյ, առաջի Նեստորին, ի Սր. Մարգերութեան Տեսուն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի.— Այսօր կուսական տօնախմբութիւնն...:

էջ 128, դատարկ:

էջ 129.— Ծառք, Սեղանատան Սրբոյ Երուսաղէմի, որոց անուանք ճառարանից, եւ սկզբնաւորութիւն բանին յայտնին ստորեւ ըստ թղթահամարին:

Երանելոյն Սերիանոսի Եպս. Մծրին քաղաքի, խօսք յԵրուսաղէմ վառն Հաւատոց Սր. Ծննդեան Տեսուն մերոյ Յի. Քրիստոսի.— Ի մէջ աստուածախիտ զՔրիստոս խոստացայ ճառել...:

Սրբոյն գրիգորի Եպիսկոպոսի Նազիաննու ի Ծնունդ եւ ի Յայտնութիւն Տեսուն.— Զս. ծնեալ լինի՝ փառաւորեցէք...:

էջ 142.— Գրիգորի Աստուածարանի ի Մակարայեցի վկայան ասացեալ.— Զի՞նչ են Մակարայեցիքս...:

էջ 148.— Ի միւս այլ մեծահատոր մատենէ Հաւաքեալ ընտրանք, որք ճառօրէն գրեալ են, բայց ի վկայարանութեանց սրբոց:

Երանելոյն Դիոնիսիոսի Արիսպագ. գրեալ առ Տիոտոս Եպս. Կրկնացոց: Յաղագս Ննջման Աստուածածնին.— Ծանիցէ կորայրութիւն քո...:

էջ 144.— Սրբոյն Աթանասի Աղեքսան. ի Սուրբն Ստեփաննոս.— Պայծառ եւ նորահրաշ է խորհուրդ տօնիս...:

էջ 146—152, դատարկ:

էջ 158.— Վրթանէսի Զերթոյի Յաղագս Պատկերամարտից.— Ի կենսաբեր լուսոյ զարդարին ամ. արարածք...:

... քանզի զեղ գրոց է արշասպ եւ զղթոր եւ կոիզ, զոր եւ ո՛չ ճաշակել

մարթի, և նիւթ պատկերաց, կաթն և ձու, զառիկ, լաժուրդ, ժանգառ, բուռ, կիր, և այլ որ նման է սոցին...: Տես, Սիրոն, 1927, էջ 28:

էջ 164-170, դատարկ:

էջ 171.- Պատասխանն է այս.- Բնիկերցայ եղբայր գտնորակն քո, զնդդի-մական մերոյս բանի, և զարմացայ ընդ բոյ, ընդ այնչափ զրոց թաւալումն...:

էջ 188.- Լուծումն յաղազս Ծննդեանն Քիւր.- Բանգի ունի ի վարդապետացն Հայոց իմաստուն Համբարէլ՝ յաչս ումանց...:

էջ 197.- Վիճարանութիւն ի վերայ բանին թէ Բս. կարէ ասիլ, անօթ աստուածային...:

Նախ յայսմ տետրակի արձանագրին բանք տետրակի Հակոտակորդաց, և ապա լուծումն բանից նոցա արարեալ փիլիսոփայական մեթոտոսի:

Յումեմնէ տրուպ բանասիրէ, որոյ

անունն ի վերջոյ տետրակիս Համեմարանեալ լինի խորհրդաւոր ոտանաւորօք:

էջ 198.- Բանք ուղղափառին. Բս. ըստ որում մարդ, է անօթ աստուածային.

բայց ըստ որում Ած. ոչ է անօթ, այլ ինքն Ած.:

էջ 202.- Լուծումն Հակոտակորդու-թեան վերագոյն գրեցելոյ:

էջ 228.- ... Ապա ուրեմն սուտ և տգիտական է ամենևին վճիռն քո, զոր Արիստոտելաբար արտասանեցեր ի Հոյակապ Համալսարանիդ, թէ ընակիւ բայն յար առնանի, այսինքն միշտ առնալ լինի ի նշանակել զսքանչեւութեանց միաւորու-թիւնդ:

Իսկ ի թիւն 16 ասես. Բանգի ասի անօթ զայնցանէ, եւ կարելի ևս է Հանել զնա յայնմանէ, և զնել յայլ տուփ և այլն: [Այսչափ կայ, էջիմ վարի մարդ դատարկ]:

3560

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x19x1: Էջք 20+60+48: Հանգամանք Համարեալ բաւարար. լուսանցք-ներք մասամբ ցեցահար: Թուղթ և զրչու-թիւն այլազան: Գրիչ և Ստացող երկրորդ մասին՝ Հայրապետ Արկ. Տէր Գրիգորեան, Կեղացացի: Կողք՝ արձագոյն թուղթ: Կնիք սեւադրոշմ, փակագիր. *Քի. Ծո. Հայրա-պետ*, էջ 1:

ՐՈՂԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 5, թուղթ սպիտակ, նոսր շեղագիր սև գիծերու միջեւ.- Երանելոյն սուրբ Հորն մերոյ վարդանայ Վարդապետին Բան Գովասանական խօսեցեալ ներդրական Հան-դիսի ի խորհուրդ Հրաշալի աւուրս, որ կոչի Աշխարհամատրան, այսինքն Կաթողիկէ եկեղեցի Հանրական.... Սիւն Հարսն լու-սեղէն և զշխոյն զերաշխարհէի.- Աստուածային և երկնաւոր է տեսն...:

էջ 20, դատարկ:

ԿԵՐԱԿՈՒՐ ՔԱՆԱՆԱՅԻՅ.- 11

Թրգմ. Վարդամ Կրմ.

եղիպտոս

1826

էջ 1.- Տիտղոսաթերթ.- Թուղթ

կապտորակ:

Կերակուր Քաւաճայից, թարգմանեալ յառաջագոյն ի լատին լեզուէ ի Հայ բար-բառ ի ձեռն Վարդանայ ումեմ կրօնաւորի:

Եւ ապա Հրամանաւ տեառն տեառն Ստե-փաննոսի առաքելապատկ արքեպիսկոպոսի Զմիւռնոյս նոր շարագրեալ ըստ Հայկաբա-նութեանն կարգի, յաւելմամբ ի նոյն և այլ ևս վկայութեանց և բացադրութեանց, ի ձեռն Միքայանեան տէր Ծոհան Վանանդեցի վարժապետ քահանայի Զմիւռնոյ Ար. Ստե-փաննոս եկեղեցոյս ի հոգեւորապէս ճաշա-կումն դասուց քահանայից:

Յամի Տեառն 1822, ի յունիսի 18:

Օրինակեցաւ ի յետին աշակերտէ տէր Ծովհան Վարժապետ քահանայի նորոգ

շարադրողի գրքոյս՝ ի սարկաւազ Հայրապետի Գաղատացւոյն Տէր Գրիգորեան, ի վայելումն ինձ եւ ի յետագայ բարեմիտ վերանորոգաց, ի քաղաքն Եգիպտոս, մինչ էի մանկավարժ մահտեսի Միքայէլ Աղայի որդւոյն՝ մահտեսի չէլէպուոյն, եւ մահտեսի Եակոբայ, եւ այլոց։ Ի Թուականիս 1826, յօգոստոսի 27, ի մայրաքաղաքն Եգիպտոս։

Էջ 2, դատարկ։

Էջ 3.- Պսակազարդ երջանիկ տեառն տեառն Ստեփանոսի բարեկարգ արքեպիսկոպոսի մեծի Զմիւռնոյս եւ Համայն վիճակաց սորին Ուղերձ նուիրանաց պատկառաւոր իմն խոնարհութեամբ։

Էջ 4.- Գլուխ Առաջին։ Բէ արքայական է քահանայութեանն պատիւ...։

Էջ 59.- Առաջնեցութիւն Հեղինակին առանց յաւելման ինչ.- Վա՛հ ով թշուառական քահանայ...։

Էջ 1-8, ճերմակ թուղթ դատարկ։

Էջ 9-46, ճերմակ թուղթ, շեղագիր, սրճազոյն թանաթով, միասին, կարմիր զիծերու միջեւ։

Էջ 9, ստ. լուսանցքին.- Ներսէսի Լամբրոնացւոյ Մեկեութիւն խորհրդոյ Պատարագին։

Ձիւնչ նշանակէ անուանել զՊատարագն խորհուրդ։

Էջ 41.- Բաղդատութիւն առ միմեանս սահմանադրութեանց եկեղեցւոյ քրիստոնէից, Հոռոմոց, Յոանկաց, Հայոց. եւ առ մի ղիտաւորութիւն ցուցակ նոցին աւարտման.- Եթէ նոցա որ զԳիրս Սուրբս Հին Կտակարանացն քննեցին...։ ... եւ դարձեալ՝ զի Համապատիւքն Հասասարք երեւեցին, եւ մի՛ ոք ալիս մորուացն փառս որսայցէ։ [Այսչափ կայ]։

Էջ 47-48, դատարկ։

3561

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(մթ. Դաթ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x19x1։ Էջք 200։ Հանգամանք Համարեա բաւարար։ Թուղթ եւ գրութիւն այլազան։ Կողք թղթեայ, առաջին երեսին շեղագիր։

1.- Նամակագրութիւնք.

2.- Ներքող Գովեստի...

3.- Տապանագրերու օրինակներ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ 1 եւ 4 դատարկ։

Էջ 2-8, ցանկ. 1-58 Գլուխներ։

Էջ 6-24, թուղթ կապտորակ, նոտր շեղագիր։

Էջ 5.- Ոստ շառաւիղ վայելչական,

ի յարմատոյ բուսեալ Հայկեան,
լցեալ պտղովք միշտ աներկեան,
բարի գործովք միշտ անխափան։...

Էջ 18.- Ազնիւ տոհմական, իշխան քաջալանջ,

Ռետին քաղցրութեան, ջահ լուսաճաճանչ,

Ձանքար բեղմնաւոր՝ բարեաց աննահանջ,

Ազգիս բիրաւոր՝ պարծանք իսկաթանչ...։- Առ քաջարամց մահ-

տեսի Առաքել Ամիրա ի Գրիգորէ։

Էջ 25.- Վսեմափառ պայազատ. Ձերկնատունկ ծառոյ սիրոյն Աստուծոյ զանուշակ պտուղ ընկերին սիրոյ՝ լի եւ առատ բեղմնաւորութեամբ մատուցանելով մեզ ի ճաշակ հոգեւորական զեղեցիկ շառաւիղ ցուցար իսկաթանչ...։ որ եմ վեհանձնութեան ձերում խոնարհազոյն ծառայ տիրացու Գրիգոր Փէշտմալեան։

Էջ 35.- Գերամեծար վեհ իշխանիդ,

Արփիարեան պարծանք զարմիդ,

Փիլիպպոսի Ամիրայիդ,

Նուիրի սէր անկեղծ ի սիրտու...

Էջ 38-40, դատարկ։

էջ 41.- Խաչակիր վարուք խստամբեր
նշանովն լուսաշաւիղ Հետոց Երկնաւոր
վարդապետին անսայթաք Հետեոյ տնտոն
տնտոն Պսղոսի աստուածաբնայ արքայական
պոսի, և բանաւոր Հետին Ջի. աշաւուրջ
դիտապետի, Հօր մերոյ շնորհագեղ ողջոյն
նուիրեմ Համբոյր որդիական սիրով:...

էջ 60.- Եկն ցալ ինձ ցաւագին,
պատմօղ լինել զաղետալին:...

էջ 76.- Ազնուամենձար Անտօն աղայի,
ըղձակաթ սիրով ողջոյն նուիրի:...

էջ 79.- Աշխարհ Սիւնեաց, դրախտ Հոտեան,
մեղ քուսուցեր վարդ անթարշամ,
զտէր ԱրրաՀամ մելիք զարմանն,
արթուն Հովի, դէտ Բուզանդեան:...

էջ 97-100, դատարկ:

էջ 101.- Գերապայծառ ազնիւ պարօն,
Մանուկ պլ մեր քարեպաշտօն,
պարծանք Հայոց, վարդ ի կոկոն,
Համբոյր ձեռաց մատչի ի ձօն:...

էջ 187.- Սրբաբար խորհրդոց եկե-
ղեցոյն Ջի. աստուածընտիր մատակա-
րար:...

էջ 189-144, դատարկ:

էջ 146.- Օրինակ նամակագրութեան.-
Ռազմախնամ տեսչութիւնն վերին:...

էջ 161.- Յի. Ջի. ծառայ տէր Յով-

Հաննէս արհի եպիսկոպոս, և ողորմու-
թեամբն Աստուծոյ պատրիարք մեծի մայրա-
քաղաքիս Կոստանդնուպօլսոյ:...

էջ 167.- Իղձ տոփանաց մարդկեղէնս
սերնդոց չէ կալնալ ի կալանս արգելարա-
նի:.... մնամք շնորհացդ, ծառայ
տնտնոյ Երեմիա դպիր չնչին:

էջ 161.- Յի. ալգոյն քաղմարդիւն
մշակ:...

էջ 167.- Ով շանթառաք ամպ խստագին,
ով տապախարշ օղ տօղագին,
շատ ինչ ցուցաւ իմ դղմենին,
զուր խորշակաւ Հարեր ուժգին:...

էջ 169-184, թուղթ կապոյտ, թանձր,
շեղագիր:

էջ 169.- Ներբող Գովեստի Երիցս
երջանիկ Հօր մերոյ Արքոյն Գրիգորի
Հայաստանեայց Լուսաւորչի Ծառօրէն
շարահիւսեալ.- Որք միանգամ ի ճառագայթս
արեւու Հայել ըղձանան:...

էջ 186.- Տապանագիր.- Անցաւոր
կենաց մարդկեղէն քնութեան:...

էջ 187.- Տապանագիր.- Իշխան մենձ-
րու որ յաղթող կարեաց:...

էջ 189.- Տապանագիր.- Ազնիւ տոհ-
մական, իշխան փառաւոր:...

էջ 190-200, դատարկ:

3562

ԱՍՏՈՒԱԾԱՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ.- 10

Պ. Վրդ. Աղամալեան

Սամաթիա, Պոլիս

ՌՄԾԱ=1802

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26X18X1,5: Էջք 148+29-182:
Հանգամանք անբաւարար. առաջին մասը
վնասուած խոնաւութենէլ, Թուղթ և
զրչութիւն ալլագան. սեւորակ մեղանով,
շեղագիր: Գրիչ և Ստացող Ա. մասին՝
Աւետիս Արդ. Մոկացի: Թղթակազմ խաւա-
քարտայ:

ՏԻՏՂՈՍԱՐԵՐՈՒՄ.-

էջ 1.- Գիրք որ կոչի Աստուածանմա-
նութիւն, արարեալ ի Պետրոս Վարդապետ
Նախիջևանեցոյ Աղամալեան ի փառս
Աստուծոյ, և ի յօգուտ մանկանց Եկե-
ղեցոյ:

Հատօր Առաջին:

Եւ այժմ նորակալս օրինակեցաւ ձեռամբ

Մոկացի նուստ Աւետիս արեղայիս ի վայելումն անձին իմոյ:

Ի Հայրապետութեան Սրբոյ Աթոռոյն էջմիածնի տեառն Դանիէլ սրբազան կաթուղիկոսի ամ. Հայոց: Եւ ի Պատրիարքութեան Սրբոյ Երուսաղէմի տեառն Թէոդորոսի երանաշնորհ վարդապետի: Իսկ ի Պօլսոյս Պատրիարքութեան տեառն Գրիգոր ազգասէր րարունապետի եւ առաքելապատիւ Արհի եպիսկոպոսի:

Յամի Տեառն 1802, եւ ի Հայոց 1251, եւ ի մայիսի 14, ի մեծն Պօլիս, ի Դպրատանն զպրաց Սամաթիոյ:

էջ 2-3, դատարկ:

էջ 4.- Յառաջարկութիւն:

էջ 5.- Գլուխ նախընթաց: Թէ որքան մեծ իցէ ճանաչելն զԱստուած:

էջ 89.- Հատոր երկրորդ: Գլուխ Առաջին: Յաղագս նմանութեանն որ արտահանի ի Սբ. երրորդութենէն:

էջ 110, կրկնուած:

էջ 111.- Գլուխ Հինգերորդ:

էջ 128.- Վերջաբանութիւն

էջ 127-148, դատարկ:

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Սկիզբը Թերի)

էջ 29.- Գլուխ Տասներորդ: Յաղագս յատկութեանց մարմնոց: Սահմանք Ա:

91.- Յատկութիւնք մարմնոց են նոցին որակութիւնքն կամ եղանակքն զոլոյ եւ զործելոյ:

էջ 80.- Գլուխ ԺԱ: Յաղագս զանգունածոց մակերևութաչափից, եւ խտութեանց մարմնոց:

էջ 88.- Գլուխ ԺԲ: Յաղագս առածական զօրութեան մարմնոց:

էջ 85.- Գլուխ ԺԳ: Յաղագս ուժանութեան կամ ծանրութեան մարմնոց:

էջ 48.- Ծանօթութիւն.- 185.- Ի բաղում զգուշագոյն գննութեանց յայտ է ի բովանդակ Գաղղիա...:

էջ 44.- Նախադասութիւն Ի:

էջ 45.- Այսչափ ինչ շատ լիցի

ուսումնասիրաց տալ ըստ մասնեայ ծանօթութիւն ընդհանուր նոր բնաբանութեան:

էջ 46.- Ի յԱնդրիանուպօլսեցի Կարապետ Վարդապետէ յօրինեալ, որ փոխանորդ էր Յակոբայ եւ Գրիգորի պատրիարքաց, առ ոմանս իշխանս մեծի Պօլսոյս՝ զրոյցք ինչ ընդ պատուական ոտանաւոր բանիւ զաղեալ.- Կեանք եւ խնամք որք ամբարին առ Աստուած...: Կարապետս:

էջ 47.- Ի Պետանեան Յարութիւնէ.- Պտուղ մահու քաղցրակեղեւ լցեալ ի տան աշխարհի...:

էջ 48-52, դատարկ:

էջ 58.- Տէր Հայր մեր, Տէր դատաւոր մեր.- Առաջին Կիրակէ պահոցս ունէր խորհուրդ եւ դիտաւորութիւն արարչագործութեան Աստուծոյ...:

էջ 62, դատարկ:

էջ 68.- Ա.- Յաւանդատուն մտանելն քահանային ի զգեստաւորիլ այն է, զի քահանայք իշխան կարգեցան առաջի Աստուծոյ...:

էջ 67.- Է.- Վերաբերումն կնշանակէ Սբ. Յովսէփ Աստուածածօր եւ Սբ. Աստուածածնին նազարէթէն ելլալ ու Ռեթ-լէհէմ զալերնին...:

էջ 68, դատարկ:

էջ 69.- Արարիչն Ած. իբրեւ բժիշկ ճարտար ամ. ցեղ Հիւանդութեան եւ ցաւոց մարդկայնոյ բնութեանս՝ շնորհեաց եւ մատակարարեաց զպէսպէս դարման եւ ղեղ...:

էջ 77-90, դատարկ:

էջ 91.- Նոր իմն տեսարան երևի...:

էջ 98-96, դատարկ:

էջ 97.- Երկր. քացաւ եւ գտաւ այս աղբիւր ի լեռն Գողգոթայ...:

էջ 102-106, դատարկ:

էջ 107.- Զի՞նչ կամիք ուսանիլ յինէն...:

էջ 110.- Ուրեմն յառաջ քան զամ. պարտին մարդիկ նախ զպարտս բնութեան եւ ստեղծման Հատուցանել Աստուծոյ:

էջ 128-180, դատարկ:

էջ 181.- Քառասներեայ Գալուստ:

3563

ՓԷՆՏԻ ԱԹԹԱՐ.- 1

Քրդմ. Աւետիս Զուլայեան
(ԺԹ. Նար)

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 26X19: էջք 2+70: Հանգամանք
լաւ: Թուղթ սպիտակ: Գրուի իւն սև ուրակ
մէլանով, միասին 21-26 տող: Եւղագիր:
Համառոտագրութիւնը սովորական գրէթէ:
Կողք թրղթեայ, առաջին երեսին արձանագ-
րուած, Թարգմանութիւն խրատուց Աթթարայ
Պարսկի, ի Մ. Աւետիս Զուլայեան Արապ-
կերցոյ:

ԲՈՒՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, դատարկ, բացի "Միրանեան" ի
կնիթին:

էջ Գ.- Առ ամենապատիւ S.S. Եսայի
Ս. Պատրիարք Ա. Սաղիմայ:

Հայցեմ ի Զինջ ունկն դիթ, Հայր
սրբազան,
տկար բանիցս՝ զոր թոթովեմ սիրտ
յամբաւ,
թոյլ տուր ինձ ա՜հ, սլանալ մտօք
սրարշաւ

ի Համբոյր սուրբ օրհնեալ աջոյդ
պատուական:...

1881, Հոկտեմբեր 7, Արարկեր,
Արտաշէս Աղագարմ:

էջ Դ-Զ, դատարկ:

էջ 1.- Յառաջարան.- Ի խեթի Հայե-
ցուածոյ զոցես դմխեմ քախտին տարագիր ի
Հայրենեաց ի պանդխտելն իմ ի Գահիրէ
մանկավարժական պաշտօնի... Հարկեցայ
յառաւելն քան զկար, յայսինքն յեղուլ ի
Հայ բարբառ փլինտի Աթթարն առձայնեալ
պարսկի մատենան... - Ամենանուստ
ծառայ ծառայիցն Աստուծոյ, Մ. Աւետիս
Զուլայեան Արապկերցի:

էջ 8.- Թարգմանութիւն խրատուց
Աթթարայ Պարսկի:

Յանուս ողորմութեան ողորմածին
Աստուծոյ:

Փառք անվաղճան ինքնագոյին այն սր-
բոյ,

այն որ Հաւատ ընձեռեաց ափ մի
Հոգոյ.- Հմմտութիւն 2877, Թ. Հատոր,

էջ 80, տարբեր Թարգմանութիւն:

էջ 7.- Ի վերայ աղօթից առ դատարն
Հարկի:

Արբայ (Բարձրեալ) ըզմէդս մեր արա
զանց,

մէք մեղաւոր եւ դու ներօդ
(զերպազանց)...

Մամօթ.- Յառաջարանին մէջ Թարգ-
մանիչը կ'ըսէ թէ փակագծով գրուած
բառերը յակուսման են իր կողմէ:

էջ 82.- Ի վերայ կերպի ժողովուր-
թեան խօսեցեալ:

էջ 83-84, դատարկ:

էջ 85.- Ի վերայ կերպի պատուոյ
պաշտօնի խօսեցեալ:

էջ 80.- Ի վերայ յայտնութեան
զգաստանաւոյ յանՀոգութենէ խօսեցեալ:

Զինքնեղ տեառնէ քումմէ անփոյթ մի՛
լինիր,

յուեայն շաւիղ յանՀոգս (անփոյթ)
մի՛ լինիր.

.....

Յանձն այն ուրուր ողորմութիւնն
խան,

որ զայս խրատ նա վերձանէ բաւական:

էջ 81.- Վախճան:

էջ 82, դատարկ:

էջ 83.- Առ մանկացեալն Աստուծ.-

Տէր Աստուծ իմ, Յիսուս Փրկիչ մեր
մարդասէր:...

էջ 84.- Սիրեցոյք զԱձ. զի նախ նա
սիրեաց զմեզ.- Զձեզ Հրաւիրեմ տեսակ
բանական:...

էջ 80.- Ի վերայ դատաստանի Տեառն.-
Ուստի՞ սկսայց եւ ու՞ր եղից կ'տ
դադարման:...

էջ 81.- Առ Աստուածածին Սր. Կոյսն
մարութ.- Ո՞վ Կոյս չքնաղ մայր աստու-
ծեան:...

էջ 83.- Աղօթք յետ ճաշու մանկանց.-
Ո՞վ որ ունիս զերասանակ արարածոցս
Հօլովման:...

էջ 84.- Արձակման աղօթք երկկոյեան

պահու.- Միայնոյն փառաց ճաճանչ կենդանի...:

էջ 65.- Յանձկութենէ սրտի խօսե-
ցեալ, Հառաչանք ի խոր սրտէ առ Ած. :- Ի

ծովածուփ յալիս մեղաց աշխարհական...:

էջ 66.- Վերջ ոտանաւորաց:

էջ 67-70, զատարկ:

3564

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 28x17, էջք 84: Հանգամանք
Համարեա քաւարար: Թուղթ եւ զըչութիւն
այլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ, առաջին
երեսին շեղագիր. "Հաւաքում բժշկական
ղեղորայից պէսպէս ցաւոց եւ Հիւանդու-
թեանց":

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-8, սպիտակ թուղթ, զատարկ:

էջ 9-24, նոտր շեղագիր, տարբեր
թուղթ:

էջ 9.- Բժշկական ղեղորայք պէսպէս
ցաւոց, որք գտանի ի մարդս. Հաւաքեալ
եմք ի միւսում Հեքիմարանէ:

էջ 11.- Վասն մրջմանց:

էջ 18.- Վասն միջաց ցաւի:

էջ 16.- Եւրայի մեհլիմ:

էջ 16.- Վասն անողջանալի խոցի:

էջ 17-24, զատարկ:

էջ 25-42, տարբեր թուղթ, շեղագիր:

էջ 26.- Բանջարները չորցընելու
կանոն:

էջ 26.- ԼաՀանայի թուրշի կամ
թթուտ:

էջ 29.- Խիյէրի թթուտ, յատուկ
կերպով:

էջ 80.- Ընդեղէնները խաշելու
Համար:

էջ 81-82, վարի կէսը պատուած:

էջ 83-46, զատարկ:

էջ 47-80, թուղթ սպիտակ, նոտր

շեղագիր, սեւ մելանով:

էջ 47.- Երեքօրեայ ջերման մաճունի
թէրթիպ:

էջ 50.- Կապ ջերման յոյժ զօրեղ եւ
օգտակար:

էջ 52.- Ջերմի թէրթիպ զրելոյ:

էջ 54.- Դեղ վասն միջաց ցաւի:

- Պէլ աղբըսընայ միտէյէ քուվվիթ
վէրիբ:

- Վասն մայեսախի Հապ:

էջ 55.- Թարթար սանճըսընայ թէրթիպ:

էջ 56.- Հազի դեղ:

էջ 57.- Սարլըլիի դեղ:

էջ 58.- Աղօթք կապած այր եւ կնոջ:

էջ 61.- Թուղլու պալղամի թէրթիպ:

էջ 68.- Վասն պալղամի կակղացնելոյ
թէրթիպ:

էջ 64.- Վասն օձ կլանողաց թէրթիպ:

էջ 67.- Միջաց ցաւի թէրթիպ:

էջ 68.- Վասն ականջացաւի թէրթիպ:

էջ 70.- Վասն զիւհաւառաց թէրթիպ.-
Նախ Սաղմոս ԽԱ. Գլուխն. Որպէս փափաքի
եղջերու յաղքերս շուրցն...:

էջ 72.- Վասն ատամանց թէրթիպ:

էջ 78.- Վասն օձ կլանողի թէրթիպ:

էջ 74.- Օձ կլանողի թէրթիպ.- Առ
զբողկն ձեռնէ եւ քամէ: Եւ առ զշուրն, եւ
ընդ ջրոյն զաֆրան խառնէ եւ խմցուր, օձն
սատակի Աստուծով եւ ելանէ:

- Օձ խալթեցելոյ թէրթիպ:

էջ 80.- Ատամնացաւի թէրթիպ:

էջ 81-84, զատարկ:

3565

ՕԳՈՒՏ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ.- 4

Ամիրտեօվիկ Ամասիացի

[Կ. Պոլիս]

ՌՅՂԷ=1748

ՆԱԿԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ.-

Դառաւ 24x16x2: էջք 160: Հանգամանք
բաւարար: Թուղթ սպիտակ, տոկուն: Գրիչ՝
Ստեփանոս Դպիր Կ. Պոլսեցի: Գրութիւն
սեւ մեկանով, միասին, 21, 22 տող, սեւ
զիններու միջեւ: Ենդագիր անարուեստ:
Լաթակազմ խաւաքարտեայ: Ստացող՝ Գրիգոր
Աւհրատեան:

ՌՈՒԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.-

էջ 1.- Յանուն Աստուծոյ զթածին եւ
ողորմածին, որ է օրհնեալ յաւիտեանս
յաւիտենից ամէն:

Ուսումն բժշկականութեան է այս:

Դռնանալով փառաւորեմք զնա, որ
զարարածս ստեղծեաց, զերկինս եւ զերկիր,
զմարդ եւ զանասուն...:

Այսպէս գիրք մը շինեցի ծառայս
Աստուծոյ Ամասիացի Ամիրտեօվիկի թ
բժիշկս, ի մայրաքաղաքն Ֆիլիպէ, ի
թուականութեան Հայոց Զմեւ ամին, ի
ղեկամբերի Իւ, օրն Հինգշաբթի...:

էջ 7.- Գլուխ Առաջին: Վասն ուսա-
նելոյ զբժշկութեան զչափն եւ խափանելոյ
զմահացու զեղերն.- Առաջին ուսանիլ
զբժշկութեան զչափն, եւ խափանել զմահա-
ցու զեղոցն զչարն...:

էջ 10.- Գլուխ Երկրորդ: Յիշենք
զչափն, եւ զբածին բժշկութեանն.- Զչափն
եւ զբածինքն բժշկութեան այս է որ, պիտի
խմանամք որ շատ որ կան որ զանուն բժշ-
կութեան միայն ունին...:

էջ 46.- Վասն ստեղծման ականջին:

էջ 55.- Վասն ստեղծման Է անդամոցն:

էջ 59.- Յաղագս Կազմութեան Մար-
դոյն, ասացեալ մեծին Գրիգորի Նիսաց-
ոյն, Համառօտեալ բաղդատարար:

էջ 79.- Խրատ Յաղագս Սնեղան Ման-
կանց.- Մեծ բժշկապետն Գայիսնոս ասէ
թէ...:

էջ 82.- Թղպտիր Առողջութեան.-
Գիտցիր որ նշան առողջութեան այն է որ
անձն ուժով լինի...:

էջ 87.- Վասն դալար միւրգ ուտելոյ.-
Գիտելի է զի Էհանան ասէ թէ պատեհ է որ
ի ժիր զմիրգն քան զկերակուրն յառաջ
ուտէ...:

էջ 88.- Վասն ջուր ըմպելոյ:

էջ 88.- Վասն Գինի խմելոյ իւրտպիր.-
Բազարատ ասէ թէ կու պիտի որ զգինին
մարդ յամիսն Ա անգամ, եւ կամ Բ անգամ
խմէ...:

էջ 90.- Վասն Ջնոյ եւ Արթնութեան:

էջ 91.- Վասն Ռնութեան Կակղացին-
լոյ:

էջ 98.- Վասն ի քաղանիս շփուիլ.-
Սահակ ասէ թէ շփուիլն եւ աճովիլն ի
քաղանիսն, եւ կամ ի դուրսն, զանձն
ուժովցնէ եւ պնդէ, եւ օգրաւոր առնէ...:

էջ 181.- Վասն նշան մահու եւ կենաց
Հիւանդին այս է:

էջ 184.- Յառաջագիտութիւն Հիւան-
դին:

էջ 188.- Գիտենալ զօղերն թէ ինչ է,
եւ զիրենաց փոխումն, եւ քաղաքնին թէ
ինչ է:

էջ 141.- Եւ յիշէ զԴ եղանակաց

զկերպն, թէ որպէս է, եւ բնութիւն սոցա ինչ է:

Էջ 146.- Խօսք միաՀամուռ նշան ամ. խառնուածոցն յաւելուածոցն եւ նշանն եւ պատճառն եւ ստածումն

Էջ 148.- Եւ ցաւեր որ ի պալղամիւն յաւելնալոյն լինի այս է:

Էջ 149.- Նշան պալղամիւն այս է որ միշտ բերանն զէճ լինի, եւ զկերակուրն չմարսէ եւ շատ ի թուն լինի...:

Էջ 151.- Եւ աՀա կատարեցաւ մարդա-կազմութիւնն, եւ թուպիր առողջութեան, եւ երակին ճանաչելն, եւ գողին, եւ պօՀ-րանն, եւ ամ. նշանին Հիւանդին՝ կամօքն Աստուծոյ ամէն:

Վերջ մարդակազմութեանս:

Էջ 152, դատարկ:

Էջ 153.- Փառք մարդասիրին Աստուծոյ որ է օրՀնեալ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Զթարգմանո[ղ]այս թագաւորական Բժշ-կարանիս, որ անուանի Օգուտ Բժշկութեան, Եղիայի որդի զԱմիրտեօլվէթ քթիշկս, որ բազում աշխատանք թարգմանեցի, ի թուին Հայոց 915ին, ի քաղաքն Ֆիլիպէ, մաղթեմ յիշել մինով Հայր մեղայիւ, եւ որք յիշէքդ յիշեալ լիջիք ի Զրիստոսէ Յիսուսէ, ամէն:

Փոխեցաւ ի Ջս. Թարգմանող զրգոյս վերոյգրեալ Ամիրտեօլվէթն ի թուականին Հայոց 946ին, զեկտեմբերի 8ին, օրն Հինկշաբթի, զորոյ զՀոգին Տէր լուսաւո-րեացէ, եւ այսպիսի պատուական անձինքս միշտ անպակաս արասցէ Տէր յազգէս մերմէ:

Թէպէտ բազում քթիշկք եկեալ են

յաշխարՀս յազգէս Հայոց, բայց այսպիսի զլիւսաւոր եւ պիտանի զանձս ոչ են մեզ թողեալ յիշատակ: Եւ յիրաւի մեծ է ջանք սորին ի վերայ ազգին իւրոյ պայծառու-թեանն: Քանզի ի վեանս իւր մեծաւ աշխա-տանք զ Դ զլիւսաւոր զիրքս թարգմանեաց, որոց մինն այս է: Որ եւ վարձատրողն ամ. աշխատաւորաց վարձս բարեաց պարգևեսցէ, եւ իւրոյ օրՀնեալ տեսոյն արժանացուցէ ամէն.- Հմմտ. թիւ 2779, Ը. Հատոր, էջ 401:

Էջ 155.- Ազնիւ թութեայ շինելու թէրթիպ:

Էջ 156 - 160, դատարկ:

Յիշատակարամ Գրչի.- 1748

Էջ 154.- Փառք եւ պատիւ եւ երկր-պազութիւն զոՀութեամբ Հանդերձ Սրբոյ Երրորդութեանն, Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգ-ւոյն Սրբոյ անզրաւ յաւիտեանս ամէն:

Զայս գիրքս որ է մատեան քժշկակա-նութեան մահտեսի Սահրատեան շնչին Գրի-զոր ծառայ ձեր, վասն զբաւեր պատուելեաց զուարճութիւն զուրոյ գրել ետու. բնկալ-ջիք իբրու ի ձեռանէ եռափափաք սիրով յնծայողի. ողջ լերուք:

Արդ որք վայելէք զսա բնութենելով կամ օրինակելով, ի յընդունական աղօթս ձեր, ի յառաջի յօրինակէ ձեռին թարգմա-նողին զօրինակողս զմեղսալի Ստեփաննոս Լեւթ ղպիրս Կոստանդնուպօլսեցի յիշես-ջիք:

Ի թուին ներմարմնացելոյ փրկչին 1748, եւ ի թուին Հայոց Ռևշէ ին, եւ ի յամսեանն օգոստոսի ԺԴ ին, յոր էր Վերափոխումն ԹագուՀոյն Երկնից

3566

ԲԺՇԿԱՐԱՆ

(ԺԹ. Դար)

ՆԿԱՐԱՂՐՈՒԹԻՒՆ.-

Դառալ 29X18X1: էջ 88: Հանգամանք
անհաւարար. պակասած են իւրիւր: Բուզի
Հասարակ: Դրուիին սեւորակ մէկնով,
միասին, 24-27 տող, սեւ գիծերու
միջեւ: Նոտր շեղագիր: Համառոտագրու-
իիւնք քաւական առատ: Կողք՝ սրճագոյն
իւղիւ: Կնիք փակագիր: Մահտեսի Սար-
գիս, առանձին իւրիւր վրայ:

ՌՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Դիրք կոչեցեալ Բժշկարան,
յորում պարունակին անուանք բնտիր և
օգտակար զեղօրէից, և կերպ շինելոյ
զղեղօրեայք բնտիրս. և անուանք ցաւոցն
ոմանց՝ ըստ քաջ քժշկացն, ի շնորհ
բարեկամութեան՝ ի Հմուտ և քաջ քժիշկ
սինեալ Անտիրեայ, և ի սինոս Եօրկարի,
և ի Եասիր Ալի աղայ անձնաց ստացեալք ի
վայելս անձին իմում:

էջ 2, գտարակ մեծագոյն մասամբ:

էջ 3.- Սինեոս Անտիրայ:

Սիրոփ վիլինի շինելոյ կերպն:

էջ 4.- Վասն սօղութեան փտարելոյ:

էջ 5.- Դեղ սինյիրի զայիֆութեան և
ամ. ցեղ տկարութեան: Հապ երկաթի թօզէն,
և յայլ խցայից:

էջ 7.- Դեղ վասն չոր Հազի և պալ-
ղամի:

էջ 9.- Դեղ լուծմունք կտրելոյ:

էջ 11.- Դեղ Հիւմմայի և ստամոքսի
տկարութեան:

էջ 13.- Նշան Հիւմմայի ցաւոյն:

էջ 14.- Դեղ արիւն կտրելու:

էջ 16.- Դեղ վասն ջերմի:

էջ 19.- Դեղ ջերմի՝ յոյժ փորձեալ:

էջ 21.- Դեղ վասն փարատման ի վերայ
աչաց եկեալ ճերմակին:

էջ 22, վերջ Ա. պրակի.- Դեղ տամ-
լայի շոշորթ ունեցողի վասն:

էջ 23, պրակ Գ.-... Եւ այս վերջի
անունն է լաթիներէն վճիլիցայ...:

էջ 25.- Եախու. փէՀիլիվան Եախուսին
քանալու սակս: Որոյ թէքքիպս:

էջ 26.- Լաթիներէն: Պալսամայ
տէլայիեով վայ: ՄէՀիլմ զարմանալի: Կերպ
շինելոյն:

էջ 31.- Դեղ վասն քամոյ:

էջ 36.- Դեղ ջերմն կտրելու:

էջ 37.- Վասն թափելոյ զսօղութեան:

էջ 41, պրակ Դ.- Դեղ կտրելու
ջրութի որ շատ կերթայ:

էջ 49.- Միսկ իքսիրի:

էջ 52.- Բրմբզ մաճունու:

էջ 53.- Ի Եասիր Ալի Աղա քժիշկ:

Նուպին: Ըստ լատինացոց:

էջ 56.- Եղբայք թեթեւ աներկիւղ:

էջ 58.- Վասն խաբբութի:

էջ 58-59ի միջեւ կան՝ կտրուած
թերթերու արմատներ:

էջ 59.- Դեղ վասն մայասուլի:

էջ 60.- Վասն ժանտախտի զեղ.- Ի
ՌԻԿԻՍ ալեւտ վկայատան (այսինքն մահտա-
րածամ) Եաթանլարն չօղու պու թէրթիկ
իւլէ՝ պի իղն իւլաւ սաղլըք պուտուար.
չօք ալֆայ պիլիւթ թէրթիկմիկ իւլ ի
Պօլսոյ Սրբազան Պօղոս Պատրիարք զրե-
ցաւ, որ և ինքն է փորձողն սրաւ...:

էջ 64.- Դիւնեհիւկ Հէրիմ, ֆոնանսուր
տօքտօր սինոս Գլիօր, որ սաի Գլիօր
կամ և Իլիվանի. նորա է սորա:

Ի Գլիօր քժիշկ, որ սաի Իլիվանի.
վասն ջերմի խտիսխայի ունեցրին:

էջ 66.- Կերպ շինելոյ թարթարօ
միթիթօ:

էջ 68.- Եղբայք յոյժ օգտակար ի
Եասիր Ալի աղայէ.- Ան գմի Հօխայ
քամպակի կուտն:

էջ 70.- Նրատ վասն ոսկիխտին, զոր
արապի ասն Հաշիշ տահապի:

էջ 75.- Եախու օգտակար վասն աչաց:

էջ 77.- Դեղ Հերթիթ մարելու:

էջ 77, մէջտեղը.- Վերջն:

- Դարձեալ զեղ վասն օձ կլանողի:

էջ 78.- Դարձեալ մայասուլի արիւնն
կտրելոյ...:

Այսորիկ մնացեալ էին յառաջին երես
տետրիս սակս մոռացութեան վասնորոյ աստ

եղաթ:

էջ 79.- Դեղ նէվազիլի յոյժ օգտա-

կար:

էջ 82.- Անուանք էզաներուն եւ որթանէ...: Կերպ շինելոյն:

էջ 88.- Բնութիւնք դեղօրէիցս՝ զօրութիւնն յայտենն:

- Դեղ միզաքեր յոյժ:

էջ 84.- Դեղ ուռուցի քամոյ:

էջ 85.- Ի սինեօն Եօրկաքի բշշկէն:

էջ 86-87ի միջեւ կը մնան արմատեն-

րը՝ կտրուած թերթերու: Զոյգ էջերն ալ դատարկ են մեծագոյն մասամբ: Դատարկ է նաեւ էջ 88:

Յաւելում.-

Առանձին թերթ, չորս մեծագիր էջ. նամականի. վերնագիր՝ Գաղսպատի ջուրը խմելու պայմանը՝ - Վերջաւորութիւն, Համբուրնի Ս. Աջերնիդ մնամ որդի Սրբազնութեանդ՝ Եզեկիէլ վարդապետ. 1882, յուն. 26/14, Վիլնէս:

3567

ԹՈՒՂԹ ՍԱՀԱԿԱՅ ԻՇՆԱՆԻ, ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Տեղի

1842

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x17, էջք 28: Հանգամանք լաւ: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սեւ մելանով, միասին, 26 տող, սեւ գիծերու միջեւ: Եեղագիր վարժ: Համառօտագրութիւնք սովորականէն աւելի: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՒՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Թուղթ Սահակայ Արծրունեաց իշխանի առ երանելի վարդապետն Մովսէս Խորենացի.- Հրեշտակ եւ սպասաւոր մեծութեանցն Զրիստոսի...- Հմմտ.

Մատ. Մովսէսի Խորենացոյ, Վենետիկ, 1866, էջ 281:

էջ 2.- Պատասխանի թղթոյն Սահակայ...- Զյորդուիլիւն առատութեան աստուածային Հոգոյն շնորհաց...- Հմմտ. նոյն, էջ 283:

էջ 7.- ...գի եւ Հեթանոսաց պարծեսցի ժողովարան, աշպիսի ունելով նախամարս Սրբոյն Կուսին.- Հմմտ. նոյն, էջ 286:

էջ 21.- Օրինակեցաւ 1842, փետ. 16:

էջ 22-28, դատարկ:

3568

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

(ԺԸ. Դար)

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x16, էջք 80: Հանգամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սեւ մելանով, երկսին, 26

տող, սեւ գիծերու միջեւ: Եեղագիր անհարթ: Համառօտագրութիւնք չափազանց առատ: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՒԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Որ երկնչի ի Տևառնէ՝ արասցէ զբարի:

էջ 2.- Թէ որպէս մարդն իցէ փոքր աշխարհ:

էջ 4, դատարկ:

էջ 5ա.- Ի Մատթիոսի Ռադուածոցն սակաւ ինչ առեալ աստ նկարէ: Հարց Ա.- Վասն պոռնիկ կանաչն: Վասն է՞ր յիշէ զ՞ պոռնիկ կանաչն:...

էջ 15ա.- Կանոն երկրորդ Հատորի: Ապաշխարեցէք զի մերձեալ է արքայութիւնն, ասէ Տէրն մեր:

էջ 35ա.- Եղիցի ձեր բանն այոն այո, և ոչն ոչ. քան զայլ աւելին ի չարին է:

էջ 41բ.- Կանոն Երրորդի Հատորին: Մանուկ իմ անկեալ կայ ի տան անդամալոյն:...

էջ 48ա.- Կանոն Զորրորդի Հատորին, որ է ի փառս Տևառն մերոյ: Գոհանամ զքէն:

էջ 56բ, դատարկ:

էջ 57ա.- Սրբոյն Յոհաննու Մանդա-կունեցոյ ասացեալ Վասն զգուշութեամբ մերձենալոյ ի մարմին և յարիւն Որդւոյն Աստուծոյ: Սոսկան ոսկերք իմ...:

էջ 66, դատարկ:

էջ 66ա.- Տեսի զՍբ. Ռադարն Երուսաղէմ նոր...:

էջ 78ա.- Դինի ուրախ առնէ, իւր զուարթ, և Հաց Հաստաստէ զսիրտ մարդոյ:

էջ 76բ-78, դատարկ:

էջ 79, դատարկ մեծագոյն մասամբ:

էջ 80, զանազան մանրութ.- Ի ՌՄԴԳ թվին փոխ տվի դուեուՄԵԻ Աւսլաին...:

3569

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԶԱՍՏՈՒԾՈՅ

Քրդմ. Տ.Հ.Թ. Սաւալաճեանց (1885)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21X15: Էջք 1+180: Համզաման յաւ: Թուղթ գծաւոր. բարակ: Գրիչ՝ թարգմանողը: Գրութիւն մանիշակագոյն թանաքով, միասին, 20 տող, սև զիծերու միջև: Կան սրբագրութիւններ կարմիր մելանով: Եղազիբ մարութ: Կողք թղթեայ:

Տպ. Երուսաղէմ, 1888, էջ 171:

ՐՈՒԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա.- Գիտութիւն զԱստուծոյ (Theodicee), թարգմանեալ Տ.Հ.Թ. Սաւալաճեանց, 1885:

էջ Գ.- Յառաջարան.- Սոյն թարգմանութիւնն լրացուցած՝ երբ կը պատրաստուի մի քանի խօսք յառաջարանել...:

էջ 1.- Գիտութիւն զԱստուծոյ: Գլուխ Ա.- Կայ մի Ած. ասկեայ ըրողը ազգերէ, ամեն երկրի մէջ և ամեն ժամանակ ճանչ-

ցուած մի ճշմարտութիւն է:

էջ 5.- Յօդուած Ա: 1.- Առաջին ապացոյց Աստուծոյ գոյութեան նիւթոյ գոյութենէ առնուած:

էջ 7.- 2.- Երկրորդ ապացոյց՝ նիւթոյ շարժումէն առնուած:

էջ 8.- 3.- Երրորդ ապացոյց տիեզերքիս մէջ տիրող կարգաւորութենէն առնուած:

էջ 10.- Յօդուած Բ:

էջ 50.- Գլուխ Բ: Մարդոյ վախճանական նպատակը:

էջ 64.- Գլուխ Գ: Բայրոյնագիտութիւն կրօնական, կամ պարտիք առ Ած.:

էջ 128.- Յօդուած Բ: Պաշտամունք:

էջ 134.- Յօդուած Գ.- Բայց ի՞նչ է Լկեղեցի ասանկիս...:

էջ 138.- Յօդուած Դ:

էջ 163.- Մի ուրիշ ապացոյց կրօնի:

էջ 172-180, դատարկ:

3570

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (ԿՐՈՆԱԿԱՆ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21.5x15x1.5: էջք 212: Հան-
գամանք Համարեա քաւարար: Թուղթ եւ
գրչութիւն ալազան: Կողք՝ սրճագոյն
թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.- Վասն Երուսաղէմայ պատուոյն
եւ իշխանութեանն եւ զանձանակի մահու եւ
կենաց ողորմութեան Հարկաւորութեանն:

էջ 22-30, դատարկ:

էջ 31.- Կտակ Չարչարանաց եւ Խաչե-
լութեան եւ անպարտ մահուան Տեառն մերոյ
եւ փրկչին Յի. Զի.:- Ով սքանչելի եւ
աՀաւոր տեսիլ...:

էջ 66-68, դատարկ:

էջ 69.- Կտակ Չարչարանաց եւ Խաչե-
լութեան եւ անպարտ մահուան Տեառն մերոյ
Յի. Զի.:- Ով սքանչելի եւ աՀաւոր
տեսիլ...:

էջ 101-104, դատարկ:

էջ 106, պրակ Ա, Թուղթ ծծող,
շեղագիր.- Նոր իմն տեսարան Լրեւի
յայտնապէս առաջի աչաց մերոց...:

էջ 109.- Առաջին Կիրակի Մեծի
Պահոց: Զարոգ Ա: Մինչդեռ ժամանակն ի
ձեռս է գործեսցուք զբարին:

էջ 149.- Երկրորդ Կիրակի Մեծի
Պահոց: Զարոգ Երկրորդ: Տէր Հայր մեր,
Տէր ղատաւոր մեր: Մասն Ա:

էջ 159, պրակ Դ.- Մասն Բ.- Բազում
խորՀրդաւոր անուամբ յայտնեցաւ Ած. ի
ղարս ղարս...:

էջ 165-168, դատարկ:

էջ 169.- Կտակ Չարչարանաց Յի.
Զի.:- Ով սքանչելի եւ աՀաւոր մեծի
խորՀրդոյս...:

էջ 199.- Կտակ Վասն Չարչարանաց
Տեառն մերոյ.- Ով ղառն զիշեր սարսափելի
եւ խաւար ցաւալի...:

էջ 212.-... Եւ Սր. Աստուածածինն
զցաւն եւ զկսկիծն արեան չափ Լրեւեցու-
ցանէր...:

3571

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

Երուսաղէմ

ԺԹ, ղար

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19x16x2: էջք 242: Հանգամանք
անքաւարար. առաջին տետրակին Թուղթը
ծծող, աջակողմեան վերի անկիւնը, էջ
21-96, մկնակեր. երրորդ տետրակին առա-
ջին թերթը, էջ 164-165ի միջեւ, կը
պակսի: Թուղթ եւ գրչութիւն ալազան:
Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-4, դատարկ:

էջ 5.- Տետրակս որ կոչի Ժողովածու:

1.- Չամչեան Երրորդ Հատորին 61 Լրեւսն
գրեալ է թէ՝ Պատմէ Վահրամ պատմիչն
թէ...:

7.- էջ 17.- Ընթեռնումք պատմութիւնս
Հոսամայեցոց թէ՝ Դիոնէսիոս Սարազուղացին

Բազմաթիվ կաճելու գլխատել գործի-
թիւս...

Կ.- էջ 19.- Ընթերցանութի վարս Հարանց
թիւս...

18.- էջ 24.- Ասելն ոմանց ի վիճակի
ասորի ասած ձագր միայնակ է, ոչ ունի
ընկեր...

էջ 61.- Վաճառակա մէկ ասլատէ մի
սատանայական իւրադրութեամբ կամ
վաճառահատութեան գինքն կախել...

27.- էջ 71.- Էր ոմն պատկերահան յոյժ
արեստարանն և անանի...

28.- էջ 78.- Էր ոմն անուն Թէոփիլոս
յերկրէն Կիլիկիոյ...

էջ 87-89, դատարկ:

Յիշատակարար Դրքիւ.- 1837

էջ 90, ձախակողմեան վերի անկիւնը
վնասուած. պակսող բառերուն տեղ կը
դնենք գծիկներ.- --- [ժ]զովածու
Հոգեւորապէս - - կամեցաք առնել - -

[Ե]լլեմէի, ի խափան - - բանաստանց.
այսու Համեստ էկլլեմէի բառականացութիւն:
Սխալանցա Ներումն խնդրեմ: Դրեցաւ
ձեռամբ տրուպ Անտոն ապիկար արկղայն
Եւրոկիացոյ և ժամասաց Սրբոյ Արիստոյ.

Թուի 1286ին, ամսեանն Ոգոստոսի 10ին.
ընդերցողոյ յիշեցէր ի Տէր. ամէն:
էջ 91.- Ցանկ տետրակիս: 1-90
Գլուխներ:

էջ 95-96, դատարկ:

էջ 97-164, երկրորդ տետրակ, փոք-
րագիր, սրճագոյն թանարով գրուած,
սկիզբը և վերջը թերի:

էջ 97.- Յօդուած Զորքորդ.- Պատ-
մութիւն անցից գլխաւորաց աղանդոյն
Եւտիքիսի և ճիւղք նորին մոլորութեան:

184.- Յետ վճարելոյ սրբոյ ժողովոյն
Քաղկեդոնի...

էջ 104.- Յօդուած Հինգերորդ: Անգ-
լոս աղանդաւորք:

էջ 112.- Յօդուած վեցերորդ: Պատ-
մութիւն Հինգերորդ ընդհանուր ժողովոյն,
որ է Կոստանդնուպոլսոյ երկրորդ:

էջ 124.- Յօդուած Եօթներորդ: Պատ-
մութիւն վեցերորդ ընդհանուր ժողովոյն,
որ է երրորդ ժողով Կոստանդնուպոլսոյ:

էջ 136.- Յօդուած Ութներորդ: Պատ-
մութիւն Եօթներորդ ընդհանուր ժողովոյն,
որ է Նիկիոյ երկրորդ:

209.- Նախ ՀԼԹանոսք, Հրէայք, Մար-

կիոնեանք, և Մանիքեցիք շարժեցին մարտ
ընդդէմ սրբազան պատկերաց, բայտ վկայելոյ
Եօթներորդ ժողովոյն...

էջ 146.- Յօդուած Իններորդ: Պատ-
մութիւն Ութներորդ ընդհանուր ժողովոյն,
որ է երրորդ ժողով Կոստանդնուպոլսոյ:

էջ 159.- Յօդուած Տասներորդ: Պատ-
մութիւն Հորեքտասներորդ և Եօթնե-
տասներորդ ընդհանուր ժողովոյն, որք ևն
Լուրդոնի Բ, և Փլորենտիոյ:

էջ 165-242, երրորդ տետրակ, նոսր
շեղագիր անՀարթ, Համառօտագրութիւնք
յոյժ առատ:

էջ 165.- ... որ բայտ բարունի Դաւիթի
Գիմրոսի մէկնութեան զնոյնն Հնչէ և
զայն արտարեւել...

էջ 167.- Գլուխ Երկրորդ: Ձեկըրնա-
կան մեղաց, որ յամենից ի նախկին ձեռոյ
իջանդաց քարշիլ ցուցանի:

էջ 171.- Գլուխ Երրորդ: Մահն զոյ
պատիժ սկզբնական մեղաց ցուցանի:

էջ 174.- Գլուխ Չորրորդ: Ձերբորդ
պատմոյ սկզբնական մեղաց, որ էր իջա-
նումն ի դժոխս:

էջ 188.- Գլուխ Հինգերորդ: Մեսիայն
ի կուսն ձեռնախլոց իցլր, ցուցանի ի Սր.
Գրոյն Ծննդոց:

էջ 187, պրակ Բ.- Գլուխ Վեցերորդ:
Մօրն միսիայի կուսութիւնն մօրենեաւ ի
Տեառնէ Մօսիսի ցուցեալ ձեռնացանի.-
Միս գրովն Մօսիսի, որ Ելից կաշի,
խորՀուրցա այս ոչ նսմարար ցուցանի...

էջ 196.- Գլուխ Եօթներորդ: Ի
զանազան վկայութեանց Սր. Գրոց
Մեսիայն ի կուսն ձեռնախլոց երեւի:

էջ 207.- Գլուխ Ութներորդ: Ի Սաղ-
մոսէ 109 ուսուցանի նոյնն:

էջ 211, պրակ Գ:
էջ 220.- Գլուխ Իններորդ: Ի Գրոյն
Երկրորդ Սողոմոնի ցուցանի, թէ ի կուս
Մեսիայն ձեռնախլոց իցլ:

էջ 230.- Գլուխ Տասն: Ծննդութիւն
կուսին ցուցանի ի Սողոմոնէ ի Գիրն
Առակաց.- Արդարեւ զարմանալի է ձեռնոյ
կուսին...

էջ 235, պրակ Դ:
էջ 242.- ... ահա ի Սողոմոնէ
ուսիմք զՄիսիայ ի կուսն իցլր ձեռնա-
լոց:

Վերջ:
Յիշատակ է Սրբոյ Աթոռոյ Սրբոյ
Յակոբեանց:

3572

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

Լիմ Անապատ

1851

ԵԱՄԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x18x1: էջք 2+160: Հանգա-
մանք Համարեա բաւարար: Թուղթ ալլազան:
Գրիչ եւ Ստացող՝ Յակոբ զպիր Գալուս-
տեան, Ղզլարեցի: Ուղղագրութիւն տկար:
Կողք՝ կապոյտ թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, 2, դատարկ:

էջ Ե.- Գիրքս որ կոչի իբր Զարոզաց
Գիրք:

Յորում գոյ աստ զանազան ասացուածք
սոցա, ցանկ Աստուածաշնչի նորոգ յօրի-
նեալ, զիրք տպեալ ի Վենետիկ մինչեւ ի
ժամանակս մեր, երգ զանազան տէրունական
Տէր ողորմեայի, նորոգ յօրինեալ, օրհ-
նութիւն ի բնոս քահանայից, ողբ կտակի
նաչելութեան Տեառն մերոյ, ողբ ոմանց
ասացեալ ի ժամ մահուն իւրեանց, տաղք
սրբոցն՝ եւ ոտանաւոր բանք, եւայլն:

Իսկ այժմ Հաւաքեալ ուրումն բանա-
սիրի ի գրոց Հոգեւնկալ վարդապետաց
կաթողիկէ եկեղեցւոյ, ի պէտս Հայաստա-
նեաց Սր. եկեղեցւոյ եւ մանկանցն Սիօնի,
ի Հայրապետութեան տեառն եւ տեառն
Ներսէսի սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց,
թիւ փրկչին մերոյ 1851, յունիսի 20,
զրեցաւ ցանկալի եւ երջանիկ Սրբոյ Անա-
պատին Լիմ գոչեցեալ:

Իսկ այժմ զիծ եղեալ եւ զաղափարեցաւ
ի ձեռն Յակոբայ մահոտսի տպրես Ղզլա-
րեցւոյ Ծամախեցովեան կոչեցեալոյն, ի
յօգուտ սուրբ Հայրց եւ եղբայրց:

էջ 1, պրակ Ա, միասին, շեղագիր.-
Յանկ իմն նոր յԱստուածաշնչն Սր. Գրոց
քաղեալ, իբր վկայութիւն ի վերայ զլիս-
ւոր նիւթոց քարոզութեան: Վասն չար
նախանձու. Գլուխ 1:

1.- Արիսողոմ նախանձեր փառաց Հօրն
իւրում Դաւթի...:

19.- էջ 17, պրակ Բ.- Վասն որոյ մեծ
վնաս է եւ չար մատնողութիւնն, 19:

40.- էջ 39, պրակ Գ.- Վասն անհնազանդ
որդւոց առ ձեռոյն, 40:

էջ 49, պրակ Դ.- Վասն՝ Ած. կիտէ
ծածուկ խորհուրդս մարդկանց, 58.- Կայլն
ծածգել կամեր սպանումն եղբօր իւրոյ
Արեւի...:

էջ 56.- Վասն որոյ՝ Զս. գալուց է ի
դատաստան.

70.- Այրն ազնուական որ զնաց ի տարր
աշխարհ, առնուլ թագաւորութիւնն եւ դառ-
նալ...:

էջ 67.- Վերջ սորին ի փառս Աստու-
ծոյ:

71.- էջ 57.- Զարոզաց վերջին օրհնու-
թիւն ամենեցոյն:

72.- էջ 65, պրակ Ե.- Օրհնութիւն ասա-
ցեալ ի սրբոց վարդապետաց:

էջ 72-118, երկսիւն:

79.- էջ 72ա.- Ողբ կրտազի մեծի Ուրփա-
թու ափուրն ի բերանոյ Սրբոյ Աստուա-
ծածնայ,

15 տուն.- Կանայք ամենեքեան, քուրք իմ
սիրական...:

80.- էջ 78բ.- Ողբ խաչելութեան, ի
Ջրիստոսէ առ մայրն իւր ցաւալի. 6
տուն.- Ուրբ ես մայր իմ, անբիծ աղաւ-
նի...:

էջ 78 կրկնուած:

93.- էջ 78բ.- Ողբ ասացեալ ի աղջրկանէ
Յեփթայեա՝ որ զոհ մատոյց. 11 տուն.-
Առաւօտ կենաց կուսանիս...:

94.- էջ 79բ.- Ողբ ասա. ի Զաքարիա
Երուսաղէմի պատրիարկէ ի ժամ մահուն. 5
տուն.- Լաւ էր իմոյ սենեակ եպիսկոպո-
սական պատիւ լոխի...:

էջ 79բ.- Ողբ կամ Տաղ ի վերայ
նահատակութեան Յակոբ Վարդապետին Պատա-
կանցոյ. 7 տուն:

95.- Աստղ մի ելաւ յարեւելից,
եւ ի յերկիրմ ընդտունմից,
ի բոյիկ գիւղէմ Պատակամից,
որպէս փայլեաց յարեւելից:

Սա քարոզէր բամբ կեմաց,
սուրբմ Յակոբ աղբիւր շմորիաց,
ժողովեցամ ազգմ ոսմկաց,
քարկործեցաւ ամօրիմաց:

Մեծ հոնտոր եւ րաբումիմ,
որպէս Պողոս Տարսմացիմ,
առեալ պսակ Ստեփաննոսիմ,
պարծառն Հայոց եւ մեր ազգիմ:

Ի ժամանակս աշմամայիմ,
բուսաւ ծաղիկ գարմամայիմ,
որպէս Գրիգոր Նարեկացիմ,
դեղ ու բծիշկ Հայոց ազգիմ:

Յակոբ կամաւ իւր յօժարեաց,
զամծծ իւր մատմեաց չարչարա-
մաց,
եւ Ոեղութեամ յոյժ համբերեաց,
առեալ պսակ մարտիրոսաց:

Ջսա մատմեցիմ ամօրիմիմ,
որպէս մամկունքմ Դամիէլիմ,
որ օրհմէիմ զՏէր կեմդամիմ,
գիուր կիզամօզ ցօղ փոխէիմ:

Յակոբ շիմեաց զԱրտեր կղզիմ.
որ է համդէր Սրբոյ Խաչիմ,
ամուռ կոչի Աստուածածիմ,
ամղ որ ետես Նարեկացիմ:

**Եղբայրացի իմոց ընծայեցի,
ինն թողութիւն մեզացս խնդրեցի:**

Էջ 101բ.— Երգ զանազան տէրունական
նորոգ ասացեալ ումմմն ի զպրէ վասն Տէր
ողորմեայի, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ
ամ. սրբոցն Նորայ, եւ ի պարծանս խղջալի
ազգիս Հայոց:

140.— Էջ 107.— Յուցակ ամ. ազգ զորոց
տպեալ ի Վենետիկ. միւնչեւ ցթիւն փրկչին
1848 ամի, Հանդերձ գինեղով, զոշ. Օսմա-
նեան:

141.— Էջ 114, միասին.— Հարցմունք
արարեալ Աղայ Մարգարէ Խոջնանց Ջմիւռ-
նեցոյ, իսկ պատասխան Նորին արարեալ է
Սերովք վարժապետ Պատկանեանցէ, ոտանա-
ւոր:

148.— Էջ 126, երկսին.— Տեսիլ կուսի
միոյ վանեցոյ, զոր ի ժամ մահու իւրոյ.
Հարց, պատասխան:

144.— Էջ 127ա.— Նշանք ստուգիւ ժառան-
գորդս առնելոյ արթայութեան զմարդն են
այսօրիկ:

146.— Էջ 128ա.— Տեսիլ վասն Ջարչարա-
նացն Ջիւ, քանք ու խրատ վասն մեր:

Էջ 129ա, պրակ Թ.— Վասն չորից
վերջնոց բանք:

Էջ 181ա.— Յանկ ու ցուցակ զբրոյս
որ կայ ինչ ի սմա. երեսաց Համարն է
ներթոյ.— 1— 186 երեսք:

Էջ 184, զատարկ:

Էջ 186.— ԵւնորՀի եւ ողորմութեամբ
տեառն մերոյ եւ փրկչին Յի. Ջի. աւար-
տեցակ կրգուքս այս որ կոչի իբր քարոզաց
Գիրք, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պատիւ ամ.
սրբոցն Նորա, եւ ի պարծանս ազգիս մերոյ
Հայոց:

Ի Հայրապետութեան տեառն տեառն
Ներսէսի սրբազան կաթողիկոսի ամ. Հայոց,
Թիւ փրկչին մերոյ 1861 ամի, յունիսի
20: Գաղափարեցաւ ի ձեռն Ղզլարեցւոյ
մահտեսի Յակոբայ Կալուստեան Եամախեցո-
վեան կոչեցեալոյն, ի սուրբ ցանկալի
երջանիկ ծովապատ Սբ. Անապատն Լիմ
կոչեցեալ, Նորին յետին միաբանէ:

Հուսկ յետոյ երեսանկեալ աղաչեմ ի
սիրոյն Ջրիստոսի Հանդիբողացոյ սորին,
եթէ գտցի ի սմա սխալութիւն ինչ ներես-
ջիք մերո տկարութեան, եւ մանաւանդ
յիշենջիք միով Հայր մերիւ զաղափարողիս,
եւ մանաւանդ յակուցեալ ծնողացս իմոց,

Էջ 79էն յետոյ դրուած է 81:

96.— Էջ 81բ, պրակ Զ.— Ողբ ասա. ի
Սիմէոն կաթողիկոսէ, յորժամ ծովն
անկեալ. 6 տուն.— Սուտ կենցաղոյս ես
խարեցայ...— Ս մ է ո մ է:

97.— Էջ 82ա.— Ի Նոյն Սիմէոնէ ողորմմն
ընդ աշխարհս այս խարոզ. 10 տուն.— Ի քո
ձեռացդ ես ուր փախեաց...— Ի Ս ս ի—
մ է ո մ է ե:

102.— Էջ 86ա.— Աղերսանք առ Սբ.
Աստուածածին, ասացեալ ի Կարապետ արե-
ղայէ Վանեցւոյ. 16 տուն.— Կոյս երանեալ
զխոյ երկնց...— Կ ա ր ա պ է տ
վ ա ր դ ա պ է տ:

116.— Էջ 98բ.— Տաղ Անույ մեծի քաղաքի.
6 տուն.— Պարծանք քաղաքաց քաղաք մեծ
Անի...:

Էջ 96.— Տաղ Աղթամարայ Սրբոյ

Խաչին. 8 տուն:

121.— Ջաջ եւ արի մեծի արթային,

Գազիկ կոչեալ զօրեղ ցանկալին,
ըզխորՀուրդ արար շինման տաճարին,
աւարտեցաւ շնորՀօք Յիսուսին:

.....

Պետրոս անուամբ շիգերեցի,
ըզկեղեցիկս կանա զրեցի,

«ԲՅ յԻշեշցիք յԻշեալ լիցիք ի Ձէ. Այ. մերոյ, Ամէն:

էջ 186.- Նմանակերպութիւն Տեառն մերոյ ու փրկչին Յի. Քի.:

էջ 187, վարի կէսը պատռուած:

էջ 188, դատարկ կէս էջ:

էջ 189-160, կապտորակ թուղթ:

էջ 189-140, դատարկ, նոյնպէս 142-148:

էջ 141.- Գրացանկ:

էջ 149.- Ձմիւռնեցւոյ աղայ Մարգարի ասացեալ:

1.- Արի անձն իմ, մեկուսացիր, ի բազմութեանց այս Հեռացիր, զի ժամանակն է արարեալ, զուր բարեկամ ոք չի մնաց:...

էջ 152.-84.- Գայ ժամանակ երանութեանց, մինչ լրանան բանք յայտ-նութեան, անդ ասացան արթուն Հս-կողք, թէ ամբարիշտ ոք չի մնաց:

էջ 158, դատարկ:

էջ 154.- Արարեալ ումեմն աղայ Մարգար Ձմիւռնեցւոյ, ի Սանգ Բերեպուրթ Թազաուրական Մոսկովայ քաղաքն:

- Պատասխանէ Սերօք վարժապետ Պօլ-սցի:

էջ 159.- 1806

ԱՀա ԵՀաս ժամ դար Նեոան, Եւրոպ եղև նկուն Նեոան, որպէս եւ թիւ տարոյս Նեոան, Հաւաստէ թէ դար է Նեոան:

3573

ՀԱՇՈՒԵՏՈՄԱՐ

(Դարպասակամ)

Դաւիթ Եղս. Կարմեցի

Երուսաղէմ

1857

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22x18: էջք 90: Հանգամանք Համարեա բաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասին, սեւ գիծերու միջեւ: Եեղագիր: Թղթակազմ խաւաքարտեայ անարուեստ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Ի 1856 փրկչական թուոյ, ի մայիսի սկզբանն:

էջ 77.- Ի 1857, ի մարտի 26:

էջ 80, ստորոտը.- 89 ուխտաւորք՝ առանց դարպաստական ողորմութեան՝ միայն Սք. Գլխադրի մոմագին կարացին տալ՝ ոմանք ոմանք աղքատք անձինք. վասնորոյ եղան աստ ի կարգի Գլխադրի ողորմութիւն տուողաց, որոց անուանք ի մեր ձեռաց տումարի կան, յաւելորդ Համա-րեցաք զրեւ յակնէ յանուանէ առ ի չտալ ձանձրոյթ: Ըստ որում այնպիսիքն մինչ ի գնալն յԵրուսաղէմէ, ի մեծ աշխանայն Սք.

Տանս կերակրեցան:

էջ 88, ստորոտը.- Թիւ ուխտաւորաց 8991: Մի միլիօն, երկու Հարիւր երեսուն մի Հազար, Հարիւր քսան երկու- 1281122 - Ղշ. քոլոր զումարն դարպաստի, իւղագ-նոյ, եւ մոմագնոյ, որ յանձն եղև յուխտաւորաց ըստ տնօրինութեան Ձերդ Սրբազնութեան ի դարպաստատան կարգեալ գանձապետ Մեսրոպ վ. եղբօր: - Ի 1857, յապրիլի 20, ի Սք. Երուսաղէմ, Եռօայ Դաւիթ եպս.:

էջ 85, վերը.- Ցայտարարութիւն արտաքոյ կարգի:

Առ Սրբազան ... Հայրն մեր՝ գանձա-պետ Մեսրոպ վարդապետ եղբօր թէւլիմ արարեալ զրամոց որքանութիւնն ստորագրեմ ի վկայութիւն գիտութեան ժամանակ առ ժամանակ, ըստ աւուրց ամսաթուոյ, եւ փրկչական թուոյն:

էջ 88-90, դատարկ:

3574 Ա

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

Տէր Գրիգոր

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x17.5x2: էջք 1-204: Հան-
գամանք անբաւարար: Թուղթ Հասարակ:
Դրութիւն սևւորակ մելանով, միասին,
27-80 տող, սև գիծերու միջև: Ենդագիր
անհարթ: Համառոտագրութիւնք յոյժ առատ:
'յողք՝ սրճագիւն թուղթ, առաջին երեսին
շեղագիր. "Տետր Ա. երես 1-204, Տէր
Դրիգորի գրուած ի վերա Հաղորդութեան ի
Հաստատութիւն գոյափոխութեան":

ՌՈՒՎԱՆԴԿՈՒԹԻՒՆ.-

Ակիգրի գատարկ թուղթին երկրորդ

երեսին. "Տէր Գրիգորի գրուած ի վերայ
Հաղորդութեան ի Հաստատութիւն գոյափո-
խութեան, 222 թուղթ":

էջ 1.- Յղութիւնն ԶԻ. անձնաւորու-
թեամբն ի սիրտ կուսին անբաժանելի միա-
ցեալ, եւ աստուածութեամբն ընդ Հօր եւ
ընդ Հոգւոյն անբաժանելի ի նոյն յաթոռ
փառազարդեալ...:

էջ 12-18ի միջև մէջ թերթ դատարկ
առանց իջաթիւի:

էջ 204.- ... Կտակարանն՝ անգիր,
արիւնն՝ Հրաշահոս...:

3574 Բ

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

Տէր Գրիգոր

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x17.5x2: էջք 205-420:
Հանգամանք, թուղթ, գրութիւն եւայլն ըստ
նախորդին, որուն երկրորդ մասն է: Կողք՝
սրճագիւն թուղթ, առաջին երեսին շեղա-
գիր, "Տետր Բ. երես 205-416":

ՌՈՒՎԱՆԴԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 205.- ...Հին Ուխտն անասնազէն՝
զսպող բարկութեան, Նոր Ուխտն աստուա-

ծազէն՝ նորոգութիւն յարութեան...:

էջ 416.-...Հացիւս յառնեն Հաղորդութեան,

կրկին կենօք կենդանական,

որով զիմեք յաճեղն յատեան,

կալ ընդ աջմէն անեղական:

Բազմիւ նովիմք յանմահ սեղան,

ուտել յորմէ յայն Հարսնարան,

անյազական, անքաղցական,

և անանցականն յարքայութեան:

էջ 416-420, դատարկ:

3574 Գ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կրօնական)

Տէր Գրիգոր

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25x17.5x2: էջք 212: Հանգա-
մանք անքաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրու-
թիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 26-81
տող, սեւ գիծերու միջեւ: Ենդագիր
անհարթ: Համառտագրութիւնք յոյժ առատ:
Կողք՝ սրճագոյն թուղթ, առաջին երեսին
շեղագիր. * երեք մաս. Ա.ը երես 1-74,
Բ.ը երես 1-40, Գ.ը երես 1-46: Տէր
Գրիգորի գրուած՝:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ամենահարկաւոր է Սրբոյ
Եկեղեցւոյն Զրիստոսի՝ յիւրմէն ազգէն
ուելի միջնորդ առ փեսայն իւր Միա-
ծին...:

էջ 21.— Բան առ Սբ. Հաղորդութիւն:

էջ 66-66, դատարկ:

էջ 67.— Պսակն արգելանի ի խեղալից,
եւ յառնական զօրութենէն յետնելոց...:

էջ 77.— Այն ատենը դուն թեզ դժոխք
գնացած զիտցիր, ով քրիստոնեայ...:

էջ 116, ստ. լուսանցքին, գունաթափ
մեկանով. * Տէր Գրգոր սխիանէ
զուա[ր]ճախօսութիւն 6 տետր՝:

էջ 117, դատարկ:

էջ 118, մէջտեղը, գունաթափ մեկա-
նով. * Տէր Գրգոր ընդ արձակ աշխարհա-
բառ, տետր 17՝:

էջ 119.— Այն որ Աստուծոյ սուրբ
երկիւղը տաճարի եղջիւրի մը պէս ձեռքը
պիտի բռնած կըլլայ...:

էջ 127.— Աստուածային ստորագիծը-
նեքը երեք են...:

էջ 165.— Ողջոյն ըստ յատուկ նշա-
նակութեանն է քարեւ...:

էջ 188.— Գիւնին ի ջրոյն գոյափոխե-
ցաւ, ուրեմն զոյ գոյափոխութիւն յԱս-
տուծոյն եւեթ կարողութենէն...:

էջ 191-196, դատարկ:

էջ 205.— Այսքան ահա մեծութիւն
Հացին...:

էջ 209-212, դատարկ:

3574 Դ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կրօնական)

Տէր Գրիգոր

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 25x17.5x2: էջք 196: Հանգա-
մանք անքաւարար: Թուղթ Հասարակ: Գրու-
թիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 21-80
տող, սեւ գիծերու միջեւ: Ենդագիր
անհարթ: Համառտագրութիւնք յոյժ առատ:
Կողք՝ սրճագոյն թուղթ, առաջին երեսին
շեղագիր. * Երեք մաս. Ա.ը ութը տետր.
Բ.ը երես 47-152, Գ. մասը երես
421-482. Տէր Գրիգորի գրուած՝:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Ասիցես դու քո թողու-

թեամբը...:

էջ 128.— Եւ ահա այսպէս է ուտելն
ու խօսելն...:

էջ 129, վերի լուսանցքին.— Ընդար-
ձակ աշխարհաբառ:

էջ 142.— Մարդոյս բնութիւնը Հոգին
վրայի նախը մի է, զանազան տեսակաւ...:

էջ 149.— Ած. ստեղծեց պտուղը, կեր,
մի՛ ուտեր, մեղք չի կայ...:

էջ 177, վերի լուսանցքին.— Հաղոր-
դութեան վրայ:

էջ 196.— ... ասէ Տէրն. Հայր իմ
տայ ձեզ զՀացն յերկնից զճշմարիտն, որ
մարմին իմ է...:

3575

ԲԱՆ ԳՈՎԵՍՏԻ Ս. ԿՈՒՄԻՆ ՄԱՐԻԱՄՈՒ

Գրիգոր Ալեուացի

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22x14.5x1, էջք 76: Հանգա—
մանք Համարեա բարարար յետ նորոգութեան.
վնասուած թացութեւնէ: Թուղթ Հասարակ:
Գրիչ՝ Վահան: Գրութիւն՝ խորագիրները եւ
տեղտեղ գլխագիրները կարմիր, մնացեալը
սև մեկանով, միասին, 25—27 տող:
Նոտրագիր վարժ: Համառոտագրութիւնք
բաւական առատ: Լաթակազմ խաւարարտեայ:

ՌՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1.— Բամ Գովեստի պատմագրաբար,
Յաղագս ծծողեամ, սմողեամ, քաղաքավա—
րութեամ եւ վերափոխմամ ամենասարգուհի,
եւ միշտ Կուսիմ Մարիամու Աստուածածնիմ,
ասացեալ ի ձորիմ ծառայէ, եւ մաղթամաց
հայցողէ, յոգմամեղ մեծաւորէ Գրիգորէ:—

Բստ բարուցն բուսոյ բնադրեալ...:

էջ 15.— Վասմ Աւետեաց Կուսիմ Մար—
իամու:

էջ 26.— Ծմուծող Քրիստոսի:

էջ 27.— Կատարումն Ջարչարամացմ Քի:.

էջ 28.— Յարութիւմ Տեառն:

էջ 30.— Վասմ Համբարծմամ Տեառն:

էջ 32.— Վերափոխումն Կուսիմ:

էջ 76.— Ձի խաղաղութեամբ եւ Հան—

դարտութեամբ վարեացուք զկեանս մեր ամ.
աստուածպաշտութեամբ եւ Հանդերձելոյ
բարութեանցն Հասցուք շնորհօք եւ մաք—
դասիրութեամբ Տեառն մերոյ Յի. Քի. ընդ
որում Հօր միայնգամայն եւ Հոգոյն Սրբոյ
փառք պատիւ եւ երկրպագութիւն ամ. եղա—
կանաց, յիմանալեացն եւ զգալեացս այժմ
եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Յիշատակարամ Գրչի:—

էջ 76.— Ձմեն վարդապետն Գրիգոր
միայնացեալ, որ է երզնայ սրբոյ Ծառիս,
յիշեալիք ի սուրբ յաղօթս ձեր, ով
տունօղք աստուածասէրք. ընդ նմին եւ
զողորմելի գրիչս Վահան, որ յոյս առեալ
դարձի՝ զգէմս ի յերկիր եղեալ պաղատիմ
մօրն Յի., բարեխօսել եւ մաղթել զքա—
ւութիւն տունդացս, եւ ամ. միահաղոյն
Հաւատացեալոց զփրկութիւն եւ զմեծ
զողորմութիւն ամէն:

Ներքեւը ամհարթ գրերով.

Ի վայելումն Մարգիս Վարդապետի
եւ զոկիւնացոյ:

Յիշատակ է Սրբոյն Յակոբայ:

էջ 76, գատարկ:

3576

ՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԳՈՅ ԵՐԳՈՅՆ (ԹԵՐԻ).—7

Կուռնկիոս

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 84x24x1, էջք 144: Հանգամանք
Համարեա բարարար: Թուղթ Հասարակ:
Գրութիւն՝ խորագիրները եւ գլխատառերը
կարմիր՝ առաջին մասին մէջ, մնացեալը
սև մեկանով, երկսին, 40 տող, կարմիր
գիծերու միջեւ: Նոտրագիր վարժ: Համա—
ռոտագրութիւնք յոյժ առատ: Ուղղագրու—
թիւն տկար: Կողք՝ սրճադոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1ա.— Առաջաբանութիւմ երգոց երգոյմ:

էջ 2ա.— Գլուխ Առաջիմ:

էջ 16ա.— Մեկնութիւմ երգ երգոցիմ:

Կամօմք որք ջահս լուցամեմ եւ աութերեմ
երգ երգոցիմ:

էջ 21բ.— Մեկնիք երգոց երգոյմ:

էջ 24ա.— Գլուխ Առաջին: Եար Գլխոց:

էջ 49.— Գլուխ Ութերորդ: Եար Գլխոց:

էջ 67ա.- Ահեակ մորա ի մերքոյ զ[[ն]ոյ
իմոյ...:
էջ 68բ-68, դատարկ:
էջ 69, վերի լուսանցքին.- Մեկնու-
թիւն երգոց երգոյն, Գլուխ 7:
էջ 69.- Նախկին իմացումն, Հանդէս

* զՋրիստոսէ եւ զեկեղեցւոյ:

էջ 99.- Համար 5.- Գլուխ քո որպէս
զԿարմել...:

էջ 137բ.- Համար 18.- Մանրագո[ր]ք
ետուն զՀոտ...:

էջ 144բ, դատարկ:

3577

ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 84x22: Էջք 24, կողքերը
ներառեալ, Հանգամանք բաւարար: Թուղթ
կապոյտ: Գրութիւն սեւ մեկանով, միա-
սիւն, 88, 84 տող, սեւ գիծերու միջեւ:
Ենդագիր, Համառոտագրութիւնք առատ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ, Նոյնպէս էջ 4:
էջ 8.- ՋՀասուն պտղոց որ առ երկ-
րորդումն ցբւոյ վերաբերելոց:
Եերպէթ վասն քաղցրացուցանելոյ
զօղին:

էջ 6.- ՋՀասուն պտղոց որ առ երկ-
րորդումն ցբւոյ վերաբերելոց, գրի աստ
յայտնի:

Եերպէթ վասն քաղցրացուցանելոյ

զօղին:

էջ 6.- Օղի Եէֆտալիի:

էջ 7.- Յաղաքս դեղնագոյն մինայի:

էջ 8.- Յաղաքս Ոսկեջրոյ:

էջ 9.- Արեաթն Զերմակացուցանել:

էջ 11.- Վասն Սովուք Եալտրգի:

էջ 13.- Կերպ կազմելոյ փոշի ինչ
որով կարելի է առանց Հրոյ արծաթաջրել:

էջ 15.- Կերպ ինչ ոսկեգօծ առնելոյ
զերկաթեայ անօթս:

էջ 18.- Յաղաքս մինէ շինութեան:

էջ 19.- Զինճիֆրէ:- Վասն ժանկառ
շինելու:- Վասն զրմզ շինելու:

էջ 21.- Որպէս կազմեն ծխանելի
մօմն:

էջ 22-24, դատարկ:

3578 Ա

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուք)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x19x2: Էջք 76+84-68
+16+48+116+76: Հանգամանք անբաւարար:
Թուղթ եւ գրչութիւն ալլազան: Կողք՝
սրճագոյն թուղթ:

ՔԱՐՈՁԳԻՐԳ (Քերի).- 2

Յովն. Ծործորեցի

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-76, երկսիւն, Նոտրագիր, կար-

միր գիծերու միջեւ. լուսանցազարդեր
զունաւոր:

էջ 1ա.- Գլուխ Առաքիմ:

Երամշմորի եւ բազմիմաստ բաբումա-
պետի Յօհամմու Ծործորեցւոյ՝ կորովաբիք
մտացմ տեսութիւն, ի բամմ որ առ Յօք:-

Գլուխ 88, Համար 19.- Զի՞մչ երկիր
իցէ՝ յորում լոյսմ ազամիցի.- Եթէ որ
իմաստուն խորհրդով ներակրթել զինքն
կամիցի...:- Հմմտ. թ. 1008, 7.

Հատոր, էջ 4 (Ա):

էջ 14թ.- Բարոզ Երկրորդ, ի բաժնի որ ասէ ՏէրՅ. մի՛ Երկնէիւր Հօտ փոքրիկ...:

էջ 27թ.- Բարոզ Երրորդ: Կապեցէ գործոյ գլխաւմակ իւր...:

էջ 84ա.- Բարոզ Չորրորդ: Տէր զլուր քո լուայ...:

էջ 41ա.- Բարոզ Հիմզերորդ: Այր ոմ՝ ազնուակամ զձաց յաշխարհ հեռի...:

էջ 49ա.- Բարոզ Վեցերորդ: Այլ մեզէ՞մ եղեալ ակամատեսք մորա մեծու-թեամբ.- Զ կաթուղ. Պետրոս, Գլխ. 1, Համար 16:

էջ 68ա.- Ահա եւ առաքեմ զՀեղեղակ իմ առաջի քո զի պահեսցէ զքեզ ի ճանապարհի, Ելից Գլուխ 28, Համար 20.- Յիւրախ ի սկիզբն նախադրութեան բան-իս...- Կը մնայ անաւարտ:

էջ 67թ-76, դատարկ, Բեւ զծուած ու պատրաստ:

էջ 84-88, նոտրագիր, կարմիր գիծե-րու միջեւ, տարբեր թուղթ եւ գրչութիւն, սկիզբը Բեւի:

էջ 84ա.-... Եւ նիւթոյ ոմն է բանական եւ ընդ մնացօղ, եւ ոմն բանական եւ ընդ անցանօղ...:

էջ 87թ.- Յաղագս վեցից տեղեաց արտաքնոց: Գլուխ Ութներորդ:

Նախադատողութիւնք են դատաստանք եւ ենթադատողութիւնք նախապէս եղեալք ի նոյնոյ, եւ կամ յայլոց դատարորաց...:

էջ 40ա.- Յաղագս երկրորդի պաշտօնի ճարտասանին ի գտման, այսինքն, Յաղագս ընդլայնման, որով շարժմունք կամաց զարթուցանին ի յունկնդիւրօն: Գլուխ Իններորդ:

էջ 42թ.- Յաղագս վերանկատմանց ոմանց, որք պարտին լինիլ ի յընդլայնման եւ ի գտման: Գլուխ Տասներորդ:

էջ 47թ.- Յաղագս երկրորդի մասին ճարտասանութեան, այսինքն՝ Տրամադրու-թեան, Գիրք Երրորդ:

Յաղագս նախապետականաց մասանց ասա-ցութեանց. եւ թէ գիւնչ իցէ սկսուածն: Գլուխ Առաջներորդ:

էջ 48թ.- Յաղագս Վիպման, Գլուխ Երկրորդ:

էջ 49.- Յաղագս Համահաւաստութեան: Գլուխ Երրորդ:

էջ 50թ.- Յաղագս Զեռնարկման որ

ծառայէ Համահաւաստութեան: Գլուխ Չոր-րորդ:

էջ 1-16, նոտրագիր մանր, միասին:

էջ 1.- Բարոզ ի վերայ տնտեսական ողջունի, արարեալ ի Պետրոս ծերունագարդ եպիսկոպոսէ Ղափանցւոյ, որ երբեմն Առաջնորդ Անդրիանուպօլսոյ, որ ասէ ի բանն տէրութեանն. Յոր տուն մտանիցէք, ասաջիք՝ Ողջոյն տանս յայսմիկ:

Ամենեցուն ճարտարապետն Ած. միւնչ եմուտ ի տուն ըստեղծագործութեան...:

էջ 4.- Բարոզ վասն յիսուսաւանդ ողջունի, արարեալ Սիմէօնի սրբազնակատար կաթուղիկոսի, ի բանն Զի. որ ասէ թէ՛ Յոր տուն մտանիցէք՝ նախ ասաջիք, Ողջոյն տանս յայսմիկ, եւայլն:

Ամենաբարի ընուծիւնն, ամենաբաւական ողորմութիւնն եւ ընդհանրածաւալ զթու-թիւնն Աստուծոյ...:

էջ 14-16, դատարկ:

էջ 1-48, տարբեր թուղթ, նոտրագիր, կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 1.- Կըտակ Զարչարամաց Տեառն Մերոյ Յի. Զի. արտահանեցեալ ի Գրոց Արքեպ, եւ շարացրեցեալ ի Բակուրայ Աստուածաբան Վարդապետի եւ Կոստանդնու-պօլսոյ Պատրիարքէ.- Ով օր դառնութեան եւ սգոյ, ով գիշեր կսկծալի եւ ողբա-լի...:

Յիշատակարամ Գրչի.- 1817

էջ 47, ստորուոր.-

Ջրիստոսի ծառայ մահուանի Կարապետի, իբր մանկավարժ ի Զօղույի, մեղօք լցեալ չնչիւն զպրի, զայս տեսարակս ձեռամբ գրեցի: Հեզ Բարսեղ Աբեղայիս զայս Կոտակ ընծայեցի, բարեաւ կենօք վայելեցի, եւ աղօթից մի՛ մոռասցի, ՌԱԿԶ Հայոց Թուի:

էջ 48, դատարկ:

էջ 1-116, շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 1.- Պողոթնոսի եպիսկոպոսի, ի սրանչեւիս Եպիփանու եպիսկոպոսի Կիպ-րացւոյ.- Փառք շնորհողին մեզ զկենդա-նութիւնն բոլորիցն Աստուծոյ...:

էջ 22-22, դատարկ:

էջ 88.- Մայիս է: Տաւն է Երեմեան

Սը. Խաչին Ջիւ.:- Ի ժամանակս արքային Կոստանդնա, որդւոյն Կոստանդիանոսի մեծի եւ Կիւրղի Երուսաղէմի Հայրապետին...: ... Կորգելով միանգամայն ի ժանեաց չարահազագ եւ սկզբնաւոր վիշապի...: Խաչն կանգնեցաւ եւ առաքինութիւն տարաբերապէս եւ զանազանաբար ճոխութեամբ ծաղկեալ պսակեցաւ...: Մովսէսիւ աւրի-նակեալ տեսարեցաւ բարձրադիտակ տպաւորութեամբ պղնձաճիւթն աւձիւ: Ահարոնիւ ծաղկեալ վերափայլեաց ի ձեռն շառաւիղարմատն զաւազանի Յեսուա ծանուցեալ Հրաշագործեաց յոյնց յորդանանիսարուղիս Հոսանաց...: Եւ միւսանգամ ողբերգական արտասոււթ եւ կականազուլ լալիւն ամենայն ուրեք Հնչէին...:

էջ 69-64, դատարկ:

էջ 65.- Պրակ ԺԲ.- Սկիզբը Թերի.- ... զի մի կարծեսցի թէ արիտաբար կամ նետորաբար զմարդոյ ումմնէ ճառին...: ... սուրբ Թովմաս եւ այլք յաստուածաբանից ուրոյն խնդրովք ցուցանեն եւ զայն...:

էջ 70.- Յաղագս ազատութեան եւ անմեղանկանութեան Ջիւ.:- Եզր Ա.- Կայր ի Զս. կատարեալ ազատութիւն կամաց...:

էջ 71.- Եզր Բ.- Զս. ոչ միայն էր անմեղ ամ. իրօք...:

էջ 74.- Գլուխ Գ. Յաղագս արդեանց եւ Հատուցման Ջիւ.:- Եզր Ա.- Զս. արդիւնաւորեցաւ ճշմարտապէս...:

էջ 77.- Գլուխ Դ. Յաղագս նախասահմանութեան Ջիւ. եւ որդիութեան եւ ծառայութեան:

էջ 88.- Գլուխ Ե. Յաղագս ներգործական պաշտամանց Ջիւ.:

էջ 98.- Գլուխ Զ. Յաղագս կրաւորական պաշտաման Ջիւ. ուր եւ Յաղագս պատկերաց եւ նշխարաց սրբոց:

էջ 106.- Գլուխ Է. Յաղագս ամենասուրբ Կոյս Աստուածածնի մօրն Ջիւ.:

էջ 111.- Եզր Գ.- Պարտ է խոստովանել թէ Սը. Կոյսն էր ամենեւին անարատ յամ. ներգործական մեղաց...:

էջ 112.- Վերջ ԺԴ. պրակի:

էջ 118-116, դատարկ:

էջ 1-76. պրակ Ե-Բ. այլ գրչու-թիւն, նոսր շեղագիր, սեւ գիծերու

միջեւ. խորագիրները կարմրատառ:

էջ 1, պրակ Ա.- Յաղագս վայելչաբամութեամբ: Նախ զգուշամալ յամորոշ եւ յերկիրի մշամակութեմէ բառից: Ա.- Զաջարթուս որսորդաց է ի լարել զորոգայթս մօտ ի մայրիսն՝ զանձինս ի թագստի ունիլ...:

էջ 2.- Երկրորդ՝ խմամով ուշ ումել դասաւորութեամբ մակբայից:

էջ 6.- Յաղագս հակադրութեամբ իմաստից եւ բառից:

էջ 8.- Յաղագս ներդաշնակութեամբ:

էջ 18.- Յաղագս մոխաբամութեամբ:

էջ 16.- Յաղագս փոխաբերութեամբ:

էջ 20.- Յաղագս փոխամուծութեամբ:

էջ 28.- Յաղագս Հեղմութեամբ:

էջ 26.- Յաղագս Աւելադրութեամբ:

էջ 81.- Յաղագս Ջեղմամբ:

էջ 87.- Յաղագս մախապաշարմամբ.-

Եթէ ոք ի ձեռք փափաքեցէ ի զատկական տօն վայելել, արդ ի Զառասնորդական Պահազինքն կրթեսցէ պահօք եւ աղօթիւք...:

էջ 41.- Յաղագս Արտուղութեամբ:

էջ 42.- Յաղագս Լուծութեամբ:

էջ 46.- Յաղագս Հարցմամբ:

էջ 50.- Յաղագս երրորդ աստիճանի դիմամուծութեամբ, յորում պահամբի տալ ամբամից եւ ամբմէից իմացում կատարեալ եւ բարբառ յօղաւոր:

Անացեալ ի բերամոյ յերուսաղէմ քաղաքի եկեալ ուխտաւորաց:

էջ 68.- Յաղագս Նկարագրութեամբ:

էջ 66.- Յաղագս Ոկարագրութեամբ ամցից ամցելոց եւ դիպուածոց.- Զթիւ առեալ քաշութեանցն Վահանայ Մամիկոնէի սպարապետին Հայոց...:

էջ 64.- Յաղագս Աղերսամաց:

էջ 78.- Յաղագս բարեռք ի կիր արկամելոյ գծեռս եւ ըմդելուզամելոյ խոնամով իմաստս:

էջ 74.- Երրորդ. համեմատ դմել գլորիմուած բառից ըմդ միւթոյ բամիմ.-

Վստահապէս զօրացեալ ի քաղցրաւոր ձայնէն երկնաւոր փեսային...: Եւ զգտօզ նորին զստանայն որ եկեալ էր զԿուսին նսմացուցանել զսրբութիւն պայծառութեան, գիշերազմ խաւարաւ:

էջ 76-76, դատարկ:

3578 Բ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (ԿՅԼՈՒՄ)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառաւ 26x19x2: էջք 267+91: Հան-
գամանք անբաւարար: Թուղթ և գրչութիւն
այլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ: Դատարկ
թուղթ սկիզբը Լրեք թերթ:

ՈՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-84, թուղթ սպիտակ, շեղագիր
մաքուր, սև գիծերու միջև:

էջ 1.- Յաղագս այնմ որ կարծէ զին-
քննէ զոլ լաւագոյն քան զայլսն զի առնէ
զիրս անմահն այլոց:

Խարէութիւն Առաջին.- Այսօր ձեռնար-
կեմ ի մեկնել զներկայէ խարէութենէ
քանիքն մեծի և ծայրագոյն քաշանայա-
պետի Սրբոյն Գրիգորի...:

էջ 11.- Յաղագս այնմ եթէ տեսանիցէի
ևս Հաւատայի եւայլն: Գլուխ Բ.- Ոգոստի-
ոնս ասէ. Հաւատն է Հաւատալ զոր ոչ
տեսանի...:

էջ 17.- Ոչ միայն Հաւատալ պարտ է,
այլ ևս առնել զգործս Հաւատոյ: Գլուխ
Գ.- Ասէ Յակոբոս. Հաւատ առանց գործոց
մեռնալ է...:

էջ 22.- Ոչ միայն պարտ է քրիստո-
նէից մին կամ զերկուս պատուիրանս
Աստուծոյ պահել այլ զամբ. Գլուխ Դ.-

էջ 25.- Ընդդէմ այնոցիկ է քանքս որ
զաստուծային պատուիրանն ոչ պահեն պատ-
ճառելով թէ ոչ կարեմք: Գլուխ Ե.-

էջ 29.- Երկուց տերանց ծառայելն է
անկարելի ըստ քանի Տեսնոն: Գլուխ Զ.- Կը
մնայ անաւարտ:

էջ 81-84, զատարկ:

էջ 85-88, շեղագիր անհարթ, կարմիր
գիծերու միջև. Համառոտագրութիւնք
չափազանց առատ:

էջ 85.- Նորին քարոզ ի յԱյլակեր-
պութիւնն Ջի. Այ. մերոյ, ի քանն թէ՛ Եւ
յետ վեց աւուր առնու Ես. ընդ իւր
զՊետրոս, զՅակոբոս, և զՅռՀաննէս,
ևսայլն:

էջ 40.- Նորին քարոզ ի Վարդափառն
զարձեալ...:

էջ 45.- Նորին քարոզ ի կիրակէսն
զկնի Վարդափառին...:

էջ 49.- Նորին քարոզ ի Սբ. Խաչն
Ջի. Այ. մերոյ...:

էջ 51-58, զատարկ, թէև զծուած ու
պատրաստ:

էջ 59-74, Նոտր շեղագիր մանր.
կարմիր գիծերու միջև:

էջ 59.- Աստուածաբանութիւնք արտա-
քին իմաստասիրացն, և այլ առակախօսու-
թիւնք Նոցա:

Հերմոս, Նշանաւոր փիլիսոփայ ասաց
թէ Գ զօրութիւնք զոյ յերկինս...:

էջ 68.- Վասն չար կանանց.- Պիթա-
զորաս ասէ. Ի Հուր և ի կին մերձենալ
միապէս է...:

- Վասն արծաթասիրաց.- Պղիտարկոս
ասէ. Յաւուր պատերազմի երկաթն լաւ է
քան զոսկի...:

էջ 64.- Վասն զինւոյն.- Պղիտարքոս
ասէ. Ապակայնի աշխարհս ջրով և հրով,
և տուն արքեցոյցազ զինւով:

- Վասն Որդւոց.- Արիստոտէլ ասէ.
Պարտ է որդոց որպէս զծառայ Հնազանդ
լինել Հօր...:

էջ 65.- Վասն Ազգատոհմի.- Սյուչափ
միայն...:

էջ 66-74, զատարկ. թէև զծուած ու
պատրաստ:

էջ 75-90, Նոտր շեղագիր մանր, սև
գիծերու միջև. Ներկայ կազմին մէջ
չմտած՝ աջակողմեան վարի անկիւնը վնա-
սուած խոնաւութենէ: Սկիզբը թերի է:

էջ 75.-... Բ.- Դարձեալ երանուհի
կոյն Մարիամ նմանի լուսնի, սակս
եօթանց...:

էջ 86.-... այսպէս միջնորդութեամբ
Կուսին Մարիամու զայ սա մեզ զօրութիւնն
Աստուծոյ, այսինքն Որդին Աստուծոյ...:

էջ 87-90, զատարկ:

էջ 91-118, Նոտր շեղագիր, Համառո-

տազրութիւնք չափազանց առատ:

Էջ 91.- Ի Պարտեզ Հովուաց Գրքէն
Ժողկաքաղ արարեալ, ի Սամուել վարդապետէ
Երզնկացւոյ:

Էջ 118-186, պրակ Գ.- Ենդազիր, սեւ
գիծերու միջեւ:

Տաշիրք.- Այժմ ի մասնաւորի ի
սակաւուց ասի Բամբաձոր, յանուանէ Բամբ
լերին իւրոյ, եւ ի Հասարակի, թէպէտ ոչ
լինի աստ քամբակ, ասի եւ լսի Բամբակա-
ձոր, ուր կան բազում բնակիչք, եւ եւ
զոգցան ամենայնիւ Հայք...:

Էջ 116.- Օձուկն. որ այժմ Ուզունլար
լսի...:

Էջ 117.- Սումխէթ, որ ըստ Վրաց լսի
Հայաստան...:

Էջ 119.- Աշխարհ Աղուանից.- Այս
աշխարհ, որ եւ անուանի Արձախ, որպէս
զրէ Սուրբ Մովսէս Խորենացի է տասնե-
րորդ նահանգ մեծին Հայոց...:

Էջ 122.- Տաւուշ:

Էջ 126.- Գիւղորայք Տաւուշայ:

Էջ 128.- Վանորայք Տաւուշայ:

Էջ 184.- Զակամ:

- Աւատ եւ Աւեր Գիւղորայք Զակամայ:

Էջ 186.- Կորխ, այժմ անուանի Բու-
ֆանի, զի զիւղ էր ասեմ սա [Այսչափ
կայ]:

Էջ 187-172, նոտր շեղագիր անհարթ
Բուպահ.- Կէլ սէնին իւլէ Թէրք իտե-
լիմ...:

Էջ 189.- Բուպահ Նէսիմի.- Կէլ քի
միւշթագ օլմիշեմ տիտարինէ...:

Էջ 141.- Բուպահ.- Պիր կէլ եիւ-
զիւմէ պահսա օլ մէտ նէ միւշկիլ...:

Էջ 148.- Էմսալի Ձէլէպի.- Դութ
աթալար սէօզիւն, գալպի սէլիմ օլ...:

Էջ 145.- Հայրեթի.- Պաղըր պաշլու
պիր Նիշէ փիւր հարէ եիւզ...:

- Տօլապնամէի գայկըսըզ.- Սիւալ
իթտիմ պու կիւն պէն պիր տօլապէ...:

Էջ 150.- Գասիտէի լէվնի չէլէպի.-
Եեհրի Սելանիթոն հազա կէլիծէք...:

Էջ 158.- Թէրէրնամէ Հասան Ձէլէպի-
նին.- Էսնաֆ տիւա իտէր պիրի պիրիւնէ...:

Էջ 159.- Թէրէրնամէ Կէվէրինին.-
Աճէպ նէ՞ Հրթմէթ տիւր հարանի սաֆա...:

Էջ 166.- Թէրնիպէնտէ րուհի Պաղտա-
տի.- Սանմանկ պիրի...:

Էջ 172.-... պաղըլ սէօզէ ազազ
իտիլիմ պիր տախի նաչար:

Քուսուրունու պաշկա եկրէ հազաճակըմ
մալիւմ օլա:

Էջ 178-212, նոտր շեղագիր, առաջին
պրակը սեւ գիծերու միջեւ, երկրորդը
կարմիր:

Քաղալ[ւ]ած, երրորդ Հատորոյ, այս-
ինքն, Յաղագս Երրորդութեան Ճառ Ա.-
Յաղագս էութեան եւ զոյութեան խորհրդոյ
Երրորդութեան: Գլուխ Ա.- Երրորդու-
թիւնդ՝ անուն է նշանակ երրեակ
թուոյ...:

Էջ 185.- Գլուխ Բ.- Յաղագս
անընդ[ղ]իմութեան խորհրդոյ Երրորդու-
թեան ընդդէմ Հեթանոսաց:

Էջ 189.- Ջորրորդ մասն, որ է զըն-
դունմանէն Թի. եւ չորրորդն որ է զգու-
շանալ ի մերժելոյ պահեսցուք ի ծաղկա-
զարդին...:

Էջ 198.- Եւ երկրորդ նման սմին՝
Սիրեսցես զընկեր քո իբրեւ զանձն քո:

Էջ 208.- Նորին քարոզ Աւագ Եաթթու
երկուշաբթի աւուրն. Եւ այգուցն իբրեւ
զարձաւ:

Էջ 210.- Նորին քարոզ Աւագ երեք-
շաբթի. Յայնժամ (նսեմասցի) [նմանեա-
ցի] արքայութիւն երկնից տասն կուսանաց:
Մատ. 26, 1:- Ամաւարտ:

Էջ 218-286, նոտր շեղագիր: Թուզ-
թերուն աշակողմեան վերի անկիւնը մկնա-
կեր:

Էջ 218-214, կողք, դատարկ:

Էջ 215.- Ենորճք ընդ ձեզ յարակալ
խաղաղութեան...:

Էջ 220.- Հայր Ած. Հայեաց ի զրա-
ւականս մեր...:

Էջ 222-288, դատարկ:

Էջ 284-286, զանազան մանրութ արա-
քատառ եւ Հայատառ:

Էջ 287-282, շեղագիր անհարթ:

Ազնուագութ բազմերախտիք սրբազան
Հօր շնորհաբաշխ աշոյն սրբութեան Համ-
բոյր խանդակաթ սիրոյ կարօտութեան
մատուցանեմ...- 1842, ապրիլ 16, ի Սբ.
Երուսաղէմ:

Էջ 289.- Խնդրեցէք նախ զարքայու-
թիւն Աստուծոյ, եւ զարդարութիւն նորա
եւայլն:

Էջ 244.- Գործեցէք մինչդեռ կայ
ժամանակ...:

Էջ 249.- Ամենայնի ժամ է, ժամանակ

լայոյ և ժամանակ ուրախութեան.- Լալն ի յերկուց ներքին Հակոսակ կրից յառաջ գայ, ի սաստիկ տրտմութենէ, և յառաւել ուրախութենէ...:

էջ 262.- Ես ձայն քարրաոոյ յանապատի եմ:

էջ 265.- Որ խոնարհեցուցանէ զանձն քարերասցի...:

էջ 268.- Ամ Եառ ի պողոյ իւրմէ ճանաչի:

էջ 261.- Ոչ ոք զայ ատ իս եթէ ոչ Հայրն իմ Երկնաւոր ձգեսցի զնա...:

էջ 268-267, դատարկ:

էջ 1-31, սպիտակ թուղթ, նոտր շեղագիր, սև գիծերու միջև: Վերնագիրները և սկզբնատողերը կարմիր:

էջ 1.- Քարոզ Թաղազս Ողջութիւն.

1. Եւսն կենաց...:

էջ 6.- Քարոզ Վասմ Ծմմղեամ Տեառմ մերոյ:

էջ 12.- Քարոզ ի վերայ Ար. Աստուածածնի.- Հոգին Սուրբ, անսուտն Աստուած...:

էջ 16.- Քարոզ Վասմ Ողորմութեամ:

էջ 20.- Քարոզ Վասմ Դոամ Բացմամ:

էջ 27.- Քարոզ ի վերայ Գլխադրի:

էջ 82.- Քարոզ Վասմ Աւագ Հիմզ-շաբթի Աւուրմ:

էջ 88.- Քարոզ Վասմ Ծաղկազարդի Կիրակէիմ:

էջ 46.- Քարոզ Վասմ Համբարձմամ Աւուր:

էջ 52.- Քարոզ Վասմ Սրբոյմ Ստե-փամոնսի:

էջ 67.- Քարոզ Նոր Կիրակէի:

էջ 64.- Քարոզ ի վերայ հրաշափառ ծմմղեամ Սրբոյ Աստուածածնիմ:

էջ 76.- Քարոզ Վասն Ջղջման և Ապաշխարութեան:

էջ 82-91, դատարկ:

3578 Գ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուր)

ՆԱԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26x18x2: Էջք 40+28+-80+56+28+26+146: Հանգամանք անբաւարար: Թուղթ և գրչութիւն ալլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-40, Եոռ գրուած. շեղագիր, սկիզբը և վերջը թերի:

էջ 2.- Պարբերութիւն ընդ պարբերութեան:

էջ 7.- Հակասական Հակադրութիւն:

էջ 14.- Թաղազս նոխնիացի ժԱ:

էջ 28.- Թաղազս ընդդիմամամլութիւն ժԴ:

էջ 28.- Թաղազս Պատճառաց, ժԴ ձեռնարկութիւնք:

էջ 87.- Թաղազս Գործոց. ժԵ. ձեռնարկութիւնք.- Ծար.Տնս. թիւ 8678 Գ. էջ 126:

էջ 1-28, շեղագիր անհարթ:

էջ 1.- Թաղազս բնութեան ֆիզիքական գիտութեան...: Սահման: Բնաբանութիւնն է

գիտութիւն ամ. գոյացական մարմնոյ, ալլազանք մակնեցուն որք կան յաշխարհի աստ առՀասարակ:

էջ 28.- Գլուխ Թ. Թաղազս մերձաւոր սկզբանց մարմնոց:

էջ 1-80. թուղթ զեղնորակ, նոտր շեղագիր:

էջ 1.- Հարիւրակ տետրակ առաջնորրդ. առաջին տասնեակ.- Թաճախութիւն ձեռնի գտադրութիւն...:

էջ 61.- Թաղազս Խաչի:

էջ 69-80, դատարկ:

էջ 1-40, նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջև. սկիզբը թերի:

Յիշատակարամ Գրչի.- 1757

էջ 17, վարը.- Արդ գրեցեալ աւարտեցաւ Կոսակ Զարչարանաց Տեառն մերոյ Յի. Ջի. վասն մեծի յաւուր ուրբաթու ի թվականութեան Հայոց ՌԱՄ ամի, արարեալ տեառն Թակօրայ Աստուածաբան վարդապետի,

սրբազան պատրիարքի Կոստանդինուպոլսոյ:

Եւ այժմ գրեցաւ ձեռամբ անիմաստ զրչի տէր Յակոբ չնչին իբր քահանայի ի Կեսարիայ, եւ ի գեօղն յԵւքառայ: Ուստի աղաչեմ եւ խնդրեմ, ուսումնասէր եղբայր] թ յիշել զխուլս գեհնին, զանիմաստ գրիչս, նաեւ զՀոգեւոր եւ զմարմնաւոր ծնօղս իմ, միով Հայր մերիւ, ուրեմն եւ դուք յիշեալ լիջիք անմոռաց յիշմամբ առաջի ահեղ ատենին Ջի. Այ. մերոյ, Ամէն:

Էջ 19.- Բանք իմաստասիրականք եւ աստուածաբանականք Համառօտաբար իբր սահմանօրէն արտադրեալք եւ Հաւաքեալք ըստ այրութենից, աշխատութեամբ Լեհացի Ս[տեփաննոսի քանասիրի:

Էջ 41.- Բազմ պիտամիք հաւացեալ ի Ժողովածու գրքոյմ բազմարդիւմ եւ քաջա-վաստակ հօր իմոյ Դաւթի Հմորիափայլ արքեպիսկոպոսի Կարմեցւոյ:

Էջ 48.- Յաղագս Սիրոյ:

Էջ 47-56, դատարկ:

Էջ 1-28, սեւ միւլանով, նոտր շեղա-գիր.- Յանկ Առաքինութեան Գրքոյս:

ՄԻԻԳԱՆՔԵՐԱՅ.- 2 Քրզմ. Գեօրգ Դափր (1770)

Էջ 1-26, թուղթ Թանէր, շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

Էջ 1.- Այս մատեան վասն Մուգանթա-րադի Ռիպի տալէին.- Այս մատեանս քացայայտէ պէսպէս օրինակօք զգործողու-թիւն միւգանթարադին անուն ալէթին, այսինքն գործոյն, որ է ի մասանց Ռիպի տալէին...- Հմմտ. թիւ 2188, է Հատոր, էջ 185:

Էջ 4.- Պրակ Առաջին:

Էջ 15.- Պրակ ԲԺ աներորդ:

Էջ 28.- Պրակ Ի երրորդ.- Յաղագս գիտութեան դալիի...:

Էջ 26-26, սխալմամբ տարբեր տեղ դրուած է, տետրակները իրարու կարելու ժամանակ:

Էջ 26.- Աւարտեցաւ մատեան միւգան-թէրային (որ է այս): Եւրադրող գրքոյս

Իւսուֆ Էֆէնտագատէն է:

Թարգմանեալ ի Գէորգայ Դպրէ, յամի Տեառն 1770:

Եւ այժմ վերստին օրինակեալ ի ՌՄԼԸ Թուին Հայոց, եւ յամսեանն յուլիսի ԻՁ ին, ի յումեմնէ Յակոբ եւեթ արեղայէ Թրակացւոյ:

Էջ 1.- Ի մասին Հաւատոյ առկայծեալ պատրոյզ...:

Էջ 11-24, դատարկ:

Էջ 26.-... Բայց աստէն կարեւոր վարկանիմ խօսիլ ի վերայ դարուց...:

Էջ 89-42, դատարկ:

Էջ 48.- Գիտ Տփոյ Սը. Աստուածած-նի:

Էջ 52-64, դատարկ:

Էջ 58-80, թուղթ կապտորակ, նոտր շեղագիր:

Էջ 56.- Վարեցաւ Յս. յանապատն ի Հոգւոյն փոք]ձիւ:

Էջ 67.- Մեռաւ դուստրն քո մի ինչ աշխատ առնէր զվարդապետդ:

Էջ 80-84, դատարկ:

Էջ 85.- Ձի Հրամայէ անօթն աստու-ծային ընտիր շնորհաց, վարդապետն Հեթա-նոսաց...:

Էջ 98.- Վասն Երուսաղէմայ պատուոյն եւ իշխանութեանն եւ գանձանակին...:

Էջ 111-112, դատարկ:

Էջ 118.- Ջերմութեան Առաջաբանու-թիւն սաղաւարտեալ:

Էջ 117.- Ջերմութեան առ Պառլիկոս:

Էջ 126-128, մեծագիր թերթիք ծալ-լուած:

Էջ 181.- Ամացոյց, Հոսմայեցոց, Հայոց, Տաճկաց, Երբայեցոց, Ասորոց, Ջաղղէացոց, Յունաց:

Էջ 182.- Կղզիք:

Էջ 188-142, դատարկ:

Էջ 148-146, շեղագիր:

Էջ 146.- Յամի Տեառն 472, ժողովե-ցան 686 անձինք ի Ջաղկեղոն, ի սոցանէ Հազիւ 100 անձինք Հաճեալ ընկալան զպիղծ տոմարն Լեւոնի, որ ասէր ի Ջս. երկու ընտրութիւն, երկու կամք, եւ երկու ներ-գործութիւն...:

Էջ 146, դատարկ:

3578 Դ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ.-

Ծառայ 54x18x2: էջք 822: Հանգամանք
անբաւարար: Թուղթ և գրչութիւն այլա-
զան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ.-

էջ 1-8, շեղագիր:

էջ 1, դատարկ:

էջ 2-8.- Ձանագան մանրութիւն:

էջ 9-24, թուղթ կապտորակ, երկսիւն,

նոտր շեղագիր կարմիր գիծերու միջև,
սկիզբը թերի:

էջ 9ա.- Պրակ ե: Վասմ Աւետեաց

Հրշտակապետիմ հարց:

էջ 11բ.- Բամ Նարեկացւոյմ համ-

դերմ մեկնութեամբ. ԼԱ:

էջ 12բ.- Ներքողեամ Աստուածածնայ
կամղերմ մեկնութեամբ. Ի2:

էջ 15բ.- Յոր քաղաք մտանիցէք,
կամ ի տուն...:

էջ 22-24, Համարեա դատարկ:

էջ 25-64, վերի լուսանցքները
ցնցակեր: Պրակները սխալ գետեղուած:

էջ 25, Պրակ 4.- Թուղթ երկոտասա-
ներորդ առ Ուրիոն սարկաւազ.- Իգնայտիոս
որ եւ աստուածազգեաց, որ է աստուածա-
պատիւ...:

էջ 80.- Նորին թուղթ երեքտասանե-
րորդ ի Փիլիպոս քաղաք.- Հմմտ. թիւ
1960, Գ. Հատոր, էջ 685:

էջ 41.- Սըրոյն Կղեմայ՝ աշակերտի
Սըրոյն Պետրոսի յառաքելոյն թուղթ
կաթուղիկէ առ կեղծեցիս Կարնթացւոց.-
Եկեղեցիք Աստուծոյ որ նստի ի Կորնթոս
կոչեցելոց սրբոց կամօքն Աստուծոյ ի
ձեռն Տեառն մերոյ Յի. Ջի. ...:- Կը
մնայ թերի:

էջ 45, պրակ 8:

էջ 48.- Նորին թուղթ ութերորդ
յԱնտիոք Ասորոց.- Իգնատիոս, որ է
աստուածազգեաց...:

Ծանօթ.- Ա-է թուղթերը կը գտնուին
թիւ 8578 է Հատորին մէջ, էջ 297-840:

էջ 64.- Թուղթ իններորդ Մարիեայ
կնոջ միոյ, Կասպաղոն քաղաքէ առ Իգնա-

տիոս Երանելին գրեալ:

էջ 67.- Թուղթ Տասներորդ. Պատաս-
խանի Թղթին Մարիեայ Երանելոյն Իգնա-
տիոսի գրեալ:

էջ 60.- Թուղթ մետասաներորդ ի
Տարսոն քաղաք:

էջ 65-104, նոտր շեղագիր, մանր.
սեւ գիծերու միջև:

էջ 65.- Բնաբան: Եւ բանք իմ ոչ
անցանիցեն:

էջ 71.- Բնաբան: Եւ ձայն քարքառոյ
յանապատի. ուղիղ արարէք զճանապարհ
Տեառն:

էջ 77.- Բնաբան: Եղեւ բան Տեառն ի
վերայ Յովհաննու որդւոյ Ջաքարիայ
յանապատի անդ:

էջ 88.- Բնաբան: Եւ յետ երկից
աւուրց գտին զնա ի տաճարին, նստէր ընդ
վարդապետսն:

էջ 90.- Բնաբան: Էր թագաւորազն մի,
որոյ որդին Հիւանդ կայր ի Կարառնաում:

էջ 94.- Բնաբան: Յայնժամ տեսցեն
զՈրդի Մարոյն կեկաւ ամպօք զօրութեամբ
եւ փառօք քաղմօք:

էջ 99.- Խրատ վասն ողջոյն տալոյ,
շարադրեալ յումմմնէ Յովհաննէս արեղայէ
Տարոնացւոյ:

էջ 105-124, թանձր, կապոյտ թուղթ,
շեղագիր:

էջ 105.- Ջարոզ ի վերայ Մկրտութեան
Տեառն մերոյ:

էջ 108.- Ջարոզ Ջառասնօրեայ Գալս-
տեան ի Տաճարն:

էջ 116-118, դատարկ: Նոյնպէս էջ
124:

էջ 120.- Ջարոզ միոյ աւուր Սըրոյ
Ծննդեան ճիւ:

էջ 125-172, թուղթ ճերմակ, շեղագիր
մանր:

էջ 126.- Ցաղազս Բաղդատութեան. Ժ2:
Ձեռնարկութիւնք.- Տես թ. 8578 Գ.

էջ 87:

էջ 140.- Յաղակս Ընդլայնման:

էջ 168.- Յաղագս Պատկառանաց կամ
ամօթոյ: Գ:

էջ 165.- Յաղագս Խնդութեան. Դ:

էջ 168.- Յաղագս Բարկութեան. Ե:

էջ 170.- Յաղագս Հեզութեան. Ջ:

էջ 172.- Յաղագս Սիրոյ:

էջ 178-196, երկսիւն, շեղագիր, սեւ
գիծերու միջեւ: Սկիզբը եւ վերջը թերի:
Նախնական իջաթիւ 87-68, 21-24:էջ 196բ.- Բնաբան. Միթիայ, Գլուխ
6.- Պատմեցաւ քեզ, ով մարդ, զինչ է
քարի, կամ զինչ խղիղ է ի քէն Տէր...:էջ 197, նոտր շեղագիր անհարթ.-
Թւոց ԺԳ.ԻԴ:Ամենակալ Ած. խոստացաւ մարդկան
զերկնից արքայութիւն...:էջ 198.- Յաղագս խոստովանութեան
զրեալ է ի Սբ. Աւետարանին Ղուկասու...:էջ 214.- Ջարոզ ՕՀանու, ի քան որ
ասէ. Ես ձայն բարբառոյ:էջ 280.- Ջարոզ Մեծի Եաքաթուն, ի
քան՝ Եկն Մարիամ Մազդազնեացի ի միւս
Մարիամ տնասնել զզերեցման:էջ 260.- Թուղթ Կեղեւտինոս պապին
առ ժողովուրդն Կոստանդինուպոլսոյ ընդ-
դէմ Նեստորի:էջ 268.- Թուղթ Կիւղիի եւ ժողովոյն
Աղէքսանդրայու առ Նեստորն:էջ 270.- Յաղագս սկզբամբ բնական
իրաց. թէ զի՞նչ, եւ քամիք իցեմ սկզ-
բումը, որովք սկզբաւորի բնական
բաղադրեալը: Երկրորդ խմորիքը:էջ 279.- Յաղագս յառաջին Նիթոյ,
միթէ իցէ առաջին Նիթ իւր զինչ իցէ:
Եր(կ)րորդ խնդիրը:էջ 283.- Միթէ Նիթ իցէ կրաւորական
կարողութիւն, առ իւր էական ներգործու-
թիւն Ջորորդ խնդիրը.- Կը մնայ անա-
ւարտ: Եարունակութիւնը կը զտնուի Թ.
8578 Ը Հատորին մէջ, էջ 29:էջ 285.- Խնկելի շերմեանդութիւն
իւղաքերիցն...:էջ 296.- Ջարոզ ԾԵ.- Երկրորդ
Կերակէի, այսինքն ի վերայ Նոր Կիրա-
կէին...:

էջ 808-814, շեղագիր:

էջ 808.- Մտածութիւն ի վերայ
Աստուծոյ, առ Աքքայի Լամենէս.- Այո,
Հոգի իմ յոժար է թօթափել յինքնէն զլուծ
ծառայութեան իւրոյ...:էջ 814.- Մարդ պակասեալ ի Հաւատոց,
պակասեցի եւ ի կենաց:

էջ 815-822, դատարկ:

3578 Ե

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկուտը)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 24x18x8, էջք 464: Հանգամանք
անբաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն այլա-
զան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-24, թուղթ կապոյտ, թանձր,
նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3.- Տիտղոսաթերթ.-

Ապաստանարան Սիրոյ, Մեծաստանայ,
Թարգմանեալ ոտանաւոր չափամբ յիտալական
լեզուէ ի Հայ բարբառ, երկասիրութեամբ
Պ. Յովհաննու Եղեկեանց, 1816:Գաղափարեալ ձեռամբ Գարրիէլ Նուստ
դպրի մահտեսի Գէորգեան մահտեսի Գար-
րիէլեանց, յամի Տեառն 1880, մայիս 12,
յերկնահանգէտ Սբ. Գահս որ յերուսաղէմ:

էջ 28-24, Համարեա դատարկ:

էջ 25-184, թուղթ սպիտակ, նոտր
շեղագիր մանր, սեւ գիծերու միջեւ:
Լուսանցքները թեթեւակի վնասուած խոնա-
ւութենէ եւ ցեցէ:էջ 25.-[26]մեծանդութեանն պտուղն
իւղոյ քաղում յատկութեանց օրինակօքն
յայտնապէս ցուցանեն Գլուխ.- Ջերմե-
ռանդութիւնն նմանի իւղոյ: Նախ քանզի

իւղն ունի զլուսաւորիչ զօրութիւնս...

Էջ 68.- Բանին Աստուծոյ զանազան նմանութիւնքն եւ օգտակարութիւնքն...

Էջ 87.- Հրեշտակաց զանազան բնութեան զերգանցութիւնն...

Էջ 120.- Զզանազան յատկութեանց Սիոն լերին եւ Հաստատութեան, եւ շարժմանց, ծախակոսի եւս նշանաց, որոց եկեղեցին Քրի. նաեւ մասունքն Հաստատոյ նմանին: Գլուխ.- Եկեղեցին Քրի. նմանի Հաստատութեան սակս եւթնից: Նախ զի Հաստատութիւնն յերկրորդում աւուր եղև արարելու...

Էջ 184.- Աստուածածնայ Կուսին զերգանցութիւնքն եւ կատարելութիւնքն...

Էջ 145.- Բան առաջին քառասնորդական պահոց, ըզփորձութենէ...

Էջ 161.- Բան երկրորդ, զչորից ոգեացն զորոց ի յԱւետարանումն լինի յիշումն...

Էջ 167.- Բան երրորդ, զծոմապահութենէ...

Էջ 168.- Բան առաջին. զտարբերութենէ երբակի տկարաց...

Էջ 168.- Բան երկրորդ, յորում առ Ջս. մերձենալ յորդորիմք Հեղինակութեամբ Արքայն Ամբրոսիոսի առն Աստուծոյ:

Էջ 178.- Բան երրորդ, որպէս զապաշխարոզ մեղաւորէ ուրախանան Հրեշտակքն...

Էջ 178.- Բան առաջին, զկացութիւն մեղաւորին որ նշանակի տնտեսիւն:

Էջ 182.- Բան երկրորդ, յորում օրինակաւ տնտեսին, մեզ նախատեսանել Հոգունակ զործով, Աստուծոյ պատասխանել Հնազանդութեամբ, եւ առ ողորմութիւն խրատիմք փախչիլ.- Զինչ արարից, զի տէր իմ քառնայ յինչն զտնտեսութիւնս եւայլն:... այլ միայն ստիպի իւրաքանչիւր որ ի կալոյ եւ ի յմտնմարանէ առաջնոյ [Այսչափ կայ. էջ 184 դատարկ]:

Էջ 185-200, Թուղթ զեղնորակ, Թանձր, բոլորգիր, միասին:

Էջ 185.- Վասն աւելցնել երկնից:

Աստուծային գիրն այս է թէ արար Ան. զլուսաւորս եւ եզ զնոսայ ի Հաստատութիւն երկնից լուսատու լինել... եւ մոլորականքն ի վերուստ ի վայր սկսեալ, զՈւալ, մուշթարի, մարիխ...:

Էջ 191.- Ցաղագս երկրորդ երկինքն:

Արի առաջին երկին Հրեղէն է որ ասացաք, զոր էթեր անուանեն...

Էջ 196 Ցաղագս ձինի եւ անձրեւի: Յորժամ արեգակն ի Հարաւային կողմն ցածանայ ի խոնարհ...:

Էջ 199, վարք.- Կանոնք քաշանայ-իցն, առանձին ընթերց, ոչ առաջի ժողովրդ[Լ]ան:

Կարգեցին առաքելքն եւ եղին Հաստատութիւն, թէ ամբարտաւանք եւ Հպարտք...

Էջ 201-223, Նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ. սկիզբը Թերի:

Էջ 201.- Երկրորդ ասելի է գլխամարութենէ եւ գլխամասութենէ կուսան կրօնաւորաց:

Էջ 202.- Երրորդ ասելի է զգալստենէ փեսային:

Էջ 208.- Զորրորդ ասելի է զքարն-վիճակութենէ իմաստուն կուսանացն եւ զվախճանէ նոցա:

Էջ 205.- Հինգերորդ ասելի է զփակմանէ դրան:

Էջ 207.- Զգատաստանէ տես վեցերորդ Կիրակէն:

Նորին քարոզ մեծի Զործաբարժի աւուրն. եւ էր զատկի Բաղարջակեր.- [Թ]իրաւի սասց Տէրն մեր թէ Որ առնէ զմեզ՝ ծառայ մեղաց...:

Էջ 215.- Նորին քարոզ մեծի Հինգ-շաբաթի աւուր. Առեալ զգնեջակ սփաթաւ.-

[Ա]յսօր ունի զխորհուրդ Հինգերորդի ստեղծմանն աւուրն...:

Էջ 220.- Նորին քարոզ ի վերայ չորրորդ Կիրակիի Յարութեան: Զերիցունս այսուհետեւ աղաչեմ իբրեւ երկցակից.-

[Ա]ռաքեալն Պողոս գիտելով զՀարկաւորութիւն վարդապետաց եւ Հովուաց եկեղեցոյ...:

Էջ 224-244, դատարկ. թէ եւ զծուած ու պատրաստ:

Էջ 245, Նոտր շեղագիր. սկիզբը Թերի. նախկին իշաթիւ 25.- Լերանց, ըստ բանին Շառլայ եւ Ովսեայ, թէ՛ Անկերոք ի վերայ մեր...:

Էջ 267, շեղագիր.- Թէպէտ չէի ուզեր ամենեւին այս գիրը ձեր Հրամանոցը գրել...:

Էջ 268-264, դատարկ: Նոյնպէս 265-266, որ տարբեր Թուղթ է եւ վերի

կէսը պատուած:

էջ 267, նոտր շեղազիր վարժ, կարմիր գիծերու միջեւ.— Ի վերայ չորից Աւագ Տօնից Եփեսոց Սրբոց Աստուծոյ.— Սրբազան Առաքեալն եւ Արծիւն Աւետարանչաց երանելին Յօաննէս ի սկզբան Ցայտնութեանն, զոր ետես ի Պատմոս կղզին, զրէ ասելով...:

էջ 291-292, վերի կէսը պատուած:

էջ 292.— ... եւ Ա. Այ. մարդասիրին փառք եւ պատիւ յամենայն յաւիտեանս, Ամէն:

էջ 298, զունաթափ մեկանով, շեղազիր.— Քարոզ մեծի Պաշտօն առաջին շաբաթոյ չորեքշաբթի աւուրն վասն շնորհաւորութեան պահոց.— ... նախ եւ յառաջ ասեմ սիրելիացդ իմոց Բէ Ենորհաւոր մեծ պահք, եւ շնորհաւոր աւուրք սրբութեան եւ մարդութեան:

էջ 297.— Քարոզ Բ:

էջ 302.— Երկրորդ Կիրակեի աւուրմ, մեծի պահոց: Քարոզ Գ:

էջ 307.— Երկրորդ Կիրակեի աւուրմ երեկոյեամ ժամում, մեծի պահոց: Քարոզ Դ.— Կը մնայ անաւարտ:

էջ 309-306, միասին, սեւ մեկանով. նոտրազիր ըրորաձեւ: Վերի լուսանցքը եւ զոյգ մը տեղեր վնասուած ճեցերէ:

էջ 309-310, դատարկ:

էջ 311.— Կտակ Չարչարանաց Տեառն մերոյ.— Այսօր սգալի է մեզ աւուր, եւ յոյժ կարի ողբալի, զի Տէրն մեր չարչարի եւ խաչի: Այսօր ահաւոր եւ սոսկալի է քան զամենայն աւուրս, քանզի Ած. չարչարի է ձեռն Հոգեդիւնաց...

էջ 385.— Մայրն առ Որդին ասէ:

Ջրեզ աւետեօք եմ ես [ծն]եալ, մաքուր կաթամբս եմ [կ]երակրեալ, այս չորացեալ բազկօքս բարեձեալ, մինչ յեզիպտոս եւ զնացեալ:

Ջիշեղէն պսակ Հիւսեալ, մինչ տեսանեմ ի զլուխդ եղեալ, սիրտս այրի եւ խորովի, որպէս ի Հուր Հնոցի մերեձեալ:

էջ 386, դատարկ:

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԱՊԱՏՈՒԹԻՒՅԱՆ

ԺԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅ.— 4

Մխիթար վրդ.

էջ 387-386, շեղազիր վարժ, սեւ

գիծերու միջեւ:

էջ 397.— Պատասխանիք Մխիթար Քահանայի Սկեռացւոյ. Յաղագս Համապատուութեամ երկոտասամ Առաքելոցմ, ընդդէմ այնոցիկ որք մուգ ասեմ զմտասամսմ իշխամութեամբ քամ Ղետորոս:

Անհասանելին եւ անծան ծօցոյ ծնունդն միայնոյ ձօր Միածին Որդին...:

էջ 341.— Եւ եղև այս ի հայրա—

պետութեամ շայոց Կոստանդեայ եւ ի քաղաւորութեամ շայոց յեմմոյ:

էջ 362.— Հարցում Վասմ Վիմիմ:

էջ 367.— Բամ երկրորդ:

էջ 361.— Բամ երրորդ:

էջ 366.— Վասմ Պետորոսի զոր ասեմ գլուխ:

էջ 48.— Վկայութիւնք յաղագս ամգամագամութեամ երկոտասամ առաքելոցմ առ միմեանս, եւ հաւասար ընդունելոյ ի Քրիստոսէ զիշխամութիւն, եւ իմքմագլուխ գալոյ իւրաքանչիւրոցմ, ընդդէմ հոռվմա— յեցւոց վկայութեանց, զոր առաձիմմ առնում ի Պետորոս միայն.— Հմմտ. ԹԻ 388, Գ. Հատոր, էջ 390:

էջ 387.— Վասմ շայոց եկեղեցւոյմ, քէ հաւասար է հոռվմայ եկեղեցւոյմ. Եփեսոսի, որ այժմ (ամ)պատուի ի յումաց. վասմ համապատուութեամ առաքելոցմ մերոց.— Հմմտ. նոյն, էջ 391:

էջ 390.— ... որում արժանաւորք լիցուք որպէս աստ, նոյնպէս եւ ի Հանդերձեալն ի Աս. Յս. ի Տէր մեր, որում ընդ ձօր եւ Հոգւոյն Սրբոյ փառք:

էջ 391-396, դատարկ:

էջ 397-464, շեղազիր երկսիւն, կարմիր գիծերու միջեւ. սկիզբը Թերի:

էջ 397բ.—... բայց արեգակն արդարութեան ճս. պատուիրեաց նոցա...:

էջ 399բ.— Դարձեալ Ոորիմ Սկրտիչ եւ պիսկոպոսի ասացեալ ի Ոյմ բամ ողջումի ի բամմ Ղուկասու որ ասէ. Որ տում մտա— միցեք՝ Ոայն ասասքի, Ողջոյմ տամս այս— միկ.— Աստուածային բնութիւնն ոչ երբէք որոջէ գիշօն յ[Բ]կորոզէ յայսինքն ի մարդոյ:

էջ 406բ.— Քարոզ ի վերայ սիրոյ եւ աստուածապաշտութեամ, ի բամմ Սիրա— քայ...:

էջ 418բ.-416, դատարկ:

էջ 417ա.— Քարոզ Աղուիացից: Բմաբամ: Արարէք ձեզ յայտնեան պտուղ արժանի ապաշխարութեան, զոչէ Մկրտիչն

Յովհաննէս...:

էջ 488-464, գծուած ու պատրաստ, բայց դատարկ բացի էջ 489-ն էն, ուր կայ քանի մը տող Վարդգի Վերայ Յանան(ն)ու մարդարէին վերնագրով:

Ծանոթ.- էջ 200-201ի միջև կը գտնուին երկու անջատ խղիփիկներ, տարբեր խուղիժով և զրչութեամբ, և Հետեւեալ բովանդակութեամբ:

1.- ԹՎԻՆ ՌՃԾԵ(1706) ԹՎԻՆ, ԼՍ ՎԼԻՐԻ պապա Մինասս ՎԼԻՐԻ Մաթէոս պատրիարկի: Սրբոյ Աթոռոյս յերուսաղէմի. վասն պակասութեան Սր. Աթոռոյս (առի) պատրի ըմբաֆայլի բովն լուսնան զրի. Աստուածատուր վարդապետի մեծ ոսկի սիկիւնն. Իհնաս վարդապետի ճէվայհի լուստարանն. Աւետարանն մի արծաթապատ ոսկի ջրած. մէկ անկերով Աւետարան. մէկ խաչ ոսկի կանանչ զմբութ քերերով. մէկ ոսկի խաչ կարմիր քարերով. մէկ ոսկի խաչ լոկ ձեռաց խաչ:

Ապրիլ 1-Դ, օրն Դշ.րի: Ես պապա Մինասս ՎԼԻՐԻ կրկին եղի բրահին պատրի ըմբաֆայլի բովն, Դ ոսկի կանթեղ. Ե

ձեռաց ոսկի խաչ, Բ էջմով. Բ փերօզ անկերով. մէկ պատուանդանով ոսկի մեծ խաչ. մէկ պլուր ոսկի սիկիւն Դ քարերով արծաթապատ փոքր Աւետարան:

Ծանոթ.- Մատթէոս պատրիարքի մասին յիշատակութիւն կայ Ազգապատումի մէջ, էջ 2787:

2.- Բ.ին ՌՄԿԵ [=1818] եղև վերայփոխումն տեառն Թխողորոս Երուսաղէմայ քաղմաշխատ պատրիարքին, օգոստոսի 1-ին, երեք ժամ զիշերին, որ և օրով յառաջ նշումն երանելոյն քաղմիցս եղև ազօր և գուշակում և Հանգստեան, զիշերին նշան ևս երևեցաւ, այսինքն դամպարափայլ աստղ մի մեծ ի վերուստ անկանելով ի վերայ գուրեթի Սրբոյն Յակոբայ: Իսկ յորժամ զպատական մարմինն ի Սր. Լկեղեցին մուծին շարժում և որոտում Լեզու ուժիկն, որ ընդ շարժման յառաստաղէն քար ևս անկաւ, ահ անկաւ ի վերայ ամենեցուն, երկուդէն արտակա ևս փաղչեցան: Այս ի մէջ Լկեղեցւոյ Լեզու ոչ թէ այլ տեղի:

3578 2

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x17.5x2.5: էջք 78+21-- 80+60+864: Հանգամանք անբաւարար: Թուղթ և զրչութիւն այլազան: Կողք սրհագոյն խուղիժ:

ՌՈՎԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-80, նոտր շեղագիր, սև մեկա-նով, միասին:

էջ 1.- ԵնորՀաւոր պահք և շնորՀաւոր աւուրք սրբութեան և մարքութեան...- Զմմտ.աստ, Թի 8678 Ե, էջ 298:

էջ 4.- Գլուխ երկրորդ: Նորին քարոզ Սիմէօնի վարդապետի աղուհացւոց.- Ի յազատել Աստուծոյ գերայել յեզիպտոսէ...:

էջ 8.- Նորին քարոզ ի յառաջին շարաթն մեծ պահոց, ի բան Եսայայ.Գոչեա զօրութեամբ, և այլն...:

էջ 19.- Նորին քարոզ ի մեծ պահոց առաջին շարաթն ի Լուսաբարութեան...:

էջ 19.- Նորին քարոզ առաջնոյ աւուր ստեղծագործութեան, ի բանն թի՝ Ըստ օրինակին որ ցուցաւ թեզ...:

էջ 27.- Նորին քարոզ յառաջի շարաթն մեծի պահոց ի ղէմ պահողաց...:

էջ 31-78, շեղագիր, մանիշակագոյն թանաթով. սկզբը թերի.

էջ 19, պրակ Գ.-... Պղերգութեամբ.- Պղերգութիւն է Հեղգութիւն ի խնդրել զօգտակարս Հոգւոյն...:

էջ 82.- Յօրանջմամբ քնոյ.- Կրկին է պատճառ քնոյն, ներքին և արտաքին:

էջ 98.-8.- Մեղայ չարաբանութեամբ լեզուիս...:

էջ 47, պրակ Դ.- Եւ անծարանու-

թեամբ.- Անիծաբանութիւն է չարիս մաղթել ումեք կամ անձին...:

էջ 50.-4.- Մեղայ գողութեամբ ձեռացաւ...:

էջ 52.-5.- Մեղայ ամ. յողուածովք շինուածոյս...:

էջ 57.-6.- Այլ եւ մեղայ եօթնիցս յանցանք մահացու մեղօք...:

էջ 68, պրակ Ե.- Մուլութեամբ եւ մասամբ նորին:

էջ 78.- Ողորմեսցի քեզ մարդասէր Աստուած...:

էջ 77-78, դատարկ:

էջ 21-80, սեւ մեկանով, նոտր շեղագիր սեւ գիծերու միջեւ. սկիզբը թերի:

Ծածօք.- Պակսող Ա. պրակը գտնուի թ. 8678 Ը. Հատորին մէջ. էջ 1-20, ուրոյն իջահամարով:

էջ 21, պրակ Բ.- Յօդուած Զորորդոյ: Ի վերայ պատրաստութեանց որք խնդրին առ խորհուրդ մկրտութեան եւ Դորոշմի:

էջ 25.- Գլուխ Գ. Յօդուած Առաջին: Ի վերայ խորհրդոց դորոշմին:

էջ 27.- Գլուխ Դ. Յօդուած Առաջին: Ի վերայ Հաղորդութեան:

էջ 36.- Գլուխ Ե. Յօդուած Առաջին: Ի վերայ խորհրդոյ ապաշխարութեան:

էջ 37-44, դատարկ:

էջ 45, պրակ Գ.- Խորհուրդն ապաշխարութեան է դատաստան Հաշտեցոյցի...:

էջ 58.- Գլուխ Զ. Յօդուած Միակ: Ի վերայ խորհրդոյ վերջին Օծման:

էջ 60.- Գլուխ Է. Յօդուած Առաջին: Ի վերայ խորհրդոյ Կարգի:

էջ 65, պրակ Դ.- Ջահանյութիւն:

էջ 69.- Գլուխ Ը. Յօդուած Առաջին: Ի վերայ խորհրդոյ Պակսին. եւ նախ ի վերայ Հարսնախօսութեան:

էջ 77.- Յօդուած Զորորդոյ: Ի վերայ Նիւթոյ. ձեռոյ եւ պաշտօնէի խորհրդոյ ամուսնութեան:

էջ 79-80, դատարկ:

էջ 1-60, թուղթ կապտորակ, շեղագիր մանր. վարժ գրէէ:

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 8.- Սք. եկեղեցւոյ Հաւատամքի Հանգանակին մէջ, յետ ասելոյ՝ Հաւատամք ի մի Աստուած...:

էջ 29.-... Այս Աննայ քահանայապետը թէպէտ մէկ իշխանութիւն մի սիլահիւթ

չունէր զՋս. Տէրն մեր դատելու...:

էջ 80-60, դատարկ:

էջ 1-20, ճերմակ թուղթ, նոտր շեղագիր:

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 8.- Նախերգանք թարգմանչին.- Իրամամբ՝ զայս ի դէմս՝ ինձ ածնեւ...:

էջ 5.- Վերգիւնայ Մատովնի ի Գրոց Անդերդաց:

էջ 10.- Ծաղկաքաղ Ովրատիոսի. Գիրք Ա. Նուազ Ա:

էջ 18.- Վերջանուազ Զ.- Յո՞, ու՞ր յարծակիք, ո՞՞ արիւնարբութեամբ...:

էջ 21-44, թուղթ սպիտակ, շեղագիր. սկիզբը թերի:

էջ 21.- Պարտիք ընդ մեզ գուն գործեւ, զի մի վտանգի Հանգիպեսցուք. քանզի չկարեմք բնաւ խոստանալ, զի ամ. որ լուաւ զպատրիարքի ստիճայ տալն, եւ ակն ունի տեսանել զնոր պատրիարք...:

էջ 23.- Իսկ ի 8 սեպտ. [1841], կոչեցան ի յարթունի դուռն ամիրայք եւ կարգաւորք, եւ ի 24ից երեք անձն, եւ սարրաֆքն զնացին, քաց ի դալֆայ եւ ի պարուտնի պաշը բ. Յօհաննէս աղայից, եւ ի կարգաւորաց միւշտաշար, վիթիւն Երուսաղէմի, Ալթունեան Պետրոս Խպիկոպոսն, վէթիւ Գէորգ վարդապետն. եւ Ղալաթիոյ Յակոբ վարդապետ, որք ժողովեալ ի մի մտանն ի միասին առ արտաքին իրաց վերակացու Րիֆայթ փաշայն...:

էջ 28-44, դատարկ:

էջ 45-62, նոտր շեղագիր. զանազան Հատուածներ՝ մեկնութիւն սաղմոսաց:

էջ 62.- Առ ամենաբարեպաշտ կայսր ամ. Ռուսաց.- Վեր առաքեմք առ Ած. զաղբոս մեր...:-Վ ա թ ա պ ե տ.- Տաղին շարունակութիւնը կը գտնուի էջ 45:

էջ 63-86, շեղագիր:

էջ 68-64, դատարկ:

էջ 65.- Ծառ երանկոյն եփրեմի Խուրի Ասորոյ, ասացեալ յԱյլակկապութիւն Տեառն.- Երկրի Հունձք եւ ուրախութիւն...:

էջ 81, դատարկ:

էջ 82.- Կատարեալը առաքինութեամբ Հասեալ առ Աստուած...:- Կարապետի է բաժն այս ի վերայ Սուրբ Ըստեփանոսի ասացեալ:

էջ 84-86, դատարկ:

էջ 87-122, թուղթ փոքրագիր, կապ-տորակ. գծաւոր և եւրամակ. շեղագիր մարութ:

էջ 87.- տխտղոսաթերթ:
Ուղերէ ի պատիւ գալստեան Ամենապա-տի և աստուածապապ S.S. Սաայեայ սրբազան Արքեպիսկոպոսի և Պատրիարքի Սրբոյ Աթոռոյ Երուսաղէմի: 1866, Ապ-րիլ 6:

էջ 89.- Ամենապատիւ Սրբազան Հայր. Քաջապէս գիտելով նուաստիս...: Խոնարհ նառայ, Բարսեղ Անաղմալեան Պոլսեցի, ի Սր- Աթոռ Երուսաղէմ, 1866:

էջ 91.- Ուղերէ որդիական սիրոյ. նուագ Առաջին. Աւետարանեմ Ձեզ ուրա-խութիւն մեծ:

էջ 97.- Նուագ Երկրորդ: Ելէք Հայե-ցարուք զստերք Սիսեի...:

էջ 100.- Նուագ Երկրորդ: ՌՊՎ է սա որ դիմեալ զայ յեղովմայ...:

էջ 104.- Նուագ Չորրորդ: Յիշատակ Արդարոց Գովովթամք: Առակաց Ը. ՅԱ:

էջ 108.- Նուագ Հինգերորդ: Լուա-րութ մանկունք ըզխրատ Հօր...:

էջ 118.- Մաղթանք.- Ով բարեբեալ Աստուած...:

էջ 116-122, դատարկ:

էջ 123-138, շեղագիր:

էջ 126.- Մաքառումն ընդ ճշմարտու-թեան յումեմնէ տէր Քերթով Հեստելոյ ի մինջ թրեւս (Լիբանանցի կարծելոյ) առ տէր Սիմէօն արքեպիսկոպոսն մայրաքաղաքին Ռերիոյ, եւ ի ձեռն սորա առ Համօրէն ազգս Հայոց:

Խորագիրն:

Յանարման տեառն Քերթովէլէ առ սիրելի էղբարս ազգին Հայոց.- Ընդ վայր պարպա-տին ուղեանթ] որսորդաց...:- Հմմտ.

թիւ 2090, է. Հատոր, էջ 189:

էջ 191.- Ձայս գիր ընկալեալ տեառն Սիմէօնի Եպիսկոպոսի քաղաքին Ռերիոյ՝ առաքել առ սրբազան կաթողիկոսն Աթոռոյն Կիլիկիոյ...:- Չար է քնաւոր կուրսութիւն մտաց...:

էջ 198, դատարկ:

էջ 199-170, թուղթ փոքրագիր սպի-տակ. մարութ շեղագիր նոտրակերպ, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 189-148, դատարկ:

էջ 144.- Բանասէր, տուր ինձ զլուր, եթէ տեսեր մինչ անցանէր, նա զոր սիրեմ, ուրեմն ցոյց ու՞րք...:

էջ 149.- Արամայ երգ.- Մեր քաջ

Հայոց զօրութեան...:

էջ 160.- Ի տես Գեորգայ սիրայմոյ յաշխարհ Զողկաց, ի թիւ 1827.-Մեծ է ինձ այսօր զուարճալից...:

էջ 152.- Ի մահ Սարգսի էմիմեամ. ուղղեալ առ հայրմ.- Մասուկագին ցառոյ սրտիդ, ո՞ւմ մտերիմ...:- Ս ա ր գ ի ս:

էջ 169.- Յայմէ դիմառմաբար: Այս Աշխարհ.- Հարսանիք արար էմիմ...:

էջ 166.- Այմ Աշխարհ.-Գռչէն փողերն արգիւնի...:

- Բարեկամութիւն: Թարգմամութիւն.-Ով սիրելութիւն ամոքիչ մտաց...:

էջ 166.- Ողբ Նոր Ձուլայու միմ օրիորդի իւր մօր դագաղի վերայ ասա-ցեալ...- Ապերջանիկ կոյս...:

էջ 169-170, դատարկ:

էջ 171-210, թուղթ կապտորակ. շեղագիր:

էջ 171.- Հակադրութիւն ընդ Կաշար-Հի՛ բարեմարար ոգորեալ ոտանաւոր չափ-մամք ի յԱնտօնէ աբղայալ Տփիսիսեցւոյ.- Ափշիմ աշխարհ ի թր բարուց...:- Ա-Ք:

Ստորին լուսանցքին շեղագիր տար-բեր.- Ի Մէլքիսեղիկ շեղապետ Մուրա-տեանցէ, 1876, մայիս 81ին:

էջ 184-190, դատարկ:

էջ 191.- Գիր խնդրանաց. Վեհափառ զերերջանիկ Տեառն Տեառն աստուածընտիր սրբազան Պատրիարքի զօրովագով Հոգեւոր Հօրդ սրբոյ՝ Եթերանեմ զարշապարացդ Համբոյր մատուցանեմ զտնամած երկրպա-զութեամբ արտասուագին դիմօք:

էջ 195.-... Այսու ֆէրմանաւ ի դատարանէն քաղաքիս Երուսաղէմի Հրաման տեալ շինեցաք ի 1896, ի յուլիսի 23, սեղան ի ներքս Սր. Մատուանին, և արտա-րոյ Մատարանին երկօքին քարուկիր սենեակս...:

էջ 201-210, դատարկ:

էջ 211-246, եւրամակ թուղթ. շեղա-գիր:

էջ 211.- Ի վերայ Սիրոյ.- Եմ սեւացեալ տեսութեամբ, սեաւ եմ զեղոյս զօրութեամբ...:

էջ 213.- Տաղ ի վերայ Սր. Աստուա-ծածնին.- Տիրածին Կոյս Լուստ երկնից զու ևս Թագուհի...:

էջ 216.- Տաղ Սր. Աստուածածնի.- Մարիամ Կոյս, Մարիամ Կոյս, երանեցեալ Մայր և Կոյս...:

էջ 218.- Տաղ ի վերայ Սր. Աստուա-ծածնին.- Իսկուհի Կոյս, Մայր ցանկա-

Լի...- Ի Կ ա ղ ա պ Ե տ է:

Էջ 222.- Ողբ ի բերանոյ Զի...- Ուր

ես մայր իմ քաղցր եւ անոյշ նազելի...

Էջ 224.- Տաղ ի վերայ Հայրապետաց.-
Ով Ած. անմահ զու մեր արուեսեակ...

Էջ 229.- Ինչու կու լաս զու գառ-
նիկ...

Էջ 230-246, դատարկ:

Էջ 247-252, նոտր շեղազիր սեւ
գիծերու միջեւ: Աջակողման վարի
անկիւնը փտած խոնաւութենէ, ներկայ
կազմին մէջ մտնելէ առաջ: Սկիզբը թերի:

Էջ 247, պրակ Բ.- ...

Ուր գեղածաղիկ ողկոյզ անուշակ,
Ձեզ մատուակէ գինի ի բաժակ...

Էջ 254.- Ամուսնութիւն:

Եարթ կարգ կառավար՝ այսմիկ
աշխարհին,
լարք կանդ զահավար պահէ զաստէն
Հին...

Էջ 256.- Ձայէլ.

Տես զու յամենայն ազգս վայրե-
նեաց...

- Հնթում.

Անընտիր խառնին ընդ ամէն
սերունդ...

Էջ 259.- Հարսանիք:

Գայցեն զուսանք հրգել պարիւթ...

Էջ 264.- Ծնունդ.

Ոսկիակուռ քաղմամանուած լարքն
աղեաց...

Էջ 266.- Տղայութիւն.

Ոսկենկար հրգէ տաւիղ բերկրու-
թեան...

Էջ 268.- Պատանեկութիւն.

Իշխանութիւն Ապողոնին
տիրապետէ երբ քաղաքին...

Էջ 269.- Ուսումն:

Էջ 272-274, դատարկ:

Էջ 275, պրակ Գ.- Եւ այն ծովուց
ալեաց կոհակք...

Էջ 276.- Օգուտ Գիտութեան:

Ջի առաւել թան զառաւել
առ մեզ օգնէ զգայաւել...

Էջ 278.- Ծանաշել զազգն:

Էջ 299, պրակ Դ.- Տապանազիր:

Յաւ Հայրենեաց եւ զիս մեռոյց...

Էջ 800.- Խնդիր արարեալ առ տէր
Յովհան Վանանդեցի բարեհաճոյ Հեղինակն
Ձմիւռնոյ, ի Կոստանդնուս Գրիգոր նուաստ
աշակերտէս նորա, ի բաղՀիստութիւն կամ
բանաստեղծութեան կամ եղբերգութեան եւ
կամ կատակերգութեան իմիք որք նոստեղ-

ծանելիք են յազգս մեր Հայկազնեան ի 6
փետրվարի, 1829:

Ի շնորս Էի սէր աստուածային...

Պսակ նուաստ իմ ծառայի,

Գրիգոր որդւոյն Հօրս Կոստանդի:

Էջ 808.- Ընդունելով զխնդիրս այս
յօրինեաց փոխարէն սորա զհրգզոն վարժա-
պետն զգիրս Հաղնիքական խորագրեալ ի
ճակատ. Հանդէս Հայկայ, Արամայ եւ Արա-
յի, զորմէ ի շնորհակալել զբեցի եւ
Գրիգոր Կոստանդնուս աշակերտ նորա զայս
Հաղնիքս.

Գայ լիապարտ՝ եւ ծաղկապսակ՝
ձեռք շնորհաց...

Էջ 808.- Գովեստ Սրբազան Ներսէսի
առաքելապատիւ Արքեպիսկոպոսի եւ նշանա-
կիր ասպետութեանց կայսերութեան Ռու-
սաց.- Գեղուն շողուն փայլատակէ...

Էջ 811.- Նուիրումն առ Մալլանթեան
շնորհաշուք Միքայէլ վարժապետ րարունին
ազգալոյս Ծնմարանին Մոսկայու կառուցե-
լոյ ի վեհածնեայ Տիրացու Սեպուհ
Եղիազարեանց:

Էջ 818.- Յորդոր առ ուսումնական
աշակերտս Ծնմարանին Մոսկայու.- Ուր
սեւազագաթ ոսկեւար աղեօք... Ձեզ
ազնուորդուցդ կամ Գրիգոր ծառայ եւ
Կոստանդիսեան:

Էջ 815-822, դատարկ:

Էջ 828, պրակ Ծ, թուղթ կապտորակ.-
Տանկ.- Մէր անձին եւ աշխարհի...

Էջ 827, բուրգիւր.- Ոտանաւոր առ
զովութիւն մատենիս.- Ի թեզ գիմմ Կոյս
Մարիամ...- Ի Միխայիլ Աբբայէ վար-
դապետէ Սեբաստացւոյ ասացել է այս բան:

Էջ 831.- Ոտանաւորք ասացեալ յու-
մեմէ բանասիրէ, ի կարգէ Սրբոյն Անտո-
նի, որ ի Տանէն Կիլիկիացոց:

Էջ 836.- Այլ իմն կերպ ոտանաւոր
ասացեալ յայլմէ իմաստասիրէ, ի վերայ
այնց անձանց որք սիրահարեալք են
աշխարհի:

Էջ 837-864, զեղնորակ թուղթ,
շեղազիր, սեւ գիծերու միջեւ:

Էջ 837-838, դատարկ:

Էջ 839.- Թուժակ Թաղիդեանց,
Հայկ ի Տեսիլ Հայկազին.-

Օր Հովութէն Հիւսեղորդ,

յոր եւ պանդուխտ ի Պօլիս...

Էջ 865.- Մեսրոպէր առ մայրն իւր՝
վշտազին ոգով:

Բարեպաշտօն մայրիկ զու,
բարձա՞ն ի թէն բարութիւնք...

էջ 867.- Մետրովպ.- Կարօտացայ աշո,
է՛ջ աղնուական...:- էջն.- Ապերջանիկ

մարդ, այլ կաց բան մի կայ...
էջ 858-864, դատարկ:

3578 Է

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուր)

ԿՈՒՐԱՆԴՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x19x2.5, էջք 68+146
-264-436: Հանգամանք անբարարար: Թուղթի
և գրչութիւն այլազան: Կողք՝ սրճագոյն
իւղիվ:

ՈՐՈՒԱՆԴՐՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-28, նոտր շէղագիր, սև գիծե-
րու միջև:

էջ 1-14, դատարկ:

էջ 15.- Երանելոյն Աբրա եփրեմի
Խուրիկն Ասորոյ առաջնալ ի Ջառասնօրեայ
Գալստեան Տեառն ի Տաճարն Սողոմոնի,
ճարտարարանութեամբ.- Որ անսկիզբն ևս
յլութեան անբամանելի Ռանդ ձօր...:

էջ 20.- Սկսայ ՌԻՄԿԱ, Հոկ. Ժ, սրն
Դշ. ի, և աւարտեցաւ ՌԻՄԿԱ, Հոկ. ԺԱ:

- Ի վերայ քառասնօրեայ. Գալստեանն
Ռի. Այ. ի նիւթական Տաճարն Սողոմոնի,
արարեալ ի մեծ Գարբիկ վարդապետէ, որ
խակ վերիլ Էղեալ է Սրբոյ Աթոռոյս
Երուսաղէմի, ՌԻՄ թուին: Եւ իսկ աշակերտ
Յակոբ Աստուածարան Պատրիարքի Կոստանդ-
նուպօլսոյ.- Տօնասլը անձանցդ, և
բարեպաշտօն Հաւատացելոցդ...:

էջ 22.- Կրկին Ջարոգ, ի վերայ
Գալստեանն Տեառն ի Տաճարն Սողոմոնի,
արարեալ ի սուրբ վարդապետաց:

էջ 28, դատարկ:

էջ 29, պրակ Գ.- Յաղագս սկզբան ևս
կատարածի մարդոյս Գլուխ Ե:

էջ 34-44, դատարկ:

էջ 45.- Գեղեցիկ Ջարոգ: Երանելոյն
Յօհաննու Ոսկերերանի Կոստանդնուպօլսոյ
Եպիսկոպոսի առաջնալ ի Ծնունդն ևս ի
Գալուստն Ջառասնօրեայ ի Տաճարն Սուրբ:

էջ 51.- ՌԻՄԿԱ, Հոկ. 3, օրինակեցաւ:

էջ 53.- Ի վերայ չորից Աւագ Տօնից
Եօթնաց Սրբոցն Աստուծոյ:

մեկանով, նոտր շէղագիր, սև գիծերու
միջև:

էջ 145.- Ջարոգ ՂԵ, Մասն Միակ, ի
վերայ չարչարանաց Սր. Լուսաւորչին:

էջ 148.- Ջարոգ ՂԶ: Վեցերորդ
Կիրակի Մեծի Պահոց:

էջ 160.- Ջարոգ ՂԷ: Եարթի Աւուրն
ի վերայ Յարութեանն Ղազարու:

էջ 170.- Ջարոգ ՂԸ: Յաւուրն Սրբոյ
Ծաղկազարդին:

էջ 194.- Ջարոգ ՂԹ: Առ նոյն Կիրա-
կիին Երեկոյին ի խորհուրդ Դոնարացէթին:

էջ 209.- Ջարոգ Կ երորդ: Մեծի Աւագ
Երկնզարթի Աւուրն:

էջ 216.- Ջարոգ ԿԱ: Աւագ Չորեքշա-
բաթին, ի խորհուրդ մատնութեանն ՋԻ:

էջ 226.- Ջարոգ ԾԲ: Աւագ Հինգշաբթի
աւուրն ի խորհուրդ Սրբոյ Պատարագին:

էջ 238.- Ջարոգ ԾԳ: Ի նոյն Աւագ
Հինգշաբթիին ի խորհուրդ Ոտնալուսին:

էջ 251.- Կտակ Չարչարանացն ՋԻ:
Ըստ կարգի քարոզ ԾԴ: Մասն Առաջին:
Յաղագս նախաշարժման ի լաց ևս յողբ,
ուրեմն վասն չարչարանացն ՋԻ., զորս
մեղք մեր պատճառեցին:

էջ 255.- Մասն Երկրորդ: Յաղագս
ազօթելոյն ՋԻ. ի պարտիզին, և արեամբ
քրտնելոյն.- Կը մնայ անաւարտ:

էջ 257-264, դատարկ:

էջ 265-296, շէղագիր:

էջ 265-266, դատարկ:

էջ 267.- Թուղթ Սահակայ Արծրունեաց
իշխանի առ Երանելի վարդապետն Մոշիս
Խորենացի:

էջ 268.- Պատասխանի Թղթոյն Սահա-
կայ...:

էջ 286-296, դատարկ:

ԹՈՒՂԹՔ.- 3

Իզմատիոս Աստուածազգեաց

էջ 145--264, պրակ է - ԺԱ. սև

էջ 297-340, Պրակք 1-2. Նոտր շնորհալիր, անարուեստ: Վերի լուսանցքը ցնցակեր:

էջ 297.- Թուղթ երանելոյն Իգնատիոսի եպիսկոպոսի Անտիոքա, գրեալք ըստ իւրաքանչիւր քաղաքաց, յորժամ ելանէր վկայել ի Հռովմ, ի Թագաւորութեան Տրա-յիանոսի:

Իգնատիոս, որ է աստուածազգեաց, եկեղեցոյդ Աստուծոյ Հօր եւ սիրելոյ Նորա Յի. Զի., որ է ի Զմիւռնիայ ասիացոց, եւ Հանգուցեալ ամ. շնորհաւք...- Հմմտ. Թիւ 1860, Դ. Հատոր, էջ 686:

էջ 808.- Նորին Թուղթ երկրորդ առ Պաղիկարպոս...:

էջ 808.- Նորին Թուղթ երրորդ յԵփեսոս Զաղաքին:

էջ 822.- Նորին Թուղթ Զորրորդ ի Մաղնիաս Զաղաք:

էջ 827.- Նորին Թուղթ Ե երրորդ ի Տրալիսոս Զաղաք:

էջ 882.- Նորին Թուղթ Վեցերորդ ի Ծիլատէլֆիայ Զաղաք:

էջ 888.- Նորին Թուղթ Եօթներորդ ի Հռոմ Զաղաք:

Ծամօթ.- Եարուսկութիւնը կը գտնուի Թիւ 8578 Դ Հատորին մէջ էջ 46-64, եւ 26-40:

էջ 841, շնորհալիր.- Սրբոց Վարդապետացն մերոց Մովսիսի եւ Դաւթի Հարցմունքընդ երկաթեակսն.- Որդիք լուսոյ եւ վերին Սիօնի, տեսանեմ զձեզ այսօր...:

էջ 860-864, դատարկ:

էջ 866, Նոտր շնորհալիր.- Թուղթ ի Ներսիսէ Արքեպիսկոպոսէ Կիլիկեցոյ Տարսոնի, Պատասխանի Յուսկան արգելական ճշնաւորի ի մեծն Անտիոք, յորում լու-

ծանէ զՀարցումն կղերիկոսացն Անտիոքու, վասն որ ի Հայք աստուածային շնորհի ճշմարտութեան ի վերայ քահանայական կարգի եւ ժողովրդականաց ուղիղ Հաւատովն որ ի Զս.:

էջ 881-404, Թուղթ կապոյտ, Թանձր, շնորհալիր Նոտրակերպ:

էջ 881.- Սրբոյն Եղիշայի Վարդապետի Բան խրատու Ցաղագս Միանձանց:

էջ 888, ստորագոյ.- Օրինակեալ 1268 [=1809]ի մէջ Նաուեն:

էջ 889.- Եղեկայ Վարդապետի խրատք.- Աստուածասէր յիւր կամացն որպէս ի Թշնամւոյ զգուշանայ...:

էջ 894-898, դատարկ:

էջ 899.- Մովսեսի խորենացոյ, ի Թղթոյն Արտիթեայ եպիսկոպոսի, որ վասն Հարցմանն Մարկոսի միայնակեցի ի Յագ-դիոճանի.- Այր ոմն ի պարսից...:

էջ 408.- Աղերս Եւթաղի:

էջ 404, դատարկ:

էջ 406, շնորհալիր.- Տեսութիւն Երանելոյն Եղիշէի ուղղափառ Վարդապետի եւ անյաղթ փիլիսոփայի, յԱղօթն Հայր մեր որ յերկինսդ եւ.- Է պարզ քնութեամբ...:

էջ 418.- Յաղագս երամութեամ աստուածպետակամի, ի բամմ աստուածայիմ եւ սրբազամիմ Պօղոսի Առաքելոյմ, որ ասէ.- Երանելիս եւ միայն Հօրն,

եւայլն: 1 Տիմօ. 6, 16: Արդ առաջարկուեթիւնս այս ի չորս տրամատի...:

էջ 424.- Յաղագս խաւարաւ ծածկութեամմ Աստուծոյ: Գլուխ Հիմզերորդ: Որպէս ասէ մարգարէմ, եղ զխաւար ի ծածկոյք իւր, եւ շուրջ զմովաւ յարկք իւր, եւ խաւարայիմ ջուրք միմչեւ յամպս յօղոց:

էջ 486-486, դատարկ:

3578 Ը

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտոմբ)

ՆՈՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.-

Ծառայ 28x17x2.5: էջը 188+28-50
-88+20+82: Հանգամանք անհատարար:
Թուղթի և զրչուիլիւն ալլաղան: Կողք՝
սրնագոյն թուղթի:

ՈՐՈՎԱՆՆԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.-

էջ 1-2, դատարկ:
էջ 8, նոտր շեղագիր.- Յընթեռնուլ
սարկաւաղին գլեւնտարանն՝ պարտ է զայս
Աղտիս Սրբոյն Ոսկերեանին ասել ժամա-
րարն.- Փայլեցո ի սիրտս մեր մարդա-
սէր...:

էջ 4, դատարկ:

էջ 5.- Եւ Լուս գլետին պաշտօնեայս
Եկեղեցւոյց Սրբոյ, զԵակոբի անարժան
արեղայ ծառայս քո, և զամ. ազգականս և
զՀամայն թարեկամս, և զտերունական
ուխտաւորս և զՀամօրէն միարանս Սրբոյ
Աթոռոյս, և զամ. աշխատաւորս տնօրինա-
կան տեղեաց քոց սրբոց, վրկէս և ազատեա
յամ. արկածից թշնամեաց, և այց արա ի
քում գալստեանդ, Ամէն:

էջ 6, դատարկ:

էջ 7.- Ամենեւանայ Հայր.- Սրան-
չէլի Եղև զալուստ Ջորարբելի ի քաղաքս
այս սուրբ...:

էջ 9.- Վասն Լուսաւորեայի, որ ի
Սր. Յարութեան կատարի խիման Երկոյին
Ջատկի: Ձինչ սրինակաւ և աստանօր պատմի:

էջ 11-14, դատարկ:

էջ 15.- Ջարոզ գկնի ընթերցման
կոնդակի:

էջ 22-28, դատարկ:

էջ 29, պրակ Բ, շեղագիր նոտրակերպ,
կարմիր գիծերու միջև:

էջ 29.- Երկրորդ Եզրակացութիւնն
ևս ցուցանի, զի լակութիւնն էակութեան
է ներգործութիւն ինչ, զի է լակ ներ-
գործութեամբ և ոչ միայն կարողութեամբ,
որպէս է նիթ.- Նախընթաց մասը կը
գտնուի Բ. 3578 Դ Հատորին մէջ, իջ 265:

էջ 49.- Միթիլ նիթ ունիցի միաւո-
րեալ ընդ ինքեան զգոյացական ինչ տեսակ
մարմնաւորութեան, որոյ միջնորդութեամբն

առնուցու զայլ գոյացական տեսակս: Հին-
զերորդ խնդիրը:

էջ 58, պրակ Գ.- Միթիլ նիթն էակէս
իցէ առողական, և պահողական կարողու-
թիւն գոյացական, և պատահական տեսակի:
Վեցերորդ խնդիրը:

էջ 77, շեղագիր.- Ջարոզ Վերափոխման
Աստուածանիք...:

էջ 86, ստորոտը.- զԵակոբ վարդապետ
արարող րանիս յիշեցը ի Տէր, և զզեղոյս
սորին:

էջ 86.- Ջարոզ Սր. Խաչին...:

էջ 98, ստորոտը.- զԵակոբ վարդապետս
յիշեալ:

էջ 94.- Մատթէոսի Ջարոզ Խաչի, ի
րանն, Թարծր արարէր զՏէր Ած. մեր:

էջ 100.- Ջարոզ Հաւատոյ յատկու-
թեանց...:

էջ 100-126 ի միջև ըստ Երեւոյթի
կը պակսի 24 էջ:

էջ 135.- Ջարոզ տեղատեւին ի րանն
որ ասէ. Ո՞ր մերձեցաւ:

էջ 187.- Ի Առաքել Վասն Ջեանանացի
կնոջն...:

էջ 146-148, դատարկ:

էջ 149-150, դատարկ սպիտակ թուղթի:

էջ 151, շեղագիր.- Խնդիր ի վերայ
պահոց:

էջ 157.- Նոյն է և այս ճառ ընդ
առաջնոյն՝ միայն Համառօտութեամբ որոշի:

էջ 158.-...Ն.Ժ. Յակոբեան Սարգիս,
աշակերտ ուսումնարանի Սրբոց Յակոբեանց
Երուսաղէմի:

էջ 159.- Ճառ ի վերայ Սրբոյն
Սարգիսի Ջորավարին:

էջ 172.- Ն.Ժ. Սարգիս Գերմանիկեցի,
աշակերտ ուսումնարանի Սրբոց Յակոբեանց
Երուսաղէմի:

Ներքեւը, Առյժ թաճաղով.

Վերոգրեալ ուսումնասէր տիրացու
Սարգիսն էր որդի Մարաշցի մահտեսի
Յակոբին, որ մեային ի Յոպպէ Համայն
ազգականօք: Սա յաւուր միում Հիւանդա-
ցեալ Հրաման խնդրեաց ի Սրբոյ Աթոռոյս

գնալ առ ծնողսն ի Յոպպէ, որ գնացեալ յետ սակաւ աւուրց Հանգեաւ ի Ջս. եւ թաղեցաւ ի գերեզմանատան պարտիզին, որ է արտարոյ քաղաքին. եւ ինքն էր Հասակաւ քսան ամի չափ. զորոյ զՇողին Տէր լուսաւորեսցէ...: 1846, մայիս 10, ծառայ Սրբոյ Աթոռոյ Յակոբ վարդապետ Տիգրաւակերտցի:

էջ 178-188, թուղթ սպիտակ, նոտր շեղագիր մանր եւ խիտ.- Անքնին ծնունդն անհրկան...:

էջ 178.- Պու փրկիչ խէլաս էտիճի Ջս. Տէրն մեր...:

էջ 188.- Այսօր զօրն ութներորդ օր գերաշրջալ Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Ջի. Այ. մերոյ...:

էջ 184-188, դատարկ:

էջ 23-50, շեղագիր, սկիզբը թերի:

էջ 24-25.- Իսկ այժմ սակաւ վերոյ ասացեալ պատճառին, ի ՌԾՀԱ [=1722] թուին, օգոստոսի տասն, զորո՞ տունալ առ Հասարակ միաճաղոյն ազգս այս Լազկիթ, ամ. զլիաւորօք իւրեանց, որք էին այսոթիկ...:

էջ 82.- Վասն երկրորդ գալստեան թագաւորին Վրաց Վախտանկին ի Գանջայ.- եւ որպէս պատմեցաք զառաջին գալուստ Վախտանկին յօգնութիւն քաղաքին Գանձակու...:

էջ 45.-... Վասնորոյ գծանր Հարկս էարկ ի վերայ քաղաքացւոցն անչափ Համարօք իրբեւ զԽԻ թուման եւ առեալ զայն ետ նոցա, եւ արձակեաց գնալ ի տեղի իւրեանց.- Վերջ:

էջ 46-50, դատարկ:

էջ 50-51ի միջեւ ծալուած կարուած. կարդացուող վերնագիրներ. Ջարոզ Սրբոյն Մերկերիոսի Ջորաւարին: Ծանուցում Սր. Գլխադրի:

էջ 51, շեղագիր.- Առաջին Կիրակի Մեծի Պահոց: Ջարոզ Ա:

էջ 56-58, դատարկ:

էջ 59.- Մասն Բ: էջ 69, Մասն Գ: էջ 79, Մասն Դ:

էջ 87-88, դատարկ:

էջ 1-20, պրակ Ա, նոտր շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 1.- Համառօտ տեղեկութիւն ի վերայ եօթանց խորհրդոց եկեղեցւոյ: Գլուխ Ա: Ի վերայ խորհրդոց առ Հասարակ: Յօդուած Առաջին: Ի վերայ զինչութեան խորհրդոց:

էջ 5.- Յօդուած Երկրորդ: Ի վերայ

նիւթոյ եւ ձեւոյ խորհրդոյ:

էջ 16.- Գլուխ Բ: Յօդուած Առաջին: Ի վերայ խորհրդոյ մկրտութեան:

էջ 19.- Յօդուած Երրորդ: Ի վերայ զորոց Մկրտութեան:

Ծածօթ.- Եարունակութիւնը կը գտնուի թ. 3578 Ձ, էջ 21-80, ուրոյն իջթիւով:

էջ 1.- Եեղագիր գունաթափ մէլանով.- Ծառ ի Սր. Հաղորդութիւն.- ԱՀաւոր եւ սքանչելի է խորհրդի Սր. Պատարագին...:

էջ 20.-... Ով մեծ եւ անճանկի շնորհաց, արդարեւ [Այսչափ. շարունակ- կութիւնը կը պակսի]:

էջ 21-36, թուղթ կապոյտ, թանձր: Աջակողմեան վերի անկիւնը խոնաւութեւն փտած, վնասուած:

էջ 21, դատարկ:

էջ 22, շեղագիր.- Սկսուած Ջարոզին Յօնանու:

էջ 24.- Ջարոզ Երկրորդ աւուր.- Ու՞ր փախչիս Յօնան...:

էջ 28.- Ջարոզ Երրորդ աւուր. վերջ:

էջ 32-33.- Զանազան դեղեր:

էջ 34.- 1229 սէնէտէ վէպատէն հաթանլարըն չօղու պու թէրթիպ իլէ պի իլէն Ալլահ սաղլըզ պուլտուլար...: Պու թէրթիպի իսթանպուլտա՞ սապրէ էտիրնէլի սրբազան Պօղոս պատրիարք թէրթիպա էթմիշ, վէ Հալէն իղթիզայ Հալ տըր...:

էջ 87, նոտր շեղագիր.- Երկրորդ գալուստ մեր ի Սր. Երուսաղէմ ի թուականութեան Փրկչին մերոյ Աստուծոյ, 1841, եկեալ յուխտ եւ յերկրպագութիւն տնօրինական Սրբազան Տեղեացն Ջի., կամօք եւ յօժարութեամբ ինդրեցաք մնալ ի Միաբանութիւն Սրբոյ Աթոռոյ...: Ընկալաք զվեղարդ... ի 1847, ապրիլ 18...: Ապա... մայիս 4...: Ընկալաք եւ մասնաւոր իշխանութիւն ի սրբազան վեհապետէն: Եւ արդ ի 1854 թիւին եւ ի յուլիս ամսոյ 27ին. ծանր Հիւանդութիւն կրելով, եւ Հուսկ յետ(ւ)ոյ, նոյնմըրբ ամսոյ 6 եւ ըստ օրինի տուաք զՀաջիւն սրբազան վեհին, եւ մեք մեկնեցաք ի Բանտէն Ջի. Այ. կամաւ, այժմ ի Սր. Գլխադիր առանձին աղօթս առնեմ ամ. Հայոց...:

Ծ. Տեառն, Սր. Հրեշտակապետի Տեսուչ, Գրիգոր վարդապետ Խարբերթցի,- միաբան Սր. Երուսաղէմի:

էջ 41-50, դատարկ:

էջ 51, շեղագիր.- Տասնեակ քսանեւորդ Երկրորդ:

էջ 56.- Տասնեակ բասնեւթերորդ:

էջ 57.- Ամենախնամ մարդասէրն Ած. ...

էջ 77-82, դատարկ:

3578 թ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԻՄՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ 22x17x2: էջք 264: Հանգամանք
անբարարար: Բուդի և գրչութիւն այլա-
զան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՒՄԱՆՆԻՄՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1, աջակողման վերի անկիւնը
պատռուած: Եղագիր:

Յովսէփ Գե[ղեցիկ]: Գիրք երկրորդ:
Հարցմունք զոհագործութեանն Արրաւա-
մու ...:

էջ 22.- 9, Ա.- 2ի՞նչ անուանիւր
կանխա՝ աստուածընտիր տեղին այն, զոր
Արրաւաւ անուանեաց Տէր ետես:

էջ 26-40, դատարկ:

էջ 41, շեղագիր, սև գիծերու
միջև.- Ի սրբազան պատրիարքէ.- Սկիզբը
թերի է.- այսօրեայ մեծապայծառ տօնախմ-
բութեան կիրակի անուանի ...:

էջ 52.- Սր. եկեղեցի մայրս մեր ի
շրջանի միոյ տարւոյ կատարէ զտօնախմ-
բութիւնս ամ. սրբոց ...:

էջ 59.- Հոգեբոգու մարգարէն Դաւիթ
գրէ ...:

էջ 61, շեղագիր անմաքուր.- Ի
Ռարկեկեղանի Յիսնակի Պաւոց:

էջ 76, դատարկ:

էջ 77, շեղագիր, կարմիր գիծերու
միջև: Սկիզբը թերի.- կիսնաւհիւտէն
ուզաց տուրալմ ...:

էջ 88-96, դատարկ:

էջ 97-187.- Նամակագրութեան
օրինակներ:

էջ 188.- Տաղ Առաքել վարդապետ
ասացեալ՝ Վասն Ասաց Ռարբթին.- Այսօր
Ռանն Աստուած կացեալ ատենի ...: Ա ռ
ա ք ե լ Վ ա ր դ ա պ:

էջ 189, շեղագիր. սկիզբը թերի.-
չարիք սրտի յասնն. "Ի՛ի" ցանկար կնոջ
ընկերի թո՛ ...:

Գ.- Դարձեալ այսպէս յարմարի թիւ
տասնարանեայ պատուիրանացն ...:

էջ 149.- Յաւելուած.- ԻԹ.- Խնդրի-
ցես, Ե՞րբ պարտաւորի ոք ի սիրոյ և
միանգամայն յարգարութենէ ...: Հմմտ.
Հետագայ թիւ 3578 ժ. էջ 276:

էջ 151.- Առ կաթողիկոսուն[ս] է
այս:

էջ 158.- Ռառցանկ:

Յ.	Հ.
Ալա	բարձր
Ասուման	երկինք
Ալիմ	աշխարհ...

էջ 157.- Ենգտան Ալլաւ, Աստուած
Եիթթէֆ Իմաստութիւն
Եալվար ոսկի ...

էջ 158.- Զիւրէտ ուխտ:

էջ 159-254, պրակ ժԱ-ժԱ, շեղագիր
անարուեստ: Սկիզբը թերի.- և ասէ.
Ուրախ լերուք ընդ իս, զի գտի զգրամն
իմ ...:

էջ 168.- Ղկս. ժե, 11.- Ասի, Առն
միոյ էին Ռ որդիք: Նկարագրապէս յայտ է
բանն ...:

էջ 188.- Ղկս. ժԶ. 1.- Այր մի էր
մեծատուն, որոյ էր տնտես ...:

էջ 199.- Ղկս. ժԶ. 19.- Այր մի էր
մեծատուն ...:

էջ 214.- Զգօրութենէ յարատն աղո-
թին: Գուռի Լ:

էջ 215.- Ղկս. ժԸ. 1.- Ասաց և
առակ մի նոցա ...:

էջ 221.- Լսէ Տէր յաղօթս խոնարհաց,
զուրկն իւր խցէ զէմ Հպար-
տաց:

Կերպ աղօթից աւարտէ: Գուռի ԼԱ:
Ղկս. ժԸ, 10:

Արք Ռ էլին ի տաճարն կալ յաղօ-
թս ...:

էջ 226.- Ղկս. ԺԳ, 6.- Բզենի մի էր ուրումն տնկեալ...:

էջ 234.- Ղկս. ԺԳ, 12.- Այր ոմն աշնուական զնաց յաշխարհ Հեռի...:

էջ 252.- Աստ կատարումն եղև Յի. առակաց,

շնորհիւ այնմիկ որ զՀա- մերց բերանս երաց:

-Յանկ:

էջ 264.- Վերջ:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.- 1891

էջ 254, ստորոտը.- Վերստին գաղա-

փարեցաւ ի Համբարձում նուաստ դպրէ Կեսարացոյ, յամի փրկչին 1891, յուն. 2:

էջ 266, նոտր շնչագիր մանր.- Դիո- գինէս փիլիսոփայն վառեալ ճրագաւ շրջէր ի ցերեկի...:

էջ 266.- Ոչ ոք ուղղապէս դատել ի կամ խօսել կարէ զայնմանէ զոր ոչ սիրէ, այլ ատէ...:

էջ 269-266, դատարկ:

3578 Ժ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22X16X2, էջք 820, Հանգամանք անբաւարար: Բուղթ եւ գրչութիւն այլա- գան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-20, Թուղթ տոկուն, շնչագիր նոտրակերպ, կարմիր գիծերու միջեւ: Սկիզբը թերի:

էջ 1.-...Ջանգի Աբրահամն առաջին, զորմէ վերագոյնդ գրեցաք, ոչ եթէ խնդրէր զԱծ. որ ոչ էր, այլ զայն՝ որ էրն, եւ են, եւ եղիցին...: ոչ սկիզբն, ոչ միջութիւն, ոչ կատարումն, ոչ ժամա- նակ...: այլ անցեալ կայ սարաւանդեալ, յիրումն առանձին քարձրութեան...: մի բնութիւն, եւ մի կամք, եւ մի ներգոր- ծութիւն, միեղինաբար յանգումն կենդան-ւոյն Աստուծոյ եւ Բանի նորա, եւ Հոգ-ւոյ, իմացեալ ճանաչի...:

էջ 20.-... Իսկ Մարկոս յեգիպտոս գլխատեալ, եւ ի մեռանելն իւրում քարոզէ զՈրդի Բանն Ած.: Եւ Յոհանն [Այսչափ] է. յաջորդը այլ գրչութիւն]:

էջ 21, Հասարակ թուղթ, նոտր շնչա- գիր անարուեստ.- Ազաթանգեղոս ասէ. Բացցուք զԹանգարական վաճառս Հանթից (այսինքն խանութից), եւ վաճառեսցուք լսելեաց զգիրտս աշխատութեան մերոյ...:

- Արիստակէս Լաստիվերտցի ասէ. Բազում ինչ Հարկաւոր պատմութեանց...:

էջ 25.- Առաւել գիտէ տխմարն ի տան իւրում, քան իմաստունն՝ ի տան այլոյ:

էջ 26.- Ամենայն Հնախնութիւն առասպելախառն է:

էջ 26.- Ի վերայ խոզակերպ լինելոյ Տրդատայ.- Ջանգի Ազաթանգեղոս... գրէ այսպէս...:

էջ 29.- Պատմութիւնք անցից անցե- լոց՝ լիցին քեզ յուղղութիւն վարուց:

էջ 41. շնչագիր նոտրակերպ. սկիզբը թերի: "Նամակագրութիւններ":

էջ 43.- Ջայս ամիրայից գրեցեալ է:

էջ 47.- Առ պատրիարքունս է:

էջ 76.- Առ ճշնաւորսն:

էջ 88.- Նամակ առ քահանայից գրե- լու:

էջ 86.- Առ եպիսկոպոսունս է:

էջ 87.- Օրհնութիւն քարոզի:

էջ 91.- Իշխանաց եւ Ամիրայից:

էջ 101.- Իմաստնապէրն եւ խոհեմա- ոտտ, լիաՀանճար եւ շնորհափայլ, սրբավար եւ մարտակրօն, Հայրապատիւ սիրելւոյդ իմոյ, սրտիս բաղձալւոյ եւ Հոգւոյս ցանկալւոյ, տեանիդ Պետրոսի աստուածա- քան եւ գերյարգի վարդապետիդ եւ արժանա- պատիւ արքեպիսկոպոսիդ, եւ գերաբարձ եւ

աստուածագիր Սրբոյ Աթոռոյդ և քրիստոսական տնօրինական Սրբոց Տեղեացդ շթեղապանն և երկնաքառակ պայծառազարդողի, որոց ջերմեանոց սիրով և մեծաւ Հաւատով երկիր պագանեմ...:

Եւորհի Սրբոյ Տեղեացդ Ջի. և մարտու աղօթիք սիրառատ սուրբ սիրելւոյդ առանց իմիք զիպուածոց ընդ օրհնեալ տէրունական ուխտաւորացն մինչև ԻՊ օրն եկեալ Հասար ի մայրաքաղաքս Կոստանդնուպոլիս: Եւ մինչ զնացաք ի տեսութիւն գիւշատին տեղւոյն իսկոյն Հայրական սիրով և բնական զիմզ ընկալան զմեզ ի պատրիարքարանոջ իրում զգարդարեալ սենեակս տալով: Եւ մինչև ցերկու ամիս ընդ իւրն ի տունս և ի յեալիս իշխանապետաց և իշխանաց շրջելով պատուեալ մեծարեցաք ի նոցանէ: Եւ ապա եկեալ մտաք ի քաւարանահանգոյն պատրիարքարանն: Յետոյ ի յամենայն եկեղեցիսն տեղւոյն ժամ առնել: Եւ Երուսաղէմ կամք առանց իմիք Հոգոց և պակասութեանց. բայց կայրոտութիւն Սրբոյ Խաչոյ Աթոռ շնորհաւոր ծնողի իմոյ և սրբազան... ին Այս և Հետագայ կախման կէտերը կը պատկանին գրողին՝ կարի մաշեն զմեզ: Եւ նորոգ նուիրակն տեղւոյն ևս արդէն ոչ ժամանեաց, և զով լինին ոչ զիսեմք: Եւ դեռ ևս ի սրբազան... ին զիսեմք ոչ ունիմք:

Բնակտ, բայց մերային եղբարքն մեր ծառայք... ին երկիցս և երիցս գորպիսածանոց գիրս ևն զրեալ առ մեզ, յորս զխաղաղութենէ կողմանց մերոց, զպայծառութենէ Սրբոյ Աթոռոյն, և զառողջութենէ մեծի... ին ծանուցեալ էին: Ռայց առ Ջս. փոխեցեալքն ի Սր. Աթոռոյն՝ ևն Ռեքիութեան Պետրոս վարդապետ, Եզվարդի ժամօրհնոց Գրիգոր վարդապետ, Իզմիրու անցեալ նուիրակ Միքայէլ վարդապետն, Պողոս վարդապետն, որ անդաստական շրջիր. նաև Թոխաթու նորոգ նուիրակ Մեսրոպ վարդապետն ևս իսկազն ? վախճանեալ, որոց զՀոգիսն Տէր լուսաւորեցեալ...: Եւ լեր ցանկալիդ Հոգւոյն ողջ ևս առողջ ըստ Հոգւոյն և ըստ մալրմեմոյն ի պահպանութիւն Տեառն Յի. Ջի. և ի Հրճուանս. ի բերկրութիւն և ի ցնծութիւն նուաստ սիրելւոյն և շահեցելւոյն ի տեսնէդ, Ղուկիանոս վարդապետ. ՌԱԼԶ, սեպտմ. 17:

Էջ 105, շեղագիր, սեւ գիծերու միջև.- Գիրք Ծննդոց. Գլուխ Առաջին.- Ի սկզբանէ արար Ած. գերկին և գերկիր: Ի սկզբանէ ասելովն իմանի Որդւով...:

Էջ 107.- Ջգործոց Երկրորդ Աւուր:

Էջ 114-115 ի միջև ծալուած և կարուած միջանկեալ թերթ, շեղագիր մանր, վերի լուսանցքին "1834, դեկ. 30".- Եւորհաւորն ամ. քարեաց Տէրն մեր Յս. Ջս. շնորհիւ կենսատու Սրբոյ Զարութեանն իւրոյ շնորհացէ մեզ...:

Էջ 121.- Երկիր էր աներևոյթ և անպատրաստ...:

Էջ 181.- Եւ մեկեւեց զւոյս ի խաւարէ...:

Էջ 188.- Եւ եղև երկրոյ և եղև վաղորդեան, օր մի...:

Էջ 186, Թուղթ կապտորակ, նոտր շեղագիր, սկիզբը թերթ.- Է քաղաք ծովագերեալ, ի վիճակ ցեղին Դանայ, և նաւահանգիստ Հրէաստանի. աստ մտեալ Յօնան ի նաւ կամէր փախչիլ ի Թարսիս քաղաք Կիլիկիացոց...:

Էջ 166.- Ով Սուրբ Հոգի մտաց անՀաս, զգանձ շնորհաց բոց միշտ բանաս...:

- Գլուխ Երկրորդ.- Եւ Հրաման եղ Տէր կիտին...:

Էջ 166.- ... Այսպէս և Տէրն մեր մեռեալ [Այսչափ կայ]:

Էջ 166-170, դատարկ:

Էջ 171, շեղագիր սրճագոյն մեկնով,

սկիզբը թերթ: Կը շարունակուի մինչև Էջ 210. բայց լջերը սխալ զետեղուած են միւս տետրակներուն կցուած ժամանակ:

Գլուխ Ժ երորդ.- Հաստատին վերոյ ասացեալքն այսօրիք իրօք...:

Դեռ. Պատմէ Սուրբն Կիրեղ Լպիսկոպոսն Երուսաղէմի, թէ զկնի մահուանն Երոնիմոսի ծնաւ Հերետիկոսութիւն իմն ի մէջ յունաց...:

Էջ 175.- Գլուխ ԺԱ երորդ: Յաղագս թէ որն իցէ առաւել զարհուրելի ի մէջ երկուց դատաստանաց. այսինքն մասնաւորին, և ընդհանրականին:

Էջ 185.- Գլուխ Ե երորդ: Հաստատին վերոյ ասացեալք բանքն յաղագս տեղւոյն և ժամանակին...:

Էջ 192.- Գլուխ Զորրորդ: Յաղագս նոյն նիթոյն...:

Էջ 196.- Գլուխ Երրորդ: Յաղագս մասնաւոր դատաստանին արտահանեցեալ յասացուածոց սրբոյն Թամատու:

Էջ 204.- Գլուխ Երկրորդ: Յաղագս տեղւոյն և ժամանակին յատկի Հաւատաց-

լոց հոգևոց:

էջ 211-219. շեղագիր անհարթ. սեւ գիծերու միջեւ. քանի մը հատուածներ, կրօնական բովանդակութեամբ:

էջ 220-280, դատարկ:

էջ 281, շեղագիր անհարթ.— Յաղագս Հպարտութեան:

էջ 251-252, դատարկ:

էջ 258, շեղագիր սեւ գիծերու միջեւ.— Ի վերայ խորհրդոյ ութօրեայ թլփատութեան վասն մեր մարմնացելոյն Յիսուսի.— Այսօր ի գումարիլ մեր...:

էջ 261-262, դատարկ:

էջ 263-266, շեղագիր հատուածներ:

էջ 267-277, շեղագիր վարժ:

էջ 267.— Ջ.— Այլ թէպէտեւ տասնաբանեայ պատուիրանք յայն երկուս պատուիրանս՝ սիրելութեան Աստուծոյ եւ ընկերին կարեն վերածիլ...:

էջ 276.— Յաւելուած.— ԻԹ.— Խնդիրցես, երբ պարտաւորի ոք ի սիրոյ եւ միանգամայն յարդարութենէ...—Հմմտ.

աստ, Թիւ 8678թ, էջ 149:

էջ 278, դատարկ:

էջ 279, շեղագիր հատուած:

էջ 280-294, դատարկ:

էջ 295, եռաբ շեղագիր:

էջ 296.— Իշխանաւորն է օրէնք

խօսուել, եւ օրէնքն իշխանաւոր Համբ:

էջ 297.— Մեր ահեղ թշնամիք շեն այնք՝ որք զէն ի ձեռին ի վերայ յարձաւին մեր, այլ Հեշտութիւնքն՝ որք դարաւնակալ լինին մեզ յամենայն կողմանց:

էջ 298-300, դատարկ:

էջ 301.— Պարծանք Հարց քեռն լինին որդւոց յորժամ ոչ Համանմանին սոքա նոցին յարդիւնաւ:

էջ 306.— Ջիթ գազան այնպէս ամեհի՝ որպէս զմարդ, յորժամ կրից նորա ի վերայ յաւելցի իշխանութիւն:

էջ 311.— Յամենայն ազգս եղծումն բարոց եւ անկարգութիւնք զհետ իւր ձգեն զկործանումն տէրութեանն:

էջ 312.— Ապաքէն ի վաղ ժամանակաց Հզօր է արծաթ ի տալ զգեղ եւ զազնուականութիւն:

էջ 313.— Ոչ իշխանութիւնն միայն զայր փառաւորէ, այլ եւ այր գիշխանութիւն:

էջ 316.— Ազգ քաջատոհմ՝ առարկիւնոյն է միայն:

էջ 320, դատարկ:

3578 ԺԱ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22X16X2.5: էջք 474: Հանգամանք անբաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն այլազան, Կողք՝ սրճազոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-82, շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ.— "Առակաւոր Բանք":

էջ 1.— Վասն պատկերի խելաց, կամ խելամտութեան ասէ:

էջ 2.— Վասն բարի բախտաւորի ասէ:

էջ 8.— Վասն Առողջութեան:

էջ 6.— Վասն Արդարագործութեան ասէ:

էջ 25.— Վասն զսպելոյ անձին ասէ:

էջ 27.— Վասն Հրահանգութեան մարդկային կենաց:

էջ 81-82, դատարկ:

էջ 83-76, Թուղթ ղեղնորակ, շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ: Սկիզբը թերի:

էջ 83.— Ժամանակով Սաքքայու կրօնաւորներէն մէկը՝ Մօնֆէրաթօ լեռանը գլուխը խաղաղ մի բռնեղով կը բերէ...:

էջ 48.— Վէրնիայի կողմերը մէկ սուրբ ճգնաւոր մը կար...:

էջ 49.— Խարդալին մէկը Թալշանի մը

Հետ խարկզ ունենալով՝ տալըմայ կը Հայածէր անիկա...:

էջ 62.- Որ մը քանի մը Հատ պալըխնի մէկ տեղ ժողովը՝ Կիանտա բաժն քաղաքի կէտիին մէջը ձուկները բռնելու կացեր էին...:

էջ 75-76, դատարկ:

էջ 77.- Ինչո՞ք ի վերայփոխումն Սը. Աստուածանին...:

Ռանաւորս մարդ ոչ ժառանգէլ գսիրողի անուն արժանաւորապէս...:- Ի թիւ փրկչին մերոյ 1861, ի մեծահանգէս Տօն Սը. Աստուածանին, որ է ի 12 ոգոստոս ամսոյ.- Սարկաւագ տիրացու Եսայի ի Թալատ գեղջի Կեսարիոյ:

էջ 83-84, դատարկ: Նոյնպէս 85-86:

էջ 87.- Եղապա Համբարումիւն.- Համբարումիւն է մասն ինչ առաքինու.- թեան...:- 1849, ի Սը. Երուսաղէմ գրեցաւ, ի Նուաստ Եսայի սարկաւագէ:

էջ 102-104, դատարկ:

էջ 105-160, շեղագիր մանր եւ խիտ:

էջ 105-106, դատարկ:

էջ 107.- Ամենայնամ մարդասէրն Աստուած...:

էջ 118.- ԵնորՀք կենսատու Սրբոյ Յարութեանն...:

էջ 119.- Խնամք Հայրազուծ մարդասիրութեանն...:

էջ 160, կարմրատառ, գրուած Հակոբակ կողմէն.- Տետրակ քարոզից յօրինեալ ի յեղիպտոս քաղաքի:

էջ 161-202, փոքրադիր, շեղագիր կարմիր գիծերու միջև:

էջ 161-164, դատարկ:

էջ 165.- Պու տետրերն իսմի Առաջաւորական վի ճատկական Լուսնի, ծրագատիկ իշին թէլիթ Երուսաղէմ տուր.- Նիկիական կանոնին կերէ...:

էջ 178.- Պուտայ մալիմիինից օլսուրի ճետվելլը նէ նշանակել էտեր պեյան օլունայ.- Եվելլի ճետվելլ իննետասնե-րեակը պեյան էտը...:

էջ 179, աղիսակ:

էջ 181.- Լուսինին տօմարը պեյանընտէ տիր:

Յիշատակագրութիւնը.- 1805

էջ 196, ստորոտը.- Պու տետրը 1254 սենեմիգտէ թէլիթ էտիր Թահրիր էյլէտիթ

վէ Սը. Երուսաղէմտէ Սը. Յակոբ Աթուռ-նայ յիշատակ էյլէտիթ. Հեմէն միխիթարը-լարըն պու սենէլ զատկական լուսինին աւագ լրումուՆու ապրիլին 2 սընտայ դոյմայը պեշինէլ զոյտուխլարը իշինէլ էլՀաքիր Թալասը Արզը Օղու ձէքիմ Սարգիս:

էջ 197, վերը.- Սրբազրեցաւ տետրակա այս ի համկական լեզուոյ դոյզ ինչ բարա-կացեալ ի Նուաստ անուանակցէ քումմէ տկուրմէն ի Պետրոս Նուաստ արեղալ իբր յետին զրագրէ Սրբոյ Վանիցս, որ յոյժ կարօտիւ Հայցէ զերկնաշու մարութ մաղ-թանսդ առնել անպակաս յարժամ:

էջ 198-202, դատարկ:

էջ 203-254, առաջին եւ վերջին թեր-թերը իբրեւ կողք անգիծ թուղթ, միսները գծաւոր, շեղագիր, ոչ միատեսակ.- Եսայի պատրիարքի քարոզներու տետրը:

էջ 208.- Յանկ.- ԺԸ Գլուխներ:

էջ 205.- Ա.- Ի մեծի Պահոց Ա. օրն.- Այսօր մեծի պահոց առաջին օրը ըլլալը յայտնի է ամենեցուն...:

էջ 209.-Բ.- Յաւուր մեծի Տօնին Ծնեղեան:

էջ 210-212, դատարկ:

էջ 213.-Գ.- Ի Տօնի Վարդանանց:

էջ 219.-Դ.- Յաւուր մեծի պահոց, Ռշ. օր:

էջ 225.-Ե.- Ի Տօնի Վարդավառին:

էջ 231.- Ի Տօնի Սրբոյ Վարդանանց.-

Պատուական է մահ Սրբոյ իւրոց...:

էջ 237.-Է.- Ի Տօնի Դաւթի մարգարէին եւ Յակովբայ Առաքելոյն:

էջ 241.- Ի վերայ ստեղծման մարդոյ:

էջ 248.-Ը.- Յաւուր Տօնի Սրբոյն Ստեփաննոսի, 1881:

էջ 247.- Ի վերայ մեղուաց:

էջ 253.- 1881, Յաւուր Պետրոսի եւ Պողոսի:

էջ 258-260, դատարկ:

էջ 261.-Թ.- Ի վերայ մըրջման:

էջ 266-274, դատարկ:

էջ 275.-Ժ.- Ի վերայ մարդոյն Հող դառնալոյն:

էջ 277-282, դատարկ:

էջ 283.-ՃԱ.- Ի վերայ արեգական լուսոյ եւ ջերմութեան...:

էջ 286-290, դատարկ:

էջ 291.- Յաւուր Տօնի Վարդավառին ի Ս. Յակոբ:

էջ 294-304, դատարկ:

էջ 806.-ժԲ.- Դրան բացման Ցաւուր
Գիւր Խաչին:

էջ 809.- ժԳ.- Տղայածախ:

էջ 811-814, դատարկ:

էջ 816.-ժԴ.- Դրան բացման, Իզնի-
միտցի մահտեսի Ցօհաննէսին:

էջ 826.-ժԵ.- Ի վերայ Հանդերձին
Աղամայ:

էջ 886.-ժԶ.- Ի վերայ մարդոյն
աստուածանալ ուզելոյն:

էջ 841.-ժԷ.- Ցաւուր Ընծայման Սրբոյ
Կուսին:

էջ 848-846, դատարկ:

էջ 847.- Ցաւուր Դրան Բացման, "Հայր
մեր որ յերկինս ես":

էջ 848-854, դատարկ:

էջ 856-414, Թուղթ սպիտակ, շեղագիր
սեւ գիծերու միջեւ:- Աստղաբաշխական եւ
Տօմարագիտական:

էջ 856-856, դատարկ:

էջ 857.- Պապ էվվէլ.- Պէ Հէր կիւն
Թաքվիմի շէմս պիւմէք իչիւն Թարիթի պու
տուր...:

էջ 858.- Մէսէլայ պու սէնէ քի 1776
սննէսիտըր...:

էջ 862.- Պապի Սանի.- Թաքվիմի
շէմս...:

էջ 889.- Պէյան Հուսուֆի Ջամէր:

էջ 892, երկսիւն, բառացանկ.

Տանկերէն	Հայերէն
Թաքվիմ	յայն աւուր տեղն:...
Խաթիխրաճ	գիծէն բան Հանել:...
Հիւսիֆ	լուսնի խաւարում:...
միհվէր	առանցք եւ բեւեռք:
զուզպ	բեւեռք:...
մէտարի սէրէզան	խնցզետին կամ արեւա-
	դարձ:...

մինգազայի միւթատիլի Հիւսիսային բա-
րեխտն զօտիք:...

օթարիտ փայլածու:...

Սանի աշիրտէ երկոտասաներորդ վարկան:

էջ 897.- Պապու էվվէլ.- Պու պիրինճի
ճէտվէլին տէվրի 8 սէնէտիր...:

էջ 899.- Ալթնճի պապ.- էյէր տէր-
սինքի...:

էջ 400-414, դատարկ:

էջ 415-450, Թուղթ զեղեւորակ. նոտր
շեղագիր:

էջ 416-444.- Տօմարական աղիւսակներ:

էջ 446.- Եւ սկսեալ յայնմ մասին
ժամուն, եւ յաւուրն յորս ծնունդ եղեւ
լուսնին Հեռանալ, եւ երթայ յաւուրն Բժ
աստիճան...:

էջ 461-462, սպիտակ Թուղթ, նոտր
շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 461-462, դատարկ:

էջ 468.- Աստուածաբանութիւնք արտա-
քին իմաստասիրացն, եւ այլ առակախօսու-
թիւնք նոցա:

Ա.- Հերմոս նշանաւոր փիլիսոփայ ասաց
թէ Գ զօրութիւնք զոյ յերկինս...:

Բ.- Առիսկոս ասէ՝ Թէ յայտնեալ էր
ինձ ես ոչ յայտնէի ձեզ զանճատելիս...:

Դ.- Պղատոն ասէ. Ձիք կատարեալ
գիտութիւն յոք...:

Թ.- Պղիտարքոս ասէ. Ծանապարհորդք ի
տունս իւրեանց փութան, եւ իմաստունք՝ ի
խելս:

էջ 468.-ԽԹ.- Կղիտարքոս ասէ. Լաւա-
գոյն է ընդ իշխանութեամբ անմտաց լինել,
քան թէ իշխան աշակիսեացն լինել:

էջ 469.- Վասն չար կանանց:

էջ 460.- Վասն արծաթասիրաց:

էջ 461.- Վասն գինւոյն:

էջ 462.- Վասն որդւոց:

- ՂԶ.- Ի Հարցանեմն Սողոմոնի, Թէ
ընդէ՞ր օրէնքն պատիժս ոչ Հրամայեն ի
վերայ այնոցիկ որ գանեն զծնողս
իւրեանց: Ասէ. քանզի ոչ գիտէին օրինա-
գիրքն Թէ այնպէս լինէին ոմանք:

Վերջ:

էջ 468, շեղագիր.- Երեքտասան չար-
չարանք Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին
մերոյ զօր կրեաց ի Տրդատայ:

էջ 467-474, դատարկ:

3578 ԺԲ ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուր)

ՆԻՍՏՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ ՁԻՃԵՃ: էջք 804: Հանգամանք
անբաւարար. կարգ մը թերթեր ծուռ
ղրուած: Թուղթի և գրչութիւն աշխատանք
'Իողք' սրճաղոյն թուղթի: Իրարու կարուած
տետրակներ, նման նախորդներուն:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-86, սպիտակ թուղթ, շեղագիր,
սև գիծերու միջև:

էջ 1-8, դատարկ

էջ 4.-... և: գոր յսկ յունկանէ...

էջ 5.- Դատ Տօնախմբական: Բնարան:
Փող Հարկք ի գլուխս ամսոց... - Ձայն
իմն ամենխմատ և կրկնաբարոց...

էջ 17.- Դարձեալ ոտանաւոր չափամբ.-
Ով պանծայի Հայր պատուական՝ յուսաւո-
րեալ... - 1858, ի 17 Հոկ., նուստ
ծառայ է Եսայի վարդապետն, շնորհօք
Հոգւոյն Հասոյց ահա ի սոյն կէտն:

էջ 19-20, դատարկ:

էջ 21.- Ըստ որում աստուածպետական
պատուիրկեաց ի մէջ զբախտին նախահօրն մեր
Աղամայ...:

էջ 81-86, դատարկ:

էջ 87-92, շեղագիր մանր և խիտ:

էջ 87, դատարկ:

էջ 89.- Ձսկսեալս իմ, Տէր Ած. դու
կատարեալ... - ԵւորՀատուն ամ. բար-
եաց...:

էջ 67.- Սաղմոսի զանազանութիւն:

էջ 70-92, դատարկ:

էջ 98-200, շեղագիր խիտ և վարժ:

էջ 98-94, դատարկ:

էջ 95.- Արեգակն արդարութեան և
յոյնն ճշմարիտ...:

էջ 102.- Խաղաղութիւնն երկնաւոր և
Ած. խաղաղութեան...:

էջ 109.- Ամենառատ աղբիւրն ողոր-
մութեան...:

էջ 117.- Ամենախնամ մարդասէրն
Աստուած...:

էջ 128.-... Աստուածահայր սրբազան
մարգարէն Դաւիթ...:

էջ 181, ստորոտը արարական տառերով
գրուած թուականներ. Հիճրի, 1249 [= 1883-1884], Հայոց. Հազար երկու Հարիւր
ու Յսուն երեք [= 1884]:

էջ 182.- Տէրն մեր Գ. Զ. ...:

էջ 187-188, դատարկ:

էջ 189-162, ծուռ գրուած: Բովանդա-
կութիւն նման նախորդներուն:

էջ 163-164, դատարկ:

էջ 165.- Անսկիզրն և անվաղճան
ամենակալ տէրութիւն...:

էջ 171.- Անեղական բնութիւն ծոցածին
ծնունդն ձօր...:

էջ 177.- Այսօր՝ Հոգեւոր մայրս մեր
Հայաստանեաց Սբ. Եկեղեցի...:

էջ 185.- Գերահրաշ աւուրս շնորհ...:

էջ 189.- Հաշի և քսան անուններ:

էջ 190- 195, դատարկ:

էջ 196-200, ծուռ գրուած: Գրչութիւն
և բովանդակութիւն՝ նման նախորդներուն:

էջ 201-240, պակաս լայնքով:

էջ 201-202, դատարկ:

էջ 203.- Ի թեզ Տէր յուսացայ...:

էջ 219.- Անդառնալի բարխոստութեամբ
Սրբոյն Գրիգորի Առաքելաշնորհ Հայրապե-
տին և Լուսաւորչին Հոգոց մերոց...:

էջ 228.-... Դաւիթ Մարգարէնին լվ-
լատը Արիստոգ...:

էջ 226- 240, դատարկ:

էջ 241-276, շեղագիր սև գիծերու
միջև:

էջ 241.- Մեծ արար Տէր զփրկութիւն
իւր...:

էջ 251-256, դատարկ:

էջ 257.- Տէր պէյանի քիւրդի լիլիմ:

էջ 261.- Տէր պէյան տալիքի իւֆիդ:

էջ 267.- Տէր պէյանի տէվաթի մի-
թագաթիյէ:

էջ 269.- Տէր պէյանի տաթիլ սաատ:

էջ 278.- Տէր պէյանի իՀվալի շիմս:

էջ 275.- Տէր պէյանի իՀվալի զամէր:

էջ 277-299, շեղագիր մանր և վարժ:

էջ 277.- Ամենախնամ գերբուն բարին
Ած...:

էջ 288.- Ամենատառ աղբիւրն ողորմութեան...
 էջ 289.- ԵնորՀատուն ամ. բարեաց...
 էջ 293.-... Այսօր մայրս մեր Սք.

Եկեղեցի կատարէ զտօն Հրաշափառ լուսապայծառ Այլակերպութեան...
 էջ 300-303, դատարկ:

3578 ԺԳ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկոտը)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 22X15X8: էջք 78+82+44+256:
 Հանգամանք անբաւարար: Թուղթ եւ զրչու-
 թիւն այլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:
 Դատարկ նոր թուղթ վերջը մէկ թերթ:

Ա.- Մեկնութիւն ՅՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ (ԹԵՐԻՒ).- 9
 Եփրեմ Վրք. Ստեցի

էջ 1-78, թուղթ կապոյտ, շեղագիր սեւ
 գիծերու միջեւ: Սկիզբը մէկ թերթ թուղթ
 դատարկ:

էջ 1.- Մեկնութիւն Մարգարէութեան
 Յօնանու, արարեալ տեառն Եփրեմայ կաթո-
 ղիկոսի Կիլիկիցւոյ, յաշակերտէ եւ յեղ-
 օրորդուոյ տեառն Գաբրիէլի գերաՀանճար
 կաթողիկոսի, ի խնդրոյ տեառն Թէոդորոսի
 վարդապետին Կիլիկիցւոյ, որ այժմ է
 կաթողիկոս ի մեծն Կիլիկիայ, ի թուին
 Հայոց ՌՄԺԸ, ի Հոյակապ մայրաքաղաքն
 Հերապօլիս, որ է Բերիա:

Յառաջարանութիւն.- Եւ արդ՝ գրէ
 աստուածային Պօղոս...:

էջ 8.- Գլուխ Առաջներորդ:

էջ 72.- Գլուխ Երկրորդ.- Եւ Հրաման
 Եղ Տէր կիտին մեծի կլանել զԹօ-
 նան...:

Բ.- ԿՏԱԿ ԱՆԱԳ ՈՒՐԲԱԹՈՒ

էջ 1-82, թուղթ կապոյտ, շեղագիր:

էջ 1.- Կտակ Աւագ Ուրբաթու, Հաւա-
 գեալ եղեւ ի բազում ազնիւ Կտակաց.- Ով
 ամենասքանչ եւ գեղեցիկ Հարսդ երկնաւոր
 փեսային...:

էջ 81.- Արիւնարբու զինուորքն, որք
 կատարեցին զնոյն մահն, սկսան լնանիլ
 զարՀուրանօք եւ զղջացեալ խոստովանեցան

ասելով...:

Գ.- ՃԱՌ Ի ԾՆՈՒՆԴ ՓՐԿՁԻՆ
 Թեփոտոս Նպա. Ամկիրիայու

էջ 1-44, թուղթ ճերմակ, միասիւն,
 նոտր շեղագիր մաքուր, սեւ գիծերու
 միջեւ:

էջ 1.- Թէոդոտոս Վերատեսչին Անկիւ-
 բիայու ասացեալ, ճառ յաւուր Ծննդեան
 փրկչին մերոյ Յիսուսի Ջրիստոսի, եւ
 րնթերձեալ յԵփեսոս.- Պայծառափայլ եւ
 սքանչելի է նիւթն այս յառջիկայ տօնիս:
 Պայծառափայլ է զի Հասարակ փրկութիւն
 երբ մարդկանց: Իսկ սքանչելի է զի
 յաղթեաց զընութիւն: Ձանգի բնութիւնն
 զծնողն այլ ոչ ճանաչէ կոյս լինիլ, իսկ
 շնորՀօն եւ զծնող եցոյց զՄարիամն, եւ
 կոյս պահեաց զնա...:

էջ 1, դատարկ:

էջ 2.- Գիրք որ կոչի Բուրաստան
 Սրբոյ Երուսաղէմի, Հաւագեալ ի Սք.
 Գրոց, աշխատասիրութեամբ Անդրիանոսյօւ-
 սեցւոյ Պօղոս վարդապետի... յամի Տեառն
 1806, եւ Հայոց ՌՄԾԴ:

էջ 3.- Առաջարանութիւն շեղինակի
 Գրքոյս.- Ո՞ւտայր աւետիս Աղամայ
 նախատեղծին...:

էջ 5-64, միասիւն, նոտր շեղագիր
 կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 5-6, դատարկ:

էջ 7.- Զարոգի Առաջարանութիւն
 է.- Հայրն Հաւատոյ Աբրահամ յորժամ
 խօսէր ընդ Աստուծոյ...:

էջ 9.- Վասն Երուսաղէմայ պատուոյն

և իշխանութեանն և զանձանակին...:

Էջ 21.- Ծանուցումն Գողգոթայի՝
յայտնի որինակա լերին է.իբանանու:

Էջ 26.- Մարոզ վասն Ողջունի. Յոր
տուն մտանիցէր...:

Էջ 81.- Իմաստութիւն շինեաց իւր
տուն...:

Էջ 88.- Այս է բարոզս ի յիմաստու-
թեան մեղուածոյն Տաթևացոյ:

Քարոզս վասն զատաստանին Քի. առ
մեկաւորս.- Անցլ սպառազինութիւն զնա-
խանէ...:

Էջ 42-44, դատարկ:

Էջ 45.- [է] և Նախ յաղագս Դասիի
Մարգարէին և Զակորայ Առաքելոյն, ի
բանն Մատթէոսի 21, 9, որ ասէ...: և
զձեր խնդիրսդ ի բարին Լղերեւցէ: Ամէն:

Էջ 66-76, պրակ ժ. Երկսիւն, Նոտր
շեղագիր, կարմիր գիծերու միջև: Համա-
ռոտագրութիւնը չափազանց առատ:

Էջ 65ա.- Քարոզ վասմ Ուտիմ...:

Լջ 79ա.- Յիշատակագրութիւն անհարթ
գրով.- 1788

Յիշատակ է սուրբ գիրքս Եստ[ա]խցի
Աւետիք վարդապետին, ի Սր. յերուսաղէմ,
ի որուն Սր. Զակորայ, ի իվ. ՌՃՁԱՄՈՒՄ
յիշեցէր ի Ռս.:

Էջ 78բ-74, դատարկ:

Էջ 75ա.- Ի յայս գիրքս կան այսորիկ:
Մեկնութիւն Երզոց Երզոյն ի Սր.
Գրիգոր Կարեկացոյն արարեալ:
Համառոտ Մեկնութիւն Երզոց Երզոյն ի
Գրիգոր Տաթևացոյն:

Աղիւսակ Սամուէլ Բահանային, որ է
Պատմութիւն Հայոց:

Աղիւսակ Զայնագիտի և Բարոզ վասն
Նեոին:

Էջ 76բ-84, դատարկ:

Դ.- ԲԺՇԿԱՐԱՆ (Թերի)

Էջ 85-172, Երկսիւն, շեղագիր Նոտ-
րակրպ, կարմիր գիծերու միջև:

Էջ 85ա.- Այլ Հապ սպարի որ օկտէ
զլիսայցավութեան և ստամբոց...:

Էջ 90ա.- Մրտպոյի որ օկտէ մաղցի և
սավտայի և պալղամի...:

Էջ 106բ.- Խուսեր որ օկտէ ի սավտային
ցաւն որ կոչի գարդայն...:

Էջ 121բ.- Հապ Գեղիանոսի որ օգ[տ]է
լիւթեան անձինն...:

Էջ 129ա.- Յաղագս պատրոյզնոյ:

Էջ 182ա.- Յաղագս սբժբֆնոյ է:

Էջ 188բ.- Վասմ այմ ջերմամ որ հետ
այտուցիմ լիմի:

Էջ 194ա.- Վասմ միւս այլ ջերմամ
որ հետ այտուցիմ լիմի գոր աճուածն
ֆիլեմոմի:

Էջ 186ա.- Վասմ պալղամի ջերմամ որ
ուժի զմօպայմ ամէմ օր:

Էջ 187ա.- Վասմ խարտէշ մաղծիմ
ջերմամ:

Էջ 141ա.- Վասմ սուր և այրեցող
ջերմամ գոր տաճիկմ աճուածն հմէմ
հրիայ:

Էջ 143բ.- Վասմ սավտայի տաքու-
թեան, որ կոչի գարդայն և է իր մօպայմ
Բ օր ըմզ մէջ, գոր տաճիկմ աճուածն
բբբբ:

Էջ 144բ.- Յաղագս ամ. ազգ ցաւոյ
որ ըմծայի ի մարդոյմ զօղվածքմ:

Էջ 161բ.- Յաղագս դաղիխայի որ կէս
զլուխմ ցաւի:

Էջ 168ա.- Յաղագս ամ. ցեղ առամ-
մայցաւութեան:

Էջ 165ա.- Յաղագս փողցվութեան:
Փողցվութիւն Գ ցեղ է, Երկուսիմ դեղ
կա, բայց երրորդիմ դեղ չկայ. ապա Սր.
Ակոբ Մծբբմայմ է դեղ, գձայ պիտի
աղաջէ:

Էջ 167ա.- Յաղագս որ մարդուն
զամկիկմ ընկմի:

Էջ 168ա.- Յաղագս ակամբայցա-
վութեան...:

Էջ 161ա.- Յաղագս կրծայցավութեան:

Էջ 165ա.- Յաղագս ձգլէի ցաւի է:

Էջ 166ա.- Յաղագս ստամբոցվութեան:

Էջ 169բ.- Յաղագս այմ զլիսայցա-
վութեանմ որ ամկասկած խելքմ մարդոյմ ի
ծուր վայ և աչքմ մըթընէ:

Էջ 170ա.- Յաղագս մալմխոյիայիմ.-
Այս ցավոս պատճառն ի սավտայլ լիին...:

Էջ 172բ.- Յաղագրս մաղսկայի է.-
Մարդն Եր մաղսկաթ լիին... և թէ
տաքութիւն ունենայ ամէն առաժոտուն
[Այսչափ. շարունակութիւնը կը պակսի]:

Էջ 178-192, միասին, Նոտր շեղագիր:
Վարի մասը մկնակեր նշած, Նախ քան այս
կազմին մէջ մտնելը: Սկզբը թերի:

Էջ 178.- Նախ Սիւն կոչեցաւ Հասարակ
բնութեան մայր...:

Էջ 190-192, դատարկ:

էջ 198—222, շեղագիր անՀարթ:

էջ 198, դատարկ:

էջ 194.— Հինգ շրջանակներ, ներքին բաժանումներով, որոնց մէջ զետեղուած են մէկ կամ անկէ տառեր:

էջ 196.— Այս է պատճէն բոլորից որ արարած է իմաստութեամբ եւ գիտութեամբ սքանչելօք

էջ 196—197.— Տոմարական գիտելիք եւ աղիւսակ:

էջ 198—214.— Թուարանական աղիւսակ— ներ:

էջ 215.— ԶՀազարն զՀարիւր զտասն եւ զմիական արասցես յերիս, զունական Հարց— մանցն յերկական յերրական եւ ի չոր— րական, ի տասունս ի Հարիւրս եւ ի Հազարս...:

— Ձերականութիւնս կոչէ է ա գրեանք զուգեալ ի Դաւթեայ փիլիսոփայէ եւ ի Հոռոմա վարդապետէ կոչեցեալ անուն Փիւ— նիկ: Եւ են այս գիրք է, ա ե է Ը ի ու...:

էջ 219, վարը աղիւսակ անկիւնաւոր թուոց. ներքեւը գրուած է.— Յոհաննու քահանայի արարեալ զանկիւնաւոր(ւ)ր թիւսը ի փաբերութե 7 երկրաչափական ձեւոց:

էջ 220, բոլորաձեւ աղիւսակ, կեդրոնը գրուած է տարբեր թանաքով.— Այս է զուռն Զ Հազարեկին, որ կոչեն արուեստ Համա— րողական. ա ե է Ը ի ու Կիրակի, Բ շաբթի, Գ շաբթի, Դ շաբթի, Ե շաբթի, Զ շաբթի:

Բոլորակին ներքեւը գրուած է բուն գրչէն.— Այս է մուտ բոլորակիդ...:

Եթէ Հմուտ ես զու սորին,

այլ չես կարոտ իմ խրատին,
եթէ խնդրես զբանալին,
եւ խանբիրէ զակն խաչին,
եւ առ քեզ փականս սորին,
բաց զզուռն եւ մուտ ի մէջ զրախտին:
Քվ. ՌՃԾԳ [=1704]:

էջ 221, դատարկ:

էջ 222.— Թուարանական աղիւսակ. ներքեւը գրուած է.— Զոր թիւ կամիս զտանել յԲ կողմանէ ի Ա տուփ եկ եւ ցու

էջ 228—248, երկսիւն, նոտրագիր, Համառոտագրութիւնք չափազանց առատ: Ակիգրը թերի:

էջ 228բ.— Բայց բեր մտցուք ի սկիզբն նախալարեան, զրանդի արփիաճեմ խորանի առաջնորդեալք յաղերսականն ձայնէ բոլո— րից փրկիչի...:

էջ 228ա.— Իսկ որովհետեւ ժամանակաւ Հասաք ի խորանս իմանալեաց...:

էջ 229բ.— Եւ արդ յետ ելանելոյ ի զազաթ աստուածաբնակ լերինն Լ, ինայ...:

— Հոգի Տեառն ի վերայ իմ.— Եւ ասէ այսօր կատարեցաւ գիրքս այս յականջս ձեր...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.— 1600

էջ 248բ, ստորոտը.— Փառք Զի. որ է աւրՀեանալ յափտեանս ամէն: Եւ զսակաւ աշխատողս Յակոբ անուն զպիր ի զուռն Սք. Փրկչին, թվին Ռոսթ. եւ Հոկտեմբեր ամսոյ ի Ժ: Եւ յիշեսջիք զձեռքսն իմ եւ զու— սուցիչն իմ, զտէր Մինասն: Ած. գիրք Հոգին լուսաւորէ, ամէն: Հայր:

էջ 249—256, երկսիւն, նոտր շեղագիր, կրօնական բովանդակութեամբ:

3578 ԺԴ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկուտը)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 22x16x2.5: Էջք 828: Հանգա— մանք անքաւարար: Թուղթ եւ զրչութիւն ալլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1—44, նոտր շեղագիր, կարմիր

գիծերու միջեւ:

էջ 1—8, դատարկ:

էջ 9.— Նախ Սիւն կոչեցաւ Հասարակ բնութեան մայր, որպէս ասէ Դաւիթ...—

Հմմտ. թիւ 8578 ԺԳ. էջ 178:

էջ 48—44, դատարկ:

էջ 46-64, Թուղթ սպիտակ, ստորին լուսանցքը ազդուած խոնաւութենէ ներկայ կազմին մէջ մտնելէ առաջ: Նոտրագիր:

էջ 46.- Գրիգորի Նիսացոյ Յաղագս 'Կազմութեան մարդոյ.- Ի չորից զոյացեալ մարդ...:

էջ 68, Նոտրագիր տարբեր.- Վասն Համառոտողացն սուրբ զրոց.- Ձևրարածքն եւ զՍաղմոսն, զեւր Նրզոցն, եւ զԴա- նիլէն, Վարդան վարդապետն...:

էջ 66-104, Նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 66.- Ուրկացեալ Սոմաս Հանդերձա- պետին, ասաց Եւայիկայ Մարգարէին. Գնա, մոտ ի գիւան անդր առ Սոմաս Հանդերձա- պետ, եւ ասացես ցնա. Զի՞ նկեալ եւ զու այսր, եւ զի՞նչ խնդիր է քոյ աստ...:

էջ 68.- Երկրորդ, սրբազան ողջոյնս է սկիզբն շնորհալի խօսակցութեան...:

էջ 79.- Տասնեւորդ.- որովհետեւ ողջոյն է բան իրական եւ արտադրիչ շնորհաց...:

էջ 90-104, դատարկ, թիւն գծուած ու պատրաստ:

էջ 106-148, վնասուած ցեղերէ, Նոտր շեղագիր:

էջ 106.- Իմաստասիրական վիճարանու- թիւնք ոմանք, որք պատկանին առ գիտու- թիւն մէթաֆիսիկային, որ թարգմանի Համարնարանութիւն

Յոյժ ի յերկար տարածէր բանն՝ Լթլ կամար մի ըստ միոջլ տեսանել եւ ընել զամ. վիճարանութիւնս Համարնարանու- թեանն, սակս այսորիկ ի բաց կալով ի խորին խթնագունիցն, զբան արասցուք միայն յաղագս այնոցիկ՝ որք մանաւանդ յարմարին խելամտութեանն Հայոց, եւ եւ պիտանացու վասն շահելոյ զգիտութիւն բնաբանութեան, եւ Աստուածարանութեան:

Յաղագս ճշմարտութեան եւ ստութեան ներդրութեանց մտաց: Հինգերորդ վիճա- րանութիւն: Առաջին խնդիրք:

էջ 107.- Երկրորդ խնդիրք:

էջ 110.- Երրորդ խնդիրք:

էջ 114.- Չորրորդ խնդիրք:

էջ 118.- Հինգերորդ խնդիրք:

էջ 122.- Վեցերորդ խնդիրք:

էջ 126.- Վեցերորդ վիճարանութիւն:

էջ 148.- Յաղագս գերազանցական միութեան, ճշմարտութեան, եւ բարութեան էակի: Վեցերորդ, եւ յետին խնդիրք:

էջ 148.- Վերջն է Համարնարանութեանն:

էջ 149-208, պրակք Ա-Գ, Նոտր շեղա- գիր մանր:

էջ 149.-Մեկնութիւն Գ(Ի)րիգորի Նիսացւոյն ի Հայր մեր որ յերկնսմ.- Զայս յիմքեմ ոչ է շարժեալ եւ զրեալ Սուրբ Գրիգոր Նիսացիմ...:

էջ 167.- Հայր մեր որ յերկնսմ:

Իբր նախնազան է արարեալ զայս բանիս...:

էջ 177.-Սրբեսցի ամուժ քո, եկեսցէ արքայութիւն քո:

էջ 188.-Եղիցիմ կամք քո...: Ասէ

Սուրբ Գրիգոր՝ լույս յումմանէ բժշկա- կանէ...: Իբ մարդ կարօտէ Հացի. զի որժամ ուտէ եւ լուացուի, Հաւոգականն Հայէ զայն եւ զնայ եւ Հոսի արտաք...: Դաշտագուրանս, այսինքն մեծ ամանն...:

էջ 196.-Թող մեզ զպարտս մեր... եւ մի մուծամեր զմեզ ի փորձութիւն...:

մի մուծաներ զմեզ ի փորձութիւն, այսինքն ի կենցաղոյս շարիսն, այլ փրկեա ի չարէ, որ յաշխարհիս յայսմ զօրութիւն ստացեալ ունի, յորմէ ազատեալ ապրես- ցուք, շնորհօք եւ...:

էջ 209, Նոտրագիր, կարմիր գիծերու միջեւ: Ուղղագրութիւն տկար:

Թուղթ Սիմէօն Սիսայ կաթուղիկոսի առ Փրիպպոս էմմիաննի կաթուղիկոս.- Առ ի յերկնուստ պատուեալ եւ ի գերագոյնէ քարգաւաճեալ...:

էջ 227-294, շեղագիր անհարթ:

էջ 227.- Հարկաւոր վճիռք ոմանք արտահանեցեալք ի Եօթն Խորհրդոց Մեկ- նութեան Գրքէն, զոր արարեալ է Թակոք աստուածաբան վարդապետն՝ պատրիարքն Կոստանդնուպոլսոյ, եւ աստ վասն առ ձեռն պատրաստ գտանելոյ իբր ցանկ նոյնոյ զրեցի, եւ զպատճառսն եւ զվկայութիւնսն անդ տեսցես:

էջ 298-294, դատարկ:

էջ 296-304, Նոտր շեղագիր, անհարթ: Սկիզբն եւ վերջը թիւն: Նախկին իջահամար 88-96, 100-101: Բովանդակութիւն կրօ- նական:

էջ 306-328, Նոտր շեղագիր, վարժ զրչէ: կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 306.-Սրբոյմ Դիոմէսիոսի Արիս- պաղացւոյ եպիսկոպոսի Աթեմացւոյ առ Տիմօթէոս եպս. եփեսացւոց, Յաղագս երկ- մայիմ Բաժնամայապետութեամ:

էջ 307.-Գիրք Սրբոյմ Դիոմէսիոսի Արիսպաղացւոյ, Յաղագս երկմայիմ Բաժն- մայապետութեամ.- Ամ. տուրք բարիք,

և ամ. պարզեք կատարեալք...:

էջ 818.- Գլուխ երրորդ:

էջ 821.- Գլուխ Զորրորդ:

էջ 822.- Բնաբան երկրորդ:

էջ 823.- 828. դատարկ. թէև զծուած ու պատրաստ:

3578 ԺԵ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 24x17x2: էջք 812: Պրակք Դ-ԺԵ (էջ 58-812): Հանգամանք Համարեա քաւար. վերջը թերի: Թուղթ սպիտակ: Գրու-թիւն սևերակ մեղանով. միասիւն, 22-28 տող, սև գիծերու միջև: Ենդագիր անհարթ: Համառոտագրութիւնք քաւական առատ: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-8, դատարկ:

էջ 4.- Յանկ, Վասն քամպասանց...: Վասն քարեգործութեան:

էջ 5.- Վասն քամքասանց:

- Ի Կուռնելիոսի, Ժողովողի Մեկնու-թենէն արտահանեալ:

էջ 7.- Ի Սէր Աստուծոյ, գրքէն արտահանեալ, ի քամքասանց քարոզէն:

էջ 10.- Նմանութեանց Հինգերորդ գրքէն արտահանեալ:

էջ 17.- Յակոբ պատրիարքի Ջարոզգրքէն արտահանեալ, ի փարիսեցոյ քարոզի երրորդ մասէն:

էջ 21.- Սարգսի ԵնորՀալոյ՝ Պետրոսի Առաջին Կաթողիկեանց Մեկնութենէն արտահանեալ:

էջ 29.- Ի Մօխրոց Հատորէն արտահա-նեալ:

էջ 80.- Կուռնելիոսի Երեմիայի Մեկ-նութենէն արտահանեալ:

էջ 40.- Յակոբայ Կաթողիկեանց՝ Կուռնելիոսի Մեկնութենէն արտահանեալ:

էջ 44.- Մատթէոսի Մեկնութենէն

արտահանեալ:

էջ 80.- Աւագ Զորեքշարթի. Յակոբ պատրիարքի Ջարոզգրքէն արտահանեալ, առաջին մասի չորրորդ քանէն:

էջ 100.- Կուռնելիոսի Առական Մեկ-նութենէն արտահանեալ:

էջ 126.- Վասն Ապաշխարութեան: Նմա-նութեանց երկրորդ գրքէն արտահանեալ:

էջ 161.- Ի Սէր Աստուծոյ Գրքէն արտահանեալ. Յաղագս ձանրագունի դժուա-րութենէ քարոզէն:

էջ 184.- Մատթէոսի Մեկնութենէն արտահանեալ:

էջ 189.- Վասն Խոստովանութեան:

էջ 210.- Վասն Սրբազան Հաղորդու-թեան, Կուռնելիոսի Առաջին Կորնթացոց Մեկնութենէն արտահանեալ:

էջ 216.- Ի Սէր Աստուծոյ Գրքէն, Յաղագս Սրբազան Ընթրիսի քարոզէն արտա-հանեալ:

էջ 253.- Վասն Ազահութեան: Կուռնե-լիոսի Երեմիայի Մեկնութենէն արտահա-նեալ:

էջ 258.- Վասն Նեղութեան:

էջ 264-265 ի միջև կը պակսի ԺԳ պրակք:

էջ 277.- Վասն Բարեգործութեան: Ի Նմանութեան Իններորդ Գրքէն արտահանեալ:

էջ 292.- Սարգիս ԵնորՀալու Մեկնու-թենէն արտահանեալ:

էջ 297.- Վասն Վերջնոյ Դատաստանի:

3578 ԺԶ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կցկտուր)

ԴԻՎԼՐԻԱԿՐՈՒԹԻՒՆ,-

Ծառալ 26x16x2.6: էջք 48+48+286:
Հանգամանք անբաժանաբար բնդհանրապես:
Թուղթի եւ գրչութիւն ալլազան: Կողք՝
սրնադոյն թուղթի:

ՐՈՎԼԱՆԻԱԿՐՈՒԹԻՒՆ,-

էջ 1-20, շեղագիր:
էջ 1.- Տխողոսաթնրթ,-

Խարտասանութիւն քաջ Հեղինակին Անկ-
դիպացոյ Պէլոի, եւ դասասաց վարժապետի
ամաւ Լընտուն ի Լոնտոն ականաւոր քաղաք
Ինկիլիժնոսայու:

Ի լոյս ընծայեալ Հատարիմ թարգմա-
նութեամբ ի գաղղիական եւ յիտալական
թարգմանութիւն ի Հայ, աշխատասիրութեամբ
Պողոս վարդապետի Թիթիւնեան Պօսեց-
ւոյ, ի միարանութենէ Սրբոց Յակոբեանց
Առաքելոցն որ յերուսաղէմ:

Ի պատրիարկութեան տեառն տեառն Գար-
րիկ զգոնապէրճ եւ աստուածապատի պատ-
րիարկից Սրբոյ Նրուսաղէմի:

Բամի Տեառն 1821, սեպտ. 24, մասն
ինչ յեզիպտոս, եւ մասն ինչ յերուսաղէմ:

էջ 8.- Թարգմանութիւն յիտալականէ ի
Պողոս վարդապետի Թիթիւնեան:

Բառաջարանութիւն.- Աստուածային
տեսչութեան պարզեւ սեպական առ մարդիկ
բաշխեալ՝ ի կարողութիւնն Հաղորդելոյ
միմեանց զխորհուրդս...:

էջ 4.- Հասարակաստութիւն:

էջ 12.- Դպրութիւն Բ: Յաղագս Ընտ-
րութեան:

էջ 15-29, դատարկ:

էջ 21-48, շեղագիր, սեւ գիծերու
միջեւ:

էջ 21.- Պէտք. Առաջին դասու աշա-
կերտելոց ուսումնարանիս, որք ընթեռնուն
զճարտասանութիւն:

էջ 28.- Բանական Պէտք: Յայն բան
մեծին Յերեղի. " Ոչ որ յանկարծ եղև
յողեզոյն: Գովութեամբ:

Նա աւանիկ, աստառն պատշաճ դատո-

ղութիւնն բռնագրոսէ զընթացս բանիս տալ
արշաւել...:

էջ 26.- Պատճառք: Ջանգի կարի իսկ
քաջ...:

էջ 28.- Նմանեօք: Սոյն այս սար-
աս...:

էջ 42.- Վկայութեամբ: Ի սոյն յայս
ոչ զոյգն իբրտոս մատուցանէ...:

էջ 44.- Յաղագս ութնոտնեան ոտանաւո-
րաց.- Հողիդ անեղ, անմահական...:

էջ 47-48, դատարկ:
էջ 1-48, Թուղթ Հասարակ, շեղագիր:
Եւսուրն միաշարաթու արքեպիսկոպոսն

Դիոնիսիոս ի սենեակն իւր կոչեաց զամե-
նայն սարկաւագունս՝ առ ի պատուիրել, զի
արտաբոյ կեկղեցւոյն զլիւթեաց մի՝ շրջա-
զայեցեն...:

- Վկասանութիւն իբր գործեալ իրաց.-
Ելեալ եւ ի Հրաշապայծառ վանուցն Սրբոց
Յակոբեանց...:

էջ 2.- Վկասանութիւն բացայայտ:

էջ 3.- Վկասանութիւն Հաւանական:

էջ 4.- Վկասանութիւն Համոտոտ:

էջ 7.- Վկասանութիւն աստեական:

էջ 8.- Բարոյական առասպել:

էջ 11.- Պէտք բանական: Դովութեամբ:

էջ 19.- Նմանեօք:

էջ 26.- Թուումն մասանց.- Արդարեւ
Աթոռն Սրբոց Յակոբեանց...:

էջ 27.- Ի Ստուգարանութենէ անուան:

էջ 48.- Ի Հետեւորդ պարագայից:

էջ 1-60, շեղագիր:
Յաղագս Տրամաբանութեան, եւ ազգի
ազգի կանոնաց որպիսութեան, սկսեալ ի
1861, ի 8 դեկ.:

Հարցմունց Առաջնոյ Մասիմ Տրամաբա-
նութեամբ Կովտոնոյ:

էջ 6-16, դատարկ:

էջ 17.- Յօդուած Առաջին: Ջիշնէ եւ
բանիպատիկ իջէ նշանն:

էջ 19.- Ա.- Նշան ըստ նմանութեան:

էջ 27.- Օրինակ առաջնոյ ձեռնոյ
եղանակաց Հաւաքարանութեանց:

էջ 68.- Նախկին զփոքրն ի բաց Հան-
եալ:

էջ 66-60, դատարկ:

էջ 61-98, շեղագիր նոտրակերպ, սեւ
գիրենք միջեւ:

էջ 68.- Եզրն մտաւորական թէ զի՞նչ
է.- " Որք միայն զճանաչմանէ մտաց
խօսին":

էջ 67.- Յաղագս ձայնաւոր եւ գրաւոր
եղեր:

էջ 71.- Բաժանմունք եզերաց.- Եզերաց
վրայ չորս իրք կը տեսնուին...:

էջ 81.- Եզերց յատկութեանց վրայ.-
Եզերքն Հինգ յատկութիւն ունին...:

էջ 89-98, դատարկ:

էջ 99-122, շեղագիր կանոնաւոր:

էջ 99.- Բ. Տեղի.- Թուումն մասանց
է՝ առ բոլորն բան իմն կանոնական...:

էջ 122.- ... Եւ դարձեալ քանակու-
թիւն բոլորին, եւ մասանց,

էջ 128-266, շեղագիր կանոնաւոր,
սեւագիր շրջանակներու մէջ:

էջ 128.- [ն]ախակրթութիւնն ոչ
խսկապէս Ջերականութիւն ասի, եւ ոչ
էապէս ճարտասանութիւն, այլ խառն ի
Ջերականութենէ եւ ի ճարտասանութենէ...:

էջ 127.- [ծ]երիցս աստի նախ՝ պոռուզ
պատմական վիպասանութեանց ի պարզապէսն
ծանօթութիւն...:

էջ 128.- [Ա]ռասպելն է առեղծուած
իմն ճշմարտամիտ...:

էջ 180.- Պէտքն է ասացուած ինչ...:

էջ 184.- Գլուխ Առաջին, Յաղագս
բնական կարգի սահմանի:

էջ 155.- Յաղագս Սահմանի Իրիկն, Ա.
Տեղի:

էջ 189.- Ի յիւր խնդիր ճարտասանն
վարի յար զմասնաւորօք, թէպէտ եւ իցէ
նիւթն ընդՀանուր...:

էջ 199-202, դատարկ, առանց շրջագի-
ծի:

էջ 206.- Ծանօթութիւն կշռոյ թառից
բառից:

էջ 244.- Յաղագս զինչութեան, կամ
սահմանի ենթադրութեան:

էջ 246-260, դատարկ:

էջ 251.- Գիտն է մտածական իմն
դատարկութիւն...:

էջ 265.- Ձեռնարկութիւնն՝ է ձգումն
ձեռին մտաց ի յիրին բնութիւն...:

էջ 268.- Կանոն Ա:

էջ 265.- Կանոն Գ:

էջ 267-286, Թուղթ դեղնորակ, շեղա-
գիր վարժ:

էջ 267.- Իսկ բարեբարոյ ազգն ընդդէմ
բնութեան եւ սովորութեան զՀրամանս
Հօրն՝ որպէս զորդիս մտերիմս սիրով
ընկալան...:

էջ 274.- Խրատ եւ սահման վերոյ
գրեալ գործոյս բար[ձ]մեւ սպասաւորու-
թեան:

էջ 279-286, դատարկ:

3578 ԺԷ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28x19x2: Էջք 286: Հանգամանք
անբաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն այլա-
զան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-16, թուղթ սպիտակ. շեղագիր,
սեւ գիրենք միջեւ:

էջ 1.- Երանելւոյն սրբոյն Պետրոսի
Սիւնեաց եպիսկոպոսի ասացեալ ի Ծնունդն
Քի, եւ ի Սբ. Կոյսն Մարիամ.- Մի՛ ոք

իշխեսցէ զճնախն ի Սրբոյ Կուսն...:

Արդ՝ աղաչեմք զքեզ աղբիւր լուսոյ, Սբ.
Աստուածածին, բարեխօսեալ առ Որդիդ եւ
Ած. մեր միշտ փրկել զմեզ ի փորձութենէ,
ի նա Հաւատացեալ ծառայս տէր Պօղոս
Արքեպս. Երուսաղէմայ եւ զճնօղքն իւր,
ընդ նմին եւ զիս Մանուէլ գծողս աղաչեմ
յիշեալ:

էջ 6-16, դատարկ:

էջ 17-60, նոտր շեղագիր անարուեստ,
սեւ գիրենք միջեւ:

էջ 17-18, դատարկ:

էջ 19.- Քարոզ վերափոխմամ

Արքուհոյ Աստուածածնի:

էջ 22.- Երկրորդ Քարոզ վերափոխմամ
Ար. Աստուածածնի:

էջ 27.- Քարոզ խաչվերացի Կիրակիմ,
ի վերայ Աւետարանիմ Յոեամմու, Յ.
14...:

էջ 80.- Վարդապ Արքոյ խաչիմ...:

էջ 88.- Քարոզ ի վերայ Գիւտի

Արքոյ խաչիմ:

էջ 86.- Քարոզ ի վերայ ծմնդեամ

Արքուհոյ Աստուածածնի:

էջ 44.- Քարոզ ի վերայ Համբարձ-
մամ Բի...:

էջ 48.- Քարոզ զկմի Ջատկիմ երկ-
րորդ Ծաղկազարդիմ:

էջ 52.- Քարոզ ի վերայ Հոգւոյմ

Արքոյ Դայստեան:

էջ 56.- Քարոզ Աշխարհամատրամ
Տամարիմ:

էջ 59-60, դատարկ:

էջ 61-120, նոտր շեղագիր, կարմիր
գիծերու միջև:

էջ 61.- Ի վարդապետական գրեմնց
հաւաքեալ եմ ըմտրամոց բամբս այսորիկ,
ձեռնամբ Անդրիանուսյօւսեցի Պօղոս
Աստուածարամ վարդապետի, տեառմ մերոյ:

Ի Ծործորեցւոյմ հաւաքեալ:

էջ 65.-1.- Չէ բաւական միայն յօժա-
րութիւն մարդոյ ի լրումն բարի գործոյ.
այլ եւ պիտոյ ի օգնութիւն Աստուծոյ,
այլ եւ ջանք եւ յօժարութիւն մարդոյ,
որպէս երեւի ի Պետրոս եւ ի Յուդայ:

էջ 67.-1.- Կարէ եւ մէկնիւ, թէ
յիմար կուսանք ոչ ունէին ի միտս զխո-
նարհութիւն, զի կուսութիւն առանց
խոնարհութեան է իբր շիջեալ լապտեր,
եւայլն:

էջ 75.- Սոկրատէս ասէր. Լաւագոյն
Համարեալ է զքարոք մեռանիւ թան զչա-
րաբար ապրիլն:

էջ 81.- Ոսկերեանն ասէ. Ակամայ գալ
ի ծառայութիւն, զոչ չ Հաւասար է շնորհա-
յեւոյն:

էջ 86.- Ի նաւահանգիստ փութա նաւ
խողովան, եւ անէն ժուժկալ խնդրէ գանա-
պատ:

էջ 91.- Ջատուած խնդրես, զի՞նչ
փոյթ է, թէ այսու կամ այնու ճանապարհաւ
ժամանիցես առ նա:

էջ 96.- Բան ի վերայ կատարեալ Հնա-
գանդութեան:

էջ 109.- Մարդոյ է մեղանշելն,
բրիտունէի է ի մեղաց դառնալն, սատանայի
է անգեղջ յարատեւելն ի մեղս:

էջ 110.- Որ թագուցանէ զանօրէնու-
թիւն իւր, ոչ ուղղի:

էջ 117.- Ծշմարտութիւն բնական,
բարոյական եւ գերբնական:

էջ 120.- Ջս. ի խաչին իբր յաթոռջ
ուսոյց մեզ զխոնարհութիւն...:

էջ 121-144, երկաւն, շեղագիր, սև
գիծերու միջև:

էջ 121-122, դատարկ:

էջ 123.- Օրինակ ձեռնարկութեանց
ծաղկաքաղ Հաւաքեալ յամ. տեղեաց, ի
Համառօտ ճարտասանութեան Մխիթարայ
Աբբայի:

էջ 138-144, դատարկ:

էջ 145, նոտր շեղագիր, կարմիր
գիծերու միջև:

Խրատ վասն ողջոյն տալոյ Եարագրեալ
ի յումեմնէ իմաստասիրէ իբր Տարօնա
մեղաթաւալ տէր Յոհաննէս սևաւոր եւ
վատարխտ արեւպայէ:

Ստեղծողն ամ. արարածոց, իրակողն ամ.
իրակութեանց, Հրամանատուն ամ. Հրամա-
նատուցան...:

էջ 149.- Քարոզ Դաւթ Մարգարէին, եւ
ապա Յակոբ Արդար Առաքելոյն Բի., ասա-
ցեալ ի Հանդիսաւոր տօնի նոցին, ի փառս
Բի. Այ. մերոյ.- Եւ նախ յաղագս Դաւթի
Մարգարէին...:

էջ 168, շեղագիր մանր.- Թուղթ
Կիրողի եպիսկոպոսի Երուսաղէմայ, առ
Կոստանդիանոս թագաւորն Կասն երեւելոյ
նշանի Արքոյ խաչին յերկնից.- Թագաւորի
աստուածաբիրի եւ քարեկաշտի...:

էջ 164.- Աղօթք Արքոյն Յօհաննէս
Ոսկերեանի ասացեալ ի Ար. Երրորդու-
թիւն.- Ամենակալ անարատոյ Աստուած...:

էջ 167-170, դատարկ:

էջ 171, շեղագիր, սև գիծերու
միջև:

Թուղթ սրբազան արքեպիսկոպոսին
Նիկիոյ, իմաստնոյն Յօհաննէս առ երանե-
լին Կաթողիկոս Հայոց Զաքարիա, վասն
Տօնի Ծննդեան եւ Յայտնութեան Բի. Այ.
մերոյ.- Աստուածայայն առաքեալն
Պօղոս...:- Հմմտ. Թիւ 1458, Ե.

Հատոր, էջ 186-187:

Յիշատակարամ թարգմանութեամ.- 1208

էջ 178, մէջտեղը.- ի Թուականիս ՈՄԲ,

Թարգմանեցաւ սա ի յունականէն ի մերս, ի ձեռն նուաստ սպասաւորաց քանի Գրիգորի եւ Բարսղի, ի քաղաքն կոչեցեալ Սիս. սատարութեամբ Նիկիթոսայ եւ Միխայէլի քահանայից, որոց Տէր Ծս. ողորմեսցի, եւ զորդի սորին եւ կարգացողաց:
Ամէն.- Հմմտ Կիւլէսէրեան, Յուցակ Ձեռ. Դաւաթիոյ, Անթիլիաս, էջ 664:

Յիշատակարամ Գրիշի.- 1792

Էջ 178, նախորդին ներքեւ.- Այժմ, ի ՌՄԽԱ, թուականին Հայոց, եւ յապրիլի ԺԴ, վերստին օրինակեցաւ ի Կոստանդինուպոլիս, ի յունամէնէ Յակոբ եւեթ արեղայէ Թրակացւոյ, ի բնիկ միաբանէ Սք. Յակոբայ, որ ի Սք. Երուսաղէմ:

Էջ 179.- Պատասխանի թղթոյն վարդապետին Գրիգորի Տուտէորդի կոչեցելոյ...- Արգոյ եւ պատուական...- Կիսատ:

Էջ 180-186, դատարկ, թէեւ գծուած ու պատրաստ:

Էջ 187-284, շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

Էջ 187.- Յաստուածախումբ եւ ի տին-գերական ժողովն Տարսնի, որ եղեւ ի Համահրեշտակ կաթողիկոսէն Հայոց Գրիգորէ յեղբօրորդւոյ Սրբոյն Ներսէսի ԵնորՀաւոյ, եւ ի քրիստոսապսակ արքայէն Հայոց Լեւոնէ, սակս միութեան եկեղեցւոյ: Ասացեալ առնական խօսք մեծի եւ սրբոյն Ներսէսի Լամբրոնացւոյն այնմ աստուածապաՀ քաղաքի աթոռակալի, եւ աստուածախօս վարդապետի, ամի Տեառն 1198, եւ յունուարի 6, օր Ծննդեան Տեառն մերոյ Յի. Ջի.- Ով Հարք սուրբք եւ վարդապետք ճշմարտութեան...:- Հմմտ. Թիւ 911, Գ, Հատոր, էջ 487:

Էջ 224.-... Դատապարտեսցի այսուՀեւտեւ զրպարտիչըն մեր, որպէս ի [Այսչափ կայ]:

Էջ 225-284, դատարկ, թէեւ գծուած ու պատրաստ:

Էջ 285, նոտր շեղագիր.- Գէորգ Վրդ. Երզնկացի, ծագկի յամի Տեառն 1408:

Երիցս երանեալ երջանիկ րաբունապետին, եւ քաջ Հոնտորին, մեծի Գէորգ Վարդապետի Երզնկացւոյ, ի մի վայր Հաւաքեալ զխրատ Սք. Մկրտութեան...:

Էջ 240.- Աորա իսկ զաղափարն առաքեցաւ ի Կոստանդինուպոլիս, յամի Տեառն 1848, յօգոստոս տասն եւ Հինգ:

Մաշտոց մի բոլորագիր՝ գրեալ ի թուականի մերում 292, ի Հիզան:

Բ. Մաշտոց՝ բոլորագիր փոքրագիր՝ գրեալ ի Պօլսոյ Պալաթու Թաղ. ի թուականի մերում ՌՃԱ:

Գ. Մաշտոց՝ բոլորագիր փոքրագիր՝ ՌՃԿԱ. գրեալ ի Բաղէշ:

Դ. Մաշտոց՝ բոլորագիր մեծագիրք՝ առանց թուականի:

Մայր Մաշտոց մի տպեալ ի Պօլիս ի թուականի մերում ՌՃԿԳ:

Ջայսոսիկ առաքեցաք ի Պօլիս վասն խնդրոյ՝ զոր յարուցին ի վերայ Մկրտութեան Կանոնին, զոր աստ տպագրեցաք, յամի Տեառն 1848, օգոս. 15:

Էջ 241-242, դատարկ:

Էջ 248, նոտր շեղագիր մանր: Սկիզբը թերի:

Մասն Երրորդ.- Եւ եթէ առաւել եւս նաւաւարիցեմք գու(ց)ցէ գվնաս ինչ կրիցեմք...:

Էջ 248Լ.- Որքան զժուարիկն է իմանալ յաւիտեանական ծնողութիւնն Աստուծոյ:

Էջ 249-258, դատարկ. վնասուած խոնաւութիւն:

Էջ 259, շեղագիր.- Սրբոյն Պրոկղի Կոստանդինուպոլսի եպիսկոպոսի ասացեալ յԱւետիս Սք. Աստուածածնին.- Արդարութեան այսօր ծագեաց արեգակն...:

Էջ 261.- Երանելոյն Տիմօթէոսի, ի Սք. Կոյսն Աստուածածնին, եւ յողջոյն ՍրբուՀոյն Եղիսաբեթի.- Արդեօք վայրապար ինչ մայր ինքեան, մարմնանալ կամելով Արարիչն, զՄարիամ կոչեաց...:

Էջ 264.- Սրբոյն Աքբայ Եփրեմի խուրի Ասորոյ Ներբողեան ասացեալ ի Սք. Ծնունդն Ջի. Աստուծոյ մերոյ.- Սքանչելի է Ծնունդը թո, Որդի Աստուծոյ...:

Էջ 280.- Ի մեծի աւուր Տեառնընդհաշին, երանելոյն ՅովՀաննու Ոսկերբօրանի, Կոստանդինուպոլսի եպիսկոպոսի, ի Ծնունդն եւ ի Գալուստն քառասնօրեայ ի տաճարն.- Օրհնեալ է Աստուած, որ էն...:

Էջ 285-286, դատարկ:

3578 ԺԸ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կգկտուր)

ՆՊԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծառայ ՁԿՏՁՕՏՁ.Ե: Էջը 426: Հանգա-
մանք անբարարար: Թուղթ և զրչութիւն
այլազան: Կոզք՝ արճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԿԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ 1-24, մեծագիր, շեղագիր, գունա-
թափ մեկանով: Սկիզբը թերի. նախկին
իջաճամար 407-426, դատարկ 4 էջեր զանց
են առնուած:

Էջ 1. վերի լուսանցքին աջ անկիւնը.
Սերկոտասանոտնեան ի Սք. Պօղոս Առա-
քայ:

Էջ 8.- Վասն Աղամայ:

Էջ 9.- Վասն Բարութեան Տաճարին:

Էջ 18.- Ութոտնեան Վասն Սողոմօնի:

Էջ 19-28, դատարկ:

Էջ 24.- Ով անօթ ընտիր, մի յերեք-
տասանց...:

Էջ 26-84, վարի լուսանցքը խոնաու-
թենէ վնասուած ներկայ կազմին մէջ
մտնելէ առաջ: Եղեղագիր: Սկիզբը թերի.
նախկին իջաճամարը կ'երթայ 41-128: Վերի
մասը թեթևօրէն ցեղաճար:

Էջ 25.--- Իւրաքանչիւր զգայարանք,
միշտ ներգործեն, այլ
անվաստակ...:

Էջ 28.- Գլուխ Դ. Պաղատանք Սողով-
մոնի առ Ես. փրկիչ, յորժամ էջ այցե-
լութեամբ ի դժոխս.- Իմաստութիւն Հօր,
Տէր Յիսուս...:

Էջ 56.- Գլուխ Դ. Կոծ և աղաղակ
յուսակտուր մեղաւորաց ի դժոխս:

Էջ 64-65 ի միջև կը պակսին Ե և Զ
պրակները, նախկին իջաթիւով 81-120:

Էջ 70, դատարկ:

Էջ 71.- Վերջարանութիւն.- Մուտ
մտադիւր յայտ տեսարան...:

Էջ 72.- Վերջ:

Էջ 78-84. դատարկ:

Էջ 85-108, թուղթ զեղներակ, շեղա-
գիր:

Էջ 85.- Ի նորապսակ արհի դիտապետն

Սիւնեաց Սուքիաս Սոմալ աստուածապատիւ
Հոգեւոր տէր ընծայի նուիրի ձօնի:

Էջ 87.- Երգ.- Ի Սիւնեաց աշխար-
հէն...:

Էջ 95.- Ի Սուրբ Վկայսն Սուքասանս
առ անուանակիր նոցին Սուքիաս աստուա-
ծապատիւ արքեպիսկոպոս Սիւնեաց և արքայ
Մխիթարեան ուխտին, երգ: Ի Վենետիկ, ի
Տպարանի Սրբոյն Ղազարու, 1888:

Էջ 101.- Ի Հինգերորդի աւուր
ամսեան փետրուարի ի տօնի Սրբոց վկայիցն
Սուրբիասանց քօշից, նախատիպ ի նորակերտ
մամլի:

Էջ 102-108, դատարկ:

Էջ 109, անհարթ գրով.- Տէր քարերար
բազմապարզ և թագաւոր...:

Էջ 111-112, դատարկ:

Էջ 118.- Ոչ խնդրես դու զանցաւորաց
բզկիւթ...:

Էջ 116, բոլորգիր նոր.- Աթոք անե-
ղին՝ տեղիք Հանգստեան...:- Ա-Տ:

Էջ 119-120, դատարկ:

Էջ 121-152, նոտր շեղագիր, կարմիր
գիծերով միջև:

Էջ 121.- Անա Հէր իւմ օլուր էլպիթոլ
ասան...:

Էջ 126.- Թանրիւնին ատի տիրիւր
եղիտի-էլզտան խիտայ...:

Էջ 147.- Նէ տիւր ուստուրէ սիւ-
թիւրթ...:

Էջ 150.- Կէօգիւնիւն ֆիթնէսինէ ճան
մէֆթուն, սաչընըն իւգտէսինէ տիւ մէճ-
նուն...:

Էջ 151-152, դատարկ:

Էջ 153, նոտր շեղագիր անարուեստ.-
Մաղթամբ առ Սք. Աստուածածիմ Կոյսմ.
Յոյժ գեղեցիկ ոգիւ արարեալ և յարմա-
րեալ.- Աղաչեմ զթզ Աստուածածին
կոյս...:

Էջ 159.- Մաղթամբ առ երկմայիմ
զօրսմ, ասացեալ Յակոբայ Աստուածաբաժ
վարդապետէ, Պատրիարքէ.- Ով անարատ

պարզ Հայելիք հւ վրձիտք...»

Էջ 167.- Մաղթամբ [առ] երկմայիմ
Սք. Զօրութիւնսմ, կարի զօրաւոր բամիւք,
նեքսեսի ժմօրիալի Սք. Հայրապետէմ
մերմէ, է արարեալ, յամ. Բշ.թի աւուր
երգելի է.- Արդ պաղատիմք առ Հոգե-
ղէնսք...:

Էջ 174.- Մեծապայեռո խորհուրդ Հրա-
շազան...:- Մ կ ր տ ի չ:

Էջ 177, շեղագիր մաթուր, սեւ զիծե-
րու միջեւ.- Յորժամ տեսի զքեզ կարմիր
վարդ եղկեցեալ...:

Էջ 178.- Զսիրահարութենէ ցանկալի
վարդին զոչէ լուսինեակն. ոգեալ ի նոյն
Յօհաննէս Աբամիլէքեանէ, ի ձայն Ըստամ-
բօլն կարշ ուստինայի, խնդրանօք ուրումն
Թովմայի, ի յանուն իւր.- Թէ նրբաբար
աչօք մտացդ յիս Հայիս եւ նրկատես...:-
Թ ո վ մ ա յ:

Էջ 179.- Արտասուախառն խնդութիւն
լուսինեակին զբացմանէ վարդիւն. ոգեալ ի
նոյն Յովհաննէս Աբամիլէքեանէ Թիֆլիս.-
Ի սէր քո նազելի...:

Էջ 180.- Ոգեալ ի Մկրտիչ վարդապետէ
ըստ եղանակին վերոյ գրեցեալ ի սէր քո
նազելւոյն. եւ ձայնն լսել պիտոյ է, եւ
զի յոյժ քաղցրագոյն է եղանակ:

Հոգի եւ մարմին զիրեւաց զանգատեն:

Իմուտ մեր յայս աշխարհ...:

Էջ 181.- Նորին Մկրտիչ վարդապետի
ասացեալ ի գոյն եւս ի սէր քո նազել-
ւոյն, վերոյ գրեալ երգոց.- Վարանեալ
զրկեցայ ի տեսութենէդ...:

Էջ 184-192, դատարկ:

Էջ 193, շեղագիր, սեւ զիծերու
միջեւ.- Յերգարանէ Բումբայւոյ Հանեալ
ձեռամբ իմով 1842 յուլիս.- Տաղ ծննդեան
Տեառն մերոյ, Սրբոյն Գրիգորի Նարեկաց-
ւոյն ասացեալ.- Աւետիս մեծ խորհր-
դոյ...:

Էջ 195.- Մեղեդի եւ տաղ վեցերորդ
աւուր Ծննդեան եւ Յայտնութեան Զիւ.
Նորին Սրբոյն Գրիգորի ասացեալ.- Աչքն
ծով...:

Էջ 197.- Տաղ Բլփատութեան Զիւ.,
Սրբոյն Գրիգորի ասացեալ.- Այսօր ցնձան
դասք Հրեդիւնացն, ընդ փրկութիւն Հոգե-
ղինաց...:

- Մեղեդի եւ տաղ Յարութեան, Սրբոյն
Գրիգորի ասացեալ.- Ես ձայն զառիւծուն
ասեմ...:

Էջ 198.- Մեղեդի Յարութեան, ի
Սրբոյն Գրիգորէ.- Հաւուն Հաւուն արթ-
նացեալ...:

- Տաղ Սք. Յարութեան, Սրբոյն Գրի-
գորի ասացեալ:

Նա ծով վաղըմբաց ածեալ դուռն արեւելեամ,
ծայրարձակ լերամբ բարձրաց ցող տարածմէ[ր]:
Արեւմտեմի սեռի, լրմամբ միացեալ,
աղբես ձայմ աղի առմէր ի ծայրս արեւում (կրկմէ):
Ի գարդ շաւեղաց փայլեալ ոսկեթել շողից,
փող երփմ առ երփիմ փողով, հովիտ շուշամիմ, հովիտ:
Զարդ փայլեմագարդ փայլէր, գայր յարեւմտից,
մի դու մուղեմայր լուսիմ, գարդ գիշերայիմ:
Ես սիրոյ պատգամ ումիմ, գիր ողջումբեր,
լերամբ մմամեալ հովիտ, սեր եղբորդուոյմ:
Վարս մամր ամժրեւօց լցեալ՝ յեմամբ մարգարտաց.
գամգուր ոսկեփող կիտուած սփերամափայլ:
Բարձրաբերձ բեմիմ դիտէր. ի դէմ փառամու,
խայտայր խրմծորով սիրոյ, խաղ առմէր ի վայր:
Այծեմամ մմամ դառմայր, հովիտ շուշամի
խաղալով դառմայր եւ գայր, գսեր իւր յայտմէր,
գսեր իւր յայտմէր:

ՀԺԺԹ.- Տաղեր եւ Գանձեր, Ա.

Ալօշկերեան, 1941, Երևան, էջ 98:

Էջ 199.- Տաղ Նոր Կիրակիի Յարու-
թեան Քի., Սրբոյն Գրիգորի ասացեալ.-
Այսօր Նոր արեւ Հարեալ...:

- Տաղ Յարութեան թաղցր, Սրբոյն
Գրիգորի ասացեալ.- Գոչէր Հրեշտակն ի
փմիկն...:- Գր ի զ Ծ Բ:

Էջ 200.- Տաղ Մեծահրաշ Կիրակիի
Համբարձմանն Քի., ի Սրբոյն Գրիգորի.-
Խորհուրդ Հայրենի ասանդ...:

Էջ 201.- Տաղ երկրորդ աւուր զալս-
տեան Հոգւոյն Սրբոյն, ի Սրբոյն Գրիգորի.-
Աստաներ ծագեաց լոյս՝ աւետեաց
կենաց...:

- Տաղ Պայծառակերպութեան Քի.
ընտիր, ի Սրբոյն Գրիգորի.- Գոհար վարդն
փառ ասեալ...:

Էջ 202, ստորոտը.- Յարդ գրեալս
յերգարանէ Ռումբայոյ Հանաւ, եւ զկնի
աստի եւ անտի ժողովեալս գրեմ ըստ կարգի
ի մակագրութեանն:

Էջ 203.- Նորին Գրիգորի Նարեկացւոյ
ասացեալ յորդոր... Հանեալ յերգարանէ
սարկաւագ Գր. Նդիագարէ, յԻսանգուն.-
Կայր կոյսն ի յայրին...:- Լուսանցքին՝
Սա Կոստանդեայ է, որպէս ստուգեցի ի
Տաղարանէ Մատթասայ. վասն որոյ չէ պարտ
ասլ Նարեկացւոյն:

- Ի Տաղարանէ գրեալ ՌՃԻԵ, ձեռամբ
տէր Աստուածատուր կրօնաւորի, ի գաւառն
Խախտեաց, գոր օրինակեցաք ի Կալկաթայ,
1844, մի ի 18.- Աւետիս մեծ խորհր-
դոյ...:

Էջ 215.- Տաղ աղնիւ.- Աչքն ծով...:

Էջ 217-228, դատարկ:

Էջ 229, նոտագիր անհարթ.- Նէ Բլտ-
պիրին վար իսէ կեօր ա կեօգիւ...:

Էջ 289.- Վարդապետք ասն թագաւոր
ոմն ունէր ակն մի պատուական յոյժ եւ
զեռջ...:

Էջ 244.- Երանելի Նփրեմ Խորին Աստ-
րոյ ասացեալ Աւետիս Սրբոյ Կուսին
Մարիամն, եւ Ծնունդն Քի.- Արանչելի է
Ծնունդ քո Որդի Աստուծոյ...:

Էջ 285.- Ձի բարի կամ վայելուչ զի
բնակին եղբարք ի միասին...:

Էջ 802.- Եսմաշ գուգու կիպի կէտին
իթմէտիւր իթիզատ...:

Էջ 809, Թուրք գնաւոր. շեղագիր:

Ջափական: Հայորդին առ Հայաստան.- Ո՛հ
տարազուրկ կամ ի պանդուխտ տարաշխարհիկ

ի յափունես...:- 1868, դեկ. 20, ի Սալ-
նանոր, Թաղէշ. Հ. Բարսեղ Հ. Վարպետեան:

Էջ 817, շեղագիր, սեւ գիծերու
միջեւ:

Տաղ զեղեցիկ գոյնով ասացեալ ի
տիրացու Պաղտատար պատւելոյ ի վերջի
ժամանակին.- Միրամարգիդ սիրովն եղէ
սիրահար...:

Էջ 819.- Տաղ Օշա(րա)կանցի Գրիգոր
վարդապետին.- Դարձիր դարձիր եղբորդի
անմեան...:

Էջ 824.- Խաղար կաթուղիկոսի ասած
Աւետիսն է.- Խամարափայլ սրբոյ տօնիս
աւետիս...:

Էջ 825, անհարթ գրով.- Ի 1827 ?
Թիւին տէր Խաչատուրն ընկալաք զթահանա-
յական կարքն ի Խուլլու Սր. Գէորգայ
վանոյց առաջնորդ Առաքել սրբազան արքե-
պիսկոպոսին:

Էջ 828.- Ռտանաւոր ի վերայ Ակնց-
ոց.- Ակնայ թաղաքն է պատուական...:

Էջ 880-888, զանազան Հատուածներ,
եւայլն:

Էջ 889. Նոտր շեղագիր մեծ...-(Հայր
մեր որ յերկինս) Ապանա իւզգի ֆի ըլսա-
մավար...:

Էջ 840-856, դատարկ:

857.- Վասն Այլակերպութեան.- Վա
լրմամ Գա Եսասուր իւլա անվախի Գիսա-
րիար...:

Էջ 861.- Ութօրէից յետ Սրբոյ Ծնն-
դեան.- Վա քան ֆի Թըլք ըլ ալեամ խարաճ
ամբը մըն Օգոստոս Գէյսար...:

Էջ 866, ստորոտը.- 1869, յունվար
18:

Էջ 867.- Յաւուր Սր. Ջատկի Յարու-
թեան. Մրկ. 16, 2: Վերջ 8.- Վէ պաքիրան
ճիտան...:

Էջ 881.- Դատաւորի Կիրակիին. Ղու.
17, 20, Վերջ 18, 14 Համար.- Վա լրմա
սուէլ մըն ըլ Ֆարիսիյի...:

Էջ 885-886, դատարկ:

Էջ 887, շեղագիր անարուստ.- Յաղագս
երկոտասան Սր. Առաքելոցն, վսեմական
Հորթթիւս:

Էջ 891-426, շեղագիր անմարուր:
Ռտանաւորի օրինակներ, կրօնական
գրուածք, եւայլն:

Յաւելուած.-

Էջ 24-25 ի միջեւ առանձին թերթ,
խորագիր.- *Յամի Տեառն 1812, մահարձան
Պալատցի տիրացու Գէորգ պատուելոյ Տէր

Յոհաննիսեան՝.— Է՞ր դառնահամբոյր ձայն
հղերերգուաց...:

Ստորին լուսանցքին՝ վախճանեցաւ 75
ամաց, ի թուին Հայոց ՌՄԿԱ:

էջ 308-309 ի միջեւ կը գտնուի երկու
թերթ:

1.— չորս էջ, վերջինը դատարկ:

Առաջին էջին. "Եօլ կէճէ պիր սէյրան
կէօրտիւմ, նազմէի աթիզ նէվլէնտի...

Հազգի սէօյլէր եհլի մէրտէն խիլ ու խալ
էթսիկ տէկիլ...:— Նոյնը երկրորդ էջ:—
Երրորդ էջ. "Պու կիւն պիր մէճիսէ վար-
տիմ...:

2.— Մէկ թերթ, առաջին երեսին՝
Ուղերձ բերկրական սրտիւ.— Ի ծննդեան
գերապատիւ մահտեսի Միքայէլ Աղայի
բարեպաշտուհի տիկն(ւ)ոջ Հանրմ Տու-
տուին.— Հրճուեսցին երգօք ջոկք երկնա-
ւորաց...":— Ի Հ ա յ Ր ա պ ե տ է:

3578 ԺԹ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 80X20X2: էջք 272: Հանգամանք
անբաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն ալյա-
զան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ 1-2, դատարկ:

էջ 3, շեղագիր, սեւ գիծերու
միջեւ.— Թօհաճու Ոսկերեքաճիմ ասա-
ցեալ, ի Մեկնութեմէ Ամբակումայ Մարգա-
րէիմ.— Տէր գլուր թո լուայ...:

էջ 7.— Սրբոյժ Եղիշէի Վարդապետիմ
ի խաչելութիւն Տեառմ:

էջ 18-20, դատարկ:

էջ 21-22, եւ 67-68. կողք Բ. տետ-
րակի:

էջ 23-66, թուղթ գծաւոր. շեղագիր,
սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 28.— Ի վերայ արարչութեան...:

էջ 29.— Ի վերայ խոնարհութեան...:

էջ 27.— Ի վերայ որդեոցն Կայե-
նի...:

էջ 81.— Թաւուր դրան բացման Սբ.
Թարութեան:

էջ 85.— Թաւուր Որդեոցն Որոտման եւ
դրան բացման:

էջ 86-66, դատարկ:

էջ 69-70, եւ 103-104, կողք Գ.
տետրակի:

էջ 71-102, թուղթ կապտորակ. շեղա-
գիր:

էջ 71-74, դատարկ:

Ալյազան Համարներ եւ Հատուածներ,

էջ 75-85, 87, 91 եւ 98, միւս էջերը
դատարկ: Նոյնպէս՝ 94-102:

էջ 105-124, թուղթ կապտորակ.
շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ: Սկիզբը
թերի. ունի Հին իջահամար 61-80:

էջ 106.— 2. 8.— Ընդ յետս դառնալն
Արրահամու յեզիպտոսէ, ո՞ւրանօր արար
բնակութիւն:

էջ 108.— 2. 9.— Ո՞ր ոք էր Մէլքի-
սեղեկ:

էջ 128.— 2. 16.— Ո՞րպէս գիտաց
Արրահամ գիրկութիւնն Ղովտայ, եւ զկի-
զումն գաւառին Սողոմայ եւ Գոմորայ.—
Եարունակութիւնը տես թիւ 8578 Ի, էջ
19:

էջ 126-140, թուղթ սպիտակ. շեղագիր
անարուեստ:

էջ 126-126, դատարկ:

էջ 127.— Գլուխ Ա: Ի վերայ խորհր-
դոյ կարգին:

էջ 128.— Թաղազս բաժանման աստիճա-
նաց եւ ներգործութեան նոցին:

էջ 128.— Զի՞նչ Հասակ պահանջի
յաստիճանաւորան:

էջ 129-140, դատարկ:

էջ 141-164, կապտորակ թուղթ. նոտր
շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 141-142, դատարկ:

էջ 143.— Հայոց եկեղեցիներն պէյան-
նամէսի ճիւղէ քրիստոնեայ քարտաշլա-
րայ:

էջ 162.— Վերստին օրինակեցաւ ի
Ձմիւռնիա քաղաքի, ի 1820. ի 12 դէկ-

տեմբեր ամսոյն:

էջ 168-164, դատարկ:

էջ 166-188, թուղթ ճերմակ, շեղա-
գիր, երկսիւն, կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 165ա.- Կտակ վասն Խաչկու թեանն
Քիւն.- Սովորութիւն է ի մէջ մարդ -
կան...:

էջ 176, դատարկ:

էջ 177, շեղագիր տարբեր, միասիւն.-
նդիցի ամ. մարդ արագ առ ի լսել և ծանր
առ ի բարկանայ:

էջ 179.- Օրհնեցէք ամ. արարածք
գարարիչն արարածոց:

էջ 180-188, դատարկ:

էջ 189-248, թուղթ կապտորակ, նոտր
շեղագիր մանր, ոչ միակերպ: Սկիզբը
թերի:

էջ 189.- Մեկնութիւն Դանիէլի.-
ալեաց ծովու. և արդ Տէր, նուաղեցաք
մեր թան դամ. ազգս...:

էջ 191.- Մեկնութիւն Համառօտ
Դանիէլի Մարգարէի, գոր Հոգեպայծառ և
իմաստասխճ վարդապետին Վարդանայ շարագ-
րեալ է ի Հոգեկիր մեկնողացն ձայնից,

Եփրեմի, Հիպոդիտայ, Ստեփաննոսի Սիւ-
նացոյ, ի խնդրոյ ուսումնասիր մանկանց
առ ի դիւրաՀաս լիկի ընթերցողաց.-
Մերձաորք մեր և եղբարք և որդիք...:

Մեկնութիւն Դանիէլի Մարգարէի.-
Դանիէլ ի նոցանէ է, գոր ոչ արժէ
աշխարհ, ըստ Պօղոսի ասիցն...:

էջ 197.- Տեսիլ երրորդ:

էջ 201, տարբեր գիր և նիւթ:

էջ 208.- Զարոգ առ Սր. էջմիածինն:

էջ 209.- Զարոգ էլիցն ի Վերապէն
Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ:

էջ 224.- Զարոգ ի վերայ Վարդավա-
ռին:

էջ 238.- Զարոգ Խաչկերացին:

էջ 241.- Գլուխ Առաջնեւորդ: Եղև
թան Տեառն առ Յօնան որդի Ամաթեայ և
ասէ...:

էջ 248-248, դատարկ:

էջ 249-260, կապոյտ թուղթ, առաջին
կողքը վերջին տետրակին:

էջ 261-272, թուղթ ճերմակ, նոտր
շեղագիր անմաքուր: Սկիզբը թերի:

էջ 261.- Երանելիէն Աղէքսանդրոս
մերժեց յեկեղեցոյն զԱրիոս...:

էջ 267.- ... Թէորիանէ: Յաղագս Բ
ուց ներգործութեանցն Քիւ. Համարիմ թէ
չունիք պէտս բազում քանից...:

էջ 261.-... Թէորիանէ: Տեսցուք
ուրեմն թէ զինչ գրեցեր ի նամակիդ
յաղագս միւռոնի: Կաթուղիկոսն: Բարեօք
ասես՝ այնպէս եղիցի...:

էջ 268.- Սահմանադրութիւն Զորբորդի
սուրբ ժողովոյն:

էջ 271.- ... և մեր վասն ամենայնի
ամենեցուն սոցա գոՀացեալ զԱստուծոյ,
կալաք զճանապարհն որ բերի ի Կոստանդ-
նուպոլիս...:

Տօրմադիկ քանօրիա մօլտօվաներէն
գրքոյն թարգմանութեան վերջին տետրն է:

էջ 272, դատարկ: Տետրակին կապոյտ
կողքը փակած է Հատորիս արտաքին կողքին:

3578 Ի

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուք)

ՆԱՄԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 81X21X2: էջք 276: Հանգամանք
յոյժ անբաւարար. տետրակներէն մէկ քանին
այս ու այն կերպ վնասուած ներկայ կազ-
մին մէջ մտնելէ առաջ: Թուղթ և զրչու-
թիւն այլազան: Կողք՝ սրճադոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿԱՌՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-12, թուղթ Հասարակ. շեղագիր
սև գիծերու միջեւ:

էջ 1.- Յնծայ այսօր երկինք և
ուրախ լեր երկիր...:

էջ 10-12, դատարկ:

էջ 18.- Առաջարանութիւն Սաղմոսաց.-
Նախ քան զձեռնամխիլ ի մեկնութիւնս
խրաքանչիւր սաղմոսաց...:

էջ 19-88, թուղթ կապտորակ. շեղագիր
սև գիծերու միջեւ: Սկիզբը թերի: Նախ-
կին իշաթիւ 81-100.- Նախընթաց մաւր տես
թիւ 8678 ժԲ, էջ 106-124:

էջ 19.- Ապա այնուհետեւ ըստ եղանակի յիշատակման յերկոտասաներորդ Հարցման՝ աւետիս զաւակի տուեալ զօրով առ Աբրահամ...:

էջ 22.-2.17.- Իբրեւ եղեւ Հրաման թէ պատարագեալ զԻսահակ, զի՞նչ խորհէր Աբրահամ:

էջ 27.-2. 22.- Յակովբ միայնա՞կ զնաց ի նստան:

էջ 29-78, թուղթ ճերմակ, շեղագիր անմաքուր:

էջ 29.- Արդարեւ Տէրն մեր զթած ողորմած էր...:

էջ 44-68, դատարկ, թէեւ գծուած ու պատրաստ:

էջ 59, նոտր շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ.- Պիտանի բանք Հաւաքեալ ի գրոց սակս եօթն մահացու մեղաց եւ մասանց նոցա

- Սկիզբն ամ. մեղաց Հպարտութիւնն. Սիրաք, Ժ.16:

էջ 64-78, դատարկ, թէեւ գծուած ու պատրաստ:

էջ 79-80, կողք յաջորդ տետրակի:

էջ 81.- Գիրք Մեկնութեան Հինգ

Գրոցն Մովսէսի, արարեալ Կուռնելիոյ Ալքափիտի ի լեզու լաթինական, եւ անտի նախ ի Հայկական բարբառ թարգմանեալ ի Ղուկաս վարդապետէ նարբերդ(ց)ւոյ. իսկ յետոյ Համառօտեալ ի Պօղոս Եպիսկոպոսէ Անդրիանուպօլսեցւոյ, ի միաբանութենէ Սրբոյ Աթոռոյն Երուսաղէմի, ի պէտս միաբան եղբարց:

էջ 82.- Յառաջարկութիւն:

էջ 89.- Գիրք Ծննդոց: Գլուխ Առաջին:

էջ 91-110, թուղթ կապտորակ, վերի մասը վնասուած խոնաւութենէ:

էջ 91-92, դատարկ:

էջ 98, շեղագիր.- Ի Մեծի Պահոց Գալստեան Եաքաթի Քարոզ:

էջ 96.- Մասն Առաջին.- Ողբացէք եւ երկերուք մեղաւորք...:

էջ 105.- Քարոզ ի վերայ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի:

էջ 110, դատարկ:

էջ 111-154, թուղթ կապտորակ, լուսանցքը մկնակեր. վերի մասը անմաքուր՝ վնասուած թացութենէ: Ենդագիր, կարմիր գիծերու միջեւ: Սկիզբը թերի:

էջ 118.- Պրակ Վեցերորդ: Արդեօք մզովեցեալ կարէ՞ ալլեւ մզովի կրկիմ:

էջ 114.- Խմբիկ երրորդ: Յաղագս

Հաղորդութեան ընդ նշովեցելոց:

էջ 122.- Խմբիկ երրորդ: Յաղագս արեւմտեան նշովից:

էջ 129.- Գլուխ Վեցերորդ: Յաղագս ներդուրեան ըստ ինքեան:

էջ 146.- Խմբիկ երկրորդ: Յաղագս բաշխողաց ներդուրեան:

էջ 152.- Խմբիկ երրորդ: Յաղագս թէ որո՞ց օգնեն ներդուրեանքն:

էջ 154.- Պրակ երրորդ: Արդեօք ներդուրեանն օգնէ՞ ինչ ոչ ասողին զնա:

էջ 155-176, թուղթ կապտորակ, ծծող. նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ: Սկիզբը թերի:

էջ 155.- Սատանայ ի դրախտին երիւք փորձեաց զմարդն:

էջ 156.- Քարոզ ի վերայ Մեծի Պահոց Բարեկեմողամի...:

էջ 160.- Քարոզ ի վերայ Սրբոյն Թեոդորոսի Քաջայաղթ Զիմուորիմ Բի:

էջ 174.- Քարոզ ի վերայ Սրբոյն Սարգսի Զօրավարիմ եւ որդւոյ մորա Մարտիրոսիմ...:

էջ 177-196, թուղթ կապտորակ, լուսանցքը այրած փտած՝ ըստ երեսոյթին վնասատու Հեղուկի մը ազդեցութեամբ: Ենդագիր: Նախկին իջաթիւ 1-80:

էջ 177.- Առաջնորդ Դար.- ԶաշխաՀի ստեղծանելն, Ազամայ ի դրախտի եղեալ...:

Հարց.-1.- Յորո՞ւմ ժամանակի ստեղծաւ աշխարհ:

էջ 195.- Հարց. Ա.- Ո՞չ գիտէր Ած. զթագուցեալ տեղին Ազամայ, եւ ընդէ՞ր Հարցանէ թէ՞ Ու՞ր ես:

էջ 197-286, թուղթ կապտորակ, աջակողմեան վերի անկիւնը մկնակեր: Ենդագիր անարուեստ: Սկիզբը թերի:

էջ 197.- Գլուխ երկրորդ: Եւ Հրաման ետ Տէր կետին մեծի կյանել զՅօնան...:

էջ 211.- Գլուխ Գ.- Եւ եղեւ բան Տեառն առ Յօնան երկրորդ անգամ եւ ասէ...:

էջ 219.- Գլուխ Զորրորդ.- Եւ տրտմեցաւ Յօնան...:

էջ 228.- Յիշատակարան Յօրինօղիս.- Արդ՝ ընկալ զայս դուզնաքեայ աշխատութիւնս մեր, եղբայր Թեոդորոս...:

Յիշատակարան Գրչի.- 1828

էջ 226.- Արդ, ստիպեալ ի սաստիկ բաղձանաց թումբ նագեւութեան, ով սխալի եղբայր, բարեՀանճար տիրացու մահտեսի Հայրապետ շնորՀալից սարկաւազ, աՀա յանկ

Հասուցեայ աւարտեցաք, և ըստ Հրամանացդ յանձնեցաք եղբօր քում ըստ մարմնոյ, սիրելոյ, զգիտն Մեկնութեան երջանիկ մարգարէին Յսնանու: Արդ Աստուծով ի ժամանիւն քարեաւ, Հայցեմ, Թողութիւն շնորհելով յոռութեան գրոյս, յիշեալիք ի մարբափայլ յազօթս քո... Աստուածալուր աղօթիցդ սմանդակութեան կարի խանդակաթ զոլով Հայցեմ ի յարգութենէդ զտարփալի սիրանշան նամակդ առաքել առ մեզ: Մնամ աղօթարար ծառայ Տեառն, Մինաս չնչին դպիրս Գաղատացի:

Ի 1826, ի յունիս 15, ի Սր. Վանս Արքայ Աստուածանին, որ է Գաղատիա:

Էջ 256-258, դատարկ:

Էջ 257-258, թուղթ կապտորակ. նոտր շեղագիր:

Էջ 257.- Վիպասանութիւն որպիսոյն և ի մանրամասն քննութեամբ ի լոյս ընծայեալ ի Պրն. Գլորգէ Օղոյլութեանց Տիրապետչոյ, աշխարհարատ լեզուաւ ըստ Հաւանական կարծեաց և ասից երևելի անձանց:

Թամի Տեառն 1807, և ի թուին շայոց ՌԻՄԵԸ. և Հիմարթի 1221 սէնէին, գիւհ. 8, ի Կոստանդնուպոլիս:

Համառօտ պատմութիւն դիպուածոց, որ եղև յԱտամպօլ:

Թամի Տեառն Հազար ութն Հարիւր եօթն, Փետրվարի ութն, յաւուր ուրբաթի, որ էր յիշատակ Յօնանու Մարգարէին, երբ որ եկան Անգլիացոց նաւահանգիսն տաս-

ներմէկ Հատ ատաներուն առջևը կեցանէկ, տեղացը զնտաց քաղաքը՝ արքայէն մինչև աղբատը...:

Էջ 256.-... մէկ օր մը սընտուկին մէկը քացին քի ինչ կանէ ծախեն. տեսաւ տէֆթէրտարը քի սընտուկը լեցուն թեղին Հող մըն է, կարծեց թէ ոսկիի Այսչափ կայ. յաջորդը տարբեր թուղթ է և զընթիւնը:

Էջ 257-276, թուղթ ճերմակ. շեղագիր: Սկիզբը թերի:

Էջ 257.-... ասանկով եօթը տարի պատրիարքութիւն վարեց. քայց տեսավ որ վարպետը շատ առաջ պիտի գայ, և իր կործանումը անոր ձեռօք պիտի ըլլա, վարպետութենով իստիֆա տվավ, տեղը Կարապետը դրավ, ինչպէս որ վարպետին ալ կամքն էր, անցավ ռահաթ նստավ, Երուսաղէմայ կառավարութիւնը ձեռք առավ:

Էջ 259.-... չիւնքիւ ամերիքացիները զպրատուն քացեր էին, շատ Հայ տղաք ալ կկարդացնէին...:

Էջ 262-264, դատարկ:

Էջ 269.- Ակնցոց վրայով ծանօթութիւն:

Էջ 278.- Պեզեան Յարութիւն Աղային վրայօք.- Աս մարդը Պեզէի Պօղոսի տղայ էր...:

Էջ 276.- Պատրիարքութեան վրայօք.- Ստամպօլ նստող արքեպիսկոպոսը ոչ միայն պատրիարքի վերտառութիւն կկրէ, այլև ինքն ալ պատրիարք անունով ստորագրութիւն կընէ...:

Էջ 276, դատարկ:

3578 ԻԱ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԱԿԱՐԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մալա 82X82X82.5: Էջք 284: Հանգամանք անբաւարար: Թուղթ և զընթիւն այլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ 1-16, շեղագիր նոտրակերպ: Սկիզբը թերի:

Էջ 1.- Մանր Հատուածներ, Հաւարածոյ, քաղաւս խորհանցիի Պատմութենէն:

Էջ 17-86, շեղագիր, սև գիծերու միջև:

Էջ 17.- Գլուխ Առաջին: Հասարակօրէն բաժանումն, և ցուցակ նշանաւոր իրաց զխոյս:

Էջ 18.- Իմաստութիւն ի Տեառնէ

Աստուծոյ է, եւ ընդ նմա եղեւ միշտ, եւ է յառաջ քան զյաւիտեանս:

էջ 86-86, դատարկ:

էջ 87-60, Թուղթ քարակ, շեղագիր:

էջ 87.- Ծառք կամ Տեղիք Աստուածաբանականք:

էջ 89.- Յաղագս Միութեան եւ Անուան Աստուծոյ:

էջ 46.- Ողորմութիւն Աստուածային:

էջ 60-60, դատարկ:

էջ 61-80, նոտր շեղագիր:

էջ 61.- Կանոն Առաջին.- Միջնորդ եզրն ի միում յառաջարկութեանց պարտի ենթադրիլ տրամաբանաբար...:

էջ 68.- Կանոն Երկրորդ.- Ոչինչ եզր...:

էջ 71.- Կանոն Երրորդ.- Ի սոսկ մասնաւորաց ոչինչ եզրականացանի:

էջ 74.- Կանոն Չորրորդ.- Ի սոսկ բացասականաց ոչինչ Հետեւի:

էջ 80.- Կանոն Վեցերորդ.- Զեզերս Հաւաքաբանութեան ի նոյն միտ առնուլ պարտ է յիւրաքանչիւր նախադասութիւնս:

էջ 81-100, վնասուած մուկերէ եւ Թացութենէ, նոտր շեղագիր մանր եւ խիտ: Սկիզբը Թերի:

էջ 86.- Երկրորդ, նախանձոտ մարդն տանջի եւ չարչարի մարմնով իւրով...:

էջ 90, տարբեր գրով.- Խրատ վասն ողջոյնի տալոյ:

էջ 101-124, վնասուած մուկերէ եւ Թացութենէ: Նոտր շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ, երկսիւն:

էջ 101ա.- Օրհնեալ քահանայք...:

էջ 111բ-124, դատարկ. վերջին երկու ԹերիԹերուն փոքր մէկ մասը մնացած:

էջ 126-180, շեղագիր անհարթ, անմաքուր:

էջ 126.- Ընդհանրական յայտարարութիւն Համառոտ ծանուցմամբ՝ որք ի մերս ժամանակի գործեցան ի ձեռն մեր՝ յսկզբանէ անտի բանալոյ մեր զգուռն խօսելոյ ընդ Հետեւեաց ի մէջնջ:- Աստուածային Հրաման ուժգինս Հնչէ ի լսելիս իմ...:

էջ 148.- Ապաքէն ի յայտնիլ գրու-թեան Հրաւէր Սիրոյն՝ երկաքանչիւր կողմանց զլիաւորք Հաւանեալ ընդ այն՝ խորհրդով արժան Համարէին ստորագրու-թեամբ կնքել եւ պահել, իբր այն Թէ՝ լիցի արեան ի միջի ի նշան եղբայրական սիրոյ եւ կարեկցութեան...:

էջ 158, տարբեր նիւթ եւ գրչութիւն. սկիզբը Թերի:

էջ 156.- Աղեօք ճաշ Հիցէ քահանա-յին ամենեւին Հրաժարիլ ի պատարագելոյ:

էջ 159.- Յաղագս խորհրդոյ ապաշխա-րութեան:

էջ 161 ի եզերքին փակցուած է յաւելուածական մէկ Թերի: Նոյնպէս էջ 176 ի վրայ:

էջ 181-206, շեղագիր, երկսիւն, կարմիր գիծերու միջեւ:

էջ 181ա.- Ջարոգ երրորդ ի վերայ նոյն քանի Տեառն մերոյ Յի. Ջի. Թէ՝ աբբ Նինուէացիք յարիցեն, եւայլն:

էջ 196բ.- Ջարոգ Հինկերորդ ի վերայ նոյն քանին...:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.- 1798

էջ 206, ստորին լուսանցքին.- Ով բարէմիտ ընդէրձող յիշեալ գրիչ տրուպ տիրացու Պետրոսըս, որ է նախայսարկաւագ Չունկուշցի. բաւ Համարեսջիք, Թվին ՌՄԽԲ ին, յունուվարի մէկ:

էջ 207-234, շեղագիր վարժ գրչէ:

էջ 207, վերի լուսանցքին.- Ի մէջ նաւի կամեցալ Թարգմանել... գրել սկսալ ի վերա սոյն Թղթոյն, 1847, մարտ մեր 17:

- Հ. 80.- Ո՞րպէս բաժանեցաւ երկիրն աւետեաց առ ազգն Իսրայէլի:

էջ 219.- Հ. 84.- Ո՞րպէս եղեւ Իսրայէլ զկին վախճանին Դեբօրայ:

էջ 226-234, դատարկ:

էջ 92-98 ի միջեւ կան քանի մը ԹերիԹեր. վերի մասը փտած խոնաւութենէ. քովանդաւութիւն կրօնական:

3578 ԻԲ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Կրօնական)

ՆԻՍՐԱԿՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 31x21x1, էջք 18+40+80:
Հանդամանք Համարեա բաւարար: Բուզթ և
զրչոյ թիւն ալլազան: Կողք՝ ճերմակ
խուղթ, Դատարկ թուղթ սկիզբը մէկ թերթ:

ՌՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-18, շեղագիր, կարմիր գիծերու
միջև:

էջ 1.- Քարոզ Առաջին.- Վասն այնո-
րիկ իմաստութիւնն Աստուծոյ ասաց...:

էջ 8.- Քարոզ Երկրորդ: Յաղագս
անարատի յղութեան...:

էջ 9.- Քարոզ Երրորդ: Յաղագս երից
ամաց ընծայեցման...:

էջ 11.- Քարոզ Չորրորդ: Յաղագս
Աւետեաց Սրբոյ Կուսին Մօր Տեառն:

էջ 17.- Մասն Հինգերորդ.- Եւ նա
ընդ բանսն խոռվեցաւ...:

էջ 1-40, շեղագիր, կարմիր գիծերու
միջև:

էջ 1.- Քաղուած Առաջին Հատրոյ, որ
է Ներածութիւն Աստուածաբանութեան: Ծառ
Ա: Յաղագս Աստուածաբանութեան ընդհան-
րապէս:

էջ 6.- Ծառ Բ: Յաղագս Աստուածաբա-
նական Տեղեաց:

էջ 17.- Գլուխ Բ: Յաղագս Աւանդո-
թեան:

էջ 25.- Գլուխ Գ: Յաղագս Եկեղեց-
ոյ:

էջ 80.- Նշանք ճշմարիտ Եկեղեցոյ:

էջ 81-40, դատարկ. թէև զծուած ու
պատրաստ:

էջ 1-80, նոտր շեղագիր, սև գիծե-
րու միջև:

էջ 1.- Յաղագս Անարատի յղութեան
Մարիամու Կուսին Մօրն Այ.:

էջ 8.- Ողջոյնս այս է Յաղագս եկե-
ղեցական Վարդապետաց:

էջ 10.- Ի սկսբանէ արար Ած. զեր-
կինս և զերկիր:

էջ 20.- Քարոզ Վերափոխման:

էջ 28.- Քարոզ Խաչվերացի:

էջ 26.- Ի Տօնի երից ամաց ընծա-
յեցման Սբ. Կուսին ի տաճարն Սաղօմօնի:

էջ 29.- Քարոզ ի վերայ Համօրէն
Առաքելոց:

էջ 31.- Քարոզ յաղուհացից առաջին
շարաթի:

էջ 34.- Քարոզ 21: Մեծի Պաշտոն
Բարեկենդանին Կիրակէին:

էջ 44.- Քարոզ 29, ի նոյն Կիրակէին
ի վերայ պաշտոն:

էջ 51.- Քարոզ 29: Մեծի Բարեկեն-
դանին:

էջ 58.- Քարոզ 29. Երկրորդ Կիրակէի
Մեծի Պաշտոն:

էջ 56.- Քարոզ 25. Երրորդ Կիրակէի
Մեծի Պաշտոն ի վերայ անտալին:

էջ 60.- Քարոզ 22: Չորրորդ Կիրակէի
Մեծի Պաշտոն ի վերայ տնտեսին:

էջ 69.- Քարոզ 25: Երկրորդ քարոզ ի
նոյն Կիրակէի ի վերայ Մեծատանն և
Ղազարու:

էջ 72.- Քարոզ 29, շարաթի աւուրն ի
վերայ Քառասուն Մանկանց...:

էջ 76.- Քարոզ 29, Ե երորդ Կիրակէի
Մեծի Պաշտոն ի վերայ դատաւորին:

էջ 79-80, դատարկ:

էջ 28-29 ի միջև կան բազում անշատ
թերթեր, շեղագիր, կրօնական բովանդա-
կութեամբ, քարոզ եւայլն:

3578 ԻԳ.

ՃԱՌԸՆՏԻՐ

(Թերի)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 46x80x1: էջ 44: Հանգամանք անբաւարար. ազգուած թացութենէ. թերթեր սխալ զետեղուած: Թուղթ սպիտակ, թանձր: Գրութիւն սեւ մեկանով, երկսիւն, 88-60 տող, սեւ զիծերու միջեւ Նոտր շնորհգիր: Համառոտագրութիւնք սովորականէն քիչ մը աւելի: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Կը ներկայացնենք ուղիղ կարգին Համաձայն:

1.-էջ 1ա.- Ի Բուն Բարեկենդանին, Երանելոյն Եփրեմի ասացեալ վասն Պաճոց.- Ի շաւիղս փառաց թոց Տէր ընթանան քանք իմ...:

2.- էջ 6ա.- Պաճոց երկուշաբթի, Երանելոյն Երբեմի Սբ. վարդապետին, Յաղագս Պաճոց ասացեալ.- Պաճք յայտնիք՝ Նածուկ պաճովք բովանդակին...:

3.- էջ 8ա.- Երանելոյն Յովհաննու Ոսկերեանին, Պաճոց երեքշաբթի ասացեալ ի Ժողով Գրոց, որ ասէ՝ Լուսացարուք.- Հեծուկ Նաւավարաց գարունն...:

4.- էջ 9ա.- Պաճոց առաջին չորեքշաբթի, Յովհաննու Ոսկերեանի ասացեալ վասն պաճոց, եւ վարուց առաքինութեան.- Պատեալ պաճէ զամ. վարուց առաքինութեան.-

5.- էջ 11բ.- Առաջին Հինգշաբթի, երանելոյն Յովհաննու Ոսկերեանի, ասացեալ վասն խոստովանութեան եւ ողորմութեան, եւ վասն պաճոց եւ աղօթից.- Կենդանիս յաւիտեանից Տէրն մեր Յս. Ջս. ուսոյց մեզ...:

6.- էջ 18բ.- Առաջին յուրբաթի, տեառն Յովհաննու Ոսկերեանի ասացեալ ի փորձանս օրինակի եւ ի պատասխանիս Ջիւ.- Ասէ. Սիրեցեա զՏէր Ած. քո յամ. սրտէ քումմէ...:

7.- էջ 16բ.- Երանելոյն Մովսէսի Պատմութենէն՝ ծննդեան եւ վարուցն: Առաջին շաբաթ օրն յիշատակ Սբ. վկային Թէոդորոսի որ յԱղուհացիցն տօնեն.- Ի ժամանակին յորում Մակեդոնացին Աղէքսանդրու Փիլիպեան կոչեցեալ...:-

Հմմտ. Թիւ 164բ. Ա. Հատոր, էջ 441, 2թ:

8.- էջ 18բ.- Առաջին Կիրակին. Երանելոյն Յովհաննու Ոսկերեանի, ասացեալ ի Ղուկասէ Աւետարանի Մեկնութենէ.- Յայնժամ վարդապետն բարեփառ, յորժամ աշակերտն զիրաւհաւան...:

9.- էջ 41ա.- Երկուշաբթի օր. Երանելոյն Յովհաննու Ոսկերեանի, ասացեալ Յաղագս Ապաշխարութեան.- Տեսէք յառաջնումն Կիրակէին զպատերազմն եւ զյաղթութիւնն...:

10.- էջ 26բ.- Երկրորդ Երեքշաբթին. Յովհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ, վասն ընդունելի եւ անընդունելի ողորմութեան եւ պատարագաց.- Բազում գաղտա՝ Լիզ նետիւք վիրաւորէ զմեզ սատանայ...:

11.- էջ 80բ.- Երկրորդ Չորեքշաբթին. Յովհաննու Մանդակունեցոյ, ասացեալ վասն երգմանց սովորութեանց որ ի չարէն է.- Երոյժ չար են ամ. սովորութիւնք չարին...:

12.- էջ 84բ.- Երկրորդ Հինգշաբթի. Յովհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն թատերաց եւ զուսանաց.- Ուր երթեալ զաղարեցից եւ լացից զաճկ աւօրէնութիւնս...:

13.- էջ 87բ.- Երկրորդ Ուրբաթին. Յովհաննու Մանդակունեցոյ ասացեալ վասն Միխիթարութեան վախճանելոցն.- Հայեաց դու ի յոյն վերին...:

14.- էջ 28ա.- Երկրորդ Երաթ օրն ի յիշատակ Կիւրդի Երուսաղէմայ Հայրապետին.- Միածին Որդին Աստուծոյ եւ Բանն Ած...:

Յիշատակարամ Գրչի.-

էջ 44բ. ստորոտը.- Ջս. Ած. քում Սրբոյ, եւ մերոյ Հայրապետին բարեխօսութեամբն Սրբոյն Կիւրդի, եւ մօրն նորա Աննայի, ողորմեա ստացողի սոյն զրոյս, եւ բազմաշան աշխատողի, անարժան եւ անարդիւն, թափուր ի զօրծոց բարեաց, եւ զուրկ ի յիմաստութենէ, իբր Յովսէփ, եւ զիմ զԵնօզն. նախ զսիւնն սրտիս, եւ զխարխիս Հոգւոյս՝ զՍաղմկացի մահտեսի Մարտիրոսն, եւ զմայրն իմ զՄարթայն, եւ ամ. ազգականաց, Ամէն:

3578 ԻԴ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Հատակոտոր)

Բղթական փաթոյթի մը մէջ մկտեղուած տասնեւհինգ Հատակոտորներ, այլազան թուղթերով եւ գրչութեամբ: Կը ներկայացնենք Համաոտակի:

Ա.- Ի Ալր Աստուծոյ կոչեցեալ գրքոյ եւ Հատուածքս, ուստի առեալ գրեմք աստ: Բաղադս նախանձութեան:

Բ.- էջք 1-42.- Նախերգանք քարոզից, ըստ պատշաճի աւուրց, եւ ըստ պահանջման րեարգանք:

էջ 20.- Նախերգանք արարեցեալ ի Սիմէոն Արքագանի:

էջ 23.- Որհնութիւնք յետ քարոզիս:

Գ. 1.- Անդեայ ժանտախտի... ժողո- վեալ... ի քմիչկ Ստեփաննոսի Եկհրիմա- նեան Տփիսիսեցոյ, յամի փրկութեան մերոյ 1796, ի Կոստանդնուպօլիս: էջք 84, որոնցմէ միայն 18րդ գրուած:

Դ. 2.- Նոյնը, կապոյտ Թուղթի վրայ: էջք 82, այս ալ մնացած է թերի:

Ե.- էջք 44.- էջ 1.- Հաւաստի Ծանօթութիւն Մեծի Յոհաննու Մկրտչի ձիւ, յորինեալ ի Յարութիւն Արքեպիսկոպոսի Եղեւսացոյ, ի վերատեսչէ Մարգարէ Սիւրբոյ Յոհաննու Կարապետին, յամի Տեառն 1885, ի սկիզբն սկստեմքերի:

Ներքեւը այլ շեղագրով.- Ի Մեկրի- սեղեկ վարդապետ Մուրատեանցէ, 1876, մայիս 81ին:

էջ 2.- Կորովմատաց է գիմաստից եւ զարփական քանահիստութեանց բուռն Հարկանի անվեհեր...:

էջ 5.- Հաւաստի Ծանօթութիւն Յոհաննու Մկրտչի:

Վերջը թերի կը մնայ:

Ե.- էջք 16.- էջ 1.- Պատմութիւն Սրբոց Հոգիսիմեանց՝ Մովսիսի Խորենաց- օյ առաջեալ:

էջ 9, ստորոտը.- Օրինակեալ ի Մալ- թա, 1809, օգս. 27:

էջ 11.- Ի Տէր Ներսիսի Կլայեցոյ առաջեալ.- Հանճարեղ շնորհալիդ...- Հ Ո ի փ ս ի մ է:

էջ 12.- Նորին Տեառն Ներսիսի.- Երջանիկ Հոգիահրաշ կոյսղ մարտու...:

Զ.- էջք 16.- էջ 1.- Զայսսոսիկ եւ ժողովեալ ի Զատագովութիւն Ուղղափառու-

թեան անուանեալ գրգէ, որ է տպեալ ի Թիւ Փրկչին ի 1844, ընդդէմ նարդանդից, որք եւ փրդեանտանք:

Ե.- ՓԵՆՏ ԱՆԴԱՐ (Թերի).- 1

Թուղթ ճերմակ, արտաքին լուսանցքը վնասուած խոնաւութենէ: Նոտք շեղագիր, սեւ գիծերու միջեւ:

էջ 1.- Գրգոյկ կոչեալ Փնտ Աղղար.- Գրեալ Հայկական գրով...- Թուիս ՌՄՀԲ [=1828], ի Կոստնուպօլիս, ձեռամբ Համ- քակի ուրումն՝ Տաքսենամ Իրեկիժ՝ գրեալ:

էջ 8.- Ի փթիտա քերտմ պնաման քերտմ...:

էջ 24-45ի միջեւ կը պակսի 10 թերթ:

էջ 45.-... աթէշէ եազըն օլան էնթէշթ օլուր...:

էջ 64.-... մէրտ նաթէս փախիլիլ մէլուս օլուր:

Ը.- էջք 86, շեղագիր:

էջ 8.- Զարոգ ի վերայ Գալստեան:

էջ 15.- Զարոգ Դատաւորին:

Թ.- էջք 84, շեղագիր:

էջ 1.- Ամենազօրն Ած. Մովսէս մար- զարէին ձեռք իսրայէլացիները ի գերու- թենէն փարաւոնի ազատեց...:

էջ 64.- Ասով յոյս կուտայ մեղա- յորներուն...:

էջ 82.-... Մենք ալ մեռնիքնէլ առ Ած., արքայութեան մէջը կ'իյնանք:

Ժ.- Զրիստոնէական վարդապետութիւնն է այն ուսումն, որ աւանդէ մարգոյ զճըշ- մարիտ Հաւատս եւ զուղիղ վարս...:

ԺԱ.- Պրակք Դ եւ Ե.- Եւ զճգրին մարդոյն յօրինեաց Ած. ՆԾԲ...:

ԺԲ.- էջք 28, շեղագիր, Հատուածներ, կրօնական:

ԺԳ.- Նորին քարոգ ի վերայ Հրեշտա- կաց:

ԺԴ.- Զարոգ, Հայերէն - Թուրքերէն:

ԺԵ.- էջք 8, սկիզբը եւ վերջը թերի. շեղագիր:

ԺԶ.- Ըղձական խօսակցութիւնք առ պահապան Հրեշտակ:

3578 ԻԵ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Կցկտուր)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28x21x2.5: էջք 416: Հանգա-
մանք անբաւարար: Թուղթ եւ գրչութիւն
այլազան: Կողք՝ սրճագոյն թուղթ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-48, շեղագիր անմաքուր: Ակիզբը
թերի:

էջ 1.- Ջնոյն յօդ սիրոյ ստանձնեաց
ամենասուրբ կոյսն Մարիամ...:

էջ 6.- Յաղագս Բաղդատութեան:

էջ 8.- Ծառ ի Վերափոխումն Սբ.
Աստուածածնի:

էջ 16.- Յաղագս Մասանց Յառաջաբա-
նութեան:

էջ 18.- Յաղագս Սահմանի:

էջ 28.- Յաղագս պատճառաց եւ գոր-
ծոց:

էջ 29.- Յաղագս Արտաքին Տեղեաց:

էջ 86.- Յաղագս Հոյակապ Ոճոյ:

էջ 46.- Կանօնք Յառաջաբանութեանց:

էջ 49-60, շեղագիր, երկսիւն, կար-
միր գիծերու միջեւ:

էջ 49ա.- Հէգա միւսկահսէյի մի-
թիյիջաթ ալիմ:

էջ 60բ.- Բէմամ օլտի քիթապին
ինճասի, կէրէքտիր քեաթիպէ շէրպէթ
պաճասի:

էջ 61-140, շեղագիր անհարթ, անմա-
քուր:

էջ 67.- Այլ բանք քարոզութեան
սրբազանի իմոյ:

էջ 69.- Ի վերայ Սրբոյ Գերեզմանին
Ջի.:

էջ 80.- Մասն Բ: Եւ յարեաւ Յօնան
փախչիլ ի Քարշիշ յերեսաց Տեառն:

էջ 97.- Ակիզբն Քարոզի Յօնանու:

էջ 108.- Ազօթից Օրինակ:

էջ 121.- Խոտորեա ի չարէ եւ արա
զբարի:

էջ 127.- Այս դուռն Տեառն է եւ
արդարք մտանէն ընդ սա:

էջ 187-140, գատարկ:

էջ 141-216, թուղթ սպիտակ, նոտր
շեղագիր, կարմիր գիծերու միջեւ: Խորա-
գիրները եւ զլխատառերը կարմիր: Ակիզբը
թերի: Միասին: Վերի լուսանցքը ցեցա-
կեր: Վարի ներքին անկիւնը փտած:

էջ 141.- Պրակ Զորորդ: Արդեօք
Ռերդուքիւմ օգնէ՞ այմս որ տայ եւ
բաշխէ զմոյմ:

էջ 142.- Գլուխ Եօթներորդ:
Յաղագս Հրապարակական ապաշխարութեան
արարողութեան:

էջ 148.- Պրակ Առաջին: Արդեօք
ապաշխարութիւնն կարիցէ Հռչակիլ եւ
Հրապարակիլ:

էջ 149.- Վերջ Ապաշխարութեամ
Խորհրդոյ:

- Ստորոտը.- Փառք քեզ Ած., գեր-
կուս իմ որ վասն Խորհրդոյ Ապաշխարու-
թեամ, ի տեղի ապաշխարութեամ իմձ համա-
րել արժան տեսցես:

էջ 150.- Վերջիմ Օծում:

էջ 151.- Պրակ Առաջիմ: Արդեօք

Վերջիմ օծում իցէ՞ Խորհուրդ:

էջ 165.- Խմղիր Երկրորդ: Յաղագս
Ռերդութեան աշտորիկ Խորհրդոյ. յերիս
պրակս բաժանեալ:

էջ 170.- Խմղիր Երրորդ:

էջ 182.- Կարգ Քահանայութեամ:

Մասն Ե:

էջ 202.- Պրակ Երկրորդ: Արդեօք
Խմղիր՞ ի կարգ առօղմ բոլոր գիտութիւմ
Սբ. Գրոց:

էջ 208-216, գատարկ, Բէն զծուած
ու պատրաստ:

էջ 217-248, թուղթ կապտորակ,
շեղագիր, սև գիծերու միջեւ, միասին:

էջ 217.- Խրատ յաղագս բարեհե-
կելոյ.- Յիշեա, ով քրիստոնեայ, Բէ վասն
Է՞ր ստեղծար ի յարարչէն...:

էջ 224.- Սակաւ ինչ գիտելիք ի
վերայ մահուան եւ պատճառաց նորին:

էջ 222.- Ի վերայ Յովնանու մարգա-
րէի:

էջ 289.- Ի վերայ որոց՝ որք վայելն յաշխարհիս երջանկութիւնս, և զան-էինս իւրեանց եղմարիտ երջանիկ համարեն:

էջ 249, նոտր շեղագիր.- Նորին Հսկողի քարոզ Յաղագս աստուածային սիրոյն, ի բանն՝ Սիրեցես զՏէր Ած. րո...:

էջ 278, շեղագիր անարուեստ.- Բեռնարդոս ասլ. Գիտեմ զի արդիւնքն իմ ինձ ոչ են բաւականք...:

էջ 276.- Երբորդ Կիրակի զկնի Ձատկին: Զարոզ ԾԶ, ի վերայ Աշխարհամատրան Տաճարի Սրբոյ Յարութեան:

էջ 281.- Զարոզ ԾԶ, Չորրորդ Կիրակի:

էջ 289.- Զարոզ ԾԶ. Ե երորդ Կիրակի զկնի Բարութեան Ձատկին:

էջ 297.- Ի պողոյ արդարութեան՝ րուսանի ծառ կենաց...:

էջ 304.- Յաղագս Գիտութեան Աստուծոյ:

էջ 308.- Աստուած Արդար:

էջ 310.- Համբերութիւնն ԶԻ., և Հետևողացն:

էջ 317, Թուղթ կապոյտ, շեղագիր.- Զս.ի որ աշխարհէս զատուելու վայրկեա-

նեռու մէջ առաքելոց ներկայացուցած աստեղագիտութիւնը:

էջ 329.- Աշխարհէս վերջին Հրամշտ:

էջ 384.- Եւ այլն անկաւ յերկիր բարի և պարարտ:

էջ 387, այլ կապոյտ Թուղթ, շեղագիր.- Ծառ ի Տօնի Վերափոխման Տիրուհոյ Մօր Տեառն անարատ Կուսին Մարիամու Աստուածածնի.- Խրախացիր յաւիտ Հրճուանօր...: ... Դպիր Թաղութի Թոհանիսեան, Թէքիրտաղցի.- Ի 1861, օգոս. 7, յերուսաղէմ, ի Սբ. Աթոռս Սրբոց Յակոբեանց:

էջ 341-344, զատարկ:

էջ 346, Թուղթ ճերմակ, շեղագիր.- Կտակ Չարչարանաց Տեառն մերոյ Փրկչին Յի. ԶԻ.:

էջ 362-372, զատարկ:

էջ 378, շեղագիր մանր, և յոյժ խիտ: Սկիզբը Թերի:

էջ 374.- Գիրք Երկրորդ, Յաղագս Տրամատութեան:

էջ 398.- Յառաջաբանութիւն ժԶ:

էջ 406, Թուղթ կապոյտ, շեղագիր.- Արփիահրաշ և ամենաբար...:

էջ 416.-... և զյայտնութիւն Տեառն իսկապէս սիրեաց, զոր [Մարութեան թիւ 80 կը պակսի]:

3578 ԻԶ 1

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Քղթածրար)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Քղթածրարս կը բաղկանայ վեց բաժիններէ՝ զորս կը ներկայացնեն համառօտակի:

Ա.- Եկեղեցական Պատմութիւն, մէջէ մէջ պակաս և կիսատ: Թուղթ Հասարակ: Եկեղեցիք անարուեստ:

Բ.- Եկեղեցական Պատմութիւն: Կան 2-ժԱ և ԺԳ պրակները միայն: Թուղթ Հասարակ: Եկեղեցիք, մանիշակագոյն թանաքով: Տիտղոսաթերթ.- Եկեղեցական Պատմութիւն, 1889, Հոկտեմբեր 9:- Իջաթիւ 126-329: Թուական ԺԳ պրակի, 1891, Յունվար 26:

Գ.- Պատմութիւն Նոր Ուխտի, պակաս

և 45-60, և 98-140 էջեր. վերջը կ'ըստ մնացած է: Թուղթ Հասարակ: Եկեղեցիք սեւորակ մեղանով: Իջաթիւ 1-180: Թուական 1870, մարտ 21-80:

Դ.- Տեառ Մեկնութեան Մատթիի Աւետարանի. 1890, Ապրիլ 20, Կան միայն 8-10 պրակներ: Թուղթ Հասարակ: Եկեղեցիք մանիշակագոյն թանաքով: Իջաթիւ 158-286:

Ե.- Պատմութիւն միջին Դարու Եւրոպայի, կան միայն 16-62 էջեր: Եկեղեցիք մանիշակագոյն թանաքով: Իջաթիւ 21, Գլուխ Բ. Մարդկային Յեղեղը: Իջաթիւ 41, Համառօտ պատկեր միջնադարեան պատմութեան:

Զ.— Հայաստանի Աշխարհագրութիւն. երկու օրինակ, երկուքն ալ թերի: Եեղազիւր մանիշակագոյն թանաքով:— Մասն Ա. Ֆիզիքական Աշխարհագրութիւն Հայաստանի: Մասն երրորդ, Քաղաքական Աշխարհագրութիւն Հայաստանի (էջ 142): Պրակք Զ, 8, 6, 8, 9, 10: Իջաթիւ 17—160:

Երկրորդ Օրինակ.— Թուղթերը սխալ գետեղուած: Յառաջաբան — Մասն Ա. Ֆիզ.

Աշխ. Հայաստանի — Հայաստանի Հրաքուխնէ— ըր— Մասն Բ Ժողովրդական Աշխարհագրութիւն Հայաստանի — Հայաստանի Հանքային Ջրերը — Հայաստանի քոյսերը — Մեծ Հայաստանի Գետերը — Փոքր Հայաստանի Գետերը — Կիլիկիայի Գետերը — Հայաստանի Լճերը — Կիլիկիայի Մակերևոյթը — Հայաստանի Հանքերը — Երկրի կազմութեան ազդեցութիւնը քաղաքական կեանքի վրայ:

3578 ԻԶ Զ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Թգթածրար)

Ա.— էջք 80, շեղագիր:

էջ 1.— Գլուխ է.— Գալն Եղիայի Հայոց կաթողիկոսի ի Պարտաւ...:

էջ 6.— Գլուխ ԻԳ. որ եւ է վերջին: Անուանք Հայրապետացն Աղուանից, ամբ եւ զործք նոցին:

էջ 8—10, դատարկ:

էջ 11—80, աջակողմեան վերի անկիւնը խոնաւութենէ փտած:

էջ 11.— Մեարդը Դաւթեան Թաղիդեանց Երեւանցի, ճանապարհորդութիւն նորա ի Հայս, կրկին Հռ. տպ. ի 1816...:

էջ 18.— Թուղթ Գտայ եպիսկոպոսի առ սրբազան Վաչէ...:— Գրեալ ի Պատմութեան Աղուանից...:

էջ 16.— Գլուխ ԺԵ.— Վասն Միրհական տոճիկն...:

էջ 18.— Գլուխ ԺԲ.— Սպարապետութիւն Ջուանշիրի Աղուանից...:

էջ 19.— ԻԱ.— Պատճեն Հրովարտակին:

էջ 21.— ԻԵ.— Ազոթք Ջուանշիրի:

էջ 28.— ԻԸ.— Կրկնակի երթն Ջուանշիրի առ բռնակալն Հարաւոյ...:

էջ 26.— ԻԹ.— Տեսիլ միանձնացելոյ առն Աստուծոյ՝ ի վերայ Մաշտոցի Սրբոյ...:

էջ 28.— ԽԸ Գլուխ.— Յաղագս Յունաց առ Հայս վասն ոչ ունելոյ ինն դասս եկեղեցական կարգաւորութեան...:

էջ 80.— Ծ: Գիրք Գ., Գլուխ Գ.— Վասն Բակուրայ ումեմն Ներսէսի անուն եղեալ կթղ. Աղուանից:

Բ.— էջք 102, մեծագիր. սկիզբի 88

թերթերուն մէկ երեսին միայն գրուած է, միւսը կը մնայ պարապ ընդհանրապէս: Եեղազիւր մանր: Վերջին թերթերուն ձախակողմեան վերի անկիւնը խոնաւութենէ վնասուած:

էջ 1.— Ստորագրութիւն Սեւանայ, զոր յօրինեաց Տ. Պ. Պ. վարդապետ Կ. Պօլսեցի ի Սեւան Կղզւոջ, յամի 1850: Կանխագեկոյց Տեղեկութիւնք:

էջ 6.— Գլուխ Առաջին: Ստորագրութիւն Սեւանայ:

էջ 11.— Գլուխ Երկրորդ: Զի՞նչ էր առ Հնովք այս կղզի, եւ ուստի՞ անունս Սեւան:

էջ 16.— Գլուխ Երրորդ: Առաջին Հիմնադիր կրօնաւորական վիճակի:

էջ 66.— Գլուխ Հնգետասան: Երկրաշարժութիւնք Հայաստանեայց երկրի:

էջ 69.— Գլուխ Վեջտասան: Յետ առաջնոյ նորոգութեան Անապատիս ի Մաշտոցայ, մինչեւ ցերկորդ նորոգութիւնն յիշատակեալ Վանահարք, եւ երեւելի անձինք, եւ զիպուածք սորա:

էջ 77.— Վանահարք Սեւանայ:

էջ 81.— Երկրորդ նորոգութիւն Կարգաց Անապատիս:

էջ 87.— Միաբանք յաւուրս Սարգսի Վանահարք:

էջ 91.— Միևսա, Յարութիւն եւ Յովհանէս վարդապետք վանահարք:

էջ 98.— Միաբանք ժամանակիս:

էջ 94—96, դատարկ:

էջ 96.— Կոթայ Սբ. Նշան:

էջ 102.— դատարկ:

Գ.- Ենդագիր մանր. իջաթիւ չունի, խառնակ է:

Սեւան Կղզի ի Կեղամեան Ծովակին- Ա. Ասորացրութիւն նորա- Բ. Այս կղզի զիւնէ իր առ Հեովք- Դ. Ծանսթութիւն վասն առաջիկայ պատմութեանս- Ե. Անունս Սեւան ուստի՞ իցէ- Ը. Առաջին նորոգէչ կրօնի Անապատիս- ԺԲ. Յաղագս առաջնորդի Անապատիս Սարգսի վարդապետի, մինչև ցերեկ-րորդ նորոգութիւնն- ԺԳ. Երկրորդ նորոգութիւն կարգի անապատականաց- ԺԵ. Յովհաննէս վրդ. վանահայր. ուր եւ յաղագս Մանուկ վարդապետի բանք, եւս եւ միաբանք, եւ շինութիւնք- ԺԶ. Սարգիս վրդ. վանահայր, միաբանք նորա եւ գիպտածք:

Ներքին Ռասան: Կերին Ռասան: Կուր Դեւտ:

Կեց մեծագիր Քերթ, մանր շեղագիր, ձևագրաց յիշատակարաններ. դասաւորում մեր կողմէ:

1.- Աւետարամ

Աւետարան երկաթագիր, վերջին տետրն բոլորգիր, գի նորոգեալ է ի թուին ԶԼԹ:

Ի վախճանի Մարկոսի յիշատակարան. ԶՅակովք քահանայ եւ զմեակից նորա, եւ զՅովհաննէս վերականգնու Հոգևոր գործոյս յիշեցէ ի բարի:

Ի վախճանի Ղուկայ, Ծակովք երկց, րնակիչ գեղջն որ կուչի ծոռս ?, ստացաւ զՍր. Աւետարանս.- եւ աղաչէ յիշել զինքն եւ զծնողսն, նաեւ զՅովհաննէս եւ զԿարգան եղբարք որք կազմեն: Կազմեցաւ ի դրան Սր. Կարապետիս, ի Կանթս Հոռոմոսի ի նշանաւոր տարւոջ, քանզի ամաւ մի յառաջ փախեսաւ սուլտանն յԱնուշ, եւ տիրեցին քրիստոսակր զօրավարքն Հայոց եւ Կրաց՝ Զարաթէ եւ Իվանէ, որոց աւզեաւ Ռս. Ած.: ՈՒՆԸ իր թուս:

Սարգիս քահանայ, աշխարհաւ Բրջնեցի, գաւառաւ Փեղարթուհու, ի գեղջին Գան- ձակայ, ստանայ, ստացումն լինի յերկիրն Բարուայ ի գեղն Բղաւան ?:

Զ.- Աւետարամ

Աւետարան մագաղաթեայ Թղթի Հնագիր երկաթագիր, ի վերջոյ մի թուոթ պակասէ. ուստի ժամանակ եւ տեղի գրչութեանն անյայտ:

Ի վերջն Մատթէի. Ռս. Ած. յորժամ գայցեա Հայրական իշխանութեամբ՝ յիշեալ զըստացող գրոյս զմեղաւք մեռեալ զկինն զըթիխին, ամէն եւ ամէն:

Ի վերջն Մարկոսի. Զստացող Սր. Աւետարանիս ըզթիխին յիշեալք ի Ռս. աղաչմ:

Ի վերջն Ղուկայ. Ռս. Ած. բարեխօսութեամբ Սրբոյ Աստուածանին մաւր քո եւ ամ. սրբոց քոց ողորմեա մեղուցեալ Հոգւոյ Թխկանս՝ ստացողի գրոյս, եւ զրեա զնա ի գիրն անջնջիկ քոյ կտակի:

Բազումն եւս աստ յիշատակարանք եղծեալ, իսկ որ մեացեալ են սորա են.

Ի Թաղաւորութեանն Հեթումայ եւ Հայրութեան Պետրոսի գտաւ Աւետարանս ի յաշումահ ժամանակիս ի տաթրիս.

Բոլորագիր. Ռս. Ած. ողորմեալ Խարիպշահին առն Մամսթիին, ընդ նմին ողորմեալ Ռս. Ած. եւ քազմամեղ զծողիս սիմէ ? ամէն: Ի ձեռն Պետրոսի Հայրապետի եղև դարձ Աւետարանիս ի Սր. Գրիգոր, ի թուականիս Հայոց ՈՁԹ, զիւտ եղև Սր. Աւետարանիս Ռի. ի մայրաքաղաքիս Սեբաստիա, որ ի ձեռն այլընդակ եւ թուլցեալ ի յուսոյն Աստուծոյ աներկեղ սրտի զողացեալ էին զՍր. Աւետարանս զայս ի Սր. Լուսաւորչին մերոյ Սրբոյն Գրիգորի թերահաւատ մարդիկ, եւ բերեալ ի Սեբաստիա վաճառեցին, միանգամ եւ երկցս, մի առ մի եւս նուաստ եւ մեղաւոր եւ

յետին ծառայս Աստուծոյ Մամսթի գնոց զնեցի զսա վասն յուսոյն զոր ունիմ առ Ռս. եւ առ Սր. Լուսաւորիչն մեր Գրիգորիոս. եւ ստացայ զսա ի յիշատակ մեղուցեալ Հոգւոյ իմոյ, նաեւ ծնողաց իմոց Մեհհրեա եւ Թանկագիդին, եւ դեռարոյս զաւակին իմոյ Մանանային: Եւ դարձեալ վերստին հասաւ ի Սուրբն Գրիգոր Լուսաւորիչն մեր, թերեւս ողորմեացի մեզ Ռս. Ած. մեր ի գալստեան իւրում ուր քանք սպառին եւ գործք Թաղաւորեն. եւ Ռի. փառք յախտանս ամէն:

Եւ ես Մամսթի որ եղէ միաբան Սր. Լուսաւորիչին, յամ. տարի Ե սպ. տամ ձիթագին Սր. Լուսաւորիչին, վասն Մանանային ստոյգութեան:

3.- Յայսմաւուրք

Յայսմաւուրք, երեւի լինել ըստ օրինակին տէր Իսրայելի. սկիզբն մի տետր

պակաս է, ի վախճանի կայ յիշատակարան Կիրակոս վարդապետի, որ ՉԲ թուին Հայոց. եւ աղաչէ ամ. օրինակողաց եւս գրել զիւր զայն յիշատակարան, եւ յետոյ ասէ. «Դարձեալ աղաչեմ զձեզ, ով դասք քահանայայն, յիշեցէ՛ք զանարժան զձողակս, զ Լ.Լ. օ.օ. ս.ռ.ս. ա. շ.յ. ե. ս.ռ.ռ. [=Կարապետ] սուտանուն խաբեղա, միով Տէր ողորմեալիս:

Իսկ զիրքս գրեալ է ի թուին ՊԶԴ (1496): Ի զիւղն Վարզեհնայ, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնին եւ Սր. Լուսաւորչին, եւ Սր. Նիկողայ, ի Հայրապետութեան տեառն Պօղոսի կաթողիկոսի, յեպիսկոպոսութեան տէր Աւետեաց, որ է Հասակաւ տղայ, եւ իմաստութեամբ լի, վերադիտող Բաբերդու եւ Դրջընայ:

Գրիչն Կարապետ, մայրն Տաւնատիկին, Հայրն Մկրտիչ, մականուամբ Գոմէշ ասացեալ, զի յոյժ կու սպասաւորեն ի պէտս մարմնաւորս:

4.— Յայտնաւորը

Յուսովն Աստուծոյ եւ սիրով սրբոց նորա, նուաստ ոգի Կիրակոս վարդապետ Արեւելցի, ի միասին Հաւաքեցի զտաւն սրբոցս Աստուծոյ ըստ իւրաքանչիւր յիշատակի սրբոց, գրեցի եւ պատմութիւնս նոցունց, որոց ոչ էր եղեալ ի զիրս Յայտնաւորացն, եւ խառնեցի ընդ նախակարգսն: Եւ աղաչեմ զտօնողսդ եւ զգրողսդ, գրել եւ զայս յիշատակ քանի, զի եւ դուք գրեսցիք ի գիրն կենաց... Եւ եղև իրականութիւնս այս ի ՉԺԸ, թուականին Հայոց, յաշխարհին Կիլիկեցւոց ի Սիս մայրաքաղաքի, ի Թազաւորութեան Հեթմոյ, եւ յառաջի ամի Թազաւորութեան որդւոյ նորա Լեւոնի, ի ԿԶ ամի կենաց պանդխտութեան մերոյ. յորում աւարտեցաւ եւ կատարեցաւ ի փառս Աստուծոյ յաւիտեան: Եւ ճառք որ յաւելաք մեք ընդ Հինն խառնեալ ԾՀ, անուամբ եւ շնորհօքն Աստուծոյ: Օրհնեալ է Աձ:—Չմմտ. Թ, 1822, 2, Հատոր, էջ 192:

Ե.— Հայր Մաշտոց

Հայր Մաշտոց, գրեալ ի Դաւիթ արեգայէ, ի գաւառին Սպիւրոյ, ի մենաստանիս որ կոչի Պղնձավանք, առ գրան Սրբոյն Գրիգորի: Յիշեսցիք զՀայրն իմ ըզգաւարն,

եւ զմայրն իմ զՏիկնացն, եւ զուսուցիչն իմ Ստեփաննոս կրօնաւոր: Գրեցաւ ի ՉԾԹ, ծախիւք Ստեփաննոս քահանայի, որոյ Հայրն Յոհաննէս, եւ մայրն Եղզ, եւ տղայն Ասատուն: Յիշեսցիք զԾերուն միայնակեացն, զՅակոբ կրօնաւորն, եւ զսաչանունն:

Ե.— Աւետարամ

Աւետարան ի ձեռն Աբրահամ գրչի, սկսայ ասէ ի Լիմն, եւ կատարեցի յարակաց, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնիս, ի Հայրապետութեան Ջաքարիայի, որ զՀաւատս Հայոց նոր զենաց ի յանօրէն առաջնորդաց, եւ զկնիղեցիքս ազատեաց Աստուծոյ տեսչութեամբն, ի թուին ԶԿ:

Եղբարք յորժամ կարդայք կամ աւրինակէք յիշեցէ՛ք զՍաչատուր եղբայր մեր... որ քաղում աշխատեցաւ վասն Աւետարանիս եւ տարաւ երեսու կապել. ընդ նմին եւ զպարոնեկն զմեր Հայրգիրն... որ օգնական եղև Աւետարանիս:

Նօտր գրչաւ. Թվին ՌՃՂ ին, եւ Քամախեցի պարոն Նազարի որդի պարոն Թմարեզս առի Սր. Աւետարանս, եւ եղի յիշատակ ինձ եւ ծնողացն իմոց ի դուռն Քանայքեոու Սր. Աստուածածնին:

7.— Աւետարամ

Սր. Աստուածամօր Եկեղեցւոյ Մատենաք: Աւետարան միջակադիր, գրեալ ի ԶԿԹ, ի գաւառն Խորձեն, ի զիւղն Աստղբերդ, ընդ Հովանեաւ Սր. Հուսիսիմի, ի Հայրապետութեան տեառն Կոստանդեայ, եւ ի Թազաւորութեան Հայոց Աւշին, եւ արՀի եպիսկոպոսութեան տէր Փիլիպպոսի. գրիչն Թէոտորոս կրօնաւոր, Մխիթար սարկաւազ, Հեթում միայնակեաց. յստացողն Վարդ, կենակիցն Աղեկտիկնայ, գաւակունցն Ղազար սարկաւազ, Սլաւն, Բարսեղ, քորքն Թանկ, սեռնուկայն ?, եւ ոսկեկանն, եւ Մարգարէին:

Վերջին ստացող տանուտէր Խաչատուրն, ամուսինն Թանկ, որդիքն Յակոբ եւ Անպէտ, քահանայքն Թովմաս, Թորոս, որոց եղբարքն Պօղոս, Փարկաւ, Սարգիս, որդիք Թորոս երիցու Կիւրեղ, Թովմաս, ամուսինն Հու-

նար, գրագիր յիշատակարանին Նիկոլ գրագիր կաթողիկոսի, որ նվիրակ եկաք ի կաթողիկոսէ, ի թուին Հայոց ՊԻԴ, ի Հայրապետութեան տեառն Կոստանդեայ երկ-

որոգ Լամբրունցեայ, եւ յեպիսկոպոսութեան տէր Մելքիսեդեկի Դերձնայ, ի ժամանակին յորում առաւ մայրաքաղաքն Սիւս ի ձեռաց Հայոց, եւ կալան զիշխանութիւն երկրին Հայոց Եգիպտացիք, եւ էր յայսմ ամի սով սաստիկ եւ պնդութիւն Հացի. եւ այսու պատճառաւ առին Եամացիք զաշխարհն Կիլիկիցոց խսարելով որ եւ յայսմ Հետէ խափանեցաւ Թազաւորութիւնն Հայոց:

8.— Աւետարամ

Քաղաքի գիւղ. Աւետարան. զսա զրեւ տայ Միսիթար քահանայ, Հայրն Գրիգոր, կենակիցն Գոհար Խաթուն, որդիքն Երեմիանոս քահանայ, Վաղարշակ, Յորգոր, Մնդոր, Գրիգոր, ի Թուականութեան Հայոց ԶԶ, ի ղանութեան Մուսայիտի [= Արուսայիդ] եւ խուանգործի, խաղաղարարի, ի Հայրապետութեան Զաքարիայի:

Տէր Միսիթար Քենկերտեցի ստացայ զԱւետարանս յիշատակ ինձ:

9.— Աւետարամ

Աւետարան. ի Թուականութեան Հայոց, ի ՊԻՂ, ի Հայրապետութեան տեառն Կոստանդեան, եւ յեպիսկոպոսութեան տէր Յովսիփի Բաբերթով. զրիչն Յոհաննէս, արդեամբք Մկրտչի Խփացույ, ի յիշատակ որդւոյն Ճարմանշի, մայրն Խէրխաթուն եւայն:

Յետոյ զնէ զսա ի գերողաց Գրիգոր անուն ոմն, եւ կրկին զնէ յիշատակ ի ղուռն Սք. Սարգսի ի Խուփս գեղն ի քնական տեղին, ի Թուին ՋԻԲ:

10.— Աւետարամ

Աւետարան, ՊԻԲ. ի ձեռն Յակոբայ երիցու ի գեղն Վարդեհնաս, ընդ Հովանեաւ Աք. Աստուածածնին, եւ Սք. Գրիգորին, եւ Սք. Նիկողայ, եւ Սք. Յոհանայ, եւ Սք. Կարապետին:

Ի Թուին ՋԺԵ, եւ Ենոֆորս յիշատակ զրի Զօրն իմոյ Յակոբայ, եւ մօրս Եամխաթունի, եւ զաւակացն Մինասին եւ Պարոնվարդին, եւ քուերն Խաւսմելիթին, եւ Զարուխին:

Ի Թուականին ՋԽԲ նորգի Աւետարանս ի ձեռն Մարտիրոս զրչի վասն խնդրոյ Մկրտչի քահանայի:

ԻՄԴ, խոճա Փիրաքն եւ իւր որդին

Պալտին եւ տէր Կիրակոս, եւ Թուն իւր Կիրակոսն, եւ կողակիցն Նազխաթուն, յիշատակ զրին ի ղուռն Սք. Աստուածածնին:

11.— Աստուածաշունչ

Աստուածաշունչ ի քամակեայ Թղթի, բոլորգիր մեծազիր. յետ Հնանալոյ եւ պականելոյ ինչ ինչ Թղթոց եւ տետրակաց, յաւելեալ է փոքր բոլորագրաւ ընդ զպակասորդսն. զրիչն Յոհաննէս երէց, ստացողն պարոն Ալեքս, եւ եղբայրն իւր Պարոնակ:

Յիշատակարան ի վերջն Ա. Թազաւորութեանց: Ի Թուաքրութեանս Հայկազեան տումարի ՊԽԴ, ի Հայրապետութեան տեառն Թէոդորոսի, եւ յառաջնորդութեան մերոյ Նահանգիս Խաղտեաց Բաբերթով տէր Յովհաննէսի արքեպիսկոպոսի, որ իրեն վախճանեցաւ, եղեւ պակասութիւն ամենայնէ մեզ ամենեցուն, եւս առաւել Հրեշտակաբնակ մենաստանիս Խաղճանեաւ Զոր եւ ի սաղբելոյ չարին, յարեան ոմանք ի մէջ ի մեր ազգակեաց, եւ Հակոտակեցան Վանիցն, եւ ցրուեցին ղուխտ, եւ զամ. որ ինչ կայր ի նմա: Յետ փոքր մի ժամանակի, ի յացելութենէն Աստուծոյ, եւ նուաստ ոգի՝ քոյր տէր Յոհաննէսի Եպիսկոպոսի, վերստին Հաստատեցի զՍք. Ուխտն Խաղճանեայ՝ Ուստիանէ Խաթուն, եւ պարոն Թորոս որդի իմ. եւ ժողովեցաք զկահ եւ զանօթ Սք. Եկեղեցույ, եւ եղբք ընդ ձեռամբ մերով, յիշատակ մեզ եւ ձեռնաց մերոց, պարոն Աստուածատրին, եւ մօրն իմոյ Խաթիկ Խաթունին, եւ կենակցին իմոյ Աւագպարոնին, եւ ղստերաց Մասիս խաթ. եւ Մարիանէ խաթ. եւ Թովլաթ խաթ. եւ ղեռարոյս զաւակին մերոյ Ազիզմելիթին.— ՆՄՄՄ.

Յիշտ. ԺԴ. Դարի, Թի 768:

Այլ յիշատակարանս Արդ վերստին կազմեցաւ սա Թվ. ՊԼԱ, ձեռամբ մեղսաներկ անձին Յովհաննէսի, որք Հանդիպիք յիշենշիք զքաջ Հովիւ զարքեպիսկոպոսն տէր Յոհաննէս, որ ստացաւ զսա, եւ եղ ի վասն իւր, որ կոչի Խրախճան, ի ղուռն Սք. Աստուածածնի, եւ Սք. Թէոդորոսի, ի յիշատակ իւրայնոցն կենդանեաց եւ Հանգուցեցոյ: Յիշենշիք զԳուսակոսն արեւալոյս զՂազար, զՄարտիրոս, զՍարգիս, զՄկրտիչ. եւ զքաջիմաստ Խաչատուրն, եւ զմեղուցեալ անձն իմ Յովհաննէս: Արդ մի՛ որ իշխեսցէ Հանել զսա ի Խրախճան

Վանասցա:

Ի յայսմ ամի, որ ԹՎ. ՊԼԱ, մահանկաւ ի Նախտեաց զաւառս, որ այժմ Բաքերդ կոչեն, եւ քաղում տունք ոչ մնաց որ ի նոսա, եւ ոչ որ այլ մեռանէին ընակիչքն:

Ի վախճանի Գ. Մակարէի. Նորոգեցաւ ի ձեռն Սրապիոն զրչի, որոյ մայրն Եահփաշան, Հայրն Եահուամն, եղբայրն Գրիգոր, Հարսն Եազգուլի, Հայր պապն բրուտ Խուժուշան, եւ մայր պապն տէր Նաշատուր. որդորմի ասացէք ինձ եւ Հոգւոյ եղբօրն իմոյ Առաքել սարկաւազին:

Ի Թուականին Հայոց ՌԾ եւ Թ, ի քաղաքս Պոնտոս, որ այժմ Տրապիզոն կոչի, ի զուռն Ջարխափան Աստուածածնին, եւ Սք. Յռհաննէսին, եւ Սք. Նիկաւղայիսին, եւ այլ ամ. սրբոց, ի Հայրապետութեան տէր Յակոբ արքեպիսկոպոսին, եւ պարոն Թուլ-վաթաւորացն՝ խոճա Ասլանին եւ զխոճա Նազպակին եւ զխոճա Նաշատուրն, եւ զխոճա Յռհաննէսն, որ զօրինակն շնորհեցին: Յիշեցէք զԵրզնկացի տէր Նաշատուրն, զԿողակիցն, զօրդին զՆիկոգոսն, եւ զտէր Ալեքսանտոս կրօնաւորն, որ քաղում աշխատեցաւ ի Թղաթիս կոկիլն. ժամկոչ Կամիսիցի Սրայրմի, որ քաղում աշխատեցաւ ունի ի վերայ մեր՝ Թէ ջուր բերելով, Թէ Հաց բերելով. յիշեցէք Երզնկացի Մալիճանն՝ խոճա Նուրիճանին որդին, եւ մայրն իւր Ծաշիկն, որ Սրապիոն վարդապետին Հոգեւոր խնկողդին:

Ի վախճան Եղեկիւլի. Արդ ես Սրապիոն վրդ., ի Նախտեաց զաւառէ, ի յոստեղ կոչեցեալ զիւղէ, վերստին նորոգեցի զսա ի յիշատակ ծնողաց՝ Հօրն իմոյ Յռհաննէսին, եւ մօրս Նէրիսաթուհին, եւ Հօրեղբօրս Մակար եպիսկոպոսին, այլ եւ Հարազատ եղբարցս Նաշահիսին, Վարդանին, Սարգիսին, եւ քուրբոց Եամխաթուհին, եւ Եահանուշին, եւ եզի զսա յիշատակ ի Վանքն Վահանշիւնու ի զուռն Սք. Ստեփաննոսի, որ էր աւերակ եւ անմարդաբնակ, եւ ի ներքոյ պարտուց զրուեալ. Թէ զգեստ, Թէ Աստուածաբունչ, Թէ Աւետարան, Թէ Ծաղց, Թէ Այսմաւուր, Թէ Սողմոսարան, Թէ Հայր Մաշտոց, Թէ Գանձտետր, Թէ Եարակնոց, Թէ արտ, Թէ ջաղաց, ի ձեռս այլասեռից գերի եւ պատանդ գողով. ազատելով, եւ զվանքն նորոգելով, մինչեւ գերիս Հազար մառչիլս ծախելով, յիշատակ մեր եւ մեր աշակերտեալ մանկանցն՝ Ալեքսիանոս,

Անտոն, Կիրակոս, Պետրոս, Գրիգոր արեւելայից, Նաշատուր վարպետին, եւ առհասարակ միաբանից, որ վերստին կազմեցաւ ձեռամբ Միկնաս երիցու Երզնկացւոյ, ի զուռն Սք. Յովհաննէսու, ի ՌԾ եւ Ք:

Ի վախճան Եուդթայ. Գրեցաւ ձեռամբ Սրապիոն սարկաւազի ի ՌԾԹ, ի քաղաքն Պոնտոս, որ այժմ Տրապիզոն կոչի, ի զուռն Ջարխափան Սք. Աստուածածնին, եւ Սք. Նիկողայոս Հայրապետին, եւ Սք. Յակոբին: Յիշեցէք զտէր Նաշատուր քարտուգարն, որ մեզ ուսոյց զարուեստ զրազութեան: ԶՀոգւոյ եղբարցն իմ Առաքել սարկաւազն, զՀոգւոյ քոյրն իմ Մայրամն, զՀայրն իմ Եահուամն, եւ զմայրս Եահփաշան, եւ Հայրպապն իմ Գրուգ խուժուշան, եւ զմայրապապ զտէր Նաշատուր:

?

Կրճատեալ յիշատակարան Ծաղցին. յիշեալիք զԱւագպարօնն, զԾնողն պարոն Բատրերն, եւ զմայրն Թմիսան, եւ զքոյրն Մասիան, զեղբարսն զՄեծպարոն եւ զԵահնշան, եւ զԵիւրիշան, եւ զպապն զԱղբարոսն, զամուսինն Ուստիանէ, եւ զԾնողս իւր զպարոն Աստուածատուրն եւ զՆաժիկն. զրիչն Դաւիթ, զօրինակն ընկալեալ է ի Սք. Հարանց աստուածազարդից Սք. Ուխտին Դարգիւ. յիշատակ եղեալ է ի Սք. Աստուածածնին. տեղին է զուցէ զոր եղծեալ են. յիշել ազալ է եւ զՍոթնեմէս երէց:

12.՝ Աւետարամ

Աւետարան ի Հրեշտակապետ եկեղեցին Բայքերդու:

Ի քամբակեայ Թղթի, քաւական մեծութեամբ Գրեալ ի ՊԿԹ Թուին, ի կաթողիկոսութեան տեսն Գրիգորի, եւ Ախթաւարայ տեսն Դաւթի, ի Թագաւորութեան այլասեռից Դարա Յուստֆիլ Գրեալ է ի քաղաքն Նզան, ընդ Հովանեաւ Սք. Աստուածածնի, եւ Սք. Սարգսի Զօրաւարին եւ որդւոյ նորա Մարտիրոսի, եւ Սք. Գէորգայ, որ է սակաւ մի Հեռի, վասն Ծերուն քահանայի, եւ որդւոյ նորա Բուժայ քահանայի, եւ զեռարոյս զաւակին Յովհաննէսի:

Գրիչն է Ստեփան քահանայ, Հայրն Յովհաննէս, մայրն Աւագուիկին, զուստրն Թագուի, եղբարքն Աւետիս վարդապետ, Ներսէս կրօնաւոր, Հոգեւոր զաւակն Սու-

քիսս կրօնաւոր.— ՀՄՄտ. Յիշտ. ԺԵ.
դարի, Ա. Մասն, Թիւ 274:

Երշատակարանին զորդ Յովսէփ քաւա-
նայ, քաշիշ կոչեցեալ, որ յաւելու.

*փառք եւ պատիւ այժմ յաւիտեան...:

Այլ թէ զովքն Պաղեստին,
վասն սիրոյ Սք. Տաճարին,
եւ լուսընկալ Գերեզմանին,
եւ Ծննդեանն Ջրիստոսին...:
Արդ զրեցաւ զիրքս այս յերկրի,
անդ որ խիզան անուն կոչի,
ընդ Հովանեաւ Աստուածածնին,
եւ Սուրբ Սարգիս Զօրավարին,
քաջամարտիկ Սուրբ Գէորգին,
ի յիշատակ քաւանային,
Ծերուն անուն յորչեալ նմին,
եւ Թումայի քաւանային,
որդւոյ իւրոյ յիշատակի,
եւ դեռարոյս իւր զաւակին,
ժողկեալ շնորհօք Յոհաննիս:
Այլ եւ քարի ծնողաց նորին,
Հօրն իւրոյ Յոհաննիսին,
եւ մօրն իւրոյ Աւագտիկնին,
եղբօր իւրոյ Ստեփանոսին,
եւ զղուստրն իմ զՔաղուՀին.
այլ եւ Հարսինն Մուղալին,
եւ զՎարդանն ըզարժանին,
. . . . . եղև ի գինն:
Այլ եւ յիշման զարժանիքն,
զսուրբ կրօնաւորք, զարդար անձինքն,
որ Հրաւիրեալ են ի յերկինքն,...
վարդապետ մեր Աւետիք,
Ներսէս եղբայր իմ արժանիք,
եւ Սուքիաս սրբաւոգիք,
եւ երկնաւոր Հօրն արժանիք,
եւ աւրՀնութեան Տեառն ընդանիք:
Այլ Բարսումայն աստ յիշեսցի,
եւ կենակիցն իւր քարի,
եւ Ռեհանն այն արժանի,
եւ կենակիցն իւր քարի,
յորդրմութիւն քո յիշեսցի:
Եւ Մկրտիչն երանելի,
եւ կենակիցն իւր աւրՀնեսցի,
Տիրանցն աւրՀնեալ ընդ Ղրփչախին,
լսող ձայնին աստուածային,

Եկայք օրՀնեալ Հօր իմ յերկին,
եւ նմա փառք յամենայնի՝:

Այս ոտանաւորեալ յիշատակարան ուրիշ
է յայնմանէ. զոր կարեն ունել եւ ունին
բազում օրինակք Աւետարանաց: Ուստի զսա
կարեմք թէ յօրինեալ իցէ Յովսէփ քաւա-
նայ, քաշիշ անուանեալն:

Ջայս Աւետարան ստացեալ է յետոյ
(տեղին եւ Թուականն անյայտ), Յակոբ
երէց՝ որդի ժամակոչ Յոհաննիսի, որոյ եւ
մայրն Եղիսաբէթ, կենակիցն իւրիսաթուն,
եւ որդին Ղազար քաւանայ:

Այլ յիշատակարան. խոճա Սըվարի որդի՝
Յոհաննէսն, Թոռն Ղազար քաւանայի,
արեաթով զարդարեալ է, որոյ մայրն
Սուլթան, կողակիցն իսթուսփաշայ, որդին
Ամիր Սարգիս, եւ խունկիանոս, եւ
ղուստրն Եւանկիար, ի Թուին Ռ: Եւ
Ղունկիանոս, որդի Սըվարին, Աւետարանիս
բանդերն արեաթով է զարդարեալ, ի Թուին
ՌԼԸ:

Անդ այլ յիշատակարան. Թվին ՌԶԱ
շինեցաւ Սք. Հրեշտակապետ, ի Թազաւո-
րութեան սուլթան Մուրատին, ի Հայրապե-
տութեան տէր Մելքիսեթին, որ մեր երկիրս
Խալիլ փաշան էր: Անարժան Փիլիպպոս
երէց, որդի Յոհաննէս քաւանայի, աղաչեմ
զենդ յիշեցէք յաղօթս: Աստուծոյ ողոր-
մութեամբն երեք ամիս, ապա թէ կատարե-
ցաւ, որ զուռն զրանք. մէկ քանի շաբաթ
յետեւ ապա միշի քան կատարեցաւ: Որ Թիւն
ՌԶԲ եղաւ, Փիլիպպոս վարդապետն եկաւ ի
Սք. Հրեշտակապետ, որ ԺԸ աւ[ր] կեց ու
զնաց դէպ ի Ղարասար. յետայի վարդապետ
յետեւէ Հասաւ դարձոյց, տարաւ որ Հոգե-
ւոր տէրն առ Ած. էր փոխել. որ զինքն ի
յաթոռն նստաւ Թիւ ՌԶԳ էր. կամօքն
Աստուծոյ, Հոգեւոր տիրոջ կտակաւ:

Թվին ՌԶԲ ջուրք պակասեցաւ ամէն
երկիր, եւ մեր Բաքերթս, որ մէկ աղբիւր
չմնաց ցամաքեցաւ. քաղաքն ամէն ջուրն
Ճորոխէն կու առնուին. յետի զալ տարին
խիստ քարի եկաւ անձրեւային, աղբիւր
չեղած տեղացն ջուր ըղխէր.— ՀՄՄտ.
Յիշտ. ԺԸ. դարի, Բ, Հատոր, Թիւ 888:

13.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան սակաւ ինչ եւս փոքր, գրեալ ի Թուին ՁԴ, ի գաւառոս Խախուայ եւ Քորթթումայ, ի վասն որ կողչի ակզղկի կամ ազզղկի, ընդ Հովանեաւ Սք. Աստուածանի տաճարի, ձեռամբ Աւետիք արեղայի։—
Հմտ։ Յիշտ. ԺԵ. Դարի. Բ. Մասն, Թիւ 88:

Յետոյ գնեալ եւ եղեալ է յիշատակ ի Սք. Հրեշտակապետ Բաբերթու:

Անդ. Թուին ՌՃԻԸ, աւագակքն մօտին Սք. Հրեշտակապետ, բազում զգնստք, խաչք եւ Աւետարանք, զոգացեալ տարան Խորասան, զորս ամսէն յետոյ զօրութեամբ Սք. Հրեշտակապետու խայտառակեալ զողն եւ լլկեալ ի դիւաց, բերեալ Սք. Աւետարանս ի յԱրզուամ Հանեալ ի ծախ, Սարուխան անուռ քրիստոնեայ մի, տեսեալ Աւետարանս, յիշատակարանէն ճանաչեալ, ազգ արարեալ Հրեշտակապետու ժողովրդեանն: Եւ գնացեալ տէր Նիկողոսն, եւ խոճա Մարտիրոսի որդի Սարգիսն ի յԱրզուամ, եւ գտեալ զՍարուխանն տեղեկացեալ բանին, մուսայումէն մարդ առեալ գնացեալ ըմբռնեցին զգողքն, բերեալ Արզուամ առ փաշայն, եւ զողքն, տեսեալ զիւրեանց խայտառակութիւնն, բերեալ զգնստք, գիրք եւ Աւետարանք, զի արծաթեղէնք եւ ոսկեղէնք Հալեալ էին, եւ առեալ փաշայն զգնստք եւ Աւետարանք ետ մեզ, եւ զողն կախեալ: Կէս զգնստուցն Հազիւ Հասաւ մեզ:

14.- Ծառոց

Ծառոց, գրեալ ի ԶԶ (1457), պատմութիւն ի յիշատակարանի Նորա: Յամի ասէ ՊՂԹ (1450), ել ի Դաւրիժիժու Ծիհանշայն բռնացեալ, որդի Դարա Տսուփին, բազում եւ անհուն զօրօք, եկեալ պաշարեաց զԵնկեայ քաղաքն, եւ զԲաբերդ, եւ Հառ զնոսա, եւ բազում վիշտոս Հասոյց նոցա: Այլ եւ յաւարի Հառ զգաւառն Դարանաղեաց, եւ զերեաց զբոլոր երկիրն, եւ այլ բազում նեղութիւնս Հասոյց շրջակայ գաւառացն, եւ զանթիւ չարիս զօրաց Նորա ոչ բաւեմք ընդ զբով արկանել: Եւ առաքեաց զոմն զօրավար յԻրստաւամ անուռն ի Միշաքեոս, եւ պաշարեաց զԱմիթ քաղաք, եւ զԱրշէրի, եւ զԱերտին, եւ զՈւհհա, ոչ Հառ զամուրս նոցա, այլ աւերեաց զերեաց զերկիր նոցա: Եւ յետ տարուոյ միոյ դարձաւ աստի նոյն Ծիհանշայն զօրօքն, եւ զնաց ի

Խորասան, Հառ բազում քաղաքս, զմեծամեծս եւ զփոքունս, աւերեաց եւ զմեծ քաղաքն Ասպահան, եւ կոտորեաց ի բնակեաց քաղաքին յաւուր միում Ծ եւ ՌԻ անձն, եւ այլ աւելի. նոյնպէս եւ յայլ տեղիս նոցա արար բազում չարիս զամս Զ: Եւ յետ այսքան ամաց դարձեալ առաքեաց զնոյն յԻրստաւամ ի յԱմիթ՝ նոյն առաջին զօրօք ի վերայ Հասան պարոնին, Թուինն Աւթմանայ, եւ պարտեալ սպանաւ ի նմանէ:

Եւ դարձեալ ի սոյն աւուրս եղեւ ահագին շարժ յԵնկեան, եւ կործանեաց զքաղաքն, եւ զբոլոր պարիսպն յատակէն տապալեաց, եւ մեռան ի նմին ժամուրի շարժէն անձինք երկոտասան Հազար, եւ յայսմ ամի էր Թուականն Զ եւ Զ, ԶԵ ապրիլի, յաւուր շաքաթու կրկնազատկին ի չորրորդ ժամուր ցերեկին:

Սարգիս վարդապետ ի գեղջէն Պալախաւոյ գրեցի, ծաղկեցի, եւ կազմեցի, եւ եղի ի Սք. Հրեշտակապետաց ժամատեղն ի Բաբերդ քաղաք. որոյ մօրեղբայրն Խաչատուր փիլիսոփայ, եւ զբոց աշակերտ կուսակրօն կրօնաւոր. եւ էր Թուականն Զ եւ Ի. եւ եղի ի ձեռս քահանայիցն տէր Յովհաննէսի, տէր Մկրտչի, տէր Դաւթարի, տէր Յոհաննիսի, եւ տէր Մարտիրոսի վկայութեամբ Բաբերդու քաղաքիս տանուտերանց, տատային, եւ իւր եղբարցն, Ամիր Գրիգորին, եւ իւր եղբօրն Սքանդարին:

Յետնագիր. Ես Ղլիճաւայնս, եղբայր իմ ժշտեկն, որդի Եփեմանին, ազատեցանք կարմիր գլխուն ձեռացէն, եւ կրկին եղաք ի Սք. Հրեշտակապետն. Թիւ ԶՂԵ երեկ եւ շատ վնաս էրաւ:

15.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան. Սմին այսմ Աւետարանիս ցանկացող եղէ Ստեփանոս քահանայս, եւ եղի զսա ի Սք. Հրեշտակապետաց ժամատեղին ի Բաբերդ քաղաք: Հայրն Բաւաքալ, եղբարքն Սահակ եւ Արսէն, կողակիցն Եւհաննիք, զուստրն Միլէր ? խաթուն, զրի ձեռամբ Խաչատուր կրօնաւորի, ի Թուին ԶԺԱ: Յետ միոյ տարուոյ որ այլազգիքն առին զՏրապիզոն ի Հոռոմոց: Ի Հայրապետութեան տեսնու Գրիգորի, ի գաւառիս Խախուայ, եւ Հոգեպաւոր Վանս որ կոչի Բերդակայ, ընդ Հովանեաւ Սք. Աստուծանին, եւ Սք. Լուսաւորչիքն եւ իւր

Թոռանցն՝ յԹրստակիսի, Վրդանիսի, Յուկաննի եւ Գրիգորիսի, յառաջնորդութեան Սր. Ուխտիս սրբանեալ եպիսկոպոսին տէր Միսիթարայ, որ էր յոյժ Հեզաճգի եւ ընդունող միաբանից... Գրեցաւ զիրս այս ձեռամբ Սարգիս վարդապետի, եւ վկայութեամբ քաղաքի քահանայիցս եւ տանուտէրացս, ի Թվին Հայոց Զ եւ Ի:

18.- Գայսմաուրը

Գայսմաուրը, գրեալ ի Թվին Զ եւ ԺԲ, ի Հայրապետութեան տեառն Գրիգորի, եւ Զաքար Վաղարշապատու, եւ յաշխարհակալութեան Զահանջայ Ղանին, ի գաւառս Զրմշկանօր, ի Հոյակապ եւ Հոչակաւոր ինչի վանքս, ընդ Հովանեա Սր. Աստուածածնիս եւ Սր. Նշանիս, ձեռամբ Սարգիս վարդապետի. ստացող զորոց Յոհաննէս քահանայ եւ մուղտեսի Ստեփաննոսն, յիշենջիք զմեծ եւ զարի զքաշ նահատակն եւ զճգնազգեաց Հայրն մեր զԿարապետ վարդապետն, եւ զՀամօրէն միաբանքս Սր. Ուխտիս, զԱլիքսանոս Հայրպետն, զտէր Սիմէոն, զտէր Ալեքսանոս, զտէր Պետրոս, զտէր Յոհաննէս, զտէր Առաքելն, եւ զայլ աշխատողք սորա, զսարկաւազունս Տիրատուր եւ Աստուածատուր:

17.- Յիսուս Որդի

Ի ՏժԸ, գրեցաւ զիրքս այս Յս. Որդի. սկիզբն եւ աւարտ լինի ի Բուրական, ընդ Հովանեա Տեղերոյ Սր. Աստուածածնին, եւ Սր. լրջակին ?, եւ Սր. Յովհաննէսիս: ... Գրեցաւ ձեռամբ Մկրտիչ քահանայի, ի մենարանի Բիւրականի, ընդ Հովանեա Սր. Աստուածածնին, եւ Սր. Նշանի, Սր. Յովանիս: Ի կաթողիկոսութեան տեառն Ռստակիսի, ի խանութեան Հասան Բէկի: Գայսմամի շինեցաւ պարիսպն Տեղերոյ Սր. Աստուածածնին ձեռամբ Սարգիս վարդապետի Բիւրականցւոյ Յիշենջէք տէր Մատթէոս, տէր ինչաստուր, տէր Յոհաննէս, տէր Ալեքսան, զԱլեքսանդր ժողովուրդ առհասարակ Այլն եւ զՌուրականայ ժողովուրդս առհասարակ զԱթօշն, եւ այլն. զտէր Յոհաննէս, տէր Ասատուր, տէր Յակոբ, տէր Սէթ, տէր Վարդան, տէր Մարտիրոս, տէր Յոհաննէս, տէր Ներսէս, զԿարապետ արեղայ, զԳրիգոր վարդապետ, զԳրիգոր արեղայն, զՅոհաննէս զբազիր. այլ եւ զԿարապետ եպս., եւ զՄկրտիչ եպս., եւ զՔաղէոս

եպս.:

ՊԼԴ. Թուրքն էառ զՈրոտն. եւ Կախիկն եւ Մաղաքիս վարդապետք մեռան:

ՊԼԷ. Լեթամուրն եկավ ի Դարէժ եւ ի Նախչուան. եւ զՎան կոտորեաց աւելի քան զԳԻ մարդ:

ՊԼԱ. Դարձեալ եկավ ի Բաղդատ, եւ արար քաղուժ աւերս ի Միջագետն, եւ զարձաւ յաշխարհն իւր: Եւ էր Սուլթան ԱՀմաթ որդին սուլթան ՏաՀիր ի յԱլլընջոյ բերդն: Եւ Վրաց Թագաւոր եկն ի վերայ բերդին եւ էառ, սուլթան Տայիր տարաւ ի Տպղիս, եւ Թամուր իբրեւ լուաւ զայս, զարձեալ եկավ ի վերայ Վրացն եւ էառ. շատ գերի արար, եւ զնաց յաշխարհն իւր եւ սատակեցաւ:

ՊԼԲ. զՏէր Թորոսն եւ զտէր Զաքարիայն սպանին:

ՊԼԵ. Ղարայ Ուսուֆ որ ի Թամուրէն փախաւ, եւ էջ ի Եամբ, եւ կապանօք տարան ի Մսր, եւ անտի եկն ի Կարփոյ երկիրն, եւ զնաց ի Թավրէժ, եւ էառ մինչ ի Սուլթանիս:

ՊԼԷ. Դարձաւ յԱրճէշ եւ յԱրծկէ, եւ Եմզդին ընկեկեալ ? նմա արարին շատ աւեր, Վանայ եւ Ռստանայ: Եւ ի միւս տարին Եմզդի Հեծելն եկին, եւ այրեցին զԵստուրիս. եւ քարկացեալ ամաւրեզդին զնաց եւ այրեաց Կ զեղ ի Բաղիշոյ:

- Առաջին գալն Եահուդիին:

ՊԼ. եւ ինոյն էր տանուտէր. յաղթեաց Թուրքմանին եւ զնաց:

Երկրորդ գալն:

ՊԼԸ. եւ Աղեղնաւոր էր տանուտէր. կոտորեաց զթուրքն ի Սալմաստ, եւ զԲուսայիզ զան եղիւր, եւ զնաց յաշխարհն իւր:

Երրորդ գալն:

ՊԼԵ. եւ ինցզետին էր տանուտէր:

ՊԼԷ. զուլն եկաւ ի յԵրզնկէն, եւ սպանաւ Սքանդարն ի յորդուոյն. եւ նստաւ Զահանջէն:

ՊԼԹ. Եամբուլտէ առաւ, եւ ԳԻ կոտորեցաւ, եւ ԲԻ գերեցաւ:

ԶԸ. Զահանջէն առաւ զաստարաւ ?

ՅԺԵ. Զահանջէն զԲաղդատ էառ, ու զորդին սպան:

ՅԺԶ. [Զ]սասն բէկ եպան զԶահանջէն:

18.- Ծառոց

Ծառոց Զահմանց գիւղին, գրեալ ի գաւառն Արարատեան, ի Վանքն Զազա, ընդ

Հովանեաւ սուրբ եւ գերահաղ մեծապայծառ Սր. Կաթողիկէի Գէորգեայ, ի զուռն Փետրագի Սր. Նշանին եւ լուսատու Սուրբ Սարգսին, եւ այլ քաղմահաւաք սրբոց, որ աստ կան Հաւաքեալ: Եւ ի սոցին սպասաւորացս միաբան եղբարցս, եւ Հոգեւոր առաջնորդին Մաթէոս եպիսկոպոսին եւ Ալիքսիանոս կուսակրուն արեղային. ի Հարապետութեան տեսան Յովհաննէս կաթողիկոսի Սր. Էջմիածնի Վաղարշապատու, եւ ի զանութեան Հասան քակին, որ զնաց Վրաց տուն աւերեաց գերեաց, որ եւ շատ արիւն արար այն արեանարբու զինուորն, եւ որ չարաչար մահուամբ սատակեցաւ ի փառս սատանայի: Եւ ի Թվ. Հայոց ԶԻԴ. Յիշեցէք զժողովուրդս Կիրանցիս, զրիչն Յովհաննէս, ստաղողն Մկրտիչ քահանայ, Հօրեղբայրն Պողոս կուսակրուն արեղայ:

Յետնագիր յիշատակարանք. Գնէ տէր Խաչատուր քահանայ, Թուականն եւ տեղին անյիշատակ:

Եւս. յայլազգեաց զնէ խօճա Տիւան Եակաւցի, Հայրն Խաչատուր, մայրն Գուլպահար, կողակիցն Նազիկ, որդին Ղուկաս, եղբարքն զարաճ եւ Նօրպարուն, Հօրեղբայրն տալվայշ, կողակիցն Գուլինարին. եւս մեկիք Վարդպարուն, եւ զնեն յիշատակ ի Սր. Յոհաննէս:

Յովհաննէս երէց, որդի ուստա Խօճին, ի զիւրն Զաւմանց (եւս ի միւսումն Ծահմանց) ի զուռն Սր. Յոհաննիսի եւ Սր. Աստուածածնի, ի Թվ. ՌԼԸ:

Եակաւ է զիւր ի Կարին:

Յիշատակեալ Յոհաննէս կթղ. է աթոռակից Սարգսի:

18.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան, զրչին յիշատակարան. Կատարեցաւ Սր. Աւետարանս ի գեաւդս, որ կոչի Գորմանց, ընդ Հովանեաւ Սր. Ջրիստափորի, ձեռամբ Մարտիրոս սարկաւագիս, ի Թվին ԶԻԸ:

20.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան եւս փոքրադիր, գրեալ յԱւագ Վանս, որ յոտս Սեպուհ լերին, ի զուռն Սր. Աստուածածնի, Սր. Կարապետի, եւ երկուսասան Առաքելոց, յառաջնորդութեան տէր Յովհաննէսի, ի Թուականութեան Հայոց ի տասն եւ ութ յօրեկնին, ի Գտասն եւ մէկ Թուին [=ՁԽԴ]:

21.- Յայմատուրք

Այսմատուրք գիրդիս գրեալ ? եւ ԽԵ, առաջին գիրն անՀետ եղեալ է, որ կարծի լինել Զ: Ի ձեռն Մեսրոպբայ երիցու Կեղեցոյ, ի քաղաքս Բաբերդ, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնի: Ջահանայքն տէր Հայրապետ, տէր Սարգիս, մեծ տէր Յոհաննէս, վարպետ տէր Սարգիս, միւս տէր Յոհաննէս, տէր Կարապետ, տէր Լուան ?, տէր Սիմառնն, տէր Յոհաննէսն, տէր Մարտիրոս, տէր Յակոբ:

Ի լուսանցս այսր Այսմատուրաց գրի. * ՌՁԱ (1682) Թաթարներն առին Բաբերդ:"

Դիւտ.- ԱնՀետ եղած գիրը պէտք է Համարիլ Ռ, եւ ոչ Թէ Զ.- Հմմտ. Հետագայ Թիւ 88 Աւետարանի յիշատակարանը, որ գրուած է ի Կեղի, տաս տարի առաջ, ՌԼԵ Թուին, ձեռամբ Մեսրոպ երիցու:

22.- Մաշտոց

Մաշտոց, գրեալ ի ԶԽԵ, ի ձեռն Մաղաթիս արեղայի, ի Սր. Անապատս Կապոսի, ի զուռն Սր. Յակոբայ: Յիշատակ է Մաշտոցս ժամկոչին ի զուռն Ամենափրկչին, ի գիրդն Ելախմըխք ?, ձեռամբ տէր Յոհաննէս եպիսկոպոսի եւ Գրիգոր աւագերիցի:

23.- Աւետարամ

Աւետարան, գրեալ ի Բաբերթ քաղաքի, ընդ Հովանեաւ Սր. Աստուածածնին եւ Սր. Հրեշտակապետացն, եւ այլ քաղմահաւաք սրբոցս որ աստ կան Հաւաքեալ: Գրիչն Մարտիրոս, ի Թվին ԶԽԹ. ի խնդրոյ Մարխաթունի. տուեալ է սա յիշատակ ի Սր. Հրեշտակապետ, ի Սուրբն Մինաս, եւ ի Սուրբն Պետրոս:

24.- Ծաշոց

Ծաշոց Սր. Յովհաննէս եկեղեցւոյ քաղաքիս:

Գրեցաւ ի Թուաբերութեանս արեթական գրոհի եւ Հայկազան տումարի Թ եւ ի Ժ յօրեկան, եւ մու Թիւ եղական [=ՁԽԵ], ի գաւառս Խախտեաց, ի վանքս Վահանաշինու, ի զուռն Սր. Ստեփաննոսի նախավկային, եւ այլ սրբոցս. ձեռամբ Մաղաթիայ վարդապետի, ի գառն եւ յանբարի, վշտաշատ եւ նեղ

ժամանակի. քայլ զիրքս լաւ եւ յընտիր օրինակէ. յառաջնորդութեան Սք. Ուխտին մէն վարդապետիս Սարգսի, որ ծնր է եւ յոյժ տկարացեալ, եւ ի գրուեն մահու հասնալ, որ պահ պահու մնանք: Ի Հայրապետութեան ամ. Հայոց տեառն Սարգսի, եւ ի միարարմութեան վանացս Ղազար եպիսկոպոսին, եւ ի Հարպետ վանիցս եւ եպս. երկրիս, եւ այլ արեղայից, տէր Մովսէսին, տէր Ոսաչատրին, տէր Սիմէոնին, տէր Աստուածատրին, տէր Բուսկանին, եւ այլ զօրծաւորաց, տնտես Եղիսաբէթին, եւ մշակացն Տիրարին եւ Յորդանին:

Յիշեցէք զՄաղաքիս վարդապետ զրիչս, Հայրն ամիր Գրիգոր, մայրն Դշխոյ մելիք, Հօրեղբայրն ամիր Սքանդար, եղբայրն ամիր Ջահն, Խուպիճան, քոյրն Եւահատան, եղբօրորդիքն ամիր Մելիք, ամիր Գրիգոր, Խուպիճան, ամիր Դովլաթն, պարօն Յակոբ, ամիր զատանն, Վարդան:

Յամի Զ եւ Խ (1491) սուլտան Եաղուպ որդի Ուզուն Հասանին, ազգաւ Թուրքման, որ նստի ի Փանձակ շահաստան, որ տիրէր քաղաւ աշխարհի եւ զաւտոի եւ ազգաց, եւ էր աշխարհս խիստ խաղաղ, եւ քրիստոնեայք ի Հանգստեան, եւ զեղակուր եղեւ ի պեղծ մօրմէն իւրմէ եւ ինքն եւ եղբայր իւր եւ մայրն ընդ նոսա, ոչ նենգութեամբ, այլ պատահմամբ: Եւ յայնմհետէ խաղաղութիւն այլ ոչ եղեւ, եւ յամ. ամի Հեծեկեաց եւ Հէնից յարուցմունք, եւ զմիմեանս կոտորէին: Եւ եղեւ քաղաւ աշխարհաց եւ զաւտաց եւ վանորէից աւերումն, որ ի Խորասան մինչեւ ի Հոռմաց աշխարհն անքնակ եղեւ, որ եւ վաճառականաց երթեւեկութիւնն խափանեցաւ:

Յետ այս ամ. չարեացս յարեաւ ոմն Եիսիմայէլ անուն սօֆի ի յԱրտաւուլ, եւ զնայ ի Եամախի, եւ քաղաւ աւերք արար տարի մի, եւ անտի եկեալ ի վերայ Ալվանտ խանին՝ Թոռին Ուզուն Հասանայ, եւ կոտորեաց զնա, եւ ի զօրացն զքաղաւս սատակեաց, եւ ինքն փախըստական եկաւ ի յԵկեղեաց զաւառն, ի յԵրզնկան, եւ քաղաւ վիշտոս Հասոյց բնակչաց երկրին, եւ շուրջանակաւ երկրնուս, եւ զօրքն ամ. սփռեցաւ ի զաւառնիս ի մմբան ժամանակին, որ զքրիստոնեայք ի տանէն Հանէին, եւ զամ. արմտիս որ ժողովեալ էին յափշտակէին. եւ թէ զէմ զառնային, իսկոյն սատակէին. եւ քաղաւ տարաշխարհիկ եղան, եւ մէք ի մէջն իբրեւ զնա որ ի մէջ Եովաւ ալեկոծեալ եմք, եւ զկատարածն

միայն Ած. զիտէ. եւ ի քաղաւ ժամանակս ոչ էր եղեալ այսպիսի վրդովմունք:

Ի Թուականութեանս Հայոց ԶԶԱ (1682), եւ Մաղաքիս վարդապետս ստացայ զգիրքս, գրելով եւ ծաղկելով եւ կապելով, յիշատակ ինձ, եւ Հօրն իմոյ ամիր Գրիգորին, եւ Հօրեղբօրս ամիր Սքանդարին, եւ մէն պապուն իմոյ ամիր Մելիքին ոսկեգործին, եւ մօրն իմոյ Դշխոյ մելիքին, եւ եղբայրն իմոց ամիր Ջիհանին, եւ Խուպիճանին, եւ զինքն իմոյ Եւահատան, եւ եղբօրորդեացն իմ Պարնին, եւ Ամիրին եւ Խուպիճանին, եւ իւր որդւոյն ամիր Մելիքին, եւ մէն մամունն իմոյ Ջըմրուք խաթունին, եւ մէն Հարսին իմոյ Սքանդաւ փաշային, եւ իւր զստեղացն Ջիհանփաշային եւ Գուհարշատին, եւ իմ փոքր Հարսին Թայուզ խաթունին: Եւ նուաստս կամաւ եւ յօժարութեամբ եղի զգիրքս յիշատակ ի Բաքերին քաղաք, ի ներքի ժամատունն, ի Սք. Աստուածածնի խորանն, եւ ի Սք. Յոհաննու, ի ձեռն Սիմէոն քահանային, Աստուածատուր, Յակոբ, Պօղոս, Ղազար, եւ Վարդան քահանայից, վկայութեամբ եկեղեցոյս տանուորացն, խոճա Խաչատրին, եւ իւր որդւոյն խոճա Սիմէոնին, եւ խոճա Առաքելին, եւ մղտեան Մկրտչին. եւ երցփոխան Ներսէսին եւ Խաչումին:

Վերջապէս է այս յիշատակարան, որպէս երեւի ի ձեւոց զրոյն, թէպէտ զրիչն նոյն. այն է յետ ԼԱ ամաց զկնի վերնոյն գրեալ:

ԶԵ.- Աւետարամ

Ռումէլի. եկեղեցի փոքր եւ Հնոտի, Սք. Աստուածածին, Աւետարան սորա գրեալ է ի Սպեր, ի գեօղն Գոմանց, ի Ջձե Թուին. զրիչն Մարտիրոս, որոյ որդին Մէթ, որ տունեալ է զսա յիշատակ ի Բաքերը, ի զուռն Սք. Աստուածածնի եւ Սք. Յոհաննու, ի ձեռն Յովհաննէս երիցու, Ստեփաննոս, Սիմէոն, եւ այլ քահանայից:

ԶԶ.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան. զրիչն երեւի լինել Յոհաննէս Ակոռեցի. ստացողն Յոհաննէս կրօնաւոր. այլ Հանգամանք ոչ յիշին:

Յետնագիր. Դարձեալ եւ Աստուածատուր արեղաս ստացա յիշատակ ինձ եւ ծնողաց իմոց, Հօրն իմ Ոսկեհունէկին եւ մօրն իմ

Եարմէլիքին, և եղբարցն Լաշինին և Մկրտչին և Գրիգորի և Լուսինի և Խաղոթնա, և թուրքն իմ Գուլխաթունին և Ճաշմէլիքին, յիշատակ ի Վանքն Բեր-գականն, ի դուռն Սը. Աստուածածնին և Սը. Լուսաւորչին. և ձեռքն մի սգեստ ալ ի յառաջնորդութեան տէր Կարապետ եպիսկոպոսի. Բլիին ՋՁՁ գրեցաւ գիրս:

Ձ7.- Մամրուսում

Մանրուսումն՝ յարմարած առաջին երաժշտապետացն Սը. Ուխտին Արքապաղնոյն, և օրինակեալ ի Խաչատուր, ի մեծափառ և Հռչակաւոր Անապատս Սը. Լուսաւորչին: Ի վախճանի. Ով եղբայր իմ տէր Սարգիս, խնդիրք մի ունիմ ես իմ սրտիս, սաՀով մի մեղր այս դարիպիս, կուշտ ուտեցուր՝ Հանգչի Հոգիս Ի Թուին Հայոց ՋՁԹ:

Ձ8.- Սաղմոս

Սաղմոս բոլորգիր, գրեալ ի Մկրտիչ երիցուէ յԱրզընի քաղաքն, ընդ Հովանեաւ Սը. Աստուածածնի, յառաջնորդութեան Արքաանոս եպիսկոպոսին, ի Թուին ՌժԵ, վասն Բըլըղուրու ? Մնացական սարկաւազին, որոյ մայրն Մելիք, եղբարքն Պապա, Աղազար, Գրիգոր, Խաչատուր:

Նոյմը կրկնուած աւելի յետոյ.

Գրեցաւ Սաղմոսարանն ի ձեռն Մկրտիչ երիցու, ի քաղաքն Արզընի, ընդ Հովանեաւ Սը. Աստուածածնի, և յառաջնորդութեան Արքաանոս եպիսկոպոսին, ի Թուին ՌժԵ, Բըլըղուրու Մնացական սարկաւազի:

Ձ9.- Աւետարամ

Լսունք. Աւետարան բոլորգիր, գրիչն Մկրտիչ երէց, տեղին Եկեղեցաց գաւառ, որ է Երզնկա, ի գիւղն Խոզընէիք, ի դուռն Սը. Աստուածածնի և Սը. Կարապետի, ուսուցիչն Յոհաննէս եպս. Անտոնենց, Յիշեցէք Ղուկաս կրօնաւորն: Գրեալ է ի Թուին ՌԻԴ, եղեալ է յիշատակ ի դուռն Սը. Սարգսին, և այլ սրբոց, ի գիւղն Լսունք, ի տէր Պօղոս քահանայէ:

Յ0.- Մաշտոց

Մաշտոց անդ. գրեալ ի ՌԻԵ, ի Հայ-րապետութեան տեառն Յակոբայ, ի գաւառին

Խախտեաց, որ այժմ ասի Բաքերթ, ընդ Հովանեաւ Սը. Յոհաննէս Աւետարանչի եկեղեցւոյն, ի մահաւան Ենկաղ, ի ձեռն Պետրոս երիցոյ, ի ժամանակի չարանաւոյ ալլասեռից, որք յարուցեալ են ի վերայ ազգին Հայոց, և կամին կորուսանել, և կողոպտել, և առնել զէջ գազանաց, մինչեւ Հայոց ոչ բաւել Համարեակ շրջել:

Ջայս գիրք Եսաղգուլի՝ կին Սարգսի, գնէ յիշատակ ի նմին ժամանակի. ի գիւղն մեծ Բլուր, տուեալ զանձնագինն ի գին, ի գեօղն մեծ Բլուր, ի դուռն Սը. Գէորգեայ Ջօրավարին:

Յ1.- Աւետարամ

Այլ Աւետարան, սակաւ ինչ փոքր քան զնա, գրեալ ի Սեբաստիա քաղաքի, ընդ Հովանեաւ Սը. Աստուածածնի և Սը. Լուսաւորչի, ի Թուին ՌԻԹ, Գրիչ Թաղէոս երէց, ծնողն և ուսուցիչն Յովասափ սարկաւազ, ստացողն Աստուածատուր, ծնողքն տէր Մարտիրոս և Մանուշակ, Հանիկն Եահաստան, կողակիցն Մուրվաթ. յիշատակ տուեալ ի գիւղն յԴահաթ:

Վերջին յիշատակարանի թիւն յայտնի ՌԻԴ. Թուղթն պակասէ:

Յ2.- Աւետարամ

Աւետարան գրեալ ի ՌԼԱ, յերկիրն Արզըրում, գեւղն որ կոչի Աւզնի, ի Խաչատուր գրչէ: Դարձեալ յիշեցէք Տէր-տէրի որդի Եխտիհարն, զազանձին, զիաթն, Հռոփսիմիկն, իւր զստերացն՝ Խաթունփաշին, Բահատրին, Եորիկ մզոտսուն, և զազանձի Եխտիհարն, իւր Հայր Տէրտէրն, և մայրն Խուրթու, և Մանկաւաքն, և վարպետն իւր զազանձի ամիր Աւազն:

Յ3.- Աւետարամ

Աւետարան, ի Մեհրոպայ երիցուէ գրեալ ի քաղաքս Խորձոյ, որ կոչի Կեղի, ընդ Հովանեաւ Սը. Լուսաւորչին և Սը. Յակոբին, և Սը. Սարգիսին. և Սը. Նշա-նէն, ի ՌԼԵ, ի Հայրապետութեան տէր Գրիգոր կաթողիկոսին, և ի վարդապետութեան տէր Ղուկաս րաբունապետին մերոյ: Յիշեցէք զՄեհրոպ երէցս, զվարպետն իմ Յակոբ Դպիր Ծուգեցի, զՀայր և զմայրն իւր զՈղլաւնփաշան, այլեւ զքորքն իմ զԱխրլփաշան, և զԹուրանն և զՍիրանն:

34.— Աւետարա՞մ

Եւս փոքրադէր, գրեալ ի Համիթ, ընդ Հովանեաւ Սք. Կիրակոս եկեղեցւոյն, ի Թուին ՌԼԵ, յառաջնորդութեան տէր Դուկաս րաբունապետի, ի ձեռն Մեսրոպ գրչի:

35.— Մաշտոց

Մաշտոց, գրեալ ի Թուին ՌԽԹ, ի մայրաքաղաքն Իլով, ընդ Հովանեաւ Սք. Հանկատար Աստուածածնին, եւ Սք. Յակոբին, ի կաթողիկոսութեան տեառն, ի Թագաւորութեան Ջիկմունդին, գրեցաւ ասէ ի խնդոյ սրբազան ՀեզաՀոգի Գրիգոր եպիսկոպոսի, որոյ Հայրն Նահապետ, մայրն Խաթունփաշայ, եւ եղբարքն Ամիրջհան, Եահարպետ, Մըւըր, Աստուածատուր, եւ քորքն Տահաւտայ, յուսլու, Հատիւայ, եւ այլ պաղի. ձեռամբ Զախնոյին, տէր Խաչատուրի որդի Յիշեցէք եւ զՂազար վարդապետն, որ ետ յիշատակ ի ձեռն տէր Սրապինոն քաջ րաբունապետին եւ աստուածաբան վարդապետին, ի Թուին ՌԿԵ:

36.— Սաղմոս, Ժամագիրք, Խորհրդատետր

Սաղմոս, Ժամագիրք կրճատեալք, եւ Խորհրդատետր, բոլորգիր, գրեալ ի Թուին ՌԽԴ: Գրիչն Խաչատուր քահանայ, ծնողքն մահապի խաչերես, մայրն Խաթունիկ, եղբարն Առաքել ծաղկող գրքոյս. ուսուցիչն տէր Ղուկաս, եւ որդին տէր Ղուկիանոս, զվարպետն ասէ իմ գծայ, փիլիսոփայ Մարտիրոսն Հիգանցի. Հօրեղբայրն Վարդերես, Եահապ. որոյ որդիքն Մարտիրոս, Յոհաննէս, եւ Աւագպարոն, ընկերակից իւր մահապի տէր Յակոբ, խնդրող գրոյս՝ տէր Մարտիրոս, տէր Պօղոս, տէր Ղազար, եւ եկեղեցւոյ մեմար Վարդիկ, երեսփոխանն Զաքարիա, եւ զսարկաւազացն Եահումն եւ Առաքել: Ի քաղաքիս որ կոչի Խախտեաց գաւառ, ընդ Հովանեաւ Սք. եկեղեցեացս, Սք. Յոհան եւ Սք. Աւգենտ եւ Սք. Սիմէոն, Սք. Սարգսի Զօրավարին եւ որդւոյ Նորա Մարտիրոսին:

Անօրէն փաշայ մի եղաւ, նստաւ ի քաղաքն Կարնոյ, քաղում պակասութիւն եւ Թալան արար քրիստոնէիցն, զոմանս փախտական արար երկրէ յերկիր, քաղաքէ ի քաղաք, ոմանք ընդ ծովն անցեալ զնացին յաշխարհն Կաֆայու:

Դարեաւ, Յիշատակ է Սաղմոսարանս

Թորոսին եւ որդւոյն Աւեքսանոսին ի դուռն Սք. Հրեշտակապետու, ձեռամբ պապա Սարգսին, եւ քահանայից տէր Յովհաննէսին, տէր Մարտիրոսին, տէր Յակոբին, տէր Փիլիպպոսի, ՌԶԵ:

37.— Ճաշոց

Ճաշոց Գիրք. ի ՌԶԵ. եւ նուաստ Պաշարաթս եղի յիշատակ Հոգւոյ իմոյ եւ ծնողացս Եահարոնին եւ Եահնիկին, եւ կենակցւոյս Մուղալին, ի գիւղաքաղաքս ըՌագաղատ:

38.— Մաշտոց

Մաշտոց. գրեցաւ ՌՃԺԵ Թուի. ի գաւառին Խախտեաց, որ այժմ ասի Բաքերթ, ընդ Հովանեաւ Սք. Յովհաննու Աւետարանչի, ձեռամբ Պետրոս երիցու. Հայրն Խաչերես, մայրն Մարթա, ուսուցիչն Մեկքիսէթ քահանայ:

Յիշատակ է Մաշտոցս Ղազարին, եղբորն Կարապետին, եւ գաւակին Նիկողայոսին, եւ Հարսին Տօնային. եղեալ ի գիւղն Դոմնա, որ է ստորոտս Սք. Աստուածածնին, եւ Սք. Թորոսին, ի դուռն Սք. զինաւորացն Սարգսի եւ Մինասայ:

39.— Մաշտոց

Մաշտոց այլ, ի ՌՃԻԵ ամին, ի գաւառին Խախտեաց, որ այժմ ասի Բաքերթ, ընդ Հովանեաւ Սք. Յոհաննու Աւետարանչին, որ է ի մահալան Ենկաղ, ձեռամբ Պետրոս երիցու, Հայրն Խաչերես, մայրն Մարթա, ուսուցիչն Մեկքիսէթ քահանայ: Սայմելիք կին զնէ, եւ զնէ յիշատակ ի Վարծեհան ի դուռն Սք. Աստուածածնի:

40.— Յայտմաւորք

Յայտմաւորք Խայեկ գիւղին, բոլորգիր, գրեալ ի ՌՃԼԴ, ի Հայրապետութեան տեառն Յակոբայ, ի գաւառն Խաղդեաց, որ այժմ ասի Բաքերթ, ընդ Հովանեաւ Սք. Յոհաննու Աւետարանչի, եւ Սք. Օգենտի, ի Պետրոս երիցուէ, որոյ Հայրն Խաչերես եւ մայրն Մարթա, Հօրեղբայրն մահապի Ամիրխան եւ վարպետն Մեկքիսէթ քահանայ: Գրել տայ Խաչատուր քահանայ, ծնողքն Ստեփանոս քահանայ, Եահնազար, եղբարքն Թովմաս եւ Եսայի, գաւակքն Մինաս եւ

Աւագ, քորքն Մարիամ եւ Աննա, պապն Մա-
կար եպս. կողակիցն Սուլտան, քննին Գո-
ւար, աներն Ստեփաննոս, զորանչն Ղայեաթ,
եղբայրն Լուսիկ, մեծ պապն Ղազար, որոյ
որդիքն Անտոն, Բարունակ, Յովսէփ, Թո-
նեքն Արեւ, Աբրահամ, եղբայրն Յակոբ,
զստերքն Զիւան եւ Ոսկեւատ. փեսայն մե-
լիթ Մարտիրոս, զաւակքն Տօներ, Արիստա-
կէս քահանայ, եւ զաւակ նորին Աստուա-
ծատուր քահանայ՝ Արզ եւ Խաչատուր քահա-
նայ Բաբերդացի, ի գեղջէն Խայեցի, ետու
զրեւ եւ եղի յիշատակ ի գիւղն Խայիթ, որ
կայ առ ոտն Դիզաքարայ, եւ ի դուռն Սք.
Աստուածածնի եւ Սք. Լուսաւորչի, եւ այ-
լոց սրբոց զամբարանաց որ աստ կան:

41.- Յայսմաւուրք

Այսմաւուրք Մալասա գիւղին, բոլոր-
գիր, գրեալ ի ՌՃԼԵ, ի զաւառս Խախտեաց,
որ այժմ Բաբերթ յորջորջի, ընդ Հովանեաւ
Սք. Յովհաննու եւ յՕգսնտու Սք. Նահատա-
կին: Գրել տայ կինն Հերիթ, ի գեղջէն
Մալասու, որոյ այրն Օգսնտուկ, քոյրն
Սալմու, քեռին Խաչատուր, եւ քեռորդիքն
Ղազարոս, Դիւան, իսկ որդին Մարգար: Դնէ
յիշատակ ի գիւղն Մալասայ, որ է ի ստոր-
ոտս Մալձորու, ի դուռն Սք. Յոհաննու,
եւ Սք. Մինասայ, եւ Սք. Ստեփաննոսի, եւ
Սք. Կարապետի՝ Առաջնորդ Նահանգին
երջանիկ ըաքունածատու՝ Աստուածատուր
վարդապետի: Արդ եղի ի գիւղս Մալասայ,
ի դուռն Բաբերճաշիցայ Սք. Յովհաննու,
Սք. Մինասայ, Սք. Ստեփաննոսի եւ Սք.
Կարապետի:

42.- Աւետարամ

Աւետարան փոքրագիր, գրեալ ի ՌՃԽԵ,
ի քաղաքս որ կոչի Պաբերթ, ձեռամբ Մել-
քիսէթ քահանայի Ծաղկէ, կազմէ Թէոդոս
քահանայ. եւ Գալպակ քրիստոնեայն, որոյ
հայրն Տօլվաթիար, ղնէ յիշատակ ի գիւղն
Խուփս, ի դուռն Սրբոյն Քրիստափորի
շանազլիսոյ, ի վայելումն տէր Հայրապետին
եւ որդւոյն տէր Յոհաննէսին:

43.- Աւետարամ

Րլրակ գիւղ. Աւետարան, որոյ գրչին
յիշատակարան երեւի անկեալ. յետին
յիշատակարան: Յիշատակ է Սք. Աւետարանս

Րլրակցի Մարտիրոսին եւ Եղիզարին, եւ
ծնողացն Աբրահամին եւ Գուլզատին, եւ
եղբայրն Թաթոսին, Թորոսին եւ Վարդա-
նուկին, եւ քուերն Թուրվանդին, եւ
եղբորորդոցն՝ Եղիզարին. Բաղդասարին եւ
Մեկթոնին, եւ միւս որդւոցն՝ Սահակին,
Խուպիարին, եւ իւր որդւոցն՝ Աբէլին, եւ
կողակցոյն իւրոյ Մարթային: Եղեալ է
յիշատակ ի գիւղն Րլրակ, որ է առ ոտս
Կապուտ Խաչին, ի դուռն Սք. Նշանին, ի
Թուին ՌՃԽԶ՝:

44.- Հայր Մաշտոց

Հայր Մաշտոց, բոլորգիր, գրեալ
ՌՃԽԵ, ի Խախտեաց գաւառի, որ այժմ
Բաբերթ յորջորջի, ընդ Հովանեաւ Սք.
Յոհաննու եւ Սք. Օգսնտու, ի Թէոդորոս
զպրէ: Յիշատակ է Մաշտոցս Գուհարին եւ
կնակցւոյն Մարտիրոսին, Հօրն Ստեփան-
նոսին եւ մօրն Ղայեաթին, եղբորն Լու-
սիկին, քուերն Սուլտանին, եւ քուերայ-
րոյն Խաչատուր քահանային, եւ միւս
քուերն Ղիմաթին, զստերն Ուլուխաթունին,
եւ փեսային տէր Եղիային. եղեալ է ի
գեղն Խայիթ, որ է ստորոտս Դիզաքարայ,
ի դուռն Սք. Աստուածածնին, եւ այլ
սրբոց զամբարանաց:

45.- Յայսմաւուրք

Յայսմաւուրք, գրեալ ձեռամբ Թէոդո-
րոս երիցու, ի Թուին ՌՃԽԶ, ի Նաւանս
Խախտեաց գաւառի, որ այժմ Բաբերթ վերա-
ձայնի, յիշատակ եղեալ Խախտեաց գաւառս,
Բաբերթ քաղաքի ի մահալլէն Շընկաւ,
ի դուռն Սք. Յոհաննու եւ Սք. Օգսնտու,
եւ Սրբոյն Մինասայ, եւ Սք. Սարգսի, եւ
այլ ամ. սրբոց զամբարանաց, որ աստ կան
Հաւաքեալ, որ է ի ստորոտս Սք. Սիմոնու:

ՌՄԶԸ. ի 1 մայիսի, Ռուսք պատերազ-
մաւ մտանն ի քաղաքս, այրեն զքաղաքն:

46.- Յայսմաւուրք

Ի ՌՃԿԳ, Թուին յիշատակի ի Յայսմա-
ւուրս Սք. Թորոսին յետնագիր յիշատակա-
րանի առուգիցի Գրիգոր եւ Աննա, եւ
որդիքն Մակար եւ Մարգար. բուն յիշատա-
կարանն պակասէ, այլ ի վերջոյ իւրաքան-
չիւր վկայաբանութեան՝ ստացող գրոյն
Աստուածատուր վարդապետ: Այլ Հանգամանք

որպէս եւ ժամանակ զընթեքանն անյայտ:

Էջ 1-20, որոնց Հինգը դատարկ,
շեղագիր:

Էջ 2.- Ռումէլիու Հայերուն վրա:

Էջ 4.- Սեբաստիա փոխադրութիւննիս:

Էջ 12.- Լանկթմուրի երեսէն ցրվել-
նիս:

- Բաղդատու սուլթաններէն ցրվելնիս:

Էջ 14.- Կաթոլիկներուն սկիզբը:

Էջ 20.- Ծէլալիներուն երեսէն
տաղլըմիշ Ըլլալնիս:

- Թամազ զուլիէն տաղլըմիշ Ըլլալ-
նիս:

Դ.- Գեղամեան Նահանգադրութիւն-
Գիւղորայք Ծաղկունեաց- Գիւղորայք յեր-
րորդ մասին գաւառիս- Չորրորդ մասն
Գեղարքունոյ- Գիւղորայք այսր մասին-
Վեցերորդ մասն Գեղարքունոյ, Արեգու-
նի:

Սեւանայ Ծով- Առաւելութիւն եւ
նուագութիւն ծովու- Նշանք բարձրութեան
ծովուն- Նշանք նուագութեան ծովուն-
Բարձրութիւն եւ խորութիւն ծովուն-
Տեսակք ձկանց Ծովուն Գեղամայ- Գետակք
որք Հոսին յայս ծովակ- Յայտնի ոտն
նովակիս- Պատմութիւն Գեղարքունոյ-
Ծաղկոցածոր:

Ե.- Չորս տետրակ. շեղագիր:

Էջ 1-24, Թուղթ կապտորակ.- Ի վերայ
անուան Բայքերդ- Ի վերայ անուան
գաւառին Բայքերդոյ- Ի վերայ Նահանգին
յորում Համարէր ի նախնուն Բայքերդ
գաւառ- Պատմական անցք Խաղտեաց յաւուրս
Արշակունի թագաւորաց մերոց- Պատմական
անցք Խաղտեաց յաւուրս իշխանութեան
մարզպանաց- Դիպուածք ի խաղտիս յաւուրս
Բագրատունի թագաւորաց մերոց:

Էջ 1-16, Թուղթ կապտորակ.- Բայ-
քերդ, այն է Գաւառագրութիւն Բայքերդոյ,
որ ի խաղտիս- Խաղտեաց գաւառ- Պատմու-
թիւն գաւառացս- Բայքերդ քաղաք:

Էջ 1-12, Թուղթ կապտորակ.- Ծանո-
թական բանք զԱմրոցէն Շուշուոյ, որ եւ
անուանի Նոր Շուշի:

Էջ 1-28, Թուղթ կանաչ.- Բագրեւանդ
գաւառ ի մասնէ Արարատոյ- Ի սահմանաց
երկրաւորեան փաշայութեան Պայազիտոյ-
Գիւղորայք Բագրեւանդայ գաւառիս- Մազազ
գաւառ ի մասնէ Արարատոյ, զարձակ ի
սահմանաց Պայազիտոյ- Վաղարշակիտ գաւառ
ի մասնէ Արարատոյ, ի սահմանաց Պայազի-

տոյ- Դասնաւորից գաւառ յաշխարհէն Տու-
րուբերանոյ- Տուարածատափ, ի Տուրուբ-
րան աշխարհէն:

Զ.- Էջ 1-72, շեղագիր:

Գաւառագրութիւն երկրին Գեղամայ-
Ծով Գեղամայ- Տեսակք ձկանց Ծովուն
Գեղամայ- Սեւան կղզի- Խաչէն Գաւառ-
Երկիր Զակամայ- Եամշատին, այն է
Տայուշ- Գետաշէն- Կիւլիստան- Գանձակ-
Խազախ- Գիւղորայք գաւառին- Կիւնէի,
այսինքն Արեգունի- Ծաղկոցածոր- Խըրխ-
պուլախ- Կրոնաւորաց վարժութեան ո՞ր
ուսմունք ի մեզ ի գործ դնէին:

Է.- Կողովիտ գաւառ, Պայազիտ քաղաք
.- Կիսատ:

Ը.- Պատմութիւն զանազան գաւառներու
Ռուսական Հայաստանի մէջ:

Վայոց ձոր- Ծղուկ- Կարդման- Բաղա-
բերդ- Բարկուշատ- Արեւիկ- Գաւառք Սիւ-
նեաց- Տաթև գաւառակ- Ծով Գեղամայ-
Խազախ գաւառ- Նահանգ Սիւնեաց- Տաթև-
Ծղուկ Գաւառ- Տաւուշ Գաւառ Արձախայ-
Գաւառք ի մասնէ Աշխարհին Արձախայ-
Պատմական Անցք Նուխեայ- Գիւղորայք
Նուխեայ- Պատմական Անցք Նուխեայ- Նուխի
Ջաղաք- Խազախ Գաւառ- Գարդման Գաւառ-
Գիւղորայք Գարդմանայ- Խոշխարա Գաւառակ-
Գանձակ Գաւառ- Գիւղորայք եւ Վանորայք
Գանձակայ- Նահանգ Արձախու- Տաւուշ
Գաւառ- Զակամ Գաւառ- Եամքոր Գաւառ:

Թ.- Սկսեալ ի Բթալիա 1848 Փետրվար
20:

Ընտանի խօսակցութիւն Ասենաթայ՝
կնոջն Յովսէփայ ընդ նմա.- Ենդագիր՝
վերիններէն տարբեր:

Ժ.- Նամակագրութեան նմոշներ:

ԺԱ.- Մէր Աստուծոյ կոչեցեալ մատենի
պրակներ եւ թերթեր:

ԺԲ.- Ջրիստոնէական, Մանուկ վարժա-
պետ Կակոսեան Կիւրիւնցի.- Սկիզբը եւ
վերջը թերի. կողքը փրթած:

ԺԳ.- Հանեալ ի Համբաւաբոյ տպելոյ
ի Մոսկուա, յամի 1826, ի սեպտ. 22.-
Յայտարարութիւն, տունեալ ի Մոսկով, ի 16
սեպտ. 1826.- Նիկողայոս Ա. կայսր ամ.
Ռուսաց՝ Սրբազան Ներսիսի վիճակաւոր
Արքայիկոպոսի ամ. Հայոց բնակելոց ի
Վրաստան- Ձերդ բարձր Գերագանցութիւն
Ալեքսէ Պետրովիչ- Ամենապատիւ Հայր
Գրիգոր Արքեպս. Հայոց- Բարձրագոյն

Հրաման տուեալ կառավարիչ Սենսթին ի Զ1
մարտի, 1898 ամին:

ԺԴ.— Կոզովիտ Գաւառ— Յուցակք օրի-
նակութեանց իմոց՝ զոր յէջմիածին եւ զոր
ի Սեւան, զորս ի միում մեղրաշոր պարկի
ամփոփեալ եւ կնքեալ իմոյ անուան կնքով,
առաքեալ էի յէջմիածին առ Աբէլ վրդ.
Մխիթարեանց, եւ նա տուեալ է Քաղէոսի

Սամաթիացոյ բերել Հասուցանել առ քեզ:

ԺԵ.— Թուղթ կապտորակ, շնորհիւր ան-
հարթ անմաքուր.— Զերականութիւն եւ
ձարտասանութիւն վարժութիւններով:

ԺԶ.— Ս. Երուսաղէմի միաբանութիւն
եւ Արեւելեան Մամուլ, 1887 Հոկ. 2,
յերուսաղէմ. Մամբրէ եպս. Մարկոսեան-
Նամակ առ Մատթէոս էֆ. Մամուրեան:

3579

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ

(Թղթածրար)

(ԺԹ. Դար)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 80X20X5: Թուղթ Հասարակ
Գրիչ՝ Ստեփանոս վրդ. Թովմաճանեան,
Տիգրանակերտցի: Եեղազիւր: Երեք թղթած-
րարներ՝ զետեղուած մէկ մեծ պահարանի
մէջ:

ՐՈՎԱՆՂԱՎՈՒԹԻՒՆ.—

Ա. Թղթածրար, ճառեր, ոտանաւորներ
եւ այլազան գրութիւններ:

Զարոգ յառաջին շարքի մեծի պահոց,
նորոգ շարադրեալ յերուսաղէմ: 1846,
Մարտի 4. ի Սբ. Աթոռս Սրբոց Յակոբեանց:

Ծառ, ի շնորհաւորութիւն քարձր
աստիճանի եպիսկոպոսութեան տեառն Իսա-
հակայ, տեառն Կարապետի, եւ տեառն
Յակովբայ արժանընտիր ժառանգակալաց
երջանիկ սրբազան Հարց, յօրինեալ Սրբոյ
Աթոռոյս յետին միաբան Ստեփանոս վար-
դապետի մահտեսի Թովմաճանեան Տիգ-
րանակերտցոյ... յամի Տեառն 1868, 81
Մայիսի, ՌՄԺԲ.— էջք 1-60:

Ոտանաւորներ, չորս թերթ վարդապոյն
Թուղթ, մէկ թերթ զեղին Թուղթ:

Բ. Թղթածրար, "Տօմարական եւ Թուա-
րական իրեր որ ինքս աշխատած եւ գրած
եմ".— Բազմաթիւ ընդարձակ աղիւսակներ՝

եւրոպական եւ արաբական Թուանշաններով
գրուած:

Գ. Թղթածրար, * Զանազան իմաստալից
խօսքեր: Այս ծրարին մէջ կան մեծ ու
փոքր բազմազան գրութիւններ, կը նշանա-
կենք մէկ քանին:

Ի վերայ պատուական զաւստեան քարե-
համբաւ Մինասեան ազնուաշուք Յօհաննէս
էֆէնտոյ՝ յամենացանկալի Սբ. քաղաքս
յերուսաղէմ, ճառ ոտանաւոր.— Մեծն
պայազատ՝ որ է քաջազգի...— Գրեցաւ ի
ձեռն Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի միաբան՝
ծերունի Ստեփանոս վարդապետիս Տիգրա-
նակերտցոյ, եւ 1872, յունվար 22, ի
Վանս Սրբոց Յակոբեանց, յերուսաղէմ:

Հէք Ստեփանոս զայս գիր օրինեալ,
զեղնական ռճովս, վարդապետ ձանեալ,
մահտեսի Թովմաճանեան, նաեւ Զիգմա-
ճեան,

նախ Կարապետ էր այն, իմա եղբայր
ճան:

Որոյ Հայրենիս զոր Տիգրան կերտեալ,
զՀոյակապ պարիսպ ունի շուրջ պատ-
եալ...

Եւրջ 116 մեծադիր էջ, զանազան
նախադասութիւններ՝ կրկնուած, քառերու
տարբեր զասուրումներով:

3580

ԲԱՌԱՐԱՆ ՀԱՅԵՐԸՆ

Միեքամ Առքամազ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 28X22X14: Հանգամանք Համարեա թեամբ գործածուած Հին բառ: քաւարար: Թուղթ Հասարակ, զծաւոր, ոչ միատեսակ: Գրիչ՝ Հեղինակը: Գրութիւն՝ սեւորակ մեկանով, միասիւն: Ենդագիր բաւական յստակ: Անկազմ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Առաջին տետրակի կողքին ներսի կողմը.-

Ս.- Ստորին Հայերէն

Գ.- Փաւստաբարբառ

Ճ.- Նորաբանութիւն

ՄՄ.- Աշխարհաբառ եւ նոր նշանակու-

թեամբ գործածուած Հին բառ:

Ընդարձակ բառարան, ընդհանրապէս իւրաքանչիւր տառ ուրոյն կողքի մէջ. Ա-Օ:

Վերջին տետրակին մէջ Օ գրին վերջաւորութեան ըսուած է. «Վերջ, 80 Դեկտեմբեր, 1900:

ՅԱՆԵՂԱԾ.-

Աւելի քան տասնեակ մը այլազան տետրակներ, յատկացուած բառարանական եւ քերականական նիւթերու:

3581

ՏԵՏՐ ՆՕԹԵՐՈՒ

Սմբատ Վրդ. Գազազեան
(1921)

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 21X17: Էջք 80: Հանգամանք լաւ: Թուղթ զծաւոր: Գրութիւն՝ սեւորակ մեկանով, միասիւն, 20 տող: Ենդագիր: Կողք՝ սեւ թուղթ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ 1.- Երուսաղէմ մեկնելու առթիւ նոթերու տետր:

1921, Յունիս 16 առաւօտ ժամը 8ին, Փոխանորդարանէն ճամբայ ելայ զէպի Ղալաթիա Հայոց եկեղեցին...:

Էջ 14.- Յունիս 24. Այս առաւօտ ժամը 7ին ելանք եւ սակայն տակաւին չէր երեւար Եաֆան. վերջապէս ժամը 10ին Եաֆայի առջեւ էինք...:

Էջ 17.- Յունիս 26 Կիւրակէ: Այսօր այցեկեցի Զիլիկէի բնան եւ Աղաւնուկի եպիսկոպոսաց, լուսարարապետ Տ. Դաւիթ Մ. վարդապետին...:

Էջ 28.- Յունիս 1: Առաւօտ նամակագրութիւնով եւ Պոլիս զրկուելիք գրութիւններով զբաղեցայ...:

Էջ 88.- Յունիս 18 եւ 19ին նամակներ գրեցի Պոլիս Ս. Պատրիարքին եւ քարեկամներու...:

Էջ 42.- 9 Օգոստոս: Տեսայ Փայրահանը, որուն արդիւնքը Հաղորդեցի Դուրեան Սրբազանի եւ Դաւիթ վարդապետի զատ զատ նամակներով...:

Էջ 48-78, դատարկ:

Էջ 74-80, մանր Հաշիւներ:

3582 Ա.

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Ա

Հաւարդ Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1927

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x12.5x4, էջք 7+500, Հան-
զամանք շատ լաւ: Թուղթ կապոյտ: Գրիչ՝
Հաւարդը: Գրութիւն՝ սեւորակ մեկնով,
միասին, 17 տող, կարմիր գիծերու
միջեւ: Ենդագիր մաքուր:

Կազմ՝ կիսակաշի խաւքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, դատարկ: Նոյնպէս էջ 7,
Զ-է:

էջ Գ.- Ա.- Հատոր:

էջ Ե.- Զօրավար Ամդրամիկ.-

Հաւաքեց Ե. Գարաշխարցի Բ. Վրդ. Պարո-
նեան, Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց,
Երուսաղէմ, 1927:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար, ներ-
քեւր զրուած Զօրավար Անդրանիկ, (Շապիւն

Գարաշխարցի 1866-1927):

էջ Բ.- Անդրանիկին.- Իբրեւ արծիւ
...:

էջ 1.- Դրուագ մը Զօր. Անդրանիկի
կեանքին.- էջ 22.- Ազգ-Պաշտպան, Ա. տարի,
Բ. 240, 7 օգոստ. 1922 Պոսթոն:

էջ 25.- Զօր. Անդրանիկի վերջին
օրերը:

էջ 67.- Անդրանիկին.- Սասնոյ
լանջքին արծիւները թող փորեն Գերեզման
մը հերոսի...:

էջ 76.- Կենսագրական գիծեր:

էջ 878.- Աթէնքի Յունական թերթերը
Զօր. Անդրանիկի մասին:

էջ 484 - 495, դատարկ:

էջ 496.- Յամկ.- Կը պարունակէ
57 յօդուածներ եւ ոտանաւորներ

3582 Բ.

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Բ

Հաւարդ Յ. Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x12.5x4, էջք Ը+540: Հան-
զամանք, Թուղթ, գրութիւն եւայլն ըստ
նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Դ, Զ-է, դատարկ:

էջ Գ.- Բ. Հատոր

էջ Ե.- Զօր. Ամդրամիկ, Հաւա-

քեց Ե. Գարաշխարցի Բ. Վրդ. Պարոնեան,
Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երուսա-
ղէմ, 1928:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար, ներ-
քեւր զրուած՝ Զօր. Անդրանիկ Օզանեան:

էջ 1.- Անդրանիկին երգը.- Կովկասի
թաղե՛ր, խմբեր կազմեցէք...:

էջ 8.- Զօր. Անդրանիկի մահը եւ

Ամերիկեան մամուլը:

Էջ 44.- Փակցուած լուսանկար, "Photo Abel, Paris" ներքեւը գրուած, Սարերու Արծիւ, Զորերու Առիւծ, Անմահ Հերոս Անդրանիկ, 1865-1927:

Էջ 198.- Հ. Յ. Դաշնակցութեան մասնակցութիւնը Զօր. Անդրանիկի Յուզարկաւորութեան.- Արմէն Պարտիզեան:

Էջ 292.- Կարեւոր Դրուագներ Զօր.

Անդրանիկի Գործունէութենէն (Իմ Յուշերէս).- Փօլ Ջէշիշեան: Ծար. էջ 378-382, 412-525:

Էջ 527.- Ցամկ.- 27 կտոր, ամփոփ:

Էջ 585.- Ցամկ.- 46 կտոր, մանրամասն:

Էջ 584, զատարկ: Նոյնպէս էլ 589-540:

3582 Գ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Գ

Հաւաքած 3. Վրդ. Պարոնեամ

Երուսաղէմ

1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x12.5x8, էջք ԺԲ+884, Հանգամանք, Թուղթ, գրութիւն, կազմ, եւայլն, ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Էջ Ա.- Տպուած նկար. "Անդրանիկ Զօրավարի Տարազով":

Էջ Բ-Դ, Զ. Ը-Բ, զատարկ:

Էջ Ե.- Գ. Հատոր:

Էջ Է.- Զօր. Ամդրամիկ, Հաւաքեց

Ե. Գարահիսարցի Զ. Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ա. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1928:

Էջ Ժ.- Փակցուած լուսանկար, ըստ նախորդին, էլ Ը:

Էջ ԺԺ.- Անդրանիկին Դաշնակցական Խումբը:

Էջ 1-168 Անդրանիկ.- Մահը - Իր Սուրը - Հողի Ըմբոստացումը - Եեֆը - Ժողովուրդը եւ Հերոսականը - Հայրենիքի Սիրտը - Դաշնակցութիւն եւ Անդրանիկ - Անդրանիկ եւ Խրիմեան Հայրիկ - Զօրավար Անդրանիկ - Անցնող Երջանը.- Ա. Ահարոնեան:

Էջ 248.- Ցաւակցութիւններ եւ Յարգանքի Արտայայտութիւններ Զօրավար Անդրանիկի մահուան առթիւ:

Էջ 256.- Կոկորդիլոսի Արցունքներ:

Էջ 305.- Անեման եւ Փառահեղ Յուզարկաւորութիւն, սեպտեմբեր 7, չորեքշաբթի:

Էջ 368.- Զօր. Անդրանիկ եւ Ֆրանսական Մամուլը:

Էջ 378-380, զատարկ: Նոյնպէս 384:

Էջ 381.- Ցամկ.- 86 Գլուխ:

3582 Դ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Դ

Հաւաքող Յ. Վրդ. Պարոնեւմ

Երուսաղէմ

1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x12.5x8.5, էջք ԺԲ+492,
Հանգամանք, գրութիւն, կազմ, եւայլն,
ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Դ, Զ-Է, ԺԲ, դատարկ:
էջ Գ.- Դ. Հատոր:
էջ Ե.- Զօր. Ամդրամիկ, Հաւա-
քեց Ե. Գարահիսարցի Բ. Վրդ. Պարոնեւմ,
Առաքել, Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երուսա-
ղէմ, 1928:

էջ Ը.- Փակցուած սեւտիպ նկար Զօր.
Անդրանիկի, Ներքեւր կայ.

Առաջին՝ կոուի մէջ,

Առաջին՝ յաղթանակի մէջ,

Առաջին՝ իր ժողովրդի սրտին մէջ:

էջ 1.- Զօր. Անդրանիկի փառահեղ
սգահանդէսը Նիւ Եորքի մէջ:

էջ 188, սխալմամբ չէ նշանակուած:

էջ 226էն յետոյ սխալմամբ դրուած է
220:

էջ 288-421.- Զօր. Անդրանիկ կը
պատմէ: Եւային Գարահիսարի եւ Կ. Պոլսի
կեանքս - Ռումանիա անցնիլս եւ դէպի
երկիր մուտքս խումբին հետ:

էջ 427.- Դարձեալ փայլեց Սասնոյ

զլիւին...:

էջ 469.- Զօր. Անդրանիկի գործերը:

1.- Մարտական Հրահանգներ:

2.- Զօր. Անդրանիկ կը խօսի:

3.- Հաշուետուութիւն (պատկերա-
զարդ):

4.- Պատուոյ Գիրքը:

5.- Առանձին Հարուածող Զօրամասը,
գրի առաւ Ե. Քաջունի:

6.- Առաքելոց Վանքի Կոիւր, Պատմեց
Զօր. Անդրանիկ, գրի առաւ Լեւոն Կ.
Լիւլէճեան:

7.- Զօր. Անդրանիկի Կովկասեան
ճակատի պատմական օրագրութիւնը, 1914-
1915:

8.- Պշարը խէլիլի Սպանութիւնը
(անտիպ), պատմեց՝ Զօր. Անդրանիկ, գրի
առաւ Լեւոն Կ. Լիւլէճեան:

9.- Զօր. Անդրանիկ կը պատմէ (կեն-
սագրութիւն եւ գործեր, անտիպ): գրի
առաւ՝ Լեւոն Կ. Լիւլէճեան:

10.- Ջանկէզուրեան Նամականի (ան-
տիպ) զասուրեց Զօրավարին օգնութեամբ՝
Լեւոն Կ. Լիւլէճեան:

էջ 475-487, դատարկ:

էջ 488.- Յամկ.- 59 Գլուխ:

3582 Ե

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Ե

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեւմ

Երուսաղէմ

1929

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.6x18x8: էջժ Ժ+648: Հան-
գամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ: Գրու-
թիւն, կազմ, եւայլն, ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, Զ, Բ, գատարկ:
էջ Ե.- Ե. Հատոր:
էջ Է.- Զօրավար Ամդրամիկ,
Հաւաքեց Ե. Գարաշխարցի Բ. Վ. Պարո-
նեան, Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց,
Երուսաղէմ, 1929:

էջ Ժ.- Փակցուած Լուսանկար, Նոյն
Գ. Հատորին մէջ գետեղուածին Հետ:

էջ 1-182.- Կարեւոր Դրուագներ
Զօրավար Անդրանիկի Գործունէութենէն, Բ.
Մաս.- Բօլ Ջէշիշեան.- Արեւ, 1929,
Յուլիս - սեպտեմբեր:

էջ 188.- Ղարաբաղի կցումը Ատրբե-
ճանի, Գրեց Սարուր:

1.- Անգլիացիների մուտքը Ղարաբաղ

և Նրանց վարած քաղաքականութիւնը:

էջ 246.- II.- Անգլիացիներից յետոյ
Ատրբեյջանի կառավարութեան վարած քաղա-
քականութիւնը Ղարաբաղում:

էջ 288.- Զօրավար Անդրանիկի Հրա-
ցանը:

էջ 287.- Անդրանիկի Յուշերը:

էջ 294.- Առաջին Մաս:

Շապին Գարաշխարի եւ Պոլսի կեանքս
- Այնտեղէն Ռումանիա անցնելու - Մինչեւ
երկիր առաջին անգամ մուտք գործելու:

էջ 819.- Երկրորդ Մաս: Առաջին
Մուտքս Երկիր:

էջ 428.- Երրորդ Մաս: Երկրորդ
Մուտքս Երկիր:

էջ 486.- Զորքորդ Մաս.- Ինչպէս
ըսի, Հիւանդութիւնս տեւեց 20 օր...:

էջ 587.- Եարուեսակութիւնը տես Զրդ
Հատորին առաջին երեսէն:

էջ 588.- Յաղկ.- Երեք Գլուխ:

էջ 589-648, գատարկ

3582 Զ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Զ

Հաւաքող՝ Զ. Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1980

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.6x18x8: էջժ Ժ+458: Հան-
գամանք շատ լաւ: Թուղթ, գրութիւն, կազմ
եւայլն ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Դ-Զ, Ը-Բ գատարկ:
էջ Գ.- Հատոր 2:

էջ Է.- Զօրավար Ամդրամիկ, Հա-
ւաքեց Ե. Գարաշխարցի Բ. Վրդ. Պարոնե-
ան, Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց,
Երուսաղէմ, 1980:

էջ Ժ.- Փակցուած լուսանկար, Նոյն Գ.
Հատորին մէջ գետեղուածին Հետ:

էջ 1.- Անդրանիկի Յուշերը.-
Եարուեսակութիւն Երդ Հատորին 287 երե-
սէն:

էջ 81.- Հինգերորդ Մաս:

էջ 178.- Վեցերորդ Մաս: Խմբապե-
տութեան Երջանը:

էջ 282էն յետոյ սխալմամբ գրած է
284:

էջ 271.- Եօթներորդ Մաս:

էջ 881.- Իններորդ Մաս:

էջ 864.- Տասներորդ Մաս:

էջ 892-էն յետոյ սխալմամբ գրած է
888:

էջ 426-427ի միջեւ երկու էջ պարապ
մնացած: Նոյնպէս էջ 440 եւ 441ի միջեւ:

էջ 449.- --- Նախալարեակ ըլլալը
մեզ ձեռնտու չէ: (շարունակելի. Տես
Հատոր է):

էջ 460-468, գատարկ:

3582 է

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Է

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1981

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5x18.5x8: էջք Ժ+250+182:
Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ, գրութիւն,
կազմ, եւայլն, ըստ նախորդին:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, Զ, Ը-Թ, դատարկ:
էջ Ե.- Զօրավար Ամդրամիկ,
Հաւաքեց Ե. Գարահիսարցի 8. Վրդ. Պարո-
նեան, Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց,
Երուսաղէմ, 1981:

էջ Է.- Է. Հատոր:

էջ Ժ.- Փակցուած լուսանկար, Ներ-
քիւր տպագիր, Le General Major Antra-
nik, le heros national Armenien.

էջ 1.- Անդրանիկի Յուշերը: Տաս-
նեւմէկերորդ Գլուխ: Կոիւնները Սասնոյ եւ
Մշոյ զաշտին մէջ:

էջ 8էն յետոյ սխալմամբ դրած է 10:

էջ 42.- Մերկերի Կոիւր:

էջ 50.- Ամբողջ 7 գիշեր եւ քնացած
չէի. ցերեկները դիրքերով զբաղուած, իսկ
գիշերները փամփուշտ լիցնելով:

էջ 57.- Զոփի Կոիւր:

էջ 89.- Բերդակու Կոիւր:

էջ 91.- Մկրագումի Կոիւր:

էջ 95.- Դերերթի եւ Կուրավու
Կոիւնները:

էջ 98.- Վահանի Մահը:

էջ 102.- Տասնեւմէկերորդ Գլուխ:

էջ 125.- Գոմսի Կոիւր:

էջ 186.- Տասնեւմէկերորդ Գլուխ.-
Դառնանք Աղթամար:

էջ 207էն յետոյ սխալմամբ դրած է
209:

էջ 280.- Առաջիկայ ընդհանուր
ժողովը, աչքի առաջ ունենալով 15-20
տարուան գործունէութիւնը եւ օգտուելով
անցեալի փորձերից՝ Թող թիչ մը Հեռատես
ըլլայ:

Եթէ շարունակենք գործունէութեան
նոյն եղանակը՝ արդեօք պիտի Հասնի՞նք
մենք մեր նպատակին:

էջ 281.- Յանելուած:

էջ 285.- Մեր Ընկերներուն Ցուցակը,
1895ից մինչեւ 1905: 1-66:

էջ 289.- Երկիր մնացող ընկերներ.-
1-26:

էջ 241.- Արտասահման դուրս եկած
ընկերներ.- 1-27:

էջ 248.- Վերջ:

էջ 244-249, դատարկ:

էջ 250.- Փակցուած սեւատիպ նկար,
նման սկիզբը զրուածին: Ներքիւր զրուած
է. Զօր. Անդրանիկ. 1866-1927, Եապիկ
Գարահիսարցի:

էջ 1.- Զօր. Նազարէկեանի իբրեւ
յաղթական Դիմանի եւ Բաղէշի Ծակատա-
մարտներուն.- Պ. Ալէշիշեան:

էջ 18.- Դիմանի Ծակատամարտ.- Պ.
Ալէշիշեան:

էջ 58.- Յիշողութիւններ: Գրեց՝
Գաբրիէն Ա. Եահիաթունի:

էջ 75-182, դատարկ. Թէեւ զծուած ու

պատրաստ:

3582 Ը

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Ը

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոմեան

Երուսաղէմ

1982

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5x18.5x4.5, էջք Ը+714:
Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ, գրութիւն,
կազմ, եւայլն, ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա.- Սեւատիպ նկար, փակցուած,
" Անդրանիկի Մեռելակառքը Հայոց Եկեղե-
ցիին Առջեւ":

էջ Բ-Գ, Զ-Է, դատարկ:

էջ Դ.- Հատոր Ը:

էջ Ե.- Տիտղոսաթերթ:

Զօր. Անդրանիկի կեանքը, Պատե-
րազմները եւ Յուշերը.- Ազգակ երկօրեայ
Հայաթերթէ (1982 փեր. 21, Թիւ 116)
ընդօրինակեց Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան,
Առթ. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երուսաղէմ,
1982:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար, ներ-
քեւր տպագիր, Le General Major
Andranik.

էջ 1.- Անդրանիկի կեանքը, Պատե-
րազմները եւ Յուշերը.- Ա.- Կենսագրական
գիծեր:

էջ 10.- Բ.- Անդրանիկ Պոլսոյ մէջ:

էջ 22.- Գ.- Անդրանիկ Պարոմի մէջ:

էջ 87.- Դ.- Կարսի մէջ:

էջ 49.- Ե.- Դէպի Սահմանէն ներս:

էջ 56.- Զ.- Միևնոյն Ծակատազրական
Ուղիւ:

էջ 67.- Է.- Մինչեւ Կոնստնդ:

էջ 78.- Ը.- Յեղափոխական դատարան
կամ Պետութեան մէջ Պետութիւն:

էջ 86.- Թ.- Հայ Թէտայի Բարոյակա-
նը:

էջ 100.- Ուրիշ տեղ մը Անդրանիկ
ընդհանուր օրէնք կը ղէկէ...:

էջ 108.- Ժ.- Խալիլ Փաշայի սպա-
նութիւնը:

էջ 108.- Անդրանիկ Հիւանդ է: Ոսկ-
րային դաժան ցաւ մը ատեն ատեն կը բռնէ
եւ գետին կը նետէ անընկճելի Հերոսը:

...: Անդրանիկ կ'առնէ իր զէնքերը ըն-
կերներու օգնութեամբ: Ընկերները կը
շալակին զինքը եւ կը տանին իր ուզած
տեղը:

էջ 115.- ԺԱ.- Առաքելոց Վանքը:

էջ 181.- Անդրանիկի Զինակից
Ընկերներէն Հրայր:

էջ 186.-[ԺԲ].- Մեծ Կոնստնդ
Նախօրեակը:

էջ 152.- ԺԳ.- Մեծ Կոնստնդ.- 1.-
Սէմալի Կոնստ:

էջ 167.- 2.- Մերկերի Կոնստ:

էջ 168.- 3.- Իշխնեօրի Կոնստ:

էջ 171.- 4.- Կէլիի Կոնստ:

էջ 175.- 5.- Քոփի Կոնստ:

էջ 182.- 6.- Ծովասարի Կոնստ:

էջ 190.- 7.- Սըղանայ եւ Գոմ-
միսէրի Կոնստ:

էջ 195.- 8.- Կուրալայի Կոնստ:

էջ 200.- 9.- Եամիրամի Կոնստ:

էջ 208.- 10.- " Նահանջ Բիւրոց"
(Աղթամարի Կոնստ):

էջ 214.- Անդրանիկի Մարտական Հրա-
հանգները:

էջ 274.- Քիւրտերը եւ Քրտական Մի-
ութիւն:

էջ 288.- ԺԴ.- Հայաստանի Կիւրիւլ-
թիւ:

էջ 290.- Անդրանիկ Եւրոպայի մէջ:

էջ 317.- Անդրանիկ եւ Օսմ. Յեզա-
փոխութիւն:

էջ 319.- Անդրանիկի ընկերները
միտքը կը յղանան Անդրանիկը քերել Պոլիս
եւ զայն ընտրել տալ Օսմանեան Փարլամենի
մէկուն: Անդրանիկ կու գայ Պոլիս...
տեղի կ'առնեն Ժողովներ... շատ մը
վիճաբանութիւններէ ետքը Անդրանիկ
վերջնականապէս եւ կտրուկ կերպով կը
յայտնէ... եւ ձեզ զուշակութիւն մը
կ'ազմմ ընել եւ կ'ազմմ որ լսէք: Եթէ
այս յեղափոխական կարծեաւ Թիւրքերը օր
մը ձեզի չը կախցին, եւ մարդ չեմ: Օր

պիտի դայ, որ այս յեղափոխականներն ալ պիտի դառնան սուլթան Համիտի պէս զազան մը եւ բոլորդ ալ պիտի յոշոտեն... Անդրանիկ վեց օր մնալէ յետոյ Ջարդարեանի տունը կը վերադառնայ նաւ եւ [կը] մեկնի դարձեալ Պոլսկարիս:

Էջ 828.— Կիլիկիան Աղէտը:

Էջ 826.— Պալքանեան Պատերազմ:

1.— Պալքանեան դաշնակցութիւն:

Էջ 827.— Զ.— Անդրանիկի Զօրքի Կազմակերպութիւնը եւ Մեկնումը:

Էջ 884.— 8.— Զօրահանգէս եւ Երզուր:

Էջ 886.— 4.— Առաջին Ընդհարումը:

Էջ 858.— 5.— Ուզուն Համիդլիքի Կոնու:

Էջ 889.— 6.— Հայկ. Զօրամասերը Կիլիկիոյ մէջ:

Էջ 894.— 7.— Եսփեր Փաշայի Գերութիւն:

Էջ 899.— 8.— Հայկ. Զօրամասը Ռոսթոմի մէջ:

Էջ 412.— 9.— Հայկ. Զօրամասը Ս. Եղիայի Գազաթը:

Էջ 418.— 10.— Պալքանեան Պատերազմի Ողբերգութիւնը:

Էջ Էջ 426.— Համաշխարհային Պատերազմը:

1.— Անդրանիկ առաջին անգամ Կովկասեան Ռազմաբեմի վրայ.— Պայթեցաւ Համաշխարհային պատերազմը... Անդրանիկ գրեց Պուլիս, որպէսզի ժամ առաջ յեղափոխական մտաւորական գործիչներ ղուրս ելլեն երկրէն, որովհետեւ Թուրքիան ալ

անպայման պիտի խառնուէր պատերազմի մէջ

...

Էջ 481.— Զ.— Մինչեւ Մօլլա Հասան:

Էջ 485.— 8.— Ինչո՞ւ Նահանջեցին:

Էջ 489.— 4.— Տիլիմանի Ճակատամարտը: Տիլիմանի Ճակատամարտը տարուած էր յաղթութեամբ: Կովկասը փրկուած էր:

Էջ 447.— 5.— Վանի Հերոսամարտը եւ Տիլիմանի Ճակատամարտը:

Էջ 449.— 6.— Դաւթանի Ճակատամարտը: Եւ ընդհանուր Նահանջը:— Այս ընդհանուր Նահանջի զաղտնիքները տակաւին բոլորովին չեն պարզուած:

Էջ 455.— 7.— Պիթլիսի Գրաւումը:

Էջ 461.— 8.— Անդրանիկ Կամաւորական Եարժումէն ետքը:

Էջ 468.— Անդրանիկ Հայկական Ճգնաժամին մէջ: Անդրանիկ Բանակցութիւնները:

Էջ 575.— Անդրանիկ կը մտնէ Կարին.— 1918, փետ. 16ի իրիկունը Անդրանիկ, իր կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով, մտաւ Կարին:

Էջ 608.— Անգլիացի Սպաներ կը Հասնին Կարին:

Էջ 647.— Վերջին Ճակատամարտէն օր մը առաջ:

Էջ 656.— Վերջին Ճակատամարտը:

Էջ 687.— Անդրանիկ Ախալքալաքի մէջ:

Էջ 698.— Անդրանիկ Աւարայրի Դաշտին վրայ:

Էջ 698.— Անդրանիկ Դաւաթաղի մէջ:

Էջ 707-714, դատարկ:

3582 Թ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.— Թ

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեմ

Երուսաղէմ

1988

ԵԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Ծաւալ 19.6X18.6X2.6, էջք Ը+509: Հանգամանք ջատ լաւ: Բաւզք, գրութիւն, կազմ, եւայլն, ըստ նախորդին:

ՐՈՎԱՆԴԱՌՈՒԹԻՒՆ.—

Էջ Ա-Դ, Զ-Է, դատարկ:

Էջ Ե.— Զօր. Անդրամիկ, Զաղեց

8. Վ. Պարոնեմ, Առաքել. Ուխտէն Ս.

Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1988:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար՝ Նոյն Նախորդին Հետ:

էջ 1.- Զօրավար Անդրանիկի մահուան Հինգերորդ Տարեւոյցին Առթիւ:

էջ 46.- Անդրանիկի Գործունէութիւնը Զանգեզուրի մէջ:

էջ 50.- Գրեց՝ Հայկ-Արամ Գրալեան:

էջ 222.- Ընդօրինակուած է " Մարտկոց " օրաթերթէն (1988):

էջ 223.- Ուխտագնացութիւն:

էջ 267.- Խէչօի Դարդը, Գրեց՝ Վարդգէս Աւարոնեան:

էջ 268.- Զօր. Անդրանիկ կը խօսի:

էջ 881-888 պարապ մնացած:

էջ 418.- Զօր. Անդրանիկի Ամուսնութիւնը:

էջ 447.- Փակցուած սեւատիպ նկար. * Անդրանիկը վերջին օրերուն:

էջ 461 կրկնուած:

էջ 475.- Ա. Զօրանեանի ծառը Անդրանիկի Երմիէն վրայ:

էջ 484-506, դատարկ:

էջ 506.- Փակցուած լուսանկար.

* Յիշատակ Անդրանիկ Ամահ Զօրավարին,

* Հեղինակ եւ նկարիչ՝ Եւալարշ, Հալէպ (Սուրիա):

էջ 507-509, դատարկ:

3582 Ժ

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆԴՐԱՆԻԿ.- Ժ

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1984

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19x5x18.5x3, էջք Ը+266, մնացեալը, Հատորին կէսէն աւելին, դատարկ. թէեւ գծուած ու պատրաստ: Հանգամանք լաւ: Թուղթ, գրութիւն, կազմ, եւայլն, նման Նախորդին:

ՐՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա, Գ-Դ, Զ, դատարկ:

էջ Բ.- Փակցուած սեւատիպ նկար.

" Զօրավար Անդրանիկ՝ 1916ին՝ նկարուած Քիֆլիսի մէջ:

էջ Ե.- Զօր. Անդրանիկ, Հաւաքեց Յ. Վ. Պարոնեան, Առք. Ուխտէն Ս. Եակոբեանց, Երուսաղէմ, 1984:

էջ Է.- Փակցուած սեւատիպ նկար. " Զօրավար Անդրանիկ, որուն մահուան տարեդարէն էր Օգոստոս 81ը:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար. " Le General Major Andranik ":

էջ 1.- Ազգ. Անգուգական Հերոս Զօրավար Անդրանիկի մահուան եօթներորդ տարեւոյցին առթիւ:

էջ 18.- Եարգանքի Համար (Զինուոր-

ներու). 1915-1917: Զօր. Անդրանիկի Կովկասեան Ծակտի Պատմական Օրագրութեանէն. Օրագրուած Զօրավարին թիկնապահ զինուորէն.- Երբ թուղթերու ծրարները կը քրքրէին...- Անդրանիկ, 1924, Յունիս 18, Ֆրէզնօ:

էջ 21.- Դրուագ մը (Անդրանիկի Գործերէն).- Ազգերը կ'ապրին իրենց աւանդութիւններով, իրենց պատմութեամբ եւ Հերոսներով ...- Մխիթար Գեորգեան:

էջ 27.- Զօրավար Անդրանիկ (Եռշեր): Գրեց՝ Յովակիմ Պողոսեան (Օվակա-նենց):

էջ 48.- General Andranik (Reprinted from the New Armenia of June, 1920).

էջ 78.- Անգլ. գրուածքի թարգմանութիւն է Հետեւեալը.- Թարգմանեց Հանցիկ Եւալարշ Վ. Գույումճեան, Առք. Ուխտէն Ս. Եակոբեանց, 1984, Հոկտ. 28, Ս. Աթոռ:

էջ 106.- Հերոսը.- Գրեց Զուրմ:

էջ 122.- Եապին Գարահիսար եւ իր

Արծիւը:

էջ 285էն յետոյ սխալմամբ դրած է 287:

էջ 248.- Կոչ Սփիւռքի Հայութեան Ազգային Հերոս Զօր. Անդրանիկի Յուշարձանի Երևութեան առթիւ:

Վերջին թերթին վրայ փակցուած

սեւատիպ նկար. * Զօր. Անդրանիկի այս արձանը շինուած է ողջացեալ բանաստեղծ Յովհ. Թումանեանի փափաքով, յայտնի արձանագործ Պ. Յակոբ Կիւրջեանի կողմէ, 1916ին, երբ Զօրավարը Թիֆլիս կը գտնուէր...:

3583

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

Հաւաքող՝ Յրթ. Վրդ. Պարոնեան

Երուսաղէմ

1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.6x12x2: Էջք Դ+287: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ կապոյտ: Գրուածքին սեւորակ մեկանով, միասին. 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենզազիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւքարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա.- Տիտղոսաթերթ.

Մեսրոպ Մաշտոց, եւ այլն. Հաւաքեց Ե. Գարաշիսարցի Յ. Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1928:

էջ Բ-Գ, դատարկ:

էջ Դ.- Փակցուած սեւատիպ նկար.

* Մեսրոպ Մաշտոց:

էջ 1.- Մեսրոպ Մաշտոց.- 1901, Ե.Թ. Ալէքսանդրապոլ:

էջ 61.- Ս. Մաշտոց.- Գառնիկ ձնոգլեան, Մանչեստրը (Անգլիա):

էջ 100.- Երկու Անմահները.- Եր. Սրմաթէխանլեան (Երուսաղէմ):

էջ 116.- Սահակ ու Մեսրոպ, Գրեց՝ Վարդան ԶՀն. Արալանեան.- 26 Հոկտ. 1918, Խարբերդ:

էջ 152.- Գրերու Արժէքը:

էջ 159.- Հայ Եկեղեցւոյ Դերը մեր կեանքին մէջ.- Մեսրոպ Արթ. Նարոյեան:

էջ 165.- Սուրբին Աղօթքը.- Սիւսմանթօ:

էջ 172, դատարկ:

էջ 178.- Զրիստոսի Երկրորդ Գալուստը.- Ղեւոնդ Եպս. Դուրեան, 6 Դեկտ. 1927, Մանչեսթր:

էջ 196.- Զրիստոնէական Միութիւնը եւ Հայ Եկեղեցին:

էջ 211էն յետոյ սխալմամբ դրած է 218.- Ղեւոնդ Եպս. Դուրեան, 28 սեպտ. 1927, Մանչեսթր:

էջ 224.- Հայ Եկեղեցւոյ Առաքելականութիւնը.- Տիրայր Ծ. Վրդ., Յունիս 7, 1928, Ճաուլլըր:

էջ 232-237, դատարկ:

3584

ԺՈՂՈՎԱԾՈՅ (Եկեղեցւոյ Հայրեր)

Երուսաղէմ

1982

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5x14.6x2: էջք Ը+822: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ: Գրիչ եւ Ստացող՝ Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, Զ-Ը, դատարկ:
էջ Ե.- Տիտղոսաբերք.
Եկեղեցւոյ Հայրեր, քաղեալ 1906ի
" Լոյս " Կրօնական Եաքաթիթերթէ, ի Ե. Վրդ. Պարոնեանէ, Առաքել. Ուխտէ Սրբոց Յակօրեանց, Երուսաղէմ, 1982:
էջ 1.- Յովհանն Օձնեցի.- Զաւէն

Վարդապետ, Կարին:

էջ 46.- Հայ. Եկեղեցին կը տօնէ:
Յովհաննէս Երուսաղէմայ Հայրապետ,
" Իմաստասէր Օձնեցի
" Որոտնեցի
Գրիգոր Տաթեւացի:
էջ 88.- Ս. Բարսեղ.- Տիրայր Վարդապետ, Բերա:
էջ 168.- Երկոտասան Վարդապետներ:
էջ 195.- Յովհան Ոսկերերան:
էջ 224.- Կիւրեղ Երուսաղէմայ Հայրապետ, Կիւրեղ եպս. եւ մայր նորա Աննա:
էջ 288.- Զղշացող Կիւր.- Վէրտի:
էջ 269-282, դատարկ:

3585

ԱՆԻՆ ԾԱԽՈՒԵՅԱԻ

Բազարատ Այվազեանց

Երուսաղէմ

1984

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5x14x8: էջք Ը+522: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ: Գրիչ եւ ստացող Ե. Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ՝ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, Զ, Է, դատարկ:
էջ Ե.- Ամիմ ծախուեցաւ, Ազգ. Պատմական Վէպ (1084-1064), Գ. Տպագրութիւն 1920:
էջ Է.- Հեղինակութիւն Բազարատ Այվազեանցի, տպագրուածէն ընդօրինակեց Ե. Վրդ. Պարոնեան, Առաք. Ուխտէն Ս. Յակօրեանց, Երուսաղէմ, 1984:
էջ 518-522, դատարկ:

3586

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Պատմական Վեպ
Ա Շիրառնեամ

Երուսաղէմ

1985

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5x18.5x8.5, էջք 667,
Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ, գրիչ եւայլն
ըստ նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Ա. Շիրանեան, Պատերազմը,
Պատմական Վէպ: Սօֆիա, Տպար. Պ. Պալըզ-
նեան, 1929:

էջ 8.- Տպագրեալէն ընդօրինակեց Յ.
Վ. Պարոնեան, Առաք. Ուխտէն Ս. Յակո-
բեանց, Երուսաղէմ, 1985:

3587

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ (Հայ Գիրը եւ Լեզուն)

Երուսաղէմ

1982

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20.5x14.5x2.5, էջք 856,
Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ: Գրիչ
եւ Ստացող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն
եւ կազմ նման նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Տիտղոսաթերթ.

Հայ Գիրը եւ Լեզուն, Պահեց Յ.
Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ս.
Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1982:

էջ 1.- Հայ Գիրը եւ Լեզուն մինչեւ
Մեսրոպ.- Գրեց՝ Խ. Ս. Գուրեան:

էջ 81.- Ս. Սահակ Պարթեւ Հայրապետ:

էջ 94.- Սահակ եւ Մեսրոպ:

էջ 111.- Հայոց Գիրը.- Տօթթ. Բ.
Բոսնեան, Կ. Պոլիս:

էջ 128.- Թարգմանչաց Տօնին առթիւ:

էջ 151.- Հայերէն Լեզուն: Մեր
Աշխարհաբարը:

էջ 169.- Հայ Եկեղեցւոյ Առաքեալ-
ները.- Պահուած 1906, Դեկ. 8, թիւ 49,
" Լոյս " Եաքաթաթերթէ:

էջ 210.- Հայ Եկեղեցւոյ Պարզիչ-
ները:

էջ 289.- Անցումն նախամեսրոպեան
Երջանէ Ոսկեղար:

էջ 262.- Յաճախապատում.- Սահակ
Վարդապետ, Ամասիա:

էջ 266.- Ջրջացող Կիւնը.- Վէրտի.-

Հմմտ. Աստ, թիւ 8584, էջ 288:

էջ 295.- Երաժիշտ միանձնուհին-
Սահակդուխտ. (Հատուածի մը Հոգեբանական
վերլուծումը).- Վէրտի:

էջ 807-856, դատարկ:

3588

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ Ա. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ.- 1

Համուէ Վրդ. Երուսաղիմացի

Երուսաղէմ

1980

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20.6x18x8: էջք 10+Ժ+560: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 18 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաթարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1-6, դատարկ: Նոյնպէս էջ 8 եւ 10:

էջ 7.- Համոյ Պատմագիր, ընդօրինակեց Շապին Գարահիսարցի Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ա. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1980:

էջ 9.- Գիրք Պատմութեան Սրբոյ եւ Մեծի Զաղարիս Աստուծոյ Երուսաղէմիս եւ Սրբոց Տնօրինականաց Տեղեաց Տեառն մերոյ

Յիսուսի Զրիստոսի:

էջ Ա.- Բան առ ընթերցող եղբարս մեր:

էջ 1.- Օգնեա՛ Տէր:

Վասն Գովութեան Սրբոյ Երուսաղէմի, վկայութեամբ Սուրբ Գրոց:

էջ 686.- Ցանկ յիշեցեալ եւ պատմաբանալ Ուխտից եւ այլ Տեղեաց Սրբոյ Երկրին Աւետեաց, որ է Սուրբ Երուսաղէմ Զաղար Պատուական:

էջ 545.- Ցամի Տեառնս 1807, եւ մերս Թուականի ՌՄԾԶ:

էջ 552.- Ցամի Տեառն 1807, եւ ի Թուին Հայոց ՌՄԾԶ:

Ի Տպարանի Մայր Դպրատան որ ի Կոստանդնուպօլիս, ի ձեռն Տպագրիչ Մարտիրոսի:

էջ 558-560, դատարկ:

3589

ՀԱՅ ԴԻՑԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ.- 1

Նոյիշէ Արք. Դուքեան

Երուսաղէմ

1982

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.6x14.6x2: էջք Ը+210: Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ, Գրիչ եւ Ստացող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն սեւորակ մեկանով, միասիւն, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաթարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Դ-Ե, Ը-Ը դատարկ:

էջ Գ.- Հայ Դիցաբանութիւն, Գրեց Նոյիշէ Արքեպս. Դուքեան, ընդօրինակեց Յ. Վրդ. Պարոնեան, Առք. Ուխտէն Սրբոց Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1982:

էջ Զ.- Փակցուած սեւատիպ նկար.

" Ամեն. Տ. Եղիշէ Արքեպս. Դուրեան":

էջ 1.- Կրօնի Պատմութիւն:

1.- Կրօնի Սահմանը.- Կրօնը ամէն բանէ առաջ մարդ էակին քնածին մէկ զգացումն է... - Հմմտ. Տպ. Հայոց Հիմ Կրօնը կամ Հայկական Դիցաբա-մութիւն. Երուսաղէմ, Տպարան Սրբոց Յակոբեանց, 1928, էջ 1:

էջ 22.- Բաղդատական Դիցաբանութեան Դպրոցները:

էջ 42.- Մատենագիտութիւն:

էջ 50.- Նկատողութիւններ:

էջ 60.- Դիք եւ Պաշտամունք:

էջ 81էն յետոյ սխալմամբ դրած է 88:

էջ 92.- Տիրը Հայ Ռաւմագիտութեան մէջ:

էջ 109.- Նկատողութիւն մը:

էջ 141.- Հին Հայոց Կրօնական Դը-րութիւնը (Յետադարձ ակնարկ մը):

էջ 158.- Դիւցազունք եւ Առասպելք:

էջ 176էն յետոյ սխալմամբ դրած է 178:

էջ 184.- Հայկ եւ Բէլ:

էջ 202.- Յաւելուած մը: Տորք կամ Տուրք Հսկան, Սլաք, Եւայլն.- Հմմտ. Ոոյմ, էջ 98:

Յիշատակագրութիւն Գրչի.- 1930

էջ 207.- Ամեն. Տ.Տ. Եղիշէ Արքեպս. Դուրեան Սրբազան Պատրիարքի Կիւլպէնկեան Ընծայարանի աւանդած եւ սրբազրած դասա-տետրէն ընդօրինակեց Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ա. Յակոբեանց, 1930, ղեկտիմբեր, Երուսաղէմ:

էջ 208.- Յանկ:

էջ 210.- Վերջ:

3590

ԱՆԷԿԴՈՏՆԵՐ

Հաւաքող՝ Յ. Վրդ. Պարոնեամ

Երուսաղէմ

1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 20x18.5x4, էջք ԺԶ+779, Հանգամանք շատ լաւ: Թուղթ կապոյտ Գրիշ եւ ստացող Յ. Վրդ. Պարոնեան: Գրութիւն՝ սեւորակ մեկանով, միասին, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Դ, 2-է, դատարկ:

էջ Ե.- Ամէկդոտ, Հաւաքեց Ե.

Գարահիսարցի Յ. Վրդ. Պարոնեան, Առաքել. Ուխտէն Ա. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1928:

էջ Ը.- Փակցուած լուսանկար, " Յ. Վ. Պարոնեան, 1925":

էջ Բ.- Յառաջարան.- Յարգելի ընթերցող, դուք ալ շատերու պէս գիտէք, որ մարդը քաղկացած է մարմինէ եւ Հոգիէ, եւ ինչպէս մարմինն ունի զանազան պահանջներ, Հանգստանալու, զարգանալու,

բժշկուելու, կազդուրուելու եւայլն, նոյնպէս եւ Հոգին պէտք ունի իւր արքա-նեակ սրտի եւ մտքի Հետ ազնուանալու, կրթուելու, դաստիարակուելու, ուրախանա-լու եւայլն...

Արդ տեղն է ըսել որ Հաւաքածոյիս նպատակն երկու է կրթել եւ զուարթացնել կամ կրթելով զուարթացնել եւ որ նոյնն է զուարթացնելով կրթել: Այս Հաւաքածոյիս նիւթը խիստ քաղմաղիմ է, սորա մէջ կ'ե-րեան կենաց պայքարի մարտիկներ, յաղթող կամ պարտեալ, որոց զուարթալի ընթեր-ցումը յառաջ կը բերէ ընթերցողին մէջ խորին փորձառութիւն, ինչ որ այս կարճ մահկանացու կեանքին մէջ գործնականապէս եւ անձնապէս դժուար է ստանալ, իսկ կար-դաւով՝ դիւրին: Սոյն Հաւաքածոն յետ զպրոցական Ջերականութեան, արժան է կոչել կեանքի քերականութիւն, որուն մէջ

ոչ թէ պիտի երեւին զոյական, անական, ենթական կամ ստորոգելին այլ՝ քաղում

1.- Հմարագելումն, որք աշխարհ կը զարմացնեն,

2.- Պարզամիտմեր եւ անմիտներ ծիծաղելի գործերով...

Եւ վերջապէս ծաղրածուներ, կատակախօսներ, եւայլն եւայլն, որոնցմէ կրնայ բարոյական օգուտներ քողել ամէն ուշադիր ընթերցող.- 8. Վրդ. Պարոնեան

էջ 22, դատարկ

էջ 1.- ԱՅԵԼԴՈՒՄՆԵՐ.-

1.- Խաղի թուղթը այցաքարտի տեղ:

էջ 8.- 4.- Ձին Հակիթ կ'ուտէ՞:

էջ 28.-18.- Միւզէվիր Արթին:

էջ 30.- 14.- Գող Խաչիկ:

էջ 68.- 28.- Խոճայի գործերէն:

էջ 92էն յետոյ սխալմամբ զրած է 94:

էջ 107.- 61.- Իշու գլուխ ծախել:

էջ 219.- 118.- Լողալ սովորեցէք:

էջ 232.- 119.- Երջանիկ Մարդ:

էջ 280.- 160.- Գող, սիրտը դող:

էջ 317.-, 188.- Աջը Համբուրել.-

Երուսաղէմի մէջ քարեպաշտ ուխտաւոր մը Հանդերձ ընտանեօք այցելեց Հանգուցեալ Երեմիա Սրբազանին, եւ ընտանեաց անդամները կարգաւ Համբուրեցին Սրբազանին աջը, իսկ փոքրիկ երեխան շուրջը կը դիտէր խաղալով, որուն երբ ըսուեցաւ թէ երթայ Սրբազանին աջը Համբուրէ, զնաց եւ Սրբազանին աջքը պաղաւ:

էջ 298.- 228.- Սուտ Պատրիարք:

էջ 471.-800.- Դու մարդ պիտի չլիսես:

էջ 604.- 830.- Սիմոնի Ջոթանչը:

էջ 618.- 840.- Խրատ Մախել:

էջ 620.- 841.- Իշու Հակիթ:

էջ 641.- 467.- Գուշակութիւն.- Երբ Թազաւորը պատերազմի զնաց քրմապետը գուշակեց ըսելով.

Թազաւոր զնաց ի պատերազմ. մեռանի ոչ գայ:

Բայց Թազաւոր ողջ զարնաւ, եւ լսեց սխալ գուշակութիւնը եւ քրմապետը իւր ներկայութեան կոչելով կ'ուզէր պատժել Սակայն Հմուտ եւ փորձարու քրմապետը առանց վրդովելու յայտնեց Թազաւորին թէ ինքը ուղիղ գուշակած էր. եւ կրկնեց իւր վճիռը. " Թազաւոր զնաց ի պատերազմ. մեռանի՞, ոչ, գայ: " Եւ ստացաւ մեծ պարգեւ իւր խնթին շնորհիւ:

էջ 676.- 622.- Լեզուի տակի քարը:

էջ 690.- 682.- Կինտո:

էջ 772.- 671.- Իտալիոյ Թազաւորը ծպտեալ որսի զացած պահուն գիւղացի մը ըսաւ անոր...:

էջ 778.- Պսակի արարողութիւն.- Անմեղներու կամաւոր չարչարանաց զատավճիռ...:

էջ 777.- Ուսուցիչ.- Ծրագ, որ ուրիշը լուսաւորելու Համար վառուելով կը Հատիկ:

էջ 778 - 779, դատարկ:

3591

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆՔ

Երուսաղէմ

1929

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մաւալ 20x18, 5x8, 5: էջք Ը+82+156+108+162+87+70, Թուղթ կապոյտ: Գրիչ եւ ստացող՝ 8. Վ. Պարոնեան: Գրութիւն սեւօրակ մեկանով, միասիւն, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Դ, Զ-Է, դատարկ:

էջ Գ.- Թատր[եր]գութիւն, ընթերեալ-կէց Նիկոպոլսեցի 8. Վ. Պարոնեան, Առաքլ. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1929:

էջ Ե.- Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, Վահէ

Ողբերգութիւն երեք արարուած:

էջ չուհի.— Թումաս Թէրզեան, Սամղուխո
Ողբերգութիւն շինգ Արարուած:

էջ չուհի.— Մեծմ Ներսէս կամ Հայաս-
տանի Բարերարը, Ողբերգութիւն Զորս
Արարուած:

էջ չուհի.— Տիգրան Մանավեան, Վարդամ
Մամիկոնեան (Հայրենիքի Նահատակը), Ող-
բերգութիւն շինգ Արարուած եւ մէկ վեր-
ջարան:

էջ 148.— Վերջարան:

էջ չուհի.— Մկրտիչ Պէշիկթաշեան,
Վահամ Մամիկոնեան, Ողբերգութիւն Երեք
Արարուած:

էջ չուհի.— Տիտղոսաթերթի
Ժամամակ եւ խորհուրդ Խըր, խորհրդանշ
Խրիմեան Հայրիկ, ի լոյս բերաւ մտերիմ
Հայրենակիցն մեր Պարոն Համբարձում
Աճեմեան, Կ. Պոլիս, Տպագրութիւն Ե.Մ.
Տնտեսեան, 1876:

էջ 66 - 70, դատարկ:

3592

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Եղիշէ Արքեպս. Դուրեան

Երուսաղէմ

1981

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.—

Մաւալ 20.5x15x8: Էջք 868, բայց
ունի ետ ու առաջ սխալ ուսումներ: Հան-
գամանք շատ լաւ: Թուղթ ճերմակ: Գրիչ եւ
ստացող՝ Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան:
Գրութիւն սեւորակ մեկնանով, միասին, 17
տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենդագիր
մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաքարտեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.—

էջ Ա-Դ, Զ-Է, դատարկ:

էջ Ե.— Եղիշէ Արքեպս. Դուրեան, Պատ-
մութիւն Հայ Մատենադրութեան, Ընծայարանի
աշակերտաց զաստեղտրէն ընդօրինակեց Յա-
րութիւն, Վրդ. Պարոնեան, Առաքելական
Ուխտէն Սրբոց Յակոբեանց, Երուսաղէմ,
1981:

էջ Ը.— Փակցուած սեւատիպ նկար,
* Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Դուրեան,
Պատրիարք Ս. Երուսաղէմի*:

էջ 1.— Պատմութիւն Հայ Մատենադը-
րութեան:

1.— Հայ ցեղը.— Հայը Հնդեւրոպական
ժողովուրդ մըն է...: Հմմտ. Տպ.

Երուսաղէմ, 1988 էջ 1:

էջ 44.— Ե. Դար. Սահակ եւ Մեսրոպ
.— Հմմտ. Նոյն, էջ 27:

էջ 62.— Ազաթանգեղոս.— Հմմտ. Նոյն,

էջ 76:

էջ 120.— Զ. Դար.— Հմմտ. Նոյն, էջ
88:

էջ 186.— Է. Դար. Կոմիտաս Կաթողի-
կոս.— Հմմտ. Նոյն, էջ 118:

էջ 174.— Ը. Դար. Յովհան Օնեկցի
Իմաստասէր.— Հմմտ. Նոյն, էջ 140:

էջ 197.— Թ. Դար. Եսպուհ Բագրա-
տունի.— Զունի եռաստղէն յետոյ դրուած
պարբերութիւնը.— Հմմտ. Նոյն, էջ
166:

էջ 198էն յետոյ սխալմամբ դրած է
129, եւ ըստ այնմ շարունակած:

էջ 182.— Յովհան Կթղ. Պատմաբան.—
Հմմտ. Նոյն, էջ 168:

էջ 185.— ԺԲ. Դար. Յովհաննէս Սար-
կաւազ Վարդապետ.— Հմմտ. Նոյն, էջ 192:

էջ 292.— ԺԳ. Դար. Վանական Վարդա-
պետ.— Հմմտ. Նոյն, էջ 222:

էջ 269.— Սմբատ Գունդստապլ.— Հմմտ.
Նոյն, էջ 245:

էջ 278.— Թ-ԺԱ. Դարու Ընթացքին
Արաբական Լեզուի Ազդեցութիւնը.— Հմմտ.
Նոյն, էջ 66:

էջ 277.— ԺԱ-ԺԲ. Դարեր.— Հմմտ.
Նոյն, էջ 68:

էջ 298.— Գրչութիւն (Graphie).—

Հմմտ. նոյն, էջ 67:

էջ 806.- Ջ. Դարու Ջերթողը.- Հմմտ. նոյն, էջ 42:

էջ 809էն յետոյ սխալմամբ դրած է 840:

էջ 840.- Եարականք (է. Դար).-Հմմտ.

նոյն, էջ 46:

էջ 868.- է. Դար.- Հմմտ. նոյն, էջ 62:

էջ 868.- է. Դարու Հայ Թարգմանու- Թիւնք.- Հմմտ. նոյն, էջ 64:

էջ 860-868, դատարկ:

3593

ԵՐԱԶԱՀԱՆ

Երուսաղէմ

1981

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.6X12X2, էջք 2+288: Հան- զամանք շատ լաւ: Թուղթ զծաւոր, ճերմակ: Գրիչ եւ ստացող Յ. Վ. Պարոնեան: Գրու- քիւն սեւորակ մեկնով, միասիւն, 17 տող, կարմիր գիծերու միջեւ: Ենզազիր մաքուր: Կազմ կիսակաշի խաւաթարտեայ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ Ա-Բ, Գ, Ջ, դատարկ:

էջ Գ.- Երազահամ եւ տաղ Յովասափու: Ի Կ. Պոլիս ՌՄԼԸ Թուականին տպեալ Պար- զատումարէ քաղեց Յ. Վ. Պարոնեան, Աթլ. Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, 1981, Երուսաղէմ:

էջ Ե.- Տաղ Յովասափու.- Ես Առաքել Երաստ ոգի...:

էջ 1.- Տաղ Յովասափու Թաղաւորի՝ որդւոյ Թաղաւորին Հնդկաց Աքնեւրայ.- Ա.- Յորժամ Հայրն երկնաւոր յերկիր Հա- ճեցաւ...:

էջ 88.-

Ի Թուականիս Հայոց՝ որ ութ Հարիւրն է,

ուրսուն-երեք ի նոյն յարաբարգեալ է, ոտնաչափ շինեցաւ այս յԱռաքելէ, վարդապետ կոչեցեալ՝ Բաղիշեցիէ:

էջ 99.- Երազահան Հարուստ եւ զեղեցիկ, զոր ասացեալ է Դանիէլ Մարգա- րէի վասն պէսպէս տեսակաց:

էջ 162.- Լուսնիւ Երազացոյց:

էջ 181.- Հարց եւ պատասխանի ուսումնական ի մէջ Հայկայ եւ Պօղայ, խորհած Թուոյ իմանալոյ՝ այլ եւ այլ օրինակաւ:

էջ 185.- Տղայական Ծարտարութիւնք:

էջ 189.- Յաղաքս քարուց՝ ոմանց կենդանեաց:

էջ 192.- Իզնադիտի արարեալ մարմ- նախազաց փորձիւ:

էջ 284.- Գիտողին ամենայն զաղտնեաց եւ յայտնողին զպարագայս՝ Ջրիտոտի Աստուծոյ մերոյ փառք յաւիտեանս Ամէն:

էջ 285-288, դատարկ:

3594

ԲԺՇԿԱՐԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ

Երուսաղէմ

1981

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19.5X12X2.5: էջը ԺԲ+817:
Հանգամանք շատ լաւ: Թուզք գծաւոր: Գրիչ
և ստացող Յ. Վ. Պարոնեան: Գրութիւն
սեւորակ մեկանով, միասին, 17 տող,
կարմիր գիծերու միջեւ: Ենզղգիր մաքուր:
Կազմ կիսակաշի խաւաքարեայ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Տիտղոսաթերթ.

Համառօտ Բժշկարան, Հաւաքեց Ե.

Պարահարսրի Յ. Վ. Պարոնեան, Առաքել.
Ուխտէն Ս. Յակոբեանց, Երեսագէտ, 1981:

էջ Ա.- Նախագիտելիք: Հիւանդներու
խնամարկութեան մասին:

էջ 1.- Դռոյ:

էջ 8.- Հարիւր կամ Վարցաւ:

էջ 16.- Պաշտօնութիւն:

էջ 20.- Կոկորդի ցաւ:

էջ 28.- Կուրծքի ցաւ:

էջ 86.- Մազիկ (Variola):

էջ 48.- Աուբէշ (Morbilli):

էջ 48.- Թանջ կամ Լուծում (Dysentery):

էջ 56.- Վեներական ախտ (Ֆրէնկի):

էջ 61.- Վաւաշածիւն Հոսում (սուսա-
նակ):

էջ 68.- Ծիծու:

էջ 71.- Կնոջ ամսական Հոսումը:...

Երբեմն արեան Հոսումը կը լինի ա-
ռատ, շուտ և անժամանակ...: Ենթական...
արեան չափազանց Հոսման Հետեւանքով երբ
զգայ մէջքի ցաւ, գլխու պտոյտ, սրտի
նուազում, եւայլն, պէտք է շատ Հանգիստ
մնայ...:

Այս կարգի Հիւանդներու պէտք է
բացարձակ Հանգիստ և ան[գ]որրութիւն
Հոգեկան, ոչ վախ, ոչ քարկութիւն, ոչ
ժխոր, ոչ շատ կարգաւ, ոչ շատ խօսիլ կամ
երգել: Ուտեստն ալ ոչ երբէք զրգռիչ,
միշտ դիւրամարս, ինչպէս զազջ մասջուր,
կաթ, թիթեւ քակաօ, եւայլն: Լաւ է
Հիւանդը օրուան մէծ մասը պառկած մնայ,
մէջքին տակ՝ անկողնուն մէջ փոքրիկ
բարձիկ մը դնելով, մաքուր սննեկի և
օգի մէջ:

էջ 81.- Յզութիւն:

էջ 86.- Ծննդականութիւն:

էջ 90.- Նորածիւններու Հիւանդու-
թիւններ:

էջ 102.- Մազաս և Ծիծու:

էջ 106.- Ձգային Հաղ:

էջ 108.- Ուտեցք:

էջ 110.- Մատնաշունչ:

էջ 112.- Պալար (չիպան):

էջ 116.- Էրած կամ ալրած:

էջ 117.- Յուրտէն սառած:

էջ 122.- Ջրի մէջ խեղդուածի դար-
ման:

էջ 128.- Թունաւոր ճանճի խայ-
թուածք:

էջ 180.- Օնի խայթուածք:

էջ 184.- Ջոս (Scorבים):

էջ 188.- Արիւնահոսութիւն քթի:

էջ 141.- Ատամնացաւ:

էջ 144.- Աչքի ցաւ:

էջ 147.- Ականջացաւ:

էջ 161.- Առողջապահութեան Օգտակար
Խրատներ:

էջ 166.- Բժշկարանիս մէջ յիշուած
ղեղերը և զանոնք պատրաստելու և զոր-
ծածելու կերպերը.- 1-109:

էջ 189.- Բժշկարանիս մէջ նշանա-
կուած չափերու Համեմատութիւնը:

էջ 200.- Բժշկարանիս մէջ նշանա-
կուած զեղեր իրենց Հայերէն, Թուրքերէն
և լատիներէն անուններով:

էջ 218.- Ածուխը և անոր օգտակա-
րութիւնը տնտեսական և բժշկական զոր-
ծերու մէջ:

էջ 228.- Պատրաստ զեղեր ալիւալլ
Հիւանդութեանց Համար:

էջ 248.- Տնական զեղեր ալիւալլ
Հիւանդութեանց գէտ:

էջ 248.- Եարժումներով բժշկու-
թիւն.-

էջ 252.- Բժշկական:

էջ 268.- Առողջապահական Հակիրճ
Կանոններ:

էջ 266էն յետոյ սխալմամբ դրած է
267:

էջ 276.- Տնտեսագիտական:

էջ 286.- Թարմ Հաւիթի Ցատկու-
թիւններ:

էջ 289.- Սաղմոսէն ընթերցումներ
վասն այլ և այլ Հիւանդութեանց:

էջ 804.- Այլ և այլ զանազանութիւն
Սաղմոսին:

էջ 806.- Նարեկայ Գլուխներու Ձանա-
զանութիւն:

էջ 812-817, գատարկ:

3595 Ա

Հին ԿՏԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ, Ա.

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26.6x19.6x1.6: էջք 112+86:
Հանգամանք լաւ: Թուղթ գեաւոր: Գրու-
թիւն՝ սրճագոյն թանաքով, միասիւն, 27
տող: Եեղագիր յստակ: Բղթակազմ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Տիտղոսաթերթ.

Հին Կտակարան եւ Նոր Կտակարան, Ա,
էջ 1.- Կտակարան քառք յունական
տիաթիք քառին թարգմանութիւնն է որ կը
նշանակէ "պայման":

էջ 106.- ԵՀովա.- Եքրայեցիներու
գործածած անճառելի անուէն է...:

էջ 107-110, գատարկ:

էջ 111.- Նոր Կտակարան:

էջ 1.- Նոր Կտակարան ըսելով կը
Հասկնանք այն գրուածքները որոց մէջ
Ջրիստոսի եւ անոր Առաքելոց վարդապե-
տութիւնները բովանդակուած կը
գտնուին...:

էջ 69.- Հայր մեր.- Տէրունական
ազօթքը կը բաժնուի երկու մասի...:

էջ 86.-... Խնդրոյ նիւթ եղող կէտը
կնոջ վրայ իրս անարգութեան գտնելու
պայմանն էր,

3595 Բ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ, Բ.

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26.6x19.6x1.6: էջք 87-280,
Հանգամանք, Թուղթ, գրութիւն եւայլն
նման նախորդին:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

Նոր Կտակարան, Բ:

էջ 87.- որ Հիմ եւ փաստ պիտի ըլլար
այր մարգուէն իր կինը արձակելուն...:

էջ 142.- "Ընդէ"ր Թողեր զիս ":

էջ 149.- " Եւ իշխանութիւն ետ նմա
գատաստան առնել զի որդի մարգուէն ":

էջ 151-280, գատարկ:

3596 Ա

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԷԶԵՐ.- Ա.

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26.6x19.6x1.6: էջք 194,
Հանգամանք, Թուղթ, գրութիւն եւայլն,
նման նախորդին:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

էջ 1.- Սուրբ Յարութեան Տաճարը:

էջ 78.- Սուրբ Յակոբայ Վանք Հայոց:

էջ 102.- Ս. Փրկիչ Վանք Հայոց:

էջ 110.- Սուրբ Աստուածածնայ Տա-
ճարը:

- էջ 117.- Զիրենեաց Լեւ կամ Սուրբ
Համբարնում:
էջ 128.- Սողոմոնի Տաճարը:
էջ 125.- Անի Ջաղաք:
էջ 129.- Պատկերալարգութիւնը Հայ-
աստանեաց Եկեղեցւոյ մէջ:
էջ 188.- Հայաստանեաց Եկեղեցին:
էջ 187.- Հեթանոսութեան Անկումը:
էջ 142.- Խաչակիրներու Պատերազմ-
ները:

- էջ 148.- Բողոքական Բառիկ Մագումը:
էջ 149.- Անգլիական Եկեղեցին:
էջ 155.- Հայ Եկեղեցւոյ Մագումը:
էջ 161.- Հայ Եկեղեցւոյ Դաւանանքը:
էջ 166.- Հայ Եկեղեցւոյ Անկախու-
թիւնը շնչելու փորձեր:
էջ 170.- (Շարունակելի Բ. Հատոր):
էջ 171-192, զատարկ: Նոյնպէս 194:
էջ 198.- Յանկ Նիւթոն.- 24 Գլուխ-
ներ:

3596 Բ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԷԶԵՐ.- Բ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մուակ 26.6x19.6x1.6, էջք 198-890:
Հանգամանք, թուղթ, գրութիւն, եւայլն,
նման նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

- էջ 196.- Հայ Եկեղեցւոյ Իրաւունք-
ները:
էջ 204.- Հայ Եկեղեցին կը մերժէ
Հոովմէական Վարդապետութիւնը:
էջ 207.- Հայ եւ Յոյն Եկեղեցիներու
միութեան խնդիրը:
էջ 221.- Հոովմայեցիներու Մեծու-
թեան եւ Անկման Պատճառները:
էջ 242.- Մեկենաս Բառի Պատմականը:

- էջ 248.- Յիսուսեան Միաբանութիւնը:
էջ 261.- Գուէյքըրներ (Երեւական-
ներ):
էջ 266.- Մեթոտիստներ:
էջ 267.- Պապութեան Տկարացումը:
էջ 269.- Հաւատքի Հանգանակը:
էջ 274.- Ջանի մը խօսք Եւրոպայի
կանոններու մասին:
էջ 282.- Հայաստանի Վիճակը 450 էն
640:
էջ 289.- Հայաստանի Վիճակը 640 էն
1080:
էջ 800.- Հիլլէսպոնտոս եւ Ամազոն
քառերու Պատմականը:
էջ 804-890, զատարկ:

3597

ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Մուակ 26.6x19.6x1.6, էջք 196:
Հանգամանք, թուղթ, գրութիւն, եւայլն
նման նախորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

- էջ 1.- Պաղեստին:
էջ 78.- Ասորեստան:
էջ 81.- Անտիոք:
էջ 82-196, զատարկ:

3598

ԿՐՕՆԱ-ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԷԶԵՐ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 26.5x19.5x1.6, էջք 198,
Հանգամանք, թուղթ, գրութիւն, հւայլն,
նման նախորդին:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

- էջ 1.- Մովսէս:
- էջ 81.- Յեսու:
- էջ 88.- Սամուէլ:
- էջ 85.- Դաւիթ:
- էջ 44.- Սողոմոն:
- էջ 54.- Եսայի:
- էջ 58.- Երեմիա:
- էջ 62.- Եզեկիէլ:
- էջ 64.- Դանիէլ:

- էջ 70.- Նէէմիա:
- էջ 72.- Յոք Երանելիին:
- էջ 76.- Սուրբ Ստեփաննոս:
- էջ 80.- Պօղոս Առաքեալ:
- էջ 110.- Պետրոս Առաքեալ:
- էջ 180.- Բաղէոս Առաքեալ:
- էջ 148.- Բարթողիմէոս Առաքեալ:
- էջ 149.- Յակոբոս Առաքեալ:
- էջ 151.- Թուղթ Յակոբայ:
- էջ 152.- Յուդա Առաքեալ:
- էջ 154.- Մատթէոս Աւետարանիչ:
- էջ 159.- Ղուկաս Աւետարանիչ:
- էջ 168.- Մարկոս Աւետարանիչ:
- էջ 185.- Եովհաննէս Աւետարանիչ:
- էջ 178-188, դատարկ:

3599

ՀԱՇՈՒԵՏԵՏՐ

Երուսաղէմ

1917-1928

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.-

Ծաւալ 19x12.5x1, էջք 98, Հանգա-
մանք լաւ: Թուղթ զեւաւոր: Գրութիւն
սեւորակ մեկանով, միասին, 17 տող:
Ենզազիր: Լաթակազմ:

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.-

- էջ 1.- Տետր Արզեանց եւ Ծախուց Ս.
Հրեշտակապետ Եկեղեցւոյ եւ Վանուց,
սկսեալ 1917, սկստամբեր 1էն:
- էջ 4.- 1918:
- էջ 11.- Տարեկան Արզիւնք Տեսչու-
թեան Ս. Հրեշտակապետի, սկսեալ 1918
սկստ. 1/14էն:

- էջ 18.- 1919:
- էջ 29.- 1920:
- էջ 88.- 1921:
- էջ 49.- 1922:
- էջ 61.- 1928:
- էջ 68.- Ամփոփումն Արզեանց Ս.
Հրեշտակապետի Վանուց Տեսչութեան,
սկսեալ 1917 սկստ. 1-1928, օդ. 28:
- էջ 69.- Ժամուցք - 1928:
- էջ 70-98, դատարկ մեծադոյն մասամբ:
Ծածօք.- Վերոյիջեալ տարիներուն Ս.
Հրեշտակապետաց Վանքի Տեսուչն էր Մատ-
թէոս Վրդ. Գալղճեան:

3600 Ա.-ԺԴ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶՈՒԹԻՒՆ, ԿԱԼՈՒԱՆԻԶՄ

Կը բազկանայ զանազան մեծութեամբ 14 տետրակներէ, որոնց բովանդակութիւնը Համառօտակի կը ներկայացնենք ստորեւ:

Ա.- Լուսանկարի վերաբերեալ գրութիւնք՝ խառն ի խուռն գրուած:

Բ.- Լուսանկարչութեան վերաբերեալ ղեգորէից եւ անոնց գործածութեան մասին Հրահանգներ:

Գ.- Լուսանկարչութեան վերաբերեալ այլազան գրութիւնք:

Դ.- Լուսանկարչութեան եւ փորագրութեան մասին զանազան գրուածքներ:

Ե.- Լուսանկարագրական փորագրութիւն: Գաղիերէն յանձնարարական նամակներ:

Զ.- Ա. Տետր կալվանիզութեան, երես 1-256:

Է.- Բ. Տետր կալվանիզութեան, երես 257-586:

Ը.- Կալվանիզութեան վերաբերեալ

զանազան գրութիւններ:

Թ.- Կալուանիզի վերաբերեալ Հրահանգներ:

ժ.- Կալվանաբանութիւն:

Գլուխ Առաջին.- Գաճէ, Եծումբէ, մոմէ, Հացի միջէ, Ժելաթինէ, քարէ, ապակիէ, փայտէ, թղթէ, եւ այլ նիւթերէ կաղապար:

ժԱ.- Ոսկւով եւ արծաթով օձելի առարկաները մաքրելու եղանակը:

Տեղեկութիւն կալվանիզի վրայ:

ժԲ.- Գիրք Մետաղածեփման ի վերայ զանազան նիւթոց:

ժԳ.- Լուսանկարութիւն:

ժԴ.- Մեծագիւր չիջրով:

Կալուանիզաբանութիւն:

Հունտերու պահպանութեան եղանակ:

Գաճէ մուլած շինելու եղանակներ, եւայլն:

Ջարոզներ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՅՈՒՑԱԿ

ԺԲ. Դար

1177.- էջ 424, 425
1181.- 289
1187.- 290
1198.- 424
1198.- 590
1199.- 606

ԺԳ. Դար

1201.- էջ 78, 206
1208.- 67, 589
1206.- 425
1214.- 49
1240.- 606
1251.- 888
1252.- 412
1258.- 181
1269.- 446
1278.- 181
1280.- 275
1288.- 167
1289.- 107
1298.- 268

ԺԴ. Դար

1802.- էջ 101
1809.- 10, 11
1811.- 606
1818.- 606
1819.- 111
1825.- 182
1829.- 199
1849.- 200, 224
1850.- 188
1858.- 209
1868.- 448, 449
1869.- 40
1882.- 608
1885.- 611
1887.- 299
1890.- 118, 114
1891.- 258
1892.- 611
1898.- 611
1895.- 188
1897.- 107

ԺԵ. Դար

1402.- էջ 107, 500, 501
1405.- 888
1406.- 611
1408.- 611
1421.- 611
1482.- 278
1485.- 81
1489.- 50, 51
1441.- 289
1448.- 881
1450.- 610
1455.- 190, 856
1457.- 610
1464.- 18, 14
1467.- 611
1469.- 849
1478.- 15, 16, 805
1474.- 202
1475.- 612
1482.- 98
1487.- 208, 295, 886
1491.- 618
1498.- 128
1499.- 208, 251

ԺԶ. Դար

1501.- էջ 502
1505.- 201
1510.- 280
1518.- 486, 487, 488, 441,
442, 448
1514.- 826
1518.- 884
1522.- 618
1538.- 92
1539.- 248, 322
1548.- 85
1551.- 98
1552.- 886
1559.- 804
1566.- 86, 218, 480
1568.- 411
1578.- 602
1576.- 211
1578.- 17, 20, 209, 614

1580.- 24, 25
 1581.- 152
 1588.- 218
 1585.- 88, 488
 1592.- 166, 840
 1594.- 280
 1595.- 409
 1596.- 169
 1600.- 584

ԺԷ. Դաբ

1601.- էջ 160
 1608.- 41
 1604.- 815
 1605.- 822
 1606.- 14
 1608.- 222
 1609.- 246
 1611.- 827
 1618.- 889
 1615.- 52, 449
 1618.- 185, 221, 425
 1619.- 186, 284, 888
 1621.- 826
 1622.- 269
 1628.- 107
 1625.- 485
 1628.- 51
 1627.- 154, 848
 1630.- 198
 1632.- 176, 612
 1638.- 401, 809
 1634.- 880, 521
 1635.- 179
 1638.- 871, 879
 1638.- 91
 1639.- 225
 1640.- 879
 1644.- 248
 1649.- 177
 1650.- 867
 1651.- 245, 255
 1658.- 88, 828
 1654.- 55, 464, 465
 1655.- 180, 898, 896
 1658.- 826, 864
 1668.- 828
 1684.- 112
 1687.- 57
 1674.- 40, 296, 880
 1675.- 859

1677.- 445
 1678.- 281
 1679.- 88, 610
 1681.- 78, 150
 1682.- 170, 411
 1684.- 448
 1686.- 42, 888, 449
 1687.- 884, 885, 871
 1684.- 108
 1696.- 154
 1698.- 895
 1699.- 226, 408
 1700.- 488

ԺԸ. Դաբ

1701.- էջ 156, 168, 428
 1705.- 828, 510
 1706.- 855, 567
 1708.- 250
 1709.- 508
 1711.- 79, 458, 454
 1718.- 268
 1718.- 161, 428
 1721.- 150
 1722.- 419, 574
 1724.- 177
 1726.- 468
 1729.- 164, 428
 1738.- 240, 422
 1736.- 478
 1738.- 858
 1748.- 482, 480, 481, 488
 1744.- 881
 1745.- 6, 88
 1746.- 157
 1747.- 194
 1748.- 158, 544
 1751.- 850
 1758.- 194
 1755.- 561
 1764.- 262
 1765.- 829, 470, 471
 1768.- 88
 1767.- 829
 1770.- 12
 1771.- 68
 1774.- 45, 47
 1776.- 68
 1778.- 75
 1779.- 494
 1780.- 522

1788.- 588
1791.- 18
1792.- 187, 590
1798.- 829, 598
1798.- 40, 289
1798.- 262
1800.- 818

ՃԲ. Ղաբ

1802.- էլ 540
1805.- 578
1807.- 472, 597
1808.- 87, 521
1811.- 27
1812.- 88
1818.- 426, 545
1814.- 504
1816.- 462, 464
1817.- 428, 522
1819.- 476, 494, 522
1820.- 594
1828.- 416, 472, 596
1826.- 477
1826.- 617
1827.- 87
1880.- 86, 262
1881.- 459
1882.- 404, 504
1884.- 406
1885.- 48, 478
1886.- 569
1887.- 549
1841.- 568
1842.- 546
1848.- 88, 590
1860.- 460
1861.- 560
1862.- 506
1868.- 528
1866.- 505

1868.- 470
1867.- 467, 525, 562
1868.- 469
1860.- 858
1868.- 1
1866.- 528
1867.- 868
1868.- 528
1870.- 504, 506, 508
1871.- 87
1878.- 111
1877.- 87
1832.- 482
1882.- 484
1894.- 482
1886.- 24, 824
1888.- 460
1888.- 26
1800.- 651, 461

Ի. Ղաբ

1902.- էլ 480
1908.- 29, 480
1904.- 87
1906.- 24, 76
1912.- 868, 461
1914.- 622
1915.- 861, 622
1916.- 418
1917.- 896, 404, 405, 408,
428, 427, 466
1918.- 461, 626, 689
1920.- 478
1921.- 459, 619
1928.- 464
1929.- 476, 479
1981.- 684
1984.- 480
1986.- 467
1980.- 668

ՅԱՆԿ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

Ա

Արդլմելիք խալիֆայ Պաղտատի	287
Աբել (Հաբել)	488
» Վրդ. Մխիթարեանց	818
Աբրահամ Քհն. հայրը՝ Ասել	49
» տրց. հարբերդցի	99
» մահապետ	289
» երեց, որդի Ռամպիմ	49
» քիմ. գրիչ	987, 998
Ադամ մախահայր	231, 488
» Վրդ. (1747)	298
Աթամաս Աղեքսանդրացի	482, 483, 509
	507, 538
» Վրդ.	985
Աթա Վամք	915
Ալամնաց Գումբեթվոր	982, 989
Ալեմտաղի	481
Ալեքսիանուս սրկ. որդի Սաֆարի	488, 488
» երեց (1840)	980
» Եպս. Արղըմի (1588)	814
Ալմոցի Վամք	87
Ախալքալար	828
Ածպտեր գիւղ	248
Ածպտերու Վամք	248
Ակեաիի	518, 517, 518
Ակիտորել	488
Ակմ	588, 587
Ակոր արդ. Կազմող (1578)	202
» դպիր Եւդոկիացի (1791-1747)	141, 182, 184, 240
Ահարոմ արդ. գրիչ եւ ծաղկող (1598)	82
» » (1728)	488, 484
» բժիշկ, հայր Ստեփանուս բժիշկի	415
» քիմ.	411
Անբրմմ Լեռ	180
Աղապապա, աշակերտ Ներսէս սարկաւազի	147
Աղաւմուռի, Միաբամք	222
Աղեքսանդր Մամթաշեանց	481
Աղեքսանդրիա	481
Աղթամար	278, 279, 814, 551, 824, 825
Աղուանք մահամգ	843

Աղվար, կողակից Գրիգորի	250
Աղտաղտ գիւղ	114
Աղտուց Վամք	158, 203, 382
Ամասիա	427, 428
Ամբակում մրգ.	508
Ամբրոսիոս, Ա.	585
Ամերիկայ	479
Ամիթ	222
Ամիր Կովտրմցի	203, 204
Ամիրխէր սրկ.	113, 115, 119
Ամիրմէտ, որդի Ամիրմիհամի	202
Ամիրտովաթ բժիշկ	422, 544
Ամիրտաւմ ստացող	484, 485
Ամսդերտամ	172
Ամրտուլու Վամք	182
Այ Սթէֆանո	481
Այմթապ	382, 384
Ամամիա Կրդ. (+ 1207)	422
» Շիրակացի, Շիրակումի	913, 510
» Վրդ.	918
Ամաստատ Վրդ. Ցերապուսեցի	520
Ամդրամիկ Օգամեան, Զօրավար (1886-1827)	820, 825, 828, 827
Ամդրեան Վրդ. Ակմցի(1780)	142, 147
Ամդրիաս Եպս. (1840)	980, 981
Ամզիկացիք	823, 828
Ամթամէտ արդ. որդի Աթայրէկի (1551)	25, 99
Ամթիլիաս	205
Ամի	288, 551
Ամկիւմաւոր թիւք	291
Ամուշ, մայր Բաշի խոմայի	18
» կողակից Պաղտասարի	381
Ամտիոց	290
Ամտոմ աղայ	599
Ամտոմ գրիչ	170
» արդ. Եւդոկիացի (1897)	548
Ամտոմ արդ. Տփիսիցի	589
Աշրաֆ շահ (1728)	489
Ապաղա խամ (1280)	278
Ապաւղոս, Ապէղէս Աղէկսանդրացի	119
Ապլոք մահատակ (1849)	200
Ապողիմար	920
Ապումէրէի	415
Ապուսայիտ բժիշկ	422

Ապտալ	517, 518
Ապտիւլ Մեթիտ արքայ	518
Ապտուլ Նուր Եպս. Ասորոց (1878)	447
Ապրո Ջէլէպի	482
Առաքել Վրդ. Ակմցի (1722)	419
» » Բաղիշեցի	277, 695
» Ե. » Մազլըմեան	989, 512
Առաքել [Սիւմեցի]	508
» երեց գրիչ (1827)	159, 154
Առաքել Վրդ.	223, 224, 487
» ամիրա	538
Ադրմդեղ, Առնթել գիւղ	14, 15
Առնաուուտ	» 481
Առվուտաց	» 78
Ասամէթ, կեմակից Աւետիքի	984
Աստղամից Բերդ	280
Ասար, Խայր Միրաքի	252
» Սեբաստացի	194
Ասիական	280, 280
Ամամ սրկ.	278
Ասորերէմ	448, 447, 448
Ասպաներակ գիւղ	191
Աստղերդ գիւղ	808
Աստուածատուր Եպս. գրիչ (1850)	986
» Վրդ. գրիչ եւ ստացող (1701)	155, 158, 181, 183
» Վրդ. Դմպուկ, Թմպուկ (+1722)	928, 418
» Բհմ. Սեբաստացի (1854)	484, 485
» » (1709)	507, 508
Աստուր Ալվանցի	85
Ասոմ Գնունի	288
Արաբերէմ	287, 448, 598
Արաքկեր	541
Արայ Պալեօզեան	480
Արապչաի խմբ	112
Արապստամ	984
Արեւշաի մահուտի, օրդի Վարդամի	188
Արգրում	187
Արգրումի վամք	988, 984, 478, 810
Արքստագէս Վարգումց	285
Արիօս	922
Արիստակէս Ալիքսանեան (1811)	489
» Վրդ. Նաչերեան	188
» Բհմ. Մշեցի	484
» Վրդ. Սեբաստացի (1898)	817
Արիստոտէլ	188
Արծախ	282, 559
	580, 817

Արծամ	985
Արդմ	140, 814
Արդըմու Մատէմ	807
Արմէշ	210, 948, 948
Արմաշ	248, 477
Ա. Շիտամեան	890
Արմէմ Պարտիզեան	821
Արմիմէ Բեօշկերեան	588
Արշակ Զօպանեան	827
Արշակ Ալպոյանեան	810
» Տէր Միքելեան	289
Արտաշէս Աղազարմ	541
Արուքիմ գրիչ (1881)	148, 150
Արուք	511
Արտեր Կղզի	551
Աւանց գիւղ	889, 840
Աւետիս Ահարոմեան	821
Աւետիս Զուլալեան Արապկերցի	541
Աւետիս Բհմ. Եղոնկիացի (1854)	55
» Մ. Էմֆիանեանց	957
» Ս. Տէր Սարգսեանց (1907)	882
» Արք. (1818)	285
» Կթղ.	5
» արդ. Մակացի (1802)	589
Աւետիք, օրդի Ակօք Դպրի	484
» Եպս. (1487)	888
» րաբունապետ (1487)	988
» Վրդ. Շառախեցի	589
Աւգմի գիւղ (Արգըրում)	814
Աւտլա Ղուեումի (1804)	547
Արքակաղիմ	814

Բ .

Բաբգէմ Վրդ. Կիւլետերեան	28
» Լ. Զուգասեան	27
Բաբերդ	808, 810, 812, 818
Բաբերցիք գիւղ	252
Բագարատ Ալվազեանց	829
Բագրեւանդ գաւառ	817
Բալթիմար	871
Բակէմիկ գիւղ	184
Բաղդասար խմբ Գաղատացի (1850)	87
Բաղէշ 42, 280, 280, 905, 958, 955	958, 980, 981, 811
Բամբակաձոր	580
Բամդար	857
Բաշխ, Պաղշ խաւա, օրդի Կարապետի	18
Բասեանդ	280

Բաստա գիւղ	178
Բասրայ	508
Բարդոն Լեռ	293
Բարթողիմէոս Ծ. Վրդ. Բագամեան	459
» Եպս. Մարաղույ	110
» Բհմ. Տէր Դուկասեան	1
» Վրդ. Սկեմտերեան, Կ.	

Պուսեցի (1824) 521

Բարդամ գրիչ Սեբաստացի (1844) 55,
242, 243, 371, 379, 380

Բարսեղ Անգամալըեան 589

Բարսեղ գրիչ 291

» Կեսարացի 172

» Վրժ. Մկրտիչեան 404, 405

» Վրդ. (1800), աշակերտ Սրա-
պիմ Վրդ.ի 814, 815

Զ. Բարսեղ Զ. Վարպետեան (1888) 593

Բարէմամուկ, հայր Կիրակոս կրօնա-
ւորի 413

Բեթղեհեմ 470, 519

Բեկդամուր 290

Բեմիկ Վրդ. 399

Բերդակայ Վամբ 810, 814

Բերիա = Հալապ 184, 811, 385, 397,
533

Բողրաղելք գիւղ 93

Բիւրակամ 811

Բլուր գիւղ 607, 814, 816

Բոլկի տղայ 934

Բոսպորոմ 290

Բուզտամ 280

Բուսայիտ սուլթամ 349, 811

Բոաքերդ գիւղ 390

Բոզմիկ 484, 485

Գ.

Գարրիել Պտր. Երուսաղէմի (1819)
522

» Վրդ. (1771) 571

» Ղպիր Գեորգեան 584

Գագիկ Բգր. Արծր. 278

Գաթերիմայ, մայր Մամուշակի 492

Գալուստ բժիշկ 414

» Պէյ Կուլպէմկեան 353

» Բհմ. 12

Գահիրէ 457, 541

Գաղատիա 520, 597

Գաղիարէմ 518

Գաղղիա 540

Գամաղիել 280

» Կրմ. 388

Գամմ, քոյր Աւետիքի 884

Գամտիլի 481, 483

Գաուսպատ 548

Գառմիկ Ֆնտզեան 628

Գասպար Ծովեցի 80, 89

» Կրռուան 97

» քիմ. որդի Մխիթարի 488

» ամիրայ Մուրատեան 62

» Ղպիր Սեբաստացի 28

Գատը գիւղ 481

Գարամա Օղլան 518

Գարեգիմ Արք. Խաչատուրեան 489

Գարթալ 481

Գազ եւ Մազաք 182, 178

Գեղամ Գարիկեան (1936) 52, 53

Գեղարքունի 817

Գետարգել Ար. Խշան 812

Ս. Գերեզման Բրիստոսի 473

Ս. Գեորգ Վամբ, Եգիպտոս 448

Գեորգ Վրդ. Երզնկացի (1402) 500
501, 590

» Վրժ. Էյմալեան 405

Գեորգ Ղպիր Կ. Պուսեցի (1738) 148
852, 353, 582

Գեորգ Տէր Յօհաննիսեան, Պալատի (+
1812) 593

» Վրդ. Սկեւոացի 84, 283

» Կթղ. (1867, + 1882) 368, 519

» Վրդ. Մխլայիմ օղլու 534

» Օղուլլուխեանց, Տրապիզոնցի
(1807) 597

Գիլան քաղաք 350

Գիմեվարդ, մայր Զոհարի 258

Գիւտ Վրդ. Մխիթարեան 179

Գլակայ Վամբ 289, 524

Գմալը Կղզի 481

Գոմամց, Գորմամց գիւղ 812, 813

Գոմաց Ս. Աստուածածնի Վամբ 359

Գովգ գիւղ 851

Գորգ Բհմ. գրիչ (1288) 108

Գորգ, հայր Համմեսի 181

Գուզկուլմուք 489, 481

Գուզարք 18

Գուհարշատ 818

Գում Գարու 480, 481

Գուրու Ջեշմէ 481, 483

Գուրպամի 517

Գրազով 428

Գրիգոր Աբասեան 171

» ամիրայ, արքունական մարտա-
րապետ 478

» Կթղ. Ամաւարեցի 802

Գրիգոր	Աստուածաբան	172, 308
»	Աբթուխիմց	248, 250
»	Վրժ. Բեշտըմալեան	474, 538
»	Վրդ. Դարամաղեցի	485, Կա- մախեցի (1838) 225
»	Վրդ. Եղվարդցի	577
»	սրկ. Թալասցի	527
»	Լուսավորիչ, Ս.	132, 145 290, 291, 318, 405, 488
»	Վրդ. Խարբերթցի (1854)	574
»	Եպս. որդի Նահապետի (1818)	815
»	Վրդ. Ծերեմց	489
»	Վրդ. Կեսարացի	310
»	Կոստանդեան	570
»	Վրդ. Կ. Պօլսեցի (1825)	84
»	Մագիստրոս	130, 183, 284
»	Նարեկացի	288, 303, 359 593, 592, 593
»	Նիսսացի	184, 172, 308, 595 588, 548, 585
»	Շղթայակիր	182
»	Ոստանցի	384
»	Որստմեցի	277, 303
»	Պարմտեր	521
»	Սահրատեան	543, 544
»	Սկեւոացի	555
»	Սքանչեւագործ	459, 598
Գրիգոր	գրիչ, որդի Վասիլ	382, 383
»	Վկայասէր	309
»	Տաթեւացի	198, 288, 388
»	Վրդ. Տուտոբորի	580
»	Երեց գրիչ (1888) որդի Փիրգատայի	224, 225
»	Երեց գրիչ որդի Փաւստի	35
»	Բօսեմց	271
»	Վրդ. Օշականցի	588
»	արդ. գրիչ, աշկ. Աւետիք բարուկապետի (1487, 1488)	250, 251, 385
»	Եպս. (1520)	385
»	Վրդ. (+ 1524)	312, 313
»	Աբղ. գրիչ (1589)	248
»	Երեց, գրիչ եւ ծաղկող (1568) 85, 218	
»	Երեց, որդի Անդրիկի (1578) աշկ. Աստուածատուր Եպս.ի	210
»	Քհմ, ստացող (1578)	208
»	գրիչ (1580)	158
»	» (1708)	855
»	սրկ. աշակերտ տէր Մարտիրոսի	488

»	Գրիչ	402, 404
»	(Գլիկոր) Ֆոսմասլը տոքսոր	545
Գրիգորիս	Աբղ. Ալեաթեան	489
Գրուգ	Խոթլուշահ	808
Գրվամ		384
Դ		
Դահուռայ	գիւղ	187, 198, 389
Դաղմատ		205
Դամասկոս		445
Դամասոս	պապ	278
Դամաթէլ		849
Դամիէլ	մրգ.	281, 375
»	Քհմ. (1719)	51
Դատեմի	Վամց	525
Դատուամ	գիւղ	280, 828
Դարամաղիք		71, 78, 208, 501
Դաւիթ	Երեց Ի Բալուայ	277
»	Գամձակեցի	288
»	Գամձասաց	805
»	Գիմքոս բարունի	548
Դաւիթ	որդի Գր. քահանայի	278
»	Խաչկոնց	478
»	Եպս. Կարմեցի	552, 582
»	Հարքացի	172
»	Քհմ. Ճմեղուկ	858, 860, 881
»	Ներգիմացի Ամյաղթ	188, 182, 172, 308, 824
»	Սեբաստացի, Ոսկատակ (1877)	87, 207
Դաւիթ	Վրդ. Քոբերեցի	172
Դաւրեժ		810
Դերջամ		807
Դեսպիմայ, մայր Միմաս	գրչի	152
Դիոմէսիոս	Սարաղուղացի	548
»	Աբղ.	587
Դիգաբար		818
Դիբրակ կրմ.		418
Դշխոյ տիկիմ	պատուիրատու (1455)	180
Դոխիկ, որդի Թորոսի		78
Դոմմա	գիւղ	615
Դոմիթիկոս	Ֆրամսխակոսեան	148
Դորոթեոս		589
Դուիմ		288
Դրագարկ		808
Ե.		
Եագկուլ, մայր Բաղդասարի		867
Եաշ		475
Եասիր	Ալի բժիշկ	545
Եբրայական տառեր		287

Եբրայերէն պահպանակ 393
Եգիպտոս 40, 280, 290, 448, 513,
537

Եգեկիէլ Բաբուրի 175
» Վրդ. (1882) 548

Եզմակ 385
Եզմիկ Վրդ. 277, 386, 572
Եզմկայ 274, 276, 500, 501, 810
818

Եզտիխաս, մայր Յոհան Բիւ.ի 245
Եզր Գ. 379

Եթովպերէն 450, 451, 452

Եկեղեց գաւառ 101, 253

Եղիազար Կթղ. Հռոմկլայնցի 335

» Խաւքա, որդի Մաթեոսի (1827)
342, 343

» Վրդ. Եպս. Սերաստացի
(+1754) 79, 158, 180,
420, 422

Եղիշէ Արք. Դուրեան 462, 476, 479,
831, 834

» Վրդ. 171, 535, 572, 594

» » (+1885) 513

Եղիսաբեթ Գ. Ճապրիգաթուեան 24

Եղիսէ մրգ. 378

Եղմիկ, մայր Գր. Երեցի 211

Եմիմ, քայր Թռխաթցի Ստեփանոսի 221

Եմիխան 149

Եմկէլ գաւառ 154

Եմուկք դպիր (1588) 218

Եորկաքի բժիշկ 545, 548

Եուհաննէ շամբէս (1815) 449

Եպիկուր 282

Եպտիդ Եպս. Կորնթացեաց 482

Եսայի Մ. Ամուխեան 485

» Մամուկեան 504, 505, 508

» Մարգարէ 375

» Վրդ. Պտր. Թալասցի (+1885)

487, 488, 513, 541, 577,

579, 581

Ետի Գուլէ 481

Երաժշտական 389

Երամոս Վրդ., ի վան 162

Երեմիա դպիր 539

Երեմիա գրիչ (1474) 201, 202

» տրց. (1778) 147

» սրկ. (1825) 535

Երեք Մամկանց գիւղ 153, 154

Երիքով 144

Երկայն Շնկուզեաց վանք 17, 21, 41

Երուսաղէմ 40, 116, 123, 179, 185,

228, 271, 281, 283, 290,

291, 461, 487, 475, 484,
504, 507, 510, 520, 522,
527, 528, 536, 547, 548,
552, 567, 568, 587, 620,
626, 639

Եւագր 172

Եւդոկիա 79, 110, 141, 194, 241,
258, 332, 335, 416, 455

Եւտիքէս 820, 549

Եփրեմ Խուրի 513

Եօհաննան Բիւ. ստացող (1883) 448

Զ.

Զախմոյ, որդի տէր Խաչատուրի (1818)
815

Զակամ գաւառ 817

Զայիֆի 516

Զամգեզուր 827

Զամմաֆիլ 437

Զապել թագուհի 333

Զապուռ 11

Զարդար, կողակից Պապուկ գրչի 488

Զարդարիչի վանք 525

Զաքարիա Կթղ. Աղթամարայ 408

» մրգ. հայր Յովհաննու Մկրտ-
չի 375

» Եպս. Ակարող (1578) 208

» պտր. Երուսաղէմի 512, 550

» տաղասաց 453

Զգոմ Գուշակեան 459

Զեթունու վանք 325, 326

Զեթունցի երեք (1806) 438

Զեյթուն 249, 250

Զեմէվրա 223

Զըմբուր, դուստր Մարտիրոս երեցի
246

» Խաթուն 813

Զիմառայ 391

Զիւլալ Օղլու 518

Զմիւռնիա 536, 594

Զոհալ 389

Զոհակ, մայր Տիրատուր Խաւմայի 278

Զուալ, դուստր Յովսէփի 51

Զուլալ 2

Զօհրապեան հրատ. 54

Զօսթայ, մայր Լուքաշի 481, 482

Է.

Էգտամ, հայր մահդասի Խաչիկի 25
Էմտէրիան 522

Էխտիար դազամբի	614
Էհամմայ բժիշկ	414
Էհամամ	548
Էմաուս	281
Էմեմփաշա	941
Էմի 9. Աբգարեանց	480
Էյուպ	480, 482
Էջմիածին	28, 128, 188, 278, 288
	315, 339, 394, 398, 348
	380, 510

Էսամամ	248
Էվերեկ գիւղաքաղաք, գիւղ	198, 187
Էտիրմէ	474
Էօմեր աշրջ	518, 517

Ը.

Ըխտիար, եղբայր Սարգիս գրչի (1801)	180

Ըլազար	254
Ըմձեր ծաղկող (1280)	274, 275
Ըռատօզ	224, 225
Ըռուֆոս	415
Ըսպամեօլ	428

Թ.

Թագուհի Ա. Միքայէլեանց	505
Թագւոր դպիր Յոհաննիսեան, Թեքիր-տաղի (1851)	808
Թաղէս Բեմ. որդի Ազատի	42
» Արք. Բեզմազարեան	480
» Եպս. Թեքիրտաղու	489
» » (+1875)	512
» գրիչ	484, 485, 486
» Վրդ. Եկաւեան, Արապկերցի	518, 518, 520

Թագակուլ, մայր Մարկոս սրկի	984
Թաթամ, կիմ Արեւշահի	188, 187
Թանիկ (1850)	77
Թամուրի գոյմ	222
Թամուրլամկ (1402)	501
Թայուզ խաթուն	818
Թամաք Եփել	195
Թաւրեզ	280
Թեմիսա, մայր Աւագպարոմի	808
Թեմրեզ, որդի Բամախեցի Նազարի (1741)	808
Թետալիոս արքեպս.	824
Թեօդոս գրիչ (1785)	478
Թեօդոտոս Եպս. Ամկիւրիոյ	598, 582
Թեօդորոս Վրդ. Կիլիկեցի (1788)	582

Թեօդորոս Զոթեմաւոր	487
» պտր. Երուսաղէմի (1817)	522, (+1818) 587
Թեօդուպոլիս = Արգրում	984
Թեօրիամէ	585
Թեվրուշ	518
Թերսիսանէ	479
Թեքիրտաղ	512
Թիլիկ, թռոմ Եղիազարի	344
Թիլիկ տիկիմ, ստացող	805
Թոխաթ	220, 223, 231, 394
	413, 414, 484
Թովմաս Թերզեան	894
Թովմայ Մեծօփեցի	215, 288
» Աքուիմացի	182
Թումաս արդ. գրիչ (1802)	594
Թումա երէց գրիչ (1871)	140
Թումաս սրկ. ուսուցիչ Առաքել երեցի (1827)	154

Թորգոմ Արք. Գուշակեան	11, 35
Թորթոմայ գաւառ	810
Թորոս Վրդ., աշկ. Գր. Վարդապետի	908, 912, 919

Թորոս Կասմցի	88
» Միլիքեմց	984
» Ռօսլիմ	971
Թուլայեցիք	184
Թուլիոս	457
Թուրամ	814
Թուրիմ	418
Թուրքիա	628
Թումաւլայ	181
Թրքաստան	228
Թօմարզայ	197
Թօփ Գաբու	480

Ի.

Իբեկ Տաքեսեան	801
Իգմատիոս Աստուածագգեաց	583, 572
Իգմատիոս Վրդ. (+1884)	512
» Ե. » Միշէմեան (1882)	484
	485

Իզմիտ	248
Իզմիմիտ	298
Իլով	480, 815
Իմմուճիեան Մ.	388
Իշխան	5
Իշաւի Բահամայ	181
Իշխմաթ	825
Իսահակ Ճոթ վկայ	488
» Վրդ. Գեղեցի	478

Խառակ վրդ. (1799)	241
» » (1857)	284
» Քհմ. Յ. Տէր Դաթնոսեան	
(1800)	351

Իսպանոսիար	252
Իրֆանի	518
Իւմիտ խոմա	514
Իւսկիւտար	488, 481, 482
Իւսուֆ Էֆէնտիզաստէ	582

L.

Լազկիք	574
Լամեմէս Արքայ	584
Լամկթամուր (1987)	211, 811
Լաչիմ	814
Լատիմական Եկեղեցի	527
Լատիմերեմ	545
Լատիւ, դուստր Խասխաթումի	211
Լաւոգիկէ	518, 519
Լեհաստամ	280
Լեւոմ թգր., որդի Ստեփանեա (1187,	
1201)	208, 280
» Բ. » Կիլիկիայ (1280)	278, 288
» Դ. » » (1329)	200, 288
» թագաւոր	352
» Կ. Լիւլէմեան	822

Լեւոմ Ս. Խաչիկեան	204, 285
Լէթերիա	255
Լիբաման	237
Լիբեոս եպս. Հոովմայ	482
Լիոց, մայր Մարգարէ կրմ.ի	275
Լմայ Անապատ	359, 360, 361, 550
	551

Լուսեղէմ	511
Լուսեր երեց	107
Լուսիմ, մայր Դազար Դպրի	397
Լուսմթագ	392
Լուքաշ, որդի Հրիցքոյի	480, 481
Լսուճ գիւղ	814

Խ.

Խաժիկ խաթում	807, 808
Խալիլ փաշա	825
Խաղմամեայ մեմաստամ	807
Խաղտեաց գաւառ	808, 814, 816, 817
Խաղոզ	415
Խայեկ, Խայիք գիւղ	816, 818
Խամթումա	510
Խամծառ, Խամծառ գիւղ	124, 389
Խաչատուր Քհմ. Բաբերդացի (1835)	
	818

Խաչատուր Եղեքցի (1872)	39
» Արք. Երաժիշտ (1818)	185
Խաչատուր քհմ. Երզնկացի	808
» » որդի Խաչերեսի (1805)	815
» վրդ. Երուսաղէմացի, Զոր- թամ (+ 1888)	338
» երեց Խասպէկ	140
» վրդ. Խիզանցի (1819)	178
» » Կեչառեցի	395
» » Կ. Պոլսեցի (1768)	188, 187
» դպիր Հէմիմցի (1851)	254
	255
» բժիշկ Սեբաստացի (1881)	149
» բաբունապետ	189
» քհմ. Ժաղկոզ, որդի Դավ- րիշի, աշկ. Դաւիթ եպս.ի (1819)	397, 398
» գրիչ (1251, 1252)	393, 412
» » 338, 337, 430, 432	
» Պաստրմանեան	524

Խաչիկ վրդ.	223
» որդի Պողոսի	522
Խառաբաստայ վամք	209, 210
Խասգիւղ	481
Խասխաթում պատուիրատու	211
Խարակաւ Դարբերդցի	14, 15
Խարաճա Ծառկցի	24
Խարբերդ	19, 23, 24, 71, 134,
	188, 525, Հաղբերդ 84

Խարս քաղաք	15
Խիզամ	808, 809
Խիկար դպիր Սեմեքարիմայ	289
Խլպաշի վամք	13, 14
Խոզմծիք գիւղ	814
Խոմտեկ	255
Խոշխաթում, կեմակից Ճաֆարի	248
Խորիմ Անապատ	534
Խաւսրովամուշ, դուստր Յուսիփա	412
Խորասամ	280, 289, 288, 514, 810,
	818

Խորսամա	154
Խուդաբաղշ	305
Խուլթուշահ բրուտ	808
Խուլթուշահ ստացող	388
Խուլաուս վամք	97. Խուլէի վամք
	525, 588

Խումար, որդի Խաւաճամի	388, 399
Խուրիփաշայ, մայր Ներսէս քհմ.ի	860
Խուրմայ, քոյր Կիւլպահարի	484

հուսիս գիւղ 807, 818
 խտրշահ Կամխցի 808
 խտըր, որդի Ասլամի 148
 խտըրպէյ գիւղ 518
 խրախմամ Վամք 807
 խրիսուպօլիս 488
 խրշտում Աբ. Նշամ 495
 խաւջաւալի 941
 խաւմաճամ 998, 999

Մ.

Մածուր 5
 Մաղիկ 245
 Մաղկու Աբ. Եկեղեցի 855
 Մառուկ, որդի Ամիրտաւմի 488
 Մատուր 901
 Մերում Բհմ. (1420) 808, 809
 Միծըռամ Աբ. Նշամ 494
 Մղուկ գաւառ 817
 Մովսէս Աբ. Նշամ 495
 Մովասար 825
 Մործորու Վամք 182

Կ.

Կալայմամ 181
 Կալկաթա 480, 505, 527
 Կանկաւմից բերդ 280
 Կամարակալ 1, 45
 Կապամ Մատեմ 525
 Կապոսի Ամապատ 812
 Կապուտ խաչ 818
 Կարապետ Նոր Վկայ 488
 » Վրդ. Անցի 28
 » ջահըմկալ Ատամացի 98
 » Բաղդաստրեամ, Զուղայեցի 608
 Կարապետ Վրդ. Բիւզանդացի 140, 141
 » Բհմ. Գիմուսեմ 87, 71
 » Եաղուպեամց(1789) 148, 418
 » Արք. Եւդոկիացի (1818) 475
 » զայիբ էվլեւեկի 188
 » Եպս. » (1852) 88
 » Արք. Կ. Պուսեցի 488, 57
 » աբդ. Վամեցի 551
 » Ղալֆայեամ (1818) 187
 » Վրդ. Աղբիամուպուսեցի 540
 » սրկ. Բաբումակեամ, Արաբ-
 կեբցի (1888) 528
 Կարապետ Ժիշաւդ, գրիշ 94
 » Աղայ Տէր Գալստեամ 518
 » Բհմ. Տէր Գրիգորեամ 458

» փիլ. (1958) 208
 » Կրմ. որդի Բրիստոստուր
 քիմ.ի 101
 » Եպս. Օտապաշեամ 282
 » գրիշ, որդի Մկրտչի (1425)
 808
 » գրիշ (1455) 180
 » Վրդ. (1708) 250
 » գրիշ հմգետասամամեայ(1728),
 աշկ. Կարապետ երեցի 184,
 185

» գրիշ 180
 » Կուսակրօմ քիմ. 85
 Ա. » Վամք Մշոյ 528
 Կարիմ 12, 226, 280, 922, 478,
 528, 815, 828

Կարմիրակ Ա. Նշամ 980
 Կարս 825
 Կաւզիկ, հայր Ղազարի 488
 Կափիրայ (Սեբաստիա) 228
 Կաֆա 222, 228, 224, 615
 Կեհկեբի 518, 517, Կէվիերի 580
 Կեղեստիմոս պապ 584

Կեղի 812, 814
 Կեսարիա 971, 454
 Կեցում 124
 Կեփաս դպիր (1747) 299
 Կեօմրիկ 480
 Կիլիկիա 141, 280, 978, 804
 Կիր Վասի գիւղ 187
 Կիրակոս Լիկսսեմց 984
 » Կրմ. (1252) 412
 » Կթղ. Էջմիածնի (1441) 288
 » երեց գրիշ (1558) 302
 » Վրդ. Արեւելցի (1268) 608

Կիւլիմէ 2
 Կիւլպահաբ, կողակնի Նուրիի 489,
 484

Կիւմլիբիմէ 828
 Կիւրեղ՝ Աղեքսանդրացի 447
 » (1708) 508

Կիւրեղ Եպս. Երուսաղէմի 558, 588
 Կիւրդի Ամապատ 278

Կղիտարքոս 580
 Կոթայ Ա. Նշամ 804
 Կոմամայ 999
 Կոմիտաս կթղ. Հայոց 172
 Կոմամ վարպետ 248
 Կոմթեր գիւղ 201, 202
 Կոմկըռկայ գիւղ 989
 Կոստ. գրչիկ 454
 Կոստամդ Վրդ. (1201) 208

Կոստանդինո, հայր Հեթում թգրի	939
» Մոմուրախ	189
Կոստանդնուպոլիս	987, 480, 482, 484, 828
Կովկաս	828
Կորմթացիք	978
Կորմթոս	583
Կուրիամ մահամզ	287

Հ.

Հալապ, Հալեպ	28, 255, 445, 454, 471, 522
Համաթ հուռումաիլցի	5
Համազասպ Բ. Մեսրոպյան (1815)	148
» Կամսարական Պալիսուռնի	520
Համասփիրամ ծաղիկ	293
Համիտ սուլթան	828
Համբարձում Իրփումեան	457
» Բեմ. Վարդանեանց	480
» ղպիր Կեսարացի (1891)	578
Համիթ	902, 904, 914, 915
Համոս, դուստր տէր Ղազարի	483
Հ. Յ. Դաշմակցութիւն	821
Հայաստան	205, 280, 593, 604, 638
Հայխաթուն	949
Հայկ-Արամ Գրալեան	827
Հայկ Դիւցազմ	519
Հայրապետ Վրդ. (1579)	502
» գրիչ (1588)	408
» երեց գրիչ (1827)	342, 349
» սրկ. Տէր Գրիգորեան, Գաղատացի	597, 598

Համդարձա բերդ	280
Համդերձք հարսանեաց	948
Համմէ Վրդ. Երուսաղէմացի	891
Հապէշիստան	428
Հասան բէկ	905, 812
» Զէլէպի	580
Հարսնքէֆ	278
Հացումեաց հաչ	228
Հաւատով խոստովամիմի զամազամութիւն	391

Հաւթըւան	99
Հեթում Ա.	570
Հեթում թգր. (1288)	283
» »	523
Հեթում բարուն	108
Հէթում	122
Հեռիոն	521
Հեսէայք	172
Հերմէս փիլ.	918, Հերմոս 558, 580

Հիմապի	518
Հիպոդիտոս Բոսորացի	172
Հիւսէյմ կուսակալ Վամայ	961
Հիւսիքոս	171
Հիմտիստան	514, 528. Հմդկաստան 508, Հմդկաց աշխարհի 405, Հմդստան 951, 522
Հիպպոդիտոս եպս. Բոսորացի	598
Հիւսէյմ փաշա	518
Հմայակ Դիմաքսեան	524
Հոռոմոսի Վամք	127, 805
Հոսմէական եկեղեցի	527
Հոսմկլայ	985
Հրայր	825
Հրամդ. Համամեան	478
Հրիցքոյ, հայր Լուքաշի	481, 492

Զ.

Զագավանք	811
Զիթենեաց Լեռ	152, 231, 898

Ղ.

Ղազար կրմ. որդի Սարգսի (1201)	205, 208
» սրկ. գրիչ, աշկ. տէր Սարգսի (1892)	178
» ղպիր, աշկ. Վասիլ եպս.ի (1855)	995, 997
» Յ. Ղազիխանեան (1900)	951
» որդի Կաւգիկի	487
» Վիցունց	272
Ղազարու Վամք Մշու	277
Ղանաթ, մայր Մելքիսէթ գրչի	18
Ղալաթիա	140, 481, 482, 483, 568, 819
Ղամար, կողակից Ներսէս սրկ.ի (1818)	185
Ղայա խոմա (1854)	929
Ղարա Յուսուֆ (1406, 1420)	808, 810, 811

Ղարաբաղ	823, 828
Ղարասար	808
Ղեռնդ եպս. Դուրեան (1827)	828
Ղըլլաշի Վամք	914
Ղիմաթ, քայր Ներսէս քնմ.ի	980
Ղիմիկիտրոս կրմ.	415
Ղլիմասլան, որդի Միմանի (1548)	810

Ղովտ	594
Ղուլ Արզում	505
Ղուկաս Բեմ. որդի Եղիայի	98, 101

Ղուկաս Վրդ. Խարբերթացի	75, 185, 422
» » Կեղեցի	914
» Աբղ. ծաղկող Յոհանավանցի	24, 25
» քաբունապետ (1588)	814, 815
Ղուկաշ, կողակից տէր Ստեփանոսի	228
Ղուկիանոս Վրդ. (1787)	577
Ղուկասիկ	485
Ղուկորաթ, կեմակից Յովանէսի	410
Ղրիմ	221

Ճ.

Ճալալիոս Խաքիմ	437
Ճալիմոս	437, 442
Ճամիկ	28
Ճամմի գիւղ	87, 88, 150, 152, 408
Ճամոյ Պէկեան Կիւրիմցի (1888)	188
Ճամփաշայ, մայր Թոխաթցի Ստեփանոսի	221

Ճաշիկ, մայր Մալիմամի	808
Ճսուռնի	884
Ճաֆար, ստացող	248
Ճէհտի	518, 518
Ճիհամշահ (1450)	810
Ճիվամի = Գրիգոր բժիշկ	545
Ճիւան, մայր Դաւիթ քիմի	308
Ճոխար, դուստր Վարդերեսի	257, 258
Ճորոխ գետ	808
Ճուհիստամ	2

Մ.

Մագր - գիւղ	481
Մագլլւմ աշքը	518
» Օղլու	517
Մաթիա գրիչ (1288)	448
Մալասա գիւղ	818
Մալիմամ Երզնկացի, որդի խոջա Նու- րիմամի	808
Մալձոր	818
Մալթա	801
Մաթուսաղայ գրիչ = եղիազար Վրդ.	423
Մակեդոն հոգեմարտ	471
Մանմուտ սուլթան (1831)	478, 518
Մազամբուխ	887, 888
Մաղաքիա Արք. Օրմամեան	488, 478, 480
» Վրդ. որդի ամիր Գրիգորի (1802)	812, 818

Մամբրէ եպս. Մարկոսեան	178, 174, 818
Մամսթի, կիմ Խարիպաշահի	805
Մամիքեցիք	385, 548
Մամկտաւազ, որդի Բարսղի	401
Մամնուսում	454
Մամուլ Վ. Երբումեան	80
» կրմ. Ճարտարապետ	278
» քիմ. (1352)	40, (1888) 40
» կազմող (1384)	448, 448
» Բիմ. Յկարող (1455)	355, 357

Մամուլ պէյ	539
Մամուլ Դաիր գրիչ (1792)	187
Մամուլ վրժ. Կակոսեան	817
» Ղալիեմց	218
» սրկ. Միխիթարեան	174
» Թորոսեան Երեզնկացի	505
Մամսուր Թէվրիզլի	517
Մաշկետր Ուխտ	393
Մասփուռ	944
Մատթէոս կթղ. ամ. Հայոց	481
» Վրդ. Գալղզեան	481, 839
» աբղ., վարպետը Ալեքսիանոս գրիչ	488
» պտր. Երուսաղէմի(1706)	587
Մարաշ	328, 478, 478
Մարաց աշխարհ	215
Մարգար Ջմիւռնցի	551, 552
Մարգարէ կրմ. որդի Թորոսի	275
» Վրդ. (1738)	352
Մարիամ Մագդաղենացի	274, 511, 518
» պատուիրատու, դուստր Բարսեղի	400, 401
» » , ամուսինը՝ Եմիլիէ	358

Մարկոս Վրդ. Գարագաշեան	488
» » Եմեզուշեցի(+1880)	385
» սրկ. ծաղկող, որդի Յովանմես Քիմի, աշկ. տէր Աստուածա- տուրի (1858)	382, 384
Մարում, կողակից Պաղտատարի	(1879) 217
Մարտիրոս գրիչ (1585)	488, 488
» երեց Խառիկեմցի(1808)	248
» Հիզամցի	815
» Վրդ. (1818)	288, 285
» կրմ. երաժիշտ	330
» Վրդ. Ղրիմեցի	188, 140
» դպիր Սեբաստացի (1805)	144, 145
» Սաղմկացի	800

Մարտիրոսեան Ա.	800
Մելքիսեդեկ Վրդ. գրիչ (1402)	500,
	501
Մելքիսեդեկ Վրդ. Մուրատեանց	589
Մելքիսեթ երեց գրիչ, որդի Սիմեոն քհմ.ի (1479)	15
» Վրդ. (1811)	927
» Մովսէսի ծաղկող (1818)	184,
	185
» Բհմ. Սեբաստացի(1844)	243
» արդ. (1724)	177
» Վրդ. որդի տեր Միմասի	397,
	398
Մելքսեթ Նոր վկայ	488
Մելքոն Բհմ. (1818)	485
Մեծատուր	329
Մեհիպ, կողակից Մուրատի	258
Մեսիեայ, Մեսիեայեանց	424
Մեսրոպ երեց Բալվեցի	93
» Բաղիադեանց	570, 571
» երեց Կեղեցի(1588,1598)	812,
	814
» Արք. Նարայեան	628
» դպիր Խիզանցի	342, 344
» Վրդ. (1875)	360
» » գրիչ (1808)	197
» Արքեպս. Նշանեան	372, 382
» Բհմ. որդի Սաղաթիլի	37
» Վրդ. Սմբատեանց	368
Մեվգուժի	518
Մերուժան Պարսամեան	478
Մերուժ	841, 844
Միլիհատ, մայր Ղուկաս քահանայի	101
Միխայլ Բհմ. ստացող (1289)	106
Միհրան Ասքանազ (1900)	819
Միմաս երեց Երզնկացի (1810)	808
Միմաս դպիր գաղատացի (1829)	597
Միմաս Վրդ. Ամթեցի, Յամթեցի (1887),	392 - 398
» աշըք	517
» սրկ. գրիչ	246
» Ոկարող (1468)	348, 349
» գրիչ եւ ծաղկող, որդի Մար-տիրոս քհմ.ի (1581)	150,
	152
» Կթղ. (+1832)	178
» դպիր Սեբաստացի	88, 88
» պապա	587
Միջագիւղ	481
Միրաք Թաւրիզեցի	280
» Բհմ.	408
Միքայել գրիչ (1875)	257, 258

» » որդի Բարդամ գրչի	(1881) 78
» » Թոխաթցի	52
» երեց Տաշտուցի (1891)	268
» սրկ. Տեր Եղիազարեան (1858)	381
» Բհմ. Աշմեան (+1917)	480,
	482, 484
Միքայել Սէյրեքեան	459
» Սալւամթեան	570
Միխթար Գեորգեան	827
Միխթար Գոմէկերտեցի (1831)	807
Միխթար ծաղկող (1919)	111, 112
» Բհմ. ծաղկող եւ կազմող	(1929) 199
» երեց, որդի Պակթամուրի	(1499) 203, 204
» Գարիկեան (1838)	52
» Գոշ	172
» Գրիգորեան Դեւոցացի	419
» երեց, որդի Խաչատրի, աշկ. Ստեփանոս արդ.ի եւ Մովսէս Վրդ.ի	252, 253
» Վրդ. 278	
» գրիչ	348
» Բհմ. Սկեւռացի	588
Մկրտիչ Արիստակեսեան (1818)	482,
	484
» Եպս. Խրիմեան(1869)	513, 524
» Բհմ. ծանցեցի	417, 419
» Մարգարեան	432
» որդի Պետրոս ամիրայի	(1771) 88
» Պէշիկթաշլեան	893
» դպիր, աշակերտ Ջուղայեցի Յակոբի (1592)	340
» Վրդ. Տիգրանեան	953
» Խիպացի (1875)	807
Մկրտում գրիչ Ջուղայեցի	392, 393,
	395, 455
Մնացական, որդի Մուրատի	498, 499
Մովսէս քաղաք	289, 270
Մոսկով 280, Մոսկովայ	570, 817
Մովսէս Սահակ Շմաւոն (1856)	527
Մովսէս Երզնկացի, քուերորդի Երզնկացի Գեորգ Վրդ.ի	500
» Պարոմտեր	178
» Ջուղայեցի	38
» Բերթող	309, 428, 427, 486
» Խորեմացի	548, 572
Մորեմիկ գիւղ	185, 188
Մուշ	524

Մուսէս Ղարատաշցի	54
Մուսիկ պապ	228
Մուսուլ	466
Մուստաֆա	517
Մուրատ Դ. (1625)	485, (1635) 207
» խոմա եղեսացի	398
» Վամեցի	280
Մուրատեմց եկեղեցի	351
Մուրդազա փաշա	323
Մսր	40
Մօլուովամերեմ	595

8.

Յակոբ Կթղ. Ամաւարդեցի	288
» Արք. Արմտամցի	74
» Քհմ. Բարեջամեան	24
» Ղպիր Գալուստեան (1851)	550, 551
» Թօխաթցի	179
» Թօփմեան	248, 477
» աբղ. Թրակացի (1788)	582, (1782) 580
» լուսարար = եղիազար Քհմ. (1856)	381
» աբղ. Կամցի, Կարմեցի (1814)	504
» Կիւրջեան	628
» Կթղ. Կլայեցի	288
» Վրդ. Ղրիմեցի	215, 216, 238, 268, 511
» Մեծպարոմեմց	11
» Ղպիր ճուղեցի	614
» Մեղապարտ (1513)	442, 443
» փ. Մուրատեան	518
» պտր. Նալեան	65, 515, 523, 557, 561, 571
» Եպս. Նետարցի, Նետրարեմց	303, 304
» Ղպիր Շամախեցովեան (1851)	550
» Շիմշիտեան	381
» Չեկէպի (1850)	367
» Չեմիկեանց	358
» Վրդ. Պատականցի, Ոսհատակ	550, 551
» Կթղ. Զուղայեցի (ՌժիԹ, օգոստ. ք)	140
» Ոկարող Զուղայեցի (1582)	338, 340
» Վրդ. Սեբաստացի, որդի Գաբրիէլի (1764)	258

» Եպս. Սրմոյ	487
» Վօռեմիմոյ	74
» Ղպիր, աշակերտ տէր Միմասի (1800)	584
» Ղպիր (1621)	326
» » (1655)	393, 394
» » (1778)	484
» » (1817)	427, 428
» գրչակ	330
Ս. Յակոբայ Աթոռ	522
Ս. Յակոբայ Տաճար	567
Յակոբոս սրկ. Յիւլիմկիրեան	478
» Եպս. Տիգրամակերտցի	38, 574

Յաղի գիւղ	103
Յամասի գիւղ	35, 85, 218
Յայել	292
Ս. Յարութեան Տաճար	521
Յարութիւմ Արք. եղեսացի (1835)	601
» Քհմ. Եսայեան (1823)	250, 322, 327, 454
» Էմմեան խարբերդցի	228
» Թէլլի Թերդեան	478
» Վրդ. Լուսարարապետ	523, 524
» Յ. Մամուշական	478
» Մասմցի (1711)	454
» Քհմ. որդի Յոհաննէս երեցի (1885)	48
» Վրդ. Պարոմեան (1827-1895)	620, 628, 630, 635
» Պետամեան	540
» Ամիրայ Պէզմեան	427, 474, 587
» Սեբաստացի	420
» Ծ. Վրդ., Արք., Պտր. (1857, 1866, 1901)	524, 525, 528, 518
» Պէյ Տատեան	512
» քիշէ Տիգրամակերտցի (1823)	418, 417
» տրց. (1744)	381
» գրիշ (1746)	157
» Վրդ. ստացող (1747)	184, 185
»	515
Յերուս	486
Յեսու	172
Յիզտիբուզտ	172
Յիսուս Որդի	221, 222
Յոքիամոս քգր.	483
Յովակիմ Պօղոսեան	627

Յովասափ Սեբաստացի	319	» Արք. Զամաշըրմեան	482
» Սորոբրի	51	» դպիր Զուպուղչեան, Կար-	
» սրկ. (1580)	814	» Ծեցի	515
Յոհաննէ Աբամելչեան	592	» Սեբաստացի (1349)	225
Յոհան երեց Ակմցի	509, 510, 511	» Արք. Սեբաստացի (1811-19)	
Յոհաննէ Ակոռեցի	613	» 27, 98, 81, 128, 241,	
Յովամէս երեց Արգրումցի	322, 323	» 424, 428, 488	
» Եպս. Ամսոմեմց (1575)	814	» Սրբօտեր	172
Յովհաննէ Աւետարամիչ	378	» Վրժ. Վամամդեցի	538, 537,
» Եպս. Արք. Բաբերդոյ (1375,		» 570	
1385) 807		» Վրդ. Տաթեւացի (1650)	367,
Յովամէս Կրմ. Բաղիշեցի, Ժաղկող		» 368	
(1888) 42		» արդ. Տարօմացի	583, 589
Յովամէս Եպս. Բաղիշեցի	280	Յոհան Տիւտարեան	228
Յովհաննէ Պտր. Բաղիշեցի	75	Յովամէս Խոնայ Տիվրիկցի	409
Յոհաննէ Գալըպեան	388	Յովհաննէ Զէլէի Տիւզեան	472
Յովամէս Գահլըլեցի	15	» Քոմեցի	182
Յոհաննէ Գառնեցի	277	Յովհան Օսմեցի	487, 534
» Վրդ. [Պլուզ]	277	Յովամէս Քհմ. գրիչ (1280)	274
» Եղեկեանց (1815)	564	Յոհաննէ սրկ. կազմող (1386)	193
Յովհաննէ Եղեկեանց Եղմկացի	387	» Երեց, գրիչ եւ Ժաղկող	
Յովհաննէ արք. Եւդոկիացի	475	» (1380) 113, 114	
Յոհան Էդիկեան	212	» Քհմ. կազմող (1405)	389
Յովհաննէ Մ. Թաշմեան (1897)	228	» գրիչ (1443)	331
» Թլկուրամցի	179, 441,	Յովամէս Քհմ. գրիչ (1455)	335, 357
» 442, 445		» Երեց » (1505)	200
» Խամ Խաչատուրեանց (1900)		» Եպս. » (1592)	185
» 351		Յովամէս երեց գրիչ որդի Աւետիք	
» Վկայ Խլաթեցի	279	» քիմ. (1598) 188, 189,	
» Վրդ. Ծործորեցի	184, 558	» կթղ. Կիլիկիոյ (+1821) 185,	
» Վրժ. Կախիկ	289	» 328	
» Երեց Կամարակապցի (1774)		Յոհաննէ գրիչ, որդի տէր Մելքսեթի	
» 45		» (1822) 289, 271	
» Պտր. Կոլոտ	28	» արդ. որդի Սարգսի (1838)	
» Եպս. Հըզվեցի (1578)	211	» 400, 401	
Յովամէս գրիչ Հռոմօսի Վամեցի	127,	» քիմ. որդի տէր Մկրտչի	
» 130		» (1851) 244	
Յովհաննէ Վրդ. Ղալամեմց	988	» Երեց, գրիչ (1719) 287, 288	
Յովհան Մամդակունի	189, 345, 547,	» կազմարար (1819) 494	
» 800		» Պտր. Երուսաղէմի (1850) 488	
Յովհաննէ Արք. Մելիտիմացի (1779)		Յովամէս որդի Հայրապետի	269
» 140, 141		» Երեց, որդի Մամգասարի	348,
» Էֆ. Միմասեան (1872)	618	» 349	
» Վրդ. Մեսիանեան	197	» Եպս. որդի Միրաքի, գրիչ,	
» Արք. Նիկիոյ	589	» Ժաղկող եւ կազմող 17, 20,	
» Նիկտացի (1854) 322, 323		» 23	
» Շահինեան Վամեցի	472	» Երեց որդի Շարխօշի, աշա-	
Յոհան Ծիրիմեան	98	» կերտ Խաչատուր Վրդ.ի, գրիչ	
» Ոսկերեան	221	» եւ Ժաղկող 188	
» Որօտմեցի 198, 173, 215, 278		» գրիչ 294	
Յոհաննէ Պապոյեան, Կարմեցի	524	» սրկ. գրիչ 215, 218	
» Յողոսեանց, Մոկացի	426	» Խերպետ 283	

Յովմամ դպիր Սեբաստացի, աշկ. Յակոբ
Վրդ.ի (1788) 238, 239
Յովսէփ Վրդ. Արղութեամ (1788) 187
» » Բերիացի 470, 471
» » Սողոմոնեամ (1886) 519
» Տէր Խաչատուրեամ (1831) 533
» կրմ. գրիչ, աշակերտ Արիս-
տակէս Վրդ.ի (1492) 279
» տրց. գրիչ եւ ստացող (1878)
228, 231
» Վրդ. (1778) 186
» սրկ., վարպետը՝ Ստեփանոս
Երեց 223

Յորդանամ 282
» գետ 347
Յորդոր, որդի Երբիամոս քիմ.ի (1331)
807

Յումարեմ 449, 521
Յումաց ազգ 380
Յուսիկ ճգմաւոր 534, 572

Ն.

Նազարբէկեամ, Զօր. 824
Նազարեթ 540
Նագիրի. Նազըրի 518, 517, 518
Նագիֆար 243
Նախիջեամ 988
Նախշուքիւմ 195
Նամա Ասորի 477
Նապուլուս 514
Նաուլը Գաբու 481
Նարեկ 381
Նարխաթում, դուստր Սաֆարի 483, 494
Նեխմասիսեամ լերիմք 283
Նեղոս Գետ 448
Նեոմ 488, 552
Նեստոր 471
Նեստորականք 192
Ներսէս Վրդ. Բաղիշեցի (1818) 221
» Մ. Վրդ. Գեորգեամ 504, 505,
508
» եպս. Զեթումու (1514) 325, 328
» Լամբրոմացի 88, 324, 425, 427,
511, 534, 538, 590
» Թիմ. Մոկացի, աշկ. Մեսրոպ
Վրդ.ի 358-8, 380
» Շմորիալի 224, 288, 299, 294,
304, 308, 318, 374,
511, 533
» սրկ. վրդ. եպս. Սեբաստացի,
որդի Կարապետի 184, 185,

328, 371, 378
» եպս. թոռ տեառմ Սարգսի (1280)
278
» գրիչ (1329) 188
» աբղ. գրիչ (1350) 131, 133
» Վրդ. (1489) 349
» եպս. (1487) 295
» պտր. (+1884) 513
» սրկ. որդի Մուրատի 147
» Թիմ. գրիչ 498, 499
» Վրդ. 291

Նեոփիտոս աբղ. 475
Նեոֆիթոս մոմախոս Կիպրացի (1808)

Նիկար, կողակից Ամիրտաւմի 521
Նիկիֆօռ Թիմ. 495
Նիկողայոս, Նիկողոս, աբղ. գրիչ,
աշկ. Խաչատուրի (1619) 188
» երեց, Նըլըմ գիւղցի 53
» քիմ. Հողդարցի 153
» Խոմայ Թեքլիկ (+1722) 419
» Վրդ. (1748) 458
» գրիչ (1823) 413, 414, 418
» գրիչ 108

Նիկոլ գրագիր կթղ.ի (1975) 808
Նիկոսիա 323, 478
Նիյազի 518
Նիշապուր 514
Նշամ Տօլմեցեամ 432
Նոր Զուղայ 480, 471
Նորայր Աբղ. Պողարեամ 130, 388,
488

Նուսմիս 157
Նուրի դպիր 482
Նուրիջամ Խօջա, որդի Միրիջամի 83
Նուրիմամ պատուիրատու 158
Նուամայ, մայր Յոհամ երիցու 511
Նումիկ, դուստր Պապուկ գրչի 489
Նօշրօլամ 277

Շ.

Շակաւ գիւղ 812
Շահ 384
Շահամիր, որդի Բախթիարի (1487) 208
Շահամուշ, քայր Սրապիմ Վրդ.ի 808
Շահապ, հայր Դաւիթ Թիմ.ի 306,
» 268, 271
Շահաստամ 814
Շահխաթումի Ա. 824
Շահգամամ, դուստր Հուրսուլի 11
Շահի Արմէմ (+1181) 286, 290

Շահիճամ, կողակից Գասպարի	210
Շահմեմեմտ, կողակից խաչատուր բժշկի (1721)	150
Շահմամանդ	154
Շահմելիք, կողակից Ստեփանոս Բհմ.ի	810
Շահում, հայր Սրապիմոն գրչի	808
Շահոց	207
Շահպարոն, որդի Սատաղայի	207
Շահոռու (1421, 1498)	811
Շահտամայ, քոյր Մաղաքիա Վրդ.ի	813
Շամ = Դամասկոս	470, 471
Շամախի	813
Շամամ, մայր Պապ գրչի	147
» » Ներսես Բհմ.ի	358, 381
Շամայ տուն	280
Շամացիք	807
Շամիկ	202
Շամլու Սերաստացի, կազմող (1655, 1887)	158, 219, 274, 410, 411
» որդի Վարդիտի	227
Շամխաթուն, մայր Շմոֆորի (1486)	807
Շամշախաթուն	348
Շամշատիմ	817
Շամշուտե	811
Շամքոր գաւառ	817
Շապիմ Գարահիսար	822, 823, 827
Շատախ	278
Շատլուխ, հայր Կիրակոսի	357
Շարմելիք	814
Շաւարշ Վրդ. Գուլամբեան(1834)	827
Շաքարբեկ	349
Շենքաւշ	458
Շէրբեկ	270
Շիրիմ երեց	211
» խոմայ	327
Շիրիմեան տէր Զարուքիւմ (1798)	237
Շիրիշէ, ստացող 15. Շիրիշահ	808
Շխիսմայէլ	813
Շմաւոն Վրդ.	279
Շմկաղ մահալա	814, 815, 818
Շող, մայր Ստեփանոս քհմ.ի	808
Շորիկ մղտեսի	814
Շուշի	817
Շուքրամ	349
Շրվամ, հայր Եմիբեկի	357
»	298
Շօշ	398, 488, 471

Ո.

Ոգիա թգր.	375
Ոսկամ Վրդ. Երեւանցի	509
» խաւքա	341
» Ուղըստամեան	175
Ոսկետունկ, որդի Զարայի	202
Ոստամ	278, 290, 299, 811
Ոստեղ գիւղ	808
Ովսամմայ Կ. Գ. Առաքելեանց	508
Ովսէէ մրգ.	375
Որոգիմեան Ոշամմեր	374
Որոտմ	811
Ուզում	210
Ուզում Հասան	349, 813
Ուզում Համիդլեր	828
Ուլուխամայ	92, 93
Ուխտիք դղեակ	15, 18
Ուռուս	285
Ուռուսաց աշխարհ	280
Ուլու մղտեսի	408
Ուրբաթագիրք	382
Ուրիմ սրկ.	588
Ուրիա	280, 310, 378, 518, 810

Չ.

Չարշամպա	26	
Չարուխ, ամուսին Ամմայի	251	
Չափամ օղլի Մուհամէտ	28	
Չիւամ, կենակից Զաւարայի	201	
Չիմ եւ Մաչիմ	280	
Չիչակ, դուստր խոլթուշահի	388	
Չիրքիմ սարկաւագ	5	
Չիշկաժագ	525. Չըմշկաժագ	811
Չօլու	557	

Պ.

Պաթում	825
Պալզլը	481
Պալխաւորոյ գիւղ	810
Պալիկ պապ	228
Պախրաս բերդ	255
Պահարի	518, 517
Պաղեստին	811, 425
Պաղտասար քհմ. Մովսէի	93
Պաղտասար պատուելի	593
Պաղտիմ, եղբայր Հեթում բաբունի	109
Պամուրմա	400, 401

Պապ եպս. (1539)	248
» գրիչ, որդի Գրիգորի	148
» աղա	828
Պապ Համատամցի	950
» ամուսին Դիմիտրի	181
Պապամամ մահտեսի (1876)	200
» խոճայ	927
»	227, 228
Պապուկ գրիչ, որդի տեր Սարգսի	488,
	489, 490
Պասրայ	522
Պատուական, որդի Բաղդասարի	987
Պարոմիոս կարտինալ	471
Պարսկաստամ	510
Պարսուհ Բիմ. Ասորի (1888)	448
Պարտիզակ (Պաղչեմուխ)	458
Պետրոս Վրդ. Ալթունեան	482, եպս.
	(1841) 588
» Արք. Աղամալեան, Բերդուլեան	58, 89, 595, 598, 577
» Բիմ. Արամատացի	40
» կթղ. Գետադարձ	28, 184
» Վրդ. Թիֆլիզցի	74, 157
» եպս. Ղափամցի	557
» եպս. որդի Յովամիսի (1538)	93
» Զիզերեցի	551
» Վրդ. եպս. Արք. Սեբաստացի	(1878-1905) 54-68, 75,
	77, 78, 89, 111, 136,
	197, 148, 157, 187, 233,
	298, 249, 381
» եպս. Սիմեոն	172, 598, 588
» տրց. Յովակիմ (1793)	598
» Վրդ.	238, 515
» պտր. Երուսաղեմի	578
» կթղ.	298
Պելամկ գիւղ	254, 255
Պելգոզ	481
Պելիկթաշ	481
Պետիւք Տերե	488
Պիթագորաս	558
Պիթիւս	828
Պղատոմ	199, 198, 288
Պղիտարքոս	558
Պղմնավանք մեմաստամ	808
Պոմոտոս	285
Պոռամ	207
Պորփիր	189
Պուլխարք	181, Պուլկարիա 828
Պուրեանատիմ հաճի (1887)	211
Պսակ քիմ. հաշիկեան	457

Պրոկլ Դիագոնոս	299
» եպս. Կիզիկոյ	598
Պրոկլ եպս Կ. Պուսի	590
»	145
Պրոսպայ	477, 595
Պողոս Վրդ. Աղրիամուպուսեցի	582,
	588, 588
» Արապեան	148
» Գաբրիէլեան	523
» Եղեգցի	51
» Վրդ. Թիֆլիսեան (1821)	587
» Վրդ. հարախօջեանց	512
» » Պողոսեան	484
» » Պետրոսեան (1850)	804
» Սամոստացի	489, 470
» Սուլախեմց, Ապուշեղցի (1713)	288
» սրկ. Սողոմոնեան, Ամթեցեացի	(1884) 512
» պտր. Կ. Պուսոյ (1818-1825)	595, 545, 574
» » » » (1868)	523, 524
» Բիմ. որդի հաշերի	112
» » գրիչ	182, 183
Պոյամի Գիւղ	483
	2.

Ջալեթու Թուխ Մամուկ	494
Ջահամշահ (1498)	811, (1489) 811
Ջահմամց գիւղ	811, 812
Ջամջամ, որդի Գասպարի	210
Ջերմուկ	458
Ջերոմիմոս	457, 582
Ջրհամշա փաթշահ	848
Ջուլամերկ	278
Ջուլայ [Նոր]	951
Ջուլայեցիք	504

Ռ.

Ռազդատ	815
Ռահամ, կողակից տեր Գասպարի	488,
	488
Ռահաթ գիւղ	814
Ռամգուն	480, 504, 505, 508, 593
Ռատուֆիս Կլադոս	185
Ռաֆայէլ պատրի	567
Ռեբեկայ, կիմ Իսահակայ	288
Ռեթեու, որդի Մելքոնի	228
»	308

Ռեզգալլահ քահանայ (1877)	445
Ռիթա	384
Ռմաղոս բրիժ	291
Ռոտոսթո	828
Ռուբեն Ա. Թօփալեան	323
» իշխան (+1188)	289
» եպս. Մամասեան	455, 458
Ռուբեն մեծ հայր Գր. գրչի	383
Ռումանիա	822, 823
Ռումելի	813, 817
Ռուսերեն պահպանակ	318
Ռուսը	568, 570, 818
Ռստակես Կթղ. Էջմիածնի (1489)	349, 811
» ժամկոչ	254
» Արիստակես կրմ.	349

Ա.

Սաբա, Հայր	449
Սալահադին	290, 291
Սալամաստ	93, Սալմաստ 811
Սալար	408
Սալուվե, մայր Ալեքսիանոս գրչի	488
Սալուստակ գիւղ	384
Սահաթափոս	25
Սահակ Արծրունի	548, 571
» Վրդ. Կեսարացի (1819)	475
» Հարքացի	172
» Վանեցի, ծաղկող	380
» Երեց, գրիչ (1887)	58
» Զհմ. գրիչ աշակերտ խաչատուր դպրի (1708)	248, 250
Սահակդուխտ	391, 390
Սաղմոսի գամազամութիւն	391
Սամաթիա	481, 539, 540
Սամուել Ամեցի	288, 294
» եպս. Պրուսայու (1772)	187
» Վրդ. Երզնկացի	560
Սայիլ Օղլու	517
Սայլ = Մազարովթ	374
Սապիթ կուռա	415
Սասուն	824
Սատաղա, արդի տէր Գրիգորի	207
Սարգիս եպս. Ամենեան	382
» բժիշկ Ամթեցի (1829)	413, 414, 415
» Վրդ. Արգրունցի (1850)	77
» » Բիւրականցի (1489)	811
» Բարսեղեանց	384
» Վրդ. Եւդակիացի	555
» Վրդ. Կիպրացի	528

» Յակոբեան, Գերմանիկեցի	579
» դպիր Յովհաննէսեան	483
» Իեքիմ Թալասլը (1805)	579
» Շամլեան	485
» գրիչ (1853)	209
» Վրդ. գրիչ (1487)	208
» » »	295
» սրկ. » որդի Թորոսի, աշակերտ Ակոբ Երեցի (1801)	158
» Զհմ. գրիչ (1830)	187, 198
» Վրդ. (1741)	178
Սարգիս Վրդ. լուսարար (1785)	523
» Մահտեսի	504
» պատկերագրիչ	74
Սարեաղուպ	510
Սարթիսան գիւղ	289
Սարիեա	518
Սարուխան (1879)	810
Սարսապարիլա	508
Սարուր	823
Սալթավալի, պատուիրատու (1582)	340
Սաֆի	517
Սերաստիա	27, 28, 36, 37, 88, 148, 150, 158, 177, 187, 194, 199, 200, 207, 211, 281, 327, 371, 380, 382, 387, 388, 390, 393, 394, 398, 402, 408, 410, 412, 417, 420, 424, 428, 432, 484, 488, 487, 489, 502, 814
Սեթ քահանայ (1880)	307
Սելեկեան թուական	448
Սելեանի, աշըք	517
Սեմ, թոռն Ստեփանոս աւագերեցիմ Սերաստիոյ	278
Սեմեքարիմ քգր. Արծրունեաց	28
Սեպ գիւղ Մոկաց	381
Սեպուհ Լեռ	250, 251, 385, 388, 612
» Եղիազարեանց	570
Սերավը վրժ. Պատկանեանց	551
Սերովբէ Սկանեան	392, 396, 397, 340, 342, 345, 349, 351, 352, 354, 358, 359, 363, 365, 367, 368, 370
Սեւան	804, 817
Սեւեան Բ.	478

Սենեկիամու եպս.	538
Սէյրամ	518
Սէֆէղըմ ամիրայ	278
Սըլտուզ	215
Սըսցի օրինակ Աւետարանի	357
Սըվար խոմա	808
Սթէմիա	481, 488
Սիամամբօ	828
Սիմէոն Մագիստրոս Սէթեան, Ամտիո-	
քացի	148, 418
» Արք. Բերիոյ	588
» Բիմ. Բուքերդոցի	388
» եպս. Գառնեցի	186, 293, 240
» միայնակեաց (1390)	118
» գրիչ (1501)	502
» Կթղ. (1538)	322
» » Սիսայ	585
Սիմէոն որդի Ներսէսի սրկի	147
» Վրդ. Մ.Ա. Յ. 504	
» » »	178
Սիման խոմայ	327
Սիոն Ամսագիր	292, 594, 597
» Բիմ. Տ. Թիոդորոսեան	353
Սիոն գրիչ, սպասաւոր բանի	387
Սիոն Ամսագիր	508
Սիս	484
Սիրակուսայ	488
Սիրան	814
Սիրաց իմաստասեր	414
Սիրուոն Հիզմացի	278
Սիփամ Վրդ. Միսեան	228
Սղեբոս	278
Սմբատ Վրդ. Գազազեան (1821)	818
Սմուզ խոմայ Սըսցի, որդի Յակոբի	328
Սողոմայեցիք	205
Սոկրատես	588
Սողոմոն իմաստուն	277, 421
» Ռզուլմեան	85
Սողոմ	580
Սոմիմ, հայր Յակոբի	481, 482
Սոպայթ (1586)	254
Սոսթենես երեց	808
Սորսորու Ս. Գեորգ Վանք	525
Սուլթամ, դուստր Մեծատուրի (1589)	218
Սուլթամիա	811
Սուր	280
Սուքիաս Վրդ.	175
Սպահան	810
Սպամիա	280
Ստաթէի Վանք	187, Ռիստ 338

Ստեփանոս Վրդ. Սարգիսեան, Ավդայեան	470, 471
» գրիչ, որդի Բասլի (1318)	111
» եպս. որդի Երեմիայի	280
» Արք. Զմիւռնիոյ (1822)	537, 588
» երեց Թոխաթցի, որդի Սարգսի (1821)	221, 229
» արդ. Թովմամեան	470, 818
» Արք. Առաքմորդ Իգմիտի	248
» Լեհացի	325, 582
» Լիկոսեց	384
» Լուսարարապետեան	524
» դպիր Կ. Գուլսեցի (1748)	543, 544
» Վրդ. Հալեպցի	445
» Բիմ., մայրը՝ Համբեր	198
» » գրիչ եւ ծաղկող,	
որդի Մարգարի (1495)	79
» արդ. որդի Յովամմիսի	104
Ստեփանոս Նախավկայի Վանք	350
» Պետրոսեան	593
» Սարկվրցցի	10, 11
» եպս. Սիւմեաց	402
» Արք. Սուղտայի	229
» եպս. 13, 14	
» Վրդ. ստացող	215
» Շեիրիմեան (1788)	801
Սրպայիմ Վրդ. Ռուհայեցի	908, 910, 914, 915
» » Բաբերդացի (1810)	808
» գրիչ	480, 481, 482
Սօլոմ Սալամիմացի	592

Վ.

Վահան Գ. Զարդարեան	430
Վահանաշիմու Վանք	608, 812
Վահրամ Վրդ.	352
Վաղարշապատ	338, 357, 407, 488
Վան 280, 280, 305, 340, 361, 475, 478, 828	
Վամական Վրդ.	199
Վամատիկ	428, 430
Վասիլ, սան Ներսէս եպս.ի	328
» հայր Սարգսի	328
Վասպուրական	278
Վարազ ցիւղ	288
Վարազայ Աթոռ	428
Վարդան Վրդ. [Արեւելցի]	310, 585

Վարդամ Վրդ. Բաղիշեցի 182, 183,
280, (1871) 285

» Մ. Էղիկեան 155, 212

» Վրդ. Կիւլիկեցի 409

» Երզնի Կոստամի 4

» Մամիկոնեան 293, 506

» Պատրկեց 272

» Երեց (1841) 52

» Բհմ. գրիչ (1858) 140

» » Երզնի Նոսրուկի 107

» Վրդ. 182, 537

Վարթամ Աշոբ 518

Վարդամանգ 291, 294, 394

Վարդգէս Ահարոնեան 827

Վարդէժոց, մայր Դոնիկի 98

Վարդէհատ, մայր Յովանէս Երեցի 169

Վարդեհամ գիւղ 606, 607, 615

Վեմետիկ 438, 441, 534, 550

Վերմատուն Սիւնի 313

Վեմէժ 443

Վիգէմ տէր Սասնոյ (+1178) 289

Վիւնմա 548

Վռամշապուհ Աջապահեան 180, 388

» Ա. Բհմ. Բիպարեան 368

Վրթամէս Այրարատցի 97

» Երեց (1823) 108

» Բերթոզ 538

S.

Տագէս Ճամնեցի 419

Տաթևու Վանք 388

Տալիթա 384

Տանկաստան 228

Տանձաւեր 337, 338

Տաշիրք 560

Տաշտոմ գիւղ 268, 287

Տապառակ 488

Տեղերոյ Սր. Աստուածածին 811

Տերվիշ Օղլու 517

Տեւոցայ գիւղ 188, 189

Տերունի 517, 518

Տիգրամ Մամպեան 834

Տիգրամ Էֆ. Ծիրիմեան 81

» Հ.Թ. Սաւալանեան(1885) 547

Տիգրամակերտ 140, 353

Տիլիմամ, Դիլմամ 824, 828

Տիլտարի 518

Տիմօթէոս Հայրապետ 172

» 580

Տիպրիկ 247

Տիր դիք 378

Տիրաշէմ Առապատ 99

Տիրատուր Վրդ., րաբունի 141, 182

» արդ. գրիչ(1578) 209, 210

» Երզնի Հայապարի 278

Տիրատուրի գոյն 222

Տիրացու Վանայ 384

Տղայ Ս. Գորգ 11

Տմդիմ Զապլէխտցի 384

Տոմարգայ 210, 211

Տուգասար 104, 153, 183, 188, 212,

219, 490

Տրապիզոն 283, 285, 484, 608, 610

Տրդատ Վրդ. Պալեան 12

Տփիսիս 355, 357, Տպլիս 611

Տօմական Բհմ. 114

Տօմապետ սրկ. 258

Բ.

Բամապ փաշա 282

Բապամ Դեմիա (1289) 446

Բեթարի 518

Բեշիտի 518

Բիֆաթ փաշայ (1841) 568

Բիսաթ 403

Բոբովամ 378

Բումէլի Հիսար 481, 483

Բուսթեմ աշոբ 517

Բուֆամի գիւղ 560

Փ.

Փիլագեղոս եպս. 482

Փիլիպպոս ամիրա 538

Փիլիպպոս Ռ. Գառթօգեան 395, 404,

405, 408, 413,

428, 427, 488

» Կթղ. (1851) 207

» Վրդ. Տրապիզոնցի (+1886)

333

Փիլիքսիմոս եպս. 221

Փիլոմ Իսրայէլացի 138, 171, 172,

278, 281, 282

Փիսոմ գետ 4

Փիրաթ խոնա (1805) 807

Փիրիխան խոնա (1854) 323

Փլորեմտիոյ ժողով 549

Փոս Առապատ, Ռիստ 111, 198, 200

Փոս Կաթամ	341
Փոխգիտ	118
Բ.	
Քաղկեդոն	501, 582
Քամաքեո	24, 28
Քամավայ = Նոր քաղաք	55
Քաջունի Ե.	822
Քարիտոն	251
Քաթմի գիւղ	485
Քերիմ	518
Քեշիշեան Բօլ, Բօլ	621, 623, 624
Քէօր Օղլու	517
Քիւրտեր	825
Քիւրտիստան,	Քրդիստան 280, 353
Քմիկոն	282
Քմբուշ, մայր Գր. գրչի	383
Քոյրազատ, մայր Կիրակոս կրօնաւորի	413
Քուրամ, մայր Շահամիրի	208
Քով	824, 825
Քսիսուքրաս	180
Ս. քրիստափոր շամազլուխ	818

Օ.

Օ. Բարադամ (1808)	381
Օգոստինոս	558
Օգոստոս կայսր	228
Օգոնտուկ, ամուսին Հերիքի	818
Օհամ էղիկեան	163
» լուսարար (1830)	282
Օմուռ	487, 580
Սալթիք բերդ	280
Օսմանեան փարլըման	825
Օսմանցի	314, 334
Օքսէնտ, հայր Մամուշակի	482
» Բիւ.	28

Ֆ.

Ֆասլի	518
Ֆարաճալլահ գրիշ (1884)	447
Ֆարդոզատ	35 - 38
Ֆարմամշահ, որդի Խփացի Մկրտչի	807
Ֆզուլի	517

Ֆէթիի	518
Ֆէրի գիւղ	481
Ֆիլատէլֆիա	572
Ֆիլեմէմկ	428
Ֆիլիպէ	543
Ֆոանկստեան	443
Ֆոանկը	280, 281, 335, 425, 534, 538
Ֆոնուկ	458
Ֆրանչիսկոս Նեփուեան	237
Ֆրանչիսկոսեան Դոմինիկոս	418
Ֆրանսայ	428
Ֆրէզմօ	827
Ֆրէրք	281
Ֆրիկ	438, 444

Abraham	451
Aleppo	445
Arabic	445
Athanasius, Pat. of Alexandria	451
Ba'eda Maryam, Emperor (1468-78)	451
Bartely	446
Beth Cudida	446
Cowe S.P.	445, 446, 447, 449
Cyril, Pat. of Alexandria	451
Egypt	449
Ephraim Isaac	450
Ephrem, st.	451
Eusebian canons	450
Faraj — ullah son of Ibrahim (1684)	448

Garshuni	448
Gayraw P.	248
Gebrayil Bishop	445
Hanna, mother of Samuel	452
Johanan priest (1363)	449
Mathai	446
Mihran Telyan	472
Nile	449
Pachomius, Abba	451
Phalaskinos of Manbuzar	451
Raban Denha bar Bacchus	446
Sivas	395, 427
Syriac	448

ՎՐԻՊԱԿՆԵՐ

«>>»

- էջ 12ա, տող վարէն 26, Մեջէն - Մէջէն
 » 28բ, » » 8, Գոհատինէ - Գոհարինէ
 » » » » 7, Վաւնիցս - Վանիցս
 » 29բ, » վերէն 18, պականի - պատկանի
 » » » » 17, իէ - է
 » 84բ, » վարէն 11, ներքիւր - ներքիւր
 » 86բ, » » 20, յիշե(ցե)ցէք - յիշե(ցե)ցէք
 » 41ա, » վերէն 1, մերտոյ - մերոյ
 » » » » 11, Եպիսկոսոս - Եպիսկոպոս
 » 48ա, » » 8, վայելեսցենիս - վայելեսցեն
 » 47բ, » » 7, էջմածնի - էջմիածնի
 » 49բ, » վարէն 7, իւրո - իւրոց
 » 60բ, » վերէն 6, եւ - եւ
 » 61բ, » վարէն 20, է ու Շ - է - Շ
 » » » » 10, Եւ որ որ - Եւ որ
 » 64բ, » » 8, անիծել...եւ - անիծեալ...եւ
 » » » » 7, Թուանշանը 7, աւելորդ է: Այս եւ
 նախորդ տողերը պիտի ըլլային պարզ
 բոլորգիր եւ ոչ թէ զխազիր:
 » 67բ, » վերէն 19, կենարարի - կենարարի
 » 61բ, » » 18, Սկիցքի - Սկիզբի
 » 66բ, » վարէն 6, Սերասրի - Սերաստի
 » 71բ, » վերէն 9, Թիւ - Թիւ
 » 78ա, » » 21, յողնատենչ - յողնատենչ
 » 76ա, » » 11, մետոյ - մերոյ
 » 84բ, » » 24, ասավցէք - ասացէք
 » 88ա, » » 12, Ջանցի - Ջանգի
 » »բ, » վարէն 12, Գողգոթայն - Գողգոթայն
 » 90ա, » վերէն 2, Յաղագ - Յաղագս
 » 91ա, » » 11, Աւ Հեհա - ԱւրՀեհա
 » »բ, » » 6, Աղօ ք - Աղօթք
 » 92բ, » վարէն 18, քաղէս - քաղէս
 » 94ա, » » 18, Վերջը - Վերջ
 » »բ, » » 11, Ձատացաիդ - Ձատացաւդ
 » 99բ, » վերէն 16, քաղցեա - քաղցեա
 » 108ա, » » 12, անհեալ - զանհեալ
 » 106բ, » վարէն 8, զանմահութիւնս - զանհամութիւնս
 » 107ա, » » 9, յի- աւելորդ, ջնջելի է:
 » 111բ, » » 21, ումեր ասացին - ումեր ինչ ասացին
 » » » » 16, զա - զատարկ
 » » » » 2, խնարոյ - խնդրոյ

էջ	112ա,	»	»	17, յայ չափս - յայտնափս		
»	»	»	»	16, ամէնողորն - ամէնողորմն		
»	»	»	»	18, յիշեմքս - յիշեմքս		
»	»	»	»	9, յ լիտեանս - յաւիտեանս		
»	»	բ,	»	29, զցմուրատշան - զՄուրատշան		
»	»	»	»	17, զՄուրատան - զՄուրատշան		
»	»	»	»	12, Աստուոյ - Աստուծոյ		
»	»	»	»	8, Թուզթիվ - Թուզթով		
»	118ա,	»	»	11, չարս - զարս		
»	»	բ,	»	2, Ըրկալարուք - Ընկալարուք		
»	116ա,	տող	վերէն	1, եեզ - եզ		
»	117բ,	»	»	18, Միւնի - Միւնի		
»	»	»	»	վարէն 1, Գոյ ցուցիչ - Գոյացուցիչ		
»	118ա,	»	»	8, ալ աւր - ալաւր		
»	119ա,	»	»	վերէն 6, 2167 - 216		
»	121ա,	»	»	17, Մնաթէ - Մմաթէ		
»	»	բ,	»	»	16, Իսկակից - Իսկակից	
»	»	»	»	»	վարէն 10, երկնայն - երկնային	
»	»	»	»	»	8, Գրիգորի - Գրիգորի	
»	122ա,	»	»	»	11, լուսոյ - լուսոյ	
»	»	բ,	»	»	վերէն 1, Հոռոյն - Հոգոյն	
»	123ա,	»	»	»	20, երեական - վերական	
»	»	բ,	»	»	22, ու - ո	
»	124բ,	»	»	»	վարէն 21, յ շիջէք - յիշեցէք	
»	»	»	»	»	1, փիլիսոփայ - փիլիսոփայի	
»	125բ,	»	»	»	17, եզնել - ոգնել	
»	»	»	»	»	12, Իսկակիցն - Իսկակիցն	
»	126ա,	»	»	»	4, Վամս - Վանս	
»	127ա,	»	»	»	վերէն 6, Երուսաղէմ - Երուսաղէմ	
»	128ա,	»	»	»	18, Մաղրղմայ - Մաղրղմայ	
»	»	բ,	»	»	11, բշէն - զբշէն	
»	129ա,	»	»	»	16, լիզկամաշկաւք - լիշկամաշկաւք	
»	181բ,	»	»	»	վարէն 6, տղվ - տղա	
»	188ա,	»	»	»	8, անուելի - անուելի	
»	184ա,	»	»	»	վերէն 4, մեղայղարտ - մեղապարտ	
»	»	բ,	»	»	վերէն 1, բք - որք	
»	»	»	»	»	վարէն 17, յաւելուածի տեղն - յաւելուածի տեղն	
»	186բ,	»	»	»	8, զեզեւն - զեզեւրուն	
»	186ա,	»	»	»	վերէն 2, որի - որի	
»	187ա,	»	»	»	վարէն 11, Եր 8/4եւանցւոյ - Երեւանցւոյ	
»	188բ,	»	»	»	8, Զարոց - Զարոց	
»	189բ,	»	»	»	վերէն 8, Մարտով - Մարգով	
»	140բ,	»	»	»	14, կարեայի - կարենայի	
»	141ա,	»	»	»	»	5, ի ձեանէ - ի ձեռանէ
»	»	»	»	»	վարէն 16, ալլացան - ալլազան	
»	»	»	»	»	»	1-2, պէտք էր ըլլար: էջ 88-84ի միջեւ երկու էջ մնացած է առանց թիւի: էջ 86 դատարկ:
»	»	բ,	»	»	»	20, սկիզբը պիտի ըլլար: էջ 87.-
»	142ա,	»	»	»	»	20, գոյցն - գոյզն
»	148բ,	»	»	»	»	8, Սեւագիւղ - Սեւագիւղ

- էջ 145բ, » » 15, դեալն - գրեալն
 » » » » 6, գլեալ - գրեալ
 » 146բ, » վերէն 8, Աստուգոյ - Աստուծոյ
 » 147ա, » » 8, զծնպզան զծնոզան
 » » » » 15, նաայիւ - նայիւ
 » » բ, » վարէն 10, Անգրիանուզուեցոյ - Անգրիանու-
 պուեցոյ
 » 148ա, » վերէն 8, Ժողովոյ եւ - Ժողովոյ Հաւարմամբ
 եւ
 » 148բ, տող վերէն 25, ամ, - ամ.
 » 145-150.-Դիտ.- 19րդ պարկը 6 էջ միայն եղած է փո-
 խանակ 8 ի:
 » 150ա, տող վերէն 1, յիշ տակազրութիւնք - յիշատակա-
 զրութիւնք
 » 150ա, » » 5, Խաչաուրիւն - Խաչատուրիւն
 » » » » 11, Սարէիւ - Սարգիւ
 » » » վարէն 6, պէտք էր ըլլար՝ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
 » 150բ, » վերէն 28, Յետքազոյն - Յետնազոյն
 » 152ա, » » 7, Յակոպբայ - Յակովբայ
 » » » վարէն 2, վերտի - վերի
 » » բ, » վերէն 18, ճատարն - տաճարն
 » » » » 28, Ղարսգայ - Ղարսայ
 » 158ա, » » 2, զամաւրէն - զՀամաւրէն
 » 154բ, » վարէն 8, Եի - Եւ
 » 155ա, » » 18, կական - կուական
 » 158ա, » » 18, ԿՈւանոն - Կանոն
 » 159բ, » վերէն 5, զատարթ - զատարկ
 » 161բ, » » 14, Նեոնական - մասնական
 » 162բ, » » 2, Երեքեանն - Երեքեանն
 » 164ա, » վարէն 8, Օորեորեցի - Մորեորեցի
 » 169բ, » վերէն 9, յիշողազդ - յիշողացդ
 » 170ա, » » 8, Հատուանեոու - Հատուանեորու
 » » բ, » » 12, Հոգոյն - Հոգւոյն
 » » » » 18, մուրը - մուրը նորա
 » 172ա, » » 7, որշեալք - որոշեալք
 » 176բ, » » 4, Յավյմէ - Յայլմէ
 » 177ա, » » 1, բեանով - բերանով
 » » » » 2, զԿուլիշարիւն - զԿուլիշարՀիւն
 » » » » 28, երես - երես
 » 178բ, » վարէն 11, մոռնար - մոռանար
 » 178ա, » վերէն 20, Ջարդղ - Ջարդղ
 » » » վարէն 11, բանազանաց - բանազրանաց
 » » բ, » վերէն 1, Մարտկան - Մարգկան
 » » » » 8, կիչդ ազգերսեմ - կիչդ ազգերսեմ
 » 182բ, » » 9, պատաազիւն - պատարազիւն
 » 188բ, » » 9, բք - որք
 » 184բ, » » 10, մայրաքրազան - մայրաքաղաքն
 » » » » 24, գէլէտիւ - տէլէտիւ
 » » » վարէն 6, Մազկո՝ - Մազկոզ՝
 » 185ա, » » 11, առաջնորդութեա - առաջնորդութեան
 » 189բ, » » 18, մեոյ - մերոյ

էջ	180բ,	»	»	16, յաւճիտեանից - յաւիտենից
»	»	»	»	8, բարձաւաւք - բարձաւաւք
»	192ա,	»	»	1, շեղալզիք - շեղալզիք
»	198ա,	»	»	1, Գիրքը - Գիրք
»	198բ,	»	»	5, յաւառն - յաւառն
»	194ա,	»	»	7, զլրիս - զլրիս
»	195ա,	»	»	8, արՀիկալիկոպոսի - արՀիկալիկոպոսի
»	196ա,	»	»	18, տախտակներ - տախտակներ
»	» բ,	»	»	վերէն 6, նէկ - մէկ
»	197ա, տող	»	»	վերէն 18, Եւ - Ես
»	198ա,	»	»	2, զամ - զան
»	» բ,	»	»	վարէն 14, անաւից - անբաւից
»	»	»	»	11, Որդւոյ - Որդւոյ
»	»	»	»	7, ներքոնեալ - ներքոնեալ
»	200ա,	»	»	վերէն 4, Թորդէ - Թորդէ
»	»	»	»	վարէն 11, մեմագիւլը - մեմագիւլը
»	202բ,	»	»	վերէն 5, զնեղա - զնեղա
»	204բ,	»	»	8, ուիմոյ - ուիմոյ
»	205ա,	»	»	6, կամէր - կամէր
»	206բ,	»	»	12, լինելոց - լինելոյ
»	208ա,	»	»	4, ԹՅԳԹԹԻՐ - ԹԵՐԹԻՐ
»	210ա,	»	»	8, Թաթղիկոսութեան - Կաթղիկոսութեան
»	211ա,	»	»	2, Պատիւիրատու - Պատուիրատու
»	»	»	»	8, Աստուածածին - Աստուածածին
»	» բ,	»	»	27, մերձաւրացն - մերձաւորացն
»	»	»	»	81, ամեղանադիր - անմեղադիր
»	212բ,	»	»	2, փակցուած - փակցուած
»	214բ,	»	»	5, Ժողովորդեանն - Ժողովորդեանն
»	215ա,	»	»	վարէն 7, զայսն - զայսն
»	» բ,	»	»	18, ասացիոց - ասացից
»	216ա,	»	»	վերէն 19, Սրտացափ - Սրտացափ
»	218բ,	»	»	15, արիւնակթ - արիւնակէ
»	»	»	»	վարէն 10, ես - եւ
»	219բ,	»	»	5, Խմ. - Մի.
»	220բ,	»	»	6, Լամբրոնոյր - Լամբրոնոյն
»	221ա,	»	»	10, երանելոյն - ելանելոյն
»	222բ,	»	»	6, կարգաւորաց - կարգաւորաց
»	224բ,	»	»	19, խրատդ - խրատդ
»	225ա,	»	»	վերէն 14, աղաւթադին - աղաւթադին
»	»	»	»	15, ըզձամբ - ըզձամբ
»	» բ,	»	»	վարէն 2, ձեց - ձեզ
»	228ա,	»	»	7, սքանչելիս - սքանչելիս
»	228բ,	»	»	վերէն 18, Յալյնժամ - Յալյնժամ
»	»	»	»	28, յաւճուր - յաւճուր
»	»	»	»	վարէն 10, պիտի բլլար՝ ԴՈՒ
»	222բ,	»	»	11, ջնջելի է:
»	224ա,	»	»	վերէն 7, Նոտրագիւր - Նոտրագիւր
»	225ա,	»	»	վարէն 6, առաջնորդաց - առաջնորդաց
»	» բ,	»	»	20, Հիպոդիտեայ - Հիպոդիտեայ
»	227բ,	»	»	16, միջոցան - միջոցաց
»	228ա,	»	»	80, Հասարակ - Հասարակ
»	»	»	»	7, աւելորդ է՝ ջնջելի:
»	240ա,	»	»	21, ցհեթ - ցհեթ

- Էջ 242ա, » վերին 4, վերջվ - վերջը
 » » » վարեն 4, կոկեակ - կոկեակ
 » 248բ, » վերին 18, նուսաստ - ձեռամբ նուսաստ
 » 244բ, » » 4, կանոնէն - կանոնէն
 » » » » 18, Ձախարարին - Ձաւարարին
 » » » վարեն 9, Ապարինեցաք - Ապարինեցաք
 » 246բ, » » 24, եղծպիտե - եղծուած
 » 247ա, տող վարեն 18, ե - եւ
 » » » » 17, վերջվ - վերջը
 » 248ա, » վերին 4, ցեցցեաւարութիւն - ցեցեաւարութիւն
 » » » » 5, կոկեան - կոկեակ
 » 249ա, » վարեն 22, Հատուենեբու - Հատուանենեբու
 » » » » 12, Հատարկ - զատարկ
 » 250ա, » վերին 8, զգեզաթաղաք - զեզաթաղաքս
 » » բ, » վարեն 2, խորաննազարդ - խորանազարդ
 » 251ա, » վերին 7, նախա - նախազատութիւն
 » » բ, » » 20, ձեռամբ - ձեռամբ
 » » » » 85, յիշել - յիշել
 » 252ա, » » 6, խնամով - խնամով
 » » բ, » » 4, քարքորեցաւ - քորքորեցաւ
 » 257ա, » վարեն 22, սկզբնտողերը - սկզբնտողերը
 » 258ա, » վերին 2, կնքաւոն - կնքաւոն
 » » » » 21, գիտեան - գիտեան
 » » բ, » վարեն 2, Հիզույ - Հուզույ
 » 259բ, » » 9, էկեական - էական
 » 260ա, » վերին 42 - 412
 » 262ա, » » 16, Թիւրին - Թիւտին
 » » » » 22, անուանակոչի - անուանակոչի
 » » » վարեն 8, ըզնազերս - ըզնակերտս
 » » բ, » վերին 7, ե - եւ
 » » » վարեն 16, Թվին - 1248 Թվին - Մամօթ.-
 Այս եւ Հետագայ Թիւերը գրուած են արաբական
 Թուանշաններով, այդ պատճառաւ անոնց տեղերը
 բաց մնացած են։
 » » » վարեն 18, ապրիլ 25ին
 » » » » 9, 1 քեսէ ցորենը 800 զոշ.
 » 262բ, » » 8, Նեղութիւն - Նեղութիւն
 » » » » 2, 400 զոշ.
 » 268բ, » վերին 14, Սողախեկ - Սողախեկ
 » 270բ, » » 6, զուռն - ի զուռն
 » » » » 26, զթութեմբն - զթութեմբն
 » 278ա, » վարեն 16, Նախատրութիւն - Նախազրութիւն
 » » բ, » » 5, զծաւղն - զծնաւղն
 » 274բ, » վերին 8, Սիւռն - Սիւռն
 » 276ա, » » 5, ախոսիկ - ախոսիկ
 » » » » 16, բէք - գրէք
 » » » » 24, մեզան - մեզան
 » » բ, » » 8, աստուիստ բերէ ժամանակէիս - աս-
 տուստ բերէ ժամանակէիս
 » 276ա, » » 1, զնգրեալ - զնգրեալ

- էջ 277ա, » » 7, տեղտեղ ?-դ - տեղտեղ
 » » բ, » » 6, Դաւթի - Դաւթ
 » » վարէն 8, Ջգնալա - Ջլցնալա
 » 278ա, » վերէն 11, յաւրինած - յաւրինաց
 » » » » 25, անքաալա - անքաալա
 » » վարէն 6, Հաստազիդ - Հաստապիդ
 » » բ, » վերէն 20, յԱ[զ]թաւարա - յԱ[զ]թաւարա
 » 279ա, » » 6, Ջաւրացուցէ Փրկիչն - Ջաւրացուցէ
 » » » » Փրկիչն
 » 279ա, տող վերէն 6, Բս. - Զս.
 » » » » 8, Հտեսուչ - զտեսուչ
 » 280ա, » վարէն 8, պատուհաս - պատուհասս
 » » » » 1, ցաւոցն կրծկեալ սողաին - ցաւոյն
 » » » » կրծկեալ դողաին
 » » բ, » վերէն 1, զցրտասառուցս - իրբիւ զցրտասա-
 » » » » րուցս
 » » » վարէն 8, ալխարհն - աշխարհն
 » 282բ » » 1-2, մէջտեղի պարապութիւնը աւելորդ է:
 » 285բ » վերէն 17, ամենազուկն - ամենազութն
 » » » վարէն 10, զմեզսամանս - զմեզսամանս
 » » » » 8, վերաս - վերա
 » 286ա, » վերէն 4, բերանոս - բերանով
 » » բ, » վարէն 19, յարձաքազիր - յարձանազիր
 » 287բ, » » 4, Աստուածածնին - Աստուածածնին
 » 288բ, » » 80, խախզութիւն - խաղաղութիւն
 » 280բ, » վերէն 10, յաւպուրս - յաւուրս
 » » » » 18, հլեալ - եղեալ
 » 281բ, » » 26, Թուոց - Թուոց
 » 282բ, » վարէն 16, տանեւորացն - տարեւորացն
 » 285բ, » » 6, տէր - տէր
 » 286ա, » » 16, Բիւզանդեան - Բիւզանդեան
 » » » » 12, ալլաքալաքար - ալլալաքար
 » 287ա, » վերէն 6, Թերթեր - Թերթ
 » 288բ, » » 11, ողկուցանման - ողկուզանման
 » » » » 22, վրմէջ - զրմէջ
 » 288բ, » » 14, Հետեւոզս - Հետեւոզ
 » 800բ, » » 4, Թաքէլ - Թաքէլ
 » 802բ, » » 27, Եարունկութիւնը - Եարունկութիւնը
 » » ա, » վարէն 1, Գրիգոր - Կիրակոս
 » 808ա, » » 7, շամիչ - չամիչ
 » » » » 1, Նարեկացոյց - Նարեկացոյն
 » » բ, » » 16, Բեզազաւհմի - Բեզաւհմի
 » 807ա, » վերէն 6, Աւելցմել - ԼԴ.- էջ 282.-
 » » » » Գամա Մեծի Զարոթեամ Տեառմ մերոյ:
 » 808ա, » » 7, Ներմարտութեան - Ներմարտութեան
 » » » » 28, զազէաց - զազէաց
 » » բ, » » 18, Եթերեթացք - Եթերեթացք
 » 810ա, » վարէն 14, յաշխարհի - յաշխարհի
 » 814բ, » » 4, մեռոյ - մերոյ
 » 815ա, » վերէն 6, զաւազան - զաւազան
 » » , » » 17, Ն[ա]ւհանդին - Ն[ա]ւհանդին
 » 816ա, » » » 2, Թազաւորաց - Թազաւորաց

էջ 848բ,	»	»	27, Հոգտեմբերի ին - Հոգտեմբերի 22ին: [Թուամշամմերը արաբական են]:
» 850բ,	»	»	5, մարտիրոսին - մարտիրոսին
» 851բ,	»	վարէն	8, ի Սահակ - Իսահակ
» 852ա,	»	վերէն	2, 78 - 782
» »	»	»	8, ք լարար - քաւարար
» 858ա,	»	»	17, Մա ր - Մանր
» »	»	»	20, յ ջնջիթ - յիշխիթ
» 854ա,	»	վարէն	6, յաւուրք - յաւուրն
» » ք,	»	վերէն	24, յ աուր - յաւուր
» 856բ,	»	»	18, նացին - Գնացին
» 857բ,	»	»	7, յիշ 8/4 - յիշ
» 858ա,	»	վարէն	11, 617 - 616
» 859բ,	»	»	27, Ճնճղիկս - Ճնճղիկս
» 860ա,	»	»	17, ինձ - ինձ
» 861ա,	»	վերէն	6, րարոնապետի - րարոնապետի
» »	»	»	28, ինամատուք - ինամատուք
» 864ա,	»	վարէն	6, նաւակ տեաց - նաւակատեաց
» »	»	»	4, Կա ոն - Կանոն
» »	»	»	8, զաստուածայ ն - զաստուածային
» 864բ, տող	վերէն	8, յ րկ - յարկ	
» »	»	»	4, Համօ էն - Համօրէն
» »	»	»	16, յ շէ - յիշէ
» »	»	»	18, յ շիցէթ - յիշիցէթ
» »	»	վարէն	10, յ նգ - յանգ
» 865ա,	»	վերէն	12, լ - ի
» 866ա,	»	վարէն	10, ապիտիթն - ապիտիթն
» » ք,	»	վերէն	16, ինչ - ոչ
» 869ա,	»	»	8, Եղեթիւ - Եղեկիւ
» »	»	վարէն	14, ԱւրՀ ութիւն - ԱւրՀնութիւն
» »	»	»	10, Աւր նութիւն - ԱւրՀնութիւն
» »	»	»	» Մա զարէի - Մարզարէի
» »	»	»	8, Աննայ - Աննայի
» »	»	»	7, Սա ուէլի - Սամուէլի
» »	»	»	6, ԱւրՀ ութիւնք - ԱւրՀնութիւնք
» »	»	»	1, յ յրն - յայրն
» 869բ,	»	»	8, Յաջ րգ - յաջորդ
» 871ա,	»	»	7, Մարթոս - Մարկոս
» 872ա,	»	»	2, Պր. Խօրոն - Պրոխորոն
» 874ա,	»	»	81, զարՀորիմ - զարՀուրիմ
» »	»	»	20, Հաստատութիւն - Հաստատութիւն
» »	»	»	12, զգիտիւն - զգիտիւն
» » Բ,	»	վերէն	8, զտաննահմայս - զտաննահմայս
» »	»	վարէն	18, Երգից - Երգոց
» »	»	»	5, վարբ - վարբ
» 875ա,	»	»	19, խրատոց - խրատուց
» »	»	վերէն	6, Մար - Մարզարէութիւն Սոփոնիայ:
» 877ա,	»	»	4, աաջ - առաջ
» 879բ,	»	»	10, Սիւտն - Սիւն
» »	»	»	վարէն 8, տանողաց - տանողաց

- էջ 880ա, » » – էջ 19–20ի միջև հղումն պարապութիւնը
աւելորդ է:
- » » » » 28, Ալիքսանդր – Ալիքսանդր
- » » » » 19–18 պարապ մնացած տեղը պիտի պա-
րունակէ՝ հիշէ ընթանելով,
- » » » » 7, մազապաղիս – մազապաղիս
- » » բ, » » 21, թահաշահայ – թահաշահայ
- » » » » 14, այր յ աւել – այսր յաւել
- » » » » 11, Եւ կի – Եւրկի
- » 881բ, » վերէն 14, տարի – 7 տարի: Քուստանմանը
արաքական ըլլալուն տեղերը բաց մը-
մացած են:
- » » » » 16, երեցոխան անգամ – երեցոխան 8 ան-
գամ:
- » » » » 18, չորս Հազար դռն. – չորս Հազար 88
դռն.
- » » » վարէն 11, տէր Միքայէլի – տրց. Միքայէլի
- » 888բ, » վերէն 8, Ջմբշի – Ջնբշի
- » 884ա, » » 21, նորա տունկ – նորատունկ
- » » բ, » վարէն 6, ըմտումակ – ըմդումակ
- » 885ա, » » 20, Պսակ – Պսակ
- » 887ա, » » 12, զենաւդ – չենաւդ
- » » » » 8, զոտս – զոտոս
- » » բ, » » 12, թահաշահայի – թահաշահայի
- » 888ա, » » 8, զառ[աքեալն] – զառ[աքեալն]
- » 889ա, » » 12, ըմդ – ընդ
- » 890բ, » վերէն 16, Բոսքերտու – Բոսքերդու
- » 891բ, տող վարէն 12, զայ – զայս
- » » » » 11, բերան – բերանով
- » 892ա, » վերէն 4, ազամայ – ակամայ
- » » բ, » » 6, ժամուց – 24 ժամուց
- » 898բ, » վարէն 12, Աւելցմել: Նաև 8. Ղրիմեցի,
Տոմարադիտական Աշխատութիւններ,
1887, Երևան, էջ 197–198:
- » » » վերջ. 222 – ԲԶԴ
- » 894բ, » վարէն 21, 160 ? 161 – 160–161
- » 895բ, » վերէն 4, վարդապետի – վարդապետի
- » 896բ, » » 10, լոսոյն – լոյսն
- » 402ա, » վարէն, պիտանացուցս – պիտանացուցս
- » » բ, » » 28, կանոնով են – կանոններն
- » » » » 17, զենեգոյն վասնցի – զինեգոյն վա-
սընզի
- » 408ա, » վերէն 8, ի որք – որք
- » » բ, » » 18, եկուքն – երկուքն
- » 404բ, » » 18, լուգմէ – կողմէ
- » 406ա, » » 6, ասէն – և ասէն
- » » բ, » վարէն 18, մարդկայն չուով – մարդկային գո-
լով
- » » » » 12, անսխա – անսխալ
- » » » » 8, յ շատակազրութիւնք – յշատակազրու-
թիւնք
- » 408ա, » վերէն 9, տեկար – տկար

- էջ 407բ, » » 10, Բոր - Նոր
 » 411ա, » վարէն 10, զԱղաւթս - զԱղաւթս
 » 418բ, » » 1, փոքը - փոքր
 » 414ա, » վերէն 11, փեղատուութեան - դեղատուութեան
 » » » վարէն 14, ՀՀասոյց - Հասոյց
 » » » » 12, ստրազնականտար - սրբազնականտար
 » 415ա, » » 8, զաֆրան - զսաֆրան
 » » բ, » » 8, Թատարեցաւ - կատարեցաւ
 » 416բ, » վերէն 7, Այ - Այս
 » 417ա, » » 1, էզ.- Բզ.
 » » բ, » » 1, կամհեցիմ -կամհիցիմ: ճաշոյ - ճաշոյ
 » 418ա, » վարէն 6, երկեցայց - երկեկայց
 » 419ա, » » 11, նոտազիր - նոտրազիր
 » » բ, » վերէն 16, երեւաւորսն - մերեւաւորսն
 » 420բ, » վարէն 22-21, պարապութեամ տեղ պիտի ըլլար.
 փիլիսոփայթն, եւ բժշկական վար-
 դապետքն, իմանալ
 » » » » 12, առողջ - առողջ
 » 412բ, » վերէն 8, Թագէտորին - Թագաւորին
 » » » » 8, Հեզքն - Հեզքն
 » » » » 22, ցաստ - ցաւտ
 » 428բ, » » 18, ԹագիճՀւոյն - ԹագուՀւոյն
 » » » » 18-20, կարդալ՝ դեզակուր եզեալ
 սպանանի
 » » » վարէն 16, ալլազան նշաններուն տեղ պիտի
 ըլլար՝ 1748:
 » 424ա » վերէն 4, եւ - եւ
 » 425բ, » » 12, սրբոյ - սրբոյ
 » » » » 18, եւ - եւ
 » 426ա, » » 1, Ըբգորինակեցան - Ընգորինակեցան
 » 427ա, » վարէն 6, խաւաքարտեյ - խաւաքարտեայ
 » » բ, » » 7-6, կարդալ՝ ի Յակոբայ դպրէ վի-
 պասանեալ
 էջ 480բ, տող վերէն 2, ՀոՀոյն - Հոգոյն
 » » » վարէն 8, Կենովնիս - Կանովնիս
 » 481ա, » վերէն 2, Սրբոյ - Սրբոյ
 » 482բ, » » 6, ՏիպաՀ - ՏիրպաՀ
 » 483ա, » վարէն 4, տառութիւնները - վերտառութիւնները
 » 484ա, » » 8-9, մէջտեղի բացութիւնը աւելորդ է:
 » » » » 1, որոյ - եւ Ան. որոյ
 » 485ա, » » 9, պաք - սլաք
 » 486բ, » վերէն 5, Գունար - Գումար
 » » » » 11, [թէզ]իմչ - [թէզ]իմչ
 » 487ա, » վարէն 1, զՀաց - զՀայ
 » » բ, » վերէն 14, Բժշ արան - Բժշկարան
 » 444ա, » » 12, Կ' բժէ - Կ'արժէ
 » 445բ, » » 6, Վարբ - Վարբ
 » 447բ, » » 10, կարդալ՝ ճառերը կը պակսին եւ
 վերջին ճառը
 » 452բ, » » 16, form - from
 » 468բ, » վարէն 8, կերակուրս - կերակուրս
 » 469ա, » » 10, Գուչկունեւորի - Գուզկունեւորի

- էջ 470բ, » » 14, Ե Ր Օ Լ Ս Ղ Է Մ Ի - Ե Ր Օ Լ Ս Վ -
Ղ Է Մ Ի
- » 471ա, » » 16, Համգամանք - Հանգամանք
- » 478բ, » » 18, Խոչ - Խոչ
- » 476ա, » » 7, քարեա - քարեաւ
- » 477ա, » վերէն 6, գիծերրու - գիծերու
- » 616բ, » վարէն 18, Ջեց - Ջեզ
- » 684ա, » վերէն 6, Համոռտազրութիւնք - Համոռտազրու-
թիւնք
- » 647ա, » վարէն 17, Համգամանք - Հանգամանք
- » 667ա, » վերէն 20, Թեւ - Թէեւ
- » 669 - 674.- Դիտ.- 72րդ պրակը ունի 6 էջ: Հետեւա-
բար 78րդ պրակին թիւը նշանակուած է
պրակի առաջին էջին:
- » 676ա, տող վերէն 10, աջակողման - աջակողման
- » 607ա, » » 24, յեպիսկոպոսութեան - յեպիսկոպոսութեան
- » 626բ, » վարէն 1, եւ - եւ
- » 688բ, » վերէն 14, փորձարու - փորձառու

ԱՅՍ ՀԱՏՈՐԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԵՑԱԻ
1990 Ք. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Ա. ՅԱԿՈՐԵԱՆՑ ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԾԱՐՈՒԱԾ IBM - P₂ 286. MODEL 30.
SOFTWARE BY BYTEC/HYEWRIER
ARMENIAN WORD PROCESSING VERSION 1.0:

ՀԱՅ ՀԻՃՈՒՄԱՐ ԳԻՒՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

FL0093116

